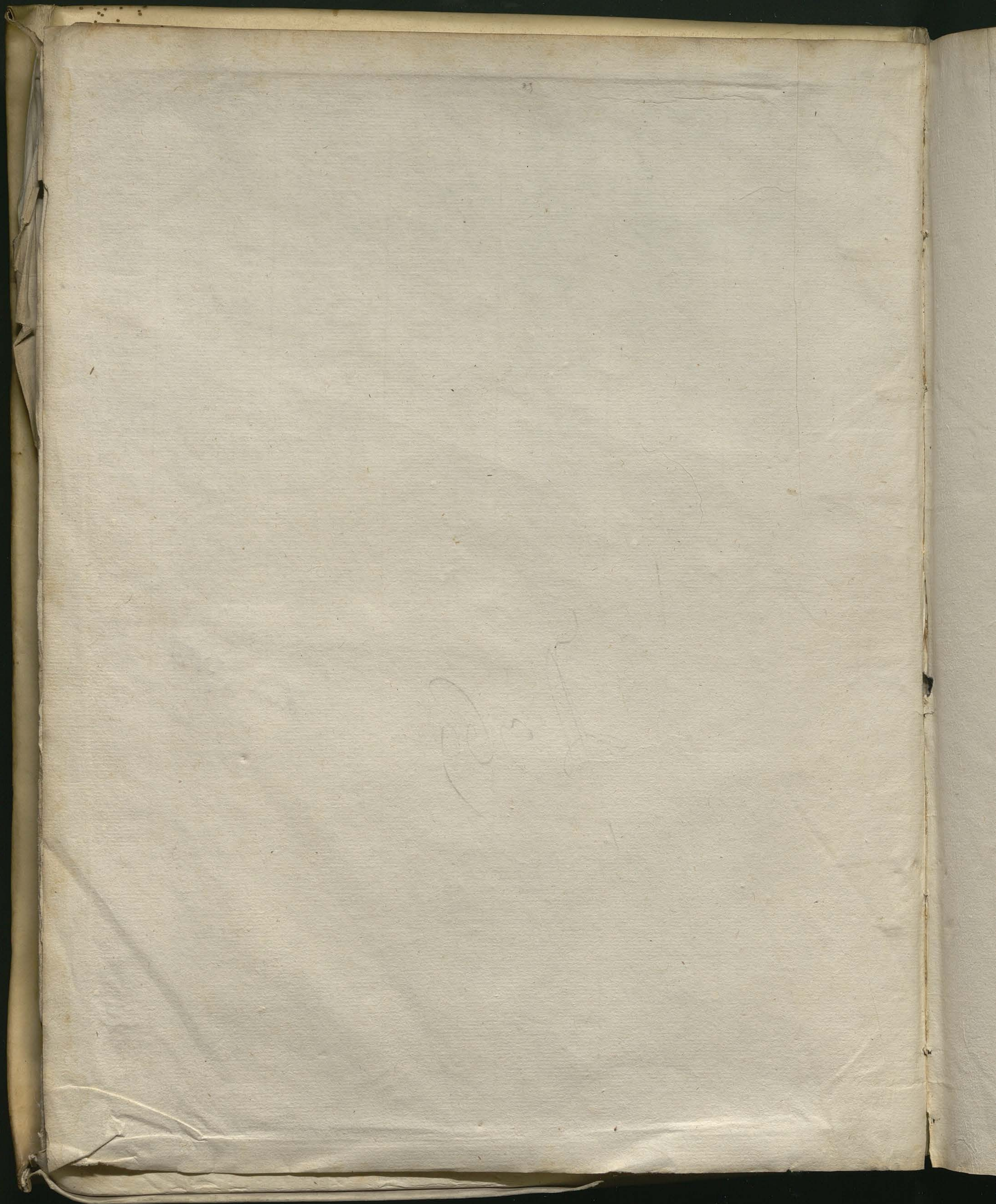


Dyalogus dictus Malogranatum

In fine huius Libri habetur. Explicit Dialogus, dictus Malogranatum. Compilatus a quodam Venerabili Abbate Monasterii Aula Regiae in Bohemia ordinis Cisterciensis, Anno Dni M. CCCC LXXXVII. id est

1487. Sum mei fris Renard

Incipit prologus in dyalogum dictum Malogranatum.

Et dabo tibi mustum malorumgranatorum meorum. Cantico. viij Spūssanctus sua benigna inspiratione ac gratiosa visitatōne diuersis libris diuersorum doctorum semper ab initio suorum ↄsolatus est ecclesiam fidelium. renouando semper et multiplicando. ideo amorose alloquitur eam et dicit. Et dabo tibi mustū malorūgranatorum meorum. Renouando. quia dabo tibi mustum. quod scdm bedam est vinum e lacu nouiter sublatum. maiorisque solet esse feruoris. cū enim semper innouatur semper nouum feruorem inspirat. Actu. ij. Quia musto pleni sunt. Multiplicando. quia infert. malorumgranatorum meorum Johan. vlti. Nec ipsum arbitror mundū capere eos qui scribendi sunt libros. Ex quibus presentem librum videlicet Malogranatū sic intitulatum suis electis pro edificatōe atque ↄsolatione sua benigna dispensatōe tribuere dignatus est qui reuera plenus est doctrina veritate et ↄsolatione. qui etiam satis ↄuenienter ac ↄparatiue a malogranato tali pomo nomen accepit. Nam vt dicit Papias malogranatum infra corticis rotunditatē multitudinem ↄtinet granorum. sic presens liber infra ↄpendiū sui tractatus multitudinem ↄtinet dogmatum et sententiarum diuersorum doctorum. Unde aduertendū quod triplex ratio in granis malogranatorum est consideranda. videlicet paruitas. ordo. et candor seu rubicunditas. Et secundum hoc presens ↄpendium in tres ꝑticulas est diuisum Primus ergo liber qui tractat de statu incipientium notatur in paruitate granorum. quia nisi status incipientium fundetur super paruitatem. i. humilitatem nequaquam crescere et ꝓficere valet. testante veritate in euange. que ait Math. xviij Nisi conuersi fueritis et efficiamini sicut paruuli non intrabitis in regnum celorum. Et iuxta sententiam beati augu. dicentis. Si cogitas magnam fabricā construere celsitudinis. prius cogita de fūdamento humilitatis. Quod et btūs Iheronimus astruit dicens. fundamētum et custos omniū virtutū est humilitas. Nam sicut superbia fuit causa ruine. ita econtrario humilitas est via recta hominis in veram beatitudinem directiua. Math. ij. Et reuersi sunt per aliam viam in regionem suam. vbi dicit grego. in omelia. quia sicut ab eterna patria recessimus per superbiam. ita per aliam humilitatis viā redire debemus Et hoc aperte innuit beatus Bernardus. in quodam sermone sic dicens. Perseuerate in disciplina quā suscepistis vt per humilitatem ad sublimitatem ascendatis. quia hec est via et non est alia preter ipsam. qui aliter vadit cadit potius quam ascendat. quia sola est humilitas que exaltat. sola que ducit ad vitam. hec bern. Ideo per paruitatē granorum malogranatorum notatur primus liber Malogranati. Secundus autē liber qui tractat de statu ꝓficientiū notatur in ordine granorum malogranati. quia ibi est mira et quedam pulcra ordinis ↄpositio. Sic liber secundus tractat de pulcro ordine ꝓficientium. et quomodo itur de virtute in virtutem. vt patet distinctione secūda huius secundi libri. vbi docet quod ꝓficiētes primo debent aggredi virtutem timoris. ex quo nascitur bona voluntas. ex bona voluntate susceptiuus cognitio et sic de alijs. Tercius liber qui tractat de statu perfectorum notatur in candore granorum malogranatorum. quia rubicunda

sunt ꝛ perlucida. perfectoꝝ namq̃ sta/tus in sapientie studio consistit Quia scd̃m apostolum. j. coꝛ. ij. Sapientiã loquimur inter perfectos. que quidez sapientia est candoꝛ lucis eterne ꝛ spe/culum sine macula diuine maiestatis ꝛ ymago bonitatis illius. sapien̄. vij. Ipsa namq̃ sapientia candidaz facit ꝛ illuminat mentem ad cognitionem vere lucis ꝛ instruit de supernis. cũ sit rerum diuinarum contemplatio. Vñ dicit beatus Jheronimus super dan̄. Sapientia est margarita celestis splẽdens in speculo cordis ꝛ est lux quedã veritatis purissima. totam mentem ir radians ad cõtemplandum deum. de qua satis pulcre pertractatur in tercio libꝛo. igitur per candoꝛem notaꝝ terci us liber. Isti etiam tres libꝛi. ix. distin ctiones continent scd̃m numerũ ma/logranatoꝝ descriptoꝛum. paralipo. ij. c. iiij. vbi dicitur. Ita vt nouem oꝛ/dines maloꝛumgranatoꝛum singulis retiaculis iungerenꝝ. Retiacula sunt hic libꝛi pꝛincipales quibꝫ nouem oꝛ dines maloꝛumgranatoꝛum id est no uem distinctiones iungenꝝ Nam. ix. oꝛdines maloꝛumgranatoꝛuz sunt no uem operationes virtuose quibꝫ tres ierarchie mentales perficiunꝝ. Pꝛi ma operatio virtuosa est conuersio ho minis ad deum ꝛ est pꝛima distinctio huius libꝛi ꝛ sic de alijs vt patet in fi/gura sequenti.

Explicit pꝛologus.

	Pꝛima distinctõ de con uersione hominis ad de/um.
Pꝛimus li ber de statu incipiẽtiũ	Secunda distinctio de contritione ꝛ confessio/one.
	Tercia distinctio de sa/tisfactione.
	Pꝛima distinctio de vi cioꝛum detestatione
Secũdus li ber de statu ꝓficientiũ	Secunda distinctio de virtutum operatione
	Tercia distinctio de tẽ/ptationum perpessione.
	Pꝛima distinctio de coꝛ dis mundicia.
Tercius li ber de statu ꝑfectoꝛum	Secunda distinctio de dei ꝛ pꝛoximi caritate.
	Tercia distinctio de cre atoꝛis omnium contem platione.

Sequitur tabula

capituloꝛum scd̃m oꝛdinem totius li bꝛi. Et pꝛimo de pꝛolꝯmio

Prohemium

Liber. I. Dist. I.

Distinctio scda

Distinctio tercia

Liber II. Dist. I.

Tabula capitulorum

Distinctio scd̃a

Distinctio tercia

Liber. III. Dist. I.

Distinctio scd͂a

Distinctio tercia

Sequitur tabula

secundum ordinem alphabeti.

Ad explicandum igitur de contentis in huius libri volumine punctis ordinis formam secundum diuini exemplaris modum Tabula alphabetice est preordinata. ad dictorum huius libri faciliorem inquisitionem atque memoriam cum secundum philosophum in de memo. et remi. in rebus bene ordinatis facilior est memoria. Cuius tabule talis est procedendi intelligentia vt primo eius loco collocantur puncta ab illa vocali A ante B incipientia et sic deinceps secundum aliorum consonantium ordinem ad primam literam A. Ita simili modo de reliquis ipsa demonstrando procedit. Ante quodlibet tamen punctum pro leuiori eius inuentione aliqua litera alphabeti ponitur vt A. B. vel C. quod in litera X. communiter terminari reperitur. Cui puncto immediate subiungitur in quo libro talis oratio que sita collocatur. subiuncta distinctionis quota. cui sine interuallo numeri alicuius capituli in distinctioni aliqua contenti hoc inscripto modo annectitur.

Qualiter deus electoꝝ suoꝝ mẽtes ad cognitionem celestiũ illuminat reprobis autem occultat Ibidem. D.
Cõtẽplationi intendere volẽs humilitatis custodiã habeat Ibidem. A
Cõtẽplationũ duo sunt genera Ibidem. O
Et qualiter illa signent̃ p̱ duo cherubin se mutuo respicientia. iij. iij. x. E
Cõtẽplationis qualitas variat̃ tripliciter. iij. iij. xj. T.
Contemplatiui celestiũ dulcedinẽ semel gustantes decetero transitoria deserunt. Ibidem. I
Contemplationis dulcedo sepius subtrahit̃ aĩab⁹ deuotis non tñ ob id desperandũ est Ibidem. M
Contemplationis quis sit terminus iij. iij. xij. V.
Contemplatio quatuor modis impeditur. Ibidem. D.
Contemplator q̃uis deo semꝑ vacare debeat Ibidem. E trib⁹ tñ ex causis a ꝯtẽplatiõe cessare p̄t Ibidẽ E
Cõtritõ a doctorib⁹ describit̃. j. ij. j. X
Contritio valida q̃uis deleat vtrũq3 reatu3. s. culpe ⁊ pene tñ adhuc ꝯfessio requirit̃. j. ij. iij. R.
Contritõis dolor duplex est. Ibidẽ I
Contritio ꝓut est quedã displicentia in appetitu rõnis ⁊ est actus p̄me superfluus esse non potest. j. iij. ij. L
Contritio an sit habenda de omni pctõ actuali ⁊ mortali. j. ij. j. C
Qualis ꝯtritio sit hñda de pctĩs oblitis Ibidem. D.
Contritionẽ siue dolorẽ habere de vno peccato ⁊ nõ de alio siue de oĩb⁹ simul non sufficit Ibidem. E
Contritio req̃rit vt hõ q̃nq3 p̄ oculis habeat tormẽta futura ⁊ glãz. Ibidẽ F
Conteri digne volentes flere debent ⁊ amaritudinẽ hr̃e ꝓ delictis Ibidẽ I
Contritio sine lacrimis vtꝝ valeat delere pctã. j. ij. iij. X
Contritio siue ꝯpunctio an totũ reatũ pene ⁊ culpe tollere possit Ibidẽ H.
Contritionis dolor expellit ⁊ impedit gaudiũ seculi. j. iij. ij. M
Consensus pctĩ q̃ñ ꝯpletus sit in cogitatione. ij. iij. j. H.
Ibidem de delectatione H
Vide ibidẽ intellectũ huius dicti euãgelici oĩs q̃ viderit mulierẽ ad ꝯcupiscendum eã iam mechatus est ⁊c̃ H
Consensum pctĩ nõ semꝑ incurrũt deuoti hoĩes q̃uis motib⁹ carnis molestentur. ij. iij. vj. P
Consiliũ vnũ donũ spũs sancti esse describit̃. iij. j. xj. B
Contritio ⁊ attritio differũt. j. ij. j. B.
Ibidẽ triplex est ꝯsiliũ. iij. j. xj. B.
Consiliarius omni hoĩ necessarius ẽ ⁊ quis ille esse debeat Ibidem. D.
Consiliũ quid sit. Consilia differũt in multis a preceptis. ij. ij. xiij. G
Consilia q̃uis multa sint tñ precipua sunt tria Ibidem H.
De his qui ꝓprium ꝯsiliũ sequunt̃ sibi sapientes esse vident̃. iij. j. xj. E
Contẽptus mũdi reddit hoĩem ꝓmptum ad obediendũ deo. j. j. ix. B.
Cõtinentia est vndecimus fructus spiritus ⁊ h3 q̃druplicẽ v̄tutẽ. iij. ij. ix. I
Consilia demonũ praua declarant̃ ad cautelam. ij. iij. v. C
Consilia querere a senioribus est valẽs remediu3 ꝯtra temptationes nouiter conuersorum. j. j. xij. C.
Contumacia quid sit. ij. j. vj. P.
Consolatio interne dulcedinis si quãdoq3 subtrahit̃ deuotis religiosis ꝓpter hoc diffidere nõ debent. ij. iij. vij C
Conuertere ad deum se volentiu3 tria sustinent impedimenta. j. j. xij. L
Conuersio hominis ad deũ tormentu3 est demonib⁹ Ibidem. M
Conuersio puerium ex timore proue-

Dei filius cũ in mũdo mittebatᷣ ꝑ hoc
non fuit facta loci mutatio. ꝓlx.ij. S
Deus quare suam grãm omnibꝫ non
equaliter infundat per quam oẽs sal/
uari pñt. .j.j.iij. E
Deus tria exhibet his quos ad scitatẽ
ꝓmouere dignatᷣ .j.j.xij. D
Secundum de illis tribus vicȝ temp/
tationes diuerse in longũ pertractatᷣ a
sanctis doctoribꝫ. specialiter ꝑ beatum
gregorium. Ibidem D
Deus hos quos ad salutẽ reducere cu
rat duobꝫ modis vulnerat. j.j.vij. H.
Deus deseritᷣ siue ab eo discedit duo/
bus modis. .j.iij.j. I
Deo ꝯuenit vtiqꝫ esse simpliciter ⁊ ꝓ/
prie. iij.iij.xxiij. L
Deus nostra merita coronans nil alid
ꝙ sua munera coronat. iij.ij.v. I
Deus quõ a nobis sit diligẽdus ⁊ ma
xime ꝓpter tria beneficia. iij.ij.x. L. M
Deus qñqꝫ pñs est per suam grãm cũ
non queritᷣ ⁊ sepe se absentat dũ queri
tur ⁊ quare hoc. iij.ij.vj. S
Deus ꝙuis sit vbiqꝫ. dr tñ in celis eẽ
ꝓpter tria. iij.iij.ij. L
Dei ymago qualiter ꝯsistat in anima.
iij.iij.viij. S
De dei auribꝫ oculis ⁊ huiusmodi lo
quens sacra scriptura quid per illa in/
telligendũ sit. iij.iij.x. O
Dei cognitõ ꝑut in hac vita haberi po
test distinguitᷣ tribꝫ gradibus. .iij.
.iij.xj. Q.
Deus qualiter sit in nouem choris an
gelorum penes diuersos effectus.
Ibidem S
Deo tunc coniungitᷣ intellectus nr̃ qñ
ꝯiungitᷣ ei vt ignoto. Ibidem B
Deus cogitari nec oĩno pt ꝯprehendi
sed ꝑ pte ⁊ hoc corde mũdato. ibid. C
Dei substantia quomõ videri potuit a
quibusdã sanctis in hac vita cũ dictũ
fuerit moysi. non videbit me homo ⁊
viuet. Ibidem F
Deus ad dyabolũ loquitᷣ quatuor mo
dis. .iij.iij.xij. P
De intellctũ illius. quicquid ad se di
cuntᷣ pater ⁊ filius ⁊ spũssctũs non dr
alter sine altero. Ibidem V
Pater ⁊ filius ⁊ spũssanctus vnus de
us est naturaliter. ad quem intellectuȝ
tota deitas est in patre. tota in filio. to
ta in spũsancto. .iij.iij.x. V
Dei patris potentia non est aliud ⁊ fi
lij sapĩa non est aliud ꝙ sua essentia. ⁊
amor spũssancti non est aliud ꝙ essen
tia. Ibidem X.
Ibidem ꝙ homo ad plenum reserare
non potest archanũ illud ex qua vide/
licet intelligentia quelibet ꝑsonaꝝ in
diuinis sit tota in alijs. Ibidẽ A
Deus qualiter sit vbiqꝫ vt tñ vna eiꝰ
ps non sit aut alia illic Ibidem F
Qualiter corpea diuersimode sint in
locis. Ibidem F.
Deus cũcta creauit sua volũtate. in ip
so oĩa fuerunt anteqꝫ ad formaꝝ suaꝝ
visibiles ꝓcederent spẽs. Ibidem G
Et qualiter vbiqꝫ sit incircũscriptiue
⁊ ipse sibi locus est. ⁊ in se ꝯtinet oĩa.
nec alicubi est. ⁊ in oĩ natura est sine
sui diffinitione. Ibidem I
Deus pater filium genuit coeternum
sibi consubstantialem ⁊ alterum a se.
Ibidem K
Diuinam essentiam credere ⁊ eam ar
denter ꝯcupiscere est eandẽ quodam/
mo videre. iij.iij.ix. L
De dei ꝯtemplatione Ibidem L
Deus per enigma non per speciem in
hac vita etiam a viris multum ꝓficiẽ/
tibꝫ videri potest ꝯtemplatõe in altuȝ
erecti. Ibidem I.
Ibidem si aliquibꝫ gratia talis visio/
nis dei specifice donata fuerit hi mini/
rum inestimabili virtute pollẽt ⁊ mun
do penitus mortui sunt. R.

dum est. aliter debile. aliter forte ⁊ ro-
boratum. Ibidem M
Discretio si non assit nulla v̄tus pfici
p̄t. nec in vigore manebit Ibidē. J
Sine discretōe v̄tutes bone esse non
p̄nt ⁊ q̄liter penes eā ꝯsiderare dēmus
ꝑfectū in v̄tutibꝫ vel defectū. Ibid. K
Discretionis efficacia ad plenum nō
addiscit̄ sine expientia. Ibidē L
De qualitate ipsius experientie diuer
sa in diuersis Ibidem L
Discretionis virtus per duo acquirit̄
Primū est vite sanctoꝝ patrum inspe
ctio. .j.iij.vj. O
Secundū est humilitas. ⁊ q̄liter illa
humilitas ꝓbari debet Ibidem. Q
Discretio requirit vt quisqꝫ vires su-
as discutiat ⁊ ꝓut valet in bonis se ex-
erceat. Ibidem S
Disciplina monastica qualiter defici
at modernis tp̄ibꝫ. .j.iij.vij. M
Disciplina coercet motus omniū viti
orum. .ij.iij.ij. F.
Dispensationis dei duplex causa est.
.ij.iij.xij. R.
Diuitie de sunt v̄tutes scie. ij.ij.ix. J
Diuitias habere licet. sed diuitijs ser
uire non licet. B
Ibidē q̄liter licite hō bonis vti deat.
Diuitatis vnitas declarat̄. iij.iij.x. P
Diuisio thematis huius libri viz Fili
accedens ad seruitutē ꝓlx.vij. R
Ibidē diuidit̄ liber in tres tractatus
ꝑtiales. ⁊ quilibet tractatuū subdiui-
dit̄ in tres distinctiones.
Dolor siue disciplina requirunt̄ ad ve
ram penitentiam .j.j.xv. L
Dona dei ad memoriā reuocare gene
rat consolationem tribulati in hac vi
ta. ij.ij.vj. Q
Dona dei vocari p̄nt omnes gratie ⁊
habitus diuinitus dati. specialiter tñ
sunt septem dona dei. Ibidem.
Ubi ascensus eorundem fit inchoan-
dus. iij.j.vij. C D
Donoꝝ dei ratio declarat̄ Ibidē. E
Dona dei septē sunt. vij. spūs boni q-
bus ꝯtriant̄ sex alij mali spūs. ibidē. F
Dona spūssancti qual'r expediant vi-
res naturales. Ibidem G.
Donum vnū spūssancti sine alio subsi
stere non p̄t. .iij.j.xiij. V
Dotes corporis glorificati ⁊ aīe declan
tur. .iij.iij.xv. G.
Dulcedīem p̄ntium ⁊ futuroꝝ nemo
simul habere pōt. Ibidem.
Uide autoritatē beati bern. futuraz ar
denter desiderātis dulcedinem. iij.
.iij.v. J K L.
Dulcedinē spūs qui semel gustauerit
sp'eius p̄ntiam desiderat. eandēqꝫ mū
di amatores ꝑcipe non p̄nt. ⁊ q̄re hoc
fit in longū declarat̄ Ibidem K
De duricia que animas deuotas affli-
gere ꝯsueuit ⁊ impedire circa gustum
spūalem iij.j.xxvj. S
Deuoti hoīes qualiter vane glorie re
sistant. E.
Discussio siue dījudicatio suipsius ꝓ
cedit ex bona voluntate. ij.ij.iiij. S
Discutiunt multi non suam sed alioꝝ
vitam. Ibidem T
Discussio suipsius vz ad ꝑfectū huī
litatis ⁊ ceteraꝝ virtutū. Ibidē V
Dissolutio ī choro vna abusio claustra
lium ij.iij.xxxij. T
Discussio actuum quotidiana valet.
.j.j.xv. Q.

Ebrietatis cul
pa ī quibꝫ ꝯsistat. ij.j.xviij. E
Edificare lignū fenū ⁊ stipulā de qui-
bus dt apl's quid sit. iij.iij.xiiij. L
Et supedificare auꝝ. argentū. ⁊ lapi-
des preciosos quid sit iij.j.xviij. L
Ebrietas spūs quid sit. iij.iij.xj. B.
Electi flagellant̄ in hac vita a deo. ⁊
quare. .ij.ij.vij. Q

Rationes quare non statim deus exau dit orationes ad se clamantium. .iij.iij.iiij. D
In oratione duo sunt necāria.s. confi dentia et pseuerantia. Ibidem E
De tribus impedimentis occurrenti- bus tempe orationis .vicz peccata pri us pmissa.negligentia ppria. et temp- tamenta dyabolica. Ibidē. F
Multi orāt plixe.sed vitam et mores orationū non habent. Ibidē G.
Orandum est in silētio et clauso et qua re. Ibidem H
Quatuor sunt que orationes ad deū p uenire faciunt Ibidem I
Tres sunt modi orādi.primus fit per verba pposita.secundus fit p verba af fectiue formata.tercius fit mentaliter Ibidem K.
Orationi precipue debet adesse deuo- tio.quia hec summe valet. iij. iij. xv. L M
Oratōnis vel pemplationis tempore non excedere mente aut rapi cogitatō nibus mundanis breuibus saltē quodam mō impossibile a viris etiā iustis et cō templatiuis .iij.iij.ix. M
Ibidem expositio illius dicti apostoli Non qd volo hoc ago M
Ordines quatuor erunt in iudicio iiij.iij.xv. B.
Osculum spūale inter animam deuo- tam et eius sponsum quid sit et quomō fiat. iij.ij.xij. M

Patientia nasci tur ex humilitate et quid sit pa tientia. ij.ij.vj. Q
Patientia vera quid sit Ibidē T
Patientia triplex est Ibidē R
Patiam perfectam habere volēs quid facere debeat Ibidē V
Patientia in aduersis est martiriuz si ne sanguine. Ibidem A
Ad habendam patientiam valet recor datio passionis xpi. Ibidē B
Quia pati nolumus detractiones aut aliquid aduersitatis p amore creato- ris iō reprehensibiles sumus Ibidē. C
Pati nos oportet si pregnare delectet Ibidem. D
Nisi quis patiam et tolerantiā habeat in tribulationibus regnū celorum intrare non potest Ibidem E
Patientia est specialis retributio pro xpi passione. Ibidem F
Quanto quis in virtutibus profecerit tanto maiores sustinebit aduersitates Ibidem. H.
Patientibus in tribulatōne deus ad- est. Ibidem O.
Patiam in aduersis habere volēs lau des hoīm ptemnat. Ibidem. P
Patientie vicina vult esse caritas. Ibidem R.
Patientia habet tres gradus. Ibi dem V.
Patientia tribus modis exerceri so- let. Ibidem T.
Patientia.fortitudo.constantia.ma- gnanimitas.mititas. et mansuetudo q̄ liter inter se differant et conueniant. Ibidem X.
Patientia est quartus fructus spiri- tus. et quomodo hoc. libro.iij. dist. ij.caplo.ix. B
Panem nostrum quotidianuz da no- bis hodie qualiter debet exponi. .iij. iij.ij. B.
De triplici quo indigemus pane. Ibidem B.
Passio cristi nobis fuit causa salutis eterne. plx.iiij. V
Passio christi fuit generalissima acer bissima.ignominiosissima.interemp toria sed viuificatiua plx.iiij. X
Passus est christus in omni parte cor

Sapientia vera qualiter querenda ⁊
postulanda sit. ⁊ inuenta qualiter cog
nosci debeat ⁊ de roboratōe eius per di
uersas virtutes. iij.j.xiiij. R
Sapīa duplex est. iij.j.xiij. S
Sapīa increata quomō sit refectio a
nimarum. iij.j.xxiiij. D
Sanctificetur nomē tuū qualiter expo
ni debeat. .iij.iij.ij. V
Satisfacere deo quid sit .plx.iiij. A
Satisfactio requirit vt de reatu ⁊ actu
peccati mortalis fiat expurgatio .j.
.iij.j. O
Satisfactio qͥlis esse debeat. Ibidē P
Satisfactio hꝫ tres ptes principales
⁊ q̄ sit illarum sufficiētia. Ibidē Q
Satisfactio ꝯsistit in duobꝰ Ibidē R
Stola claustralium in quibꝰ ꝯsistat
iij.iij.j. L
Scientia donum spūs sancti explicatur
iij.j.ix. Q
Ibidem de scīa seculari
Scientia salubris in quo dependet
Ibidem R
Ibidem de triplici mensa sacre scrip
ture.
Scientia siue sapientia a quibusdam
amatur propter vanam gloriam.
Ibidem T
In scientia moderata siue minori sal
uatur homo citius. Ibidem.
Ibidem de magnitudine scientie cir
ca finem.
Scientia perfecta quid sit. .iij.
.iij.x. M
Scripturas omnes si nō vacat pscru
tari tunc amoris desiderium siue cari
tas est habenda ⁊ tenenda in qua depē
dent omnia iij.ij.viij. P
Parum pdest multa cognoscere. nec
illa experiri. nec ad aliquem vsum ha
bere .iij.iij.x. Q
Securus in hac vita nemo esse pt que
tota temptatio est. .ij.iij.x. O

Sensus hūani duplices sunt. exterio
res .s. ⁊ interiores. ⁊ in quo illi refici
antur. Et de experientia circa sensus
iij.iij.xv. M
Sensuū spūaliū sunt duo impedimen
ta. ⁊ vn̄ sensus interiores inciderūt lā
guorē ⁊ tenebras. ⁊ qualr reformādi
sunt sensus interiores. ⁊ de remedijs
ꝯ ipsa impedimenta. iij.iij.x. R.S
Sensus exteriores qualr sunt restrin
gendi ⁊ recolligendi. iij.iij.ix. F
Sēsus corporales sunt quinqꝫ ⁊ sensus
spūales aīe sunt quinqꝫ. iij.iij.xiij. M
Sensus sunt refrenandi in principio
temptationis. .iij.j.iij. F
Seraphicus amor ⁊ eius ꝓprietates
describuntur.
Symbola tria declarantur distincte.
iij.ij.j. R
Septenarius numerus insignior est a
lijs. iij.iij.ij. S
Silentiū nascitur ex patiētia. ⁊ quantum
valeat religiosis iij.ij.vij. A
Ibidem que ⁊ quanta mala ꝓueniant
ex verbis ociosis.
Ibidem de verbis nociuis
Silentiū discretū diligendū est. ⁊ q̄d
silentiū sit. ꝙ si discretō in silentio nō
seruetur ne videlicet nimia sit restrictio
silentij al's homo vitijs pulsatur ab in
tra. Ibidem. C
Per verba ociosa interdū non excede
re rarum. Et ibidem de vtilitate silen
tij. Ibidem. D
Spes quid sit. ⁊ quantum valeat sine
meritis aliquid sperare spes non est.
.iij.ij.ij. M
Qualiter ad spem venie animus repa
ri debeat. Ibidem M
Spes ⁊ timor in hoīne semper esse de
bent. Ibidem. O
Spes habet tria signa p que homo sci
re potest an veniam de peccatis cōsecu
tus sit. .iij.ij.iij. Q

Plures videntur humiles et sua estima
tione sibi magni esse videntur Ibidem S
Superbie quatuor sunt species. duode
cim gradus et de numero illorum.
Ibidem. A
Ibidem quod melior sit peccator humilis
quam iustus superbus
Superbia et vana gloria differunt.
Ibidem. C
Ibidem plures autoritates doctorum de
vana gloria. Et qualiter caueri debeat
in bonis operibus
Ibidem ne electi laudibus hominum ex
tollantur permissione diuina detractori
bus lacerari permittuntur
Ibidem quam plura de elatione et diuer/
sorum inflatione. ij.j.vj. D

Tardare non de
bemus ad deum conuertendo. j.j.xj F
Et quam periculosa sit mora conuersionis
Tempora duo suo ordine sibi succedunt.
.iij.iij.xiij. Q
Tempantia secunda virtus cardina/
lis describitur. .ij.ij.xij. B
Ex temperantia veniunt castitas pudi
cicia. sobrietas. parcitas. moderantia.
honestas. abstinentia. verecundia et mo
destia. Ibidem. B
Ibidem descriptiones singularum. B
Temporis breuitas ab omnibus perpen
sata retrahit a peccatis et seculi vanita
te. .j.j.x. N
Templum dei sunt homines. et qualiter
illud preparari et edificari debeat.
.iij.ij.xij. Q S
Temptatio triplex est ij.iij.v. V
Temptationes et perplexitates dya/
boli quam diuersimode sint et intricate
Ibidem B
Temptationes religiosorum acerbiores quam
sint. .ij.iij.vj. D
De remedijs earundem. Ibidem F
Quid facere debeat homo non valens
habere remedium contra suas temptati
ones. Ibidem. I.
Quod si adhuc nec consolatur nec absoluitur.
hoc agitur occulto dei iudicio. et quid fa
ciendum sit. Ibidem. K.
Non omnis temptatio est culpanda. et quod
temptatio sit gratulabunda Et ibidem
quam plura dicta sanctorum de resistentia ha
benda in temptatione. Ibidem V
Temptationibus quanto plus resistitur
tanto amplius et validius a maligno
spiritu homo impugnatur Ibidem. X
Temptatur homo a septem iuxta vnam di
uisionem. et qualiter illa sint vincenda Et
de septem alijs quibus premiabuntur si vi/
cerint. Quare deus electos suos per/
mittat temptari et tribulari. et quam salu/
bre sit temptationes sufferre. Ibi/
dem. A B
Temptationibus homo probatur. purgatur.
exercitatur. Ibidem. B
Temptationibus homo humiliatur
.ij.iij.vij. D
Temptari etiam deus hominem permittit
ne incidat in elationem Ibidem E
Temptantur etiam hij qui subleuati sunt
in prosperis vt suam per hoc cognoscant in/
firmitatem. Ibidem. F
Temptatio iustorum per vitia et castiga/
tio eorundem per flagella quid signifi
cet. Ibidem. H
Quibusdam maiora virtutum dona dantur
et quedam minora eis negantur vt eorum
animus semper habeat vnde sese repre/
hendat. et hoc ad augmentum humilita
tis Ibidem I
Temptantur quandoque religiosi. deuoti
et contemplatiui ne de donis compunctionis
aut etiam contemplationis extollantur
Ibidem L
Deus vno modo temptat electos nunc veni
endo et gratiam infundendo. nunc receden
do et derelinquendo ne virtutes quas habent ex
seipsis se habere estiment Ibidem M

Temptatio inchoatur et impletur tribus modis. Ibidem E.
Temptationi in principio resistendū est. et quare. Ibidem D
Principium motiuū operans peccatum duplex est. Ibidem F
Et talis primus motus dicitur peccatum veniale tribus modis. Ibidem G
Differt passioni animi ex temptatione. proueniens ab obligatione qua ligatur animus per delectationem et cōsensum. Ibidem H.
Temptatio quando dicatur humana Ibidem I
Temptationibus dant occasiones quinque sensus et precipue visus. .ij.iij.ij. R
Antiquus hostis tribus modis iuxta vnam diuisionem nos insequitur. Ibidem. L.
Est et vna temptatio occulta quando culpe prius perpetrate ante mentis oculos reuocantur per malignum spiritum etiam inuolentibus. vt quos opere peruerso maculare non valet per cogitationes prauas coinquinet. Ibidē T
Qualiter ociosi homines sub quibusdam occasionibus temptantur. li.ij dist.iij.capitulo.ij. X.
Temptationum bella a tribus nobis inferuntur. .ij.iij.iij. G
Temptationes dyaboli sunt impugnande. Ibidem. H
Temptationū certamina habebimus quamdiu vixerimus. Ibidem I
Temptationibus et flagellis iusti viri flagellantur alias fatigantur. sustinent nāque corporis infirmitatem. sed electi huiusmodi temptamentis repugnant. reprobi autem consentiunt. Ibidem. O
Utrum homo in hac vita viuere possit absque temptatione. plures locum mutant vt temptationes euadere possint sed parum prodest eis talis fuga. Et quare. .ij.iij.iiij. P R
Temptari et induci in temptatōnem differunt. Ibidem E
Ibidem vita hominis in se omnino dicitur esse temptatio.
Nullus gradus perfectionis in hac vita esse potest sine temptatione. Ibidem. T.

Vacare deo totaliter et seculo mori non fit virtute hominis sed gratia dei et spūssancti roboratione. .j.j.xj. D.

Uacant plures corpore sed vagantur corde. et qualiter cor vagum compesci debeat vt quiescat. .iij.iij.ij. E.
Uana et vera. caduca et transitoria commisceri non possunt. .iij.ij.vij. F
Ueniale peccatum dicitur primus motus tripliciter. ij.iij.j. G
Uenialiter aliquando non peccare in hac vita extat impossibile. Et quare hoc. libro.ij. distinctione.iij. capitulo.ix. R.
Quedam sunt peccata que a iustis in hac vita vitari non possunt. Ibidem S.
Uenialia et minuta peccata sine quibus presens vita non ducitur delentur per lacrimarum compunctōnem. nec per ea iusticia amittitur. Ibidem. D
Uenialia peccata minuunt feruorē caritatis. iij.iij.xiiij. R
Uenialia quomodo impediant introitum regni celorum. et que sint venialia et quomodo maculant animam. Ibidem. M
Uenialia quomodo impediant actualem deuotōnē quibus non effugient spiritussancti grām. .iij.ij.iiij. C
Uerbum dei loqui volens siue predicare prius studeat qualiter ipse viuat et sic ex sua vita colligat qualiter alios doceat. .ij.ij.xiiij. M

Explicit tabula huius Dialogra
nati s̃m ordinem alphabeti.

Incipit prohemium in dyalogum malogranati.

Fili accedens ad seruitutē dei sta in iusticia et timore. et prepara animam tuam ad temptatiōem. deprime cor tuum et sustine. Inclina autem tuā et suscipe verba intellectus et ne festines in tempus obductionis. Sustine sustentationes dei. Coniungere deo et sustine vt crescat in nouissimo vita tua Eccle. scdo. Capitulum .I. A

Sancta trinitas pater et filius et spiritussanctus. vnus omnipotens deus. sue diuinitatis ac bonitatis et ineffabilis dulcedinis et charitatis virtutē que est in ipso. et ipse volens cōmunicare alijs et esse alios sui pticipes. fecit creaturā ratōnabilem que seipsum videlicet summum bonum intelligeret: intelligēdo amaret amando possideret possidēdo beata esset. fecit ergo deus primum hominem formādo corpus eius de limo terre et inspirauit in faciem eius spiraculum vite hoc est aīam creauit quam corpori faciendo vniuit. factus aūt est homo ad ymaginē dei in naturalibus et ad similitudinem in gratuitis vt dicit glo. super illud ps. Et sit splendor dn̄i dei sup nos ymago similitudinis ad quā facti sumus nō patris tantum vel filij vel spiritussancti sed totius trinitatis. p memoriam similes patri. p intellectum filio. p dilectōnem siue voluntatem spiritui sancto. De hoc etiā dicit beatus bern̄. Per memoriam patri similes sumus p intelligentiā filio spiritui sancto nihil ita simile ē in nobis q̄ voluntas siue amor vel dilectio.

B Dedit etiā deus tale corpus primo hoī qd̄ anime esset subiectū vt esset etiam obtempans sine rebellione. esset vegetabile sine mortalitate. esset quoq̄ anime cōforme vt sicut aīma erat innocens et tamē poterat peccare. sic corpus esset impassibile et tn̄ posset mortalitatem incurrere et ideo poterat mori et non mori. poterat habere sufficientiam et indigentiam poterat obtempare et rebellare et hoc fuit ratione nature defectiue ex nihilo create nec p gloriā al's gratiam confirmate. fuit tamen illud corpus ita conditū vt in eo nulla esset pugna rebellionis. nulla promptitas libidinis. nulla diminutio vigoris. nulla corruptō mortis. Hec autē immortalitas ade. fuit principaliter ab aīma sicut ab influente. a corporis equali dispositione sicut a disponente. a ligno autem vite sicut a vegetante. a regimine vero diuine prouidētie sicut ab interius protegēte. factus est itaq̄ homo absq̄ omni culpa et miseria nec ad culpā habuit fomitis incitamentū.

C Insup datū fuit ei quadruplex adiutoriū. Unum ad recte volendum Scd̄m ad murmurandū ꝯtra malum et stimulandum ad bonum. Primum est conscientia. Secūdum sinderisis. Tercium fuit scientia illuminās intellectum ad cognoscendum seipsum. deum et mundū istum qui factus fuit propter ipsum. Quartū fuit caritas accēdens affectum ad diligendū deum sup omnia et proximū suum sicut seipsum. Noticiam etiam dei habuit cuius presentiam quadam interiori aspiratiōe contemplabatur nō tamen ita excellēter vt in patria. nec ita in enigmate sicut modo in via in qua ꝯtemplatione summe in deo delectabatur et p consequēs eo fruebat͛ prout competebat homini

in statu innocentie existēti qui si in sta
tu innocentie pmansisset viuus ad glo
riā translatus fuisset D Duplex
qppe bonū ds illi pparauerat vnū tpa
le aliud eternū. primū dedit. secundū
pmisit. ideo duplex pceptuz primus
homo habuit. vnū nature ad custodiē
dum bonū datū. aliud discipline ad p
merendū bonū pmissum ꝛ hoc non po
terat mereri melius q̄ꝫ p merā obiam
E Sed istuz statū felicē viz innocē
tie parentes nri primi pter inobiam
pdiderūt ꝛ oēs posteros suos. i. omne
genus humanū ad magnā miseriā p-
duxerūt. F Inuidens em̄ diabo-
lus felicitati hoīs in spē serpentis ip-
sam mulierē tāq̄ꝫ fragiliorē aggredit̄
temptandā quā cū in responsione du-
bitantē cerneret. institit fortius. ꝛ vi-
cens eā etiā vir illa mediāte deiecit.
pcessit igit̄ sic. primo querēdo cur pce
pit vobis deus ꝛc̄. secūdo asserendo ne
quāq̄ꝫ moriemini. tercio pmittendo.
eritis sicut dij scientes bonū ꝛ malum
Processus iste fuit maxīe versutie q2
pcessit experiendo impellendo ꝛ alli-
ciendo. Expientiam em̄ accepit in in
terrogatione. impulit in assertiōe. al
lexit in promissione. Allexit em̄ dya-
bolus mulierē p triplex appetibile. s.
p sciam q̄ est appetibilis rōnis. per ex
excellentiā ad modū dei q̄ est appetibi
lis irascibilis p suauitatē ligni q̄ est ap
petibilis ꝯcupiscibilis. Igit̄ vir pec-
cauit q2 lignū vetitū gustauit. Vn̄ ꝛ pe
naꝫ accepit vt in sudore vultus sui pa
ne suo vesceret̄. G Mulier autē in
duobꝫ peccauit q2 supbiuit ꝛ vetitū ci-
bum ꝯmedit vnde ꝛ duplicez maledi
ctionē hꝫ. s. sub viri ptāte eris ꝛ hoc
pter primū. Itē in dolore pies pter
secundū H Deinde adā ꝛ eua de
padiso expulsi sūt sicut lucifer de celo.
ꝛ in hac valle miserie habitātes facti
sunt mortales. ceciderūt em̄ miserabi
liter a statu innocētie ꝛ grē in statū cul
pe ꝛ miserie pter hoc certū est q̄ oēs
nascimur filij ire q2 priuati rectitudīe
originalis iusticie quā puaricatōez vo
camus culpā originalē pter cuius ha
būdantiā incurrimus quantū ad aīaꝫ
quadruplicē penā. s. infirmitatē igno
rantiā maliciā ꝛ ꝯcupiscentiam. Que
q̄tuor inflicta sūt pter originale pctm̄
q̄s sane penas comitat̄ in corpe multi
plex labor multiplex morbꝫ ꝛ multi-
plex dolor. Ad has quoq̄ꝫ penas sub-
sequit̄ pena mortis ꝛ incineratōis pe-
na carentie dei visionis ꝛ amissionis
glorie celestis Ca. .II. I

Videns aūt piis
simus deus ꝛ misericordissi-
mus dn̄s deus hoīem quē ad suppius
fruitionē formauerat a statu innocen-
tie tā felici pter pctm̄ inobīe cecidis-
se ꝯmota sunt oīa viscera mīe eius sup
eū ꝛ cogitabat cogitatiōes pacis ꝛ re-
demptōis qūo posset genus hūanum
qd creauerat ad se pfruendū iterꝫ refor
mare. hoc intelligens diuina veritas ꝛ
iusticia. de quibꝫ dr ps. Iusticia tua
iusticia ineternū ꝛ lex tua veritas. Cō
tradicebant asserentes humanā natu
rā q̄ p culpā inobīe erat sauciata iuste
esse dānatam nō debere reformari. Au
diens hoc pax dei q̄ exupat oēm sensū
ꝛ mīa dn̄i. de qua dicit ps. Misericor
dia dn̄i plena est terra ꝯpatientes ho-
minē lapsum ꝛ pter culpā damnatuꝫ
eius causam sibi assumpserūt ꝛ in ꝯspe
ctu altissimi eam obtulerunt obsecrā-
tes ꝛ stimulantes eius pietatem vt su
um plasma quod ad laudem ꝛ gloriaꝫ
ꝛ honorem suimet creauerat ineternū
pire non permitteret. Veritas aūt hoc
reclamabat ꝛ iusticia prohibebat dicē
tes q̄ ille homo qui sponte per suā cul-

pam cecidit non debere aliqñ ad salu/
tem subleuari. audiens hoc dĩna bonĩ
tas ꝙ ꝓpter hoĩem inter se sic discepta
rent placuit sue paterne clementie ꝑti
um qõnes dirimere. sedare discordiã
iniuriã q̃ȝ nulli facere. R Et quia
hoc ꝯgrue decenter q̃ȝ fieret sapiẽti fu
it opus cõsilio. Unde ipse pr̃ sapiam
suã .i. filiũ de hac re ꝯsuluit. que sapia
tale ꝯsiliũ adinuenit vt ipsam ꝑ seip/
sam sapiam humana carne sevestiret.
⁊ ꝓ eterno ꝓthoplasti piaculo assump
tum a se hoĩem morti mordendũ obij
ceret. sed latẽte deitate mordentẽ mor
tem illaquearet ⁊ sic moriendo ade de
bitũ homo veritati ⁊ iusticie solueret ⁊
resurgendo captã hamo deitatis mor/
tem in eternuȝ precipitaret. Cui sñie
oẽs assenserunt. vicȝ veritas ⁊ iusticia
pax ⁊ mĩa. ⁊ accepta satisfactõne veri
tas ⁊ iusticia. mĩa ⁊ veritas sibi obuia
uerunt. iusticia ⁊ pax se osculate sunt.
L Cũ ergo venit plenitudo tꝑis quo
clementia dei patris hoĩem recuꝑare
disposuit. missus est gabriel archange
lus occulti ꝯsilij baiulus ad virginẽ de
stirpe dauidica cui reposita sunt testa/
menta fidelia dicens. Aue gr̃a plena
dñs tecũ. Que breui deliberatõne pre/
missa citius rñdit. fiat mihi ſm verbũ
tuũ. Nec mora reuertit̃ nuncius ⁊ vir
ginalem thalamũ ingredit̃ xp̃s. Mis
sus quippe fuerat ab arce patris filius
dei orbis ꝯditor atq̃ȝ ventre virginali
caro factus ꝓdijt. exiuit nãq̃ȝ per clau
sam portã d̃us ⁊ homo. lux ⁊ vita. ꝯdi
tor mundi. ⁊ ſm ꝓphetam Baruch. iij.
post hec in terris visus est ⁊ cũ hoĩbus
ꝯuersatus. ⁊ sic ꝑ verbũ incarnatũ fcã
est hũani generis reꝑatio. nõ q2 aliter
saluari nõ potuit. sed q2 null9 modus
alius ꝯgruebat ipsi reꝑatori. reꝑabili
⁊ reꝑationi M Congruebat inq̃ȝ
iste modus reꝑatori ꝑ quẽ decebat ostẽ

dere suã potentiã. sapiam. ⁊ bonitatẽ.
Quid aũt potentius q̃ȝ cõiungere duo
extrema summe distãtia hoc est creato
rem ⁊ creaturã. Quid vo sapientius
q̃ȝ ꝙ ad ꝑfectõem totius vniuersi fieret
ꝯiunctio primi ⁊ vltimi hoc est vbi dei
qd̃ est oĩm principiũ. ⁊ humane natu/
re que in opib9 sex dierum fuit vltima
oĩm creaturaꝝ. Quid beniuolẽtius q̃ȝ
ꝙ creator reꝝ ꝯicare se voluit reb9 cre
atis N Fuit etiã modus iste con
gruentissimus reꝑabili. q2 hõ ꝑ pctm̃
corruit in infirmitatẽ, ignorantiam ⁊
maliciã per q̃ ineptus factus est ad vir
tutẽ diuinã imitandã. ad veritatẽ cog
noscendã. ⁊ ad bonitatẽ diligendam
Ideo d̃s factus est homo per qd̃ se red
didit hoĩ imitabilem. cognoscibilẽ. ⁊
amabilẽ. Fuit sil̃r iste modus ꝯgruen
tissimus nostre reꝑationi quo dñs in
forma serui salutem serui ꝓcuraret

Capitulum .III. O

Sunt et alie rõ
nes quare fuit ꝯueniens deum
incarnari. Prima fuit. q2 ꝑuaricator
abstulit nobis deuȝ. ꝯueniens ḡo fuit vt
reꝑator redderet nobis deũ. Scd̃a. q2
humilitas decuit deũ. sed nõ potuit hu
miliari vsq̃ȝ ad penas in natura diuĩa.
oportuit ergo ꝙ in humana Tercia vt
esset huĩlitas tanta in reꝑatõe q̃nta fu
it suꝑbia in preuaricatõe. q2 superbia
fuit tanta vt hõ vellet esse vt d̃s. vñ hu
militas tanta esse debuit vt deus fieret
homo. Et notand̃ ꝙ q̃ȝuis opa trini/
tatis sint indiuisa ita ꝙ quicquid opa
tur vna ꝑsona opetur ⁊ alia. tñ solus fi
lius suscepit carnẽ ⁊ nõ pr̃ vel spũssan
ctus. q2 ad solum xp̃m ꝑtinet caro. ⁊
licet filius suscepit carnem. non tñ de
seruit patrem. nec se diuisit a patre.
Suscepit inq̃ȝ filius carnẽ in ꝓprieta/
te. ⁊ tñ pater ⁊ spũssanctus nõ deficit

maiestate in diuinitate equalitas in car
ne sola filij ꝓprietas. nõ aũt ab eo pr̃is
aut spũssancti recessit aliq̃n diuinitas
Cũ ꝗ vna sit deitas. vna deitas imple/
uit quidem carnẽ xp̃i pater ⁊ spũssan
ctus sed maiestate ⁊ non susceptione.
Si celũ ⁊ terrã ĩplet pater ĩplet spũs/
sanctus carnẽ xp̃i de se vere al's desere
re nõ potuerũt q̃n in diuinitatis vnitate
manserũt P Dicendũ est etiã ꝙ
opus incarnatõis q̃nqꝫ attribuit̃ pr̃i
vt ibi q̃n venit plenitudo tp̃is misit d's
filiũ suũ Q̃nqꝫ attribuit̃ filio vt ibi ex
iui a patre ⁊ veni in mundũ. Q̃nqꝫ spi
ritui vt in symbolo. Qui ꝯceptus est
de spiritusancto. Sꝫ ideo hec dicunt̃
qꝛ opus incarnatõis fuit maxime po/
tentie sapiẽtie ⁊ bonitatis que tribꝫ p/
sonis attribuunt̃ Q Sũt aũt plu/
res rõnes q̃re filius incarnatus fuit ⁊
nõ pater vel spũssanctus. Prima vt p
eandẽ sapientiã q̃ mundũ ꝯdiderat re
ꝑatio fieret. Secũda est vt q̃ filius est
in deitate esset ⁊ filius in humanitate.
Tercia vt patris erga nos ostenderet̃
caritas. Vñ iohãnes Sic deus dilex
it mundũ vt filiũ suũ vnigenitũ daret.
Quarta qꝛ nullũ decet magis reduce/
re hoĩem ad diuĩã cognitionẽ q̃ vbum
quo se pater declarat qd̃ est visibile car
ni sicut ⁊ vbũ voci. Quinta qꝛ nullum
decet magis reducere ad filiationem
adoptiuã q̃ filiũ naturalẽ. Et q̃uis fi
lius dei humanã assumpserit carnem
nõ tñ se diuisit a patre sed totus ⁊ inte
ger manẽs apud prẽm integer ⁊ indi/
uisus in humano aduenit corpe. non
eñ ps vnigeniti venit in corpe nec ipse
se diuisit vt dimidius apud prẽm ⁊ di
midius esset in vgine sꝫ totus apd̃ pa
trẽ ⁊ totus in sinu pr̃is totus in hũano
genere corpe nõ relinquẽs supiora ve
nit q̃rere terrena q̃ in celis sunt fouans
q̃ in terris sunt saluans vbiqꝫ totus ⁊
in celo ⁊ in terra ⁊ apud prẽm ⁊ in vgi
ne. R Notandũ etiã ꝙ in cõi re
ꝑatione oĩm decens erat vt fieret ꝯcur
sus triũ de triplici ierarchia. s. diuina
angelica ⁊ hũana. Vñ in misterio in/
carnatõis fuit ꝯcursus angeli nũcian/
tis ⁊ vginis ꝯcipiẽtis ac vbi dei car/
nem assumentis S Cũ vo filius
dei in mundũ mittit̃ non fuit loci mu/
tatio sꝫ nature hũane assũptio qꝛ ipĩ?
mitti est eẽ ab alio vbiqꝫ vt prius fuit
ab initio. hec alteritas non ex pte eius
q̃ est cũ sit ĩmutabilis sꝫ ex pte eius in
quo est qꝛ vnit̃ nostre carni vñ mutatõ
nõ fuit ex pte sui sed ex pte nr̃i qꝛ post
incarnationeꝫ fuit in patre sicut semp

Ca. IIII.

Postquã autẽ fi
lius dei ꝓpter salutẽ hũani ge
neris hoĩem assumpsisset al's carneꝫ ⁊
incarnatus fuisset in eadẽ carne ince/
pit aggredi modũ p quẽ genus huma
nũ saluũ faceret qd̃ pierat T Iste
aũt modus redẽptionis nr̃e fuit ama/
ra passio ⁊ mors sua p quã saluati ⁊ a
morte eterna liberati sumus. De qua
ipẽ ait Nisi granum frumenti cadẽs
in ter. mor. fu. ip. so. ma. Quod expo/
nens beatus augu. dr̃. Se aũt dicebat
granũ ipẽ mortificanduꝫ infidelitate
iudeoꝝ ⁊ multiplicanduꝫ fide oĩm po
puloꝝ. Item dñs alibi dr̃. Ego si exal
tatus fuero oĩa traham ad meipsum.
Et sicut moyses exaltauit serpentẽ in
deserto ita exaltari oportet filiuꝫ hoĩs
vt omnis qui credit in ipo non peat sꝫ
habeat vitam eternã V Per ista
igit̃ dicta ĩtelligere debemus ꝙ salus
eterna ꝓfluxit humano generi ex pas/
sione xp̃i q̃m sustinuit ĩ cruce sua pas/
sione diabolum vicit quem ligauit in
infernum quem spoliauit mortẽ quã
supauit celũqꝫ apuit. X De mõ

aūt patiendi hoc sciendū est qꝛ passus est xp̄s passione generalissima. passione acerbissima. passiōe ignoīosissima passione interēptoria sed viuificatīa. Generalissima inq̄ꝫ quātū ad naturā humanā non solū ſm oīa mēbra corporis principalia. verūetiā ſm oēm aīe potentiā sustinuit. liꝫ nihil pati posset ſm naturā diuinam Passus est etiā passione acerbissima. qꝛ nō solū dolendo vt patiens p vulnera sed etiā ꝯdolens ꝓpter nostra delicta. Passus est etiam passione ignoīosissima ꝓpter patibulū crucis qđ erat suppliciū pessimoꝝ. ⁊ ꝓpter ꝯsortiū iniquoꝝ latronū viꝫ cū quibꝰ reputatus erat. Passus ē ⁊ passione interēptoria per sepatōem aīe a corpe. salua tn̄ vnione vtriusq̄ꝫ cū deitate. Anathema em̄ est qui dr̄ dei filiuꝫ naturā quā semel assumpserat reliq̄sse Quia igit̄ repatiuū principiū sicut ordinate ꝑduxit. sic ⁊ ordīate repare debuit genus humanū. ideo xp̄us saluo honore dei repauit offerēdo obsequiū satisfactoriū A Est aūt satisfacere deo honorē debitū rependere. Honor aūt deo subtractus p supbiā ⁊ inobiāꝫ hoīs fuerat qui nullo mō melius restituit̄ q̄ꝫ per humiliatōem ⁊ obiām xp̄i. Cū̄ ergo xp̄s iesus deus eq̄lis erat patri in forma dei inq̄ꝫtum hō innocens nullatenus erat debitor mortis duꝫ semetip̄m exinaniuit ⁊ factus ē obediēs vsq̄ꝫ ad mortē. qui exoluit deo qđ non rapuit p obsequiū satisfactōis pfecte. ⁊ obtulit sacrificiū suauitatis summe p pfecta dei placatōe B Item debuit repari p remediū ꝯueniētissimū. Conueniētissimū aūt aīe remediū est. vt ꝯ̄ria ꝯtrarijs curent̄. qꝛ ergo hō volens esse sapiens vt ds̄. peccauit in ligno vetito. volens delcārī ita ꝙ inclinatus est ad libidinē erectus in p̄sumptionē. ac p hoc totū genus humanū infectū est ⁊ ꝑdidit immortalitatē ⁊ incurrit debitā mortē C Hinc est ꝙ ad hoc ꝙ hō repare̅t̄ ꝯuenienti remedio ds̄ factus hō voluit humiliari ⁊ in ligno pati. ⁊ ꝯtra vl̄em infectōnem pati passione generalissima. ꝯtra libidinē passione acerbissima. ꝯtra presumptionē passione ignoīosissima. ꝯ̄ morteꝫ debitā ⁊ inuitā in alijs hoībꝰ pati mortem nō inuitā sed voluntariā. Quia g̃ gn̄alitas corruptionis infecerat in nobis non solū corpus ⁊ aīam. sed etiaꝫ oēm corporis ptem ⁊ oēm aīe potentiā. D Hinc est ꝙ xp̄s passus est in oī corporis sui pte. in oī potentia aīe. ⁊ in superiore portōne ratōnis q̄ summe in deo delectabat̄. vtrō ꝓpter vnionē sui ad supius. ⁊ summe patiebat̄ vt natura ꝓpter ꝯiunctōem ad inferius qꝛ xp̄c erat viator ⁊ ꝯp̄hensor simul. Rursus qꝛ libido vehemēter infecerat in nobis aīam' ⁊ carnem ⁊ quantū ad carnalia ⁊ quantū ad sp̄ualia pctā. Hinc est ꝙ xp̄s ⁊ acerbissima passione passus est in carne. ⁊ amarissima ꝯpassione passus est in aīa. Et qꝛ in carne maxima erat eq̄litas ꝯplexionis ⁊ pfecta viuacitas sensuū. in aīma vero summa caritas ad deū ⁊ summa pietas ad ꝓximū Hinc est ꝙ vterq̄ꝫ dolor fuit intensissimus. Amplus ꝯsiderandū est ꝙ tumor superbie ꝯsurgit aliq̄n interius ex presumptōe. aliq̄n exterius ex ostentatione ex aliena laude. ideo ad remouēdam oēm supbiam passus ē vtrūq̄ꝫ genus ignoīe ⁊ in se patiēte. ⁊ in comitatu quē hūit in passione E Postremo qꝛ hec oīa non attingebāt diuinā naturā impassibilē sed solū humanā. hinc est ꝙ in morte xp̄i sic facta est diuisio aīe a carne vt tn̄ salua esset vnitas psone ⁊ vnio tam carnis q̄ꝫ aīe cuꝫ deitate F Et qꝛ vnio aīe cū corpe facit hoīem ⁊ facit vnū. hīc est ꝙ xp̄s

non fuit homo in illo triduo licet caro
⁊ aīa vnita essent cū vbo Vñ q₂ mors
in hūana natura nō potuit mortem in
ducere in ꝑsonā q̄ sempuiua fuit ideo
mortua est mors in vita ⁊ ꝑ xp̄i mortē
absorpta est mors in victoria ⁊ prin/
ceps mortis deuictus ac ꝑ hoc homo a
morte ⁊ cā mortis ꝑ meritum mortis
xp̄i tanq̄ ꝑ remediū efficacissimum li
beratus. Ca. V G

DE exitu autē et
fructu passionis xp̄i. hec scien
da sūt. s. ꝙ aīa xp̄i post passionē descē
dit ad infernū siue ad lymbū ad libera
tionē non oīm sed eoꝝ q̄ inter mēbra
xp̄i decesserūt ꝑ fidē viuā vel ꝑ fidei sa
cr̄a H Post hec tercia die resurre
xit a mortuis resumēdo corpus qđ pri
us viuificauerat sed nō tale q̄le prius
fuerat q₂ prius fuerat passibile ⁊ mor/
tale postq̄ resurrexit īpassibile fuit ⁊
īmortale viuēs ꝑpetue. I Deinde
post. xl. dies ad celos ascendit vbi sup
oēm creaturā exaltatus sedet ad dexte
ram dei patris qđ dictū intelligit̄ non
quantū ad sitū q̄ nō ꝯuenit deo pr̄i sed
quantū ad excellentiā bonoꝝ q₂. s. resi
det in potioribꝫ bonis pr̄is. K Po
stremo interiectis. x. diebus misit in
apl̄os spm̄sanctū ꝓmissuȝ ꝑ quē ꝯgre
gata est eccl̄a gentiū ⁊ ordinata scđm
distributiōes diuersas officioꝝ ⁊ gr̄a/
rum Rō aūt ad intelligentiā p̄dictoꝝ
hec est q₂ xp̄s inquantū vbū increatū
oīa ꝑfectissime reformare debuit De
cet em̄ ꝑfectissimū principiū opus nō
dimittere citra ꝑfectū. debuit eī repa/
tiuuȝ principiū redemptionis hūane
remediū reducere ad perfectū. Ad hoc
aūt ꝙ eēt ꝑfectissimū oportuit vt esset
sufficientissimū ⁊ efficacissimū Quia
g̊ vt esset sufficientissimū iđ se extēdit
ad celestia terrestria ⁊ īfernalia Quia
ergo ꝑ xp̄um sunt infernalia recuꝑata
terrestria remediata celestia reintegra
ta ita qđ primū hoꝝ fecit ꝑ veniā. secū/
dū ꝑ gr̄am. tercium ꝑ gloriā ideo post
passionē aīa descendit ad inferos ad
liberandū in inferno detētos Deinde
resurrexit a mortuis ad viuiuificandū
mortuos in pctīs. Ascendit ad celos
reducēdo captiuitatē ad integranduȝ
iherusalē celestē misit spm̄sanctū ad e/
dificandū ihrl̄m terrestrem q̄ oīa nccā
rio ꝯsequunt̄ ⁊ exigunt̄ ad sufficientiā
redemptiōis humane Rursus q₂ re/
mediū illud fuit edificatissimū taȝ in
eos q̄ xp̄i aduentū p̄cesserūt q̄ in eos
qui sequunt̄ qui tm̄ ad ip̄m accedūt ⁊
accesserunt ⁊ eius mēbra fuerūt ⁊ sunt
Tales aūt sunt qui adherēt ei ꝑ fidem
spem ⁊ caritatē ideo remediū istud ef
ficatiaȝ habere debuit. primo in eos q̄
xp̄m crediderūt credendo sperauerūt
⁊ sperando amauerūt Ac ꝑ hoc statim
debuit ad inferos descendere ad ip̄oꝝ
liberationē vnde aperta ianua celi per
xp̄i passionē q̄ satisfaciendo remoueat
rūp heam mutando sn̄aȝ diuā eripuit
de inferno oīa sua mēbra Debuit etiā
efficatiam habere p̄cipuam in eos qui
xp̄i aduentū sequunt̄ vt attingēdo ad
fidem spem ⁊ caritatē tandē ad gloriā
ꝑduceret celestem L Vt igit̄ edi/
ficaret ad fidē qua credimus xp̄m veꝝ
deū ⁊ veꝝ hoīem qua credimus eū volu
isse nos redimere ꝑ mortē ⁊ ad vitam
nos reducere posse ꝑ resurrectionē iđ
voluit resurgere ad vitam immortalē
interiecto tamen spacio tp̄is. s. debi/
to. xxxvj. horarum in quo ostenditur
ꝙ vere mortuus fuit nec magis acce/
lerare ne si citius ꝯsurgeret crederet̄
ꝙ non vere mortuus fuisset sed se mor
tuuȝ finxisset nec amplius differre ne
si semper iaceret in morte crederetur
impotens ⁊ ꝙ nullos posset ad vitam

reuocare. idcirco surrexit tercia die Am
plius vt erigeret in nobis spem ad cele
stē ascendit glīam quā sꝑamus
Sz q2 spes nō oritur nisi ex fide immor-
talitatis future. iō non statim ascēdit.
sed spacio. xl. dieꝝ interiecto in quo ꝑ
multa signa ⁊ argumenta verā astrue-
ret resurrcōnem ꝑ ꝗ animus solidaret
in fide ⁊ subleuaret ad sꝑandā glīam
celestē Postremo vt inflāma-
ret ad caritatē misit spū sancti ignem
in die penthecostes. ⁊ quia nullus hoc
igne repletur. nisi qui ꝗrit petit ⁊ pulsat
cū instanti ⁊ importuno spei desiderio
iō non statim post ascensionē misit. sz
decez dieꝝ spacio interiecto in quo di
scipuli ieiunantes. orantes ⁊ gemen-
tes disposuerunt se ad spū sancti susce
ptionem. Ac per hoc sicut debitam ser
uauit horā in patiendo. sic in resurgen
do. sic in ascendendo ad celū. sic etiam
spūm sanctum mittendo ⁊ ꝓpter funda
tionē trium virtutū predictaꝝ. ⁊ ꝓpter
multa misteria que in his tꝑibus im-
plicantur. Et qm̄ spū sanctus qui chari
tas est ⁊ per caritatē habetur est oīm ori-
go carismatū. ideo cū descendit spiri-
tus scūs effusa est plenitudo carismatū
ad corpus xp̄i misticum ꝯsummandū
Et q2 diuersa mēbra debent esse in cor
pore ꝑfecto. ⁊ diuersoꝝ membroꝝ di-
uersa officia ⁊ exercitia. Hinc ē ꝙ vni
datur per spūm sermo sapiē. alij sermo
sciē. alij fides ⁊c. que enumerat apl's
j. coꝝ. xij. que oīa oꝑatur vnus atz idē
spūs diuidens singulis ꝓut vult scd̄m
suam liberalissimā ⁊ ꝓuidentissimam
largitatē. Nunc manifestissime apꝑet
quō dn̄s noster iesus xp̄s per suā passi
onem resurrcōem ⁊ ascensionem ⁊ spi-
ritus scī missionē humanū genus ꝑfe-
cte reformauerit reducēdo ad statum
felicitatis eterne quē prius ꝑdiderat
primus homo per pctm̄ inobedientie.

nam post spū sancti missionem aposto
li hoc qd̄ a dn̄o audierunt. vicz. Ite in
mundū vniuersum predicate euangeli
um omni creature. qui crediderit ⁊ ba
ptisatus fuerit saluus erit. statim palā
predicauerunt ⁊ fidē xp̄i ac baptisma
annūciauerunt. Quicunqz vo ex iude
is vel gentilibꝰ fidem xp̄i ⁊ baptismū
susceperunt accipiebant spūm sanctū
per quē templum dei efficiebantur. Vn̄
apl's. j. coꝝ. iij. Templū dei sanctū est
qd̄ estis vos Spūs enim scūs se infun
dens cordibꝰ fideliū ⁊ accendens in a
more dei faciebat eos tabernaculū san
cte trinitatis De hoc beatus aug. in li.
de trini. sic ait. Dilectio que ex deo est
⁊ deus est ꝓprie spū sanctus est ꝑ quez
diffunditur in cordibꝰ nr̄is dei caritas.
ꝑ quam nos inhabitat tota trinitas. ⁊
sic homo hn̄s deum in se ꝑ fidem ⁊ di-
lectōem assecutus est dei fruitōez quā
prius amiserat ꝓpter lapsum primi ho
minis. nūc in presenti per grām ⁊ post
hanc vitam si in statu gratie ꝑseuera-
uerit in futura vita hoc est in regno ce-
loꝝ per gloriā Sic igitur ꝯsummatū est
⁊ ꝑfectum illud bonū hoīs ad qd̄ crea
uerat eū deus. s. ad fruitionē sui.

Capitulum .VI.

COnsiderās aūt
malignus spūs q2 ꝑ passionē
⁊ mortem xp̄i redemptū est genus hu
manū. ⁊ ꝙ ad fidē ipsius multi voca-
rentur. ac per sacramentum baptismi a
sordibꝰ omniū peccatoꝝ mundarentur.
⁊ oēs tales credentes in xp̄um filij dei
efficerentur valde infremuit. ⁊ qui ius
perdiderat ⁊ antiquum lucꝝ cepit que
rere nouū Per baptismū quip
pe vt dictū est omne pctm̄ siue origina
le siue actuale ꝑfecte deletur. manet tn̄
adhuc fomes peccati nō extinctus. id
est ꝓnitas ad peccandū etiam in bapti

satis. Quod cernens hostis antiquus hūani generis viz hoīes etiaʒ fideles ꝛ post sacramentuʒ baptismatis p qđ abluti a pctīs fuerant eē pnos ad pec candū ꝓpter fomitē pcti q̄ in ipis re/ manserat oēm maliciā suam ad temp tandū ꝛ ad decipiendū genus huma/ num extendit ꝛ in tm̄ pualuit stimulā/ do ꝛ instigando ad vitia ꝛ ad ꝯcupiscē cias carnis ꝛ mūdi ꝙ raro est aliquis qui eius laqos euadere valeat. Quis em̄ moderno tp̄e etiā inter fideles qui non est lapsus vel labaꝛ in ꝯsensum vel actū pctī ¶ Sʒ heu ꝓpter morta/ le pctm̄ pdiꝛ puritas ꝛ innocētia bap tismalis ꝛ priuaꝛ hō grā spūssancti ꝛ efficiꝛ iteꝝ filius ire ꝛ p ꝯn̄s incurrit damnationē ꝑpetuam hoc est mortem aīe. Vn̄ ezechiel. viij. Anima que pec cauerit ipa morieꝛ. Et beatus iacob .j.c. Peccatū cū ꝯsūmatū fuerit ipm generat mortē Quid g̃ nunc agere de bet infelix ꝛ miser peccator tot ingra/ tus beneficioꝝ sibi a deo impensoꝝ viz ꝙ creatus fuit ad ymaginē dei. ꝙ fuit redemptus precioso sanguine xp̄i ꝛ ꝙ fuit ablutus in baptismate ab oī fece peccati qui iteꝝ incidit in sordes viti oꝝ se iteruʒ deturpando ꝛ maculando Rebaptisari nō licet qđ g̃. desperabit de venia absit. Benignissimus em̄ ꝯdi/ tor noster ꝯsiderās ꝛ cognoscēs figmē tum nostꝝ eē fragile ad peccandū ꝓvt ipe dt in gen̄. viij. Sensus em̄ hoīs ꝛ cogitatio hūani cordis in malū ꝓna sunt ab adolescētia sua Nolēs etiā su/ um sanguinē q̄ innocenter fusus est p nobis. eē p nobis frustratū ex sua inef/ fabili pietate prouidit nobis de reme/ dio salutari statuens sacrā e quibꝫ pre cipiū est pn̄ia q̄ valet ꝛ post baptismū maculas p peccatū ꝯtractas abluere ꝛ delere ꝛ grām pditā reformare. de hac pietate ꝛ mīa dn̄i Beatus gre. sup illo iob. Nunquid armilla pforabis max illam eius Maxillā dn̄s leuiathā isti us armilla pforat qꝛ ineffabili mīe sue potentia sic malitie antiqui hostis ob/ uiat vt aliqn̄ eos etiā quos iā cepit a/ mittat ꝛ q̄si ab ore illius cadant q̄ post ꝑpetratas culpas ad innocentiā rede ant. Quis aūt hoīm leuiathan istius os euadat vt illicita nulla committat. Quis etiā ore illi⁹ semel raptus max illā eius euaderet si pforata non esset an nō in ore petrū tenuit cū negauit eū an nō in ore dauid tenuit. cū in tātam se luxurie voraginē merſit sʒ dū ad vi/ tam vterqꝫ p pn̄iaʒ redijt leuiathā iste eos aliquo mō quasi p maxille sue fo/ ramē amisit. Sed hinc cognoscimus ad quantū redemptori hūani generis debitores sumus q̄ non solū nos in ore leuiathan ire ꝓhibuit sʒ ab ore etiā re dire ꝯcessit q̄ spem peccatori nō abstu/ lit qꝛ maxillam eius vt euadēdi viam tribueret pformauit. Vbiqꝫ g̃ nobis occurrit superna medicina quia ꝛ de/ dit homini precepta ne peccet ꝛ tamē peccanti dedit remedia penitentie ne desperet. Hec grego. Ecce quomodo misericordia ꝛ pietas domini ex omni pte ꝓuidit de medicina ꝛ remedio pec catoribꝫ etiā post baptisma in peccata corruentibꝫ. Qui vero tam piam me/ dicinam ꝓpter suas iniquas volupta/ tes ꝛ cōcupiscentias ꝛ turpitudines negligit quid aliud q̄ȝ in pditionem perpetue damnationis voluntarie per git. Nullam enim excusationem tem/ pore vindicte ꝛ ire dei pretendere pote rit De hoc beatus gregorius in quadā omelia. sic dicit. non est iam quod ho/ mo excusationis inueniat deus despi/ citur ꝛ expectat contemni se videt ꝛ re uocat iniuriam de contemptu suo sus/ cipit ꝛ quandoqꝫ tamen reuertenti e/ tiam premia promittit ꝛ non solum

qñ ꝗ vꝛ etiam frequenter. imo semꝑ. Unde beatus augus. Velit nolit noua tus hereticus. vere penitentes paratus ē suscipere xp̄s ❡ Considerantes igit̄ tantam pietatem in visceribꝫ dei nostri erubescamus ⁊ timeamus iace-re in prauitatibꝫ nostris. ⁊ ideo non tardemus ꝯuerti ad dñm. nec differa-mus de die in diem. sed quanto citius salubrem pñiam ꝓ nostris reatibꝫ assu-mamus. deponamus veterem hoīem sancte ⁊ religiose viuendo vt gratiaꝫ ⁊ misc̄diam dei inueniamus tp̄e opportu-no in extremis nostris.

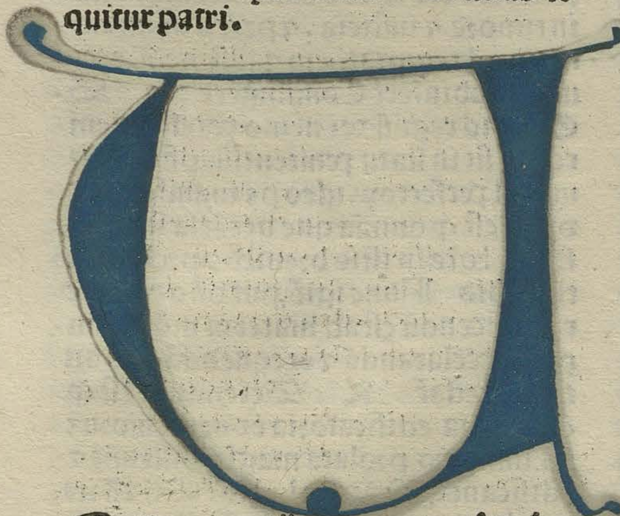
Capitulum VII. ℞

Notanduꝫ autē quō accedere debeamus ⁊ gra-tiam inuenire. dñs noster per os sapiē-tis spūsancto instructi edocet dicens verba superius in principio ꝓposita vi-delicet. Fili accedens ad seruitutē dei ⁊c. In quibꝫ verbis dñs noster tanꝗ pr̄ ꝓpissimus vocans nos filios vt nos beniuolos ad obediendū faceret oñdit nobis viam viuendi ⁊ perueniendi ad seipsum. nā in istis breuibꝫ dictis vt infra patebit ꝯsistit tota salus hoīs

Ut aūt materia pñs ꝯgruentius po-nat̄ ſm intentōem scribentis dictātis vel colligentis ⁊ facilius intelligatur quantū ad fructum. si tñ audientis di-cat̄ vel ponat̄. hec autoritas per istum modum. Fili accedens ad seruitutem dei sta in timore ⁊ iusticia ⁊c. In qua autoritate triplex status electoꝝ ꝯpre-henditur. vicꝫ incipientium. ꝓficien-tium ⁊ perfectoꝝ. Status incipientiū siue penitentiū ꝯsistit in tribꝫ. s. in ꝯtri-tione. ꝯfessione ⁊ in satisfactōe. Sta-tus ꝓficientiū etiam in tribꝫ. in vitio-rum detestatōe. virtutū operatōe. ⁊ tē-ptationū perpessione. Status ꝑfecto-rum similiter in tribꝫ. vicꝫ cordis mū-dicia siue puritate. dei caritate ⁊ in cre-atoris omniū ꝯtemplatōne. Primus status notat̄ cum dr̄. Fili accedens ad seruitutē dei Scd̄s cum subiungit̄ sta in timore ⁊ iusticia. ⁊ prepa animam tuam ad temptatōem ⁊ sustine. Terci-us qñ subinfert̄ Comungere deo Sꝫ Et qꝛ ad regnū dei nemo potest perueni-re nisi sit in statu penitentiū. ꝓficienti-um vel perfectoꝝ. ideo pꝫ manifeste vt dictū est ꝙ omnia que necc̄aria sunt ad salutē hoīs in istis breuibꝫ ꝯprehendū-tur vbis Nunc igit̄ ꝓut dñs donaue-rit ꝓcedendū est ad materiā mō assum-ptam declarandā ⁊ exequendā Sꝫ an-teꝗ ꝓcedat̄ ❡ Sciendum est ꝙ colloquia edificatoria ex ore seniorūꝫ ad iuniores prolata magis instruūt ⁊ edificant ꝗ simplex lectio. Qd̄ affir-mat beatus greg. cum dr̄. Collocutōis vox plus ꝗ lectionis sermo corda tor-pentia excitat. Hoc igit̄ attendens in hoc tractatu per modū dyalogi vicꝫ in-terrogantis ⁊ rñdentis ꝓcedere dispo-sui. hoc est patris spūalis rñdentis ⁊ instruentis. filij vero spūalis interro-gantis ⁊ informatōnem recipientis. Pater ergo spūalis filiuꝫ spūalem al-loquit̄ dicens verba preassumpta. Fi-li accedens. Accede inquā primo pro peccatis pñiam agendo. ⁊ sta in timo-re vitia fugiendo. ⁊ iusticia opa virtu-osa faciendo. ⁊ prepa aniam tuam ad temptatōem impugnationibꝫ dyabo-licis resistendo. ⁊ sustine in bona vita ꝑseuerando. Comungere deo ipsi ꝑ ca-ritatē firmam adherendo. Si ista fece-ris gratiam ⁊ gloriam apud dominuꝫ obtinebis. gratiam in presenti. ⁊ glo-riam in futuro. Amen.

Explicit prohemium.

Incipit dyalogus dictus malogranatum cõpilatus a quodam venerabili abbate monasterij Aule regie in Bohemia ordinis cysterciẽ. Et filius loquitur patri.



Erba exhortatiõis ex tuo ore o pater ad me directa aĩme mee multum salubria cordis mei aure libens suscipio. Sed rogo vt illa que mihi breuiter pstrinxisti latius ⁊ manifestius ad interrogationẽ meã p instructione ⁊ edificatione mea velis explanare vt p hoc salubrem aĩe mee doctrinã valeã assequi. Et illa q̃ supius memoratus es possum pfectius adimplere ⁊ a dño grãm in pñti ⁊ gloriam in futuro obtinere Vñ primo peto me informari quõo sit accedendũ ad deuz ⁊ prio vtꝝ accessus ad deũ fiat p grãz dei aut p. libeꝝ arbitriũ siue p volunta tẽ hoĩs. Distinctio I Ca. I

Pater respondit filio.

Cire debes fili ꝙ oĩs salus hoĩs primo hꝫ ortum a grã dei. Vñ iaco.j. Omne datũ optimũ ⁊ oẽ donũ pfectũ desursum est descendens a patre luminũ. Istud donũ pfectũ est grã spũssancti p quã oẽs p ipm a seculo pdestinatos vocat ad salutẽ. Vñ necẽ est spiritui rõnali si debet eẽ dignus eterne beatitudinis ꝙ fiat pticeps influentie spũalis. Ad bonũ eñ grẽ non pt quis p se puenire cũ hoc nõ fit scõm limites nature sed scõm influentiaꝫ largitatis diuine qꝛ homo p ppriam industriã sine grã nec accedere ad deũ nec cogitare nec opari quicquam boni valet Ergo vocatio prima siue accessus ad deũ fit p grãm Hoc testaẜ grego. in.xxxiij.libro mo. sup illo verbo V Et q̃s dedit mihi vt reddaꝫ ei ita dicẽs Nemo quippe vt diuina eũ grã subsequaẜ aliq̃d cõtulit deo nam si nos deũ bene viuendo ⁊ opando puenimus vbi est q̃d ait pphẽta Mia eius preuenit me. Si nr̃a dilectio deũ puenit vbi est q̃d ait iohãnes Non quasi nos dilexerimus deũ sed q̃m ipe prior dilexit nos. Si sine eius munere nostra ṽtute deũ sequamꝰ vbi est q̃d veritas dt Sine me nihil potestis facere Et illud. Nemo potest ad me venire nisi pater meus traxerit euꝫ Si saltem bonoꝝ opm facta ṽtute nostra ppria bene cogitando preuenimus vbi est q̃d rursum p paulũ tam subtiliter dicit vt oĩs de se humane mentis fiducia ab ipa cordis radice succidaẜ cũ ait. Non qꝛ sufficientes sumus cogitare aliquod a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo ẽ. hec gregorius. Sic igitur patet ꝙ conuersio siue accessus ad deum fit primitus p gratiam ipsius dei.

Filius.

Icut audio conuersio siue accessus ad deum fit per gratiã. quid ergo de libero arbitrio. agit ne aliquid aut cooperatur gratie ad hominis salutem.

Capitulum .II. Pater X.

Quāuis per gratiam principaliter fiat acces-
sus ad deū. non tñ per hoc excludit̄ libe
rum arbitriū. q2 ꝯuersio siue accessus
ad deū ⁊ oē opus bonū ⁊ ꝟtuosum per
qđ acquirit̄ salus ꝓcedit a gr̄a ⁊ a libe
ro arbitrio. principalius tñ a gr̄a. Nā
oīps dñs eis quos vult saluos facere ⁊
quos p̄elegit primo donū sue gratie in
fundit. q̄ infusio mouet liberꝫ arbitriū
ad bonū appetendū. Cū vero immissio
nes has salubres liberꝫ arbitriū susce-
pit. ⁊ ad bonū appetendū motū fuerit
statim gr̄a que prius p̄uenit liberꝫ arbi
triū mouēdo subsequit̄ sibi coopando
in his que ptinent ad salutem. Hoc ꝓ
bat btūs greg. xvj. mor. cū dicit. Sup
na pietas prius agit in nobis aliquid
sine nobis vt subseqnte quoqꝫ nr̄o libe
ro arbitrio bonū qđ iā appetimus agat
nobiscū. qđ tñ per impensam gr̄am in
extremo iudicio ita remuneret in no-
bis ac si solū ꝓcessisset ex nobis Quia
em̄ dina bonitas vt innocentes nos fa
ciat p̄uenit Paulus ait. Gr̄a dei sum
id qđ sum. Et q2 eandē gr̄am nostꝫ li
berꝫ arbitriū ꝯsequit̄ adiungit. Et gr̄a
eius in me vacua nō fuit sed abūdanti
us laboraui. Qđ cū se nihil ꝯspiceret.
ait. non aūt ego. Et tñ q2 se esse aliq̄d
cū gr̄a inuenit adiūxit. sed gr̄a dei me
cū. si cū p̄ueniente gr̄a subseqns liberꝫ
arbitriū nō hr̄et. vt ergo sine gr̄a se ni
hil esse oñderet. ait. Nō ego. vt ꝟo se
cū gr̄a esse opatū per liberꝫ arbitriū oñ-
deret. adiungit. sed gr̄a dei mecū Hec
gre. Dicit beatus aug. Nolentē deus
p̄uenit vt velit. subseq̄t̄ ne frustra velit.
A De hoc etiā ait ber. Deus tria hec
hoc est bonū cogitare. a malo decliare
⁊ velle ꝑficere in nobis opat̄. primū si
ne nobis. scđm nobiscū. terciū ꝑ nos
facit Siquidē immittendo bonā cogi
tatōem nos p̄uenit. mutando etiā ma-
lā voluntatē sibi ꝑ ꝯsensum iūgit. mini
strando etiā ꝯsensui facultatē vel facili
tatē foris ꝑ apertū opus nr̄m intra nos
opifex innotescit. Sane ipsi nos p̄ue
nire neq̄qꝫ possumus. Qui āt bonū ne
minē inuenit neminē saluat quē nō p̄
uenit A deo ĝ sine dubio nr̄e sit salutis
exordiū. nec ꝑ nos vtiqꝫ nec nobiscū
verꝫ ꝯsensus ⁊ opus ⁊ si nō ex nobis sit
nō tñ sine nobis Cū igit̄ deū inuisibilr̄
intra nos ac nobiscū actitare sentim⁹
soli gr̄e eius attribuamus Ipsa liberū
excitat cū seīat cogitatū. sanat cū mu
tat affectū. roborat vt ꝑducat ad actū.
ꝑuat vt nō sentiat defectū. hec ber. Pꝫ
ĝ ꝑ predcā quō gr̄a p̄ueniat liberꝫ arbi
triū ⁊ etiā subseq̄tur. nā ipsa gr̄a spūs-
scī bonā volūtatē q̄ ꝓcedit ex libero ar
bitrio primo opat̄ in hoīe vt sit. deinđ
coopat̄ ne vacua sit. B Qđ hugo
pulcris ꝟbis ꝓbat d. Spūs nāqꝫ scūs
bonā voluntatē primo in hoīe opatur.
deinde bone volūtati mouenti se ⁊ ope
ranti coopat̄. prius bonā voluntatem
aspirat vt sit. deiñ bone volūtati mouē
ti se inspirat vt moueatur ⁊ opet̄ vt va
cua ñ sit. primo opat̄ eā. deinde opat̄
per eā. bona em̄ voluntas est instr̄m sed
spūsscūs est artifex. primo instr̄m opa
tur. deinde ꝑ instr̄m opat̄. primo sol⁹
instr̄m opat̄. qđ ꝟo ꝑ instrumentū nō
solus ipse opat̄ sed etiā instr̄m ip̄m ꝑ
qđ ipse opat̄. Sic spūsscūs primo bo
nā voluntatē in hoīe solus opat̄. sed q̄
postea per bonā voluntatē opat̄ non so
lū ipse opat̄ sed etiā voluntas per quā
opat̄. tñ opus bonū ex spūscto est qui
opat̄ non ex volūtate hoīs ꝑ quā opat̄
in ipsa quidē bonū sed non ex ipsa. q2
aliunde accepit. Idem ĝ opus bonū ⁊
suū est in q̄ꝫtum hꝫ. nō suū in q̄ntū a se
metipso nō hꝫ Hec hugo. De hoc eti

am habet in glo. sup. ix. ca. de cele. ie/
rar. vbi dr Sicut in nra prāte non est
vt diuine illuminatōis donū nobis offe
rat ita nō nisi in nra prāte est vt oblatū
suspiciat. Nā ⁊ aliqn̄ ⁊cū nolumus of
fert. sz nūq̄ suscipit nisi cū volumus ⁊
cū volumus a deo volumus qz donū dei
est volūtas bona cū aūt nolumus a no
bis nolumus qz nolle nihil aliud ē q̄
nō velle qd̄ desertio boni est. Hec glo.
C. Per istas autoritates colligere
possumus q̄ opus bonū oē qd̄ p̄ hoīez
agit fit p̄ grām inspirantē ⁊ liberꝝ arbi
triū siue volūtatē ɔsentientē ⁊ reqrunt
hec duo ad salutē vt hoīs salus pficiat
De hoc dt bern̄. in libro de grā ⁊ libero
arbitrio sup illud capituli ad roma.
ix. Nō est volētis neq̄ currentis sz mi
serentis dei Qd̄ igit agit liberꝝ arbitri
um breuiter rn̄o. Tolle liberꝝ arbitriū
nō est qd̄ saluet tolle grām nō ē vn̄ sal/
uet opus hoc sine dubio effici nō pōt
nisi vno a quo fit sine altero cui vel in
quo fit Deus autor salutis est cuius est
liberꝝ arbitriū tm̄ capax nec dare illaz
nisi deus nec cape valet nisi liberꝝ arbi/
triū. Qd̄ g a solo deo ⁊ soli dat liberū
arbitriū tā absq̄ ɔsensu accipiētis eē
nō pt q̄ absq̄ grā dantis ⁊ ita gracie
opanti salutē coopari dr liberꝝ arbitri/
um dū ɔsentit hoc est dū saluat. Con/
sentire em̄ saluari est. pinde pctōris
spūs saltē huiuscemodi minime capit
eo q̄ illi volūtarius desit ɔsensus quo
saluāri viz deo placide obtēpet siue iu
benti acqescendo siue pollicēti creden
do siue reddēti grās agendo. hec bern̄.
De hoc etiā ait qdā glo. sup illo verbo
apocal. iij. Ego sto ad hostiuz ⁊ pulso
Ego sto viz dn̄s ad hostiū viz cordis
hūani ⁊ pulso ad bonum supnaturale
mouēdo Si qs audiret vocē meā mo
nicioni mee ɔsentiēdo ⁊ aperuerit mi/
bi ianuā p̄ conatū liberi arbitrij ad bo
num. introibo ad illū. s. p̄ grām gratū
facientē habitādo in illo cenabo cum
illo ⁊ ipse mecū nā deus in tali hoīe de/
lectat ⁊ ipse in deo. hec glo. D Per
ista igit dicta apparet clare q̄ opus bo
nū fit p̄ hec duo. s. p̄ grām ⁊ liberꝝ arbi/
triū. Quod greg. in. xxxiij. mora. ɔfir
mat dicens Bonū quippe qd̄ agimus
⁊ dei ⁊ nrm̄ Dei p̄ puenientē grām no
strū p̄ obseqn̄s liberū arbitriū. si ei dei
nō est vn̄ ei in eternū gracias agimus
Rursum si nrm̄ nō est vn̄ nobis retri/
bui pmia speram? Quia g nō immeri
to grās agimus dū scimus q̄ eius mu
nere puenim̄ Et rursum qz nō imerito
retributionē qrimus scimus q̄ obse/
qn̄te libero arbitrio bona eligimus q̄
gerimus. hec greg. Notandū tn̄ q̄ li/
cet opa meritoria salutis eterne sint li
beri arbitrij ⁊ grē principalius tn̄ sunt
gracie Gracia em̄ liberꝝ arbitriū diri/
git in exercitio virtutū. p̄ nos em̄ ma
le facere possumus sed nō bonū Quis
quis g boni aliquid in suis actib9 ɔsi/
derat dono gratie id ascribat sed quid
mali in se perpenderit hoc suuz dicere
poterit in bonis vitando arrogantiam
in malis seruando hūilitatis ɔstantiā
que sepe pdit dum mens de virtutib9
p̄ arrogantiam gloriat. Filius.

Efficienter mihi nunc expositū
est quomodo omne opus bonuz
p̄ gratiā ⁊ liberꝝ arbitriū pficiat p̄ gra/
tiam puenientē ⁊ mouentē liberū arbi
trium vero ɔsentiens ⁊ salutis monita
suscipiens ⁊ q̄ in his duob9 salus ho/
minum ɔsistat Sed mouet valde mē
tem meā cū liberꝝ arbitriū sine grā spi/
ritussancti nihil possit operari. C
Cur oīpotens deus qui plenus est oī
pietate ⁊ misericordia suā grām nō in
fundat oīb9 ɔmuniter hoīb9 per quam
cuncti possent saluari.

Ca. III. Pater

Ista que te mo
uent. ꝛ de quibꝫ queris valde
sunt occulta. ꝛ nulli intellectui rōnali
puia Judicia eī dei sunt hec ꝛ valde in
pscrutabilia. de quibꝫ ꝑ ps̄. dr̄. Judi-
cia tua abissus multa. Quis ꝯphende
re pt̄ qre deus cū possꝫ nō vocet oēs ad
viā salutis. Uel qre magis vni pctōri
munus grē largiat̄ ꝙ alteri ipm eligē
do ꝛ vocando ad viā vite hic oꝫ silentiū
imponere humāe loq̄citati ꝛ exclama
re cū aplo paulo qui ꝯsiderās ꝑplm is-
rahelíticū ꝓpter pfidiam ꝓ maiori pte
esse reprobatū ꝛ gentilē ad fidē xpi vo
catū ꝛ electū ait Ro. xj. O altitudo di
uitiaꝝ sapīe ꝛ scīe dei ꝙ incōprehensi
bilia sunt iudicia tua ꝛ inuestigabiles
vie eius. quis em̄ agnoscit sensuꝫ dn̄i.
F Scire tn̄ debes fili ꝙ nihil visibi-
liter ꝛ sensibil'r ꝛ intelligibl'r in ista to
tius creature amplitudine quadā im-
mēsa res q̄ publica fit vel agit̄ q̄ nō de
illa impiali aula sūmi impatoris aut
iubeat̄ aut pmittat̄ sꝫ ieffabilē iusticiā
pmioꝝ atqꝫ penaꝝ grāꝝ atqꝫ retributi
onū. hinc est ꝙ oīa q̄ in vniuerso fiunt
agunt̄ ꝛ regunt̄ dīna ꝓuidentia que ꝑ
oīa est irreprehensibilis. q̄ nihil agit nisi
bn̄. nihil pmittit iniuste. De hoc dt̄ ab
bas pafuntius in coll'. patꝝ Credere in
ꝯcussa fide nobis ꝯuenit nihil sine dn̄o
ꝓrsus in hoc mūdo geri. aut em̄ volūta-
te eius. aut pmissum agi vniuersum fa
tendū est. vt. s. q̄ bona sunt volūtate di
pfici auxilioqꝫ eius credant̄. que autē
ꝯtria sunt pmissum. cū ꝓ nequicia aut
duricia cordis nr̄i deserēs nos dīna ꝓ
tectio diabolo maloꝝ oīm intētori tra
di patit̄ vel ignomīosas corpis passio
nes patit̄ dāṅari. hec pafuntius G
Per hoc igit̄ colligit̄ ꝙ nullo mō pōt
aliqs boni aliquid efficere nisi deo coo
pante ꝛ coefficiēte. nullus deficere pt̄
vel peccare nisi ipso iuste deserēte. iuste
aūt deserit. qꝛ iustuꝫ est vt sic admīsiret
res q̄s ꝯdidit ꝛ sic coopet̄ rebꝫ q̄s cre
auit vt eos agere ꝓprios motus sinat.
ꝛ iō si liberꝝ arbitriū ad vtrūqꝫ ꝟtibile
de lege nature dittat in maluꝫ cadere.
hoc nō pmittit nisi iuste. Rursus si per
grām pueniat ꝛ sustentet nulli fac̄ iniu
riā iō nō iniuste. nec oīno iuste sm exi
gentiā meritoꝝ. qꝛ merita ad hoc non
sufficiūt. sed gratis ꝛ miscditer illd̄ fa
cit ꝛ quodāmō iuste quantū est ex ꝯde-
centia bonitatis sue. Cū ḡ dānat ꝛ re-
ꝓbat opat̄ sm iusticiā. qn̄ vo pdestīat
opat̄ sm grām ꝛ mīam q̄ nō excludit
iusticiā. Quia ṽo oēs sm ꝙ de massa
erant pditōis dānari debant. iō plēs
reprobant̄ ꝙ eligant̄ ut ōndatur ꝙ sal
uatio est sm spālem grām. dānatio āt
sm iusticiā ꝯēm. Nullus pt̄ ꝯqueri de
dīna voluntate q̄ reprobat sm iusticiā
ꝛ pdestīatos vocat ꝑ grām ꝛ mīam ad
salutē. qꝛ oīa agit rectissime. H
Que tn̄ pdestinatio n̄ infert rebꝫ ncci
tatē. qm̄ si pdestinatio rebꝫ nccitatem
imponeret mlt'a seq̄rent̄ incōueniētia
nā frustra preponerent̄ bonis pmia. ꝛ
malis supplicia. Itē iniuste remunera
rent̄ boni ꝛ punirent̄ mali. Itē nec spe
randi aliquid nec supplicandi vlla eēt
rō. Itē euacuaret̄ libertas arbitrij q̄ se
hꝫ ad vtrūqꝫ. Itē nec bona facientes
essent laudabiles. nec mala vitupabi
les. Un̄ deus cū reformat hoīem in
fundendo grām ꝑ hoc leges nature in-
ditas nō infirmat. qꝛ liberꝝ arbitriū sic
ꝑ grām mouet ad viā salutis. vt tn̄ ip
sum nō cogat. sꝫ eius ꝯsensus liber ma
neat. Et iō ad hoc ꝙ culpa expellat̄ nō
solū nccē est ꝙ grā introducat̄. verꝝ eti
am liberꝝ arbitriū se ꝯformet expulsio
ni culpe ꝑ detestatōꝫ oīm pctōꝝ. Hinc
est ꝙ in nostra productione iustifica-
tionis concurrit actus liberi arbitrij ꝛ

gratie cōsone ⁊ ordinate ita ꝙ grē gratis date est excitare liberꝝ arbitriū Liberi aūt arbitrij est hmōi excicatōi ꝯsentire vel dissentire I Et ita in iustificatōe ꝯsenciētis est ad grām gratū facientē se p̄pare q₂ hoc est facere qd̓ in se est ⁊ disposito grā gratū faciēs h₃ infundi cū liberū arbitriū possit coopari si vult ⁊ tūc merer̄ vel ꝯtrariari p pctm̄ ⁊ tūc demerer̄ Si ḡ cooper̄ ⁊ vsq₃ in finē pseueret merer̄ venire ad eternā salutē R Ex hoc colligere possumus verꝝ esse qd̓ Aug. ait. ꝙ qui creauit te sine te. nō iustificabit te sine te. Uerum etiā est ꝙ nō est volētis neq₃ currētis s₃ dei miserētis. verꝝ etiā est ꝙ nullus p̄t supbire de merito q₂ nil deus in nobis p̄ter sua dona coronat. reseruauit em̄ deus sibi munera grē sue liberaliter largiendo vt discat hō nō eē ingratus nec in se q̄si nō accepit s₃ in dn̄o gl̓ari. Uerꝝ etiā est ꝙ liberꝝ arbitriū p se legē implere non posset nec grām in se efficere Inexcusabile tn̄ ē si nō facit legē implēs q₂ grā gratis data semp ē presto ad ꝯsecratōem liberi arbitrij cuius amminiculo p̄t facere qd̓ in se est quo facto habeat grām gratū facientē qua obtenta dinā ipleat legē ⁊ faciat volūtatē qua facta tandē ad btitudinē perueniat sempiternā ꝓpter qd̓ opa meritoria totaliter sunt a gratia total̓r etiā a libero arbitrio l₃ principalius a grā L Et nota ꝙ licet nēo sibi merear̄ p primā grām. hoc est p grām p̄uenientē p̄t tn̄ preparare ⁊ habilitare se ad illā faciendo qd̓ in se est q₂ nulli grā denegatur. Hec ꝯgruitas tn̄ multomagis ex pte bonitatis dei grām ꝯferētis est q̄₃ ex pte hoīs se ad grām habilitantis q₂ ipa habilitatio ex pte hoīs solū dat diuine mīe ꝙ salua iusticia possit alicui grā ꝯferri q₂ iniuria fieret dine iusticie si ei darer̄ grā in quo esset adhuc obex gratie M Qui obex triplex ē ⁊ dr̄ p eū cor obdurari tripliciter Uno mō p inhabilitatē ad suscipiendā grām ⁊ fit p malā volūtatē q₂ ī maliuolā aīa₃ q̄ vult malū ⁊ nō vult flecti ad bonū ꝑut dr̄ sapiēs non introibit sapientia. i. grā dei. Scd̓o p firmā inhesionem ad pctm̄ ⁊ hoc fit qn̄ hō ē in actu pctī ⁊ tm̄ sibi placet iniquitas ⁊ adheret voluptati carnis ⁊ mūdi ꝙ non p̄t nec vult suscipe monita salutis. Tercio mō p rebellionē dinaꝝ inspirationū ⁊ mandatoꝝ qd̓ fit p malū vsum ⁊ ꝯsuetudinē pctōꝝ q₂ talis ꝯsuetudo q̄ ꝯtrahir̄ p desideria carnaliū voluptatū ⁊ etia₃ mūdi excecāt mentē hoīs intm̄ ꝙ diuinas inspiratiōes ⁊ salubria monita ad cor p̄uenire nō patianr̄ vn̄ necē est qui se senserit in hmōi laq̄is irretitū ⁊ voluerit saluari vt mortē suā ⁊ dānatiō₃ ppetuā pre oculis hēat ꝯtra vitia ꝯcta ⁊ p ꝯsuetudinē puersam vim sibi faciat ⁊ cor suū toto conamine ad grā₃ suscipienda₃ abilitet vt a deo grām ⁊ mīam ꝯsequi merear̄ N Sufficiens aūt habilitatio ad grām est si hō facit qd̓ in se ē. O Facere aūt qd̓ in se est tria ꝯplectir̄. s. vt hō actū pctī ⁊ voluntatē peccādi deserat ⁊ coner̄ ad bonū ꝓut sibi possibile ē igir̄ si hō fecerit qd̓ in se ē ds̓ vtiq₃ faciet qd̓ in se ē grā gratū facientē infundēdo ⁊ tūc poterit hō facere opa meritoria vite eterne p volūtatē liberi arbitrij ⁊ grā₃ spūs sancti. hec em̄ duo exigunr̄ ad salute₃ P Quid aūt sit vel possit eē in hoīe p̄paratoriū ad grā₃ ⁊ vn̄ sit illud in hoīe difficile est videre q₂ vider̄ ꝙ nec illud possit esse nisi a grā. q₂ aug. in libro de grā ⁊ libero arbitrio dr̄ ꝙ gratia preuenit non solū voluntatē s₃ etiā cogitatōnem hoīs vt velit bonu₃. i. vt de nolente fiat volens ⁊ vt de voluntate parua fiat magna ⁊ de magna fiat tanta que

possit implere dīna mandata. Ex quo dicto videt̄ q̄ non solū voluntas tanta q̄ȝta sufficit ad implenda mandata fit a gr̄a. sed etiā prima cogitatio ⁊ volun tas boni ꝓpositi nō fit nisi a gr̄a. Unde dr̄ ibidem q̄ desideriū gr̄e initium est gr̄e. vnde si prima cogitatio ⁊ volūtas boni ꝓpositi est a gr̄a. non bene videtur quid sit vel possit esse absq̄ȝ prima cogi tatōe ⁊ volūtate preparatoriū ad grām. ꝓterea dr̄ q̄ in iustificatōe gr̄a sit pri mū mouens ⁊ liberꝝ arbitriū ꝯsentiēs mouēti. s. gratie. ergo videt̄ q̄ gr̄a pre cedet oēm ꝯsensum liberi arbitrij. Pȝ ergo manifeste ꝑ predicta quare oīps deus non saluat oēs hoīes eis gratiaȝ infundendo. q̄ȝ res q̄s ꝯdidit siue sint ratōnales siue irratōnales ꝓprios mo tus agere sinit Et creature ratōnali. i. hoī liberꝝ arbitriuȝ habere ꝯcessit ꝑ qd̄ bonas inspiratōes ⁊ salubres aut ad mittere aut respuere posset. ⁊ ꝑꝯñs re cipiēdo monita salutis saluaret̄. respu endo ꝟo damnaret̄ Q Uñ q̄ ds̄ multos ꝑmittit dānari ⁊ aliquos sal uat occultissimo suo iudicio hoc fit. ⁊ nobis valde incognitū est. Nullus q̄p pe causari vel ꝯqueri p̄t si non vocet̄ vel trahat̄ ad viā salutis. q̄ȝ nulla merita hoīm p̄cesserunt per q̄ deū possent hr̄e debitorē. sed quos saluat sua liberalissi ma pietate hoc facit. quos ꝟo ꝑmittit dānari sua iusticia hoc fac̄ sibi soli no ta. De hoc dr̄ greg. xxxiij. mor̄. Nemo enī deū meritis p̄uenit vt eū tenere q̄si debitorē possit. sȝ miro mō equus oīm ꝯditor ⁊ quosdā p̄elegit. ⁊ quosdā in suis prauis actib⁹ derelinq̄t. nec tñ ele ctis suis pietateȝ sine iusticia exhibet. q̄ȝ hic eos duris afflictionib⁹ premit. nec rursum reprobis iusticiā sine mīa exercet. q̄ȝ hic eq̄nimiter tolerat quos q̄ñq̄ȝ in ꝑpetuū dānat. Sig̊ ⁊ electi p̄ uenientē se gr̄a sequunt̄ ⁊ reprobi iuxta qd̄ merent̄ accipiunt. ⁊ electi de mīa inueniūt qd̄ laudant. ⁊ de iusticia non hēant reprobi qd̄ accusent. idcirco eī mali neq̄q̄ȝ celestis patrie premia eter na ꝑcipiunt. q̄ȝ ea dū mereri poterant ex libero arbitrio ꝯtempserūt. Qd̄ viȝ liberꝝ arbitriū in bono firmat̄ electis. cū eoꝝ mens a terrenis desiderijs gr̄a suspirante suspendit̄. hec greg. Et sic habes per dicta sanctoꝝ patꝝ claꝝ rñ sum ad tua obiecta interrogata

Sufficienter informa- Filius tus sum de his q̄ mouebā ⁊ ꝓpo sui. sed nunc valde terrent me iudicia dei occulta sup̱ filios hoīm ⁊ ꝑturbant cor meuȝ. Quis igit̄ securus esse p̄t de salute sua. nescit eī homo vt dr̄ sapiēs vtrꝝ amore dignus sit aut odio. Cerno quippe multa q̄ fiunt sub sole ⁊ ꝑrime sco. vicȝ q̄ multi moriunt̄ qui ꝓdesse plurimis poterāt verbo vel facto. ⁊ vi uit alius insidians ⁊ offendens pluri mos. Itē alius vellet libenter vacare deo ⁊ negocijs multis occupat̄ Alius male viuens diu ꝑ bonitatē reseruat̄. vt corrigat̄ Alius vero videt̄ bene viue re ⁊ circa finē ad ꝑuersa ꝓrumpit ⁊ a lia innumera mala que in sc̄lo gerunt̄ circa filios hoīm. q̄ ꝯsiderans ⁊ pene trare nō valeo cur fiant. iō obstupesco.

Ca. .IIII. Pater R

Diuina iudicia vt ait beatus gre. cū nesciunt̄ non audaci sermone discutienda sunt sȝ formidoloso silentio veneranda. q̄ȝ deus q̄ facit suo occulto iudicio vel ꝑ mittit fieri circa genus hūanū in ter ris nll's ea in hac vita vȝ inuestigare. Hoc idē gre. xxix. mor̄. intēdit dicēs ⁊ exponens q̄dā iudicia dei sup̱ illo ꝟ bo iob a dño ꝓposito. videlicet. Nun quid nosti ordinem celi. ⁊ pones rati ones eius in terra. Ordinē celi nosse

est supnaꝝ dispositionū occultas ꝑdi-
cationes videre. rōnem ꝺo eius in ter
ra ponere ē supnoꝝ iudicioꝝ misteria
vel ꝯsiderādo discutere vel loqn̄do ma
nifestare qđ vtiqꝫ facere in hac vita po
situs nullus pōt. vt eīn a ꝑuis vsqꝫ ad
maiora veniamus ⁊ qs intelligat q̄ eē
ratio secretoꝝ ꝑt ꝙ semꝑ vir iustus a
iudicio nō solū nō iudicatus sꝫ etiam
punitus redeat ⁊ iniquus eius aduersa
rius nō solū nō punit̄ sꝫ etiā victor abs
cedat. Quis intelligit cur viuat alius
insidiās mortibꝫ ꝓximoꝝ ⁊ morit̄ aliꝰ
qui ꝓfuturus esset vite multoꝝ Alius
culmē ꝑtātis assequit̄ q̄ nō nisi ledere
studet Alius tm̄modo lesos defendere
ꝯcupiscit ⁊ tn̄ oppressus iacet Alius fa
cere hec appetit ⁊ innumeris negocijs
implicat̄ Alius negocijs īplicari desi-
derat ⁊ coactus vacat̄ Alius male in-
choans ad vite sue terminū. ad peiora
ꝑtrahit̄ Alius bene inchoans vel inci-
piens ꝑ longitudinē tꝑm ꝓficit ad au
gmēta meritoꝝ. atqꝫ ecōtra Alius ma
le viuēs diu reseruat̄ vt corrigat̄ Aliꝰ
ꝺo bene quidē videt̄ viuere sꝫ ī hac vi
ta eovsꝫ durat quo ad ꝑuersa ꝓrūpat
Alius celsitudinē bn̄ viuendi appetere
⁊ vult ⁊ valet Alius nec vult nec valet
Alius vult ⁊ nō valet Alius valet ⁊ nō
vult. Quis g̊ ista iudicioꝝ secreta dis-
cutiat ad cognoscendū quippe istos se
cretoꝝ si nullus ascēdit dicat g̊ hō vt se
nescire cognoscat nescientē ꝺo se cog
noscat vt timeat. timeat vt hūiliet̄. hu
miliet̄ vt nō ꝑsumat in se. non ꝑsumat
in se vt ꝯditoris sui auxiliū requirat ⁊
qꝛ in se ꝯfidens mortuus est auxilium
sui ꝯditoris appetēs viuat Cuncta g̊ q̄
patim̄ tanto tolerare patientius debe-
mus q̄nto secretoꝝ celestiū ignari cur
hec patiam̄ nescimus. hec grego. Per
hec g̊ dicta hēs sufficientē informatio
nē ꝙ nō debeamus ꝯsilia ⁊ secreta dei
discutere sed timere ⁊ te ad tantā rem
humiliare Filius.

Satis primesco hec audiens ⁊ ꝯsi
dero terribilē eē deū ī suis occul
tis consilijs ⁊ iudicijs suꝑ filios hoīm
Sꝫ peto de hoc informari q̄liter agere
debeat pctōr qui multis vicijs ⁊ pctīs
mortalibꝫ ē inuolutus ⁊ irretitus ⁊ se
ob culpā sentiens infrigidatum ab oī
affectu spūali ⁊ priuatū grā dei ⁊ ꝓpter
scelera ita infectū ꝙ nō ꝑt excutere se
de tanto iugo vicioꝝ passionū ⁊ carna
litatū hꝫ quidē timorē de ꝑpetua dam
natione ⁊ ob hoc velle deo approxima-
re ꝑ pn̄iam sed nō valet ꝓpter pondus
criminū ip̄m deprimentiū ac in volup
tatibꝫ illicitis detinentiū. q̇d inqꝫ tal'
facere debet vt saluet̄

Ca.V Pater

Scire debes fili
ꝙ hoīes corruētes ī pctā mor
talia seꝑant̄ a deo ⁊ efficiūt̄ mēbra dy
aboli ⁊ post perpetrata facinora ⁊ ma-
xime ꝓpter vsū ⁊ malā ꝯsuetudinē que
ꝯtrahit̄ in vicijs ⁊ pctīs nō valet hō ꝑ
se resurgere ab hmōi laq̄is diaboli nī
si valida manu dei adiuuet̄ qꝛ talis pec
cator quodāmodo ꝯtinet̄ sub dominio
maligni spūs q̄ ducit ip̄m ad scelera ꝓ
volūtate sua. hoc ꝓbat iohānes criso.
in q̄dam ome. dicēs Oēs hoīes ante
q̄ꝫ peccemus liberꝝ habemus q̄dē arbi
triū si velimus sequi volūtatē diaboli
an non ꝙ si obligauerimus nos opibꝫ
eius iam nr̄a voluntate euadere nō pos
sumus sicut nauis fracto gubernaculo
ducitur vbi tempestas voluerit. Sic ⁊
homo diuino auxilio ꝑdito per pctm̄
nō qđ vult agit sed qđ diabolus vult.
Et nisi ds̄ valida manu misericordie
sue soluerit eū vsqꝫ ad mortē in pctīs
permanebit Ergo quidē nostra volun
tate ⁊ negligentia obligam̄ diuina aūt
mīa absoluimur nam liberuꝫ arbitriū

licet per se potens sit ad malū nō est potens ad bonū sine redēptoris gr̄a adiutrice. hec crisos. Patz igit̄ ꝑ predc̄a q̄ȯ mia dei sola liberare pt̄ eos qui in laqos dyaboli ꝓpter pct̄a corruerūt. ⁊ in ipsius retib⁹ detinent̄. ¶ Sed ⁊ hoc sciendū ꝙ liberū arbitriū valde debile est magis ꝓnū ad malū q̄ȝ ad bonū ꝓpter diuersa q̄ impellūt illud ad illicita. ꝙ viȝ liberū arbitriū sola dei gr̄a liberari pt̄. De hoc ht̄ in glo. sup li. de diuinis noībus vbi dr̄ ꝙ hoīs arbitriuȝ vertibile factuȝ magis liberū est ad malum q̄ȝ ad bonū q2 plura sunt q̄ impellunt ad malū q̄ȝ ad bonū. Infirmitas em̄ corporis ⁊ aīe. dyabolice suggestiones. mundane delectatōes ad malum incitant. sed sola gr̄a dei inuitat ad bonū. nihilominus penes liberū arbitriū ē velle ⁊ nolle. q2 libertas liberi arbitrij occasio est meriti ⁊ demeriti. ¶ V Uñ ꝓprie circa motū liberi arbitrij ꝯsistit meritū. Gratia autē efficit ꝙ ipse motus est meritū. sine gr̄a em̄ nullum opus vel motus est meritū. ⁊ ita penes grām ꝯsistit meritū efficaciter. ⁊ ideo velle nature ꝑ se impotens est ⁊ vincit̄ ⁊ trahit̄ ad velle vitij nisi velle gr̄e subueniat. hec glo. Appet igit̄ manifeste ꝙ d̄s potens sit liberare tam a ptāte diaboli quā hȝ super hoīnem ꝓpter pct̄m ꝯtractū q̄ȝ etiam liberū arbitriū a suis defectib⁹ per grām ⁊ suā miām X Unde oīs pctōr quibuscunq̧ pct̄is sit inuolutus attendat ad tantā oīpotentiam ⁊ miām dei ⁊ non respiciat facinora sua sicut desperet. nec dȝ etiam attendere aut discutere ꝙ multi in suis flagicijs ac ꝑuersitatib⁹ derelinquunt̄ ⁊ ꝙ pauci respectu multorū sunt in terris ad verā pn̄iam inclinati. ⁊ ad viaȝ salutis eterne vocant̄ vel etiā trahunt̄ Sed toto conamine ⁊ oī suspirio quo valet de miām clementiā ⁊ grām implo ret. ⁊ pius dn̄s cui ꝓprium est misereri sp̄ ⁊ pcere. dignet̄ ip̄m a vinculis pctōꝝ quib⁹ irretitus est absoluere. ⁊ per verā pn̄iam ad se trahere seu vocare Ad hoc hortat̄ nos scūs aug. sup illo verbo dn̄i. Nemo venit ad me nisi pater q̄ misit me traxerit eū. dicens. Magna gr̄e ꝯmendatio. nemo venit nisi tract⁹. quē trahat ⁊ quē non trahat. quare illum trahat ⁊ illū non trahat noli velle iudicare si non vis errare. si non traheris ora vt traharis. nā trahi ad pn̄iam ⁊ vincere pct̄m dei est donum De quo idē aug. in li. de libero arbitrio dt̄. Uictoria qua pct̄m vincit̄ nihil aliud ē q̄ȝ dei donū in isto certamine adiuuās liberū arbitriū ¶ A Liberū aūt arbitriū est facultas rōnis ⁊ voluntatis qua eligit̄ bonuȝ gr̄a assistente. malū vero gr̄a desistente. vnde qn̄ hō cepit habere merita. sibi non dȝ tribuere illa sed deo. ḡ vnusquisq̧ ꝯ suam ꝯsciam dimicās oret ne intret in temptatōem. ne impietatē ⁊ mala opa faciens gr̄a dei nō coadiuuāte post hanc vitā eternis supplicijs deputet̄. hec aug. In hac exhortatione scīssimi viri aug. habet̄ sana doctrina viȝ ꝙ hō non debeat discutere occulta iudicia dei. nec attendere insipiam illoꝝ qui incaute occupant mentem suā tractantes de predestinatōe q̄ predestinant̄ hoīes ad vitam eternam dicentes. si ꝓdestinati sumus ad vitaȝ vtiq̧ saluabimur. nec tn̄ volunt tales talia dicentes opari ea que ptinēt ad saluteȝ. sed tepescunt in sua ignauia ⁊ negligentia. quoꝝ dānatio nisi resipiscant iusta est. ¶ Uult em̄ oꝑs deus vt illi qui predestinati sunt ab ipso laborē hēant ⁊ ꝑ sollicitudineȝ ⁊ humiles orōes ab eo obtineant miām ⁊ gratiā ⁊ dona sp̄ualia q̄ eis dare disposuit ab eterno ꝑ q̄ ꝑuenire valeant ad gl'aȝ sempiternā. De hoc dt̄ beatus gre. in

Nota. Nota. Nota.

libro. dyal'. Sancti viri ea que orãdo efficiũt ita p̄destinata sunt vt p̄cibꝫ obtineant̃ nã ip̄a quoqꝫ perhennis regis p̄destinatio ita disposita est ab oĩpotenti deo vt ad hoc electi ꝑueniãt ex labore q̃renũ: ⁊ postulando mereant̃ accipe qd̓ eis oĩpotens deus añ secula disposuit donare. hec gre. D Per hãc igit̃ autoritatẽ colligere possumus ꝙ ad vitã eternã p̄destinati sumus ꝑ laborẽ ⁊ postulationẽ oꝫ ꝑueniamus. Q̃ꝫuis em̄ deus sit largitor oĩm bonorũ vult tñ vt hõ seip̄m in bono ope quãtum valet exerceat. nõ em̄ torpescẽtes sed in via dñi laborãtes ꝑueniant ad regnũ dei. qd̓ ꝓbat Leo papa ĩ quodã s̄mone sic dicens Quãuis em̄ bonoꝝ sit ip̄e deus largitor etiã tñ nr̃e fructũ querit industrie. nõ em̄ dormiẽtibꝫ ꝑuenit regnũ celoꝝ sꝫ in mandatis dei laborantibꝫ atqꝫ vigilãtibꝫ. hec leo papa. Habemus igit̃ manifeste ꝑ p̄dicta q̃uo homo ꝑ industriã laborẽ ⁊ orõem dño tñ auxiliante ꝑuenire debeat ad salutẽ Vñ quilibet peccator qui vult saluari ⁊ desiderat a suis sceleribꝫ absolui debet se prouoluere coram visceribꝫ mĩe dei nostri quibꝫ visitauit nos oriens ex alto ⁊ tam diu eius pietatẽ per humiles p̄ces ac gemitus pulsare donec mĩam ⁊ gratiam ab ip̄o ↄsequat̃ ⁊ si in tali humiliatione orans ꝑseuerauerit ꝓculdubio saluus erit nam talis humiliatio q̄ sic gerit̃ in hoĩe fit a deo opante ⁊ coopante a quo cuncta bona ꝓcedunt ⁊ est signũ in hoĩe p̄destinationis eterne. Filius.

Inquisitioni mee de quibꝫ interrogaui sufficienter video mihi esse satisfactũ nec est opus vt de his vltra requiram. Sꝫ flagito instanter vt de mĩa dei aliqua mihi edisseras vt peccatores qui in multa flagitia inciderũt audientes tantã pietatem ⁊ mĩam dñi faciliores sint ad recedendum a via sua mala ⁊ ad penitendũ. Ca. VI. Pr. E

Ante omnia scire debes ꝙ homo ꝓpter peccata ꝑpetrata meruit damnatõem ꝑpetuaꝫ nec potest dei iusticie satisfacere ꝑ penitentiã ꝓpriam sed dei mĩam supat omnem nequiciã. hoc ꝓbat beatus Jheronimus cũ dt̓. Vere quidem dñe ꝙ ↄsciencia mea meruit dãnatiõeꝫ pñia mea non sufficit ad satisfactionẽ sꝫ tñ certũ est ꝙ tua mĩa supat offensionẽ Et beatus bern̄. Sicut nullius merita sufficiunt si sine mĩa iudicant̃ sic nullius peccata impediũt si cum mĩa suscipiant̃. hec bern̄. Et q̄r dei mĩa oẽm supat offẽsionem nemo de eius pietate diffidat dũmodo cuꝫ ꝓposito cauendi a vicijs ip̄ius mĩam imploret. De hoc dt̓ ambro. Bonus dñs ⁊ facilis ad indulgẽdum peccata. nemo g̃ diffidat. nemo veterũ ↄscius delictoꝝ p̄mia diuina desperet nouit dñs mutare s̄nãam si tu noueris emendare delictũ. hec ambro. Beatus etiã aug. hoc ↄfirmat dicens Nemo de dei pietate diffidat quoniaꝫ maior est misericordia eius q̃ꝫ nostra miseria. quisquis g̃ ad eum toto corde clamauerit exaudiet illuꝫ quia misericors est. hec augu. F Sed mouet fortassis aliquẽ ꝙ post multa facinora ↄmissa non possit veniã tantoꝝ ↄsequi delictoꝝ. non debet aũt talis desperare de venia q̄r mĩa dñi omnem multitudinem precellit peccatorum Unde dicit richar. de sancto victore. nulla nostra malicia diuinam misericordiam vincere potest Et q̄r beatus aug. idem sentit dicens Multum ↄmendat bonitatem dei in nobis non solum largitas sua sed etiam iniquitas nostra. O qualis dei pietas quã nulla supare potest iniquitas siue impietas Alia sunt que

Nota

deus misericorditer ignoscit. alia que
affluenter tribuit. ignoscit mala nr̃a.
largit̃ bona sua. semꝑ presto est ad ig-
noscendũ. patus sꝑ ad largiendũ. hic
pius. hic largus. vtroqꝫ benignus. v-
biqꝫ bonus. Cõfiteamur ergo illi ma
la nostra. ꝯfiteamur a nobis esse mala
nostra vt pie ignoscat ꝯfiteamur ab ip
so esse bona nostra vt ꝯseruet ⁊ augeat
Hec igit̃ incessanter agamꝰ ne ingra-
ti appeamꝰ vel de nobis data venia vel
de ꝯcessa gratia. verus em̃ amor ꝯfitet̃
semper. hec aug. In quibꝫ verbis dat̃
intelligi non debere pctõrem despera-
re etiam in multis criminibꝫ ꝯstitutũ.
G Sed sunt nõnulli qui post mul
ta ⁊ enormia pctã de dei misericordia
desperantes se tradũt ad ampliora fla
gicia perpetranda. vt saltem hic viuãt
gulose ⁊ voluptuose qui futura assequi
bona se desperant. Quoꝝ periculosaꝫ
excecatõnem beatus aug. in quadã au
toritate tangit sic dicens. Sunt non-
nulli homines qui cum cogitare cepe-
rint mala que fecerunt. non sibi putãt
ignosci posse. ⁊ hoc dũ putant dant aĩ
mum iam perire. ⁊ desperatõe peunt
dicentes in cogitationibꝫ suis. iã nul
la nobis spes est neqꝫ enim tanta illa q̃
cõmisimus donari nobis aut ignosci
possunt. quare ergo non satisfacimus
cupiditatibꝫ nostris. impleamus sal-
tem pñtis tpis voluptatem. qꝛ nullaꝫ
habemus in futuro mercedẽ. faciamꝰ
quicquid libet ⁊ si non licet, vt habea-
mus suauitateꝫ tempalem. qꝛ percipe
non meremur eternã. Talia dicentes
despando peunt. H Sed ꝓcedit
ad eos dñs dicens per Ezech. In qua
cunqꝫ die cõuersus fuerit homo a via
sua mala omnes iniquitates eius obli
uiscar. Hac voce audita ⁊ credita a de
speratione recreant̃ ⁊ ab illa altissima
ac ꝓfunda voragine qua submersi fue-
rant emergunt. Hec augusti. Ecce ad
desperatiõem homines stulti ꝓpter pec
cata deueniunt. quoꝝ stulticiam Ful-
gentius commemorat sic dicẽs Stul
tissima res est desperatio cum nimiruꝫ
omnia opera sua diuina excellat mise-
ratio. De hoc etiam dicit Hilarius.
Stultus reuera est qui de dei pietate
misericordiaqꝫ desperat. Damnatiõe
autem dignus est qui super misericor-
dia dei fronte imperterrita peccat. hec
hilarius. Unde etiam dicit iheronĩꝰ.
Hoc ipsum non lateat desperantes ꝙ
cuncta excellat dei opera ipsa sua mise
ricordia. misericordiaqꝫ saluatoris su
is prefert̃ operibus vniuersis. hec hie-
ronimus Ecce habemus ꝙ vere penitẽ
tes nullo modo debeant despare de dei
misericordia. Quia vt dicit Haymo.
deus est semꝑ paratus misereri homi-
nis tam in morte q̃ꝫ in vita. sed non sꝑ
eqꝫ ydoneus atqꝫ dignus est suscipere
dei misericordiam tam in morte q̃ꝫ in
vita sed hoc faciunt peccata siue negli
gentie hominum. Nam scdm̃ richar-
dum. Summa dei delectatio est effun
dere ex se imbrem sue pietatis ⁊ mise
ricordie. Justo autem dei iudicio ille
damnat̃ qui hunc feliceꝫ impediuerit
atqꝫ restrinxerit effluxũ. qui effluxus
pietatis ⁊ misericordie impedit̃ in ho
mine ꝓpter malam voluntatem ⁊ vitio
rum perpetratõem. Unde quilibet pec
cator q̃ꝫuis multis ⁊ magnis crimini-
bus sit obrutus si ex toto corde conuer
sus fuerit ad dominũ nequaq̃ꝫ debet de
dei misericordia desperare.

Filius I

Est ne aliquod peccatum tam
graue quod non possit nec va
leat indulgẽtiam a deo ꝓmere
ri ⁊ misericordiam.

Capitulum VII.

NOn est aliquod flagiciũ siue peccatũ tã grave ⁊ enorme si ꝓ eo homo ɔtritus fuerit ⁊ pñiam egerit veniam indubitanter ⁊ mĩam a deo ɔsequet᷑ excepta desperatione que venia caret De hoc primo dr̃ verũ. Necꝫ criminis quantitas nec vite enormitas tempoꝝ diuturnitas excludit aĩãz a mĩa dei si mutatio fuerit volũtaris Et beatus aug. ℟ Peccantes quoqꝫ ad spem venie ne despent hortat᷑ ꝑ exempla in tractatu de conflictu vitioꝝ sic dicẽs Si de criminibꝫ
1 agit᷑ de delictis ecce dauid adulterio simul ⁊ homicidio reus de inferni fau
2 cibꝫ mĩa dñi scribitur liberatus Ecce manasses oĩm peccatoꝝ nephandissimus ĩpurissimus sordidissimus ⁊ sceleratissimus pñia de morte ad vitã re
3 diit Ecce maria magdalene ĩnumeris facinoꝝ sordibꝫ inquinata ad fontem pietatis anxia currens dñi vestigia lacrimis rigans capillis detergens osculans vngẽto pungens ablui meru
4 it. Ecce petrus negatõis sue vinculis astrictus amarissimis lacrimis infide
5 litatis nodos resoluit. Ecce seditiõis simul ⁊ effusionis fraterni sanguinis latro obnoxius. vnius hore momẽto vna ɔfessionis voce de cruce ad padi
6 sum transiit. Ecce Saulus ecc̃iam dei ꝑsequens multos ꝓ nomine xp̃i perimens ⁊ vt dicam martirũ se toto cruore inficiens apl's factus in vas electionis mutatus est. vbi ĝ tot tantaqꝫ pcedunt exempla non dent locũ desperationi colloquia mala. Cũ etiam scriptũ sit in quacũqꝫ peccator ingemuerit saluus erit. Et rursum nolo mortem peccatoris sed vt ɔuertat᷑ ⁊ viuat. ℓ De ɔuersiõe vo ĩ melius nequaq̃ʒ mutari quid aliud respondeam nisi vt qđ heri quisqꝫ nõ egit hodie dũ adhuc viuere licet agat ne differat de die in diẽ dum nescit si vel vnã correctionis habeat diem. hec aug. Hanc tantam pietatem dei Amb. admirat᷑ dicens. de benignitate dei non sufficio ammirari eo q͛ tm̃ pcere potest hoĩ peccatori sed non est mirandũ quia tanta est pietas ⁊ mĩa in visceribꝫ dĩ nostri qui cũ omnipotẽs sit ⁊ oĩa facere possit hoc tamẽ facere non potest vt non misereat᷑ humilibꝫ ⁊ ɔtritis corde ad seipsum conuertentibꝫ. Et ne hoc absurdũ esse dicat᷑ beatus aug in libro. lxxxiij. questionũ ꝓbat sic dicens. Deus omnia pt preter hoc q͛ non potest non misereri gemitibꝫ peccatoris qui ad se reuertit᷑ Hoc idẽ sentit beatus ambro. in libro de officiis cũ dr̃ Deus namqꝫ oĩs impotentie expers sola tamen sue mĩe ligatur ⁊ vincit᷑ pietate. Ecce quãta dei pietas q̃m nulla supare potest nr̃a iniquitas. Precellit enim eius pietas ⁊ mĩa oẽm iniquitatem ⁊ maliciãz. De tanta eius mĩa dr̃ in quodam tractatu Mirandũ est ⁊ valde mirandũ qđ dr̃ certissima tñ ⁊ indubitata fide tenendum. Ecce si totus mundus esset globus igneus ⁊ in medio eius de stipula lini pugillus hic ex sua naturali inclinatione non tam cito flammaꝝ incendia reciperet sicut abissus miserationũz dei pctõrem penitentẽz ⁊ ɔuerti volentem qr in illa actione naturali aliqualis. licet minima ⁊ impceptibilis requirat᷑ morula sed nulla penitus mora inter peccantem ⁊ remittentẽ gementem ⁊ gemitus exaudientẽ Et beatus grego. De tã magna dei mĩa videtur quasi simile sentire cum dr̃ in registro maior est dei mĩa q̃ʒ cuius malicia ⁊ sicut scintilla in medio maris sic omnis malicia ad dei misericordiam. hec gregorius. Nec mirum qr omnia peccata q̃uis multa ⁊ enormia sint tamẽ

sub numero ⁊ mēsura sunt. misericordia vero dei sine numero ⁊ mensura est. ergo vincere eam peccata non possunt.
¶ Quod probat beatus aug. in quadam pulcra autoritate sic dicens. Reuertere ad deū o peccator cum fiducia. non enim vincent omnia pctā tua magnitudinem mie dei. Quantacunqꝫ em̄ sint sub numero ⁊ mēsura sunt. misericordia vero dei sine numero est ⁊ sine mensura. non ergo vincere pt quod cū mensura est illud quod absqꝫ mensura ē. hec aug. Ecce quō aperte claret per dicta sanctorum patrum ineffabilem ⁊ immensurabilem esse misericordiam dei. Tollatur ergo ab homine omnis desperatio ⁊ maxime ab illo qui in toto corde suo perveram penitentiam sequatur dominū. ⁊ tantam spem habere debet ad deum qꝫ si etiam vnus tm̄ homo ex omnibus hominibus de toto mundo saluaretur. eundem seipsum debet estimare esse ⁊ sperare. Ad tā consolatoriam spem beatus aug. in libro ecclesie inuitat vnūquemqꝫ fidelem sic dicens. Omnis aūt ab homine xpiano tollatur desperatio. nam si inter oēs mundi hoīes solus vnus homo saluari deberet. vnusquisqꝫ sperare tenetur se esse illū qui saluaretur. hec august.

Filius

Audiens tāta mirabilia de dei misericordia pre gaudio ⁊ ammiratione penitus deficio. o ops deus pater nostrorum viscerum pietas inaudita. o gra singularis. o diuine misericordie pelagus infinitū cunctis mortalibus incomprehensum. excedens ingenia. supans vota. deniqꝫ supgrediens merita vniuersa. quis enim tam flagiciosus qui aure percipiens ⁊ intelligēs tantam tuam pietatem ad spem venie suorum delictorum post posita sua iniquitate quā gessit vt non resurgat.

Ca. VIII. Pater.

Bene sapis fili et optime dixisti de tam incōprehensibili misericordia dei. Erubescat ergo humana malicia ⁊ supbia. ⁊ considerās tantam benignitatē dei currat quantocius non desperando ad fontē eius pietatis ad veram pniam ⁊ conversionem. ⁊ tanto humilius ⁊ feruētius ipsius misericordiā postulet quāto ad indulgendū promptiorem cernit ipsum existere.
¶ De hoc dicit richardus de sancto re. In nulla vitiorum enormitate de dei miseratōe est desperandū qui tam multus est ad ignoscendū. Sed nunquid idcirco ipsum impudenter ⁊ irreuerenter implorare debemus quē ad indulgendū tam pronum agnouimus. imo tāto magis debemus in eius conspectu erubescere. tanto humilius veniam postulare quanto benigniorē ⁊ dulciorem agnouimus quem prorsum aciter offendimus. hec richardus. Considerātes igitur tantam pietatem in visceribus dei nostri curramus singuli ad sinū pietatis ⁊ ad gremium mie eius dum licet ⁊ hoc corpusculo sumus. ne preoccupati die mortis queramus spacium pnie ⁊ inuenire non possimus ¶ Accedemus ergo cum fiducia ad thronū gratie eius ⁊ si sentimus in nobis duriciam cordis flagitemus clementiam ipsius vt emolliat illud grām compunctionis infundendo per quā possimus saluari ⁊ mīam eius inuenire. ne forte tardantes incurramus indignationem ipsius ⁊ perpetuam duriciam cordis nostri. ipse enim corda praua ⁊ dura potest emollire cum sibi placet ⁊ quando sibi placet. ⁊ diuerso mō quo sibi placet. De hoc dicit beatus augu. sic. Quis tam impie desipiat vt dicat deum malas hominū voluntates quas voluerit. quando voluerit. vbi voluerit

in bonum non posse ꝯuertere sed cum
facit mīam facit. cū aūt non facit ꝑiu
dicium non facit. qm̄ cui vult miseret
⁊ quem vult indurat. hec aug. De hac
dei mīa dr̄ ⁊ beatus grego. xxxix. mor.
Misericors deus diu peccata hoīm to
lerat ⁊ cū iam vitium respicit plerūqꝫ
mentes peccantium immutat recte de
se vincante pietas insinuans ait illud
iob. Nunquid tenuisti ꝯcutiens extre-
ma terre ⁊ excussisti īpios ex ea. Per
terram quippe homo infirma sapiens
designat cui peccanti dictū est. Terra
es ⁊ in terram ibis Sed q2 pius ꝯdi
tor facturā suaꝫ nō deserit. mala hoīm
⁊ ꝑ suam sapientiā tolerat ⁊ per eorūꝫ
qnqꝫ ꝯuersionē relaxat. ¶ Cum
duras atqꝫ insensibiles mentes respi
cit modo eas minis modo verberibꝫ mō
reuelationibꝫ terret vt qui ꝑuersissima se-
curitate durauerāt salubri timore mol
lesiant quatenus vel sero redeāt ⁊ hoc
ipsum saltim q2 diu expectati sunt eru
bescant. Scit enī dn̄s q2 extrema vite
nostre plus iudicat ⁊ idcirco electos
suos in fine sollicitos purgat. Scrip-
tum quippe est. dn̄s iudicabit fines ter
re Tanto ergo intensius vltimis nr̄is
inuigilat. quanto in ipsis penderes
initia sequentis vite pensat. hec greg.
¶ Item de eadē mīa dei quomodo
corda etiā desperata ad pn̄iam trahat.
Idem grego. sup illo verbo. iob. Nun
quid ingressus es in ꝑfundum maris
dr̄. Mare quippe est mens humana cu
ius ꝑfunda deus ingreditur qn̄ ꝑ con
gnitionem suam ad lamenta peniten-
tie ab intimis cogitationibus pertur-
batur quando prioris vite nequicias
ad memoriam reducit ⁊ fluctuantē in
ꝯfusione sua animum conuertit. Pro
funda maris deus penetrat quando e-
tiam desperata corda ꝑmutat. Tūc enī
corda ꝑmutat quando cor seculare hu
miliat. tūc ꝑfundum maris ingredit
quando visitare mentes etiaꝫ pressas
sceleribꝫ non dedignat vnde ⁊ recte
percunctando subiungitur ⁊ in nouissi
mis abissi deambulasti. quid enim ab
issus nisi mens humana que dum seip
sam ꝯprehendere non valet sese in om
ne quod est velut obscura abissus latet
in nouissimis ergo abissi debent deam
bulare. est etiam nouissimorum homi
num corda conuertere ⁊ desꝑatas mē
tes visitatōis sue vestigiis tangēdo mi
rabiliter reformare. Cum enī post im-
mensa scelera quisquis ꝯpungit quid
aliud qꝫ in nouissimis abissi deus de-
ambulasse videtur. quasi in abisso nā-
qꝫ deus deambulabat cum obscurum
cor penetrans fluctus inuisibiles vici
orum calcat Plerūqꝫ enim preterita.
alia plangimus. aliis presentibꝫ vrge
mur. ⁊ modo suꝑbia modo ira modo
luxuria modo auaricia temptante fati
gemur. Sed cum cuncta hec in corde
nostro dn̄s occulte visitationis sue ti-
more reprimit quid aliud qꝫ in abisso
gressū ponit. Quos gressus mente con
spicimus qn̄ contra insurgentia vitia
quomodo timoris eius obuient dona
pensemus. hec greg. Ecce habemus ꝑ
hec dicta quomō misericors deus etiā
corda nequissima ⁊ desperata ad peni-
tentiam conuertit Considerantes aūt
tantam pietatem dei cauendum sum-
mopere est ne quis in peccati crimē la
batur ꝙ si lapsus fuerit nō desperet sꝫ
ꝑ lamenta penitentie surgat. Relaxat
enim deus peccatuꝫ qđ deflet attamē
qui stat timeat ne in peccatum cadat.
quia si deflere possit peccata que com-
misit ignorat Hanc scientiaꝫ beatus
gregori. xxxiii. moral. super illo iob.
Nunquid armilla ꝑforabis maxillaꝫ
eius videlicet behemoth pulchre tan-
git cum dicit Cauendum summopere

est ne quis delectatione peccati leuia-
than istius ore rapiatur. et tñ si raptꝰ fue
rit non desperet. qui si peccatū perfecte
lugeat. adhuc foramen in maxilla eiꝰ
inueniet per qđ euadat. iam dentibꝰ te-
ritur sed adhuc si euadendi via queritur
in maxilla foramen inuenitur. habet eti
am captus qua exeat qui preuidere no-
luit ne caperetur. Quisquis ergo q̄ non
dum captus est maxillam eius fugiat.
quisquis vero iam captus est in maxil
la eius foramē querat. pius quippe ac
iustus est conditor noster. R Sed
nemo dicat. q2 pius ē venialiter pecco
et nemo qui peccauit dicat. q2 iustus ē
de peccati remissione despero. relaxat
enim deus facinus qđ defletur. sed perpe
trare quisq3 timeat. q2 si digne deflere
possit ignorat. Ante culpā ergo iustici
am metuat. post culpam tñ de pietate
presumat. nec3 ita iusticiam timeat vt
nulla spei consolatōe conualescat. nec3 ita
confidat de mīa vt adhibere vulneribus
suis digne pñie negligat medicinam.
Sed quē videt sibi parcere sp̄ etiam co
gitet discrete de se iudicare. sub pieta
te itaq3 eius spes pctōris gaudeat. sed
discretōe illius penitētis correctio cō
tremiscat. Spes igitur nostre presump-
tionis habeat etiā morsum timoris vt
ad corrigenda pctā iusticia iudicātis
terreat quem ad fiduciā venie grā pie-
tatis inuitat. Hinc enim p quendā sa-
pientem dr. Ne dixeris miseratōnes
dñi multe. peccatoꝝ meoꝝ nō recorda
bitur. pietatē namq3 eius ꝓtinus et iu-
sticiā subdidit dicēs. mīa enim et ira
ab illo. Diuina itaq3 clementia maxil
lam behemoth istius perforans vbiq3
humano generi et misericoditer et potēter
occurrit. q2 nec libero ammonitōnem
peccandi tacuit. nec capto remedium
fugiendi subtraxit. Ad hoc quippe in
sacra scriptura viroꝝ talium. scz Da-
uid et Petri peccata sunt indita vt cau
tela minoꝝ ruina fit maioꝝ. Ad hoc ve
ro vtrorumq3 illic et penitentia insinu
atur et venia vt spes pereuntium fit recu
peratio deperditoꝝ. Statu ergo suo da
uid cadente nemo superbiat. de lapsu
etiā suo dauid resurgente nemo despe
ret. Ecce q3 mirabiliter scriptura diui
na eodem verbo superbos premit quo
humiles leuat. vnam rem gestā ꝯtulit
et diuerso modo supbos quidē3 humi
litatis formidine. huīles vero ad spei
fiduciā reuocauit. O inestimabile no
ui generis medicamentum qđ vno eo
demq3 ordine positum et premendo tu
mentia exiccat et subleuando arētia in
fundit. de maioꝝ nos lapsu terruit. s3
de reparatione roborauit. Sic quippe
semp nos diuine dispensationis mise
ricordia et supbientes reprimit. et ne
ad desperatōem corruamus fulcit. hec
grego. S Per ista dicta sanctis-
simi viri docetur homo sp̄ habere spem et
timorem. spem de miscđia. timorē3 de
iusticia. Spē vt si lapsus fuerit surgat
per penitentiā. timorem ne iterum in-
cidat in peccati ruinā. q2 valde displi
cet omnipotenti deo recidiuatio seu re
iteratio peccati. Vnđ omnis penitens
semp miscđiam dei et iusticiam coram
oculis habeat. miscđiam vt p spem eri
gatur. iusticiam vt per timorem humili
etur. Ad hoc faciendum hortatur beatus
aug. sic dicens. Nunq3 peccatoꝝ enor
mitas sine intuitu diuine clementie ē
pensanda. nec diuīa bonitas sine rigo
re iusticie cogitanda. nam hec sine illa
facit insolescere. illa vero sine ista despe
rando facit nimis ꝑtimescere. hec Au-
gu. S3 fortasse est aliqs qui tot crimi
na se ꝯspicit ꝯmisisse q̄ ꝓpter illa time
at dei amiciciā et dilectōem q3uis dole
at nequaq3 assequi posse. S3 absit hoc
a cordibꝰ oīm pctōꝝ. sua tñ pctā plan

gentiū ⁊ dolentiū. nam ꝑ lamēta pn̄ie peccatoꝛ q̄uis soꝛdidissimus dei effi-cit amicus ⁊ dilectus De hac magna pietate ⁊ mīa dei dt btūs bern̄. Quid de tua mīa dicam bone ihesu qui non minus pctōꝛem ꝯuersum diligis q̄ eū qui nunq̄ pctī maculam ꝯtraxit. hec bern̄. Non em̄ qui peccauerūt sed qui in peccatis ꝑseuerant sunt odibiles ⁊ abhominabiles deo Conuersos eos ⁊ penitentes peccatoꝛes ad gremiuꝫ sue pietatis ⁊ dilectiōis paratus est sus-cipere xp̄us De hoc ait beatus aug. in quodam sermone Non em̄ qui pecca-uerit ſꝫ qui in pctīs suis ꝑseuerauerit odibilis erit deo ⁊ abhominabilis Nā vt de indulgētia diuina diffidat dn̄s nos ꝑ ꝓphetā velut pater pijssimus ꝯso latur dicens Nolo morteꝫ peccatoꝛis sed vt ꝯuertat̄ ⁊ viuat Et illud Impie tas impij nō nocebit ei. in quacūq̄ die ꝯuersus fuerit ab iniquitate Sed ista tam magna mīa tunc nobis prodest si non tardemus ꝯuerti ad dominū nec crimina criminib⁹ suꝑaddimus Sed forte cogitat aliquis se tam grauia ad misisse peccata vt iam mīam promere ri non possit. Absit hoc a sensib⁹ oīm peccatoꝝ. O homo quicūq̄ illaꝫ mul titudinem peccatoꝛū attendis cur om nipotentiam celestis medici non atten dis. Cum em̄ velit deus misereri quia bonus est ⁊ possit q2 omnipotens est ip se contra se diuine pietatis ianuā clau dit qui deum sibi misereri aut nō velle aut non posse credit. eumq̄ aut bonuꝫ aut omnipotentē esse diffidit. Nemo ergo post centū peccata aut post mille crimina de misericoꝛdia diuina despe ret. Sic tamen non desperet vt sine vl la moꝛa deū sibi repropiciare festinet. ne forte si consuetudinem peccandi fe cerit etiam si velit a diaboli laqueis li berari possit. Hec augu. ¶ Ecce quomodo beatissimus vir augustinus oēs peccatoꝛes etiam in peccatis mul tis et maximis iacentes hoꝛtatur ad spem venie ⁊ neminē debere desꝑare de dei mīa ⁊ pietate. sic tamen vt sine vlla moꝛa ꝑ penitentiam ⁊ ꝯuersionem ac bonam ꝯuersationem festinet facere si bi deum ꝓpicium. ne tardando ꝑ negli gentiam ⁊ incuriā detur in reprobum sensum ⁊ incidat in laqueos dyaboli ex quib⁹ etiam si voluerit excutere se non possit. ¶ Sciendum etiā q̄ diuine mīe multi sunt effectus. Ipsa enim dei mīa preuenit nescientes. tra hit nolentes. sequit̄ nō querentes. pre currit fugientes. reuocat recedentes. expectat tardantes. suscipit reuerten-tes. remittit debitum. ꝯfert meritum. premiat vltra ꝯdignum Primum pre uenit nesciētes Psalmista. Deus me us misericoꝛdia eius preueniat me. ⁊ hoc per occultam inspirationem. Io. iij. Spiritus vbi vult spirat ⁊ vocem eius audis ⁊ nescis vn̄ veniat aut quo vadat quia vox diuine inspirationis auditur intus in coꝛde penitentis ꝑ re-cognitionem. ⁊ nescitur vnde veniat. quia ab homine ignorat̄ diuine vocati onis causa cū sit pure gratuita. aut quo vadat. quia similiter ignorat̄ de fina-li ꝑseuerantia. Secundo trahit nolen tes. Io. vj. Nemo potest venire ad me nisi pater traxerit eum. Tercio sequit̄ non querentes. Ezechel. xxxiiij. Qd̄ perierat requiram ⁊ quod abiectū fue-rat reducam. Quarto precurrit fugi-entes. Exodi. xxiij. Ecce ego mitto angelum meū qui precedat te. Quin-to reuocat recedentes. Isa. xxxj. Con uertimī filij isrl̄ sicut in ꝓfundū reces satis Sexto expectat retardātes Isa. xxx. Expectat dn̄s vt misereat̄ ⁊ idō ex altabit̄ ꝑcens vobis. Septimo susci-pit reuertentes. ps. Suscipit eos de

via iniquitatis eoꝝ Et illud iiere. vbi
dñs ad peccatricē aīam dī Tu fornica
ta es cū amatoribꝰ multis. tñ reuerte-
re ad me ⁊ ego suscipiā te. Octauo re
mittit debitū Math. xviij. Oē debitū
dimisi tibi qm̄ rogasti me Nono ꝯfert
meritū. Vñ paulus. Quid hēs qd̄ nō
accepisti. Decimo p̄miat supra ꝯdig-
nū. ad Ro. viij. Nō sunt ꝯdigne passi
ones huius tp̄is ad futurā gl'aꝫ que re
uelabit̄ in nobis Hec igit̄ oīa que pre
missa sunt de dei pietate ⁊ mīa debent
vnūquemq̄ pctōrem sua facinora tre
pidantē ad spem fiducie aīare ⁊ ad ci
tam ꝯuersionē ad deū seu pn̄iam agen
dā mouere vt saluus eē possit in extre
mis ⁊ in die iudicij. Filius

Gaudens gaudeo audiens tantaꝫ
mīam ⁊ pietatē esse in visceribꝰ
dei nr̄i. ⁊ q2 aptum est gremiū benigni
tatis eius ad suscipiendū oēs pctōres
in sordibꝰ facinoꝝ ꝯstitutos. necē est
vt currant singuli qui se sentiūt onere
criminū grauatos nihil hesitantes ad
fontē tante pietatis. vt abluti a fetore
suoꝝ sceleꝝ veniā ⁊ grām ab ipso mīa-
rum dño valeant impetrare. Sꝫ rogo
p̄r vt me de hoc informes. Cū igit̄ ds
sit ita misericors quare omēs pctōres
non attēdūt eius pietatē vt se p pn̄iaꝫ
ꝯuertant ad seipm̄. vel quid est qd̄ im
pedit tantam eoꝝ salutem.

Ca. IX. Pater. X

Quod homines
q̄ plurimi ⁊ heu p maiori pte
vt cernimus tardi sunt ⁊ negligentes
ad ꝯuersionē ad deuꝫ siue ad pn̄iam a-
gendā facit amor p̄ntis vite ⁊ delecta
tio in rebꝰ trāsitoriis. Qui vero ꝯuerti
volunt necē est vt p̄ntia despiciāt ⁊ fu-
tura diligant. vt testat̄ greg. j. mor. di
cens Sunt nōnulli qui vitā suā negli-
gunt. ⁊ dum transitoria appetunt tunc
eterna negligunt ⁊ neglecta ꝯtemnūt.
cūq̄ eterna q̄ amiserunt nō ꝯsiderant
esse se heu miseri in bonis non putant.
nequaq̄ eñi ad veritatis lucē ad quam
tm̄ ꝯditi fuerāt mentis oculos erigūt.
nequaq̄ ad ꝯtemplatōem p̄rie eterne
desiderij aciē tendūt. sed semetipsos
in his ad q̄ p̄iecti sunt deserentes vice
p̄rie diligunt exiliū qd̄ patiunt̄. in ce-
citate quā tolerāt quasi in claritate lu
minis exultant. cōtra electoꝝ mentes
dū cuncta trāsitoria nulla esse ꝯspici-
unt ad q̄ sint ꝯdite exquirunt. Cumq̄
ad eoꝝ satisfactōꝫ nil extra deū sufficit
ipsa inq̄sitionis exercitatōe fatigata il
loꝝ cogitatio in ꝯditoris sui spe ⁊ ꝯtē
platōe requiescit. sup̄nis interseri ciui
bus appetit. ⁊ vnusquisq̄ eoꝝ adhuc ī
mundo corꝑe positus. mente iaꝫ extra
mundū. surgit eñi. nā exilij solicitudi
nē quā tolerat deplorat ⁊ ad sublimē
patriam incessantibꝰ se amoris stimu
lis excitat. cū eñi dolens videt quantū
sit eternū qd̄ perdidit. inuenit salubre
ꝯsilium tp̄ale hoc despicere qd̄ precur
rit. ⁊ quo magis crescit ꝯsilij sciētia vt
non peritura desideret. eo auget̄ dolor
q2 nondū ad mensurā pertingat. Vnd̄
bene per salomonem dr̄. Qui ad dit sci
entiam addit ⁊ dolorē. Qui eñi al's si
tit iā summa que adhuc nō hꝫ magis
de infimis in quibꝰ retinet̄ dolet. Hec
greg. Item de eisdem carnalibꝰ homi
nibꝰ dicit idem. viij. mora. super illud
iob. Cutis mea aruit ⁊ ꝯtracta est. In
sancte quippe ecclesie corꝑe his qui so
lis exterioribꝰ curis inseruiunt ꝯgrue
cutis vocant̄. que nimiꝝ cutis arescen
do attrahit̄. q2 mentes carnaliū dū p̄n
tia diligūt ⁊ q̄si iuxta posita ꝯcupiscūt
ad futuram tendi p longanimitatē vo
lunt. Hanc nāq̄ attractatōem p̄s for
midauerat cuꝫ dicebat Sicut adipe ⁊
pinguedine repleat̄ aīa mea. Adeps

quippe pinguedis aīam replet cū hāc ↄtra pn̄tiū desiderioꝝ estū supne spei infusio refouet Cūctisq̄ arescēs attrahit cū cor reb⁹ exterioribꝰ deditū atq̧ ex desperatōne siccatū in autoris sui amorē nō tendit sed in semetipō vt ita dixerim rugosa rogitatiōe triplicatur Pensandū ꝟo est ꝙ carnales mentes idcirco pn̄tia diligūt q2 vita carnis q̄ꝫ fugitiua sit minime attendūt Nā si velocitatē trāsitus eius aspicerēt hāc etiam ꝓsperitatē minime amarent Scti aūt q2 pn̄tis vite momēta decurrere sub festinatōe ↄspiciūt nequaq̄ꝫ in hoc nobilitatis itinere cordis itēsionē figūt hec greg. A Per hec igit̄ dicta manifeste apparet ꝙ amor reꝝ trāseūtiū siue delectatio pn̄tium faciūt hoīes tardos ad penitēdū B Et ecōuerso ↄtēptus mūdi facit ꝓmptos ad deo obediendū nā ipē amor mūdi cū p̄ualet ad ambiēdū honores terrenasq̧ mentes hoīm instigat ne despecti videant̄ res facit cumulare terrenas rebꝰ in prosperis gaudere sola q̄ assunt cogitare nullam memoriā celestis p̄rie hr̄e. De talibꝰ d̄t btūs greg. viij. moral̄. sup illō iob. Tabernaculū īpioꝝ nō subsistet sic Tabernaculū quippe ↄstruit̄ vt ab estu corpus ⁊ frigore defendat̄ Quid igit̄ hoc loco tabernaculi noīe nisi edificatō terrene felicitatis insinuat̄ ꝑ quā super se reprobi casura multiplicāt vt se a pn̄tis vite nccītatibꝰ q̄si ab estu ⁊ ymbribus defendāt. honoribꝰ nāq̧ excrescere āhiūt ne despecti videāt̄ terrena exaggregant ne inopie frigore torpescāt ↄtēnunt curare qđ sequit̄ ⁊ tota intentiōe satagūt. ne q̇d in pn̄tibꝰ desit. student nomē dilatare ne lateāt inunctos se in oībꝰ ⁊ felices putāt. vbi g̊ mētis habitaculū ↄstruunt ibi ꝓculdubio tabernacula fixerūt aduersa īpatiēter ferunt remisse in ꝓsperis letant̄ sola que assūnt cogitant nec ad affectū celestis patrie vlla recordatōe respirāt gaudēt sibi bona suppetere q̄ cupiūt. atq̧ vbi carne requiescūt ibi ⁊ mentē extiguēdo sepeliūt q2 secularis cure zelo trucidati terrenaꝝ reꝝ cumulū aggerant ⁊ quē foris exq̄rendo multiplicāt hunc semꝑ interius ꝑ cogitatōem portant. Ac ↄ iusti nec oblata bona hic ꝓ magno accipiūt nec allata mala valde ꝑtimescūt sꝫ ⁊ cū bonis pn̄tibꝰ vtunt̄ ventura mala metuūt ⁊ dū de malis pn̄tibus gemūt bonoꝝ seq̄ntiū amore ↄsolant̄ Sicq̧ tꝑali fouēt̄ subsidio sicut viator vtit̄ cum pausat ⁊ recedere festinat q̇escit corꝑe ⁊ aliud tēdit mēte. nō nūq̄ꝫ ꝟo ⁊ aduersa ꝑpeti appetunt ⁊ in transitorijs ꝓsperari refugiūt ne delectatione itineris a p̄rie ꝑuentōe tardētur ne gressū cordis in via ꝑegrinationis figāt ⁊ qn̄q̧ ad ↄspectū celestis patrie sine remuneratōe ꝑueniāt gaudēt despici nec dolent se necessitatibꝰ affligi Qui g̊ ↄtra pn̄tia se aduersa nō muniūt q̄si ↄtra estus ⁊ pluuias hr̄e tabernaculū nolūt Justi itaq̧ se ↄstruere negligunt vbi ꝑegrinos se eē ⁊ hospites nouerūt. q2 enī in ꝓprijs gaudere desiderāt esse in alieno felices ↄtemnunt. Iniusti aūt quanto longius ab eterne patrie hereditate diuisi sunt tāto in terra altius fundamenta cogitationis figunt Bene ergo dicit̄ tabernacula impioꝝ non subsistent q2 vite fugientis amatores dum se studiose pn̄tibꝰ construunt repente ad eterna supplicia rapiūt̄. hec greg. C Qđ aūt carnales hoīes sic inherent tꝑalibꝰ hoc facit q2 negligūt pēsare eterna nec ꝑpēdūt hr̄e oīa trāseūtia ⁊ iō suā ↄsolatōeꝫ totā in voluptatibꝰ carnaliū desid̄rioꝝ ponūt De hoc d̄t idē beatus greg. x. moral̄. sup illo ꝟbo iob. Oculi impioꝝ deficiēt ⁊ effugiū ꝑibit ab eis Ocl'i īpioꝝ

intentões sunt carnalium desiderioꝝ. q̃ idcirco deficiunt qꝛ eterna negligūt ꝛ sola sp transitoria ꝑstolant̄. Adipisci q̃ppe terrenā glām cogitant. multiplicari rebꝫ tēpalibꝫ exoptant. ad morteꝫ quoqꝫ quotidie cursu etiā labentiū tendunt. sꝫ cogitare mortalia nesciūt. carnis vita p momenta deficit. res hīta instanti fine corrūpit̄ ꝛ hūdi anxietas nō finit̄. sed cū mors impios subtrahit eoꝝ ꝑfecto desideria cū vita terminant̄ quoꝝ. s. oculi tunc supna vltōne deficiunt. qꝛ suo hic iudicio a terrena deficere delectatōe noluerūt. a quibus ꝛ effugiū ꝓhibit. qꝛ coꝝ malicia ab aīaduersiōe districti iudicis quo se valeat occultare nō inuenit. nā nunc cuꝫ tristiciā iniqui aliq̄ vel aduersa patiuntur effugij latebras inueniūt. qꝛ ad voluptatē ꝓtinus desiderioꝝ carnaliū resurgunt. Ne eīn paupertas cruciet diuitis aīm demulcet. ne despectus ꝑriōꝝ deprimat sese dignitatibꝫ exaltant. aūpositis epulaꝝ diuersitatibꝫ nutriunt̄ Si fastidio corp⁹ atterit̄. si quoqꝫ mesticie impulsu deijcit̄ mox p interpositāa locoꝝ blandimenta releuat̄. Tot ḡ hic hīit effugia quot sibi prepant delectamenta. sed q̄n qꝫ ab eis effugiū ꝑit. qꝛ dū eoꝝ mens amissis oībꝫ se solum mō ꝛ iudicē ꝯspicit. tunc voluptas subtrahit̄. voluptatis culpa seruat̄ ꝛ repēte miseri peuntō discunt. qꝛ ꝑitura tenuerūt. qui tñ quousqꝫ viuūt corporaliter q̄rere nocitura nō desinunt. Vñ ꝛ subdit̄. ꝛ spes illoꝝ abhoīatio anime. Quid hic pctōr totis cogitatōibꝫ sperat nisi vt prāte alios transeat. cūctos reꝝ multiplicatōe trāscendat. aduersitates donando subijciat. obseq̄ntibus mirādus innotescat. ire ad votū satisfacit. benignū se cuꝫ laudat̄ ostēdat. q̄cq̄d gula appetit offerat. Bene ḡ illoꝝ spes abhoīatio dr̄. qꝛ ea q̄ carnales ambiūt spūales quiqꝫ iudicio rectitudinis aduersant̄. nā q̄d pctōres voluptates estimant ꝓculdubio hoc iusti penā putat. abhoīatio hec aīe spes est prauoꝝ qꝛ nimiꝝ spūs deficit. vbi caro requiescit. vt eīn caro mollibꝫ. sic aīa duris nutritur. illā blanda refouent. hanc aspa exercent. illa delectationibꝫ pascit̄. hec amaritudinibꝫ vegetat̄. ꝛ sicut carneꝫ dura sautiant. sic mollia spūm necant sicut illā laboriosa interimūt. ita hāc delcābilia extinguunt Spes itaqꝫ carnaliū abhoīatio anime dr̄. qꝛ inde in perpetuū spūs interit vnd ad tps caro suauiter viuit. hec greg. D Et sciendū q ꝑ amatores mundi cū ab eis affectū se non solū non obtinant. sed etiam ad ipsius dilectōnem ꝓpter carnales voluptates ꝛ vanitates se effundūt in tantū preualet in eis amor seculi ꝛ quodammō in eius dilectōe excecant̄ vt nec etiam circa mortem amare tpalia desistant. Qd̄ pulcre tangit beatus grego. viij. moꝝ. sup illo verbo iob Et ꝯsumpti sunt absqꝫ vlla spe. dicēs Reꝓboꝝ mentes erga dies p̄ntis vite tāto amore hic ꝯstringunt̄. vt sic sp hic appetant viuere q̄tenus si valeant viuēdi cursum desiderent nunq̄ꝫ finire. Cogitare q̄ppe ventura despiciūt. spem totā in rebꝫ trāseuntibꝫ ponunt. hēe nulla nisi q̄ ꝑtereūt ꝯcupiscūt. cūqꝫ nimis trāseuntia cogitāt ꝛ māsura nullaten⁹ spant. sic cecitate insensibili cordis oculus claudit̄ vt eterne luci nullaten⁹ incendat̄. vñ sit vt sepe iā corpus molestia q̄tiat. ꝛ vicina mors ꝑturē spūs vital̄ incidat nec tñ curare q̄ modi sunt desināt. iāqꝫ eos vltor ad iudiciū ꝑtrahit ꝛ tñ ipsi ordinatōe solicita rebꝫ trāseūtibꝫ occupati nihil aliud cogitāt nisi in hoc mōo adhuc q̄liter viuant. relinq̄nda oīa q̄si possidēda disponunt. qꝛ spes viuendi non frangit̄. etiam cum

vita terminat᷑ iam ad iudicis trahun tur pn̄tiam ⁊ tn̄ adhuc labendis rebꝫ inherent ꝑ curā Dura em̄ mente abeē mors longe credit᷑ etiā cū sentit᷑. sicq̄ꝫ a carne aīa soluit᷑ vt erga pn̄tia immo derato amore se retinēs ad eternū sup plicium ducit᷑. Hocipm̄ quoq̄ꝫ nesciat quo ducat᷑. ⁊ deserens q̄ amare cū ter mino noluit. repente sine termino in/ uenit que nūq̄ꝫ ꝓuidit Ac ꝯtra electoꝝ mens ad eternitatis intentiōem tendi tur etiā cū ꝓsens eam feliciter vita co mitat᷑. Magna carnis salute vtit᷑. nec tn̄ eius fiducia retardat᷑ nullus adhuc mortis articulus erumpit ⁊ q̄si pn̄tem hanc quotidie ꝯspicit. q꞉ em̄ vita in/ desinenter labit᷑ spes ei viuendi fundi/ tus amputat᷑. Beneq̄ꝫ de diebꝫ ꝓtereū tibꝫ d꞉ ꝯsumpti sunt absq̄ꝫ vlla spe ac si apte diceret mentis fiduciā in pn̄ti vita non posui q꞉ oē qd̄ ꝓterit calcan/ do despexi. vnde ⁊ apte subditur. Me mento q꞉ ventus est vita mea hij etem̄ vitam carnis q̄si ꝑmanentē diligunt qui quāta sit vite seq̄ntis eternitas nō intendūt cūq̄ꝫ soliditatē ꝑhennitatis non ꝯsiderant exiliū patriā tenebras lucē cursum stationē putant. Ac ꝯtra sancti viri quo ad eterna cor eleuāt q̄ꝫ breue sit qd̄ fine claudit᷑ ꝓ̄sant ⁊ eo eo ruꝫ sensibꝫ vilescit qd̄ ꝓterit quo intel lectu radiente interlucet qd̄ acceptuꝫ nūq̄ꝫ recedit. Cunq̄ꝫ infirmitatē ꝑhen nitatis aspiciunt nequaq̄ꝫ iā ꝓ magno desiderāt q̄cquid finis angustat ſꝫ sub/ leuata mens extra tp̄m terminos du/ cit᷑ etiā cū carne in tp̄e teneat᷑ ⁊ tanto altius finienda despicit quanto verius infinita cognoscit Sed hec ip̄a huma ne breuitatis ꝯsideratio auctori nr̄o magne virtutis oblatio est Unde bene d꞉ Memento q꞉ ventus vita mea est. Ac si apte diceret᷑ transeuntē velociter benignus respice q꞉ tāto videri a te mi

sericordius debeo quanto ip̄se a ꝯside ratōne breuitatis mee oculos nō auer to. Sed q꞉ dū tēpus vite pn̄tis abscin dit᷑ ad opationē ꝓmerende venie vlte rius non redit᷑ recte subiungit᷑ nec re/ uertet᷑ oculus meus vt vi.bo. Ad vi/ denda bona extincti oculus non redit q꞉ ad exhibenda recta opera exuta car ne aīa non recurrit. Nequaq̄ꝫ oculus ad videnda bona reuertit᷑ q꞉ retribu/ tionē suā mens inueniēs ad opatōis vsum nullatenus reuocat᷑. hec grego. Ecce qūo homines carnales ⁊ circa fi nem vite amare tp̄alia ⁊ trāsitoria nō desistunt. Electi vero econtrario ꝓpter amorem celestis p̄rie etiā cū sani sunt ea contemnunt. Sed ⁊ hoc considerā dum q̄ ad cumulum miseriarum illo rum videlicet hominū qui sic absorp/ ti sunt in amore tp̄aliū ⁊ carnaliū vo luptatum rapiunt᷑ etiam ⁊ tradunt᷑ in quādam duriciā cordis ⁊ insensibili/ tatem mentis vt labores ꝓ mundo li/ benti aīo sustineāt dūmodo potiuntur ⁊ assequi valeāt seculi voluptates. hec ꝓbat grego. xx. moral᷑. cū dicit Mun/ di amatores attendūt transitoria que ꝑcipiunt ⁊ intueri negligunt bona ꝑ/ manentia que perdunt. cūq̄ꝫ tp̄alium amore flagrant veram leticiam violen ter ignorant quā si studiose cognosce re quererent q̄ꝫ flenda sint gaudia que appetunt viderēt sed cum meliora sci re ꝯtemnunt sola sibi velut summa eli gunt que visibiliter oculis seductione sagaci blandiuntur visibilia seq̄ntes cor fugiūt ⁊ tanto extrinsecus gaudēt quanto recordationē sui intrinsecus non habent. Miscentur cum eorū gau dijs plerumq̄ꝫ tribulationes atq̄ꝫ ex re bus ip̄sis quibus superbiunt flagellan tur ⁊ tamen hoc ip̄sum delicias esti/ mant quia ⁊ dura quidem ex presen/ tis huius vite amore tolerāt et tamē

affectu nimie cupiditatis obligati laborē eiusdem tolerantie voluptatē putant. Humanū ḡ genus recto dei iudicio voluptatibus suis dimissum atq̄ per easdē voluptates spontaneis tribulatiōnibus traditū. quia amara sunt q̄ pro huius vite amore tolerat. et tñ eandē amaritudinē cecitate cupiditatis q̄si insensibilitate ebrietatis ignorat. ¶ Amant enī puersi hoīes pro huius mundi glīa etiā tribulatiōes. cunctisq̄ pro ea suorib⁹ libenter seruiunt et grauiū laborum iugo deuotissime colla submittūt Dñs aūt cessatōem a mundi laborib⁹ impat. scē quietis dulcedinē psuadet et tñ vesaniā iniquorum mens plus asseq̄ aspera carnaliter q̄ tenere blanda spiritaliter gaudet plus acerbitate fatigationis q̄ quietis dulcedīe pascit. Qd̄ apte in semetipso nobis israheliticus pplīs ostēdit. qui dum refectōnem manne desup perciperet. ab egipto ollas carniū. pepones. porros. cepasq̄ ocupiuit Quid enī signat in māna nisi esca grē suaue sapiēs ad refectōem interioris vite bene vacantib⁹ desup data. Et qd per ollas carniū nisi carnaliū opa iuxta tribulatōem labores quasi ignibus excoquenda. quid p pepones nisi terre dulcedines. quid p porros ac cepas exprimit que plerūq̄ qui comedūt lacrimas emittūt. nisi facultas vite pñtis als delectatiōnib⁹ que adulatorib⁹ suis non sine luctu agit et cum lacrimis amat. Manna igit deserentes cum pepōnib⁹ et carnib⁹ porros cepasq̄ quesierunt. quia vic; peruerse mentes dulcia per grām quietis dona despiciunt. et p carnalib⁹ voluptatib⁹ laborioso huius vite itinere etiam lacrimis plena ocupiscunt. otemnunt habere als habitare vbi spiritaliter gaudeant. et desiderant et appetunt vbi carnaliter gemāt. quia dura lenib⁹. aspera mitib⁹. transitoria eternis anteponunt. hec grego. De hoc per eundem super ezechie. sic dr. Sicut sunt nonnulli qui quietem cunctis mundi premijs atq̄ honorib⁹ preponunt. ita nonnulli sunt qui vt in hoc mundo aliqd̄ esse videantur terrenis laborib⁹ insudant. insistunt causis permiscent iurgijs. et q̄uis se corpore deficere inter labores sentiant. amore tamen terrenarum rerum deuicti delectabiliter fatigant. quia quibusdaz prauis mentib⁹ nihil est laboriosius q̄ si eis precipit vt in huius mundi actib⁹ nō laborent. nā quidem sepe repulsi ab actione terrena deprecant vt redeāt. rogant vt premant grauius se incurrisse periculū quietem. hec greg. Apparet igitur ex predictis qualiter amatores mundi ppter res et voluptates transitorias labores et sudores libenti aīo subire quodammō delectent. fortes enim sunt dilectores seculi pro rebus et gloria mundi et quedam difficilima tolerare pro spe vero perpetua nec puum quidem laborem volunt subire. fortes in reb⁹ terrenis. debiles in celestib⁹. Qd̄ et iā attestatur grego. xix. moral. cum dicit Omnes secli amatores in terrenis rebus fortes sunt. in celestibus debiles. nam pro temporali gloria vsq̄ ad mortē desudare appetūt. et p spe perpetua nec parum quidem in labore suscipiunt. vel subsistunt pro terrenis lucris. quasli bet pro celesti mercede vel tenuissimi verbi ferre otumelias recusant. Sepe nuditatem. deiectōnem. famem pro acquirendis diuitijs atq̄ honorib⁹ et earum reruz se abstinentia cruciant ad quas adipiscendas festinant. superiora vero laboriose querere tanto magis dissimulant. quanto ea retribui tardius putant. Hec gregorius ¶ Et notandum q̄ sicut reprobi fortes sunt ad sustinendos labores etiam maximos

ꝓpter gloriam mundi ⁊ amorem rerū tpaliū. ita iusti fortes sunt ad sustinenda aduersa ⁊ tolerādos labores ꝓpter amorē patrie celestis. De hac dupli/ci fortitudine dr. vij. moral. super illo iob. Que est fortitudo mea vt sustineā sic. Sciendū est inquit ꝙ alia est iustorum alia reproboꝝ fortitudo Iustorū quippe fortitudo est carnē vincere propriis voluptatib9 ↄtraire delectatōem vite pñtis extinguere huius mūdi aspera ꝓ eternis pmijs amare ꝓsperita/tis blandimenta ↄtēnere aduersitatis metuꝫ in corde supare Reproboꝝ ꝟo fortitudo est transitoria sine cessatiōe diligere ↄtra flagella ↄditoris insensi/biliter ꝑdurare ab amore rerum tpalium nec aduersitate quiescere ad inanē gloriam. etiā cum vite detrimento peruenire bonoꝝ vitā verbis ac moribus impugnare iniquitatem quotidie sine vllo desiderij defectu ꝑpetrare Hinc ē ꝙ per psalmistā electis dr. Viril'r agite ⁊ ↄfortet cor vestrum. Hinc ꝑ ꝓphetam reprobis dr Ve qui potētes estis ad bibendū vinū ⁊ viri fortes ad mis/cendam ebrietatem. An non reprobi fortes sunt qui ad pñtis vite ↄcupiscē tias tot laborib9 currūt piculis se au/denter obijciunt ꝓ lucris ↄtumelias libenter ferunt ab appetitus sui libidi/ne sua victi ↄtrarietate resiliūt ꝑcussio nib9 durescunt ⁊ mala mundi tolerāt ꝓ mundo eiusq; vt ita dixeri gaudia querētes ꝑdunt nec tñ hec ꝑdendo fatigant Unde bene ex humani generis voce ꝑ Hieremiā dr inebriauit me absinthio. Ebrius quippe qđ patit nescit Absinthio ḡ est ebrius qui pre amore pñtis vite seculi a sensu rōnis est alie/nus. dum quicquid ꝓ mundo sustinet leue deputat. laboris amaritudinem quā tolerat ignorat qr nimiꝝ ad cūcta delectabiliter ducit in quib9 penaliter fatigat. Acↄtra vir iustus ad mundi pericula ꝓ mundo toleranda esse debilis studet finem suum concupiscit vita presens ꝙ sit transitoria attendit ⁊ ꝓ ea exterius labores ꝑperi rennuit. cu/ius intrinsecus delectationem vincit. Dicat ergo beatus iob. ex oī voce iustorum. Que est fortitudo mea vt sustineam aut quis finis meus vt patienter agam. Ac si apte dicat mala mūdi pro mundo tolerare nequeo qr iaꝫ in eius desiderio fortis non sum. dū enim presentis vite finem ↄspicio cur pondus eius patior cuius appetituꝫ calco. Et qr iniuste quiq; vt diximus tanto for/tius labores illius ꝑferunt quanto a/uidius delectatione pascunt recte sub dit. Neq; fortitudo lapidum fortitu/do mea Quid hic ꝑ lapides nisi insensibiliū hoīm corda signant qui sepe ⁊ super nos ictus accipiūt ⁊ tñ nulla dis/cipline percussione molescunt quo cōtra electis ꝑ ꝓphetam pollicente domino dr tollam a vobis cor lapideū ⁊ dabo vobis cor carneum. hec grego. Ex istis omnib9 dictis beati greg. colligere possumus ꝙ dilectio reꝝ tpalium ⁊ amor carnalium voluptatū retrahunt hominem a conuersione ad deum ⁊ ad penitentiaꝫ ꝓ excessib9 ⁊ peccatis agēdam faciunt tarduꝫ ¶ Inter hec etiam considerandum est ꝙ sunt non/nulli in seculo constituti qui conside/rantes suam peruersam ⁊ viciosam vitam. aut propter metum gehenne vel propter amorem virtutum proponunt ex animo se a vitijs reabstinere sed veniente temptatione seu occasione qualicunq; protinus in priora facinora relabunt a quibus proposuerāt abstine/re ⁊ hoc fit quia laborem nolunt ad resistendum habere. Et sunt nōnulli qui se a quibusdam vitijs abstinent in quibusdam vero peccantes iacent. sed

cum tñ non repugnant ꝛ cum non resi
stunt oĩbus etiam ad illa vitia a quibꝫ
prius abstinebant redeũt. Et sunt nõ-
nulli qui ꝑ mentis rõnem se deprehen
dunt peccando errare. tñ qꝛ negligen-
ter vitijs resistunt a carnis delectatõne
supantur. ꝛ per ꝯsequens in ea exceca̅
tur Ista beatus greg. tangit. vij. moꝝ.
sup illo iob Inuolute sunt semite gres
suũ eoꝝ dicens. Sunt nõnulli qui se
ducentibꝫ vitijs obuiare tota intentõe
deliberant. sed irruente temptationis
articulo in deliberationis ꝓposito non
ꝑdurant Alius namqꝫ prauo vsu infla
tus cum magna esse premia humilita
tis ꝯsiderat aduersus semetipm̃ se eri
git ꝛ quasi tumorẽ turgidi flatus depo
nit exhibere se quibuslibet cõtumelijs
humilem ꝓmittit. sed cuꝫ repente hũc
vnius verbi iniuria pulsauerit ad ꝯsue
tam ꝓtinus elatõem redit. sicqꝫ ad tu
morem ducit vt nequaqꝫ humilitatis
bonũ qđ ꝯceperat recordet Alius aua
ricia estuans augendis facultatibꝫ an
helat. cũ preterire velociter oĩa ꝯspicit
vagantẽ per ꝯcupiscẽtiam mentem figit.
Decernit iã nil appetere adepta transi
toria sub magne moderationis freno
possidere. sꝫ cũ repente fuerint oculis
oblata que placeant in ambitõne ꝓti
nus mens anhelat. sed semetipsam nõ
cupit adipisci. Hanc occasionem que
rit ꝛ oblita ꝯtinentie quã secũ pepige-
rat cogitationũ se stimulis ꝑ desideria
acquisitionis inquietat. Alius luxurie
tabe polluit ꝛ longa iã ꝯsuetudine ca
ptus tenet. Quanta aũt sit castitatis
mundicia cõspicit ꝛ carnẽ vincit. ꝛ se
turpitudine ał's deprehendit. Restringe
revero voluptati fluxa deliberat ꝛ resul
tare ꝯsuetudini quasi totis se viribꝫ pa
rat. sꝫ vel obiecta oculis spẽs vel ad me
moriã reducta cum subita temptatõe
ꝯcutitur ꝓtinus a pristina prepatõe
dissipatur ꝛ qui ꝯtra hanc clipeum de
liberatõnis erexerat delectatõnis iacu
lo fessus iacet. sicqꝫ eũ luxuria inermẽ
supat ac si nulla ꝯtra eã intentionis ar
ma prepasset. Alius ire flammis incẽ
dit ꝛ vsqꝫ ad inferendas ꝓximo ꝯtu-
melias effrenat. Cum vero nulla furo
ris occasio aĩm pulsat quanta sit man
suetudĩs virtus. q̃nta patientie altitu
do ꝯsiderat. seqꝫ etiã cõtra ꝯtumelias
patienter pat. Sed cum ꝑua quelibet
cõmotionis occasio nascit repente ad
voces ꝛ cõtumelias medullitus inflã
mat. ita vt non solũ ad memoriã pati
entia non redeat. sed ꝛ semetipsam
mens ꝛ ea que loquit ꝯuitia nõ agno-
scat. cumqꝫ furori plene satisfecerit q̃
si post exercitiũ in tranquillitatẽ redit
Vix igit sero post ꝯuitia illata se cohi
bet. qꝛ ꝛ a cursu sepe spumantes equos
non presidẽtis dextera. sed campi ter
min9 coercet. Bene ergo de reprobis
dr. Inuolute sunt semite gressuũ eoꝝ.
qꝛ recta quidem deliberando appetunt
sed ad ꝯsueta sꝑ mala replicant. ꝛ q̃si
extra se extensi ad semetipsos per cir-
cuitũ redeunt. qui bona quidẽ cupiũt
sed a malis nunqꝫ recedunt. Esse quip
pe humiles sed tñ sine despectu. eẽ con
tenti ꝓprijs sed sine necessitate. esse ca
sti sed sine maceratõne corpis. esse pa
tientes sed sine ꝯtumelijs esse volunt.
cumqꝫ virtutes adipisci querũt sed la-
borem virtutis fugiunt quid aliud qꝫ
ad belli certamina in campo nesciunt
ꝛ triumphare in vrbibꝫ ꝛ bella ꝯcupis
cunt. Quãuis hoc ꝙ eoꝝ semite inuo-
lute memorant adhuc ĩtelligi ꝛ aliter
possit fieri. Sepe nãqꝫ nonnulli ꝯ que
dã se vitia vehementer accingũt. sed q̃
dã subigere negligũt cũ se ꝯtra ista nõ
erigant ꝛ illa ꝯtra se repant que sube-
gerunt Alius namqꝫ iam carnẽ a luxu
ria domuit. sed tamen adhuc mentem

ab auaricia non refrenauit cūq; se in
mūdo ꝓ exercenda auaricia retinet e-
rūpente occasionis articulo etiā in lu-
xuriā labit̄ quā iaz subegisse videbat̄
Alius auaricie estum vicit sz nequaq;
vim luxurie subdidit cūq; explende
luxurie aīm p̄parat iugo quoq; auari-
cie quā dudū edomuit cordis certamē
al's ceruicē subdit Alius rebellantē im
patientiā strauit sz inanem gl'iam nec
dū vicit ⁊ tñ se per hanc mūdi honori-
bus inserit ꝯfixus causaꝝ stimulis ad
ip̄a etiā redit cūq; inanis gloria ad de
fensionē sui aīm erigit ⁊ illam victus
tolerat q̄ supauit. Alius inanē gloriā
subdidit sed tñ impatientiā necdum
strauit ⁊ cū multa resistentib; ꝑ impa
tientiā minat̄ erubescens nō implere
quod loquit̄ sub inanis glorie iugo re-
uocat̄ ⁊ hoc victus ꝑ alium tolerat q̄d
plene se vicisse gaudebat. ꝑuersis itaq;
inuolute sunt semite gressuum q2 ⁊ si
deuicta vna nequicia pedem leuant. re
gnante tñ altera hunc in eaz quā vice
rant implicant. Aliqñ vero inuolutis
gressuū semitis ⁊ nonnulla culpa de-
uincit̄ ⁊ alia ꝑ aliam ꝑpetrat̄. Nam
sepe furto negationis fallacia iungit̄ ⁊
sepe culpa fallacie piurij reatu cumu-
latur. Sepe q̄dlibet vitium impruden
ti p̄sumptione ꝯmittit̄ ⁊ sepe q̄d oīm
culpa fit grauius etiā de ꝯmisso vitio
supbit̄ Nam quāuis de virtute nasci
elatio soleat nonnūq; vero stulta mēs
de ꝑpetrata se nequitia exaltat. Sz cū
culpe culpa adiungit̄ quid aliud q̄ in
uolutis semitis atq; innodatis vincu
lis prauorum gressus ligant̄ Etiā in-
ter hec sciendū est ꝙ aliqñ prius ocu-
lus intellectus obtundit̄ ⁊ postmodū
captus animus ꝑ exteriora desideria
vagatur ⁊ ceca mens quo ducat̄ nesci
at ⁊ carnis sue illecebris sese libenter
subdat. Aliquando vero prius deside-
ria carnis ebulliunt ⁊ post longū vsum
illiciti opis oculū cordis claudunt nā
sepe mens recta discernit nec tñ audē
ter contra aduersa se erigit ⁊ renitens
vincit̄ dū hoc ipsuz q̄d agit dijudicās
carnis sue delectatiōe supat̄. Vñ Ihe.
captiuitatem zedechie narrās d̄r Et
occidit rex babilonis filios sedechie
in reblata in oculis eius oculosq; zede
chie eruit. Rex quippe babilonis est
antiquus hostis possessor intime ꝯfusi
ōis q̄ prius filios añ ītuētis oculos tru
cidat q2 sepe sic bona opa interficit vt
hec se amittere ip̄e q̄ captus est dolēs
cernat. Qui gemuit plerūq; aīmus ⁊
tñ carnis sue delectationib; victus bo-
na que gemuit amās ꝑdit ea q̄ patitur
dāna ꝯsiderat nec tñ virtutis brachiū
ꝯtra regem babilonis leuat sed dū vi
dens nequicie ꝑpetrationē ꝯcutit̄ ad
hoc qñq; peccati vsu perducitur vt ip̄o
quoq; rōnis lumine priuet̄ q2 malig-
nus spiritus subductis prius bonis o
perib; post ⁊ intelligentie lumen tollit
hec grego. ¶ Ecce qūo in seculo
manētes ꝓpter diuersa impedimenta
⁊ occasiones seu ꝓpter societatem ma
lam etiā si firmiter ꝓponant tñ a vitijs
se non valēt ꝯtinere Qui ergo vult vi
tare vitia oportet vt fugiat munduz ⁊
ea que in mundo sunt nā mundus iste
plenus est spinis. Conuersari autez in
mundo ⁊ nō ledi difficilimū est Testā
te beato bern̄. qui sic d̄r. Caro ⁊ mūdus
pleni sunt spinis ꝯuersari in his ⁊ nō
ledi diuine potentie est ⁊ nō v̄tutis hūa
ne. hec bern̄. ¶ Si quis v̄o est tā-
te virtutis vt existens in seculo possit
caste viuere ⁊ a mūdi vanitatib; absti-
nere valde laudabile est Si q̄s aūt nō
p̄t manens in seculo a vitijs se ꝯtinere
salubre est vt fugiat mundū ⁊ sic fugiē
do possit ⁊ valeat carnales delectatōes
seu vanitates declinare q2 alio mō vin

ci non pñt. De hoc dicit beatus greg.
Mundus ⁊ mulieres nō melius q̄ꝫ fu
giendo vincunt̄ q2 cū ceteris motibus
quis resistere poterit hos oꝫ eū fugere.
vnde fugā arripe si vis victoriā obti/
nere. hec gre. Et quidā versificator d̾t.
Mundus non mundat. ſꝫ mundos pol
luit. ergo Qui manet in mundo quo/
mō mundus erit. Valde em̄ raꝝ est in
teresse secl̄i voluptatibꝰ vel vanitatibꝰ
⁊ non ꝑ eas maculari ꝓut testat̄ ysido.
dicens. Satis raꝝ est vt aliquis inter
seculi voluptates positus a vitijs mane
at alienus. non em̄ diu tutus esse pote
rit qui ꝑiculo ꝓximus fuerit. hec ysid̾.
Qui ergo desiderat mūdus a peccatis
existere fugiat mundū ⁊ adhereat deo

R Ad hoc faciendū hortat̄ nos
beatus aug. dicens. fuge mundū si vis
esse mundus. Conuerti em̄ ad deū ne/
mo pōt nisi ab hoc mundo se auerterit
Qui ergo vult se ꝯuertere ad deuꝫ. ⁊ a
pctō esse mundus necesse est vt fugiat
mundum. Filius.

Satis ex predictis autoritatibus
sanctoꝝ patꝝ patet. sed ⁊ rō hoc
dictat ⁊ expientia docet ꝙ ꝯuersari in
seculo ⁊ esse immunis a vitijs ⁊ manē
do in mundo posse per amorē adherere
deo valde est difficile Sed peto de hoc
instrui qualiter homo debeat declinare
mundū. vel si est aliqua via ꝑ quā pos/
sint amatores mūdi retrahi siue auer/
ti a dilectione ⁊ vanitate seculi

Capitulū .X. Pater. L

Tria sūt que re
trahunt hoīem ab amore secu
li. si tñ illa bene pēsata ⁊ ꝑfecte discus/
sa fuerint in corde hoīs. Primū est ꝙ
vitia ꝯtracta in seculo faciūt sordidū.
miseꝝ ⁊ plenū inordinataꝝ ⁊ abhoīa/
biliū passionū. Secundū est breuitas
tpis huius vite. nā vanitates ⁊ volup/
tates seculi cito ꝑtranseunt. q2 sꝑ veni
ente morte termināt̄. Terciū qd̾ ⁊ ma
ximū est ꝑpetua dānatio ⁊ tormentū.
qd̾ amatores hꝰ mundi ⁊ voluptatū in
inferno sine fine sustinebunt. De prio
ꝙ vitia siue pctā faciant hoīem sordi/
dū ⁊ fetidū dicit beatus grego. O si vi
dere possemus q̄liter ꝑ vnūqd̾qꝫ pctm̄
vulnerat̄ ⁊ fetat aīa vsqꝫ ad morteꝫ
pctō resisteremus. hec greg. Tales q̄p
pe hoīes sic in voluptatibꝰ carnis iacē
tes sunt bestijs ⁊ pecoribꝰ siles nō rōeꝫ
sed sensualitatē seqn̄tes De hoc d̾t tu
lius. Plures dicūt voluptatē summū
bonū esse que mihi vox pecudū nō ho/
minū esse videt̄ Sunt eī quidā hoīes
non re sed noīe. Itaqꝫ victus cultusqꝫ
corꝑis ad valitudines referat̄ ⁊ ad vi/
res nō ad voluptatē. Nulla capitalior
pestis q̄ꝫ voluptas corꝑis. Et cū deus
nihil prestabilius dedisset mente huic
mōo nihil esse tā inimicū q̄ꝫ voluptatē
Non eī in regno voluptatis virtus p̄t
subsistere. nec hꝫ vllum cū veritate cō/
merciū. sed oē lumen aīe solet exting/
uere. hec tullius De hoc etiā d̾t beatus
bern. Bestijs bestialior est homo rōe vi
gens ⁊ rōne nō vtens. Et ꝓpheta dicit
Cōputruerunt iumēta in stercore suo.
Qd̾ exponēs btūs gre. ait Iumēta in
stercore ꝯputrescere ē carnales hoīes
in fetore luxurie vitā finire Itē ꝙ cupi
ditates ⁊ voluptates faciāt hoīeꝫ mise
rū d̾t cris. M O misrrimus mōs
⁊ misrrimi q̄ sequunt̄. sꝑ em̄ mūdialia
oꝑa excluseꝛt hoīes a vita Et btūs ber.
Nulla maior miseria q̄ꝫ falsa leticia. de
niqꝫ intm̄ miseria ē ꝙ vid̾r felicitas in
hoc scl̄o. vñ melius ē ire ad domū luc/
tus q̄ꝫ ad domū ꝯuiuij. De hoc etiā d̾t
sene. Quidā in voluptatibꝰ se mergūt
⁊ in ꝯsuetudinē adductis carere ñ pñt
⁊ ob hoc misrrimi sunt ad eos ꝑueneꝛt
vt illis q̄ superuacua fuerūt facta sunt

necc̄aria tunc est ɔsummata infelicitas
vbi turpia nō solū delectāt sꝫ etiā pla/
cent. Hec seneca Itez ꝙ res tꝑales ⁊
voluptates generēt q̄sdā molestias ⁊
punctiões mētis dͣt btūs aug. in glosa
suꝑ p̄s. primo ꝑenti dictū est In labo
re ⁊ sudore edes panē tuuz ⁊ terra spi/
nas ⁊ tribulos pariet tibi Aut si ē ali
ud vita nr̄a vel si potes ɔuertere ad ali
quā voluptatē vbi spinas nō sentias.
Elige qd̓ volueris. sis auarus. luxurio
sus. ambitiosus. in honoꝝ cupiditate
q̄nte spine in ardore auaricie. quante
spine amores turpes. q̄ntas molestias
hn̄t. q̄ntas solicitudines hic in ista vi
ta. obmitto gehennas. vide ne iā ipse
tibi gehenna sis Sed ⁊ cū te iā ɔuerte
ris vt iuste agas nō poteris nisi laborā
te in terra ⁊ nō finit̄ labor nisi cū finita
fuerit vita. oꝫ em̄ in via laborare vt in
patria gaudeamus. hec aug. Dicit eti
am ysido. Quid ī hac vita laboriosus
ꝙꝫ terrenis desiderijs estuare. q̄d hic se
curius ꝙꝫ huius seculi nihil appetere.
Qui em̄ hūc mundū diligūt turbulen
tis eius curis solicitudinibꝫ ꝑturbant̄
qui aūt eū odiunt. nec sequunt̄ interne
tranquillitatis quiete feruentes futu/
re pacis requiē quā illic expectant hic
quodammō habere iam inchoant. hec
ysido. De hoc etiā dͣt quidā doctor sic.
O ꝙꝫ miser cuius aīmus res tꝑales ꝑ
amorem āplectit̄ que cū labore acqui
rūt̄ cū timore possidēt̄ cū dolore amit
tunt̄. Et hec de diuicijs Quid de hono
re referā. In sublimi loco positus es.
nūquid nō eris iudicandus ab oībꝫ.
lacerandꝰ ab oībꝫ. nūquid in honore
sine dolore. in p̄latione sine tribulatio
ne. in sublimitate sine vanitate quis
eē poterit. Quid de gloria vana. nihil
aliud est nisi narium inflatio. nūquid
⁊ ip̄a est sine iuditio Hec em̄ ɔsiderās
beatus ihero. in quadā auctoritate sic
inquit. Quid imbecillius miseria hu
ius vite qua tot circundamur doloꝝ ⁊
passionū agminibꝫ vt nulla pene hora
sit in qua viuens q̄cūqꝫ homo liber a ti
more trāseat. Si diues vndiqꝫ angu/
stat̄ a timore ne qd̓ possidet amittat.
si pauper nunq̄ꝫ quiescit. si bonus. hic
diaboli timet ꝑiculum. hic ne nauis
mortalis corꝑis in huius mundi pela
go naufraget̄ nō mediocriter ꝑtimes/
cit. Idcirco nullus sexus vel etas vel
ɔditio doloris transit expers quousqꝫ
manet in hac miseria. Heu qd̓ naufra
gium ꝑ hoc mare magnū ⁊ spatiosum
in quo sunt tot diuersa genera īimico
rum s̄m cuiuslibet viriū quātitatē col
luctantia post multā nauigandi flucti/
tatem. post multas victorias iam cre/
dentes finem caꝑe ꝑoptatū aliqua dy
abolica suggestione in hac hora ad la/
queū ꝑditionis sua indiscretione ꝑue
nerūt. Idcirco dum hic viuitis timea
tis fr̄es. vita vestra militia est super ter
ram. qui hic vicerit alibi coronabit̄.
duꝫ hac pelle tegim̄ nulla nobis certa
est victoria. Q̄uo inter latrones qui ē
onustus auro securus aggredit̄ Quis
sanctior ⁊ sapiētior ē plus semꝑ time/
at. nam q̄ altior est cadēs maiores ca/
sus recipit. hec ihero. Ecce q̄uo vanita
tes mūdi ⁊ voluptates seculi reddunt
hoīem vt p̄dictū est sordidū miserū ⁊
plenū doloꝝ ⁊ inordinataꝝ passionuꝫ
Et ideo ip̄e mundus a quolibet sapiē/
te est merito fugiendus ¶ Secū
dum qd̓ retrahit a seculi vanitate siue
voluptate est breuitas tꝑis huius vite
⁊ ɔsideratio mortis. qꝛ qui veraciter
ꝑpendit cūcta esse transitoria ⁊ momē
tanea ⁊ se finaliter ꝑ mortē esse finien/
dū de facili ɔtēnet mundū ⁊ ea que in
mundo sunt. testante beato ihero. q̄ dͣt.
facile ɔtēnit oīa q̄ semꝑ se cogitat mo/
riturꝝ. Item dͣt. breuitatem huius vite

ꝓspicias ⁊ bona mundi non appetes. nec mala quelibet ꝑtimesces. hec Hiero. Oportet igit̃ qui vult mundi vanitates ⁊ vitia vincere vt intente intueatur finē vite sue. Ad hoc faciendū hortat̃ nos cassianus cū dicit. Oculus igitur mentis hūane circa finē stet intentus ⁊ circa obitū carnis sue. Difficult̃ enī vita hec pñs a noxijs custoditur nisi obitus ⁊ mors carnis mētis oculo incessanter ⁊ iugiter preponat̃. hec cassianus. Nā ꝙ hoīes pñtia diligunt fac ꝙ vita ista ꝗ̃ sit fugitiua ꝑpendūt De quo dt beatus hiero. Carnales mētes idcirco pñtia diligunt. qꝛ vita pñs ꝗ̃ sit fugitiua non ꝑpendunt. nā si velocitatē eius transitus aspicerent hanc ꝓsperitatem minime amarent. Hoc etiam tangit beatus greg. viij. mora. cum dt Sepe enī dum pñtis vite breuitas ꝗ̃diu perseueratura diligit̃ ab eterna spe animus frangit̃ ⁊ delectatus pñtibus desperationis sue caligine reuerberat̃. cumq̃ longū putat qđ ad viuendū spaciū sibi restat. repente vitā deserēs eterna inuenit que vitare iam nequeat Hinc est enim ꝙ per quendā sapientē dr. Ve his qui ꝑdiderunt sustinentiā Sustinentiā ꝑdunt qui dū diu se immorari visibilib9 estimant spem inuisibiliū derelinquunt. cūq̃ mens in pñtibus figit̃ vita terminat̃. ⁊ sic repente ad supplicia improuisa ꝑueniūt Hinc scriptū est. dies enim dn̄i sicut fur ī nocte ita veniet. Quia enī ad rapiendam aīam ꝓpinquans minime ꝯspicit̃. furi in nocte ꝯpatur. Tanto igit̃ debet quasi sꝑ veniens metui quanto a nobis nō valet ventura presciri. Unde ⁊ sci viri qꝛ breuitatē vite indefinenter aspiciunt q̃si quotidie morientes viuunt. et tanto se solidius mansuris preparant quanto ⁊ nulla esse transitoria sꝑ ex fine pensant. Hinc est ꝙ ps. veloci cursu fugere vitam peccatoris aspiciens ait. Pusillum adhuc ⁊ non erit pctōr Hinc ysa. ait. Omnis caro fenū ⁊ omnis gloria eius tanq̃ flos agri. Et Jaco. Que est vita vestra vapor ad modicum parens. Recte ergo per Job dr. Expecta paulisp. qꝛ immensuz est qđ sine termino sequet̃. ⁊ parū quicquid finit̃ Longe quippe videri nobis nō debet qđ cursu sui tempis tendit vt nō sit hec greg. Item de eodē in. viij. li. moral. sup isto iob Nihil enim sunt dies mei sic dt. Sancti viri quo verius summa cognoscunt. eo sublimius terrena despiciunt. ⁊ idcirco pñtis vite dies nihil esse ꝯspiciunt. qꝛ mentis illuīnate oculos in ꝯsideratione eternitatis figunt. de qua dum ad se redeunt quid se esse nisi puluerem cognoscunt. ⁊ infirmitatis sue ꝯ̄scij districte iudicari metuunt. cūq̃ vim tanto vigoris aspiciunt trepidant examīari qđ sunt. hec grego. Qui igit̃ vult pñtia ꝯtemnere ⁊ mundū fugere necesse est vt breuitatem huius vite ⁊ horam mortis freqñter studeat in animo revoluere Ad hoc faciendū hortamur in libro de spiritu ⁊ anima vbi sic dr. Jugi meditatione animū exerceamus ⁊ ꝯsideremus miserias ⁊ necessitates nostras. labores ⁊ dolores lugentes. in hanc vitam intrauimus cum dolore. viuimus cū dolore. ⁊ timore exituri sumus. Cogitemus ergo ꝗ̃ breuis sit vita nr̃a. ꝗ̃ via lubrica ꝗ̃ mors certa ⁊ hora mortis incerta. cogitemus quantis amaritudinib9 admixtū sit si quid dulce aut iocūdū sit in via huius vite quod nobis occursu suo alludit. ꝗ̃ fallax ⁊ suspectū. ꝗ̃ instabile ⁊ transitoriū est quicquid huius mundi amor ꝑturit. quicquid spēs aut pulcritudo tempalis ꝓmittit Consideremus etiā que sit patrie celestis suauitas atq̃ dulcedo. attendamꝰ

et perpendamus vnde cecidimus. vbi iaceamus. et qd pdidim9 et qd inuenimus. et ex vtroq3 intelligamus quātū nobis in hoc sit lugendū Hinc ei Salomon ait Qui apponit sciam apponit et dolorē et laborē. qr quāto magis hō mala sua intelligit tāto amplius suspirat et gemit Hec in tractatu de spiritu et aīa De fallacia eni huius vite et breuitate dt beatus grego. vita mea nauiganti simil est. siue dormiā siue vigilē semp festinus vado ad mortē. O vita pñs q3 multos decipis q dū fugis nihil es. dū videris vmbra es. cūq3 exaltaris fumus es. dulcis es stultis. amara sapientib9. qui te amant non te cognoscūt. qui te fugiunt ipi te intelligunt Aliqs et pmittis longā vt decipias. aliqs breuē vt in desperationē ducas hec greg. De hoc etiā p beatū ilero. dr Uita mūdi nō vita sed mors. vita fallax vita mēdax et nūc florens et statim arescit. vita momentanea et caduca q quāto magis crescit tanto magis decrescit. O vita plena laqueis. quot in mundo hoīes illaqueas. quot p te iam sustinent tormēta infernalia. q3 btūs qui tuas ɔgnoscit stulticias et tuas nō curat vanas blandicias. q3 beatissim9 qui te bene priuatus est. hec ilero. Cōsiderantes g mūdi deceptionē et eius breuitatem et mortis vicinitatem debemus eius vanitatem declinare. multū eni valet ad ɔtemptū seculi et ad resistendū peccatis et vitijs iugis mortis memoria. Qd beatus greg. in quadā omelia. suadet facere sic hortando dicens. Extrema nři debemus formidolose et indesinenter aspicere ne incidamus in pctm iuxta qd hortam p sapiētem Eccle. vij. In oib9 opib9 tuis memorare nouissima tua et in eternū non peccabis Pensare etiā debemus malū illud qd peccātes post mortem sequit pensantes gemere. gementes vitare et ea que ɔmisimus pctā indesinenter aspicere. aspiciētes flere. flentes abstergere. Nulla nos psperitatis trāsitorie leticia dissoluat. nec mētis nře oculos ea q sunt trāsitoria obstruant ne cecos ad ignē ducāt. nā cogitandū valde est quantū nobis valde terribilis erit hora nře dissolutōis q3 pauor mētis quāta tūc oīm malor memoria q obliuio transacte felicitatis q formido et ɔsideratio iudicis Tūc maligni spūs egrediente aīa a corpe sua opa reqrūt. tūc mala q suaserūt replicant vt sociā ad tormentū trahant Sz cur hec de puersa solūmō aīa dicimus cū ad electos quosq3 egrediētes veniāt et suū in illis pualeant aliquid requirāt. vnus āt hominib9 extitit qui aň passionē suā libera voce dixit. venit prīceps huius mūdi et in me nō h3 quicq3. qr ei hūc mortalem vidit hoīem. suum in illo mūdi princeps aliqd īuenire posse se credidit. sed sine vllo pctō a mūdi corruptione exijt qui sine pctō in mūdū venit Hec de se ɔtra mundi principem nec petrus nec paulus nec iohannes apři dicere psumpserūt In multis ei offendimus oēs dt iacob9. Constat eni q oēs qui de carnis delectatione ɔcepti sunt in eor pculdubio vel locutiōe vel actione vel cogitatōe aliqd suum princeps huius mōi habuit. Ūn curandū nobis est et cū magnis quotidie fletib9 cogitandū q3 seuus q3 terribilis sua in nobis opa requirēs. in die nři exitus prīceps huius mūdi veniat. cat ne moriente in illo aliquid q siuit in quo nihil potuit. Quid itaq3 nos miseri dicturi. quid acturi sumus qui innumerabilia mala ɔmisimus. Quid requirenti aduersario et multa sua in nobis inuenienti dicemus nisi q solūmō nobis certū ē refugiū solida spes qr vnū

cum illo facti sumus in quo princeps
huius mundi ⁊ suū aliquid requisiuit
⁊ inuenire mīme potuit. qm̄ solus est
inter mortuos liber ⁊ a pcti iam serui-
tio libertate soluimur. qꝛ ei qui vere li-
ber est vnimur. Constat em̄ nec negare
possumus. sed veraciter fatem̄ qꝛ prin
ceps huius mundi hꝫ in nobis multa
sed tn̄ mortis nostre tpe nō valet nos
ra pe. qꝛ eius membra effecti sumus in
quo non hꝫ quicq̄. Jungenda ḡ sunt
recte fidi recta opa ⁊ mala q̄ fecimus
p quotidiana lamenta diluamus. trās
actas nrās nequicias surgētia ad amo
rem dei ⁊ pxi recta opa supent. nulla
q̄ possumus fratrib bona impendere
recusemus. Necq̄ em̄ aliter redempto
ris nostri mēbra efficimur nisi adherē
do ⁊ ꝯpatiendo primo. Hec greg. Ex
his igit̄ dictis scīssimi viri greg. ⁊ ali
orum doctorum sufficienter appet fallacia
⁊ vanitas mundi ⁊ breuitas huius vi-
te ⁊ hora mortis incerta ⁊ propter hoc
merito mōs est ꝯtemnendus ⁋
Terciū ⁊ maximū qd̄ retrahit hoīem
a vanitate mundi ⁊ seculi vanitatib ⁊
a vitiis ē metus gehenne siue timor dā
nationis perpetue. De hoc dt̄ fortuna-
tus. Nil fortiorē reddit mentez hoīs
ad resistendū carni ⁊ vitiis q̄ timor de
gehenne suppliciis ⁊ tormentis. Vn̄ si
non pōt amor dei retrahere pctōrem a
ꝯcupiscentiis mundi seu a vitiis retra
hat saltem timor gehenne ⁊ inferni. p-
ut mouet hugo dicens Si amor dei te
tenere non potest saltē teneat ⁊ terreat
timor iudicii. metus gehenne. laquei
mortis. dolores inferni. ignis vrens.
vermis corrodens. sulphur fetens. flā
ma tartarea ⁊ omnia mala. hec hugo.
Debet igit̄ quilibet vt facilius possit re
sistere vanitatib ⁊ ꝯcupiscentiis mun
di in animo suo frequētius reuoluere
mortem. iudiciū ⁊ gehennam. Ad hoc
faciendum hortat̄ nos beatus ber. cum
dicit Filioli mei memoremur nouissi
ma nostra nec peccemus. Nimirum hec
recordatio facit timoratū. timor enim
peccati negligentiam non admittit.
Quid horribilius morte. quid iudicō
terribilius nā gehenna nihil pt̄ intole
rabilius cogitari Quid metuendum
si quis ad istā non trepidet. nō expaue
scat. non timore ꝯcutitur. Nā in mor-
te non magnū. non puum aliqd de bo
nis huius mūdi secū delaturus est hō
in iudicio. nec fallere nec possibile re-
sistere erit. in gehenna nulla penitus cō
solatio. sed perpetuū ve vlulatus ⁊ fle
tus. ⁊ stridor dentiū. Time ergo o hō
q in morte sepandus es a bonis omni
bus huius corpis ⁊ tam dulce carnis
⁊ anime vinculū amarissimo secandū
est diuorcio. time q in iudicio pn̄tan-
dus es in cuius manus horrendum est
incidere ⁊ eo examinante quē nihil la
tet. Si quidē inuenta fuerit in te iniq
tas alienandus es ab vniuersitate qui-
etis ⁊ glorie ⁊ segregandus a numero
bonorum. ⁊ iungendus in sorte dyaboli
⁊ angelorum eius. ⁋ Malum tri-
plex super pctōres manet. manet enī
sup eos horror in exitu. dolor in transi
tu. pudor in ꝯspectu glorie magni dei.
Quis ille pauor erit o aīa cū dimissis
oīb quorum tibi pn̄tia est tā iocunda. tā
gratus aspectus. sola ingrederis inco-
gnitā penitus regionē ⁊ occurrentia ti
bi cateruatī reuera teterrima illa mō-
stra videbis Quis tibi in die tāte neci
tatis occurret. q̇s ꝯsolabit̄. quis dedu
cet. p ignē etiā nobis transeundū est ⁊
vniuscuiusq̄ q̄le opus fuerit ignis p-
babit. felix cuius opus nō arserit. quē
supedificasse ⁊ argentū lapidesq̄ pci
osos examen illud inuenerit. hec bern.
Necē est ḡ q̄ timet gehennā ⁊ vult eua
dere eternā flammā ignis vt mutet in

melius vitã suam De quo btũs augu:
stin̄ ps. Si timemus futuꝝ ignẽ mu/
temur ⁊ non timebimus. ignez palea
timet. auro q̃d facit. Si eñ possemus
frẽs facere vt dies iudicij non veniret
puto nec sic esset male viuendũ Si nõ
veniret ignis in die iudicij ⁊ sola pctõ
rib⁹ immineret sepatio a facie dei ĩ qua
latet oĩs affluentia deliciaꝝ nõ viden
tes a quo creati sunt ⁊ separati ab illa
dulcedine ineffabilis vultus eius plã
gere se deberent. Qui dulcedinẽ sapiẽ
tie ⁊ veritatis nouerunt vtcũq₃ sentire
ceperũt. qđ dico quãta pena sit tantũ/
modo a dei facie separi Qui aũt dulce
dinem illam nondũ gustauerũt si non
desiderant dei faciez timeant vel ignẽ.
supplicia terreant quẽ premia nõ inui
tant. vile tibi ẽ qđ deus pollicet'. ꝯtre
misce qđ minat'. hec aug. In his vbis
sancti docent' abstinere a vanitatibus
mũdi ⁊ eius ꝯcupiscentijs nõ solũ ꝓ/
ter metũ ignis gehenne. veꝝetiã ꝓpter
ꝑmiũ glorie future vite Nam hec duo
cuz ꝑfecte in aĩo pensant' ⁊ voluuntur
multum valent ad ꝯtemptũ reꝝ transe
untium ⁊ carnalium ꝯcupiscentiaruz
De his duob⁹ Aurelius dr sic. O
Bona regni celestis dicere cogitare vl
intelligere vt sunt nullus potest carne
vestitus. multo eñ maiora ⁊ meliora
sunt q̃₃ cogitant' vel intelligunt' Unde
scriptũ ẽ. j. coꝝ. ij. Quod oculus nõ vi
dit nec auris audiuit nec in cor hoĩs
intrauit Regnũ nãq₃ celeste dr omni
fama maius ⁊ oĩ laude melius oĩ glo
ria excellentius Mala aũt inferni di/
cere vel cogitare vt sunt nemo pt. peio
ra quippe sunt valde q̃₃ cogitant' Reg
nuz itaq₃ dei plenũ est lucis. caritatis
leticie. beatitudinis ꝑhennis. ⁊ oĩs bo
ni ineffabilis qđ nec dici nec cogitari
potest. At ꝯtra locus inferni plenus est
tenebraꝝ. discordie. miserie. turpitu/
dinis. amaritudinis. doloris. sitis. fa
mis. ignis ĩextinguibilis. tristicie. vin
dicte ꝑhennis. ⁊ omnis ĩeffabilis ma
li. que nec cogitari nec dici pñt. In re
gno dei nõ inueniť nisi qđ satiet ⁊ pla/
ceat At ꝯtra in inferno nihil videť aut
sentiť nisi qđ displicet. offendit ⁊ cru/
ciat Omne bonum in regno dei habũ
dat ⁊ nullum malum Omne malum
habundat in carcere diaboli ⁊ nullum
bonũ. Ue igiť illis ꝑhenne qui subire
hec oĩa mala ⁊ sine fine merenť ꝓ dele
ctabili vnius hore spacio Irridendus
igiť est quisq₃ mũdi huius caducam
fragilitatẽ ⁊ inutilẽ voluptatis carnez
diligit ⁊ querit. eterna gloria ꝯtemp/
ta ⁊ neglectis regni celestis ineffabili/
bus gaudijs. hoc ꝯmerciũ insipientiũ
valde est ⁊ miseroꝝ ⁊ cor nõ habentiũ
sanum Quis eñ sano sensu pro vnius
diei delicijs centũ annoꝝ penam elige
rit ⁊ tamẽ miseri sine vlla sapientia vo
luptatẽ carnis sequentes nec vitãt nec
fugiunt intolerabiles penas nõ centũ
annoꝝ sed milies mille sed sine fine se
culoꝝ p. xl. vel. lx. annoruz delicijs vel
qualibet corruptibili delectatõne For
titer ergo carnali resistendũ est volup/
tati. fortiter ꝯtra mũdi blãdicias pug
nandũ est ⁊ ꝯtra multimodas sathane
suggestiones vigilanduz omni studio
lata via seculi vitanda est que ducit
ad mortem. At vero omni cordis desi/
derio adeunda est via angusta que du/
cit ad vitam. via hec angusta est vide/
licet via abstinentie. castitatis. humi
litatis ⁊ omnis religionis quam viaz
ante nos christus ambulauit ⁊ eam at
triuit qua via ad suum regnum migra
uit cuius vestigia ⁊ nos sequamur vo/
nec post eum eadem via ad vrbem regi
am perueniamus in qua ipse regnat.
de q̃ vrbe quicq̃d homo dixerit q̃si stil/
la de mare ẽ vel scintilla de foco in qua

videliꝫ vrbe fulgebūt iusti sicut sol. hec
augꝰ. aurelius Videmus ergo nunc ꝑ
predicta ꝙ valde est stultū ⁊ amaꝝ ꝓ
tes vanitates ⁊ delicias mundi exclu-
di a visione dei ⁊ oīm sanctoꝝ ꝯsortiū
⁊ incidere in flāmas tartareas ignis.
¶ Ad hoc malū sedule cogitan-
dum hortatᷣ quidā doctor dicēs sic Co
gita quantū sit malū a facie xp̄i separi
ab illo gaudio diuine ꝯtemplatōis ex
cludi. beatissima sanctoꝝ oīm societa
te priuari. mori vite eterne. ⁊ viuere
morti sempiterne. ꝓfundo fluctuātis
gehenne immergi. edacissimis denti-
bus prementibꝫ in eternū laniari. nec
finiti baratri fumantis amara caligi-
ne oculos obcecari. nec sentire qđ illu
minat. sed sentire qđ cruciat. hec ille.
Etiam beatus greg. de hijs tormentis
inferni ⁊ gehennalibꝫ flammis ac đ re
medijs ꝯtra hec libro. ix. moralᷣ. expo-
nens illa verba iob. Antequā vadam ad
terrā tenebrosam ⁊c̄ sic ait. Quid ter-
re tenebrosi noīe nisi tetra tartari clau
stra signantᷣ que eterne mortis caligo
operit. qꝛ damnatos quosqꝫ in ꝑpetuū
a vite luce disiūgit. Nec immerito in-
fernus đr terra. qꝛ quicqꝫ ad eam rapti
fuerint stabiliter tenentur. nequaquā vl
tra mīa parcentis liberat quos semel ī
locis penalibꝫ iusticia iudicātis dam
nat. Sequitᷣ. vbi vmbra mortis. Sic̄
mors exterior ab anima diuidit carnē
ita mors interior sepat animam a deo
Vmbra ergo mortis est obscuritas di
uisionis. qꝛ damnatus quisqꝫ cū eter-
no igne succenditᷣ ab interno luīe ob-
tenebratᷣ ¶ Natura vero ignis ē
vt ex seipso ⁊ lucē exhibeat ⁊ ꝯcrema
tionem. sed transactoꝝ illa vltrix flam
ma vitioꝝ ꝯcrematōem hꝫ ⁊ lucē non
hꝫ. Hinc ps̄. ait. Sup eos cecidit ig-
nis ⁊ nō viderūt solē ⁊c̄. Ignis em̄ sup
impios cadit. sed sol igne candēte nō
cernitᷣ. qꝛ illos quos gehenne flamma
deuorat a visione veri luminis cecat vt
⁊ foris eos dolor ꝯbustionis cruciet. ⁊
intus pena cecitatis obscuret. quatenꝰ
qui autori suo corpe ⁊ corde deliqͥrunt
simul corpe ⁊ corde puniantᷣ. ⁊ vtricꝫ
penas sentiant. qꝛ dum hic viuerent ꝑ
uis suis delectationibꝫ ⁊ vtrobicꝫ ser-
uiebāt. sequitᷣ. Et sempiternus horror
inhabitat In huius vite tormentis ti
mor dolorem hꝫ dolor timorem nō ha
bet. qꝛ nequaquā metus cruciat cuꝫ pati
ceperit quod metuebat. Infernum er
go ⁊ vmbra mortis obscurat ⁊ sempi-
ternus horror inhītat. qꝛ eius ignibus
traditi ⁊ in supplicijs dolorem sentiūt.
⁊ doloris angustia pulsati semꝑ pauo
re feriuntᷣ vt ⁊ qđ timēt tolerēt vt rur
sū qđ tolerant sine cessatōe ptimescāt
Horrendo igitᷣ modo erit tunc repro-
bis dolor cum formidine. flamma cuꝫ
obscuritate. Sic sic videlicet a dam-
natis pōdus sentiri summe equitatis
debet. vt quia a voluntate ꝯditoris ne-
quaquā sunt veriti discrepare dum viue
rent. in eorum quandocꝫ interitum ip
sa a suis qualitatibꝫ etiam tormenta
discordent. que tamen supplicia in se
diuersos ⁊ vltra vires cruciat ⁊ in eis
vite subsidium extinguentes seruant.
vt sic vitā terminus puniat quatenus
semper sine termino cruciatus viuat.
quia ad finem per tormenta properat.
et sine fine deficiens durat. Fit ergo
mors miseris sine morte. finis sine fi-
ne. defectus sine defectu. ⁊ quia mors
viuit. ⁊ finis semper incipit ⁊ deficere
defectus nescit Quia igitᷣ ⁊ mors per-
imit ⁊ non extinguit. dolor cruciat, sed
nullatenus pauorē fugat flamma ꝯbu
rit sed nequaquā tenebras discutit. quā
tum per noticiā pn̄tis vite colligitᷣ sup
plicia ordinem non habent. qꝛ nō sua
per omnia qualitatem tenent. Tunc

em̄ illos eduxit flamma ꝯburit quos
nūc carnalis delectatio polluit Tūc in
finite patens inferni baratruz deuorat
quos nunc inanis elatio exaltat. atqꝫ
quolibet ex vicio qđ hic volūtate calli-
di ꝑsuasoris expleuerant tūc cuz duce
reprobi ad tormenta ꝑueniunt. Ecce
que maneat damnatis pena Cognos-
cimus ⁊ instruente nos sacro eloquio
quantus in dānatōe ignis. quāta in ig
ne obscuritas. quātus in obscuritate
pauor sit nullatenus ambigimus. Sꝫ
quid ꝓdest ista prenosse si non ꝯtingat
euadere. tota ḡ intentione curandum
est vt cū vacatiōis tempus ꝯspicimus
bene viuendi studio maloꝝ vltricia tor
menta fugiamus Hinc quippe ꝑ salo
monē dꝛ Quodcūqꝫ ꝑt manus tua in
stanter oꝑare ⁊c. Hinc ysa. ait Queri
te dn̄m dū inueniri possit. inuocate dū
ꝓpe est. Hinc paulus dt. dū tps habe-
mus operem̄ bonū ad omnes. Sed ple
rūqꝫ se ad viam rectitudinis animus
ꝓcingit. torporem discutit, tantoqꝫ in
celestibꝫ desiderio rapiť vt pene nil ex
eo inferius remansisse videať ⁊ tn̄ cū
ad carnis curā reduciť sine qua p̄ntis
vite via nullo mō expleť. ita hūc infe-
rius expͥssum tenet ac si adhuc de sum-
mis nulla cōtigisset Hinc veritas ait.
Nolite solliciti esse in crastinū. Hinc
paulus dt Carnis curā ne feceritis in
desiderijs. Sed ⁊ his nimirū ducis ⁊
militis vbis agnoscimus. qꝛ tunc ab
eo mortifero vulnere aīmus pungiť
cū in ea mensura equitas non teneť.
Neqꝫ em̄ mortali adhuc in carne viuē
tibꝫ funditus cura carnis abscinditur
sed vt discrete aīo seruiať tpať. Naꝫ
qꝛ solicitos nos esse vitas in crastinū
ꝓhibuit habere vtrumqꝫ curam in p̄n
tibꝫ. nō negat q̄ꝫ tendi ad tempus qđ
sequiť verat. Et paulus Cū carnis cu
ram fieri in ꝯcupiscencijs non sinit, ꝓ-
culdubio in necessitate ꝯcedit Discre
tione igiť magna in moderamine car
nis cura frenanda est vt seruiat ⁊ mīe
principeť. ne quasi domina animū vin
cat sed subiecta mentis dominio quasi
ancilla famuletur vt iussa assistat atqꝫ
ad nutum cordis repulsa dissiliat vt
vix a tergo sancte cogitationis appa-
reat ⁊ nunqꝫ contra faciem recta cogi
tantis obsistat. Curandum itaqꝫ est ne
aut necessitatis metus cura carnis trā
seat aut in eo qđ moderate exequitur
de se presumat Sepe vero aīmus falli
tur vt quod voluptate appetit necessa-
riuz suspiceť. quatenus omne qđ libet
vite debitam vtilitatem putet. Et sepe
quia effectus prouidentiam sequiť in
sui fiducia mens leuať. cūqꝫ sibi adest
qđ deesse ceteris ꝓuiderit cogitatōne
de magnitudine sua hilarescit. tātoqꝫ
iam a vera prouisione longe fit. quan-
to ipsam quoqꝫ elationē quā patiť nes-
cit. vnde solerti semper custodia ⁊ in-
tentione pensanduz est vel quid opere
vel quid corde versamus Ne aūt men
tem prepediens foris se terrena cura
multiplicet aut salutem de eius mode-
ramine intus se cogitatio exaltet vt cū
diuina iudicia temporali circūspectio
ne metuimus sempiterni supplicia hor
roris euadamus. hec grego. Ecce tria
que p̄missa sunt remedia saluberrima
⁊ satis efficacia ad retrahendum siue
reuocanduz animum a vanitatibꝫ mū
di. a ꝯcupiscencijs. a voluptatibꝫ secu
li si in corde hoīs fuerint bene discussa
⁊ ꝑfecte menti impressa

Filius

Timor ⁊ pauor magnus inuasit
me audiens tot mala imminen-
tia ⁊ occurrentia amatoribꝫ mūdi vi-
delicet breuitatē hui⁹ tpis. acerbitatē
mortis. amaritudinē ⁊ doloreꝫ eterne

damnationis. ⁊ miror valde quō pec-
cator hec audiens vel intelligēs ac ani
mo reuoluens tanta mala non ꝯpun-
git ad penitendū siue ad recedenduȝ a
vanitatibꝫ seu voluptatibꝫ huius secu
li nisi forte aliquis sit ita induratus in
tantū ꝙ non velit attendere seu perpē-
dere futura pericula aīe sue aduenien-
tia vel ita desperatus vt diffidat de dei
mīa. aut ita excecatus in nequicia et
malicia ꝙ ꝓpter hoc non possit nec va-
leat etiā metu gehenne se ꝯtinere a vo-
luptatibꝫ carnis ⁊ lasciuia ℭ Sȝ
vellem scire ꝓpter tales vel similes mū
di amatores cū aliqui ex eis ad pn̄iam
trahant̄ vel etiam vocant̄. qualiter vel
per quem modū hoc fiat

Ca. XI. Pater.

Scire debes qđ valde durū cor hȝ ille quē a su
is prauitatibꝫ ⁊ voluptatibꝫ nec suppli
cia infernalia nec gaudia eterna retra
here possunt 𝔙 Hoc testat̄ beatus
bern. cum dī. nimis cor est durū quod
non emolliunt beneficia nec terrēt sup
plicia. nec alliciunt ꝓmissa. nec casti-
gant flagella. hec bern. Sed oīps deus
scit quos predestinauit ab eterno ⁊ pre
elegit ad vitam eternā. ꝓut ipse dicit.
ego scio quos elegerim. cū vult ⁊ quā-
do sibi placet vocat ad ꝯuersionē ⁊ ad
pn̄iam agendam ⁊ hoc diuersis mōis.
aliqn̄ per aliquas reuelatōes. aliqn̄ ꝑ
tribulatōem aut corporales infirmita-
tes. aliqn̄ per exhortationes vel exem
pla aliorū. interdum per internā inspi
ratōem gratiam ꝯpunctionis infundē
do. De hoc dicit ysido. Multis modis
terret deus hoīes vt vel sero ꝯuertant̄
atq; exinde magis erubescant ꝙ tādiu
expectati sunt vt redirent. nā nunc mi
nis. nunc plagis. nunc reuelationibꝫ
quosdam ꝯuertit, despiciunt despiciē-
tes. ꝯmoniti terroribꝫ corrigant̄ ple-
riq; ex sola mentis deuotione ꝯuertun
tur ad deū. nōnulli vero coacti plagis
ꝯuertunt̄ qui ex deuotione non ꝯuerte
bant̄. hec ysido. 𝔛 De hoc etiā hȝ
in collationibꝫ patrū vbi pafuntius in
sua collatione sic dicit. Primus voca-
tionis modus ex deo est. scđs per homi
nem. tercius ex nccītate. Ex deo qui-
dem est quotiens ex inspiratōe quedā
immissa in cor nostrū nonnunq; etiam
dormientes nos ad desideriū eterne vi
te ac salutis exsuscitat. deūq; seq̄ ⁊ eius
inherere preceptis ꝯpunctōe saluberri
ma coartatur. vt in scripturis sanctis
Abraham voce dn̄ica de genitali solo
⁊ totius cognatiōis affectibꝫ patrisq;
domo legimus euocatū. dicente dn̄o.
Exi de terra tua ⁊ de cognatōe tua ⁊ de
domo patris tui. Scđs modus voca-
tionis est quem fieri per hoīem dixi-
mus vel exemplis quorundā sanctorū
vel monitis instigati ad desiderium sa
lutis accendimur. Tercius vero voca-
tionis modus est qui ex necessitate de-
scendit dum diuitijs huius mundi vel
voluptatibꝫ obligati ingruentibus re
pente temptationibꝫ vel que meret̄ pe-
ricula minant̄ vel amissione bonoruȝ
vel carorū morte ꝯpungimur ad deum
quem sequi in ꝓsperitate rerū ꝯtempsi
mus saltē inuiti ꝓperare ꝯpellimur.
𝔄 Per qđ manifeste ꝓbat̄ initiū no
stre salutis dn̄i vocatōe fieri. dicentis
vt ē. Exi de terra tua. ⁊ ꝯsummatiōeȝ
ꝑfectionis ab eodem ac puritatis simi
liter tribui cum dicit. ⁊ veni in terram
quam monstrauero tibi. id est nō quā
tu ex temetipso nosse vel industria tua
valeas reperire. sed quam tibi ego nō
solum ignoranti sed etiam non inqui
renti monstrauero. Ex quo manifeste
colligitur ꝙ quemadmodum inspira
tione dn̄i ꝓuocati ad viā salutis occur

rimus. ita etiā magisterio ipius ⁊ illu
minatione deducti ad pfectiōem sum
me beatitudinis puenimus. hec pafun
tius. Apparet igit̄ p pmissa nō solū vo
cationis modus. sȝ ⁊ principiū nr̄e sa
lutis ⁊ ɔsūmatio pfectōis p grām dei
in nobis actitari. vñ quilibet qui desi/
derat saluari cū se senserit per pdictos
modos a dño moueri seu vocari respō
deat p bonā voluntatē recipiendo gra
tanter monita salutis obediendo ⁊ fa/
ciendo qđ in se est De hoc dr̄ ideȝ pa/
funtius in eadē collatione. sic itaqȝ si
cut occasiōes salutis aduersis modis
cognoscimus deū opari. ita nr̄m est oc
casionibꝫ a diuinitate ɔcessis vel enixius
vel remissius famulari. Nā sic dei fuit
vocātis oblatio. Exi de terra. itaqȝ A
brahe fuit exeuntis obīa. ⁊ queādmo
dū illud qđ dr̄ ⁊ veni in terram vt fiat
obtempantis est opus. atqȝ illud qđ
adijcit̄. quā monstrauero iubentis dei
vel pmittentis est gratia Quibꝫ mani
feste pdocemī ⁊ initiū bone voluntatis
nobis a dño inspirante ɔcedi. cū aūt p
se aut p exhortationē cuiuslibet homi/
nis aut per necitatem nos ad saluteȝ
attrahit viam ⁊ pfectionem ꝟtutū ab
eodem similiter ɔdonari. nostrum ꝟo
hoc esse vt ad exhortationeȝ auxiliūqȝ
dei vel remissius vel enixius exequamī
⁊ p hoc nos remunerationem vel sup/
plitia dignissime promereri. qđ eius
dispensationi aut puidentie erga nos
benignissima dignatiōe collate vel neg
leximus vel studuimus nostre obedien
tie, deuotione ɔgruere. vnde diuine est
gratie prestare nobis occasiones salu
tis ⁊ prouentus secundos atqȝ victo/
riam. nostrum vero vt concessa dei be/
neficia vel intēsius vel segnius exequa
mur. hec pafuntius. Habemus igitur
ex dictis sancti viri modum vocatio/
nis per quem vocamur ad deum habe/
mus etiam quomodo monitis eius ob
tpemus obediēdo ⁊ faciendo qđ in no
bis est B Inter hec ɔsiderandum
quod maxime duo sunt que trahūt ho
minem ad conuersionem ⁊ ad vitam
salutis. timor videlicȝ ⁊ amor Timor
ne incurrat eternā damnatiōeȝ. amor
vt perueniat ad eterne glorie mansionē
Nam sepe ɔtingit qꝫ peccatores diuer
sis sordibꝫ vitiorꝫ inuoluti ad memo/
riam reuocāt eterna gehenne tormen/
ta que eis debentur pro flagicijs ⁊ pec/
catis ab ipsis ɔmissis ⁊ per diuinam
gratiam inspirati ad penitendū ɔpun
guntur. Sunt etiā nonnulli hoīes ita
duri cordis qꝫ metus ⁊ timor futurorꝫ
malorꝫ dū sani sunt flectere ad peniten
dū non possunt Sed tacti infirmitate
⁊ egritudine corpis mox inuadit eos
timor mortis ⁊ metus eterne damna/
tionis. quo timore stimulante ad peni
tendum compunguntur. ⁊ tales vt vi
demus frequentius proponunt post cō
ualescentiam egritudinis vitam suaȝ
mutare in melius per ingressum reli/
gionis. aut alio modo mores ⁊ malaȝ
vitam emendando. Ex quibus etiam
plurimi votum emittunt ad hoc faci/
endum qui opitulante domino votum
quod emiserunt aut sine voto qui se e/
mendare proposuerunt per ingressum
ordinis aut alio modo vitam suā cor
rigendo fideliter ⁊ deuote exequuntur
De isto metu tormentoruȝ ⁊ vita emē
datione dicit beatus grego. super can/
tica. Sunt nonnulli qui magna inten
tione que sint tormenta reproborum
aspiciunt ⁊ sua facta ppria sine palpa
tione examinare contendunt. cunqȝ se
peccasse cognoscunt ⁊ p hoc ire ad tor
menta reproborꝫ pertimescunt. subito
tenebras iniqtatis derelinquūt ⁊ luce
iusticie accēdi ɔcupiscūt. mox ad scāȝ
opatōem ɔsurgūt. ⁊ p bona q̄ faciunt

clarere ꝑximis quibusq; incipiūt. hec
greg. Ecce habemus quō q̃plurimi ꝓ
pter metum infernaliū tormentorum
pctā ⁊ vitia deserentes viam pn̄ie ⁊ sa
lutis aggrediunt̃ ¶ Sunt etiā nō
nulli qui per inspiratōnem diuinā ꝯsi
derantes ⁊ ꝑpendētes gaudia celestia
ac dulcedinē glorie future ⁊ maxīe vi
sionē sancte trinitatis in q̃ summa vo
luptas ⁊ dulcedo ꝯsistit seipsos repre
hendūt de ꝑuersis actibꝫ quos ꝯtra de
um ꝑpetrauerunt. ⁊ ꝓpter hoc lamen
tis ac lacrimis agendo pn̄iam se affici
unt. subiacere etiā tp̄alibus dedignan
tur. hec ardenter eternalia ꝯcupiscūt.
De quo dr̄ beatus greg. sup̄ illud Eze
chi. Abij amarus in indignatōe spūs
mei. pensate frn̄i cui dona scī spūs cre
auerat cur amarus abibat. Sed men
tem quam spūssanctus replet in ama
ritudinē tp̄alium delcātione eternoꝝ
ꝯmouet. Dulce est em̄ esse in rebꝫ tp̄a
libꝫ ⁊ humanis. ſꝫ ei qui adhuc de ce
lestibꝫ gaudia nulla gustauit. qꝛ quan
to minus eterna intelligit tanto delcā
bilius in tp̄alibus requiescit. Ac si q̃s
iam cordis ore gustauerit que sit dul
cedo celestiū premioꝝ. q̃ illi ymnidici
angeloꝝ chori. q̃ incomp̄hensibilis vi
sio scē trinitatis. huic quanto illd̄ dul
ce sit qd̄ intus vident. tanto in amari
tudinē oē qd̄ foris sustinet. rixat̃ secū
de his q̃ male egisse se recolit. ⁊ sibi
metipsi displicet cum illi iam placere
incepit qui omnia creauit. Rep̄hendit
se in cogitationibꝫ. insequit̃ de verbis
⁊ punit flendo. de factis sup̄nis inhiat
terrena oīa iam ꝑ mentis despectū cal
cat. Et q̃diu illud qd̄ desiderat adhuc
per spēm non habet flere dulce habet ⁊
se ꝯtinuis lamētis affligere. Et qꝛ nec
dum se eē in patria ad quam creatus
est videt in hui⁹ vite exilio nihil plus
ei q̃ sua amaritudo placet. dedignat̃
enim subiacere tp̄alibꝫ ⁊ ardenter sus
pirat eternis. Unde per salomonē dr̄
In multa sapīa multa est indignatio.
qꝛ si eterna iam sapimus nosmetip̄os
despicim⁹ egisse hoc qd̄ nos potuit ab
eternitatis amore separare Si eterna
iam sapimus concupiscere tp̄alia de
dignamur. Rep̄hendit semetipsaꝫ cō
scīa accusat qd̄ egit. damnat ꝑ pn̄iam
quod accusat. fit rixa in animo ꝑturiē
tis pacē cum deo. Sic achab iniquus
rex a ꝓpheta rep̄hensus cum ꝯtra se di
uinam snīam audisset pertimuit ⁊ ma
gno timore dep̄ssus ē ita vt ꝓphete suo
dn̄s diceret. Nonne vidisti achab hu
miliatū coram me. qꝛ igit̃ humiliatus
ē mei causa nō inducā malū in diebꝫ
eius. In quibꝫ verbis dn̄i pensandum
est quomodo ei in electis suis meror a
maritudinis placet qui amittere deuꝫ
timent si sic ei ⁊ improbo al's reprobo
penitentia placuit qui timebat perde
re pn̄s seculum. Aut quomodo ei gra
ta fit spontanea afflictio pro culpis in
eis qui placent si hec ad tempus placu
it ⁊ in eo qui displicebat. ¶ Sꝫ
sciendū quia nullus agere hoc ꝓ amo
re omnipotentis dn̄i ex toto corde pre
ualet nisi is cuius animū spūssanctus
assumpserit. Nunq̃ eniꝫ homo ex sua
virtute sufficit terrena despicere. cele
stia amare. pacem cum deo querere. se
cum rixam subire. in cogitatione se
metipsum reprehendere ⁊ gemitibus
penitere. Nullus hec agere nisi quem
diuina gratia roborat valet. Unde et
subditur. Manus enim domini erat
mecum confortans me. Ad bona sur
gere perfecte nō possumus nisi nos spi
ritus ⁊ preueniendo eleuet ⁊ subsequē
do confortet. hec gregorius. ¶
Uidemus igit̃ per predicta qualiter ꝑ
amorem celestiū nonnulli consurgant
ad ꝯtemptū terrenoꝝ ac odiū vitioꝝ ⁊

pro sceleribꝫ perpetratis se tradunt ad
pnīe lamentū. Multū enī valet ad ↄtē
ptū rerꝝ tpaliū ⁊ huius seculi vanitatū
diligens meditatio celestiū gaudiorꝝ.
De hoc dicit beda. Oīa si te dilectant
aliqñ gaudia hūana falsa breuis hui⁹
seculi gloria ⁊ caduca potentia. illuc
mentē euacua vbi vera sunt gaudia ⁊
oīa reputabis vt stercora Et btūs ber.
Si ↄsideremus que ⁊ quāta sint que ꝓ
mittunt nobis in celis. vilipenderes
oīa que hñtur in terris. Dicit etiā de
hoc beatus greg. in qdam omel. sic Si
ↄsideremus q̄ ⁊ quāta sint q̄ nobis ꝓ-
mittunt in celis vilescerent aīo oīa q̄
hñtur in terris Terrena nāqꝫ sustan-
tia supne felicitati ↄpata pondus ē nō
subsidium. Tpalis vita eterne ↄpata
mors est potius dicenda q̄ vita. Ipse
enī quotidianus defectus corruptōis
quid est aliud q̄ quedā ꝓlixitas mor-
tis Que aūt lingua dicere vel quis in
tellectus cape sufficit illa supne ciui-
tatis quāta sint gaudia angelorū cho
ris interesse. cum beatissimis spiritibꝫ
glorie ↄditoris assistere. pñtem dei vul
tū cernere. incircūscriptū lumen vide-
re. nullo metu mortis affici. incorrup
tionis ꝑpetue munere letari. Sed ad
hec audita inardescit aīmus. iāqꝫ illic
cupit assistere vbi se spat sine fine gau
dere. Sed ad magna premia ꝑuenire
non pt nisi ꝑ magnos labores. Unde
⁊ paulus dicit Non coronabit nisi q̄ le-
gitime certauerit. Delectat igit men-
tem magnitudo pmiorꝝ. sꝫ nō delectat
certamē laborꝝ al's deterreat. hec greg.
Apparet igit ꝑ predicta quō nonnulli
ꝓpter amorē celestis patrie relinquūt
mundū ⁊ se tradunt pnīe ⁊ sancte con
uersationi vt illam assequi valeant in
futuro Unde vnusquisqꝫ qui se sentit
in statu vitioso ⁊ in pctōꝝ sordibꝫ ↄsti
tutum. reuocet ad memoriam tormen
ta gehenne que incidere potest ⁊ ne tar
det quātotius conuerti ad dominū ꝑ
penitentiā. ne forte tardando incidat
in iram ipsius ⁊ eternā damnationem
F Ad hoc faciendum hortatur nos
beatus grego. sic dicens Dum tps est
vnusquisqꝫ prauitatē suā deserat ⁊ dei
patientiam pertimescat. ne quem nunc
tranquillū despicit iratum postmodū
nequaqꝫ euadere possit. Omnipotens
enī deus peccantes misericorditer ex-
pectat. tps ad pnīam tribuit quos nō
cōuersos ad grauioris reatus testimo
nium ↄtit. patienter iram retinet quā
qñqꝫ irretractabiliter fundet. hec gre.
De hoc etiā ꝑ sapientem sic dr. Non
tardes ↄuerti ad dominum ⁊ ne diffe-
ras de die in diē. subito enī veniet ira
illius. ⁊ in tpe vindicte disperdet te.
ne adijcias pctm̄ sup pctm̄ ⁊ ne dicas
miseratio dn̄i magna est multitudinis
peccatorꝝ meorꝝ miserebitur. Mia enī
⁊ ira ab illo cito proximant. ⁊ in pec-
catores respicit ira illius. Hec sapi-
ens. Ex his igit dictis colligere pos-
sumus periculosum esse tardare peni-
tentiam ⁊ differre conuersionē de die
in diem. quia quanto quis diutius ꝓ-
trahit suam ad deum per penitentiam
conuersionem. tanto magis in pecca-
tis induratur ⁊ difficilius ad peniten-
dum resurgit De hoc dicit Helman-
dus in quarta parte speculi hystoria-
lis sic Festina post lapsū vt resurgas
nam si resurgere hodie ē difficile cras
erit difficilius. Qui nō est hodie cras
minus aptus erit. Unde quanto iace-
bis diutius tanto cades profundius
ipsum namqꝫ iacere cadere. Cadere
fateor humanū est. sed nihilominus
humanum est resurgere. non resurge-
re nullo modo humanum est dicendū
sed dyabolicum cuius tota vita ruina
est. G Notandum q̄ quatuor

sunt. s. stare cadere surgere et non resur
gere horum duo media hominis sunt.
homo enim cadit et resurgit. Stare ve
ro absque casu solius angeli est. Non re-
surgere solius dyaboli est. Qui ergo stat
et non cadit angelus est. Qui vero ca
dit et resurgit homo est. Qui autem cadit
et post casum non surgit non quia non
potest sed quia non vult, profecto dyabo
lus est. Hec helmādus. Colligat ergo
vnusquisque pctōr ex his vbis quod mul
tum periculosum est iacere in sordibus
viciorum et differre penitentiā et conversio
nem ad deū et ideo quātotius festinet
alias ad penitentiā et sanctam conversionē
se cōuertere ad dnm aut per introitū re
ligionis aut manendo in seculo mūdi
vanitates peccata seu occasiōes pecca
torum fugiendo. Sed in seculo multe
sunt occasiones per quas homo trahitur
ad vicia et retrahitur a sancta cōuersiōe
vt docet experiētia. Idcirco magis cau
tum est qui se sentit ad peccandū fragi
lem ac propter occasiones que occurrūt
in seculo se a viciis non posse cōtinere
vt per ingressum religionis se a peccatis
restringat et de preteritis penitentiam
agat sancteque ibi viuat vt post hanc vi
tam ad eterna gaudia peruenire valeat.
H De difficultate autē abstinendi
a peccatis in mūdo propter diuersas oc-
casiōes que se offerūt in seculo et de fuga
mundi atque ingressu ordinis supradi-
ctus Helmādus satis lucide ponit sic
dicēs. Vis extīguere libidinē amoue
ligna ab igne et alias non subsidet incen
diū. Que sunt inquis ligna que nō sunt
struēda in igne. Ista quippe sunt. Ocia
segnicies. somnus. cato. feīa. vinum
prosperitas. ludus. carmīa. forma pu
er. Hec ergo sunt omnia irritamenta
viciorum hec sunt incitamēta voluptatis
tormenta castitatis. hoc oleo. hac pice
hac stupa. his sacramentis incenditur
fornax babilonis. Vis ergo fugere incen
diū voluptatis fuge hoc omne genus
fomitis. Sed quo fugies a facie istorum
totū circūspice mundū vbique dyabolū
hamū peccati aliquo fomite delectati
onis infestat. Fugiendus ergo est mū
dus vt eius concupiscentie fugiantur
Alioquin si in mūdo remanere volue-
ris nec abscisis manibus nec truncatis
pedibus nec effossis oculis eo quod scan-
dalisauerint te scandulo non carebis
Igitur quoniam quidem nec sine mēbris of-
ficialibus possumus viuere nec illis scā
dalisantibus bene viuere necessario que
rendus est locus non tam corporibus quam
moribus salubris vbi corpore sensuum
nō carentes officiis illis scandalis ca
reamus. Et quis locus ad hoc ydone
us nisi claustrū vbi pax includitur hone
stas clauditur excluditur voluptas mala
secluditur libido. Cede ergo de fornace fer
rea ad claustri refrigeriū vt in loco a-
menissimo sub dño nīo Ihū xpo piis-
simo voluptuose transigas presentis
huius miserie breuem calamitatem.
I Sed dicis nunquid soli claustra
les saluātur aut omīs pereunt seculares
sane neutrū. sed isti soli facile saluantur
illi omnes difficile. Cur hoc nisi quia
tutior ab incēdio remotus ab igne quam
proximus igni. Hec helmandus. Ecce
patet per predicta quod cōuersari in mūdo
et esse ibi absque peccato mundū valde
sit difficile quia propter occasiones que
occurrūt in seculo periclitantur virtutes
dicente beato Ber. periclitas castitas in
deliciis. hūilitas in diuitiis. pietas in
negociis. charitas in hoc seculo nequam.
Hec ber. Unde propter tot pericula fugiē
dus est mūdus et appropinquandus reli
gioni per ingressum ordinis vbi occasio
nes viciorum tolluntur et materia ad bene
operandū ministratur ac copiosior merces
seu premiū acquiritur De quo btūs ber. sic

dicit. Bonum est nos hic esse. s. in clau
stro qꝛ viuit ibi hō purius . quiescit se
curius irrorat̄ freq̄ntius . cadit rari⁹.
surgit facilius . incedit tucius ꝑmiat̄
copiosius Hec ber. Videmus ergo cla
re valde fructuosum esse ⁊ salubꝛe con
uersari in monasterijs ꝑ habitū religi
onis cū tot bona occurāt xp̄o dilectis
Queramus ḡ dei grāz ꝑ ingressum oꝛ
dinis ⁊ ip̄e dignabitur nos suscipe in
ter bꝛachia sui amoꝛis testāte btō ber.
qui dr̄. Bonus es dn̄e anime q̄renti te
occurris amplecteris sponsum te exhi
bes qui es dn̄s ymo q̇ es sup̄ oīa deus
bn̄dictus in secula. Hec ber. Fugiam⁹
igit̄ mundū qui amaritudine plenus
est ꝑ introitū religionis leuemus coꝛ
ad celū ꝑ affectū dilectōis vbi solū ve-
ra est dulcedo ⁊ iocūditas dicēte btō
aug. in glo. sup̄ ps. Amaritudine ple-
nus est mūdus apud soluz deū est iocū
ditas. Vn̄ coꝛ leua in celū ꝑ quos gra
dus. Gradus affectus sunt iter tuū vo
luntas tua est. Amando ascendis neg
ligendo descendis. Stans in terra in
celo es si diligis. non em̄ sic leuat̄ coꝛ
q̄uo leuatur corpus vt leuetur locum
mutat. Quocūq3 ḡ coꝛ se ꝯuerterit in
terrenis rebus amaritudinem inuenit
vnde dulcescat non habet nisi leuet se
ad deū Hec aug. Et qꝛ pꝛessura ⁊ ama
ritudo ⁊ fallax est pax in mūdo pax āt
vera est in dn̄o dicente ip̄o dn̄o in mū
do pꝛessurā habebitis in me autē pacē
Vn̄ adheramus deo ꝑ sanctā cōuersa-
tionē vt pacem habeamus R De
hac duplici pace dr̄ Hugo in libꝛo de
claustro aīe. Duo sunt gn̄a pacis vna
q̄m xp̄us dat. altera q̄m dat mundus
pax mūdi est vt a deo recedas ⁊ diabo
lo ꝯsentias pax vero xp̄i est vt expellas
diabolū ⁊ diligas deū. pax mūdi est vt
mūdus tibi ⁊ tu mūdo placeas ⁊ sic sa
ciatus terrenis voluptatib⁹ inferni cru
ciatibus in eternū succūbas pax xp̄i ē
vt aduersa mūdi vsq3 ad moꝛtē paciē
ter toleres ⁊ sic post moꝛtē future vite
felicitatē securus expectes . Hec hu-
go. Sectemur igit̄ xp̄i vestigia eius do
ctrinam ⁊ exempla imitando ꝑ ingres
sum religiōis inibi seruiēdo sancte re
ligioseq3 viuendo vt post hanc vitā ad
ipsum ꝑuenire valeamus ipse enim est
via veritas ⁊ vita. Sup̄ quo dicit btūs
aug. Ac si cuilibet secutori suo dn̄s di-
cat. Quo vis ire per me vade quia ego
sum via si per me vadis laq̄os euadis.
Quo tēdis venire ego sum veritas. ad
me veni. festina simpliciter veīre vt pos
sis feliciter ꝑuenire. Si in veniendo s̄
uas qḋ iussi in ꝑueniēdo reddā quod
pꝛomisi. Veritas em̄ sum mentiri ne-
scio vbi vis ꝑmanere cū ꝑueneris ego
sum vita in me mane. Si in me vis vi
uere veniendo ⁊ ꝑueniēdo in me mane
bis sine moꝛte viuēdo. Hec aug. Fi.

De modo cōuersiōis ad deū ⁊ de 23v
vocatōe qualiter dn̄s suos quos
pꝛeelegit sibi ab eterno soleat vocare
ad penitentiā ⁊ sanctam cōuersationē
sufficientē modo habeo infoꝛmatōem
Sz nūc quero vtr̄ illi qui relinq̄ntes
mundū gratia spiritussancti inspirati
et se trāsferentes ad sanctā ꝯuersionē
habitū religionis assumēdo paciūtur
aliqua impedimēta siue tēptatōes an
te ingressuz oꝛdinis vel intra tempus
pꝛobationis. Capl̄m. XII. Pater

Scire te volo q̄
penitentiam ⁊ conuersionem
penitētium ad deum multa sunt impe-
diētia maxime tn̄ hec L videlicet
inuidia dyabolica fragilitas siue infir
mitas humana. ⁊ consuetudo peccan-
di mala. Malignus enim spiritus ho-
stis generis humani cum ꝯsiderat pec
catoꝛem gracia seuisitāte esse compū.

ctum et velle relinquere mundū atq; p penitentiam et conuersionez appropinquare deo. mutando vitam vel habitum p ingressum religionis. omnē modū querit hoc impediendi. aut p se: aut p suos nūcios. videlicet malā societatē dissuadētes ea que sunt salutis. hoc est ingressum ordinis validius tamen p se immitendo quemdā terrorē in mentem hominis faciens eum ptimescere habitum et conuersionem sibi incōsuetam et inusitatam. quia vt cōmuniter ista magis faciunt penitētes formidare aut quodāmodo abhorrere. quia oībus in rebus grauis est inceptio prima. et primus aggressus ad viam penitentie et mandatorū dei est difficilior. De quo crisf. sic dicit. Dyabolus sciens q hi qui multa opati sunt mala. Si se ad penitentiā cōuertūt districte satis vehemēter hoc faciunt vtpote scientes quid egerint. metuit em̄ ne quis horum iniciū aliquod plenitudinis capiat Si enim ceperint iam nequeunt retineri. Sed in modum ignis penitentie calore succensi. auro purgato puriores reddunt animas suas. et memoria conscientie velut spiritu quodā flante ad portū salutis spe gubernante perueniunt itineris sui habentes cautelam maximam ex horrore preteritorū gestorum atq; in hoc pene eos qui nunquā aliquos incurrerūt lapsus videntur procedere dum cautiores eos reddit expientia. Acrius enī expetimus ea que pdidimus q̄ que nondū possessa desideramus. Acquirere ergo tantum initiū vt fiat in hoc omnis est difficultas vt pmos aditus aggrediamur penitentie in ipso enī ingressu stat minans et terrorib9 spirans et volētes adire etiā atrocitatez depellit cuius si terrorum fumos et inanem nebulā ptemnis nec ille aliquid valebit vltra et tuo occupatus aditu valentiorem se reddit senciens supiorem q; effectum inimici terroribus gratulaberis atq; pfacile tibi derelinq; istius agonis viaz videbis. Hec crisf. Magnū em̄ est tormentū demoni penitentia hominū et conuersio ad deū. quia p hoc que possidebat amittit et ideo maioribus nouisq; pulsat insidijs et innumeris pturbat temptatōibus qd̄ facit vt hominem ad odium virtutū inducat et a via salutis auertat ac etiam expulsiōis sue vindicet iniuriā Testatur hoc beda sic dicens. Sepe enim dū conuerti ad deum post peccata conamur. maioribus nouisq; antiqui hostis pulsamur insidijs qd̄ facit vt odium virtutis incutiat vel expulsionis sue vindicet iniuriā Magnū enim tormentum demoni infert. a lesione hominū cessare et tanto dimittit grauius. quāto possidebat diucius. Hec beda. dicit etiā de hoc gregorius. iiij. mor. sup illo Job. Qui parati sunt suscitare leuithan. Omnes enim qui ea que mundi sunt plena intentione desiderant. leuithan contra se suscitant q2 eius maliciam instigatōne sue pursionis inflammant. naz qui eius volūtati subiecti sunt quasi quieto ab illo iure possidentur et supbus eorum rex quasi quadā securitate pfruitur dū eorum cordibus incōcussa potestate dominatur Sz cū vniuscuiusq; spiritus ad conditoris sui desideriū recalescit cū torporem negligentie sue deserit et frigus insensibilitatis pristine igne sancti amoris incēdit. cū libertatis īgenite meminit teneri ab hoste erubescit. Quia vero idem hostis se pspiderat despici. quia vias dn̄i videt apprehendi dolet contra se captum reniti et mox zelo accenditur mox ad certamē mouetur et ad temptationes innumeras cōtra rebellantem mentem se excitat atq; in

omni arte lacrimatõnis instigat vt p
temptationū iacula in torquendo cō-
fodiat cor qđ dudū quieto iure possi de
bat. Quasi dormiebat quippe dum so-
pitus in prauo corde quiesceret sz exci
tatur in prouocatõne certamis cū ius
amiserit puerse dñationis Huic ergo
nocti maledicāt qui pati sunt suscita-
re leuiathan idest hi se cōtra peccatuz
fortiter iudicio discretõis erigant qui
in suis temptatõibꝫ excitare antiquū
hostem nō formidāt. Quisquis enim
accingi diuino seruitio properet q̄d a
liud q̄ꝫ se cōtra antiqui hostis certamē
parat al's ꝛ vt liber in certamine ictus
suscipiat al's suscitat qui quietus sub
tyrannide in captiuitate fuiebat Hec
greg. Ecce quomō dyabolus mentem
quā prius propter sordes viciorū qui
etus possidebat postmodū repugnan-
tē sibi p penitētiā ꝛ vite emendationē
crudeliter p diuersa temptationū ge-
nera vexat ¶ Unde necesse est vt
vnusquisq̄ꝫ qui viam penitentie ꝛ sanc
te ꝯuersionis aggredi inchoat tempta
tionibus antiqui hostis viriliter resi-
stat. quia idem hostis cum considerat
aliquem incipientē ingredi viam salu
tis statim obuiat ei p diuersas tempta
tiones vt possit eū auertere a sancto p
posito ꝛ retrahere ab intentõe salubri.
Hec probat abbas ysaac syrie in quo
dā tractatu sic dicens. Cū volueris fa
cere inicium bone opationis aduentu
ras tibi temptatões prius prepara te
metipsum nam ꝯsuetudo inimici est vt
cū videt aliquē incipientē bonam cō-
uersationē fide feruenti ꝛ conscientia
pura obuiat ei varijs ꝛ diuersis temp
tatiõibus vt exinde in timorē veniens
arescat a bono proposito nec habeat a
liquatenus calorē appropinquādi deo
nō q̄ talem virtutez habeat aduersari
us. nam nullus possit facere bonū sed
promittit̃ a dō. sicut in beato iob dicti
lumus. Tu vero prepara temetipsum
viriliter ad obstandū temptatiõibus
quibus virtutes inducunt̃. Ac deinde
virtutes incipe opari qꝛ nisi prius pre
paraueris te ad resistendū temptatio-
nibus a virtutū opatõne recedes Hec
ysaac. Patet igit̃ qualiter dyabolus ī
pediat salutez hominis cū cepit appro
pinq̄re dō p penitentiā aut p ingressuz
ordinis vel religionis ¶ Uidēdū
est etiam quomodo infirmitas siue fra
gilitas carnis reuocat siue īpediat ho-
minē a proposito salutis. Cum em̄ nō
nulli peccatores pro suis delictis com
pungunt̃ ꝛ locum ad penitendū vide-
licet religionē vel aliū quemcūq̄ꝫ statū
sibi tamen aptum adire decreuerit ab
hac sancta intentõe carnis infirmitas
sepius reuocat. Multa igit̃ penitentes
siue incipiētes ante oculos ponāt. nūc
vigilias nūc ieiunia austeritatē vite ꝛ
ceteras obseruācias ordinis q̄ p timen̄
centes subsistere nō posse formidāt sz
diuina gratia adiuti ꝛ spe future glīe
roborati talē metum abiciūt ꝛ hoc qđ
in animo proposuerunt deuote ꝯsequē
tur. hoc tangit btūs greg. iiij. mor̃. sup
primo Job. Et vincula eius quis sol-
uit subaudis nisi ego dñs. Soluūtur
vero vniuscuiusq̄ꝫ vīcula dum diuino
adiutorio interna desiderioꝝ carnalia
retinacula dirūpuntur. Cum eniz pia
intentio ad cōuersionem vocat sed ad
huc ab hac intentõe carnis infirmitas
reuocat quasi quibusdā vinculis liga-
ta prepedit̃. multos em̄ sepe videmus
viam quidem sancte ꝯuersatiõis appe
tere. sed ne hanc assequi valeāt modo
irruentes casus modo futura aduersa
formidare qui incerta mala dum qua
si caute prospiciunt in peccatorū suo-
rum vinculis incaute retinent̃ Multa
enim ante oculos ponunt que si eis in

conuersione eueniant non subsistere se
formidant. De quibus salomon ait.
Iter pigrorũ quasi seps spinarũ. nam
cũ viam dei appetũt eos velut spine ob
stantius sepiũ formidinũ suarũ oppo
site suspiciões premũt ⁊ pugnãt. Quod
q2 electiões prepedire nõ solet bene il
lic secutus adiũxit via iustoꝝ absq3 of
fendiculo. Justi quippe in cõuersatiõe
sua si qdlibet eius aduersitatis obstacu
lũ eterne spei interne ꝯtemplatõis tal
tu transcendũt. Soluit itaq3 deus vin
cula qñ ab electi vniuscuiusq3 animo ĩ
firmarũ cogitationũ nodos rumpit ⁊
ꝓpicius dissipat omne qd illectã men
te ligabat. hec gre. ꝑ Ecce qͣliter
spes futuroꝝ animat penitentes ad exe
quendũ bonũ hoc quod facere propo
suerũt. Sed si adhuc aliquis ꝓpter as
peritatẽ religiõis patitur aliquas dif
ficultates reuocet ad memoriã tormẽ
ta ĩfernalia ⁊ leuius sustinebit ea que
sunt difficilia De hoc ꝑ quẽdã ĩ quod
tractatu sic d2. Multis grauis videtur
et aspera in monasterio sui ipsius pro
xp̃o tp̃alis abnegatio reminiscant ꝙ3
amara sit illorũ tormentorũ diuturna
excruciatio incõꝑabiliter enim leuior
est vita claustralis vbi tam corporũ ꝙ3
animaꝝ necessaria sine solicitudine q̃
runtur ꝙ3 penarũ loca in quibus mise
ri pro peccatis in hac vita nõ emenda
tis non tantũ maximis sed etiã mini
mis negligenter multiplicatis diutur
na miseria cruciari credunt. Q
Sunt aũt peccata que minima vel ꝑua
siue leuia dicunt. non q2 ꝑua vel leuia
sunt sed quoniã in hac vita vere penitẽ
tibus leuiter a deo dimittit. Que si qs
emendanda in futurũ distulerit ꝯtem
nẽdo nõ leuia sed grauia ymo grauis
sima in penis ea sentiet experiendo. Ne
mo se de peccatorũ leuiũ leuitate quia
ita apellãtur blandiendo seducat. quã
to enĩ fuerit leuiora tanto fit culpe ma
ioris eorũ in interni iudicis examine
corrigendi negligentia nullũ omnino
peccatũ ꝑuũ estimare debemus vt di
strictus iudex ꝑuũ estimaret aliqd pec
catũ. Nõne omne peccatũ ꝑ priuatio
nẽ al's preuaricatõem deũ exhonorat.
Quod ergo peccatũ audemus dicere
ꝑuũ. Deum enĩ exhonorare quis sane
mentis dicturus est ꝑuũ. Quid respõ
debimus cũ exigatur a nobis vsq3 ad
ictum oculi tocius pñtis vite cursus.
Tunc quippe ꝯdemnabit quicquid in
uentũ fuerit opis ociosi. vel sermonis
ociosi vel etiã silencij vsq3 ad minimã
cogitationẽ. Quis vel mente captus
audat affirmare peccata fore leuia q̃ ho
amara debet gehenna. Vnd hic cogite
mus que gessimus ⁊ in futuro que su
mus accepturi. Si multa bona pauca
mala fecimus: multũ gaudeamus Si
multa mala pauca bona multum luge
mus. exigetur enĩ a nobis vsq3 ad vlti
mũ quadrantem aut hic cum miscd'ia
et benignitate aut in futuro cum seueri
tate ⁊ iusticia quod absit. Hec ille. Ec
ce ꝙ3 salubre sit penitentibus ⁊ ad con
uersionẽ tendẽtibus reducere ante fa
ciem mentis penas ĩfernales vt eo fa
cilius possint sufferre labores corpora
les. naz ipsa mens humana assueta il
lecebris ⁊ cõcupiscentijs prius fugit
labores abstinentiã. vigilias. ⁊ cete
ras corꝑis castigatiões R Sz cũ
inspirante gratia ad mẽtẽ redacta fu
erit dies mortis pondus future pene ĩ
ferni premiũ celestis gaudij contra su
as ꝯcupiscentias ⁊ passiões ipse ani
mus bellum aggreditur ipsis vicijs ⁊
male ꝯsuetudini viriliter resistendo et
vim quodãmodo sibi faciendo vt ad
victoriam carnaliũ passionũ ꝑuenire
mereatur. Hoc testatur btũs ambro.
exponẽdo illud. Regnũ celoꝝ vim pa

tit̃ ⁊ dicit nouissimus q₂ famulariter
mens humana in diuersis huius mū-
di illecebris ⁊ ↄcupiscēcijs prauis de
uicta fugit laborē experitᷓ voluptatē ⁊
vix adducit̃ vt ↄsuetudinē prauā pri-
oris vite a se excludat. Sed cū cepit
vltimi diei necessitatē ac futuri iudi-
cij pondus ↄsiderare incitata vel solli-
citata volūtariū bellū indicit al's passi
onib₉ tēptatōib₉ ⁊ vim facit pristinis
desiderijs ⁊ violēter seipsam vincere
ↄtendit. nō em̄ sine violētia potest fie-
ri vt de abundātia ⁊ delicijs ad famē ⁊
sitim ⁊ abstinentiā ⁊ ad crucē trāseat.
et somno prius ⁊ ocio amicā carnem
ↄtritionē nūquā sine violentia fieri p̄t
vt vnusquisq₃ iracūdiam paciētia su-
ꝑbiam hūilitate ↄmutet amore pauꝑ
tatis ac sufficientia effluētiā supet vio
lentiā siue gulā sobrietate luxuriā ca-
stitate ↄtemnēt ⁊ homo subito trāseat
in virū ꝑfectū ⁊ transformet̃ ⁊ quodā
mō alter reddat̃ ex altero ac si a talib₉
regnū celoꝝ violēter ⁊ ꝑ violentiā di
ripitur. Hec ambro. Uidemus ergo quō
vere penitētes oporteat vim sibi facere
vt victoriā vicioꝝ ⁊ carnaliū volupta
tū valeāt obtinere maxīe tamē hi qui
malū vsum ⁊ longā ↄsuetudinē in sor-
dibus pctōꝝ ⁊ opibus criminosis ne
cesse habent scdʒ magis ⁊ minus vim
sibi facere viriliter carnalib₉ desideri-
is ⁊ ↄcupiscentijs resistendo. De quō
dicit btūs greg. Tanto facilius quis
ↄuertit̃ quanto minore ↄsuetudine co
artat̃. vsitata vero culpa obligat men-
tē vt nequaquā surgere valeat ad recti
tudinē. Hec grego. ¶ Qō sic in
telligendū est q₎ sine labore valido nō
p̄t quis resurgere post ↄsuetudinē lon
gam vicioꝝ inueteratā ad vias vite ⁊
quanto maiorib₉ criminib₉ quis īpli
catus fuerit ⁊ diucius in ipsis ꝑseuera
uerit tanto difficiliorē ⁊ maiorē pug

nam ⁊ laborē in resistendo vicijs eum
habere oportebit. Qō etiā attestatur
btūs aug. sic dicens. Cōtra ingenitā
cōcupiscentiā tanto amplius in ea su
ꝑāda voluptas laborabit quāto maio-
res ei vires ↄsuetudo dedit. Hec aug.
Hoc idem sentit ysido. cū dicit. Sa-
tis delicate se palpat q vult sine labo-
re vicia supare tn̄ peccati legē quā sibi
deseruiendo vicijs fecit sine violentia
doloris resecare nō possit. Hec ysido.
Uñ necesse vt nouicius seu nouiter cō
uersus laboret ⁊ faciet sibi ↄsuetudinē
cōtra ↄsuetudinē affectū cōtra affectū
donec mereat̃ vincere delectatōes car
nis ⁊ seculi. Et hoc beatus bern̄. attesta
tur in quadā auctoritate sic dicēs Ad
ea que dei sunt ꝑcipienda homo se at-
tingat necessitatē sibi faciat contra ne
cessitatē. ⁊ ↄsuetudinē cōtra ↄsuetudi
nē ⁊ affectū sibi formans ↄtra affectū
donec mereatur plenā delectatōem cō
tra delectatōem vt delectatōnibus car
nis ⁊ seculi saltē delectet̃ carere quan-
tū prius delectabat̃ habere. Hec bern̄.
Notandū etiā q₎ nouiter ↄuersi ad re-
ligionē tempe ꝓbatōis inter cetera q̄
sustinēt maxime duo paciūtur. ¶
Primū est incōsuete vite nouitas tā
in assumptōe habitus quā etiā in mo
rū alteratōe siue mutatiōe. Secūdum
est subtractio gratie infuse ⁊ prius ha
bite ꝑ quā solent ↄsolari ⁊ ↄfortari in
cipientes. Primū ait inconsuete vite
nouitas. nam dum aliquis ↄpunctus
pro suis delictis sanctam religionē in
greditur habitū ordinis assumendo ꝓ
cessuʒ tempis cessante primo feruore
occurrit mēti asꝑitas habitus ⁊ auste
ritas vite ⁊ ↄuersatōis incōsuete vide
licet vigilia. ieiuniū. silentium. obediē
tia. castigationes. ⁊ cetere obseruan-
cie regulares. Incipit autem animus
adhuc carnalis ea abhorrere ⁊ gemit

sub graui sarcina cõuersationis. Tre-
pidat em̄ caro ⁊ abhorret subire vias
duras ⁊ asperas sentire ꝯtra ꝯsuetudi
nē ⁊ recurrit fantasmata pctōꝝ ymagi
nationes vite prioris qualiter in secu
lo liberaliter vixerit ⁊ suam voluntatē
in delicijs diuersis ⁊ voluptatibus ha
buerit ⁊ vexatur carnaliter carnalis a
nimus ex eo nimirū ꝙ ꝓhibetur ab ali
is ⁊ subtrahit̄ qd̄ turpiter libuit ⁊ pre
cipit̄ ⁊ proponit̄ qd̄ sancte liber als li-
cet sed carni nō facile libet. Ex hac aūt
difficultate ⁊ temptatōe incipit homo
instabilis esse ⁊ nōnūꝗ̄ dolere de ĩgres
su religionis ⁊ vias q̄rere euasionis.
Unde sunt nōnulli qui post assumptū
habitū religionis instigante dyabolo
et propria fragilitate postposito timo-
re dei ⁊ verecundia hoīm reuertunt̄ ad
seculū. Et sunt nōnulli qui ꝓpter pudo
rem hoīm verecūdant̄ deponere habi-
tū hi tales nonnūquā fingūt se aliquā
infirmitatē habere aut debilitatē vt cū
honore possint iugum ordinis euadere
et a religione recedere. Et ꝓpter hanc
fictā occasionem ꝗ̄ plures a sancta cō
uersatōe recedūt. Et sunt nōnulli qui
propter diuersa temptamenta efficiū
tur instabiles ⁊ se dolent intrasse reli-
gionē siue ordinē sed ꝓpter votum qd̄
emiserunt cor suū firmant ad manen-
dū. plurimi tñ post voti emissionē in-
stigante dyabolo ab ordine discedunt
Et sunt nōnulli qui multū feruentes
sunt tempe probatōis quos ꝯsiderās
dyabolus sub specie boni nititur ꝑuer
tere. Unde suggerit eis ꝙ non possint
ordinē prout scriptū ⁊ mandatum est
in regula ⁊ in statutis ordinis obserua
re tam propter suā fragilitatē ꝗ̄ etiā
ꝙ in pluribꝫ ipsam regulā vsq; ad ꝑ-
fectū ꝯsiderant a ꝓfessionis ordinis nō ex
equi nec ꝑficere ⁊ iō instabiles efficiū
tur. quia putant si professionē fecerit
sibi ex hoc ꝑiculum ĩminere ⁊ si ꝑ hoc
antiqu⁹ hostis preualere nō potest. tūc
immittit quendā affectum indiscretū
ita ꝙ aliqui corpus suū ꝑ vigilias. ie-
iunia. ⁊ orationes. ⁊ alias castigatio
nes nimis indiscrete affligunt in tan-
tū ꝙ propter hoc incidunt in debilita
tē corꝑis ⁊ capitis ⁊ ob hanc causam
aliqui sic debilitati de ordine egrediū
tur. si autem remanent ab hac infirmi
tate diu nō reformant̄. U Item
aliqua plurima que patiuntur nouelli
tꝑe probatōnis instinctu dyaboli que
faciunt eos fluctuare ⁊ esse in proposi-
to instabiles sicut quotidiana exꝑien-
tia quā plurimos docet in tali existen
tes. Contra ista impedimenta ⁊ temp
tationes sunt hec remedia X Pri
mū est habitare inter multos. quia ha
bitando inter multos videmus pluri
mos qui eandē forte temptatōem ha-
bent ⁊ viriliter sustinent ⁊ multos qui
iam euaserūt ⁊ ad maiora profecerūt
quos intuentes animamur ⁊ ĩ nostris
temptatiōibus non deficimus A
Scdm̄ est exempla respicere seniorū
habentiū timorē ⁊ amorē dei quorum
exemplo possimus accendi ⁊ in bono
ꝓposito firmari B Terciū est aꝑi
re ꝯscientiam. multum enim valet ad
tēptatōes mitigandas manifestare su
as passiones ⁊ impugnationes senio-
ribus ꝑ hūilem cōfessionem. C
Quartū quod est maximū querere su
per hmōi temptatōibus ⁊ ꝑplexitati
bus a senioribus timorē dei habentibꝫ
ꝯsilia q2 nihil ita efficax est ad euaden
dū laqueos diaboli quēadmodū sunt
ꝯsilia de hūili corde procedentia qui
bus ꝯsilijs dꝫ vnusquisq; nouellus ⁊ ĩ
his temptatōibus laborās acquiesce-
re ⁊ in cor suū monita salutis q̄si a deo
prolata assumere. Ad hoc faciendum
beatus grego. hortatur nos dicens.

Collocutiōis vox plusq̄ȝ lectiōis s̄mo
torpētia corda excitat ꝛ de mortua pel
le ad hoīem viuū recurre. deuȝ in hoīe
consule. apꝫ impedimentū ꝛ quere me
dicamentū. ausculta in mēte nō homi
nē de se mendacē sed ꝑ hoīem deū ve/
racem respondentē. docentē. ꝯsolantē
exhortantē. ꝛ disce diligenter ne sensu
proprio pro tollēdo impedimēto tali
forsitan vtaris remedio d̄ quo postmo
dū nascat̄ impedimenti maioris occa
sio. sicut estuans cōtra estū aqua se in/
frigidat ꝛ exinde postea magis estuat.
Hec greg. Cū vero ꝑcepto cōsilio me
diante gratia dei. homo in mente stabi
litus fuerit ꝛ in ꝓposito firmatus insū/
ditur sibi abundantior gratia deuotio
nis. Nam fit castus in cogitatōe deuo
tus ī oratōe suspēditur desiderijs efflu
it lacrimis sanctis affectibꝫ abundat.
vigilias. ieiunia. ꝛ ceteros labores li
benter suffert D Sed ne homo de
tot donis ꝛ ꝯsolatōibus presumat aut
eleuetur omīps deus gratiā dulcedīs
quam ꝯtulit ad horā subtrahit ex qua
subtractōe efficitur tediosus ad opus
bonū indeuotus in oratione ꝛ in cete
ris obseruātijs regularibus ꝛ incipit
homo tribulari ꝛ angustiari in semet/
ipō eo ꝙ nō sentit in se prioris gratie
et deuotionis dulcedinē. Contristat̄
mente ꝛ timet propter sua pctā que fe
cit se nō placere deo eo ꝙ suam gratiā
quam prius habuit ab ipso distulerit.
Et hec est secūda tribulatio siue temp
tatio vt s̄ premissum est. quā paciunt̄
nouiter ꝯuersi E Contra hanc tri
bulatōeȝ ꝛ recuperationē gratie qua ho
mo priuatus ē. sunt hec remedia. Pri
mū est lectio sanctarū scripturarū que
lectio sancta instruit in moribus ꝑdit
temptatōes donat ꝯsolatōes. Secun/
dū est pacientia vt pacienter sustinea
mus hāc aduersitatē nec moueam̄ pro
pter hoc a sctō ꝓposito. Terciū est fre/
qntia suspirioꝝ qr nō debemus cessare
a gemitu donec misereat̄ nr̄i deus no/
ster nobis suā grām infundēdo. Quar
tū ꝛ maximū est timor cū hūilitate. nā
sicut ꝓpter supbiā subtrahit̄ gratia ita
ꝑ hūilitatē ꝛ timorē recupatur. qr de⁹
supbis resistit hūilibus aūt dat gratiā
De hoc dicit btūs bern̄. In vitate di/
dici nil tam efficax ad gratiā ꝓmeren/
dā retinendā ꝛ recupandaȝ q̄ȝ si omni
tpe corā deo inueniaris nō altū sapē ȝ
timere. Vn̄ beatus es si cor tuū tripli/
ci timore repleueris. vt timeas quidē
pro accepta gratia amplius ꝓ amissa
longe plus ꝓ recupata qr vbi tibi gra/
tia deficit deficis ꝛ tu. argumētū ergo
supbie priuatio gratie est. Hec bern̄.
Vides g̃ ꝑ predcā ꝙ subtracta gratia
ꝓpter supbiā ꝑ hūilitatē ꝛ timorē euo
catur ꝛ reformat̄. Etiaȝ sciendū ꝙ pi
us dn̄s ꝯsiderans ꝛ vidēs fragilitatē
singuloꝝ ipsis nouellis ꝛ incipienti/
alleuiat pugnas temptationū ꝛ ꝯsola
tur dulcedine gratie sue ne ex difficul
tate temptatōnū ꝛ tribulationū dissol
uant̄ ꝛ ad seculū reuertant̄. quos vero
ꝑspexerit fortiores etiā in ipso princi
pio inchoatōis ꝑmittit eos pati pug/
nas temptationū vt ꝑfectius a pctīs
purgent̄ ꝛ citius coronent̄ F De
hoc dicit iohānes abbas mōtis synay
in tracta. de. xxx. gradibꝫ sic dispēsati
ue dicēs a nouis incipiētibꝫ pugnas
alleuiat aliqñ ex principijs confestim
in mundū denuo resoluit̄ igitur gaude
te in dn̄o semp omnes serui eius in vo
bismetipsis hoc signum charitatis re
gis ad vos cognoscentes. Sunt etiam
viriles anime ꝛ statim ex principijs
pugnans permittit in eis relaxari vo/
lens ipsas in breui coronare. Hec io/
hannes abbas. Et quamuis aliqui
dulcedinem diuine gratie. vt dictum

est tꝑe inchoatõis ⁊ ꝓbatõis accipiãt
plures tñ propter pctã diuersa in secu
lo cõmissa amaritudinẽ temptationũ
et tribulationũ paciunt̃ vt ꝑ lacrimas
ac cõpunctionẽ cordis a sordibus vi-
cioꝝ purgati mentis oculos ad supna
valeant eleuare ⁊ postposito timore fi-
lii ex caritate ⁊ ꝯfidetia ad amorem
celestis patrie suspirare. Qḋ ꝓbat ysi
do. sic dicẽs G Sciendũ ꝙ ꝯuer
si ad deũ plerũqꝫ alij incipiũt dulcedi
ne. alij tẽptationũ amaritudine. Om
nis ꝯuersus ãte ex fletu inchoat pecca
torũ ⁊ sic transeat ad desideriũ supno
rũ Prius em̃ lacrimis purganda sunt
vicia que gessimus ⁊ tũc mũda men-
tis acie id qḋ queremus ꝯtemplemur
vt dũ antea flendo pctĩ caligo a nobis
detergitur mũdatis cordis oculis libe
re supna inspiciant̃ ante necesse est ti
more cõuerti ad deũ vt metu futurarũ
penarũ carnales illecebre deuincant̃.
Deinde oꝫ abiecto timore ad amorẽ
vite eterne transire. Perfecta em̃ cari
tas foris mittit timorẽ Qui aũt timet
habet penã ⁊ nõ est ꝑfectus vñ necesse
est omni ꝯuerso vt post timorẽ cõsurge
re ad charitatẽ dei debeat quasi filius
ne semꝑ sub timore iaceat q̃si seruus
tũc em̃ amorẽ nr̃e ꝯuersiõis oñdimus
si deũ ⁊ patrẽ diligimus quẽ prius fi
li mente verebamur vt dñm formidabamus.
Hec ysido. H Notandũ etiã ꝙ
deus quos ad magnũ sanctitatis statũ
ꝓmouere desiderat Primo fouet eos
dulcibꝫ blandimentis. Scḋo exercet
duris ⁊ asperis temptamẽtis. Tercio
firmã ⁊ stabilẽ dat tranquillitatẽ mẽ-
tis. Primũ exhibet incipientibꝫ. Se
cundũ proficientibꝫ. Terciũ ꝑfectis.
Deus igit̃ suis electis ĩ primo aggres
su vite occurrit eis ꝯsolatõnẽ dulcedi
nis infundendo blandiensqꝫ eis atqꝫ
fouens sorbiciũculis dulcibus diuine
ꝯsolatõis vt ꝑ hoc eos ad sue famili-
aritatis graciã introducat Qḋ benigna
dei dispẽsatione agitur q2 si eoꝝ inciũ
amaritudo temptatõis exciperet faci
liter ad ea que reliquerãt redirent vñ
deus occurrit eis paternis amplexibꝫ
infundens eis tantã deuotõis graciaꝫ
vt flere valeãt in oõnibꝫ suspirare in
meditatõibus dulcia sentire in affecti
bus ita vt omĩa aspera ⁊ dura sint eis
dulcia ⁊ oĩa que agunt iocũda sint ⁊ fe
stiua vt q̃si ꝑ oẽs dies illos ꝯuiuiũ du
cant. ḋ hac deuotõis gratia dicit btũs
bern̄. Pius dñs pusillos corde hmõi
blandicijs in ꝯuersionis inicio solet al
licere sed nouerint tales hanc graciaꝫ
sibi prestitam ⁊ nõ datam vt in die ma
lorũ memores sint bonorũ. Post hoc
scḋo exercet deus suos duris ⁊ asꝑis
temptatõibus naꝫ subtracta gratia di
uine ꝯsolatõis incipit hõ tepescere et
in bonis oꝑibus attediari. fastidit em̃
omne bonũ tedet legere orare nõ dele
ctat meditatões non inuenit nec bona
audire nec loqui desiderat. Ex quorũ
ꝑsona dicit ber. Non sine causa ab he-
ri ⁊ nudius tercius inuasit me quidam
languor anime ⁊ mentis hebetudo ⁊ in
solita quedã inercia spiritus vnḋ ista
sterilitas anime mee ⁊ indeuotõis q̃m
patior exaruit cor meũ ⁊ factũ est sine
aqua tibi compungi nõ valet ad lacri
mas. legere ⁊ orare non delectat medi
tationes solitas non inuenio ideo ad
opus manuum piger ad vigilias som
nolentus. Hec bernar. Non solum au
tem huiusmodi defectum in spiritua-
libus patitur sed etiam de diuersis vi
cijs taꝫ carnalibus q̃ꝫ alijs temptatur
homo ⁊ vexatur vt nullam requiem in
se habeat sed omnem tribulationem.
In his omnibus aduersitatibus si ho
mo temptationibus nõ cesserit sed pa
cientiam ⁊ humilitateꝫ habuerit ⁊ in

timore dei pseuerauerit consolationē magnam consequetur a deo ꝛ vt pmissum est dat tercio firmā tranquillitatem mentis de qua ps dicit. Secundū multitudinē doloꝝ meoꝝ ī corde meo ꝯsolatōes tue letificauerūt aīam meā Et apostolus sicut abundāt passiones in nobis sic p xpm abundat cōsolatio nr̄a. De hoc etiā dicit btūs bern̄. Deus cū ad mentē redit. temptationū nebulas discutit ꝛ solē iusticie reducit atqꝫ sic ōn̄dit quantū nos diligat Quomodo aūt ad mentē veniat subiūgit dicēs cū omnis maloꝝū caligo ꝛ tristicia abstergit͛ tunc resplendente rapti choꝛu scatōe incircūscripti luminis mens illustratur quo vtrūqꝫ conspicio in gaudio cuiusdam securitatis absorbetur ꝛ quasi defectū vite pn̄tis vltra se rapta in quadā nouitate aliquociens recreatur. Hec ber. Vn̄ talis mens bene sibi cōscia quocūqꝫ ꝯsideratōis oculos vertit. testimoniū salutis inuenit ꝓpter qđ vocationē suā cū gaudio prestolatur. De hac leta ꝯfidentia dr̄ in prouerbiis. Expectatio iustoꝝū leticia. In qua leta expectatōe stetit patriarcha iacob cū dicebat. Salutare tuuꝫ expectabo dn̄e. De istis tribus mōis quos solent habere incipiētes proficientes ꝛ pfecti ꝛ ꝙ inchoatōe incipiētes inueniūt blandimēta dulcedinis ꝛ proficiētes certamina temptationū ꝛ pfecti plenitudinē pfectionis Beatus greg. satis clare ꝛ largis verbis loquit͛ exponens illa v̄ba libri Job dicta p heliu. videlicet. Hec omīa opatur deus. tribꝫ vicibus p singulos sic dicens. Solerter intuendū est que iste tres vices sint q̄bus vnusquisqꝫ homo anxietate meroris afficit͛ ꝛ post meroꝛem ad securitatem leticie reuocat͛. quia grauis prior meroꝛ afficit ꝛ magna postmodū leticia attollit. Igitur si vigilanter intendimus has tres vires meroꝛis ꝛ leticie vniuscuiusqꝫ electi aīmū istis alternari mōis inuenimus idest cōuersione temptatōe ꝛ morte. In prima quideꝫ quā diximus al's cōuersionis vite grauis meroꝛ est cū sua vnusquisqꝫ peccata cōsiderans curarū secularium vult cōpedes rumpe ꝛ viā dei p spaciū secure ꝯuersatōis ambulare desiderioꝛū temporaliū graue onus abicere ꝛ leue iuguꝫ dn̄i libera seruitute portare. Cogitāti ei ista occurrit ista familiaris sua carnalis delectatio q̄ inueterata dudum q̄nto eniꝫ diucius sustinuit tanto arcius stringit ꝛ a se tardius abire permittit. Et quis ibi meroꝛ q̄ anxietas cordis quādo hinc spiritus vocat. caro reuocat. hinc amoꝛ noue ꝯuersatōis īuitat hinc vsus vetustate ꝯuersitatis impugnat hinc desiderio ad spiritualē patriā flagrat ꝛ hinc in semetipso carnalem delectatōem seu ꝯcupiscētiam tolerat que cū aliquo mō etiā inuitū delectat. Sed q2 diuina gratia diu nos difficultatibus affici pmittit ruptis peccatoꝝ nostroꝝ vinculis citius nos ad libertatē noue ꝯuersatōis ꝯsolidando pducit ꝛ ad precedentem tristiciaꝫ subsequēs leticia replet ꝛ fouet ita vt ꝯuersi vniuscuiusqꝫ animus eo magis ad dn̄m suum ꝑueniēdo gaudeat quo magis se pro illo meminit laboꝛando voluisse. Fit coꝛdi immensa leticia q2 ei quē desiderat iam p spem charitas appropinquat. Sꝫ ne ꝯuersus quisqꝫ sanctū iā sanctū se esse credat ꝛ quem pugna meroꝛis supare nō valuit ne ipsa postmodū securitas sternat dispēsāte deo pmittit͛ vt post ꝯuersiōem suam temptationum stimulis fatiget͛. Jam quidē ꝑ ꝯuersionē rubꝝ mare transitū est sed adhuc in heremo pn̄tis vite ante faciem hostis occurrunt. Jam peccata preterita velut extinctos egypti

os post terga relinquimus sed adhuc
vicia quasi alij hostes obuiāt vt ad ter
rā promissiōis ꝑgentibꝫ ceptum iter
intercludāt iam priores culpe velut in
seq̄ntes aduersarij sola diuina v̄tute ꝓ
strate sunt sed temptatōnū stimuli q̄si
hostes alij cōtra faciē venīūt qui ⁊ cum
nr̄o labore supent̄. Cōuersatio videli
cet securitatē parit mater aūt negligē
cie solet esse securitas Ne ergo securi
tas negligentiā generet scriptū est fili
accedens ad s̄uitutē dei sta in iusticia
et timore ⁊ prepara aīam tuā ad temp
tationē nō eni3 ait ad requiem sed ad
temptatōem. q2 hostis noster adhuc in
hac vita nos positos q̄nto magis nos
sibi rebellare conspicit tanto amplius
expugnare ꝯtendit. Eos enim pulsare
negligit quos quieto iure possidere se
sentit. Cōtra nos vero eo vehemētius
incitat̄ quo ex corde nr̄o q̄si ex iure ꝓ/
prie habitatōis expellitur hoc enim in
seipso dn̄s sub quadam dispensatione
figurauit qui dyabolū nō nisi post bap
tismū se temptare ꝑmisit vt signū no/
bis quoddā future ꝯuersatōnis innue
ret ꝙ mēbra eius postq̄ȝ ad deū profi/
cerent tunc acriores temptationū insi
dias tolerarēt. post primā ergo vicem
meroris atq̄ȝ leticie quā vnusquisq̄ȝ ꝑ
studiū cōuersatōis cognoscit hec secū/
da suboritur q2 ne securitas negligen
tia dissoluatur in pulsu temptationis
afficitur. Et quidē quisq̄ȝ in ipso con
uersatōis īicio magna plerūq̄ȝ excipi
tur dulcedine ꝯsolatōis sed durū labo
rē postmodū probatōis expitur I
Tres quippe mōi sunt cōuersoꝝ incho
atio medietas atq̄ȝ ꝑfectō. in īchoatio
ne inueniūt blandimenta dulcedinis
in medio quoq̄ȝ tp̄e certamina temp/
tatōis ad extremū vero ꝑfectionē ple/
nitudinis. p̄us ergo illos dulcia susci
piūt qui cōsolentur postmodū amara
que exerceant ⁊ tūc demū suauia atq̄ȝ
sublimia q̄ ꝯfirmēt na3 ⁊ sponsam suā
vir quisq̄ȝ prius dulcibus blandimen
tis fouet quā cū iam ꝯiūctam asperis ī
crepatōibꝫ ꝓbat probatā v̄o securius
cogitatōibus possidet vn̄ ⁊ plebs isra/
helitica cū spondente se deo ad sacra
mētis nuptias ex egipto vocaret̄ qua/
si arraꝝ vite prius accepit blādimēta
signoꝝ. Cōiuncta aūt probatōne exer
cetur in heremo ꝓbata vero in ꝓmissio
nis terra virtutis plenitudine ꝯfirmat̄
Ante igit̄ in miraculis degustauit q̄ꝺ
appeteret. postmodū in labore tempta
ta est si custodire nosset q̄ꝺ gustasse3 ad
extremū quoq̄ȝ plenius accipe meruit
q̄ꝺ laboribꝫ probata custodiuit Ita er
go vitā vniuscuiusq̄ȝ cōuersi ⁊ inchoa/
tio blāda ꝑmulcet ⁊ aspera medietas
probat ⁊ plena post ꝑfectio liberat na3
sepe conuersi quiq̄ȝ in ipso adhuc adi
tu inchoatōis sue vel tranquillitatē pa
catissimam carnis vel dona ꝓphecie vel
predicamēta doctrine accipiunt post
aūt duris temptationū ꝓbationibꝫ fa
tigant̄ a quibꝫ increpatōibꝫ adhuc cū
inciperēt valde liberos se esse credide
rūt. Quod diuine gratie dispēsatōne
agit̄ ne inchoatōe sua temptationū as
peritate tangant̄ quia si eoꝝ inicia a/
maritudo temptatōis exciperet tam fa/
cile ad ea q̄ reliquerant redirēt q̄ȝ nec
longe discesserant. nam ꝯtemptis pri
us vicijs q̄si iuxta positis replicantur
vn̄ꝺ scriptū est cū emisisset pharao po
pulum nō eos duxit dn̄s ꝑ viam terre
philistijm q̄ vicina est r̄putās ne forte
peniteret eū si vidisse3 aduersum se bel
la ꝯsurgere ⁊ reuerteretur in egiptum
Ex egipto itaq̄ȝ exeūtibꝫ e vicio bella
subtrahunt̄. q2 relinq̄ntibꝫ seculū que
dā priꝰ trāquillitas ꝑmōstrat̄ ne ī ipa
sua teneritudine at3 īchoatōe turbari
ad hoc territi redeāt q̄ꝺ euaserāt. Priꝰ

ergo suauitatem securitatis sentiunt:
prius pacis quiete nutriunt̃ post cogni
tam vero dulcedinẽ tanto iam tolera-
bilius temptationũ certamĩa sustinẽt
quanto in deo alcius cognouerunt q̃d
ament. Unde petrus cũ in montẽ duci
tur prius tranquillitatẽ trãffiguratio
nis dñice cõtemplat̃ ⁊ tũc demũ temp
tari ancilla interrogante ꝑmittitur vt
ꝑ temptatõem factus ex infirmitate si
bi cõtcius ad illud flendo ⁊ amãdo re
cureret q̃d vidisset vt cum eũ timoris
vnda in peccati pelagus raperet esset
prioris dulcedinis anchora que retine
ret. Sepe aũt tam diutina sunt temp
tationũ certamina ꝙ longa inchoatõ
ne fuerãt blandimẽta. Sepe vero ma
gis datur inchoatione dulcedinis mi-
nus labore probatiõis nũꝙ vero labo
rem temptatõis dispar sequit̃ ꝑfectio
firmitatis. qꝫ iuxta summã certamĩs
remunerat̃ quisqꝫ plenitudine ꝑfectõ
nis. Plerũqꝫ autem in eo quisqꝫ ꝯuer
sus labitur dũ quibusdaꝫ donis gracie
dulcedine inchoationis excipitur fir-
macionẽ se accipisse ꝑfectionis arbi-
tratur ⁊ plenitudinẽ cõsumatõnis esti
mat que adhuc blãdimẽta esse incho-
ationis ignorat vnde fit vt dum subi-
to temptatõis procella tangitur despe
ctum se a deo ⁊ ꝑditum suspicetur ꝙ si
inchoatiõem sue nõ passioni cedẽt ad
huc in prosperis positus mentẽ ad ad
uersa prepararet ⁊ vicijs venientibꝫ post
modũ tam firmus resisteret ꝙ ea etiã
sagacius preuidisset que quideꝫ tran-
quillus si preuidet tolerat eorũ tamen
certamina etiam si preuideat nõ decli
net quia vsus nostri itineris nequaꝙ
agitur sine puluere temptatiõis. Ple
rũqꝫ autem ꝯuersus quisqꝫ talibus tẽp
tatõnũ stimulis agitatur qualiter ante
ꝯuersionis gratiã nũquam pulsatum
se esse reminiscit̃ non quia tũc eadem

radix temptatõis deerat sed qꝫ nõ ap
ꝑebat R Mũanus quippe aĩmus
multis cogitatiõibꝫ occupatus sepe si
bimet aliquo mõ manet incognitus.
vt omnino q̃d tolerat nesciat. qꝫ dum
ꝑ multa spergitur ab interna sui cogni
tione remouet̃. Si autem deo vacare
apperat ⁊ ramos multimode cognitio-
nis abscidat tũc libere ꝯspicit quid de
intima carnis radice procedit. Cardu
us namqꝫ in via nascit̃ itinerantiũ pe-
dibus teritur ipso vsu trãseuntiũ eius
suꝑficies ne appeat cõfringitur sed ꝙ
uis desuꝑ fructificãtes spine nõ appe-
ant sub terra tamẽ radix occulta ꝑdu-
rat. Si autẽ eum ꝑtranseuntiũ pedes
terere ⁊ calcare cessauerint mox in su-
perficiẽ surgendo progreditur ⁊ ꝑ spi
nam prodit in publicum quicquid in
radice videbat̃ occultũ Ita in corde se
culariũ sepe occulta quedaꝫ temptatõ
nũ radix nõ facile apparꝫ exurgere qꝫ
velut via actionũ sic transeuntiũ terit̃
pede cogitationum ⁊ ꝑ innumeras cu
ras quasi multis itinerantiũ primitur
pedibus ne videat̃. Si aũt ꝑ cõuersio
nis gratiam a via cordis curarum tur
ba ṙmouetur vt nulla illud insolentia
occasionũ cõterat nullus cogitationũ
tumultus premat tũc quod occultum
latebat agnoscitur tũc radicem vicio-
rũ pungit libere spina temptationum
contra quẽ bene viuentis manu agitur
vt inquantũ potest fieri nõ tegatur oc-
culta sꝫ radicitus euellat̃ L Qđ do
nec fiat vniuscuiusqꝫ cõuersi animũ ita
hec spina conturbat. vt sepe ꝑcussione
subita pene suꝑari sentiat eiusqꝫ vul-
nus medullitus inflictũ exciabiliter
ꝑtimescat plerũqꝫ vero ipsi temptatio
nũ stimuli dum in vsum veniunt dilatã
tur ⁊ non quidem acriores sed longio
res existunt. minus aũt dolent sed ma
gis sibi inficiũt quia dũ mẽti diucius

adherent tanto fiũt minus pauidi quã
tomagis assueti. Inter hec ergo depre
hensa mens huc illucq; distenditur ⁊
sepe hincinde prouocata cui temptan
ti vicio obuiet vel qd̓ penitẽtia ignoret
Unde plerũq; euenit vt dum nimis in
surgentia vicia cruciãt cũ repugnãtis
animũ iam iamq; quasi in lapsum de-
spationis inclinant. Cõuersus quisq;
hanc ipsam sublimitatis viam quam
sibi ad remediũ elegit expauescat ⁊ q̈
si in summo educt⁹ titubat qui in imo
solidus stabat. ita vero circũfrementi-
bus temptationũ motibus angustat̃.
vt recte de eo dici debeat abhominabi
lis ⁊ invita sua panis ⁊ aĩme eius ci-
bus desiderabilis R Sed q₂ mi
sericors deus probari nos ꝑmittit tẽp
tatiõibus nõ reprobari sicut scriptum
est. Fidelis aũt deus qui nõ patit̃ vos
temptari supra id qd̓ potestis sed faci
et cũ temptatione etiã ꝓuentũ vt possi
tis sustinere citius ꝯsolatõis opus oc
currat ⁊ surgentes temptationũ stimu
los mitigat impũgnantesq; se cogita-
tionũ motus interna pace trãquillat.
moxq; iam immensa de spe celesti leti
ciã ꝑcipit. dum deuictũ malũ respicit
qd̓ tolerauit vt iure de hoc temptato li
beratoq; homĩe dici debeat videbit fa-
ciẽ eius in iubilo ⁊ liberabit aĩam suã
vt ꝑgeret in interitũ. sed viuẽs lucem
videret. his itaq; duabus vicib; idest
ꝯuersionis ⁊ probatõis ꝑ merorẽ leti
ciamq; transactis suꝑest tercia cuius
merorẽ adhuc sustineãt ⁊ gaudia cõse
quant̃. post ꝯuersionis nãq; certamĩa
post probatõnis erumnã restat adhuc
dura temptatio q₂ venire nõ potest ad
ꝑfecta gaudia libertatis nisi prius de-
bitũ soluerit hũane ꝯdicionis. Cõuer
sus aũt quisq; sibi cautus sollicitusq;
tacite secũ cõsiderare nõ cessat etern⁹
iudex q̈ districtus adueniat suũq; ter

minũ prospicit ⁊ ante seueritatẽ tan-
te iusticie quas rõnes vite sue sit possi
turus attendit ⁊ si cuncta praua opa q̄
intelligere potuit deuitauit ventur⁹ tñ
corã districto iudice illa magis que in
seipso nõ intelligit ꝑtimescit. Quis
eñ cõsiderare valeat q̈nta mala ꝑ mo
mẽta tꝑm ipsis incõstantibus cogita-
tionũ motibus ꝑpetrauim⁹ L Fa
cile est aũt opa ꝑuersa vitare ꝫ nimis
difficile est ab illata cogitatiõe corter
gere ⁊ tñ scriptũ est ve qui cogitatis in
utile. Et rursum. in die illa iudicabit
dominus occulta hoĩm humana autẽ
aĩma semel eternitatis statũ deserens
ad fluxũ tꝑalitatis delapsa hãc muta-
bilitatẽ alternãtiũ motuũ nõnũq; dũ
cadere volens appetit ⁊ dum conat̃ sur
gere cogit multa tolerare. inde quippe
puita ẽ vñ delectata ẽ. qñ ꝯuersa habe
ret laborẽ certaminis vnde nõ cõuersa
appetit̃ gaudiũ voluptatis. Sepe ergo
electis etiã nolentib; in cogitatõe sur
ripit qd̓ ipsi sollicite inspiciũt ⁊ ante
dei oculos quanti sint reatus attendũt
et cum de omĩbus semꝑ districta iudi
cia ꝑtimescãt tũc tamen hec vehemẽter
metuũt cũ ad soluendũ humane cõdi
tionis debitũ venientes districto iudi-
cio propinquare se cernunt ⁊ fit tanto
minus acrior quanto ⁊ tribulatio eter
na vicinior. Ante oculos aũt cordis ni
hil tũc trãsuolat de fantasmate cogita
tionis. q₂ subductis de medio omnib;
se ⁊ illũ tantũmodo considerat cui ap
propinquat. Crescit pauor vicina re-
tributõe iusticie ⁊ vrgente solutõe car-
nis. quãtomagis districtũ iudiciũ iaꝫ
quẽ quasi tangit tanto formidat vehe-
menti⁹ M Mandata dei se nũq;
pretermisse meminerũt. formidant et
tñ illa que nesciũt quia videlicꝫ semet
ipsos dijudicare ⁊ cõprehendere oĩno
nõ possunt atq; vrgẽte exitu subtiliori

terrent metu. vnde redemptor noster solutõi carnis appropinquãs et ad mẽbrorũ suorũ spẽm factus in agone cepit prolixius orare. Quid enĩ pro se ille cũ agonia peteret qui in terra positus celestia cũ potestate tribuebat sed appropinquãte morte nostre mẽtis in se certamẽ expressit q̃ vim quandã terroris ac formidinis patimũ cũ p solutõez carnis eterno iudici ꝓpiquamus neqꝫ enĩ tũc cuiuslibet aĩma immerito terretur qñ post pusillum hoc inuenit qd in eternũ maturare nõ põt Cõsiderem9 quippe q viã pñtis vite nequaqꝫ sine culpa transire potuimus. Consideremus etiam quia nec hoc quidẽ sine aliquo reatu nostro est qd laudabiliter gessimus si remota pietate iudicemur. Quis enĩ nostrũ vitã precedentiũ patrũ valeat vel supari vel assequi. Et tamen dauid ait nõ intres in iudiciũ cuz seruo tuo: quia nõ iustificabit in cõspectu tuo omĩs viuẽs. Nihil mihi conscius suz addidit. Sed nõ in hoc iustificatus sum iacobꝰ dicit. in multis enĩ offẽdimus oĩs Johãnes si dixerim9 q2 peccatũ nõ habemus ipsi nos seducimus et veritas in nobis nõ est. Quid g faciũt tabule si ɔtremiscũt columne aut qñ virgulta ĩmobilia stabunt si huius pauoris trepitudine etiam cedri q̃tiant. Solutõi ergo carnis appropinquãs nõnũqꝫ terrorẽ vindicte etiã iusta aĩma turbat cui et si quid trãquillũ in hac vita sape potuit mortis articulo interueniente ɔcutit. Sed q2 iustorũ anime a leuibus quibuscũqꝫ cõtagiis ipso sepe mortis pauore purgant et eterne retributõis gaudia iam ab ipsa carnis solutõe ɔcipiũt. Plerũqꝫ vero ɔtemplatõe quadã retributiõis interne etiã prius qꝫ carne expoliẽt hylarescũt et quia dum vetustatis debitũ soluũt noui muneris leticia ꝑfruũt recte dicit vi debit faciem eius in iubilo vel certe liberabit aĩaz suam ne ꝑgat in interitũ. sed viuens luce videat. iusti ita qꝫ anima in iubilo faciem dei cõspicit q2 tantũ d leticia interna ꝓspicit vel ꝑcipit quantũ capex l'assumpta vix possit. ibi igit luce vidẽs videt q2 spiritalem oculũ in radio interni solis ĩfigit. ibi lucẽ et viuens videt omni ĩmutabilitate atqꝫ vicissitudine et obumbratõe calcata veritati eternitatis inhret atqꝫ inherendo ei quẽ cernit ad similitudinẽ incõmutabilitatis assurgit atqꝫ ad semetipsam auctoris sui incõuersibilem spẽm dum alias respicit assumit. que enĩ ad mobilitatẽ ꝑ seipam lapsa est ad immutabilitatis statum surgit. Igitur heliu de afflicto quolibet liberatoqꝫ homine q2 primũ merores et amaritudinẽ et postmodũ apte subiũxit hec omĩa opatur deus tribꝰ vicibꝰ ꝑ singulos videlicet probatõis ɔuersionis et mortis q2 ꝑ hec tria et duris primũ stimulis merores afficitur et magis post modũ securitatis gaudijs refouet. Et quia electi vniuscuiusqꝫ mens tribus vicibus.i. vel labore ɔuersionis vel ꝓbatõe temptatiõis vel formidine solutionis atterit atqꝫ ipsa attritõe purgata liberat. Apte subiũgit vt reuocet animas eorũ a corruptõe et illuminet lumine viuentiũ. lux quippe morientiuz est quã corpeis cernimus oculis. Qui autem huic mũdo viuunt luce morientiũ tenebrescũt illuminant aũt a lumine viuentiũ qui despecto tꝑali lumine ad splẽdorẽ eterne claritatis occurrũt vt ibi viuãt vbi rerũ lumẽ sentiẽdo videant vbi nõ aliud lumen alia vita sed vbi lux vita sit vbi sic nos exterius circũscribat vt interius impleat vt incircũscripta externis circũscribat. Illuminant g in lucẽ viuẽtiũ quã tanto tẽ subtilius ɔspiciẽt qꝫto nũc ad illã pu

rius viuant hucusq̄ Greg. in libro .xx
iiij. mor. volēs igit̄ ondere in aliq̄ pte
p auctoritatē viri greg. statū incipien-
tiū proficentiū & pfectoꝝ a materia no
stra quā tractamus aliq̄liter digressi
sumus. Sꝫ redeamus nūc ad proposi
tū & statū incipientiū prout dn̄s dona
uerit exequamur. Sic enim supius dictū
est. q̄ ops̄ deus quos preordinauit ad
vitā eternā diuersis mōis ad se vocat
maxime tn̄ hoc ipm̄ p duplicē moduꝫ
cōtigere solet aut p flagella correptio
nis aut p affectū dilectōis. postq̄ vero
tales p pn̄iam & emēdatōeꝫ vite ad de
um ꝯuersi fuerint diuersas impugna-
tōes & labores sustinēt. sꝫ sustinere de
bent paciēter q2 p trāsitoriū laborē ab
eterno dolore liberant̄. d̄ quo loquitur
gre. vj. mor. sup illo iob. ipse vulnerat
& medet̄ sic dicens. ¶ Duobus
modis d̄us omp̄s vulnerat quos vult
reducere ad salutē. Aliqn̄ em̄ carnem
pcutit & mētis duriciā suo pauore ca-
lescit. vulnerādo ergo ad salutē reuo-
cat cū electos suos affligit exterius vt
interius viuāt. Und̄ p moysen quoq̄
loquit̄ sic dicēs. Ego occidā: & ego vi
uere faciā. Occidit em̄ & viuificat per
cutit & sanat. Quia idcirco foras fla-
gella admouet vt itus vulnera delicto
rū curet. Aliqn̄ etiam si flagella exteri
us cessare videant̄ intus vulnera affli-
git. q2 mentis nr̄e duriciam suo desi de
rio pcutit. sed pcuciēdo sanat. Corda
em̄ male sana sunt cū nullo dei amore
saucianť cū pegrinatōnis sue erumnā
nō sentiunt. sꝫ vulneranť vt sanenť q2
duꝫ amoris sui spiculis mentes deus
insensibiles percutit. mox eas sensibi
les per ardorē caritatis reddit. Unde
p sponsam in canticis canticoꝝ d̄ vul
nera caritate ego sum. Male em̄ sana
aīa atꝫ in h9 exilij ceca securitate pro
strata nec videbit dn̄m nec videre req̄
rebat. pcussa āt caritatis spiculis vul-
nerať in ītimis affectu pietatis. ardet
desiderio ꝯtēplatōis & miro mō viui-
ficať ex vulnere q̄ pri9 mortua iacebat
in salute estuat. anhelat. etiā videre de
siderat quē fugiebat. pcussiōe ergo ad
salutē reducit̄ q̄ ad securitatē quietis
intime amoris sui pturbatōe reuocať
Sed sauciata mēs cū anhelare in deū
cepit cū cūcta mūdi huius blandimē
ta despiciēs ad supnā patriā p deside
riū tendit ad temptatōeꝫ et protinus
vertit̄ q̄cquid amicū prius in iclo blā-
dūq̄ putabať. nam qui peccantē ama
re ꝯsueuerat recte viuentē crudeliter ī
pugnat & erectus in deo aīmus carnis
sue bella tolerat in q̄ prius vicijs fui-
ens delectabilr̄ iacebat voluptates pri
stine ad memoriā redeunt & ꝯtradicē
tē mentē grauiter tn̄ affligūt. Sed dū
p hoc transitorio labore atterimur a p
petuo dolore liberam̄. hec greg. ¶
Quicūq̄ g̊ de erūnoso seculo ad scām
ꝯuersionē siue religiōeꝫ p dei gr̄am vo
catus & ꝯuersus fuerit siue p flagellati
onē siue p dilectōeꝫ aut quocūq̄ alio
mōvt supra pluries premissuꝫ est stet
firmus in ꝓposito nec ꝓpter temptatōꝫ
aliquā impugnatōem seu aduersitatē
a sancta intentōe & a via salubri quā p
pter pctā sua penitenda & eternā remu
neratōem resiliat assumpsit. Sꝫ virili
ter cū adiutorio dei istis impedimētis
resistat. Cū adest gr̄a dei aut cōpūctio
agat gr̄am deo. & studeat hāc ꝯseruare
in se p hūilitatē & simplicitatē cordis
Cū deest ꝓpter hoc nō deficiat sed p ge
mitū & piū affectū ad deū iterū eā req̄
rat donec inueniat. Cū vero pulsatus fu
erit p varias tribulatōes & temptatio
nes paciēter sustineat. ne ꝓpter hoc in
stabilis efficiať. sed p pacientiā & lon
ganimitatē ac p requisitōem ꝯsilioꝝ a
senioribꝫ timentibꝫ deū has impugna

tõesstudeat in seipso mitigare ac etiã euadere qꝛ impossibile est vt deus illũ sine ꝯsolatõe derelinquat qui facit qđ in se est videlicet temptatõibus paciẽter resistendo tribulatões sustinendo. ꝯsilia vt dictũ est ab alijs querẽdo ⁊ ĩ ipsis ꝯsilijs acquirẽdo ⁊ in his oĩbus viriliter agendo ac ꝑseuerãdo. qꝛ fidelis est deus. vt dicit ap̄lus paulus qui nõ patit̃ nos tẽptari supꝛa q̄ꝫ possum⁹ sed facit cũ temptatõe etiaꝫ prouentũ vt possimus sustinere. Amãtes igit̃ ex hoc ꝑseueremus in via ⁊ in preceptis dñi nihil hesitãtes ⁊ salui erim⁹. Fili⁹

De impedimẽtis ⁊ temptatiõib⁹ qua patiunt̃ incipientes ⁊ nouiter ꝯuersi ante ingressuꝫ ordinis ⁊ tp̄e probatiõis ac etiã de remedijs contra hoc satis clare informatus sum. Nũc igit̃ audire desidero de pñia quam subire debẽt penitẽtes ⁊ de seculo ad ordinem conuersi. Et primo quid sit penitentia. Capitulũ. XIII. Pater.

Penitẽtia quid sit. sctĩ doctores in suis dictis diffiniunt. in hec verba primo ambro. sic dicit. P Pñia siue vere penitere est preterita mala plangere ⁊ plãgẽda iter̄ nõ ꝯmittere Item btũs grego. penitere est añ acta pctã flere ⁊ iterũ flenda nõ ꝯmittere. Et beatus aug. dicit. Penitentia vera est penitẽda nõ admittere ⁊ admissa flere. Dicit̃ etiã btũs bernñ. Verus penitens est semꝑ in labore ⁊ dolore. dolet de preteritis. laborat pro futuris cauẽdis. Ecce qũo sancti patres cõcordãt in vnũ asserentes pñiam esse in dolore ꝑpetratorum viciorũ seu facinorũ ⁊ de cetero nõ admittendorũ. Quia qui adhuc agit qđ penitet procul dubio penitens non est sꝫ irrisor. vt dicit ysidorus inanis ẽ penitentia ⁊ infructuosa quo ad salutem quã sequẽs coinquinat culpa. nihil ei prosunt lamẽta si replicent̃ peccata nihil valet veniã a malis poscere ⁊ mala denuo iterare. dicit etiã ambro. hec est vera pñia cessare a pctõ vnde vera pñia hoc requirit vt homo de pctĩs ꝯmissis doleat ⁊ post eadẽ nõ admittat. hoc testat̃ beatus bernñ. sic dicẽs. vera siquiđ pñia est sine intermissiõe omni tp̄e dolere de peccatis sic plãgere vt nũq̄ꝫ cõmissa amplius admittat nec volũtate nec facto. hec bernñ. Qui enĩ vere penitet et digne nõ iterat lapsum sed a se omnẽ mortis repellat casum. Nam felix ille est vt ait ambro. Qui in animo hec ꝯstituit vt ꝯmissa deplangat ⁊ plangẽda amplius nõ admittat. hic talis verus penitẽs est ⁊ veram pñiaꝫ ducens qꝛ hoc qđ nequiter ꝑpetrauit ex aĩmo dolet. ⁊ a similibus vicijs ⁊ pctĩs proponit đ cetero firmiter abstinere. đ hoc ait richardus de sancto victore diffiniens verã pñiam sic dicens. vera pñia est de preterita preuaricatõe dolere cũ firmo proposito cõfitendi satisfaciẽdi et cũ omni cautela cauendi vnde publican⁹ vacat hec richar. Q Quia ad hoc ꝙ homo bene peniteat quatuor exigunt̃. Primũ ꝙ doleat de peccato Secundũ ꝙ cessat vlterius a peccato Terciũ ꝙ proponat cessare peccare vsq̄ꝫ in finẽ vite sue. Quartũ ꝙ emẽdet benefaciendo. ꝯfitendo. ⁊ satisfaciendo. R Etiam sciendũ ꝙ pñia ſm ethimologiam dicitur quasi pena tenax. quia omnis pñia penalis esse debet. Nunquã etiaꝫ sine interiori vel exteriori pena vel dolore deo satisfacere potest quis ꝓ peccatis aut quia punit deus aut punit homo vnđ publicanus ꝑcussit pectus ne ꝑcuteretur. nec vnq̄ꝫ dimittit̃ peccatum nisi homo ꝑ interiorem dolorem cõteratur. nisi eniꝫ se fecisse doleat quod ꝯfitetur veniam non

meretur. Sic igitur patet quid sit pe-
nitentia. Nunc vidēdum est de effectu
penitentie siue fructu quem assequun-
tur penitentes ⁊ veram penitentiā agē
tes ❡ Unde primo sciendum ꝙ
omnia peccata siue originalia vt in in
fantulis siue actualia vt in adultis per
sacramentum baptismi cum suscipiẽ
delentur non solum quo ad culpam.
sed etiam quo ad penā. Sed quia val
de paucissimi innocētiam susceptam
in baptismate illibatam custodiunt.
nam quasi cōmuniter post assumptum
baptismum homines in diuersa pecca
ta aut consentiendo vel mala opa faci
endo labuntur. perpetrato vero pecca-
to innocentia perditur ⁊ culpa incurri
tur per quam ad eternā damnationez
obligatur. Ab hac igitur macula ⁊ pec
cati culpa baptismus abluere non po-
test. quia semel susceptus nec custodi-
tus virtutem tollendi maculas pecca
torum non habet. Dominus autem de
us noster cuius misericordia super om
nia opa eius videns oculo pietatis sue
infirmitatem nostrā fragilem esse ad
peccandum cauendū prouidit nobis
ad remedium p quod post peccata id
est naufragium ipsius misericordiam
et gratiam obtinere possemus videli-
cet penitentie medicamētū. penitētia
quippe est secunda tabula post naufra-
gium ad quā peccator potest recurrere
ꝗdiu est in statu presentis vite quan-
docūꝗ ⁊ quociescūꝗ diuinam mise
ricordiam voluerit implorare ❡
Duplex est enim naufragium scilicet
peccati originalis ⁊ peccati actualis.
De primo igitur liberamur per baptis
mum qui virtutē accepit ⁊ efficatiam
a tabula crucis cristi ❡ De secū-
do autem liberamur p tabulam penitē
tie quā diuina clementia prouidit ho-
mini. quia pro peccato actuali non po-
test quis iterum baptisari. de hoc dici
tur in quadam omelia sic. per baptis-
mum renascimur ⁊ immortalitatis p
missa accipimus si post baptisma nos
a peccatis obseruamus. nā si post bap
tisma in peccatū prolabimur sine quo
impossibile est fragilitati cōsistere nō
ad immortalitatem. iterum p baptis-
mū possumus reformari sed p fontem
lacrimarum p penitentiā ⁊ confessio-
nem eandem possumus adipisci imor
talitatem p gratiam ⁊ misericordiam
dei. Ad mundiciam igitur quam con-
secutus est p baptismum conseruandā
et ad penitentiā si postmodum lapsus
fuerit agendam. beatus Augu. sic hor
tatur dicens. habete tunicam mundaz
sicut accepistis de baptismo nullus eā
maculet moribus malis seruate quod
accepistis. Qui vero polluerit vestem
istaz lacrimis mundet ⁊ a malis se se-
paret. cōfessionem celebret ⁊ correcta
vita iam non redeat ad vomitum sicut
canis. Hec dicit augu. Et notandum
ꝙ baptismus spiritualis in vera peni-
tentia ⁊ cordis contritione ac in efflu
entis lacrimarum attestatione cōsistit
quia sicut baptisma sacramentale ex
aqua ⁊ spiritusancto habz vim regene
ratiuam sic baptisma spirituale ex aq̃
lacrimarum ⁊ spiritu contritionis cō
sequitur efficatiam ⁊ virtutem. Hoc
baptisma vocat hieronimus secundaz
tabulam quaz post naufragium deus
peccatoribus misericorditer ordina-
uit ⁊ cum ad primuz baptisma nobis
peccantibus redire nō licet in huius
baptismi lauacro cōmissa crimina ab
luens. quia ipsa penitentia reformat
ipsum baptismum per peccatum vio-
latum. Hoc testatur beatus iohannes
abbas d mōte synai in tractatu de. xxx
gradibus ita dicens. Pnīa est reuoca
tio baptismatis. pnīa est pactū ad deū

secūde vite pnīa est indesinēs desperatio corporalis consolationis. pnīa est recōciliatio domini p bonam opatōez penitentia est psciencie emundatio hec iohānes abbas. vnde pfundant hi qui dicunt post baptisma peccata perpetrata p penitentiā nō posse deleri. De quibus dicit theophilus. Lacrime petrū christo p pnīam adduxerunt cōfundātur itaq nouaciani qui dicunt q qui post susceptionē baptismatis peccauerit non suscipit a deo vt sibi delictū remittatur. Ecce petrus qui z corpus cristi sumpsit z sanguinem p pnīaz est receptus. Etenim sanctorū defectus ideo scripti sunt. vt z nos si p incautelaz cecidérimus recursum habeamus p eorz exempla ad christum z speremus p penitentiam subleuari. hec theophilus.

X Ineffabilis quippe pietas dī peccatoribus post gratiaz baptismi in peccata cadentibus aliam grām videlicz remedium pnīe miscditer prouidit p quam possit post lapsum baptismi iterum veniam z misericordiaz inuenire. De q gratia dicit abbas ysaac in quodam sermone siue tractatu. Gratia post gratiam data est hominibus in pnīa. Penitentia em̄ est porta peccatorz que apta est psequentibus eam. p hanc portam intramus ad diuinam miscdiam z absq introitu isto nō inuenimus misericordiam. qz omēs peccauerūt iuxta diuinam scripturam iustificati gratis p gratiam ipsius dei. Pnīa est gratia secunda z oritur in corde ex fide z timore. Timor autem est baculus spiritualis gubernans nos quousq puemiamus ad padisum spiritualiū bonorum z cū ibi applicauerimus dimittit nos z reuertitur. Paradisus est charitas dei in qua est delectatio cūctarū beatitudinum. z sic sicut impossibile est transmeare magnū mare sine naui sic non pōt aliquis sine timore ad caritatem transmeare. Cum naui ergo pnīe transfretare possumus habentes remigatores timoris q si hi non gubernāt nauem hanc pnīe cum qua transimus mare huius mundi ad deuz submergimur in mari. Penitentia est nauis. timor gubernator. charitas portus diuinus. Facit ergo timor nos sedere in naui pnīe z transfert nos mare mundi fetidum z ad portum diuinū qui portus ducit nos ad quaz respiciūt omēs qui laborēt z tribulantur in pnīa. Cū q puenimus ad charitatē puenimus ad deū vt vita nostra pficiatur. hec abbas ysaac. Hanc igitur gratiā videlicet remedium pnīe vnusquisq peccator qui prolapsus est in scelera necesse est vt adeat si suorum criminū veniam a domīo obtinere desiderat De talibz ad deū post peccata cōmissa redeuntibus ad pnīam beatus grego. xxvij. moraliū sic dicit. Sepe cōtingit vt pleriq deū deserant vt vite sue tpa carnalibus delectatiōibus expendant. sed tamē supna gratia respecti in extremis suis ad deum redeūt que sint eterna iudicia cognoscunt cuncta que egisse se puerse meminerint fletibz pumant ac q hec eadem insequi rectis opibus on dunt quibus subsequente iusticia profecto totum dimittitur quod ante deliquerunt quia graui luctu afficit ea dē gratia que post facinora mentē repellet. nam male gesta ad memoriā reducit sibiq homīem q fit iuste damnandus ostendit vnde fit vt pctm̄ omē qd se egisse remīscitur quotidianis fletibus insequatur z quo magis valet qd iustum est cernere eo ardētius appetit iniustū se gemitibus punire Que cum dn̄s illustrando ppleuerit eius vitam proculdubio in lamentū vertit atq illumīat mētē quo magis eterna suppli

cia insinuat eo hãc durius de trãsacta nequitia gemitibus fatigat et dolet ho mo quod fuit peccator. quia bonum incipit iam quod nõ fuit. odit qualẽ fuisse se meminit, amat qualem se esse debuisse agnoscit et solam iam pñie amaritudi nẽ diligit. quia caute considerat in quã tis voluptatibus sua delectatione pecca uit. Bene ergo per helui: dicit. post eũ ru gitus et sonitus. quia cũ mẽtem deus ingredit̃ constat proculdubio quia mox pe nitentiẽ gemitus sequatur vt ei iam sa lubriter flere libeat qui prius de iniqui tatibus flendis iocũditate gaudebat Sed quo vberius culpa fletur eo altior cognitio veritatis attingitur. quia ad vi dendũ internũ lumen polluta dudum cõscientia lacrimis baptisata renoua tur. hec grego. Amanda ergo et deside randa ab omnibus est virtus pñie que nõ solum abstergit facinora verũetiam consolatõnem in gratiã sancti spiritus penitentibus et lugentibus solet impe trare. Testatur hoc quidam doctor sic dicens. Qui vere penitet et veraciter do let de pctĩs absque mora indulgentiam accipiet et quanto quis freqũtius quã toque vehementius de suo reatu interno dolore afficitur. tanto certior tantoque securior de indulgentie venia efficitur inde est quod aĩam pñie lacrimis afflictã tam frequenter quam libenter consolatur. spiritus sanctus illã frequenter visitat. et illam libenter confortat et ad venie fidu ciam plene reformat quam sua scelera flendo damnare et damnando flere cõ siderat. incipit namque extunc quedam familiaritas inter deum et aĩam fieri et ex eius aduentu nõ tantum iam conso lari ymo aliquotiens quodam inesta bili gaudio repleri. Sed ad hec quis ydoneus profecto verus penitens et cõ fitens post baptismũ cũ nullum aliud nobis cõstitutũ remediũ est quam penitẽ cie et cõfessionis. hec ille Patet igitur ex predcĩs satis clare quõ baptismus per peccatum violatus per penitentiam re formatur. Filius.

Peto etiam de hoc informari vtrum omnia peccata qualitercũque com missa possint per pñiam deleri vel si est a liquod peccatum tam grande quod care at indulgentia aut remissione.

Capitulũ. XIIII. Pater.

Scire debes quod omnia peccata per pñiam deleri possunt sm aug. Qui sic dicit. non est quicquã in criminibus quod non peni tudine deleatur excepta tamen despe ratione que facit desparare de dei miseri cordia et obstinatõne que obdurat cor ad penitendũ. hec enĩ duo scilicet despe ratio et impenitentia carent venia De desperatione dicit ysidor⁹. Nulla esse tam magna culpa que nõ habet ve niam solũ desperationis crimen est quod non habet veniam nec mereri potest. Et beatus augu. Peccatum desperatiõis vera mors est. Dicit beatus hieroni mus de penitentia. Nihil tam repugnat deo quam cor impenitens solum crimen est quod veniã non habet. hec hie rommus Ista igit̃ duo solũmodo vide licet desperatio et obstinatio siue impe nitentia iuxta sñiam sanctorum docto rũ vt dictum est. veniam nõ merentur. Cetera vero omnia peccata quibus enor mia per pñiam delentur. Testatur hoc be atus augu. sic dicens quecũque necessi tas cogat ad pñiam nec quantitas cri minis nec breuitas temporis nec vite enormitas nec hore extremitas si pu ra fuerit et voluntatũ mutatio excludit a venia. sed in amplissimos sinus suos mater charitas reuertentes recipit pro digos et velit nolit nouatus hereticus. semper vere penitentes suscipit deus. hec

augu. Consolentur ergo cristi fideles de tanta pietate dei et nullus licet in multa peccata et enormia lapsus fuerit de diuina misericordia desperet quia eius pietas excedit omnium viciorum et peccatorum quantitatem et numerositatem. nam omnia peccata ab origine mundi commissa diuine misericordie comparata sunt quasi vna gutta aque respectu totius maris. quod probat beatus bern. in quadam auctoritate sic dicens. Excedit pietas ihesu criminum quantitatem seu numerositatem. Item dicit O res confusa. O res monstruosa peccatorum desperantium de dei misericordia cum omnia peccata originalia siue venialia et mortalia ab origine mundi commissa diuine misericordie comparata sint quasi vna gutta aque contra pelagus totius maris. hec ber. Nullus igitur peccator audiens de dei pietate diffidat. si tamen per penitentiam conuertitur ad dominum. quia bonitas eius superat omnem maliciam delictorum. De hoc per origenem sic dicitur. Nihil desperandum est in illis qui compunguntur et qui conuertuntur ad dominum. non superat enim bonitatem dei malicia delictorum. vnde si peccator fuisti. tantum si conuersus es et desisti a peccato iam sanctus appellaris. hec origenes vnde si quis est propter sua flagicia in desperatione positus redeat per penitentiam ad dominum nihil hesitans quia etiam desperatos si ex toto corde conuersi fuerint. in gremium sue pietatis letanter suscipit christus. De hoc dicit ysidorus. Sepe dyabolus eos quos conuerti ad penitentiam aspicit immanitate scelerum percussus ad desperationem perducit vt subtracta spe venie trahat in diffidentiam quos non potuit retinere perseuerantes in culpa. Sed penitens preuidere debet callidas contra se hostis insidias sicque dei iusticiam metuat vt tamen quamuis in magnis sceleribus de misericordia eius confidat. Amplius igitur letetur de desperata et aliquando conuersa quam de ea que numquam extitit perdita: nullus ergo desperare debet de venia etiam si circa finem vite ad penitentiam reuertatur. hec ysidorus. Item de magna pietate dei quam frequenter peccatoribus exhibet. dicit beatus gregorius. O ineffabilia viscera pietatis dei culpas insequitur. et tamen peccantes protegit. iratum se indicat et tamen ab hostibus defendit cum ipsis non erat vt vinceret. et tamen cum ipsis erat ne ab hostibus perirent vt mater percutit delinquentem puerum. et tamen prohibet si eum videt ire in precipicium. hec greg. Hec ergo omnia premissa tante pietatis beneficia debet vnusquisque peccator ex medullis cordis attendere et confidere de venia peccatorum suorum presumere. sic tamen presumat vt quantotius a peccatis contra deum commisisset per penitentiam se purgare studeat. De hoc dicit cyprianus sic. Quisque penitens debet de venia peccatorum presumere vt numquam tamen cesset se purgare de culpa Sic debet confidere se esse in dextera dei vt caueat illius sinistra feriri. hec cyprianus. Gaudeant ergo omnes peccatores audientes tantam pietatem et bonitatem esse in visceribus dei nostri. et nullus negligat tante misericordie sinum. Si quis est iuuenis et non est prolapsus in maiora crimina conuertatur ad dominum et maiorem gratiam ab ipso consequetur quia multum vtile est deoque carum a iuuentute et in iuuentute et sanitate puerili confiteri et penitere. Est enim vtile propter multa. primo quia quando mutatur conuersio in iuuentute est grata et sanctificata tamquam primicie etatis et vite nostre domino. secundum illud tren. iii. Bonum est viro cum portauerit iugum domini ab adolescentia sua. Secunda quia facilis et expedita quia talem conuersio

nem minus impedit precedens peccā
di consuetudo ⁊ peccatorum multitu/
do ⁊ d̉ preteritis multa ⁊ onerosa satis
factio ⁊ venie desperatio. nam quanto
minus quis peccauerit tanto citius ꝓ
suis excessibus satisfacere potest deo ⁊
de venia gaudere. Tercia quia secura ē
et multiplicat merita. mens enim que
non est onerata grauibus peccatis fre
quenter est in gaudio. naꝫ vbi bona cō
scientia ⁊ secura mens ibi est quasi iu/
ge cōuiuiū. Quarto quia virtutes con
gregate in iuuentute senio cōfectos so
lent consolari ⁊ letantes facere. quod
probat iohannes abbas in tractatu de
xxx. gradibus sic dicens. da prompte
labores iuuentutis iesu christo. ⁊ gau
debis in senio sup̱ diuitias impassibi/
litatis. in iuuentute em̄ congregate se
nio confectos ꝯsolantur ⁊ nutriunt la
boremus iuuenes freq̄nter curramus
vigilanter. quia mors est incerta vere
malignos ⁊ crudeles dolosos astutos
potentes ⁊ non dormientes immateri
ales ⁊ inuisibiles inimicos habemus
in manibus ignem tenentes ⁊ templū
domini dei ihesu christi cōburere cupi/
entes ⁊ nitentes p̱ flāmam que est in
eis. Nullus ergo iuuenis existens ini
micos suos demones recipiat dicētes
Ne conteras carnem tuam ⁊ corpus
tuum vt nō laboribus ⁊ infirmitatib9
concidas. hec iohannes abbas. F
Et sic habemus qūo valde salubre sit
in puericia ⁊ in etate iuuenili deo adhe
rere per p̱fectam conuersatōnem. Si
qui vero in adolescēcia sua ⁊ iam in ad
ulta etate pctā ⁊ facinora grauia lapsi
fuerint anteq̄ per longum vsum ⁊ cō/
suetudinem ip̄a vicia veniant ⁊ mentē
in nequicia indurent. necesse est vt fe/
stinent quantocius ad remedium pn̄īe
per quam possint obtinere a deo grati
am venie ⁊ messe. tales namq̄ nōnūq̄
postq̄ cōuertuntur ad deum p̱ penitē/
tiam tanto forciora acta p̱agunt quan
to maiora peccata contra suum condi
torē cōmiserunt. de talibus peccatori
bus ⁊ alijs in statu innocentie ad deū
vocatis ⁊ conuersis beatus Gregori.
xviij mor. sic dicit. Pensandum est q̄
occulto ꝯsilio omnipotēs deus quos
dā ab ipsis exordijs suis innocentes
custodiat ⁊ vsq̄ ad virtutum summa ꝓ
uehit vt etate crescente simul in eis ꝓ
ficiat ⁊ annoruꝫ numerus alios nume
rositas ⁊ celsitudo meritorum. alios
vero in exordijs suis deserens scaturi
entibus vicijs ire per abrupta p̱mittit
plerumq̄ tamen eos respicit ⁊ ad se/
quendum se sancti amoris igne succē
dit atq̄ inolitas in eorū cordibus pru
rigines viciorum vertit in feruorem v̉
tutum ⁊ eo magis ignescunt ad deside
rium requirendū pietatis dei quo ma
gis erubescunt memoriā iniquitatis
sue sic̄ sepe cōtingit vt in pugne certa/
mine miles ante ducis sui oculos con
stitutus hostili virtute turpiter cedit ⁊
enormiter prebens terga feriatur qui
tamen hoc ipsum quod turpiter gessit
erubescens ante ducis sui oculos ma/
iores ex ipsa verecūdia vires sumit tā
toq̄ forciora postea exercet quanto sa
tagit. vt pn̄tem gloriam virtutis pera
gat ⁊ preteritam ignominiam debili/
tatis tergat. Sic igit̄ nōnunq̄ quidā
in dei ꝯuitio ex anteacta acrius debili
tate roborantur eosq̄ ad custodienda
mandata ⁊ futurorū trahit desideriū
⁊ impellit memoria preteritorum vt
hinc ad futura amor ꝓuocet illinc de
p̄teritis verecundia instiget. hec greg.
G Sꝫ sunt nōnulli qui nec ī pueri
cia nec ī adolescēcia vel iuuētute a ma
licia sua vel mala vita ad deū se cōuer
tere studēt dicentes in cordibus suis
quamdiu viuit etas iuuenilis fruamur

voluptatibus et desiderijs et postquam senuerimus de malis factis nostris penitentiam agemus quorum stulticiam abbas effrem in vij. omel. sua sic commemorat dicens Quando te obnoxium per peccatum senseris ad penitentiam converti non verecundaris seu confundari. quia qui hic penituerit in novissimo non penitebit. clementer enim dominus ad penitentiam confugientes suscipit ne in misericordia domini fretus peccatis peccata adijcias. neque velis dicere viget etas mea. carnis concupiscentiam exercebo et postremo in senectute malorum meorum penitudinem geram pius namque est dominus et multum misericors nec ultra facinorum meorum memorabitur. summa namque est stulticia hec in mente concipere. quis enim novit horam sive diem exitus sui. non enim omnes in senectute hac luce privantur. sed in diversis etatibus de hoc mundo migrant et in quibus actibus vocabitur homo in eisdem necesse est eum reddere rationem. nemo enim in inferno confitebitur domino. sed tu nec cuncteris ad penitentiam converti semper ante oculos tuos versetur ultimus dies. Cum enim diluculo surrexeris ad vespas te ambigas pervenire et cum in lecto ad quiescendum membra posueris noli confidere de lucis adventu et facilius te poteris refrenare ab omnibus. hec abbas effrem. Videmus igitur per predicta quod valde stultum sit talia in mente concipere. et in tali insensata cogitatione perseverare. quia multum infelix est qui iuventutem suam in vicijs consumit. dyabolo serviendo et postea senectutem suam vult offerre christo. Teste beato bernar. qui dicit. Infelix est qui florem iuventutis sue offert diabolo. et fecem senectutis sue christo. hec bern. Tales igitur qui sic ad penitudinem senectutis tempus expectant. multum timere debent ne dum sperant a deo misericordiam incidant in eius iudicium. De hoc dicit beatus greg. Satis alienus est a fide qui ad agendam penitentiam tempus senectutis expectat. metuendum ei est ne dum sperat misericordiam incidat in iudicium. hec grego. Ecce patet quod valde incautum sit differre penitentiam et emendationem vite usque ad etatem senilem ¶ Sed quod est adhuc gravius multi ipsam penitentiam differunt usque ad extremam horam mortis quod multum est periculosum De quo dicit beatus greg. in registro Qui penitentiam differt ad horam sui obitus estimo quod a merito penitentie eternaliter maneat alienus. nam secundum aug. Penitentia sera raro est vera. Quomodo enim quis potest penitentiam agere dolore infirmitatis pregravatus ac in extremis vite finibus constitutus. aut quomodo potest penitentiam agere qui opera nulla satisfactionis iam exercere valet unde penitentia que ab infirmo seu moriente petitur. timendum est ne ipsa moriatur De periculosa hac in extremis penitentia dicit beatus augu. in quodam sermone sic Parum est peccatorem penitere nisi penitentiam peregerit. ad emendanda enim crimina vox penitentis tantum non sufficit. nam in satisfactione ingentium peccatorum non verba sed etiam opera que runtur Datur etiam quidem in extremis penitentia et non potest negari sed auctores esse non possumus quod qui sic pecierit mereatur absolvi. Quomodo enim agit penitentiam lassus. Quomodo agit penitentiam in extremis finibus vite constitutus. Quomodo penitentiam agere valeat qui iam nulla opera satisfactionis per se operari potest et ideo penitentia que ab infirmo petitur infirma est penitentia que a mortuo petitur. tantum timeo ne ipsa moriatur. Et ideo dilectissimi quicunque vult invenire misericordiam dei sanus agat penitentiam in hoc seculo

vt sanus esse valeat in futuro. hec aug. Uidemus igitur ex dictis quam periculosum sit differre vsque ad extremam horam mortis penitentiam iam egrotus quisque circundatus infirmitatis dolore vix cogitare valet aliud quam quod sentit. quia tota mens eius versatur ibi vbi vis est doloris et si penitet ex dolore penitet. non ex timore quod valde displicet deo ¶ De hoc dicit beatus hieronimus sic. Age penitentiam dum sanus es dum peccare potes vt ex amore non ex timore videaris penitere et peccata te relinquere non ipsa te quia si egrotas quomodo scis quod vere peniteas vix aliud cogitare potes quam quod sentis. illuc enim rapitur tota intentio mentis vbi est vis doloris. hec hiero. Ualde igitur salubre est vt homo penitentiam agat adhuc incolumis antequam veniat hora mortis. ne dum cum potest penitere noluerit et cum tarde voluerit omnino non possit et qui praue viuendo penitentiam primo vult agere in mortis articulo huius est valde dubia remissio Quod tangit ysidorus in tractatu de summo bono. sic dicens Quamuis quisque sit peccator impius si ad penitentiam conuertatur consequi posse veniam credit. nullus enim de dei bonitate dubitet. sed sola accipientium prauitas conferre sibi indulgentiam abneget in hac vita tantundem penitentie latet libertas post mortem nullam esse correctionis licentiam. Unde per prophetam dicitur Date inquit domino deo vestro gloriam id est antequam mors eterna preueniat in hac vita dum estis deum per penitentiam glorificate adhuc in seculo penitentiam agentibus et operantibus dei misericordia subuenit in futuro autem iam non operamur sed rationem operum nostrorum ponimus. per id deteriorantur plerumque iniqui qui per pacientiam dei spacium accipiunt emendandi quam illi mora viuendi non vtatur ad penitentiam. sed ad peccandi vsurpant audaciam. A malo autem in deterius vadit qui tempore sibi ad penitendum indulto ad libertatem praui operis vtitur. Festinare debet vnusquisque ad deum dum potest ne dum si potest noluerit. cum tarde voluerit omnino non possit. proinde propheta ait. Querite dominum dum inueniri potest inuocate eum dum prope est. Et vbi inueniri potest nisi in hac vita in qua etiam et prope est omnibus inuocantibus eum. nam tunc longe erit quando dixerit. ite in ignem eternum. Modo enim non videtur et prope non erit quia et videri poterit et non poterit inueniri. Sed quando quis peccare potest penitet et vitam suam viuens ab omni crimine corrigit non dubium quod ad eternam transeat requiem. Quis autem praue viuendo penitentiam in mortis articulo agit sicut eius damnatio incerta est sicut remissio dubia. Qui ergo cupit certus esse in morte de indulgentia. sanus penitet sanusque perpetrata facinora defleat. Et alius cum tamen quamuis per penitentiam propiciatio fit peccatorum sine metu tamen non debet esse homo. quia penitentie satisfactio diuino tantum propensatur iudicio non humano. proinde quia miseratio dei occulta est. sine intermissione flere necesse est. neque enim vnquam oportet penitentem habere de peccato securitatem. nam securitas negligentiam parit negligentia autem sepe ad vicia transacta reducit. hec ysido. ℟ Sciendum tamen quod opus dominus etiam et senili etate constitutos non deserit si ad ipsum veraciter per penitentiam conuersi fuerint. nam tales beatus grego. in vna omel. ad penitendum hortatur sic. d. Qui vigilare in secunda vigilia noluit tercie vigilie remedia non amittat vt qui in iuuentute ad vias vite non vigilabat saltem in senectute resipiscat Sepe enim in extrema etate positi necessitate compunguntur visitante se gratia dei et illa

que male gesserunt ꝑ fletus diluunt ac
ꝑ bona opa vt preualent deum placa/
re student quibus misericorditer igno
scitur quod deliquerunt. De talibus
dicit ysidorus ī libro de summo bono
sic mīti sup̄na gratia respecti in extre
mis ad deū reuertuntur ꝑ pn̄iaȝ ⁊ que
cūq̄ȝ male gesserunt quotidianis fleti
bus purgant atq̄ȝ in bonis opibus ma
le gesta commutant quibus iuste totū
quod deliquerant ignoscitur. quia ipi
quod male gesserunt penitēdo cogno/
scunt. hec ysidorus. Sed adhuc scien
dum q̄ omnipotens deus etiaȝ circa fi
nem vite peccatorem non respuit. si ta
men veraciter penituerit. nam s̄m au/
gustinū nulla penitentia est sera dum/
modo sit vera. Dicit etiaȝ ysidorus nō
dubitamus circa finem etiaȝ iustifica
ri hoīem ꝑ pn̄ie compunctionem si bo
na est in extremis compūctio ⁊ cōuer
sio. multo melior tamen est ante fineȝ
vt ab hac vita securius transeatur. hec
ysidorus. Sȝ quia homo pro certo sci
re non potest vtrū bonā ⁊ veram cōpū/
ctōeȝ in extremis habere valeat ꝑ quā
possit veniā suoꝝ delictorum obtinere
ac dei misericordiam inuenire ⁊ etiaȝ
dubiū sit ⁊ incertū vtruȝ hi qui in pec
catis multis sunt ⁊ differunt pn̄iam vs
q̄ȝ ad horam mortis cū querūt absolui
a sacerdote sic absoluantur īdo valde
necessariū est qui securus vult esse de
venia vt nō differat pn̄iaȝ vsq̄ȝ ad seni/
lem etatem vel quod peius est vsq̄ȝ ad
articulum mortis Sed in iuuenili eta
te vnusquisq̄ȝ ⁊ cū sanus potest pecca/
re. sua peīteat peccata ⁊ iuste viuat qd̄
si sic fecerit proculdubio ⁊ gratiam a
domino obtinebit. De hoc tractat bea
tus augu. sic dicens. Si quis positus
in vltima necessitate voluerit accipere
pn̄iam fateor vobis non illi negamus
quod petit. sed si securus hinc exierit
ego nescio. penitentiam dare possim⁊
securitatē vero non. nūquid dico dam
nabitur. sed nec dico liberatur. Uis er
go a dubio liberari age pn̄iam dum sa
nus es. si sic egeris penitētiā ego dico
tibi quia securus es quia pn̄iam egisti
eo tempore quando peccare potuisti.
Si vis ergo agere penitentiā quando
iam peccare nō potes peccata te dimi
serunt non tu illa. Item due res sunt.
aut ignoscitur tibi: aut non ignoscitur
tibi. quorū tibi futurū sit. nescio ergo
tene certum. dimitte incertum. hec au
gu. Cernentes igitur tam magnū bo/
num ⁊ tam copiosuȝ fructū esse in vir
tute penitentie nullus negligat salutē
anime sue sed vnusquisq̄ȝ qui se sentit
grauatū peccati onere currat ad reme
diū penitentie. ꝑ pn̄iam enim soluitur
homo a peccato restituit̄ ecclesie: recō
ciliatur christo: donis spiritualib⁹ di/
tatur. de filio dyaboli efficitur filius
dei ꝑadisus apitur. hec est que āgelos
letificat. īpios iustificat amissa bona
reuocat. penam eternā vitat ad quam
appetendā sacra scriptura nos inuitat
dicente augustino Omn̄s auctoritas
scripture ⁊ omībus bonorum ⁊ beato/
rum via ōndere conatur q̄ȝ sit appeten
da penitentia que languores sanat fe
datos mūdat. mortuos suscitat. vicia
fugat. virtutes adornat. mētem robo/
rat. omnia bona confert. ⁊ ad suscepti
oneȝ christi preparat humana precor
dia. Hec augu. De virtute etiam peni
tentie ⁊ eius ꝯmendatione iohannes
crisostomus in quodaȝ sermone sic di
cit. O penitentia que peccata deo mi
serante remittit et paradisum reserat
que contritum sanat homineȝ que tri
stem exhylarat vitam de interitu reuo
cat fiduciam reformat gratiamq̄ȝ ha/
bundantiorem refundit. O peniten/
tia quid de te referam. omīa ligata tu

solūis oīa soluta tu seruas omnia ad
uersa tu mitigas omnia contrita tu sa
nas oīa desperata tu aīmas. O mira
pñia rutilantior auro splendidior so-
le quam nō vincit peccatum nec defec
tio supat nec desperatio delet pñia re-
spuit auariciam horret luxuriam fugit
furorem firmat amorē calcat supbiā
linguam ꝯtinet cōponit mores odit ma
liciam. excludit inuidiam. Perfecta
pñia cor mūdat. animas sanctificat co
git peccatorē omnia libenter sustinere
Pñia cor mundat. animas sanctificat
ad suscipiendū deum interiora prepa
rat naturalia reparat gratuita recupe
rat. deo recōciliat. angelos letificat de
mones fugat carnem domat spiritum
roborat celū impetrat. Hec cris. Ec-
ce quante sunt in pñia efficacie siue v
tutes et quāta bona confert his qui ag
grediunt et assumūt eam vnde quilibꝫ
pctōr qui desiderat a peccatis absolui
et saluari non negligat eam. Si quis
iuuenis est ꝯuertatur ad dnm et penitē
tiam nō differat vsqꝫ ad senilem etatē
vt securior possit esse de venia pctōrum
et gloria celestis patrie. Si quis vero
senex est et pñiam distulit ex sua negli-
gētia et incuria vsqꝫ ad senectutis eta-
tem tamen desperare nō debet sꝫ agat
pñiam eo feruētius et diligentius quo
diucius se cōspicit in via viciosa et sor
dida iacuisse. nullus vero differat ex ꝓ-
posito vsqꝫ ad horam mortis pñiam ꝓ
pter picula et dubia salutis euitanda
superius p sanctos doctores sufficien-
ter expressa. Filius.

De pñia et eius effectibus ac vtili-
tate sufficienter instructus sum.
nunc igit de gradibus siue ptibus pe
nitentie et aliis eius circūstanciis cu-
pio edoceri.

Capitulum. XV. Pater. L

Antequam pro
cedatur ad explanationē pe-
nitentie et eius partium. Sciendū ꝙ
omnipotens deus propter transgressi
onē suorū preceptorum et peccati ma
culas odio habet omnes pecatores sꝫ
misericordiā prestat pcendo peniten-
tibus testante sapiēte. Ecci. xij. qui dt
Altissimus odio habet pctōres et mis
tus est penitentibus. Si igitur non vis
odiri a deo displiceat tibi iniquitas et
odi pctm̄ et eris deo amicus. quia hoc
odis qd ille odit nec hoc tantū sufficit
vt displiceāt pctā. sed necesse est vt ꝓ
ppetratis sceleribus pñia subsequat.
quia pctā impunita esse non possunt.
De hoc dicit beatus aug. in glo. super
psal. sic. Audis quia deus odit iniqui-
tatem et times si odit iniquitatem nun
quid te sed in te est iniquitas odit illā
deus oderis et tu. eris enī deo amicus
si odisti qd odit Displiceat ergo in te
ipo tibi iniquitas tua. puniturus est eī
pctm̄ malorum deus. preueni illū. nō
vis vt ipse puniat. tu puni. differt ma
nū a pctīs. tu noli differre cōuerte te
ad puniendū peccata. qꝛ pctā impuni
ta esse nō possunt. punienda ergo erūt
aut a te aut ab ipso tu puni et agnosce
vt ignoscat. Et quid misericordius ē
deo qui tantū pcit pctōribus et qui in
omibus cōuersis ad se nō curat prete-
rita. hec augu. Per hec dicta colligere
possumus ꝙ non sufficiat homini post
pctā ad deum ꝯuerti a malis actibus
abstinere et vitam in melius mutare ni
si etiam domino per penitentie dolo-
rem pro suis excessibus studeat satisfa
cere. testante eodem beato augustino.
qui sic dicit. ad agendā penitētiā nō
sufficit vitā in melius ꝯmutare et a ma
lis actibus recedere nisi et de his q̄ fa
cta sūt satisfacias dño p pñie dolorē p

humilitatis gemitum per contriti cordis sacrificiū cooꝑātibus elemosinis ad proximū Augustinus ꝑedcā dixit hoc idem btūs greg. testat sic dicens. Admonēdi sunt qui pctā admissa deserūt. nec tñ plangūt ne iam relaxatas estimēt culpas q̄s ⁊ si agendo nō multiplicāt. nullis tñ fletibus mundant. neq; enim debitor absolutus est q̄ alia nō multiplicat nisi illa quibꝰ se ligauerat soluat itaq; cū deo delinquimus nequaq; satisfacimus si ab iniquitate cessamus nisi ⁊ voluptates q̄s dileximus ecōtrario oppositis lamētis insequamur hec greg. Necessariū igit est valde vnicuiq; pctōri vt ꝯmissa delicta ꝑ pñiam in se puniat atq; deleat. qr ipsa peccata vt predictū est impunita esse nō possunt. ⁊ iō qui non vult a deo puniri ꝑ se peniteat. puniat pñiam agēdo. de hoc dicit btūs greg. ix. mor. sup iob. Sciens ꝙ nō ꝑceres delinquētibus sic se delinquēti non ꝑcitur quis ab eterna morte eripit. cū a delicto mundus nemo reperit. Si penitenti ꝑcit qr delinquēti nō ꝑcit delicta plangimus neq̄ q̄ iam delinq̄ntes sumus Sz quid est ꝙ petrus negans respicit ⁊ redemptoris negati respectu ad lacrimas vocat Quid ꝙ paulus cū redēptoris nomē in terra conaret extinguere eius verba de celo meruit audire. sed tñ culpa in vtroq; punita. qr ⁊ de petro scriptum est. Recordatus petrus vbi iesu egressus foras fleuit amare ⁊ paulo veritas dicit. Ego ōndam illi quantū oportet pro noīe meo pati. Delinquēti eñi nequaq; ꝑcit quia delictū sine vltione nō deserit. aut eñi ipse homo hoc in se penitens punit. aut hoc dūs hoīem vindicās ꝑcutit. nequaq; igit peccato ꝑcitur. quia nequaq; sine vindicta relaxatur. Sic dauid post ꝯfessionem audire meruit dñs transtulit peccatū tuum ⁊ multis post cruciatibꝰ afflictus reatum culpe quā ꝑpetrauerat exoluit. Ab electis eī suis iniquitatū maculas studet tpali afflictione tergere q̄s in eis non vult imꝑpetuū videre. hec greg. Salubre ergo est homini multū vt pctā qualitercūq; ꝯtracta siue maiora siue minora ꝑ afflictionē pñie studeat abstergere atq; delere quia nec memoria peccata impunita erūt si non fuerint ꝑ penitentiā deleta. testatur hoc btūs aug. sic dicens. Peccata siue pua siue magna sint impunita esse nō possunt quia vel homīe puniente vel a deo vindicante plectunt. cessat autē vindicta dīna si ꝯuersio precurrat hūana. Hec aug. Quod etiā sentire videt beatus greg. iiij. mor. exponēs illud iob ꝑeat dies ī qua natus sū ⁊ dicit. Nequaq; hō ad delectationē peccati rapit. nisi prius p voluntarias mētis tenebras infirmetur. Ante eniz cecus in mente fit ⁊ post modū se reperiat incauta. mētis infirmitas delectatōi substernit. dicat ergo ꝑeat dies idest pereat delectatio que in culpā hoīem rapuit ꝑeat incauta mētis infirmitas que eū vsq; ad tenebras prauiꝯsensus excecauit. homo eñ dū blandimēta delectatōis caute nō ꝑspicit. etiā in noctē nequissime perpetrationis ruit. Solerter ergo vigilandum vt dū blandiri culpa inchoat ad quantū interitū mēs trahat agnoscat. vñ ⁊ apte Ꝺ Dies vrat in tenebras cū culpa in ipso delectatōis exordio ad quē perditōis finē rapiat videt. Diē in tenebras vtimus cū nosmetipōs districte punimētes ipsa delectatōnis praua blādimēta ꝑ districte pñie lamēta cruciamus cū flendo insequimur quicquid quotidie in corde taciti ex delectatione peccamus. quia enim fidelis quisq; ī iudicio subtiliter cogitatōes exquiri nō ignorat semetipsum intro

sum discutiēs ante iudiciū diligenter examinat vt districtus iudex ꝛ iā tranquillus veniat quo reatū suū quē discutere appetit iam pro culpa punitū sentit vnde ꝛ recte subiūgit non requirat eum deus desup. Requirit deus q̄ discutit iudicando nō requirit que ignoscendo suo iam iudicio impunita derelinquit hic itaq; dies id est peccati delectatio a domīo nō requirit sed aīad uersione spontanea punit paulo attestante qui ait ❡ Si nosmetipsos iudicaremus nō vtiq; a domino iudicaremur. deū ergo diē vestrū requirere ē contra mentē nostrā subtiliter in iudicio de culpa indagare in qua .s. requisitione illū tunc seuerius pcutit quē si bi nūc mollius pepisse deprehendit hec aūt sequit ꝛ nō illustret eū lumine. in iudicio namq; dn̄s apparens omne quod tūc redarguit luīe illustrat. quasi eīn sub quadam obscuritate tegitur q̄cquid tūc in memoria iudicis nō reuocatur. Scriptū quippe est. Omnia aūt que arguunt a luīe manifestant q̄si quedā tenebre peccata penitētie abscōdūt. De quibus p prophetā dicit. Beati quorum remisse sunt iniquitates ꝛ quoꝝ tecta sunt peccata. Quia ergo omne qd̄ tegit in tenebris occultat in die extremi iudicij nō illustrat lumīe quod nō discutit vlciōe. actus namq; vestros quos tūc iuste punire noluerit ipsa sibi quodāmodo abscondit sciēs diuina misericordia. in lumine vero ostendit q̄cquid tūc in cōspectu oīm demōstrat. hic ergo dies vertat in tenebras vt videlicet omne qd̄ deliquimus nos p penitentiā feriamus. ipse aūt iudex venturus est qui cūcta penetrat cuncta pstringat qui q2 vbiq; est locus quo fugiat nō est. Sed q2 correctiōis nostre fletibus placat solū ab illo locū fuge īuenit qui post ppetratā culpā nūc se in penitentia abscondit ꝛ q nullū peccatū dn̄s inultū relaxat. Aut eīn nos hoc flendo insequit aut ipse indicando. re stat vt ad emendationē suā semp mēs solerter inuigilet ꝛ cōfitens tergat. Sz si diē quē peccati delectatiōez dicim⁹ tot impeti precibus audimus vt .s. circūdantes fletus expient q̄cquid delectatus p negligentiā aīmus delinquit. quanta aduersiōe pn̄e huius diei nox feriēda est videlicz ipse iam ꝯsensus ad culpā. Sicut eī moris est culpe cū carnaliter mens in delectatōez rapit. sed tn̄ delectatiōi sue p spiritū reluctatur. ita grauioris ꝛ plene est nequicie ad peccati delectationē non solum delectatōni ptrahi. sed etiā ꝯsensu famulari. tāto ergo arciori manu pn̄e mēs a pollutione tergenda est quāto se conspicit p cōsensum sordidius inquinatā vnde apte subiūgitur noctem illam tenebrosus turbo possideat. Quasi eīn quidā turbo tempestatis est ꝯcitatus spiritus meroris nam dum pctm̄ quis q; qd̄ fecit intelligit dum prauitatis sue nequiciā subtiliter pensat merore mentē obnubilat ꝛ quasi cōcusso sereno leticie aere omnē in se tranquillitatem cordis pn̄e turbine deuastat. nisi eīn recognoscentē se animū iste turbo se cōtereret nequaq; propheta dixisset in spiritu vehemēti ꝯteres naues tharsis. Tharsis quippe exploratio gaudij dicit. Sed cū vehemēs pn̄e spiritus mentem occupat omnē in ea explorationē reprehensibilis glorie ꝛ gaudij pturbat vt nihil iam ei nisi flere libeat nihil nisi q se terrere possit attēdat. ponit namq; ante oculos illinc destrictōnē iudicis hic meritū culpe ꝯgnoscit. ꝯspicit quo supplicio digna sit si pcentis pietas desit que p lamēta pn̄tia ab eterna eruere pena consueuit. Spiritus ergo vehemens tharsis naues con-

terit. tamen vis cõpunctõis valida mentes nostras huic mũdo quasi mari dedicata salubri terrore cõfundit. Sciẽdum vero est q2 cũ peccata impunita relinquimus a nocte possidemur cũ vero hec aĩaduersione penitẽtie plectimus nimirũ nos nec rem quaz fecimus possidemus. Sed tũc peccatũ cordis sub iuris nostri possessione reducit̃ si tñ incipit reprimitur vnde diuina voce cogitanti praua Cayn dicit̃. in foribus peccatũ aderit. in foribus quippe peccatũ adest cũ in cogitatõibus pulsat cuius appetitus subter est eiq3 homo dominatur. Si cordis nequitia inspecta citius premit̃ et priusq3 ad duriciam crescat reluctanti menti subigat̃ vt ergo delictũ suuz citius animus sentiat et culpe tyrannidẽ sub iure suo penitẽdo restringat dicatur recte noctẽ illaz expellere. Ac si apte diceretur ne captiua mens culpe sue seruiat culpã a penitentia liberam nõ relinquat. Et quia hec qđ flendo insequimur nequaq3 nobis a vẽturo iudice abici speramus vnde si de nocte. i. culpa nostra moueri tẽ p inquisitionẽ nolumus magnopere curandum est vt in eius discussione vigilemus ne quelibet culpa nobis impunita remaneat ne mens puersa que fecẽ defendere audeat et defendendo nequicie nequiciã adiungat ¶ Sunt namq3 nõnulli qui nõ solum nõ deflẽt qđ faciũt. sed etiam defendere nõ desistunt et nimirũ cũ defendit̃ culpa vnde p quendaz dicit̃ peccasti non adicias iterũ. peccato quippe peccatuz adicit q̃ male gesta etiã defendit. Inter hec etiam sciendũ est q illi culpã suam veracirer insequũtur et mala transacta per aĩaduersionẽ penitentie corrigũt qui iam ad bona fallenda alias fallentia nulla delectatiõe rapiunt̃. nam quos adhuc alia noxia dlectãt falsuz est qđ cernit̃ quia pperpetrata alia deplorãt. hec grego. Ex his igit̃ verbis doctorũ colligere possumus q non solum maiora peccata verũetiam minora sunt p penitentiã abstergẽda vnde vnusquisq3 cõscientiã suam discutiat et pro vt gessit inique cõtra dominũ ita et studeat sua scelera penitendo et seipsum iudicãdo penitere vel punire. valde enĩ3 valet ad salutẽ aĩe suppsius dñjudicatio ¶ Nam tales seipsos iudicantes ac sua facinora punientes a deo diliguntur et non solum nõ iudicabunt̃. sed etiam quãdam securitatẽ de sua saluatõne a christo pcipiunt. De hoc dicit beatus berñ. Diligit deus aĩam que in cõspectu suo sine intermissione siue dissimulatione dñjudicat seipm idq3 iudiciuz non nisi pter nos a nobis exigit quia si nosmetipsos dñjudicauerimus non vtiq3 iudicaremur. hec berñ. Dicit etiam de hoc iudicio beatus grego. xxv. mor. exponens illud iob vel heliu. Ne q3 enĩ vltra in homĩs potestate est vt veniat ad deũ in iudiciũ sic. Notandum est q aliud est coraz illo atq3 aliud ab illo iudicari. Coram domino iudicat̃ qui corde dominũ cõspicit et actus suos sub eius presentia sollicita ĩquisitione discernit quem tanto quis securius expectat quanto quotidie vitã suaz suspectius examĩat. Qui enĩ ad extremũ eius iudiciũ venerit nõ iam coraz illo sed ab illo iudicat̃. De hoc mentis iuditio obliuiscẽti aĩme dominus p prophetam dicit. Reduc me in memoriam vt iudicarem simĺ narra si qđ habes vt iustificeris. deb3 enĩ vniuscuiusq3 mens et causas suas apud dñm et causas domini cõtra se sollicita inqsitõe discutere deb3 et caute pẽsare vel que ab eo bona pceperit vel que mala bonis illius puerse viuẽdo respondit. Quod electi quidem quotidie facere

omnino nõ cessant. Accedunt enim ad
secretariũ iudicis intra sinũ cordis cõ
siderant quõ districte quęq3 feriat qui
diu patiẽter expectat. Metuũt in his
que se egisse meminerint ꝛ pimũt flen
do qđ perpetrasse se intelligunt timẽt
subtilia diuina iudicia etiam de hisq̃
in semetipsis intelligere fortasse non
possunt. Uident enim videri diuinitus
qđ ipsi p in se humanitatẽ non vident
cõspiciũt districtũ iudicem q̃ quo tar-
dius venit eo seuerius pcutit Sancto
rũ etiam patrũ residere cõuentũ cũ eo
pariter ꝯtemplanť eorũq3 vel exempla
vel dicta se ꝯtempsisse reprehendũt at
q3 in hoc secreto iudicij interioris ipa
mentis sue executiõe ꝯstituti penitendo
feriũt qđ supbiẽdo ꝯmiserũt. ibi nam
q3 aduersi in se quidq̃d impugnãt enu
merant ibi ante oculos suos aĩme qđ
defleant ꝯcernant ibi quidq̃d p irã di
stricti iudicis decerni possit intuentur
ibi tot paciũtur supplicia quot pati ti-
ment nec deest in hoc iudicio mẽte cõ
cepto omne misteriũ quod punire re-
os seruos plenius debeat. nam ꝯsciẽtia
accusat ratiõ iudicat timor ligat dolor
excruciat qđ iudiciũ eo certius punit.
quo interius seuit. vnusquisq3 enim cum
causam huius examis ꝯtra se ꝯgrediť
aggredi cepit. Ipse ẽ auctor qui exhi
bet ipse reus qui exhibetur. Odit se q̃
lem se fuisse meminerit est ipse qui est
in seipso insequitur illũ qui fuit atq3
ab ipso hoĩe aduersum semetipsum fit
quedã rixa in aĩmo pturiẽs pacem cũ
deo Hanc cordis rixã dñs requirebat
cũ dixit p prophetã. Attendi ꝛ auscul
taui nemo qđ bonũ est loquutur nullus
est qui agat pñiam sup peccato dicens
quid feci. Quia ergo nũc in potestate
est internũ mentis nostre ꝯtra nos ha-
bere iudiciũ recognoscendo accusemꝰ
nosipsos quales fuimus penitẽdo cor

queamus nõ cessemus dũ licet iudica
ri qđ fecimus audiamus caute qđ dr.
neq3 enim vltra. Reproborũ namq3 esse
propriũ solet semp praua agere ꝛ ne-
quaq3 que egerunt retractare. Omne
enim qđ faciũt ceca mente trãseũt factũ
q3 suũ nisi cũ puniti fuerint non agno-
scũt Q Ac cõtra electorũ est actus
suos quotidie ab ipso cogitatiõis fon
te discutere ꝛ omne qđ turbidũ proflu
it ab intimis exiccare. Sicut enim non
sentimus quõ membra crescũt corpus
proficit mutať species nigredo capillo
rũ albescit in canis. hec quippe oĩa no-
bis nescientibus aguntur in nobis ita ꝛ
mens nostra p momẽta viuẽdi ipo cu
rarũ vsu a seipsa pmutatur ꝛ nõ agno
scimus nisi vigilanti custodia ad inte-
riora nostra residẽtes profectus nr̃os
quotidie defectusq3 pensemus. hoc ip
sum enim in hac mortali vita ꝯsistere q̃
ad vetustatẽ ire est. Et dum indiscussa
mens relinquiť. in quodã senio corpo
ris sopitur qꝛ fui negligens ꝛ ppositũ
robur insensibiliter pdens. a forma ꝓ
oris fortitudinis dũ nescit senescit. cũ
vero seipsam querit ꝛ subtiliter penitẽ
do discutit. ab hac ipsa vetustate sua lo
ca lacrimis ꝛ merore incensa ĩnouat
et que iam pena aĩs pene ĩueterata vix
erat p submĩssiõrata. interni amoris sti
dũ nouũ calet R Sed ad hec agẽ
da valde exẽpla patrũ ꝛ sacri eloquij
ꝓcepta nos adiuuãt. Si enim sctõꝝ opa
inspicimus ꝛ diuinis iussiõibꝰ aurẽ pre
bemus alia nos cõtẽplata alia audita
succedũt ꝛ cor nostrũ torpore nõ restrĩ
gitur dũ imitatiõe nõ puocať Unde bñ
ad moysen dr leui. vj. Ignis in altari
meo sp ardebit quem mittet sacerdos
subiciẽs mane ligna p singulos dies.
Altare qppe dei est cor nr̃m in quo iube
tur ignis sp ardere qꝛ necesse est ex illo
ad dñm caritatis flammã indesinẽter

ascēdere cui ꝑ singulos dies sacerdos ligna subicit ne extinguatur. quia necesse ē vt fidelis quisqꝫ ne in eo caritatis flāma deficiat in corde suo tam exempla precedentiū patrū q̄ꝫ sacre scripture testimonia congerere nō desistat. nā quasi quedā fomēta igni dare est in excitatōe caritatis vel exempla patrū vel precepta dn̄ica ministrare. Quia eniꝫ interna nostra nouitas ipsa quotidie huius vite ꝯuersatiōe vetera scit ignis iste charitatis his adhibitis nutriendus est vt dum ꝓvsum se nostre vetustatis extenuat. ꝑ patrū testimonia ⁊ exēpla reuiuiscat. Ignis em̄ iste in altari dn̄i.i.in corde nostro nō citius extinguitur nisi solerter adhibitis exēplis patrū ⁊ dn̄icis testimonijs reparet̄. Ber. aūt illic subdit Et imposito olocausto desup adolebit adipes pacificorū. naꝫ quisquis in se habet ignē caritatis accendit semetipsum vtriqꝫ olocausta desup imponit. q2 omne viciū quod in se male viuebat exurit. Cum em̄ cogitationū suarū interna ꝯsiderat ⁊ vitāꝫ reprobā ꝑ īmutatiōis gladiū mactat in ara se sui cordis imposuit ⁊ ignē charitatis accendit de qua hostia pacificorū adeps redolebit. quia interna noue vite impīguatio pacē inter nos ⁊ deū faciens odorē nobis suauissimum reddit. Quia vero eadem caritas in cordibus electoꝝ inextingnibilis manet apte illic subdit̄ ignis est ꝑpetuus qui nūq̄ꝫ deficiet ab altari. Nunq̄ꝫ ab altari ignis iste deficiet. quia etiaꝫ post hanc vitā eorū mentibus feruor charitatis interna quippe ꝯtemplatōne agitur vt omp̄s deus quo magis cernitur. eo amplius diligat̄ vn̄ necesse est vt ad corda nostra redeam⁹. discutiamusqꝫ omne facinus. Et quicquid in nobis diuine rectitudinis regulam offendit accusemus vt apud districtū iudicē ipsa nos accusatio excuset. In hoc em̄ mentis nostre iudicio tanto citius absoluimur quanto nos districtius reos esse tenemus nec ad hec agenda pretermittenda sunt ipa quib⁹ vacat q2 ad hec agenda post huius vite tp̄a non vacat. vacue quippe nō d2. neqꝫ em̄ erit vltra idcirco nāqꝫ memorem̄ qd̄ tūc nō possumus negligamus. hec grego. Habemus igitur ꝑ predicta ꝙ omp̄s deus se dijudicantes non iudicat. se penitentes nō punit̄ sed saluat ⁊ pctā cōtra se dimissa relaxat. hec vero om̄ia ꝑ remediū fieri solent vnde quilibet peccator quotiens lapsus fuerit in aliquod peccatū nō tardet currere ad pn̄ie bonum ipsa em̄ omni tp̄e valens est ad purgādum corda peccantiū. Testat̄ hoc beatus grego. qui dicit. O felix lauacrū pn̄ie quod totiens valet ad purgādū quotiens eo indiget cor humanū. Lauemus ergo pctōꝝ maculas in hoc salubri pn̄ie lauachro vt mundati ⁊ purgati possimus ꝑuenire ad auctorē vite et mūdicie. His premissis igit̄ de penitentia: nunc de eius ptibus est videndum.

Incipit scd̄a distinctio primi libri malogranati. Capitulum .I.

Sciendū ꝙ ptes pn̄ie sunt tres videlicet ꝯtritio cordis ꝯfessio oris. ⁊ satisfactio opis. S Et sunt iste tres ptes q̄si ptes integrales ꝯm esse pn̄ie ꝑfectū. Sūt aūt hec ptes ītegrales pn̄ie videlicet ꝯtritio in aīo ꝯfessio in v̄bo. satisfactio in facto in q̄bus tūc pn̄ia integrat̄ cū peccator omnē mortalē culpā ꝑpetrataꝫ ⁊ facto deserit ⁊ verbo accusat ⁊ aīo detestatur ꝓponens nūq̄ꝫ iterare peccatū. his autem debito modo ꝯcurrentibus cū ab

solutiõe facta ab eo in quo est ordo clauis ac iurisdictio. absoluit homo a peccato et reunit ecce et recõciliat xpo mediante claue sacerdotali. Quod aũt sint tres ptes pñie sic ondit. ¶ Pña em est quodam spontaneũ iudiciũ in quo ptritio est quasi quedã citatio vbi sequtur rei apud iudicẽ spontanea pfessio deinde sequit emendatõis p iudicẽ imposite solutio. Sed in hoc differt iudiciũ fori a iudicio poli. qz ibi pfessus de iure damnat et hic absoluitur. Alia est etiã sufficientia istarũ ptiũ. qz cũ omne peccatũ pmittatur corde vl' ore vel ope iustũ est vt ista curent p ptrariũ vt peccator culpã detestet animo verbo accuset et facto puniat. Et sicut trib modis offendimus deum. s. delectatõe cogitationis impudentia locutõis et supbia opis sm regulã vt contraria cõtrarijs curent tribus modis appositis satisfaciamus. Quia igit peccando innocentiam pdidimus restat vt p pñiã reformem. dicente btõ hieronimo. Si qs innocentiã peccando corrupit pñie remedio poterit repare. Quia vt ait ber. qd dñs nõ imputare decreuit sic est qsi non fuerit. Si ergo decreuimus innocentiã repare et psequens ianuã celi p pñiã reserare curemus vt nostra penitentia sit pfecta. De qua dicit cris. pfecta pña cogit peccatorẽ omĩa libẽter sufferre. in corde cõtritio. in ore cõfessio. in ope tanta hũilitas. hec cris. Que tunc veraciter corã deo pfecta dr si ipsam pñiã ad omnia loca in quib peccauimus dilatemus Et quia peccauimus in corde malis psentiendo in ore vana et turpia loquẽdo in corpore crimina ppetrando. ido ad hec tria loca pñiam extendimus ita videlicet vt cordi demus amaram ptritionẽ. Ori fidelem pfessionẽ. corpi penalẽ et asperã satisfactionẽ hec tam diu cõtinuantes quousq spiritussanctus testimonium phibeat spiritui nostro q dimissa sint nobis pctã nostra. Et qz omĩa peccata mortalia ab vno deo auertũt et vnĩ gratie opponunt et vnã principalẽ rectitudinem hominis peruertunt ¶ Hinc est q ad hoc q pñie medicamẽtum sit sufficienter ex suis ptibus integratũ necesse est q pña habeat de omnibus pctis quantũ ad preteritũ de ppetratis quantũ ad pñs p cessationem de ppetrandis et quãtum ad futurũ p ppositum nunq recidiuãdi vel in id vl' in aliud genus peccati. vt totaliter sic recedendo a culpa p pñiã diuina gratia suscipiat p quã obtinet venia omnia peccatorũ. sed qz in ptibus pñie cõtritio primũ locum tenet. ideo de ipsa tractanda est. Ergo sm ysidorũ ¶ Cõtritio est ppũctio et humilitas mentis cũ lacrimis veniẽs de recordatõne peccati et timore iudicij. Itẽ in tractatu de spiritu et anima de ppũctione sic dr. Compũctio est qñ ex psideratione malorũ suorũ cor interno dolore tangitur. Item sm dictũ iohãnis abbatis. Cõpũctio ppie est dolor aĩme non elatus nullã sibi ipsi psolatõe prebẽs solã q suam resolutõnẽ ymaginãs omib horis. et cõsolatõem dei psolantis sic aquã frigidã expectans. Contritio etiam a magistris sic diffinit. Contritio est dolor voluntarie assumptus pro peccatis cũ pposito psitẽdi. Pro cuius intellectu sciendũ q sicut in naturalib durum dr quod nõ cedit tractatui. hoc autem frangi dr qñ p aliquod fortius in ptes magnas diuidit Conteri vero qñ totaliter in minimas ptes diuidit vel regreditur et quasi annihilat. ¶ Ita methaphorice cor hominis durũ dicit qñ diuine inspiratiõi quasi manu se tangenti nõ cedit sed obuiat. dum ĩ affectu peccati moratur. Frãgi vero cũ

a proposito resipiscere incipit. Quis non totaliter convertat. Cõteri vero qñ affectus peccati fm omnẽ sui ptem in eo totaliter destruitur ꝛ hoc fit qñ volũtas pfecte ab effectu peccati resilit vnde talis resilitio dolor quidã est. ido p dolorem tanq̃ p genus essencialiter diffinit. addit autẽ voluntarie sumptus p peccatis ꝛ hoc convenit ↄtritioni pro vt est actus virtutis. Sed vt est pars sacramenti sic oꝫ vt addatur aliquid in cõparatione ad alias ptes ꝛ ideo supadditur cũ pposito ↄfitendi ꝛ satisfaciendi. Et sciendũ ꝙ est differẽtia inter cõtritionẽ ꝛ attritionẽ. B Attritio dicitur accessus ad pfectam ↄtritõem vnd in corpalibus dicunt attrita que aliquo mõ sunt ↄmuita sed nõ pfecte. sed cõtritio dicit qñ omnes ptes sunt simul trite p divisionem ad minima. Et iõ attritõ in spiritualibꝫ significat quandã displicentiã de peccatis ↄmissis. Contritio autẽ pfectaꝫ displicentiam C Utrum aũt requirat contritio de omni peccato actuali ꝛ mortali. Pro illo sciendũ ꝙ in omni peccato est actualis aversio voluntatis a deo ad peccatũ. ꝛ ideo cũ ↄtraria ↄtrariis curent optet ꝙ in omni remissiõe peccati mortalis sit actualis aversio a peccato ad deũ. hec aũt aversio appellatur contritio. Duricia eni voluntatis manẽtis in peccato nõ tollit nisi p fractõnem volũtatis omĩmodã que appellat cõtritio. ꝛ ideo cõtritio est necessaria in omĩ peccato mortali D De peccatis autẽ oblitis. si oblitus est homo totaliter sufficit cõtritio generalis qñ autem in pte recolit debet conari ad recordandũ ꝛ dolẽdũ in speciali ꝙ si nõ potest sufficit cõtritio gñalis. Sed ad hoc ꝙ homo nõ potest recolere pctm̃ ñ solum d peccato oblito debet dolere in genere. sed etiaꝫ de oblivione eius debet dolere que ex negligentia cõtingit. Debet etiã homo dolere simul de omĩ pctõ cõmisso quia vnũ sine alio nõ relaxatur. ideo ↄtritio piter est habenda de singulis. Testat hoc beatus aug. sic dicens. Penitentẽ oꝫ simul dolere de omĩ crimnie. hec ẽ dispositio ĩmediate ad gratiã. nam dolere de vno pctõ sine alio nõ sufficit ad salutẽ E Unde quilibet pctõr qui sentit se viciorꝫ fece sordidatũ p remediũ pñie. ꝛ primo p ↄtritionẽ ac ↄpunctionẽ cordis studeat sua facinora emendare. nam aĩa illecta malis moribus amittit decorem virtutũ quem non põt recupare nisi p pñie lamentũ. hoc est cõtritione vera. qꝛ nunq̃ pctm̃ dimittit nisi hõ p interiorẽ dolorẽ ↄteratur. d hoc dicit btũs hieronimus. nulla vnq̃ culpa remittitur ob quã homo nõ alia amaritudĩe aut tristitia anxiat. nam tunc pctõruꝫ salus veraciter incipit. vt dicit hug. de sancto victore. qñ veraciter p delictis ingemiscit. qꝛ amaritudo cordis siue gemitus qui assumit p peccatis mentem purgat ꝛ deuꝫ misericordẽ ac placabilem reddit homĩ. probat hoc ber. sic. d. Amaritudo cordis mentẽ purgat. angelos letificat. deũ placat. Et remigius. Tunc nimis misericors est ipse deus dñ noster ob culpam aĩmus tristis sibimet fuerit ꝛ molestus. Item d eodẽ btũs amb. Quis ambigit qm̃ mesticia penitẽtis homĩs oculos sibi violenter attrahat ↄditoris. Et qꝛ dõs cor cõtritũ ꝛ humiliatũ nõ despicit. ideo assumamus verã cordis ↄtritõeꝫ ꝛ cõpũctionis amaritudinẽ qui p volupta tes ꝛ carnalia desideria a deo discessimus. Ad hoc hortatur nos btũs augu. sic dicens. Non sint in nobis ficta suspiria ꝛ simulata. sed cũ ingẽti siti studeamus adhibere remedia preteritis pctis vt semp sollicitĩ simus cauẽdo

de futuris. Dñs eñi noluit in mundo
ꝓsperari sꝫ grauia pati vt nobis oñde
ret qui ꝑ delectatõez cecidimus cũ q̃n
ta amaritudine redire debeamus. hec
aug. F Sꝫ sunt nõnulli q̃ in mlta
sunt facinora ꝓlapsi nec tñ vt decet ꝓ
suis excessibꝰ ꝯpũgunt̃ quibꝰ necc̃e est
vt supplicia reproboꝝ ac gloriã btõrũ
habeant pre ocl'is cordis vt possint ad
pñiam ꝯpungi. Ad hoc faciendũ horta
tur btũs greg. suꝑ ezechielẽ exponẽs
illud. Et scripte erant in libro lamẽta
tões in carmẽ ⁊ ve sic dicẽs. Lamenta
tões videt. Quia ibi scripta est pñia
pctõꝝ Carmẽ vero q2 prenũciant̃ gau
dia iustoꝝ. ve ãt q2 illic expressa est dã
natio reproboꝝ. vt g̊ peccata peniteas
al's punias lege q̃ in hoc volumĩe scrip
ta sunt lamenta. Risus vester in luctũ
ꝯuertat̃ ⁊ gaudiũ in merorem. Et rur
sum miseri estote ⁊ lugete. vt aũt de ꝓ
missiõe gaudij seq̃ntis hylarescas ꝯg
nosce scripta esse carmĩa laudis eter/
ne. Beati qui hĩtant in domo tua dñe
in seculũ sc'li laudabũt te Sꝫ si adhuc
pñti sc'lo mẽte teneris adhuc terrenis
voluptatibꝰ del cãris si amare nõ potes
gaudia eterna q̃ audis. cognosce g̊ in
hoc volumĩe ve qđ scriptũ est atqꝫ ꝑ ip
sum ab aĩmo ꝑ timorẽ expelle qđ dili
gis vt possis ex iudicio carmen amare
qđ legis. ibi quippe dãnatis dicetur.
Discedite a me maledicti ĩ ignẽ eter
nũ qui ꝑatus est dyabolo ⁊ angelis eiꝰ
In hoc quippe volumĩe cuncta q̃ edifi
cãt oĩa que erudiũt scripta ꝯtinẽt̃. pec
casti ⁊ iã te penitet illicita ꝑpetrasse vt
ad agendã pñiam docearis ibi inueĩs
lamẽta. si ꝑ celestiũ gaudioꝝ mentẽ re
leuare desideras ibi ad ꝯsolatõem tuã
inuenis carmen. Si vo ⁊ mala ꝑpetra
sti ⁊ hoc te ꝑpetrasse nõ penitet sꝫ cerui
cẽ mẽtis erigis ad nullaꝫ pñie lamẽta
tõem inclinaris nulla celestiũ gaudio
rũ expectatõne corrigeris velis nolis
audies scriptũ esse Ve. ve his quos nec
timor ad pñiam humiliat nec spes ad
suꝑna premia exaltat dãnatõis sue iã
tunc penã ꝓspiciat. ⁊ sine excusatõne
in eternũ suppliciũ cadat. Quid agen
dũ est igit̃ miseris nobis nisi vt euigi
lemus ad huiꝰ volumĩs ṽba que nos
egisse meminimus d'fleamus vt ꝑ lamẽ
ta pñie ꝑueniamus ad carmẽ vite ne si
affligi modo ꝑ pñiaꝫ nolumus de post
modũ sine fine sentiamus. nec nos no
strorũ vulnerũ multitudo in desꝑatio
nẽ deprimat q2 maior est pñia medici
q̃ꝫ magnitudo languoris nrĩ. Quid eĩ
est q̃ ad salutẽ reꝑare nõ possit qui po
tuit ex nihilo creare. hec greg. G
Ne ergo ꝯtingat nos ꝓ nostris reati/
bus sustinere eterna tormenta. timea/
mus futurũ dei iudiciũ suꝑ nos ⁊ ꝑ fle
tus ac lamenta iniquitates ꝑpetratas
diluere studeamus qđ electi agere nõ
cessant. q2 ꝑ pñtem ꝯtritõem ac lacri
marũ effusionẽ se euadere eterna sup/
plicia nõ dubitant. De hoc tractat bea
tus greg. suꝑ ezechielem sic. d. Redẽ
ptor igit̃ humani generis cũ aꝑparuerit
iudex speciosus iustis terribilis erit in
iustis. Quẽ eñi mansuetũ aspiciẽt ele
cti hunc eundẽ pauidũ atqꝫ terribileꝫ
cõspiciẽt reprobi sed hũc ideo tũc ele
cti terribilẽ non videbũt. q2 modo ter
rorẽ illius cõsiderare non cessant. stu/
diosi eñi cõsiderant q̃ꝫ terribilis ad iu
dicium veniet culpas anteactas deflẽt
iminẽtes declinant pauorẽ illius quo
tidie ante mentis oculos ponũt ⁊ quã
do tremendus appareat sine cessatõne
suspecti sunt atqꝫ quotidie agunt peni
tentiã. ne quando venerit primescant.
Necesse ergo est vt peccata admissa cũ
viuimus defleamus. in assiduis eñim
fletibus in quotidiana nostra pñia ha
beamus sacerdotez in celis qui interpel

lat pro nobis. De quo p iohānem dr Si quis peccauerit aduocatum habemus apud deū patrē ihesum christum iustū et ipse est ppiciatio pro pctis nostris. Ecce exultat aīmus cū aduocati nostri potentiā audimus sz exultatiōe nostra iterū remordemur. qr ipse qui nobis aduocatus est iustus dr. nos eni causas iusticie nō habemus. iustus aduocatus iniustas causas nullo mō suscipit nec vba dare pro iniusticia psentit ¶ Quid g agimus fratres mei Sz ecce occurrit aīo quid agamus mala que fecimus et defleamus et accusem9 Scriptū quippe est iustus in pricipio accusator est sui. quilibet eniz peccator cōuersus in fletibus iam esse iustus inchoat cū cepit accusare quod fecit Cur eni iustus nō sit qr contra suam iusticiam p lacrimas seuit. iustus ergo aduocatus noster iustos nos esse agnoscet ī iudicio. quia nosmetipsos et cognoscimus et accusamus iniustos. non ergo in actibus nō in fletibus nostris sed in aduocati nostri allegatōibs pfidamus hec greg. Ecce patet q fructuosa sit et salubris sit supplius accusatio et lacrimarū effusio. Sunt aūt nōnulli qui q dem peccata pfitentur sed ea dflere cōtemnūt. Electi vo nō solū sua facinora pfitentur sz ea que nequiter ppetrauerūt fletibus diluūt atq de ingratitudine pro beneficijs sibi a deo collatis seipsos reprehendūt ac p lamēta puniunt. de talibus btūs greg. viij. mor. sic dicit ¶ Sciendū quoq est q sepe reprobi peccata cōfitent. sed flere cōtemnunt. Electi autē culpas suas qs vocibus pfessionis aperiunt districte aīmaduersiōis fletibus insequuntur. Sed qui mala quidem que ppetrauit insinuat sed flere que insinuauit recusat quasi subducta veste vulnus detegit sed torpenti medicamentū vulneri nō apponit. Confessio igit a vocali est necesse vt meror excutiat. ne vulnus prodītū sed neglectū quo licentius iam p humanā noticiā tangitur deterius putrescat. Quo cōtra p psalmistā dicit. Iniquitatem meam ego annūciabo et cogitabo pro peccatis meis. Pronūciādo etem occultū iudiciū detegit cogitando aūt quid aliud q medicamērū vulneri apponit. Sed afflicte menti et sua solicite damna cogitanti rixa p semetipsa oritur ptra semetipsam. naz se ad lamenta pnie instigat occulta se increpatiōe laniat vel dilaniat. Unde apte p iob dr. Confabulabor cū amaritudine aīme mee. pauore nāq diuini iudicij afflicti dum quēdaz malegesta plangimus. ipsa nostre via amaritudinis ad discuciendas vigilantius excitati alia etiā in nobis que amplius defleamus inuenimus. nam sepe q torpentes lauit flentibus subtilius innotescit et afflicta mens certius inuenit mala qd fecerat et nesciebat eiq rixa sua verius apit qntū a vitatis pace deuiauit. Succrescēs quippe amaritudo penitentie verecūdanti cordi importuna ingerit illata que pmisit. Districtū cōtra hoc iudicē ondit suppliciorz minas incutit pauore animū ferit pudore cōfundit motus illicitos increpat quietem noxie securitatis turbat q ei bona pditor ptulit. que ipe bonis ipsius mala respondit enumerat q iure ab eo cōditus q gratuite nutritus q pditoris grā vocatus q sepe ipse vocatus noluit q vocātis miscdia vt surdū hūc remitēteq despexit q pctōrez suū supna gratia vt prempta dereliquit. Cū igit afflictā mentē mō preplicatōem donorūz dei mō p impropia actōnis sue tanta seueritate īcrepat habet in corde iustorū amaritudo aīe liguam suā que tanto eis subtilius loquit qnto et interius

audiatur. quia vis doloris que pctā sin
gula reputās torpentē animū ad lamē
ta excitat quasi ad deū verba ꝯfabulati
onis format. in quibꝫ semetipsum cor
rectus inueniat. ⁊ ad sui custodiā solli
citior exurgat. hec greg. R Desi
deranda est ergo nobis valde cōtritio
siue ꝯpūctio lacrimarū. qꝛ ſm beatum
cyprianū. nulla est medicina prestāti/
or aīmarꝫ q̄ꝫ deuota effusio lacrimarū.
nam absqꝫ ꝯpunctōe ⁊ fletu nō remit/
titur pctm̄. Teste hugōe qui dī. Absqꝫ
fletu ⁊ lacrima nequaq̄ꝫ remittit ipsa
culpa. Qui vero ob culpā lacrimatus
nō fuerit. lacrime expꝰs eternaliter ne
quaq̄ꝫ erit. Magnā eniꝫ virtutē hn̄t la
crime. delent quippe culpā ⁊ extiguūt
gehennā. vn̄ bern̄. O q̄nta vis est in la
crimis que oēꝫ abluūt culpā extiguūt
gehennā. flectūt sn̄iam. Et beatus aug.
Una lacrima de puro corde procedēs
totū ignem inferni extinguit. hec aug.
L Sciendū etiā est ꝙ vestis innocē
tie ꝑcepta in baptismate ꝑ pctā mor/
talia sordidat ⁊ ꝑ ꝯn̄s eterna damna/
tio incurrit. sed ꝑ lacrimarū effusiōeꝫ
ipsa vestis que ꝑ peccatū maculata fue
rat abluit ac mūdatur. de hoc crif. sup
illud psalmi. Fuerunt michi lacrime
mee ⁊c̄. Dicit. lacrime sunt que celum
pulsantes. expellūt crimina ⁊ ꝯsciam
decornant sonent in ore pn̄e v̾ba. ⁊ mo
uent verba in pctōre pietatis veniam.
implet caput aqua. tumescunt oculi.
irrigant gene. decurrūt riuuli ⁊ deus ī
dulgentiarū mentē exhylarat lacrime
sunt que reconciliant deū a pctis redi
mūt aīam ⁊ sanāt languores. eius sor
dentē aīme vestē lacrime lauāt ⁊ dant
illi remissionē. Item dicit. Sicut ve
hemens ymber cū prorūpit fit serenitas
sic lacrimis effusis apparet tranquilli/
tas ⁊ perit caligo reatuum ⁊ sicut per
aquā ⁊ spiritum sic ꝑ lacrimas ⁊ cōfes
sionē denuo mundam̄. hec crif. M
Ecce qūo per ꝯpunctionem ⁊ gratiam
lacrimarū vestis innocentie ꝑ peccatū
sordidata mundat ac reformat. dn̄s
namqꝫ ipsas lacrimas de corde ꝯtrito
effusas pro baptismo reputat. Teste
ysidoro qui dicit. Lacrime penitentiū
apud deū pro baptismate reputantur.
Quia misericors dꝰ paratus est nobis
peccata ꝑcere ⁊ pn̄iam nostrā ad inno
centiā deputare si ꝑ lacrimas renasci
studeamus. De quo dicit beatus greg.
Libenter obliuiscit deus ꝙ nocētes fu
imus paratus est nobis pn̄iam nostram
deputare ad innocentiam si inquinati
post aq̄s salutis renascim̄ ex lacrimis
hec greg. Et nisi omīpꝰs dꝰ ex sua benig
nitate remediū penitentie ꝯpūctionis
ac lacrimarū effusionē hoībus ꝓui/
disset raro aliquis saluatus fuisset. qꝛ
sicut baptismus abluit a pctō origina
li ⁊ a vicijs ꝑpetratis sic ꝯtritio siue cō
pūctio ⁊ aqua lacrimarū purgat a ma
lis criminibus post baptismū ꝯmissis
testat hoc iohēs abbas montis synai ī
tractatu de. xxx. gradibꝫ sic. d. Luctus
seu lacrimarū fons maior est supra ba
ptismū baptismus ꝯstitutus lꝫ queād
modū presuptuosuꝫ si ex ꝑte quod dꝛ
eo ꝙ ille quidē ab īgenitis nobis ⁊ an
te patratis malis est purgatorius. iste
vero postea patratorū. Et illū quidem
ꝑuuli oēs suscipiētes sordidauimus
ꝑ hūc vero ⁊ illū repurgamur. Qui ni
si ex dei benignitate hoībus datus fu/
isset raro vel difficulter inuenirent qui
saluati fuissent Et quidē suspiria ⁊ me
sticia ad dominū clamāt. que vero ex ti
more sunt lacrime intercedūt. Que ve
ro sanctissime charitatis supplicatōeꝫ
acceptā deo nobis declarant. Sicut ni
hil ita humiliati sicut luctus conuenit
ita nihil ei sicut risus contrariatur de
tinens beatam sancte compunctionis

gaudentē tristiciam ꝛ ne desistas ab ea opatiōe que in ipsa est quousqꝫ cū cōsidentia subleuata ab his pretereuntibꝰ et mundū te cristo cohibeat. Esto ergo merens absqꝫ amore dñi siomis ad tuū cor inquisitionē faciens seu agens. timent enī merorē demones sicut latrones canes. Non est nobis ad pñs. o amici in his que sunt ad nuptias puocatio. Omīo igiꝛ qui vocauit nos nūc in his ad pñs ad luctum vtiqꝫ vocauit Quicūqꝫ in luctu incessabili ꝫ deum graditur iste diē festuꝫ agere quotidie non quiescit. Qui vero corpaliter diē festum agere non desistit. hunc luctus eternus suscipiet in futuro ¶ Nō est in carcere gaudiū his qui iam sententiā receperūt ꝛ non est veris monachis gaudiū sup terrā. Esto ergo tamqꝫ rex altus in corde tuo in humilitate sedens iuberi sui vade ꝛ vadit ꝛ dulci luctui veni ꝛ venit ꝛ suo nostro tyrāno corpi fac hoc ꝛ facit vnde etiam si magnas ꝛ altas aliqꝫ puersiones exequimur cor aūt merens nō possidemus ipsas qꝫsi vanas existimemus. Oportet enī ꝛ vere optet post lauachrū iterū inquinatos igne cōpūctōis ꝛ miscdia dei suas ipsorū manus ab inquinamento picis abstergere. non aūt inculpabimī o amici in exitu aīme aut inquiretur a nobis quare non fecerimus mirabilia sed nec qre nō theologisauerimus nec qre cōtemplatiui nō fuerimus ꝫ ratiōnē omīno dabimus deo. qꝛ pñiam nō egerimus ꝛ qꝛ humiles nō extiterimꝰ et qꝫ indesinēter nō luxerimus. hec iohānes abbas. De virtute etiā istaruꝫ lacrimarū dicit rabanus sic. Lacrime humide nature sunt vt sordes anīe abluāt ꝛ pditū baptisimū restituāt. salse vt fluxum carnis restringant. calide vt frigus torporis excutiāt. clare vt lacrimantē ad eternā claritatē pducāt. hec rabanus. Et sicut p vitā viciosam deꝰ effugatur a corde sic lotū p aquā lacrimarū iterū ad cor reuocatur ꝛ efficiꝛ homo habitaculū dei. de hoc dicit beatus bern̄. Cor fonte lacrimarū mistice baptisatum. hoc dulce dei maiestatis hospitiū deo adoptatum. hec bern̄. Hec etiā aqua anīas que erāt sponse xpi. ꝫ pter sordes pctōrum repudiate a maculis pvicia ɔtractis abluit ꝛ deo sponsam acceptā reddit. de qua dicit btūs augu. Aqua lacrimarū balneū est quo abluantur sordes vt fiāt celestis regni sponse. hec ille. Nam vita pctōris deo indigna esse nō pt que sordes p peccatū ɔtractas p cordis ɔpūctionē ꝛ fletū lauare studet. De hoc dicit beatus gre. tāto nāqꝫ amplíꝰ pctī rubigo ɔsumiꝛ qꝫto pctōris cor cū magno caritatis igne decremaꝛ. Ad vos igiꝛ fr̄es oculos mētis reducite qꝫcūqꝫ vos ī adolescētia qꝫcūqꝫ ī iuuētute deliqꝫsse meministis deflere. morū opeꝫ qꝫ maculas lacrimis tergite. Ecce ad recipiendos nos supne pietatis sinus apitur nec maculosa in nobis vita ɔtemnitur p hoc enī qꝫ inquinationē phorrescimus interne iaꝫ mundicie recordamus. Reuertentes nos dñs clemēter amplectiꝛ. qꝛ peccatoꝝ vita indigna ei iam esse nō pt que fletibus lauaꝛ vnō vnusquisqꝫ nēm ad pñie lamēta recurrat dū flere ante percussionē vacat. hec grego. ¶ Ad exhortatōem igiꝛ huius sanctissimi viri ad lamenta pñie ccurramus dū tempus vacat ī hac luce sumus ꝛ nostras iniquitates ꝛ pctā per lacrimas diluamus. Ad hoc faciendū monet etiā abbas effrem omelia. iiij. cū dicit. Quicūqꝫ dño peccauerit modo dum tempus est hominū vitam amittere aut tenere defleat incessanter vt p lacrimas possit gratiam indulgentie promereri assidue lauet corpusculum lacrimis ꝛ

pectus tundat gemitibus vñ al's vnū
volo vos scire fratres eo ꝙ nō est sup
terram dulcius gaudio ꝯpunctiōis in
hora illa qñ quis ad deū ex toto corde
suspirat cū lacrimis tūc letatur dñs ⁊
ꝓpter lacrimas repromittit illi gaudi
um in futuro. Beatus igit̄ ⁊ vere btūs
qui habet ꝯpunctionē s̄m deū. Audite
carissimi virtutē ꝯpunctiōis. Cōpun
ctio sanitas aīe est. Cōpunctio pctō
rū remissio est. Cōpunctio spiritus ac
tū ducit ad se. Cōpūctio vnigenitū cri
stū facit habitare in se. Lacrime apud
deū fiduciā dāt semꝑ vbi lacrime abū
dant ibi cogitatōes male non approxi
māt. Quid dulcius dulcedīe lacrima
rū. quid desiderabilius beatitudine il
lius qñ ipsum dñm vidit aīa orans ⁊
ipsum meditat̄ die ac nocte. Thesaurꝰ
ergo bonus est ꝯpūctio cordis ⁊ īenu
merabile gaudium. hec abbas efrem.
magne eñ sunt efficacie lacrime q̄ ex
puro ⁊ humili corde procedunt. nam
iram dei placant gratiam amissam re
parāt infirmū dissipant pctōres iusti
ficant angelos letificant celos reserāt
Istas prerogatiuas lacrimaꝝ. beatus
berñ. tāgit cū dicit. O beatissima lacri
ma de penitētis q̄ diuinā placas iram
tu es archa recōciliatiōis gratie repa
trix. O felix lacrime effusio reserans
celum inebrians angelos satians san
ctos iustificās peccatores dissipās in
fernū. Gaudēt namqꝫ angeli in ꝯuer
sione ⁊ pñia peccatoꝝ. salutē hominū
expectantes ⁊ sitientes lacrime pñie
vinū eorū. quia in illis odor est vite sa
por gratie indulgentie gustus sanitas
redeuntis innocētie serenitas vel ꝯsci
entie suauitas. hec berñ. De virtute etiā
lacrimaꝝ ⁊ eaꝝ fructuoso effectu petrꝰ
damiani sic dicit. quicūqꝫ frater secu
lū ꝑfecto corde deseruit mentis sui la
tibulū petat vbi ad videndam creato
ris sui faciem totis visibus inardescat
ad lacrimas anhelet. Lacrimas adeo
quotidianis precibus flagitꝫ. lacrima
rū quippe mador aīmam ab omni labe
purificat ⁊ ad proferēda virtutū germi
na nostri cordis terrā fecundat. Por
ro lacrime que a deo sunt diuine exau
ditōis tribunal fiducialiter adeunt ⁊
impetrantes presto qđ petunt. de pctō
rum nostroꝝ certa remissione ꝯfidunt
lacrime sunt veraces ac doctissime in
q̄libꝫ hūane ignorantie dubietate ma
gistre ¶ Nam dubitantes ex ali
quo vtrū deo placeamus necne nunqꝫ
meliorē certitudinē capimus qꝫ cū ve
raciter lacrimātes oramus. tūc eñ q̄c
quid agēdū mens nostra decreuerit su
per hoc rursum ambigere nccāriū iam
nō erit. Porro lacrime diluūt spurci
ciarū om̄e in meretrice ꝯtagiū ⁊ īmun
dis manib⁹ tribuūt vt nō solū pedū sꝫ
et dñici capitis mereant̄ attactum. La
crime tribuūt vt negator apl'us modo
non pereat omīo post lapsuꝫ. sed vltro
etiam vt supra ceteros celestis curie se
natores obtineat principatum. Lacri
me contulerunt dauid post adulteriū si
mul ⁊ homicidiū profundissimum ba
ratrum non modo regnū cū vita nō ꝑ
deret sed vltro etiā promissionē here
dis ex se nasciturī cū iuramento susci
peret qui ⁊ regni sui solum oīm regna ꝑ
petua possideret. Porro aūt ⁊ si cūcta
lacrimarū dona ꝑcurrere voluero pñs
forte dies claudit̄ qꝫ exemplorū copia
subtrahatur. He sunt eñ q̄ ⁊ anīam a
peccatorū labe purificāt ⁊ cor vagū in
oratione ꝯfirmant. He sunt que dino
rore pauerūt gaudiū ⁊ dum ꝑ oculos
carnis erumpunt ad spem se eterne et
supne beatitudinis erigunt. nō eñ pos
sunt in sua petitione ꝯtemni que ⁊ ma
gnas habēt voces quas profecto voces
ille ad eum frequenter emiserat ⁊ q̄d

adoptinendũ poſſꝫ ſubtiliter nouerat
qui dicebat audi orationē meam dñe
et deprecationē meā auribus ꝑcipe. la
crimas meas eñ nõ oculis attendi: ſꝫ
auribꝫ ꝑcipe. lacrimas poſtulat voces
ineſſe lacrimis manifeſte deſignat. la⸗
crime nempe cũ in ꝯſpectu iudicis ſup
plicant nihil heſitant. ſed ſic miſcdiã
tanq̃ ꝓprij iuris ſibimet vendicãt ⁊ im
petraſſe ſe qð petierant ꝯfidenter exul
tant. O lacrime delicie ſpiritales ſuꝑ
mel ⁊ fauũ atqꝫ omĩ nectare dulciores
q̄ mentes ad deũ erectas iocũda ſapo⸗
ris intimi ſuauitate reficiũt ⁊ arida at
qꝫ tabeſcentia corda hauſtuũt ſuperne
gratie medullitus irrigant. terrenorũ
namqꝫ dapũ ſapores atqꝫ dulcedines
ſuꝑficiem quidē palati guſtantis oble
ctant. viſcera aũt interiora non pene⸗
trant. Sapor vero diuine ꝯtemplatio
nis oĩa interiora noſtra replet vegetat
et obdulcat. lacrimãtes equidē oculi
dyabolũ terrent ⁊ ſic lacrimarũ erum
pentiũ expauet impetũ ac ſi procelloſi
ymbris grandinē vel fluẽtiũ vndiqꝫ vẽ
torũ effugiat quis tempeſtatē. nam ſic
ſpinoſi torrentis ſuꝑueniẽs cunctis al
ueum ſordibus purgat ſic lacrimarũ
profluentiũ curſus ex mente fluẽtis di
abolice verſucie ſemina ⁊ oñs ſorden
tiũ viciorũ peſtes eliminat. hec petrus
damiani ❡ Et notandũ ꝙ quicũ
qꝫ hãc gratiã hr̃e deſiderat. neceſſe eſt
vt diuini ignem amoris in corde habe
at. nam ex igne dilectõis dei hec vnda
profluit ⁊ ecõtrario quanto valentior
vnda lacrimarũ a penitẽte profluxerit
tanto maior ardor diuine dilectionis
in corde huĩ hominis incaleſcit qð
probat ibidē petrus damiani ꝑ pulcrũ
exemplum ſcripture ſic dicens. hec in
quã aqua videlicet lacrimarũ compũ
cti ex igne ꝓfluit. vt quiſquis affluere
ymbris inundatione deſiderat diuini
amoris ignē prius neceſſe eſt vt in ca⸗
mino ſue mentis accẽdat qð facilius
exprimere poſſumus ſi quod in ſcðo li
bro macha. prohibet hyſtorialiter ge⸗
ſtum ad mediũ deducemus ait ẽ ſcrip
tura. Cũ in ꝑſidem inquit ducerentur
patres noſtri ſacerdotes qui tũc dĩ cul
tores erant acceptũ ignem de altari oc
culte abſconderũt in valle vbi erat pu
teus altus ⁊ ſiccus ⁊ in eo cõcitati ſũt
eum. ita vt oĩbus eſſet ignotus locus.
Cum aũt preteriſſent multi anni pla⸗
cuit deo vt mitteret neemias a rege ꝑ⸗
ſidis. hic miſit nepotem ſacerdotē. il⸗
lorũ qui abſconderent ad requirendũ
ignē. ⁊ ſicut narrauerũt nobis nõ inue
nerũt ignē. ſed aquã craſſam. In qui⸗
bus omĩbus verbis illud vnũ attendē
dum eſt vbum ſpecialiter ꝙ in alto et
ſicco vallis puteo prius abſconditur ⁊
poſtmodũ nõ ignis ſed aqua craſſa a q̄
rentibus inuenitur. mens quippe ſince
ra atqꝫ ꝑfecta deum intentõe querens
nõ incongrue ꝑ puteum vallis altũ de
ſignatur ⁊ ſiccũ que nimirũ a fluidis il
lecebrarũ carnaliũ voluptatibus ⁊ ter
rene ꝯcupiſcentie ruderibus alte defoſ
ſa ⁊ in vere humilitatis eſt cõualle fun
data. huic itaqꝫ puteo ſacrificij ignis ĩ
mittitur. cũ in electi cuiuſlibet mẽte di
uini amoris flãma ꝯcipitur atqꝫ ad ce
leſtiũ deſideriũ pius aĩmus inflamat̃.
ſꝫ hic ignis in aquã vertit̃. qr ex igne
diuini amoris lacrimarũ ꝯpunctio ge
nerat̃. Et notandum ꝙ nõ pura aqua
dumtaxat. ſed craſſa aqua narrat̃ illic
reperta Quid eñ eſt craſſa aqua niſi la
crimarũ ꝯpũctio diuine proculdubio
gratie pinguedine ſaginata qua vide⸗
licet ſaginari pĩguedine eſtuabat pro
pheta cũ diceret. Sic adipe ⁊ pingue⸗
dine repleatur aĩa mea. Hec pretere
undũ ꝙ abſcondentes hunc ignē con
cutari quidē fuiſſe non autē funditus

extinxisse referunt quia nimirū ignis
diuini amoris quē ī ara nostri cordis
attendimus vt ex aromatibus bonoꝝ
operū suaue deo sacrificiū offeramus
ipso nostre ꝯuersionis initio intus qui
dē debet occulte semꝑ ardere nō aūt fo
ras se ꝑ vacue glorie flāmas expādere
Concutat̄ aūt sopitis flāmis nō autē
vi priuat̄ ardoris vt nō prorsus intere
at sȝ sese postmodū mirabiliter ignis
in aquam vertat. hec porro aqua ꝯpun-
ctio videlicet lacrimarū nō solū nos a
peccatorū ꝯtagione purificat. sed etiā
vt placeat ipsa deo bona nostra ꝯmen
dat. omē namq; bonorū operū sacrifi-
ciū in cōspectu supni iudicis suauius
redditur. si lacrimis asꝑgatur vnde il-
lic apte subdit̄. Et sacrificia inquit q̄
imposita erāt iussit sacerdos neemias
aspergi aqua ipsa ⁊ ligna que erāt suꝑ
posita. Sed cū opeꝝ nostroꝝ sacrificiū
rete ꝯpunctōnis aq̄ ꝑfundimus mox
mentes nr̄as splendor irradiat ⁊ quic
q̇d obscurū quicquid in eis tenebrosū
eatenus latebat illustrat. Quidā nāq;
nobis se tūc intime lucis radius apit
et omēs anime nostre latebras iocūda
fulgoris serenitate ꝑfundit qua ꝓpter
illuc cū premitti t̄ quia iussit haurire ⁊
auferre sibi ⁊ sacrificia que imposita e
rāt iussit sacerdos neemias asꝑgi aq̄
ipsa ⁊ ligna que erant supposita proti-
nus hystorie series addidit hoc cū fac-
tum esset ⁊ tꝑs affuit quo sol refulsit ꝑ̂
us erat in nubilo ⁊ accēsus ignis mag
nus ita vt omēs mirarent̄. Audiuim⁹
antea q̄ aqua pro igne repta est. Nūc
econtrario d̄r quia ꝑ asꝑsionem aque
ignis magnus accensus est. Ergo ⁊ ex
igne aqua nascitur ⁊ ex aqua ignis in-
uicem procreatur. quia videlicet ex ig
gne diuini amoris gratia ꝯpūctionis
oritur ⁊ rursus ex compunctione lacri
marū desiderij celestis ardor augetur.
Alterum siquidem pendet ex altero ⁊
sibimet vtrumq; prestat dū ex amore
dei lacrimarum compunctio profluit.
Rursusq; ꝑ lacrimas ad amorem dei
mens nostra feruentius inardescit. in
qua autem mente huius alternatis re
ciproca varietas agitur ab omni pro-
culdubio reatus sui squalore purgat̄.
vnde illic nō incōgrue postremo sub-
iūgitur. Appellauit autē neemias hūc
locum. netphar q̄d interpretat̄ purifi-
catio. Locus itaq; noster vbiq; sacrifi
cium offertur vbi aqua ignis vt dictū
est varietas alternatur. fidelis est aīa
que profecto nō incōgrue purificatio
dicitur quia dum nunc supni amoris
igne decoquit̄ nūc contriti cordis fle-
tibus mūdatur velut secūdi baptismi
fluentis abluitur. hec petrus damiani.
Ecce appet satis clare ꝑ precedentia
dicta sanctorū patrum quāte virtutis
lacrime penitentiū quante efficatie
sunt. Et ideo a cunctis fidelibus maxi
me tamen a peccatoribus penitentia ī
digentibus sunt desiderande lachri-
me.

Filius.

Non sufficio gaudens admirari
de tam excellenti dono dei eo q̄
gratia compūctionis ⁊ lacrimarū tan
tam habeant efficatiam ⁊ virtutē. Sȝ
rogo de hoc informari qualiter homo
carens gratia lacrimarum ⁊ eā deside
rans habere. ꝑ quē modum possit illā
a deo obtinere.

Capitulum. II. Pater. R

Scire debes q̄ ꝯpūctio siue lacrimarū effusio
ꝓcedit ex spūsancto. testāte leone pa-
pa. q̄ dr̄ in quodā s̄mōe sic. Ab ip̄o enī
videlȝ spūsctō sunt lacrīe penitentiū
Quisquis ĝ ꝓpter sua pctā in suo corde
se senserit ꝯpūctū. sciat hāc grāȝ a deo
sibi esse infusam. nam d̄s inhabitādo

per spiritum sanctum in corde homis cōpunctos ⁊ lacrimantes facit. de hoc qdā doctor sic dicit. Quisquis pctōrū memoria ↄpungitur ad lamenta. iam dei circa se pńtiaz sciat. qñ ex eo qđ admisisse se recolit interius erubescit. suoqꝫ iudicio penitēdo iā se punit. hec ille. Hāc ↄpunctōis grāz desiderabat iob cū dicebat dimitte me vt plangaz paululum dolorem meum. Sup quo greg. ix. mor. sic dicit. Tunc ad plangendū dolorem nos dñs dimittit. cuz et mala que fecimus demonstrat. atqꝫ adhuc eadē flenda que cognoscimus adiuuat. culpas oculis obicit. ⁊ pia manu grē vincula cordis soluit. vt ad vocatōez pńie mens nostra se erigat ⁊ carnis soluta ↄpedibus in auctorē suū libera gressum amoris tendat. hec grego. Et quia ↄpunctio lacrimaꝝ vt predictum est ex gratia nostri conditoris procedit necesse est. qui donum lacrimarū habere desiderat. vt ab omnipotenti deo ꝑ humiles preces ac virtuosam vitam istud querat. Per hec igiť duo videlicet ꝑ orationes humiles ⁊ ↄuersationē virtuosam. si quis in his ꝑseuerauerit ⁊ donum hmōi pecierit gratiam ↄpunctiōis ⁊ lacrimarū procul dubio obtinebit. ꝙ autem ꝑ orationes humiles querenda sit gratia lacrimarū. S Beatus greg. exponēs illud iudiciū vbi dicitur ꝙ caleph tribuit axe filie sue irriguū inferius ⁊ superius. dicit sic. Axa sup azinū sedet cū irrationabilibus carnis motibus anima presidet. q̄ suspirans a patre terram irriguā petit. quia a creatore cum magno gemitu cordis querēda est gratia lacrimarū. Sunt em̄ qui iam receperunt libere pro iusticia loqui oppressos nō teneri. indigentibus tribuere. ardorem fidei habere. sꝫ adhuc gratiā lacrimarū nō hñt. hi terrā hñt austrlem arentē. sꝫ adhuc irrigua indigent qꝛ in bonis opibus positi in quibus ⁊ feruētes sunt. oportet vt timore iudicij vel amore regni celestis mala etiā que ppetrauerūt deplorēt. Dat ģ pater irriguū supius cū se in lacrimis celestis regni desiderio affligit. irriguū ꝟo inferius accipit cū inferni supplicia flendo ptimescit. prius aūt inferius ⁊ post irriguū supius datur. Sed qꝛ ↄpūctio primū dignitate necesse fuit vt prius supius irriguū ⁊ post inferius poneretur hec greg. T Qđ vero ꝑ vitā virtuosam ⁊ solicitudinē diligentē circa salutē aīe sue. sit etiā querenda a deo gratia lacrimarū. petrus damiani probat sic dicens. si gratia spūssancti hoīm defuerit licet mentē quis ad supnaz gloriā subleuare ↄtēdat. licet gehēne supplicia vel pctā preterita ad memoriaz reducat vel etiā dñice passiōis recolat ꝓpter hec tamen omīa lacrime nō erūpunt. cui mentis archana peccatis exigentibꝫ obdurescūt. Tu aūt sicut prudens ⁊ opposus agricola agꝝ tuū indesinenter exerce. terrā tuā cordis ⁊ corpis vomere sancte disciplīne pscinde viciorū vepres extirpare ↄtende. ⁊ sic patus quotidie tensis in celuz oculis supni ymbris mundiciā prestolare. nā supius ille arbiter videlicꝫ ocultus inspector hꝫ ad tps aquā ꝓuida dispensatōe ↄtineat. si te sic solerter agētē ac vigilē esse ↄspexerit. agꝝ suū in proximo crismatis ymbribꝫ irrigabit ⁊ ita virtutum floribus diuersis ager ornabiť. vt q̄ eatenus squalidus ac sterilis videbatur iam prouentu exuberantiū segetuz cumuletur. Quisquis ergo nō tam arido corde merere q̄ꝫ ⁊ lacrimarū inundantia queris effluere. non solum te a negociorum strepitu secularium remoueas sed et a fraterni sepe colloquij mutua confabulatione te com-

pescere. Omnes a te mundane actiones curas ac sollicitudinis amputas. et eas tanq̃ rudorũ moles ⁊ meatus obstacula obstructi fontis submouere festina. Sic enim in cauerna terre de abysso veniens aqua colligitur. sed obicibus oppressa nõ effluit sic in humano corde ꝯsiderata profunditate diuini iudicij tristicia nascitur. que tñ per fletum lacrimis erũpentibus nõ emanat. si terrenorũ actuũ sufflamen obsistat. Tristicia quippe lacrimarum materia est ꝫ vt huiusmodi fontis possit vbertatiꝫ vena ꝓfluere. satage cũcta negocij obstacula remouere. Maliciam quoq; iram ⁊ odiũ ⁊ reliquorũ viciorũ pestes d' ãtro tui cordis elimĩa. ne si te accusatrix ꝯsciã forte ĩmordeat. mẽs tua intimi roris vacua facta in ardoribus ariditate formidis tapescat. Sanctitatis quippe fiducia ⁊ testis innocẽtie ꝯsciã est ⁊ puraꝫ mentẽ celestis gratie riuulus irrigat ⁊ ĩsoluit in lacrĩas duriciã squalidi cordis emollit ⁊ fluẽdi meatũ fletibꝰ apit. sit ergo ꝯsciã tua pura nitida mũdã. sit sincera atq; ab oĩ labe nequiciarũ spũaliũ defedata. vt dum ꝯtricio cordis erumpe properat obex mordacis ꝯscientie non obsistat. hec pe. da. Ecce habemus q̃liter querẽda sit ⁊ obtinenda gratia lacrimarũ videlicet ꝑ deuotaꝫ orationẽ ⁊ ꝑuite puritatẽ. Si quis igitur in his ꝑseuerauerit gratiam predictã a dño ꝯsequet̃. Nam spiritussanctus videns hominẽ virtutibus adornatũ cor illius ingredit̃ ⁊ ꝑ suã pñtiam illud in amore suo accendit ⁊ ꝑpñs ad lacrimas fundendũ cõpungit. Maculosa vo ac viciosa corda inhabitare dedignat̃. ⁊ ideo lacrimarũ ꝯpunctionem habere non merentur. Filius.

Quomodo si homo vitã suã emendauerit a vicijs abstinẽdo ⁊ pro ut dñs donauerit religiose viuendo ⁊ effuderit humiles preces coram deo ꝓpter gratiaꝫ lacrimarũ obtinendã nec talem gratiam assecutus fuerit vtrum cõtritio siue ꝯpunctio absq; lacrimis valeat ad delenda peccata. Et vtrum aliqua ꝯpunctio possit vicem supplere siue locum lacrimarum.

Capitulum. III. Pater.

Adhas questiones prout gratia dei inspirauerit ita respondeo. Omĩps igit̃ deus cui apta ⁊ nota sunt omĩa corda filiorũ hominũ. respicit voluntatẽ singulorũ ⁊ quicquid boni facere homo nõ p̃t quod tñ libẽter facere vellet si possꝫ hoc deus pro facto deputat. Testat̃ hoc beatus ambro. sic dicens. Affectus tuus opi tuo nomen imponit. quicquid vis et nõ potes deus pro facto reputat. hec ambro. Vñ quisquis est peccatis grauatus ⁊ non põt pro suis excessibus lacrimas effundere. doleat tñ ex toto corde se offendisse deũ ⁊ lugeat. veniam a dño ꝯsequetur. qui piam voluntatẽ se humiliter inuocantiũ respicit. nã contritio ⁊ meror ⁊ suspiria etiam sine lacrimarũ effusione cũ haberi non p̃t valent pctã diluere. De hoc dicit iohẽs abbas mõtis synai in tractatu de. xxx. gradibus sic. Sunt aĩe que lacrimari ⁊ lugere nõ valent. sed ꝑ tristiciã ⁊ merorem ⁊ ꝯtritionem multaq; suspiria peccata diluunt ⁊ abstergunt. hec ille. Hoc idẽ sentit petrus damiani sic. d. Cum igitur mẽs hominis celestis gratie rore perfunditur ꝑ compunctionis fletum lacrimarum mundantium ymbribus irrigat̃ vbi ⁊ si ex carneis oculis lacrime nõ erumpant. ipsa tñ amaritudo cordis a lacrimarũ fructibꝰ nõ elongat. Quia qd' ex ramo exterioris accidẽtie nõ colligit̃ in ipsa cordis hu

midivirenti semꝑ radice seruat᷑. suffi
cit em̄ si mens sit flebilis etiā si iugiter
nō possit. vnde cū visibiles lacrimas
non potest quis ex oculis carnis expri
mere sufficiat excessus ꝓprios īntra cō
triti cordis archana deflere. hec petrus
damiani. Patet igit᷑ ex predictis qua
liter gemebunda ꝯpunctio etiam sine
lacrimarū effusiōe deleat peccatū. que
tn̄ gratia quāuis haberi nō possit debꝫ
tn̄ ab vnoquoqꝫ desiderari. Solet aūt
pius dn̄s a se etiā timentibꝫ hanc gra
tiam plerumqꝫ subtrahere quia cernit
ex hoc dono posse aliquos superbire. ⁊
ideo non donat vt in humilitate ꝑma
neant. Confert tn̄ penitētibus ad se cō
uertentibꝫ validam ꝯpūctionis gratiā
que delet peccatū ⁊ supplet locuꝫ lacri
marū. sed talem ꝯpunctōem sine lacri
marū effusione nonnulli penitentes ꝑ
modico ducūt ⁊ in timore ⁊ humilita
te ac statu bono ꝯseruantur. ista tangit
iohānes abbas in tractatu de .xxx. gra
dibus sic dicens vidi in quibusdā lu-
ctum ⁊ vidi in alijs ꝓpter penuriaꝫ lu
ctus. luctum qui licet habentes tanqꝫ
nō detinentes affliciunt᷑ ꝑ bonū ⁊ ꝑ bo
nam ⁊ pulcram ignorantiā impreda-
biles manent. solet em̄ ⁊ ipsuꝫ larima
rū donum magis vacuos plerumqꝫ ex
tollere q̄ ex re quibusdam nō datur vt
huius priuatōne ⁊ inquisitōe in suspi
rijs in merore ⁊ tristicia aīme seipsos
affligant. ⁊ profunda ꝯtristatiōe ⁊ ex
tenuatione penurie luctus augustient᷑
que locum lacrimarū sine ꝑiculo hn̄t.
quāuis ab eis hec cōuenientius pro ni
hilo reputentur. hec abbas iohānes.
Hec hanc autoritatē sancti viri colli-
gere possumus ꝙ ꝯtritio meror ⁊ ꝯpū
ctio ⁊ suspiria que habentur pro pecca
tis etiā sine fletu locū supplēt lacrima
rū. Patet igit᷑ responsio ad supius in-
terrogata ꝙ ꝯtritio siue ꝯpunctio q̄ ex

mesto ⁊ humili corde ꝓcedit etiā sine
lacrimis pōt tanta esse ꝙ delet pctm̄ ⁊
supplet locum lacrimarū A Sed
sciendū ꝙ sunt nonnulli qui post pctā
ꝑpetrata ad deū per pn̄am redeunt. ⁊
statim in principio ꝯuersiōis sue gra-
tiam lacrimarū a dn̄o percipiūt quaꝫ
etiam gratiā per timorem dei ac bone
vite studiū ⁊ humilitatē in seipsis cu
stodiūt ⁊ ꝯseruant. Et sunt nōnulli. q̄
quidē lacrimarū gratiā in cōuersiōis
nouitate ꝑcipiūt. sed hāc per incuriā
seu negligentiā vel vitam inordinatā
ac viciosam perdūt. Et sunt nōnulli.
qui quāuis ꝑ suis excessibus ⁊ pctīs
doleant. valde ac ꝯpungant᷑. lacrimas
tn̄ pro delictis suis fundere nō valent
Et sunt nonnulli qui in principio sue
ꝯuersionis sua pctā flere nō valent. fa
ciunt tn̄ quod possunt se per ꝯpunctio
nē cordis seu gemituꝫ ac merorē affli
gentes. vitamqꝫ suam emendantes ⁊
cū diligentia custodientes. Hi tales
sic in tali proposito perseuerantes per
cipiūt processu temporis ex dono dei
et gratiaꝫ lacrimarū ⁊ sic vterqꝫ homo
ꝯsolat᷑ interior gemendo exterior flen
do. nihil em̄ ita reficit aīaꝫ peccatricē
siue ꝯsolatur queādmodū humilis ef-
fusio lacrimarū. De hoc dicit richar.
d̄ sancto victore super illo v̄bo fuerūt
mihi lacrime mee ⁊c. Hmōi panes ho
mo interior aliqn̄ solus comedit. ali-
aliquando etiaꝫ vt secum comedat do
mesticum suum vix multa fatigatione
compellit. Panem suū spiritus solus
comedit. qn̄ animus quidem de pecca
tis dolet. verum tamē lacrimas nulla
ratione extorquere valet. panem dolo
ris pariter comedunt ⁊ cibum vinum
quasi vnanimiter sumunt. cū interior
homo profunde ingemiscit. ⁊ ad eius
gemitū exterior homo vbertim lacri-
mas fundit. hec richar. Inter hec eti-

am sciendum q sunt nonnulli. qui cō punctionē lacrimarū pcipiūt. sed hūi militatē circa eandē gratiā non habēt nam contra proximoꝝ vitam nōnūq̄ se erigunt. vel contra ꝯditoris ordinationē murmurant. aut etiā propter cō modum tpale seu vanam gloriam hoc agere student. De talib⁹ beatus greg. ix. moꝛ. exponens illud iob. Si lotus fuero quasi aquis niuis sic dicit Sunt nōnulli qui lamenta habent. sed humilitatē nō habent qui afflicti plangunt sed tamen in ipsis fletibus. vel contra proximoꝝ vitam supbiunt vel contra ordinationē cōditoris erigunt. hi nimirū aquas habent sed niuis aquā nō habent ⁊ mundi esse nequeūt. quia hūilitatis fletib⁹ minime lauant. Aquis autē niuis a culpa se lauarat. qui confitenter dicebat. Cor contritū ⁊ humiliatū deus non spernit. Qui eñ lamentis affligunt sed murmurādo rebelles sunt. mentē quidē ꝯterunt. sed humiliari ꝯtemnunt. Quāuis aque niuis intelligi ⁊ aliter possint. Aqua eñ fōtis et fluminis ex terra oritur. aqua vero niuis ex aere proruit. Et sunt pleriq̄ q̄ ꝓ orationū lamenta se cruciant. sed totis lamentoꝝ laboribus. ad desideria terrena exsudant ꝯpungūt in precibus. sed felicitatis transitorie gaudia exquirunt. hos itaq̄ niuis aqua nō ablnit. q2 eoꝝ fletus ab ymis venit. Qua si eñ ex terre aqua profusi sunt. qui ꝓ terrenis bonis in precibus cōpugunt Qui vero idcirco plorant. quoniā premia eterna desiderant aqua niuis hos deluit q2 celestis ꝯpūctio infundit. nā cū ꝑhēnē patriaȝ ꝑ lamenta appetūt eiusq̄ desiderijs accensi plāgūt a summis accipiunt vnde mūdentur. Sed quousq̄ pena corruptōis astringimur quātūlib3 rectis opib⁹ luceamus verā mūdiciaȝ tñ nequaq̄ apprehendimus sed imitamī vnde apte ꝑ iob subditur. Tamen sordib⁹ intinguis me. Deus nos sordib⁹ intinguere dicit. i. intinctos sordib⁹ demōstrare. q2 quanto ad illū verius ꝑ bona opa surgimus tāto subtilius vite nostre sordes cognoscimus. quib⁹ ab eis mundicia discordamus. Ait ergo. Si lotus fuero ⁊c̄. ac si apte dicat. Quāuis lamētis supne cōpūctōis infundar. q̄uis ꝑ studia recte opatōis exercear. in tua tñ mundicia video q immūdus sum. intentū quippe deo aīam ipsa adhuc corruptibilis caro diuerberat. eiusq̄ amoris pulcritudinē obscenis ⁊ illicitis cogitationū motibus fedat. naȝ mūdos nos ad pfectū reddere vel vita vel lacrime nō valent. quousq̄ nos mortalitatis nr̄e corruptōis tenet ꝯditio. hec gre. ¶ Vnō quisq̄ gratiā lacrimarū a dn̄o ꝑcepit illam studeat ꝑ humilitatē ⁊ bonam ꝯuersatōem in seipso cōseruare.

¶ Si quis vero hanc gratiaȝ habitā ꝑ incuriā aut negligentiā seu etiaȝ vitā inordinatā a se elongatā senserit ꝑ pniam ⁊ gemitū cordis ac vite emēdationē conetur illaȝ in semetipso reformare. Si quis donū lacrimarū nō dū est assecutus. ꝑ hūiles orones ⁊ lamenta pnie ac vite puritatē laboret a dn̄o illud obtinere. ⁊ dū donū ꝑdictū adeptus fuerit videat ne ꝑ negligentiam aut aliqd viciū seu elationē mētis hoc ꝑdat. Si qs vo ꝑdictā grām lacrimaꝝ ex corde hr̄e desiderat ⁊ ꝑ illa obtinēda se ꝑ gemitus ⁊ lamēta ac merorē aīe intus mactat. nec tñ asseq valeat qd precat. talis nō desper. s3 sua flagicia ⁊ pctā ꝑ ꝯtritōeȝ ⁊ ꝯpūctōeȝ cordis ac lamēta pnie studeat abstergere quia cōpūctio ac meror seu gemitus. que procedunt ex humili corde etiam fine lacrimis valent vt supra dictum est peccata delere. quia cor ꝯtritū ⁊ hu

miliatū deus nunq̄ despicit Diligen
da tamen valde est ⁊ desideranda com
pūctio lacrimarū. quia nihil mouet de
um ad miserandū siue etiam cogit. sic̄
humilis lacrimarum effusio. Testatur
hoc beatus augu. cū dicit. Omnia alia
habent effectum mouentis vel suppli
cantis. sed sola lacrima effectū cogen
tis. Hec augu. Hoc idem affirmat bea
tus hieronimus sic dicens. Oratio de
um lenit: sed lacrima cogit. Ecce quo-
modo humiles lacrime cogunt deū ad
prestandum misc̄diam ⁊ veniā penitē
tibus. ipsa enī lacrima ex pio cordis
procedēs affectu iudicis nō timet ter
rorē accusantibus inimicis silentium
imponit. sola intrat ante deum. sola vir
tute vincit inuincibilē. hoc probat bea
tus bern̄. sic dicens. O humilis lacri-
ma. tua est potentia. tuū est regnū aspe
ctum iudicis non vereris. inimicis ac
cusantibus silentiū imponis. sola in-
grederis ante deū. sed nunq̄ sola aut
vacua exibis. quid plura. vincis īuin
cibilem ligas omnipotētem. hec bern̄.
Ex iam dictis possumus cognoscere
multū validam esse virtutē lacrimarū
quia vincere possunt inuīcibilem ⁊ ad
miserandū inclinare omnipotentē vn-
de quilibet peccator etiam maximis ⁊
multis sceleribus inuolutus vim facit
omnipotenti deo nō eū cōpellendo. sed
flendo. nō prouocando. sed lacrimis
exorando. ⁊ p̱ humilitatē gemendo.
De hac salubri violentia beatus aug.
sup̱ illo verbo Regnum celoꝝ
vim patitur sic dicit. vim facimus do-
mino nō ꝯpellendo sed flendo nō pro
uocando iniurijs sed lacrimis exoran
do non blasphemando p̱ sup̱biam sed
p̱ humilitatem merendo. O bona vio
lentia que vim patiēti bonitatē elicit.
et vtilitatem tribuit inferenti. Quis-
quis violentior christo fuerit religio-
sior habetur a cristo. Aggrediamur in
quā illum non ferro nō fuste non saxo
sed cōsuetudine ac boni op̱is castitate
hec sunt arma nostre fidei. quibus in-
gressione certamus vt autē his armis
vti in via ferendo possimus. ante cor-
poribus nostris vim quodāmodo faci
amus ⁊ expugnemus membroꝝ vicia
ac virtutū premia cōsequamur. prius
enī ipsi regnare debemus in nobis vt
regnū possimus diripe saluatoris. hec
augu. Beatus etiam greg. eodem v̱bo
Regnū celorū ⁊c̄. dicit sic. Qui peni-
tentiā peccatoribus indixit. quid aliđ
q̄ regno celorum fieri violentiam do-
cuit. Rogitemus ergo carissimi. ma-
la que fecimus. ⁊ nosmetipsos assidu
is lamentis atteramus. hereditatē iu-
storum. quam nō tenuimus. per vitam
capiamus p̱ pn̄iam. vult a nobis omī
potens deus talem violentiā p̱peti. nā
regnū celorū rapi vult nostris fletib9.
quod nostris meritis non debet̄. Exer
ceamus ergo nosipsos in lamentis ex
tinguamus fletibus ⁊ dignis pn̄e fru
ctibus culpas. hec grego. Audientes
igitur tantā vim ac virtutem esse in la
crimis vnusquisq̄ qui se sentit in ali-
qua angustia aut necessitate positum ⁊
desiderat consolari vel etiam ab his li
berari fundat ad deum lacrimas. Ad
quod hortatur beatus augu. sic dicēs.
E Si desideras quod nō habes fū-
de lacrimas. Et iohānes crisostimus
Nemo ad deū flens aliqn̄ accessit. qui
nō quod postulauit accepit. nullus ab
eo bn̄ficia dolenter optauit. qui nō im
petrauit quod voluit. hec crif̄. Et quia
nihil ita efficax est ad impetranda ea.
que sunt salutis ⁊ amouēda ea q̄ sunt
ꝯtraria saluti sic̄ sunt lacrime q̄ ex hūi
li ⁊ pio corde procedūt ideo quilibet
homo. maxime tamen penitentes. qui
conuersi sunt p̱ pn̄iam ad dn̄m in hac

Nota

gratia coopante dño. se studeat exerce
re. nam cum aliquis ꝑ pñiam ⁊ sanctā
ꝯuersionē appropinquat dño. olocau
stū deo factus est. Conetur ergo vt mū
dum se olocaustū dño ꝯseruet. Si aūt
aliquod viciū temptando nitiť mac
tare. hoc olocaustum ꝑ ꝯpunctionem
et effusionem lacrimarū studeat illud
emendare. Quisquis etiā post ꝯuersio
nē in statu religionis existens se sense-
rit ꝓpter preterita peccata in corde seu
ꝯsciencia sua esse grauatū ꝯpungatur
currat ad lacrimas Si quis vouit aut
statuit in corde suo seruare castitatē. ⁊
se ꝑ turpes ⁊ illicitas cogitatōes tēp-
tari senserit. ꝯpungať currat ad lacri-
mas Si quis vero decreuerit in aduer
sis seruare pacienciā. ⁊ se ꝓpter aliquā
aduersitatē senserit ira turpari aut do-
lore cruciari. ꝯpungať currat ad lacri
mas. Si aliquis statuit in corde suo
humilem locū tenere: ⁊ hūilitatis vir
tutē in se ꝯseruare. sed cum despectus
ꝓximi aduenit. ⁊ ob hoc se senserit in
dignari ac mestū esse. ꝯpungať currat
ad lacrimas. Quisquis etiā in quacū
q̧ alia tribulatōe seu temptatōe se cō-
sperit ꝯstitutū. currat ad remediū la
crimarū ⁊ ad medicamentū ꝯpunctio
nis vt mūdatus ⁊ purgatus ꝑ talia re
media ostia sancta siue olocaustū mū-
dū in ꝯspectu dei valeat inueniri. Ma
gnus em̄ creatoris nostri miscdie sin⁹
ad recipiendū humiliū fletus. Patet
ergo fons miscdie. curramus ad lacri
mas. lauemus nos in hoc fonte pieta
tis in quo fonte ipse dd̄. petrus. mag-
dalena. ⁊ latro in cruce loti sunt. Cum
igiť ꝯgnoscamus tantos se iaȝ lauisse
in hoc fonte pietatis. ergo de venia et
emendatōe nostra non desperemus. q̇
tot exempla miscdie in pignore teni-
nemus. De istis iam memoratis ⁊ de
effectibus lacrimarū. beatus grego. in
tractatu suꝑ ezechielē suꝑ illo vbo ibi
lauant olocaustū sic dicit. Qui se ꝑ fi-
dem in cōuersatōe sancta dño deuoue-
rūt olocaustū dño facti sunt. Sed qui
adhuc multa in se de corruptibili sua
carne patiunť. quia adhuc in eis cor-
dis mundicia sordidis cogitatiōibus
inquinať quotidie ad lacrimas redeūt
assiduis fletibus affliguntť. Sanctorū
etem̄ patrū ⁊ dicta ⁊ facta ꝯsiderant. ⁊
cū se indignos p̄esant in portarū ostio
olocaustū lauant. Ecce etem̄ qui pro ti
more oīpotētis dm̄ esse patiēs deuouit
nulli ꝯuiciū pro ꝯuicio reddere omīa
eq̄nimiter tolerare ⁊ tn̄ hūc cōtumelia
ab ore proximi illata subito percussit.
turbatus forte aliquid loquiť quod lo
qui nō debuit. certe iste iam olocaustū
est sed adhuc inquinatū fortasse cōtra
illatas ꝯtumelias. quas portat dolore
tangit. eiusq̧ aīmus in caritate saucia
tur ¶ Patia em̄ vera est q̄ ⁊ ipsum
amat quē portat. naȝ tolerare ⁊ odisse
nō est virtus mā̄suetudinis sed velamē
furoris. Hic itaq̧ sepe in cogitatōne
sua se iudicat reprehendat semetipsuȝ
q² dolet nec tamē apud se preualet ob-
tinere. ne doleat. iam ergo ꝑ bonaȝ vo
luntatē ⁊ deuotionē olocaustū est. sed
tamen ꝑ dolorē quo tangiť adhuc inq̄
natū. Alius ea que possidet apd̄ semet
ipsum decreuit indigentib⁹ cuncta tri
buere. nihil sibimet reseruare. vitā su
am soli gubernatōi suꝑne ꝯmittere. sȝ
dum prebet pauꝑibus q̄ hȝ fortasse co
gitatio menti surripit. que dicit vnde
viues si cūcta dederis. nec tamen desi
stit tribuere. sed qd̄ letus dare ceperat
postmoduȝ tristis prebet. Quid hmōi
mens. nisi olocaustū miscdie est. sed tn̄
ꝑ tristiciā cogitatōis inquinatū. Ali⁹
ꝯtempta mundi suꝑbia. honores atq̧
dignitates huius seculi decreuit deui-
tare. vltimū apud hoīes locuȝ appetit

obtinere. vt tanto excelsior inueniatur in pmanenti gloria. quanto humilior aspicit in transeunti vita. is forte cũ subito sese a proximo despici cognoscit. dedignatur. cur despicit. vult qui dem esse in loco humili. sed tñ attendi ꝯtemptibilis nõ vult. hunc iam deuotio eleuat. sed adhuc ĩfirmitas grauat iam ergo p deuotionẽ olocaustũ sꝫ adhuc ex infirmitate inquinatũ. ❡ Scire debemus ꝙ differentia sit inter sacrificiũ ⁊ olocaustũ. In sacrificio eñ ps pecudis. in olocausto vero totuꝫ pecus offerri ꝯsueuerat. Pẽsemus ergo quid sit sacrificiũ quid olocaustũ. Cũ eñ quis suũ aliquid deuouit ⁊ aliquid nõ vouit sacrificiũ est. Cũ vero om̃e qď habet qď sapit omnipotẽti deo vouerit olocaustũ est. nam sunt quidã qui adhuc mente in hoc mũdo retinent. Sꝫ tamen ex possessis rebus subsidia egẽtibus ministrant. isti in bonis que faciunt sacrificiũ offerũt. quia ⁊ aliquid ď actione sua deo ĩmolant. ⁊ aliquid sibiipsis reseruant. Et sunt quidã qui nihil sibimetipsis reseruant. sed sensum linguã vitã atq; substantiã. quã pceperũt omĩpotenti deo ĩmolãt. Quid isti nisi olocaustũ ymo magis olocausto fiunt. Sꝫ sciendũ nobis q sunt quidaꝫ qui etiam seculũ relinquẽtes totũ qui dẽ offerunt. quod habent. sed tñ in bonis que agunt miniẽ cõpungunt ⁊ bonũ quod agunt. olocaustũ est. sed quia flere ⁊ seipsos diiudicare nesciunt. seq; ad lacrimas nõ accendũt pfectũ eorũ olocaustũ non est. Hinc eñ p psalmistam ď. Memor sit om̃is sacrificii tui ⁊ olocaustum tuũ pingue fiat. Olocaustũ quippe siccũ est bonũ opus. qď orationis lacrime nõ infundũt. Olocaustũ vero pingue est qñ hoc quod bene agitur corde humili. etiam p lacrimas irrigat. Unde rursum dicit olocausta medullata offeram tibi. Quisquis enim bonũ opus agit sed omĩpotẽtis dei amore atq; desiderio flere nescit. olocaustũ habet. sed medullam in olocausto non habet. Qui vero bona operatur ⁊ visione iaꝫ creatoris sui inhyat. atq; ad eterna comtemplatiõis gaudia puenire festinat. seq; ipsum ex amore quo accendit in fletib macrat olocausta medullata dedit dño. Studendum ergo nobis est. ⁊ mala funditus relinqnere. ⁊ bona que fecimus operari. atq; vt ipsis bonis que agimus amore eterni luminis ꝯpũgamur. Cõsiderandum quippe est opus nostrum. quale sit. que cogitatio in opere. que ĩtentio in cogitatione ⁊ cum in nostro bono opere admixtuꝫ aliquid malicie vel praue delectatõis agnoscimus. redeamus ad lacrimas. lauemus olocaustum. Sunt quidam qui semetipsos ĩ magnis actionibus deo deuouerunt atq; ad tantam pfectionẽ puenerunt. vt ab eis nulla vnq̃; difficultate flectãtur quatenus in deliberatiõe castitatis nequaq̃; caro in praua cogitationis delectatione animũ sternat. Nam ⁊ si quãdo p sugestionẽ pulsat surgere non permittitur. quia vigore iudicii calcatur. In deliberatione quoq; patientie nec sermo ĩordinatus ab ore prodeat. nec dolor tacitus animum premat vt in deliberatione humilitatis. nullus despectus animũ mordeat. Sed cuꝫ iam in his. que recte deuouerunt sese fortiter exhibent. Priora tamen peccata. que ab his ante bonã deliberationem ppetrata sunt. ad memoriã deducũt ⁊ plãgũt. quicq̃d illicite se egisse meminerũt Hi itaq; p vitã quã tenent olocaustũ sunt sꝫ p vitã quã ante tenuerãt inquinatũ. quia mũdãt lacris vitã. quã prauis aliqñ actib inquinauerit. Nos itaq; ĩter hec ad vitã preteritã mẽtis ocu

losreducam⁹ reminiſcam̄ qď fuimus
cū mūdi huius ꝯcupiſcētias ſequere-
mur. Et ſi dñꝫ iam toto corde deſerui
mus q2 nos peccaſſe memīmus deflea
mus in fletibꝫ olocauſtū lauemus. Ec
ce omīpotenti deo deuouimus caſtita-
tē noſtrā. ſed ſi adhuc īmunda cogita
tio mentē inq̇nat. redeamus ad lacri
mas lauemus olocauſtū. Ecce patien
tiā nos ſeruare decreuimus ſed adhuc
ira ꝑturbat ſi mētē tacitus dolor excru
ciatꝛ. edeamus ad lacrimas: lauemus
olocauſtū. Ecce iā incepimus poſſeſſa
tribuere atq̃ in hoc mundo hūiles al̄s
humilitatis locū tenere. Sed tñ ſi ad
huc anīm inopie ſuſpitio deprimit. ſi
deſpectus ꝓximi in aliq̄ nos indigna
tōe ꝯfundit. redeamus ad lacrimas la
uemus olocauſtū. Magnus eſt em̄ cre
atori noſtro ad recipiēdos fletus hūi-
lium miſcďie ſinus. vbi em̄ innumera
biliū hoīm fletus ſuſcepti ſunt. ibi lo-
cū ſuū inuenture ſunt ⁊ lacrime noſtre
patet ergo fons miſcďie. curramus cū
lacrimis: lauemus nos in hoc fonte pi
etatis. In hoc fonte ipſe dď lotus eſt.
cū redijt ad lamētū pn̄e poſt maculas
grauis culpe. In hoc fonte miſcďie lo
ta eſt maria magdalena poſt pctā mul
ta. in hoc fonte lotus eſt petrus poſt ne
gationē ⁊ latro in cruce. Cur igiꝉ pi-
gri ſumus. cur torpentes ⁊ frigidi re-
maneamus. qui in hoc fonte pietatis
tantos ſe iam lauiſſe cognouimus Er
go ne de emendatiōe noſtra deſperem⁹
qui tot exempla in pignore retinem⁹
Querere ergo fontē pietatis debuera-
mus etiā ſi clauſus eſſet. ⁊ patet ⁊ neg
ligimus. mittamus oculos fidei ī mū
dū vniuerſuꝫ ꝯſideremus q̄nti pctōreſ
diebus ac noctibꝫ ꝑ lamenta in hoc fō
te miſcďie lauanꝉ. q̄nti poſt maculas
ad noticiā redeūt Curramus cum tali
bus poſt mortis tenebras ad aquā vite
Cōſideremus quantū peccauimus q̄n
tum quotidie peccemus atq̃ vt appare
mus mundi poſt culpas lauemus olo-
cauſtū. hec dicta greg. ſuꝑ ezechielem.
Ut igitur virtus ꝯtritōis ſeu ꝯpunctō
nis ac etiā effectus lacrimarū clarius
pateſceret. ſermo ď hac materia ī lon
gum eſt protractus ¶ Ultimo e
tiā videndū eſt de ꝯtritōe. vtrū ꝯtritio
ſiue ꝯpūctio poſſit tollere totū reatum
culpe videlicet ⁊ pene. Ad qď ſciendū
ꝙ ꝯtritio tanta poteſt eſſe ꝙ delet totū
peccatum. Et de hoc dicit beatus aug.
Peccata longi temporis pereāt. etiā
vníus hore momento ſi fuerit in corde
vera ꝯtritō. Cōtritio aūt vera multa re
quirit. maxime tñ dolorem cordis qui
ex timore ⁊ pio amore ďi pro pctīs cō
miſſis procedit. nam quanto cū maio-
ri dolore lacrime ꝓ facinoribꝫ fundūꝉ
tanto a benigno cōditore ꝑfectius cul-
pa remittiꝉ. ipſe em̄ ſolus laborē ⁊ do
lorem ꝯſiderat ⁊ prout quis magis cō
punctus fuerit. tanto potiorem veniaꝫ
pro ſuis exceſſibus ab ipſo ꝯſequetur.
Unde iohānes abbas mōtis ſynai. iu
dicatur penitus a bono ⁊ iuſto iudice
noſtro nature virtus in lacrimis. ſicut
in alijs vniuerſis. vidi em̄ paruas gut
tas cū dolore effuſas. ⁊ vidi fontē ſine
dolore manantē ⁊ quidē magis ꝭm do
lorem ⁊ non ꝭm lacrimas iudicaui la-
borantes. Arbitror aūt ꝙ et deus. hec
ille Et de beato petro legiꝉ ꝙ poſt nega
tioneꝫ dn̄i egreſſus eſt foras ⁊ fleuit a
mare. qui veniam ab ipſo ſtatim ꝯſecu
tus eſt. Ex dictis ergo colligere poſſu
mus ꝙ ꝯtritio intantū poteſt extende
re ſe. ꝙ tollat totum reatū quantū ad
culpam. ⁊ etiā quantū ad penā. Unde
thomas de aquino dicit. Intentio cō-
tritōis poteſt attendi dupliciter. Uno
modo ex ꝑte caritatis. que diſplicen
tiā cauſat. ⁊ ſic poteſt in tantū intendi

charitas in actu q contritio inde seqns merebit non solum culpe amotionem sed etiam absolutionē ab omni pena. alio modo ex parte sensibilis doloris quem voluntas in contritione excitat et quia ille etiaz pena quedam est. tantū potest itēdi q sufficiat ad deletionē culpe et pene J Etiā sciēdū q in contritōne duplex est dolor de peccato. vnus in parte sensitiua que passio est et hic nō est essencialiter contritio prout est actus virtutis. sed magis effectus ipsius. sicut eīn pnīe virtus exteriorez penā suo corpi infligit ad recōpensandā offensam. que in deum commissa est. officio membrorum. ita etiam ipsi concupiscibili penā infert doloris predicti. quia ipsa etiam ad peccatū coopabatur. A lius dolor in voluntate. qui nihil aliud est q̄z displicētia alicuius mali et sic cōtritio est dolor p essentiam et est actus virtutis penitētie. hec thomas de aquino R Et quamuis vt predictum est p cōtritionē deleatur culpa vel etiā pena. nihilominus tn̄ confessio et penitentie iniūcte expletio requirit. etiaz tūc non pter remedium sed pter preceptum. et non solū pter preceptum tenetur quis cōfiteri et satisfacere. sed propter incertitudinē. quia nō est certus q sua contritio fuerit sufficiens ad suuz reatum totū tollenduz. Unde oportet vt propter preceptum et talem incertitudinē quilibet etiam multum contritus currat ad remedium confessionis nisi articulus necessitatis hoc excludit aut impediat. Nunc igitur de secunda parte penitentie videlicet de confessione dicendū est. Filius.

Post informationem d contritione siue compunctione. Nunc de confessione que secunda est pars penitentie ego cupio edoceri.

Capitulum. IIII. Pater. L

Confessio est vt ait augu. p quā morbus latēs spe venie aperit. Hec est cōfessio sacramentalis que est pars pnīe. hic cōuenienter describitur et p materiā que est peccatū et p actum. qui est apire et p finem qui est spes venie. Confessio etiā est legittima corā sacerdote pctōrum declaratio vel dicitur simul vel ex toto vel vndiqz fassio. nam ille cōfitetur qui totuz fatetur. hec precipit p hieremiam. ij. Effunde sicut aquam cor tuū ante conspectu dn̄i dei tui. Et psalmista. Effundite coram illo corda vestra. beatus augu. etiam dicit p vos peccastis per vos etiam erubescatis videlicet cōfitendo. Erubescētia eīn remissionis habet ptē. vtrū aūt teneamur ad cōfessionem dicendū q sic O Omnis eīn peccati siue actualis siue originalis est remedium passio xp̄i. illius eīn virtus passionis in sacramētis eccl̄ie est impressa. vnde non possumus a peccato siue actuali siue originali sanari sine sacramtorū susceptione. vel in re qn̄ habetur oportunitas suscipiendi. vel in proposito cū articulus necessitatis excludit sacramentū nō contemptus religionis. Confessio vero ptinet ad sacramentuz institutū contra morbum peccati mortalis ideo tenemur cōfiteri. hec eīn tria videlicet contritionem cōfessionem et satisfactionem scire debemus esse ex precepto diuine scripture. nam cōtritio precipitur iohelis. ij. Scindite corda vestra. De cōfessione dicit iacobi vltimo. Confitemī alterutrū peccata vr̄a De satisfactione habet math. iiij. Penitentiam agite. appropinquabit eniz regnū celorum. non est ergo salus sine cōfessione. vbi quis habere potest sacerdotem cui confiteatur. De hoc dicit richar. de sancto victore. Nisi eniz quis

cõdignam ꝯfessionem fecerit suorum
scelerũ. ipse saluari nunq̃ poterit ine
ternũ. ⁊ btũs iero. quotquot em̃ absq̃
cõfessione decesserint hoĩes. nil aliud
sibi q̃ eternas debere nouerunt miseri
as ⁊ dolores ¶ A Est aũt primo sci
endũ ꝙ cõfessio pctõrum aut procedit
ex gratia spiritussancti aut ex metu fu
turi iudicij. primũ probat augu. sic di
cens Donũ spiritussancti iam hꝫ qui
ꝯfitetur ⁊ penitet. q2 nõ potest esse ꝯfes
sio peccati ⁊ ꝯpũctio in hoĩe ex seipso.
hec ille. De secundo beatus greg. viij.
mor. sup illo ṽbo. Ego non parcã ori
meo sic dicit. Ori suo parcit qui confi
teri malum quod fecit erubescit. sed iu
stus ori suo nõ pcit. q2 iram iudicis di
stricti preueniens verbis contra se pro
prie ꝯfessionis seuit. Hinc psalmista.
Preueniamus faciẽ eius in ꝯfessione
Hinc salomon. Qui abscondit scele-
ra sua nõ dirigetur. qui aũt ꝯfessus fu
erit ⁊ dereliquerit ea miscõiaꝫ ꝯseque
tur. Sed nequaq̃ os pandit nisi cum
ꝯsideratiõe districti iudicij p pauorẽ
spiritus angustatur. vnde subditur. lo
quar in tribulatione mei. Tribulatio
quippe spiritus linguã ꝯmouet. vt rea
tum praui operis vox ꝯfessiõis impug
net. hec greg. Unde vnusquisq̃ pecca-
tor stimulatꝰ amore vel timore deo stu
deat sua scelera confiteri. quia ẜm bea
tum aug. Nullum grauius peccatũ est
q̃ aliquẽ morbos suos nolle confiteri
nullus em̃ qui quesiuit remediũ perijt
nullus qui cõtempsit euasit. hec augu.
Monet ergo nos sacra scriptura vt q̃
sine peccatis esse non possumus. illa p
remedium cõfessionis diluere sataga-
mus. vult em̃ pius dominus. vt ea cõ
fiteamur in hoc seculo. ne ꝯtingat nos
pro illis ꝯfundi in futuro. De hoc di-
cit beatus aug. in omnibus scripturis
diuinis admonemur fratres. vt pecca
ta nostra debeamus iugiter ⁊ humili-
ter non solũ deo sed etiã sanctis ⁊ deũ
timentibus ꝯfiteri. Quomodo em̃ no
bis vulnera deesse nõ possunt. sic ⁊ cõ-
fessionis medicamenta deesse nõ debẽt
Non enim ideo vult vt cõfiteamur pec
cata nostra. ꝙ ipse ea scire non possit.
sꝫ q2 dyabolus hoc desiderat vt inuem̃
at qd̃ nobis añ tribunal eterni iudicis
obiciat. ideo vult vt magis defendere
q̃ accusare peccata nostra velimus Cõ
trario autẽ deus noster q2 pius ⁊ mise
ricors est vult vt ea ꝯfiteamur in hoc se
culo. ne pro illis cõfundamur postmo
dum in futuro. Si em̃ nos ꝯfitemur il
le parcit. si agnoscimus ille ignoscit.
Hec aug. Nam ille nõ habebit quod
timeat in futuro iudicio. qui nũc cõfes
sioneꝫ fecerit de suo peccato. Testante
beato leone qui dicit nõ remanet iudi
cio ꝯdemnandum. quod fuerit cõfessi
one purgatum. Et cassianus illis non
iudex: sed aduocatus est christus. qui
se ꝓpria cõfessione dãnauerunt. Quia
ẜm quod hugo dicit. Nihil deo sit ita
acceptabile. q̃ confessio in hoĩe sue
culpe. Omnis ergo qui scelera sua mo
do accusat. ⁊ suam vitã corrigit ⁊ emẽ
dat. talis nõ timebit suum aduersariũ
cum venerit: quia a deo erit excusatus
Und̃ cris. Omnis qui se agnoscit sui
accusator est. nam qui sui accusator ex
titerit cũ venerit aduersarius. non cõ-
fundetur. Oĩs em̃ qui se in hoc seculo
dolẽdo accusat ⁊ fuerit a se accusatus
a deo erit excusatus sed illa est fructuo
sa si secuta fuerit correctio. Ceterũ se
quotidie accusare ⁊ non corrigere deũ
temptare est. melius est ergo eligo vt
primo fit correctio ⁊ postea accusatio.
q̃ precedat accusatio ⁊ non subsequa
tur correctio. Hec cris. Unde si consi-
deremus peccatorũ veniam. nõ erubes-
camus subire confessionis medelam.

nam ⁊ ipsa verecundia que in ꝯfessiõe habetur. penaȝ tempat quam pro peccato quis pati deberet. Testaſ hoc Eusebius qui dicit. Nullus ꝯfiteri erubescat. nullus dure reprehẽdi ptimescat Verecundia enim penam tempat quã pro peccato quis pati debuerat. Et richar. de sancto victore ℞ Quanto maior verecundia in confessione fuerit. tanto quilibet diuinis oculis clarior innotescit. Ergo postposita omni verecundia sine timore humano studeamus nostram ꝯsciam ꝑ humilem cõfessionem expurgare. naȝ sicut pctã ꝑpetrata scripta sunt in ꝯspectu dei. sic cõfessio delere solet ea. ab oculis cõditoris. ⁊ tanta est vis cõfessionis vt demones illa que deleta ꝑ cõfessõnẽ fuerint nõ valeant reuelare. ymo scire ea prohibenſ. probat hoc sanctus ambrosius sic dicens. tante virtutis cõfessionem dixerim ꝙ peccata ipsa que ꝑ cõfessionem abolenſ demones reuelare. ymo scire prohibenſ ꝙ aũt omnia sint nuda ⁊ aperta que illicite fiunt oculis dei. dicit quidam doctor sic. Nõ erubescas deo cõfiteri cui non potes abscondi. ipse eñ nouit abscondita cordium cuia omĩa nuda ⁊ aperta sunt. ante cuius conspectum omnia peccata nostra sunt scripta. sed quod scripsit trãgressio. hoc delet cõfessio non te pudeat dicere. qd̃ non puduit facere. Nulla etiã est tam grandis culpa. que nõ habeat veniam ꝑ ꝯfessionem. Vicia ergo cordis tui ⁊ prauas cogitatões illico manifesta. peccatum eñ proditũ cito curatur. crimen vero tacendo ampliatur. Vicium enim si patet fit ex magno pusillũ. si latet fit ex minimo magnũ. naȝ velox cõfessio velociter medicinam facit. Sit ergo in te deuota cordis ꝯpũctio vera oris ꝯfessio. discreta carnis mortificatio. repẽtina vicioꝝ extirpatio. leta bonoꝝ operũ exhibitio. hec ille. Et queadmodũ peccata hoiem sordidum ⁊ immundũ reddũt in ꝯspectu creatoris. ita ꝯfessio iustũ ⁊ pulchꝝ exhibet oculis creatoris. ꝙ aũt iustũ faciat ꝯfessio. dicit beatus greg. sup illo vbo. iustus in pricipio accusator est sui Quantũcũqꝫ peccator ĩmanissima scelera ꝯmiserit. incepit tñ iustus esse. cũ incipit ꝯfiteri. quia cum ꝯfitetur eius iniusticia displicet sibi. cũ autẽ displicet sibi iustus esse incipit. ꝙ vero pulcros ⁊ decoros ipsa cõfessio exhibeat peccatores deo. dicit beatus ber. Ama ꝯfessionem si affectas decorem. Reuera vbi ꝯfessio ibi pulcritudo: ⁊ decor. si peccata sunt in ꝯfessione lauantur si bona opa in ꝯfessione emendanſ. Unde beatus augu. sup psalmistam dicit. Vis esse pulcer ꝯfitere. fedus eras cõfitere vt sis pulcer. peccator eras ꝯfitere vt sis iustus ℞ Et est duplex cõfessio scilicet laudantis ⁊ gementis. Cõfessio laudantis ad honorẽ ptinet eius qui laudatur. Cõfessio gementis ad pñiam ptinet eius qui confitetur. Confitemur eniȝ homines cũ laudant deũ. Confitentur autem cum accusant se ⁊ nihil dignius facit lingua. vt ergo illuȝ laudes te accusas: quia illius misericordia est. vt nostra pctã dimittantur. nam si deus vellet pro meritis agere. nõ inueniret nisi qd̃ damnaret. Venit ergo dicẽs vt recedamus iaȝ a peccatis nostris ⁊ nõ nobiscũ deducat rationẽ de preteritis. sȝ tanqꝫ tabule noue fiant incẽsis omibus cyrographis debitorũ nostrorũ. Unde ꝯfitendo dãnemus qd̃ fecimus vt ille quod ꝯdemnet inueniat. Hec aug. Nec mirum est ipsa confessio pulchros ⁊ iustos homines peccatores reddit. magne nam qꝫ virtutis et efficatie est. Ipsa enim a peccatorum sordibus mundat. ani-

mas sanctificat. deum placat. infirmū
spoliat et paradisum aperit. De istis
et alijs effectib9 ac virtutibus confes-
sionis dicit. beatus gre. sic Confessio
corpus illuminat. animā sanctificat.
deū placat. veniā peccatori donat an-
gelos letificat dyabolos ꝯtristat ⁊ in-
firmū spoliat. Confessio a morte ani-
mā liberat. aperit paradisuȝ. ⁊ speȝ sa-
lutis tribuit nec meretur iustificari. q
ī hac vita peccata nō vult confiteri.
vñ etiā augustin9. Cōfessio ē salus aī-
maꝝ. dissipatrix vitioꝝ. restauratrix
virtutū. expugnatrix demonū. obstru-
it os inferni. apit portas paradisi. Et
richardus de sancto victore. Oīa in
ꝯfessione lauāť. ꝯsciā mūdať. amari-
tudo tolliť. tranq̄llitas redit. spes re-
uiuiscit. anima hylarescit. Qui itaq3
vult habere ꝯsciaȝ mūdā et sanctā. ve-
niat ad ꝯfessioneȝ. nā ꝯfessio mūdum
ꝯfessio sanctum reddit. Q Cō-
fessione facta etiā vnusq̄sq3 fideliuȝ se
totaliter sentit in corde suo eē alleui-
atum. teste eusebio qui dicit. Unus-
quisq3 fidelium ꝯfessione facta signā-
ter sentit ac notabiliter se eē alleuiatū
Et si quis habeat paruā ꝯtritionē de
ꝯmissis. vadat ad cōfessionis sacram̄-
tum. faciat qđ pōt. et remittāť ei rōe
sacramenti nō rōe parue ꝯtritōis. q2
insufficiēs est ex se propter prauitatē
suam et id qđ nō pōt pua ꝯtritio. per-
ficitur ratōe sacramenti. Ex quo ergo
tāte efficatie est peccati ꝯfessio. nullus
negligat suis vulnerib9 qui sentit se
varijs criminib9 sauciatum tam salu-
bre remediū ꝯfessionis adhibere. Sȝ
notanduȝ ꝙ sunt nōnulli qui se pecca-
tores fatenť. qui tñ peccatores se esse
nō credūt. cū vero tales ꝓ suis exces-
sibus arguūť vl' etiā a dño flagellātur
se statim esse peccatores defendendo
contradicūt ⁊ se innocētes videri ap-
petūt atq3 cōtra flagella sui ꝯditoris
murmurāt. de talibus beat9 gre. xxiiij.
moraliū. super illo iob vt erā dignus
nō accepi sic dicit. Sunt qui peccato-
res plerūq3 ꝯfitētur etiam qui se pec-
casse nō credūt. nā sepe ꝯtigit vt pas-
sim se homines iniquos fateanť. sed
cū peccata sua veraciter alijs arguēti-
bus audiūt defendūt sūmope se. atq3
innocētes videri conanť. Unusq̄sq3 ḡ
cū tal' ē ⁊ se deliquisse dicit verū nō di-
cit. quippe qui peccatorē se nō ex inti-
mo corde sed verbotenus asserit iste em̄
de ꝯfessiōe peccati ornari voluit non
humiliari. ꝑ accusationē suā humilis
appetit videri nō esse. valde aūt facile
ē vt peccatorē se quisq3 cū nihil ꝑ pec-
cato suo patitur fateatur Secure viciȝ
īiquos nos dicim9. cū vīdictā nullaȝ
de iniquitate sentimus nā cū peccato-
res nos quidē in tranquillitate loqui-
mur sȝ cū de peccatis ip̄is flagello in-
teruenīēte corripimur murmuramus
Uir itaq3 iustus qui culpā suā discre-
te ꝯsiderat etiā ī flagello positus dicat
et vt erā dignus nō ꝛcepi. Item dicit
xxij. mo. sic Sepe nāq3 ꝯtingit vt ela-
tus virtutibus animus dū mľta ī esti-
matōe ꝓximoꝝ de se spargi ꝯgnoue-
rit. agnosci nō velit. si quid ē. qđ rep-
hēsibiliter fac̄. Quas viceȝ erroris te-
nebras mēs idcirco tolerat q2 cordis
oculū tumor grauat. hec sunt nāq3 vere
humilitatis testimonia ⁊ iniquitateȝ
suam quemq3 ꝯgnoscere ⁊ ꝯgnitam
voce cōfessionis apire Ac cōtra vsita-
tuȝ humāi gnīs vitiū ē ⁊ labēdo pec-
catū ꝯmittere ⁊ ꝯmissū negando ab-
scondere. ⁊ ꝯuictū defēdēdo mľtipli-
care Omni enim peccatori iam exor-
dium illuminatōis. est humilitas cō-
fessiōis. q2 sibimetipsi ꝑcere iā rēnuit
q̄ malū ñ erubescit ꝯfiteri qđ fec̄ ⁊ q̄ de-
fēdēdo accusari potuit accusādo celer

rime defēdit. R Sȝ sciēdū ē ꝙ ple
rumqꝫ homines et culpā confitentur
et humiles nō sunt. nā multos noui-
mus qui arguēte nullo. peccatores se
esse cōfitentur Cū vero de culpa fortas
se fuerint correpti. defensionis patro
ciniū querunt. ne peccatores esse vi-
deantur Qui si tunc cū illud. spōte di
cunt. peccatores se esse vera humilita
te cognoscerent cuȝ arguūtur ab aliis
esse se quod ꝯfessi fuerant nō negarēt
quia in re iudicia vere ꝯfessionis sūt
sicū quisqꝫ peccatoreȝ se dicit id de se
dicenti etiam alteri nō ꝯtradicit naȝ
quia scriptum est. Iust⁹ in principio
accusator est sui nō magis peccator q̄
iustus videri appetit. cū se peccatoreȝ
quisqꝫ nullo arguēte cōfitetur. sed cō
fessionis veritatē probat. quando ma
lum alter quod fecim⁹ increpat. quod
si superbe defendimus. liquet qꝛ pec-
catores nos ex nobis ficte dicebam⁹
vñ sūmope curādū est. vt mala que fe
cimus et spōte fateamur ⁊ hoc aliis ar
guentibꝫ nō negemus. Supbie quip
pe vicium est. vt quod fateri de se quis
qꝫ quasi sua sponte dignatur. hoc sibi
dici ab aliis dedignet. Mirentur in
iob qui volunt castitatis cōtinētiam
mirentur integritateȝ iusticie. miren-
tur viscera pietatis ego in eo nō mini
me admiror ꝯfessionem humilimaȝ
peccatorꝝ q̄ tot sublimia gesta virtutū
Scio em̄ qꝛ p veritatis verecūdiā ple
rumqꝫ grauioris est certaminis ꝯmis
sa peccata ꝑdere q̄ nō ad missa vita-
re et vnūqꝺqꝫ malum quāuis robusti
us vitet ut tn̄ humilius proditur. hec
gre. ibi. Et sunt nōnulli qui se de mal'
ꝑpetratis diiudicando ī mente accu-
sant. sed qꝛ ipsas voluptates ex desi-
derio nō deserūt erubescunt confiteri
quod faciunt sed cū ceperūt carnis de
lectationes in se reprimere etiā per vo
cis confessionem incipiunt se accusa
re Et sunt nōnulli. qui quidē peccata
sua confitentur sed nō gemunt ymo q̄
si gaudentes sua scelera dicunt. sed si
volūt veniam suoꝝ criminum a domi
no cōseq ⁊fiduciā de sua salute a dño
ꝑcipere necesse est vt per gemitū pu-
niant. quicquid ꝑ linguaȝ accusant. de
talibꝫ beatus Gre. mor. ix. sup illo iob
Dimittā aduersum me eloquȝ meum
sic dicit. quasi pro se eloquio suo vtitur
qui ꝑua que gessit defendere accusati
onibus conatur. sed aduersum se elo-
quium dimittit. qui accusare in se in-
cipit ꝙ errauit. sepe vero et cum deli
quimus ea quoqꝫ que agimus diiudi-
camus accusat mens ipsa quod perpe
trat. sed quia hoc ex ꝺsiderio minime
deserit erubescit confiteri quod fecit.
Cum vero toto iam iudicio carnis de
lectationē premit. audaci voce in ac-
cusatōis sue se erigit ꝯfessiōe. S
Sed sunt nonnulli qui apertis voci-
bus culpas fatentur. sed tamen in cō
fessione gemere nesciunt. et lugenda
gaudentes dicunt. vnde aperte p iob
subditur. Loquar in amaritudine ani
me mee. Qui culpas suas detestans
loquitur: restat vt has in amaritudīe
anime loquatur vt hec ipsa amaritu-
do puniat. quicquid lingua per men-
tis iudicium accusat. Sciendum ve
ro est quia ex pena penitentie quam si
bi mens irrogat. aliquatinus securi
tatem percipit. atqꝫ ad irrogationem
superni iudicis fidentior exurgit. vt
seipsam subtilius inueniat. et erga se
quomodo disponatur agnoscat. vnꝺ
additur dicam deo noli me cōdemna
re. Qui peccatorem se in amaritudīe
anime asserit quid aliud q̄ ne ꝯdēne
tur dicit. qꝛ amaritudo ꝑsētis penitē
tie extiguit supplitia seq̄ntis ire. Duo
bꝫ autē mōis ī hac vita iudicat hoīeȝ

deus. quia aut per mala presentia ir-
rogare iã tormẽta sequẽtia incipit aut
tormẽta sequẽtia flagellis p̄ñtibus ex
tinguit. Nisi em̃ delictis exigentibus.
iustus iudex et nũc et postmodũ quos-
dã pcuteret iudas minime dixisset pec
caui. tradẽs sãguinẽ iustũ math. xxvij
Scd̃o eos q̃ ñ crediderũt pdidit. Et de
iniquis p̄s nõ diceret. induantur sicut
dyployde ↄfusiõe sua. Dyplois quip
pe duplex vestimentũ dicit̃. Cõfusio-
ne ergo sicut dyployde iuduti sunt. qui
iuxta reatus sui meritũ ⁊ tẽporali ⁊ p
petua aĩaduersiõe feriũt̃. Solos q̃p
pe pena a supplicio liberat. quos ĩmu-
tat. nã quos p̄sentia mala nõ corrigũt
ad seq̃ntia pducũt. Si autẽ neq̃q̃ pe-
na presẽs quosdã a supplitio eterno de
fenderet. paul⁹ nõ diceret. Cũ iudica
mur a dño corripimur vt nõ cũ mũdo
dãnemur. Hinc etiaʒ scriptũ ẽ. Queʒ
diligit dñs castigat. flagellat em̃ oẽm
filiũ quem recipit. Sepe ergo mens
iusti vt magis secura sit altius trepidat
et cũ flagellis cingitur. supni iudicis
incertitudĩe turbat̃. Pauet ne iniciũ
seq̃ntis dãnatõis sit: om̃e qd̓ patit̃. ⁊
p cogitationẽ interrogat iudicẽ q2 de
vite sue meritis ambit in pcussiõe. sʒ
cũ vite sue virtus ad oculos mentis
reducitur quasi cõsolatio a iudice rñ-
detur. q2 nequaq̃ ad perdendũ percu-
tit quẽ in actõis ĩnocẽtia feriendo cu
stodit. Bene itaq̃ dicit̃. Indica mihi
cur me ita iudices ac si apte diceretur:
Qui flagellando me iudicas ostende.
qd̓ ad iudiciũ p flagella securũ reddas
quod ⁊ aliter intelligi põt nã plerũq̃
vir iustus petit vt semetipsuʒ iudex si-
bi iudicet quatenus q̓ ille aĩaduertẽ
do percutit hoc in se flendo et ip̄e casti
get. Scit nãq̃ q̓ equissimus iudex in
iuste quẽpiam nullo modo affligit. et
magno fletu affligitur. q2 dolʒ in ver-
bere et deprehendere perfecte in se nõ
valet qd̓ deplorat. hec gre. ¶ Qui
igit̃ vult bonũ assequi qd̓ desiderat de
bet ↄfiteri malũ qd̓ fecit. ⁊ se in ↄspec-
tu sui ↄditoris humiliare. in magnis
em̃ defectib⁹ ⁊ miseriis positi sumus.
Per nos nãq̃ in peccata cecidimus
sʒ nostris virib⁹ resurgere nõ valem⁹
et q̃uis nũc iusticia electi polleant ne
quaq̃ sibi ad ĩnocẽtiã sufficiũt si in iu
ditio districte requirãt̃. Hec ergo cõ-
siderãtes humiliemus nos corã ocu-
lis sũme maiestatis nostras iniquita-
tes humili ↄfessiõe pandẽdo ⁊ ppter
nostras prauitates eius gratia nos ĩ
dignos iudicãdo. vt veniaʒ peccatoꝝ
nostrorũ ⁊ habũdantiorẽ gratiã ab ip
so pcipe mereamur. De hoc dicit bea-
tus greg. viij mora. sic. Qui pmereri
vult bonũ quod expedit. debet maluʒ
ↄfiteri qd̓ fecit. vñ p iob dicitur quid
faciam tibi o custos hoĩm. Ecce fatet̃
malũ quod egit. sʒ bonũ quod deo inↄ
pensatõe debeat offerre nõ inuenit. q2
ad abluendam culpaʒ quelibet huma
ne actõis virtus infirma est. nisi hanc
misericordia parcentis foueat. et nõ
iusticia recte iudicãtis premat. vnde
recte per psalmistã dicitur. Meliorẽ
misericordia tua super vitas. quamli-
bet quis videat̃ innocẽs. apd̓ distric-
tum tñ iudicẽ nostra nos vita mõ libe-
rat. si ei reatus sui debitum. misericor-
die benignitas nõ relaxat. Humilitas
autem nostre destitutõis exprimitur.
cum deus hominum custos vocat̃ q2
si eius nos custodia minime protegit
ante occulti hostis insidias nostre solli
citudinis oculus vigilãs dormit. p̄s
attestante qui ait. Nisi dominus custo
dierit ciuitatẽ et cetera Per nos nãq̃
cecidimus. sed nostris resurgere viri
bus nõ valemus. culpa nos voluptatis
pprie strauit semel. sʒ pena culpe ↄtēri⁹

quotidie deprimit ad amissā rectitu
dinē surgere. studiorꝫ conatibus niti
mur. sed delictorꝫ pondere grauamur
Vñ ⁊ apte ꝑ iob subdit̃. Quare po/
suisti me ↄtrariū tibi Tunc sibi deus
contrariū hominē posuit. cum homo
peccādo dereliquit deum. Serpentis
quippe ꝑsuasionibus captus hostis
ei⁹ extitit. cuius ꝑcepta ↄtēpsit. Sa
lubrem em̄ humilitatē deserens ad ī
firmitatis iugum supbiendo ꝑuenit
et ceruicem cordis erigendo suppo/
suit: qꝛ q̄ subesse diuinis iussionibus
noluit sub suis se necessitatibus stra/
uit. Sic nimirꝫ debuit ꝑsumptio cor/
poris sic supbia sterni. Quia em̄ elatū
semel sumpsimus spiritū. esse deflu/
ens quottidie portamus. sed ab hu/
mano genere tūc peccatū plene tolli
tur. cū per incorruptionis gloriā no/
stra corruptio permutat̃. esse nanqꝫ a
culpa liberi neq̄qꝫ possumus. quousq
ꝫ ī corpore mortis tenemur. nā quā
talibet iusticia electi polleāt. nequaqꝫ
tamen sibi ad innocētiam sufficiunt.
si in iuditio requirantur. sed hoc nūc
ad solatium sue erectōis inueniūt ꝙ
nequaqꝫ se posse sufficere humiliter
sciunt Sub humilitatis ergo tegimi
ne a gladio se tāte aīaduersiōis ab
scondūt. et quo terrorē uenturi iudi/
cis ꝑstolantes cōtinuo trepidant eo
indesinēter agitur vt reparatiores fi
ant hec Grego. Pius enim ⁊ miseri
cors dominus etiā īdignos nos ob
peccati prauitatem sordidos nō dere
linquet. si nostra peccata humiliter ⁊
veraciter cognoscimus confitēdo te
ste beato Grego. qui dicit. Nūqꝫ mē
tem deus deserit. se que ī peccatis ve
raciter agnoscit hec ille. Nam qui ve
raciter se recognoscit peccasse. etiam
dolet et penitet se deum offendisse. Et
benignus dominus a remissione pec/
catorꝫ se cōtinere nō poterit. vbi peni
tētiaꝫ veraꝫ in hoīe esse aspexit. Vñ
beatus Bernardus. Ad veram ↄgni
tionem peccatorū īmediate sequitur
penitentia. ad quaꝫ sine vllo interual
lo subiungitur remissio. nam qui vere
cognoscit malum. quod ex peccato in
currimus a penitentia se non poterit
continere. multominus deus cui ꝓpri
um est misereri semper et parcere a re
missione se continet. vbi viderit pe/
nitentiam veram. hec Ber. Cōsideran
tes autem pietatem tantam et miseri
cordiam dei. nullus negligat post per
petrata facinora remedium penitētie
et ↄfessiōis subire. vt salutem anime
sue assequi valeat et veniam peccato
rum obtinere. Filius

De cōfessione ⁊ ei⁹ effectib⁹ ac
virtute plurima audiui. ⁊ cum
gaudio cordis mei suscepi. sed qua/
lis deat eē cōfessio. de hoc rogo infor
mari. Capitu. V Pater X

Scire debes q̄d
ad ↄfessiōeꝫ verā ⁊ salubrē hec
requirūt̃ Primo vt huīlis sit Vñ ber.
Omnia que remordēt ↄsciēciā ↄfite
re humiliter pure ⁊ fideliter. Et eccle
siastici dicit̃ presbitero huīlia animā
tuā. Et leprosus de quo habet̃ in mar
co qui significat peccatorē veniēs ad
Jhesū flexo genu dixit Domīe si vis
potes me mūdare vnd̄ vnusquisqꝫ cū
sua humilitate currat ad remediū cō
fessionis A Itē ↄfessio dꝫ esse ve
recunda in vilitate peccati. Unde lu
ce xviij. Publicanus stās a lōge no
lebat ad celos oculos leuare ſꝫ ꝑcu/
ciebat pectus suū. dicēs de⁹ ꝓpicius
esto mihi peccatori. naꝫ sic deo mul/
tū displicet īpudentia hoīs peccātis
sic placꝫ sibi verecūdia ↄfitētis testa
tur hoc. gre. q̄ sic di. Quantū displicꝫ

deo impudentia tantum placet ei erubescentia peccatorum. Et quamuis verecundia sit habenda in confessione tamen nihil est celandum eorum que homo neque ter commisit propter talem erubescentiam Ad hoc hortatur nos beatus Bernhardus sic dicens. Erubesce peccatum sed tamen totum reuela in confessione non abscondas. Sunt enim qui confitendo quasi fabulam enarrant peccatorum suorum hystoriam et egritudines anime sue sine confusione dinumerant. et pene sine penitentia et affectu dolorum. cito enim lacrimas inuenit et resoluitur in lacrimas et gemitus qui habet sensum doloris hec Bernhardus. Ad erubescentiam vero pellendam multum valet timor verus dei. quia timor dei perfectus omnem verecundiam ab homine repellit nam propterea vult deus vt confiteamur peccata nostra vt patiamur verecundiam pro pena. De hoc dicit crisostomus sic. Confessio igitur peccatorum testimonium est conscientie deum timentis. Perfectus enim timor soluit omnem pudorem et quia ipsum erubescere est pena grauis ideo iubet nos deus peccata nostra confiteri vt verecundiam patiamur pro pena. nam et hoc ipsum pars iudicii est. hec Crisostomus Ipsa namque erubescentia que habetur per peccatorum confessionem magna pars penitentie et satisfactionis est. testante beato Augustino qui dicit. Erubescentia in confessione est maxima pars penitentie. multum enim satisfactionis abstulit. qui erubescentie sue dominans cor que deliquit nuncio dei nihil denegauit hec. Augustinus. Item confessio debet esse pura scilicet propter deum non propter laudem hominum aut vanam gloriam seu aliud emolimentum temporale. Math vi. Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. Pura ergo erit confessio sine omni fictione et timore non seruili sed filiali. Item confessio debet esse fidelis. quia confitendum est sub spe venie et salutis aliter non valeret. sicut prima chayn qui dixit maior est iniquitas mea quam vt veniam merear Ad hoc hortatur beatus ber. dicens Sit confessio tua fidelis vt confitearis in spe de indulgentia penitus non diffidens vt tuo te ore non tam iustifices quam condemnes. Judas certe proditor domini: et chayn fratricida confessi sunt et diffisi sunt Primus peccaui inquit tradens sanguinem iustum. Alter maior est iniquitas mea etc. Licet nil eis profuit infidelis confessio. Item confessio debet esse vera et non tacens verum. nec admiscens falsum etiam humilitatis ne menciendo dicens non verum incidat in peccatum. Unde beatus aug. Cum humilitatis causa mentiris. si non eras peccator antequam mentireris: mentiendo efficieris. Et beatus greg. Incaute sunt humiles. qui se mentiendo illaqueant dum arrogantiam vitant. qui contra veritatem se erigunt. quam derelinquunt. Item confessio debet esse frequens dupliciter intelligendo. primo si quis frequenter ceciderit etiam in peccatum mortale. etiam frequenter resurgat per penitentiam. Alio modo vt etiam eadem peccata confiteatur non tamen tenetur quis nisi in certis casibus vt patebit infra quia quanto aliquis pluribus turpitudinem suam sub spe venie confessus fuerit tanto potiorem gratiam remissionis consequetur a domino. vnde aug. Quanto pluribus confitebitur quis sub spe turpitudinis criminis. tanto facilius consequitur gratiam remissionis. Item confessio debet esse apta. debet enim peccator confiteri nominibus non pallиantibus crimen sed quolibet peccatum suo nomine proprio quantumcunque turpe exprimat et non solum peccata ipsa sed et circumstantias quantumcunque turpes vel abhominabiles et sic tota sanies apostematis expellatur. Unde psal

mista. Reuela dño viam tuã ⁊ ipse faciet hoc. Reuela inquã peccata nude ꝯfitendo ⁊ ipse faciet veniã criminibus tribuẽdo. Item debet discreta esse premeditata. s. vt districte ac sepatim cõfiteatur singula pctã nõ ꝯfuse. iuxta illud. Lauabo p singulas noctes lectuz meũ. i. p singula pctã ꝯscientiam meã Et illud. Iniquitatẽ meaz annũciabo et cogitabo pro pctõ meo. Item cõfessio debet esse libens siue volũtaria non coacta sic ꝯfessio achab qui veniaz meruit vt habet̃. iiij. regũ. xxj. vñ ps. volũtarie sacrificabo tibi ⁊ ꝯfitebor. Et beatus aug. Adhuc deus exigit ꝯfessionez vt liberet humilem dampnat nõ ꝯfitentem vt puniat supbientẽ. Item ꝯfessio debz esse integra vt omĩa pctã dicant̃ nõ diuidendo inter diuersos sacerdotes. sed vni omnia dicenda sunt. Dñs summe bonus. opus imꝑfectiõis ĩdo nõ amat. aut totum hominẽ saluat aut nihil. Unde aug. Caueas ne verecũdia ductus diuidas ꝯfessionẽ. Item ꝯfessio debet esse secreta. quia nõ debet prodere in publicũ nisi publice quis peccauerit. Unde beda sup marcuz. publica nora publico eget remedio. leuia eniz et secreta possũt deleri leui penitentia et secreta. Item ꝯfessio debet esse lacrimosa siue amara. Vñ ysaias. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Item ꝯfessio dz esse prompta siue obediens. s. vt totaliter se subdat volũtati ꝓprij sacerdotis. Unde btũs augu. Ponat se penitens omĩo in ptãte iudicis in iudicio sacerdotis nihil sibi reseruando sui vt omĩa iubẽte eo patus sit. pro recipiẽda anĩe vita facere quecũqꝫ faceret pro euitenda corpis morte. ⁊ hoc cũ desiderio. quia vitã recuperat infinitã. cũ gaudio eñi facere dz ĩmortalis futurus. hec augu. q̃ faceret p differẽda morte moriturus. ꝯfessio debet eẽ accusatoria vt dicat se ꝯmisisse pcm̃ ⁊ ex ꝓpria malicia accusando se fortiter nõ pretẽdẽs excusatões in peccatis sicut primi parentes. nam ʒm salomonẽ. Iustus in principio accusator est sui. Qui enim nũc se nõ accusat corã sacerdote dei vicario. in futuro habebit accusatores deũ. propriã ꝯscientiã. dyabolum. peccata. ⁊ totum mundũ. quia pugnabit orbis terrarũ ꝯtra insensatos. Qui vero nũc se accusat a deo erit accusatus. Item ꝯfessio debet esse simplex nõ recitando ea que ad rem nõ ptinent. sed simpliciter dicendo. de quibus sibi est ꝯscius. Unõ p ysaiaz dr. Narra si qd habes vt iustificeris. Item ꝯfessio dz esse propria vt pctõr semetipsum tantum accuset ⁊ nõ aliũ. psalmista. Dẽ vitam meã annũciaui tibi alias si crimen alterius diceret nõ esset correctõr illius erroris. sed proditor. Item cõfessio debet esse fortis vt vincat omnẽ timorẽ ⁊ pudorẽ. Vñ eccĩasti. Fili mi nõ ꝯfundaris ꝯfiteri peccata tua. beatus augu. Laborat mens patiendo erubescentiam ⁊ qm̃ verecũdia est magna pena. qui erubescit pro cristo fit dign⁹ venia. Item vltimo ꝯfessio dz esse accelerata siue festina. Vñ sapiens. Ne tardes ꝯuerti ad dñm ⁊ ne differas de die in diẽ. Debet ergo quisqꝫ festinare ad ꝯfessionem ꝓpter quicqꝫ. Primo ꝓpter incertitudinẽ hore mortis. Luce. x. Veniet dñs serui illius ĩ die qua nõ sperat: ⁊ hora qua nescit ptemqꝫ e⁹ cum infidelibus ponet. Item diuiti ꝓmittenti sibi longã vitã dictuz est stulte hac nocte repetent aĩam tuã. Scdo est festinandũ. quia morans in peccatis accumulat peccatum peccato ⁊ per consequens penam pene. Unde in apocalipsi dicit̃. Qui in sordibus est sordescat adhuc. Et beatus greg. Pecca-

tum quod ꝑ pñiam non deluitur. mox
pōdere suo ad aliud trahit. Tertio est
festinandū. ꝙ quanto quis maiorē fe
cerit moram. tantomagis elongabit a
dño. ⁊ ꝓsequēstanto difficilior erit
eius ↄuersio. Unde ꝑ ouidium dicit.
Qui non est hodie cras minus aptus
erit. Principijs obsta sero medicina
paratur. Cū mala ꝑ longas ↄualuere
moras. Et psalmista dd. Domīe qui
elongant se a te ꝑibunt B Quar
to q2 in extrema egritudine vix aliq̄s
penitere potest. multa enim in illa hora
occurrūt impedimenta. nam morbus
vrget. pena terret. filij vxor cognati ⁊
totus mundus quos dilexit illicite vo
cant eum ad se. tene ergo certū. dimit
te incertū. agas pñiam dum sanus es
non differendo vsqꝫ ad infirmitatem.
Quinto festinandū est. quia si quis in
presenti vita dominū exhortantē ⁊ cla
mantem nō audierit exclamabit ipse
postea ⁊ a dño nō exaudiet. Diues eī
in iferno sepultus pro gutta aque cla
mans non est exauditus Et de talibus
dicit dñs ꝑ hieremiā. Ecce ego indu-
cam sup eos mala. de quibus exire nō
poterunt. ⁊ clamabunt ad me ⁊ nō ex-
audiam eos. festinare ergo debemus ⁊
nō procrastinare pñiam ⁊ cōfessionē.
vt salui esse possimus a ventura ira.

Filius.

De circūstancijs etiam peccatorū
et que peccatum aggrauant desi-
dero instrui atqꝫ edoceri.

Capitulum VI. Pater. C

Onfitens debz
has circūstantias attendere.
Quis quid vbi per quos quotiens cur
qūo quando. Quilibet obseruet aīme
medicamina dando. Quis debet enī
confitens dicere qualis fuerit cū qūo
peccauit vtrum. iuuenis vel senex nobi
lis vel ignobilis. liber vel seruus in dig
nitate seu officio ↄstitutus. sane men-
tis vel insanus. sciens vel ignarus. so
lutus vel ↄiugatus. claustralis vel cle-
ricus. vel laicus ⁊ similia. Quid vt di
cat genus peccati videlicet si ↄmiserit
adulteriū vel fornicationē vel homici-
dium ⁊ similia. Item vtrū peccatum ꝑ
petratum sit enorme mediocre vel par
uū manifestum vel occultum. Item dz
dicere cōfitens peccata que ↄmisit quī
qꝫ sensibus abutendo. Item vtrū diu
in peccato permansit an recenter illud
incurrit ⁊ ceteras ingressiones. ⁊ hec
omīa ꝑ quid intelligūtur Ubi in loco
sacro vel prophano in domo dñorum
vel alibi. per quos scilicet mediatores
vel internūcios. q2 omēs tales sunt ꝑ
ticipes criminis vel damnatōis. ⁊ ip
se est reus ⁊ obligatus pro peccatis eo
rum. Item ꝑ quos .i. cū quibus ⁊ con
tra quos. Quotiens. debet enim pecca
tor si potest confiteri non solū ipsa pec
cata sed etiam vices ⁊ iteratiōes vt di
cat quotiens cognouit fornicariaꝫ vel
adulteraꝫ. vtrū vnam vel plures quoti
ens dixerit proximo verba cōtumelio
sa quotiens iterauit ⁊ similia que vul-
nus iteratum tardius sanāt. Si autez
ex obliuione non potest singula prout
commisit confiteri. dicat tamen quan
to tempore in peccatis perseuerauerit
seu ꝑdurauerit. Utrū medio anno vel
integro. aut certe pluribus annis in fa
cinoribus perseuerauerit seu ꝑdurane
rit ⁊ infra tale tempus vt ꝑ sepius pec
catum iterauit. hec ⁊ his similia prout
valet studeat diligenter confitendo e-
narrare. Et hoc ipsum ꝙ non potest ad
memoriam sua scelera propter multi-
tudinem ac obliuionem reuocare co-
netur deplangere ac dolere. Cur scili-
cet tali temptatione hoc fecerit ⁊ vtrū
preuenit ipsam temptationem vel fue

rit preuentus ab ea. vtrum sponte vel co
actus vtrū cupiditate vel paupertate.
vtrū ludo an nocendi animo ⁊ similia
Quomodo scilicet de modo agendi vel
patiendi quod melius actu ꝙ lectōne
noscitur. Quando vtrū in tempore sa-
cro ⁊ orationi ꝯstituto. vt in festiuitate
sanctorum ⁊ tempore quadragesimali
et aliorū ieiuniorum. Debet etiam pec
cator ꝯfiteri ⁊ dolere de bonis obmissis
que scilicet potuit facere ⁊ nō fecit. ta
lia enim dicunt proprie delicta quasi
derelicta ⁋ Item de tempore ma
lo expenso. De his omībus circūstan
cijs aug. sic dicit. Consideret penitēs
qualitatem criminis in loco. in tempo
re in pseuerantia. in varietate psone.
et quali hoc fecerit temptatione. ⁊ in
ipsius vicij multiplici executione. O
portet enim fornicatorem penitere s3 ex
cellentiam sui status aut officij: aut s3
modū meretricis aut in modo sui ope
ris ⁊ qualiter suam turpitudinem pe
gerit vel in loco sacrato. aut cui debuit
excellentiam fidei vt sunt domus domi
norū ⁊ aliorū multorum si in tempore
orationū cōstituto in festiuitate sancto
rum. aut tempore ieiunij cōsideret quā
tum pseuerauerit ⁊ defleat quod pseue
ranter peccauit. Item si vltro se pecca
to obtulerit. Item q̄d non expectauit
temptationem sed preuenerit volupta
tem. omnis ista varietas ꝯfitenda est ⁊
deflenda. hec augu. ⁋ Sed quas
ex istis ⁊ cōsimilibus circūstancijs sit
necesse confiteri vel quarū cōfessio sit
de bene esse. Notandum ꝙ quedam cir
cunstantie trahunt in aliud genus vel
speciem peccati. vt peccare carnaliter
cum muliere cōiugata. ⁊ has tenetur
homo confiteri. quia tenetur dicere ge
nus peccati. Quedam vero sunt aggra
uantes in eadem specie. ⁊ harum que
dam sunt aggrauantes nō totaliter si-
cut scientia vel magnitudo. ⁊ has non
tenetur quis confiteri. quia sunt quasi
venialia peccata. Quedam sunt aggra
uantes totaliter: ⁊ notabiliter ⁊ has
oportet ꝯfiteri. Non enim sufficit illi qui
centum marcas abstulit de alieno dice
re ego abstuli alienum. cū enim ita bene
possit verificari si accepisset vnū dena-
rium. nec sufficit illi qui gladio vulne
rauit proximū: ego pcussi proximum.
Unde s̄m ꝙ dicit thomas Necesse est
solam illam circūstantiam ꝯfiteri que
trahit in aliam speciē peccati. q̄d tunc
solum est necessariū quando circūstan
tia trahit in aliam speciē peccati mor
talis. De hoc etiā dicit quedam glosa
ꝙ homo tenetur in ꝯfessiōe dicere om
nia peccata. que occurrunt memorie ⁊
circūstancias eorūdem. si tales sunt q̄
multū aggrauant peccata. vel ponant
illa in alio genere vt cū quis pcutit a-
liquē in ecclesia vel ibi aliquid furetur
Circūstancia loci facit ꝙ hmōi cōfes
sio vel furtū sint sacrilegia ⁊ sic transe-
unt in aliud genus peccati. De circun
stancijs aūt peccati carnalis. dicit tho
mas ꝙ circūstācie particulares pecca
ti carnalis. que in speciē peccati mor-
talis trahunt. semꝑ sunt ꝯfitende. S3
omīa talia ꝯfiteri quecūq3 aggrauant
pfectionis est. hec thomas. Ex his igi
tur dictis colligere possum9 ꝙ ille cir
cūstantie q̄ trahunt in aliud genus vel
speciem peccati mortalis. ⁊ que mul-
tū ⁊ notabiliter sunt aggrauantes. de
necessitate sunt cōfitende. Ceteras ve
ro circūstantias quascūq3 aggrauātes
ꝯfiteri est de pfectione prout dicit tho
mas. Nam quanto pfectius quisq3 su
am ꝯscientiam a peccatis ⁊ eius circū
stantijs quibuscūq3 p ꝯfessionē humi
lem expurgauerit. tanto potiorem veni
am suorū criminū ⁊ copiosiorē gratiā
a dño obtinebit. Filius.

Utrum peccata venialia sint con-
fitenda de necessitate salutis.
Capitulū VII. Pater

Peccata venia
lia confiteri prout plurimi
doctorum asserūt nō est de necessitate
salutis q₂ nullus ꝓpter peccata venia-
lia si nō assint mortalia a ꝯsortio fide
lium separabitꝛ. Debet tñ quilibet in-
quātum valet. a se etiā minima pecca
ta propulsare. q₂ minimū peccatū pōt
fieri in ꝯspectu dei magnū. dū sibi pla
cet. vnde richardus de sancto victore
ꝙ si ex fragilitate nostra venialia pec-
cata ꝯmittimus. neq₃ tamē pro hui⁹
modi de ꝯsorcio fideliū separamur.
Debemus tamen inquātū valemus
et dñs adiuuerit ea propulsare de no-
bis. quodlibet enī peccatū liceat homi
nib⁹ videatꝛ minimuz si nō displiceat
apō q₃ iudicē iustū fit magnū. dicit nā
q₃ aug. Nullū peccatū criminale dū
displicet nullū veniale dū placȝ. Stu
deamus igitꝛ nō solū magna. ſȝ etiam
minima vitare peccata. ne si minima
contēnim⁹. paulatī defluam⁹ hec rich.

¶ Unde salubre est etiā de pec-
catis venialib⁹ ꝯfessionē facere. quia
dum minutis peccatis medicamenta
nō adhibētꝛ. ꝑ mediū ꝯfessionis et cō
tritionis ac alia pia opa. valde cor in-
frigidāt hoīs. ⁊ reddūt faciliores ad
alia maiora peccata perpetranda. ꝓ-
ter hoc dicit beatus augustinus. Non
solum ad ꝯfitendum mortalia verum
etiam venialia sic hortatꝛ dicens. Qui
confitetur peccata sua ⁊ accusat ea. iaȝ
pactum cum deo facit. Excusat deus
peccata tua si ⁊ tu accusas coniuuge-
ris deo. oportet ꝙ oderis ī te opus tu
ū. et ames in te opus dei. iniciuȝ om
nium bonoꝝ operum. confessio ē ope
rū malorum. et tunc facis veritatem
quia nō te palpas nō tibi blandiris.
fac igitur veritatem confessionis. ⁊ ve
ni ad lucem in operibus bonis etiā ꝓ
ter illa. que videntur minuta peccata
lingue aut cogitationum aut immode
rationis in rebus ꝯcessis. quoniā mi-
nuta peccata plura. si negligantur oc
cidunt. Minute sunt gutte que flumi
na implent. minuta sunt grana arene
sed si multa arena imponatur. premit
atq₃ opprimit. hoc facit sentina neglec
ta. quod fluctus facit irruens sed diu
intrando et non exhauriendo mergit
nauem. Quid est autem exhaurire ni-
si bonis operib⁹ agere ne obruāt pec-
cata. gemendo ieiunando tribuēdo ig
noscendo. hec augustinus Necesse igi
tur est qui gratiam dei desiderat habe-
re: et in summi sponsi ⁊ amici amplex
ibus frequentius manere vt a pecca-
tis nō solum mortalibus. sed etiaȝ ve-
nialibus studeat se cohiberi. Si auteȝ
ex sua negligentia aliquam maculam
etiam venialis peccati contraxerit. ꝓ
tinus conetur illam per confessioneȝ
⁊ penitentiam a se expurgare. ne eum
gratia et consortio tanti hospitis con
tingat carere. De hoc quidā doctor sic
dicit. Caueamus quantuȝ possimus
ne aliquid ī nobis inueniat dominus
noster ihesus cristus. qd oculos eius
offendat et si forsitan vt solet humane
condictionis fragilitas aliquam ne-
gligentie maculam contraxerit. ciciuſ
per confessionem et penitentiam lacri
maruȝ abluere eam omni studio festi-
nemus. ne diu sine amici nostri mane
amus amplexu. quia paratior est nos
recipere. q₃ perdere tantum si non tar
demus de die in diem reuerti ad deuȝ
hec enim duo mala odit deus omnipo
tens in omnibus hominibus. id scili
cet negligentiam reuertendi et negli-
gentiam sue salutis desiderandi hec il

le .Ex dictis igit̃ colligere possumus
bonum et salubre esse etiã peccata ve
nialia per cõfessionem abstergere. vt
cor magis purgatum ad suscipiendã
grãm. vnusquisq̃ possit hr̃e. Filius
Scire etiam desiderio vtrũ facta
confessione teneat̃ quis iterare
confessionem. vel si sint aliqui casus
ꝓpter quos oporteat confiterẽ iterare
confessionem prius factã. Et si quis
peracta penitentia recidiuũ fecerit ite
rum cadendo in peccatum. vtrũ tenea
tur talis peccata prius confessa ꝓpter
hoc reiterare ꝯfessionẽ factã resumen
do aut p̃mã. Ca. VIII Pater.

Notare dẽs qđ
confessionem semel bona fi-
de factam ei. qui potuit absoluere. nũ
q̃ tenetur homo reiterare nisi velit y-
mo vt dicit Tho. in quadã questione
de quolibȝ ꝙ nõ p̃t aliquis auctorita
te cuiuscũq̃ hominis compelli ad con
fitendũ peccatũ. quod alteri ꝯfessus ẽ
qui absoluere potuit. qꝛ confessio pec-
catorum est quoddã sacramentale di-
uino imperio subiacẽs non humano
D Sunt tamen casus ĩ quibus
tenetur homo confessionẽ nõ rite fac
tam iterare et hoc in quatuor casibus
vt ꝓpter defectũ confessoris aut prop
ter defectum confitentis Propter de
fectũ confessoris dupliciter. aut qꝛ de
ficit ei clauis potentie. eo ꝙ nõ potest
de illo peccato absoluere. aut quia de-
ficit ei clauis sciẽtie. quia nescit discer
nere. Propter defectum confitentis
dupliciter. aut quia dimidiauit cõfes
sionem id ẽ qꝛ scienter tacuit aliquod
peccatum mortale. aut quia contẽpsit
seu neglexit satisfacere et oblitus est
satisfactionem iniunctam. nam si sci-
ret eam implere vellet. non oporteret
confessionem iterare Cũ supradictis

satis videtur cõcordare in pluribus
Raym̃. et hostiens̃. ipsi tamen ponũt
etiam casum de eo qui in proposito est
non deserendi peccatum. propter ta-
les igitur casus vt premissum est tene
tur homo confessionem nõ debito mo
do factã reiterare Quiđo cõfessus fue
rit pctã vt debuit ⁊ cui debuit. reitera
re nõ tenet̃ nisi velit ꝓpter magis cer
tum. quia quanto frequentius et plu-
ribus quis sua crimina sub spe venie
confessus fuerit tanto potiorẽ veniam
suorum scelerum et habundantiorem
gratiam a dño consequetur. I
Uidendum est etiam de hoc vtrũ post
cõpletam penitentiam recidiuans te-
neatur tã illud recidiuũ q̃ om̃ia alia
que cõmisit confiteri maxime si ꝯfite
atur tali qui nunq̃ al's audiuit eum.
Non credo ꝙ teneatur dicere specia-
liter et distincte ea que ante confessus
est. sed sufficit confiteri generaliter de
illis exprimendo ingratitudinem su-
am ⁊ dicendo de multis ⁊ magnis pec
catis mortalibꝰ liberauit me dominus
per penitentiam et ego ingratus exi-
stens nihilominus sic offendi eum vt
si forte nesciat exprimere aut nõ expri
mat ingratitudinis nomen nõ nocet.
dum talia dicat verba. qꝛ ex quibꝰ sa-
cerdos ingratitudinem illã possit in-
telligere. K Utrũ etiã liceat cõ
fessionem dimidiare dicendũ ꝙ non
qꝛ oportet qđ vni fiat confessio omniũ
que habẽt̃ in memoria. Si vero aliq̃
exciderint a memoria nõ debet ob hoc
iterari alias reputari ꝯfessio dimidi-
ata ꝙ si homo peccatũ qđ in priori cõ
fessione oblitus fuit postmodũ ꝯfite-
tur etiã alteri. nõ oportet propter hoc
totam ꝯfessionẽ iterare. licet hoc qui-
dam senserint sȝ sufficit ꝙ ꝯfitens di
cat hoc peccatũ. qđ oblitꝰ fuit expres-
se vel explicite. Alia aũt ĩ generali di

cendo q̄ alia multa peccata confitere tur hoc oblitus fuit. L Etiaȝ no tandum q̄ si homo peccatū cōmissum est totaliter oblitus. tunc sufficit con fessio et penitentia generalis. si nō to taliter tunc debet laborare. vt per ea q̄ scit recordetur. etiam ea que oblitus est. et si recordetur etiam ea tenetur ꝑ eis penitere. Si vero nō potest recor dari sufficit penitētia generalis. de hoc dicit Augu. Veritatē dicit deo peni tens quando nihil illi de ꝯmissis sce leribꝫ celat. nō q̄ et si volūtate celaue rit deus ignoret sed dum veritatē sibi dr̄ vult ab eo. vt veniam ꝯsequat̄. Si vero aliqua menti exciderint ꝯfitetur veritatem deo cuȝ generaliter dixerit. Deus q̄ nosti occulta cordis et ope ra mea et delicta mea a te non sunt ab scondita. quibus veniā largiaris. Et hec veritas confitentis. quam diligit deus. vn̄ psalmista. Ecce eīm veritateȝ dilexisti ⁊c̄. Hic insinuatur q̄ genera lis confessio etiaȝ deleat mortalia pec cata quorum intelligentia nō habetur M Sed notandum q̄ sunt nonnul li in ordine constituti ac professi. qui ī graues casus incidunt peccatorum. ⁊ tamen facinora sua ducti quodam ti more humano ac verecundia nō con fitentur suis prelatis. vel eis qui hn̄t auctoritateȝ absoluendi. sed celāt sua mala facta aut reuelant ꝯfitendo ea ꝑ sonis siue religiosis siue secularibus qd̄ peius est qui nō habēt auctoritatē eos absoluendi. Quicunq̄ tales sunt sciant se eē nō absolutos. Et quāuis absoluti nō sint nō tn̄ verent̄ accedere ad mensam dn̄i corpus et sanguinem sumēdo ac tractādo nostri saluatoris nō timētes illud pauli. Qui mādučat carnē meā ⁊ bibit sanguinē meum. in digne iudiciuȝ sibi manducat ⁊ bibit Et sunt nōnulli qui quidē timorē ha bent ꝯfessionē facere. auctoritatē non hn̄tibꝫ q̄r sciūt ꝑ tales nō posse absol ui a suis peccatis nolūt ꝯsciaȝ suā re uelare suis prelatis timētes īdignati onem illoꝝ īcurrere. ⁊ ꝑ ꝯn̄s in suis solatijs officijs seu dignitatibꝫ ꝓmo uēdis īpediri. Et iō mittūt ad abba tē vl̄ plātū q̄ eis pest vt suā auctorita tē alteri det qui eos absoluere possit al legātes se nō posse. nec habere gratiā suo plato ꝯfiteri. Quid de talibꝫ refe rā ignoro hoc tn̄ dico q̄ incautū ē ꝓ ter talem carnalē ⁊ stultū timorē hui⁹ mōi absolutōȝ a suo plato extorq̄re vl̄ querere. nisi alia valde rōnabilis cā ex istat. ꝓpter quā subditus cogat̄ hoc fa cere meli⁹ ē tn̄ facere ꝯfessionem hn̄ti auctoritatē absoluēdi q̄ꝫ n̄ habēti. ab solutionē vero sic factā ꝯmittam⁹ vi sceribꝫ misericordie ihesu cristi. Et cō tra tales sic dicit ꝓpheta. Si q̄ritis q̄ rite ꝯuertimī ⁊ venite hoc ē dicere Si desideratis et q̄ritis veniā vr̄oꝝ pecca minū. querite ꝯstāter et efficaciter nō obmittēdo ꝓpter timorē priuationis alicuius solatij carnalis. seu cōmodi tēporalis apire ꝯscīas vestras. plato vestro humiliter peccata vestra ꝯfiten do. N Sūt etiā nonnulli qui ita excecati sunt seu indurati in suis ꝑui tatibꝫ q̄ easdē suas iniq̄tates suis p̄ latis nō ꝯfitent̄ vsq̄ ad extremā ho ram sue mortis. Et hoc iō q̄r a suis ꝑuersitatibꝫ desistere nolūt aut nō pos sunt vl̄ maīfestare seu īnotescere alijs erubescūt quales sint. Et q̄ꝫ ꝑiculosū sit in tali errore eē dicere nō sufficio. nā ꝑuerse viuere sine omni timore dei et differre ꝯfessionē vsq̄ ad vltimaȝ mortis horā ignoro si quid hōi sit pi culosius. in omni eīm scriptura noui ⁊ veteris testamēti īuenimus solū vnū hominē eē saluatū in extrema penitē tia latronē vicȝ qui pepēdit iuxta cru

cem cristi. vñ beat⁹ bernardus. Ut q̄d homines in vita sua dissimulant agere penitentiam ⁊ de extrema p̄sumunt confessionem nā in omni scriptura canonica tātū vnū inuenies in extrema penitētia saluatū ⁊ hoc hora dominice passionis Ex his igit̄ dictis colligit̄ q̄ꝫ mortiferum et q̄ꝫ periculosum sit deferre ꝯfessionē ⁊ penitentiā vsqꝫ ad extremam mortis horam. Omnis ḡ qui se huiusmodi diuersis laq̄is tam periculosuꝫ irretitū sentit ad cor redeat et timorem mortis et futuꝝ iuditiū seu dānationeꝫ perpetuā p̄ oculis habeat et suam conscientiā p̱ vitia seu peccata maculatā per humilem confessionem suo prelato cui tenetur sua secreta pandere postposito omni timore et verecundia patefaciat. multo melius est enim coram vno homine erubescētiam reportare q̄ꝫ coram deo et omni celesti curia verecūdiam sustinere ⁊ p̱ consequens eternā damnationem incurrere igitur vnusquisqꝫ fidelis non differat penitētiam sed cū se sauciatū p̱ aliqua peccata senserit currat ad remediū confessionis deum iratum iudicem conuertit in pijssimū patrem. testāte beato bernardo qui dicit. O felix penitentiū humilitas o beata spes confitentium q̄ꝫ facile vincis inuincibilem q̄ꝫ cito tremebundū iudicē conuertis in pijssimum patreꝫ et sic patet de confessione que est scd̄a pars penitentie.

Incipit tertia distinctio primi libri.

Malogranati Filius

Post explanationē duarū partiū vicꝫ cōfessionis ⁊ cōtritionis nūc de tertia parte vicꝫ de satisfactione desidero informari.

Ca. .I. Pater

Scire debes q̄ ad emendationem peccatorum maxime mortaliū necessaria est satisfactio. oportet enī vt crimina ad plenū purgēt̄. quantū ad reatū ⁊ quātū ad actū. Quātū igͥ ad reatū vt de p̄teritis satisfaciam⁹. Quātū ad actū vt denuo nil tale ꝯmittam⁹. vñ rich. de sancto victore sic di. In criminaliū peccatorū expurgatōe opus est ꝯfessione et satisfactōe nam ꝯpūctō ⁊ orō q̄nqꝫ solent ad venialiū peccatoꝝ in expurgatōꝫ sufficere. criminalia expurgare oportet ad plenuꝫ tam ꝑm reatū q̄ꝫ ꝑm actū. ꝑm reatū vt de p̄teritis satisfacias. ꝑm actuꝫ vt de reliquo nil tale ꝯmittas: vel ꝯmittere p̄sumas ℙ Qualis aūt debeat esse satisfactō p̱ peccatis. thomas de aquino declarat sic di. Satisfactō debet eē talis per quam aliquid nobis subtrabimus ad honorem dei. nos aūt non habemus. nisi tria bona: scꝫ bona anīe et bona corpis et bona fortune scꝫ exteriora. Ex bonis quideꝫ fortune subtrahimus nobis aliquid p̱ elemosinā sed de bonis corporalib⁹ p̱ ieiuniū. ex bonis anime ñ oportet vt aliquid subtrahamus nobis quātū ad essentiam sed quātū ad diminutōꝫ ipsoꝝ. qꝛ per ea efficimī deo accepti p̱ hoc q̄ ea submittimus deo totaliter et hoc p̱ orationem. hec thomas. ℚ Unde notādum q̄ satisfactionū quedaꝫ sunt partes p̄cipales scꝫ orō ieiuniū et elēosina Quedā vero sunt secūdarie. que ad has requirūt̄ vt vigilie p̱egrinatōnes et discipline. Dicēdū ergo q̄ oīa op̱a carnē affligentia reducūt̄ ad ieiuniū. Omnia vero op̱a spiritualia ad orationē ⁊ oīa op̱a misericordie ad elemosinā reducūt̄ Sufficientia vero p̱-

cium pricipaliũ pōt accipi ex pte ter mini a quo ē motus satisfactionis. q2 per ieiuniũ reuocamur a concupiscen tia carnis per elemosinam a ꝯcupiscē tia oculoꝝ. p oratione a supbia vite. Scdo modo sumit sufficiētia ista ex pte termini ad quē p ieiuniũ bñ ordi nat hō in seipo. p elemosinā ad pro ximũ. p oratione ad deuz. Tertio mō sumitur hec sufficiētia ex parte mate rie de qua fit satisfactio. q2 per elemo sinā fit satisfactio de bonis exterioris substātie. p ieiuniũ de bonis corporis per oratione de bonis mētis. Quar to mō sumit hec sufficiētia ex pte mo doꝝ satisfaciendi. fit em̄ satisfactio tri bus modis. vel p punitoꝝ. vel fm re demptoꝝ. vel p supplicationē. Primũ facimus ieiunādo. scdʒ elemosinam dando. tertiũ orādo. Quīto sumitur hec sufficiētia ex pte effectus. per sa tisfactionē em̄ nobis tria magna bo na ꝓueniũt scʒ ipetratio gratie. remis sio pene. expiatō reliquiarũ culpe. ad primũ videt valere elemosina ꝓpter multiplicatōʒ intercessoꝝ. ad scdʒ ie iuniũ. ad tertiũ oratio. Consistit ergo satisfactio in his tribus scʒ in oratiōe ieiunio. ꝛ elemosina. vt iste ternarius contra istũ nephariũ ternariũ dyabo li opponat Oratio vicʒ ꝯtra supbiam ieiuniũ ꝯtra carnis concupiscētiam. elemosina ꝯtra auaritiā. ℟ Aliter etiam pōt dici videlicet ꝙ satisfactio consistat in duob scʒ largitōe elemo sine. ꝛ carnis maceratōe S Ele mosina aũt triplex ē. prima consistit ī cordis ꝯpũctōe qñ aliquis seipsum offert deo iuxta illud. miserere anime tue placēs deo. Qui em̄ pauperi ele mosinā pbet ꝛ se ab iniquitate non ab stinet. talis qd minus est. obtulit. ꝛ qd maius est peccato seruauit. de hoc di cit beatus gre. Qui indigenti ꝓximo exteriorē substātiā prebet sed vitā suā a nequitia nō custodit. rem suā deo tri buit et se peccato hoc qd minus ē ob tulit auctori. ꝛ hoc qd maius est serua uit iniquitati. hec gre. Sed penitens et satisfaciens ꝓ suis reatib studeat cor ꝯtritũ ꝛ corpus mũdũ in se exhibe re deo. vt possit elemosinā acceptā cri sto offerre. Secũda elemosina ē in cō passione proximi. qua ꝯpatimur alie nis aduersitatib tāꝗ nostris. de qua compassione dicit gre. xx. morali. sic. Plus nōnũꝗ esse dicimus ꝯpati ex corde ꝗ dare q2 q̄squis pfecte indigē ti cōpatitur minus estimat omne qd dat. Super afflictũ quippe ꝯpatiētes plangimus. qñ aliena damna nostra reputamus. ꝛ culpas delinquētiũ no stris mũdare fletib nitimur. Qd vide licet agentes plus plerũꝗ nobis. ꝗ his pro quib agit subuenimus quia apud ēternũ iudicē ex gratia caritate aspirāte ꝯmissa. queꝗ perfecte diluit ꝓpria. qui pure plāgit aliena. hec gre. Qui exteriores diuitias nō habēt in his operib misericordie se exercere debent Ad hoc faciendũ hortatur rich ardus de sancto victore sic dicēs Mi sericordia magna est aliene afflictio ni compati. maior aũt pro alienis re atib compungi. preclaruʒ em̄ genus est misericordie delinquentes deflere penitentibus indulgere. aliena deli cta ꝓpriis lacrimis delere. In his ope ribus misericordie nos exercere debe mus qui exteriores diuitias nō habe mus Magna em̄ est elemosina nuduʒ vestire maior autē indisciplinatũ mo rũ doctrina ornare. Optimũ vero ele mosine genus corripere inquietos cō solari pusillanimes. paciētes esse ad omnes. hec richardus Et beatus ber. Plus em̄ est verbi pabulo victuram in ꝑpetuũ mentem reficere. ꝗ ventrē

periture carnis terreno pane saciare.
Ponūť etiā ꝑ quosdā septez elemosi-
ne ꝑtes.s.docere ignorantē.consulere
dubitāti.ɔsolari tristē corrigere pec-
cātē remittere offendēti.portare one
rosos ⁊ graues ⁊ p oīb⁹ orare q̄ etiā ī
hoc versu ɔtinēť.Consule castiga so-
lare remitte fer ora.Ita tñ ꝙ sub eo-
dem intelligatur consiliū et doctrina
Tertia elemosina ɔsistit in largitōne
manuali.Vñ dñs in euāgelio.Date
elemosinā ⁊ oīa munda sunt vobis.⁊
Beatus aug.Elemosina mūdat pec-
cata ⁊ ipā interpellat pro nobis ad do
minū qꝛ quicquid dederim⁹ ipē̄ inte-
gre possidemus.Si vis ergo esse mer
cator optimus.da qđ nō potes obtine
re vt recipias qđ nō poteris amittere
da modicū ⁊ recipies centuplū.da tē-
poralē possessionē vt ɔsequaris here
ditatē eternā.vtātur diuites ɔsuetu-
dine infirmitatis sue:sed doleāt aliť
se nō posse.melius eñ facerēt si aliter
possent qꝛ si ɔsuetudīes mittas egro-
tas.conceditť tibi vti p̄ciosis da pau
peribus vilia.Hec aug.Et Crisosto.
Stulticia est illic relinquere vñ exitu
rus es ⁊ illuc non premittere quo itu-
rus es illuc ergo sbām tuā colloca vbi
patriam habes. ¶ De elemosina
etiam dicit pe.da.sic.O virtus elemo
sine.que velut flumen fontis irrigui ⁊
peccatoꝝ inquinamenta detergis.et e
stuantiū vitioꝝ flāmas extingnis.O
felix elemosina.q̄ de gehenne baratro
tenebrarū filios extrahis.adoptatos
regni celestis luci ꝑpetue introducis
tu de maīb⁹ paupeꝝ volas ad celū ⁊ il
lic tuis amatorib⁹ p̄paras hospitiū.⁊
prebes hereditatē īmarcessibilē et ce-
lestis curie dignitatē.O mirāda mise
ricordie virtus q̄ peccatoꝝ oīm rubi-
ginem purgat.fremētiū peccatoꝝ inci
tamēta mortificat ⁊ splēdore celestis
gratie tenebrosas hoīz mētes illustrat
felices nūdine.p̄beť panis exiguus.
acquiritť regnū.porrigiť munus.ɔpa
ratur aula celoꝝ.nūq̄ȝ deo carus erit
qui vel affectū vel effectū elemosine ñ
habuerit vt scȝ qui nō habeat rē.habe-
at volūtatē.⁊ dū domestice facultatis
res nō exuberat.liberales animi diui
cias non amittat.hec pe.da. ¶
Sūt etiā ꝑm quosdā septē elemosine
corporales.scȝ pascere esuriētes pota
re sicientes vestire nudum recolligere
hospitē visitare īfirmū redimire cap
tiuū ⁊ sepelire mortuum.Vñ versus.
Visito poto cibo redimo tego colligo
condo.Iste igiť sūt tres elemosine si
ue tria genera elemosinaꝝ.ꝑ q̄s peni-
tens satisfacere debet pro peccatis suo
creatori,Quisquis ergo habet terre-
nam substātiā.teneť ad manualē lar-
gitōȝ.vt tribuat elemosinā necessita-
tem paciēti ꝑm maius ⁊ minus.p vt
dicit Thobias Si multum tibi fuerit
tribue habūdāter.si exiguū tibi fuerit
etiaȝ exiguū libenter īpartiri stude.
¶ Si quis vero terrenā substantiā
nō hȝ vt sunt paupes vel religiosi.q̄-
bus nō adest facultas reꝝ tꝑaliū.seip
sos offerāt deo ꝑ ɔtemptū mūdi.⁊ a-
morē dei ac ɔpassionē proximi vt pre
missū ē.⁊ acceptā oblatōȝ siue elemo
sinā obtuleīt deo.Carnis āť maceratō
ɔsistit ī q̄tuor.s.ī orōib⁹ ieiunījs vigi
lījs ⁊ flagellť ¶ De orōe sciēđ.Orō
ē ɔgeries vocū ad aliquid obtinēdū ⁊
in deum tendētiū.ipā quippe cū ex cor
de ɔtrito ⁊ hūili fusa fuerit.remissiōȝ
peccatoꝝ a dño ⁊ recōciliatōȝ obtine
bit.De hoc dicit iohānes abbas mon
tis sinay ī tractatu de xxx.gradib⁹ sic.
Oratō ꝑm qualitatē eius ē ɔiunctio
⁊ vnio hoīs ⁊ dei.ꝑm vero opatōȝ dei
ē recōciliatō.lacrimaꝝ mater.pecca-
toꝝ ꝓpiciatō.tēptatōnū pons.tribula

tionū murus.āglorꝝ opus.futura iocū
ditas virtutū fons.delitie anime. mē
tis illuminatio.desperatōis securitas
spei demōstratō.tristicie solutio:diui/
cie monachorꝝ. thesaurus quiescenti/
um.hec Johannes abbas .Magnum
eñ remedium est penitentibꝫ ipsa ora
tio. ⁊ contra temptamēta omnia mu/
nimentum egregium.Quā etiā cōmē
dās beatꝰ Bernardus sic dicit.Quid
oratione preciosius . q̃ deo est sacrifi
cium.angelis organū.sanctis ꝯuiui
um.orātibꝫ ꝑsidium.ꝯtritis vnguen/
tum.penitentibꝫ remediū.hostibus ia
culū.temptatis oībꝫ firmamētum.Et
prout thomas dicit.Sciēdū ꝓm quos
dam ꝙ duplex est orō quedā est ꝯtem
plantiū.quorū ꝯuersatō in celis ē.et
talis totaliter ē delectabilis nō satisfa
ctoria.alia est que pro peccatis gemi
tus fundit. ⁊ talis hꝫ penam ⁊ est sa/
tisfactionis ps.vel dicēdū melius.ꝙ
quelibet oratō habet rationē satiffacti
onis.q2 quamuis aliqua habeat sua/
uitatem spiritus.habet tamen afflicti
onem carnis. Quia dicit gre.Dū cre
scit in nobis fortitudo amoris intimi
infirmamur proculdubio fortitudine
carnis.Hec thomas de aquino De se
cundo scꝫ de ieiunio. ¶ Notādū
ꝙ triplex est ieiuniū Primū est corpo
ris a cibo materiali Scdm afflictōis
a gaudio tēpali Tertium spirituale a
mortali peccato Et hoc triplici ieiuīo
debemus castigare corpus nostrū. pa
rū est eñ qđ prodest ieiunare a cibo m̄
si ieiunetur a peccato.De ieiunio tam̄
corporali sciēdū.ꝙ abstinentia a cibo
materiali carnem affligit. ⁊ penaꝫ ge
nerat ideo est maxima ps satisfactōis
q2 vt cōmuniter penitentibꝫ ieiunium
pro peccatis indicitur vt ꝑ abstinen
ciā castigati cicius a suis sceleribꝫ e/
mundenẜ.Et de virtute ieiunij.Johā
nes Abbas montis sinai in tractatu
de xxx. gradibꝫ sic dicit. Jeiuniū ē vi
olētia nature.decisio delectatōis gut
turis.recisio caloris ꝯcupiscētie.me
ditationū malarꝝ et intentionū subci
sio.libertas somniorꝝ.mūditia oratō
nis.aīe luminare.mētis custodia.cō
punctōis porta.suspiriū humile.ꝯtri
tio hylaris.restauratio m̄ltiloquij. oc
casio trāq̃llitatis.obediētie custos. so
mni euacuatio ⁊ alienatō. sanitas cor
poris.peccatorꝝ remissio.porta ⁊ d̄liti
e paradisi.Sꝫ hꝫ ieiuniū tyrānū vicꝫ
gulā.q̃ est porta vitiorū fluctus ⁊ vn
da īquinationū. ⁊ ꝓfundū ignotarum
⁊ indicibiliū īmūditiarū Ex qua etiā
procedit ociositas multiloquiū risus
patratio scurrilitatis.ꝯtradictō glori
acio.audatia.ꝑsumptio.amor mundi
sordida rō. Qui aūt possidet paraliti
cū ipe interpellat ꝯtra carnē ⁊ ille ex
oratus gulā vitiose oriri nō finit. Qui
eñ sunt sine gustu illius penitus ꝑ gu
le dulcedinē querūt delectari Hec Jo
hānes abbas. ¶ Jeiuniū aūt di/
cūẜ hec quatuor comitari scꝫ largitas
leticia hora ⁊ mēsura.De largitate d̄t
Beatus ieronimus Qđ māducaturꝰ
eras si nō ieiunares.da paupibꝫ.vt ie
iuniū tuum. sit saturitas aīe nō mar
subij lucrū.De leticia dñs dic̄. Cum
ieiunatis nolite fieri sic̄ ipocrite tristes
De hora ieiunij legiẜ ī libro Reguꝫ
ionathas ꝑueīt horā adiudicatus fuit
morti.De mēsura d̄t beatꝰ aug.Mēs
auiditate ciborum lassata. ꝑdit oratō
nis virtutem ¶ Nunc videndū
ē de vigilijs.de q̃bꝫ dñs d̄t vigilate ⁊
orate ne ītretis ī temptatōem. Et bea
tus petrus ī canonī.sua Sobrij estote
⁊ vi.Nā q̃ sobreviuit agilior ē ⁊ expe
dicior ad vigilādū.Cū vero repletus
fuerit cibo.segnis erit et piger ad ma/
ne surgēdū ad deū laudādū nec talꝰ po

terit dicere cũ psal'mista. Media noc-te surgebam ad cõfitendũ tibi. q aũt ieiunia reddant homines agiliores et expediciores ad vigilãdũ. De hoc dicit Effrem abbas. Ad vigilãdum multũ ieiuniũ valet sicut enĩ miles plurimo cum onere pgrauatus impedit ad bellũ ita ĩpeditur monachus ad vigilandum cũ escarũ largitate turgescit. nõ enĩ possumus vigilare. cũ vẽter noster fuerit dapib9 onustus. sed oppressi sõno vigiliarum fructus amittimus. et maximũ detrimentũ anime nostre acquirimus. Vigilijs ergo stude copulare ieiunium. vt cunctis anime virtutibus florere possis. vt caro tua subiecta sit anime tue. ancilla famuletur domine sue. hec Effrem. Et quia vigilie quandam fatigationem seu penam annexã habent. ideo sunt partes satisfactionis pro peccatis. Ad hanc igit vigiliarũ virtutem sectandam hortatur. Beatus paulus sic dicens. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa pacientia in vigilijs multis. ¶ Ultimo etiaz videndũ est de quarto scz de flagellis q primo consistũt in armis penitentialibus scilicet cinere cilicio et lacrimis deinde in pectoris tõsione iugi genuflexione et disciplinis. Item in afflictione peregrinatõis. Itẽ in tribulatione et cuiuslibet egritudinis afflictõe qualia flagella sustinuit iob. Quilibet ergo penitẽs prout cõtra dominũ per sua scelera peccauit. studeat de istis flagellis assumere et suo creatori p talia opa penalia satisfacere. et qui prius p oblectata carnalia recessit a deo. nunc per afflictionẽ carnis et amaritudinẽ penitentie iterũ conet redire. De hoc petrus damascenus sic dicit. Optime penitet. qui dũ carnẽ verberib9 macerat. lucrum qd delectatiõe carnis amiserat afflictionib9 recompensat. Et salubrẽ illi nũc amaritudinẽ ingerit cuius caro olĩ noxia delectatõe peccauit. Nihil differt quib9 penis caro addicitur. dũmodo volũtas pcedẽtis illecebris vicaria repressi corporis afflictione mutetur. qz qd leta caro traxit ad culpã. afflicta reducat ad veniã. Hec pe. da. Unde quisquis pro suis excessibus se hic nõ afflixerit. nec a deo flagellat9 fuerit a cõsortio filiorum dei alie9 erit. Unde .b. aug. Flagellat deus omnẽ filiũ quez recipit et tu exceptus eris. Si fueris exceptus a passiõe flagellorum nõ eris in numero filiorum. Sic igitur patz de satisfactõe que ẽ tertia ps penitentie. Post hec etiã sciendum q vnusquisqz tanto maiorẽ afflictionez penitentie seu satisfactõis p suis peccatis dẽt assumere. quãto recordatur turpiora et multipliciora crimĩa cõtra suũ creatorẽ se cõmisisse. Unde btũs gre. ĩ qdã omelia. Unusqsqz tãto maiora querat bonorum opũ lucra p pñiaz quãto grauiora sibi ĩtulit dãna p culpã. neqz enĩ par fructus eẽ bõi opis dz ei9. q minus et eius qui ãplius deliquit. tãto quisqz dz a se illicita absciđere q̃nto meminit se et illicita ppetrasse. In illis vbis vniuscuiusqz cõscĩa cõuenit. dẽt enĩ quilibet seipm discutere. et in quib9 et in quãtis peccatis deliquerit attẽdere. Et prout excessit fm maius et minus suis delictis remedia pfectiora penitẽtia studeat adhibere. Et tñ circa hoc de misericordia dei presumere. Sic tamen presumere. ne cõtingat ex aliqua negligẽti securitate torpere. Et q̃uis cõditor nr nõ pascat cruciatib9 nostris vult tñ et q voluptate delectati ab eo discessimus p fletus et lamẽta amaricati iterum ad ip̃z ẽdeam9. Ista tãgit beatus Gre. in cura pastora. sic di. Ammonendi sunt quippe qui pec

cata deplorant operũ et consummata mala perfecto diluant lamẽto ne plꝰ astringatur in debito ꝑpetrati opis. si minus soluũt ĩ fletibꝰ satisfactionis Scriptum quippe est. potum dedit nobis in lacrimis in mensura. vt videlicet vniuscuiusq mens tantũ penitẽdo conpunctionis sue bibat lacrimas quantum deo se meminit aruisse ꝑ culpas. Ammonẽdi sunt. vt incessanter commissa ante oculos reducãt atq viuendo agant vt a districto iudice videri non debeãt. Unde dd cuz peteret veniam dicens. Auerte oculos a peccatis meis paulo superius ĩtulit. Delictum meum contra me ẽ semper. Ac si diceret peccatũ ne respicias. posiulo. qꝛ hoc respicere ipe non cesso. Ammonẽdi sunt vt singula queq admissa ꝯsiderent. ac sigillatĩʒ ea in se puniant. vnde ꝑ ieremiaʒ dꝛ. Diuisiones aquarum deduxit oculus meus Diuisas quippe ex oculis aquas deducimꝰ quãdo peccatis singulis dispartitas lacrimas damus nec vno eodẽq tẽpore eque mens de omnibꝰ dolet. Sʒ dum nunc huius nũc illius memoria culpe acrius tangiť. simul de omnibus in singulis ꝯmota purgatur. Ammonẽdi sunt etiã vt de misericordia. qm postulant presumant ne vi immoderate afilictõis intereãt. neq em̃ piꝰ dominus añ delinquẽtiuʒ oculos flẽda peccata opponeret. si per semetipsuz ea districte ferire voluisset Constat em̃ ꝙ a suo iuditio abscõdere voluit quos miserãdo ꝑueniẽs. semetipõs iudices fecerit. Unde per paulũ diciť Si nosmetipõs iudicaremus. nõ vtiq iudicaremur. Rursũq ãmonendi sunt vt sic de spe fiduciam habeãt. ne tamẽ in cauta securitate torpescant. Plerũq hostis callidus mẽtem. quam peccato supplantat. cuz de ruina sua afflictum se respicit. securitatis pestifere blãdicijs seducit. Modo alioꝝ em̃ facta grauiora. mõ nihil esse qd perpetratum ẽ mõ misericordia domini loqueť. mõ adhuc subsequẽs tẽpus ad penitẽtiã polliceť. vt dum per hec mens decepta duciť ab intẽtõe penitẽtie suspendať quatinus sic bona nulla ꝑcipiat quaʒ mala nulla ꝯtristãt. ⁊ plenius obruať supplicijs qꝛ nũc gaudet etiã in delicijs F Et notãdũ ꝙ deus nõ cruciatibus nostris nõ pasciť. sed delicto rũ morbos medicamẽtis contrarijs medeť. vt qui voluptatibꝰ delectati recessimus. fletu amaricati redeamus. Et qui ꝑ illicita defluẽdo cecidimus. et ab illicitis nosmetipõs restringamus. ⁊ qd insana leticia ĩfuderat. salubris mestitiã exurat. et qd vulnera uerat elacio supbie. curet abiectio humilis vite. hec greg. Per ista igiť dicta iam colligere possumus vnumquẽq penitentem debere perfectam penitentiam prout peccauit suis sceleribꝰ adhibere. si desiderat perfectã sanitatem anime. ⁊ veniam suorum criminũ a domino obtinere. Filius.

Q Uero etiã de hoc vtrum penitentia debeat ad finem vite durare an non. Ca. II Pater G

D E duratõne penitentie scire dẽs ꝙ penitẽtiã exteriorẽ nõ oportet esse perpetuã. sʒ circa interiorẽ distinguiť. Est em̃ penitentia interior ꝭm habitum et hec debet perpetua esse. Alia est ꝭm actum et hanc non oportet esse perpetuam. semper em̃ tenetur quis ad interiorem penitẽtiã habitualẽ. q̃ vellet nõ peccasse sʒ ad exteriorẽ nõ teneť sꝑ. M Preterea ẽ alius dolor rõnal. q̃ est peccati detestatio. alius est sensibilis q̃ est passio: ⁊ primus dolor ẽ ⁊ sꝑ debet esse in

penitentia. Secundus vero nõ est de necessitate J Et q̃uis nũq̃ sit certus de peccati remissione. tamen ꝑpter hoc nõ oportet penitentiã exteriorem esse perpetuam. quia nõ exigitur in talibus certitudo scientie. sed sufficit certitudo coniecture probabilis. vt est quãdo homo fecit probabiliter quod ex parte sua erat faciẽdũ scꝫ dolendo. confitendo. satisfaciẽdo. cauendo. K De hac vero penitentia Thomas de aquino sic dicit. Duplex est penitentia quedam interior alia exterior. Interior est qua quis dolet de peccato cõmisso et talis debet penitencia durare vsq̃ ad finem vite. semper enĩ debet homini displicere ꝙ peccauit si enĩ placeret peccasse. iaꝫ ex hoc ipso peccatũ incurreret. et fructũ venie perderet. Exterior est. qua quis exteriora signa. doloris ostendit. et verbotenus peccata sua confitetur sacerdoti absoluenti. et iuxta eius arbitrium satisfac et hãc nõ oportet durare vsq̃ ad fineꝫ vite sed ad terminatũ tempus ẜm mẽsuram peccati. Unde etiã ploratus et lacrime ad actum exterioris penitencie pertinẽt. qui nõ solũmodo dẽt eẽ continuus sed etiã nec oportet ꝙ duret ad finem vite q2 merces opis penitentis est plena remissio peccati. et quantum ad culpam ⁊ quantũ ad penam. post cuius consumptionẽ nõ est necesse ꝙ homo vlterius exteriorẽ penitentiã agat. ꝑ hoc tamẽ nõ excludit continuitas penitẽtie qualis dicta est L Propterea sciẽdum est hoc cũ contritio quãtũ ad id qđ ẽ displicentia quedam in appetitu rõis fit. actus penitentie virtutis nunq̃ põt esse superfluus sicut nec quantum ad intensionem. ita nec quantum ad durationẽ nisi ẜm ꝙ actus vnius virtutis. impedit actuꝫ alterius magis necessariuꝫ pro tempore illo. Unñ quantũcũq̃ homo continue in actib9 huius displicẽcie esse possit magis. melius est dum modo actus aliaruꝫ virtutũ vacet suo tempore ẜm ꝙ oportet. Sed passiones possunt habere superfluũ et diminutum et quãtum ad intensionẽ ⁊ q̃ntum ad durationeꝫ. Et iõ sicut passio doloris. quã voluntas assumit. dẽt eẽ moderate intẽsa. ita dẽt moderate durare: ne si nimis duret homo indesperationem et pusillanimitatẽ ⁊ hmõi vicia labat. vnde ad virtutẽ oportet tenere mediũ in passionibus Tristitia autẽ que in appetitu sensitiuo penitentis ꝯsequit ex displicentia voluntatis passio quedam est. idcirco moderãda est ẜm virtutem. quia eius superfluitas est viciosa. quia inducit in desperationem. vnde apostolus. Consolamini scilicet penitentem. ne forte habundantiori tristitia absorbeatur. qui hmõi est et talis ꝯsolatio debet eẽ moderatiua tristicie M Et notãduꝫ ꝙ gaudium seculi impeditur per dolorem contricionis. non autem gaudiuꝫ quod de deo est. quia habet doloreꝫ ipsum pro materia. hec thomas de aquino. Per hec igitur dicta informamur ꝙ debita penitentia et congrua. si adhibetur certis excessibus et peccatis postq̃ perfecta fuerit ⁊ consummata plenam remissionem peccatorum q̃ntum ad culpam et quantum ad penaꝫ huiusmodi obtinebit. post cuius execucionem non est necesse. vt homo vlterius agat penitenciam exteriorem N Circa quod etiam notanduꝫ ꝙ penitentia non est considerãda circa quantitatem temporis sed ẜꝫ qualitatem cõpũctionis ⁊ emẽdatõis nã quãto plus q̃s compũgit in fletib9 ⁊ maiorẽ ꝓ suis reatib9 dolorẽ hꝫ. tãto citius a sordib9 pctõꝝ purgat Unñ dñs

et petrus post confessionē et lacrimas
statim mundati sunt. de hoc dicit beat⁹
aug. Dñs noster nō cōstituit peniten-
cie modū in temporis quantitate. sed
in compūctionis ꝛ correctionis quali
tate nā dauid et petrus confessione ꝛ
lacrimis statim mūdati sunt et latro-
ni in cruce cōfitēti dictū ē in ipo mor-
tis articulo. hodie mecū eris in para
diso In actōe ergo penitentie nō tam
consideranda est mēsura temporis ꝙ̄
doloris. hec aug. Vñ sunt nōnulli pe-
nitentes qui statim in exordio sue cō-
uersionis peccata que cōmiserunt ad
mentis oculos reducunt. et se propter
illa in fletibꝰ puniūt atq; ab omni inq
natione vitiorꝝ custodiūt. hi tales q̄n-
to frequētius hāc peragunt penitenti
am. tanto citius a suis criminibꝰ pur
gantur. Btūs greg. de hoc in tractatu
super cantica exponens illud verbum
Surge amica mea sic di. Surgit ami
ca cū a peccati ꝑpetratōne se erigit. ve
nit cum per bona opera desiderij sanc-
ti. passibus ad celestia tendit. Sanc-
ta etenim mens cum preterite vite tur
pitudinem conspicit. cuȝ peccata sua
numerat. que fecit. mox secū in ꝯscia
erubescit. et quecunq; in mūdo dilex
erat ad odium sibi transferens fletibꝰ
se punit. et ipsa penitētia facta robusti
or ab omni inquinatōe se exuit. ab om
ni torpore negligentie excutit: vt in in
fimis cogitationibꝰ. nō iaceat sed ad
appetēda celestia per sancta desideria
se extēdat. hec itaq; mēs surgit et venit
quia a torporis infirmitate per cōpun
ctionem se erigit. et sanctis studijs se
exercens ad eterna pedibꝰ amoris cur
rit. hec greg. Quanto igitur valētius
a fletibus compūgitur tanto perfecti
us purgatur et quanto est purgatior.
tanto ad contemptum temporalium
fit fortior et ad desiderāda celestia fit
feruentior. Hec vero operatur diuina
gratia. que talibus infundit. De hoc
dicit hugo de sancto victore. Tunc ve
ro ī quibus malis sumus agnoscimus
quando per infusionē diuine gratie
illuminati dulcedinem spiritualium
bonorum aliquatinus degustare vale
mus. Et inde est ꝙ post acceptū donū
gratie continuo. mens ad lamēta sol
uitur. dolore pascitur. fletibus delecta
tur. et tanta iam impatientius. mala
presentia tolerat: quanto ardētius e
vicino amonita ad bona futura suspi
rat. iam nō solum mundum deserit sȝ
fugit. non solum postponit. sed odit.
Et que prius timore coacta ea que il
licite possidebat dereliquit nunc salu
bri dolore compuncta etiā his que hu
mane conditōis infirmitas exigit ne-
cessitatibus deseruire ingemiscit. Et
sicut prius per timorē ab illicitis im
mundicijs se sequestrauit. ita nūc om
nem mundi speciem quantum possibi
le est in hac adhuc mortalitate viuen
ti a cogitatōne funditus excludit. hec
hugo: Ecce ad quantam perfectionē
perducit lacrimarū effusio et cordis
ꝯpunctio. De ipsa enim dicit beatus
gregorius. Sola est compunctio que
facit animaȝ horrescere pompas. desi
derare cilitium. amare lacrimas. fuge
re risuȝ. magna agere. et humilia loq
iuste operari et super peccatis timere
ac tremere hec ille. Deus autē penitē
tiam hominum et ꝯpunctionem infū
dendo eius conscientiam purificat a
peccatis fedis. nulla enim cōueniētia
nec ꝯmāsio pōt eē lucis ad tenebras
nā q̄ ꝯmunicatio diuine maiestatis ꝛ
iniq̄tatis. sȝ stati vt ingressus fuerit
dñs virtutis sue radios īpigit ī tene
bras dissoluēs ꝛ dissipās īmōmito in
ictu oculi quicq̄d inuenerit feditatis
q̄d sic cōtigit. nā ꝑ lumē sue pñtię nō

pōt aīa mala que cōmisit ignorare. sed statim vt cognita fuerit displicēt vehementer. que autem displicēt. pe/nitet cōmisisse. Ex dei autē p̄sētia sur/git anime cognitio. ex cognitōe pro/cedit displicētia. ex illa autē surgit pe nitentia. ad quam vt ait crisostomus. Sine omni interuallo sequitur indul gentia peccatoꝝ. nō em̄ poterit se con/tinere illa benigna dulcedo et dulcis benignitas. que est in visceribꝫ miseri cordie dei nostri. cū ex corde nos pete re et dolere cognoscit. sed ad gemitum offensam in se commissam misericor diter indulgebit. nec imputabit vt ꝓ illa ineternum puniat sed pie relaxa/bit. vnde beatus augustinus super il/lum locum. Quorum tecta sunt pec/cata. i. cooperta et abolita. Si em̄ tex it peccata noluit aduertere. si noluit aduertere noluit aīaduertere id ē pu nire sꝫ ignoscere. Ita ergo dicit a deo tecta vt deus nō videat id est eternali ter non puniat videre em̄ dei est pecca ta ad penā īputare Auertere aūt a pec catis. hoc ē ea ad penam nō reseruare hec aug. Itē ieronimus. Quibꝫ deus dimittit peccata tegit ne in iuditio re/uelentur. Ex his aperte ostenditur. ꝙ deus ipse penitentē solutt a debito pe ne eterne scꝫ. et tūc soluit qn̄ intus il/luminat inspirādo veraꝫ cordis ꝯpū/ctionē. cui sententie rō suffragat̄ et au ctoritates attestant̄. nemo em̄ vere cō pūgit̄ de peccato hn̄s cor ꝯtritū ⁊ hu miliatum nisi in caritate. qui aūt cari tatē hꝫ dignꝰ ē vita eterna. nemo em̄ simul dignus vita et morte. nō ē igit̄ tūc ligatus debito eterne mortis. filiꝰ em̄ ire esse desijt ex quo diligere ⁊ pe/nitere incepit. Ex tūc igit̄ solutus est ab ira que manet sup illū. q̄ nō credit. ipe em̄ solus ē q̄ tollit a suis fidelibꝫ et penitētibꝫ peccata ꝯmissa. testāte be ato augustino qui dicit. Nemo tollit peccata nisi solus cristus qui est agnꝰ tollens peccata mūdi. Tollit aūt di/mittendo que facta sunt. et adiuuando ne fiant. ꝑducēdo ad vitā vbi omīo fi eri nō possunt. Q Vn̄ ex p̄ceden tibꝫ colligitur ꝙ ꝑ ꝯtritōꝫ et peniten tiam ꝑuenit̄ ad amorem dei. Cū igit̄ inter deū et animā nō cadat medium nisi solū peccatū. dicente ysaia Iniqui tates nostre diuiserunt inter vos ⁊ de um vestrum que peccata cum fuerint per penitentiam et spiritualia exerci/cia de medio sublata. statim amor dei tanq̄ calor ab igne et tanq̄ radius a sole pertingit ad animam. ex cuius cō tactu incipit et ipsa calescere et vice/uersa deum vehementer diligere. vn/de beatus bernardus. Amor dei amo/rem anime parit et preuenit. Sicut eī sol radium super rem obiectam proi/cit et per modum reflexionis de re ob iecta calor contra solem reuertitur sic deus caritas calorem sue dilectionis super animam proicit ⁊ de aīa ad de um redit vt sic dilecta rediligat a quo misericorditer est p̄uenta.

Filius P

Q Vero etiā vtrū bona opa et me ritoria ꝑ peccatū sequēs morti/ficata iterū possint ꝑ penitētiā sequen tem reuiuiscere siue restaurari.

Capitulū. III Pater

S Pero qꝺ bona opera et meritoria q̄uis per pecca/tum mortificentur. tamen per peni/tentiam sequentem viuificentur Vn̄ thomas de aquino. Quidā dixerunt ꝙ opera meritoria per peccatum se/quens mortificata non reuiuiscunt ꝑ penitētiā sequētē ꝯsiderātes ꝙ opa illa nō remanēt vt iteꝝ viuificari pos sint. Sꝫ in hoc impedire nō pōt quin

viuificentur q autem nō habent vim et efficatiā perducendi in vitā eternā hoc prouenit ex impedimento peccati supueniētis. p qd homo reddit indignus vita eterna. hoc autē impedimentum tollitur p penitētiā. in quantum per eam remittūt peccata. Vñ restat q opa prius mortificata per peccatū per penitētiā recuperāt efficaciā perducēdi eū. qui fecit ea in vitā eternā quod ē ea reuiuiscere et ita pz q opa mortificata p penitētiā reuiuiscūt. vñ versus Que sub mortali bona fiūt dāt bona terre. Cor reddūt humle minuunt tormēta gehenne Filius Q

Quero vtrū assumpta vel peracta penitētia remaneāt peccatorū reliquie per quas ad iterum peccādum disponātur homines

Capitulū IIII Pater.

Sciendum qd quāuis quis agat vel peregerit penitētiā. reliquie tñ peccatorū remanēt ꝓpter vicia prius ꝯtracta ſm magis et minus q disponūt ad velle peccandū quemadmodū remanet fomes post baptismū. sz tñ diminute et debilitate. ita q nō possunt dominari volēti resistere cū adiutorio dei. vnde tho. de aquino R Notandum q peccatū mortale ex pte ꝯuersiōis inordinate ad bonū ꝯmutabile quādā dispositōz causat in aīa vel etiā habitum si actus frequēter iteretur. Culpa vero mortalis peccati remittit. inquātum tollit p penitentiā et gratiā auersio mentis a deo. sublato autem ab eo quod est ex parte auersiōis nihilominus remanere potest id. quod est ex pte conuersiōis inordinate, cū hāc ꝯtingat eē sine illa. Et iō nichil prohibet qñ remissa culpa. remaneāt dispōes ex precedentibus actibus causate. q dicūtur peccati reliquie .remanent tamen debilitate et diminute ita q hominē nō dñant et hoc magis p modū dispositōis q̄m per modū habituū. sic et remanet fomes post baptismū. peccatum qñq inducit debilē dispositionē vtpote p actū vnū causatā. Qñq aūt fortiorē causatā p mltos Sz dñs qñq tanta cōmotione ꝯuertit cor hominis vt subito pfecte ꝯsequatur sanitatē spiritualē nō solū ad remissaz culpam sed sublatis oībꝫ peccati reliqiis vt pz de maria magdalena. Qñq autem prius remittit culpā per gratiam opantez et postea per gratiā coopantem successiue tollit peccati reliquias hec thomas. Vñ sunt nōnulli penitentes qui forte cogitatōe a delectacionibus carnis se separant. nichil volūt illicitū i sua cogitatōe tolerare. carnis stimulū pfecte cupiūt vincere. et ad summum virtutum desiderāt pficere. sed tñ adhuc de corruptione corporis cōtradictōez senciūt incētiua carnis alias temptatōes carnis tolerantes. de hoc beatus gre. viij mora. sic di. Oēs hoīs penitētie dolorībꝫ pressa i semet ipsa ꝯstringit atq a cunctis delectationibꝫ carnis forti cogitatōe separatur ad summā proficere appetit et tamē adhuc de corruptōe corpis ꝯtradictionem sentit. vñ per iob dr. Circūdedisti me carcere. Carcere homo circūdatur. q2 plerūq et virtutū profectibꝫ ad alta surgere nitit et tamē carnis sue prepeditur corruptōe Sz sancti viri quo mūdiori corde celestium archana cōsiderant. auctis adhuc quotidie ardoribus anhelant et ibi iam pleni saciari desiderant. Unde adhuc parum aliquid ore contemplationis degustant perfecte cupiunt carnis stimulum vīcere nihil in cogitatione illicitum de eius iaz corruptione tolerare sz quia

scriptū est. Corpus qḋ corrumpit' aggrauat animaȝ intentōe quidem iam vltra semetipsos eminēt sed tamē adhuc infirmitatis sue incertis motib⁹ subditi corruptōis sue carcere clausos se dolent Quod se tamen nec a iustis superbe requiritur. qui amore veritatis succensi. infirmitatis sue augustias transgredi pfecte cōcupiscunt. nec ab auctore iustorū iniuste disponitur. quam electorꝫ suorꝫ vota differēs cruciat. crucians purgat. vt ad percipiendum qḋ desiderāt qn̄q̧ melius conualescant. Electi autē quousq̧ ab itima quiete differūt ad cor suū redeūt. ibiq̧ carnis sue tumultibus absconsi quasi amenissimū secretariū petūt. Sed in eo sepe temptatōis aculeos senciunt carnis incētiua paciūtur et ibi grauissimos labores pferunt: vbi magnam requiem a labore quesierūt. hec greg. Sed penitentes vel iam per penitenciam emūdati nō debent turbari. si peccata prius ꝯmissa vel quecūq̧ alia eorum corda pulsent. aut temptent dummodo laborēt. ne cadant in opus vel consensum peccati ❡ Nam sustinere temptatōes sine perfectione prauorum operum non est damnatio sed potius occasio agende virtutis. teste hoc ysidoro qui dicit Qui ad penitentiam cōuertuntur perturbari nō debent si rursum post emendatōȝ relicta vicia corda pulsent. dummodo nō erumpant in cōsensuȝ vel opus. Ferre enim cogitatōes sine perfectōe viciorum nō est ad damnatōȝ. nec est occasio subeundi criminis sed potius agēde virtutis. vtile em̄ est seruo dei post conuersionem temptari. quatinus a torpore negligētie sollicitātibus viciis ad opera virtutis animū exercicium preparet vitiorꝫ. hec ysodor⁹. ❡ Sciendum etiam ꝙ sunt nonnulli penitentes qui se pro suis excessibus lamētis afficiūt. ſȝ finita orōe. animuȝ ad gaudia terrena iterū relaxāt. et fit vt p nimiū risū hoc perdāt. qḋ pri⁹ p gemitū lucrati fuerāt. de hoc dicit beatus gre. sup Ezechielē. Sūt nōnulli q̄ iā a viciis se abstinēt ac virtutib⁹ exercent ⁊ malorꝫ pteritorꝫ ꝑscꝗ lamētis se in pcib⁹ afficiūt. ſȝ finita pce. leti tēporalib⁹ gaudiis. negligētem animū dimittūt. ne curāt. ne in eis lacrimarꝫ mēsura īmoderata gaudia transeat. fitq̧ vt bonū nimie ridēdo pdant. qḋ plangēdo lucrati fuerāt. hec gre. Sūt etiā nōnulli qui iā ꝑua acta nō solū deserūt. ſȝ etiā cū magnis gemitib⁹. que se male egisse meminerūt deplorāt. et tñ cū recordātur eorꝫ q̄ ꝯtra dn̄m peccādo egerūt. magno timore concutiūtur. et quāuis se pfecte ad deuȝ ꝯuertāt. tñ de sua salute solliciti formidant nam ad memoriam veniunt praua opera. que perpetrauerant. Et vtrū digne illa ppetrauerint nesciunt. ⁊ plerumq̧ iam omnipotens deus peccata relaxat. sed tamen afflicta mens dum valde primescit de venia trepidat. hoc tangit beatus gre. iiii moralium super iob. Erit seruus liber a domino dicēs Scriptum quippe est. Omnis qui peccat. seruus est peccati. quia nimirum quisq̧ se prauo desiderio subicit. iniquitatis dominio dudum libera mentis colla supposuit. sed huic dominio contradicimus cum iniquitati. que nos ceperat reluctamur. cū cōsuetudini violenter resistimus. et desideria peruersa calcantes contra hanc nobis iusli bertatis ingenite vendicamus cum culpam penitudine percutimus. ⁊ maculas sordiū fletibus lauamus. Plerūq̧ aūt iā q̄dē mēs qḋ ꝑuerse egisse se meminit ꝺplorat. iā ꝑua acta nō solū deserit. amarissimis etiam lamen

tis punit. sed tamen dũ eorũ . que egit reminiscit. graui de iudicio pauore tenetur iã se pfecte ꝯuertit. sed adhuc se perfecte in securitate nõ erigit. q2 duꝫ quanta sit districtio extremi examinis pensat inter spem ⁊ fortitudinẽ sollicita trepidat. q2 iustus iudex veniens quid de ꝑpetratis reputet quid relaxet. ignorat. nam q̃ꝫ praua ꝯmiserit meminit sed an cõmissa digne defleuerit nescit. ac ne culpe ĩmanitas modũ penitentie trãseat metuit Et plerũq3 culpam iam veritas relaxat. sed mens afflicta adhuc de venia dũ valde sibi sit sollicita trepidat. Seruus ergo hic iã liber nõ est. q2 peccatũ suum homo iam corrigendo et penitendo deserit sed tamen adhuc districtum iudicẽ de eius retributione ꝑtimescit. Ibi ergo seruus a domino liber erit vbi de peccati iam venia dubietas nõ erit. vbi iaꝫ securam mentẽ culpe sue memoria non addicit. vbi nõ sub reatu animus trepidat. sed de eius ĩdulgẽtia liber exultat. sed si nulla ibi hõ peccati sui memoria tangitur. ereptũ se esse vndiq3 gratulatur aut quõ largitori suo gratias referat de venia. quam accepit si interueniente. obliuione transacte neqcie. esse se pene debitoreꝫ nescit. Neq3 em̃ neglecte ꝑtereũdũ ẽ qđ psalmista. ait. Misericordias domini in eternuꝫ cantabo. quõ em̃ mĩas dñi ĩ eternũ cãtat si se fuisse miserũ ignorat. Et si misericoidie trãsacte nõ meminit vñ misericordie largitori laudes reddit. Sꝫ rursum querẽdũ est. quõ electorũ mẽs perfecta eẽ in beatitudĩe possit. si hãc inter gaudia memoria sui reatus tangit. aut quomodo perfecte lucis clarescit gloria. quã reducta ad aĩm obumbrat culpa V Sed sciendum est sicut sepe nũc tristitia reminiscunt leticia tunc transacte nequitie sine lesione nostre beatitudĩs recordamur. Plerũq3 etiã incolumitatis tpe ad memoriam dolores preteritos sine dolore reducimus. ⁊ quo egros nos recolim9 eo nos incolumes plus amam9. Erit ergo et in illa beatitudĩe culpe memoria. nõ que mentem polluat sed que leticie arcius astrĩgat. vt dũ doloris sui animus sine dolore reminiscitur. ⁊ debitorem se modico verius intelligat. et eo magis acceptam saluteꝫ diligat quo molestie meminit quã euasit X In illa em̃ leticia sic tũc mala nr̃a sine tedio concupiscimus. sicut nũc in luce positi. sine vlla cordis caligine animo tenebras videmus. q2 ⁊ si obscurum est. qđ mente cernim9 de iudicio ẽ hoc luminis. nõ de passione cecitatis Et in eternũ ergo laudes mĩe largitori nostro referim9 et nequaquã ꝯscie miseria grauamur. q2 dũ mala nostra sine aliquo mentis malo respicimus nunq3 erit ꝙ corda laudantiũ de trãsactis iniquitatib9 polluant. ⁊ semper erit ꝙ hec ad laudem liberatoris accẽdat. Hec gre. Ex his ergo dictis sanctissimi viri colligere possumus difficile posse homines perfectam securitatem in hac vita de remissione peccatorum habere. hec em̃ libertas est omnis salutis perfecta securitas. que in eterna solum patria habebitur. Et iõ laborare debemus. quatinus ꝑ penitẽciam et bona oꝑa. ad illam requiem vbi nullus timor sed pfecta securitas ⁊ secura iocunditas est ꝑuenire valeamus. Et q̃uis superius dictũ est. ꝙ pacta congrua et decenti penitẽtia. nõ sit opus vt homo agat vlterius penitẽciam exteriorem. sꝫ q2 incerti sumus de pfecta peccatoꝝ remissione. iõ valde salubre est omnib9. maxime tamen illis qui multa scelera et enormia cõmiserũt vt q̃diu ĩ hoc corpusculo du

rant in penitētia exteriori q̄ꝫ interiori se exercere studeant. melius est ampli us facere q̄ꝫ minus. vt ex hoc tanto maiorem fiduciam de venia peccatorū ac de celesti gloria ī suis extremis ha beant. quanto ꝯstantius ⁊ diutius in castigatōe sui corporis ⁊ bonis opibus modo perdurant. De hoc hugo de san cto victore sic dicit. Penitentia alia ē exterior alia interior. Exterior est ī af flictōe carnis. Interior est in ꝯtritōe cordis. p exteriorē castigat̄ culpa pra ui opis. per interiorē emundatur cul pa praue voluntatis. Scd̄m q̄ꝫtitatē delicti mensura correctōis pensanda est. agite inq̄t fructus dignos peniten tie. aliud enī est fructus penitentie. a liud est ip̄a penitētia. si displicet tibi. quod fecisti. pn̄iam agis. si perseque ris ⁊ punis. quod fecisti. fructus peni tentie facis. Et q꞉ ꝭm mensuram de licti. correctōis mensura pensanda ē ideo fructus dignos penitētie nos fa cere oportet. Si in correctōe minor ē afflictō q̄ꝫ culpe delectatio fuit. nō est fructus dignus penitentie tue A Sed dicis mihi q̄uo scire possum q̄n condigna sit penitentia mea Quia sci re hoc nō potes. iō necesse habes sem per penitere satisfacere potes. nimis facere nō potes. melius est vt plus fa cias q̄ꝫ min⁹. Idcirco sollicitus esto satage. da operā. studium impende. vt culpa sit cū fine. deuotio sine fine Hec hn. Et q̄uis ꝭm Cri. B Sine ī ī teruallo lacrime penitētis ⁊ remissio peccatoꝝ sił'sint, hoc est verꝫ quantum ad culpam siue offensam dei quaꝫ sta tim remittit sine mora. Sed ꝭm Al bertum qui dicit ī tractatu sup missaꝫ q̄ oportet hominem per multa trahi anteq̄ꝫ peccatū penitus destruat̄. quā tum ad maculam. Et ideo vt p̄missum est multū fructuosum est ⁊ salubre

ꝓpter maiorem securitatem vt homo ī actib⁹ penitentie ⁊ bonis operib⁹ per seueret vsq̄ꝫ in finem C Circa q̄ō etiā notandum q̄ sunt nonnulli. qui p durantes in carnis integritate cū se respiciunt minus habere. quod defle ant ad feruorem spiritus ⁊ deuotōis per amorem se inflammare nō curant Et sepe nonnulli post carnis peccata etiam enormia. ad deum p penitentiā reuertentes tanto se bonis actib⁹ fer uentius exercent. quanto se conspici unt grauius errasse. Et fit plerū q̄ꝫ vita istoꝝ deo acceptior q̄ꝫ illoꝝ. qui sibi suf ficere vite sue innocentiaꝫ putabant. De hoc dicit Beatus gre. in cura pa storis. Sepe nonnulli ad deum post carnis peccata reuertentes tanto se ardentius in bonis actib⁹ exhibēt q̄n to dānabiliores se de malis culpe vi dent. Et sepe quideꝫ in carnis integri tate ꝑdurantes cū minus se respici unt habere q̄ō defleant. idest plene si bi sufficere vite sue innocētiaꝫ putāt atq̄ꝫ ad feruorem spiritus nullis se ar doris stimulis inflammant ⁊ fit plerū q̄ꝫ deo gratior amore ardēs vita post culpam q̄ꝫ in securitate torpens inno centia. hec gre. Vn̄ vnusq̄ꝫ in quocū q̄ꝫ statu sit positus. ne tardet p'penitē tiā ⁊ bona opa ꝯuerti ad dominū. Si quis carnis integritatem in se nōdū violauit. gratias agat deo de tanto do no sibi collato ab ipso. reuocet tn̄ ante oculos mentis si quid per ꝯsensum vł' delectationē carnalis peccati enarra uerit vel si etiaꝫ p spiritualia vicia seu quecūq̄ꝫ alia peccata deum offenderit et pro illis compungatur ⁊ agat peni tentiā ⁊ p bona opa ⁊ humilitatē cor dis integritatē studeat in se conserua re. nā si talis in castimonia ꝑseuraue rit. ⁊ circa hoc timorē dei ⁊ humilita tē habuerit. ⁊ se in bonis opib⁹ exer

citauerit maiorē grām ac feruentiorē caritatē a dño obtinebit. Si quis vo lapsus est in carnalia peccata vel alia crimina: non tamen multa. redeat ad ꝯscientiā ⁊ p opa penitētie ⁊ lacrimas satagat sua facinora emēdare Siquis autē in multa crimina est ꝓlapsus. ⁊ multa pctā enormia ⁊ turpia se depre hendit ꝯmisisse. ⁊ longo tēpe in his ⁊ in alijs vicijs quibuscunqȝ ꝑseuerasse nec talis debȝ desperare sed ex toto corde se debet ad dñm p penitentiā ꝯuertere. Et quanto se ꝯspexerit ꝯtra suū cōditorem magis deliquisse. tanto p potiora penitentie opa ac lacrimaꝝ compunctionem laboret deo satisfacere. ⁊ de cetero a similibꝫ cauere. ⁊ in bonis actibꝫ vsqȝ ad finem vite ꝑseuerare. si sic egerit. ꝓculdubio veniam peccatoꝝ et gratiam a dño obtinebit ⁊ ꝯsequet

D Et notandū etiam ꝙ verus penitens nihil ꝑdit de tpe. p satisfactōeȝ recupat tempus ꝓteritum. p bona opera custodit ⁊ tenet tempus ꝓsens. futurum vero tempus p bonum ꝓpositū seu voluntatē. Quod ꝓbat beatus Bern. sic dicens. Verus penitens de tpe nihil ꝑdat ꝓteritum recupat p satisfactionem. ⁊ ꝓsens tenet p bonā opatōem ⁊ futuꝝ p immobilem voluntatē. Sic igit habemus de penitentia ⁊ eius ptibus videlicet cōtritione. ꝯfessione. ⁊ satisfactione ⁊ de circūstantijs tangentibꝫ ipāȝ pniam ⁊ eius ptes Filius

C Onsidero vim penitētie. ⁊ quodam tremore ꝯcutior eo ꝙ plures penitētes post ꝯuersionē suam ad deum p introitū ordinis. habitū religionis assumentes. minus discrete se habent. nam p immoderata ieiunia ⁊ indiscretas vigilias seu alias castigationes corpus suum nimis affligētes nonnunqȝ dolorē capitis ⁊ corpis debilitatem incurrunt vel etiā sensum rōnis ꝑdunt. ⁊ p ꝯsequens efficiunt sibi ⁊ alijs inutiles. ad hoc cauendū rogo te. vt de virtute discretionis me instruere velis vt in hisque agenda sunt sp cautus ⁊ circumspectus esse possim.

Capitulum. V. Pater. E

D E discretiōe super qua petis informari scire debes ꝙ hec virtus vicȝ discretio omni volenti deo seruire multū est necessaria. maxime tamen penitētibꝫ et nouiter conuersis ad viam salutis. nam sunt nonnulli. qui post multa peccata statum religionis assumētes opa penitentie aggrediunt. ⁊ seipos per abstinentiam nimiaȝ vigilias ieiunia ac ceteras castigatōes corporales. indiscrete affligūt. ⁊ sic corpore debilitato vires ad bene agendū in ipis deficiunt. nonnunqȝ etiam sensus amittunt spiritus extinguitur ⁊ totus spiritual profectus dissipat. hec vero indiscretio oritur ex feruore spiritus. queȝ nouelli ⁊ nouiter ꝯuersi habent ⁊ a bona voluntate ſm quā etiā sepe regunt nō ſm rationem. nam tales volētes pro suis excessibus satisfacere domino se metipos p indiscreta opa penitentie afficiūt ⁊ hoc iō faciūt. q2 p talia facta putāt se placere seu obsequȝ deo se ꝓstare sȝ qcūqȝ talibꝫ pplexis laqis se circūdatū senserit. sciat eē hoc tēptacionē diaboli subtilē. ipe eni hostis antiquus laborat. vt p vitiū indiscretōis tollat de corde hōis dilectōȝ dei. ⁊ boni opis effectū. F De quo .b. ber. sic dicit. Nō hȝ calidus hostis machinamētum efficacius ad tollendam de corde dilectionem. qȝ si efficere possit vt in eo incaute ⁊ non cum ratione ambuletur. vbi autem vehemēs feruor et emulatio. vbi maxime discretio necessaria est. que est ordinatio caritatis.

discretio non tam virtus est quã que-
dam moderatrix affectuũ ⁊ morũ doc
trix. Vñ qui in discretõe cõuersat. su
am ipsius salutem operatur. Hec ber.
Necesse igit est vt cauti ⁊ circũspecti
simus tam in cauendis malis ꝙ̃ in a-
gendis bonis. vt nostra facta sorcian
tur bonum finem. Unde beatus greg.
iij. morali. di. Sepe em̃ qd bono studi
o gerimus dũ discernere negligimus
quo iudicentur fine nescimus. ⁊ non
nunꝙ̃ hoc fit reatus criminis. qd pu
tatur causa virtutis. vnde necesse est.
vt nõ solũ intueamur quid agimus.
sed etiam cũ quanta discretõe peraga
mus. primũ quidẽ. ne mala quoquo-
modo agamus postmodũ vero ne bo-
na incaute faciamus. Hec gre. Qui
cunqꝫ ergo operatur opus bonum in-
discrete vltra vires corpus suum af-
fligendo. magis peccat ꝙ̃ meret. te-
statur hoc beatus bernardus qui dicit.
De rapina holocaustũ offert. qui ni-
mia egestate vel somni penuria corp9
suum imoderate affligit. Et Cassian9
in collationib9 patrũ magis aũt pec-
cat ꝙ̃ meretur. qui vltra vires suas bo
num operatur. ¶ Quaz sit vero
periculosum indiscretiõis viciũ di.
Beatus bernardus in epistola ad Car
thus. Sunt namqꝫ corporalia exerci
cia in quib9 necesse est corpus labora
re. sicut sunt vigilie ieiunia ⁊ alia hu
iusmodi. que spiritualia non impedi-
unt. sed adiuuant si cũ rõe ⁊ discretio
ne fiant. que si ex indiscretõnis vicio
sic agant. vt vel deficiẽt spiritu vel lã
guescente corpe spiritualia ĩpediat.
qui sic ẽ corpi suo faciẽs afflictõz. tu
lit boni opis effectũ. spiritui affectum
proximo exẽplũ. deo honorẽ. sacrilegus
est ⁊ horũ oĩm in deo reus. tamen ali-
quãdo affligẽdũ est corpus. sed ꝯterẽ
dum. qꝛ modus in omnib9 est haben-
dus ꝓpter quod ad modicũ. sed tñ nõ
in concupiscẽtijs cura carnis gerẽda
est. agenda vero sobrie ⁊ cũ spirituali
quadã disciplina vt neqꝫ in modo ei9
neqꝫ in qualitate neqꝫ in quãtitate ap
pareat aliquid. quod nõ deceat seruuz
dei. nõ solũ in hoc sed ⁊ omnem vitaz
nostram. quamuis hominib9 occultaz
exhibere debemus sanctaz ⁊ honestam
omnẽ ꝯuersatõz nostram. sanctis an-
gelis ꝯspicabilem agere ⁊ delectabile
quãuis inter domesticos parietes in-
clusam. Hec bernar. Vñ Abbas ysaac
¶ Corpus infirmũ si supra virtutẽ
ad opa coegeris obtenebrationẽ sem
per imponit anime. ⁊ ꝯfusionẽ magis
sup inducit. Corpus vero forte si oci-
ositati ⁊ requiei dederis omnis mali
tia pficitur in anima habitante in eo.
Unde maior ẽ omni virtute discretio
Hec ysaac. Ex his igitur dictis colli
gere possumus ꝙ bona opa magis in
digeant discretione ꝙ̃ deuotione. et
quãuis deuotio deum amantis termi
num nõ debeat habere. debet tamẽ ter
minum ⁊ discretionem habere opus
bene opantis. De hoc dic. beatus gre.
sic. Nolo vos orare vsqꝫ ad tedium
ieiunare vsqꝫ ad defectum. flectere ge
nua vsqꝫ ad debilitatem bona em̃ ope
ra nõ tam indigent deuotõe ꝙ̃ discre
tiõe. Et beatus bernardus. Sicut nul
lum terminuz vel finẽ debet habere de
uotio amãtis. sic suos terminos ad fi
nes ⁊ vigilias dz habere actio operã
tis. nam virtus discretionis absqꝫ ca
ritatis feruore iacet. ⁊ vehemens fer
uor absqꝫ tẽpamẽto precipitat. Hec
ber. Unde quilibet homo corpus suũ
cũ discretiõe castigare debet. ⁊ curam
apud illud negligẽter quasi circa egro
tum sibi commendatum adhibere. ad
quod iterum hortatur beatus Bernar
dus sic dicens. Quia omnis institutõ

animalis hominis circa corpus est. ⁊
circa ꝯpositõꝫ exterioris hominis. iõ
docẽdus est racionabiliter mẽbra sua
castigare. ⁊ inter carnem ⁊ spiritũ que
inuicez iugiter aduersuz se ꝯcupiscũt
iustum ratõis ac discretõis habere iu
dicium. nec alicuius eoꝝ iuditio ꝑso/
nam eoꝝ accipere docendus est: sic ha
bere corpus suum sicut iumentuz com/
mendatum cui etiam multa volenti in
utilia sunt neganda. vtilia vero etiaz
non volenti sunt iniũgenda sic vero de
eo agere sicut de nõ suo sed eius a quo
precio magno empti sumus vt glori/
ficemus eum in corpe nostro. Hec ber.
I Igit sciẽdum est tam magnã eẽ
discretõis virtutẽ ꝙ sine illa virtus
põt ꝑfici ⁊ ĩ suo vigore ꝑmanere. nec
quemꝗ ad statũ ꝑfectõis sine illa pos/
se peruenire. De qua habet ĩ scõa col
latõe abbatis moysi in hũc modũ. Di
scretio sine q̃ nihil agere omnino scrip
ture auctoritate ꝑmittimꝰ ita vt ne ipz
quidẽ spirituale vinũ qd letificat cor
hominis sine ipiꝰ sinamur moderatõe
percipe ꝑz illud cũ ꝯsilio omnia opera
fac cum ꝯsilio vinum bibe. Et iteruz
sicut ciuitas muris diruta ⁊ nõ circun
data. sic est vir qui nõ cũ ꝯsilio aliqd
agit. Cuius priuatõ q̃ ꝑnitõsa sit mo
nacho testimoniũ huius exẽplũ ac fi/
gura declarat dirute eĩ ac sine muris
ꝯpans ciuitati. in hac sapiẽtia. intel/
lectus sensusꝗ ꝯsistit. sine quibꝫ nec ĩ
terior nostra edificari poterit domus.
nec spiritales poterũt. diuitie ꝯgrega/
ri. secundũ illud Cũ sapiẽtia edificat
domus. ⁊ cũ intellectu iterũ erigit. cuz
sensu implent necessaria omnibꝫ di/
uicijs ⁊ ꝓciosis bonis. Quibꝫ manife
stissime declarat. nullã sine discretõis
gratia ꝑfecte posse vel perfici vel stare
virtutem. Et ita tam bea. Anthonij q̃
vniuersoꝝ sñia diffinitũ est discretõez
esse que fixo gradu intrepidũ mona/
chum ꝑducat ad deum. cetereꝗ virtu
tes iugiter conseruat illesas. cũ q̃ ad
consũmatõis excelsa fastigia minore
possit fatigatõe ꝯscẽdi. ⁊ sine qua mul
ti etiã ꝓpensius laborãtes ꝑfectõnis
nequiuerũt culmen attingere. Omni
um nãꝗ virtutũ generatrix custos mo
deratrixꝗ discretio est. Hec moyses
abbas. K Notandũ etiã ꝙ sine
discretione virtutes bone esse nõ pos
sunt. qr ꝑ indiscretionẽ ipse virtutes
virtutis nomen amittũt. Et iõ sine di
scretione vera bona ani. que sunt vir/
tutes. nec acquiri poterũt nec ꝯseruã/
ri. Ad ipaz etiã ꝑtinet diligẽter atten/
dere q̃tũ quisꝗ quottidie ꝓficiat vel
deficiat ⁊ inualitudinez sui corpis seu
fortitudinẽ solerter pensare ⁊ ꝓut vi/
res suppetũnt se ad virtuosa opa extẽ
dere. ista ⁊ quedam alia tangit richar
dus de sancto victore in tractatu sup
beniamin adolescentulo sic dicens.
Tunc veraciter virtutes credũt esse
bone. qñ sunt nõ solũ ordinate sed eti
am moderate. qr dũ virtutes discreti
onis moderamen excedunt. virtutis
nomen amittũt. nam timor sepe minꝰ
cadet in desperatõz. dolor minus in a
maritudinem. spes ĩmoderata in pre
sumptõz amor superfluus in adulatõz
leticia supuacua in dissolutõz. ira ĩrẽ
para in furorẽ. In hũc itaꝗ modũm
virtutes in vicia vertũt. si ꝑ discreti
onẽ nõ moderet. Vñ apparet patẽter
ꝙ vera bona ani sine discretõe nõ pos
sunt acquiri nec seruari. merito ergo
illa virtus diligit singulariter sine q̃
nulla ꝯqrit nulla ꝯsũmat. L Et
notãdũ ꝙ mlta de discretõ e legendo
multa discimus audiẽdo. verũtamen
nũquã ad plenũ erudimur sine experi
entie magisterio. Primũ g est vt sata
gamus singulꝭ virtutibꝫ studiũ freqns

impendere. qđ dũ facimus necesse est
nos sepius cadere. oportet nos sepe
resurgere ⁊ ꝑ freqñtē lapsum addisce
re qua vigilātia. qua cautela oporteat
virtutũ bona acquirere vel custodire.
sic dum longo vsu virtutũ disciplina
addiscit᷑ qñqꝫ mens diu exercitata ad
plenā morũ discretionē ꝑducit᷑. Quā
to em̄ acrioribꝰ temptatōibꝰ vrgemur
quāto crebrioribꝰ periculis exercem̄.
tanto ꝑfectius ad discretionez erudi-
mur ⁊ sepe aliarũ virtutum damna. di
scretōis sunt lucra. Etiā ad discretio-
nem ꝑtinet diligēter attēdere. frequē
ter discutere. quantũ animus quotti-
die proficiat. vel quātum forte defici-
at. quibꝰ cogitatōibꝰ magis incursēt.
quibꝰ affectibꝰ magis tāgit᷑. debet nō
solũ vicia cordis sed etiā inualitudi-
nem corporis ꝑfecte ꝯgnoscere ⁊ ꝫ ꝙ
vnũqđqꝫ exigit salutis remedia que-
rere quesita adhibere. ip̄az nosse opor
tet nō vicia sua. sed ⁊ gratiarũ mune-
ra ⁊ virtutũ merita. sed ⁊ ip̄a diligen-
ter distinguere. ⁊ que sint bona nature
vel dona gratie subtiliter pensare. prō
ptũ habere dicit᷑. quibꝰ temptatōnum
machinis malignus spiritus euz im-
pugnet. quantis spiritualiũ gaudiorũ
ꝯsolationibꝰ habũdet. ꝗꝫ frequēter eũ
diuinus spiritus visitet. ⁊ vt totũ bre
uiter concludam. Debet discretio nr̄a
totũ īterioris ⁊ exterioris hoīs statũ ⁊
hītũ quātũ possibile est plene ꝯgnosce
re nec solũ qualis sit. sed etiam qualis
esse debeat subtiliter querere. diligēter
inuestigare. Per hāc cũ animus assi-
due eruditur qñqꝫ ꝑducitur ad plenā
ꝯgnitōz sui. cũqꝫ animus diu exercita
tus in virtutibꝰ in ꝯgnitōe sui plene
eruditus fuerit. ad ꝯgnitōz quoqꝫ dei
poterit sustolli. Hec richardus. Ecce
quāta est virtus discretōis que nō so-
lũ ꝓuehit ad virtutũ ꝑfectōz. verũ eti-
am ad dei ꝯgnitōz siue ꝯtemplationē
idcirco ab vnoquoqꝫ religioso ⁊ volē
ti in spirituali vita ꝑficere est merito
diligenda. Filius.

Hanc discretōis virtutē vt audio
omni volenti ꝓficere in religio-
sa vita multā necessariā eē ꝑpendo. sꝫ
quō quis ad illā ꝑuenire valeat vel ꝑ
quē modũ acq̄rit᷑ hec virtꝰ de hoc pe
to informari. Ca. VI Pater M

Scire debes qđ
virtus discretōis maxime ꝑ
duo acquiritur. Primum est diligens
inspectio exemploꝝ p̄cedentiũ patrũ
nā cum nos studiose legēdo inuestiga
mus vitā sanctorum patrũ qualiter ī
hoc mundo vixerunt. quid nobis aut
quomodo agendũ sit per eoruz discre
tionem. ⁊ exēpla docemur. De hoc be
atus gre. xxviij. mo. sup illo v̄bo quis
tēdit sup eā lineā sic đt. Sup hāc em̄
terrā linea tēdit᷑. qñ electe vnicuiqꝫ a-
nime ad sũmēdi viuēdi regulā patruz
p̄cedētiũ exēpla mōstrāt᷑. vñ ex vita il
loꝝ ꝯsideret. q̄d ī suis actibꝰ seruet. q̄
tenꝰ respectu iusti limitis tramite. nec
īfra minīa negligēs deficiat. nec vltra
maxīa supbiēs tēdat. nec minꝰ coget᷑
supplere ꝗꝫ sufficit. nec arripiat plusqꝫ
acceperit. Ne aũt ad mēsurā quā dꝫ n̄
ꝑueīat aut eādē mēsurā deserēs extra
limitē cadat. Angusta quippe porta q̄
ducit ad vitā ⁊ ille hāc īgredit᷑. q̇ ī cũ
ctis q̄ agit discretōis subtilitate ꝓpter
hāc sollicite coartat᷑. nā q̇ ꝑ volupta-
tes ꝓprias secura mēte se dilatat. āgu
ste sibi porte aditũ dānat. vt ergo huius
terre mēsura ꝓuet᷑ sup eā diuinitus li-
nea tēdat᷑. Quia vt nostra opa vl̄ mi
nora ꝓficiāt vl̄ maiora moderēt᷑. ꝑ sa-
cra eloq̄a subtilr̄ añ nos sāctoꝝ vita ex
panditur. et quid nobis et quantũ sit a
gendum ostēsa eorũ discretōe diffinit᷑

N Sciendū etiā ꝙ plerūq; virtus
cū indiscrete tenetur amittit̄ cum di-
screte intermittit̄ plus tenetur. Nec
mirū si id in corporeis rebus videm⁹
Ex studio nāq; cū arcus distēdit̄ etiā
in suo tp̄e cū vtilitate tēdatur qui si o
ciū relaxacōis nō accipit feriēdi. vi ip
so vsu tensiōis perdit. Sic aliqn̄ in ex
ercitatōe virtus cū ꝑ discretionē p̄ter
mittitur reseruat̄ tanto plus vicia va
lenter feriat. quāto a ꝑcussione interiꝫ
prudēter cessat. Subtili igitur discre
tōe sup̄ hanc terrā linea tenditur. quā
do ostensis vnicuiq; anīe exemplis p̄
cedentiū patrū ⁊ vtiliter ad opacōnē
virtus attēditur ⁊ nōnūq; vtiliter tē-
peratur. Hec gre. O Secūdū est
per qđ virtus discretōis acquirit̄ ve-
ra humilitas. Oportet em̄ qui vult ad
hanc virtutē ꝑuenire vt se humiliet ⁊
nō solū que agenda sunt sed etiā cogi
tacōes ꝑplexas sibi aduenientes senio
rib⁹ ⁊ magis expertis intimare stude-
at. nec suo sensu adhereat sed illoꝝ iu-
dicio ⁊ diffinitōi adhereat ⁊ acq̇escat.
Qui igitur sic egerit nō solum decep-
tōes dyaboli euadet. verū etiam in cū
ctis que agenda sunt magis securus ē
et cautus īcedet. De hoc habet̄ in col
latōe patrū vbi abbas moyses in secū
da collatōe sua sic ait. Vera inquit di-
scretio nō nisi vera humilitate acquiri
tur. Cuius humilitatis hec erit prima
probatio. si vniuersa nō solū que agen-
da sunt. sed etiā q̄ cogitāt̄ seniorū re-
uant̄ examini. vt nihil suo q̇s iuditio
credens illoꝝ ꝑ omnia diffinitōibus
acquiescat vt quid bonū vel malū de-
beat iudicare. eorū traditōe ꝯgnoscat
Que institutō nō solū ꝑ veram discre
tionis viam iuuenē recto tramite do-
cebit incedere. verumetiam a cunctis
fraudib⁹ ⁊ insidijs inimici seruabit il
lesum. P Nullatenus em̄ decipi
poterit quisquis nō suo iuditio sed ma
ioꝝ viuit exemplo. nec valebit ignorā
ter alias ignoratōni eius callidus ho
stis illudere. qui vniuersas cogitatōes
in corde nascētes perniciosa verecun-
dia nescit obtegere. sed eas maturo ex
amine senioꝝ vel reprobat vel admit-
tit. illico nāq; vt patefacta fuerit. cogi
tatio maligna inarcescit ⁊ anteq; di-
scretōis iudicium proferatur. serpēs
deterrimus velut tenebroso ⁊ subter-
raneo specu virtute confessionis pro
tractus ad lucem ⁊ traductus quodā
modo ⁊ dehonestatus abscedit. Tam
diu em̄ suggestiones eius noxie domī
nantur in nobis. q̄diu celantur in cor
de. Ethiō semper seniorū summa cauci
one sectanda sunt vestigia. atq; ad eos
cuncta que in cordib⁹ oriūtur sublato
confessionis velamīe deferēda. Nam
sciēdum neminē diffinitōib⁹ suis vl̄
iuditio ꝓprio confidentē ꝑfectōis cul
men aliquādo posse ꝯscendere. sed ne
dyaboli perniciosa quidē illusiōe non
decepi. Omni igitur conatu debet di-
scretōis bonū virtute humilitatis ac
quiri. que nos illesos ab vtraq; potest
nimietate seruare. ad vnum em̄ finem
nimietas ieiunij ac voracitas ꝑuenit.
eodemq; dispendio vigiliarum īmo
deratio continuata monachū quo so
nij grauissimi torpor inuoluit. Nam
per excessum continentie debilitatum
quamq; ad illum statum reuocari ne-
cesse est in quo negligens quisq; per
ī curiam detinetur. ita vt frequenter
quos ꝑ castrimargiā decipi nō potuis
se conspeximus per īmoderatōꝫ ieiu-
niorum viderimus deiectos fuisse at-
q; in eandem quaꝫ vicerunt passionē
infirmitatis occasione collapsos. vi-
gilie quoq; ⁊ pernoctatōes irraciona
les deiecerūt. quos superare nō potuit
Qua ꝓpter s̄m Apostolū per arma iu-

ficie q̃ a dextris sunt ⁊ a sinistris recto moderamine transeūdū est ⁊ inter vtrasq̧ nimietas discretōe moderāte gradiēdū ē. vt nec a tradito ɔtinēcie tramite nos acquiescam⁹ abduci. nec rursum remissione noxia in gule venerisq̧ desideria cōcidamus. Itaq̧ sicut festinandū nobis est ne appetitu corporee voluptatis in dissolutoꝝ noxiā dilabamur ⁊ ante ɔstitutū tp̄s vl' cibo indulgere vl' modū eius excedere presumamus. ita est esce somniq̧ refectio hora legitima ectā si horreat ingerenda. Vtrūq̧ eñ bellū aduersarij factione consurgit ⁊ pnicōsius ɔtinētia immoderata q̄ saturitas remissa supplātat. ab hac nāq̧ ad mēsurā discretōis intercedēte salutari ɔpūctōe ɔscendi potest. ab illa nō pōt. Hec moyses Abbas. Et quāuis corpus durius sit tractandū ne rebellet. tñ cū discretōe faciendum est vt seruire deo sufficiat. Vñ beatus Bernard⁹. Q Durius quidem tractandū est corpus ne rebellet ne insolescat sic tñ vt seruire sufficiat deo q2 ad seruiēdū spiritui datum est Hec ber. Nam p abstinētiaꝫ carnis vicia sunt extinguēda nō caro. iō cū moderamine cūcta sūt agenda. vt sic caro nō lasciuiet ⁊ tñ ad bona opa faciēda nō deficiat. De hoc bea. gre. dicit. xx. mo. R Per abstinentiaꝫ quippe carnis vicia sunt extinguēda. nō caro et tanto sibimet quisq̧ debet moderamine pesse. vt ad culpā caro nō superbiat ⁊ tñ ad effectū rectitudinis in opatōe subsistat Hec gre. Si aūt ɔpter aliquē defectū vel debilitatē deficiunt vires ad bene opantem⁹. bonā volūtatem habeamus ad agēdū bonū opus. et mercede nō priuabimꝰ Ad hoc faciēduꝫ hortaꝰ Hugo sic di. Si deficiant vires ad opus aliqd aut ad actū. volūtatem ɔtinus adhibeamus ⁊ affectum hec Hugo. S Vnusquisq̧ ergō suas vires penset ac discutiat ⁊ ɔut valet se in bonis opib⁹ exerceat. ⁊ cuꝫ discretōe ⁊ circūspectōe cūcta q̄ faciēda. sunt bona opa pagat. ne in periculum indiscretōis cadat. Mensurā etiam i omnib⁹ suis actib⁹ obseruare studeat. ne vno tp̄e p abstinētiam se affligat. alio vero tp̄e de cibo delicato ⁊ superfluo nimis indulgeat. nam sunt nō nulli. qui vno die abstinētiam arripiunt. alio vero de carnib⁹ aut alijs cibarijs delicatis se replent vno die in vestibus vilibus incedunt. altero vero ornatis ⁊ mollib⁹ vestiūtur. hodie p lamentacionē ⁊ fletum se affligūt. cras risus cū cachīno ɔferunt. hodie humiles ⁊ mites. cras superbi hodie q̄eti ⁊ obedientes. cras turbidi ⁊ ɔtradictores sed tales sic se habentes sunt repꝛhensibiles ⁊ virtute discretionis carētes. Debet eñ seruus dei in omnibus factis vnam regulam ɔgruaꝫ ⁊ discretam tenere. per quam deo possit placere ⁊ seipsū ac ɔximo vtilem exhibere De hoc tractat Effrem abbas ī omelia sua quinta dicēs sic Propūciam⁹ a nobis ɔsuetudinem malam. ⁊ quasi vestimento virtute anime induamur. maxime nos qui iā ɔuersatōꝫ angelicam ɔmeruimus. mensuraꝫ ac regulam illam bonā ⁊ ɔfectam patrū nostrorum assumamus. ne hodie abstinēciam arripias. ⁊ cras ɔuiuia celebrare icipias. ne hodie aque potū accipias ⁊ cras vina peregrīa desideres Ne hodie discalceat⁹ eas. ⁊ cras calciamēta diuersa ɔquiras. ne hodie cilicinā vestem. ⁊ cras mollib⁹ induaris. ne hodie vilissimo habitu. ⁊ cras comptus et ornatus incedas. ne hodie humilis et mitis. et cras petulās et superbus ne hodie quietus et obediens. cras autē turbidus et ɔtradictor existas. ne

hodie in fletu et lamẽtatõe. ⁊ cras cū
chachinno ꝓcaciter ꝓferas. ne hodie
super humum mūdū quiescas ⁊ cras
mollicie lecti delecteris. sed ad vnam
regulā carissime te cōstrige ꝑ quā pos
sis placere ⁊ tibimet ipi ⁊ ꝓximis vtilē
exhibere. Hec Effrem. Et sic patet de
discretõis virtute. **Filius.** T

PErpendo venerāde pater etiam
multa fieri in sancta religione. q̄
ꝑturbant mentem meam ⁊ scādalizāt
animū meū. nam multos ↄspicio ītra
re sanctū ordinē. habentes bonū ꝓpo
sitū nec tñ ꝑseuerant in bono prout ce
perunt. sed paulatī de die in diem desi
deria spiritualia in eis deficiunt. ⁊ se
ad secularia concupiscēda effundunt.
ex qua etiā occasione multa mala ori-
untur. Insurgūt nanq; ex hoc ambi-
ciones officioꝝ ⁊ dignitatū dissensio
nes discordie inuidie inobediencia y-
pocrisis ⁊ dissolucō oris ⁊ inordinatō
ꝓpter que omnia multa scandala fiūt
in ordine. De his omnibꝫ ⁊ aliis icō
ueniēcijs. q̄ modo versantur in religi-
one obsecro vt velis mihi aliqua enar
rare.

Capitulum VII **Pater** V

MVlta heu incō
ueniētia et inordinationes q̄
plures in ordine fiunt. vt dicis. sed
hec omnia habent ortū primo a negli-
genti conuersatõe incipiētiū. nam sūt
nōnulli penitētes qui veniētes ad san
ctam religionem forcia facta agere ꝓ
ponūt. sed nō ꝑseuerant. q2 paulatim
ī virtutibꝫ deficiūt. ⁊ sancta desideria
in eis languescunt. de quibus per bea
tum Gregoriuz. xix. moralium. sic di
citur. Sunt nonnulli qui ad conuersi
onem venientes non tales quales ce
perint perseuerant. qui paulisper per
enigmata temporum paciunt detrimē
ta virtutum. sensim quippe in eis desi
deria sancta languescunt et qui robu-
sta et forcia proposuerunt debilia ⁊ in
firma consūmant. sed electoruz cōuer
satio plus finiendo peragit q̄ propo-
nit inchoando et si tepidius prima in-
choat feruentius extrema consūmat.
Et idcirco infatigabilis in nouitate
perdurat hec Gregorius. Tales igit̄
qui sic deficiunt a bono proposito ha-
bitum mutant assumentes vestem re-
ligiosam sed non animum neq; mores
quia vicia et acta veteris hominis nō
deponentes solū de habitu quem sum
pserunt fiduciam habētes. De quibꝫ
dicit beatus Gregorius super ezechi
lem. X Sepe enī videmus non
nullos ad vocem predicationis quasi
ex conuersione compunctos habituz
non animum mutasse. ita vt religiosā
vestem sumerent. sed anteacta vicia
nō calcarent. ire stimulis. agitari ma-
licie dolore. ī proximi lesione feruesce
re ostensis quibusdam bonis ante hu
manos oculos superbire. presentis vi
te lucra inhyanter querere et de solo
exterius habitu quem sumpserunt vi
te sanctis fiduciam habere. Quibus
quid aliud dicenduz est nisi hoc quod
magister egregius quibusdaz legis ex
teriora seruantibus loquitur dicens.
Quia in cristo ihesu nec circumcisio
aliquid valet nec prepucium sed no-
ua creatura. Non enim magni est me-
riti si quid forte erga nos agitur ī cor
pore sed magnopere pensandum est.
quid agatur ī mente. nam presentem
mundum despicere. transitoria non a
mare. mentem medullitus deo ⁊ prox
imo sternere. contra illatas contume-
lias pacientiam seruare. et custodita
pacientia dolorem malicie a corde re
pellere. egenis ꝓpria tribuere aliena
minie ābire. amicū ī deo diligere. ꝓpt̄

deum eos qui inimici sunt amare. de afflictõe proximi lugere. de morte eius qui inimicus est nõ exultare. Hec est noua creatura. ad veterez aũt hominez pertinet presentem mundum querere transitoria ex concupiscentia amare. mentem in superbiam erigere. paciẽtiã nõ habere. ex dolore malitie de proximi lesione cogitare. sua indigentibus nõ dare. atq̧ ad multiplicãdũ aliena querere. nullum ꝑter deum pure diligere. inimicicias inimicis reddere de afflictõe proximi gaudere. cunctaq̧ vetusti sunt hominis q̃ vicz de radice trahimus corruptõis. Hec gre. Huiusmodi aũt defectus virtutũ maxime causantur ex hoc. qꝛ multi post perpetrata peccata ad deum ꝑ penitẽtiaz redeuntes cũ ceperint aliqua bona facere. statim iniquitatũ suaꝝ quas prius fecerunt obliuiscũt. ⁊ mentis oculos in quibusdã bonis operibꝫ suis figũt q̃ si timerent districtõz venturi iudicis. plus metuerẽt de malis suis. q̃ȝ de bonis minus ꝑfectis exultarent. non eniz absolutus est debitor. qui reddit multa sed qui reddit omnia. Vel q̃d prodest bonam vitã capere. ⁊ nõ perficere. magis quippe debemus inspicere bona. que nõdũ fecimus q̃ȝ illa que egimus De condictõe huiusmodi hominũ dr Beatus gre. xxij. moralium. A Sunt nonnulli qui cũ bona aliqua faciũt. iniquitatũ suaꝝ ꝓtin⁹ obliuiscunt. ⁊ cordis oculũ in confideratõe bonoꝝ opeꝝ que exhibent figũt. atq̧ eo se iam sanctos estimant. quo inter bona que agunt maloꝝ suoꝝ i quibꝫ ⁊ fortasse adhuc multiplicati sunt. memoriã declinant. qui si districtõez iudicis vigilanter attenderent plus de malis suis metuerent. q̃ȝ de imperfectis bonis exultarent. plus inspicerent quedam de his. que adhuc agenda sunt quoniã debitores tenerentur. q̃ȝ ꝙ operantes quedam iã debiti partem soluũt. neq̧ enĩ absolutus est debitor qui multa reddit sed qui omnia. Deniq̧ quid prodest longũ iter capere ⁊ nõ ꝯsummare. Qui ergo vitã eternam querimus. quid aliud quam quedam itinera agimus. ꝑ que ad patriã festinamus. Sz quid prodest si carpimus multa si ea que ad ꝑueniendũ restant negligimus reliqua. more itaq̧ viatoꝝ nequaq̃ȝ debemus aspicere q̃ntum iam iter egimus. sed quãtũ superest vt peragamus. Amplius igitᷣ debem⁹ inspicere que bona necdũ fecimus q̃ȝ ea que nos fecisse gaudeamus. B Sed hꝫ hoc ꝓpriũ humana infirmitas vt plus ei intueri libeat. quod sibi in se placet. q̃ȝ qd̕ displicet. Plerũq̧ enim hoc vicio etiaz temptãtur electi. Plerumq̧ eoꝝ cordi suggeritur. vt bona queq̧ fecerint. ad animũ reuocẽt et securitatis iam leticia exultent. Sed si veri electi sunt ab eo quo sibi placent. mentis oculos diuertũt. omnem in se pacti boni leticiã deprimũt. ⁊ de his q̃ se minus egisse intelligũt tristiciã req̃runt. indignos se estimant. ⁊ pene soli bona sua nõ vidẽt. que in se videnda oĩbꝫ exẽplũ prebent. Hinc est qd̕ paulus dũ expleret in se bona postponeret et si sola adhuc reliqua cogitaret que essent implenda dixit Ego me non arbitror apprehendisse. hinc est ꝙ vt posset se humiliare de bonis. que agebat. studebat ad animũ ꝑterita mala reducere dicẽs. Qui prius fui blasphem⁹ et ꝑsecutor ⁊ ꝯtumeliosus. Hec gre. Propter talem igitᷣ negligẽtiã. quaz sic admittimus in sanctis virtutibus prout partes nostri ꝓfecerũt nõ ꝓficimus. illos enĩ legimus de die in diem ꝓfecisse. nos vero vtinã possemus in primo proposito permanere. vt nõ mi

nus humiles timorati sollicitati et minus feruētes in medio q̄ꝫ in prīcipio videremur Sꝫ hec iō nobis accidunt qꝛ p dei misericordiā a pctis p penitē ciā liberamur. ex hac alleuiacōꝫ ī conscia nostra ꝯcipimus. ⁊ ex ꝯsequēti nos ꝓpter hoc quādaꝫ leticiā ineptam effundimus. qḋ satis volētibꝰ ꝓficere incautū est. Vñ bea. ber. Nō sine causa cū sint nobis cū patribꝰ eadem prīcipia. dispar valde profectus īueniatꝰ ipos eñ de die ī diē ꝓfecisse legimus et cursum cōsūmasse. ſꝫ nūc magnus estimatꝰ quis q̄ ipa ꝯuersiōis prīcipia cōseruet. vt nō minus humilꝰ timoratus sollicitus nō minus feruens ī medio q̄ꝫ in principio videretꝰ. ¶ Causa aūt huius pessime apostasie hec ē. ꝙ cū p dei misericordiā a peccatis liberamur. ⁊ remissionē ꝯsequimur pctōꝝ ex hac alleuiacōe ⁊ exoneratōe ꝯscie. q̄ndam letā ⁊ iocūdam deuotionē ꝯcepimus. quā dū introrsuꝫ in spiritū ꝯuertere deberemus ⁊ ex hoc magis ac magis seruire deo. iuxta Grego. Quanto maiora beneficia a deo accepimus tanto ad seruiēdū ei grauius obligamur. tandē letam ⁊ iocundam fiduciā nō ī spiritū sed in exteriorē inepciā ꝯmutamus qḋ ē iniquitās maxima a qua cautos nos facit apostolus di. vos in libertatē vocati estis. cautū ne detis eā in occasionē carnis. Vñ ad omnē gratiā nobis datam trepidemus timētes ne indigne operemur ī ea. ꝙ aūt quosdam videmus feruētes eē in seruicio dei ⁊ in bonis operibꝰ. Quosdaꝫ vero vix ad parua faciēda ꝯpelli hoc operatur spiritus sanctus q̄ habitat ī illis. in istis vero non. Testatur hoc beatus Bernardus sic dicens. ¶ Sunt namq̄ quidam in religione. qui ad omnia vite necessaria vel exercicia nō solum ambulant. sed ⁊ currunt. ymo volant vt eis vigilie breues sed labores appetibiles videantꝰ. alij nō sic ſꝫ cū timore ⁊ cū pudore vix ad yma cō pellimus. Vñ hec diuersitas. nisi qꝛ illos ignis diuinus inhabitat. istos vo nō. Hec ber. ¶ Qui vero sic frigidi sunt ī amore dei. illis nō sapit lectō nō oratō. nō deuotio. nō silētium. non vigilie. nō ieiunia. nec cetera q̄ aguntꝰ in sancta religione eis dulcescūt. ⁊ ideo tedet eos vita ordinata. Unde cō sequēter p huiusmodi tediū desiderāt et querunt occupari exterioribꝰ officijs et occupationibꝰ. vt per talia temporaliter consolentur. quia interiora bona non sapiunt eis. Sed quia non sunt radicati bene in timore dei et ī sancta conuersatione. idcirco cum ad exteriora agenda effunduntur seu occupantur. ab omni boni operis statu eradicātur. valde eñ in terrenis actibus infrigidatur animus. si per intima dona nō fuerit solidatus. De quo dicit beatus gregorius s. xij. moraliū. Nisi eñ prius cor longo studio et diuturna conuersatōe ī desiderijs celestibꝰ conualescat. cum ad exteriora agenda refunditur. ab omni statu boni operis eradicatur. Quia sunt nonnulli qui post peruersa itinera sanctas vias appetunt. sed priusq̄ꝫ in eis desideria bona roborentur. quedam illos presentis seculi prosperitas accipit. que eos rebus exterioribus implicat. et eoꝝ mētem dum a calore intimi amoris retrahit frigore extīguit. et quicquid de virtutum flore apparere videbatur interfecit. In terrenis quippe actibus valde frigescit animus. si nec duꝫ fuerit per intima dona solidatus. ¶ Unde necesse est vt loca maiora in exteriora opera que humanis sunt necessitatibus profutura. illi exercenda suscipiāt qui hec diiudicare atq̄ꝫ semet

ipsos pmere ex virtute intima noue-runt nã cũ infirmus quisqꝫ vel ad locũ regiminis vel ad exteriora agẽda tra-hitur. quo quasi extra se ducit eradi-catur. Quia arbor que radices prius in altũ nõ mittit cicius ventorum impe-tu sternit. si se ad altã ceruicẽ extollit eoqꝫ cicius ad yma corruit. quo alci9 sine radice excreuit. Hec gre. Notan-dũ tamen qđ nõnunqꝫ etiã religiosi vi ri p officia exteriora ꝛ tpales curas oc cupãtur. sed hoc faciũt nõ ex ambitõe alicuius vanitatis seu solatij tpalis. sed solo timore dei ac vtilitate ꝓximi seu obediẽtia. ꝛ iõ tales nõ deficiunt in bono ꝓposito ac sancta cõuersatõ-ne. sed potius merẽtur q2 aliud habẽt in desiderio ꝛ aliud exercent officio: Desiderãt eñ soli deo vacare sed tañ ꝓpter timorem eius nõ renuũt tpali-bus curis subiacere. G Vñ sciẽ dum ꝙ aliquis põt esse ĩ seculo dupli citer. vno mõ p pñsentiã corpalẽ. alio modo p mentis affectũ. Quãuis igit religiosi q circa opa actiu e cure occu pant sint in seculo ꝯm pñsentiã corpo-ralem. nõ tñ sunt in seculo ꝯm mentis affectũ. q2 in exteriorib9 occupãt nõ quasi querentes aliquid in mundo. sꝫ solum ꝓpter diuinũ obsequium. Vtũ-tur eñ hoc mundo tanqꝫ nõ vtẽtes. ꝯꝫ dictũ pauli. De talib9 be. gre. xviij. mo ra. sic di. Cũ ꝯster plerũqꝫ etiam bo no non terreno studio terrenis studijs implicari vñ sepius contingit vt qui solam celestem patriã diligũt. terre-ne patrie curis sub iacere videantur. quorum tamen ministerium a prauorum operib9 plerũqꝫ in actib9 nõnunqꝫ ve-ro ante supernum iudicem sola cogita tione discernitur. Pleni quippe super na sapientia ꝛ gratia discernunt. qua liter debeant ad aliud vacare intrinse cus ꝛ ad aliud extrinsecus occupari. vt si forte occl'ta dei ordĩatõe. aliqd eis nõ appetentib9. de huius seculi curis imponitur cedãt deo. quẽ diligũt ꝛ p a more eius intrinsecus solam illius de siderent visitatorum alias visionẽ. Pre timore vero eius impositam sibi extrĩ secus humiliter expleant actionem. vt et deo appetãt vacare ex gratia dile ctionis ꝛ rursum curas supimpositas ex condictione expleant seruitutis Cunqꝫ occupationes extrinsecus pro strepunt. Intrinsecus in animo eos pacatissima quies tenet. Sicut eñ vi gor mentis trenandis pest motibus carnis sic sepe super impositos tumul-tus occupationis bene regit amor qui eis. quia exteriores cure si peruerso a more nõ appetũt. nõ ꝯfuso sed ordina to animo ministrari queũt. Sancti e-tenim viri nequaqꝫ eas appetunt sed oc culto ordine sibi supimpositas gemũt et quamuis illã per meliorem intensi onem fugiant. tamen p subditã mentẽ portant. Quas quidẽ summope si lice at vitare festinant. sed timentes dei occultas dispensationes tenẽt. quod fugiant. ꝛ exercẽt quod vitent. intrãt eñ ad cor suũ. ꝛ ibi consulunt quid de lit occulta volũtas dei se seqꝫ subditos debere esse summis ordinationib9 cõ gnoscentes. humiliant ceruicem cor dis iugo diuine dispẽsationis. Quis quis vero talis ẽ q licet tumultus ꝯstre tur extrĩsecus nũqꝫ ad eius exteriora perueniũt ita vt agatur aliud intrinse cus voto. aliud extrinsecus teneat offi cio. Hec gre. H Debent igitur viri spirituales curam exteriorum oc cupationum assumere cum defuerint alij q debito modo possent illa admini strare. Unde beatus gre. xix. moraliu3 sic dicit. Sciẽdũ ẽ ꝙ cũ primorum cau sis exteriorib9 q apte deseruiãt desint dñt hi quoqꝫ qui spiritualibus domis

plem sunt eorum infirmitati condescen/dere. terrenisque illorum necessitatibus in/quantum decenter. valent caritatis. condescentione seruire. Nec tedere ani/mum debet si sensus eius contemplationi spiritualium semper intendens. ali/quando pro dispensandis rebus mi/nimis quasi minoratus inflectitur quo niam illud verbum per quod constante omnia creata. vt prodesset hominibus assumpta humanitate. voluit paulo/minus ab angelis minorari. Quid i/gitur mirum si homo se propter hominem attrahat dum creator hominum et ange lorum formam hominis propter homines su/scepit. Hec gre. ¶ Et quamuis religi osis viris timentibus deum ac amantibus. nonnumque sit meritorium huiusmodi cu ram exteriorum siue terrenum honorem subire. tamen quia senciunt se propter ta/les occupationes in cordibus suis in amo re dei et sancto desiderio impediri et men tes suas per diuersas sollicitudines rerum temporalium dissipari. Idcir co gemunt et conturbantur. eo quod non licet eis vacare contemplationi et deuotioni prout de/siderant et prius facere consueuerunt. et i/deo hec occupatio magis est eis quedam penalitas siue afflictio quam consolatio. De talibus sic dicit beatus Gre v. mo. exponens illud iob. Quare data est mi sero lux etc. In scriptura sacra nonnum quam lucis nomine prosperitas. noctis autem appellatione huius mundi ad/uersitas designatur. Unde et per psalmi stam dicitur. Sicut tenebre eius ita et lumen eius. Quia enim sancti viri ita prosperitatem seculi despicientes cal/cant sicut et aduersitatem eius calcan tes tolerant. et per magnam mentis celsi tudinem mundi sibi et aduersa et prospe ra substernentes dicunt. Sicut tenebre eius ita et lumen eius. Ac si apercius dicatur Sicut intentionem nostre for titudinis eius tristitie non premunt. ita hanc nec blandimenta corrumpunt. Sed quia hec vt prediximus bonorum mentem etiam cum non subleuant perturbant. Sancti viri qui se in huius exilii erumna mise ros agnoscunt clarescere in eius pro speritate refugiunt Unde bene nunc dicitur. Quare data est misero lux. Lux quip pe miseris datur quando hi qui sublimia contem plantes esse se in hac peregrinatione mise ros agnoscunt. claritatem transitorie pro speritatis accipiunt. et tunc valde defleant quia tarde ad patriam redeunt. tolerare in/super onera honoris compelluntur amor eos eternorum conterit. et gloria de temporalibus arridet. qui dum cogitant quam sint que in isti mis tenent et quam sint. que de sublimibus non vident. que sint. quod se in terra fulciunt. que autem de celestibus perdiderunt prosperitatis sue merore mordentur. quia et si vident neque quam se ab ea funditus opprimi pensant tamen sollicite cogitationem suam in amore domini et in eius dispensatione partiri student. Unde bene subditur Et vita his qui in amaritudine anime sunt. In amaritudine quippe anime sunt omnes electi. quia vel punire se flen/do non desinunt. quod deliquerunt. vel se graui merore afficiunt quia longe huc a facie conditoris proiecti in eter/ne patrie gaudiis non sunt. de quorum corde bene per salomonem dicitur Cor quod nouit amaritudinem anime sue. in gaudium illius non miscebitur alie nus. In amaritudine sunt namque cor da reproborum. quia ipsis etiam prauis desideriis suis affliguntur. sed eandem amaritudinem nesciunt. quia pensare quod tolerant sponte sua amaritudi/ne excecati non possunt. Ac contra cor bonorum amaritudinem suam nouit cui erumna exilii qua proiectus laceratur. intelligit et quam sint tranquilla que perdidit. quam confusa in quibus cecidit sentit. Sed hoc

amaricatū cor ad gaudium suū qñq3 reducitur atq3 in eius gaudio extraneus non miscetur q2 his qui nūc ab hoc merore cordis foras se per desideria eijcit seclusus tunc ab illa intima solēnitate eius remanebit. Hi itaq3 qui in amaritudine anime sunt mori mundo funditus ɔcupiscunt. vt sicut ipsi in seculo nihil appetūt ita iā a seculo nulla obligatōe teneāt. ℟ Et plerūq3 contingit vt iā homo mūdum mente non teneat. sed tñ mundus hominem occupatōibꝫ astringat et ipe quidem iam mundo mortuus est. sed ipi mundus adhuc mortuus nō est. quasi enim viuus adhuc mūdus eum ɔspicit. dū alio intentū in suis actibꝫ rapere contendit. Vñ ⁊ paulus cū perfecte ipe seculū despiceret et talem se videret ait. mihi mundus crucifixus est ⁊ ego mūdo. Mundus quippe ⁊ crucifixus fuerāt. q2 hūc cordi suo iā mortuū nō curabat. sed ⁊ seipm mūdo crucifixerat qui talem se ei exhibuerat vt ab eo q̄si mortuus ɔcupisci nō posset. Quia igitur nec paulus mundi gloriam querebat. nec a mūdi gloria querebaẗ. ⁊ se mundo ⁊ mundus sibi crucifixum esse glorificabaẗ. Qđ q2 multi appetūt. s3 tñ vsq3 ad culmen extinctōis omnino de nō assurgūt recte gementes dicunt Quare data est ⁊c̄. Vita quippe amaricatis datur cū huius mundi gloria tristibus gemētibusq3 tribuitur. in q̄ nimirum vita pena validissimi timoris se afficiūt. q2 si ⁊ ipi mūdum non teneāt adhuc tñ tales se esse metuunt. qui a mūdo teneāẗ q2 nisi ei quantulūcunq3 viuerēt hos ad vsum suū ꝓcul dubio nō amaret ⁊ mare etenim viua corpora in seipo retinet nā mortua extra se protinus expellit. Sequiẗ. Qui expectāt morte3 ⁊ nō venit. desiderant quippe mortificare se fundit' ⁊ ab omni vita glorie tpalis extinguere. s3 occl tis sepe dei iudicijs vel pesse in regimine vel occupari iniunctis honoribꝫ cōpellūẗ. atq3 inter hec mortificatione3 plenissimā indesinēter expectant. sed expectata mors nō venit quia eorum vsus temporali glorie etiam nolens viuit. quam tamen ꝑpter diuinū timorem tolerant. sed intus quidem desiderium pietatis. foras autem explēt ministerium ordinis. quatinus nec a perfectione per intentionem recedāt dispositioni conditoris per superbia3 cōtradicant. mira etenim diuinitatis pietate agitur. cum is qui pfecto corde ad contemplationem tendit huānis ministerijs occupaẗ. vt etiā mētis infirmioribꝫ eius mēs ꝑfecta ꝑficiat et quo seipsum imperfectum respicit inde ad humilitatis culmen ꝑfectior efficiẗ. nōnunq3 enim perfecti viri vñ desideriorum suorum detrimenta tolerant. inde maiora lucra conuersis alijs portāt. quia dum eis vacare vt appetunt non licet rapere secū alios quibus admiscentur libet. Fit ergo mira dispensatione pietatis dei vt vñ se despectores estimāt. inde locupletiores ad celestis patrie constructionem surgant. nōnunq3 vero idcirco ad accepta desideria minime perueniunt. vt ipsa interueniente tarditate. ad eadem desideria relaxato mentis sinu dilatētur et que extenuari fortasse īplera poterant magna dispensatione agitur vt repulsa crescant. Sic quippe mortificari appetunt vt iam perfecte si liceat conditoris sui faciem contemplentur sed eorum desiderium differtur vt ꝑficiat et tarditatis sue sinu innitatur vt crescat. Unde bene spōsa ī sponsi sui desiderio anhelans clamat. In lectulo meo p noctem quesiui. quem diligit aīa mea. q̄siui illū ⁊ ñ īueni abscōdit

sponsus. dum querit̃ vt nõ inuentus. ardẽti⁹ qrat̃ ⁊ differt̃ vt qrẽs spon/sa capatioꝛ reddita multiplicius quã doqꝫ inueniat qd̃ querebat. Sequitur Gaudetqꝫ vehementer cũ inuenerit sepulchꝝ. Sicut enĩ sepulchꝝ locus ẽ in quo absconditũ coꝛpus. ita diuina contemplatio quoddã sepulchꝝ ẽ mẽtis. quo absconditur anima. Quasi ei huic mundo adhuc viuimus. cũ men te in eum foꝛas agamur. sed moꝛtui ĩ sepulchro abscondimur cũ mortifica ti interius in secreto eterne ꝯtempla tionis celamur. Sancti igit̃ viri ab ĩ poꝛtunitate desiderioꝛuꝫ tpalium. a tu multu inutiliũ curaꝝ. a clamoꝛe per/strepentium perturbationũ semetip/sos sacri verbi gladio moꝛtificare nõ desinũt. atqꝫ intus ante dei faciem in sinu mentis abscondunt. De quibus Paulus dicit Moꝛtui enĩ estis vos ⁊ vita vestra abscondita est cũ cristo in deo. Qui enĩ moꝛtez querit. gaudet cũ sepulchꝝ inuenit. qꝛ quo mortificare se apperit valde ad inuentaꝫ requiẽ cõ templationis hylarescit. vt extinctus mundo lateat ⁊ a cũctis exteꝛiaꝝ reꝝ et tpaliũ ꝑturbatõibꝫ intra sinũ se in/timi amoꝛis abscondit. Hec gꝛe. Ec/ce quõ deuoti viri ac religiosi iuiri oc cupantur cũ curis rerũ tpaliuꝫ. ꝙ ve/ro ipas occupatões exterioꝛes subeãt ꝑpter timoꝛẽ dei ⁊ obediẽtiam quã su perioꝛibꝫ suis exhibent hoc faciũt.

E Cõuerso illi timoꝛe ⁊ amoꝛe dei carent qui secularibꝫ curis libenter in tendũt. ⁊ quanto magis ꝑ exterioꝛes occupatões mente distrahũtur tanto frigidioꝛes ĩ dilectõe dei ⁊ celesti desi derio efficiũtur. De hoc ꝑ beatuꝫ gꝛe. dicitur. Intenti enĩ curis secularibus tanto insensibilioꝛes intus efficiũtur quanto ad ea que foꝛis sunt studiosio res efficiũt̃. vsu qꝑpe terrene cure a ce lesti desiderio obdurescit ai⁹. ⁊ dũ ipso vsu suo durus efficit̃ ꝑ actõez secli ad ea emolliri nõ valet. que pertinẽt ad caritatẽ dei. Hec gꝛe. ¶ Quide ro sic induratur ꝑ affectũ inoꝛdinatũ in actõibꝫ seculi ꝯsciẽtiã acquirit ꝯfu sam. cũ aũt in se requiẽ ꝑpter remoꝛsũ conscientie inuenire nõ poterit cuꝫ in tentõe foꝛas egredit̃. ⁊ in his que fo/ris sunt hoc est in voluptatibꝫ carnali bus ⁊ lasciuijs ⁊ ceteris malis dlecta cionẽ querit. De hoc bea. aug. in glo/sa super psalteriũ dicit Quisqꝫ in coꝛ de ꝑmitur mala ꝯsciã. inquietũ habet coꝛ. q̃ autem quietũ non habet coꝛ. ha bitare ĩ coꝛde suo libenter nõ potest ta les foꝛas exeũt a seipis cum intẽtõe. et de his que foꝛis sunt circa coꝛpus delectantur. quietem in nugis in spec taculis in luxurijs et in omnibus ma lis querunt. ⁊ qua re sibi volunt esse be ne extra quia non est in illis intus bñ vnde gaudeant in conscientia. Hec aug. ¶ Hi tales qui sic sunt per concupiãs seculi et carnis dissipati. querunt in hoc mundo pꝛosperari ali os rebꝫ ⁊ honoribꝫ ꝑcellere. quietẽ q̃ est in monasterio reputant laboꝛem. Curam vero et fatigationem quã ha/bent in rebus secularibus existimãt de lectationem. Ista tangit Beatus gꝛe goꝛius. xvi. moꝛaliũ. sic dicens Quis quis in hoc mundo pꝛosperari appe/tit. ceteros rebꝫ transcendere et hono ribus tumere. huic nimirum cura secu laris in delectatione est quies in la/boꝛe. Ualde enim fatigatur si desit cu ra secularis qua fatigat̃. peruerse enĩ mentes inde delectabiliter pascunt̃. vñ ꝑ ĩquietudinẽ ĩcessãter agãt̃ Hec gꝛe. Qui igitur sic viuunt et talem dis solutã vitã ducũt. hitum quidẽ religi onis deferunt sed concupiscentijs car nis dediti mũdo viuũt. Uñ qñ eos cũ

secularib9 personis occupari vel ꝯuersari contigerit. habitu et gestu se esse religiosos fiīant ꝛ q2 ñ sūt qđ ptēdūt etiam in ypocrisis vitiū incidūt. quorum studiū est nō virtutes amare. sed vitia palliare ꝛ tegere. De quib9 dicē beatus Ber. P Tristicia ypocritarum non in corde sed in facie est. oues sunt habitu ꝛ vulpes actu ꝛ crudelitate lupi. Neq3 eñ est apud eos virtutes colere sed celare vitia. Hec ber. Post ypocrisim sequūtur etiā alia vicia q monachos tales iordinatos apprehendunt sc3 supbia auaricia. que ī religiosis sunt valde rephensibilia.

Q De supbia eoꝝ dicit beatus ber. Magis ammiranda est supbia monachoꝝ q̄ȝ luciferi. ille supbiuit in celo. isti in cenobio. ille in delicijs. isti ī ministerijs. ille optus omni lapide pcioso. isti in sacco ꝛ cilicio. R De auaricia vero eoꝝ dicit beatus Jero. Qui amat pecunias deum amare nō potest. Si peculiaritas in monachis sit neq3 cōcordia neq3 pax in ꝯgregatōe eoꝝ ē vel erit. Quid est monachi habitus nisi despectio mūdi quō ergo mundū despiciunt qui querūt auꝝ. vbi auꝝ ibi ꝛ viciū. placet tibi cristi militia nō queras lucra. Post huiusmōi aūt vitia iā pmissa monachū inordinatū ꝛ dissolutū multa alia incōueniētia sequunt̄

S Nā sunt multi fratres inordīati in diuersis ꝯuētib9. quib9 mōasterium vel ambitus carcer est. lectio abhominatō. quies vexatō. silentiū tediū3 Hi tales rerū tpaliū damna gemunt ruinam vero virtutū nō plāgūt ad lacrimaꝝ ꝯpunctōȝ rudes et indocti ad recitandum fabulaꝝ nugas facūdi cū stant ad orandū nō plorant nec suspirant. Cū vero sunt in auditorio rident et in cachinno exaltāt vocem suam. et alia q̄ȝplura satis repbēsibilia ꝛ abhominabilia. qui solent exercere religiōsi inordinati et dissoluti. Quoꝝ execrabilem conuersatōȝ. Ansbelmus in quadam auctoritate tangit sic dicens Sunt quidā in congregatōe. qui faciunt ad oculū seruitium quib9 claustꝝ carcer est: caritas cathena est. ꝯtinētia ꝯpedes. lectio abhoīatio. quies vexatio. silētiū amaritudo. meditatō fastidiū. Hi tales ad discurrēdū huc atq3 illuc ꝓmpti. ꝛ alacres ad sedēdū. in claustro egri ꝛ debiles ad pcandū deum bruti ꝛ muti. ad tractādū de bobus ꝛ ouibus astuti ꝛ acuti. damna rerum tempaliū gemūt ꝛ plangunt. ruinam virtutū nō dolēt nec sentiūt ad inuestigandū lacrimaꝝ ꝯpūctōȝ rudes ꝛ indocti. ad recitādum fabulaꝝ nugas facundi ꝛ faceti. Cū stāt ad orandū nec plorāt nec suspirāt cū sedent in auditorio in risu ꝛ chachīno exaltāt vocē suam Abbati adherent pro cibis ꝛ potib9 potius. q̄ȝ pro vite merito aut sanctitate. Priorem obsequunt̄ ꝓ q̄ȝuis portiuncula quam exspectāt. non pro spiritualib9 exercijs que ipsi nō amāt In psalmodia stertūt ꝛ somniāt in lecto detrahunt ꝛ diiudicant. isti tales se se ignorant mundum amāt. desideria carnis adhuc suspirant. ab ignorātia sui oritur securitas. ex concupiscentia mundi leuitas. ex desiderio carnis superflua cura et cordis anxietas Securitas reddit eos tepidos. leuitas vagos. cura diuisos per securitate3 tepefacti vacant per leuitate3. a preceptis mollescunt. per anxiam curam turbātur ꝛ anxij fiunt. Hec anselmus. Beatus etiam Bernardus huiusmodi peruersas ac viciosos hominum condictiones rephendēs dt. O homo velox ad mensam. tardus ad ecclesiā potēs ad potādū. s3 eger ad psallēdū puigil ad fab'las. sōnolēt'a d vigilias. ꝓmpt'

ad loquendum. sed inuitus ad psallē dum. pmptus ad detractōem sed tardus ad orōnem. inuidie amator. christi psecutor. festucam respiciens sz trabem non psiderans. alterius mala contemnens sed sua non deserens ceteros repr̄hendis. sed teipsum non corrigis malicie inuentor sed discipline destructor. amicus vitiorum sed hostis virtutū Hec sunt que hoīem excecant et a deo sepant. hec sunt que hoīem puersuz ad veritatem faciunt puersum monachū demoniacū. christianū antichristū. hec ber. Ex his igitur dictis iam premissis colligere possumus ad quātas inordinationes et dissolutōnes deuenerit status monachorum. Quod iterum beatus ber. pmemorans vitam et puersatōnem detestabilem quorundam modernorum monachorum sic dicit. Quis in principio cum ordo cepit monasticus ad tantam crediderit monachos inertiam deuenire O quantū distamus ab his qui in diebus anthonij extiterunt monachi Siquidem illi cū se inuicem per tempus ex caritate reuiserent tanta ab inuicem auiditate panē angelorum pcipiebant. vt corporis cibo penitus obliti diem plerumqz totum ieiunis ventribus. non mentibus transfigerent Et hic erat ordo rectus qñ digniori parti plus al's prius seruiebatur. nobis autem pueniētibus in vnum iam non est dominicā cenam manducare. panez quoqz celestē nemo est qui requirat. nemo qui tribuat. nihil de scripturis. nihil de salute animarum. sed nuge et risus et verba proferuntur inter prandendum. quantum fauces dapibus tantū aures pascuntur rumoribus. quibus totus intentus modum nescias in edendo. interim autez fercula ferculis apponuntur. et p solis carnibus a quibus abstinetur grandium piscū corpora duplicantur. tantoqz acuratiore et arte cocorum prepantur. quatenus quatuor et quinqz ferculis deuoratis prima non impediant nouissima. nec satietas minuat appetitū. venter quippe oneratur dum nescit. sed varietas tollit fastidiū. et dum iam stomachus crebris ructationibus impletū se iudicat. necdum tamen curiositas satiatur. Infelix ergo stomachus cum omnia suscipe cogitur. oppressus magis obruitur qz reficitur. et iam vero sic surgenti a mensa quid aliud libet nisi dormire. Si autem ad vigilias indigestum stomachū cogeris surgere non cantū sed planctū potius extorquebis. Miror etenim vnde inter monachos tanta intempantia in cibis et potationibus. in vestimentis et lectisternijs. in equitaturis et pstruēdis edificijs molescere potuit. Ecce enim pcitas putatur auaricia. sobrietas austeritas creditur. silentiū tristicia reputatur. Econtra remissio discretio dr. loquacitas affabilitas. cachinnatio iocunditas. mollicies vestimentorum et equorum fastus honestas lectorum. superfluus cultus mundicia. cumqz hoc alterutrum impendimus caritas appellatur Ista enim caritas destruit caritatē. hec discretio discretionem pfundit. talis miscdia crudelitate plena est. qua videlicet ita corpi seruitur vt anima iugulet͛. hec bernar. Ecce videmus quanta indecentia dissolutio et inordinatō per religiosas psonas modo geritur in sancto ordine. et ideo merito dolendū

¶ Nam quilibet qui sic peruerse agit in quo abrenūciauit seculo. Ille vocatus est quippe monachus ad ordinem pter hoc vt tribulatōnem sustineat. et de seculari leticia ipse sollicitus est. Vocatus est ad nuditatem. ad sitim ad vigilias. ad lamentatōem. ad taciturnitatē et humilitatē et ceteras virtutes. et ipse in omnibus cōtrarium facit.

Quid igit᷑ talis monachus faciet cuȝ
iudicatur? fuerit in extrema hora mor
tis sue. De hmōi religiosis abbas ef/
frem. in quadā omelia sic dicens est.
In quo huic seculo renunciasti si kme
cursum requiē secularem requiris. in
tribulationem quippe vocatus es. ⁊ tu
de seculari pcūctaris leticia in nudita
tem vocatus es. ⁊ tu de vestimento stu/
dium habes. In sitim quoq; vocatus
es. ⁊ aquā rennuens vinum bibere de
lectaris. ad ꝑlium nihilominus inui/
tatus ⁊ sine armis spūalib; tu ꝯgredi
cupis. Ad vigilias quoq; vocatus es.
⁊ tu inercia somni atq; pigricia resol/
ueris ad fletū. ⁊ ad lamentationeȝ vo
catus es. ⁊ tu cū chachinno risum ef/
fundis. In taciturnitatē vocatus es.
⁊ tu multiloquio vano delectaris in se
pacione vocatus es. ⁊ tu vicinitatem
negligentiū vitam suā non refugis.
heredem te regni sui vocauit cristus. ⁊
tu que terrena sunt sapis. In mansue
tudinē ⁊ humilitatem vocatus es ⁊ tu
supb; ⁊ elatus incedis. In assiduam
meditationem ⁊ collationē vbi voca
tus es. ⁊ tu vnius hore spaciū fastidire
incipis. Et qd ei in illa die dicturus
es si tua vitia expurgare neglexeris.
queso dilectissimi sic agite vt cū fidu/
cia simus aū tribunal terribilis ⁊ ma
gni regis ⁊ in ꝯspectu miliū sanctoꝝ.
hec Effrem abbas V Est etiā ali
ud qd̓ satis repꝛehensibile ē in sancta re
ligione videlicet de ꝑlatis ⁊ subditis
nā sunt nōnulli ꝑlati. qui ꝓpter statum
ꝑlationis. quē hn̄t sup alios. se extol/
lunt subiectos sibi despiciunt. ⁊ quos
potestate ꝑcellunt etiā vite meritis se
ꝑcellere credūt. cūctis sapiētiores ex/
istimant se eē. q; vident se ceteris am/
plius posse. cū laudant᷑ extollunt᷑ ⁊ ta
les se eē credunt. q̄les se foris audiūt
X Sȝ quilibet ꝑlatus suā fragilita
tem debet aspicere ⁊ se in corde suo hu
miliare ac p humilē ꝯuersationē suis
fratrib; studeat se ꝯformare. ⁊ tn̄ zelo
dei peccantib;. p censuram iusticie dȝ
obuiare De talib; ꝑlatis beatus greg.
xxvj. moral᷑. sup illo verbo Deus po/
tētes non abiicit cuȝ ipse sit potens sic
dt. In vsu vite mortalis. quedā ex se/
metipsis sunt noxia. quedam vero ex
hisque circa ipa vsantur Ex semetip
sis quedā noxia sunt sicut peccata atq;
flagicia. quedā vo nōnunq; nobis ex
hisque circa ipsa sunt nocent. sicut tē
poralis potentia. magna est em̄ tpalis
potentia. que apud deū merituȝ suum
de bona administratione regiminis in
uenit nonnūq; tn̄ qui preminet ceteris
elatione cogitationis intumescit. ⁊ dū
ad vsum eius cūcta subiacent. duȝ ad
votū velociter iussa ꝯplent᷑. dum oēs
subditi si qua bene gesta sunt laudibus
efferunt᷑. malegestis aūt nulla auctori
tate ꝯtradicunt. Dum plerumq; lau/
dant etiā qd̓ obiurgare debuerūt sedu
ctus ab hisque infra subdunt᷑ supra se
animus attollit᷑. ⁊ dum foris im mēso
fauore circūdat᷑. intus veritate vacua
tur. atq; oblitus sui in voces se spargit
alienas. talē se credit. qualē interius
discernere debuit. subiectos despicit.
eosq; equales sibi nature ordine non
agnoscit ⁊ quos forte potestate excesse
rit transcendisse etiam se vite meritis
cūctis se amplius estimat sapere. qui
bus se videt āplius posse Plerūq; duȝ
subiectoꝝ affluentia aīmus inflat᷑ in
fluxum supbie ipo potentie fastigio le
nocinante corrumpit᷑. Omnis em̄ po
testas cauta regentis indiget vita. igi
tur bene hanc exercet ille. qui scit p il/
lam sup culpas se erigi. scit etiā cum
ceteris equalitate ꝯponi. Humana em̄
mens plerumq; extollit᷑. etiam cū nul
la potestate fulcitur. quanto magis in

altum se erigit. ⁊ cum se etiā potestas adiungit. Cū ergo potentie tpalis mi nisteriū suscipit summa cura vigilan dū est. vt sciat quisqꝫ ⁊ sumere ex illa quod adiuuat ⁊ purgare qd̄ temptat ⁊ se equalem cuz illa ceteris tenere. ⁊ se tñ peccantibus zelo vltionis preferre. Quam discretōez agnoscimus si pau lum imitemur. paulus bene agētibus fratribꝫ prelatū se esse nesciebat cū di ceret. Non qꝛ dominamur fidei vestre sed adiutores sumus gaudij vestri. Atꝫ ilico subiunxit. fide eñi statis. Ac si di ceret. ideo nō dominamur fidei vestre. qꝛ fide statis. equales ei vobis sumus vbi vos stare cognoscimus. quasi se p̄ latum fratribꝫ esse nesciebat cum dice ret. facti sumus puuli in medio vestꝝ. nos aūt seruos vestros habetis per ihe sum christū. sed tñ cū culpa que corri gi debuisset inuenit. ilico se magistruz esse recoluit dicens Quid vultis. in v ga veniā ad vos. hec grego. A De subditis etiam sciendū ꝙ sunt nōnul li fratres ꝯuentuales qui prelatos su os in factis suis dijudicant ⁊ etiam su per eos murmurant. ⁊ mores eorū per verba indecentia corrigunt. se ipsos ve ro incorrectos relinquunt. nec aliquā diligentiā adhibent vt ꝓpriū statū or dinent ad ꝑfectum virtutis Quādoqꝫ etiam cogitant si in dignitate aut offi cio essent melius disponere vellent ꝙ̄ illi ordinare hec. suum autē statum in quo sunt nec sollicite discutiunt nec e mendant. B Sed quilibet deuo tus ac religiosus subditus suam ꝯsciē tiam respiciat. ⁊ prelatoꝝ suorū facta non iudicet nec reprehendat. Et quā nis forte fuerit in eoꝝ vita qd̄ iure re p̄hendi possit. ipsi tamen ꝓpter hoc suo superiori reuerentiā exhibere nō omit tant. opa tamen eoꝝ siqua reprehensi bilia sunt imitanda non sunt. Attēde re etiam debet subditus ꝙ potestas re giminis siue prelatura nō potest admi nistrari sine studio cure tempalis. Un de ꝙ ipsi vexant in exterioribꝫ occupa tionibꝫ. inde subditi sine omni solici tudīe melius vacare possunt in dei lau dibꝫ. Et cuz subditus ac religiosus in suo claustro ac ambitu existens bonis moribꝫ ⁊ virtutibꝫ rutilat. suum supe riorem qui curam exteriorē gerit non accuset. De hoc tractat beatus grego. xxv. moꝝ. sic dicens Subditoꝝ mēs ad custodiam humilitatis edomat. si infirmitas ꝓpria incessanter attendit sed tunc vires nostras examinare vera citer negligim⁹. cū de nobis fortia cre dimus. ⁊ idcirco eos qui nobis p̄sunt districte iudicamus. Quo enim nos ip sos minus agnoscimus eo illos quos reprehendere nitimur plus videmus. Cōmunia hec mala sunt que sepe a sub ditis in prelatos. sepe a prelatis ī sub ditos ꝯmittunt. qꝛ omnes subditos qui presunt minus ꝙ̄ ipsi sunt sapien tes arbitrant. Et rursum qui subiecti sunt rectoꝝ suoꝝ actiones iudicant. ⁊ si ip sos regimē tenere ꝯtingeret. se po tuisse agere melius putant. Unde ple rumqꝫ fit ꝙ ⁊ rectores minus pruden ter ea que sunt agenda videant. qꝛ eo rum oculos nebula elationis obscurat Et nōnunqꝫ is qui subiectus est hoc cū prelatus fuerit facit qd̄ dudū fieri sub iectus arguebat. Et p eo ꝙ illa que iu dicauerat ꝑpetrat saltem qꝛ iudicabat erubescit. Igit sicut prelatis curandū est ne eoꝝ corda singularis sapīe loc⁹ supior extollat. ita subiectis ꝓuidēdū est ne suoꝝ rectoꝝ facta displiceāt. Si aūt magistroꝝ vita iure reprehenditur. oportet vt eos subditi etiā dum displi cent venerent. Sed hoc est solerter in tuendū. ne aut quem venerari necē est imitari appetas. aut quem imitari de

spicis venerari ɔtemnas. Subtilis em̄
via tenenda est rectitudinis videlicet
⁊ humilitatis. vt sic repꝛehensibilia ma
gistroꝝ facta displiceāt. quatenus sub
ditoꝝ mens a seruanda magistri reue
rentia non recedat. Sunt vero nōnul-
li qui si paꝝ quid de spirituali ɔuersati
one inchoanti cū rectores suos tp̄alia
agere ⁊ terrena ɔsiderant. mox ordinē
supne dispensationis accusant. ꝙ ne-
quaq̄ bene ad regendum p̄lati sunt. p
quos ɔuersatōis infime exempla mō
strant. Sed hi nimirum dū tpare se a
seniorum suoꝝ reprehensione negligunt
culpe sue negligentibus meritis suis
vsq̄ ad reprehensionem ɔditoris exce
dūt. cuius profecto dispositio inde ab
humilibꝫ rectior agnoscit vnde ab ela
tis nō recte iudicat. qꝛ em̄ potestas re
giminis administrari nō potest sine stu
dio tp̄alis. Aliqñ oīpotens deus mi-
ra dispensatione pietatis vult tenere
spūalium mentes a terrena cura. dis-
iuncte sunt. onus regiminis duris ac
laboriosis cordibꝫ iniungit. vt tanto
illi ab hoc mūdo securius lateant quā
to hi exterius sollicitudinibꝫ libenter
elaborant. In exhibitione quippe sus-
cepti oneris ꝓ ipsis quoq̄ vtilitatibꝫ
subditoꝝ dure vie tolerande sunt hu-
mane seruitutis. Et sepe vt dictum est
misericors deus quos tenere diligit e-
os sollicite ab externis actionibꝫ abs-
condit. Nam ⁊ plerumq̄ paterfami-
lias ad eum laborem seruos dirigit. a
quo subtiles filios suspendit. Et inde
filij sine vexatiōe decori sunt. vñ serui
in puluere fedant C Quō q̄ recte
in eccīa diuinit⁹ agat ip̄a tabernaculi
ɔstructione signat. Ad moysen quippe
diuina voce precipit vt ad tegēda san
cta sanctoꝝ ex bisso cocco atq̄ iacīcto
vela texent. iussumq̄ est vt ꝓtegendū
tabernaculum vela cilicina ⁊ pelles ex-
tenderent. que nimiꝝ vel pluuias vel
ventos vel puluerē tolerarent. Quid
ergo p pelles ⁊ cilicia quibꝫ tabernacu
lū tegit nisi grossas hoīm mentes acci
pimus que aliqñ in eccīa occulto dei
iudicio quāuis dure sint p̄ferunt. que
qꝛ seruire curis tp̄alibꝫ non timent
oꝫ vt temptationū ventos ⁊ pluuias de
contrarietatibꝫ huius mūdi portent.
Quid vero p iacinctū coccum bissum
q̄ signat nisi sanctoꝝ vita tenera vel
clara q̄ dū caute in tabernaculo sub ci
licijs abscondit. sua integra pulcritu-
do seruat. vt em̄ intra interiora taber-
naculi. bissus fulgeat coccus choruscet
iacinctus ceruleo colore resplendeat.
desup pelles ⁊ cilicia imbres ⁊ ventos
⁊ puluerē portent Qui igit ⁊ magnis
virtutibꝫ in sancte eccīe sinu ꝓficiunt
ꝓpositoꝝ suoꝝ vitā despicere non dꝫ
cū vacare eos rebꝫ exterioribꝫ vident
qꝛ hoc ꝙ ipi securi intima penetrāt ex
illoꝝ adiumento est. qui ɔtra ꝓcellas
seculi huius exterius laborāt. Quam
em̄ candoris sui grām retineret si bis-
sum pluuia tangeret. aut q̄d fulgoris
⁊ claritatis coccus ⁊ iacinctus osten-
deret si hec susceptus puluis fedaret.
Sit ergo desup textura cilicij fortis
ad puluerem. sit inferius color iacin-
ctus aptus ad decorem. ornent eccīaꝫ
qui solis rebꝫ spiritualibꝫ vacant. te-
gant eccīam quos ⁊ labor reꝝ tp̄aliuꝫ
grauat Nequaq̄ ergo contra rectoreꝫ
suoꝝ exteriora agentem. murmuret is
qui intra sanctam eccīam spiritaliter
iam fulget. si em̄ tu secure interius vt
coccus rutilas. cilicium quo ꝓtegeris
cur accusas. hec grego. D Circa
hoc etiam notandū ꝙ sunt nōnulli sub
diti. q̄ cū ɔspiciunt p̄latos ⁊ supiores
suos vite inordinate ⁊ voluptatibꝫ de-
seruire ac negocijs secularibꝫ nimis
intendere. eo audacius ad lasciuias ⁊

ad alia inconuenientia etiā ipsi solent
frena laxare. q꞉ tanto minus timēt ex
cedere ⁊ inordinate viuere quanto ma
gis ꝯsiderant illos qui eis deberent ꝓ/
esse viam veritatis ac disciplinę decli/
nare. De hoc beatus greg. in mora. sic
dicit. Sciendū est q꞉ qđ a minoribus
voluptuose agit̄ maioꝝ disciplina co/
hibet̄. Cum vero maiores ipsi volupta
ti deseruiunt nimiꝝ minoribꝫ lasciuie
frena laxant̄. Quis enim sub discipli
ne ꝯstrictōne se retineat. qm̄ ⁊ ipsi qui
ius discretōnis accipiunt sese volupta
tibꝫ relaxāt. Quia ꝯtra nos hostis tūc
vehementius vires accipit. qn̄ ⁊ ip̄os
qui ꝓ custodia discipline prelati sunt.
sibi seruire leticie cognoscit. tanto em̄
licentius ad feriendū occupat. quāto
⁊ hi qui intercedere poterant volupta
ti vacant. Sic etiam dum ꝓ vtilitate
subditoꝝ rectores nimis temporalibꝫ
curis inseruiunt. pleriq꞉ eoꝝ exemplo
decrescunt. qđ verum valde quis eē ab
neget cū curari a pastoribꝫ terrena q̄
celestia sollicitius vident. hec grego.

E Mouere etiā forsan aliquos
potest. cur omnipotens deus nōnullos
qui videbant̄ esse bone ⁊ sancte vite er
rare permittat ⁊ in pctm̄ cadere. De
hoc sciendū est ꝙ sunt plures cause ꝓp
ter quas hoc accidere solet. Nam sunt
nonnulli qui aliquam virtutē habent.
vel etiam plures per quas innotescunt
hominibꝫ ⁊ ideo venerant̄. sed in qui/
busdam vitiis siue peccatis occulte in/
uoluti sunt que a ꝓximis ignorantur.
⁊ ideo dn̄s qui est inspector cordium
nonnunq꞉ tales in aperta vitia cadere
ꝑmittit vt cognoscant̄ ab aliis mani/
feste quales sunt qui prius in occulto
vitiosi fuerunt. Est ⁊ alia causa ꝓpter
quam permittunt̄ in peccatum cadere
videlicet superbia vel elatio. Sunt nā
q꞉ nōnulli qui castitatis v̄tute preemi
nent sed humilitatem cordis non ha
bent. ⁊ cum occulte per superbiam eri
gunt̄ manifeste in carnis facinora cor/
ruere permittunt̄. F Sed notan
dū ꝙ nōnunq꞉ casus istorū est cautela
electoꝝ. nam electi cū respiciūt tales
in quodam religioso statu esse. ⁊ tn̄ ꝓp
ter occulta alia vitia. aut supbiam in
carnis lubricum vel alia peccata cade/
re. talia inq꞉ ꝯsiderantes incipiunt de
um magis timere. ⁊ in cunctis q̄ agūt
student cautiores esse ⁊ in humilitate
perseuerare. Ista tangit beatus grego.
xxxiii. morali. exponens illud iob. Et
sternet sibi auꝝ quasi lutum sic dicēs.
Mouet fortasse aliquem. cur miseri/
cors deus ꝑmittit fieri ista vt leuiathā
iste nunc per suggestiones validas au
rum. id est viros sanctitatis claritate
fulgentes. quasi lutū sibi vitiis inqui/
nando substernet. sed citius responde/
bimus. q꞉ aurum qđ prauis eius per/
suasionibꝫ quasi lutum sterni potuerit.
aurū ante dei oculos nunq꞉ fuit. Sepe
namq꞉ homo multis peccatis inuolui/
tur ⁊ in vna aliqua virtute magnus vi
detur. ipsa quoq꞉ virtus inanis deficit.
q꞉ dum innotescit hominibus ꝓculdu
bio laudat̄. eiusq꞉ laus inhianter appe
titur vnde fit vt ipsa quoq꞉ virtus nō
fit. dum abscondit qđ displicet. ꝓdit
qđ placet. que vtiq꞉ esse merita apud
deum possunt. quando ⁊ mala occulta
sunt ⁊ bona publicata. Plerumq꞉ em̄
vt diximus latet superbia ⁊ castitas in
notescit. atq꞉ ideo diu ostensa castitas
circa finem vite perditur. q꞉ cooperta
superbia vsq꞉ ad finem incorrecta reti
net̄. Alius elemosinis vacat. propria
distribuit. sed tn̄ multis iniusticiis ser
uit. vel fortasse linguā in detractōnibꝫ
exerit. Et fit plerūq꞉ vt is qui miseri/
cors fuerat. iuxta finē vite sue ⁊ rapa
citatis ⁊ crudelitatis stimulis inarde/

scat quod valde iusto iudicio agitur ꝙ
perdat ante hoïes vnde hoib9 placuit
qui hoc vnde deo displicuit corrigere
nunq̄ curauit. alius patientie studet
sed inuidere aliis ⁊ seruare maliciam
in corde nō cauet. Fit q̄nq̄ impatiēs
q2 latebat dolens. Hi itaq̄ p aliquid
aurum sunt ⁊ per aliquid lutū atq̄ hoc
aurum quasi lutum sternit. quando oc
cultis exigentib9 meritis etiā virtus
que publice claruerat dissipat. Sepe
enim omnipotens deus occulta quorū-
dam mala diu tolerat. ⁊ aperta eorum
bona electoꝝ suorum vsib9 profutura
dispensat nam nōnulli mundū nequa
quam funditus deserentes. non perse-
ueraturi angustum iter aripiunt. sed
ad querendam angustam portā exem
plo suo eos qui pseueraturi sunt accen
dunt Unde ⁊ plerūq̄ ɔtigit vt ipsum
hoc ꝙ bene vident viuere non sibi sed
potius solis electis viuant. dum exem
plis suis ad bene viuendi studia perse-
ueraturos aut non perseueraturi pro-
uocant. Sepe quosdam videmus viā
ingredi ad locum propositum festina-
re. quos alii quia euntes conspiciunt
ɔsequunt. eundem pariter locum pe-
tunt. sed fit plerūq̄ vt irruente aliquo
in placationis articulo. post se redeant
qui preibant ⁊ hi ad locū veniant. qui
sequebant. Jdcirco enim virtutis iter
non perseueraturi inchoant vt eis qui
peruenturi sunt. qua gradiantur viam
ostendant. quorum videlicet casus vti
litate non modica electorum profecti
bus seruit. q2 illorum lapsum dū ɔspi
ciunt. de suo statu ɔtremiscunt ⁊ ruīa
que illos damnat. istos humiliat Dis
curiunt enim in superni adiutorij prote-
ctione confidere. dum plerosq̄ ɔspici
unt de suis virib9 cecidisse. Quando
ergo bene agere vident reprobi. quasi
planū iter electis seq̄ntib9 monstran-
tur. Quando vero in lapsum nequicie
corruunt. electis post se ꝑgentib9 qua-
si cauendā sup̄bie foueam ostendunt.
Hec greg. De hoc etiam habet. xxvj.
mora. vbi idem beatus grego. tractās
illud. Qui docet nos sup iumēta terre
sic dicit. Jumenta terre sunt. qui vsu
vite carnalis yma appetunt. volucres
vero celi sunt. qui superbe curiositatis
studio sublimia pscrutant. illi viuen-
do se deponunt. infra q̄ sunt isti. inqui
rendo se eleuant vltra q̄ possunt. illos
in īfimis voluptas deijcit carnis. istos
quasi in supiori erigit libido curiosi
tatis. illis p sacra eloquia dicit Noli
te fieri sicut equus ⁊ mulus. quib9 nō
est intellectus. istoꝝ sup̄b9 labor incre
patur cū dr. Altiora te ne quesieris ⁊
fortiora te ne scrutatus fueris Docet
igit nos deus sup iumenta terre ⁊ volu
cres celi. quia dum hoc qđ sumus ag-
noscimus nec carnis nos infirmitas
deijcit. nec spiritus sup̄bia eleuat. nec
defluendo de sublimib9 inflammamur
Qui enim labit carne. iumentoꝝ appeti
tu ɔsternit. qui vo extollit mente. mo
re volucrum q̄si leuitatis penna suble-
uat. Sed si vigilanter attendit. vt ⁊
mētis humilitas ⁊ carnis castimonia
teneatur. cito cognoscimus. quia alte
rum custoditur ex altero. nam sepe su-
perbia luxurie seminarium fuit. quia
dum eos spiritus quasi in altum erex
it caro in infimis mersit. Hi enim dori-
us secrete eleuātur sed postmodū pub
lice corruunt. quia dum occultis intu
mescunt motibus cordis. apertis ca-
dunt lapsibus corporis. Sicsic elati
iusta fuerant feriendi retributione vt
q2 sup̄biendo se hoib9 ꝓferunt. luxuri
ando vsq̄ ad iumentoꝝ silitudinē de-
uoluāt. hō q̄ppe cū in honore eē nō in
tellexit. ɔpatus est iumētis ⁊c. Quasi
scientie ei illos in altū pēna subleuare

rat. de qbꝫ paul⁹ dicebat Qꝛ cū ꝯgno uissent deū non sicut deū glorificauerūt ꝛ gratias egerunt. Quomō autem iu mentoꝝ aut pluſ q̄ iumentoꝝ volupta te ceciderunt subdit dicens Tradidit illos deus in desideria cordis eoꝝ in immundiciā. Ecce caro mersit quo su perba ꝯscientia subleuauit. ꝛ a volatu volucrum vltra appetituꝫ lapsi sunt iu mentoꝝ. atq̄ inde sub se ꝓstrati sunt. vnde super se ire videbant᷑. Curandū itaq̄ est ꝛ omni custodia mens a super bie tumore seruanda. non enim añ ocu los dei vacue transuolant cogitatōes nostre. ꝛ nulla momenta tꝑis per ani mum transeunt sine statu retributōis Intus ergo videt deus q̄ mentem ele uat. ꝛ idcirco foris ꝑmittit inualesce re qđ detonat. intus prius extollit᷑ qđ foris postmodū luxurie corruptōe feria tur. Occultam videlicet culpā sequit᷑ aperta percussio. vt malis exterioribꝫ interiora puniant᷑ ꝛ corꝑ publice corru at qđ latēter tumebat. Proinde ꝓ hu militatis custodiam seruanda est mū dicia castitatis. Unde. Si eñ pie spi ritus sub deo premit᷑. caro non illicite super spūm eleuat᷑. Habet quippe spi ritus ꝯmissum sibi dominiū carnis. si tñ sub domino recognoscit iura legiti me seruitutis. nam si autorē superbiē ꝯtemnit. ꝛ iure a subiecta carne pre lium suscipit. Unde ꝛ ille primus hō inobediens mox vt superbiendo pecca uit pudenda ꝯtexit. Qui enim ꝯtume liam spūs deo intulit. mox ꝯtumeliam carnis inuenit. ꝛ qui autori suo subdi tus esse noluit. ius carnis subdite quaꝫ regebat amisit. vt ꝛ in seipso videlicet inobedientie sue ꝯfusio redundaret. ꝛ supatus disceret quid elatus amisisset Sic enim plerunq̄ virus libidinis de radice nascit᷑ elatōnis. qꝛ tunc caro vi cit cū spūs latenter intumuit. Hinc ē enim q̄ longa ꝯtinentia repente solui tur. hinc est q̄ plerumq̄ ꝛ vsq̄ ad seni um virginitas seruata viciat᷑. G Quia igit᷑ negligit᷑ humilitas cordis rectus iudex despicit etiam integrita tem corporis. ꝛ quandoq̄ per apertuꝫ malum reprobos annūciat. q̄ dudum reprobos in occulto tolerabat. nā qui diu seruatum bonū subito perdit. apđ semetipsum intus aliud maluꝫ tenuit ex quo aliud malū subito erumpit per quod ab omnipotenti deo etiā tunc ali enus extitit. quando se ei per mundici am corporis inherere mōstrauit Quia igit᷑ mentis elatio ad pollutōeꝫ pertra hit carnis. reproboꝝ cor a volatu volu crum ad petulantiam labit᷑ iumentoꝝ Sancti aūt viri ne appetitu bestiali ad luxurie voraginem deuoluant᷑. sollici te cogitatōnes mentis a superbie vola tu custodiunt. ac ne in infima despien do corruant. omne quod sublimiter sa piunt humiliter premūt. Recte itaq̄ dicitur. Qui nos docet sup iumēta ter re. Sancti enim viri super iumēta ter re edocti sunt. quia quicquid in ymis potest ambiri despiciunt. quia nihil in hac vita quod preterit querunt. Sup volucres quoq̄ celi eruditi sunt. Per omnes immundoꝝ spūum insidias cō prehendunt. ꝛ potestates aereas quas adhuc per carnis infirmitatem tolerāt etiam vite meritis calcant. Mentes quippe sanctorum transitoria cuncta despiciunt. ꝛ sub se labi quicquid sup bit. quicquid preterit ꝯtemplantur. ꝛ quasi in quodam rerum vertice consti tute. tanto sibi omnia subesse ꝯspiciūt. quanto semetipsos auctori omniū sub dunt. atq̄ inde cūcta transcendūt vn de creatori omniū vera humilitate sub sternunt᷑. hec greg. Ex his igit᷑ dictis colligere possum⁹ q̄ cautos ꝛ hūiles nos eē opteat. si in vita religiosa ꝛ vir

tuosa volumus vsqꝫ ad finē ꝑseuerare
H Sed q꞉ de statu inordinato qui
heu modo ꝑ quosdam exercet̃ in ordi-
ne tractare incepimus. restat vt illa ite
rum ꝓsequamur. Unde ꝯsiderandum
vt supra dictū est. ꝙ monastica disci-
plina valde modernis tꝑibꝫ deficit. ⁊
a sua ꝑfectiōe languescit. oēs que sua
sunt querūt. ⁊ spreto celesti desiderio.
terrena auide ꝯcupiscūt Cur igit̃ ad il
la que ꝓ diuino amore ꝯtempsimus.
ꝑ malū desideriū iterum redimus. ⁊
votum qđ ꝓmisimus deo ꝑ inordina-
tam vitam al's affectionem violamus
De hoc ꝑ petrum damia. sic đ꞉ Ad tā
tam quippe fecem quotidie semetipso
deterior mūdus iste deuoluit̃. vt nō so
lum cuiuslibet siue secularis siue eccle-
siastice ꝯdictionis ordo a statu suo col
lapsus iaceat. sed etiam ip̄a monastica
disciplina soletenus vt ita dixerim re
clinata ab assueta illa celsitudinis sue
ꝑfectione languescit. perijt pudor. ho-
nestas euanuit religio cecidit. ⁊ facto
velut agmine omnium sanctoꝝ virtu-
tum turba ꝓcul abscessit Oēs em̄ que
sua sunt querūt ⁊ ꝯtempto celesti desi-
derio terram incessabiliter ꝯcupiscūt.
Et q꞉ sub ipso mundi fine post mundū
inhyare nō desinunt. quasi post alta pe
lagi in litus euecti terram remigio in
aniter pulsant. Nos igit̃ qui mūdi ab
renunciatores dicimur qui terreni fru
ctus naufragium euasisse gloriamur.
cur ad ea que ꝓ diuino amore ꝯtemp-
simus retrogradis nitentes gressibꝫ.
male estuanti desiderio recolemus Et
dum cautionem quam cū xp̄o pepigi-
mus frangimus. violate fidei potius
tormenta metuere q̃ꝫ p̄mia possumus
de nostra ꝯuersione sperare. hec petrus
damia. I Quicunqꝫ ergo religio
sus violat fidem agendo contra votū
quod suo spopondit creatori. iure apo-
stata debet censeri. nā sicut duobꝫ mo
dis receditur a deo fide vel ope in eodē
sic duobꝫ modis efficiunt̃ hoīes apo-
state relinquentes fidē aut praua opa
agentes Unde si monachus agit con
tra suam professionem mortaliter pec
cando merito apostata debet nuncupa
ri. etiā si habitum deferat religionis
De quo beatus grego. super ezechie-
lem sic đt Sciendum ꝙ sicut duobus
modis a deo recedit̃. sic duobꝫ modis
a deo apostate hoīes fiunt. Nam vnus-
quisqꝫ a creatore suo fide recedit. aut
ope. sicut ergo q̄ a fide recedit aposta-
ta est. ita qui per aduersū opus quod
deseruerat redit ab oīpotenti deo apo-
stata absqꝫ vlla dubietate deputabitur
etiam si fidem tenere videat̃. hec gre-
go. K Notandum etiam ꝙ sunt
in sancta religione. qui solum glorian
tur de eo ꝙ plures annos habeāt in or-
dine. ꝙ vero ip̄i raro vel nunq̄ꝫ glorio
se vixerunt modicum ꝑpendunt. Hi
talesq꞉ in virtutibꝫ nondum profece-
runt nouicios se esse recognoscāt ⁊ nō
monachos antiquos Unde beatus ber
nardus Si in ordine. xl. annos egisti
⁊ virtutibꝫ non profecisti sed in pri-
mo gradu stas quo intrasti. ego noui-
cium te iudico L Est ⁊ aliud in or
dine multum reprehensibile videlicet
murmurationis vitium. Quod tamē
beatus benedictus in regula prohibet
discretissime dicens Hoc ante omnia
ammonentes vt absqꝫ murmuratione
sint fratres. quod mandatum regule
a subditis minime obseruat̃. nā ꝓpter
modicam occasionem nōnulli fratres
prorumpunt in murmurationes inter
duū causantes de cibo ⁊ potu ⁊ ceteris
minus discrete. Insuꝑ dijudicātes
suos suꝑiores ⁊ prelatos ac alios offi
ciales asserētes ip̄os inordinatos vel
minꝯ ꝓuidos aut negligētes eē sꝫ tiere

debent tales monachi. ne ꝓpter vitium murmuratōis ꝓuocent iram dei. aut etiam separent̄ de numero filioꝝ eius De hoc etiā beatus Basilius dr̄. Non erit de nūero fratꝝ christi qui murmurare incitat̄ ob exiguum victus sui. vehementissima enim plaga anime murmur ostendit̄ fore. ꝛ susurratio huius vite. hec basilius. Et quicunqꝫ delectatur in murmure priuat se diuina ꝯsolatione. Unde beatus iheronim⁹. Expers eris ꝯsolationis diuine si ꝯsolatōnem recipis a murmure. hec iheronimus

M Et sicut subditi peccant murmurando. sic etiam prelati laborare ꝛ studere debent vt non dent illis occasionem murmurandi. ne forte ꝛ ipsi incurrant ꝓpter hoc pctm̄ ꝛ iram dei.

N Etiam sciendū est ꝙ sicut ꝓficientes in ordine efficiunt̄ valde virtuosi. sic econuerso deficientes in bonis moribꝫ efficiunt̄ multum vitiosi. qꝛ tales postposito omni timore dei. faciunt ea q̄ non expediunt. scelera multa ꝛ enormia ꝯmittendo. De hmōi religiosis dr̄ beatus augusti. Sicut non vidi meliores q̄ꝫ qui ꝓfecerunt in ordine. sic non vidi deteriores q̄ꝫ qui defecerunt in eodem. O Et notandū ꝙ omnes qui in statu religionis viuunt inordinate. miserabiliores sunt omnibꝫ hominibꝫ. qꝛ nec deum habent nec mundū. nam si explent suas voluptates occulte peccando. tn̄ sp̄ timent deprehendi. ꝛ ideo freqn̄r in quadam cordis angustia sunt ꝯstituti. Et idcirco seculū nō habent. qꝛ libere peccare non presumunt. deū etiam nō habent. qꝛ preuaricando eius indignatōem incurrūt. De hoc dicit beatus iheronim⁹ Nota de mūdi ꝯtemptoribꝫ. s. monachis ꝛ aliis habitu religiosis. si ꝓpositum suū religiose viuendo impleuerūt cū domino iudices erunt. sin aūt miserabiliores omnibꝫ hominibꝫ. qꝛ nec deum habent nec seculū. hec iheronimus Non solū tales in hoc mūdo miserabiliores sunt. verꝫ etiam eterna damnatō apprehendet eos in futuro. Unde beatus bernar. Qui in loco ordinis sine ordine viuunt ad illum ordinē deueniūt vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhitat. P Unusquisqꝫ ergo monachus ꝛ religiosus ꝓpendat ꝛ pertimescat periculum anime sue. ꝛ abstrahat se a ꝯcupiscentiis carnalibꝫ. ꝛ ab huius seculi vanitatibꝫ non soluꝫ mente sed etiam corpore. qꝛ ꝯuersari inter hoīes seculares monachis minime expedit. maxime tn̄ illis qui nondum in bono ꝓposito ꝛ vita religiosa sunt fundati. nā videndo ꝛ audiendo ea que in seculo gerunt̄ debilis animus faciliter ad temptatiōem trahit̄. ꝛ ideo mundus ꝛ eius occupatōes sunt fugiende De hoc ysaac abbas syrie sic dr̄. Expedit monachꝫ nullatenus ꝯmisceri oppugnantibꝫ eum. sed ab eoꝝ aspectibꝫ abstinere. ꝛ elongare a ꝓpinquitate ipsoꝝ. ꝛ hoc dico non solum ꝓ ventre. sꝫ etiam ꝓ omnibꝫ in quibꝫ examinatur monachoꝝ libertas. Cum enim homo accedit ad deum fedus init cum domino de his abstinere. que sunt hec. non videre faciem mulierū. non respicere formosorum aspectus. non concupiscere quicqꝫ. vel epulari delicata. ornatum vestium non videre. non videre hominū seculariū dignitateꝫ. qꝛ multas vires acquirunt vitia de ꝓpinquitate eorum. laxantium ꝛ alterantium athlete sapientiam ꝛ ꝓpositum eius. sicut aspectus bonorum mouet arbitriū habentis zelum vt inclinetur ad operationem ipsorum. manifestū est ꝙ ipsorū contraria potentiam etiam habent capriuandi animam ꝛ si nihil agit plus solitario. ad infestationem tamen pre

liorꝫ adducit. ⁊ infructuosa facit men
tis perturbationē. Ad vnūquodqꝫ nā
qꝫ corpis membrum habet homo pug
nam. ⁊ debet custodire seipm̄ ⁊ dimi/
nuere pugnam suam in ipsis Quam/
uis em̄ homo sibi facit violentiam ad
bonum. pīclitaꝛ tñ ex eis vidēdo sem
per atqꝫ ꝯcupiscendo. hec abbas ysaac
Q Ecce qꝫ piculosum est monacho
conuersari in seculo. monachi em̄ offi
cium esse debet fugere turbas. amare si
lentium. fletibꝫ insistere. simplicitati
studere. innocentiā vite ac sanctimo
niam amare. Si vero oppositum fece/
rit a culpa liber non erit. Hoc tangit
hugo de sancto victore sic dicens. Li/
ber a culpa non est qui alienū vsurpat
officium Si monachus es. quid fa
cis in turba. si amas silentium. cur de
clamantibꝫ assidue interesse delecta/
ris. tu semper ieiunijs ⁊ fletibꝫ debes
insistere. ⁊ tu philosophari q̄ris. sim/
plicitas monachi philosophia eius.
Sed docere inquis alios volo. non est
tuum docere sed plangere. Si tamen
doctor esse desideres audi quid facias
vtilitas habitus tui. ⁊ simplicitas vul
tus innocentia vite ⁊ sanctitas ꝯuer/
sationis tue docere debet homines. me
lius ergo fugiendo mundum doces qꝫ
sequendo. Hec hugo de sancto victore
Et beatus bernardus. Monachus nō
habet docentis sed plangentis officiū
cui opidum carcer esse debet ⁊ solitudo
paradisus. hec bernardus Unde quili
bet deuotus monachus fugiat mun/
dum ⁊ ea que in mundo sunt ⁊ religio
se viuat. ⁊ quod foris ostendit hoībus
p habitum. intus studeat seruare corā
deo p bonam vitam. Ad hoc hortatur
beatus grego. sic dicens. Monachus
reuerentiā sui habitus in actibꝫ in lo
cutione. in cogitatione semp circum/
spiciat ⁊ ea que mundi sunt pfecte de/
serat. ⁊ quod ostēdit humanis oculis
habitu. hoc ante oculos moribꝫ pten/
dat. hec gregorius. Laboret ingꝫ mo/
nachus vt a vitijs studeat abstinere ⁊
in virtutibꝫ se exerceat. sit humilis
mansuetus ⁊ caritatiuus ⁊ timorē dei
semper pre oculis habeat. nam de mo/
nachis inordinatis dr̄ Abbas pastor
sic. Qui querulosus est qui malum p
malo reddit monachus nō est. qui ma
liciam in corde suo retinuerit mona/
chus non est. qui iracundus est mona/
chus non est. qui elatus ⁊ verbosus est
monachus nō est. Qui vo monachus
est semp mansuetus est. humilis cari/
tate plenus ⁊ timorē dei semper ⁊ vbi
qꝫ pre oculis habet vt non peccet. Hec
abbas pastor. Item qualis debeat esse
verus monachus dr̄ Johānes abbas
in tractatu de. xxx. gradibꝫ sic. Mo
nachus est qui solum que dei sunt agit
cogitat ⁊ loquiꝛ christo vnitus in om/
ni tempe loco ⁊ negocio. Monachus
est violentia nature indefinens ⁊ cu/
stodia sensuū indeficiēs. Monachus
est sanctificatum corpus expurgatum
os ⁊ illuminata mens Monachus est
merens ⁊ dolens anima indesinenter.
memoria se exercens vigilans ⁊ dor/
miens. Et quis putas est fidelis ⁊ pru
dens monachus qui sub obediētia la/
bore ⁊ dolore calorem suū custodit in
extinguibilem ⁊ ad suum exitum ignē
igni ⁊ feruorem feruori ⁊ amorē amo
ri ⁊ desiderium desiderio solicitudinē
solicitudini quotidie addere non cessa
uit. Hec iohannes abbas. De virtu/
te ⁊ condictione deuotorum ⁊ bonorū
monachorum dicit. beatus bernardus
sic. Ille verus est monachus. qui deuo
tionem tenet in choro. patientiā in ca
pitulo. disciplinam in labore. medita
tionē in lectione. feruorem in oratiōe
castitatē in temptatione. tolerantiā in

aduersitate. humilitatē in psperitate. hec bernar. R Si vero tantam perfectionem monachorum que modo p sanctos patres premissa vel alibi in scriptura legitur propter nostram fragilitatem seruare nequimus. suppleat hoc in nobis humilitate conscientie deuotio. compungamur quotidie in fletibus quamdiu peregrinamur a dño deo nostro et a lumine vultus eius. Accusemus et confiteamur imperfectum nostrum et defectus nostros agnoscentes paupertatem nostram. dñs liberabit nos. Ad hoc faciendū hortatur nos beatus bernardus sic dicens Magnam iacturā professionis nostre suppleat pietas et deuotio conscientie humiliate. Sint nobis lacrime nostre panes die ac nocte quamdiu dicitur anime nostre vbi est deus tuus. hoc est quamdiu peregrinamur a dño deo et a lumine vultus eius Unū quidem erat necessariū. sed qui nec in vno figimur nec in multis operando et laborando exercemur. in quo ordine computabimur. vtinā cum illo de quo apostolus dicit. Et qui non operatur credenti autem in eum qui iustificat impiū. reputatur fides eius ad iusticiam secundum propositum gratie dei. vtinā cum peccatrice illa cui multū dimissum est quoniam dilexit multū. nam et in diligendo deū retributio magna. Sicque fratres obsecro non excusemus sed accusemus nos et confiteamur. et qui magni nominis vmbram et personale quoddam figmentū perfectionis apud homines induimus. apud deū conscientie nostre cognoscentes paupertatē non vsquequaque a veritate recedamus et veritas liberabit nos. hec bernar. Et quamuis propter fragilitatem ac defectus nostros non valeamus peruenire ad perfectum statū monachorum. tamen prout possumus cū adiutorio dei in bono opere nos exercere debemus. mensurā etiam virium nostrarum perpendamus. et secundum quod suppetant vires ad extirpanda vitia et ad virtutes inserendas laboremus. Qui igitur ad sanctum ordinem nos venisse gaudemus. tota nostra intentio circa hoc versetur vt mens nostra virtutum armis accincta in spirituali certamine debellare contendat. De his et aliis statum religiosorū tangentibus petrus damiani sic dicit. Plerosque vidimus iam dudum in sacro ordine constitutos. qui necdum norunt quid in ieiuniis. quid in vigiliis quid in reliquis celestis discipline ferre studiis potuissent. Et cum scriptura dicit. qui ignorat ignorabitur. quo pacto vel a deo cognosci vel deū mereatur cognoscere qui semetipsum in eius obsequio conuincitur ignorare Qui ergo semetipsum vult vincere suarum virium mensurā turpe est noticiam non habere. Quia quisquis in militie spiritualis agone profecerit in hoc probatio est. si iam debiliorem contra seuitiorum contumaciam sentit si surgentes in se motus carnis facile imprimit. si tumultuantiū cogitationum strepitū minore iam labore compescit. si nascētes carnalis illecebre spinas mox vt oriri ceperint resecat. si tumentia superbie luxurie ceterorumque vitiorum colla gladio protinus diuini amoris obtruncant. Ceterum quid prodest. diu quempiam sacre interesse militie quē velut sub ipsa primi tyrocinii rudimēta remissis manibus et tenero pede adhuc publice videas claudicare. a qua nimirum negligentie dissolutione predicator egregius discipulos prohibet dicēs. Remissas inquit manus et dissoluta genua erigite. et gressus rectos facite pedibus vestris. ne claudicans quis erret. Docta manus ad prelium facile venit ad triumphum. Corpus attritum lorica promptum fertur ad pugnam. Monacho nempe cui adhuc

impossibile est supbiam premere. auariciam cohibere. inuidie fauces extinguere. nudam mentem a luxurie petulantia custodire. qui virus malicie adversus offendentem nequit expellere. qui pro seruanda censura iusticie succumbit iniuriam sustinere. quid aliud dicendus est. nisi q2 quantum ad professionem quidez iam in sacra milicia nomen dedit. sz quid sit spirituale certamen penitus non agnouit. ymo ad pfectionem tendentib9 hec totis virib9 obseruare necesse est vt salubriter rigidi magis discant ista nocere atqz vincere. Pudeantqz hi qui se mortuos pfitent esse cum xpo rebelles motus carnis. ac passiones aīmorum adhuc in se procaciter viuere. Discat igitur miles xpi dum adhuc nouus est manus cōserere. discat emergentib9 quibuscqz vitijs put res dictauerit obuiare. huc illuc circūductis viuacis experientie oculis. puidus vertat. et singulis quibuscqz iaculis que mittūt cōgrue defensionis tegmen opponat. vt superbiam humilitate deijciat. gulaz sobrietate restringat. mansuetudine iracundiam calcet. Auaritiam largitate refrenet. ardorem libidinis terrore perpetui ignis extinguat. odij trabem flamma suauissime caritatis exurat Delectat certe deus isto certamine qui subtiliter ac pfunde cōsiderat totum quicquid est illud. quod versat in mente. Gratulant angeli ad tale spectaculum. videntes q humana natura in eo q cōtra seipsaz pugnat ad eoꝶ se cōsortium vnde fuerat eiecta reformat. et sibi rixando ad veram pculdubio pacem tendit quaz olim sibimet cōsenciendo q2 nō repugnauit amisit. nec cōqueramur fratres mei si ad votum mox cuncta non vincimus si huius conflictione certaminis erumnas labores angustias et grauissimum sepe fluctuantis aīe tedium sustinemus. in hoc em̄ nobis dina dispensatione pspicitur. ne repentina victoria in arrogantiam animus noster extollatur et de altitudine sua pfundius corruat si non auctori deo sed victorie vires attribuat. Unde fratres carissimi qui ad sacrum ordinez nos venisse gaudemus. hic nostra tota interior versari debet. videlicet vt mens nostra virtutum armis in spirituali certamine se semper exerceat. et vitioꝶ potentia. que circa nos mitescere nesciunt. feruido spiritu debellare cōtendant. parati simus semper irruentes vitioꝶ cuneos ac fremētes bestias de agro nostri cordis eijcere. nullumqz eis in ea que nostri iuris sunt pmittamus locum puerse dominationis habere. hec petrus dami. S Audiuimus igit nunc ex premissis cōdictionem et dissolutā vitam quorundam fratrum in habitu quidem religionis existentium. sed puerse viuentium. audiuimus etiam cōuersationem sanctam et ordinatam religiosorum ac deuotorum monachoꝶ Quisquis ergo in bono proposito et in statu religioso se eē deprehenderit. in eodem sancto proposito ac cōuersatōne bona seu virtuosa studeat pficere ac pseuerare. vt cū sanctis et religiosis monachis premium et gloriam post hanc vitaz valeat obtinere. Quisquis vero indissoluta inordinata ac puersa vita se positum esse cōspexerit. timorez mortis et penam gehenne ante oculos mentis reducat. et penitentiā a suis prauis actib9 agere non obmittat Quicquid ergo peruerse agendo cōtra dominum se cōmisisse senserit hoc totum p opera penitentie superius premissa videlicet per cōtritionem cōfessionem et satisfactionem delere studeat. puniat inqz seipsum per cordis cōtritionem. lacrimas

fundendo. per oris confessionem rubo
rem sustinendo. per satisfactõnem ope
ra virtuosa exercendo. ⁊ de cetero a si-
milibꝰ malis cauendo. Qui autem sic
se punit veniam suorum scelerum a do-
mino ꝯsequetur. De tali penitente di-
cit beatus augustinus. Quid est homo
penitens nisi homo iratus sibi. qui vt a
deo accipiat veniam suo iudicio de se-
ipso exigit penam. hec augustiꝰ. Non
solum autem talis penitens peccatorũ
veniam. imo etiam gratiam in presen
ti ⁊ si pseuerauerit gloriam in futuro.
a christo domino obtinebit. sed ⁊ sta-
tum pristinum religiosoꝝ monachorũ
ꝓpter mala ⁊ peruersa opera perditum
per huiusmodi penitentiaȝ se domino
cooperante reformabit Sic igitur ha
bemus de statu incipientium quivt su-
pra dictum est ꝯsistit in vera penitentia
⁊ eius partibus. videlicet contritõne
confessione. ⁊ satisfactione. ⁊ quibus
dam circumstantijs tangentibus eius
dem penitentie partes De quibus om
nibus prout dominus donauit tractan
do hanc materiam dicta quedam ⁊ au
toritates sanctorum patrum in vnum
collegi vt condictio siue status incipi
entium siue penitentiũ aliqualiter ista
legentibus patefiat.

Explicit liber primus
Malogranati.

Incipit secundus liber qui tractat
de statu proficientium.

Distinctio .I. Filius

Accepta infor
matione a te pater ⁊ doctri
na salubri de statu peniten-
tium seu incipientium. nũc instrui de-
sidero de statu ꝓficientiuȝ. ⁊ primo in
quo ꝯsistit status ꝓficientium de hoc ꝑ
te cupio edoceri.

Capitulũ .I. Pater. X

Scire de
bes ꝙ status ꝓfi
cientium ꝓut su
pra dictum ē in
tribꝰ ꝯsistit. vi-
delicet in pecca
toꝝ siue vitiorũ
detestatõe. in virtutum operatiõe. ⁊ in
temptationũ perpessione. Postꝙ igi-
tur peccator post mlta flagicia ⁊ crimi
na est ad deum ꝯuersus per penitentiã
⁊ in eadem studet domino cooperante
cum omni sollicitudine perseuerare.
hic talis statum incipientiũ est egres-
sus V Sed necesse est vt quilibȝ
penitens seu deo seruiens incipiens ꝑ
acta penitentia. vel adhuc in actu peni
tentie existens peccata perpetrata aut
quecunqȝ alia scelera nondum cõmis
sa ex totis viribus ⁊ cum summa dili
gentia vitare teneť omne peccatũ mor
tale detestando si desiderat statum pro
ficientium ingredi. qui vt dictum est
primo ꝯsistit in vitioꝝ detestatione.

Filius.

Quid est peccatuȝ quod primo
detestari seu vitare debent ꝓfi
cientes.

Ca. II. Pater. X

Peccatum a doctoribus diuersis modis diffinitur Primo a beato augu. sic. Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod iusticia vetat Item sic ab eodem Peccatum est dictum factum vel concupitum contra legem dei. Tercio a beato ambro. sic. Peccatum est preuaricatio legis diuine et celestium inobedientia mandatorum. Item de eodem a beato augustino. sic dicitur. Peccatum est spreto incommutabili bono. mutabilibus rebus adherere In qua vltima diffinitione beati augustini notandum quod in peccato duo sunt. s. auersio a creatore. et conuersio ad creaturam. quod potest esse peccatum mortale et nonnunquam etiam veniale. A Veniale est quando quis in creatura delectatur plus debito sed tamen citra deum Quandoque etiam potest quis delectari in creatura sine omni peccato. vt cum delectatio naturalis est tantum secundum quod visus delectatur in viridi. gustus in dulcedine etc. Interdum etiam potest quis delectari in creatura meritorie quando. s. ad deum refertur. Unde psalmista. Delectasti me domine in factura tua Sed cum creatura diligitur vltra creatorem tunc mortaliter peccatur. quoniam peccatum mortale est auersio totalis ab incommutabili bono et conuersio totalis ad bonum commutabile. B Peccatum autem mortale ab omnibus est vitandum et detestandum. quia multa mala infert peccantibus Primo obligat hominem ad duo videlicet ad culpam et ad penam eternam. De hoc richar. de sancto victore propter peccatum obligatur homo ad duo ad culpam et ad penam. In vno obligatur vinculo captiuitatis. in altero vero debito damnationis. cum enim homo in aliquod peccatum graue ceciderit. iam non est in eius potestate. vt per semetipsum resurgere possit. per semetipsum potest a domino recedere sed per semetipsum non potest ad dominum redire C Hinc est quod obligatio culpe dicitur mors anime. quia sicut per mortem exteriorem restringitur per opera que sunt ad vitam istam sic anima per obligationem culpe mortificatur ad opera que sunt ad vitam eternam. Hec richardus Omnia namque opera quantumcunque bona prodesse non possunt nec sunt meritoria ad vitam. nisi prius a peccatis abstineatur. Teste beato augu. qui dicit. sicut omnia medicamenta non valent ad sanandum vulnus quamdiu ferrum fuerit infixum nisi ferrum extrahatur. ita omnia beneficia non proderunt tibi nisi peccatum relinquatur. Nihil enim prodest ieiunare et orare et alia religionis opera facere. nisi mens ab iniquitate reuocetur. hec augu. Ipsa etiam peccata siue vitia seu amor terrenorum hominem tenebrosum reddunt. affectum spiritualem a mente repellunt. et delectationem celestium bonorum in corde extingunt. De hoc beatus aug. sic dicit. Peccatum est tenebra. quo intellectus obtunditur. et totus homo interior obtenebratur Unde necesse est vt tanto solicitius mentales oculi a peccati tenebris per compunctionis lacrimas continue expurgentur. quanto amplius per has contemplationis radius obnubilatur. Hec aug. et ansel. quasi querulando de hoc dicit. Affectus carnalis infatuat in me saporem spiritualium. intentio inferiorum incuruauit animam meam ab intuitu supernorum. amor terrestrium extinxit in me delectationem celestium vsu vitiorum euanuit in me sensus verorum bonorum. Hec anselmus. Non solum autem peccatores propter sua mala his bonis spiritualibus et eternis priuantur verum etiam filii diaboli efficiuntur. Teste domino Qui peruersis iudeis dicit. vos ex patre diabo

lo estis. Et statim subiungit causam
quare dicens. Et desideria patris ve-
stri vultis facere Desideriū enim ma
ligni spūs est. vt mortaliter peccando
a deo recedamus ꝛ eius mēbra siue fi
lij efficiamur. qꝛ totiens quisqꝫ ex dya
bolo nascit̃ siue veneraṫ vel adorat euꝫ
quotiens mortaliter peccat. Hoc affir
mat beatus ihceronimus sic dicens. To
tiens ex dyabolo nascimur. quotiens
mortaliter peccamus. Itē dicit. Toti
ens dyabolo genu flectimus quotiēs
peccamus D Et notandū ꝙ om
nis qui iuste ꝛ religiose viuit ē equus
dei in quo sedet. quē regit ꝛ ad se ꝑdu
cit. Sic omnis ꝑuersus ꝛ vitiosus est
equus dyaboli cui presidet. quē etiam
ad perditōem ducit. De quo dicit bea
tus gregori. sup canti. exponens illud
Equitatui meo in curribꝫ pharaonis
assimilaui te amica mea. id est dum tu
esses in curribꝫ pharaonis. dū adhuc
operibꝫ demoniacis deseruires prede-
stinatōe ego te equitatui meo assimi-
laui. Omnes eī qui luxurie. auaricie.
superbie. inuidie ꝛ fallacie deseruiunt
adhuc sub curru pharaonis sunt. id ē
sub regimine dyaboli Omnis ꝟo qui
in humilitate. in castitate. in doctrina
ꝛ in caritate feruet. iam equus effcūs
est creatoris sui. iam in curru dei posi-
tus est. iam sessorē habet deum. Unde
cuidā cui presidebat dominus dr. Du
rum est tibi ꝯtra stimulum calcitrare
Calcitrare nō potes. iam tibi ego pre
sideo. hec greg. Et sicut anime virtuose
ꝓpter vite sanctimoniā sunt habitatō
siue locus dei in quibꝫ libenter pausat
sic corda peccantiū ꝛ male viuentium
sunt locus dyaboli in quibꝫ requiescit
Quod ꝓbat beatus greg. sup ezechie.
tractans illud verbū. benedicta gloria
domini de loco suo sic dicit. Ibi inha-
bitat deus vbi vera pax querit̃ ꝛ inter-
ne ꝯtemplationis gloria amaṫ. Nam
qui ad ꝑuersitatem defluunt locus dei
esse ꝯtemnunt. Locus glorie dei est vel
sancta queqꝫ anima vel vnusquisqꝫ in
celestibꝫ permanens angelicus spūs.
ꝛ gloria domini de loco suo benedicit̃
cum vel ab electis hominibus vel a san
ctis angelis autori omniū laus eterna
cantaṫ. Locus aūt maligni spūs sunt
corda peccantiuꝫ. sed cū sibimet ipsis
irati ꝑ penitentiā redeunt ad vitā glo-
rie domini locus fiunt. iam enim ꝯtra
se erigunt̃. iam penitentie lacrimis in
sequunt̃ mala que ꝯmiserunt. Unā cor
da penitētiū fiūt iā dño locus suus. q̄
prius in peccatis posita fuerant locus
alienus. Ipsi autem qui a peccatis ad
dñm ꝯuertunt̃ non solum delent lacri
mis peruersa que fecerunt. sed etiā mi
ris operibꝫ ad alta ꝓficiunt. vt habita
culū omnipotentis dei fiant. hec greg.
De hoc etiam hugo de sancto victore
dr. In illis mentibꝫ dyabolus pulsat
que intus a calore diuini amoris frigi
de. foras aūt in fluxa carnalium volup
tatum delectatione gaudent. ꝛ que ꝓ-
inde amaritudo secutura est non ꝓui-
dent. hec hugo. Et notandum ꝙ anti
quus hostis diabolus etiam bonorum
mentes nonnunqꝫ ingreditur illicita
suggerendo ꝛ diuersis temptationibꝫ
fatigando. sed in eoꝝ cordibꝫ morari
non permittit̃. qꝛ immundis cogitati
onibꝫ iustoꝝ animus viriliter reluctaṫ
In reproboꝝ vero cordibꝫ malignus
spūs ingredit̃ ꝛ moraṫ. qꝛ prauas co-
gitationes quas ille suggerit libenter
suscipiunt. ꝛ sic tales ad ꝯsensum pec-
cati ac etiam ad opus ꝑuersum pertra
hunt̃. ꝛ ideo ꝓpter hoc in eoꝝ cordibꝫ
dyabolus ingrediendo dominaṫ Hoc
tangit beatus greg. xxvij. moral. expo
nens illud dictū. Ingrediet̃ bestia lati
bulum suum. ꝛ in antro suo morabit̃.

sic dicens. Quis alius noīe bestie nisi
hostis antiquus accipit. Sꝫ notandū
magnope est ꝙ hec bestia non soluꝫ an
trum suū ingredi sed in eo morari per
hibet. Aliquando em̄ etiam bonoꝝ mē
tes ingredit. illicita suggerit. tempta
tionibꝫ fatigat. rectitudinem spūs ad
delectationem carnis deflectere cona-
tur. delectationē quoqꝫ ad ꝯsensum ꝑ
ducere nitit. sed tm̄ resistente superno
adiutorio ꝑualere prohibet. Aliqn̄ er
go intrare mentes bonoꝝ potest. sꝫ in
eis morari nō potest. qꝛ cor iusti huius
bestie antrum non est. Quos em̄ quasi
ꝓprium antrū possidet. eoꝝ mentes ꝓ
culdubio immorans tenet. qꝛ in eis co
gitationes ad iniqua desideria ⁊ desi-
deria vsqꝫ ad nequissima opera ꝑducit
neqꝫ em̄ student reprobi suggestiones
eius. recta iudicij manu repellere. cu-
ius voluptatibꝫ appetunt subita dele-
ctatione seruire. cumqꝫ in eoꝝ cordibꝫ
prauū quid orit. mox ꝑ studium dele-
ctationis nutrit. ⁊ cū sibi minime resi
stitur. ꝓtinus ad ꝯsensum roborat. sta
timqꝫ ꝯsensus ad opus ducitur. opus
ꝙo ꝯsuetudine grauat. Recte ergo in
antro morari suo hec bestia dr̄. que taꝫ
diu cogitatōnes reproboꝝ nutrit. quo
usqꝫ eoꝝ vitam etiam aculeo praui o-
peris ꝑforet. vnde bene ad iudeam per
ꝓphetam dn̄s dr̄. Quousqꝫ morabunt
in te cogitationes noxie. neqꝫ em̄ rep̄-
hendit. cur veniant. sed cur morantur.
Et in bonoꝝ cordibꝫ cogitationes illi
cite veniunt sed tamen morari ꝓhiben
tur qꝛ recte quiqꝫ ne captiuandam do-
mum ꝯscientie prebeāt. ab ip̄o cordis
limine hostem fugant. qꝛ ⁊ si quando
repentinis suggestiōibꝫ vsqꝫ ad primū
vestibulum surrepit. ad ꝯsensus tamē
ianuaꝫ nō ꝑtingit hec greg. Sūt etiā
⁊ alia ꝓpter q̄ mortalia pctā sunt vitā
da. videlicet ꝓpter correptionē. Prop

ter reprobationem. ⁊ ꝓpter eternam
damnationē. Solet namqꝫ dominus
ꝓpter peccata admissa etiam suos ele-
ctos in hac vita multipliciter punire
eis multas tribulationes immittendo
vt per hoc purgent a suis delictis. Itē
nōnullos ds̄ omnipotens ꝓpter suas
prauitates. qꝛ ab his cessare nolūt so-
let dare in reprobum sensum. ac in ob
stinationeꝫ cordis irreuocabiliter tra
dere. Item multi ꝓpter ꝑuersam vitaꝫ
quam ducūt ⁊ carnalia delectamenta
que cito ꝑtranseunt eterna tormenta
⁊ damnationem incurrunt. que fineꝫ
habere possunt. Ista tangit richar. de
sancto victore sic dicens. Quis enim
est tā effrenatus. qui non studeat ꝯcu-
piscencias malas refrenare si diligen
ter attendat memoriterqꝫ retineat ꝙ
soleat dominus in quibusdā electis su
is malas delectatōnes in hac vita sep
tuplum punire. Et quisquis non perti
mescat. ꝑuersis ꝯsuetudinibꝫ pertina-
citer insistere. quis we non festinet pra
uum vsum carnis citius corrigere. cuꝫ
audiat quosdam in hac vita in repro-
bum sensum dari. ⁊ in mentis obstina
tionem obligationēqꝫ peccati irreme
diabiliter tradi. Quis etiam tā insen-
sate tā obstinate mentis homo vspiaꝫ
poterit inueniri. q̄ nō expauescat ⁊ om
nino abhorreat transitoria carnis ob-
lectamenta tormentis eternis merca-
ri. si diligenter inspiciat. indesinēter-
qꝫ attendat q̄ꝫ sint modica seu etiā mo
mentanea illa oīa carnis delectamēta
que ꝑtranseūt ⁊ sint īmania q̄ꝫ we atro-
cia illa tormenta eterna. q̄ finē non ha
bent. nec habere pn̄t. hec richar. Ecce
ad quanta mala ꝑducunt pctā morta-
lia. priuant quippe hominem ꝯsortio
filioꝝ dei. efficiunt eum filium diabo-
li ⁊ habitaculuꝫ spiritus maligni ⁊ ad
extremum tradunt eum eternis penis

inferni. O quanta stulticia et miseria est propter voluptates carnis et terrena desideria, perpetua gaudia perdere ac eterna tormenta incurrere. De hoc richardus de sancto victore sic dicit. Quis digne comprehendat. quis explicare sufficiat quanta sit stulticia. que infinita miseria summa bona sponte deserere. infima bona auide querere. eterna gaudia fastidire. transitoria ardenter concupiscere. pro perituris premia infinita perdere. et mala eterna incurrere

Filius.

Heu quanta mala vt ex predictis audio ipsa peccata et carnales voluptates inferunt hominibus vnde desidero vt de predictis capitalibus siue mortalibus et eorum circumstantiis. aut quomodo vel per quem modum primo oriantur ipsa peccata velis me informare.

Ca. III. Pater. E

Debes scire quod peccatum primo oritur siue perpetratur quatuor modis in corde. videlicet suggestione. delectatione. consensu. et defensionis audacia. Fit autem suggestio per dyabolum. delectatio per carnem: consensus per spiritum. defensionis audacia per elationem. Eisdem etiam quatuor modis peccatum consummatur in opere. Primo enim peccatum latenter agitur. postmodum sine confusione ante oculos hominum reatus aperitur. deinde ad consuetudinem vitium ducitur. vltimo obstinatione misere desperationis enutritur. et quanto diutius quis in vitiis per malam consuetudinem immoratus fuerit tanto debilior ad resistendum eius animus etiam si voluerit existit. quia quot vicibus praue actionis vsu astringitur. quasi tot vinculis ligatur. Ista commemorat beatus gregorius .iiii. moralium. sic dicens. Quippe quatuor modis perpetratur peccatum in corde. quatuor consummatur in opere. In corde namque suggestione. delectatione. consensu. et defensionis audacia perpetratur. Fit enim suggestio per aduersarium. delectatio per carnem. consensus per spiritum. defensionis audacia per elationem. Culpa enim que tenere mentem debuit extollit ipsam et deiiciendo eleuat sed grauius eleuando supplantat. Unde et illam primi hominis rectitudinem hostis antiquus his quatuor ictibus fregit nam serpens suasit. eua delectata est. adam consensit. qui requisitus confiteri culpam per audaciam noluit. Hoc vero in humano genere quotidie agitur quod actum in primo parente nostri generis non ignoratur. Serpens suasit. quia occultus hostis mala cordibus hominum latenter suggerit. eua delectata est. quia quasi carnalis sensus ad verba serpentis mox delectationi se substernit. assensum vero adam mulieri prepositus prebuit. quia dum caro in delectatione rapitur. etiam a sua rectitudine spiritus infirmatus inclinatur. Et requisitus adam culpam confiteri noluit. quia videlicet spiritus quo peccando a veritate disiungitur. eo in ruine sue audacia nequius induratur. Eisdem etiam quatuor modis peccatum consummatur in opere. Prius namque latet culpa agitur postmodum ante oculos hominum sine confusione reatus aperitur. dehinc ad consuetudinem ducitur. ad extremum quoque vel false spei seductionibus vel obstinatione misere desperationis enutritur. Hos itaque modos peccati qui vel in corde latenter fiunt vel patenter in opere perpetrantur beatus iob considerans ait. Quare non in vulua mortuus sum Uulua quippe peccati est hominis culpa latens. que occulte peccatorem concipit. et reatum suum adhuc in tenebris abscondit. Egressus ex vtero non statim perii. A vulua exitur ab vtero cum

peccator que in occulto ꝯmisit hec etiã
in aperto ꝯmittere non erubescit Qua
re exceptis gemibꝫ.quia nimirum cum
peccator iam de iniquitate sua nõ con
funditur.in iniquitate eadem etiam am
miniculis pessime ꝯsuetudinis robora
tur. Quasi gemibꝫ pctõr fouetur vt cres/
cat.dum culpa ꝯsuetudinis firmatur vt
viuat Cur lactatus vberibꝫ. Quia dũ
prodire culpa in vsum ceperit. nimirũ
vel falsa spe diuine mĩe. vel apta mise
ria desperationis pascit. vt eo nequaq̃
ad correctionem redeat.quo vel facto
rem suum pium sibi inordinate stimu
lat vel hoc qđ fecit inordinate formi/
dat. Et notandum ꝙ culpa cũ in vsuz
venerit ei aĩmus etiam si appetat. debi
lis resistit qꝛ quot vicibꝫ praue frequẽ
tationis astringitur. q̃si tot vinculis ad
mentem ligatur Sciendũ quoq̃ est ꝙ
illi tres modi peccantiũ facilius cor
riguntur.quartus vero difficilius emen
datur. Unde ꝛ redemptor noster puel/
lam in domo. iuuenem extra portã de
sepulcro aũt lazarum resuscitauit Ad
huc quippe in domo mortuus iacet. q̃
latet in peccato.iam qua extra portaz
educitur.cuius iniquitas vsq̃ ad verecũ
diam publice ꝑpetrationis aꝑitur. Se/
pulture ꝟo aggere ꝓmitur.qui in per/
petratione nequitie etiam vsu ꝯsuetu/
dinis grauatur sed hos ad vitam misera/
tus reuocat.qꝛ plerũq̃ diuina gratia
non solum in occultis.sed etiam in a/
pertis iniquitatibus mortuos ꝛ mole
praue ꝯsuetudinis pressos respectu sui
luminis illustrat Quartũ vero mortuũ
redemptor noster nũciante discipulo
agnoscit.nec tñ suscitat qꝛ difficile est
valde.vt is quez post vsum male ꝯsue
tudinis etiam ad vltimũ adulantium
lĩgue excipiunt a mentis sue morte re/
uocetur de quo ꝛ bene đr. Sine mortu
os sepelire mortuos suos. Mortui
mortuum sepeliunt. cum peccatores
peccatorem fauoribꝫ premunt. Quid
enim est aliud peccare q̃ occũbere. sed
qui peccantem laudibꝫ prosequuntur
extinctum sub verborum suorum ag/
gere abscondunt F Difficile enĩ
emendatur peccatum. quod linguis pra
uorum hominum nutritur. hec gregori/
us Unde vigilandum est vt sensus ex
terior maxime visus ab inordinato in
tuitu custodiatur. ꝛ cogitationes illici/
te primo cordi aduenientes valde ne/
cessarium est vt restringantur. qꝛ ex his
duobꝫ videlicet inordinato visu ꝛ ma
lo cogitatu omne peccatum ortum ha
bet. Nam cũ visus inordinatus non re
frenatur oritur exinde carnalis ꝛ illici/
ta cogitatio. ex cogitatione vero cũ ei
non resistitur generatur delectatio. ex de/
lectatione ꝯsensus. ex ꝯsensu ꝑuersũ
opus. deinde sequitur mala ꝯsuetudo pec
candi ꝛ obstinatio in oꝑibꝫ prauis. q̃
tandẽ ꝑducũt ad desꝑationẽ Hec pro
bat beatus greg. tractãs illud ꝟbũ O/
culus meus deꝑdatus est aĩam meã sic
đr. Uisum sequitur cogitatio. cogitatio
nem delectatio. delectationẽ ꝯsensus.
ꝯsensum oꝑatio. oꝑationẽ ꝯsuetudo.
ꝯsuetudinem necessitas. necessitatem
obstinatio. obstinationem desperatio.
desperationem eterna damnatio. Hec
gregorius. Periculosum ergo multũ
est non refrenare in principio tempta
tionis sensus suos ab illicitis spectacu
lis ꝛ cor a cogitatõibꝫ noxijs. sed ne
quissimum est mortaliter peccare. suꝑ
oĩa hec peius est ꝯsuetudinẽ peccãdi fa
cere. qꝛ valde difficulter praue ꝯsuetu
dini repugnatur Uñ ysidorus. Cogita
tio prauã delectationẽ parit. delectatõ
ꝯsensum. ꝯsensus actionẽ. actio ꝯsue
tudinẽ. ꝯsuetudo nccitatẽ Sicq̃ his
vinculis hõ implicatus q̃daz cathena
vicioꝝ tenetur. ita vt ab ea euelli nequa

q̄ valeat. nisi diuina grā manū iacen
tis apprehendat. vnde nequissimū est
peccare. sed peius est ꝯsuetudinem pec
candi facere. ab illo facile est recedere
ab hoc cū labore resurgit cum male cō
suetudini repugnat. Habemus igitur
ex iam dictis quibus modis oriť aut ꝑ
petrať peccatum.

Capitulum .IIII. G

Nunc aūt vidē
dum est de peccatis capitalibus
seu mortalibus ⁊ circūstantijs eorundē
Peccata siquidē mortalia siue capita
lia septē sunt in numero. videlicet su
perbia. ira. accidia. auaricia. gula. in
uidia. luxuria. que infinita mala cōfe
runt ꝯmittentibus ea. De hoc dicit hu
go de sancto victore. Septem capita
lia sunt vitia. videlicet sup̄bia. ira. in
uidia. accidia. auaricia. gula. luxuria.
Ex his tria hominem expoliant. nā su
perbia aufert homini deū. inuidia ꝓxi
mū. ira seipsum. Quartū vero spolia
tum flagellat. quintū flagellatū eijcit.
sextum eiectū seducit. septimum sedu
ctum seruituti subijcit. Anima enī ratō
nalis in sanitate sua vas est solidū ⁊ in
tegꝝ nullam habens corruptōem. quā
vitia venientia in eā hoc modo viciant
⁊ corrūpunt Per superbiam inflať. ꝑ
inuidiā arescit. per iram crepat. per ac
cidiam frangiť. per auariciam dispgi
tur. per gulam inficiť. per luxuriā con
culcať ⁊ in lutum redigiť. hec hugo.

H Et notandū q̄ vnum peccatū
nasciť ab alio qd̄ sic apparet. Sup̄bia
q̄ vult omnes precellere dolet si aliqs
ei equať. ⁊ sic ex ea nasciť inuidia In
uidus vero q̄ de facili irasciť ei cui in
uidet. ideo ex eo nasciť ira. sed ira cuꝫ
se non p̄t vindicare tristať. ideo ex ira
nasciť accidia. Accidia vero ꝯsolatōeꝫ
querens facit auaꝝ. Auarus aūt q̄ in
tꝑalibus abundat. magis exercere pōt
gulā. Gula vero ꝑ ventris repletōnem
de facili spumat in libidinē ⁊ ira gene
rat luxuriā. Ecce quō vnum vitiū mor
tale nasciť ab alio Sed nōnulli docto
res dicunt q̄ ex sup̄bia primo nasciť
inanis gloria. ex inanī glīa inuidia. ⁊
sic vitia subseq̄ntia, put supra positum
est. Unde per quendā sic d̄r. Ex super
bia nasciť inanis gloria. Superbus enī
vult ab oībus laudari vt possit ab om
nibus honorari. Ex hac aūt inuidia na
sciť. q̄ dū laus appetiť eadem alijs in
uideť Ex hac iteꝝ ira. q̄ dum mēs ex
aliena felicitate torqueť. necesse est vt
oculus mentis per iracundiā turbetur.
Ex ira aūt accidia. q̄ dū mens inordi
nate turbať omne bonū in fastidiuꝫ ei
vertiť. Ex accidia vero auaricia. quia
dū turbata mens est tristis ⁊ nullā in
terius ꝯsolatōem sentit. foris eā in ter
renis per auariciam querit. Ex auari
cia vero gula q̄ qd̄ ꝯgregauit auaricia
gula depascit. vn̄ dites solēt eē gulosi
sicut ille qui epulabať quotidie splen
dide. Ex gula aūt luxuria. q̄ venter ⁊
genitalia vicina sunt. Per vicinitateꝫ
membroꝝ sequiť ꝯfederatio vitiorꝫ
Ex his itaq̄ vitijs sibi ipsis ꝯnexis q̄si
cathena ꝯficitur qua pctōr ligatus ad
infernum trahiť. hec ille. Beatus etiā
grego. faciens mentionē de eisdē mor
talibus peccatis similia sentit. adiun
gens quasdam deceptōes quas predi
cta vitia suggerūt mēti ad seducendā
eā atq̄ peruertendaꝫ. Uñ de hoc. xxxi
moraľ. exponens illud. Ex hortationē
ducum ⁊ vlulatuum exercitus. sic di
cit. Temptantia quippe vitia que ꝑ in
uisibile contra nos prelium regnanti
super se superbie militāt. alia more du
cum preeunt. alia more exercitus sub
sequunť. neq̄ enī culpe oēs pari acces
su corꝫ occupant. sed dum maiores et

pauce neglectam mentem preueniunt minores etiã in numero ad illam se ca teruatim fundũt. ipa namq̃ vitiorum regina superbia. dum deuictũ cor plene ce perit. mox illud septem prĩcipalibus vicijs quasi quibusdã suis ducibus deuastandum tradit quos videlicet duces exercitus sequitur. quia ex eis proculdubio importune vitiorum multitudines oriuntur. Quod melius ostendemus. si ipsos duces specialiter vt possumus enumerando proferamus. radix quippe cũcti mali superbia est. De qua scriptura testãte dicitur. Inicium omnis peccati superbia Prime eius soboles septem nimirum principalia vitia. de hac virulenta radice proueunt. s. inanis gloria inuidia ira tristicia auaricia. ventris ingluuies. et luxuria. nam quia his septem vicijs nos captos doluit. idcirco redemptor noster ad spiritale liberationis nostre prelium spiritu septiformis gratie plenus venit. Ex his quibus videlicet septem quinque spiritualia. duo quoque carnalia sunt. sed vnũquodque eorum tãta sibi cognatione iungitur. vt nisi vnum de altero proferatur. prima namque superbie soboles est inanis gloria. quia nimirum. dum vani nominis potentiam appetit. ne quis hanc alius adipisci valeat tabescit Inuidia quoque iram parit. et quanto interno liuoris vulnere animus sauciatur. tanto etiam mansuetudo tranquillitatis amittitur. ex ira quoque tristicia oritur quia turbata mẽs quo inordinate se concutit eo adijciẽdo se confudit et cũ dulcedinem tranquillitatis amiserit nihil hanc nisi ex perturbatiõe subsequens meror depascit. tristicia quoque ad auariciã deriuatur. quia dũ confusum cor bonum leticie in seipso intus amiserit. vnde consolari debeat foras querit. et tanto magis exteriora bona adipisci desiderat. quanto gaudium nõ habet. ad quod intrinsecus recurrat. post hec vero duo carnalia vitia. i. ventris ingluuies. et luxuria supsunt. Sed cũctis liquet quod de ventris ingluuie luxuria nascatur. dũ in ipsa distributione membrorum ventri genitalia subnixa esse videantur. vnde dũ inordinate reficitur venter aliud proculdubio ad contumelias excitatur Bene aũt duces exhortari dicti sunt. exercitus vlulare quia prima vitia decepte mẽti quasi sub quadã ratione se inserunt. sed innumera que sequuntur dum hanc ad omnem insaniam pertrahunt. quasi bestiali clamore confundunt. Inanis aũt gloria deuictũ cor quasi ex ratione solet exhortari cũ dicit. Debes maiora appetere. vt qua potestate valueris multos excedere ea etiam valeas et pluribus prodesse. Inuidia quippe deuictum cor quasi ex ratione solet exhortari cum dicit. in quo illo vel illo minor es. cur ergo ei equalis vel superior non es. quanta vales. que ipsi non valent. nõ ergo tibi aut superiores esse. aut etiã equales debent Ira etiam deuictũ cor quasi ex ratione solet exhortari dicens. Que erga te aguntur. equanimiter ferri nõ possunt. Hec imo patienter tolerare peccatũ est. quia et si non eis cũ magna exaspiratione resistitur. contra te deinceps sine mensura accumulantur. Tristicia quoque cor. quasi ex ratione solet exhortari cum dicit. Que habes vnde gaudeas cum tanta mala de proximis portas. perpende cum quo merore omnes metuendi sunt. qui in tanto contra te amaritudinis felle vertuntur Auaricia quoque cor quasi ex ratione solet exhortari cum dicit. valde sine culpa est. quod quedam habenda cõcupiscis. quia multiplicari non appetis. sed egre pertimescis. et quod male alius retinet. ipse melius expendis Ventris quoque ingluuies deuictum cor quasi ex ratione exhortari solet cum

dicit Ad esum deus mundo omnia ꝯdidit. ⁊ qui bono cibo saturari respuit. quid aliud ꝗ͞ munere ꝓcesso ꝯtradicit Luxuria vero deuictū cor quasi ex ratōne solet exhortari cū dicit Cur te in voluptate tua modo non dilatas. cuȝ qđ te sequaꝛ ignoras. acceptum tpus in desiderijs expēdere debes. q₂ ꝗ͞citius pertranseat ignoras Si eñ misceri deus hoīes in voluptate coitus nollet. in ipso exordio humani generis masculū ⁊ feminā non creasset Hec est ducū exhortatio. que dū incaute ad secretuȝ cordis admittiꝛ familiarius iniqua ꝑsuadet. quā videliȝ exhortatōem exercitus vlulans sequiꝛ. q₂ infelix anima semel principalibꝫ vitijs capta. dum multis iniquitatibꝫ in insaniā vertitur ferali iam inanitate vastaꝛ. hec grego.

Capitulum V.

Postquaȝ dictū est de peccatis mortalibꝫ. siue capitalibꝫ in genere. nūc videndū est de vnoquoqꝫ vitiō seu peccato in specie Et primo de superbia que est regina oīum vitiorꝫ videndū est quid sit I Superbia vt dˀt augu. est peruerse celsitudinis appetitus. Nam sicut dˀt idem beatus aug. Superbia inuidet omnibꝫ superioribꝫ. s. q₂ illis non equaꝛ. inferioribꝫ ne illi equenꝛ ei. paribꝫ. quia ei equanꝛ. Unde elatio animi est vitium quo quis pati non vult priorez vel parem. K Diciꝛ autem superbia initiū omnis peccati triplici ratione. Primo ꝓpter causaȝ que inuenitur in omni peccato. q₂ in omni pctō inueniꝛ ꝯtemptus dei qui est quedā cā peccati Iste aūt ꝯtemptus est auersio a creatore que in oī pctō ē. vbi ꝓponiꝛ bonū ꝯmutabile bono incōmutabili. q₂ sic sine caritate alie v͞tutes sunt nihil. ita sine supbia alia vitia nihil sunt. abstrahe superbiam ⁊ habebis grām q₂ deus supbis resistit. humilibꝫ aūt dat grām Scđo q₂ principiū fuit peccatorꝫ. hoc eñ in genere peccauit dyabolus in celo. ⁊ primus homo in paradiso. Tercio q₂ nascunꝛ ex ea alia vitia vt supra dictū est L Sciendū aūt est ꝙ est ꝗ͞druplex supbia vicȝ cordis. oris. operis ⁊ habitus. De qua beatus bernar. adiungens quedam remedia sic dicit. Est supbia cordis. supbia oris. superbia operis. supbia habitus. Supbia cordis est. qñ in oculis suis homo est magnus. ꝯtra quam sapiens orat dicens. Extollentiam oculorꝫ meorū ne dederis mihi. Supbia oris vel lingue que ⁊ iactantia dˀr est qñ homo non solum magna de se sentit sed etiā loquiꝛ Unde ps. Disperdat dñs vniuersa labia dolosa. ⁊ linguam magniloquam. Supbia operis est qñ homo quedam superba vt magnus appareat agit. De qua iterꝫ psal. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam. Superbia habitus est qñ homo vt gloriosus appareat preciosis se ornat vestibus. Unde apostolus. Non in veste ꝓciosa. M Sunt autem quinqꝫ ꝗ͞ ad remediuȝ tam mortifere pestis a domino rationali anime sunt ꝓposita. locus. corpus. temptatio dyaboli. predicatio xpi. ⁊ eius ꝯuersatio. Locus q₂ exilium. corpus q₂ onerosum. temptatio q₂ inquietat. predicatio christi q₂ edificat. ⁊ eius ꝯuersatio q₂ informat. His quasi quinqꝫ sensibus deus humilitatem operaꝛ in anima. Sicut eñ anima est vita corporis. ita deus ē vita aīe Et sicut corpus mortuū est qđ per quinqꝫ sensus non vegetaꝛ. ita anima mortua est que per hec dño non humiliaꝛ. hec bern. Et q₂ vita aīe deus est ⁊ sine grā dei ac boīs opibꝫ aīa viuere non pt. ido supbia valde fugienda est

et detestanda. qr ipa est que priuat hominem gratia dei. et effectum boni operis viciat impedit et interficit. De primo beatus bernardus sic dr. Superbia inuenta e in me et declinauit dominus in ira a seruo suo. ergo argumentuz superbie. gratie priuatio est. Subtrahitur enim gratia interdum non pro superbia que iam est. sed que profutura est. nam superbo oculo veritatis non videtur. sincero patet ibi eni inuenit requiem mansuetus et simplex vbi dolosus opprimitur et elatus. De eodem etiaz dicit remigius. Iusto dei iudicio omnis ei aufertur gratia diuini muneris qui moribus execrabilis superbie obruitur. et tumoris. hec remigius. N Qd aut opus bonum et virtuosum fit infructuosum et infectum pter vitium elationis ac superbie. probat hoc bernardus sic dicens Elatum cor durum et expers est pietatis. ignarum compunctonis. siccum ab omni rore gratie spiritualis. Porro elationem fugere super omnia vitia necesse e. quisquis eni altum sapit opus eius et patientia vanum sapit Superbia eni in penitentia vel patientia non committatur Dicit eni de hoc damascenus. Nulla virtus nulla actio elucescere poterit. cui etia minima scintilla superbie dinoscit inherere. hec damascenus O Vigilandum est ergo contra vitium supbie qr omnem statum et condictionem hominuz solet inuadere et temptare seculares videlicet nouiter puersos et etia iustos. De hoc per hugo. de claustro anime sic dr. Supbia est que seculares possidet et retinet. nouiter conuersos vexat et reuocat. iustos vero temptat et illudit. in secularibus appar3 in nouiter conuersis notat. et in religiosis quandoq3 latet Insidiatur secularibus. vt in prauo comprehendat opere. Religiosis vero insidiatur per gloriam laudis humane. hec hugo. P Sunt na q3 nonnulli. qui per cordis elationez alios quadam superba cogitatoe despiciunt. Et si aliqn aliquos exterius venerantur. intus tamen in cordis secreto in sua cogitatione se eisdem preferunt. et si habent in se aliquod bonum etia minimum statim oculos mentis a malis. que prius gesseru t auertunt. et solum paruum bonu. quod fecerunt tota intentione aspiciunt et pter hoc quasi sanctos se existimant. mala vero multa in quibus diuersi sunt non agnoscunt De talibus beatus grego. xxxiiij. moral. super illo vbo Omne sublime videt sic dicens. Omnes iniqui priorem cordis elati cunctos quos cernunt. supbie fastu despiciunt et si quando exterius venerant. intus tn in secreto cordis. vbi apud se sua estimatone magni sunt cunctorum sibi vitam meritumq3 postponut. qr per elatam cogitationem cordis in cuiusda3 se altitudinis arce posuerunt. Quibus bene per pphetam dr. Ve qui sapientes estis in oculis vestris. Hinc etiam paulus ait Nolite prudentes esse apud vosmetipsos. hinc ad saulem dr none cum paruulus esses in oculis tuis. caput te constitui in tribubus israel Paruulus qppe in oculis suis est. qui in eo q semetipsum psiderat. imparem se alienis meritis pensat. na qsi grande se pspicit qsquis. qui se sup aliena merita elatone cogitatois extenderat David aut scm dina gra Saul reprobato ad regni gubernacula possidenda puauit. et tn pse qnte aduersario mete se huili substernebat. cui dino iudicio se platu ee nouerat. illi se huiliter postponebat. cui p electois gra3 icopabilr se nouerat meliore Discat igir quo huiliari, primis debeant. q adhuc quo loco apd deu ha

beantur nesciunt. si sic se etiã electi hu miliant illis quibꝫ iam se per interna iudicia antepositos deprehendũt. hoc autem proprium electorum semper esse solet quod de se semper sentiunt infra quam sunt. Hinc namque per eundem dauid dicitur Si non humiliter sentiebã etc. Hinc magister gentium suos ammonens di scipulos dicit. Superiores sibi inuicẽ arbitrantes. nam quia iniquus quisque in feriorem se omnẽ quem cogitat putat Ediuerso iustus studeat vt superiorem quemlibet proximũ attendat. ac ne dum se alij alter humiliat iret alter in elati onem bene vtraque partem ammonuit dicens. Superiores sibi inuicem arbi trantes. vt in cogitationibꝫ cordis et ego illum mihi preferã. et vicissim me ille sibi. et cum ab vtraque parte cor in ferius premitur. nullus ex impenso ho nore subleuetur. Sed hanc humilita tis formã reprobi cognoscere vel tene re contẽnunt. quia et si quando humiles se specie tenus ostendunt. humilitatis vim intrinsecus seruare negligũt. qui bus sepe accidit vt si quãdo vnũ quod libet bonũ vel minimũ faciunt a malis suis omnibꝫ respectu mentis auertunt atque hoc quod vel extremũ bonum fece runt tota intentione semper aspiciant et ex eo iam se quasi sanctos aspiciãt. ob liti malorum omniũ que commiserunt. vni us tantũmodo boni meõres quod for tassis facere nec perfecte potuerunt. si cut electis euenire solet. vt cum multa rum virtutũ gratia polleant. vnum eos vel tenuissimũ virium fatigans pulset quatenus tunc ex quadã parte se infir mari considerant. De his virtutibus in quibꝫ preualent se minime extollunt. dumque de infirmitate trepidant hoc quo que vbi fortes sunt humilius seruãt Se pe ergo reprobi per hoc quod vnũ vel mini mũ bonũ suum incaute conspiciunt. ma

la multa et grauia in quibꝫ diuersi sunt non agnoscunt. Et sepe electi per hoc quod tenuissimũ malũ suum infirmari tre pidant. mira dispensatõne agitur vt ma gna bona ad que peruecti sunt nõ amit tant. Iusta itaque et occulta examĩs mẽ sura dispoĩt vt iustos et mala adiuuẽt illos et bona aggrauent. dũ et isti ad per fectum boni vtuntur leuibꝫ malis et il li ad augmentũ mali intument mini mis bonis. Isti quippe inde perfecti us in bono proficiunt vnde magis tem ptantur. Illi autem ad maius malũ defi ciunt vnde de bono gloriantur. Sic ita que male bono vtitur impius. et bene ma lo vtitur probus. sicut sepe contingit vt ali us ex cibo salutifero inordinate sump to pestem languoris incurrat. alius de ueno serpentis in medicamĩe ordina te confectionis adhibito languorum mole stiã vincat Ille ergo quia cibo salutifero vti recte noluit inde perniciose moritur vnde alij salubriter viuunt. Iste autẽ quia veneno serpentis caute vti studuit inde salubriter viuit vnde alij pernici ose moriuntur. Uenenũ ergo serpentis non ipsam nequiciã sed suggestionem nequicie dicimus. quia nolentes sepe re nitentes temptamur. quod tunc in medi camen vertitur cum mens virtutibꝫ ere cta circumspectis contra se temptatio nibꝫ humiliatur. Iniqui igitur atque ab ap probatõne interni examĩs reprobi dũ quelibet opera faciunt in quibꝫ virtuti bus enitescant. humilitatis sensum pe nitus ignorant. quia nimirum huius leuia than membra sunt. de quo superna vo ce dicitur. omne sublime videt. hec gre gorius. ¶ Sciendũ quoque est quod alia vitia illas virtutes solũmodo im petunt quibꝫ ipse virtutes destruuntur vt videlicet ira patientiam. gula absti nentiã. libido continentiam expugnant. superbia vero nequaquam vnius virtutis

interemptrix est. sed contra oēs virtutes se erigit. vt quicquid illa inuadente agitur. deo placere non potest. q2 p hoc solum vane glorie seruit. Cuius etiam mentem hec pestis operit. clauso cordis oculo iudicij equitatem perdit. nam cuncta que ab alijs bene fiunt displicent ⁊ sola que ipe egerit etiam praua placent. Aliena opa semper despicit. miratur semp que ipse p se facit. ipa etiam supbia alios in reb9 secularib9 alios in spiritualib9 ɔstitutos possidet. aliter itumescit in infimis ⁊ terrenis reb9. aliter summis celestibusqꝫ virtutib9. Aliter hoc vitium temptat platos. aliter subditos. prelato nāqꝫ suggerit in cogitationib9. q2 solus vite merito super ceteros excreuit eiusqꝫ mentē erigit. viles atqꝫ inutiles eos qui subiecti sunt ostendit. ita vt nullū iam q̄si dignū respiciat. cui equanimiter loquatur. At ɔtra subditorum corda superbia instigat. vt sua acta ɔsiderare funditus negligant. ⁊ semp tacitis cogitationib9 rectoris iudices fiant. q2 dū in illo quod reprehendere debeant importune respiciunt. in semetipsis qd̄ corrigant nūqꝫ vidēt. Ista tangit beatus Grego. adiungens etiam quedā remedia ɔtra. hec. xxxiiij. morali. exponens illud. Ipse est rex super omnes filios superbie sic dicens. Scriptū est initiū oīs peccati supbia. Per hanc eñi ipe leuiathan. i. diabolus occubuit. p hanc sequentez hoīem strauit. eo etenī telo salutem nostre immortalitatis īpetijt. quo vitaz sue beatitudinis extinxit. vñ bene supbia radix vitior̄ eē monstratur. Sic eñi inferius radix tegitur sz ab illa rami extēduntur exterius. ita supbia intrinsecus celat sz ab illa protinus vitia alia pullulāt Intus namqꝫ prius ebulit in elatōne qd̄ foris postmodū spumet in ope Sz q2 occasio de supbie discussione se prebuit. debemus hanc sollicitius subtiliusqꝫ discutere atqꝫ ad humanas mentes quanta vel qualis veniat ⁊ quibus qualiter surripiat demonstrare. Alia quippe vitia eas solummodo virtutes impetunt. quib9 ipe destruuntur vt videlicet ira patientiam. castrimargia abstinentiam. Libido ɔtinentiaz expugnet. Supbia autem quā radicem oīm vitior̄ diximus eē nequaqꝫ vnius virtutis extinctione ɔtentam. ɔtra cūcta aīe membra se erigit. ⁊ q̄si generalis ⁊ pestifer morb9 corpus oē corrumpit vt quicquid illa inuadente agitur. etiaz sic eē virtus ostenditur. Ut per hoc non deo sed soli vane glorie seruiatur. quasi eñi tirannus quidā obsessam ciuitatez interemit. cū mentem supbia interrūpit. ⁊ quo ditiorez quemqꝫ ceperit eo in dominio durior exurgit. q̄ quo ampliores sine humilitate agit virtutes eo latius ista dominatur. Quisquis vo in se tirannidem huius pestis captiua mente susceperit. hoc primum damnum patitur. ꝙ clauso cordis oculo iudicij equitatem pdit. non cuncta que ab eis bene geruntur displicēt. ⁊ sola ea que ipe praue egerit placent Semper aliena opa despicit. semp miratur quod facit. q2 ⁊ quicquid egerit egisse se singulariter credit. ⁊ cū in cūctis se transcendere ceteros estimat. p lata cogitationum spacia secū deambulans. laudes suas tacitus clamat. Nonnūqꝫ vo ad tantam elationem mens ducitur. vt in eo qd̄ tumet. etiā p ostentationez locutionis effrenetur. sed tāto facilius ruina sequitur. quanto apud se quisqꝫ impudentius exaltatur. Sciendū quoqꝫ ē ꝙ ipa hec de qua loquimur elatio. alios ex reb9 secularib9. alios vero ex spiritualib9 possidet. Alter nāqꝫ intumescit auro. alter eloquio. alter infimis ⁊

terrenis reb9. alter summis celestibus virtutib9 vna tñ ⁊ eadem ante dei oculos agitur. q̄uis ad humana corda veniens in eoꝝ obtutib9 diuerso amictu pallieꝫ. nam cũ is qui prius de terrẽa facultate supbiebat postmodũ de sanctitate extolliꝫ. nequaq̄ coꝛ eius elatio deserit. sed ad eum cõsueta veniens vt cognosci possit neq̄ vestez mutauit.

R Sciendum quoq̄ est ꝙ aliter hec prepositos. aliter subiectos temptat. Prelato namq̄ in cogitationib9 suggerit. q2 solus vite merito super ceteros excreuit. ⁊ si qua ab eo aliquando bene gesta sunt. hec importune eius animo obijcit. ⁊ cũ hunc singulariter deo placuisse insinuat vt facile suggesta ꝑsuadeat. ipsa ad testimoniũ potestatis tradite retributõez vocat dicẽs Quia nisi omnipotens deus te omnib9 his meliorẽ cerneret. omnes hos sub tuo regimine non dedisset. Eiusq̄ mẽtem mox erigit. viles atq̄ inutiles eos qui subiecti sunt ostendit. ita vt nullũ iam quasi dignũ respiciat. cui equanimiter loquaꝫ Unde mox mentis tranquillitas in irã vertiꝫ q2 dum cunctos despicit. dũ sensum vitamq̄ omniũ sine moderamine reprehendit. tanto se ineffrenacius in iracundiã dilatat q̄nto eos qui sibi ꝯmissi sunt esse sibimet indignos putat. At ꝯtra subditoꝝ coꝛ superbia instigat. hoc summopꝫ agere nititur vt sua acta funditus ꝯsiderare negligant. ⁊ semꝑ tacitis cogitationibus rectoris sui iudices fiant. q2 dum in illo qđ reprehendere debeant importune respiciũt. in semetipsis qđ corrigant nunq̄ vident. Unde ⁊ tanto acrius pereant quanto a se oculos auertũt. q2 in hui9 vite itinere offendentes currunt dũ alibi intendũt Et quidem peccatores se esse asserunt. nec tamen tantum. vt tam noxie in regimine ꝑsone tradantur. ⁊ dum eius facta despiciũt dum precepta ꝯtemnunt. ad tantã vsq̄ infamiam deuoluunꝫ vt eũ res humanas curare non estiment. q2 ei quez quasi vite rigore precedunt esse sibi cõmissos dolent. Sicq̄ dum ꝯtra rectorem supbiunt. etiam ꝯtra iudicia ꝯditoris intumescũt. ⁊ dũ pastoris vitaz diiudicant. ipsam quoq̄ sapiam cuncta disponentis impugnant. Sepe autem rectoris sui dictis ꝯterue obuiãt ⁊ eandem vocis superbiam libertatem vocant. Sic quippe elatio se quasi pro rectitudine libertatis obicit. sicut se timoꝛ ꝑ humilitate suppoĩt. Nam sicut pleriq̄ retinent ex timore ⁊ tamen tacere se existimant ex humilitate. Ita nonnulli loquunꝫ impatientiam elationis. ⁊ tñ loqui se credunt per libertatem rectitudinis. Aliquando etiã subditi ꝯterua que sentiunt nequaq̄ produnt. ⁊ hi quoꝝ loquacitas vix ꝯpescitur nonnunq̄ ex sola amaritudĩe intimi rancoris obticescunt. Qui per tumorem mentis procacitatis sue verba subtrahentes dum male loqui soleant peius taceant. quia cum peccantes aliquid de correctione audiunt. indignãtes etiam verba responsioĩs suspendũt Cum his quãdo aspere agitur. sepe ad querele vocem de hac ipsa asperitate ꝑsiliunt. Cũ vero eos magistri sui blande preueniunt. de hac etiã humilitate qua preuenti sunt grauius indignanꝫ ⁊ tanto eoꝝ mens fastius accenditur. quanto ꝯsideracius infirma iudicaꝫ. Hi nimiꝝ q2 humilitatẽ que virtutuz mater est nesciunt vsum sui laboris ꝑdunt. etiaz si qua bona sunt que opari videanꝫ. q2 surgentis edificij robusta celsitudo non figiꝫ que nequaq̄ ꝑ fundamenti fortitudinẽ in petra solidaꝫ. Soli g̃ ruine crescit qđ edificãt. q2 añ molẽ fabrice humilitatis fundamẽta

non parant. quos bene ab intimis pro dimus. si pauca in exterioribꝰ ostēdamus Cūctis namq apud se supbis cogitationibꝰ tumentibꝰ inest clamor in locutione. amaritudo in silentio. dissolutio in hilaritate. furor in tristicia. honestas in ymagine. erectio in sensu. rancor in responsione. hor mens semper est ad irrogandas ꝯtumelias valida ad toleranda infirma. ad obīam pigra. ad lacendū vero alios importuna ad ea que facere debet ꝛ preualet ignaua. ad ea aūt que nec debet nec preualet parata. Ad hoc aūt qȯ latenter desiderat querit. vt cogat̄ q2 dum metuit ex desiderio suo vilescere. optat vim in ip̄a sua voluptate tolerare. Igit̄ q2 humanos aīmos aliter temptari ex rebꝰ carnalibꝰ atq aliter ex rebꝰ spiritualibus diximus audiant illi Omnis caro fenum ꝛ gloria eius sicut flos feni. audiant isti qȯ quibusdam post mirabilia d̄r. Nescio vos vnde sitis. Discedite a me omnes qui operamini iniquitates. Rursum q2 aliter temptari p̄latos atq aliter subditos p̄fati sumus. audiant illi qȯ per sapientem d̄r. Rectorem te ꝯstituerunt. noli extolli. sed esto in illis quasi vnus ex illis. Audiāt isti. Obedite p̄positis vestris ꝛ subiacete illis. ip̄i em̄ puigilant quasi rōnem pro animabꝰ vestris reddituri. Audiant simul omnes Deus superbis resistit humilibꝰ autem dat gratiaȝ Audiant omnes. Immundus est apud deū omnis qui exaltat cor suuȝ Contra huius languoris membrꝝ audiamus cuncti. quid in gratia vitas doceat dicēs. Discedite a me q2 mitis sum ꝛ humilis corde. Adhuc namq dei filius formam nostre infirmitatis suscepit adhuc inuisibilis. non visibilis solū sed etiam despectus apparuit Ad hoc ꝯtumeliam ꝛ ludibria ꝛ irrisionuȝ probra passionū tormenta tolerauit. vt superbum non debere esse hoīem doceret humilis deus. Quāta ergo humilitatis est virtus. ꝓpter quā solam veraciter edocendam is qui sine estimatione magnus est. vsq ad passionem factus est paruus Quia em̄ originem ꝑditionis nostre se prebuit superbia diaboli. instrumentum nostre redemptionis inuenta est humilitas dei. Hostis quippe noster inter oīa voluit fieri elatus. redēptor aūt noster magnus manēs sup oīa. inter oīa dignatus ē fieri paruus. Sed melius ꝛ elationis cām detegimus. ꝛ humilitatis fundamenta aperimus. si breuius ꝯmemoratione ꝑstringimus quid de mortis auctore. qui de ꝑditore vite dicat̄. Ille namq dixit. In celum ꝯscendam supra astra celi exaltabo solium meū ascendā sup altitudinem nubium ꝛ similis ero altissimo. De auctore d̄r paulus. Cum in forma dei esset non rapinā arbitratus est esse equalem se deo sed semetipsum exinaniuit formaȝ serui accipiēs Ille nihil aliud mentes docet sibi subditas q̄ celsitudinis culmen appetere. cūcta equalia tumore mentis transcēdere. societatem oīm hoīm alta elatione trāsire ac sese ꝯtra potentiā creatoris erigere. Iste autez ad sputa. ꝛ palmas ꝛ colaphos ad spineam coronaȝ ad crucē ꝛ lanceā atq ad mortem veniens. membra sua admonet dicēs. Si quis mihi ministrat me sequat̄ Quia ergo redemptor nr̄a corda erigit hūilium. leuiathan iste rex d̄r supborꝝ. aperte ꝯgnoscimus. ꝙ euidentissimum reꝓborꝝ signum supbia est. at ꝯtra humilitatis electorꝝ Cū ḡ qȯ quisq habeat cognoscit̄. sub quo rege militet inuenit̄ vnusquisq em̄ quasi quendā titulū portat opis. quo facile ostendat sub cuius seruiat potestate rectoris. Vn̄ per

euangelium dr. A fructib9 eo℞ cognoscetis eos. Ne nos leuiathā istius mēbra mira faciendo fallerent. aptum signū dominus quo deꝑhendi valeat ostēdit dicens. ipse est rex sup omnes filios superbie. Qui ꝛ si aliquando fictā spem humilitatis assumunt. semetipsos tñ celare in omnib9 nequaq̄ pñt. qꝛ eo℞ superbiam diu latere non sustinent. ꝛ cū ex alia tegit̄ ex alia actione denudat̄. Qui vero sub rege humilitatis militant. semꝑ pauidi atq̄ ex omni latere circumspecti aduersum iacula elationis pugnant. ꝛ quasi ꝯtra venientes ictus solum magis in suo corpe oculum custodiūt. dum in semetipsis principaliter humilitatem tuent̄. hec grego. in moral. § Notandū est etiam ꝙ sunt nōnulli qui licet in statu humili sint positi apud se tñ in sua estimatōe magni ꝛ superbi esse nō desistūt Hi tales alijs preesse desiderant. adulationes querūt. fauorib9 intumescūt. ventura gaudia querunt. De quib9 dicit beatus grego. xxviij. moral. Multi sunt qui puuli esse despiciunt. vñ contingit vt etiā in humilitatis loco immanes apud se esse minime desistant. Hos plerumq̄ videmus honorib9 extolli. voluptatib9 perfrui rerum multiplicitate dilatari. Hi sepe nihil nisi p̄esse ceteris appetunt. a multis timeri gratulant̄ recte viuere negligunt. ꝛ recti famā habere ꝯcupiscunt. adulationes querunt. fauorib9 intumescunt. futura gaudia non querunt. qꝛ qui transitorijs occupatōnib9 obcecant̄ eterne lucis quanta sit claritas nesciūt. ꝛ dū in reb9 terrenis supbiunt. celestis sibi luminis aditū claudunt. Veritatis eī lumen qđ elatis occupatisq̄ mentib9 abscondit̄. afflictis humiliatisq̄ reuelatur. hec greg. Tales igit̄ cum ad prelationis honorem ꝑueniunt. metū sibi a subditis exigunt. ꝛ quasi deus honorari volunt Sed superb9 rector totiēs ad culpā apostasie dilabit̄ quotiens p̄esse hominib9 delectat̄. nec etiam pñt culpe numerari que in regiminibus a superbis prelatis ꝯmittunt̄. qui ꝑ vitium ambitionis prelationis culmē sub intrauerunt. ¶ De hmōi superbis rectorib9 beatus grego. xxiiij. moral. sic dicit. Sepe nouimus ꝙ plerique qui presunt inordinatū metū a subditis exigunt. ꝛ non tam ꝓpter dominū q̄ ꝓ domino venerari volūt Intus enī se tumore cordis extoll[illegible]. cunctosq̄ subditos in sua ꝯparatione despiciunt. nec ꝯdescendendo ꝯsulunt. sed dominando premunt. qꝛ videlicet alta se cogitatōne erigunt. ꝛ equales se illis quib9 preesse ꝯtingit non agnoscunt. Hunc tumorē per ꝓphetam dñs in pastorib9 increpans ait. Uos aūt cū austeritate impabatis eis ꝛ cū potentia. Ipsa enim bona que subditis dicūt dominando potius q̄ ꝯsulendo ꝓferunt. qꝛ si quicquid eis videlicet quasi ex eo quo eijcerent. semetipsos existimāt deiecisse. singularitate enī gaudēt culminis ꝛ nō equalitate ꝯditionis. s3 hec tumentia corda recto℞ subtiliter dñs p̄esat bene ꝯtra eos dr. Qui dicit regi apostata. vñ vnusquisq̄ supb9 rector totiens ad culpā apostasie dilabit̄ quotiens preesse hoīmibus delectat̄. ꝛ honoris sui singularitate letat̄ Sub quo eē sit non ꝯsiderat. ꝛ ꝙ equalib9 q̄si non sit equalis exultat Unde aūt hec radix vitio℞ pullulat in corde regentiū. nisi ex imitatōe illius qui despectis angelo℞ societatib9 dixit. Ascendā sup altitudinē nubiū. ꝛ similis ero altissimo. Quia vnusquisq̄ rector quotiēs extollit̄ in eo ꝙ ceteros regit. totiens ꝑ illapsum supbie a summi rectoris iugo separatur ꝛ cū equales sibi subditos despi

cit. eius sup̱ se dominium sub quo oēs
equales sunt non agnoscit ⁊ dū domi
nando p̄sunt. exemplo sue sup̱bie sub
ditos ad impietatem trahūt Ad vitā
namq̱ pietatis ducerent si subditorū
oculis hūilitatis exempla mōstrarent
Dux est aūt impius. q̇ a tramite veri/
tatis exorbitat. ⁊ dū ip̄e in preceps ru
it. ad abrupta seq̄ntes inuitat. Dux ē
impius. qui p̱tumoris exempla. viaȝ
ostendit erroris Und̓ necesse est vt is
qui p̄est. qui exempla subditis p̄beat.
solerter attendat. ⁊ tantis se sciat viue
re. quātis p̄esse. ac vigilanter inspici/
at. ne in eo ꝙ prelatus est intumescat.
ne iura debite potestatis imoderatius
exigat. ne discipline ius muteť in vigo
rem sup̱bie ⁊ vnde a p̱uersitate subdi/
tos restringere poterat. inde magis in
tuentiū corda p̱uertat V Nō aūt
debet hoīm ducatuȝ suscip̱e. qui nescit
hoīes bene viuēdo p̄ire. ne qui ad hoc
eligiť. vt alioꝝ culpas corrigat. qđ re
secare debuit. ipse ꝯmittat. hīc inde se
ꝗ qui p̄sunt circumspiciant vt ⁊ sibi
⁊ subditis viuant. vt ⁊ bonum qđ faci
unt intra sinum mentis abscondant ⁊
tñ ex eo ad p̱fectū seq̄ntium exempla
recte op̱ationis imp̱ciant. vt subdito
rum culpas aīaduertentes corrigant.
nec tñ per vim eiusdem aīaduersionis
intumescāt. vt quedā leuiter correpta
tolerent. nec tñ discipline vincula ea/
dem lenitate soluanť qua dissoluant ⁊
quedam tolerando dissimilent. nec tñ
ea crescere dissimilando p̱mittant. la
boriosa sunt ista ⁊ nisi dina gratia fulti
at. ad custodiendū difficilia sunt. Vñ
magnope curandū est. vt qui regēdis
hoīb̓ p̄ferť apud se in secretario cor/
dis in cathedra presideat humilitatis
cūq̱ iudicanti ei a ceteris foris assisti
tur. vigilanti oculo incessanter aspici
at. cui qñq̱ iudici ipse de his iudican
dis assistat. ⁊ quāto nunc ante eū quē
non videt sollicitius trepidat. tāto eū
cū viderit securior cernet. Penset er/
go q̄ qui ad satisfaciendū districto iu
dici de sua tantūmodo aīa fortasse vix
sufficit. ⁊ ad regendū subditis preest.
reddendo rōem tp̱e iudicij quomodo
apud districtū iudiceȝ ille sufficiat vt
ita dicam. qui regere tot solus aīmas
habet Que nimiꝝ cogitatio si assidue
mentem excoquit. omnem sup̱bie tu/
morem premit. ⁊ rector p̱uidus tāto
iam neq̱ rex apostata neq̱ dux impi/
us vocabiť. quanto ei cogitatiōe soli/
cita potestas que accepta est nō honor
sed onus estimať. nam cui esse iudicē
libet. huic tñ iudicem videre non libet
numerari eñ culpe nequeunt. que ha/
bende potestatis amore p̱petranť Tūc
solum vero potestas bene regiť. cū non
amando sed timendo retineť. que vt
ministrari recte valeat. oportet primū
vt hanc non cupiditas sed necessitas
imponat. Potestas autē nec formidi
ne debet deseri. nec ex libidine ample/
cti. Ne in peius quis quasi ex humili/
tate superbiat. dum diuine dispensati/
onis ordinem fugiendo contemnat.
aut eo iugum superni rectoris abijciat
quo eum super ceteros primatus regi
minis delectat. Potestas ergo cū p̱ci
pitur. non ex libidine amāda est. sȝ ex
longanimitate toleranda. vt inde tūc
ad iudiciuȝ salubriter laus fit. vñ nūc
ad ministeriū patienter innotescit. hec
greg. X Qūo aūt verus p̄latus
ac rector circa subditos sibi cōmissos
se habere debeat Idem beatus grego.
xxvj. moraľ. sic dr. Summus itaq̱ lo
cus bene regitur. cū is qui preest vitijs
potius q̄ȝ fratrib̓ dominať Cunctos
quippe natura equales genuit. Ut aūt
alijs ad regendū alij ꝯmittāť. nō eos
natura sȝ culpa preponit al's postponit

A vitijs aūt debent rectōres erigi. quorum etiam causa preferunt. et cum delinquentes corrigant. sollicite attendant vt per disciplinā culpas quippe iure potestatis feriant. sed per humilitatis custodiā equales seipsos fratribꝫ quos corrigant agnoscant. Quis plerumqꝫ dignū etiam est vt eosdē quos corrigimus tacita nobis cogitatione pferamus. illoꝝ namqꝫ per nos vitia discipline vigore feriunt. in his vero que ipsi pmittimus ne verbi quidē ab aliquo inuectione laceramur. tanto ergo apud deū obligatiores sumus quā to apud hoīes inulte peccamus. Disciplina aūt nostra subditos tanto diuino iudicio liberiores reddit. q̄nto hic eoꝝ culpas sine vindicta non deserit. Seruanda est itaqꝫ in corde humilitas et in opere disciplia. atqꝫ inter hec sollerter intuendū est ne dū immoderatius custodit virtus humilitatis soluant iura regiminis. et dum prelatus quisqꝫ plus se q̄ deceat deijcit. subditoꝝ vitam stringere sub discipline regimine non possit. Teneamus ergo exterius qd̄ p alioꝝ vtilitate accepimus Teneamus interius qd̄ de nostra estia tione sentimus. sed tn̄ decenter quibꝫdam erūpentibꝫ signis tales nos apud vos esse ipsi etiā qui nobis commissi sunt non ignorent. vt de autoritate nostra qd̄ formident videant. et de humilitate qd̄ imitent agnoscant Seruato aūt regimine ad cor nostꝝ sine cessatō ne redeamus et psideremus assidue q̄ sumus equaliter cū ceteris conditi nō q̄ temporaliter ceteris prelati. Potestas enim quanto exterius eminet. tanto interius debet premi ne cogitatōē vincat. ne in delectatōem sui animum rapiat. ne iam sub se mens eā regere non possit cui se libidine dn̄andi supposuit. Bene dauid regni potentiā regere nouerat. qui elationem eiusdem potentie semetip̄m premendo vicerat dicens. Dn̄e non est exaltatū cor meum. quiqꝫ in eiusdē humilitatis augmento subiunxit. neqꝫ elati sunt oculi mei. atqꝫ addidit. Neqꝫ ambulaui in magnis. qui adhuc semetip̄m subtilissima discutiens inquisitōē ait. neqꝫ in mirabilibꝫ super me Omnesqꝫ etiam cogitationes a fundo cordis exhauriens subiungens ait. Si nō humiliter sentiebam sed exaltaui animā meam. Ecce humilitatis hostiā ab intimo cordis oblatam sepe replicat. et iteꝝ atqꝫ iteꝝ pfitendo non cessat. eamqꝫ multipliciter loquēs iudicis sui oculis ostē tat. Quid est hoc et quō istud sacrificium deo placere cognouerat. q̄ in pspectu eius tanta iteratōē vocis immolabat. nisi q̄ vicina esse superbia potentibus solet. et pene semp rebꝫ affluentibus elatio sociat. Et qꝛ sepe honoris abundantia duriciam dat tumoris. mi mirꝫ est veꝝ nisi cū in sublimiū cordibꝫ regnat humilitas moꝝ. Unde pensandum est qꝛ potentes quiqꝫ cum humiliter sapiunt culmen extranee et q̄si longe posite virtutis attingūt. et recte hac virtute dn̄m quantotius placant. qꝛ illud ei sacrificium offerunt qd̄ poteres vix inuenire pn̄t. Subtilissima naqꝫ ars viuendi est culmen tenere. gloriā reprimere. esse quidē in potentia. s; potentē se esse nescire. Recte itaqꝫ de talibꝫ dr̄. Deus potentes non abijcit cū ipse sit potens. Deus quippe imitari desiderat. qui fastigiū potentie alienis intentus vtilitatibꝫ nō suis laudibus inflatus admīstrat. qui p̄latus ceteris pdesse appetit non pesse Tumoris nā qꝫ elatio non ordo ptāris in crimine ē Potentiā deus tribuit. elationē vero potentie malicia nr̄e mentis inuenit. Tollamus ergo q̄ de nostro ptulimus

⁊ bona sunt que deo largiente possidemus. hec greg. Omnis ergo homo cuiuscunq; conditionis siue sit platus siue subditus siue religiosus siue secularis huic piculoso vitio resistere studeat. ⁊ ipsam superbiam mox vt oriri ceperit abscindere festinet. ne dum negligenter admittitur ipsa vsu in corde roboretur. Ad hoc hortatur beatus greg. xxiiij. moral. sic dicens. Vitium supbie ab ipsa mox radice secandum est vt cum latenter oritur tunc vigilanter abscindatur. ne vsu roboretur. Difficile enim quisq; in se inueteratam supbiam deprehendit. quia nimirum hoc vitium quanto magis patimur tanto minus videmus. Sic quippe supbia in mente sicut in oculis caligo generatur. quo hoc se lacius dilatat. eo vehementius lumen angustat. Paulisper ergo elatio in precordijs crescit. ⁊ cum se vastius extenderit. oppresse mentis oculum funditus claudit. vt captiuus animus elationis typum pati possit ⁊ tamen id quod patitur videre non possit. hec greg. Et nisi tumor elationis statim cum in corde oritur suffocetur. coram deo omne meritum nostre actionis extinguitur De quo idem beatus grego. xxvj. moral. sic dicit. Ante subtile veritatis examen. securi omnino non sumus. si etiam humano iudicio quod in nobis reprehendi debeat. non habemus. Nam plerumq; negligentius cogitantes elatione pulsamur. quam tamen tacentes premimus. sed tamen nisi retractione concita tumor occultus in ipso cubili cordis in quo oritur suffocetur. coram districto iudice omne meritum actionis nostre extinguitur. Hinc ergo pensandum est illa cordis elatio. quanta animaduersione damnabitur. que vsq; ad audaciam vocis nutritur si neq; hec est excusabilis. que in corde latenter oboritur. Considerandum quoq; qualis intrinsecus regnet. que eo vsq; seruata est vt etiam foras erumpere non erubescit. hec gre. ¶ Sciendum etiam quod quatuor sunt species supbie. Prima est cum homo a se ipso estimat habere. quod habet. Secunda si desup datum credit suis meritis hoc se accepisse putat. Tercia cum iactat se habere quod non habet Quarta quando ceteris despectis singulariter vult videri. hos quatuor modos tangit beatus gregorius. xxiij. moral. sic dicens. Quatuor quippe sunt species quibus omnis tumor arrogantie demonstratur. Cum aut bonum a seipsis habere se estimant. aut sibi datum desup credunt. sed pro suis hoc meritis se accepisse putant. aut certe cum se iactare ceperint. de his que non habent. aut despectis ceteris singulariter videri appetunt. bonum habere. quod habent. hec greg. ¶ Sunt etiam secundum beatum bernardum. xij. gradus supbie. Qui sunt curiositas. mentis leuitas. inepta leticia. iactantia. singularitas arrogantia. presumptio. peccatorum defensio. simulata confessio. rebellio. libertas peccandi. consuetudo peccati. Numerus istorum sic accipitur. homo per supbiam deo iniuriatur. cui debet esse subiectus. homini cui debet esse par. ⁊ homini cui debet esse inferior. Sex primi gradus determinantur secundum iniuriam proximi. cui debet esse par. Quatuor alij secundum iniuriam que fit homini superiori. Duo vltimi determinantur proprie quantum ad iniuriam. que deo immediate fit. hoc ideo dicitur quia superiores gradus in deum redundant. sed mediante proximo Gradus autem vocantur quia a minore fit pgressio ad maius. primus enim malus. secundus peior. ⁊ sic ascendendo inuenitur quod vltimus est pessimus. Unde iniuria que est respectu paris est minor. illa vero que est respectu superioris est maior. sed illa que est respectu dei est maxima. propter quod ⁊ taliter

isti gradus ordinant. Notandum etiam q iusticia iuncta superbie peccato iuncta humilitati superatur. quia vitiu superbie ab ipsis celis pt deprimere. humilitas vero de abisso reatuum potest hoiem sublimare. De hoc criso. sup illo verbo Descendit hic iustificatus in domu suam ab illo. sic dicit. Geminas aurigas et duas bigas i stadio positas sermo pns ponit. in altera quidem iusticiä cum superbia. in altera peccatum et humilitatem. Et vides bigä peccati q superat iusticiä non proprijs viribus. sed humilitate coniuncta. illam vero devictam non fragilitate iusticie. sed mole et tumore supbia. nam humilitas sicut propter sui eminentiä peccati pondus supat et saliens attingit deu. sic supbia ob sui molem de facili iusticiam deprimit. Unde fastus superbie ab ipsis celis potest deprimere. humilitas vero et de abisso reatuu hoiem sublimare. Si ergo iuxta debita humilitas tam facile currit vt superbiä iusticie transeat. si iusticie coniunxeris eam quo nö ibit. Assistit enim tribunali diuino in medio angelorum cum fiducia multa. Rursus si fastus coniunctus iusticie eä deprimere potuit. si coniunctus fit pctö in quantam detrudet gehennam Hoc dico nö vt negligamus iusticiä. sed vt fastu vitemus. hec cris. Omnes ergo fideles studeant vitare vitium supbie. et spes et gradus eiusdem peccati. quia ipsa potuit angelos decipere. quanto magis et fragiles hoies valet corrumpe. et in pditionē adducere. Nam supbia ex angelis demões fecit. humilitas vero sanctis angelis similes reddit. Ad hoc hortatur beatus grego. sic dicens. Uitanda est nobis superbia que etiä angelos valuit decipe. quanto magis et homines dissipare. Superbia ex angelis demones facit. humilitas aut sanctis angelis similes reddit. hec greg. Unde valde est misey ac stultum q homo cum sit puluis et cinis et post paululu in puluerem sit redacturus psumit se in corde suo per vitium supbie super alios eleuare. Tales quippe hoies sic mēte elatos obiurgat beatus bernar. sic dicens Quid supbis cinis et puluis cuius cöceptus culpa. cuius nasci miseria. viuere pena. mori angustia ē. Cogita vnde venis et erubesce vbi es. et ingemisce quo vadis et contremisce. hec bern. Ergo vnusquisqz sapiens ac timens deu studeat et conet resistere vitio elatōnis et superbie ne contingat eum pati periculum anime sue. Filius

Post explanatōem factam de peccato superbie. nunc de vana glia cupio edoceri. Et primo quid sit vana gloria.

Capitulu. .VI. Pater.

Uana siue ianis gloria est inordinatus motus animi quo quis desiderat propriam excellentiä. vt alios suo honore precellat. ¶ Est aut differentia inter supbiam et vanä gloriä. quia licet vtrobiqz sit appetitus proprie excellentie. tñ superbo apparet sibi magnus intra. sed vaniglorius appetit in ore aliorum apparere plaudem ab extra. Qui igit seruire deo desiderat. bonu qd agit p hoc non hoibus sed ipsi dño placere studeat. De hoc dt beatus greg. Qui bona agit et p hec nö deo sed hoibus placere cupit. intentionis faciē deorsum premit. ille eni solu mö deo seruit qui studio placendi deo bonu qd exhibet facit. hec greg. Quicquid ergo boni homo fecerit causa vane glorie eterna dei mercede se priuat teste beato ilxro. qui dt. Quicqd egerimus cä vane glorie. hec merces tua. si humanä laudē querimus diuinä amit

timus. Dicit et beatus augu. Studendum est. ut bene viuamus. sed a laude hoim cauendu. si hic laus querit. illic remuneratio amittit. hec ille Est mirandum q sunt nonnulli religiosi. qui post contemptum auri et argenti suam paupertatem prouili precio. hoc est vana gloria venale faciunt. de hoc dt beatus bernardus. Mirum est vt qui aurum et argentu contempsimus. et neglectis illis gloriosis. sordibus intumescimus et thesauru paupertatis vili precio populari aure venalem facimus. hec bern. Nemo ergo querat laudari in vita ista. sed ois gloria vniuscuiusq religiosi intus in conscientia debet esse. no extra Ad hoc hortat beatus bern. etiam quibusda aspis verbis sic dicens Fratres nemo vestru velit laudari in ista vita. quicquid fauoribus captas. qd ad deu non retulis ipsi furaris. vnde tibi gloria putrida puluis. Quid nequius seruo vsurpanti sibi gloriam domini sui. propterea ois gloria sanctorum intra nos foris est. hec bernar. Unde fugieda est vana gloria qr sicut vermis ligna corrodit. sic hoc viciu aiam corrodit et consumit. Na ingrediendo corda que intus sunt bona aufert. teste crisostomo qui dt. Sicut vermis lignu corrodit. et erugo ferrum ita vana gloria nutrientem se pdit aiam. ideo multo studio opus est vt hanc destruamus passionem. nam occulte ingredit cor. et omnia que intus sunt insensibiliter aufert. hec crisostomus. Cum igit pulsatur aliquis vana gloria. ad memoriam reducat mala acta. que contra dominum fecit. et recognoscat se puluere esse. et eo citius hec viciosa pestis in corde conquiescet Und beatus grego. Cum bona fratres agitis. semp ad memoriam acta mala reuocate. vt dum caute culpa agnoscit. nunq de bono opere animus leuet. Und etiam beda. vicium vane glorie melius caueri non potest. q vt ad consciās nostras redeamus. nosq puluere esse consideremus. et si quid boni nobis inesse deprehendimus. non nobis sed deo ascribamus. hec beda. Unde bonum opus qd agimus et abscondendum est propter viciu vane glorie. et tn aliqn publicandu. propter edificationem aliorum. qd suadet beatus ambrosius sic dicēs Bona nostra que agimus et propter timorem vane glorie aliquando debemus abscondere. et propter aliorum vtilitatem nonnunq palare. hec ambrosius. Ille nanq qui iam humilitate firma fundatus est. debet aliis qd agit propter edificationem palare illi vero qui adhuc vexant amore vane glorie bona sua opera in occulto agant. ne mercedem propter huiusmodi vanitatem pdant. vnde ysidorus Ille debet publicare bonu qd agit qui pfecta humilitate fundatus est nulla iam elatione contingit. nam is qui se intelligit amore adhuc laudis pulsari facta bona in occulto agat. ne forte qd egerit pdat. Interdu namq etia viri sancti tangunt elatione. sz ab huius surreptionis malo humilitatis compunctione purgant. hec ysido. Si igit vt dt crisosto. in alicuius cor cogitatio vana ascēdit desiderans apparere hoibus. aia aut intelligēs contradixerit. ille non propter homines fecisse videtur. qr qd cogitauit passio carnis est. qd elegit iudiciu rōnis est. hec crisosto. Dicit beatus fulg. In operibus bonis si te laudet humana lingua. tu laude a solo deo desidera. sic fiet vt du laudem ab hoibus no quesieris deus laudet in opibus tuis Et notandu q vana gloria faciliter contemnit. dum non offertur. cum vero oblata fuerit difficulter ei resistitur. teste beato augustino qui sic dicit. Facile est laudem non cupere. dum non negatur.

difficile tamen est ea non delectari cũ offertur. hec augu. Ueruntamen ꝓpter tales incursus seu temptatões vane glorie bonũ opus siue sit predicatio si ue q̃cunq̧ aliud per qḋ ꝓximus edifi cari potest non est obmittendũ. sed hu iusmodi vitio cum mentẽ pulsauerit. fortiter est resistendũ. q2 repugnando ⁊ resistendo quibuscũq̧ vitijs merces a deo copiosa acquirit̃. De hoc dicit petrus damiani. Oportet vt dum ani maꝝ fructus per predicatõnem acqui rit̃. non humana laus. non aliqua ho noris reuerentia mentis intentõe que rat̃. ꝙ si vltimo oblatus honor volenti bus nobis ingerit̃. necc̃arium est vt in pauimento cordis sub districto disci pline pede calcet̃ ⁊ velut venenatus ser pens in seipso suggestionis capite ictũ sentiat. ne nos qḋ absit in extremo bo ne opationis calcaneũ mordere presu mat. Nec tñ ob id est animaꝝ vtilitas deserenda. sed vt reuera strennui bella tores dũ nosmetipsos humilitatis cli peo ab iniecto elatõis telo ꝓtegimus. ꝓximos nostros ad fortiter agendum sancte exhortatõnis vocib9 excitemus Sic nimiꝝ nobis duplex merces acq̃ ritur dũ ex ipso caritatis officio quod pie ꝓximis nostris impendimus. belli cus labor orit̃ quẽ repugnando vinca mus. nã quo valentior ictus impingi tur eo nobis locupletius peracta victo ria premiũ cumulat̃. hec petrus dami. Qḋ igit̃ dictum est de predicatiõe. sic de omnib9 virtutib9 accipiẽdum est ꝑ quas ꝓximus potest edificari. Notan dum etiã ꝙ pia corda cum se laudari intelligunt de his que ipsi non habent nequaq̃ ꝯsentiunt. cũ vero laudant̃ de bono qḋ forte habẽt. toto tñ nisi huius modi fauorẽ a se repellere student Unñ beatus bern. de hoc dĩ. Qui humanas laudes pfecte ꝯsueuit ꝯtemnere. cuz se laudari percipit de eo quod in se nouit nõ esse. nullatenus acquiescẽs illud si bi ꝯmemorat. Cũ vero laudari se ꝯpe rit de bono qḋ se fortasse habere ꝯgno scit. nihilominus quantũ in se est scu to veritatis curat a se repellere iaculũ fauoris dans gloriã deo ⁊ dicens. grã dei sum id qḋ sum. hec ber. Laborem9 igit̃ vt bona opa exerceamus. nec ta men per illa fauorẽ hoĩm requiramus sed soli deo qui est inspector cordium placere studeamus. nec de nostris vi rib9 presumamus. ne forte hoc qḋ ab illo accepimus amittamus. Bonũ eti am qḋ ab ipso habemus caueamus ne per nostrã negligentiã perdamus. Il lud vero qḋ nondũ habemus rogemus humiliter vt habeamus. Ista ꝯmemo rat beatus augu. sic dicens. Frẽs qua les haberi volumus in laude hoĩm. ta les in operib9 esse studeamus. nec ĩdo bonos nos existimemus si boni ꝑdica mur sed nos potius nostro ⁊ nõ alieno iudicio discernamus. nemo eñ meli us potest scire quis sit q̃ ipẽ qui sibi cõ scius est. Et quidem beatus est qui lau des hoĩm trãscẽdit. ⁊ id solũ cũ recte viuit intuet̃. ⁊ ei placere nitit̃ q̃ ꝯsciẽ tie solus inspector est. de cuius ꝯscien tie puritate q̃cquid ꝓcedit tanto ẽ lau dabilius q̃to laudes hoĩm nõ affectat Uñ nihil de nobis tã q̃ de nr̃is ꝓprijs virib9 ꝑsumamus. ne nĩm facientes qḋ ab illo est etiã qḋ accepimus amit tamus Magis etiã cogitare debemus quid nobis desit. q̃ quid nobis assit. Qḋ habemus caueamus ne ꝑdamus qḋ nõdũ habemus supplicemus vt ha beamus. In quãtũ minores sumus no bis cogitandũ est non in quantũ maio res. hec aug. Sciendũ etiam ꝙ sunt nonnulli qui de sciã seu intelligẽtia q̃ uis bona opa non faciant solent se in mente eleuare. Et sunt nonnulli quos

quidem scientia non eleuat sed tñ bona opatio quã exercẽt exaltat Et sunt nonnulli quos ꝓpria opatio nõ extollit sed tñ cũ laudari ab hominibꝫ ꝓ bona opatione quã exercent ceperint. deuicti fauoribꝫ hoĩm se quasi magnos in sua cogitatione estimant. atq3 mentis oculos in transitorium fauorem defigunt. Sunt etiam nõnulli. qui cũ foris ꝓ suis bonis actibꝫ audiũt se ꝯmendare. intus in corde quandã pnitiosaꝫ elationẽ ex hoc ꝯcipiunt. ⁊ q̄uis de fauore hoĩm in aĩmo gaudeant. non tñ se extra ostendendo effundunt Et sunt nõnulli. quos ita laus vane glorie inflat vt etiam ad verba elationis pertrahanẜ. q2 dũ vane glorie eoꝝ mens nõ reluctaẜ. ad hoc vsq3 pducunẜ. vt ipsimet hoc laudent qđ faciunt. vnde magno metu ac circũspectione opus est. vt nunq3 nostra mens de suis laudibꝫ coram hominibꝫ vel etiam tacita leteẜ ne mercede eterna apud dominuꝫ pro suis bonis opibꝫ priueẜ Sed superba mens etiam cũ de ea falsa bona dicuntur exultat. q2 non apud deuꝫ qualiter viuat. sed apud homines q̄liter innotescat excogitat. At contra cor veraciter hũile. bona que de se audit aut minime recognoscit. vel q2 falsa dicunẜ metuit. aut certe si adesse ea sibi veraciter scit formidat. ne ab eterna retributione sint pdita quando hec considerat hoĩbꝫ diuulgata. vnde plerũq3 agiẜ. vt sicut iniustus de laude polluitur. ita vir iustus audita sua laude purgetur. Ista oĩa iam p̄missa ⁊ quedã alia tangit beatus grego. xxij. moraẜ. sic dicẽs Sciendũ ꝙ sunt nõnulli. qui in elationẽ corruunt. qui p subtilem intelligẽtiam que nõ faciunt bona cognoscũt. Et sunt nõnulli quos intelligẽtia quidem non eleuat. sed habita opa exaltant. qui dũ actiones respiciũt. apud mentem suam sibi ceteros dedignãdo postponunt Et sunt nõnulli quos nec opatio ꝓpria extollit. sed cum laudari ab hoĩbꝫ ꝓ hac eadem opatione bona ceperint. ipsi hoĩm fauoribꝫ deuicti q̄si magnos se quosdã in sua cogitatione ꝯspiciunt. atq3 cordis custodia dissoluunẜ. q2 semetipsos nescire incipiunt. dũ mentis oculos in transitoriuꝫ fauorẽ defigunt. Sic aũt ꝓfectus est hoĩm. sicut incrementũ ꝯspicimus eẽ arbustoꝝ. Uis quippe future arboris in semine est. postmodũ in ortu. ad extremũ pduciẜ in ramis. Sic nimiruꝫ vniuscuiusq3 virtus ꝯualescit opantis seminaẜ namq3 intelligentia. oriẜ in opatione. atq3 ad vltimũ ꝯualescit vsq3 ad ꝓfectus magni latitudinẽ. Sed cũ quẽq3 sua intelligentia extollit. poterat in semine putrifieri Cũ vero post opationem bonã elationis peste corrũpitur. quasi iã orta siccaẜ. Cuꝫ aũt nec opatio corrũpit. sed ex crescente magnitudine dũ fauor laudantiũ sequitur. atq3 a statu suo bene opandi aĩm euertit. linguaꝝ vẽtos arbor ptulit. ⁊ oẽ qđ ĩ ea robustũ excreuerat. tẽpestas fame radicitus euulsit. quo eñ arbor alti? ad supiora surrexerat. eo vẽtoꝝ viui velxmẽtius sẽtit. q2 quo q̃s ĩ bõa opa attolliẜ. eo ampliori ab ore laudantiũ flatu fatigaẜ Si adhuc itaq3 arbor in semine est. metuendũ est. ne ipa sciẽ cognitio putrefiat Si aũt ad virgultũ pdũt curandũ est. ne hãc manus elatõis tangat. atq3 a viriditate sue actõis arefiat Si ãt valẽre labore etiã ad alta se subleuet. valde formidandũ ẽ. ne hãc ad motus laudis vẽtus grauior radicitus euellat D Sed inter hec sciendum est quia ne immoderatis laudibus erigamur. plerumq3 miro rectoris nostri moderamine etiam detractionibꝫ lacerari permittimur. vt cũ nos

vox eleuat. lingua detrahentis humili
et. q2 ꝛ arboꝛ sepe que vnius venti im-
pulsu ita impellit᷑ vt pene iam erui pos
se videat᷑. alterius venti flatu erigitur.
ꝛ que iam ex ꝯtrevna inflectõnem ꝑtu
lit. ab alia ad statũ redit. Unde ꝛ illa
arboꝛ alte radicata quasi inter aduer-
santes ventos fixius steterat qui dice-
bat. Per gloriã ꝛ ignobilitatẽ. per in
famiã ꝛ bonam famã. Sepe aũt laus
bene agentis aurib⁹ insolenter admo-
ta dũ foris sermonib⁹ perstrepit intus
quandã mentis ꝑniciosam elationis
tempestatez gignit. sitqꝫ ad hoc ꝙ ani-
mus qui de humanis fauoꝛib⁹ gaudet
non facile exterius extendat. si tñ cor-
ruptionis vim non tenuerit exterius
sentiat. Et sunt nõnulli quos ita laus
inflat vt vsqꝫ ad verba elationis pertra
hat. q2 inconsiderata mens dum tran
sitoꝛio fauoꝛe non remitit᷑. adhuc vsqꝫ
pertrahit᷑ vt laudet ipsa qꝺ facit. Qui
dam vero vt prediximus hoc ipsum pa
tefacere ꝙ eleuant᷑ erubescunt. atqꝫ au
ditui sui pꝛeconijs extollant᷑. sed tam̃
vsqꝫ ad elationis verba non exeunt. ꝛ
gaudere in talib⁹ non ostendunt vel cu
stodiunt. Magno ergo metu ꝛ circũ-
spectione opus est ne mens nostra vn-
qꝫ de suis laudib⁹ tacita letet᷑. Quisq̃s
enim fame sue magnitudinẽ cõspicit.
sibi in occulto mentis gaudium facit.
cui iste nisi autoꝛi suo se ꝑtulit cuius do
num vt bene operet᷑ percipit. ꝛ tamen
in eius mũere de gratia sue laudis hi
larescit. Despecto em̃ honoꝛe sui cõdi
toꝛis semetipsum plus amare ꝯuinci-
tur cuius pꝛeconijs letat᷑. Quãuis nõ
nunqꝫ etiã sancti viri de bona sua opi
nione gaudeant. sed tamen per hãc ad
melioꝛa ꝓficere gaudẽtes pensant. nec
iam de opinione sua. sed de ꝓximoꝛuz
gaudẽt vtilitate. q2 aliud est fauoꝛes q̃
rere ꝛ aliud de ꝓfectib⁹ exultare. Qua
in re necc̃ est vt cum audientiũ vtilita-
ti non ꝓficit. mentẽ nrãm fama lauda
bilis non eleuet sed fascinet. Cũ enim
humane lingue attestatõne laudamur
occulta pulsatõe requirimur q̃d de no
bis sentiamus. Suꝑba em̃ mens etiã
cũ de ea falsa bona dicunt᷑. exultat. q2
non apud deũ qualiter viuat. sed apꝺ
hoĩes qualiter innotescat excogitat.
Judiciũ enim de se omnipotẽtis dei de
ficiens. ꝛ solummõ hoĩm quotiens in
ter auditas laudes attollit᷑ aduertit iu
diciũ. At ꝯtra si coꝛ veraciter humile ẽ
bona que de se audit minime recogno
scit. ꝛ q2 falsa dicant᷑ metuit. aut certe
si adesse ea sibi veraciter scit. eoiꝑo foꝛ
midat ne ab eterna dei retributõe sint
perdita. q2 hec ꝯsiderat hoĩbus diuul-
gata. Precauet qꝫ vehementer ne spes
futuri muneris in mercedẽ ꝑmutetur
transitoꝛij fauoꝛis. q2 ex re agit᷑ vt ele
ctoꝝ animus magno laudũ suaꝝ igne
cruciet᷑. atqꝫ ab omni toꝛpoꝛis sui rubi
gine meroꝛe cogitationis excoquitur.
cauta em̃ ꝯsideratõne trepidat. ne aut
etiã de his in quib⁹ laudat᷑ eleuetur. ꝛ
sibi ꝯpetens pꝛemiũ ꝑdat. Unñ plerũqꝫ
fit vt sicut iniustus de laude polluit᷑. ita
vir iustus audita sua laude purget᷑. nã
dũ bona que agit ab hoĩbus ꝓferri co
gnoscit. subtile ꝯtra se vt dictum est ex
tremi iudicij examen metuit. ac trepi-
dus ad ꝯsciam recurrit. ꝛ quicquid il
li inest repꝛehensibile coꝛrigit. dũ em̃
bona sua innotuisse foꝛmidat. subtilẽ
secuturũ examinis sñiam ꝑtimescens.
si que in se mala occulta sunt amputat
Pauet nãqꝫ si saltẽ talis deo non ostẽ
ditur. qualis ab hominib⁹ putat᷑. ꝛ ne
qꝫ ꝯtentus est. vt in quo potuit innote
scere. in hoc debeat remanere. iã em̃ de
bonis suis quasi retributõez sibi factã
estimat. nisi eis ꝛ alia que ab hominib⁹
nesciunt᷑ adiungat. hec grego. E

Unde devoti viri ut vane glorie resistere valeãt ad seipsos redeũt. et quicqd sibi mali inesse cognoscunt sibimetipsis ascribunt. Quicquid vero boni in se esse deprehendunt. divine gratie donum hoc eẽ recognoscunt. qui et premendo et subsequendo concessit eis bonum opus facere quod volunt. Qd idem beatus grego. affirmat dicens sic Sancti etenĩ viri sciũt post primi parentis lapsum de corruptibili stirpe se editos. et non virtute ppria sed preveniente supna gratia ad meliora se vota cõmutatos et quicquid sibi mali inesse cognoscũt meritum. quicquid vere boni in se cõspiciunt immortalis gratie cognoscũt donuz. eiqz accepto munere debitores fiunt qui et preveniendo dedit eis bonuz velle quod voluerũt. et subsequendo dedit bonũ posse qd volunt. Unde auctoris gratiã ille negare cõvincit quisquis sibi tribuit. quod opat. Liquet enĩ ille qz illum negat cuius despecta gratia sibi vires boni operis arrogat. et est iniquitas maxima. qz omne peccatum qd ex infirmitate est. spem nequaqz pdit. qz a superno iudice veniam requirit. Presumptio aũt virtutis pprie tanto gravius in desperatione est. quanto lõgius ad humilitatem respicit Cũqz vires sibi tribuit opis. ad adiutoriũ nõ recurrit auctoris. fitqz ut eo gravius peccator pareat. quo et ipm hoc qz peccator est ignorat. Hec grego. De hoc etiam p salomonem dr. Sicut pbatur in cõflatorio argentum et in fornace aurum. sic pbat homo ore laudantis qd beatus grego. xxvj. moral. exponit sic dicẽs. Laus quippe sua suos cruciat. Iniquos exaltat. sed iustos dũ cruciat purgat iniquos dũ letificat. reprobos monstrat. Isti enĩ sua laude pascunt. qui auctoris sui gloriã nõ requirũt. illi auctoris sui gloriam querũt. qui sua laude cruciant. ne non sit intus quod foris dr. ne si est etiã quod dr ante dei oculos ipis favoribus evacuet. ne humana laus robur mentis emolliat. atqz in sui delectatõne prosternat. et que adiumentum debet esse augendi opis iam retributio fit laboris Cum vero sua preconia in dei laude tendere sentiunt ea etiam desiderabiliter amplectunt. Scriptum quippe est sic videant opa vestra bona ut glorificent patrẽ vestrũ etc. via3 ergo hominibus se faciũt. quotiens in se aliquid qz cognoscat ostendunt. qz non studẽt in se humana3 laudem figere sed querunt p eam melius ad auctoris gloriam transire. Arrogãtes aute3 humanis laudibus mollia corda prostituunt. qz suis moribus eorum punt. hec grego. Et notandum diligẽter qz malignus spũs cum pro carnali aliqua vanitate mentẽ per vanam gloriam pulsaverit. et repulsus fuerit. statim sub virtutis specie resistente3 acre pugnantem animum temptare solet. nam quem non potest sub specie splendide vestis suggerende vanã gloriam decipere. pro vili et inculta veste laborat illam inferre. Et quem non potest per honorem deijcere humilitate ptendit supplantare. Quos etiam non põt p scientiam et locutionẽ extollere. per gravitatẽ et taciturnitatem solet psternere. nam si quis ieiunat in pala3 gloria vanitatis pulsat. Si vero illud cõtemnendo glorie cã cõtererit. eodem vitio elationis obtunditur. Et quanto quis vitaverit mundum amplius. tanto eũ acrius insequit. De hoc et de huius vitijs dicit Cassianus in quadam collatione patrũ sic F Certamen est nobis habendum contra spiritum xenodoxie multiformem atqz subtilẽ. tantoqz est perniciosior ad conflictum quanto obscurior ad cavendum.

Qui cum ꝑ elatõne pulsauerit mentẽ ⁊ fuerit repulsus. rursus priori habitu personaq; mutata sub virtutum specie victorem iugulare temptat. ex omni parte occurrẽs ⁊ in habitu ⁊ in forma. in incessu. in voce. in opere. in vigilijs. in ieiunijs. in oratione. in remotione. in lectione. in scĩa. in taciturnitate. in obedientia. in humilitate conatur. nam cui sub specie succincte vestis ac nitide xenodoxiam non potuerit generare per squalida ⁊ inculta conatꝰ inferre. quem non põt per honorẽ deijcere per humilitatẽ supplantat. quem scientie ⁊ locutionis ornatu nequiuit extollere. grauitate taciturnitatis elidit. Si ieiunet in palã gloria vanitatis pulsatꝰ Si illud ꝯtemnende glorie cã ꝯtexerit. eodẽ vitio elationis obtunditꝰ. ne vane glorie ꝯtagio maculetꝰ orõnes ꝓlixius sub fratꝝ vitat celebrare ꝯspectu. ⁊ ꝙ eas laterer exerceat non effugiet aculeos vanitatis. In solitudinem quoq; moraliũ cunctoꝝ ꝯsortia glorie cã fugientẽ persequi non desistit Quãto quis vitauerit mundũ amplius tanto eũ acrius insequitꝰ. Hanc multiformem bestiam tali remedio poterimus euadere. vt cogitantes quia dñs dissipat eoꝝ ossa qui hominibꝰ placent primitus nihil inanis glorie capiẽde gratia nos facere ꝓmittamus. Deinde ea que bono initio fecerimus obseruare. ne laboꝝ nostroꝝ fructus post irrepẽs morbꝰ euacuet. ⁊ ea que nos pñt inter ceteros etiã reddere notabiles ac veluti solis facientibꝰ laus apud hoĩes sit ꝯquirenda vitemus. Consideremus non solũ fructũ laboꝝ nostroꝝ nos penitus amissuros quoscunq; xenodoxie ꝓposito fecerimus. sed etiã reos magni criminis factos eterna supplicia velut sacrilegos soluturos vtpote qui ad iniuriam dei opus qđ eius obtẽtu nos oportuerit agere. hominũ gratia maluimus exercere. hec cassianus. Sciendũ etiam ꝭm ysaac abbatis dictum ꝙ quibꝰ mundus mortuus est hi sustinent aduersitates. quibꝰ mũdus est viuus hi nequeũt iniuriã sustinere. sꝫ vana gloria moti ira turbantꝰ. seu etiam tristicia occupantꝰ. hec ysaac. G Notandum etiam ꝙ inanis glorie he sunt filie. videlicꝫ. inobedientia. ꝯtentio. iactantia. pertinacia. nouitatũ presumptio. arrogantia. insolentia. ꝯtumacia. irreuerẽtia. ypocrisis. H Primo aũt inobedientia est suo prelato ĩ iniunctis nõ obedire ne inferior videatꝰ. qđ fieret si faceret mandatũ. I Contentio est velle vincere cũ clamore. ⁊ ꝑ hoc apparere. K Iactãtia est qua quis enumerat bona sua vt laudabilis appareat. L Pertinacia est que dictũ vel factũ suũ malũ defendit ne errasse videatꝰ. M Nouitatũ presumptio ẽ qua quis noua dicit vel inuenit vt laudetꝰ N Arrogantia est animi motus quo mouetur quis ad iactandũ se habere qđ non habet O Insolentia est que extra cõmunem vsum quasi ceteris despectis. verba. facta. habitũq; specificat P Contumacia est autoritati maioris ex ꝯtemptu obuiare. Q Irreuerentia est debitam reuerentiam maioribꝰ denegare. R Ipocrisis autẽ est que querit hominibꝰ in exterioribꝰ apparere. Sed quia hoc vitio videlicet ypocrisi multi temptantꝰ ⁊ decipiuntꝰ necesse est vt de hac materia latius loquamur. S Unde primo sciendum est ꝙ studium ypocritarum solet esse. vt quod sunt abscondant. ⁊ hoc quod non sunt esse hominibus innotescant. Sancti vero etiam hoc quod eẽ meruerunt innotescere alijs fugiunt. De hoc eñi beatus Gregorius. xviij.

moral. loquit sic dicens Studiũ ypo critarum eẽ solet. vt et qd sunt presumũt et hoc qd nõ sunt esse se hoĩb9 innotescunt quasi mensuram suam per estimationez transeant. vt preire se ceteros actionis nomine ostendant. refugiunt videri quod sunt et ante oculos hominum superducta quadam innocentia honestate se vestiunt. Quo contra omnes veraciter sancti non solum gloriam supra modum suũ omnino non appetunt sed etiam hoc ipsum videri refugiunt quod esse meruerunt. Sciendum tamẽ quod sancti viri morem sui creatoris imitantes nonnunquam quedam de se vt audientes instruant. vt ipi proficiant manifestant. et tunc in his alta consideratione se custodiunt ne dum alios a terrena intentione erigunt ipi interne laudis appetitione mergant. Sed contra ypocrite quod iuste agunt ad vtilitatem proximi. hoc faciunt ad extensionem nominis sui. hec grego. Notandum etiam quod ypocrite ad bona opera facienda infusionem quidem superne gratie percipiunt. sed in cũctis que agunt exteriores laudes appetẽtes a fructu percepte gratie inanescunt. ypocritarum etiam opera sepe ante tempus deficiunt. quia plerumque tales speciẽ virtutis assumunt. et propter hec quesiti ad honoris culmen promouent. sed cum sibi a cunctis reuerentiã impendi conspexerint. statim se in lasciuiam voluptatis effundunt. et bona que ipsi in corde prius viaciter nõ tenuerũt cito propter huiusmodi delectamenta dimittunt. sed spes illorum quam in temporali honore et gloria deposuerunt velociter peribit. quia oĩs laus vana et honor terrenus ac voluptates carnales terminum habent. et ad finem festinant. Plerumque etiam ypocrite mira se abstinentia affligunt. corpus atterunt. sed solum vt hominib9 placeant hoc faciunt. Unde tales corpus quidem per abstinentiam afficiunt. sed tñ per amorem vane glorie mundo viuunt et ideo mercedem amittunt. Nonnũquam etiam ypocrite post quam prauas vias deserunt. sanctitatis quidem habitum sumũt. sed mox vt in bono opere nasci ceperint obliuiscunt eorum que fecerunt. et affligi iam per penitentiam de perpetratis nequitijs nolunt laudari de incognita iusticia appetunt preesse ceteris etiam melioribus concupiscunt. quos plerũque dum iuxta desiderium eos presens prosperitas sequit multo quam prius fuerunt peiores fiunt. nam occupati diuersis vanitatib9 nõ solum perpetrata minime deplorant. Sed adhuc que defleant cumulant. Hec et alia de statu ac conditione ypocritarum satis Beatus greg. diffusis verbis in. xviij. moral. commemorat dicẽs Notandum quod ypocritarum vita ad bona opera infusionem quidem superni muneris percipit. sed in cũctis que agit exteriores laudes appetent a fructu percepte infusionis inanescit. Sepe nam que mira opera faciunt. sed tñ per accepta bona in suis laudib9 se eleuãt. et ipis munerib9 contra largitatẽ pugnãt Inde contra dantẽ superbiũt. vnde ei humiles amplius esse debuerunt. sed eo acrius eos postmodũ districtio sententie percutit quo nũc superna bonitas et ingratis largius infundit. fitque ei ãplitudo muneris incrementum damnationis Inter hec sciendũ quod iustorum bona que ex corde incipiunt vsque ad pñtis vite terminũ crescũt Ypocritarum vero opera quia nequaquam sunt in occulto radicata. sepe añ deficiũt quam pñs vita finiat. quia plerũque assumpte speciem maturitatis ostendunt. quiete silencij longanimitatis. patientieque virtute decorant. sed cũ per hec quesiti culmẽ honoris attigerint. cũque sibi

iam reuerentia a cunctis impendit. p
tinus se in lasciuiā voluptatis fundūt.
⁊ bona se ex corde non tenuisse ipsi si
bi testes sunt qui hoc cito dimiserunt.
sed spes ypocrite peribit. Quid enī in
cunctis suis operibꝰ ypocrita sperat nī
si honoris reuerētiam. gloriā laudis.
a melioribꝰ metui. sanctus ab omnibꝰ
vocari. sꝫ permanere spes ypocrite nō
valet. q2 eternitatē non querēs. fugit
qd tenet Nequaq3 quippe mētis eius
intentio in illa gloria figit que sine fi-
ne possidetur. sed cū transitorijs fauo-
ribꝰ inhiat perdit pcipiendo qd labo-
rat. veritate attestante q̄ ait. Amen di
co vobis receperunt mercedē suam. sꝫ
hec spes recipiēde mercedis terēri diu
non pōt. q2 pro ostēsis etiam laboribꝰ
honor tribuit. sꝫ vita ad terminū vrge
tur. laudes resonant. sed ad finē cum
laudibꝰ tempa festinant. Nemo nāq3
valet mobilia diligere ⁊ ipē immobi-
lis stare. qui enī transeuntia amplecti
tur. eo ipso ad cursum ducit quo decur
rentibꝰ implicat. q2 humana laus q3
magis laboribꝰ videri appetit. impul-
sa tempoꝝ momentis decurrit. No
tandū etiam ꝙ ypocrite plerūq3 sacre
legis eruditionibꝰ fulciunt. doctrine
verba pferunt. omne qd sentiunt testi
monijs attingunt. nec tñ per hec vitam
audientiū sed ꝓprios fauores querunt
q2 nec pferre illa nouerunt que audi-
toꝝ corda ad repellendas laudes excu
tiant. non aūt que ad lacrimas accen-
dant. Mens quippe ꝯcupiscentijs ex-
terioribus occupata igne diuini amo
ris non calet. ⁊ idcirco ad supernū de
siderium inflammare auditores suos
nequeūt. verba quoq3 frigido corde p
ferunt. neq3 enī res que in seipsa non
arserit aliud accendit. Etiam sciendū
ꝙ plerūq3 ypocrite mira se abstinētia
affligunt. oē robur corꝑis atterunt ⁊ q̄
si carnis vitam funditus in carne vin-
centes extinguunt. sed adhuc huma-
nos oculos querunt. admiratōnis glo
riam appetunt. veritate attestante que
ait. Exterminant facies ⁊c. Nam ora
pallescunt. corpus debilitate quatitur
pectus interrumpētibꝰ suspirijs vrge-
tur. sed inter hec dum ab ore ꝓximoꝝ
sermo admirationis querit nihilq3 tā
to labori aliud nisi estimatio humana
cogitat. Omnis enī ypocrita corpus
quidem p abstinentiā afficit. sed tñ p
amorē glorie mundo viuit. Quo ꝯtra
per paulum dr. Qui aūt sunt xp̄i car-
nem suam crucifixerunt cū vitijs ⁊ cō
cupiscentijs. qd tunc digne fit si sic gu
lam restrīgimus vt iā de mūdi gloria
nihil queramus. nam qui corpus ma-
cerat sed honoribꝰ anhelat crucem dnī
intulit. sed mundo per ꝯcupiscentiam
peius viuit. quia ⁊ sepe p sanctitatis
ymaginem locū regiminis indignus
assequit. qui nisi aliquid virtutis in se
ostenderit nihil premij mereret. Sed
transijt qd delectabiliter obtinet. ⁊ pe
naliter qd sequitur manet sanctitatis
nunc fiducia in ore hominū ponit. sed
cum internus apd se iudex secreta cor
dis examinat. testes vite exterius nō
querunt. q2 nihil ei in iudicio attesta-
tio hūana suffragat. q2 eandē laudē
quā post in testimoniū exigit prius in
munere recepit Sed viri sancti neq3
hic remuneratōem rectitudinis sue q̄
runt cū recta faciunt. cū vero a presen-
tis mundi laboribꝰ exeunt ad eternā
patriam venientes expectata retributi
one perfruunt. At contra ypocrita. q2
mox vt in bono ope nascit. pntis mū
di recipere gloriam conat. q2 pro eo
ꝙ bene viuere incipit querit statim vt
a cunctis honoret. Sepe namq3 non-
nulli aperte prauitatis viam deserunt
sanctitatis habitum sumūt. moxq3 vt

prima limina bene viuendi ↄtigerint.
obliti que fecerint affligi iam ꝑ penitē
tiam de ↄsummatis nequicijs nolunt.
laudari de incognita iusticia appetunt.
ꝑesse ceteris etiam melioribꝰ ↄcupis/
cunt. quos plerūqꝫ iuxta votū presens
ꝓsperitas sequit̃. multo q̃ꝫ prius fue/
rant. de sanctitatis habitu peiores fiūt
nam rebꝰ multiplicibꝰ occupati non
solum ꝑpetrata minime deplorant sed
adhuc que defleant̃ exaggerant. Qui
eñ mundū deserunt. ad exteriora offi/
cia prouehi non debent. nisi ꝑ humili/
tatem diutius in eiusdem mundi con
temptu solident̃ Citius namqꝫ bona
depereūt. que hominibꝰ ante tp̄s inno
tescunt. q꞉ ⁊ arbusta plantata prius q̃ꝫ
fixa radice ↄualescant. si manus ↄcuti
ens tangit arefacit ac si in altū radix
figit̃ ⁊ terre humoribꝰ ↄspersa ↄsolide
tur. Hec ⁊ manus impellit sed non le/
dit. hec ⁊ ventoꝝ flatus inflectendo cō
cutiunt sed non euertūt. Ne ergo eru/
atur vita cepti operis. diu ac robuste.
in alto hūilitatis figenda est radix cor
dis. vt cū ab humano ore detractiōis
aura vel fauoris flauerit ⁊ si in qualibet
parte vtrūqꝫ incuruat̃ animum fundi
tus non elidat sed ad statum suū proti
nus post inflexionem redeat si apud se
fortis in radice ꝑdurat. Quid in rebꝰ
excrescentibꝰ abiete surgente robusti/
us. Qui tñ si diū ↄstruit̃ impellit̃. sta/
tim sine labore destruit̃. si aūt ꝑ spaci
um tp̄is ab humore suo exiccari ꝑmit
tit̃. sepe attritum ictibꝰ minime q̃ssa/
tur. Sic videlicet bona nr̃a ⁊ intem/
pestiue maīfestata depereūt. ⁊ diutius
occultata solidant̃. q꞉ humane occu/
pationis manus cū incipiētem nostre
ↄuersationis vitam ↄtigerit. q̃si recep
tam abietem impellit. eamqꝫ facile de
struit. q꞉ adhuc humorem ꝓprie fragi/
litatis non amisit. Cū vero longa quie
tis sue abiectione se animus ↄprimit.
q̃si more exiccati abietis obdurescat.
Sepe aūt noue ↄuersationis primor/
dia adhuc ex carnali sunt vita ↄmixta
⁊ idcirco innotescere citius nō debent
ne cū laudant̃ bona. que placent. dece
ptus laude sua animus deprehendere
in eis nequeat mala que latent. Unde
quicq̄d forte ⁊ boni incipimus ad hoc
amorem intimi iudicis in ara cordis
īmolemus. quod ab illo proculdubio
tanto libentius accipit̃. quanto ⁊ ab
hominibꝰ occultatū nulla laudis ma
culat̃ appetitione. Intus ergo seruan/
da sunt. que agimus si ab interno arbi
tro vicem recipere nostri operis expe/
ctamus. Hinc est q꞉ veritas dr̃ Nesci/
at sinistra quid faciat dextera tua Oc/
culta ergo sint q̄ agimus ne hec in hu/
ius vite itinere incaute portantes la/
trocinantium spirituū incursione per
damus. cum dr̃ dn̄s. Uideant opera
vestra bona ⁊ glorificent patrem vestꝝ
qui in celis est. Sed aliud est ꝑfecto.
cum in ostensione op̄is. gloria querit̃
largitoris. aliud cū laus priuata ↄcu/
piscitur de dono largientis Unde rur
sum dr̃. Attendite. ne iusticiam vestrā
faciatis coram hominibꝰ vt videami/
ni ab eis. Opus ergo vestrum cū homi
nibꝰ ostendit̃. in cordis prius exami/
natione pensandum est. ꝑ eiusdē osten
sionis studium quid querat̃. Si enim
dantis gloriā querimus etiā publica/
ta nostra. in conspectu illius. occulta/
ta seruamus si ꝑ hoc nostram laudem
queramus foras ab eius ↄspectu iā fu/
sa sunt. etiā si a multis ignorant̃. Sꝫ
valde ꝑfectoꝝ est. sic ostenso opere au/
ctoris gloriā querere. vt de illata lau
de nesciat priuata exultatōne gaudere
Tūc solū nāqꝫ hoībꝰ innoxie laudabi/
le opus ostendit̃. cū ꝑ despectū mētis
veraciter laus impensa calcat̃ Quam

q2 infirmi quiq3 perfecte cōtemnendo non supant. necesse est vt bonū qd ope rant abscondant. Sepe enim ab ipso ostensionis exordio ꝓpriam laudē que runt. sepe vero in oñsione operis auto/ ris gloriam patefacere cupiunt. sed ex ceptis fauoribus in laudis ꝓprie cupi ditatem rapiunt. Cumq3 semetipos dȷ̄udicare interius negligūt. sparsi ex terius ignorāt qd agāt. eoq3 opus ela/ tioni sue militat. atq3 hoc se impende/ re obsequio largitoris putant. hec gre go. in mora. Ipocrisis ergo vitiū mul/ tum detestandum est. q2 simulare se iu stum ꝛ religiosum exterius ꝛ non esse vituperabile est. Qd beatus Aug. mul tum reprehendit sic dicens. Simula/ ta equitas non est equitas sed duplex iniquitas Simulatores namq3 q̄uis praua agētes. sub falsē tñ sanctitatis colore de se humana iudicia querunt. ac laudem vane glorie ɔcupiscunt. sed cum tales permittente deo per flagella percutiunt iniquos se ꝓdere refugiūt. q2 sancti ꝛ religiosi ab aliis videri cō/ sueuerūt. Unde hmōi simulatores eti am in extrema necessitate aut mortis hora ɔstituti. q̄uis etiam duci ad eter/ na supplicia non ignorēt. tñ desiderāt in estimatione hominū tales remane/ re quales se prius ostendere semꝑ stu/ duerunt. Iusto aūt dei iudicio simula tores excecati semetipsos intueri ꝛ si/ cut sunt deprehendere omnino nō pñt q2 fidem suoꝝ meritoꝝ in attestatione posuerunt oris alieni. ꝛ dum testimo/ niū false laudis ɔspiciunt. remedium vere ɔfessionis amittunt. ꝛ ideo mise/ ri se sanctos eē etiam cum moriunt in peccatis putant. De talibꝫ beatus gre go. xxvj. mora. exponens illud dictuꝫ Neq3 clamabunt cum victi fuerint. sic ait. Omnis iniquus qui cū iniquus sit factus. videri non appetit. in flagello percussionis deprehensus fateri q2 ini/ quus sit nō erubescit. Qui vero iniqua agit. humana de se iudicia sub spē san ctitatis recipit ꝛ cum flagello percuti/ tur. iniquū se ꝓdere refugit. q2 sanctus videri ɔsueuit. Si quomō aut graui/ ter coartat. iniquū sevix sufficienter ɔfitetur. q2 interna sua detegere vera/ ci ɔfessione ɔfundit. Quasi liberi vero sumus cū nulla correctōe castigamur. quasi vincimur cū flagello ꝑcussionis astringimur. vincti aūt clamamus al tius. quando in percussione positi pec cata ɔfitemur. Apud aures quippe dei vox valida est ɔfessio deuota. Quia er go simulatores quosq3 ꝛ cum ꝑcussio nis flagella corripiunt. ad ɔfessionem simplicē non perducunt. Cognosci eī peccatores refugiunt. q2 sancti omni opinione ferebant. Quamuis eñi ad extremum flagella feriant. q̄uis duci ad eterna supplicia non ignorēt. tales tamen cupiunt apud humana iudicia remanere quales se studuerant semper ostendere. Igit quiq3 tales dū iustos se ante humana iudicia simulent. duꝫ actiones suas laude dignas intuēdis oculis ostētant. occulta tamen cuꝫ eis iusticia agitur. vt quo nitunt foris ali/ os fallere. eo de se interius ꝛ ipsi fallā tur. nam omnē circa se sollicite inue/ stigationis oculū perdūt. Uitam enim suam discutere ꝛ perscrutari dissimu/ lant. ꝛ tales esse se quales audiunt pu tant. sanctosq3 se eē non q2 ita viuunt. sed q2 ita dicuntur existimant. subtili autē dei iudicio seipsos intueri negli/ gunt. q2 fidem sui meriti in attestatio ne ponunt oris alieni. Cum vero subi/ ta percussione feriunt iniquos se vel ve raciter fateri. vel sicut sunt deprehende re omnino non pñt. q2 vicꝫ sanctos se humana ɔfessione crediderunt. Bene ergo dicit Neq3 clamabunt cū vincti

fuerint Sepe etenim tales cũ se ante sup num iudicẽ venire ꝯfidunt. quales se hominibꝫ innotuisse cognoscunt secꝫ ipsos miseri nec in tormẽtis apprehen dunt. ⁊ dũ testimoniũ false laudis cõ spiciunt. remedium vere ꝯfessionis a mittunt. qui etiam vincti ducunt͛ non clamant. q2 humane laudis importuni tate supati sanctos se miseri ⁊ cum in peccatis moriunt͛ putant. quibꝫ bene p ꝓphetam dr̃. Redite p̃uaricatores ad cor. Si enĩ ad cor redirent p exterio ris attestationis verba se non ꝯfunde rent. Nam quid vicinius est nobis cor de nostro quid vicinius est nobis are q̃ intra nos est. ⁊ tñ cum emittit͛ nisi citi us reuertat͛ siue retrahat͛ homo morit͛ Sicut cũ per prauas cogitatiões spar gitur a nobis cor nostrum. longiusqꝫ euagat͛ ita nisi celerius ad deum seu in deum retrahat͛ ⁊ reuocet͛ perit ⁊ mori tur. hec grego. Unde sũmope laboran dum est nobis. vt vane glorie ⁊ ypocri si ac simulationi fortiter resistamus ⁊ opus bonum qd̃ domino largiente a gimus. cum humilitate ⁊ simplicitate faciamus. ne mercedem a deo nobis repromissam ꝓpter hmõi vitia amit tamus Sic igit͛ habemus de vitijs va ne glorie ⁊ quibusdã adherentijs eius aliqualem declarationem.

Filius

Habita informatione de vitio ina nis glorie nũc de peccato inuidie ⁊ quid sit inuidia cupio edoceri

Ca. VII. Pr. C

Scire debes qd̃ inuidia vt ait augusti. Est odi um aliene felicitatis Uel sic ₰m iohã nem damascenũ. Inuidia est tristitia de alienis bonis Uel sic Inuidia est do lor ex aliena felicitate nascens. aĩm torquens Dicitur aũt inuidia a nõ vi dendo. q2 non potest videre bona alio rum. Est autem inuidia filia superbie siue inanis glorie. q2 in vtroqꝫ vitio est appetitus ꝓprie excellentie. ꝙ vero in uidia fit filia supbie testat͛ beatus aug. sic dicens U Inuidia est filia su perbie sed ista mater supbie nescit eẽ sterilis vbi fuerit ꝯtinuo parit. suffo ca matrem ⁊ non erit filia. hec augusti nus. X Et sunt due species inui die. exultatio in aduersis proximi. ⁊ tristicia in prosperis. ipsa namqꝫ inui dia felicitatem odit aliorum quantuꝫ ad inferiores. quantum ad equales ⁊ quantum ad superiores. De hoc dicit beatus augustinus in quodam sermo ne sic. Inuidia est odium felicitatis a liene respectu inferiorũ. ne sibi equan tur respectu equalium q2 sibi equant͛ respectu superiorum q2 eis non equat͛ Unde Chayn inuidit, Abel prosperi tati Rachel Lye fecũditati Saul Da uid felicitati. Per inuidiam procura tus est lapsus mundi ⁊ mors. hec augu stinus. A Et notandum ꝙ hoc vi tium ꝓprie dyabolo assimilat͛. Unde sapiẽ. ij. dicit͛. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. imitantur autem eum qui sunt ex pte eius. Ad li teram diabolus parentes nostros se duxit. q2 inuidebat eis regnum celo rum. quod ipse pdiderat. ⁊ ꝓpter hãc causam adhuc homines impugnat. Unde inuidia est signum quo diabo lus ab alijs suos discernit. Nam sicut xp̃s dr̃. In hoc cognoscẽt oẽs. q2 mei estis discipuli si dilectionem habueri tis ad inuicẽ. Sic diabolus suis disci pulis dicere pt. In hoc cognoscẽt om nes q2 mei estis discipuli si inuidiam habueritis ad inuicem. ꝙ aũt inuidia vitium sit diabolicum. Beatus augu. in libro de doctrina cristiana sic dr̃. In uidia vitiũ diabolicũ est. quo solũ dy

abolus reus ē ⁊ inexplicabiliter reus Non enim dyabolo d̄r vt damnet̄. ad ulterium ꝯmisisti. furtum fecisti. villā alienam rapuisti. sed homini intantuz inuidisti. hec august. Et sciendum ꝙ q̄uis per omne peccatū perpetratū hu māo cordi antiqui hostis virus infun ditur: in hac tn̄ nequicia totam suam maliciam infundit ⁊ imprimit. ⁊ cuz inuidia mentē possederit. cūcta que in uenerit bona ꝯsumit. De hoc vitio lo quit̄ beatus gregorius. atq₃ de eius re medio exponens illud dictū Et paruu lum occidit inuidia. sic dicit. Inuide re non possumus nisi eis quos nobis in aliquo meliores putamus. Paruu lus est ergo qui liuore occidit̄. q₂ ip̄e si bi testimoniū perhibet ꝙ eo minor est cuius inuidia torquet̄. q₂ nisi ipse in ferior existeret. zelo alterius non serui ret. Sed inter hec sciendū est ꝙ q̄uis per omne vitium q̄d perpetrat̄ huma no cordi antiqui hostis virus infundi tur. in hac tn̄ nequicia tota sua viscera serpens ꝯcutit. ⁊ imprimēde malicie pestem vomit. de quo nimi℞ scriptū est Inuidia dyaboli mors intrauit in or bem terra℞. nam cū deuictum cor liuo ris putredīe corruperit. ipsa quoq₃ ex teriora indicant q̄₃ grauiter animū ve sania instigat. Color quippe pallore af ficit̄. oculi deprimunt̄. mens accendi tur. ⁊ membra frigescunt. fit in cogita tione rabies. in dentib₉ stridor. cumq₃ in latebris cordis crescens abscondit odium dolore ceco cribrat ꝯscientiam vulnus inclusum. nil letum de ꝓp̄ijs li bet. q₂ tabescentē₃ mentē sub pena sau ciat quā felicitas torq̄t aliena. Et sciē dū ꝙ inuidia cū mentem tabefecerit. cūcta q̄ inuenit bene gesta ꝯsumit. Vn de per salomonem d̄r. Putredo ossiuz inuidia Et quid per ossa nisi fortia ac ta signant̄. per liuoris vitium autē an te oculos pereunt etiaz fortia facta vir tutum. S₃ cur hoc de inuidia dicim⁹ si non ⁊ qualiter euatur intimemus. Difficile namq₃ est vt homo alteri nō inuideat quod adipisci alter exoptat. q₂ quicquid temporaliter percipit̄ tan to fit minus singulis quāto diuiditur in multis. ⁊ idcirco desiderantē men tem liuor excruciat. q₂ hoc quod appe tit aut funditus alter accipiēs adimit. aut a quantitate restringit. Qui vero hac liuoris peste plene carere deside rat illam hereditatem diligat. quā co heredū numerus non angustat. que est ⁊ omnib₉ vna ⁊ singulis tota. que tan to largior esse ostendit̄ quanto ⁊ hanc percipientiū multitudo dilatat̄ Immi nutio est ḡ liuoris affectus insurgens interne dulcedīs. ⁊ plena eius mors est perfectus amor eternitatis. Nā cū mens ab huius rei appetitu retrahitur que accipientiū numero partit̄ tanto magis ꝓximum diligit quāto minus ex ꝓfectu illius sua damna pertimescit. que si perfecte in amore celestis patrie rapit̄. plene etiam in ꝓximi dilcōe so lidat̄. quia cū terrena nulla desiderat. nihil est quod eius erga ꝓximū carita ti ꝯtradicat. Que nimi℞ caritas quid aliud est nisi oculus mentis. qui si ter reni amoris puluere tangit̄ ab interne lucis mox intuitu lesus reuerebat̄. q₂ autem puulus est qui terrena diligit. magnus qui eterna ꝯcupiscit. Paruu lū ergo occidit inuidia. q̄m huius pe stis labore non morit̄. nisi qui adhuc in desiderijs mundi infirmat̄. hec gre go. Et q₂ vitiū inuidie nullam delecta tionem ꝯfert homini. sed potius mole stiā atq₃ torturam infert menti. necc̄ē ē vt inuidie ac odio reluctet̄ aīmus. nā tāto facilius hmōi vitia vinci possunt quanto nullaz voluptatem sed magis penam sustinentibus inferūt. De hoc

per beatum ambro. sic dr. Quid oro ti bi inuido delectatõis prestat inuidia quid alter ab odio mercedis accipit. quid iracundo furor suus ꝯfert. simili ter curre p singula ⁊ inuenies tot aĩme tormenta. quot vitia que vtriq; eo faci lius vinci possunt. quo nulla nos alli ciũt voluptate. hec ambro. B Et notandũ ꝙ vitiũ inuidie. has habet fi lias. Prima est odiũ. Secunda ꝯtra ctio. susurrium. deprauatio Ingratitu do. cõpssio. mali inuentio. inuiden tia. Odium quippe est velle malũ ali cui ⁊ nolle bonũ Detractio est bonoꝝ alioꝝ denigratio. qꝛ talis intẽdit meli or apparere illo. cui detrahit. Susur rium est inter amicos discordiã semi nare Deprauatio est bona alterius ꝑ uertere. vel mala memorari. Ingrati tudo est de beneficijs gratias nõ agere Compressio est alterius bonum latere Inuentio mali est ad inuenire nouũ ge nus peccati. Inuidentia est bonos suc cessus alterius nolle videre sic igit̃ pa tet de vitio inuidie. Filius.

Acceptã informatõne de vitio in uidie nũc de pctõ ire ⁊ quid ipsa sit cupio istrui Ca. VIII. Pt. C

IRa vt ait bea tus augusti. est vlciscendi libi do. Et sm hug. de sancto victore. Ira est irrationabilis perturbatio mentis Est etiam ira aĩmi tẽpestas. qua quis aliũ in aduersitate monet. Notandu; aũt ꝙ oꝫ mentẽ valde esse quietã. que ipsum deũ vel donũ eius hoc est gratiã sancti spũs in se suscipe debet. teste bea to iheronimo qui dt sic. Nihil quieti us nihil purius ea mente debet esse. q̃ in dei habitaculũ preparanda est. Ira vero cor hominis ac mentẽ valde per turbat. ⁊ inquietam facit. ideo in tali corde seu mente spũssanctus dedigna tur inhabitare. De hoc dt beatus gre. Dum ira animum pulsat turbat spiri tum sanctũ. non solũ qꝛ eius ymaginẽ dissipat sed ymaginem diaboli loco eius collocat. qd multu; displicet deo mansueta enim ymago dei est. que sem per in nobis tranquilla fuit sed illã ira dissipat. q̃ multis ꝟtutibꝫ priuat men tem ⁊ dũ quietẽ mentis tollit spũssan ctus ibi non requiescit. hec grego. Di cit etiam de hoc iohannes abbas mõ tis synai. Si spũssanctus pax aĩe dif finit̃ ⁊ est. Ira vero cordis ꝑturbatio est atq; dr. igit̃ nihil ita ipsius spũssan cti aduentum in nobis ꝯtristari solet. ⁊ non finere ꝑticipare naturam vt fu ror. hec ille. Necesse est ergo qui grati am spiritussancti habere desiderat. vt passionibꝫ iracundie fortiter resistat. ⁊ motus impatientie insurgentes vi riliter cohibeat. Ad hoc hortat̃ beatus ambrosius sic dicens. Aĩmus quippe rõnis capax non est suarum passionu; dñs sed repressor. neq; eñi fieri põt vt facilis ad iracundiã non irascat̃ s; ra tione se tpet. indignationem cohi beat a puniendo se reuocet sicut ꝓphera nos docet dicẽs Irascimĩ ⁊ nolite pec care. Concessit qd nature est. negauit qd culpe est Preclaru; eñ est motũ ire tpare ꝯsilio nec minoris ꝟtutis dr co hibere iracundiã indignatiõem q; cõ pescere. q; oĩno non irasci q̃uis pleꝝ q; illd leuius istud fortius estimare so lemus. Unde resiste ire si potes. cede si non potes si ꝑuenerit ⁊ preoccupaue rit mentẽ tuam iracundia. ⁊ ascende rit in te. non relinquas locum tuũ. lo cus tuus patientia est. hec ambrosius. Laboremus g̃ vt nullas lites aut ꝯten tiones cũ proximo habeamus ne forte ira nostra in odiũ transeat Si vero ex fragilitate nostra per aliquod ꝯuiciu; offenderimus proximum. statim per

humilitatem seu per humilem satisfactionē studeamus curare hoc qđ in proximū deliquimus. vt oratōnes nostre pure possint esse in ɔspectu domini. q̄s p̄ peccatibꝫ nostris ac alijs necessitatibꝫ coram illo fundimus. Ad hoc faciendum monet beatus august. sic dicens. Lites aūt nullas habeatis. aut q̄ȝ celerrime finiatis. ne ira crescat in odium. ⁊ trabem faciat de festuca. ⁊ animā faciat homicidam. Sic em̄ legitis Qui odit frēm suum homicida est. Quicūq̄ɜ ɔuitio vel maledicto vel etiam criminis obiectu aliquē leserit. meminerit satisfactionē quantotius curare qđ fecit. ⁊ ille qui lesus est sine disceptatione dimittere. si aūt se inuicē leserint. inuicē sibi debita relaxare debebunt p̄pter orōes vestras quas vtiq̄ɜ quanto crebriores habetis tanto sanctiores habere debetis. hec august. ¶ Et notādum q̄ vitiū ire multa mala infert homini. Nam per iram māsuetudo amittitur. ⁊ superne ymaginis similitudo vitiatur. Per iram etiam iusticia relinquit̄. quia perturbata mens omne quod furor suggerit rectū putat. Per iram membrorū domina mēs captiua tenetur. que cum fuerit furore succēsa etiam mēbra exteriora videlȝ manus in ictus siue percussiones p̄rimorum laxat. Et si manus in percussiones nō exercet. linguam tamen prius in maledictionis verba vertit. fratrisq̄ɜ interitum a deo precibꝫ exposcit. sicq̄ɜ verbo to voce homicidiū peragat etiam cuȝ a lesione cessat. Hec ⁊ alia de vitio ire beatus grego. v. mora. exponens illud dictum. Uir stultum interficiet iracūdia. sic ɔmemorat dicens. Cū scriptū sit. tu autē domine cum tranquillitate iudicas. Sciendū nobis magnopere est q̄ quotiens turbulentos animi motus sancte mansuetudinis virtute restringimus. redire ad similitudinem conditoris conamur. nam cū tranquillitatē mentis ira diuerberat. dilaniatā quodammō scissamq̄ɜ perturbat. vt sibimetipsi non ɔgruat. ac vim intime similitudinis amittat. Quanta sit iracundie culpa pensemus per quam dū mansuetudo amittitur superne ymaginis similitudo vitiatur. Per iram sapientia perditur. vt quid quove ordine agendum sit omnino nesciat̄. Sicut scriptum est. Ira in ore stulti requiescit. Quia nimirum intelligentie lumē subtrahit cum mentem p̄mouendo cōfundit. Nam ɔfusus animus nequaq̄ȝ explet etiam si intelligere aliquid prudenter valet. Per iram iusticia relinquitur. sicut scriptū est. Ira viri iusticiam dei non operatur. quia dum perturbata mens iudicium sue rationis exasperat omne quod furor suggerit rectum putat. Per iram lux veritatis amittitur. sicut scriptum est. Sol non occidat super iracundiā vestram. que cuilibet mēti iracunda ɔfusionis tenebras incutit ⁊ huic deus radiū sue cognitionis abscondit. Per iram em̄ spūssancti splēdor excludit̄. nam dū ira quietē mentis subtrahit. suam spūisancto habitationē claudit. Cuius recessione anim⁹ vacuus ad apertam mox insaniā ducitur. nam ire sue stimulis cor accensum palpitat. corpus tremit. lingua se prepedit. facies ignescit. exasperant̄ oculi. ore quidē clamorē format. sed sensus quid loquant̄ ignorant. Unde fit plerumq̄ɜ vt vsq̄ɜ ad aptas manus ira ɔsiliat. ⁊ q̄ratio longe recedit. audacior exurgat. seq̄ɜ ipsuȝ animus retinere non valet qui factus est potestatis aliene. ⁊ eo furor mēbra foras in ictibꝫ exercet. quo intus ipsam membrorū dominā mentem captiuam tenet. Aliquando autē manus non exercet. sed in

maledictionis iaculo linguam vertit. fratrisq; interitum precibus exposcit. et hoc deum perpetrare expetit. qd ipse puer/ sus homo vel facere metuit vel erubes/ cit. Fitq; vt voto et voce homicidium per agat. etiam cum a lesione proximi manibus cesset. Plerumq; ira per silentium clausa intra mentem vehementius estuat. et cla mosas tacita ira voces format et verba sibi. quibus exasperet et obijcit quasi in causa examinis posita durius exaspera ta respondet Sicq; fit vt perturbatus animus maiorem strepitum sui silen/ tij sentiat. eumq; grauius clause ire flam ma consumat. Sciendum vero est quod non/ nullos ira citius accendit faciliusq; de serit nonnullos quidem tarde commouet. sed diutius tenet Alij aut qd est nequi us et citius iracundie flammas accipi unt et tardius deponunt. Nonnulli vero has tardius suscipiunt et citius amittunt In quibus nimirum quatuor modis liquido lector agnoscit quia ad tranquillitatis bo num vltimus plus quam primus appro/ pinquat. et malum secundum tercius su perat ¶ Sed quid prodest quod iracun dia quomodo mentem teneat dicimus si non et qualiter compesci debeat exprima mus Duobus enim modis fracta posside re animum ira desuescit Primus vt mens sollicita antequam agere quodlibet incipi at. omnes sibi quos pati potest contume/ lias preponat. quatenus redemptoris sui probra cogitans aduersa se preparet que nimirum venientia tanto fortius exci pit. quanto se cautius ex presciencia arma uit. Qui enim improuidus ab aduersita te deprehendit. quasi ab hoste dormiens inuenitur eumq; inimicus eius citius ne/ cat qui non repugnantem perforat. nam qui mala imminentia per solicitudinem prenotat. hostiles incursus quasi in insi/ dijs vigilans expectat. et inde ad victo riam valenter accingitur. vnde nesciens deprehendi putabatur. Sollerter ergo ani/ mus ante actionis sue primordia cuncta debet aduersa premeditari. vt semper hec cogitans semper contra hec thorace patien tie munitus et quicquid accesserit provi dus superet et quicquid non accesserit lu crum putet. Secundus aut seruande man suetudinis modus est vt alienos exces sus aspiciamus. nostra in quibus malis excessimus delicta cogitemus Consi/ derans enim infirmitas propria mala excu sat aliena. patienter namq; illatam iniuri/ am tolerat. qui pie meminit quod fortasse habeat ipse tolerare et quasi aqua ignis extinguitur. cum surgente furore cum sua cuiq; ad mentem culpa reuocatur quia eru/ bescit peccati non parcere. quibus vel deo vel proximo sepe se recolit parcendo pec casse. ¶ Sed inter hec sollerter sci endum est quod alia est ira quam impatientia excitat. alia quam zelus format. illa ex vi tio ista ex virtute generatur. Si enim nul/ la ira ex virtute surgeret diuine animad/ uersionis impetum phinees per gladium non placasset De hoc per psalmistam dicitur. Iras cimini et nolite peccare. Quod nimirum non recte intelligunt. qui irasci nos no/ bis tantummodo non aut proximis delin/ quentibus volunt. si enim sic proximos vt nos amare precipimur. restat vt eorum reatibus sicut nostris vicijs irascamur De hoc iterum psalmista dicit. Turbatus est pre ira oculus meus Ira quippe per vitium exce/ cat mentis oculum Ira aut per zelum turbat quia quo saltem recta emulatione concuti tur eoq; nisi tranquillo corde percipi potest contemplatio dissipatur Ipse namq; zelus rectitudinis quia in egritudine mentem exagitat. eius mox aciem obscuret vt altiora in commotione non videat. que bene prius tranquilla cernebat. Sed inde subtilius ad alta reducitur. Unde ad tempus. ne videat reuerebatur. Nam ipsa recti emulatio. eternam post pau/

lulum tranquillitatem aperit. que hic interim per ꝯmotõem claudit. ⁊ vnde mens turbaẜ ne videat. inde ꝓficit vt ad videndũ melius clarescat. Nonnũ ꝗ vero ꝯmotionĩ ꝯtemplatio iungitur nec preualet mens perturbata conspi cere ad qḋ vix valet tranquilla inhia re. Sed cũ per zelũ animus moueẜ cu randũ summopere est ne hec eadez que instrumento virtutis assumiẜ mẽti ira domineẜ. ne quasi dña preeat. sȝ velut ancilla ad obsequiũ para a rõis tergo nequaꝗ recedat. etẽ robustius ꝯtra vitia erigiẜ cum subdita rationĩ famu laẜ. Nam quantũlibet ira ex zelo recti tudinis surgat. si immoderata mentẽ vicerit rationi ꝓtinus seruire ꝯtemnit ⁊ tanto se impudentius dilatat. quan to impatientie vitiũ virtutẽ putat. vn de necesse est vt hoc ante oĩa qui zelo rectitudinis moueẜ attendat. ne ira ex tra mentis dominiũ transeat. sed in vl tione peccati modumꝗ ꝯsiderans sur gentẽ animi ꝑturbatõem subtilius ꝑ tractando restringat. aĩositatẽꝗ repri mat. ⁊ motus feruidos sub eq̃tate dis ponat. ⁊ eo fiat iustior vltor alterius quo prior extitit victor suus. q̃tenus sic culpas corrigat delinquentiũ vt añ ipse qui corrigit per patiam crescat. ⁊ furorẽ suũ transcẽdendo dĳudicet. ne intpanter excitatus ipso zelo rectitu dinis longe a rectitudine aberret. Hec greg. In his igiẜ dictis sanctissimi vi ri duplicẽ iram esse audiuimus. Unã impatientia excitet. Alia quam zelus format. Prima est vitiosa. scḋa est me ritoria. si actus suos cum discretione ⁊ timore dñi ꝓsecuta fuerit. nam si ze lus ire defuerit. nec doctrina sufficiet. nec crimina ꝯpescenẜ. ⁊ non solũ ma los. sed etiã nonnunꝗ bonos ad ma lum inuitat. Testaẜ hoc beatus crisosto mus super math. sic dicens. Ira nãꝗ si non fuerit. nec doctrina proficit. nec iusticia stat. nec crimina cõpescuntur. Itaꝗ qui cũ causa occurrit si non ira sciẜ peccat. Patientia eñ irrationabi lis vitia seminat. negligẽtiam nutrit. ⁊ non soluȝ malos. sed bonos ad ma lum inuitat. hec criso. G Scien dum ꝙ sunt nõnulli qui quidẽ diuer sis virtutibꝫ sunt prediti. ad zelum tñ animaꝝ nimis sunt pigri ⁊ peccantes quosꝗ quasi ob custodiã humilitatis increpare non presumunt. vel ne cari tatem ꝑturbare videanẜ. deliquentes arguere metuunt. E conuerso sunt nõ nulli qui hoc qḋ agunt in spũ furoris agere se arbitranẜ spũ rectitudinis. ⁊ que veraciter exequunẜ odio hoĩm ex ercere se putant vel simulant odio viti oꝝ. De talibꝫ richardus de sancto vi ctore in tracta. sup benya. sic dr̃. Quã multos videmus spũ paupes. spe gau dentes. caritate feruentes. multuȝ ab stinentes. ad modũ patientes. ad ze lum tñ animaꝝ nimis tepidos. multũ ꝗ torpentes. Alĳ quasi ob custodiam humilitatis delinq̃ntes increpare nõ presumunt Alĳ ne caritatẽ fraternam ꝑturbare videanẜ. peccantes arguere metuunt. E contra multi qḋ absꝗ du bio agunt in spũ furoris agere se arbi tranẜ zelo rectitudinis. Et que veraci ter exequunẜ odio hoĩm exercere se pu tant. vel simulant odio vitioꝝ. Sed q̃ ſo seipsos interrogent. vtꝝ in veritate diligant quos quasi instigante zelo tñ acerbe castigant. Illi eñ pietate poti? ꝗ crudelitate delinq̃ntes ꝓsequi cre dendi sunt. qui interna illa gaudia ad que eos tot doloribꝫ inuitant per expi entiã nouerunt. Mens aũt que carita tis adhuc ⁊ interne suauitatis exps est rectitudinis normã in suo zelo mĩme seruare potest Caritas enim docet quõ tractare oporteat quos zelus castigat.

Hec richardus. Notandum etiam ꝙ
reddere malū ꝓ malo est fragilitatis
sicut fecit ioab qñ interfecit abner in/
terfectorem fratris sui asahel. Sʒ red
dere malum ꝓ bono est puersitatis. si/
cut fecit iudas tradendo dñm Redde
re aūt bonū pro malo est pfectionis. si
cut fecit scūs stephanus qñ pro inimi
cis orauit. Reddere vero bonū ꝓ bo/
no ē equitatis. sicut fecit assuerus qñ
mardocheum honorauit ¶ D Sciē
dū vltimo ꝙ filie ire sunt he. viʒ impa
tientia. discordia. rixa. ꝯtumelia. in/
iuria. ꝓteruia. malicia. maligītas. fu
ror. clamor. indignatio. blasphemia.
homicidiū. Impatientia aūt est impe
tuosum animi motum non refrenare.
Discordia vero est aliquoꝝ dissensio.
quos prius amoris vinculū colligaue
rat. Discordia aūt vel litigare valde ē
reprehensibile. qꝛ ꝭm beatū augu. Nihil
est similius actibꝫ demonū ꝙ̄ litigare
Rixa est motus ex discordia factus.
Contumelia est voluntas se vindicās
ꝑ exprobationem maloꝝ. vel ꝑ ꝟboꝝ̄
iniuriaʒ. Iniuria est verbo vel facto cū
aliquo iniuste facere. Proteruia ē subi
taneo motu in verba obiecta obrumpe
re vel ꝓrumpere. Malicia ē qua quis
damnum alicui mollit. Malignitas ē
mala voluntas hoīs cū vltra non possit
Furor est intempata tempestas animi
rōnem ꝓhibens Clamor est voluntas
se vindicans in exaltando vocem per
vituperium ad alioꝝ aures pueniens.
Indignatio est voluntas se vindicans
ꝑ signum molestie exterius declarata.
Blasphemia est voluntas se vindicans
ꝑ obprobriū deo ⁊ sanctis oblata. Ho
micidium est actuali volūtate in mor/
tem alterius moliri. Sic igiꝰ patet ⁊
⁊ habemus de vitio ire.

Filius.

Post explanationem de vitio ire
nunc de vitio accidie ⁊ quid ipa
sit cupio informari.

Ca. IX. Pater. I

Accidia ut dicit
beatus greg. est de virtute lau/
dabili exercitō vtriusqꝫ hoīs languida
deiectio Itē ꝭm hugonē de scō victo.
Accidia est in ꝯfusione mētis nata tri
sticia siue tediū ⁊ amaritudo aī immo
derata. qua iocūditas spūalis extingui
tur ⁊ quadaʒ desperatione in semetipsa
subuertiꝰ Est aūt accidia animi torpor
quo quis aut bona negligit inchoare.
aut inchoata implere fastidit. R
Sunt aūt duo nomina huius vitij. s.
tristicia ⁊ accidia. quorum nominum
hec est ratio. qꝛ in peccato isto est auer
sio a spūali bono. qd̄ estimaꝰ graue si/
cut ieiunare vigilare ⁊ hmōi ⁊ rōe hu/
ius dr̄ tristicia. Est etiam ibi ꝯuersio
ad creaturam. s. ad quietem. que esti/
maꝰ leuis. ⁊ rōne huius dr̄ accidia.
Patet ex his ꝙ hoc vitium ꝓut voca/
tur tristicia opponiꝰ leticie spūali. que
est in exercitio spirituali sed prout vo/
catur accidia opponiꝰ fortitudini que
consistit in aggrediendis arduis ⁊ su
stinendis aduersis. qꝛ per ea habet a/
nima tediuʒ de omni spirituali diffici
li. L Circa quod notandum ꝙ si
aliquis volūtarie se subdit obedientie
⁊ precepto ⁊ tamen tristetur de aliquo
opere afflictiuo. ⁊ laborioso. eo ꝙ ꝓp/
ter hoc sentiat aliquā corporalem gra/
uitatem sicut contingit in ieiunijs. vi
gilijs ⁊ ceteris castigationibꝰ corpis.
Sed tamen prout valet ꝗ̄uis cū diffi
cultate illa que prius voluntarie susce
perat exequitur. talis tristicia non est
accidia. quia non est de interiori bono
sed de exteriori malo. vnd̄ etiā ⁊ marti
res dicunꝰ in lacrimis seminasse ⁊ re

statuit hoc beatus thomas de aquino sic dicens. Si quis voluntarie implens obiam vel preceptum tristetur de aliquo opere afflictiuo vel laborioso. talis tristicia non est accidia. quia non est de interiori bono sed de exteriori malo. Unde et martires dicuntur in lacrimis seiasse vt augu. exponit. Nec illa tristicia passionis est accidia. quia non est de interiori bono sed de exteriori malo Hec tho. Si autem preualente tristicia ex aliqua negligentia seu incuria hominis nequaquam opprimitur affectus et deliberato animo et non resistente omittitur bonum opus ad quod quis tenetur. tunc talis tristicia siue accidia habet culpam. ¶ De hoc idem thomas dicit Tristicia dicitur omne aggrauans inquantum opprimit affectum ne insurgat ad bene operandum. et hec aggrauatio tristicie in bonis magis habet rationem culpe quam pene. quia eius principium ex nobis est. hec thomas. Unde resistendum est accidie. nec propter huiusmodi vitium obmittendum est opus bonum et illa que pertinent ad salutem. Nam per peccatum prouocatur deus et munus sue gratie subtrahit his qui ad celestia regna querenda fuerint accidiosi. Testatur hoc beatus fulgentius. qui dicit. Fugantur angeli. irritatur deus. subtrahitur dei munus. dum animus humanus ad celestia accidiosus fuerit et infirmus. Hec ille. Qui igitur vult assequi premium future glorie excutiat pigriciam seu accidiam a se et in bonis operibus se exerceat. quia multi sunt qui regnare quidem desiderant cum christo. sed laborem nolunt subire pro christo. De talibus beda sic dicit Vult et non vult piger. Recte pigri vocabulo denotatur. qui vult regnare et non laborare pro deo. delectant premia cum pollicentur. deterrent certamina dum terrentur. Et beatus bernar. dicit de eodem. quam pauci post te o domine ire volunt. cum tamen ad te peruenire nemo sit qui nolit. hec scientibus cunctis quod delectationes sunt in dextera tua vsque in finem. et propterea volunt omnes te frui. ac non ita te imitari. conregnare cupiunt sed non compati. non curant querere quem tamen desiderant inuenire. cupientes consequi sed non sequi. hec bernar. Cupientes igitur efficaciter has promissas domini delectationes. tunc cauenda est valde accidia. quia de ipsa procedit tepiditas que hominem ad multa incongruentia perducit. nam tepidorum est leticia remissa. breuis et rara compunctio. tepida conuersatio. obedientia sine deuotione. oratio sine cordis intentione. lectio sine edificatione. amant enim terrenas consolationes et suas affectiones raro in deum dirigunt. Unde bernardus. Perniciosa tepiditas ideo fugienda. nam tepidorum remissa est leticia pusillanimis tristicia. quorum breuis rara compunctio. animalis cogitatio. tepida conuersatio. quorum obedientia sine deuotione. sermo sine circumspectione. oratio sine cordis intentione. lectio sine edificatione. Quos denique vt videmus vix gehenne metus inhibet. vix pudor cohibet. vix frenat ratio. vix disciplina coercet. Huiusmodi autem si diu ita permanserint sub onere. aut opprimuntur et succumbunt. aut quodammodo in inferno sunt et nunquam ad plenum respirant in lucem miserationum domini. nec in libertatem spiritus. qui solum facit iugum suaue et onus leue. Inde autem pernitiosa tepiditas emanat. quia voluntas eorum nondum purgata est. nec bonum sic volunt vt nouerunt a propria concupiscentia abstracti et illecti Amant enim in carne sua terrenas consolatiunculas. inde est quod raro affectiones suas in deum dirigant. et eorum compunctio non est continua sed horaria. Impleri autem visitationibus domini anima que his distractionibus subiacet non potest. et quanto magis illis

euacuabit tanto amplius istis imple/bit. Non enim spiritus et caro et tepiditas in vno domicilio commorantur. presertim cum ipsa tepiditas soleat domino vomitum promouere. hec beatus bernardus. ¶ N De tristicia etiam sciendum quod valde periculosa est nam cum animum occupat multa mala inducit. Orationes namque explere cum alacritate non sinit. sacre lectioni intendere prohibet. tranquillum et mitem fratribus esse non patitur ad cuncta opera virtuosa impatientem et asperum reddit. Interdum etiam nullis causis exigentibus quodam merore depri/mit. Sed huic vitio resistendum est sicut fornicationi vel ceteris vitiis. que tot mala eam patientibus solet inferre De hoc dicit cassianus in quibusdam col/lationibus patrum. Edaces tristicie stimuli retundendi sunt. que si passim per singulos incursus et incertos ac varios casus obtendendi animum nostrum habuerit facultatem. ab omni nos separat diuine contemplationis intuitu. Non orationes explere cum solita cordis alacritate permittit. non sacrarum lectionum remediis incumbere. tranquillum quoque ac mi/tem fratribus esse non patitur et ad cuncta operationum vel religionis officia impatientem et asperum reddit. Interdum etiam nullis existentibus causis inimici subtilis instinctu magnopere repente mero/re deprimitur ¶ O Est etiam aliud detestabile tristicie genus. quod desperationem anime mittit delinquenti. quod nec chayn fecit post fratricidium penitere. nec iudam post traditionem domini sed illa tristicia que penitentiam ad salutem stabilem operatur. obediens est. et affabilis mansueta et humilis ac patiens vtpote ex caritate dei procedens. Quapropter absque illa que pro penitentia salutari vel pro studio perfectionis seu pro desiderio suscipitur futurorum. omnis tristicia tamquam seculi et que mortem infert equaliter repellenda est sicut fornicationis spiritus seu philargie vel ire. hoc enim modo vniuersarum tristiciarum genera valebimus superare cum eternarum rerum ac futurarum intuitu semper leti nec casibus deiecti presentibus nec prosperis fuerimus elati. vtraque velut caduca et mox transeuntia contemplantes. hec cassianus. Dicit de hoc iohannes abbas montis sinai. Qui cecidi/mus. contra tristicie demonem pre omnibus pugnemus. ipse enim tempore orationis assistens. ab oratione euacuare nos vult Beatus etiam bernardus. tristitiam et pusillanimitatem. que ex illa oritur mo/net caueri sic dicens. Oportet pusillanimitatem et tristiciam in omnibus. que agenda sunt tolerandam caueri. quia hylarem datorem diligit deus Nec turbetur quis pusillanimitate spiritus. hoc enim quantum potest laborat aduersarius noster vt holocaustum nostrum deuotionis pig/uedine euacuetur. et vt minus acceptum sit deo. et conscia nostra spirituali gaudio minus exhileretur. sicque de pusilla/nimitate tolerantie etiam conscientie pusillanimitas generetur. hec bernar/dus. ¶ P Sciendum quod accidia habet plurimas filias vt sunt iste. torpor animi. desidia. pigricia. pusillanimi/tas. negligentia. imprudentia. incircum/spectio. ignauia. rancor. desparatio. euagatio mentis circa illicita. Torpor animi est quo quis aut bona negligit inchoare aut inchoata implere fastidit Desidia est segnities qua quis bona aggredi formidat Pigritia est mentis inertia vel animi fatigatio qua quis consumare fastidit inchoatum Pusillanimitas est animi angustia qua quis timet aggredi magna Negligentia est torpor animi. quo quis minus diligens est exequi. quod deberet Imprudentia est mentis obtenebratio. qua quis minus est prouidus in preuidendo preterita vel fu

tura. Incircumspectio est animi vitiū
quo quis minus caute discernit ꝯtrari
etatē vitioꝝ. vt si quis vitans auarici
am incidit in ꝓdigalitatē. Ignauia ē
vitiū animi quo quis in nullo opere ad
hibet debitā discretionē. Rancor ē in
ueteratū odium. Desperatio est diffi-
dentia de diuina miscdia ꝓpter defectū
meritoꝝ. Diffidentia aūt meritorum
mater est diffidentie premioꝝ Euaga
tio mētis est circa illicita. qñ homo ab
sorptus est tristicia ⁊ non habens in se
vnde delectet̃ euagat̃ ad omnia q̃rens
delectatōem. ⁊ sic pȝ de vitio accidie.

Filius.

Postq̃ informatus sum de vitio
accidie. nunc de peccato auaricie
cupio edoceri.

Ca. .X. Pater.

Scire debes qd̓
auaricia vt ait tullius. est im-
moderatus amor habendi. Item aua
ricia ſm beatum bern. est quarumlibet
reꝝ insatiabilis ⁊ inhonesta cupido.
Est etiā auaricia pestis cum cupidita-
te acquirendi vel retinendi diuitias.
honores ⁊ sciam Item auaricia scd̄m
apostolū dr ydoloꝝ seruitus. qr homo
elatus exhibet creature quod debet cre
atori. s. fidem. spem ⁊ dilectionē. hoc
enim auari exhibent pecunie In hoc er
go specialiter reprehendunt̃ isti qui rei
vilissime amorē suum exhibent. s. pe-
cunie que de terra tollit̃. quā creaturā
deus infimā ordinauit. De hoc Inno
centius etiā sic dicit. Auaricia ſm apo
stolum est ydoloꝝ seruitus qr sicut ydo
latria seruit simulacro. sic auarus the-
sauro. nā ille cultū ydolatrie libenter
ampliat ⁊ iste cumulū pecunie libenter
augmentat. Ille cū omni diligētia co
lit simulacꝝ. ⁊ iste cum oī cura thesau
rum custodit. ille spem ponit in ydola-
tria. ⁊ iste spem ꝯstituit in pecunia. ille
timet mutilare simulacꝝ. iste timet mi
nuere thesauꝝ. hec innocen. Et notan
dum q̓ auaricia non solū est in appeti
tu auri ⁊ argenti. sed in omnibꝫ rebus
que inordinate cupiunt̃ debet intelligi
Unde beatus aug. Auaricia quippe nō
in solo argento ⁊ auro vel in nummis
sed in omnibꝫ rebꝫ que cupiunt̃ inor-
dinate intelligenda. Ubicunq̃ plus
oīno vult quisq̃ q̃ satis est. hec autem
auaricia cupiditas est, cupiditas vero
improba voluntas est. ergo improba
voluntas maloꝝ omniū est causa. Hec
ambro. De eodē etiam dicit ysaac ab
bas syrie. Qui cupiditate ligatus est
seruus vitioꝝ existit Et ne putes q̓ sit
cupiditas questus tm̄modo auri ⁊ ar-
genti. sed oīs rei cuiuslibet in qua volū
tas tua pendet. hec ysaac. Necē est aūt
vt animus huic vitio viriliter resistat
anteq̃ preualeat. qr quē auaricia pos-
sidet hic satiari nunq̃ diuitijs pt. Un
de august. Auarus vir inferno similis
est. Infernus eñ quantoscūq̃ deuora
uerit nunq̃ dicit satis est. Sic ⁊ si om
nes thesauri ꝯfluxerint in auaꝝ. hec au
gu. Tales igit̃ auari qui sic res transi-
torias diligunt tanto magis affligun-
tur cū eas perdunt. quanto validius ⁊
tenacius eas prius amauerūt. Quod
ꝓbat ysidorus sic dicens. Qui plusq̃
oportet res transitorias diligunt. ma-
iorem sibi ingerunt dolorem res abla-
te q̃ amorem prebebant possesse. Gra
ui enim dolore amittunt̃ que cum mag
no amore habent̃. minus aūt carendo
dolemus que minus possidendo diligi
mus. hec ysidorus. Unde calcanda est
auaricia siue cupiditas que suos ama
tores ita affligere solet. ⁊ se diligētes
vt ita dicā magis vorare q̃ portare cō
sueuit. De hoc beatus august. sic dicit
Presens seculū est quasi mare. ventus

magnus et tempestas valida. in mari
vnicuiq; sua cupiditas est. Amas deū
ambulas sup mare sub pedibꝫ tuis est
seculi timor. Amas seculū absorbet te.
amatores eni suos vorare nouit nō por
tare Sed cū cor tuū fluctuat cupidita
te inuoca xpi diuinitatem. Cupiditas
aūt nihil aliud est nisi amor rerū transe
untium Cupiditatis vero minuēde in
icium est deum timere. qui solus time
ri sine amore non potest regnat aūt car
nalis cupiditas. vbi non est dei cari/
tas. hec augu. Amoueamus ergo a no
bis cupiditatem. vt deo adherere vale
amus p caritatē. q2 vt dr. beatus greg.
Auctori nostro aliter inherere nō vale
mus nisi cupiditatem a nobis que est
omnium malorū radix abscindamus.
hec grego. Tanto nāq; vnusquisq; dis
similior est deo quanto fuerit in rebus
tpalibꝫ cupidior. q2 sicut caritas facit
hominem similē deo sic cupiditas dis
similem. Quod pbat beatus augu. sic
dicens Quanto homo similior est deo
tanto fit ei propinquior q2 nulla est a/
lia ab ipo longinquitas q̄ȝ eius dissi/
militudo. tanto autē est ei dissimilior
anima quanto rerū temporalium mu
tabiliumq; cupidior. ℟ Ex hoc
dicto excipiūtur duo documenta. Pri
mum est q pfectio humana cōsistit in
assimilatione diuina Secundum q
cupiditas opponitur caritati. q2 sicut per
caritatē homo fit deo summe similis
ita p cupiditatem maxime dissimilis
Quicūq; etiā laborat p temporalibꝫ
diuitijs vt post adeptionem illarum
se libere possit tradere luxurie ꝛ alijs la
sciuijs. hic talis efficitur habitaculū spi
ritus maligni. probat hoc beatus gre/
gorius sic dicens. Demonum habita
culum fit quisq; in hoc seculo. qui ꝑ/
ter diuitias ꝛ honores laborat. quas
postq; consecutus est. tradit luxurie. vt
que auaricia cōgregauit luxuria consu
mit. hec grego. Princeps aūt huius
mundi videlicet diabolus eijcitur foras
quando ex toto corde renunciatur huic
mundo. q2 vincuntur inuisibiles potesta
tes. s. maligni spūs qui in nobis vin/
cuntur visibiles cupiditates De hoc dr
beatus augusti. sic. Princeps huius
mundi missus est foras ab animis eorū
qui coherent verbo dei ꝛ non diligunt
mundum. cuius ille princeps non. q2
ipse dominus est huius mundi. Sed
princeps cupiditatis earum. quibꝫ cō
cupiscitur oē quod transit. vt ei subiacē
ant qui negligunt eternum deū ꝑter
instabilia ꝛ visibilia ꝛ mutabilia. Ra/
dix est ei oīm malorū cupiditas. mitti
tur diabolus foras. quādo ex toto cor
de renunciatur huic mundo. ibi vincun
tur inimici nobis inuisibiles potesta/
tes. ibi vincuntur visibiles cupiditates
ꝛ ideo q2 si in nobismet vincimus tē/
poralium rerum cupiditates necē est
vt in nobismetipis vincamus ꝛ illū
qui p illas cupiditates regnat in hoīe
hec augu. Unde resistendū est auaricie
ne dominetur sed potius vt ancilla sub/
dita sit dn̄i. Un̄ seneca. Pecunie oꝫ
impare non seruire. Pecunia si vti sci
as ancilla est. si nescis domina. Si eti
am pecuniā habueris necesse est. vt te/
metipm aut pecuniā vilē habeas. hec
seneca S Dicitur etiā in ecclesiasti
co. q auro nihil est scelestius ꝛ hoc ꝑ
ter quatuor causas. Primo q2 omnia
fere scelera p auariciā ꝑpetrantur. vt fur
ta ꝛ homicidia ꝛ hmōi. Secūdo cōtra
legem est nature Unde dr luce. Que
cūq; vultis vt faciant vobis hoīes ꝛc.
Tercio q2 contra legem scriptam Un
de luce. Estote misericordes sicut ꝛ pa
ter vester celestis misericors est. Quar
to quia est contra legem vniuersalem
que est in omnibꝫ rebus. que cōpellunt

se dare. Auarus vero captiuas detinet res ne se communicare possint. ¶ Ultimo notandū q̄ hec sunt filie auaricie. videlȝ symonia. vsura. furtū. periuriū. mendaciū. rapina. inquietudo. violētia. dolus. fallacia. fraus. proditio. obstinatio. iniustum iudiciū. Symonia est studiosa cupiditas emendi vel vendendi spūale vel spūali annexū. Usura est studiosa cupiditas recipiēdi aliquid vltra sortem vel vbi amplius requirit̄ q̄ datur. Furtū est vsurpatio latentis rei inuito dn̄o. Periuriū est mendaciū iuramento firmatū. qd̄ sepe fit in emptione et venditōne. Mendaciū est vocis false significatio cum intentōe fallendi. Rapina est violenta predatio rei aliene. Inquietudo est alicuius iniusta cōmotio. Uiolētia est que fit alicui nocendo palaȝ per acta mala. Dolus est fraudulēta deceptio. Fallacia est q̄ fit per verba deceptionis in occulto. Fraus ē deceptio per facta que fit in p̄ntia illius qui decipit̄. Proditio est idē qd̄ deceptio q̄ fit in absentia decepti. Obstinacio est pertinacia in malo. Iniustum iudiciuȝ est iniuste sn̄ie plā tio ex timore vel cupiditate pecunie p̄mulgare. Filius.

Habita informatione de pctō auaricie. nunc de peccato gule cupio edoceri. Et primo quid sit gula.

Ca. XI. Pater.

Gula ut dicit beatus augusti. est immoderata cibi auiditas. Item s̄m hugonem de sancto victore. Gula ē immoderatus appetitus edendi. Item gula vorax edacitas nature finib⁹ nō cōtenta. Notandum aūt q̄ humana natura bene quidem ab initio condita ꝓpter lapsuȝ primi hominis in magnā miseriam cecidit. ꝓpter hoc multis necessitatibus oppressa. nihil in hac vita nisi vt affligeret̄ inuenit. Unde cū necessitatibus nostris plusq̄ȝ expedit deseruimus mētis curam negligimus. et miserie nr̄e infirmitatis superaddimus squalorem culpe. Unde sancti viri in oī qd̄ agunt seipsos studiose discutiūt. ne quid ab eis plusq̄ȝ nature sue infirmitas requirit exigant. At econtra praui non solū in nature necessitatib⁹ non sunt cōtenti sed victi delectatōe carnali etiam in voluptate gule ac ceteris vitiis se immergūt. De hoc beatus gre. xx. mora. sic dicit. Natura igit̄ humana bene cōdita sed ad infirmitatē vitio voluptatis lapsa in calamitatem cecidit. quia pressa innumeris necessitatib⁹ nihil ī hac vita nisi vnde affligeretur inuenit. Sed tamen eisdeȝ nature necessitatibus plerumq̄ȝ plus q̄ȝ expedit deseruimus. mentisq̄ȝ curam negligimus ex miseria negligentie infirmitati nostre addimus squalorē culpe. Necessitates namq̄ȝ naturales hoc habere valde periculosum solent. q̄ sepe in eis minime discernit̄ quid circa illas ꝓ vtilitatis studiū quid per voluptatis vitiū occurrat. crebro em̄ occasione seductōnis inuenta dum necitati debita reddimus voluptatis vitio deseruimus. et infirmitatis velamine an̄ discretōis oclos excusatio nr̄a palliat. ac q̄si sub patrocinio explēde vtilitatis occultat. infirmitatē vero nr̄e nature per negligētiā laxare nil aliud est q̄ȝ calamitatis miseriā addere. ac vitiorum squalorē ex eadem miseria multiplicare. Un̄ sancti viri in oī qd̄ agunt studiosissima intētōe discernunt. ne q̄d ab eis plus nature sue infirmitas q̄ȝ sibi debeat̄ exigat. et ne sub necitatis tegmine in eis virium voluptatis excrescat. Aliud enim ex infirmitate. aliud ex tēptatōis sug-

gestione sustinent. ⁊ quasi quidam re/
ctissimi arbitris inter necessitatem vo
luptatemq; ꝯstituti hanc consulendo
subleuant illā premendo frenant. Un
de fit vt ⁊ si infirmitatis sue calamita/
tem tolerant tamen ad squalorem mi/
serie ꝑ negligentiam non descendant.
at econtra praui gaudēt in his corrup
tionib' suis ac necessitatib' que nimi/
rum eos ad vsum voluptatis retorquēt
cū enim reficiendis cibo corporalibus
nature seruiunt pro delectatione gule
in voluptatis ingluuie descenduntur.
Cum regendis membris vestimenta
querunt. non solum que tegūt sed etiā
que extollunt appetunt ⁊ ꝯtra torporez
frigoris non solum que per pinguedi/
nem muniant sed etiam que per molli
ciem delectent. Et non solum que per
molliciem tactum mulceant sed ⁊ que
per colorem oculos seducant. hec gre/
gorius. X Sciendum etiam est
ꝙ nequaq; aliquis ad spiritualis a/
gonis certamē ꝯsurgere potest. nisi ho/
stis prius interior videlicet appetitus
gule fuerit edomatus Quia nisi quis
ex ea que magis sunt vicina ꝓsternat.
ad ea que longius sunt expugnāda nō
preualebit. Nec merebit̃ grauiores
pugnas nequitiaꝝ celestium experiri.
si carnem fragilem resistentē spiritui
nequiuerit subiugare. qui enī gule su/
ꝑfluos appetitus cohibere nō pōt. quo
modo valebit carnalis cōcupiscentie
estus extinguere. Et qui nō valēt pas/
siones hmōi cōpescere. qualiter pote/
rint occultas temptationes debellare
q̃; plures enī ordinem certaminis ig/
norantes edomare gulam negligūt. ⁊
tū̄ ad spūalia bella ꝯsurgunt. qui aliqñ
etiā multa q̄ magne fortitudinis sunt
faciunt. sed dominante gule vitio. per
carnis illecebra oē qd' fortiter egerunt
ꝑdunt. Et dum venter non restringit̃

ꝑ carnis ꝯcupiscentiam videlicet per
luxuriam simul cuncte virtutes obru/
untur. De hoc beatus grego. xxx. mo/
ral'. exponens illud dictum Clamorez
exactoris nō audit sic ait. Quis intel
ligi exactor alius nisi diabolus potest
qui semel iam paradiso hoī male per/
suasionis nummum ꝯtulit. ⁊ quotidie
ab eo huius debiti exigere reatum que
rit. huius exactoris sermo ē ꝑsuasiōis
male inchoatio. huius exactoris cla/
mor est iam nō leuis sed violenta tem/
ptatio. hic exactor. i. temptator loqui
tur cū leuiter suggerit. hic exactor cla/
mat cum fortiter temptat. Clamorem
exactoris non audire est violēter tem/
ptationum motib' minime cōsentire.
audiret enī si ea que suggerit faceret s;
cum peruersa agere despicit recte dici
tur clamorē exactoris nō audiet. non
nulli vero hoc loco ꝑ exactorem ventrē
intelligi volunt. ipe nāq; a nobis qd'/
dam debitum exigit. q2 quotidianum
fructum sibi humani laboris impendi
etiam ꝑ naturaz querit. Abstinentes
igit̃ viri. qui dum violentia gule desi/
deria reprimunt. quasi clamantis ex/
actoris vba ꝯtemnunt. sed cū ꝯtinenti
viro contra innumera vitia multa vir
tutum certamina suppetunt. cur sub ex
actoris clamore cōtempto de solo hic
ventre dr̃ ꝙ eius imperiū impulsumq;
restrīgit. nisi ꝙ nullus palmā spūalis
certaminis apprehendit. q̄ nō in semet
ipso prius ꝑ afflictā mētis vel ventris
ꝯcupiscentiā carnis incentiua deuice/
rit. Neq; enī ad ꝯflictum spūalis ago
nis ꝯsurgit̃. si nō prius intra nosmet/
ipos hostis positus gule viz appetitus
edomat̃. q2 si nō ea q̄ viciniora nobis
sunt ꝓsternimus. nimiꝝ īaniter ad ea
q̄ lōgius sunt īpugnanda transimus.
Incassum nāq; ꝯtra exteriores inimi/
cos in cāpo bellū gerit̃. si intra ipsa vr

bis menia cuius insidias habet. mens quoque ipsa certantis sub graui confusionis dedecore a spiritalis certaminis congressione repellitur. quando infirma in carnis prelio gule gladijs confossa superatur. nam cum se paruis prosterni conspicit. confligere maioribus erubescit. Nonnulli vero ordinem certaminis ignorantes et domita regulam negligunt et ad spiritalia bella consurgunt. qui aliquando etiam multa que magne sunt fortitudinis faciunt. sed dominante gule vitio per carnis illecebra omne quod fortiter egerint perdunt et dum venter non restringitur per carnis concupiscentiam simul cuncte virtutes obruentur. Unde et nabuchodonosor vincenti scribitur. princeps cocorum destruxit muros iherusalem Quid enim per muros iherusalem significans scriptura exprimit nisi virtutes anime que ad pacis visionem tendit. Aut quis cocorum princeps nisi venter accipitur. cui diligentissima a coquentibus cura seruitur. Muros igitur iherusalem princeps cocorum destruit. quia virtutes anime dum non restringitur. venter perdit. Hinc est quod paulus contra menia iherusalem decertanti vires cocorum principi subtrahebat cum diceret. Castigo corpus meum et in seruitutem redigo etc. Hinc etiam premisit dicens. Sic curro non quasi in incertum. sic pugno non quasi aerem verberans. quia cum carnem ipsis restringimus continentie nostre ictibus non aerem sed immundos spiritus verberamus. Et cum hoc quod intra nos est subijcimus. extra positis aduersarijs pugnos damus. Hinc est quod rex babilonis cum succendi fornacem iuberet. napte stuppe picis et malleole ministrare congeriem precepit. sed tamen abstinentes pueros hoc igne minime consumit. quia antiquus hostis licet innumeras ciborum concupiscentias nostris obtutibus opponat. quibus libidinis ardor crescat tamen bonis mentibus spiritus superni gratia insibilat. et a carnalibus concupiscentie estibus illese perdurant et si usque ad temptationem cordis flamma ardeat. usque ad consensum tamen temptatio non exurgat. hec gregorius. De hoc dicit cassianus in collationibus patrum. Impossibile inquit est extingui ignita corporis incentiua priusquam ceterorum quoque principalium vitiorum fomites radicitus excidantur. prima nobis calcanda est gule concupiscentia. et eousque extenuanda mens non solum ieiunijs verum etiam vigilijs. lectione quoque et crebra compunctione donec eiusmodi meditationibus occupata pariter et possessa ipsius sibi refectione non tam iocunditati concessam quam oneris vite sibi impositam recognoscat. illud enim est cunctarum luctaminum fundamentum vt primitus carnalium desideriorum incentiua perimantur Non enim merebimur mentis robore conquisito grauiores pugnas nequiciarum celestium experiri si carnem fragilem resistentem spiritui nostro subiugare nequimus. Qui enim gule superfluos appetitus inhibere non potuit. quomodo estus carnalis concupiscentie valebit extinguere. et qui nequiuerint passiones huiusmodi compescere. qualiter occultos nulloque hominum teste prurientes poterit debellare. non enim est nobis aduersarius extrinsecus formidandus. in nobisipsis hostis est inclusus. intestinum nobis quotidie ingeritur bellum. deuicto eo omnia que forinsecus sunt reddentur infirmi ac militi christi vniuersa pacata erunt et subdita. De vitio gule etiam dicit Johannes abbas montis sinai in tractatu de. xxx. gradibus sic. Gula est preparatio deliciarum delectantium. nutrix delectationis fons libidinis Gula est ciborum satietas. pater fornicationis. tribulatio vero ventris. conculcatio est castitatis. Qui suum

ventrem fouet et nutrit et contendit spiritum vincere fornicationis. simul est volenti cū oleo incendiū extinguere Si spopondisti xpo ihesu augustam et artā ambulare viaȝ. angusta ventrē. Omēs ieiunātis orat vigilanter et sobrie. nō abstinentis vero replet ydolis imundis in mensa alimentorum recumbēs ad refectionem affer in mediū memoriā mortis et iudicij poculum bibens. xpi regis dn̄i fellis et acceti non cesses memorari. et penitus aut abstinebis aut suspirabis aut sapere magis humile facit. hec iohannes A Notandū vero est q quinq modis peccat circa gulam Primo cum quis horam comedendi preuenerit et hoc sepius fit propter impatientiam expectandi tempus debitum. Secundo cum quis querit cibaria preciosa et delicata. de quibus Ouidius. Est virtus placitis abstinuisse cibis et sic peccauit diues ille. qui epulabat quotidie splendide. Tercio qn̄ quis mensurā excedit. s. nimis comedendo Pro quo sciendum q hoc quod vni ē mensura debita hoc alteri est excessus Vn̄ mēsura nō consistat in cibi quātitate. sed in comedētis qualitate. Quarto quando quis nimis ardenter vel festinanter comedit. nō eī ciborum vsus sed concupiscentia in vitio est. Quinto qn̄ nimis studiose quis prepat sua cibaria. Unde bernardus. Non sapores sed fames excitet appetitum In omnibus his sumenda sunt duo nō que voluntas sed que requirit necessitas. Contingit etiam esse peccatuȝ circa diminutionem cibi sicut circa superfluitatē. hec et alia de vitio gule Beatus gregorius .xxx. moral. commemorat sic dr̄. Sciendum q quinq modis vitiū gule temptat. Aliquando namq indigentie tempora preuenit aliquādo tempus non preuenit. sed cibos lauciores querit. aliqn̄ cū quelibet sumēda sunt preparari accuratius expetit Aliquando aūt qualitati ciborum et tempori congruit. sȝ in ipa quātitate sumendi mēsuram refectionis excedit Nonnunq vero et abiectus est cibus quē desiderat. et tn̄ ipso estu immensi desiderij deterius peccat Mortis quippe sn̄aȝ patris ore ionathas meruit. qr in gustu mellis constitutum edendi tempus antecessit. Ex egipto populus eductus in heremo occubuit qr despecto manna. cibos carnium pecijt quos lauciores putauit. Et prima filiorū hely culpa suborta est. q ex eorum voto sacerdotis puer non antiquo more coctas vellet de sacrificio carnes accipe sed crudas. q̄s acuratius exhiberet. Et cum ihrusalē dr̄ hec fuit iniquitas zodome sororis tue superbia saturitas panis et habundantia. aperte ostendit q idcirco salutem pdidit. qr cū superbie vitio mensuram moderate refectionis excessit. Et primogenitorum gratiam Esau amisit. qr magno estu desiderij vilem cibum. i. lenticulam concupiuit. quam dum emens etiam primogenitis prtulit quo in illā appetitu anhelaret indicauit. Neq eī cibus sed appetitus ē in vitio. Unde et lauciores cibos plerūq sine culpa sumimus. et abiectiores non sine reatu consciē degustamus. hinc quippe quem diximus Esau primatū per lenticulam perdidit. Et helyas in heremo virtutem corporis carnes edēdo seruauit. Unde et antiquus hostis. qr non cibum sed cibi concupiscentiam esse causam damnationis intelligit. et primum sibi hominem non carne sed pomo subdidit et scd̄m non carne sȝ pane temptauit. hinc est plerumq q culpa committit etiam cū vilia et abiecta auide sumunt. Ea vtiq sumenda sunt que nature necessitas requirit. et non

que edendo libido suggerit. Sed magnus discretionis labor & huic exactori. & aliquid impendere & aliquid denegare. & non dando gulam restringere. & dando naturam nutrire. Que forsitan discretio subinfertur cum dicitur. Clamorem exactoris non audit. Sermo namque huius exactoris est necessaria postulatio nature. Clamor vero eius mensuram necessitatis transiens appetitus gule. Hic ita que huius exactoris sermonem audit. clamorem non audit quia discretus vir ac continens & usque ad tenendam necessitatem ventrem reficit & voluptatem restringit.

B Sciendum vero est quod sic voluptas sub necessitate se palliat ut vix eam perfectus quisque discernat. nam dum solui debitum necessitas petit. voluptas explere desiderium suppetit. & tanto gula securius in preceps rapit. quanto sub honesto nomine necessitatis explende se contegit. Sepe autem in ipsa edendi via furtiua adiuncta subsequitur. nonnunquam vero impudenter libere etiam preire conatur. facile autem est deprehendere cum voluptas eius necessitatem preuenit. sed valde difficile est discernere cum ipsa in esu necessario se occulta subiungit. nam quia preeuntis nature appetitum sequitur quasi a tergo veniens tardius videtur. Eo enim tempore quo necessitati debitum soluitur. quia per esum voluptas sequitur ignoratur. Sepe vero ut discernimus. & qui utrumque sibi coniunctum nouimus. & in hoc quod extra metas rapimur libet ut sciendo fallamur. Et dum sibi mens ex necessitate blanditur. ex voluptate decipitur. Scriptum quippe est. Carnis curam ne feceris in desideriis. Que igitur in desiderio fieri prohibentur. in necessitate concedunt. Sed sepe dum incaute necessitati condescendimus desideriis deseruimus. nonnunquam vero dum desideriis immoderatius obuiare nitimur. necessitatis miseriam augemus. sic enim necesse est ut artem quisque continentie teneat. quatenus non carnem sed carnis vitia occidat. nam plerumque dum plus iusto caro restringitur. etiam ab exercitatione boni operis eneruatur ut ad orationem vel predicationem non sufficiat. dum incentiua vitiorum in se funditus suffocare festinat. Adiutores quippe habemus intentionis interne. hunc hominem quem exterius gestamus. & ipsi insunt motus lasciuie. ipsi efficaces suppetunt actionis bone. Sepe vero in illo hostem insequimur. etiam ciuem quem diligimus trucidamus. & sepe dum quasi ciui parcimus ad prelium hostem nutrimus. eisdem namque alimentis vitia suppbiunt quibus virtutes nutrite viuunt. Et cum virtus alitur. plerumque vires vitiis augentur. Cum vero immensa continentia vitiorum vires extenuat. etiam virtus deficiens anhelat. ut necesse est ut interior homo noster equus quidem arbiter presideat inter se & eum quem exterius gestat. quatenus ei homo suus exterior & semper ad debitum ministerium seruire sufficiat. & nunquam superbe libera ceruice contradicat. nec moueat si quid suggerendo submurmurat dummodo eum semper supposita calce dominationis premat. sicque fit ut dum repressa vitia remitti quidem nobis patimur. & tamen hec aggredi nobiscum ex equo prohibemus? nec vitia contra virtutem preualeant. nec rursum virtus cum vitiorum omnimoda extinctione succumbat. qua in re sola elatio extinguitur funditus. quia cuiuis victorie seruiat. ad edomandam tamen cogitationum superbiam continua nobis pugna seruatur. Unde bene hic quia unusquisque vir continens & debite necessitati congruit. & violenti voluptati contragreditur voce dominica dicitur. Clamorem exactoris non audit. hec greg. C In quibus dictis sanctissimi viri inter cetera colligere possumus. quod etiam preciosissimo cibo discretus quisque ac sapiens sine vitio

vti potest. Indiscretus vo ac insipiēs
etiam in vilissimo cibo ꝑ vitiū gule ex
tare potest. Vñ ⁊ beatus aug. dī. Fieri
etiā potest. vt sine aliquo vitio cupidi-
nis vel voracitatis preciosissimo cibo
sapiens vtat᷑ Insipiens aūt fedissime
gule flamma in vilissimum ardescat.
Et sanius quisqz maluerit more domi
ni pisce vesci. q̄z lenticula more esau.
aūt ordeo more iumentoꝝ. nō ꝓpterea
ꝯtinentiores nobis sunt pleriqz. qꝛ vi
lioribꝰ alunt᷑ escis. nam in oībꝰ hmōi
rebꝰ non ex eaꝝ reꝝ natura quibꝰ vti-
mur sed ex cā vtendi ⁊ modo appeten
di vel ꝓbandum est vel improbandum
qđ fecimus. hec augu. D Et ꝯm
crisosto. Voluntas non in natura cibo
rum. sed in desiderij vigore ꝯsistit Ca
uenda igit᷑ est diligenter voluptas gu-
le qꝛ sunt nōnulli etiaz religiosi qui re
lictis quidē grauioribꝰ culpis ac pec-
catis. vitio tñ crapule applaudūt ⁊ tā
in cibis q̄z in potibꝰ supfluitatem exi-
gunt. que certe ꝑfectionem religiosoꝝ
ac pn̄iam agentiuz grauiter impediūt
nam tales gulam sectantes ꝯm carnez
ambulāt ⁊ nō ꝯm spiritum. quoꝝ etiā
deus venter est. De quibꝰ beatus bernᷓ.
satis ductis sermoībꝰ sic dī. Cauete ne
blandiente vobis carne insana huius
seculi delectatio necat Ad ꝑficiendaz
carnis curā in desiderijs aīm denuo re
uocetis. qđ est auerti a ꝓposito. vnde
sunt nonnulli. qui grauioribꝰ relictis
turpitudinibꝰ. crapule tñ applaudāt ⁊
tam ciboꝝ q̄z potuum exigunt supflui-
tatem. que ꝑfectum penitentis graui-
ter impediunt ⁊ tales ꝯm carnem am-
bulāt. Quicūqz eñ in carne sunt siue
in habitu siue extra habitū religionis
si verax est imo qꝛ verax est apostolus.
Deo placere non pñt. multū eñ citra
ꝑfectum ꝓficit imo multuz impfectū
vehemēter deficit. cuius gula domina

tur Item q gulosoꝝ hoīm sit deus ven
ter testat᷑ paulus apl's sic dicens Quo
rum deus vēter est. E De hoc etiaz
hugo de sancto victore in libro de clau
stro anime sic. Solent dijs templa cō
strui. altaria erigi. ministri ad seruien
dum ordinari. imolari pecudes. thu-
ra ꝯcremari. deo siquidē ventri tēplū
est coquina. altare mēsa. ministri coci
imolate pecudes cocte carnes. fumus
incensoꝝ odor sapoꝝ. nec audiuntur a
gulosis luctus ⁊ singultus in oratione
sed eructationes carnis ingurgitat. q̄
non sunt in iherusalez sed in babilone
quia deus eoꝝ venter ⁊ gloria ī ꝯfusio
ne. hec hugo. F Unde ꝯm eundē
hug. Tria sunt in cibo ꝯsideranda vi
delicet quid qñ ⁊ quantū ꝯmedamus
.s. cibi species hora ⁊ mensura. ne illi-
citum aut extra horā aut extra mensu-
ram aliquid sumamus. vetitū ꝯmedit
adam. aut expellit᷑ extra horam Jona-
thas ⁊ a patre maledicit᷑. populus vo
israhel ad sepulcra ꝯcupiscentie vltra
mensurā occidit᷑. hec hug. Discamus
ergo ne in sumendis alimētis corpis
gule magis q̄z neccitati seruiat᷑ nutriē
da nāqz est caro. vt in bono nobis o-
pere famulando sufficiat non aūt vt ꝑ
satietatē ad iniquitatez turpitudinis
prorūpat. Ad qđ hortat᷑ beatus greg.
sup ezechielem sic dicens Discamus
satiari. ne in sumendis alimentis cor
poris gule magis q̄z necessitati seruia
tur. plus eñ concupiscentia q̄z necessi
tas petit. Et sepe dū carnis inopie sa-
tisfacere curamus. voluptas subrepit
⁊ modum refectionis excedit. Unde
fit vt culpa transeat ad penam. qꝛ ple
rumqz inde alia temptatio carnis nas-
citur. dum carni immoderatius in re-
fectione seruit᷑. Caro enim nobis ali-
quādo adiutrix est. in bono ope. aliqñ
autem seductrix in malum. Si igitur

plusq̄ debemus tribuimus carni hostē
nutrimus. ⁊ si necitati eius que debe-
mus nō reddimus ciuē necamus Sa
tianda itaq̄ est caro. sed adhuc vsq̄ vt
in bono nobis ope famulando suffici-
at. nā quisquis ei tantū tribuit vt sup
biat satiare penitus ignorat. ars nāq̄
magna est satiari. ne vnusquisq̄ ꝑ sati
etatē carnis ad iniquitatē ꝓrūpat tur-
pitudinis. hec greg. G Filie aūt
gule sunt iste. videlꝫ Scurrilitas. in
epta leticia. immūdicia. ebetudo men-
tis. immodestia. inhonestas. crapula
ebrietas. insustinētia. inuerecundia.
immoderātia. vaniloquiū. Scurrili
tas aūt est que mouet ad ꝟba scurrilia
Inepta leticia ē lasciuia carnis siue ge
stus corꝑis inordinatus lasciuiā men
tis demonstrās. Immūdicia est q̄ so-
let ꝓuenire ex gula. vt sunt vomitus ⁊
eructatōes fetide ac luxuria. Ebetudo
mentis est subuersio rōnis. Immode-
stia est corꝑis suꝑfluitas. Inhonestas
est lautiora fercula querere ⁊ operā da
re. Crapula est excessus in cibo. Ebri-
etas est excessus in potu. Insustinētia
est statutū tp̄s ꝑuenire in comedendo.
Inuerecūdia est feda verba ⁊ turpia ꝓ
ferre. Immoderātia. ciboꝝ minus ap
petitus. Vaniloquiū est ociosa ꝟba ex
more ꝓferre Ultimo sciendū ꝙ gula
ꝯplectiꝭ. s. comesatōem. ebrietatē. ⁊
ꝓprie loquēdo ꝑsimonia opponiꝭ come
sationi. ⁊ sobrietas ebrietati.

Filius.

Post informatōem de vitio gule.
nunc de peccato luxurie. Et quid
sit luxuria a te cupio edoceri.

Ca. XII. Pater. P

Scire debes qđ
luxuria ſm hugonē de sancto
victo. est ꝯcupiā expiende voluptatis
carnalis inimici. Itē luxuria est ex im
mundis desiderijs veniens lubrica car
nis ⁊ mentis ꝓstitutio. Est etiā luxu-
ria incontinentia corꝑis de prurutu li-
bidinis nascens Notandū autem ꝙ
peccatū luxurie est valde ꝑiculosuꝫ. q̄r
hoc facinus plus q̄ cetera vitia mentē
quam cepit ꝓsternit ⁊ eneruat. Unde
hugo in libro de claustro anime Nihil
mentē citius eneruat q̄ cum aliquis
ad luxuriā affectū cordis inclinat. Et
hugo de sancto victore. Luxuria est im
moderata carnis petulantia. dulce ve-
nenū. importuna lues. ꝑniciosa potio.
que humanū corpus debilitat. ⁊ viri-
lis animi robur eneruat. hec hugo. Vn̄
resistendū est viriliter huic vitio. q̄r ni
hil ita vastat corda hoīm ⁊ subijcit suo
dominio cū preualet quemadmodū li
bido. Quod testaꝭ beatus augu. qui sic
dicit. Felicius seruiꝭ homini q̄ libidi-
ni. q̄r libido seuissimo dominatu vastat
corda mortaliū. Et istius seruitutis a-
trocitas declaraꝭ dupliciter. Primo
cū voluntas nostra sit ita libera vt non
possit ab aliqua creatura citra deū cō-
pelli. tn̄ seruitus libidīs ita ipsam sub
iugat successiue. vt postq̄ fuerit ei per
ꝯsuetudinem submissa. teneat eam sic
captiuam vt vincaꝭ faciliter ab omni
malo ⁊ pareat quasi cocta Scđo decla
raꝭ q̄r in ceteris dominijs q̄nto facili-
us ⁊ melius seruit quisq̄. tanto mitiꝰ
tractaꝭ ⁊ remuneraꝭ a dn̄o suo. in ista
aūt tyrannide qua voluptas ꝯpelliꝭ ad
pretereundū libidinē quanto perfecti
us exequiꝭ eius preceptū. tanto feroci
us in fine oꝑis excruciaꝭ. Pessima er
go hec pestis vicꝫ vitiū luxurie cū men
tem ꝑfecte inuaserit totaliter cor hoīs
excecat. nullūq̄ bonū cogitare ꝑmit-
tit. nā ipse amor carnalis ⁊ libidino-
sus est insatiabilis. cū enī extinctus fu
erit iteꝝ reaccendiꝭ. ⁊ post expletōem
turpis voluptatis. iteꝝ inopiā patiꝭ.

nec faciat ⁊ exceptis passionibus quas patit. eam nihil aliud cogitare pmittit. Ista pmemorat beatus iheroni. sic dicens Cum luxuria mentem inuaserit nullum bonum cogitare permittit. Amor eni mulierū semp insaciabilis est. qui extinctus reaccendit. ⁊ post copiam iterum inopiam patit animum quovirilem effeminat. ⁊ excepta passione quam sustinet. aliud cogitare non sinit. omnia bona nature psumit qz naturales vires corporis eneruat rōnem pturbat ingeniū ebetat nec rōni paret que impetu ducit. qui etiam luxuriat viuens mortuus est. ⁊ ferreas mentes luxurie domat libido Unde amor eius insaciabilis inferno pparatur. hec iheronimus Bene igitur luxuria inferno compatur. qz ipsa cum gehenne familiarem quandā habet similitudinē Testatur hoc beatus bern. qui sic dr. Luxuria est pestis. que cum gehenna familiarem habet similitudinem. In gehenna eni sunt tria. s. dolor fetens. vmis pscientie vrens. flamma purens. sic luxuria fetet p infamiam. vrit per psciētiā. purit pcupiscentiam Luxuria est pestis omni monstro damniosior. que corpus eneruat. animam commaculat. famam pdit. proximum offendit deū amittit De eodē etiam dr beatus iheronimus O infernalis luxuria cuius materia gula. cuius flamma superbia. cuius scintille prauum colloquiū cuius laus infamia. cuius cibus inopia cuius finis gehenna J Et notandū q sicut mundicia cordis ac corporis efficit hominem membrum christi. sic fornicatio ⁊ libido facit membrū meretricis Teste apostolo qui dicit Nescitis qm corpa vestra mēbra xpi sunt. tollens ḡ mēbra xpi. faciam membra meretricis. absit Nescitis qm qui adheret meretrici vnum corpus efficit. cum ea. qui adheret deo vnus spiritus est. fugite fornicationē. omne eni peccatum quodcunqz fecerit homo extra corpus ē. qui autē fornicat in corpus suum peccat. Ex quibus verbis sancti apostoli colligere possumus. q maximum scelus sit fornicatio. que templū dei videlicet hominem ita turpiter violat. Et psequens facit membrū meretricis R Unde ysidorus fornicatio est maximū scelus. qz per carnis immundiciam templum dei violat. ⁊ tollens membrū xpi facit meretricis Et dr innocentius de eodem. O extrema libidinis turpitudo. que non mentem effeminat. sed ⁊ corpus eneruat. non solū maculat aīam sed fedat psonam semp illā pcedunt ⁊ ardor ⁊ petulantia. semp comitat feror ⁊ immūdicia. semp sequit dolor ⁊ penitentia. hec innocentius. Audientes igit ex predictis tot picula huius vitij. necesse est vt huic peccato videlicet luxurie animus in pricipio viriliter resistat. qz si admittit ⁊ in psuetudinē ducit etiam in quandā necītatem peccādi puertit. Unde beatus aug. Ex volūtate puersa facta est libido ⁊ dū seruit libidini facta est psuetudo. ⁊ dū psuetudini nō resistitur facta est necītas. hec augu. Cū aūt hec mortifera pestis mentē sic obruerit. nocte ac die hominē quiescere non pmittit. Quod testat beatus ambrosi. sic dicens Seruus criminū stimulus libido est. que quietū nūqz manere patitur affectū. nocte feruet. die anhelat. Hec ambrosius Nec mirū si hoc vitiū faciat semper animū inquietum. quia qui prauo ac lasciuo amore ardet hic. talis mente ac corpe languescit ⁊ ideo nunqz quiescit. De hoc dr orosius sic. Qui dilectione praua estuat. procul dubio mente ⁊ corpore egrotat. Unde maligni spiritus quis de omni pec-

cato gaudeāt cū nos lapsos in aliqua vitia intellexerint. tñ maxime de fornicatione letant. q2 hoc facinus validius ꝙ cetera vitia corda ⁊ corpora hominū occupat ⁊ vastat. Unde dic̄ glosa. Cum demones de omni pctō gaudeant. precipue tñ gaudent de fornicatōne ⁊ ydolatria. L Et notanduz ꝙ ɔtra hunc pestiferū morbū. videlicz luxurie vitiū triplex potest esse remediū Primū est mortis frequens meditatō Unde beatus greg. Ad restringenduz carnis illecebram ⁊ luxurie feditatem nil tantū valet ꝙ si frequenter cogitemus ꝙ eadē caro non lōge post vermibus scaturiet ⁊ in fetidā materiā convertet. hec greg. Secundū remedium ꝙ homo debet fugere occasiōes hmōi vitij. vicz familiaritatē mulierū ⁊ omnia alia que pñt mentē ad hoc peccatū inclinare. Unde beatus ambro. sup illud dictū apostoli. Fugite fornicatōez sic ait Cum alijs vitijs pt expectari cōflictus. sed hanc fugite. ne approximetis. q2 non potest vinci. Et beatus Jheron. Rethe dyaboli est luxuria. si quis hac capit non cito soluit. In isto tam graui ⁊ periculoso prelio nemo pt vincere nisi fugiat. nemo pt firmiter pdurare nisi carnē domet abstinētia ⁊ ieiunio. Hec ihero. Terciū remediū est ꝙ homo dz primos motus carnales cuz titillant in seipso refrenare anteꝙ ɔtrahant mentē ad delectatōem ⁊ ɔsensuz peccati. Unde beatus bern. de vitio gule qd est qddam incitamentū luxurie sic dicit. Notandū ꝙ ardor libidinis ꝑ aliqua parua occasione excitatur. ⁊ nisi ilico respuat. subito totū corpus occupat estuat urit ⁊ incendit. primo carnē tactam modicū titillat. deinde delectatione turpi mentē maculat. ad extremū per ɔsensum prauitatis mentem sibi subiugat. Unde ps. ait. Filij hominū vsqꝫ quo graui corde ⁊ pingui corpis vt quid diligitis vanitatē. ⁊ veritatē negligitis. pinguedo carnis. delicie corporis. saturitas ventris aut ante mortem vos deserent. aut vos illa in morte relinquitis. hic caro vermibus illic anima ignib9 deputat. donec rursus infelici collegio collegati in tormētis penalib9 socient qui socij fuerūt in vitijs. Una nāqꝫ pena implicat quos vnus amor in crimine ligat O delicate qui delicijs ⁊ diuitijs circumfusus es ɔfusionē expectas ⁊ mortē. non est regnū dei esca ⁊ potus. nō purpura. non bissus. q2 diues ille vtrūqꝫ circumdatus in puncto ad inferna descendit. Quid ad hoc dicitis vos gulosi ⁊ luxuriosi quorū deus venter est. quorū vsus oīs aut in ventre aut sub ventre est. qui in luxuria nutristis corda ⁊ corpora vestra. Audite q2 esca ventri ⁊ venter escis deputat. deus aūt ⁊ hunc ⁊ has destruet. Calix demoniorū est supbia. detractio ⁊ inuidia. crapula ⁊ ebrietas. q̄ cū impleuerint mentē vel ventrem. xp̄us ibi non inuenit locū. Quō ignis ⁊ aq̄ simul esse non pñt. sic sp̄uales ⁊ carnales delicie in eodē se non patiunt. vbi crapulam ructantis inter pocula senserit xp̄s. vina sua dulciora super mel ⁊ fauū menti ꝓpinare dedignat. vbi curiosa ciborū diuersitas pascit ventrem celestis panis ieiunam deserit mentē. hec bernar. M Qd autē gula siue ebrietas occasio sit libidinis. de hoc dt beatus hiero. Uenter mero estuans cito spumat in libidinē. Uenter enim ⁊ genitalia vicina sunt. ⁊ vnū alteri subministrat. ex vicinitate enim mēbrorū sequit ɔfederatio vitiorum. N Sciendum etiam ꝙ sunt septem species luxurie. videlicet fornicatio. adulterium. incestus. stuprū. raptus. sacrilegium. vitium ɔtra naturam. Forni

catio est omnis vsus meretricū.i.viduarū ⁊ ↄcubinaꝝ Adulterium est alieni thori violatio. Incestus est ↄsanguineatum ⁊ affinium abusus Stuprum est virginū illicita violatio. Raptus est cū puella a domo patris educit̄ vt corrupta in vxorem habeat̄. Sacrilegiū est quo ↄtinentia deo sacrata ledit̄. vt in religiosis ⁊ clericis in sacris ordinibus ⁊ in his qui emiserunt votum ↄtinentie Vitium ↄtra naturā est quo naturalis vsus coeundi puertit̄ qđ tam malum ⁊ detestabile est vt non de facili nomineť q2 pctm̄ sodomie seu contra naturā oē vitiū supat. nam hoc flagicium mors est corpoꝝ exterius interitus aīaꝝ spm̄ sanctum de corde eijcit Intentorē3 diabolū introducit hoc vitium. oīa maculat. oīa polluit. ⁊ nihil purum aut mundū esse pmittit. ad extremū a deo sepat ⁊ diabolo ↄiungit. De hoc vitio petrus dami. sic dr̄. Vicium sane contra naturā oīm immaītatem supat vitioꝝ. hoc siquidem vitiū mors est corpoꝝ. interitus est aīaꝝ. carnem polluit mentis lumen extinguit. Spm̄sanctum de templo humanī corporis ⁊ pectoris eijcit. interorem luxurie diabolū introducit eunti laqueos parat. cadenti puteū ne egrediat̄ opilat. infernum aperit. paradisi ianuam claudit Celestis ierusalē ciuem tartaree babilonis facit heredē3. abscindit membrū ecclie. in ipm̄ vorax pijcit gehenne estuantis incendiū. hoc vitiū superne ciuitatis muros conat̄ euertere. ⁊ rediuiua exuste zodome satagit menia repare. hoc est em̄ qđ sobrietatē violat. pudiciciam necat. castitatem iugulat. virginitatem spurcissime cogitationis mucrone trucidat. oīa fedat oīa maculat. oīa polluit. ⁊ quantū ad se nihil puru3. nihil a sordibꝰ alienū. nihil mundū esse pmittit. a deo aīam etiam sepat. vt demonibꝰ ↄiungat. hec pestilētissima sodomoꝛu3 regina sue tirannidis leges obseqūtem hoībꝰ turpem. deo reddit odibilem. Infelici quippe aīe postq̄3 hic venenatissimus coluber dentes semel infixerit. illico sensus adimitur memoria tollit̄. mentis acies obscurat̄. immemor dei obliuiscit̄ sui hec pestis fidei fūdamēta euacuat. spei robur eneruat. caritatis vinculū dissipat. iusticiā tollit. fortitudinem subruit. tempantiam eximit. prudentie acumen obtundit Quid amplius dicam qn̄quidem oīm virtutum cuneū de curia humanī cordis expellit. omniu3 vicioꝝ barberiem. velut euulsis portarū repagulis intromittit. nimiꝝ. q2 quē hec atrocissima bestia cruentis semel faucibꝰ deuorat a cūctis bonis opibꝰ quibusdā suis vinculis obligat. p oīa nequissime prauitatis abrupta pcipitāter effrēat. mox nāq̄3 vt q̄sq̄3 ī hāc extreme pditiōis abyssum fuerit lapsus a supna patria exul efficit̄. a xp̄i corpore sepatur totius eccīe auctoritate ↄfundit̄ oīm sanctoꝝ patrum iudicio ↄdemnat̄ inter hoīes in terra despicit̄ a celestium ciuium ↄtubernio reprobatur q2 ⁊ nūc humane irrisionis obprobrium. ⁊ postmodū damnationis cogitur pferre tormentū. hec petrus damiani. Sed ne quis pter hmōi tam graue scelus etiam post lapsum tā īmanis facinoris in desperationē corruat. idē petrus damiani. ad penitentiam ⁊ ad spem habendā de diuina misericordia etiam de hoc scelere sic inuitat dicens Quisquis huius zodomitice turpitudinis se contagione fedauerit nisi fructuose penitentie satisfactione purgatus fuerit nunq̄3 habere poterit gratia3 dei. nunq̄3 xp̄i corpore ⁊ sanguine dignus erit. nunq̄3 celestis patrie lumen intrabit Unde exurge queso O homo

ad penitentiam . qui in huius miserie voluptatis sopore deprimeris . reuiuisce tandem qui letali coram inimicis tuis gladio corruisti. Caue ergo ne te baratp desperationis absorbeat. mens fiducialiter ex diuina pietate psumat. ne p magnitudine criminis impenitens obdurescat. non est peccatorp despera re sed impiorp. nec magnitudo criminum in desperationē adducit animuz. sed impietas. si eñi tantum potuit dyabolus vt te in huius vitij pfunda sub mergeret. quanto magis virtus xpi te poterit ad deum de quo lapsus es verti ce reuocare. nunquid qui decidit non adijciet vt resurgat. cecidit asinus car nis tue in lutum sub pondere. est stimu lus penitentie qui pungat. est manus spūsque viriliter extrahat Non ergo te ex dine miserationis largitate diffidas. sit tñ infatigabiliter in penitentia pseuerare ptendas. hec petrus dami. Apostolus etiam paulus inter cetera vitia de hoc scelere enormi ad chorin. scribens mentionē facit. et tales vitiosos in huiusmodi crimine collapsos esse damnandos sic pmemorat di. An nescitis qz iniq regnū dei ñ possidebūt nolite errare. neqz fornicari. neqz ydolis seruientes. neqz adulteri neqz molles. neqz masculorp pcubitores. nez fures. neqz auari. neqz ebriosi. neqz maledici. neqz rapaces regnum dei possidebunt. Postqz vero apostolus hos criminosos enumerasset. non solū absolutionem seu delectationem horp vitiorp sed etiam iustificatōem et sanctificatōez tales esse psecutos demōstrat cum subdit dicens. Et hec aliquando fuistis. sed abluti estis. et sanctificati estis in nomine dñi nostri iesu christi et in spū dei nostri Ex his ergo dictis tam premissis colligere possumus qp non solum hoc peccatum videlicet cōtra naturam verumetiam omnia crimina p pñiam possunt deleri. dummodo homo de facinoribꝫ suis pmissis doleat. penitreat. ac de cetero a similibꝫ caueat. quia multum displicet deo iteratio peccati. nam ipse dominus ad mulierez in adulterio deprehensam dixit. Quis te pdēnauit mulier. que respondit. Nemo domine. Et dixit. Nec ego te pdemnabo. vade amplius noli peccare. In quibꝫ verbis magna fiducia lapsis in peccata tribuitur. qui post lapsum per pñiam resurgentes. et in ipa perseuerantes se postmodū a similibꝫ custodiunt. ¶ Postmodū sciendum qp filie luxurie sunt iste. videlicz Impudentia. cecitas mentis. inconsideratio. inconstantia. amor sui. precipitatio. odium dei. affectus presentis seculi. desperatio futuri seculi. Impudentia est exterioribꝫ signis luxuriam demonstrare. Cecitas mentis est inconsideratio mortis et inferni. quia sm beatum augustinū. In opere luxurie tota ratio absorbetur. Inconstātia est ad cogitandum et psiderandū nunc illud nunc istud. Amor sui est quo aliquis desiderat longam vitam vt exple at voluptates suas. Precipitatio est q̄ quis pcipitanter currit ad peccādū. exponens se piculo mortis pter luxuriā faciendā. Odiū dei est qd̄ fit cū ds̄ abstrabit se et punit eos qui sequunt carnis delicias ad q̄s inclinat luxuria. Affectus pñtis scl'i est appetitus honorū. diuitiarp. sanitatis fortitudīs et hmōi p que luxuriosus homo finē suū psequit Despatio futuri scl'i est diffidētia glē vel venie psequēde et hec est filia luxurie psummate. Sic hēmus de pctō luxurie et de ceteris capitalibꝫ pctīs et ceteris vitijs put dñs donauit expositum. Sequit qñ talia. s. pctā predicta sunt mortalia vel non Filius.

Postq̃ informatus sum de septē vicijs capitalibꝯ siue mortalibꝯ nunc scire desidero qñ ꝑdicta peccata sint mortalia vel qñ possint esse venialia. Ca. XIII. Pater P

OMnia uitia predicta q̄uis semꝑ sint peccata non tñ semper sunt mortalia. Q

Uñ vana gloria mortale pctm̄ dr̄ dupliciter. Primo rōne finis. ꝓpter quē laus appetit᷑ Sic illi faciunt qui bona opa ad hūc finē opant᷑ vt aliqd̄ lucruꝫ tpale videlicet pecuniā vel aliaꝝ qualiumcūq̃ reꝝ ab hoībꝯ ꝯmodū cōsequi valeant. Scd̄o rōne opis in quo laus appetit᷑. qd̄ fit qñ homo bonum opus operat᷑ ad hūc finē vt laudē ⁊ fauorem capiat ab hoībꝯ. ⁊ suum aīm totaliter laxat in eandē laudē ⁊ fauorē ꝑ inordinatā ⁊ nimiam delectationē R

Circa primū sciēduꝫ ꝙ quadruplici fine laus appetit᷑ Primo ad vitanduꝫ malum infamie. sic Samuel se laudauit .j. regum. Secundo ꝓpter vtilitatē aliquā spūalem vt est gloria dei vel edificatio proximi sicut paulus se ꝯmēdauit. ad chorin. ij. Tercio ꝓpter lucꝝ auaritie sicut pharisei qui deuorabant domos viduaꝝ. simulantes longā orōnem. Quarto ꝓpter actū alicuius pcti venialis sicut qñ quis laudari vult. eo ꝙ venialiter in laude delectet᷑. primuꝫ est ꝓuidentie. secundū est caritatis dei ⁊ ꝓximi. terciū est mortale peccatum. qꝛ ꝓpter auariciā fit ⁊ lucrum tpale vt dictum est. quartuꝫ est veniale. Sequitur secunda causa quare vana gloria sit peccatum mortale. s. ratiōe operis per quod laus querit᷑. Hoc aūt etiam potest fieri tripliciter qꝛ laus quandoq̃ requirit᷑ per opera illicita. quandoq̃ per opera quedam alia. quandoq̃ ꝑ opera virtutum. Si primo modo sic est tale peccatum quale est illicitum. s. mortale vel veniale. Si secundo sic est peccatuꝫ veniale vt habere diuitias vel vestes preciosas. Uerūtamen si talia de se sint īordinata vt sint occasio mortalis peccati. vt quando mulier ornatu meretricio ad capiendas aīas preparat᷑. ⁊ similia tunc est peccatuꝫ mortale. Si tercio modo id est si laus queratur ꝑ opera virtutum. hoc est dupliciter. qꝛ appetitus laudis adiungit᷑ operi virtutis tantum. sicut ꝯtingit in cantu vel predicatione quandoq̃ ⁊ in quibusdam alijs operibꝯ virtuosis. ⁊ tunc est peccatum veniale vel laus est finis principaliter prestitus operi virtutis ⁊ operanti. ita ꝙ sibi ꝯstituit finem vltimum se totaliter fundens suꝑ huiusmodi delectationeꝫ vane glorie. ⁊ sic est peccatū mortale quia tunc inheret ei vt fini vltimo.

Sequitur de inuidia

Ca. XIIII. S

INuidia enī ex suo genere est mortale peccatum qꝛ cū inuidia ꝺm remigium sit dolor de alieno bono ꝯtrariat᷑ directe caritati. que non emulat᷑ sed congaudet veritati Caritati vero nihil est contrarium nisi mortale peccatū. tñ illud qd̄ ex genere ē mortale potest esse veniale in quantum vel in primo motu ꝯsistit vel extra rationem suam trahitur. Dolor ergo de alieno bono ē quadruplex qꝛ vel est primo primus motus ex natura veniens. sicut q̂dam naturaliter inuidi sunt. ⁊ hoc nullum est peccatum. cum nullo modo in nostra sit potestate. Uel est secundo primus motus. quando. s. appetitus sine completa deliberatione tali passioni afficit᷑ ⁊ sic est veniale peccatum. vel est actus voluntarius deliberatiue. ⁊ hoc fit cū hō voluntarie ⁊

deliberato animo admittit ꝛ ꝯsentit vi-
tio inuidie. ꝛ sic est mortale pctm̄ Uel
trahit per intentõem extra rõnem suā
vt qñ dolor surgit ex cā bona. sicut qñ
dolet aliquis de bono tpali alterius q2
videt illud redundare in detrimentuz
aīe illius vel etiam in detrimentū com
munitatis. ꝛ dolor talis bonus est. q2
maius bonū est magis appetendū

Capitulum XV.

IRa ex suo genere ē mortale pctm̄. q2 ꝫm cassiodoꝝ. Ira ē motus animi ꝯcitatus ad penam ꝓuocanti inferendā. Talis aūt motus ꝯtrariatur caritati que non irritat. nec cogitat malum. j. ad Chorin. Est aūt ira triplex. Prima est remissus affectus ꝯtra ꝓximū per quē nō dolet de malo ꝓximi. nec gaudet de bono eius sed fit ei indifferens. ꝛ sic nō est pctm̄ mortale. sed est impfectio caritatis. Scđa est actualis impatientia. absqꝫ appetitu vindicte. ꝛ talis motus etiaz deliberatiuus est veniale pctm̄. q2 hꝫ in completā ratõem ire Tercia est impatientia cū appetitu vindicte. Et hoc tripliciter. Qñqꝫ eñ ira est ex natura. sicut in melancolis in quibꝫ ꝫm phm̄ ꝯtinue mordeꝫ natura. ꝓpter qđ sempꝫ sunt turbulenti. ꝛ sic nullū est peccatū cū sit motus naturalis Qñqꝫ est ab appetitu deliberato ꝛ tunc est veniale sicut alij primi motus. qñqꝫ aūt est a voluntate deliberatiua. ꝛ tunc est peccatum mortale.

Capl̄m XVI.

ACcidia ex genere suo est veniale peccatū. quia ꝫm augu. Accidia est tediū eterni boni Hoc aūt nō opponiꝫ caritati sed facit diminutõz feruoris caritatis. in quo ꝯsistit oē pctm̄ veniale Illud ergo tedium vel est motus naturalis ꝛ sic nullū est pctm̄. vel est motus appetitus ꝯtristati de ope spūali laborioso. ꝛ sic est pctm̄ veniale. Cū vero tediū redundat in omissionē que sunt necāria saluti. vel obmittunꝫ ea ad que teneꝫ quis vt est horas canonicas ꝑsoluere. ad quas obligati sunt qui sacros ordines pceperunt. tunc est pctm̄ mortale. Unde thomas de aquino. Sicut inuidia que est tristicia de bono ꝓximi est pctm̄ mortale in suo genere inquantū ꝯtrariaꝫ caritati quantū ad dilectõez ꝓximi. Ita accidia q̄ est tristicia boni spūalis diuini est pctm̄ mortale ex suo genere inqꝫtum ꝯtrariaꝫ caritati quantum ad dilectiõem dei. ꝛ hoc verificaꝫ in omibus pctis que sunt mortalia ex suo genere. sed motus impfecti in genere taliū pctoꝝ non sunt pctā mortalia. que. s. sunt absqꝫ deliberatõe rationis. vñ tales motus accidie sunt pctā venialia. nam etiā in viris pfectis pōt esse imperfectio motus accidie saltez in sensualitate. ꝓpter hoc ꝙ nullus est ita pfectus in quo nō maneat aliq̄ cōtrarietas carnis ad spūm Sed qñ affectus carnalis ita ꝑualet rōni vt ex deliberatiõe homo tristeꝫ de bono spūali ꝛ diuīs manifeste. talis motus est pctm̄ mortale. hec tho. Si aūt illud qđ fit ex obmissione boni vel difficultate aggrediendi bonū ducit in desꝑatõem. tunc iā accedit ad pctm̄ in spūm sctūm. Et qñqꝫ illud tediū ita crescit ꝙ etiaz ducit in tediū vite. intantū ꝙ iniiciat sibi manus. tunc iam similis erit iude qui laqueo se suspendit.

Capitulum. XVII.

AUaricia dicitur dupliciter. Uno modo secundum ꝙ est oppositum iusticie. ꝛ hoc modo ex suo genere est mortale

peccatum. sic enim ad avariciam pertinet quod aliquis iniuste accipiat vel retineat res alienas quod pertinet ad rapinam vel ad furtum. que sunt mortalia. Alio modo potest accipi avaricia secundum quod opponitur libertati alias liberalitati et secundum hoc importat inordinatum amorem diviciarum. Si ergo in tantum amor divitiarum crescit quod preferatur caritati. ut scilicet propter amorem divitiarum aliquis non vereatur facere contra amorem dei et proximi. sic avaricia erit peccatum mortale. Si autem homo quamvis superflue divitias amet. non tamen prefert amorem earum amori divino. ut scilicet propter divitias non velit aliquid facere contra deum et proximum sic avaricia est peccatum veniale B Et quia avaricia est immoderatus amor sive appetitus habendi sciendum quod si aliquis appetit aliena appetitu completo. qui etiam procederet in opus si facultas adesset sic est peccatum mortale Item si quis appetit illicita voluntate completa ut si aliquis indignus conatur beneficium ecclesiasticum adipisci. sic est iterum peccatum mortale. Item si quis appetit talia sive sint aliena sive illicita cum voluntate conditionata. scilicet si posset habere sine offensa dei ac iniuria proximi. et tunc vel nullum vel veniale peccatum est Item si quis simpliciter appetit habere superflua et hoc appetitu suffocante mentem a cura sui et a consideratione divinorum. hoc est peccatum mortale. Item si quis superfluo amore inheret temporalibus tamen infra amorem dei. hoc est peccatum mortale. Item si quis retinet ea que ad necessitatem suam et suorum pertinent vel ad considerationem sui status et suorum secundum quod decet suam dignitatem. hoc non est peccatum Item si quis retinet superflua respectu utriusque iam dictorum et hoc tempore necessitatis extreme alicuius. et sic est peccatum mortale. Item si quis retinet superflua citra extremam necessitatem ex insaciabili cupiditate sic etiam est peccatum mortale. Precipuum autem signum talis affectus est. quod enim quis potius res putrefieri sinit quam utiliter aliis dispensaret. quod autem vitium avaritie ydolatrie comparetur. de hoc thomas de aquino sic ait. C Apostolus non dicit quod omnis simpliciter avarus non habeat partem in regno christi et dei sed addit quod est ydolorum servitus. illa enim avaritia a regno christi excluditur. que comparatur ydolatrie. eo quod honorem deo debitum exhiberet creature. inquantum in temporalibus bonis finem constituit. quod soli deo debet. nam cupiditas extinguens caritatem est illa. que finem constituit in temporalibus bonis. illa autem que finem non constituit quamvis supercedit debitum modum non extinguit caritatem sed impedit eam in suo actu. hec thomas. Ex quibus dictis colligere possumus quod non omnis avaricia sit ydolorum servitus vel peccatum mortale. sed solum illa que extinguit totaliter caritatem Unde avaritia potest esse peccatum veniale in certis casibus ut premissum est.

Ca. XVIII. D

Gula est immoderatus appetitus edendi. quod potest esse quatuor modis. Primo si ibi est solus appetitus cibi et hoc nunquam est peccatum nec etiam delectatio in cibo consequens est peccatum in quantum ordinatur contra defectum sibi contrarium. hec enim pure sunt naturalia. in quibus non est meritum neque demeritum Secundo si appetitui necessitatis adiungitur appetitus delectationis. et voluptatis in cibo. hoc est veniale peccatum Tercio si est ibi trasgressio precepti ut cum aliquis sine necessitate solvit ieiunium ecclesie. vel religiosus comedit carnes. cum hoc in suo ordine sit prohibitum sub precepto. sic est peccatum mortale. Quarto si appetitus

comedendi est cū libidine. vt quando nimio & finali affectu inheret delectari omi cibi & nimis ingurgitat se. & hoc ē peccatū mortale De hac gula thomas de aquino Vitium gule ꝓprie ɔsistit in ɔcupiscentia inordinata. Si ergo inordinatio accipit in gula ſm auersionem a fine vltimo. sic gula erit peccatum mortale. quod quidē ɔtingit qñ delectationi gule inheret homo tanꝗ fini ꝓpter quem deū ɔtemnit. paratus scʒ ɔtra precepta agere vt delectatōes huius assequat. Si vero in vitio gule intelligat inordinatio ɔcupiscētie tm̄ ſm ea que sunt ad finem. vtpote q2 nimis ɔcupiscit delectationes ciboꝝ. nō tamen ita ꝙ ꝓpter aliquid faceret ɔtra legem dei & est peccatū veniale. hec thomas. ¶ De vitio etiam ebrietatis sciendum ꝙ culpa ebrietatis consistit in immoderata & inordinata cōcupiscentia & vsu vini vel alterius pot⁹ qui inebriare potest. Hec autem ebrietas ɔtingit esse tripliciter. Uno modo sic ꝙ nesciat potum esse immoderatum & inebriare potentē. & cum nescit vini fortitudinem. & sic ebrietas potest esse sine peccato. & sic noe creditur inebriatus fuisse. Alio modo si aliquis ꝑcipiat potum esse immoderatū. non tamen existimat potum esse potentē inebriare. & sic ebrietas potest esse cuʒ peccato veniali. Tercio modo potest ɔtingere ꝙ quis bene aduertat potum esse immoderatū & inebriare potentē & tm̄ magis vult ebrietatē incurrere ꝗ a potu abstinere. & talis ꝓprie dr̄ ebrius & sic ebrietas est pctm̄ mortale. q2 volēs homo & sciens priuat se in sensu rōnis

Capitulum XIX. ¶

Luxuria ex suo genere est pctm̄ mortale. q2 cōtra illud preceptum. non mechaberis

Concupiscentia vero luxurie distinguit septē modis Primus est cum ɔcupiscentia cōsistit in primo motu tm̄. & sic veniale peccatū. Secundus est cum sequit ɔsensus in delectatōem. licʒ nō in opus velit procedere sic est mortale peccatū. Tercius cum ɔsentit in opus ita ꝙ velit carnaliter peccare si occurreret oportunitas. & sic iteꝝ est peccatū mortale. Quartus modus est cum nō solum tenetur corde. sed pascit visu. & sic iteꝝ est peccatum mortale. Unde dr̄ Math. v. Qui viderit mulierē ad ɔcupiscendū eam &c. id est animo & sine intendit mulierē vt eam ɔcupiscat. q2 ſm augustinū hoc iam non est titillari sed plene ɔsentire libidini. Bene autem dr̄ ad ɔcupiscendum eam. q2 si aliquis videret mulierem vt rem pulcram & vlterius non ꝓcederet. tunc vel nullum esset peccatū vel solum peccatū curiositatis. Quīt⁹ modus ē in stultiloquio. vt cū quis mulierē ꝓcatur & ꝓpter libidinē habet cū ea familiaria colloquia. q2 & hoc est mortale peccatum. Sextus modus vocat ab apostolo turpitudo. vt in osculis. in amplexib⁹. & tactib⁹ lasciuis. & hoc est pctm̄ mortale. & tanto grauius quanto magis per talia libido accendit ꝓpter nimiam approximationē ad ignem. Notandū ꝙ o ꝙ tangere mulierē preter malā intentionē non est peccatū. similiter cuʒ intentione boni ex nccitate. sed tangere ex libidine. vel osculari ad se non pertinentē est mortale peccatum. Septimus modus est cum ɔcupiscentia ꝓcedit in opus. ita ꝙ ꝑficit opus luxurie hoc est sp peccatū mortale nisi excuset per matrimonium. ¶ De motibus aūt ɔcupiscentie carnalis nicolaus de lyra in glo. super illo verbo. Omnis qui viderit mulierē ad concupiscēdū. sic ait. Uidere absolute mulierem

non est malum. sed quantũ ex eo sequi
tur ↄcupiscentia interior. ⁊ ista ↄcupi
scentia primo ꝓcedit sic qꝛ primo ex
aspectu mulieris causat̃ ↄcupiscentia
in appetitu sensitiuo. qui dꝛ sensualitas
⁊ preuenit actum rationis. ⁊ sic nõ est
mortale. nec veniale peccatũ. cuius ra
tio est. quia talis mot⁹ sensualitatis
non est in potestate hoĩs ⁊ ꝯsequens
non est pctm̃. sed retentio huius ↄcu
piscentie postq̧ ꝑcepta est bene est pec
catũ. vnde dr̃ aug. Non est in potesta
te nostra quatenus visis nõ tangamur
sed in ptãte nostra est respuere vel ac
ceptare. Et sic patet ꝙ predictus mo
dus sensualitatis non est pctm̃. sed est
materia exercende virtutis si ei resista
tur p rationem. si aũt teneat̃ p delecta
tionem morosam absq̧ ↄsensu tũc est
peccatũ sed veniale. Si autem sequat̃
ↄsensus in aĩo. tunc est mortale pctm̃.
anteq̧ exprimatur facto vel signo. Et
ideo de tali ↄcupiscentia que est ↄsen
sus dr̃ saluator. Jam mechatus est in
corde tuo. Et hec de luxuria. Sic igit̃
habemus. q̃ñ pctã capitalia sunt mor
talia siue venialia Filius. M

Scire etiã desidero vtrũ sint plu
ra pctã criminalia siue mortalia
exceptis istis septem capitalibꝫ vitijs
que modo premissa sunt Et etiam que
sint peccata venialia ⁊ que remedia va
lent delere pctã venialia. de his cupio
informari.

Ca. XX. Pater.

Scire debes qd̃
etiaʒ sunt alia q̧ plurima cri
mina exceptis semptem principalibꝫ
vitijs. que mortalia peccata dicuntur
nam omnes transgressiones decalogi
⁊ mortalia sunt peccata J Nume
rus aũt. decem preceptorum sic sumit̃
quia quedam ordinant nos ad deum.
quedam ad proximũ. quod deus insi
nuare voluit. quando in duabꝫ tabu
lis illa dedit Jn prima tabula tria pre
cepta ptinent̃ que pertinent ad deum.
quorum primũ pertinet ad patrem qꝛ
est de diuina vnitate. Secundum ad
filium. qꝛ est de iuramẽti veritate Ter
cium ad spiritum sanctũ qꝛ de spiritua
li vacatione. Jn scd̃a tabula fuerũt se
ptem ꝑcepta ad proximum ptinentia
quorum primum est de exhibendis bo
nis vt est illud. Honora patrem ⁊ ma
trem. Reliqua sex sunt de cauendis
malis que inferri possunt corde ore vel
opere. Opere ledimus proximũ ꝓpter
quod dant̃ tria precepta Primũ non
occides. Secundum nõ mechaberis
Tercium non furtuʒ facias Ore quo
q̧ ledimus ⁊ contra hoc est illud. Nõ
dices contra proximum tuum testimo
nium falsum. Corde ledimus ꝓximũ
dupliciter. quandoq̧ eñ respectu rei
rationalis de hoc dꝛ non concupisces
vxorem ꝓximi tui. Quandoq̧ respe
ctu rei irrationalis. Unde dꝛ. Non
ↄcupisces rem proximi tui.

Ca. XXI. R

Primum prece
ptum decalogi tres habet clau
sulas. Prima est. Non habebis deos
alienos coram me. vbi ꝓhibemur ado
rare creaturã spũalem. i. angelos Se
cũda ẽ. Nõ facias tibi sculptile. i. ima
gines fictas que nullius rei naturalis
representatiue sunt Tercia nec omnẽ
similitudinẽ. s. ymaginem rei natura
lis. Et sequit̃ que est in celo desup. vt
solis ⁊ lune ⁊ que in terra deorsum vt
hominis bouis ⁊ similium. neq̧ eoruʒ
que sunt in aquis sub terra. i. piscium
Nõ adorabis. s. actu exteriori nec co
les scilicet affectu interiori L Ex
his patet ꝙ nõ reprehendunt̃ cristiani

qui faciunt ymagines non quidem ad adorandū sed ad memorandū. honor aūt qui exhibet sanctis nō latrie sz dulie. prima clausula oñdit iudeos ⁊ saracenos esse ydolatras q2 deos habent alienos. Judei quidē messiam ⁊ antixp̄m. saraceni machometū. Contra secundā. s. non facias tibi sculptile faciunt heretici qui non credūt in deo nisi qd de ymaginatōe ⁊ fantasia ꝯfingunt Contra terciam faciūt mali xp̄iani. q2 superbꝰ colit similitudinē eorum que sunt in celo desup. nam sup omnia diligit prelaturā. Auarus colit similitudinē eoꝝ que sunt in terra. Voluptuosi colunt similitudinem eoꝝ que sunt in aquis hoc est delicias. M Secundū preceptum est. Non assumas nomē dei tui in vanum. Hic ꝓhibet iuramentū qd fit sine causa ⁊ periurium Uterq3 enim. ꝓ nihilo iurans ⁊ falso iurans assumit nomen dei in vanū. q2 primus sine causa noīat summam veritatem. secundus aūt ꝯtemnit. Tribꝰ modis quis peccat in piurio. vel iurādo ꝯtra ꝯsciam. vel iurando illicitum. vel veniendo ꝯtra iuramentum N Terciū est. Memento vt diem sabbati sanctifices. non facies omne opus. In hoc precepto qddam est morale vt vacatio que est ad deū orando. dolēdo. meditando. qddam est cerimoniale vt assignatio diei septime. que figurabat tropologice cessatōnem a peccatis. allegorice quietem corporis xp̄i in sepulcro. anagogice requiē eternā in celo

O Istud ergo preceptū tripliciter accipi pōt. Primo generaliter vt cessemus a vitijs. Scdo specialiter vt cessemus ab operibꝰ corporalibꝰ. que impediunt vacatōem ad deum. Tercō specialissime vt est in viris ꝯtemplatiuis vt ab omnibꝰ mundanis separent se vt totalr̄ deo vacent. Prīa vacatio ē necc̄aria. scda est debita. tercia pfecta. Scdm ergo q sabbatū dr requies siue vacatio ad deū. sic dies dn̄ica pt dici dies sabbati. ⁊ quelibet dies statuta ad diuinā veneratōem. in quibꝰ cessandū est ab ope seruili. i. a pctō ⁊ ab ope impediente vacatōem ad deū. opa eñ seruilia dicunt ab eccia opa mechanica. agricultura. mercatura. plantatio.

P Quartū preceptū. Hōra patrem tuū ⁊ mrēm tuam. Huic precepto addit ꝓmissio. s. vt sis longeuus super terrā. q2 ꝯgruū est vt ꝯseruatio vite aliene mereat ꝯseruatōem vite ꝓprie. Pater dr in hoc mandato qui est principiū per generatōem quo ad eē nature vt pr̄ carnalis. vel qui est principiū per ministratōem regenerationis quo ad bn̄ esse vt prelatus spūalis Honor hic intelligit dupl'r. s. exhibitio corporalis in sustentatōe. ⁊ spūalis in reuerentia ⁊ obia. Sed obediencia diuersificat scdm diuersificatōem patꝝ. q2 patri spūali debemus tm̄ obedire in spūalibꝰ. ꝓlato seculari. s. regi in tp̄alibus reipublice. carnali in dispositōe rei familiaris. Q Quintū preceptū est. Non occides. Hic explicite ꝓhibet homicidium. sed implicite oīs motus ire ꝯtra ꝓximū. siue ille sit cordis tm̄ vt ira. siue oris vt contumelia. siue operis vt percussio citra mortē vel depilatio. R Distinguit homicidij genus dupl'r. s. veꝝ quod dr corporale ⁊ interpretatiuū quod dr spūale. Homicidium spirituale duobꝰ modis fit. Uno modo obmittendo. vt cum quis videt alium in extrema necessitate. ⁊ non subuenit ei. interpretatiue dr eum occidisse. Alio modo fit ꝯmittendo. ⁊ hoc qn̄q3 corde. scilz odiendo. Johan. Qui odit fratrem suum homicida est. quandoq3 ore. scz detrahendo. quia ille cui detrahit occidit in ꝯscia illius.

qui audit detractionem. in qua prius viuebat per bonam famam. quandoque ope. scilicet malo exemplo alicui occasionem ruine prestando. et tunc dicitur interpretatiue illum occidere S Sextum preceptum est Non mechaberis in quo precepto vt dicit aug. prohibetur omnis illicitus concubitus et omnium membrorum omnis illicitus vsus. T Septimum est. furtum non facies. vbi secundum augusti. prohibetur omnis contrectatio rei aliene ex cupiditate V Octauum preceptum est. non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. hic prohibetur omne genus mendacij. vt dicit augu. quod ter minatur per tres differentias X Est enim mendacium pernitiosum. quod nocet. officiosum quod prodest. iocosum quod delectatur Includitur enim in hoc precepto taciturnitas veritatis tempore necessitatis. tamen causa et opportunitas facit ipsam taciturnitatem esse licitam A Nonum et decimum precepta. non concupisces domum proximi tui. nec desiderabis vxorem eius nec seruum nec ancillam nec bouem nec asinum nec omnia que illius sunt B Duo prohibentur hic. scilicet concupiscentia carnis in vxorem proximi et concupiscentia oculorum in re aliena. nam ad hec duo maxime inclinatur natura corrupta. ad vnum propter conseruationem suppositi indiuidui. hic non prohibetur appetitus. qui ex corruptione fomitis vel a sensualitatis delectatione oritur. quia impossibile est quod ille concupiscentie non sint in nobis. sed prohibetur appetitus qui est ex consensu rationis. Quamuis ad ista duo determinetur tantum. tamen dicitur ibi prohiberi vniuersaliter omnis concupiscentia male voluntatis Et hec breuiter de decem preceptis dicta sunt. C Item quedam peccata numerantur ab apostolo ad romanos primo. scilicet ydolatria vitium contra naturam iniquitas. malicia. fornicatio. auaricia nequitia. inuidia. homicidium. contentio. dolus. malignitas. susurratio. detractio. contumelia. superbia. elatio. inuentio malorum. inobedientia. insipientia. et incompositio. quibus adiungit illos qui sunt sine affectione absque federe et sine misericordia Post hec omnia subiungit apostolus quod qui talia faciunt. digni sunt morte scilicet eterna. Item ad galathas quinto de quibusdam facinoribus sic ait. Manifesta autem sunt opera carnis. que sunt fornicatio. immundicia. luxuria. auaricia quod est ydolorum seruitus veneficia inimicicie. contentiones. emulationes ire. rixe. dissensiones. secte. inuidie. homicidia. ebrietas. comessationes. et his similia. que predico vobis sicut predixi quia qui talia agunt regnum dei non consequentur. Ex quibus dictis apostoli colligere possumus permissa peccata esse mortalia. quia dicit agentes huiusmodi scelera dignos morte eterna. nec posse tales consequi regnum dei. Et pro intelligentia horum viciorum. notandum quod malicia est quando aliquis damnum molitur alicui Nequitia est temeritas. quando quis audet quod nequit. Vel sic Nequitia est intemperantia sui. Susurratores sunt. qui inter amicos discordias seminant. Inuentores malorum sunt. qui nouum genus cuiuscunque mali inueniunt verbo vel facto Insipientes sunt non discernentes inter bonum et malum. Incompositi habitu et incessu quia incompositio corporis indicat qualitatem mentis. Sine affectione id est sine dilectione proximi. absque federe id est sine societate et pace. sine omni misericordia quia non compatiuntur miseris. Immundicia est que non est contra naturam Impudicitia est non pudice viuere Rixe sunt quando ex ira se aliqui ad inuicem percutiunt Dissentiones sunt quando alique partes

dissentientes faciũt in ecclesia. Secte
que grece dicunt hereses. Ebrietates
assidue. comessatões supflue veneficia
sunt incantatões. Cetera vero vitia p
apostolũ supius premissa supius sunt
exposita qñ de mortalibus peccatis et
eorundẽ filiabus est tractatũ. Beatus
etiam aug. plurima pctã mortalia enu
merat cũ dicit. Mortalia sunt homici
dium. sacrilegiũ. adulteriũ. fornicatio
falsum testimoniũ. rapina. furtum. su
pbia. inuidia. auaricia. et si lõgo tem-
pore teneat iracundia. et ebrietas si as
sidua sit oputat in eorum numero. quicũ
q aliqd de istis pctis in se dominari p
miserit nisi digne peniteat in eterno ig
ne cruciabit. hec aug. Sic ptz de pec-
catis mortalibus.

Capitulum .XXII.

De venialib' ve
ro pctis sciendum est q sunt
diuersa. et longũ esset omnia replica-
re. De quib' beatus aug. mentionẽ fa
cit. que pmemorans ac dicens D
Que aũt sunt minuta pctã licet omni
bus nota sint. tamen qr longum est vt
omnia replicent. opus est vt ex eis ali
qua nominemus. Quotiens aliquis
in cibo et potu plus accipit q̃ neccẽ est.
ad minuta pctã nouerit ptinere. Quo
tiens plus loquit q̃ expedit. quotiẽs
paupem importune petentez exaspat.
quotiens cũ sit corpe sanus alijs ieiu-
nantib' ipe prandere voluerit. aut som
no deditus tardus ad ecclesiam surgit
Quotiens excepto filiorum desiderio vx
orem suam cognouerit. quotiẽs in car
cere positum tardius requisierit. infir
mos tardius visitauerit. si discordes
ad ocordiam reuocare neglexerit. Si
plus aut pximũ aut vxorem aut filium
aut seruum exasperauerit q̃ oportet. si
amplius fuerit blanditus q̃ oportet. si
cuicunq maiori psone ex volũtate aut
necessitate adulari voluerit. si se aut in
ecclesia. aut extra ecclesiã fabulis ocio
sis de quib' in die iudicij ratio reddẽ
da est occupauerit. si dum iocantes in
caute iurauerimus. et tñ hoc p aliquã
necessitatẽ implere non potuerimus.
vtiq piuramus. et cũ omni facilitate
maledicimus. hec august. In quibus
iam memoratis peccatis minutis siue
venialib' possumus colligere etiã om-
nia alia similia esse pctã venialia. quia
longũ esset singula talia explicare.

E Et notandũ q omnis culpa sepa
rat a deo. Hec aũt separatõ pfecte qui
dem fit per pctm mortale. Im perfecte
vero per pctm veniale. Per pctm enim
mortale omnis mens auertit a deo. per
pctm aũt veniale retardat affectus ho-
minis ne ita pmpte ferat in deum. sed
vtrumq pctm per pñiam deletur Et si
cut mortale pctm remitti nõ pt. q̃diu
voluntas pctõ inheret. ita etiã nec pec
catum veniale. sed ad remissionẽ pecca
ti mortalis pfectior exigit pñia. ad pec
catum autem veniale requiritur actua-
lis quedã displicentia. Et sciendum
q homo in gra cõstitutus potest vitare
oĩa pctã mortalia. et singula pctã veni-
alia. sed non oĩa. Unde pñia de pctis
mortalib' requirit vt homo pponat ab
stinere ab omnib' et singulis mortali-
bus peccatis. Sed ad pñiam venialiũ
peccatorum requirit q homo pponat ab-
stinere a singulis. non tñ ab omnibus
Ista tangit beatus thomas de aquino
sic dicens Notandum q culpa sepa
rat a deo. sed hec separatio pfecte qui-
dem fit per peccatum mortale. imper-
fecte aũt per pctm veniale. Nam p pec
catum mortale mens omnino a deo a-
uertit. vtpote contra caritatem agẽs.
Per peccatum autem veniale retarda-
tur affectus hominis. ne ita prompte

in deum feratur. Et ideo vtrumqꝫ pec
catum per penitentiam quidem remit
tiẗ. qꝛ ꝑ vtrumqꝫ deordinaẗ voluntas
hoīs. ꝑ immoderataꝫ ꝯuersionem ad
bonum creatum. Sicut em̄ peccatum
mortale remitti non potest. q̄ꝫdiu vo/
luntas peccato adheret ita etiā nec pec
catū veniale. qꝛ manente causa manet
⁊ effectus. Exigiẗ aūt ad remissioneꝫ
peccati mortalis ꝑfectior penitentia.
scilicet vt mortale ꝯmissuꝫ detesteẗ quā
tum in ipso est. vt scilicet diligentiam
adhibeat ad rememorandum singula
peccata mortalia vt singula detestetur
sed hoc non ad remissionem venialiuꝫ
requiriẗ. tn̄ actualis quedā displicen
tia. puta cum aliquis hoc modo in de/
um ferẗ scd̄m affectum ⁊ res diuinas
⁊ quicquid sibi occurreret. qd̄ eum ab
hoc motu retardaret displiceret ei. ⁊
doleret se hoc ꝯmisisse. etiam si actu de
illo non cogitaret qd̄ tamen non suffi/
cit ad remissionem peccati mortalis.
nisi quantum ad peccata oblita post di
ligentem inquisitioneꝫ. qꝛ de quolibet
peccato mortali teneẗ homo speciali/
ter conteri. vnde debet homo recogita
re ad inueniendū peccatum ꝯmissum.
Si peccatum omnino a memoria exci
derit. tunc ex impotentia faciendi ex/
cusaẗ a debito. ⁊ sufficit generalis con
tritio de omni eo. in quo deuꝫ offendit
Sed quando impotentia tolliẗ. sicut
cum ad memoriam peccatum reuoca/
tur. tūc teneẗ spālit ꝯteri homo. Etiā
sciendum ꝙ homo in gratia constitu/
tus potest vitare omnia peccata morta
lia ⁊ singula. potest etiam vitare singu/
la peccata venialia sed non omnia. Et
ideo pnīa de peccatis mortalib⁹ requi
rit ꝙ homo ꝓponat abstinere ab oīb⁹
⁊ singulis pctīs mortalib⁹. sed ad pe/
nitentiam venialium peccatoꝝ requiri
tur ꝙ ꝓponat abstinere a singulis. nō

tamē ab omnib⁹. qꝛ infirmitas huius
vite hoc nō patiẗ Debet tn̄ habere ꝓpo
sitū se preꝑandi ad venialia pctā minu
enda. alioquin esset ei ꝑiculum defici/
endi. cum desereret appetitum ꝑficien
di seu tollendi impedimenta spūalis
ꝑfectus. q̄ sunt venialia. hec thomas.
De remissione etiam venialiuꝫ pctōꝝ
sciendum. ꝙ oīa venialia pctā tolluntẗ
per diuersa remedia videlicet per eu/
charistie dignam sumptionem. per ex
tremam vnctionē. ⁊ per generalem cō
fessionem. ꝑ tunsionem pectoris. per
dominicam orationē. per episcopaleꝫ
benedictionem. per aque benedicte as/
persionem. Per hec igiẗ remittunẗ ve
nialia peccata. non tn̄ semꝑ remittunẗ
totaliter quantū ad penam. qꝛ si sic tūc
qui esset omnino immunis a pctō mor
tali asꝑsus aqua benedicta statim auo
laret sed reatus pene remittiẗ s̄m mo/
tum feruoris in deū. qui per predicta
excitaẗ s̄m magis ⁊ minus De hoc ꝑ
thomam de aquino sic dr̄. Notandum
ꝙ triplici ratiōe aliqua causant remis
sionem venialium pctōꝝ. Uno modo
in quantū in eis infunditur gratia. qꝛ
ꝑ infusionem gratie tolluntur venialia
peccata. ⁊ hoc modo per eucharistiam
⁊ extremaꝫ vnctionem. ⁊ vniuersali/
ter per omnia sacramenta noue legis:
in quib⁹ ꝯferẗ gratia. peccata venialia
remittuntur Secundo in quantū sunt
cū aliquo motu detestationis peccato/
rum. ⁊ hoc modo confessio generalis
tūsio pectoris. ⁊ oratio dominica ope
ranẗ ad remissionem venialiū pctōꝝ.
Tercio modo in quantū sunt cū motu
reuerentie ad deuꝫ ⁊ ad res diuinas ⁊
hoc mō benedictio eꝑalis. ⁊ aspersio a
que benedicte oꝑanẗ ad remissionē ve
nialiū pctōꝝ Et quidē ꝑ p̄dicta tollun
tur venialia pctā quantuꝫ ad culpā. tn̄
virtute illius sanctificatiōis nō tm̄ sed

etiam virtute caritatis citius motus p predicta excitatur. Non autem per quodlibet predictorum semper tollitur reatus pene. quia sic qui esset omnino immunis a peccato mortali aspersus aqua benedicta statim avolaret. Sed reatus pene remittitur per predicta secundum motum fervoris in deum. qui per predicta excitatur quanto magis quanto minus. hec thomas F Notandum etiam quod peccatum cum per penitentiam citius non tergitur. aut peccatum est. aut causa peccati. aut peccatum aut pena peccati. nam ex uno vitio subsequens culpa oritur. quia ipsum suo pondere mox in aliud trahit. ex quo creata mens ducitur ut peius ex alio ligetur. Et cum peccatum ex peccato oritur iam non peccatum tantummodo. sed peccatum est et pena peccati. quia iusto iudicio omnipotens deus cor peccatoris obnubilat. ut precedentis peccati merito etiam in aliud cadat. nam plerumque unum idemque peccatum et peccatum est et pena peccati. Quod sic ostendi potest Ventris namque ingluvies in fervorem luxurie plenitudinem carnis instigat. perpetrata autem luxuria sepe aut periurio aut homicidio tegitur. ne pro huiusmodi peccato puniatur. Ista commemorat beatus greg. xxv. mora. sic dicens. Omne quippe peccatum quod cum citius penitendo non tergitur aut peccatum est aut causa peccati. aut peccatum et pena peccati. Peccatum namque quod penitentia non diluit. ipso suo pondere mox in aliud trahit. Unde fit ut non solum sit peccatum. sed etiam peccatum et causa peccati. Ex illo quippe vitio culpa subsequens oritur ex quo cecata mens ducitur ut peius ex alio ligetur. Sed cum peccatum ex peccato oritur. non iam peccatum tantummodo sed est et pena peccati. quia iusto iudicio omnipotens deus cor peccatoris obnubilat. ut precedentis peccati merito etiam in aliud cadat. Quem enim liberare noluit. deserendo percussit. Non ergo immerito pena peccati dicitur quod iuste desuper irrogata cecitate ex precedentis peccati ultione perpetratur. quod videlicet agitur dispositione superius ordinata. sed inferius in iniquitate confusa. ut et precedens culpa sit causa subsequentis. et rursum culpa subsequens sit pena precedentis. Unde et de infidelibus et lubricis sanctus paulus dicit. Qui cum cognovissent deum non sicut deum glorificaverunt. aut gratias egerunt. Et paulo post. propter quod tradidit illos deus in reprobum sensum. in desideria cordis eorum. in immunditias. ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis Quia enim recognoscentes deum peccatum superbie commiserunt. cecantur etiam ne intelligant quod committunt. et qui intelligentiam sequi nolunt in peccato et causa peccati sunt. et ipsum lumen intelligentie perdant in peccato et pena peccati. Prioris ergo peccati merito peccatorum sequentium fovea tegitur. ut qui malum sciens perpetrat deinceps iuste in aliis etiam nesciens cadat. Hoc quippe agitur ut culpis culpe feriantur. quatenus supplicia fiant peccantium ipsa incrementa vitiorum. Nam quia omnipotens deus ad penitentiam tempus indulget quod humana malicia ad usum sue iniquitatis retorquet. nimirum iusto dei iudicio augeri culpa permittitur ut ad feriendum artius quandoque cumuletur. Hinc enim etiam de quibusdam Paulus dicit. Pervenit ira super illos ut impleant peccata sua semper. Hinc voce angelica Johanni dicitur. Qui nocet noceat adhuc. et qui in sordibus est sordescat adhuc. Hinc david dicit. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum. et non intrent in iusticiam tuam. Cor quippe dominus durum prioribus meritis aggravatum iuste permittit etiam subsequentibus malignorum spirituum persuasionibus falli. quia cum digne in culpa trahitur. reatus eius in pena cumulatur.

habent iam quidez vnde fieri mereantur sed sustinet tñ adhuc peccatũ crescere vt peccantes possit atrocius pena cruciare. iam meret supplicium pena ꝛ causa pcti expectat adhuc. vt augmenta supplicij subroget pctm̃ ꝛ causa pcti Plerũq3 vero vnũ idemq3 peccatum ꝛ pctm̃ est ꝛ pena peccati ꝛ cã peccati. qd melius ostendimus si res ipas in mediũ deducamus. Effrenata quippe ventris ingluuies in furorem luxurie plenitudinem carnis instigat. ppetua aũt luxuria sepe aut piurio aut homicidio tegit. ne humanaꝝ legũ vltione puniatur. hec grego. Unde necesse est. si qs lapsus fuerit in aliqd pctm̃ graue vt p pñiam quanto citius poterit ab hoc vitio resurgere studeat. ne in grauiora peccata ꝑpter tale facinus eum cadere contingat

De duodecim abusionibus.

Ca. .XXIII. G

Sciendũ quod

ꝯm beatũ ciprianũ duodecim sunt abusiones seculi ꝛ sunt he videlicet. Sapiens sine bonis opibus. senex sine religione. adolescens sine obñia. diues sine elemosina. femina sine pudicitia. dñs sine virtute. cristianus ꝯtentiosus. paup suꝑbus. rex iniquus. epũs negligẽs. plebs sine disciplina. populus sine lege. Quibus. xij. abusionibus seculi suffocant disciplina ꝛ iusticia. hec ciprianus. Et q2 pñs tractatus maxime requirit ꝛ tractat de statu religiosoꝝ ꝛ claustraliũ. Jdeo notandũ ꝙ etiam sunt duodecim abusiones claustraliuz. quibus tota religionis summa corrumpit Et sunt iste videlicet. Prelatus negligens Discipulus inobediẽs Juuenis ociosus. Senex obstinatus. Monachus curialis Monachus causidicus. Habitus preciosus. Cibus exquisitis Rumor in claustro. Lis in capitulo Dissolutio in choro Irreuerentia circa altare. Jmmoremur ergo in singulis ꝛ de singulis pauca disseramus H Sunt quidã qui sciunt ꝛ pñt ꝛ volunt preesse. quidã qui sciunt ꝛ pñt ꝛ nolunt ꝑesse. quidã qui nec sciunt nec pñt nec volũt. sed ꝛ sunt quidã qui nec sciũt nec pñt sed volunt. Scire vero ꝛ posse ꝛ velle est suꝑbie vel caritatis. Scire ꝛ posse ꝛ nolle est humilitatis vel inertie Nec scire nec posse ꝛ velle ẽ cupiditatis ꝛ stulticie. Nec scire nec posse nec velle est discretionis ꝛ prouidentie. Qui enĩ sciunt ꝛ possunt ꝛ volunt preesse si velint ꝓdesse caritatis est. alioquin superbie Qui vero sciunt ꝛ possunt sed nolunt hũilitatis est qd renuuit. inertie vo cũ sciunt si omnino desistũt Qui aũt nec sciũt nec possunt sed volunt cupiditatis esse videt qd volũt esse stulticie si velint qd nec sciunt nec pñt. illi si quidẽ qui nec sciunt nec pñt nec volũt prudẽter agũt. summa enĩ discretio est nolle qd nõ potes

J Sciendũ aũt ꝙ oues pastores sequunt ad vitam si diligens. ad mortem si negligens precedat. debet enĩ ꝑcedere vita ꝛ doctrina. vt qd docet verbis factis impleat Tenere etiam debet vnitatez cũ grege qd fit qñ nõ diuidit a subiectis p preciosiorem habitum. vel p delicatiorẽ cibũ dũ fit vnus per ꝯpassionem. cum infirmis. p dispensationem. cũ delicatis vt cũ aplo dicere possit. oĩbus omnia factus suz. pastor vero negligens fugit. Sunt enĩ quidã prelati. qui onera importabilia imponũt subditis ꝛ ea digito mouere nolũt fugiunt quod precipiunt. fugiunt q2 remoti a ꝯuentu sub ocio viuunt. qui praua agunt. ꝛ reprehendi nolũt. qui male viuũt ꝛ subiectos bene viuere cogunt errantes reuocant sed fortes oc-

cidunt.reuocant verbis.ſed occidunt
operibꝫ que operanť ipſi que aliꝗs lici-
ta non putant.ſubiectos cogunt ⁊ ipſi
a nemine cogi volunt.

Capitulum XXIIII.

De diſcipulo ino-
bediente.

Inobedientie mor-
bus ex ſupbie tumore ꝓcedit.ſicut ſa-
nies ex vulnere. Hoc morbo primus
homo languit qui beſtiꝗs terre prepoſi-
tus fuit.per inobedientie culpã ſuppo-
ſitus etiã cuꝫ muſcis ⁊ culicibꝫ per po
ſteros ſeruit.Hoc aũt tribꝫ modis me
deri ſolet.emplaſtro.ſ.vnguento ⁊ fer
ro.i.exemplo boni operis.verbo ꝯmo
tionis.diſciplina correctionis.aſſuit
aũt inobedientia nomen obedientie p̄
cepto.facto ⁊ loco. Leue eñi eſt preci-
pere ſed labor implere.Locus ꝟo qñ-
ꝗ placet.aliqñ diſplicet. Placet qui
buſdã.non q2 abundat fratribꝫ ſed pi
ſcibꝫ.placet q2 famulis abundat ⁊ fa-
bulis.⁊ ſic fit vt voceť obedientia cuꝫ
non ſit.Hanc multi deſiderant vt ex-
tra obedientiam eſſe queant. Multis
enim modis hec obedientia queri ſolet
parentuꝫ exactõe ſeu fratꝝ ſeductoria
exhortatõe.vel etiam boni operis ſimu
latoria oñſione.Eſt ⁊ alia ſpẽs inobedi
entie que tñ obedientia vocať.de qua
dr.quia obediſti voci vxoris tue plus ꝗ̃
mee.ſed de obedientia vera per p̄s.dr.
Audiam quid loquať in me dñs deus
Nunquid dyabolus caro aut mũdus
vox vxoris.vox carnis ſcꝫ voluptas.
vox mundi vanitas.vox dyaboli iniq̃-
tas.vox dei bonitas.Eſt aũt vox crea-
toris ad ſubiectos de prelatis dicens
Que dicunt facite. que aũt faciunt no
lite facere.vbi etiã male opantibꝫ obe
dire iuſſit.vt ſic ingrediaris ⁊ egredi
aris cũ dauid.cũ ſaule ⁊ eundẽ hono-
res licet reprobũ cum ſamuele.nec bo-
nis tñ obedias in malum.nec puerſis
ꝯtradicas in bonum.

Capitulum XXV.

De iuuene ocio-
ſo.

Ocium ſtulticiã.labor ſci-
entiam generat.Labor hominis iteri-
or labor ſcĩe. labor exterior exercitiũ
operationis. Scĩe labor in tria diui
ditur.in puericia labor diſcipline.in
iuuentute exerciti̇̃.in ſenio doctrine.
vt ſcilicet ille qui neſcit.in puericia
diſcat que didicit in iuuentute ad v-
ſum ducat.que ad vſum duxerit in ſe-
nio doceat. Sed cũ homo interior ia-
cet in lectulo voluptatis dũ ſomno tor
peſcit inertie ⁊ ſomnis deludiť curioſi
tatis.vocat ⁊ exhortať exteriorem ho-
minẽ vt inclinet aurẽ rumoribꝫ.loqua
tur vana.induať mollibꝫ.mane come
dat.cantus galli cene terminet lectio
nem.euntibꝫ dormitũ ſurgentes ad vi
gilias obuiant frẽs.vigilantibꝫ illis
dormiant.redeuntibꝫ a vigiliꝗs ſurgãt
Sed melius forſitan eſſet ſi nihil dice
rent ꝗ̃ ſi ſubtractis ſillabis aut dictio
nibꝫ oſſitando pſalmos decantarent.
Laboret ᵹ̊ interior homo ⁊ exterior ne
dicať eis Quid ſtatis hic tota die oci-
oſi Audiant tñ prelati cãm oci̇̃.nemo
inquiunt nos conduxit Non epĩ.non
preſbiteri populũ.non abbates nõ pri
ores ꝯuentũ. Ad hunc laborem diuer
ſi veniunt ⁊ diuerſis tꝑibus.mane pu-
eri.meridie iuuenes.veſꝑe ſenes.ſo-
la tamẽ iuuentus pondus portat diei ⁊
eſtus.portat materialiter pondus la-
boris ⁊ eſtus ſolis.Moraliter pondꝰ
carne fragilitatis ⁊ eſtũ libidinis.La
bore igiť manuũ annihilať pondus tẽ
ptationũ.Iuuenis aũt in ocio eſt qua-
ſi iumentũ ſine iugo.qui dũ nõ teneť
obĩe vinculo.q̃ſi bos laſciuiẽs diſcur-
rit ꝑ deſideria ꝓprie voluntatis.

Ca. XXVI. d

De sene obstinato

Inter abusiões sola maior est senis obstinatio. qui morti ꝓximus mortis aduentū non abhorret. qui quasi ad ostium mundi huius positus foras spectat. nec tñ vite pñtis egressuz nec ingressum future consideret. audit nūcios mortis. ⁊ credere non vult eis Casus mortem nūciat latentem. infirmitas apparentem. Sed forsitan funiculus triplex quo ligat̄ senex difficile rumpit̄. dū eñ a pueritia in mentē senis ꝑ cogitationem semitā fecerit voluptas. in sermone vanitas. in ope peruersitas. quid aliđ agit̄ nisi ꝙ in ꝯsuetudinē quasi in funē. hec tria torquēt̄ Est aūt laqueus in fune. dulcedo tꝑalis in ꝯsuetudine. circumdatio funis. impedimenta sunt carnis. dulcedine igit̄ decipimur. consuetudine ligam̄.

Ca. .XXVII. d

De monacho curiali ⁊ causidico

Cum autē mōachus đr curialis ex adiuncto designat̄ aliquid leuitatis. ordo claustri ⁊ ordo curie diuersus. ibi sedes in insidijs cū diuitibꝫ in occultis. hic audis non sedi cū ꝯcilio vanitatis ⁊c̄ ibi dextera tua repleta est muneribꝫ. hic lauas inter innocentes manus tuas. ibi pauperum res violēter auferunt̄ Hic a paupꝑibꝫ sponte offerunt̄. Ibi laudatur peccator in desiderijs aīe sue. Hic aūt benedicit̄ iusto. Contingere enim quādoqꝫ solet vt monachi qui curias frequentant. causas audiant. iudicia perquirant. ament decreta ꝯsiliorum non secreta misteriorum. laudari appetunt. qꝛ pro multis loquunt̄ sed monachi multum loquentes multis displicent. de incertis iudicant. testantur sepissime quod ignorant Si vero res ad effectū ꝑuenire non valeat monachus causidicus iter parat vt quod alibi fieri non potuit. rome fiat Pro principe ergo seculi alpie frigus ytalie calores libenter patitur qui ꝓ magistro spirituali multo leuiora inuitus forsitan pateret̄. Oneratus cartulis auctoritatibꝫ fultus reuertitur ponit diez cause. ꝑsonas inducit. que parate sunt iurare quod est. ⁊ si velis iteruz iuret qđ non est. Quid ergo dicam nonne magis amas monache causidicus esse de simul discumbentibus cum herode. q̄ꝫ in vinculis ⁊ carcere teneri cū iohāne

Ca. XXVIII. d

De vestitu superbo monachoꝝ

ait apostolus. Non in veste preciosa que molliciei p̄ciosiorem vestem negat putasne monacho preciosiorem habitū ꝯcedit. plus amat terrenus sponsus sponse castitatem. q̄ꝫ preciosam vestem. plus simplicitatem q̄ꝫ tortum crinez. Sic immortalis sponsus cristus plus amat interiorez habitū. q̄ꝫ exteriorē. molles mollia querunt. elati preciosa. delicati speciosa. Exterior eñ superfluitas animi nunciat vanitatē qꝛ vt đr beatus berñ. Nemo preciosas vestes nisi ad inanez gloriam querit. Unde peccatū est querere preciosum vestitum dicente beato gregorio. Nullus estimet in fluxu preciosarum vestium peccatum deesse. qꝛ si hoc peccatum non esset nullo modo dominus Johannem de vestimenti asperitate laudaret. non enim vestis sed puritas mentis ornatum facit monachum vel clericum. Unde beatus iheronimus. Non tenera vestis. sed mundicia mentis ornatum facit clericum. Ipse namqꝫ celestis sponsus christus cum ꝯspexit animam virtutibꝫ adorna

tam eius decorem concupiscit ꝛ in amplexuz illius volat. Unde ꝛ petrus damiani. Inuisibilē quippe sponsum inuisibilis oblectat ornatus. ꝛ cū sctām animā ꝯspicit enitere virtutibꝰ in eius illico volat amplexus. cui dicit. Pulcra es aīca mea. suauis ꝛ decora sicut iherusalem Sicut iherusalē ait. non sicut babilon. Babilon sane dyabolus. iherusalē inhabitat xp̄s Jlle luxuriantis amictus vanitate reficit. hic asperis ꝛ humilibꝰ si cordis non desit humilitas non delectat. hec petrus. Uñ notandū ꝙ non solū in veste preciosa. sed etiā in vili amictu potest eē iactantia. Teste beato augustino. Non solum in rerū corporeaꝝ nitore atqꝫ pompa. sed etiam in ipsis sordibꝰ esse posse iactantiā. ꝛ eo periculosiorē quo sub nomine seruituris decipit. Et philosophus dicit ꝙ ꝛ supabundantia ꝛ defectus inordinatus ad iactantiam pertinet. Unde de beato augustino legit ꝙ vestes nec nimis preciosas nec nimis viles habere volebat. qꝛ in vtroqꝫ hoīnes sua querunt. Si autē hoc aliquis in humilitate facit ꝓpter maceratōem carnis vel humiliatōem spūs ad virtutem tempantie pertinet. sed medium tenere in hmōi magis est salubre. Uñ dicit beatus ber. Nec affectare sordes nec exquisite mundicie ꝯueniunt xp̄iano. Et ideo vestimentū tale nobis eligendū est quo possit nuditas operiri. ꝛ vis frigoris atqꝫ omne quod extrinsecus ledit arceri. vt in die honestuz appareat. ꝛ in nocte necc̄itatem expleat.

Caplm XXIX. Q

De cibo exquisito.

Cum autē legas deliqsse ionathan in gustu mellis. esau in edulio lentis. zodomitas in saturitate panis. putas ne esse sine periculo tot carnis ferculis. tot piscium generibꝰ. tot frixuraꝝ diuersitatibꝰ delectari. nonne sic differt pallacium a refectorio sicut egiptus a deserto Si ergo in deserto sumus. mirandū non est si ollas carnium semp habent. adhuc inquit esce in ore ipsoꝝ ꝛ occidit pingues eorum Occidit enim pingues quoꝝ deus vēter est. qui nutriebant inquit in croceis amplexati sunt stercora. Crocus in oriente nascitur. colorat ꝛ saporat In croceis ergo nutriunt qui in initio cōuersionis interius sapore virtutum reficiunt. exterius vero boni operis exēplo conantur. Sed hi amplexant stercora. dum post sobrietatis ꝛ abstinentie vitam reuocat eos ventris cura. Et fit quandoqꝫ vt qui in sua domo añ cōuersionem sobrie vixerant. postmodū in monasterio gulosi fiant. placat eorum venter deus diuersorum hostiis ferculoꝝ. inclinat aurem rumoribus excitat saporꝝ generibꝰ. demulcet confabulatione. non oratione sꝫ ocio gaudet. somnolentia delectat. Per similitudinē ergo deus ventro assimilat dū ei tota deuotōe per omnia seruit

Ca. XXX. R

De rumoribus i claustro

a affluētia ciboꝝ ꝯcitari solet. inundatio verboꝝ saturitatem ventris sequit leuitas opis ꝛ vanitas mentis. Sedit populus manducare ꝛ bibere ꝛ surrexerunt ludere Ludere inquit. non legere. Sunt enim quidam post delicati cibi diuersa fercla qui cū in claustro sedeant non lectioni ꝛ silētio. sed rumori ꝛ curiositati vacāt. qui locū ꝛ tempus nusqꝫ ꝛ nunqꝫ seruant. sed instabiles ꝛ ociosi. nunc hos. nūc illos ad colloquium vocant. Pone inquit psalmista custodiam ꝛ ostium circumstantie labiis meis. Ostium dixit

non murum sed hostium ponit quod tempore et loco clauditur et aperitur. Est tempus et locus tacendi et loquendi. aperitur itaque hostium in claustro hora constituta lectioni in capitulo. confessioni in ecclesia orationi in oratorio. clauditur iterum in claustro confabulationi. Ubi autem rumores debent esse claustralium. ad quos non pertinent bella principum secularium. sed pugne temptationum. delectare ergo karissime his rumoribus non exterioribus. gaudent enim multi claustralium dum de regibus fabulantur. dum casus militum narrant. dum periculis loquuntur. a quibus ipsi non agnoscuntur. multorum partes defendunt. pro multis irascuntur. pro multis litigant. ignorant tamen quod negant et affirmant. Si autem de regibus sermo est. docet lectio claustri certamina regum et casus eventus bellorum. quomodo moriebatur saul. et quis eius mortem nunciavit david Audire forsitan velles rumores pacis. non belli. concordie. non discordie. Regina saba novit rumores huiusmodi que audita sapientia salomonis a finibus terre venit.

Ca. XXXI.

De lite in capitulo Infirmitati mortalium omnipotens deus pater benigne providens. in ecclesiis instituit tria. scilicet medicos. loca. et remedia. medici sunt prelati. loca capitula. modi penitentie remedia. Attende igitur in samaritano prelatum in stabulo capitulum in infusione vini et olei. fomentum consolationis. et asperitatem correctionis. hec est piscina compunctionis. in qua sanatus est infirmus post commotionem vere confessionis. nec tamen sanabitur nisi unus. nisi enim fit unitas deest sanitas. qui ergo amant litem destruunt sanitatem. Intolerabilis igitur est hec abusio. ut ibi litiges. ubi te accusare debes. ut ibi augetur culpa. ubi deleri

pr ut ibi contemnes christi vicarium. contemnes christum. Sed forsitan dicit aliquis religiosorum. possum pati magistrum. sed cum negligentiam prelatorum considero obedire contemno. cum video fratres meipso deteriores. accusationes ipsorum pati nolo. Cum dicis fratres teipso deteriores deterior factus es quare contemnis magistrum an nescis christum coram pilato iudicatum. tulit crucem pro peccatis tuis. non pro suis. et tu virga tenuis flagellari. ille non erubuit coram populo flagellari et tu dedignaris spoliari coram magistro. accusatur et tacet accusaris et litigas. si in hoc perseveres. in deum peccas. igitur in loco remissionis inducis litem contradictionis hic est locus pre ceteris diabolo odiosus. hic amittit quos alibi acquisivit. hic est ei locus spiritui sancto consecratus. officina spiritussancti. in qua filii dei congregantur. ut ei reconcilientur. Noli esse frater sicut sathan inter filios dei Sathan est. qui magistro contradicit et fratribus adversatur. Noli queso esse in capitulo sicut sathan et sicut adam in paradiso. an nescis sathan expulsum a capitulo celi Adam a capitulo paradisi Judam a capitulo christi. In primo culpa superbie In secundo inobedientie. In tercio avaricie. Lucifer non attendens dignitatem creatoris casurus. quesivit sedem elationis. Sic quidam claustralium dum generis nobilitate preminent. dum literarum scientia pollent. dum propria virtute ad laborandum prevalent. dum vocis modulatione placent. dum in qualibet facultate artium ceteros fratres precellunt. elationis sedem petunt Et qui ex dono tanti muneris humiliores esse deberent. contra debiliores et illiteratos superbi tument

Capitulum XXXII.

De dissolutōe in choro. In ecclesia cum ad opusq᷒ inuentū fuerit accedit̄. humilitatis honestas diligentius obseruet̄ ne qui in ecclesia ante ꝓspectum dei venimus ibidē deteriores simus. Sunt eñ quidā qui mente vagi. attoniti oculi. hitu dissoluti. plana parietū ꝓspicientes plustrant. aliud cantant. aliud cogitant. in choro sunt corpe. sed in foro mente. Sunt etiam alij voce dissoluti qui vocis sue dono gloriant̄. nec tantū gaudent de dono gratie sed alios spernunt tumentes elatione. aliter cantāt ꝙ libri habeant. fortassis vt placeant populo magis ꝙ deo. qui sic cantāt nō cantant in choro cū maria sorore moysi. sed in palacio cū herodiade vt placeant herodi ⁊ simul discūbentibus. delectant̄ enim altitudine vocis. Nemo tñ altius cantat eo quē dominus audi reꝓsueuit de monte sancto suo. nemo dulcius ꝙ cui inclinat aurem suā dñs Uoce mea inquit ad dñm clamaui. ⁊ exaudiuit me de monte sctō suo. Esto igit̄ in valle humilitatis. vt in monte sancto audiri merearis. sed si sic cantas vt ab alijs laudem queras. vocem tuā vendis ⁊ facis eam non tuā sed alienam. caue ne monasteriū vertas in theatrū. habes in ꝑāte tua vocem. habeto ⁊ aīam. frangis vocē frange ⁊ voluntatem. seruas ꝯsonantiā vocum. serua ⁊ ꝯcordiam moꝝ. vt per exemplū ꝯcordes primo. per voluntatē deo. per obedientiā magistro. hec est ꝯcordia.

Capitulum XXXIII.

De irreuerentia circa altare. Ultimo de duodecim abusioib᷒ claustri dicturus accedo. qui me soluz inter ceteros in hac ꝑte negligentiorem reperio. qui licet ablutis manib᷒. lota facie. albis vestibus indutus accedā ad altare. tñ puer sus ope. pollutus ore. immundus corde. xp̄i corpus nō ꝑtimesco manibus tractare. accedo elatus ad humilē. iratus ad mitem. crudelis ad misericordem. sed tamen patit̄ humilis elatum mitis iratū. crudelē misericors. Accedo seruus ad dñm non amore sꝫ timore. non deuotōe sed vsu. accedo igit̄ ad altare vanus curiosus vanitati subditus Sunt etiā multi alij in seculo qui non tm̄ vani curiosi ⁊ voluptuosi. sꝫ etiam cum ambitōe non cum deuotōe accedunt ad mensam xp̄i. qui etiam nō accederent. nisi se aliquid recepturos sparent. Accessit ad iesum petrus ⁊ iudas. accesserunt discipuli. accesserūt ⁊ milites crucifigētes. accedūt ⁊ quotidie ad corpus xp̄i religiosi. accedūt ⁊ peruersi sacerdotes. ex quib᷒ multi terrenis inhiant. terrena sapiunt. non nulli assidui in plateis. in ecclesia rari. tardi ad inuestigandū culpam peccatoris. parati ad inquirenda vestigia leporis. velociores ad ꝯgregandos canes ꝙ ad ꝯuocandos pauperes. libentius porrigunt panem cani ꝙ pauperi plures seruiunt eis ad mēsam. ad missam nullus. Hi sunt quoꝝ thalamus ornatior est ꝙ eccl̄ia sua. mensa patior altari. ciphus calice ꝑciosior. equus carior missali. cappa casula pulcrior. camisia delicatior alba. Ecce quō obscuratū est auꝝ fuligine peccatoꝝ. mutat᷒ ē color optimus decoris ⁊ sanctitatis in feditatē vitioꝝ. lapides sanctuarij sunt dispersi in capite omnium platearum. q2 dum per vitam mundā ⁊ orationem intus in ꝯtemplatione dei esse debuerant. per vitam reprobam foris passim vacant. Ecce iam pene nulla secularis vite actio quam sacerdotes cristi non admīstrent. nulla mundi nego

cia. in quibus ministri altaris se non occupent. nulla rerum improbitas. qua monachalis ordo se non implicet. pene nulla illecebris vite blandicies. qua se castitas sanctimonialium non commaculet. Sanctuarij igitur lapides dispersi sunt in plateis. cum religiosi quique lata mundi itinera sectantur. et non solum in plateis. sed in capite omnium platearum dispergunt. quia et iacent per ministerium operis. et honorari volunt de ymagine sanctitatis. Igitur prelati subditos diligenter custodiant. subditi prelatis obediant devoti sint senes. laboriosi iuvenes. sit honestas in habitu. mediocritas in victu. in claustro assidui. in curia rari. ut non sint curiales sed claustrales. sint intenti psalmis non causis in claustro non sit rumor sed lectio. in capitulo non lites sed confessio sit. in choro serena simplicitas. circa altare reverentie honestas Ex his observantie mandatis pendet summa totius religionis et sic patet de .xij. abusionibus claustri

X Sed et hoc sciendum quod sunt nonnulli fratres in sancta religione. qui valde proni sunt ad detrahendum. et ad iudicandum alios quod multum in religiosis reprehensibile et periculosum est. Detractio autem secundum quod dicit hugo. est locutio ex invidia procedens. bona illorum denigrans. Unde ille detrahit. qui bona proximi. inquantum potest minuit Sunt autem plurimi. qui propter hoc alijs detrahunt ut ex vituperatione aliorum ipsi laudabiles appareant. quod prohibet beatus hieronimus. ita dicens. Nulli unquam omnino detrahas. ut vituperatione aliorum te laudabilem videri velis. hec hieronimus. Hoc igitur vitium valde est cavendum quia detrahens et libenter detractionem audiens. ambo malignum spiritum in lingua portant Teste beato bernardo. qui dicit. Detractor et libens auditor uterque diabolum portat in lingua. Est etiam lingua detractoris. quasi vipera infectiva. et lancea acutissima tres penetrans ictu uno videlicet detrahentem audientem detractionem. et cui detrahitur. quod idem bernardus. sic ait. Nunquid non vipera est lingua detractoris ferocissima. plane nimirum quod tam letaliter inficiat flatu uno nunquid non lancea est lingua ista profecto acutissima. que tres penetrat ictu uno. hec bernardus. Tales vero viz detractores multum odit deus. per apostolus ad romanos .dicit. Detractores deo odibiles et ideo ab unoquoque hoc vitium est valde detestandum Et sicut nostro studio non debemus materiam dare alijs detrahendi. sic per maliciam contra nos excitatos debemus patienter sustinere. ut nobis meritum crescat. de hoc dicit beatus greg. Lingua detrahentium sicut nostro studio non debemus excitare ne illi pereant. ita per suam maliciam excitatas debemus equanimiter tolerare ut nobis meritum crescat. perversorum namque derogatio vite nostre est approbatio. quia iam ostendit aliquid iuste nos habere. si displicere incipimus illis qui deo non placent. hec greg. A De iudicio quidem incauto proximorum sciendum quod dubia mala que dicuntur de proximis sunt in meliorem partem interpretanda. et nullus debet alium diiudicando contenere sine rationabili causa. unde ubi non apparent manifesta signa de malicia alicuius. debemus eum ut bonum habere in meliorem partem quod dubium est interpretando unde dicit quedam glo. super illud apostoli. Qui non manducat manducantem non spernat et iudicet. Ex hoc namque quod aliquis habeat opinionem de aliquo absque sufficienti causa iniuriatur ei et contemnit ipsum. Nullus autem debet alium contemnere vel nocumentum aliquod inferre absque causa cogente. et ideo ubi non apparent manifesta iudicia de malicia alicuius. debemus eum ut

bonum habere. in meliorē ptem inter
pretando qđ dubium est Et melius est
ꝙ aliquis freqn̄ter fallatur habens bo
nam opinionē de aliquo malo homīs.
ꝙ̄ rarius fallat̄ habens malam opinio
nem de aliquo bono. qꝛ ex hoc fit iniu/
ria alicui. non aūt ex p̱ximo. Unde ca/
uendū est ne quis sit aliene ꝯuersatio/
nis temerarius iudex. ⁊ etiam si quid
forte dep̄hendat in p̱ximo reprehensi/
bile. non tn̄ statim iudicet sed potius
excuset. ⁊ si non potest excusare opus
excuset intentionē. Ad qđ faciendum
hortat̄ beatus bernar. sic dicens. Caue
aliene ꝯuersatōnis esse aut curiosus ex
plorator. aut temerarius iudex. etiam
si perperam actum sit qđ deprehendas
nec sic iudices p̱ximum. magis autē
excusa intentionē si opus non potes.
puta ignorantiā. puta surreptionē. pu
ta casum. ꝙ si omnino dissimulatōem
rei certitudo recuset. suade nihilomi/
nus ipse tibi. ⁊ dicito apud temetip/
sum. vehemēs fuit nimis temptatō. qd
de me illa fecisset si in me similiter ac/
cepisset potestatē. hec bernar. Si vero
aliqua suspitio de p̱ximo ex fragilita/
te nobis subrepserit debemus illi resiste
re ⁊ a diffinitiua snīa huiusmodi iudi
cioꝝ ꝯtinere Unde thomas de aquino
Si suspitōes vitare non possumus qꝛ
hoīes sumus. iudicia tn̄ firma scʒ sen/
tentias ꝯtinere debemus. hec ille.
B Et notandū ꝙ qui per semetip̄m
rep̄hensibilis est non debet iudicare a/
lios. qꝛ per hoc magis seipsum ꝯdem/
nat. Unde beatus ambro. Cum graue
sit de altero iudicare. ille de alterius o
re iudicet qui in seipso non hʒ qđ con
demnet. ne dum de alio iudicat. in se/
ipsum snīam ferat. hec ambro. Unde
vnusquisqʒ valde cautus debet sibi esse
in p̱ferendo vel audiendo iudicium de
ꝯuersatione p̱ximoꝝ. qꝛ sunt nonnul/
li qui forte lesi sunt. vel offensi per ali/
quos. Cū vero de eisdē fama nō bona
exorta fuerit statim ad iudicandum ta
les qui eos offenderunt p̱siliunt ⁊ qđ
se putant zelo caritatis agere. hoc non
nunꝙ̄ faciunt zelo inuidie. ⁊ ideo pec
cant. Et sunt nōnulli qui ꝙ̄uis nō sint
offensi per aliquos. tn̄ cū audiunt ma/
lam famā de aliquo statim se asserunt
esse scandalisatos ⁊ quandā molestiā
atqʒ displicentiā in corde ꝯtra p̱ximū
ꝯcipiunt p que caritas ledit̄. Et sunt
nōnulli qui cū aliqua mala de p̱ximis
audiunt. non solū dedignant̄ illis. ve
rumetiā sup eisdem in sua cogitatōne
preponunt eo ꝙ se existimant talia ma
la nō admisisse. Unde necē est vt in ta
libꝫ cauti simus. ⁊ cū aliquid incōue/
niens factū de p̱ximo audimus. nō si/
mus p̱ni statim ad iudicandū. sed ma
gis ad ꝯpatiendum. qꝛ forte in similia vel
maiora aliqn̄ lapsi sim⁹ vel labi possu/
mus si lapsi non fuimus. Et ꝙ̄uis cō/
passio circa p̱ximos sit habenda. non
tn̄ vitia eoꝝ p̱pter hoc sunt nutrienda.
sed ex zelo caritatis siue iusticie. ⁊ nō
ex zelo odij ⁊ inuidie sunt arguenda.
Unde cū aliquis publice peccat. dʒ in
publico corrigi vel corripi vel emenda
ri vt ceteri metū habeant. si aūt occul/
tum est pctm̄. ⁊ ad noticiam alicuius
deuenerit. debet p̱ximū suum in secre/
to monere vt ab hoc malo desistat. nec
statim eum p̱dere ne sua fama ledatur
si autem noluerit se corrigere adhibe/
at vnum vel duos. ⁊ coram illis corri
piat̄. quem si nec sic correxerit. tunc
ꝯtemnenda est eius fama. delicta illi/
us ac vitia sunt in publicū p̱palanda ⁊
per supiores corrigenda seu puniēda.
De hoc sic dicit quedā glosa. Notan/
dū ꝙ pctā publica sunt in publico ar/
guēda vt ceteri metū habeant. ʒ quan
do sunt secreta tūc debet fieri primo in

secreto. Debet igit temptare si possit fratrem suũ emendare absq detrimento sue fame. qꝛ fama ↄputat inter maioꝛa bona hominis circa virtutes. ⁊ ideo coꝛrigens fratrem debet quantum potest ↄseruare eius famam. Alia causa est qꝛ amissa fama vel lesa. efficitur homo inuerecundus ⁊ per ↄsequens minus a peccato retrahitur. q̃ pꝛius.

¶ Est ergo debitus pꝛocessus in coꝛrectione caritatiua. vt homo coꝛrigat fratrem suũ inter se ⁊ ip̃m solũ. vt sic possit eũ saluare cũ omni integritate fame sue. si autem non audierit adhibeat vnus vel duo. qꝛ eñ fama ẽ minus bonũ. q̃ sit bona vita. si non possit seruari vita bona fratris sine detrimẽto fame sue. tũc ꝓcedẽdũ est ad salutẽ bone vite cũ aliquali lesione sue fame. ⁊ ideo adducendus ẽ vnus vel duo ad sciendum fratris delictũ. vt coꝛaꝫ eis arguat. ⁊ si se non coꝛrexerit. tũc simpliciter ↄtemnenda est eius fama. vt ↄseruet bona vita vel saltem oꝛdo iusticie ad terroꝛem alioꝝ. ⁊ tũc testes sunt inducendi ad facti ꝓbationẽ. qui pꝛius fuerant inducti ad fratris secretaꝫ coꝛrectionem. hec glo. Unde cũ pꝛoximum audimus vel ↄsideramus nõ curare. non debemus eũ iudicare sed cõpassionem erga ipsum habere. ⁊ ꝑ illius coꝛrectione dñm exoꝛare. ⁊ cum coꝛripiendus est pꝛoximus aut emendandus pꝛo suis excessibꝫ. ꝑ suum superioꝛem hoc pꝛelatus debet ex caritate ⁊ zelo oꝛdinato facere. Sic igit habemus de peccatis moꝛtalibꝫ ⁊ eoꝝ circumstantijs ac alijs vitijs ꝓut dñs donauit expositũ. que oĩa a volẽtibꝫ in statu religioso ꝓficere sunt detestanda ac fugienda. qꝛ vt dictuꝫ est supꝛa status ꝓficientiũ ↄsistit pꝛimo in peccatoꝛuꝫ ac vitioꝝ detestatione. necesse est enim valde oĩbꝫ maxime tñ ꝓficere volentibus. vt vitijs resistãt ac pctã detestent qꝛ pctm̃ multa mala ĩfert homini. De quo etiã dĩt beatus aug. Peccatum est pꝛiuatio gloꝛie. coꝛruptio nature. obpꝛobꝛiuꝫ fame. elongatio dei. appꝛoximatio diaboli. amissio regni. obligatio inferni. hec august. Et beatus berñ. Qui pctõ cõsenserint manebit in eis hoꝛroꝛ in exitu. doloꝛ in trãsitu. pudoꝛ in ↄspectu magni dei. hec berñ. Et sicut virtutes faciunt hoĩem seruum dei. sic peccatũ ſuũ diaboli Teste beato aug. qui dĩt Oĩs nimiꝝ peccatoꝛ seruus est tot demonioꝝ. quot fuerit vitioꝝ. hec augu. Non solum autem fugiendũ est pctm̃. sꝫ dẽ p̃teritis facinoꝛibꝫ ↄmissis semꝑ dolendũ. nam sunt nonnulli. qui non solum nõ dolent de pctĩs aliqñ ꝑpetratis. verũetiam cũ ad memoꝛiam eadẽ reducũt. quandam lasciuaꝫ exultationem de illis in mente concipiũt quod valde displicet deo. ⁊ multũ abhominabile est coꝛam dño Uñ beatus augusti. Nullum scelus eoꝛũ deo tam abhominabile est. q̃ peccata pꝛeterita vnicuiq nostrũ dimissa reminiscendo De eis gaudere ⁊ inde exultare. Hec aug. Unde vnusquisq metuꝫ moꝛtis ante mẽtis oculos habeat. ne in aliqua pctã ruat. qꝛ ſm qd̃ dĩt beatus iheroni. Audacter peccant. qui de moꝛte nõ cogitant Maxime etiam valet ad resistẽdum vitijs a peccatis timoꝛ gehenne ⁊ amoꝛ dei. Nam qui perfecte perpendit eterna inferni supplicia. que perpetua sunt omnibus peccantibus ⁊ inique agentibꝫ. ⁊ eterna gaudia iustoꝛũ ac societatem supernoꝛum ciuiuꝫ. qua pꝛiuant omnes vitiose ⁊ nequiter viuentes. vtiq talis pertimescat pꝛaua agrere ⁊ peccare. De quo ꝓsper sic ait Nulla res sic nos ab omni malo seruat immunes. sicut timoꝛ supplicij ⁊ amoꝛ dei Ad penam que peccanti debet mẽs

anteq̃ peccet aspiciat. ⁊ nulla eum ad peccandū delectatio carnalis inclinat Cogitare quale maluȝ ab illo gaudio diuine ꝯtemplationis excludi. beatissima oīm sanctoꝝ societate priuari. mori vite eterne ⁊ morti viuere sempiterne. ꝓfundo gehenne fluctuanti immergi. edacissimis vermib⁹ ineternū dilaniari. nec finiri. hec ⁊ similia cogitare nihil aliud est q̃ vitijs omnib⁹ repudiare ⁊ oīa carnalia blādimēta refrenare. hec Prosper. Sic igit̄ pȝ primum in quo ꝯsistit status ꝓficientiū. vicȝ in peccatoꝝ ac vitioꝝ abstinentia ⁊ detestatione.

Sequit̄ distinctio secunda secunde ꝑtis Malogranati. Filius.

Postquā infor matus sum de pctīs capitalib⁹ siue mortalib⁹. ⁊ alijs diuersis vitijs ⁊ circumstantijs eoꝝ a quib⁹ primo debent abstinere ꝓficientes. Nunc de scd̄o videlȝ de virtutuȝ opatione qd̄ pertinet scd̄o loco ad ꝓficientes. ⁊ primo quid sit ṽtus de hoc cupio edoceri.

Ca. .I. Pater. D

Scire debes fili primo ꝙ nequaq̃ in vita ṽtuosa poterit quis delcāri q̃diu fuerit in pctīs ⁊ vitijs inuolutus. Vnde dt boe. Constat ꝙ aīa peccatis obnoxa in nullo eoꝝ que dei sunt. aut que ad beatā vitam ꝑtinent. poterit delectari. Et beatus augustin⁹. Mens non pt̄ habere regnū virtutū. nisi iugum prius excusserit vitioꝝ. Nec etiam ſm beatū greg. bonū meritorie agit̄. nisi prius malum deserat̄. Vnde necesse est volenti in virtutib⁹ ꝓficere vt abstrahat se a quibuslibet vitijs. statim cum sentit se aliquo eoꝝ interius pulsari vel exterius occupari. non solū a maiorib⁹ ṽ etiam leuiorib⁹. i. ab ociosis verbis. a iocis. ab action: b⁹ infructuosis ⁊ maxime a cogitatōībus vanis ⁊ affectōnib⁹ vanis ⁊ vitiosis ⁊ carnalib⁹ ꝯcupiscentijs q̄ nec ad horā debemus in corde ꝑmittere morari ne offendam⁹ deū ⁊ scōs āgelos ꝑn̄tes nobiscū. ⁊ ꝯsciaȝ sordam⁹. ⁊ bona q̄ possemus cogitare ⁊ agere interim negligimus. Sic abrahā quondaȝ iubente deo sacrificia offerens descendētes super ea volucres ad lacerandū vel fedandū sollicite abigebat. Et nos ne aliq̄n in ꝯspectu dei appareamus vacui cū sacrificia ei offerimus bone voluntatis. bone actionis. bone locutionis. sacre meditatōis ⁊ pie affectōnis volucres malaꝝ cogitatōnū ⁊ affectionū statim abigere debemus. ne ea nobis dissilantib⁹ aliquatenus nos maculent. ⁊ deo ingrata efficiant. ⁊ nobis inefficacia ad meritū ad vitam spūalem ꝓficiant Qui ergo bonū hospitē xp̄m non vult effugare de hospitio cordis sui. inimicos eius. i. vitia secū nō hospitet. Dȝ ergo quilibet ꝓficere volens ꝯtra vitia se armare ⁊ viriliter resistere. ⁊ ad bonū seu fructuosuȝ opus qd̄ ex alterius ammonitōe vel ex diuina inspiratōne intelligit faciendū strennue se habere. multū em̄ ꝓfectū negligimus tam meritoꝝ q̃ premioꝝ. eo ꝙ sepius tedeat nos bonis studijs insistere. ex horrore habemus difficultatē. aut si voluntatē faciendi habemus qd̄ tunc etiā de tempore in tp̄s differimus ⁊ ꝓcrastinam⁹ et interim irrecupabiliter perdimus tempus ⁊ premiū quod lucrari poteramus. aut ita desidiose ⁊ indeuote facimus. ꝙ nec deo est valde gratum. nec ꝯscientie nostre meritorium vel consolatorium. imo corrosiuum quod etiaȝ

inde puniri timemus. et ex insipidita te tedet nos laboris et festinamus inde cito solui. et tedet nos aliquid simile inchoare. de hoc beatus bern. sic dicit. Recordare viarum tuarum. et vide quantum inter se distet via per quam hactenus ambulare et ad deum. et vide quantum distet ortus ab occidente. sic viasa se discordare. cum via per quam ambulasti sit plena leuitate ocio dissolutione corruptione vanis quibusdam delectationibus. cum te non lateat quod qui mollis est et dissolutus semper fit sua tempora dissipans. et quod vere opera eius in eo non vigeant sed potius dissipantur. confateor quidem nonnunquam cogitans mores velle corrigere carnalibus desideriis plus et plus velle resistere. dei laudibus inuigilare proponis hec quidem numquam vel rarissime video a te effectui mancipari. imo si quando incipis sic misere desinis. vt ab inimicis tuis merito tibi illud dicatur hic cepit edificare et non potuit consummare. nonnunquam cum debes orationi vel meditationi insistere torpore grauaris. somno deprimeris. cogitatione superflua seduceris et nonnunquam vt tempus orationis expendas in desideriis carnis et si qua tibi confortatio gratie tribuenda esset hanc tibi subripit carnis pigritia. ita vt ipsa conforteris. spiritu debili permanente. O de impia misericordia et dura crudelitas ancillam domine substantiam voluptuose consumere permittis domina famelica permanente. hec bern. Restat. ergo imminente pugna. vt a fortiori infirmior superetur. Necesse igitur est qui viam virtutum ingredi desiderat vt constantiam mentis et bonum propositum habeat quod ex dono dei perceperit in virtutibus et bonis operibus illud viriliter exerceat nam sunt nonnulli. qui deum sequentes post eum ambulant. alii currunt alii fortiter currunt. De quibus grego. super cant. exponens illud dictum Curremus in odore vngentorum tuorum sic dicit. In odore vngentorum dei currimus. cum donis spiritualibus afflati in amorem visionis eius inhiamus. vnde in eo quod homines deum sequuntur alii ambulant. alii currunt alii fortiter currunt. Post deum ambulat qui tepide sequitur. currit qui frequenter sequitur. perfecte currit qui perseueranter sequitur Hic autem non motus sed cursus dicitur. quia non sufficit vt sequamur nisi etiam desiderando curramus quod vero neque currere sufficit nisi etiam perfecte curratur Paulus dicit Sic currite vt comprehendatis. hec grego. ¶ Primo sciendum quid sit virtus Virtus vt ait beatus august. est bona qualitas mentis. qua bene viuitur. qua nullus male vtitur quam solus deus in homine operatur. Item secundum ysidorum. Virtus est animi habitus nature decus. vite ratio. morum pietas. cultus diuinitas. honor hominis. eterne beatitudinis premium. Ethimologia etiam virtutis hec est. dicitur enim virtus quasi vis intus Et hec vis consistit in aggressione arduorum. et in tolerantia aduersorum. et in abstinentia placitorum. Videndum igitur nunc est de effectu virtutum Pro quo sciendum quod sicut corpus propter frigus honorem et decorem vestimentis induitur. sic anima virtutibus vestitur. vt contra impugnantia vitia per virtutum inductionem defendatur Unde beatus augustinus Sicut corpora propter algorem. laborem. honorem. et decorem vestibus induuntur. sic propter easdem causas anime virtutibus vestiuntur. ita videlicet vt cum sint multa malorum genera. nos impugnantia. per virtutum inductionem a singulis defendamur. Sed sciendum quod humana fragilitas ad vitia perpetranda prona est. et faciliter inclinatur. ad virtutes vero exercendas cum difficultate assurgit Unde dicit ysido. Ad virtu

tes difficile ↄsurgimus. ad vitia sine labore dilabimur. ista enim ꝓna sunt. illa ardua. Et petrus dami. Naturaliter hoc modo humana laborat infirmitas vt a ꝯtinentie rigore facile corruat. ad virtutum vero statū disciplināq̧ viuendi difficulter assurgat. hec petrus damiani. Unde necce est vt laborē subeat ille qui cupit virtutes adipisci. nā vt dicit beatus ambro. nulla sine labore est virtus. q2 labor ꝓcessus est virtutis. Et beatus bern. Uirtus doceri vult cum humilitate. queri cū labore. haberi cū amore. F Et notandum ꝙ primo multum graue est aliqͦd virtuosum facere opus. si aūt quis assuescat in virtutibꝫ se exercere nō esset graue. paulopost si ꝑseuerauerit leue sentiet. vltimo etiam delectabit. Quod ꝓbat beatus bernar. dicens. Non natura virtutes sed vsus facit. primū tibi impoꝛtabile videbit aliqͦd virtuosum facere si assuescas iudicabis non adeo graue paulo post nec senties. paulopost etiā delectabis. hec bern. Sed sunt nōnulli qui quidem virtutibꝫ desiderant ditari. sed laborem ⁊ dolorem ꝓ eis obtinendis nolunt subire. volunt a passionibꝫ carnalibꝫ temporalibꝫ temptari. ⁊ carnis castimoniā possidere. sed neq̧ ꝙ volunt dolores necessarios ꝓ eisdē virtutibꝫ sustinere. De hoc dicit cassianus in collationibꝫ patꝝ. Est volun tas que virtutum doloribꝫ non acquiescit. sic querens a passionibꝫ temptari carnalibꝫ vt nequaꝙ velit dolores necessarios sustinere. sine quibꝫ desiōria spūs nequeūt possideri. absq̧ castigatione carnis castimoniam desiderans obtinere. sine vigiliaꝝ labore acquirere puritatem. cum requie carnis spūalibus exuberare virtutibꝫ. absq̧ vllius exasperatōe ꝯuitij patientiā possidere humilitatē xp̄i sine honoris mundani exercere iactura. religionis simplicitatem cū seculi ambitōne seruare. xp̄o cum hominū laude ac fauore seruire. postremo sic vult futura cōsequi bona vt non amittat presentia. hec cassian⁊ Non solū aūt est habendus labor in acquirendis virtutibꝫ veꝝ etiam omnis industria ⁊ studiū est adhibendum. vt homo scire possit ac valeat cum dei adiutorio in operibꝫ virtuosis se exercere ⁊ hoc ipsum tn̄ totum non sibi sed gratie dei attribuet. Unde etiam paulus quasi gloriando dicit. Scio humiliari ⁊ abundare ⁊ penuriam pati. Qd̄ beatus grego. exponens super ezechielē sic ait. Nunquid non fratres ars est aliqua humiliari ⁊ abundare. satiari ⁊ esurire. ⁊ penuriam pati. vt ꝓ magno se scire ista tantus predicator insinuet Ars omnino ⁊ mire discipline sciētia que toto nobis cordis desiderio est discenda. quem enim penuria sua nō frā git. a gratiarum actiōe non retrahit. in reꝝ temporalium desiderio non accendit. scit humiliari. hoc enim in loco apostolus humiliari dicit penuriā pati Nam statim subiunxit. scio ⁊ abundare. Qui enim acceptis rebꝫ non extollit. qui eas ad vsum vane glorie nō retorquet. qui solus non possidet qͦd accepit. cum hoc cū indigentibꝫ misericorditer diuidit scit abundare Qui vero acceptis alimentis non ad gurgitatem ventris sed ad temperatōem virtutis nec plus carni tribuit ꝙ necci̅tas petit scit satiari. Qui alimentoꝝ inopiā sine murmuratione tolerat. nec ꝓ necci̅tate victus agit aliquid vnde aīa peccati laqueū incurrat scit esurire. Quem ergo nec in abundantia sꝑbia eleuat nec ī necci̅tate cupiditas irritat. nouit abūdare ⁊ nouit penuriā pati. Qui cū stati subderet Oīa possum. ne elatōis vba crederemus eē adiūxit in quo. in

eo qui me pfortat. Ecce in altũ ramus prodijt sed q2 in radice se tenet. in viriditate pmansit. in altũ em̃ surgens aresceret. si se a radice diuisisset Sibi em̃ a radice nihil tribuit. qui oĩa se posse nõ in se sz in eo qui se pfortat fatet. hec greg. Laborandũ igit̃ est. ꝛ studio se agendũ. p adipiscendis ꝟtutibꝫ. q2 ipe nobilitant hoĩem ꝛ reddunt amabilem deo ꝛ hoĩbꝫ. Vñ beatus ihero ni. Summa apud deũ libertas est clarere ꝟtutibꝫ. solus em̃ ille nobilis est. quẽ nobilitat sua ꝟtus. Sũma etiaz apud deũ nobilitas est non seruire peccatis Vñ ꝛ tulius dĩ. Si quid optimũ volumus adipisci. ꝟtuti opa danda est. nihil em̃ ꝟtute amabilius. nihil qd̃ magis alliciat ad diligendũ cũ pter virtutũ nobilitatẽ ꝛ pbitatem etiã quos nũqꝫ vidimus diligamus. hec tulius. Hoc igit̃ attendendũ est ꝙ sancti viri oẽm diligentiã adhibuerũt quõ interiorem hoĩem suum. viz aĩam ꝟtutibꝫ decorarent. sciẽtes nihil acceptius eẽ deo. qꝫ in hmõi bonis se freqñter exercere Vnde beatus berñ. dĩ. Oĩs cura sanctoꝝ spreto ornatu cultuqꝫ supfluo exterioris sui hoĩs. qui certe corrũpitur oĩ se diligentia prebuit ꝛ occupauit extollendo ꝛ decorando interiorez illũ hoĩem. qui ad ymaginẽ dei est ꝛ renouat̃ de die in diẽ. certi em̃ sunt. deo non posse eẽ quicqꝫ acceptius ymagine sua. si pprio fuerit restituta decori. quem videlicet decorẽ nõ nisi ꝟtutibꝫ ꝯsequunt̃. hec berñ. Qui igit̃ desiderat habitaculum sui creatoris effici adornet lectulũ sue ꝯsciẽ decore ꝟtutuz. q2 nequaqꝫ mentẽ seu cor alicuius ingredit̃. nisi fuerit ꝟtutibꝫ decoratũ. quod pbat beatus berñ. sic dicẽs. Deus qui dñs ꝟtutum dĩ nequaqꝫ thalamũ mẽtis ingredit̃. si non fuerit lectulus cõscientie virtutibꝫ adornatus. quantũcũqꝫ te affligas. quantũcũqꝫ te crucies. non sui copiam tibi tribuit deus. nisi fueris ꝟtutibꝫ decoratus. hec berñ. Et notandũ ꝙ sicut deus. qui creauit hoĩem ad ymaginẽ suam est caritas. bonus. mitis. misericors ꝛc. q̃ de eo legunt̃. ❡ Ita homo creatus est vt bonus ꝛ patiens mitis ꝛ ꝟtuosus esset. quanto quis in seipso ꝟtuosior ẽ tanto ppinquior est deo. ꝛ maiorez sui creatoris gerit similitudinẽ. De hoc in libro de spiritu ꝛ anima dĩ sic Sicut creator qui hoĩez creauit ad ymaginẽ suam. ẽ caritas. bonus. mitis. iustus ꝛ misericors ꝛ cetera sanctorum insignia ꝟtutuz. que de eo legunt̃. ita homo creatus est vt caritatẽ habeat ꝛ bonus sit ꝛ mitis iustus patiens ꝛ mãsuetus quas virtutes quanto quisqꝫ in seipso plus habet. tanto ppinquior est deo ꝛ maiorem sui conditoris gerit similitudinẽ. Si vero quod absit aliquis p deuia vitioꝝ ab hac nobilissima sui cõditoris similitudine degener oberret. tunc fiet de eo qd̃ scriptum est. Homo cum in honore esset non intellexit ꝛc. Quis maior honor potest esse hoĩs. qꝫ ꝙ ad similitudinem sui conditoris cõderet̃. ꝛ eisdẽ virtutum vestimẽtis vestiret̃ quibꝫ ꝛ conditor. de quo legitur Dominus regnauit decorem indutus est. i. omnium ꝟtutum splendore ꝛ totius bonitatis decore ornatus. vel qd̃ maius põt esse homini dedecus aut miseria qꝫ vt hac similitudine sui conditoris amissa ad informem ꝛ irrationabilem brutoꝝ iumentorum similitudinem dilabit̃. Quapropter quisqꝫ diligentius attendat prime ꝯditionis sue excellentiam. ꝛ reuerende sancte trinitatis ymaginem in seipso agnoscat honoremqꝫ diuine similitudinis. ad quã creat⁹ est nobilitate moꝝ ꝛ exercitatione ꝟtutũ dignitate meritoꝝ habere ptẽ

dat. vt qn̄ apparebit tunc ei similis ap
pareat qui eū mirabiliter ad similitu-
dinē suam in primo hoīe ꝯdidit. mira
biliusqꝫ in scd̄o .i. in seipso reforma-
uit. Hec in libro de spū ⁊ anima. Ecce
quō per virtutum decorem ꝓmouemur
ad dei similitudinē ⁊ vnimur cū ipso.
⁊ efficimur filij dei. ⁊ denominamur.
ꝓpter hoc etiam dij sumus. non quidē
naturaliter sed per gratiam ⁊ adoptiue
De hoc per quendam sic dr̄ Sāctimo
nia vite siue virtutes animā deuotā ꝓ-
mouent ad dei assimilationē. Assimi
latio aūt dei perficit homini dei denoī-
natōem vt homines dicanť dij sicut ip
se deus est dictus. non tn̄ naturaliter.
sed adoptiue. hec ille ¶ Unde in
rebꝫ humanis principale bonū est vir
tus que deo semꝑ inherere facit. Econ
trario vero peccatuꝫ a deo nos separans
malo dyabolo facit copulari. Qd̄ te-
statť Theodorus abbas in sua collatōe
sic dicēs. Nihil in rebꝫ dumtaxat hu
manis principale bonū credenduꝫ est
nisi sola virtus animi que fide sincera
nos ad diuina perducens illi incōmu
tabili bono facit iugiter inherere. Et
econtrario nihil malum dicendum est
nisi pctm̄ solum qd̄ a bono deo nos se-
parans malo facit dyabolo copulari.
hec theodorus in collatōe sua. Festina
re ergo debemus cum omni diligentia
ad resistendū peccatis ac vitijs ⁊ adhe
rendum virtutibꝫ. qꝛ sicut virtutes su-
os amatores pulcros ⁊ splēdidos red
dent in futuro seculo. ita vitia ad illaꝫ
perhennē mansionē tenebrosos ac im
perfectos transmutent. Unde pafun-
cius abbas in sua collatōe sic dicit. Fe
stinare debemus omni instantia vt in-
terior quoqꝫ noster homo vitiorꝫ diui-
tias quas in anteriori ꝯuersatōe ꝯtra-
xit vniuersas abijciat atqꝫ dispergat q̄
corpori atqꝫ anime iugiter coherentes
ꝓprie nostre sunt. ac nisi adhuc in hoc
corpore ꝯstitutis a nobis abiecte fue-
rint ⁊ abscise. etiā post excessum nos
non desinent ꝯmunicari virtutes. vel
ipsa caritas que eorꝫ fons est in hoc se-
culo ꝯquisita post fineꝫ huius vite pul
crum ac splendidū amatorem suū red
dent. Ita vitia ad illam perhennē com
moratōem obfuscatā mentem quodā
modo coloribꝫ totam infectāqꝫ trans-
mutent. Pulcritudo enim vel difformi
tas aīme virtutū vel vitiorꝫ gignitť qua
litate. ex quibꝫ quidaꝫ attractus color
aut ita splendidam eam reddet vt a ꝓ
pheta mereatť audire. Et ꝯcupiscet rex
decorem tuum. Aut certe tetram feti-
dam atqꝫ deformē. ita vt fetoreꝫ ꝓprie
turpitudinis ipsa ꝯfiteatť ⁊ dicat. Cō-
putruerunt ⁊ corrupte sunt cicatrices
mee a facie insipientie mee. Et id cir-
co he sunt ꝓprie nostre diuitie que cum
anima iugiter ꝯmoranť. quas nobis
regum nullus hostium nec ꝯferre pote
rit nec auferre. he sunt ꝓprie diuitie no
stre quas nec ipsa mors quidem vale-
bit ab anima separe. hec pafunci⁹. Ūi
vere ditie nō sunt res terrene. sꝫ virtu
tes quas aīa post hanc vitam secum de
fert vt in eternū viuere possit Teste be
ato bern. qui dt. Uere sunt diuitie q̄s
fidelis aīa secū portat vt in eternuꝫ vi-
uat ¶ Ad amorē etiam virtutum
hortatť Johannes abbas montis sinai
sic dicens. Sit tibi pater spūs dei qui
ad onus peccatorꝫ tuorꝫ tecū collabora
re vult ⁊ etiam pt. mater vero tua sit cō
punctio a sordibꝫ lauare valens. Fra
ter vero qui ad cursum ⁊ viam supernā
tecum collaborat ⁊ coartatť. Posside
vxorē ineuulsibilē memoriā mortis.
Filij vero tui dilectissimi sint. suspiria
cordis ⁊ gemitus. Seruū posside cor
tuum. amicos vero sanctas virtutes.
que quidem in tempore exitus tibi ꝓ-

de esse possunt. si tibi amice fuerint. Hec est generatio querentiũ dñm. hec iohãnes. Et notandũ q ille virtutib9 pollet qui ex alia pte vitiis nõ subiacet nam virtus vna. sine alia. aut oĩno nulla est aut imperfecta. hec tangit beatus grego. xxij. moral. sic dicens. Quisquis virtute aliqua pollere dr. tũc veraciter pollet. cũ vitiis ex alia pte non subiacet. nam si ex alia pte te vitiis subdit. nec hoc est solidũ. vbi stare putabat. vnaquecꝫ enĩ virtus tanto sola minor est. quanto desint cetere. nã sepe quosdam pudicos quidem vidisse nos ꝯtingit. sed non misericordes. quosdã q̃si misericordes. sed nequaq̃ iustos. quosdam vo q̃si iustos sed in se potius q̃ in domino ꝯfidentes Certũ est. q2 nec castitas in eius corde vera est. cui humilitas deest. quippe q2 supbia se intrinsecus corrũpente semetipsum diligens a diuino amore fornicatur. nec humilitas vera est. cui mĩa iuncta non est. q2 nec humilitas dici debet, que ad passionẽ fraterne mĩe nescit inclinari Nec mĩa vera est. que a rectitudine iusticie aliena existit. q2 que potest p iusticiam pollui. nescit ꝓculdubio sibiipsi misereri. nec iusticia vera est. que fiduciam suã non ꝯditore oĩm. sed in se fortasse aut in reb9 ꝯditis ponit. q2 dũ a creatore spem subtrahit. ipe sibi principalis iusticie ordinem puertit. vna itaq̃ virtus sine alia aut oĩno nulla est aut imp fecta. hec gregorius. Sed ⁊ hoc sciendum q magna est virtus vtuosum existere. ⁊ tñ vanam gloriam. que ex hoc venit contemnere Unde beatus augustinus. Uirtutes habenti magna virtus est contemnere vanam gloriam. contemptus enĩ eius in conspectu dei est. nam recte viuere ⁊ nolle laudari. quid aliud est. q̃ inimicum esse rebus humanis. pertinet ad oculum mundũ non intueri. in recte faciendo laudes hominum non habet simplex cor id est mundum cor. nisi qui transcendit hũanas laudes ⁊ illum solũ intuet cui recte viuit. qui ꝯscientie solus inspector est. nihil consequentius sinistra videt significare. q̃ ipam delectationem laudis. nesciat sinistra. i. se non immisceat conscientie tue laudis humane appetitio. hec augustinus. Et sic habemus de virtutib9 ⁊ eius effectib9.

Filius

Scire cupio que virtus sit prima quam ꝓficientes debent aggredi vt ad ceteras virtutes sequentes venire possint.

Capitulum .II. Pr R

Debes scire qd prima virtus ⁊ per quã puenit ad alias vtutes est timor domini. De quo per psalmistam. Initium sapientie timor domini. ipe enĩ timor totius religionis est exordium. sine quo nullum bonum poterit pullulare vel manere. Teste beato bernardo qui ait. Sine timore que gratiarum prima est. ⁊ totius religionis exordiũ nullum bonum pullulare poterit vel manere. omne enĩ virtutũ edificium vergit in precipitium. si huius gratie amiserit fundamentum. Quid plura ꝯnexa sunt timor ⁊ religio nec alterum sine altero potest remanere. p timorem enĩ mũdo renunciamus. nosmetipsos abnegamus. crucem nostram post dominum portamus. hec berñ. Nã timor dñi expellit peccatum ab homine. ⁊ nihil cõseruat ita a vitiis immunes sicut hec virtus Unde p sapientem dr. Timor domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est nõ poterit iustificari Unde beatus ihronimus. Nulla res ab omni peccato ita nos seruet immunes

ſicut timoꝛ dñi ⁊ moꝛs ſupplicij. hec ibe
ro. Qui enim fidē dei habent timēt ſup
pliciū. qui timent ſuppliciū ꝯtinent ſe
a peccatis. ⁊ ꝯſequenter a terrena af/
fectōe ſe diſiungūt. De quo per maxi
minū ſic dꝛ Qui credit dño timet ſup
pliciū. qui vero timet ſupplicium abſti
net ſe a vitijs. ſuſtinet tribulatiōem. q̄
vero ſuſtinet tribulatōnem habebit in
deo ſpem. ſpes aūt in deo ſepat ab omi
terrena affectōe. ab hac vero mens ſe/
pata habebit circa deū caritatem. hec
maximinus. Per timoꝛē etiaꝫ dñi ad
pñiam agendā. ad bene operandū cō/
pungimur. ⁊ ad mundū relinquendū
animamur. Qd̄ affirmat quedā gloſ.
ſic dicens. Per timoꝛē quippe ſanctū
ad bene operandū ꝯpungimur ⁊ ad o/
diū omniū viſibiliū ⁊ ꝯcupiſcibiliuꝫ ⁊
ꝓprij coꝛpoꝛis ⁊ ꝓprie voluntatis inui/
tamur. ⁊ ad agendā penitentiam ⁊ ad
mundū relinquendū animamur. ⁊ ſol
licitudine implemur ad ſeruiendū dō
ſine negligētia die ac nocte. hec gloſa
Qui igiť iuſticiam deſiderat ⁊ legem
dei cuſtodire ac ꝯſeruare timoꝛē eius
⁊ amoꝛē ſtudeat habere. qꝛ difficulter
ſine timoꝛe poterit quis iuſticiā ac pꝛe
cepta illius cuſtodire. De quo baſiliꝰ
Difficile iuſticia ſine timoꝛe cuſtodiť
non illum timoꝛē qui tpalia bona ſi/
bi ſubtrahi pertimeſcit. quē perfecta di
lectio foꝛas mittit. ſed timoꝛē dñi ſan
ctū qui pmanet in ſecl'a. quo iuſtus de
um quanto ardentius diligit tanto ſo
lertius offendere cauet. Dicit ⁊ inde
caſſiodoꝛus. Cum audis ꝙ dñs tuus
dulcis eſt. attende quid diligas. Cum
audis rectus attende quid timeas. vt
amoꝛe ⁊ timoꝛe dei exercitatus legem
eius cuſtodias. Et ſm beatum auguſt.
Conſiderandū eſt ꝙ per timoꝛē plene
bona vita retineť. per bonā vitam bo/
na ꝯſciencia ꝯpatur. per bonam ꝯſciē
tiam nulla pena timetur. diſcat time/
re qui non vult tremere. hec auguſtinꝰ
Unde notandū ꝙ ipſe timoꝛ locū pꝛe
parat caritati. cū aūt caritas cepit in
coꝛde hominis habitare expellit timo
rem qui pꝛius locum caritati pꝛepaue
rat. quantū enim caritas creſcit timoꝛ
decreſcit. ⁊ quanto caritas ſit in coꝛde
feruentioꝛ. tanto feruentius timoꝛ fo
ras pelliť. Neceſſe ē ergo vt intret pꝛi
mo timoꝛ per quem veniet caritas. oc/
cupet coꝛ vt inducat caritatē. De hoc
beda ſuper illo verbo iohannis Timoꝛ
non eſt in caritate. ſic dicit. Quid di/
cemus de illo qui cepit timere dieꝫ iu/
dicij. ſi perfecta in illo eſſet caritas nō
timeret. perfecta em̄ caritas pfectaꝫ fa
ceret iuſticiam ⁊ non haberet quare ti
meret. imo haberet quare deſideraret.
vt tranſeat iniquitas ⁊ veniat regnum
dei. Et ergo timoꝛ non eſt in caritate.
ſed in qua caritate non inchoata. in q̄
ergo non pfecta. qꝛ perfecta caritas in
quit foꝛas mittit omnē timoꝛē. Ergo
incipiat timoꝛ. qꝛ initium ſapiē timoꝛ
dñi. Timoꝛ quaſi locū pꝛepat caritati
cum aūt cepit caritas habitare. pelliť
timoꝛ qui ei pꝛepauit locum. quantuꝫ
em̄ creſcit illa. ille decreſcit. ⁊ quantū
illa ſit interioꝛ timoꝛ pelliť foꝛas. ma
ioꝛ caritas minoꝛ timoꝛ. mīoꝛ caritas
maioꝛ timoꝛ. Opus eſt ğ vt intret pꝛi/
mo timoꝛ per quē veniet caritas Occu
pet ğ coꝛ tuū vt inducat caritatē. iā fa/
cta ſecuritate per caritatē in aīo qualē
gaudiū nobis ē vel in hoc vel in futuro
ſeculo. quis nobis nocebit plenis cari
tate. Videte quō exultet apl's de ipa ca
ritate. quis nos inqt ſepabit a caritate
xpi. tribulatio an anguſtia. hec beda
¶ Sciendū ꝙ ſpēs timoꝛis ſunt ſex
Pꝛimus eſt timoꝛ naturalis quo timꝫ
quilibet natural'r nociuū nature. iſte ti
moꝛ nec eſt bonus nec malus. qꝛ non

subest libero arbitrio. Secūdus timor est
2 hūanus. quo timet quis pelli sue plus
debito. hic est malus ⁊ qn̄q₃ venialis
⁊ qn̄q₃ mortalis sm̄ ꝙ amor huius vi
te ex quo orit̄ minor vel maior ē. Mor
talis vt cū q̇s potius peccaret morta-
liter q̄₃ amitteret vitā suam Venialis
vt cū quis faceret prius veniale pctm̄
3. q̄₃ mitteret se occidi. Tercius timor ē
mundanus quo timet aliquis nimis
reb⁹ suis hic similiter malus est. nas-
cens ex amore reꝝ tempaliū ⁊ est qn̄q₃
mortalis. qn̄q₃ venialis penitus eodē
4 modo quo dictū est de humano Quar
tus est timor seruilis quo quis timet
peccare ꝓpter gehennā principaliter.
De quo timore d̄t hugo de sancto vi
ctore. Seruilis timor est ꝓ euitanda
pena abstinere a malo. retenta mala vo
luntate. qd̄ beatus augu. confirmat sic
dicens. Quando tm̄ pene non amore
iusticie fit bonū. non fit in corde qd̄ fi-
eri videt̄ in ope. qn̄ homo mallet non
5 facere si posset impune. hec aug. Quin
tus est timor initialis. quo timet quis
⁊ gehennā ⁊ dei offensam ⁊ habet qua
si duos oculos vnū ad penā alteꝝ ad
deū ⁊ hic est pr̄icipalior. De quo dicit
hugo de sctō victore. Initialis timor
est pro euitanda pena cū ꝑuerso opere
etiam ꝑuersas cogitationes resecare.
6 Sextus timor ē filialis quo timet q̇s
principaliter offensam dei vel sepatio
nem a deo. De quo d̄t hugo de sancto
victore. Filialis timor est bono firmi
ter inherere eo ꝙ illud amittere nolit
qui ex succedente caritate nascit̄ vt ip
sum timere nihil aliud sit. q̄₃ degustatū
in caritate bonū iā nolle amittere. Et
hic quidē timor aliquid pene adiūctū
h₃. dū in incerto ambulamus. ⁊ p̄t in
vtramq₃ ꝑtē adhuc declinare status
vite sue mutabilis Sed cū mutabili-
tas nulla erit tūc nulla ex incerto suspi
cionis pena inerit. ⁊ timor quodāmo
do sine timore erit. vbi ⁊ de stabilitate
certi erimus ⁊ tn̄ reuerentiā creatori
exhibere nō desistemus. hec hug. ¶
Et notandū ꝙ coiter hoīes vocantur
primo ad ꝯuersionē ꝑ timorē ⁊ ꝓcessu
tꝑis per amorē iustificant̄ Teste beato
bern̄. qui d̄t timore vocamur amore iu
stificamur. nam principiū nostre salu
tis est timor dn̄i. de quo nascunt̄ cete
re virtutes. quousq₃ ad caritatē ꝑueni
at̄. De hoc d̄t cassianus principium
nr̄e salutis atq₃ sapientie sm̄ scriptu-
ras timor dn̄i est De timore em̄ domini
nascit̄ ꝯpunctio salutaris. de ꝯpuncti
one cordis ꝓcedit abrenūciatio. i. cō-
temptus oīm facultatum. de nuditate
humilitas ꝓcreat̄. de humilitate mor
tificatio voluntatum generat̄. de mor-
tificatione extirpāt̄ atq₃ marcescūt vi
tia. de vitioꝝ expulsiōe v̄tutes fructifi
cāt atq₃ succrescūt De v̄tutū pullulati
one puritas cordis acquirit̄. per cor-
dis puritatem apostolice caritatis per
fectio possidet̄. hec cassianus ¶
Sciendū ꝙ sicut in vita huius seculi
audacia fortitudinē ꝑit. ita in via dei
audacia debilitatem. ⁊ sicut in via se-
culi timor debilitatem. ita in via dei ti
mor fortitudinem gignit. Hec tangit
beatus gregorius. x. moral. ita dicēs.
Via dei a timore incipit̄ vt ad fortitu
dinem deueniat̄. nam sicut in via secu
li audacia fortitudinem. ita in via dei
audacia debilitatē parit. ⁊ sicut in via
seculi timor debilitatem ita in via dei
timor fortitudinem gignit. Salomo-
ne attestante qui ait. in timore domini
fiducia fortitudinis Timor quippe do
mini esse fiducia dicitur fortitudinis.
quia nimirum mens nostra tanto va-
lentius terrores rerum temporalium
despicit. quanto se auctori earundem
temporalium veracius per fortitudi-

nem subdit. que in timore domini con
stituta non inuenit extra quod metuat
qꝛ dum recto metu ꝯditori omniũ iun
git. potestate quadam sup omnia sub
leuat. hec grego. Iusti etiam viri cuꝫ
intente ꝯsiderãt quomõ assistere opor
teat coram districto iudice valde ꝑti
mescunt. reducunt nãqꝫ ad memoriaꝫ
praua opa que fecerunt. ⁊ qualiter di
stricta illa deus diiudicat attendunt ⁊
perituros se absqꝫ dubitatõe presciũt
si remota pietate reducent. Qd idem
beatus grego. viij. mora. tangit dicẽs
NoT Iustorum mens sp sollicita venturo exa
mini intendit. omne namqꝫ qd agunt
metuunt. dũ caute ꝯsiderant qui ante
quantũ iudicem stabunt. intuent potẽ
tiam illius magnitudinis. ⁊ pẽsant qñ
to reatu ꝯstricti sint. ꝓprie infirmitatis
enumerãt mala, ꝓprij operis ⁊ ꝯtra hec
aggregantur bona ꝯditoris. ꝯsiderãt
praua que districte iudicet. bona opa
qꝫ subtiliter penset. ⁊ ꝑituros se absqꝫ
ambiguitate presciunt si remota pie
tate iudicent. qꝛ hocipm quoqꝫ iuste
ꝙ videmur viuere culpa est. si vitã no
stram cũ iudicat hanc apud se diuina
miscõia non excuset. Hinc in eodem
libro scriptũ est Astra non sunt mũda
in ꝯspectu eius. qꝛ apud deuꝫ districte
iudicati ipsi quoqꝫ maculas inquina
tionis habent qui per mundiciaꝫ san
ctitatis lucẽt. Contemplant igitur ꝙ
districtius iudex veniat qui dum vi im
mense magnitudinis cordiũ secreta il
luminat. omes ante oculos culpas re
ducit pensant quanta illi sit verecũdia
in ꝯspectu tũc totius generis humani
angelorum omniũqꝫ archangelorum ꝯfun
di perpendunt. qui post ꝯfusionẽ cruci
atus maneat ⁊ deficienter carnem ge
henna ꝯsumat. hec greg. Pensant eti
am electi ⁊ iusti viri a quanta beatitu
dine ad quantã corruptionis sue mise
riam ceciderunt. perpendunt nãqꝫ nõ
que in hac vita tolerant. sed metuunt
ne post hanc vitam grauiora patiant.
lugent qꝛ in hoc exilio ⁊ seculo detinẽ
tur. timent ne ⁊ cum exilium relinqui
tur mors eterna subsequat. Sed ele
ctorum animus debet talem metum ⁊ do
lorem a se excutere ⁊ ad sola eterne pa
trie desideria se extendere pondus for
midinis abiicere. ⁊ in virtute amoris
dei se exercere. Ista ꝯmemorat beatus
grego. xij. mora. exponens illud Iob.
Indignatio sagittaruꝫ domini ebibit
spũm meum. sic dicit. Sagittarum indi
gnatio spũm bibit. qꝛ superne sentẽtie
electos quos in peccatis inuenit dum
voluerit immutat. vt duriciã suã trãs
fixa mẽs deserat. atqꝫ ex salutifero vul
nere sanguis ꝯfessionis currat. Pen
sant namqꝫ vnde lapsi sunt. pensant a
quanta beatitudine. ad que corruptio
nis sue tormenta ceciderunt. ⁊ non so
lum gemunt in hisque sustinent. sꝫ in
sup metuũt hoc qd districtus iudex de
linquentibus de gehenne ignibus minat.
Unde ⁊ recte per iob subdit. Et timo
res tui militant ꝯtra me. Iustorum mẽs
non solum perpendit qd restat. videlꝫ
qualia in hac vita patit. metuit. ne pꝰ
hanc grauiora patiat. luget. qꝛ in hu
ius cecitatis exilio a ꝑadisi gaudiis. ti
met ne ⁊ cum exilium relinquit mors
eterna subsequat. Iam ergo sententi
am tolerat in pena. sed minas adhuc
venturi iudicis timet ex culpa. Hinc
ps. ait. In me transierũt ire tue ⁊ ter
rores tui ꝯturbauerũt me. Interni qp
pe iudicis postqꝫ ire pertranseunt etiã
terrores perturbãt. qꝛ iam aliud de dã
natõe patimur. ⁊ adhuc aliud de eter
na vltione formidamus. Unde dicit
Et terrores tui militant contra me. ac
si aperte diceret. percussus quidem de
presentibus doleo. sed in hoc dolor sit

grauis quia in pena positus adhuc sup plicia eterna ptimesco. Debet tñ a me tu et dolore aĩmus excuti et ad sola eter ne patrie desideria extendi. Tunc em̃ nobilitatē nostre regenerationis osten dimus. si patrem diligimus. quē nũc seruili mente vt dominũ formidamus Unde per paulum dr. Non accepistis spiritum seruitutis. iterũ in timore etc. Pondus itaqʒ formidinis mēs electi postponat. in virtute se amoris exerce at. reuocationis sue dignitatem deside ret. ad conditoris sui spem anhelet. quē quousqʒ ↄspicere nõ valet eternitatē eius necesse. i. vt intimum cibum suũ esuriens expectet. hec gregorius Qui igit̃ in puersa vita se ↄstitutum consi derat. timeat incidere in gehennam et ideo vitam suam emendando et penitē do corrigat. Qui vero iam virtuose vi uit et in statu proficiendi est timeat ne ab eodē statu. per suam negligentiam corruat. Oportet em̃ ſm apostolum vt cum timore et tremore nostram salutē exerceamus ac iugiter in tali salubri metu perseueremus. Sic igitur habe mus de timore. Filius.

Uellem scire que virtus primo ori tur de timore.

Ca. .III. Pater.

Debes scire qđ ex timore dñi procedit siue o ritur bona voluntas. qui em̃ timet pro suis excessibꝫ damnari seu a deo sepa ri. mutat voluntatem suam prauam in bonã et sicut timor est initiũ oĩm virtu tum sic etiam bona voluntas est origo et mater oĩm bonorum. Hoc ꝓbat be atus bernardus sic dicens. Bona volũ tas in aĩo est origo oĩm bonoꝝ et oĩm mater virtutũ. sicut econtrario mala voluntas est origo oĩm viciorum et ma lorum ideo custos animi sue valde sol licitius esse debet. circa custodiam vo luntatis sue. hec bern̄. Unde magnum et principale donum dei est bona volũ tas. quia quicquid agit̃ non potest eē bonum. nisi ex bona volũtate procedat sine qua etiã nemo saluari potest Uñ richardus de sancto victore. Inter omnia bona que ad salutem hominis spectare vident̃. primum et principale donum bona voluntas esse cognoscit̃. per quam in nobis diuine similitudi nis ymago reperitur quicquid homo agat bonum esse non potest nisi ex bo na voluntate fiat. similiter malum esse non poterit. sine bona voluntate oĩno saluari nõ potes. cũ bona volũtate peri re non potes. hec richardus. ¶ Et notandum qđ volũtas corrupta seu inordinata et ↄsuetudo mala plurima sepe vitia quasi naturalia in neglecta conscientia efficere solet. Remissa nã qʒ voluntas generat mentis leuitatem ex qua prodeunt inconstantia morum leticia vana. cordis lasciuia et multa a lia. et in hunc modum omnia genera viciorum ex aliquo male voluntatis ef fectu vel male consuetudinis suam sin gula ducũt originem. Ista commemo rat beatus bernar. in epistola ad carthu sienses sic ait. Sicut magno aliquan do labore et studio perseuerante virtu tes trahũtur in affectum et mentem bo nam. sic vicia leuissima remissioris li centie oportunitate transeunt in con suetudinē. et quasi naturalia efficiunt̃ sed nullum vitium est naturale. Om nis vero virtus naturalis est. Consue tudo tamen vel corrupte vel inalite ne gligētie plurima sepe vitia quasi natu ralia in neglecta ↄsciã efficere solʒ. nã remissa volũtas facit leuitatē mentis. ex qua ꝓdeũt instabilitas mētis. incõ stantia morum. vana leticia sepe vsqʒ ad lasciuiam carnis vel multa alia in

negligentiam vel transgressionē ꝓposi ti ex leuitatis vitio venientia. in hunc modū omnia genera vitioꝝ ex aliquo male voluntatis affectu vel male ꝯsue tudinis vsu suam singula ducunt ori ginem. que quanto diutius menti ino lita est. tanto fortius heret ⁊ fortiorib remedijs indiget. etiam curā inquirit diligentiorē. hmōi enim pestes vitio rum vsq; in vltimam solitudinē solita riū persequunt. ⁊ sicut bene ꝯcreta vir tus ⁊ fideliter animo infidēs possesso rem suum in nulla deserit multitudīe sic vitium ꝯsuetudinis possessorē suū liberꝝ esse non patit in qualibet solitudi ne. nam nisi ptinaci studio ⁊ prudenti labore expugnata fuerit ꝯsuetudo su perari al's non potest. vinci vix potest. ⁊ quomōcunq; se ꝑponat animus herz ⁊ in quauis solitudine secretum vel si lentiū esse non patit cordis. hec bern. Laborare igit debemus vt nostram vo luntatē si praua ē aut remissa corriga mus. q2 si inquantum in nobis est veli mus vires ad bene operandū appone re ⁊ ꝓmpta fuerit nostra volūtas. ni hil poterit nos auxiliante dño a virtu te ac bonis operib9 ꝓhibere. Unde cri sost. Possibile est iussa dei implere si tm̄ velimus. Si em̄ inq̄tum in nobis est vires velimus apponere. maximuz deus adiungit auxiliū. q2 si ꝓmpta fu erit in nobis volūtas. nihil erit quod nos a virtute possit ꝓhibere. hec criso. Q Et sciendū est φ voluntas bo na ꝓdest ad salutem hoīm etiam si effe ctū boni operis non habuerit. q2 quic quid vult homo ⁊ non potest perficere. hoc deus ꝓ facto reputat. si enim nihil habet quis dare. det voluntatē quā ha bet ⁊ totuz dedit. De hoc primo dicit beatus ihero. Uoluntas ꝓdest. q̄ si effe ctū non habuerit. tñ premiū nō amit tit Jtem beatus ambro. Affectus tuus operi tuo nomen imponit. quicq̄d vis ⁊ nō potes deus ꝓ facto reputat. Et be atus augu. Bona voluntas cui non est facultas opis. sufficit sibiipsi. sufficit etiā deo. si nihil dare habes. da volun tatē quam habes ⁊ totū dedisti. Om nia ei implevit qui qđ potuit fecit. hec august. Unde qui habere vult magnū meritū magnā habeat voluntatem. q2 quantū crescit bona voluntas tantum crescit ⁊ meritū. De hac voluntate di cit beatus berñ. Bona voluntas nec da ri p̄t inuito. nec auferri nisi volenti. er go totum meritum hoīs est in bona vo luntate. Quantū crescit voluntas tua tantum crescit meritū tuum. tantū me reris quantū vis. fac magnā volunta tem si vis habere magnū meritū. ita de us piissimus ⁊ misericordissimus in eo no stram redemptōem in quo nullus nisi velit egere p̄t. Amare namq; equal'r ⁊ diuites ⁊ paupes possunt. licet equali ter dare pecuniā non possint. Uolun tas tñ bona nō est. si non operet quod potest. hec berñ. De hac voluntate etiā notandū φ sicut voluntas si fuerit viti osa in hoīne facit aīam vitiosam. ita ⁊ bona voluntas si affuerit efficit animā bonā. R Que etiā h3 q̄tuor gra dus. Primus gradus est volūtas recta Scđs voluntas valida Tercius deuo ta. Quartus volūtas plena. Jn quib9 bone volūtatis gradib9 d3 aīa deuota de die in diē ꝓficere ⁊ se in illis exerce re. De hoc per beatū ber. sic dr. Sermo dei duo operari debet. ⁊ animas vitio sas sanare. ⁊ bonas ammonere. vitio sas dixerim non ad omnes quibus in est vitium. sed que vitio ex voluntate consentiunt. nec resistunt quantuz pos sunt. Bonas dico animas non solum perfectas. sed etiam incipientes. que licet vitium habeant. tamen nullo mo do consentiunt sed repugnant. Etra

les aie licet ex infirmitate vel ignorantia sepe cadant. tamen per bonam voluntatem quam habent resurgunt. Hec est enim que bona facit aiam Si vero voluntas fuerit vitiosa. vitiosam facit aiam Si quia homo sicut iob ait. Nunquam in eodem statu permanet. aut enim deficit aut proficit proficiendum est in hac voluntate. quia ipsa est de qua propheta ait. hec est via domini ambulate in ea. primus gradus huius vite est recta. Secundus valida. Tercius devota. Quartus plena voluntas. In primo gradu aia mente legi dei consentit. sed carne repugnante bonum quod diligit perficere non invenit. sed sepe malum quod odit per infirmitatem facit. In secundo gradu aia non solum malum quod non agit odit sed etiam bonum quod diligit licet cum gravedine fortiter tamen perficit. In tercio gradu iam dilatato corde currit viam mandatorum dei. et delectatur in eis sicut in omnibus diviciis In quarto gradu sunt angeli qui ea facilitate qua semper volunt plenarie perficiunt. hunc gradum desiderare quidem potest. ascendere non potest ob hoc quod corpore gravatur. Qui igitur nondum voluntatem rectam habet. sciat quia impedit eum intentio carnalis. qui habet rectam et non validam. sciat quia impedit eum mala consuetudo. qui habet devotam et non plenam sciat. quia impedit eum terrena inhabitatio Cuius vitiosa est voluntas oret et dicat. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. se intelligens in terra. In celo illum autem qui rectam habet voluntatem. quia quantum distat celum a terra tantum distat voluntas recta a vitiosa. Item etiam oret qui habet voluntatem rectam se intelligens in terram illum autem qui in voluntate valida est celum. ita de ceteris ut semper intendat aia proficere. quia sicut damnatus est. qui semper in vitiosa permanet voluntate. ita reprehensibilis est qui in aliis non studet proficere. Hec bernardus. Sed et hoc circa voluntatem sciendum. cum enim vult bonum agere quod potest laudanda est Cum vero plus vult quam potest corrigenda est. cum autem facere non vult, quod potest. excitanda est. Ista commemorat beatus bernardus. sic dicens. Bona voluntas cum vult quod potest laudanda est. cum vult quod non potest corrigenda est. cum non vult quod potest excitanda est Hec bernardus. et sic patet de voluntate.

Filius.

Scire autem desidero que virtus sequatur bonam voluntatem.

Ca. IIII. Pater S

De hoc scire debes. quod ex bona voluntate procedit, suipsius discussio sive diiudicatio. omnis namque voluntas bona odit malum et diligit bonum. homo vero habens bonam voluntatem ad semetipsum revertetur ac semetipsum discutit. ac ingreditur secretum conscientie sue. ibique omnes defectus. omnes consuetudines. omnes affectiones. omnes operationes. omnia peccata. tam preterita quam presentia diligenti consideratione examinat. et examinando inspicit et si quid minus rectum apud se invenerit statim penitendo punit. Necesse est enim ut homo in suis operibus sit providus et circumspectus et quotidiana discussione cogitationes locutiones pariter et facta sua examinet. Quantum etiam ad bona agenda solito sit alacrior et quantum ad temptamenta vincenda sit instantior. penset etiam quantum in virtutibus proficiat. vel quantum deficiat et qualis sit in affectibus et qualis in moribus diligenter attendat Unde hugo de sancto victore. Necessarium est ut homo in omnibus operibus suis sit circumspectus. et providus et

quotidiana discussione cogitationes locutõnes pariterq facta sua apud se metipsum examinet. per singulos dies vitam suam ad iudiciũ vocet. mane qñ surgere debet ꝯsideret quid egerit ꝑ noctem. In vespere qñ cubatum vadit ꝯsideret quid egerit per diẽ. quantuz ad bona agenda solito alacrior sit. et quantũ ad mala vincenda solito ꝯstantior. vel si quod ex his que agenda nõ erant presumpsit. hec hugo. Dicit etiam beatus bernardus Integritatis tue sis curiosus explorator. viam tuã quotidiana discussione examina. attende diligenter quantum ꝓficis vel quantũ deficis. qualis sis in affectibus ⁊ qualis in moribꝫ. q̃ similis deo. ⁊ q̃ dissimilis. q̃ ꝓpe. q̃ longe. non locoꝝ intervallis sed moꝝ affectibꝫ. Stude agnoscere temetipsum. q2 multo melior ⁊ laudabilior es si te cognoueris q̃ si te neglecto cognosceres sydeꝝ cursus. vires herbaꝝ. ꝯplexiones hoĩm. naturas animaliũ. ⁊ haberes omnium celestium ⁊ terrestriũ noticiam ⁊ sciẽtiam. Redde ergo te tibi. ⁊ si nõ semper aut sepe. saltẽ interdum rege tuos affectus. dirige act⁹. corrige excessus Ante deũ nihil remaneat in te indisciplinatũ. q2 ipse nihil dimittit impunitum. pone omẽs transgressiones tuas ante oculos tuos. statue te ante te tãq̃ alium ⁊ sic temetipsum plange. plora iniquitates tuas ⁊ peccata quibꝫ deuz offendisti. indica ei miserias tuas. oñde maliciam aduersarioꝝ tuoꝝ. hec bernar. Multum nãq placet deo discussio vite nostre. teste beato augustino qui dicit Scio dñe scio q nihil tibi tantũ placeat in me sicut discussio vite mee.

T Sed sunt nonnulli qui ad co gnoscendã vitam alienã multum sunt studiosi. ad ꝓpriam vero vitam corrigẽdam desidiosi. Vñ ꝯtingit q tales aliena scientes se nesciant. ⁊ quanto maiores exploratores fuerint alieni meriti. tanto magis efficiuntur ignari sui. Unde beatus aug. Curiosuz est genus hominũ ad cognoscendam vitam alienam. desidiosum ad cognoscendã suam. Et beatus gregorius Graue nam q curiositatis est vitium. qui dũ cuiuslibet mentem ad inuestigandã vitam ꝓximi exterius ducit semꝑ ei sua intima abscondit. vt aliena sciẽs se nesciat. ⁊ curiosi animus quanto etiam peritus fuerit alieni meriti. tanto fiet ignarus sui. V Necesse igit est qui vult humilitate ⁊ in ceteris virtutibꝫ ꝓficere vt semetipsum dijudicet ⁊ nõ alium. Magis quippe namq debet cogitare quid sibi desit de bonis moribꝫ. q̃ quid absit alteri. qui enim cogitat quantũ precesserit alium. tumore supbie inflat. qui vero cogitat quantũ sibi adhuc deest ingemiscit ⁊ humiliatur. Unde beatus bernardus. Si te ad lumen veritatis intus in animo sine palpatõe dijudices. non dubito quin humilier is tu in oculis tuis. ⁊ quanto altius ꝓfeceris. tanto amplius inueñes qđ te humiliat. Dicit etiam beatus augustinus. Magis cogitare debetis qđ vobis desit q̃ quid vobis assit. qđ habes vide ne ꝑdas. qđ non habes supplica vt habeas. In quantis sis minor tibi cogitandũ est. non in quãtis sis maior. si eñ cogitas quantuz precesseris aliũ time tumorẽ. Si vero cogitas q̃ntũ tibi adhuc deest ingemiscis. ⁊ cum ingemiscis curaris. humilis eris. tutior ambulabis. nõ ꝑcipitaberis. non inflaberis. hec aug. X Quisquis aũt desiderat ad cognitiõem suiꝑ̃ius ꝑuenire tria dꝫ attendere. oĩa namq pctã ⁊ mala q̃ ꝯmittunt aut ꝑ negligẽtiam. aut per concupiscentiam. aut ꝑ nequiciam perpetrant. Circa ista tria

debet vniuscuiusq versari cogitatio.
debet enī quisq recordari q negligen
ter cor suū q negligenter tempus suū
expenderit. q malū finē operi suo im/
posuerit. Hec ei tria cū summa diligē
tia sunt obseruanda. vt. s. cor bene cu/
stodiat. tps vtiliter expendat. ⁊ finis
bonus ⁊ debitus in omni tpe prefigat
Item debet recogitare q negligens
fuit in orōne. q negligēs in lectione.
q negligens in operis executione. in
his enī trib dꝫ vnusquisq seipm dili/
gentissime exercere ⁊ excolere. si vult
fructum bonū facere ⁊ dare in suo tpe
Itē debet recogitare. q negligens sit
vel fuerit ad penitendū q negligēs ad
resistendū. ⁊ q negligēs ad ꝓficiēdū
debet enī cū summa diligentia deflere
mala ꝯmissa. repellere temptamēta di
abolica. ⁊ ꝓficere de vna ꝟtute in aliā
vt possit puenire ad ꝑmia eterna. Se/
cundo dꝫ homo recogitare si in ipo vi
geat vel viguerit ꝯcupiscentia volupta
tum curiositatū ⁊ vanitatum Certe tua
ꝯcupiscentia voluptatis viget in reli/
gioso hoīe. qñ appetit dulcia viꝫ ciba/
ria saporosa. qñ appetit mollia. s. vesti
menta deliciosa. qñ appetit carnalia vi
delicet oblectamēta luxuriosa. Certe
tūc viget ꝯcupiscentia curiositatis in
dei famulo. qñ appetit videre pulcra.
qñ appetit habere cara Certe tūc viget
ꝯcupiscentia vanitatis. qñ appetit ho/
minū fauorem quando querit huma/
nam laudem quando desiderat hono/
rem humanum. Ista oīa debet seruus
xpi tanq venenuꝫ fugere. q2 sunt iudi
ces oīs mali Tercio recogitare debet
homo diligenter qui cupit noticiā ha/
bere suīpius si in ipso vigeat vel vigu
erit nequitia iracundie. nequitia inui
die ⁊ nequitia accidie. Certe tūc in re
ligioso homine viget iracūdia. quan/
do anima in corde vel affectu signo vel
verbo vel clamore quātum cūq modi/
cam indignatōem ⁊ ex corde rancoreꝫ
ꝓximo suo ostendit. tūc aūt in hoīe re
gnat inuidia. qñ gaudet de ꝓximi ad
uersitate. ⁊ tristat de eiusdē ꝓsperita/
te qñ letat de malis ꝓximi ⁊ tabescit
de bonis ipius. Tūc etiam accidia vi/
get ī religioso qñ fuerit tepidus. som
nolentus. ociosus. tardus. negligēs
remissus. dissolutus. indeuotus. tri/
stis ⁊ tediosus. hec oīa seruus xpi de/
bet detestari ⁊ fugere. q2 in his vitijs ⁊
alijs supra memoratis ꝯsistit perditio
corporis. inquantum aūt magis quis/
q in illis que ꝑmissa sunt suam ꝯsciaꝫ
discusserit tanto ꝑfectior in suīpsius
cognitione ⁊ noticia erit.

Filius

Post discussionem ꝯsciē ⁊ cogni/
tionē suīpsius quā ꝯsequit ho/
mo ex diligenti sui dijudicatione desi/
derio nūc informari que virtus sit que
comitat hanc virtutem.

Ca. V. Pater A

Debes scire qd
humilitas est. que hanc virtu/
tem sequit videlicet cognitionem sui/
ipsius. quia quāto magis homo semet
ipm discusserit ⁊ ꝓprias defectus ante
cordis oculos reduxerit. ac congnoue
rit tanto hūilior erit Nā certa noticia
suoꝝ defectuū hoīem sibijpi vilē reddit
Vñ primo sciendū qd sit hūilitas Est
aūt hūilitas sm bern. Virtus qua ho/
mo ꝟissima sui ꝯgnitiōe sibijpi viles/
cit Et beatus aug. Humilitas est ex in
tuitu ꝓprie ꝯdictionis. ⁊ sui ꝯditoris
volūtarie mētis inclinatio Iteꝫ bern.
Humilitas est ꝯtemptus ꝓprie excel/
lentie. Notādum aūt est q humilitas
est fundamentum omnium virtutum ⁊
bonorum operum. omnis namq stru/
ctura bonorum operum ac virtutum si

ne hoc fundamento subsistere non pt.
Unde qui vult edificiũ actum bonorũ
oper̄ ꝯstruere. dꝫ prius fundamentuꝫ
vere humilitatis ponere. Unde criso.
Nemo ꝯstruet celsitudinē bonoꝝ ope
rum ⁊ virtutis nisi prius iaceantur fun
damenta vere humilitatis. Dicit etiã
de hoc cassianus. Nullo modo poterit
in anima nostra virtutũ structura ꝯsur
gere nisi prius iacta fuerint vere humi
litatis fundamēta. sine qua etiam hu/
militate nec purgatio peccatoruꝫ. nec
emendatio moꝝ. nec ꝯsummatio vir/
tutum poterit apprehendi. Beatus eti
am aug⁹. sic dicit. Magnus vis esse in
cipe a minimo. cogitas fabricã erige/
re celsitudinis. de fundamento cogita
humilitatis. hec aug. In hoc ergo fundo
vere humilitatis erigamus edificium
spũale vt crescat in tēplum sanctũ do/
mino. Unde ſm dictum beati bern. bo
nus fundus est humilitas in quo om̄e
edificium spũale ꝯstructum crescit in
templũ sanctum dño. hec ber. Humili
tas etiam est caput omniũ virtutũ ⁊ ob
tinet principatũ que ceteras virtutes
in suo vigore ꝯseruat. ⁊ sustinet totum
edificiũ fouens corpus bonoꝝ operũ.
Testat̄ hoc beatus aug⁹. qui dicit. Hu
militas est caput omniũ virtutũ. ⁊ ob/
tinet primatũ ⁊ principatum ceteraꝝ
tanq̄ ipsaꝝ ꝯseruatrix. in eo ꝙ ipsa ē
perseverãtie ꝓpria coadiutrix. De hoc
etiam dicit ambro. Humilitas virtu/
tum omniũ caput est. que fouet ⁊ susti
net bonoꝝ operꝝ totum corpus. hec ille
Hec igit̄ virtus multum diligēda est
q2 valde gratos facit hoīes esse deo ip
sa humilitas. teste beato augu. qui dt.
Nihil nos ita gratos deo efficit sicut
humilitas. ipã namq̄ꝫ trahit ad se cle
mentiã dei. nam corda humiliuꝫ ipse
deus libenter inhabitat. Unde dicit be
atus bernar. O felix humilitas que di

ad se trahit clementiam. ⁊ eius ligat
omnipotentiã. magna ergo virtus hu
militas. cui dei maiestas tam facile se
inclinat. Et beatus augusti. Excelsus
es domine ⁊ humiles corde sunt dom⁹
tua. Qui igit̄ vult esse templum dei ⁊
habitaculum spũssancti cum omni stu
dio ⁊ diligentia exerceat se in virtute
humilitatis. Ipsa namq̄ꝫ est que pre/
parat locum diuine caritati ⁊ grē spi/
ritussancti. ꝓpter qđ dicit beatus augu
stinus. Quanto sumus a tumore sup/
bie minores. tanto sumus dilectione
pleniores. q2 sicut aqua ꝯfluit ad val/
les. sic gratia spũssancti ꝯfluit ad hu/
miles. Unde cassiodorus. In vallib⁹
quippe humilium animaꝝ fontes ma/
nant ⁊ transeunt celestium gratiarum
qui vero humilis non fuerit grã spiri/
tussancti in ipso habitare non poterit
De quo beatus augusti⁹. Si humilis
⁊ quietus non fueris nec pōt in te ha/
bitare. nec habere gratiam spũssancti.
Fode ergo in te fundamenta humili/
tatis ⁊ peruenies ad fastigium carita/
tis. hec augustinus. Quia dum mēs
humana humilitati innitit̄ ꝑfecto ip
sa in amore celestium inflammat̄ Nã
ſm cassianum. Amor celestium nō al/
titudini sublimiũ. sed humilitati infũ
ditur animaꝝ. ipsa namq̄ꝫ humilitas
ꝓut dicit Richardus de sancto victo/
re. sola est que mentē diuino accendit
lumine. celestiq̄ꝫ inflammat desiderio
⁊ amore. hec richardus. Non solum
autem humiles obtinent a deo gratiã
in presenti. veꝝ etiam gloriam magnã
ꝯsequunt̄ a domino in futuro. ad quã
gloriam siue patriam celestem non po
test aliquis peruenire. nisi prius viam
humilitatis studat ambulare. De hoc
dicit beatus Augustinus. Excelsa est
patria. humilis auteꝫ est via. ergo qui
querit patriam quid recusat viã. Am

bula igitur per xpi humilitatē vt venias ad eius eternitatem. vis capere celsitudinem dei. prius cape humilitatē. Altus est dn̄s. si te erigis non tanges illū si te humilies descendet ad te. hec aug. Oportet ergo vt p humilitatē ascendatur ad celi sublimitatē. et qui desiderat habere primatū celestem. necesse est vt se quatur humilitatem terrestrem. Vn̄ beatus bern̄. Per humilitatē ascende ad sublimitatē. quia hec est via et nō est alia preter ipsam. qui aliter vadit cadit potius. q̄ ascendit. et criso. Quicūq3 desiderat primatū celestē sequatur humilitatem terrestrē. Dicit etiam de hoc ysidorus. Homo descendas humilitate vt exalteris ne exaltatus humilieris humilitas aūt casum nescit. lapsū nō nouit. humilitas nūq3 lapsū passa ē. hec ysidorus B Et notandū q̄ triplex est hūilitas. s. magna maior maxima. Magna est humilitas. qn̄ se homo apud semetipm veraciter contemnit Maior vero qn̄ se contemni ab aliis non despicit. Maxima aūt qn̄ homo contemptum suum non contemnit. sed ad modū concupiscit. hos tres modos tangit Richardus de sancto victore sic dicens. Humilis nāq3 est. qui seipm apud semetipm veraciter contemnit. hūilior aūt qui se contemni et ab aliis nō refugit Humilimus vero qui contemptū suū nō solū non contemnit sed ad modū concupiscit. hec ille. De quo dicit etiam beatus bern̄. Verus humilis vilis vult reputari nō humilis p̄dicari. gaudet de contemptu sui. Sed sunt nōnulli. qui quidē peccatores se esse fatentur. pctōres ab aliis estimari nolunt Quod redarguit beatus bernardus adducēs in exemplum dn̄m nostrum sic dicēs. Qui peccatū non fecit. non dedignatus est peccatorem se reputari. Et nos esse volumus sed nolumus reputari. Hec bern̄. Sed qui veraciter sunt humiles. de sua despectione gaudent et cū se viles in alienis oculis conspiciūt. de hoc intra semet ipsos gratulantur. De talibus dicit beatus gregorius. Qualis quisq3 apud se lateat. contumelie illate probant Nam sicut supbi honoribus sic plerum q3 humiles sua despectione gratulantur. cūq3 se in alienis oculis viles conspiciunt idcirco gaudent. quia hoc iudicium confirmari intelligunt quod de se et ipsi habuerunt. hec gregorius Unde sancti viri magna quidem agunt. sed per humilitatem in corde suo infimi sunt. quod multum acceptum est deo. Teste beato iheronimo qui dicit. Nihil est quod nos deo et hominibus ita gratos faciat q̄ si vite merito magni et humilitate infimi simus. hec iheronimus. C Sed hec virtus valde rara ē. vt magna quidem operantem se tn̄ nō magnum estimare. mirabilē3 in virtutibus coram aliis apparere. et tamen contemptibilem se reputare. Unde beatus bernardus. Magna et rara virtus vt magna licet operātem magnum te nescias. et manifestam oībus tuam te solum latere sanctitatem. mirabilem te apparere et cōtemptibilē3 te reputare. hec beatus bernardus. Perfecti etiam viri et veraciter humiles semper student in virtutibus proficere. et hanc humilitatem sibi seruant vt semper et in bono proficiant et tn̄ nec perfectionis inicia se habere credant. de hoc richardus de sancto victore cū admiratōne quadam sic ait O virū perfectum summaq3 humilitate fundatum. qui semper potest et festinando proficere. et proficiendo festinare. et hanc sibi humilitatē semp seruare. vt semp in bono pficiat. et tn̄ nec pfectionis initia se habere credat. hec richar. D Et notandum q̄ nemo debet fiduciā hr̄e de aliquo bono ope

re. sed solum ꝯfidere de humilitatis vir
tute. Unde dicit iohānes abbas mon
tis synay. Noli fiduciā habere in teip-
so etiam si possides mundiciā. sed ma
gis ad humilitatem multam accede ꝛ
amplius fiducialiter ages. Nempe si
omnē scalam virtutū scandens ascen-
disti, p remissione peccatoꝝ exora. De
eodē etiam dicit beatus bernar. Insi-
piens ꝛ insanus est quicunqꝫ in alijs
vite meritis q̄ȝ in sola humilitate con
fidit. Unde mater domini nostri ihesu
xpi hanc solam virtutem in se dn̄o pla
cuisse ꝯmemorat sic dicens. Respexit
humilitatē ancille sue ꝛc. Quanto nā
qꝫ vnaqueqꝫ aīa ꝓpter amorē sui cre
atoris est despectior in oculis suis tan
to est preciosior ꝛ acceptior corā ocu-
lis summe maiestatis. ꝛ econuerso q̄ȝ
to preciosior est sibi. tanto vilior deo.
Unde beatus grego. Tanto nāqꝫ vna-
queqꝫ aīa fit preciosior ante oculos
dei. quanto p amore veritatis despecti
or fuerit ante oculos suos. tanto ergo
fit quisqꝫ vilior deo. quanto preciosior
sibi. tanto preciosior deo. quanto vili-
or sibi ꝓpter eum. q2 humilia respicit.
ꝛ alta a longe cognoscit. Et sci
endū, ꝑut dicit richardus de sancto vi
ctore. ꝙ est differentia inter humilita
tem ꝛ humiliatōem. Humilitas ē vir
tus qua quisqꝫ sibi vilescit interius co
ram oculis dei. Humiliatio vero est vir
tutis effectus quo quisqꝫ seipm̄ abijcit
exterius in oculis ꝓximi. Aliud ē hu
milē esse. aliud ē humiliter se habere.
illud ptinet ad disciplinam mentis.
istud ad disciplinā corporis. illud est
humilitatis. istud est humiliationis.
hec richar. Hanc igitur virtutem vere
humilitatis nobis assumere debemus
q2 ipsa est origo ceteraꝝ virtutum. ꝛ il
la virtus in nobis veraciter pullulat q̄
in radice ꝓpria. i. in humilitate perdu

rat. Sed sunt nōnulli qui etiam in ho
noribus positi de se humilia sentiunt. ꝛ
se cinerē esse ꝑpendūt. sed tn̄ coram
hoībus esse viles apparere refugiūt Et
sunt nōnulli qui quidem viles videri
ab hominibus appetunt. sed apud se in-
trinsecus quasi ex ipso merito ostense
humilitatis intumescunt. que vtraqꝫ
elationis genera a quolibet deuoto hoī
ne sunt repellenda. De hoc beatus gre
go. xxviij. moral. exponens illud. Nō
audebunt eum ꝯtemplari omnes qui
sibi videnͭ esse sapientes. sic dt̄. No-
tandū ꝙ non ait. Et non audebunt eū
ꝯtemplari sapientes sed qui sibi vidē
tur esse sapientes. Quibus videlicȝ ver
bis non peritos quidē sed arrogantes
insinuat. Uiri namqꝫ arrogantes ꝛ do
cti cū recte non viuunt sed tn̄ recte di-
cere doctrine impulsionibus ꝯpelluntur
ipsi damnationis sue aliquo mō preco
nes sunt. q2 dum ea que agere respuūt
predicantes insinuant. suis vocibus dā
nantes dānant. Unde summa cura est
ꝓuidendum ne accepta sapientia cuȝ
ignorantie tenebras illuīat lumen hu
militatis tollat. ꝛ ipsa sapīa esse neq̄
at. q̄ ꝛ si virtute locutionis fulgeat. ela
tōis tn̄ velamīe cor eloqn̄tis obscurat.
Quia vo origo oīm virtutū huīlitas ē
illa in nobis virtus veraciter pullulat
que in radice ꝓpria. i. in humilitate p-
durat. A qua nimiꝝ si abscidiͭ arescit
q2 viuificantem se in intimis humorē
caritatis perdit. Intueri libet quanta
virtutum munera dauid perceperat at
qꝫ in his omnibus q̄ȝ fortis humilitati
seruiebat. quem em̄ non extolleret ora
leonum frangere. despectis prioribus
fratribus eligi. reprobato rege ad reg
ni tabernacula vngi. vno lapide goly-
am sternere. ꝛ cetera que gessit. ꝛ tam
cum archam dei iherusalem reuocat. q̄
si oblitū se prelatū omnibus admixtus

populis ante archam saltabat Et quia coram archa saltare vt creditur vulgi mos fuerat. rex se in diuino obsequio psaltando rotat. Ecce quē dn̄s cūctis singulariter ptulit sese subdendo et abiecta exhibendo ptemnit. non prās regni ad memoriam reducit. non subditorum oculis saltando vilescere metuit. non se honore platū ceteris añ eius archam qui honorem dederat recognoscat coram deo egit debilia et extrema. vt illa ex humilitate solidaret. que corā hoībus gesserat fortia Quid de eius factis ab aliis sentiat ignoro. Ego dauid saltantem plus stupeo. q̄ pugnantem. pugnando quippe hostes subdit. saltando aūt corā dn̄o seip̄m vicit. quē michol Saul filia adhuc ex tumore regū generis insana cū humiliatū despiceret dicēs Quā gloriosus fuit hodie rex israhel discooperiens se ante ācillas seruorum suorum etc. ptinus audiuit viuit dn̄s. q2 ludam añ dn̄m et vilior fiam plus q̄ factus sum. eroq3 humilis in oculis meis ac si apte dicat. Vilescere coram hoībus appeto. q2 seruare mihi coram deo ingenuitatem p humilitatem quero. Sunt v° nonnulli. qui de semetipsis humilia sentiunt q2 in honoribus positi nihil se esse nisi cinerem fauillamq3 ppendūt. sed tn̄ corā hoībus viles apparere refugiūt Et sunt nōnulli q̄ viles videri ab hoībus appetūt atq3 omne qd̄ sunt deiectos exhibendo sed ptemnunt. se tamē apud se introrsus, quasi ex ip̄o merito hūilitatis et vilitatis intumescunt et tanto magis in corde elati sunt. quanto amplius in specie humilitatis vel vilitatis elationē premunt que vtraq3 elationis vnius bella circūspectione magna dauid dep̄hendit mira virtute supauit. q2 enī de seipso intus humilia sentiens honorē exterius non querat insinuat dicens. Ludam et vilior fiam plus q̄ factus sum Et q2 p hoc q vilem se exterius p̄buit. nequaq̄ exterius intumescat adiūgit. Eroq3 humilis in oculis meis ac si dicat Qualē me exterius despiciens exhibeo. talē me interius attēdo. bene ergo dr̄. Non audebūt ptēplari omnes qui sibi videnē eē sapientes Contemplari enī dei sapientiā nō possunt. qui sibi sapientes videnē. q2 tāto ab eius luce longius sunt. quanto apud semet ipsos humiles non sunt. q2 dū eorum mentibus tumor elationis crescit. aciē ptemplationis claudit. et vnde lucere se pre ceteris estimant. inde se lumine veritatis priuāt. Si v° veraciter sapientes esse atq3 sapientiam ptemplari appetimus. stultos nos humiliter recognoscamus. relinquamus noxiam sapientiam. discamus laudabilē fatuitatem. Hinc quippe scriptū est. Stulta mūdi elegit deus vt pfundat sapientes. Hinc rursum dr̄. Si quis videē inter vos sapiēs esse. in hoc seculo. stultus fiat vt sit sapiens. hec greg. F

Et notandū q virtus humilitatis valde necessaria est p̄latis. qui p̄sunt subditis et cū aliquis temptaē vitio elationis. p humilitatē cordis debet reprimere fastum tumoris. Unde sancti viri cū p̄sunt ceteris p hoc non gaudent hoībus preesse sed pdesse et cū timeria subditis appetunt. ideo hoc faciūt. q2 ip̄os subditos deū minime timere deprehendunt vt saltem humana formidine peccare metuant. qui deū offendere non formidant Cū vero deest a subditis vitium. quod corrigaē. non solū ab eis metui s3 honorari plusq̄ necesse est refugiunt. et q̄uis hos hoībus prelatos gloria potestatis ostendat. interius tn̄ per merorem secretū sacrificium domino ptriti cordis offerūt. De talibus potestatibus beatus gregorius. xxi

mora. sic dicit. Potentibus viris magna est virtus humilitas considerata equalitate conditionis. omnes namque homines natura equales sumus. sed accessit dispensatorio ordine vt quibusdam prelati videamur. Si igitur hoc a mente deprimimus quod temporaliter accessit inuenimus citius quod naturaliter sumus. Plerumque enim se animo accepta potestas obijcit. eumque tumidis cogitationibus fallit. manu igitur humilime considerationis deprimendus est tumor elationis. nam omnes homines natura equales genuit. sed varietatem meritorum ordine alijs. alios dispensatio occulta postponit. Ipsa autem diuersitas que accessit ex vitio recte est diuinis iudicijs ordinata vt quia omnis homo iter vite non graditur. alter ab altero regatur. Sancti autem viri cum presunt non in se potestatem ordinis sed equalitatem conditionis attendunt. nec preesse gaudent hominibus sed prodesse. homo quippe animalibus irrationabilibus. non autem ceteris hominibus prelatus est. Unde dicitur. terror vester et tremor sit super cuncta animantia terre. et idcirco ab animalibus. non autem ab hominibus timeatur. quia contra naturam superbire est ab equalibus velle timeri. Quis plerumque a subditis etiam sancti viri timeri appetunt. sed quando ab eisdem subditis deum deprehendunt minime timeri. vt humana saltem formidine peccare metuant qui diuina iudicia non formidant. Nequaquam ergo prepositi ex hoc quesito timore superbiunt in quo non suam gloriam sed subditorum iusticiam querunt. in eo quod metum sibi a peruerse viuentibus exigunt. quasi non hominibus sed brutis animalibus dominantur. quia videlicet ex qua parte bestiales sunt. ex ea etiam debent formidini iacere prostrati. Cum vero deest vitium quod corrigatur. non de excellentia potestatis. sed de equalitate conditionis gaudent et non solum ab eis metui sed etiam plus quam necesse est honorari refugiunt. Item per eundem et de eodem xx. mora. sic dicit. Miro enim ordine vno eodemque tempore conuenire in actibus bonorum solet et foris honor culminis. et intus afflicte meror humilitatis. qui et si hos prelatos hominibus gloria potestatis ostendat. interius tamen merore suo secretum sacrificium domino contriti cordis offerunt. Sciunt electi quique consideratione intima contra exterioris excellentie temptamenta pugnare. qui si ad exteriorem felicitatem suam cor apponerent. iusti profecto non essent. Sed quia cor humanum non potest de ipsis prosperitatibus rerum quantulacunque gloria in nullo temptari contra ipsam prosperitatem suam. sancti viri intrinsecus dimicant. non dico ne in elatione sed saltem in eius amore succumbant. cui valde succubuisse est captiuam mentem eius desiderijs subdidisse. hec grego. G

Sciendum etiam quod multum valet ad humiliandum se. peccatorum preteritorum recordatio. et qui etiam fragilitatem suam sollicite respicit. de donis a deo perceptis se non extollit. Sed sunt nonnulli qui quidem nihil virtutis agere student attamen cum alios peccare conspiciunt iustos se in eorum comparatione suspicantur. Et sunt nonnulli qui quibusdam vitijs superbia videlicet vel auaricia deprimuntur. sed cum alios in luxuria vel iram conspiciunt incidisse. se meliores illis deputant. atque apud semetipsos quasi se de iusticia extollunt quia negligunt pensare sua vitia quibus grauiter tenentur. At contra illi qui ad altam virtutem conscendere veraciter appetunt. mox cum alienas culpas audiunt. mox cor ad proprias virtutes reducunt. et postposito iudicio de alienis culpis suas veraciter plangunt. Ista commemorat beatus grego-

gorius.iij.moral.exponens illud vbū Sedens in sterquilinio sic dr. In sterquilinio quippe sedere est vilia de se quē piaz et abiecta sentire. In sterquilinio nobis sedere est ad ea que illicite gessimus mentis oculos penitendo reducere at cū ante nos peccatoꝝ stercora cernimus. omne qđ in aīa de elatione surgit inclinemus In sterquilinio sedet. qui infirmitatē suam sollicitus respicit. et sese de bonis. que pcepit non extollit An non apud se in sterquilinio abrahā sederat. qui dicebat. loquar ad dn̄m meuz cū sim puluis et cinis. aperte enī cernimus. in quo se apud se loco posuerat. qui puluerē et cinerē se etiaz qn̄ cum deo loquerek estimabat Si igitur se ita despicit. qui vsq; ad honorez diuine locutionis ascendit. solicita intentione pensandū est. qua pena illi feriendi sunt. qui et ad summa nondū pficiunt et tn̄ de minimis extollunk. naz sunt nōnulli. qui cū praua agunt de se magna sentiunt in altum mentē subleuant. et preire se ceteris vrtutum merito putant. hi nimiꝝ apud se introrsus humilitatis sterquilimū deserunt. et elationis fastigia ascendūt. illū imitantes. qui primus se apud se extulit. sed eleuando pstrauit qui dixit in celū ascendam. sup astra celi exaltabo etc. Etiam sciendum q sunt nōnulli. qui nihil quidem virtutis agere student. sed tn̄ cū alios peccare pspiciūt iustos se in eoꝝ pparatiōe suspicank Nec; enī corda oīm vna vel similis culpa transfigit Hunc namq; superbia illaqueat. illū forsitan ira supplantat Hunc auaricia excruciat. illuz luxuria inflāmat Et plerūq; ptingit vt is quem supbia deprimit. alium respiciat. qualiter ira succendat. Et q2 se ira non citius instigat. meliorem se iracundo iam deputat. atq; semetipm̄ quasi de iusticia extollit. qui pensare negligit vitiū. quo grauius tenek. plerūq; cōtingit. vt is quem auaricia sauciat. aliū luxurie vo ragine mersum cernat. et q2 se a pollutione carnali alienum respicit. quibꝰ ipe sordibꝰ spiritalis venenī intrinsecus polluak non attendit. dūq; in alio pensat malū qđ ipe non hz. in se negligit psiderare qđ hz. sicq; fit vt duz ad aliena diiudicanda mens ducik proprij iudicij lumine priuek. et eo durius cōtra aliena supbiat. quo sua negligentius ignorat Et ptra. hi qui ad alta vrtutum surgere veraciter appetūt cū alienas culpas audiūt. mox cor ad prias reducūt et tāto rectius illas diiudicāt quanto verius istas deplorāt Quia igitur electus quisq; infirmitatis sue consideratione se pprimit dicak recte q vir sanctus in sterquilinio dolens sedet. qui enī vere se humiliat ptinue psiderationis oculo quibꝰ circumseptus sit delictoꝝ sordibꝰ psiciens pensat. hec grego. ¶ Est etiā aliud qđ valet ptra vitiū elationis videlicet. vt bona que agimus sciendo nesciamus. quatenus ad custodiam hūilitatis hec et recte estimemus. et in ipis nihil etiā nobis virtutis tribuamus Sed bona que facimus de misericordia nostri cōditoris eē agnoscamus. De hoc beatus greg. in libro moral. sic dr Plerūq; enī si scimus bona. que agimus. ad elationem ducimur Naz si nescimus minime suamus. qs enī audita vrtutis pscia non quantulūcunq; supbiat. aut qs cursum bonū in se custodiat qđ ignorat Sz ptra vtrāq; quid supest. nisi vt recta q̄ agimus sciendo nesciamus vt hec et rcā estimemus et minima. q̄tenus ad custodiam sui si sentiat aīmus sciam rectitudinis. vt in tumorē non eleuet hūilitas estimatōis Et q̄uis de se hūilia sentiat aīmus iustoꝝ. ea q̄ tn̄

agunt q̄ quō sint recta ↄspiciunt. sed de eoꝝ rectitudine non presumūt. Ille etiam verā deo exhibet orōnem. qui semetipm̄ q₂ puluis sit humiliter videt. qui nil sibi ꝟtutis attribuit. qui bona que agit de mīa ↄditoris cognoscit Est namq₃ magnū ↄturbati solaciū vt pulsatis vitijs cū se quasi nudari ꝟtutib₉ ↄspicit. ad solam misc̄die spem recurrat. ⁊ eo nudari non sinat. quo se a virtutib₉ humiliter nudū putat. Qui ⁊ si fortasse aliqua virtute in temptatione deregit̄ infirmitatez tn̄ ꝓpriam agnoscens ipse melius humilitate vestit̄ ⁊ valde robustius qui steterat cum sibi sine adiutorio diuīo cessat tribuere qđ habet. hec grego. ¶ Notandū etiam q̄ ad humilitatem veram ↄsequendam maxime valet exemplū nostri redemptoris qui se humiliauit ꝓ nobis carnem assumēdo ⁊ in eadē multa opꝓbria ⁊ passiones sustinendo. vt nos doceret suo exēplo qui puluis sumus non alta sapere sed timere ⁊ humiles esse. De hoc dicit beatus ber. O homo intuere humilitatis ⁊ mansuetudinis speculum dn̄m nostꝝ ihesum xp̄m vniuerse creature factorē. tremebundū iudicez viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. ante pedes etiam hoīs traditoris sui genua incuruātem. disce q₂ mitis est ⁊ humilis corde ⁊ ↄfundere in superbia tua. erubesce in impatientia tua. Quid eni᷑ magis mirandū. quid amplius detestādū. quid grauius puniendū. ꝙ q̄ videns filium dei summū in regno celoꝝ nouissimū factum in regno hoīm. apponat tn̄ adhuc magnificare se homo super terram Dicit etiam beatus aug. Ecce hēmus humilitatis exemplū. sup̄bie medicamentū. quid igit̄ intumescis o homo. pellis morticina quid extenderis. O sanies fetida quid inflaris. princeps tuus ē humilis ⁊ tu sup̄bis. caput humile ⁊ membꝝ superbum. hec aug. Videmus igit̄ q̄ magna sit virtus humilitatis. ꝓpter quā edocendā tanta sustinuit dei filius De qua sic dt̄ beatus bern. Quanta ꝟtus humilitatis ꝓpter quā edocendā is qui sine estimatione magnus est vsq₃ ad passionē factus ē puus. hec ber. Si vero non possumus sequi exemplū nostri redēptoris eo q̄ ipse sit deus ⁊ homo ⁊ dn̄s virtutū. sequamur saltē vestigia seruoꝝ suoꝝ hoc est precedentiū patꝝ qui fuerūt hoīes sicut ⁊ nos. ⁊ tn̄ extiterūt in sanctimonia vite p̄fecti. ⁊ in ꝟtute humilitatis preclari. q₂ qui alioꝝ bona veraciter pensat. sua opa magno humilitatis radio illustrat. De hoc beatus gre. sic dt̄ Ille nāq₃ cordis sui oculū per elatōis sue tenebras extinguit. quicunq₃ cū recta agit ↄsiderare melioꝝ vitam negligit. At ↄtra magno humilitatis radio sua opa illustrat qui alioꝝ bona subtiliter pensat. q₂ dū ea que ipse fecerit facta foris ⁊ ab alijs ↄspicit. eum qui de singularitate intus erumpe mitit̄ tumorem sup̄bie p̄mit. magna quippe q̄ agimus q̄si minima ducimus cū hec ꝑ fortia exēpla pensamus. sed tunc apđ deum crescunt ꝑ meritū cū apud nosmet ipsos ꝑ humilitatē decrescūt. hec gre.

¶ Unde necē est q̄ qui in ꝟtute humilitatis ꝓficere desiderat. vt exēpla sanctoꝝ viroꝝ ↄspiciat. atq₃ in eorum ↄpatione se pensans. se peiorem esse deprehendat. Si eni᷑ plene intelligere appetit q̄lis est. talis nimiꝝ d₃ cōspicere qualis non est vt ex bona ⁊ scā ↄuersatōe alioꝝ colligat quantū ipē a vita ꝟtuosa atq₃ p̄fecta distat. Iustoꝝ ḡ debemus ↄspicere vitā vt subtilr̄ dep̄hendamus nostrā. qđ quidē facere electi nō cessent. melioꝝ nāq₃ vitā ↄsiderant ⁊ idcirco se hūiliant. ⁊ si q̄d prauitatis dep̄hendūt in p̄fectā ↄsideratō

nem mutant. Ista tangit beatus greg. xxiiij. moral. exponens illud. Respiciet hoies et dicet peccaui sic dt. Nullus se peccatorē cognosceret. si iusticiam nō haberet. Nemo quippe fortitudinem suā nisi cū rectus esse ceperit deprehendit. nam qui omnino puersus est nec hoc potest videre qd est. qui vero peccatorez se intelligit. iam ex pte aliqua iustus eē inchoauit. atq id qd non iustus fecerat. ex eo qp est iustus accusat. qr accusatione sua deo inherere inchoat. dū rectū ctra se iudicium pferens hoc in se qd illi sentit displicere cdemnat. Recepta ergo iusticia sua. dicat homo iste peccaui. Et notādū qp dicit vel pmittit respiciet hoies Et tunc inde subiungit et dt peccaui. ideo em nō nulli peccasse se nesciūt. qr hoies nō attendunt. nam si csiderarent hoies citius cognoscerent. quantū peccando infra hoies cecidissent L Sed notādum qp hi solummodo vocantur hoies qui iusticie rōne suffulti sunt. et irrationabilia iumēta noiant hi. qui carnali delectationi deseruiūt Recte de quo liber peitēte dr Respicit hoies et dicet peccaui. ac si dicat sanctor virorum exēpla cspicit. atq eor cparatione se pensans iniquū se eē dephendit. qui ei plenissime intelligere qualis est appetit. tales nimir debet cspicere. qualis non est vt ex bonor forma metiat. quantū ipe. deserto bono. deformis ē. Ex his quippe quibus plenissime bona assunt ppendit. que sibi minus sunt. atq in illor pulcritudine conspicit feditatem suā quā in ipo et pt perpeti et sentire nō pt Lucem namq dr cspicere. qui vult de tenebris iudicare. vt in illa videat. quid de tenebris estimet. p quas videre ppendit. Peccator namq si incognita vita iustor semetipm cspicit. peccatorē se nullatenus dephendit Videre em se non pt. qr fulgorē lucis nesciens cū seipm cspicit quid aliud qz tenebras attendit. Iustor igit cspicere debemus vitam vt subtiliter dephendamus nostrā. illor viz spēs quasi quedam nobis forma imitanda pmittit.

M Uiua lectio est sanctor vita iustorum et bonor Vn non immerito hi idez iusti in sacro eloquio libri noiantur. sicut scriptū est. Libri aperti sunt et alius liber aptus est. qui est vite et iudicati sunt mortui. ex his que scripta erant in libris. Liber nāq vite est ipsa visio aduenientis iudicis. in quo quasi scriptū est oe mandatū qr quisquis eum viderit mox teste cscia. quicquid non fecerit intelligit Libri etiā aperti referunt. qr iustor vita tūc cspicit. in quibus mandata celestia ope impressa cernuntur. et iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris. quia in ostensa vita iustor quasi ex passione librorum legunt bonum. quod agere ipsi noluerunt. atq ex eorū que fecerunt bonum cparatione damnant. Ne ergo vnusquisq tunc vidēs eos. qd non fecit defleat quod quidē electi facere nō cessent meliorum namq vitā considerant et deteriores vsus puersationez mutāt Electiq vt assequi summa valeant inspecta odorifera et cādida vita iustor faciant Jam quidē videre deum sitiunt. iam de eius cōtemplatione saciari caritatis estibus inardescūt. et qr in hac vita positi nec dum valent per precedentium sanctorum viam incedere. interim p patrum exemplis pascunt. tamdiu quippe refici iustorum exempla indigemus. donec pntis vite mortalitatis vmbras eterno die aspirante trāseamus. cū em huius tpalitatis vmbra trāsacta ac mortalitatis fuerit inclinata. quia ipsius diei internum lumē cernimus nequaq iam ap

ꝑetimus vt ad amorem eius per alioꝝ
exempla flagremus. nunc autē q2 nec
dum eum intueri possumus summopere
necesse est vt eoꝝ qui eum perfecte secu
ti sunt ꝯspectis actionibus imitemur.
Intueamur ergo ꝗ̄ pulcra ē agilitas
sequentium. ⁊ videamus ꝗ̄ turpis sit
hebetudo pigroꝝ. Statim namq3 cum
bene agentiū gesta respicimus nosmet
ipsos ꝯfusione intima vlciscente iudi
camus. mox verecundia mentem ꝯcu-
tit. mox iuste seuiens reatus addicit ⁊
vehemēter hoc etiā displicet qd̓ adhuc
fortasse turpiter libet. Vn̄ bene ad eze-
chielem d2 Fili hoīs ostende domui is
rahel templū vt ꝯfundant̄ ab iniquita-
tib9 suis ⁊ metiant̄ fabricā ⁊ erubescāt
ex omnib9 que fecerunt Templū quip
pe dei filijs israhel ad ꝯfusionē ostendi
tur qn̄ vniuscuiusq3 iusti anima quā in
spirando deus inhabitat quāta sancti
tate fulgeat ad ꝯfusionē suam peccan-
tib9 demonstrat̄. vt in illa bonum qd̓
negligunt videant. ⁊ in seipsis malū
qd̓ operant̄ erubescant. Metiri vero fa
bricam est pensare subtiliter vitam iu-
stoꝝ. sed dū metimur fabricam necē ē
vt ex cunctis que fecimus erubescam9
q2 bonoꝝ vitam quanto subtilius pen
sando discutimus. tāto seuerius in no
bis omnia iniq̄ gesta reprobamus Be
ne aūt ꝓphete d2 vt ostendat templum
q2 enim iustoꝝ rectitudinem peccator
ꝯsiderare dissimulat. saltem ad vocem
predicantis agnoscat. Templū quip-
pe peccatori ondere est sponte sua ꝯsi-
derare. nolentib9 opera rectoꝝ narra-
re. Qui itaq3 sicut diximus ꝑduci ad
summa desiderant supest vt meliorib9
ꝓfectib9 intendāt. quatenus tanto di
strictius in se culpas dijudicent quan
to in illis altius qd̓ ammirent̄ vidēt.
Sed quid ista de peccantib9 dicimus
cum ipsos quoq3 opatores iusticie tā

ta ꝓuehi dispensatione videamus Ali
us namq3 habet donum scie. ⁊ tn̄ ad v
turē mire abstinentie non ptingit. A-
lius magne abstinentie virturē attin-
git ⁊ tn̄ summa scie ꝯtemplatōne non
dilatat̄. Alius spiritu ꝓphetie val3 oīa
futura prenoscere. sed tn̄ per curatōis
grām nō valet presentis molestie ma-
la subleuare. Alius per curationis gra
tiā mala presentis molestie subleuat.
sed tamen quia spūm ꝓphetie non ha
bet quid sequat̄ ignorat. Alius indigē
tib9 multa iam ꝓpria largiri potest. s3
iniuste agentib9 obuiare libere non pt
Alius iniuste agētib9 audacter ꝓ deo
obuiat. sed tn̄ indigentib9 que h3 tri-
buere recusat. Alius iam se ab ocioso
sermone restringēs. lingue lasciuiam
supat, sed tn̄ adhuc insurgentes ire sti
mulos perfecte non calcat. Alius īsur
gentē iram edomat. sed tn̄ adhuc lin-
guā ad leticiam relaxat. Quid est hoc
ꝙ iste eo bono indiget quo alius pol-
let. ⁊ ille cū multis polleat habunde.
alijs bonū adesse ꝯsiderat qd̓ sibi deeē
suspirat. nisi ꝙ mira nobiscū dispensa
tione agit̄. vt per hoc qd̓ alter h3 ⁊ iste
non habet. vnus alteri melius ostēdat
quatenus tanto ardentius ad humili-
tatē quisq3 ꝓficiat. quanto ex bonis ꝗ̄
non habet inferiorē se hec habentibus
penset. sicq3 fit vt dum ille in isto. atq3
hic in illo respicit qd̓ ammiret̄ distin
cta bona eos ⁊ ab altitudine elatōis
reprimant ⁊ ad studium ꝓfectus accē
dant. magna namq3 sollicitudine ad
curā nostre melioratōnis attingimus
qn̄ id virtutis in alijs cernimus qd̓ nō
habemus Unde ⁊ ezechiel ꝓpheta cu3
volantia animalia descripsisset. adiun
xit. ⁊ vocem alaꝝ animalium percuti-
entium alteram ad alteram. Quid nā
q3 alas aīmaliū nisi virtutes debemus
sentire sanctoꝝ. qui dū terrena despi-

ciunt ad celestia volando subleuantur
volantia itaqꝫ aĩalia alis suis se vicis/
sim feriũt. qꝛ sanctoꝝ mentes in eo ꝙ
supna appetunt ꝯsideratis inuicem al
terius ꝟtutibꝫ excipiunt. excitantur.
Ala em̃ sua me ꝑcutit. qui exẽplo san/
ctitatis ꝓprie me ad melius accẽdit. ⁊
ala mea vicinũ aĩal ferio. si aliqñ alte
ri opus bonũ qđ imitet̃ ostendo Sed
qꝛ sanctoꝝ vitam sanctificare istis aĩa
libꝫ diximus. libet in ipso volatu aĩali
um oculos mentis attollere ⁊ quanta
vicissim alarum ꝑcussione se excitent
subtili ꝯsideratione pensare. Paulus
namqꝫ cũ ceteroꝝ sanctoꝝ sollicitudi
nem in predicatione robustius labo/
rando transcenderet. vt ab elatione se
premeret. ⁊ vires suas in humilitatis
gremio nutriret. crudelitatis sue anti
que nõ immemor apostoloꝝ oĩm inno
centiã ꝯtemplatus ait. Ego em̃ suꝫ mi
nimus apostoloꝝ qui non sum dignus
vocari apostolus. qꝛ persecutus sum ec
clesiam dei. ⁊ tñ eorundem oĩm aposto
lorum primus quasi accepti principa
tus oblitus ac si minus ipe aliquid sa
pere in paulo mirabat̃ sapientiam di
cens Sicut ⁊ carissimus frater noster
paulus ſm datam sibi sapientiam scri
psit vobis. in quibꝫ sunt quedã diffici
lia itellectu. Ecce paulus in apostolis
mirat̃ innocentiam. ecce apostoloruꝫ
princeps mirat̃ in paulo sapientiam.
Quid est hoc nisi ꝙ sancti viri dũ vir/
tutum ꝯsideratione vicissim sibi alios
preponunt volantia aĩalia alarum ꝑ/
cussione se tangunt. vt eo ad volatum
se altius excitent. quo humilius alter
in altero qđ ammirat̃ videt. hinc ita/
qꝫ colligendum est quanta debeamus
solicitudine meliorum vitam conspi/
cere qui in infimis iacemus si ⁊ hi qui
iam tanta sanctitate sublimes sunt. vt
humilitatis gressu ad maiora ꝓficiãt
adhuc querunt in aliis qđ imitantes
admirentur. sed hec reprobi nesciunt
qꝛ mentis oculum semper in infimis
premunt. qꝛ ⁊ si qñ in via domini veni/
unt nõ ad melioꝝ vestigia intuenda sꝫ
ad prauorum exempla vertunt̃. Necqꝫ
eorum ꝯsiderãt vitam. quibꝫ se humi
liando postponant sed quibꝫ se superbi
endo preferant. Deteriores namqꝫ re
spiciunt. quibꝫ meliores se eẽ glorien
tur. Et idcirco ꝓficere ad meliora nõ
possunt quia hoc sibi sufficere estimãt
ꝙ pessimos antecedunt O miseri viã
corruptam ꝑgunt ⁊ integrũ respiciunt
per speciẽ quidem quasi ante se pedem
ꝓferunt. sed ꝑ ꝯsiderationem prauoꝝ
hoĩm post se oculos tendunt. recte vi/
dere appetunt sed ad immundos totaꝫ
regulam sumunt. Si em̃ semetipsos
quales sunt congnoscere cupiunt non
deteriorum ꝯspicere sed melioꝝ exem
pla debuerãt. idcirco ergo peccatores
se esse non intelligũt. qꝛ hoĩes non at/
tendũt. nam si hoĩes attenderent quã
tum peccando distarent a bonis hoĩbꝫ
inuenirent. hec grego. Studeamus er
go pre omnibus humiliari ⁊ humilita
ti insistere. si volumus ad perfectioneꝫ
ceterarum virtutum peruenire. qui em̃
virtutes sine humilitate ꝯgregat. qua
si inventum puluerẽ portat. Unde bea
tus grego. Periit omne qđ agit̃ si non
sollicite in humilitate custodiat̃. qui
em̃ virtutes sine humilitate cõgregat
quasi puluerẽ inventuꝫ portat oĩs nã/
qꝫ labor sine hũilitate vanitas est. Di
cit etiã de eodẽ effrem abbas Fili pre
omnibꝫ humiliari stude quod est oĩm
virtutum sublimius. vt ad perfectio/
nis fastigium possis ꝯscendere. Cun/
cte enim constitutiones non aliter nisi
per humilitatem implentur ⁊ multoꝝ
temporum labores per superbiam in
nihilũ reputabũt̃ Uir hũilis est deo si

milis. et in templo pectoris sui gestat eum. Superbus aut cu sit deo odibilis est dyabolo similis. Humilis licet in habitu videatur vilissimus. gloriosus est tn in virtutibus. superbus homo licet decorus videatur in aspectu et clarus. sz inutilem eum manifestant opa ipsius et p incessum et motus dinoscitur superbia et leuitas ipsius. cupit se sp laudari ab omnibus et virtutes quibus alienus est de se predicare. non se patitur cuiq subiectu. semp cupit primatu. et ad maiorem gradu conatur se immergere qd ex meritis obtinere non pt. Humilis econtrario respuit oem honorem terrenu. et vltimu se esse iudicat cunctis hominibus. nam et si mediocris in vultu appareat. eminens apud deu inuenitur. cu consummauerit omne mandatu nihil se fecisse testatur. et omnes virtutes anime sue celare festinat. sz diuulgat deus omnia opa eius et pfert in mediu mirifica gesta illius et exaltabit eum et clarum efficiet illum. et in tempe precum suaru qd postulat impetrabit. hec effrem abbas

¶ Sed et hoc sciendu q sunt no nulli qui humilitatis causa mentiuntur. asserentes se esse pctores vltra q sunt. vel se hoc fecisse qd non commiserut vel necessitate cogente virtutes habitas abscondendo. vel negando celare. qd peccatum est et satis reprehensibile est. teste beato augustino qui dicit. Cu humilitatis causa mentiris si no eras peccator antequ mentireris. mentiendo efficieris. vnde non ita caueatur arrogantia vt veritas relinquatur. Et beatus grego. xxvj. moral. idem sentit dicens. Incaute sunt huiles. qui se mendacio illaqueant dum arrogantiaz vitant. imo mentiendo supbiunt qui contra veritatem se erigunt qua relinquunt Qui eni necitate vrgente vera bona de se loquitur. tanto magis humilitati iungitur. quanto et veritati sociatur An paulus humilis non fuerit qn emulatone veritatis cotra falsos apostolos tot de se discipulis fortia gestauit. qui nimirum veritatis inimicus existeret si abscondendo pprias virtutes predicatone preualere permisisset. hec gregori. Notandu etiam q malignus spus cu sibi humilitatem dominari cospexerit hominem talem de aliis facinoribus no cito temptare presumit Unde hilarius Cum hostis noster antiquus humilitatem sibi dnari cospicit. de aliis vitiis temptare hoiem non presumit. hec hilarius. ¶ Sut etia tres gradus humilitatis. Primus est q homo hoc qd est .i. vilem. infirmu. inopem ois boni. vitiosuz ac pctorem fuisse vel adhuc esse et si quos alios defectus hz agnoscat et sciat. et non mentiatur se sibi ee maiorem in quacunq dignitate aut statu sit. et no eleuet se supra se vel alios insolenter. nec vanas hominu laudes vl honores et si aliqn delectet aliquod istorum semetipm redarguat. castiget. qi deceptu et in quo veritas no sit. Scds gradus potest dici vt non solu seipsuz agnoscens homo se spernat p vilitate sua. sed etiam ab aliis si pter hmoi suos defectus spernatur patienter hoc sustineat. imo qz veritatem amat etiam ab aliis desideret talis reputari. qualez se reputat. videliz vilem. vitiosum et ignobilem. et qualem se nouit esse. Hores etiam sibi exhibitos non solum fastidiat sed etia ipsos vilipendat. Iste aut gradus est altus satis. et rari sunt qui euz ascendut etiam inter religiosos Und no est mirum si inopes sumus virtutuz et gratiarum cum matrem et custodem virtutum humilitatem tam alienam a nobis sentiamus. Qui g cito desiderat culmen virtutis attingere studeat in humilitatis pfundo solidari. qz sicut deus sup

bis resistit eos deprimendo. ita humi
libꝫ dat grām magnis v̄tutibꝫ attollē
do Tercius humilitatis gradus est qñ
etiā in magnis virtutibꝫ ⁊ donis ac ho
norībꝫ homo nihil extollit̄. nihil sibi
ex hoc blandit̄ sed totū illi attribuens
⁊ integrū restituens. a quo fluit oē bo
num. talis fuit beate v̄ginis hūilitas.
q̄ꝛ cū se electam sciret vt mater dei fie-
ret. ancillā eius se hūilem recognouit
dicens. Respexit hūilitatē ancille sue
Talis est hūilitas angeloꝝ ⁊ sanctoꝝ ī
gloria. qui cū sint pleni summo bono
⁊ summo honore sublimati nullū mo-
tum de hoc habent sup̄bie sꝫ sunt in se
humiliores quo altiores in deo. ꝓpte-
rea hec est humilitas ꝑfectoꝝ. q̄ꝛ quā-
to maiores sunt tanto magis se humi-
lient in oībꝫ in sensu in affectu in v̄bo
in actione in habitu. si eñ humiliat̄ ⁊
despicit se quasi nō habet vñ glorief̄.
sed multa habet vnde ꝯfundat̄ licet bo
na sit humilitas ista. sed tñ non est hu
militas hec miranda. Itē si pauperem
se reputet pauper. ⁊ ab aliꝫs vult pau-
per agnosci veritati ꝯsentit in istis sed
non in āmiratione talis hūilitas. Si
v̄o diues paup̄ibꝫ se ꝯformet ⁊ altus
nihil altū sapit ⁊ gloriosus nihil sibi
de gloria attribuit Sed totū refundit
in eū a quo hꝫ vnde gloriosus videtur
hic est humilis non cogēte necessitate
sed veritatis caritate. Vñ beatus berñ:
Non est magnū eē humilē in abiecti-
one. magna p̄rsus ⁊ rara virtus est hu
militas honorata. hec berñ. ¶ No
tandum etiā ꝙ vera humilitas ſm di
ctū beati grego. est qua quis de se p̄ra
ua estimat ⁊ bona alterius sine īuidia
⁊ liuore ꝯmendat. hec greg. Hanc igi
tur nobilissimā v̄tutē ⁊ multū necessa
riam ac fructuosam oī volenti ꝓficere
debet quilibet religiosus valde dilige-
re ⁊ se in illa cū summo studio exerce-
re. q̄ꝛ ipsa humilitas est regina v̄tutuꝫ
sancti spūs receptaculū ⁊ sancte trini
tatis hospitiū. De cuius ꝯmēdatione
beatus berñ. sic dr̄. Humilitas est regi-
na v̄tutū. mors vicioꝝ nutrix discipli
ne. radix scie. religionis vigor. virgi-
nitatis decor. spūssancti receptaculuꝫ
trinitatis hospitium. hec berñ. Sed ⁊
hoc notandū ꝙ sancti viri quanto ma
gis ꝓficiunt in v̄tutibꝫ tanto minus
se putant ꝓfecisse. qd̄ gratia diuina so
let in eis ad ꝯseruandā humilitatem
op̄ari. vnde beatus greg. Sancti viri
quo altius v̄tutum dignitate ꝓficiunt
eo subtilius indignos eē dep̄hendunt
Dicit etiā beatus berñ. Nimiruꝫ solet
pietas ꝯseruande humilitatis gratia
ordinare. vt quanto plus quisq̄ ꝓfici
at. tanto minus se reputat ꝓfecisse. hec
berñ. Quantūcunq̄ etiaꝫ quis in v̄tu
tibꝫ ꝓficiat semp̄ tñ se debet humilia-
re ⁊ se peccatorem recognoscere. ne
gratiā ⁊ v̄tutes a deo acceptas p̄dat.
Unde beatus aug. Quicūq̄ hic viuit
quantūlibet iuste viuat ve illi si cū illo
intrauerit in iudiciuꝫ deus. noli ergo
iudicio ꝯtendere. da operā esse iustus
⁊ quantumcūq̄ fueris iustus cōfitere
te peccatorē semp̄. spera miām. hec au
gusti. Sic igit̄ patet de virtute humi-
litatis

Filius

Habita informatione de humilita
te. nūc que virtus sequat̄ v̄tutem
humilitatis de hoc cupio edoceri.

Ca. VI. Pater. Q

DEbes scire qd̄
de humilitate nascitur virtus
patientie. hec enim ordinat nos ad fru
itionem summe pacis. nihil namq̄
pati molestie est pacem habere. quod
fit duobꝫ modis. scilicet aut nullam

molestiam sentiendo. qd erit tm in patria. aut molestias non moleste ferendo. qd est magnanimoꝝ etiaȝ in via. et hec est patientia. Magnanimus est enim qui ad vniuersa sustinenda patiēs est. qꝛ nihil passionibꝫ perturbatur. Patientia aūt respectu eterne gloꝛie volūtaria et insuperabilis perpessio laboꝝ. De q dicit tullius Patiā est virtus contumeliaꝝ et omnis aduersitatis impetus equanimiter poꝛtans. Patientia etiaȝ ſm greg. est aliena mala equanimiter pperti. contra eum quoqꝫ qui mala irrogat nullo doloꝛe moꝛderi ℟ Et notādum ꝙ patientia alia est necītatis. alia simulationis. alia virtutis. Simulationis est qn aut ꝑ humana laude aliquis in aduersis se patientē ostēdit. aut cū interim dissimulat iniuriā quā patitur vt in aliud tpus oppoꝛtunū differat vltionem. Unde greg. Qui mala ꝑrimi ita tolerat vt tn intrinsecus doleat et tps tribulationis exquirat. patientiā non exhibet sed ostēdit. Patientia necessitatis est cū aliquis ideo in aduersis vlcisci se non pꝛesumit. qꝛ non potest vel non audet. timens ex hoc maius sibi imminere periculū vel incomodū deperire. vt serui a dominis verberati. vel paupes a diuitibꝫ obiurgati. pꝛīa vitiosa est et meretur supplicium. secūda cauta vt euadat tpale dispendium. tercia virtuosa et meretur grām in pꝛesenti et gloꝛiam in futuro. Notandū vero est ꝙ sunt nōnulli qui quidē diuersis virtutibꝫ sunt adoꝛnati. ad virtuteȝ tn patientie minus ydonei. nā plures videmus castos. abstinentes. pauperes seipsos humiliantes. elemosinas facientes. oꝛationibꝫ instantes. fide constātes. sed paucos admodū in contumelijs et detractionibꝫ ac despectionibꝫ humiliter patientes. Unū qualis quisqꝫ ē in moꝛibꝫ per tribulatōes et iniurias manifestatur. De quo per beatum august. dꝛ. Perfacile est vestem contemptaȝ habere. inclinato capite incedere. velum super oculos mittere. sed veꝝ humileȝ patiā ostendunt iniurie. Dicit etiā beatus grego. Sicut vnguenta redolere latius nesciūt nisi cōmota. ita sancti viri omne qd de virtutibꝫ redolent in tribulationibꝫ innotescunt. Et sicut granum sinapis nisi conteratur nequaqꝫ vis virtutis eius agnoscitur. sic vnusquisqꝫ vir sanctus cum non pulsatur tribulatione lenis aspicitur. si qua vero illum tritura ꝑsecutionis oppꝛimat. moꝝ qualis sit ostentat. Nam donū qd in tranquillitate a dño percipitur in tribulationibus manifestatur. Cum igitur virtutū mandata perficeret. vnū ei deerat. vt etiaȝ flagellatus gratias referre sciret. Notuȝ erat quia seruire deo inter dona nouerat. sed dignum fuit vt discretōe seueritatis inquireret. vtꝝ deuotus deo inter flagella ꝑmaneret. pena quippe interrogat si quietus quis veraciter amet Hec gregoꝛius. S Sed multuȝ dolendum est ꝙ modernis tempoꝛibꝫ non solum seculares. verumetiam religiosi pꝛo modica causa rapiūtur ad impatientiam. et interdum pꝛo modico cōuitio. vel etiam ꝓpter signum vel verbum ita derelinquunt caritatem vt per plures dies nec loqui nec amiciciam erga ꝓximos velint habere. Unde beatus augustinus. Nimis dolendum est ꝙ cum apostoli nec hoꝛribilibꝫ toꝛmentis poterant a caritate dei separari. nos interdū ociosis fabulis. et sepe ob paruissimū conuitium. imo quādoqꝫ per signū ita derelinquimus caritatē. vt non solum multis diebꝫ. sed etiam mensibꝫ nec loqui nec amiciciam habeamus. hec augusti. Ualde autem repꝛehensibile est in nōnullis religiosis qui post seculi abꝛenunciatōnem ma-

gis impatientes existant in claustro. q̄ prius fuerunt in seculo. De quibus beatus bern. dolenter sic ait. Video q multū doleo post sp̄retā seculi pompā nōnullos magis addiscere ac sub alis mitis humilisq; magistri grauius insolescere. et impatientes amplius fieri in claustro. q̄ fuissent in seculo. qd q magis puersū est. plerisq; in domo dei non patiunt haberi ptemptui. qui in sua domo non nisi ptemptibiles esse potuerūt. hec bern. Qui igit in vtutibus pficere desiderat et ad statum pfectum puenire. studeat in vtute patientie se exercere. naz qui pximorum mala impatienter tolerat. ip̄e sibi p impatiētiam testis est. q a vita vtuosa longe distat De quibus beatus grego. xx. moral. sic dicit. Nullus quippe perfectus est. qui inter pximorum mala patiens nō est. qui eni equanimiter aliena mala nō tolerat. ip̄e sibi p impatientiā testis est. q2 ab omni plenitudine longe distat. Abel quippe esse rennuit quem Chayn malicia nō exercet Sic in tritura aree grana paleis p̄muntur. sic flores inter spinas pdeunt et rosa que redolet crescit cū spina que pūgit. q2 sic iusto peccator cum malicia iungit. Sic in fornace auro palea cū igne sociat vt quo ardet palea purget aurum. Qui ergo veraciter boni sunt. qui in bonitate persistere inter malos possunt. hec grego. Item. v. moral. de eodē dr. Ille vere pfectus est. qui erga pfectionem pximi impatiens non est. nam qui alienam impfectionē ferre non valens deserit. ip̄e sibi testis ē q pfecte nōdū pfecit. hinc veritas dr. In patiētia vestra possidebitis aīas tc. Quid est enim aīam possidere nisi pfecte in oībus viuere cunctis mentis motibus ex vtutis artes dominari. Qui igit patiētiam tenet animam possidet. q2 inde ptra oīa aduersa fortis efficit vnde sibi et seipm vincēdo dominat Ex quo se laudabiliter frangit. infractū se fortiter exerit quia cū in suis se voluptatibus supat. sese ad ptraria inuictū parat nam illi veraciter recti sunt. qui amore supne patrie ad cūcta p̄sentis vite aduersa prepantur. nam qui p eternis bonis mala hic ppeti metuunt recti veraciter nō sunt. hec grego. ¶ Vera aūt patientia hec est. vt illū amet quem tolerat si vo odit illum quē sustinet non est virtus patientie. sed velamen rancoris Teste beato grego. qui dr. Patientia vera est que et ip̄m amat quē portat. naz tolerare et odisse non est virtus mansuetudinis sed velamen furoris. hec greg. Unde mala que patimur nisi patienter sufferant celesti mercede priuant Unde origenes. Cuncta quidem mala. que homo aliquis passus fuerit in hac vita si absq; perfecta ferant patientia. a celesti premio sunt penitus aliena. hec origenes. Beati ergo sunt illi qui mala p̄ntis vite patienter sustinent. q2 tales celestem gloriā possidebūt in futuro Unde dr hugo. Beatos illos credimus. qui mala queuis pferūt in impatientiā tn̄ non prumpunt. celestis nāq illos expectabit gloria. in quibus nūc hec vera inuenta fuerit patientia et pfecta. hec hugo. ¶ Et notādum q si quis pfectam patientiam in aduersis habere non valet. agat tamen quantum valet motus impatientie refrenādo et mercede ac merito non priuabit. De hoc thomas de aquino sic dicit. Quamuis flagella nō sint omnino in potestate nostra tamen quantū ad aliquid sunt vt. s. patienter resistat eis et sic homo facit de necessitate virtutem. Unde et meritoria et satisfactoria esse possunt. hec thomas ¶ Debemus igit tribulatōes patiēter sustinere. q2

ipse aduersitates et tribulationes cum patienter sufferunt reddunt homines membra xpi et celestis regni faciunt herede. Unde petrus damiani. Cum bo facit bona et mala tolerat. tunc se pcul dubio numerari intra mebra xpi confidat. Quisquis enim recte viuens flagellis atterit, sicut xpi nunc in vtroqz vestigia sequit. ita postmodu eius consortio non priuet. Dicit beatus augu. Nequaqz ad regnu celo pertinere se iudicet qui hic in area triture non tundit tribulatoe. nec mebra xpi se iudicent qui caput suum spinis coronatuz in passionib non sequunt. Nullus eni seruus xpi sine tribulatoe est. si putas te non habere psecutones nondu cepisti esse xpianus. hec aug. Qd aute omnipotens deus hereditatem celestis patrie tribulatione in pnti vita sustinentib dare disposuit. de hoc beatus gre. dt. Nisi correctis deus hereditatez dare disponeret. erudire eos per molestiam non curaret. electo namqz est hic pterit vt ad premia debeant eterne hereditatis erudiri. nostr est hic flagella pcipere quib seruat de eternitate gaudere. hec grego. Un qui desiderat non excludi ab hereditate et psortio filio dei flagella et tribulatoes a se non abijciat aut repellat sed patiet sustineat. Ad qd faciendum hortat beatus augus. sic dicens. Fili si ploras sub patre plora nam vnde plangis medicicina est non pena. castigatio non damnatio. Noli repellere flagellu. si non vis repelli ab hereditate. noli attendere quam penaz habeas in flagello sed que locum in testamento. nunquid sunt felices qui ad uersis non tangunt. imo infelicissimi sunt quib permittit hic omnia per suauiter viuere et omnia desideria sua p libitu suo implere. sed aduersitate non tagunt. qz tali modo vt arida ligna ad ignem nutriunt Econtra sunt felicissimi qui a suis desiderijs arcent et multis asperitatib exercent. qz modo ad regnu vt filij flagellis erudiunt Unde dr. Flagellat deus omne filiu que recipit. Si igit exceptus es a passione flagello. exceptus es a numero filioru. Quid ergo mir si flagellat paruulos dominus quos grades querit heredes vnde non timeas flagellari. sz exheredari. hec aug. Et notandu q diuersa sunt genera passionu et tribulatonu Unde dominus dicit. Qui vult venire post me abneget semetipsum. Qd diuersimode accipi pt. nam pmptu animu habere patiendi mortem p xpo. et mortificato vitio et patientia habere in aduersis sustinendis est tollere cruce suam et sequi ipsum. Qd testat beatus basilius sic dices. Appetitus mortis tolerande p christo et mortificatio membro que sunt sup terram et viriliter disponi ad omne periculu sustinendum p christo hoc est tollere cruce suam quaz quotidie tollere et ea sumpta dnm sequi iubemur qui cruce ppria baiulauit. hec basilius. A Est etiam sm gregorium triplex martirium sine sanguine. scilicet patientia in aduersis. Unde dicit. Sine ferro martires esse possumus si patientia in anima veraciter custodimus. Item compassio afflictorum. vnde dicit. Qui dolorez exhibet in aliena afflictione et necessitate crucem portat in mente. Item dilectio inimicorum. Unde dicit. Ferre cotumelias et odiente se diligere martirium est in occulta cogitatione Hec gregorius. Si igitur tormenta q sancti martires pertulerunt pati no possumus. salte persecutione p iusticia patiamur. vitijs qz ac pcupiscentijs viriliter resistamus. in premio marti non priuabimur Unde beatus augustinus

Martir quippe testis interpretatur. quicunque vero pro veritate testimonium dederit et omnes causas cum iusticia iudicauerit quicquid pro testimonio veritatis vel iusticie pertulerit totum ei dominus pro martirio computabit. habet enim pax martires suos. nam iracundiam mitigare libidinem fugere. iusticiam custodire auaritiam contemnere. superbiam humiliare. pars magna martirii est. Dicit etiam de hoc maximus. Si tormenta que sancti martires pertulerunt sustinere non possumus. saltem contra malas concupiscentias pugnemus et quia non desunt quotidiana peccata non desint etiam quotidiana remedia. hec maximus. Possumus ergo ex predictis colligere quod patientiam in aduersis exhibere viriliter. et vitiis resistere est magnam partem martirii possidere. nam genera crucis ac martirii sunt diuersa quia abstinere a delectamentis carnalibus videlicet a gula luxuria et a ceteris voluptatibus carnis. Item resistere ire superbie auaricie et aliis vitiis spiritualibus et cum illis conflictum in repugnando habere gloriosa crux est in conspectu dei Testatur hoc beatus aug. in quodam sermone sic dicens. Due sunt abstinentie et crucis genera. Unum corporale aliud spirituale vnum est a potu atque epulis temperare appetitum gule. et a delectationibus ac mollissimis suauitatibus cohercere ab his que tactu gustu visuque decipiunt sensum viriliter abstrahere. Alterum abstinentie et crucis genus est preciosius atque sublimius motus animi regere et perturbationes illius modesta tranquillitate placere. ire et superbie impetus quasi feram bestiam refrenare litigare quotidie contra vitia. et rixam quodammodo cum homine interiore conserere. preciosa hec est in conspectu dei et gloriosa crux cogitationes malas in potestatem redigere. voluntates proprias abnegare. easque interiori examinatione discutere et regentis imperio subiugare a sermone atque opere. quo anima leditur tanque a cibis noxiis abstinere. Item beatus grego. Sequamur karissimi districtam et asperam redemptoris viam. despiciamus cuncta presentia. nulla etenim sunt que transire possunt. turpe sit nobis diligere. quod constat citius perire. non nos terrenarum rerum amor superet. non superbia inflet. non ira dilaniet. non luxuria polluat. non inuidia consumat. amore enim nostro redemptor noster occubuit et nos amore eius discamus vincere nosmetipsos quod si perfecte agimus non solum imminentes penas euadimus sed etiam gloria cum martiribus remunerabimur nam quamuis occasio persecutionis desit habet tamen et pax nostra martirium suum quia et si carnis colla ferro non subdimus. spiritali tamen gladio carnalia desideria in mente trucidamus. hec grego. Unde qui non possumus pro christi nomine mortem carnis subire ac sanguinem fundere. quotidiana tamen afflictione videlicet in ieiuniis vigiliis et in ceteris castigationibus ac vitiorum diuersorum repugnatione ac tribulationum ac aduersitatum perpessione studeamus nos exercere vt crucem possimus etiam in pace ecclesie post christum baiulare. De hoc per beatum bernardum. sic dicitur. Est martirii genus et effusio sanguinis in quotidiana corporis afflictione sic quippe infirmis et pusillis corde necesse est. vt quem semel non sufficiunt ponere mitiori sed diuturniori martirio sanguinem fundant. quia quanto minus habent de acuta passione tanto plus habent de continuatione et sic longitudine reparatur amaritudo Dicit etiam de hoc petrus damiani. Qui pro defensione fidei mori non possumus. saltem in sanctarum conuersatione virtutum viuere studea

mus. pudeat nos sub ignauie torpore languescere qui martires cernimus per tormenta ad celũ peruenire. Et quidẽ nobis minor est labor. cum tñ cõmune sit premiũ. Quis enĩ nesciat incomparabiliter esse difficilius gladio ceruicem subdere. q̃ gule illecebram cohibere. quis nõ mallet estuare laboribus vel nuditate frigescere q̃ flammarum furentiũ incendia sustinere. quis nõ leuius sentiat esurire sitire. q̃ radi vngulis vel bestiarum morsibus tradi. an non periculosius est semetipm̃ morti vltroneũ tradere. q̃ voluptates proprias et carnis desideria refrenare. Cũ itaq; minus laborãdo ad eandem beatitudinẽ tendimus cur decertantes in stadio imitari negligimus vt consortes in patria victoribus existere valeamus Pugnemus igitur fratres et infestantiũ nos vitiorum illecebras amputare curemus. nõ enĩ iuxta pauli vocẽ possumus hic gaudere cum seculo. et illic regnare cum xp̃o Et quidem beatos martires cũ membris dyaboli dimicare cognoscimus. nos aũt ipso iniquorum capite infederabilis pugne luctamen habemus. illi vicerũt eũ per mẽbra sua minaciter seuientem. nos superare precipimur sub insidiarum fraudibus latitantẽ. Quisquis igitur amat martiriũ exhibeat se martirio dignũ. et martirij procul dubio consequetur premiũ Non p̃t quis sanguinẽ fundere potest seip̃m p̃nie telo percutere et in cordis cõtritione mactare. Studeamus igitur huius seculi blandimenta despicere. rerum temporaliũ affluentiã deuitare. carnis incentiua reprimere. crucẽ post cristũ etiam in pace ecclastica baiulare. quatenus qui nunc sanctorum sequimur vitam cũ ipsis postmodũ desiderabilẽ perducamur ad gloriã. hec petrus damiani ☞ Notandũ etiã q̃ multũ valet ad sustinendas diuersas passiones aduenientes et ad patientiam habendam in aduersis recordatio passionis domini nostri Jhesu christi. Unde dicit beatus augustinus. Nihil dulcius in pressura tribulationũ q̃ memoria dominice passionis Quantũcunq; presentis vite premat afflictõ parum patimur. si recordetur quantum bibit ad patibulũ qui nos inuitauit ad celum. Dicit etiam beatus grego. Si passio domini ad memoriã reuocetur nihil adeo durum qd̃ non equo animo toleretur Et beatus bernar. Habeto xp̃m semper non retro in humeris sed ante pre oculis. et videntes angustias domini. leuius vestras portabitis. nam sanat omnes amaritudines mentis dulcis recordatio in cruce pendentis. hec bernardus Et diligenter considerandũ est q̃ si xp̃s qui in hunc mundũ sine peccato venit tanta sustinuit. quanta nos miseri pati debemus qui in hunc mundũ cũ peccato venimus. et multis criminibus inuoluti sumus De hoc dicit beatus grego. Si xp̃s hinc sine flagello non exiuit qui sine peccato venit. quomodo flagellis digni non erunt qui huc cũ peccato venerunt. hec greg. ☞ Unde reprehensibile valde et iniustum est. q̃ pro amore nostri redẽptoris nec detractiones nec quicq; aduersitatis volumus pati. cũ ille qui cum sit deus tantas iniurias perpessus sit pro nobis. quomodo ergo illum amamus si pro illo nihil sustinere valemus. Unde btũs ihero. corripiendo et hortando sic dic̃. Satis est impiũ si pro dei nomine nec detrahi patiaris qui propter te tanta perpessus est. cur ergo graue sit pro domino sustinere omnia que aduenerint in hac vita siue damna siue derogatões. suspitões detractiones vel cetera hmõi. quando ille qui cum deus sit et dei filius pro salute tua opprobria omnia et iniurias susti

nuit. valde ab eo alienus est . qui nec
detractiones saltem sustinere ꝯtentus
est. nā quō amare eū dicimus si pro ip
so nihil sustinere parati sumus . ꝙ si ī
nobis est ipius dilectio. quecumq̄ ꝓ
eius noīe q̄buis grauia irrogēt exigua
censemus . ⁊ dicimus parua sunt ista.
que patimur. maiora ille ꝓ salute no/
stra ꝑpessus est. nobis nihil dignū pro
eius noīe irrogat ꝙ si sententie eius
memores sumus ⁊ intelligimus . ait
enī Non est discipulus supra magistꝝ
Et patremfamilias beelzebub vocaue
runt quāto magis domesticos eius Et
nos si domestici si discipuli xp̄i sumus
debemus obprobria ⁊ detractiones li/
benter amplecti ⁊ equo aīmo oīa ferre
que pro nobis dominus ⁊ magister nī
ꝑtulit. Qui v̄o hec sustinere non vult.
nec discipulū se approbat esse. nec ser/
uum nec filiū nec domesticū. Nos er/
go detrahentib⁹ cūctis ⁊ vituꝑantib⁹
simus patientes humiles ⁊ pudici. ⁊
deum semꝑ in mente habeamus. ⁊ lex
eius in nostro semꝑ sit pectore. hec ihe
ronimus D Oportet igit̄ si volu
mus conregnare cū xp̄o vt patiamur ꝓ
xp̄o. vnd̄ dicit apostolus petrus. Cristus
passus est ꝓ nobis vobis derelinquēs
exemplū vt sequamini vestigia eius.
nam tribulatio ꝑua ꝓ xp̄o ꝑpessa me/
lior est magno ꝑe. qd̄ fit sine tribulati/
one. hec testat̄ ysaac abbas syrie sic di/
cens Tribulatio parua ꝓ deo facta
melior est magno ꝑe. qd̄ sine tribulati
one ꝑficit̄. q2 spōtanea tribulatio ꝓba
tionē fidei ⁊ caritatis facit oriri. ⁊ iō
in tribulationib⁹ probati sunt sancti
pro caritate xp̄i. sz non in refrigeriis.
qm̄ opus quod fit sine labore iusticia
est secularium ꝑsonarum. que exterio
rib⁹ faciunt elemosinam tu aūt o passi
onis xp̄i sectator stude in temetipō. vt
dignus fias gustare gloriā eius. quod

si ꝯpatimur ⁊ ꝯglorificamur. i. nō glo
rificat̄ mens cū xp̄o ihesu nisi patiatur
corpus ꝓ xp̄o. hec dicit ysaac abbas E
Nullus ergo poterit regnū celoꝝ ⁊ ad feli
citatē plenissimū bonoꝝ ꝑuenire nisi ꝑ to
lerantiā tribulationum ⁊ passionum.
nec valet aliquis hic gaudere cū secu/
lo ⁊ postea regnare cū xp̄o. De hoc dicit
beatus bern̄. In mundo isto quasi in sta
dio certaminis positi sumus. vbi xp̄s
mortuus est. Qui ergo hic liuorem ⁊ pla/
gas non susceperit. in futuro iudicio
miles ingloriosus apparebit. nullus
enī ad regnū celorum ⁊ ad illā abissuz
oīm voluptatum peruenire poterit. nisi
ꝑ amaritudinem passionū. neq3 enī il
le qui de celo venit ihesus xp̄s ad celum
redire voluit. nisi per viam amarissi/
me passionis. vnde dicitur luce vltimo. Nō
ne oportuit pati xp̄um ⁊ ita intrare in
gloriam suam. Et beatus iheronimus.
Uis regnare cum xp̄o patiaris cū xp̄o
Si dominū xp̄m oportuit pati ⁊ ita in
trare in gloriam suam quam fiduciaz
habemus nos intrare sine labore. O
q̄ stulti sumus si volumus hic gaudere
cū seculo ⁊ postea regnare cū xp̄o. Do
minus nudus ingredit̄ seruus suꝑflui
tate onustus vestium auri ⁊ gemmarū.
intrabit ille ieiunus. ⁊ iste crapula. ⁊
luxuria plenus. ille in cruce ꝓ nobis
moriēs. iste in lecto delicato dormiēs
Hec iheronimus F Et notandū
ꝙ singularis est retributrix patientia
passionis xp̄i. talia enī studet homo re
prehendere qualia ab ip̄o accepit. qui
dolores nostros portauit. Et hec est sin
gularis leticia sanctorum in tribulati
one patientium ⁊ gaudentiū. ꝙ sic oc/
casionem habent ⁊ oportunitatem ali/
quo modo tribuēdi deo ꝓ illa magna
caritate qua ꝓ nobis animam posuit
saltem aliquid sustinendum. q2 bono/
rum nostroꝝ nō indiget vt aliquid ei

dare de nostro possimus Cum ergo in iudicio veniens ostendet indicia passionis sue omnibus. magna erit cõfusio illis qui nihil pati pro xpo voluerunt. et magna gloria illis qui pro xpo multa et magna sustinuerunt. Signũ etiam dilectionis specialis videtur cui dominus dat aduersa pati. vt quasi imperiti ei dignetur partem oneris sui portandi. sicut ille symon cyreneus crucẽ domini cã portauit. Solent enim socij in via cũ lassantur rogare eos quibus plus confidunt et quos specialius diligunt vt partem oneris sui pro se ad horam ferant vt hoc quasi indiciũ fit illis quod maiorẽ de eorum dilectione habeant fiduciam quibus onera sua imponunt portanda. quam de illis quibus quasi formidãt imponere. ne forte nollent equo animo portare. Sic et dñs qui nobiscum omnibus diebus in via hac qua ambulamus lassatus vsque ad mortẽ labore passionis querit quis nostrum velit ei compati et vnus tribulationũ suarum quod adhuc in corpore suo mistico quod est ecclesia sustinet secũ portare. quia hanc passionẽ quam caput in se pro nobis sustinuit in carne diuisit per omnia membra fideliũ suorum. vt sicut oportebat xpum pati. et ita intrare in gloriam suã. sic membra eius si capiti fideliter compatiantur et conglorificentur. Sicut inquit socij passionum estis ait paulus. ita et resurrectionis eritis. qui enim compassus xpo plus fuerit. etiam ei pro pius conregnabit. ¶ Etiã notandum quod omnipotẽs deus suos electos in hac vita flagellat. diuersas tribulationes eis immittendo. et hoc facit vt per tales aduersitates eorum peccata deleãt ac sic vitam suã corrigant. et in virtutibus proficiant. De hoc dicit beatus ber. Quicquid ĩ hac vita humana fragilitas tolerat. hoc pius conditor quantum in bonitate sua est vel ad correctionẽ nostrã et nostre prauitatis. vel ad profectum nostre virtutis dispensat Nunquid deus qui summe bonus est et summe nos diligit gaudet in perturbationibus nostris delectatur in tribulationibus. Absit hoc a clementia diuina. sed ideo vult vt flagellemur vt a peccatis purgemur. Dicit etiam beatus ihero. Quilibet iustus debet flagella domini patienter tolerare. quia aut ad purgationẽ aut ad probationem toleratur. ¶ Et sciendum quod quanto quis altius in virtutibus profecerit. tãto maiores huius seculi aduersitates sustinebit. si autẽ patienter flagella et tribulatões presentis mũdi tolerauerit. post hanc vitam in celesti patria sublimatus regnabit. Unde beatus greg. Quanto enim quisquis altius profecerit. tanto in hoc mundo inuenit quod durius portet. quia cum a presenti seculo mentis nostre delectatio deficit. eiusdẽ seculi aduersitas crescit. Hinc est enim quod plerosque cernimus et bona agere. et tñ sub graui tribulationũ fasce desudare. terrena nãque desideria fugiunt. et tñ flagellis durioribus fatigãtur. sed cũ patienter et humiliter flagella suscipiunt post flagella ad requiẽ sublimiter suscipiuntur Si quis ergo appetit plene vitia vincere studeat humiliter purgationis sue flagella tolerare vt tãto post ad iudicẽ mundior veniat. quãto nunc eius rubiginẽ ignis tribulatõnis purgat. hec greg. Unde gaudere debent fideles in diuersis tribulationibus constituti. nam si quis iustus est per aduersa probatur. si vero peccator est non solũ a peccatis mundatur. sed etiam post hoc seculum remunerabitur. Beatus augu. Gaudeat xpianus in aduersis. quia aut probatur si iustus est. aut si peccator est emundatur Contristetur sane quem corrigere flagella non possunt diuina. timeat iudicium futurum. qui presens

iudicio preempserit remedium. gaude at pctor cu in isto seculo contristat. vt post hoc seculu cu xpo remuneret. hec aug. J Unde piculosum valde e q peccator in sordibz vitiorum existens p aduersa non flagellat. nam aia cum peccat a deo se diuidit. et pseuerando in peccatis ab eo longe recedit. Si vo post pctm prosperitas sequitur et nulla disciplina aut tribulatio tuc talis aia a deo repudiat ideo deus hic parcit reprobis vt in eternu puniat. electos vo suos hic ferit vt in eternu parcat et eternam patria eis tribuat. Unde beatus grego. Anima que peccat a deo se diuidit q si pctа continuauerit a deo longe recedit si vo post peccatum psperitas sequitur et nulla disciplina increpatio ne reuocat in diuisione qua inter se et deum fecit etiam libellum repudii accipit. vt iam velut aliena derelicta faciat mala que vult. Un necesse est vt peccatores quosqz psideremus tanto amplius miseros quanto eos pspicimus in sua culpa sine flagello derelictos. ideo em deus sic parcit hic vt eos in ppetuu feriat. ideo aut quosdam hic ferit non parcendo vt in eternu parcat. R Et notandu sm dictum crisostomi q malus non potest in oibz esse malus sz habet aliqua bona neqz bonus in oibz esse bonus sed habet aliqua peccata. Quando ergo psperitatem habet malus p illis paucis bonis retributionem hic accipit. illic etiam plenius punietur Et iterum beatus est ille maxime qui punit vt omnia expians delicta pbatus et purgatus hinc exeat. et in nullo obnoxius. hec criso. Unde electi vt euadere possint eterna supplicia et puenire ad phennem gloriam necesse est vt hic flagellent. quatenus purgati in futuro iudicio inueniat. De hoc dt beatus grego. vj. moral. Electus quisqz vt eterna supplicia euadat et vt ad phenne gloriam ascendat debet hic assiduis flagellis atteri quatenus in iudicio valeat purgatus inueniri. ipo namqz infirmitatis nostre pondere deorsum ducimur. nisi mira manu artificis p subuenientie flagella reuelemur. Unde hic dr beatus homo. q corripit a dno. Prima vtus e ne pperrari debeant pctа sz vitari. Secuda aut ppetrata corrigere sed plerumqz culpas non solu imminentes minime vitamus. verumetiam nec comissas recognoscimus. et pctoris mens tanto altius tenebrescit. quanto nec damnu sue cecitatis intelligit Unde fit plerumqz diuini muneris largitate vt culpam pena subsequatur. et flagella oculos delinquentis apiant. quos inter vitia mentis securitas cecabat. torpens quippe aimus pcussione tangit. vt excitet quatenus qui statu sue rectitudinis securus pdidit. afflictus psideret quo iacet. Hinc itaqz ipsa asperitas correctionis origo est luminis Un p paulu dr. Omne qd arguit a lumine manifestat. argumentu em salutis est vis doloris. Et dns in apocalipsi. Ego quos amo castigo et arguo. qr per hoc q peccator dolore correptionis pmitur quiqz ad beatitudinem. que sine fine est. interuentu doloris erudit. hec grego. Et quanto duriora et grauiora quis in presenti pro xpo tolerat. tanto feruidiorem spem et certiore de pcipiendo futuro premio ac gaudio habebit. Unde idem beatus gregorius. xx. moral. de hoc sic dt Sancti viri quia medullitus diligunt. in infimis dura patiunt sed in fine gaudii lumen inueniunt. quod habere hoc spacio pcurrentis vite contemnunt Unde bne dr. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperum. peccatoris aut lumen in die est obscuritas in vespere. qr in

presenti vita felicitate attollatur. sed aduersitatis tenebris in fine deuoratur. Justo autem meridianus fulgor ad vesperum surgit. quia quanta sibi claritas maneat cum iam occumbere ceperit agnoscit. Hinc namque scriptum est. Timenti deum bene erit in extremis. Et sciendum quod bonorum mens quo duriora pro veritate tolerat. eo eternitatis premia certius sperat. Tanto namque spes solidior in deum surgit. quanto quisque pro illo graviora pertulerit. quia nequaquam retributionis gaudium de eternitate colligitur. quod non hic pia tribulatione seminatur. Hinc per ps. dicitur. Qui seminant in lacrimis in exultatione metent. Hinc paulus ait Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum celorum. Qui igitur nunc per tribulationem seritur ut post gaudii fructus metatur tanto maiori fiducia mentem roborat. quanto hanc fortior pro veritate afflictio angustat. Unde paulus dicit. Bonum certamen certaui. qui enim contra mala transeuntia sine defectu certauerat. de mansuris nimirum gaudiis sine dubietate presumebat. hec grego. Unde perfecti viri sicut fuerunt martires et similes omnia aduersa et amara que eis occurrebant dulcia estimabant. quia per hec ad eterna gaudia peruenire non deputabant. De talibus per beatum gregorium. vij. moral. sic dicitur. Mens si in deo forti intentione dirigitur quicquid sibi in hac vita amarum fit dulce estimat. omne quod affligit requiem putat. Cumque eterne patrie quanta sit dulcedo commemorat pro eo presentis vite amaritudines ardenter amat. Transire etiam per mortem appetit ut obtinere vitam plenius possit. funditus in infimis extingui desiderat quo verius ad summa conscendat. hec gregorius Debemus ergo exemplo sanctorum patrum tribulationes nobis aduenientes et flagella dei patienter sufferre. et non iudicia dei occulta super nos reprehendere ut possimus ab ipso misericordiam consequi et a nostra iniusticia liberari. Nam ut beatus hieronimus dicit. Qui tribulationem sibi pro suis peccatis aduenisse estimat dei misericordiam ad amplius bene faciendum sibi prouocat. Dicit etiam de hoc beatus gregorius. Quisquis contra flagella dei semetipsum defendere nititur. flagellantis iudicium euacuare conatur. nam qui pro sua culpa feriri se denegat. quid aliud quam iusticiam accusat Unde magna satisfactio percussionis est voluntas iusta conditoris. que cum iniustum nihil facere solet iusta agnoscitur. et si latet. Nam cum pro iniusticie peccato percutimur si in percussione nostra diuine voluntati coniungimur. mox a nostra iniusticia ipsa compunctione liberamur. ¶ Et notandum quod valde infelices sunt qui in presenti vita per aduersa non flagellantur. quia cum deus peccantes pro suis excessibus non flagellat. in futuro damnat. Unde beatus bern. Crudelior est omni indignatione ista misericordia. qua peccanti parcat deus. nec corripit per flagella. Illi namque irascitur deus quem peccantem non flagellat. Nam quem flagellando hic non emendat. in futuro damnat Hec bernardus. Unde diuina pietas electis suis irascitur et non parcit in hoc seculo ut postmodum parcat et non irascatur in futuro. teste beato augustino qui dicit. Diuina bonitas ideo maxime irascitur in hoc seculo ne in futuro irascatur et misericorditer adhibet temporalem seueritatem. ne inferat iuste eternam vltionem. Et beatus ambrosius. Quam mirum aliis deus misericorditer parcit. cum aduersa hic tribuit et quam seuere irascitur cum prospera elargitur. Nam dicit Fulgentius Qui consolationem nunc in presenti

recipit ꝯsolatõis diuine, eternaliter ex ꝑs erit tribulatus autẽ in hoc seculo. solus ꝯsolationẽ recipit in futuro. hec fulgẽtius. Necesse igitur est oibus fidelibus ad vitam eternã volentibus puenire ac desiderantibus vt flagella dei ac tribulationes patienter sustineãt et sint grati deo patri ꝯsolãti et flagellanti. cũ enim adest ꝑñtis seculi felicitas vtantur illa in domino et gratias agant deo. cũ vero deeẽ viderint iusticie dei iterum gratias agãt. et deũ semper diligant siue blandiatur siue minetur. De hoc beatus aug. supra psalmistã sic dicit Multa mala sunt in isto seculo intus foris prorsus non cessant. habundant scandala. nemo illa sentit nisi qui graditur viam dei. et talibus dicitur in omnibus diuinis paginis vt tolerẽt ꝑñtia sperent futura. ament que nõ vident. vt amplectentur cum viderint. Et si amamus nunc quem non videmus quõ amaturi sumus cũ viderimus desideriũ nostrum crescat cristiani nõ sumus nisi propter futurum seculũ. nemo ꝑñtia speret bona nemo sibi promittat felicitatẽ mundi qui xpianus est. sed vtatur felicitate ꝑñti in dño cũ adest et cõsolationi dei gratias agat cũ deest iusticie dei gratias agat vbicumque sit gratus nunquam sit ingratus et patri cõsolanti et blandienti gratus sit. et patri emendanti flagellãti et disciplinam dãti gratus sit. amet eum ille semper siue blandientẽ siue minantem. vnde in doloribus exigit a nobis patientiã sed post dolores ꝑmittit salutem siue etiam tribulamur et angustemur siue letemur et exultemus. ille blandus est. qui et in tribulationibus erudit et in leticia ꝯsolatur. Laus enim dei a corde et ore xpiani recedere nõ debet non vt laudet in ꝓsperis et maledicat in aduersis. sed queadmodũ psalmista ait. Benedicã domino in omni tempore semper laus eius in ore meo. Gaudẽs agnosce. patrem blandientem tribularis agnosce patrem emendantem siue blandiatur siue emendet. cum erudit cui parat hereditatẽ. hec augustinus. Sciendum etiam quod omnipotens deus electis suis in hac vita iter asperum facit et eos per diuersa flagella et tribulationes durius affligit ne delectati temporalibus oblectamentis obliuiscentur eorum que sunt in celis Unde beatus gregorius. Electis suis deus iter asperum facit. ne dum delectentur in via obliuiscantur eorum que sunt in patria. vnde tribulationes. que nos hic premũt ad deum ire compellunt Dicit etiã de hoc ysidorus. Durius circa suos electos deus in hac vita agit. vt dum fortioribus flagellis stimulisque feriuntur. nulla oblectamenta presentis vite delectent. sed celestem patriam vbi certa requies est. indesinenter desiderent Beatus etiam augustinus de eodẽ sic ait. Cum molestie in huius vite fragilitate crebrescunt. eternam requiẽ nos desiderare ꝯpellunt. mundus periculosior est blandus. quam molestus et magis cauendus est. cũ se allicit diligi quam cum ammonet cogitque ꝯtemni. hec augustinus. Si igitur homo semper esset in ꝓsperis et nunquam tribulationes et aduersitates pateretur. posset obliuisci sui creatoris et transitorias delectationes preferre summis bonis et eternis. et ideo deus immittit seruis suis amaritudines tribulationũ in ista vita. vt ea que salubriter bona et dulcia sunt. studiose requirant. Unde beatus augustinus. Ipse mundus dum tot amaritudinibus cruciat. dum tot calamitatibus ingemi nat. quid aliud nisi vt nõ ametur clamat nisi tribulationes essent deũ homines obliuiscerentur bonis temporalibus contenti. Si enim deus semper in istis prosperitatibus faueret nobis. vt omnia no

bis habundarent. nullamq; in tempore isto mortalitatis nostre pressurã an gustiasq; pateremur. nõ diceremus ni si ista esse summa bona q̃ prestat deus seruis suis. et maiora non desiderare mus. Ideo autẽ huic vite male dulci miscet amaritudines tribulationũ. vt alia que salubriter dulcis est requirat. hec aug. ¶ Uñ sancti viri plus aduersis gaudent q̃ prosperis. qr illos alienos reputant a deo quibus ipsẽ mun dus ad omne pmodũ tpale prosperatur. Testat hoc ysidorus dicens. Ea que se culi amatoribus cara sunt. sancti velut aduersa fugiunt. plusq; aduersitatibus mundi gaudent. q̃ prosperitatibus dele ctent. alienos reputant esse a deo qui bus hoc seculũ ad omne pmodũ prospa tur. Seruis aũt dei huius ptraria cõ tingunt. vt dum ista aduersa sentiunt ad celeste desideriũ ardentius exciten tur. Magna apud deũ refulget gratia. qui huic mundo ptemptibilis fuerit. nã reuera necẽ est vt quẽ mũdus odit diligat a deo. Tunc etiam iustis gau dia eterna disponunt cum pñti tribu latõe probantur. hec ysidorus. Debet eti am quilibet qui se cõspicit in diuersis tribulationibus pstitutum. siue sit tribu latio corporis siue anime ad dñm pfu gere. nec debet xpiano aliud refugium esse q̃ saluator eius et deus eius ¶ Inter omnes tñ tribulationes ani me nulla maior est q̃ vulneratam con sciam per pctm̃ habere. nam talis aĩa nusq; requiẽ inuenit. Unde in ista tri bulatõe et in aliis quibuscunq; aduersi tatibus ad deũ est pro psolatione pfugien dum. Unde beatus aug. super ps Mul te enim sunt tribulatões et in omni tri bulatõe ad deum pfugiendũ est siue sit tribulatio in familiari re. siue sit in sa lute corpis. siue sit in periculo cariffi mor. siue in aliqua re tñ ad huius vi te sustentaculũ necessaria. omnino ali ud refugiũ non debet esse xpiano q̃ sal uator eius q̃ deus eius. Uerũtñ inter oẽs tribulatões aĩe humane nulla est maior q̃ pscia delictor. nã si ibi vulc non sit. sanumq; sit intus hominis qđ cõscientia vocat. si aũt alibi vbicunq; passus fuerit tribulatões. illuc fugiet. et inueniet deũ. si aũt ibi requies nõ est pter abundantiã iniquitatis. quoni am et deus ibi non est. quid faciet hõ. quo fugiet cũ ceperit pati tribulatões nam quocunq; fugerit sequit tribula tio. hec aug. ¶ Habenda est etiã patientia in tribulatõe. qr cum tribu latis et patientibus freqñr est deus. Te ste ps. qui ait. Iuxta est dñs his q̃ tri bulato sunt corde. et humiles spũ sal uabit Et beatus bern. Quantumcunq; seuiat tribulatio non putes te dereli ctum. sed memineris scriptũ. Cuz ip so sum in tribulatõe. Unde idem bea tus bern. vt semper posset dñm secum habere freqñr desiderabat tribulari. ita dicens Da mihi tribulatões domine vt semp possis esse mecũ. Domine si mecũ eris in tribulatõe semp volo tri bulari vt te semp mecum habeam. hec bernardus. Quante etiam virtutis sit tribulatio cũ patienter suffert et q̃ ne cessaria est. videliz incipientibus. profi cientibus et pfectis. de hoc per quendaz dr sic. Tribulatio est nutrix humilita tis. doctrix patie. custos vginitatis. pparatrix eterne felicitatis. Tribula tio hec ita est adeo salutifera. vt vix sit qui ab eius se abscondat bonitatis as pgimine. siue sit de incipientiũ nume ro vel proficientium vel perfector. Ru biginem etiam aufert peccator. incre menta prestat virtutum. et vbertatem pfert gratiarum Quid hoc thesauro p ciosissimo vtilius. ipsa namq; pecca ta tollit. purgatorium minuit. repellit

temptationes. extinguit carnalitates spiritum reuocat. spem roborat. vultū exhilarat ↄsciē. Fert ⁊ interiorꝫ gaudiorꝫ ↄtinuā ꝑstat vbertatē. ipa est potio sanitatis. herba salutifera sup oēs paradisi terrestris. corpus corruptibile castigat quidē sed aīam vegetat immortalē. aīa deuota saginaṫ tribulatione sicut rose ac lilia fecundanṫ celesti rore. ipa tribuit sapientiā. adducit circūspectionem ⁊ hoīem inexptum exercitaciorem facit. Qui nō aduersa passus est quid scit Qui non est tēptatus qualia scit. ipa est donū dei electū virga amorosa plaga paterna. ipa voluntarios inuitat vel īmutat ⁊ rebelles ad se trahere ↄsueuit volūtates homini paciēnti eque subseruiunt taꝫ aduersa q̄ ꝓspera. amici ⁊ inimici eq̄liter famulanṫ. hec ille. ¶ Notandū etiam ꝙ qui patientiā in aduersis habere desiderat. necesse est vt laudes hoīm ↄtēnat. qꝛ quanto quis in p̄ntis vite gloria seu vanitate delectaṫ. tanto magis ↄtra eius iniurias ꝑturbaṫ ⁊ ipatiens efficiṫ. Unde crisosto. quāto aliquis letaṫ de laude hoīm ⁊ de vituparatione tristaṫ. Qui ꝟo gloriam cōcupiscit in celo. obprobria nō timet in terris. dt etiam de eodē ysaac. Pro certo nisi homo odio habuerit vitā suā in hoc mundo. ꝓpter affectū future vite tribulationes sustinere non p̄t. Et beatus grego. x. moraľ. sic dt. Quisquis p̄ntem gloriā querit, ꝑfecto despōnēter metuit qꝛ qui semꝑ ad lucra inhyat. semꝑ dāna formidat ⁊ quo magis piturus inheret eo longe in īfimis ab arte securitatis iacet At ↄtra quisquis in solo eternitatis desiderio īfigiṫ. nec ꝓsperitate attolliṫ nec aduersitate quassaṫ. qꝛ nihil habet qđ in mūdo appetat. nihil est qđ de mundo ptimescat. Hinc salomon ait. Non ↄtristabit iustū quicquid acciderit ei. nam quanto quisq̃ꝫ. a se plenius pauorē qui ex mundo est abijcit. tanto in feruerius mundi ↄcupiscentiā vincit. hec grego. Ūn̄ sancti viri vt possent exultare in aduersis ⁊ in obprobrijs patientiā habere studuerūt gloriā ⁊ vanitatē mūdi ↄtemnere. De hoc ꝑ rabanuꝫ sic dꝛ. Nescio quis nostrū possit implere vt laceret obprobrijs fama nostra ⁊ nos exultemus in dn̄o qui se ctaṫ vanam gloriaꝫ implere nō potest Hec rabanus. Perfecti tn̄ viri qui suam ↄtumeliā gloriā reputātes. ⁊ dispositionē exaltationē in tribulatōnibꝫ glorianṫ sed paucorꝫ est ista virtus Teste beato bern̄. qui ait. In tribulatōibꝫ glorianṫ qui ↄtumeliam gloriam reputant obprobrium despectionum exaltationem pauci sunt qui hoc spiritu replenṫ. hec bernardus. Necesse est etiā ꝙ illata ↄuitia a proximis patimur vt mala perpetrata ad memoriam reuocemus. vt eo facilius iniurias sustinere possimus. quanto conspicimus peius esse hoc quod meruimus. Unde beatus gregorius. Tunc em̄ illata conuitia bene toleramus cum in secreto mētis ad mala perpetrata recurrimus. leue quippe videbiṫ ꝙ iniuria ꝑcutimur dum in actione nostra ↄspicimus. qꝛ peius est quod meremur. hec gregorius. ¶ Sed ⁊ hoc considerandū ꝙ magna est consolatio in tribulatione constitutis si dona sui conditoris ad memoriam reuocent vt cum turbātur ex flagello. ex donis a deo ꝑceptis ↄsolenṫ. De hoc dt beatus gregori. iij. moraľ. exponens illud. Si bona suscepimus de manu domini. Magna consolatio tribulationis est. si cum aduersa patimur auctoris nostri ad memoriam dona reuocemus. nec frangit qđ ex dolore obuiat. si mēti citius hoc qđ ex munere subleuat occurrat. Hinc

namq scriptum est. In die bonorum ne immẽor sis maloꝝ. et in die maloꝝ ne immemor sis bonoꝝ. Quisquis eñ dona pcipit. sed donoꝝ tempe nequaq̃ etiam flagella pertimescit in elatio nem per leticiã corruit. Quisquis aũt flagellis atterit᷑ sꝫ flagelloꝝ tpe neq̃q̃ se ex donis que eũ ꝯtingit accepisse cõ solat᷑ a statu mentis omnimoda despa tione destruit᷑. Sic enim vtraq̃ iungẽ da sunt vt vnum sp fulciat᷑ ex altero. quatenus et flagelli penã memoria tẽ peret doni. et doni leticiam mordeat su spicio ac formido flagelli. hec grego.

R Notandũ etiam q̃ virtuti pati entie iungenda est caritas. vt videliꝫ malos quos quisq̃ tolerat ac etiã su stinendo amet. Q̃d tangit beatus gre. viij. morali. sic dicens. Mens quippe sanctoꝝ in hoc temptationũ prelio et munita patie clipeo. et gladio amoris accincta ad perferẽda mala sumit for titudinẽ. ad prebenda bona exerit bo nitatem. quatenus et odioꝝ tela poten ter excutiat. et amoris iacula valenter reddat. nequaq̃ quippe ad bella arma tus pergit qui aut clipeum sumens gla dio vtit᷑ non mutato clipeo. Vñ et mi les dei aduersitatis gladio deprhensus et scutum patie dꝫ anteferre ne pereat et amoris iacula inferre vt vincat. Cu ius armaturã summã breuiter insinu at paulus dicens. Caritas patiens est benigna est ꝛc. Cum vero vnũ ex vtroq̃ defuerit caritas non est. si videlicꝫ ma los absq̃ benignitate tolerãs nõ amat aut rursum si se sine patia exhibens ne gligit tolerare quos amat. Vt ergo a nobis caritas teneat᷑ necesse est quate nus et benignitati patia. et rursum beni gnitas patie suffraget᷑ vt magnum q̃d dam in corde nostro edificiũ ꝯstruens et benignitatis arcem patia solidet. et patientie fundamenta edificata benig nitas exornet. hec gregorius.

S Et sciendum q̃ valde stultum est illis placere qui deo non placent. q2 dei ai cum se esse denegat qui eius placet ini mico. Vñ sancti viri eos ad sua odia excitare non metuũt quos deũ non di ligere cognoscũt. De hoc beatus gre. sup ezech. sic ait. Stultũ valde est si il lis placere querimus quos non place re dño scimus. nam peruersoꝝ deroga tio vite nostre est approbatio. q2 iaꝫ oñ dimur aliquid iusticie habere. si illis displicere incipimus qui non placent deo. Nemo eñ potest in vna eadẽq̃ re omnipotenti dño atq̃ eius hostib9 gra tus existere. nam se deo amicum dene gat qui eius placet inimico. Vñ sancti viri in voce libere increpationis accen si eos ad sua odia excitare nõ metuũt. quos deũ diligere non agnoscunt. Et ꝭm dictũ beati berñ. Melius est odiuꝫ ꝑpter deũ q̃ amicicia que est ꝑpter pxi mũ. cum amamur ꝑpter deũ debitores eius sumus. cũ odio habemur ꝑpter ip sum eũ nobis reddimus debitorẽ. hec berñ.

T Sciendũ etiam q̃ ꝭm be atum greg. trib9 modis virtus patiẽ tie exerceri solet Alia namq̃ sunt que a domino. alia que ab antiquo aduer sario. alia que a ꝓximo sustinemus A ꝓximo namq̃ persecutiones. damna et ꝯtumelias. ab antiquo auteꝫ aduer sario temptamenta. a deo autẽ flagel la toleramus. Sed in omnibus his tribus vigilanti oculo semetipm mẽs debet conspicere. ne contra mala pro ximi pertrahat᷑ ad retributõnem mali ne per temptamẽta aduersarij seduca tur ad delectationem vel ꝯsensum pec cati ne contra flagella opificis ad ex cessum prorupat murmurationis. perfe cte enim aduersarius vincit᷑. quando mens nostra et inter temptamẽta eius a delectatõe atq̃ consensu et inter con

Not

tumelias proximi custodiatur ab odio et inter flagella dei compescitur a murmuratione. nec agentes hec retribui nobis presentia bona requiramus pro labore patientie bona speranda sunt presentis vite vt tunc premium nostri laboris incipiat quando labor omnis iam funditus cessat. hec grego. ¶ Sunt etiam tres gradus siue profectus patientie Primus est vt discat homo motus ire et patientie cohibere et reprimere ne erumpant foras in verba et facta illicita sicut ignis suffocatus sub fumo extinguitur si non cohibetur crescit et omnia attingere potest cremabilia incendit. Secundus gradus patientie est cum ex longo vsu peccandi impatientiam refrenandi homo didicerit iam non terreri vel perturbari in aduersis sed in loco munito inconcussus circumcursantes aduersarios intuetur. quos nihil sibi nocere confidit. tam diu autem homo aduersis terretur. quamdiu diligit aliquid temporale in se vel iuxta seipsum quod timet perdere vel dolet vt corpus res honores amicos vel propriam voluntatem Qui autem ista inordinate non diligit non valde delectatur in eis non ita grauiter contristatur pro eis vnde corporis lesiones rerum et amicorum amissiones offensas et confusiones patienter sunt tolerande. quod maxime dicitur vsu. sepe talia sustinendo. vir enim in hac vita tam asperum est quod vsu et studio patientie non fiat animo leuius ad portandum. iuxta illud. Quod male fers asuesce et feres. in isto gradu nec perturbatur homo in aduersis nec gaudet prosperis sed sustinet et tacet. Tercius gradus patientie est gaudere in tribulationibus et gloriari cum assunt. et desiderare cum desunt. quod est perfectorum. sicut facit nobilis tiro. gloriatur cum debet tirocinium contra alium nobilem exercere talis erat paulus cum ait. Complaceo mihi in infirmitatibus. in contumeliis. in necessitatibus. in augustiis. in persecutionibus pro cristo. Nam secundum beatum grego. Maioris est meriti aduersa patienter tolerare. quam bonis operibus insudare. Qui igitur ex desiderio patiendi sibi aliqua infert aduersa castigando corpus et mentem merore et contritione afficiendo cur etiam non suffert cum ab alio infertur ei occasio patiendi vnde vel corpus affligitur vel animus humiliatur. cum maioris sit meriti hec pati equanimiter ab alio. quam a seipso vnde qui seipsum vilem et reprehensibilem indicat patienter debet accipere. quando alius idem de ipso sentit Vera enim humilitas sic gaudet ab alio humiliari quomodo a se. et vera patientia ita sustinendo libenter aduersa ab aliis illata sicut a se procurata. ¶

Et notandum quod quamuis aliqua differentia videatur esse inter fortitudinem et patientiam et constantiam et magnanimitatem. mititatem et mansuetudinem sicut ex eorum diffinitionibus colligitur tamen sepe vnum pro alio positum inuenitur. Patientia enim est honestatis causa rerum difficilium voluntaria perpessio. Fortitudo est immobilis inter aduersa animi laborum et periculorum equa susceptio. Constantia est inter fluctuantes causas nulla mentis trepidatione concuti. Magnanimitas est difficilium spontanea et rationabilis aggressio Longanimitas est spes cum longa expectatione bonorum. Mititas est quem asperitas et amaritudo non afficit. Mansuetudo est animi tranquillitas alterius non cedens improbitati. Possunt etiam singula istorum singulis sanctis adequari. Patiens enim est qui dolores equo animo tolerat. vt iob et tobias Fortis est quem temptationum certamina non eneruant vt ioseph. Constans est quem labores et terrores non pusillaminem faciunt vt machabei. Magnanimus est qui

ardua et difficilia aggredi non expaue scit. vt iohannes bapti. et dauid. Longanimis est quē lōga expectatio a spei desiderio non frangit. vt abrahā. Mitis est qui odientiū iaculis nō irritatur. vt p malo malū reddat. vt Moyses et paulus. Mansuetus est qui corde trāquillus et moribꝫ foris tractabilis est vt iohēs euangelista Istoꝝ et aliorum sanctoꝝ exempla debemus respicere et tribulatōes nobis aduenientes patiēter tolerare. qr quāto plura ꝑpter amorem nostri redītoris passi fuerimus. tāto maior merces nobis a dño recōpensabitur. Unde beatus aug. Multa sustinentibꝫ in terris. multa merces seruatur in celo. Et ꝓpt beatus greg. dī. Si illic dulcia appetimus. necē est vt hic amara toleremus. Uñ per multas tribulatōes oportet nos intrare in regnuꝫ dei. sed tñ passiones et tribulatōes quas patimur in pñti vita non sunt ɔdigne non solum ꝑpter pctā preterita que remittuntur nobis. sed etiam ꝑpter futurā gloriā que ꝓmittitur et donabitur nobis. Unde beatus berñ. Non sunt cōdigne passiones huius tpis ad preteritā culpam que remittitur nobis non ad pñtis ɔsolationis grām que infunditur nobis non ad futurā gloriam que ꝓmittitur nobis. hec berñ. Patientiā ergo in aduersis et tribulationibꝫ habeamus. vt eterna gaudia post hāc vitam percipere mereamur ac valeamus. Sic igitur habemus de virtute patientie.

Filius.

Postq̄ edoctus sum de virtute patientie nunc que virtus eā sequatur de hoc cupio a te informari.

Capl'm VII. Pater

Scire debes qđ virtutem patientie sequitur silētium siue taciturnitas qr verus patiēs post illatas sibi iniurias silentiū tenet. nec per impatientiam malis sibi irrogatis ɔtradicit. sed tacendo patienter tolerat ac sustinet. Et notanduꝫ q multum valet homini religioso virtus silentij. qr sicut in multiloquio non deerit peccatuꝫ. sic breuiter et raro loqui ad hoc valet vt homo caueat sibi a peccato. Et sicut ex nimia loquela frequēter sequitur inuidia tam dei q̄ ꝓximi. sic ex silentio nutritur iusticia. ex qua velut ex quadam arbore colligitur fructus pacis. Unde cuꝫ claustralibꝫ pax sit summe neccāria. valde necessarium est eis silentiuꝫ per qđ pax tam cordis q̄ corporis seruatur. Propterea ysaias virtutem silentij ɔsiderās ait. Erit opus iusticie pax et cultus iusticie silentium quasi diceret. Tante virtutis est silentium q in homine ɔseruat dei iusticiā et inter ꝓximos pacem nutrit et custodit. Nisi enī homo valde diligēter ori suo adhibeat custodiam bona gratuita cito dissipabit. et in multa mala corruet. nam ex lingua si negligēter custodiatur ꝓdeunt blasphemia. murmuratō defensio peccati. periurium. mendacium. detractio. adulatō. maledictio cōuitium. contentio. prauum consilium rumor. iactantia. multiloquium. scurrilitas. De hoc per Johannem abbatem montis sinay sic dicitur Multiloquium est vane glorie cathedra p quā seipsam manifestare. ac pompatice ꝑpalare naturam habet. Multiloquiuꝫ est insipientie argumentum detractionis porta. manuductor scurrilitatis. mendacij minister. compunctionis resolutio. acuitatis intelligentie dispersio. accidieq3 conditor. dissipatio memoris. caloris et feruoris frigefactio. orationis obscuratio. Hec Johānes abbas. Unde religiosus ille frustra gloriatur de possessione virtutis in corde

qui dissipat disciplinam silentij p in-quietudinem multiloquij Si quis em teste scriptura putat se religiosum esse nō refrenans linguā suā sed seducens cor suū huius vana est religio. q2 cū o ciosa vba cauere negligim⁹ ad noxia queqꝫ dilabimur. nā primo de alienis factis liber aliquid loqui postmodū vt incauta locutione ad vba detractoria puenit. Deinde oriunt rixe. accendū tur odia. pax tota cordium pfundit. ⁊ ab omni statu rectitudinis euertit De hoc beatus greg. vij. moral. sic dr. B Notandum etiā ꝙ sepe dū ab ociosis vbis nequaqꝫ lingua pescit ad teme-ritatē quoqꝫ stulte increpationis effre nat. Quibusdā em ruine sue gradibꝫ desidiosa mens in foueā lapsus impel lit. nam cū vba ociosa cauere negligi mus. ad noxia puenimus. vt prius lo qui aliena libeat ⁊ postmodū detractio nibꝫ eoꝝ vitam de quibꝫ loquit lingua mordeat. qn̄qꝫ aūt vsqꝫ ad aptas ptu-melias prumpat. hinc seminat stimu li pax tota extinguit cordiū. Unde ⁊ bene per salomonē dr Qui dimittit a-quam caput est iurgiorum Aquā quip pe dimittere ē linguā in fluxa eloquia relaxare. qui ḡ dimittit aquā caput est iurgioꝝ q2 qui linguā nō refrenat con cordiam dissipat Unā p semetipsam ve ritas nos ammonet dicens. De omni vbo ocioso qd̄ locuti fuerit hoīes red dent rōnem in die iudicij. Ociosum quippe vbū est qd̄ aut rōne iuste neces-sitatis. aut pie vtilitatis caret intenti one. Si ergo rō de ocioso sermone exi git. pensandū est valde que pena mul-tiloquium sequat. in quo etiā p super bie vba peccat. Sciendū quoqꝫ est ꝙ ab omni rectitudinis statu depereūt. qui p noxia vba dilabunt Unde scri-ptum est. Sicut vrbs patens ⁊ absqꝫ muroꝝ ambitu ita vir qui nō potest in

loquendo spiritum suū cohibere Qui em murū silentij nō habet. patet inimi ci iaculis ciuitas mentis ⁊ cū p se vba extra semetipsam eijcit aptaꝫ se aduer sario ostendit. quam tanto ille sine labore superat. quanto ⁊ hec eadē que vincit ptra semetipsam p multiloqui um pugnat. hec greg. ¶ Unde si-lentiū discretum multū est diligendū quia conseruat vnumquemqꝫ religio-sum in disciplina. ⁊ in statu virtutum ⁊ bonorum operum. nisi enim hec vir-tus silentij in ordine inuenta ⁊ statuta fuisset. religio in suo vigore permane-re non posset. De cuius commendati-one ⁊ virtute Johānes abbas montis synai ait. Silentium est mater oratio nis. ignis custodia. episcopus cogita-tionum. intentio pugnatorum. luctus colligatio. amicicia lacrimarum. me-morie mortis operator. pene eterne pi ctor. iudicij eterni diligens inquisitor mesticie minister. confidentie proprie inimicicia. tranquillitatis cōiugalis conuictus. non apparens profectus. Silentij amicus appropinquat deo ⁊ latenter colloquens a deo illuminatur congnoscens delicta tenuit linguam. qui vero multiloquus est nondum cō-gnouit seipsum sicut oportet. Sollici-tus de exitu circumcidit sermones. ⁊ qui luctum anime possidet quasi igneꝫ auertit multiloquium. ⁊ quietem soli tudinis diligit os suum recludit qui nouit odorem ignis altissimi fugit ho-mines quasi apis fumum. hec iohan-nes abbas. Sciendū tamen ꝙ discre tio est habenda in silentij obseruantia. nam sunt nonnulli qui vitia lingue in caute figentes deterioribus cogitatio nibus in cordis secreto implicantur. ⁊ dum a colloquijs immoderate se ab stinent. graue multiloquium in men-te tolerant. Et sunt nonnulli qui si-

lentium obseruantes alios loquentes
aspiciũt ⁊ infirmos iudicantes semet
ipsos ꝓterea in supbiam erigunt. Et
sunt nonnulli nimis taciti. qui cũ iniu
ste aliqua patiunt̃ eo acriorẽ dolorẽ su
stinent quanto ea que tolerant non lo-
quunt̃. nam si illatas molestias loquẽ
do tranquille dicerent. sue ꝯsciẽ dolo-
rem alleuiarent. Et sunt nonnulli qui
dum quorundam suoꝝ mala ꝯspiciũt
silendo peccatoꝝ vulneribꝫ medicamĩ-
ta subtrahunt. ⁊ ideo mortis autores
tacendo fiunt. Unde cũ magna discre
tione lingua frenanda est. ne nimis lo
quendo in vitiũ defluat aut nimis tacẽ
do ab vtilitate torpescat. De hoc btũs
greg. vj. mora. sic dicit. Sciendũ est
ꝙ cũ pauore nimis a locutõe restringi
mur interdũ plusq̃ necẽ est intra clau
stra silentij coartamur. ⁊ dum lingue
vitia incaute fugimus. occulte deteri
oribꝫ implicamur. nam sepe dum ab
eloquio immoderate ꝯpescimur. gra-
ue multiloquiũ in corde toleramus.
vt eo plus cogitationes in mente fer-
ueant quo illas violenta custodia in-
discreti silentij angustat. ⁊ plerũq̃ tan
to latius defluunt quanto se esse securi
ores estimant. q2 foris a reprehensori-
bus non vident̃. Unde mens nõnun-
q̃ in superbiã tollit̃ dum eos quos lo-
quentes audit quasi infirmos ꝯspicit
cũq̃ os corporis claudit quantũ se vi-
tijs superbiendo aperiat non agnoscit.
linguam etenim premit. cogitatõnem
erigit. ⁊ cum se per negligentiam mi-
nime ꝯsiderat. tanto apud se cunctos
liberius quãto ⁊ securius accusat. Ple
rumq̃ aũt nimis taciti nonnulli iniu-
sta patiunt̃. ⁊ eo in acriorẽ dolorem ꝓ
deunt quo ea que sustinent non loquũ
tur. nam ⁊ si illatas molestias lĩgua di
cerent tranquille a conscĩa dolor ema
naret. vulnera enĩ clausa plus cruciãt
q2 cum putredo que intrinsecus feruet
eijcit̃ ad salutem dolor aperit̃. Plerũ-
q̃ nimis taciti dum quorundã mala
ꝯspiciunt ⁊ silentio linguã premunt.
quasi ꝯspectis vulneribꝫ vsum medica
minis subtrahũt ⁊ eo mortis autores
fiunt quo virus qđ poterant eijcere lo-
quendo noluerũt. Unõ ⁊ immoderatũ
silentiũ si culpa non esset ꝓpheta nõ di
xisset. Ue mihi. q2 quid ergo inter hec
nisi studiose lingua sub magni modera
minis libratione frenanda est. nõ insa
lubriter obliganda ne aut laxata in vi
tium defluat. aut restricta etiã ab vtili
tate torpescat. Hinc per quendã sapi-
entẽ dr. Sapiens tacebit vsq̃ ad tp̃s
vt nimiꝝ cũ vt oportunũ ꝯsiderat post
posita censura silentij loquendo q̃ con
gruunt in vsum sue vtilitatis impẽdit.
Hinc salo. ait. Tp̃s tacendi ⁊ tp̃s lo
quendi. Districte quippe vicissitudi-
nũ pensanda sunt tp̃a. ne autẽ cum re
strĩgi lingua debet p verba se inutiliter
soluat cũ loqui vtiliter possit. semetip
sum pigre restringat. Qđ bene p̃s ꝯsi
derans breui postulatõe ꝯplexus est di
cens. Pone dñe custodiam ori meo.
⁊ ostiũ circũstantie labijs meis. Osti
um namq̃ aperitur ⁊ claudit̃. Qui er
go ori suo nequaq̃ poni obstaculũ sed
ostium petijt. aperte docuit ꝙ ⁊ per di-
sciplinam retineri lingua debeat. ⁊ ex
necessitate laxari. quatenus os discre-
tum ⁊ ꝯgruo tp̃e vox aperiat. ⁊ rursũ
ꝯgruo tempe taciturnitas claudat.

D Sed notandũ ꝙ raro inuenĩ
tur aliquis q̃uis etiam perfectus qui
in verbis ociosis non excedat interdũ
Unde dicit̃ vnusquisq̃ culpas suas
lingue tegere meritis vite. ⁊ etiã pon
dere bonoꝝ operum premere immode
rata verboꝝ Unde gregorius. xxij. mo
ralium exponens illud Job dicentis
Manum meam posui super os meum.

sic dicit Usu sacri eloquij in manu opě ratio in ore locutio solet intelligi. manum ergo sup os ponere est v̄tute boni opis culpas tegere incaute locutionis quis enī inueniri potest qui q̄libet perfectus sit. de ocioso tn̄ sermone nō pec cet. sed sancti viri ante dei oculos student culpas lingue tegere meritis vite student pondere bonoꝝ operum premere immoderata v̄boꝝ Unde in sancta ecclesia manus supponit̄ dum in electis eius quotidie ociose locutionis vitium v̄tute bone actionis opit̄ Scriptum quippe est. Beati quorum remisse sunt iniquitates ꝛ quoꝝ tecta sunt peccata. Sed rursum cū scriptū sit. Oīa nuda ꝛ apta sunt oculis eius qūo tegi possunt que eius cui cuncta nuda sunt abscondi oculis nequaq̄ possunt. Sz q꞉ hoc qđ tegimus inferius ponimus atq̄ hoc vnde tegimur nimiꝝ supducimus vt qđ est subterpositū tegamus tegere pctā dicimus. que quasi subterponimus dū abdicamus eisdem atq̄ aliud superducimus dū bone actionis opus ad hoc post eligimus vt preferamus. Qui ergo priora mala deserit ꝛ bona posterius facit p̄ hoc qđ facit addit q꞉ transactam nequitiam tegit cui boni operis merita supducit. hec gre. Debet ergo quisq̄ religiosus amare silentium ꝛ raro loqui ꝛ cū loquit̄ pauca ꝛ rōnabilia ꝛ edificatoria v̄ba ꝛ de p̄ceptis dei tractantia loquat̄. Unde p̄ sapientem d꞉. Omnis narratio tua sit de p̄ceptis altissimi. magna aūt vtilitas est v̄tus silentij vna est. q꞉ adducit ꝯpunctionem. homo nāq̄ cū tacet cogitat vias suas ꝛ locum hꝫ cogitandi q̄ m̄ltiplex sit suus defectus. q̄ modicus p̄fectus ꝛ ex hoc surgit ꝯpūctio Unđ dr̄ psalmista. Obmutui ꝛ silui a bonis ꝛ dolor meus renouatus ē Alia vtilitas silentij q꞉ hoīem demonstrat esse celestem. nam qui est in mundo ꝛ mūdana non loquit̄ euidenter demonstrat se nō esse de mūdo qui enī de terra est de terra loquit̄ Nihil aūt tm̄ valet homi religioso ad ꝯseruandū silentium sicut fugere ꝯsortia hoīm ꝛ vitaꝫ ducere solitariā. ille enī homo qui iaꝫ leuauit se supra statū hoīm. non dꝫ habere consolatorē ꝛ collocutorē nisi solū deum ꝛ ïōo dꝫ esse solitarius ꝛ tacere. ex quo enī deū hꝫ pro socio nō dꝫ curare de humano ꝯsortio ꝑterea d꞉ in trentio. Sedebit solitarius ꝛ tacebit. q꞉ leuabit se super se. Sedebit inq̄ solitarius ꝯsortia hoīm fugiendo. ꝛ tacebit de celestibꝫ meditādo. ꝛ leuabit se supra se. celestem dulcedinē degustando. Sic igit̄ pater de silentio.

Filius

Post explanationē silentij ꝛ eius informatōem. que v̄tus nunc sequat̄ de hoc desidero edoceri.

Ca. .VIII. Pater. E

Scire debes fili q̄ꝑ de patientia ꝛ silentio v̄tus obedientie nascit̄ q꞉ veraciter patiētes ꝛ silentiū amantes ad queq̄ iussa superioꝝ sunt obediētes. F Primo aūt videndum est quid sit obīa. Obedientia est ꝑprie voluntatis subiectio arbitrio superioris ad licita ꝛ honesta Obedientia est exhibenda soli deo ꝑter se cuius serui sumus ꝑprie vel creature rationali vice dei angelo vel homini in his que deus requirit a nobis ꝛ que ad deū conducunt G Ratio aūt obīe triplex est. Una q̄ꝑ oīs creatura ita ordinata est a deo q̄ꝑ licet ip̄e omnibꝫ ꝛ singulis p̄esit ita vt ab ip̄o solo accipiant quid sunt. habent ꝛ possunt. tamen propinquiora sibi nō loco sed similitudine plenius accipiunt ab ipso quod inferioribus ꝛ sibi propinqui

oribꝫ influunt ⁊ illa iteꝝ suis inferiori bus vſqꝫ in infimū vt inferiora superi oribꝫ subdita sint. ⁊ superiora inferio ribꝫ p̄sint ⁊ ea regant. vt summa me dijs. ⁊ media p̄sint ymis. sic angeli supiores inferioribꝫ p̄sunt. Et de ho minibꝫ sublimioribꝫ similiter inferio ribꝫ paulus dicit. Omnis aīa potesta tibꝫ subdita sit Substantia em̄ diuina ita est eleuata ⁊ segregata ab omni cre ato ꝙ inferiora immediate motū eius sustinere non p̄nt nisi mediātibꝫ supe rioribus cū ipse tn̄ immotus oīa in se mouet ⁊ gubernet. ita vt nihil sit omni bus eo p̄sentius ⁊ nihil incompre hensibilius. Scd̄a ratio est. cum non omnibꝫ datū sit eē docibiles dei ne ig nari errent a via dei qua necē est eos peruenire ad celestēz gloriam. expedit vt sequantur doctrinā sanctoꝝ doctoꝝ sicut dat cecus manū ductori ne cadat ⁊ impinget vel erret. Tercia ratio. vt homo qui noluit deo subesse peccando ⁊ ita supbiendo gloriā dei perdidit. sa tisfaciat ei subijciendo se hoī ꝓpter deū ⁊ ita humilitatis meritum grām dei recuperet quā amisit. quanto autē ma ior ⁊ purior fuerit humiliatio ⁊ ꝓmp tior tanto plenior erit recupatio. Ma gnitudo vero humiliatōnis attendit̄ in difficultate operis iniūcti. puritas in simplicitate intētionis ꝓmptitudo in alacritate executionis ¶ Est eti am triplex obīa. necītatis. cupidita tis ⁊ caritatis. Necessitate obedit qui cogit̄ inuitus ⁊ libenter eēt liber si pos set vel auderet. Cupiditate obedit qui ꝓ mercede terrena vel ꝯmodo corpis vel ꝯsolatōe exteriori libenter facit q̄ꝺ iniungit̄. Obedientia vero caritatis ē q̄n ex caritate dei ⁊ ꝓpter diuinā remu nerationē obedit̄. Et notandū ꝙ obe dientia est genitrix omniū virtutū. per quam vita omniū fideliū bene ordina tur ⁊ regitur. De qua dicit ihero. Obe dientia est ordo quo oīm vita fideliuꝫ ordinat̄. genitrix omniū virtutū. cibꝫ omniū sanctoꝝ. virtus omniū viuenti um. hec ihero. Sine hac virtute nullū opus bonū potest placere deo. nec pote rit acceptū esse illi omne q̄ꝺ inquina tum fuerit ꝓpria voluntate. Vn̄ beatus bernar. Nec studiū bone actionis. nec ocium sancte ꝯtemplationis. nec lacri me penitentis extra obedientiā accep ta poterunt esse deo. Unde grāde ma lum est ꝓpria voluntas. qua fit vt bona tua bona tibi non sint. Nihil omnino q̄ꝺ ꝓpria voluntate inquinatū est gusta bit is qui pascit̄ inter lilia. Quid aūt sit ꝓpria voluntas dicit idē beatus ber. Propria voluntas est que non est ꝯmu nis cum deo ⁊ hominibꝫ sed nostra tm̄. q̄n q̄ꝺ volumus non ad honorē dei nec ad vtilitatem ꝓximi facimus. ſꝫ satis facere cupimus ꝓprijs motibꝫ animo rum. Quid em̄ odit deus aut quid pu nit preter ꝓpriam voluntatē. cesset pro pria voluntas ⁊ infernus non erit. hec dicit bernardus. Unde ab omni viro religioso cauenda est inobedientia. q2 hoc vitium ade perdidit padisum ⁊ in obedientibꝫ angelis tulit celuꝫ Teste beato augustino qui dicit. O q̄ꝫ enor me vitium est inobedientia. que ange lo perdidit celum. ade padisum. sauli regnum israhel. salomoni amorem dei ⁊ celū inobedientibꝫ. hec augustinus. Nec etiam christus dominus obedien tie amator dabit illis gratiam ⁊ copi am sui qui vitio inobedientie deserui unt. q2 ipse mori potius q̄ꝫ non obedi re voluit Unde beatus bernar. Non da bit inobedieti copiam sui tantus obīe amator. vt mori q̄ꝫ non obedire malue rit. Quis ergo nō erubescat obstiatus esse in ꝯsilio suo. quando ipsa suum sa pientia destruit. Vn̄ in euāgelio Luce

dicit̃ de saluatore Et subditus erat illis. hec beatus bern̄. Simus ergo obedientes prelatis nostris. si volumus vt dn̄s exaudiat p̃ces nostras. q̄ꝛ ꝑm dictū beati grego. Quantū obedimus prelatis ⁊ patribꝫ nostris. tāto obedit orōnibꝫ nostris deus. Quis ꝟo sit verus obediens Sciendū ꝙ ꝯdictiones veri obedientis declarat beatus bern̄. ita dicens Verus obediens mandatū non ꝓcrastinat. sed parat aures auditui. ligua͂ voci. pedes itineri. manus operi. ⁊ se totū intus colligit. vt mandatū peragat imꝑantis Nec attendit verus obediens. quale sit qđ p̃cipitur hoc solo ꝯtentus q̄ꝛ p̃cipitur. hec bern̄. Ubi tñ aduertendū ꝙ modus obedientie sic est tenendus. vt etiā bonis p̄latis nō ꝯsentiamus in malo nec malis p̄latis resistamus in bono. vñ beatus aug. Sic modus obi̅e tenendus est vt in malo non ꝯsentias bonis. nec malis in bono ꝯtradicas. hec aug. I

Et sciendū ꝙ virtus obi̅e tanta est. ꝙ ꝟtutes alias menti inserit. ⁊ insertas custodit. que etiā victimis preponitur Quia ꝑ obi̅am ꝓpria voluntas mactatur nam dū aliene voci humiliter subdimur nosipsos in corde superamus. De hoc beatus grego. xxxv. moral. exponens illud dictū Et dederūt ei vnusquisqꝫ ouem vnam ⁊ inaurē vnam sic ait. Quid per ouem nisi innocentia. Quid per inaurem nisi obedientia designatur Sed q̄ꝛ ad ostendendaꝫ ꝟtutē obedientie occasio optima se prebuit. libet paulo vigilātius soliciciusqꝫ discernere ⁊ quanti sit meriti demonstrare. Sola nāqꝫ obediētia est. oue ꝟtus ceteras mente inserit insertasqꝫ custodit. Unde ⁊ primus homo preceptuꝫ quod ꝟuaret accepit. cui si se vellet subdere. ad eternam beatitudinem sine labore perueniret Hinc samuel ait. Melior est obedientia q̄ꝫ victime ⁊ auscultare magis q̄ꝫ offerre adipem arietum qm̄ quasi peccatū ariolādi est repugnare ⁊ quasi scelus ydolatrie nolle acquiescere. Obedientia quippe victimis iure preponit̃. q̄ꝛ per victimas aliena caro religat̃. tanto igit̃ quisqꝫ deum citius placat. quanto ante oculos eius repressa arbitrij sui sup̄bia gladio precipientis se ı͂molat. quo ꝯtra auriolādi peccatum inobedientia dicit̃ vt quāta sit virtus obedientie ostendat̃. Si enī quasi peccatum est ariolandi repugnare ⁊ quasi scelus idolatrie nolle acquiescere. sola est obedientia que fidei meritum possidet sine qua quisqꝫ infidelis ꝯuincit̃. etiam si fidelis esse videatur. Hinc ꝑ salomonē in ostensione obedientie dicitur. Vir quippe obediens victorias loquit̃. quoniam dū aliene voci humiliter subdimur nosipsos in corde superamus. K

Scienduꝫ ꝟo est nunq̄ꝫ per obedientiā malum fieri debet. aliquando autem debet per obedientiam bonum quod agitur intermitti. neqꝫ enim in paradiso mala arbor. quoniam deus hominem contingere interdixit sed vt melius per obedientie meritum homo bene conditus cresceret. dignum fuerat vt hunc etiam a bono prohiberet. hec gregorius. Notandum ꝙ obedientia si de suo aliquid habeat nulla est. aliquādo autem si de suo aliquid non habeat minima est. Nam cum huius mundi ꝓspera p̃cipiunt̃. si ad hec ꝓprio desiderio mens anhelat a ꝟtute obi̅e se alleuat. Rursus cum despectus mūdi ⁊ cetera que sunt ꝯtraria p̃cipiunt̃ nisi hec animus ex semetipso appetat obedientie sibi merituꝫ minuit q̄ꝛ ad ea que despecta sunt inuitus obedit Unde moderno tempore raro aliquis verus obediens reperitur. Nam cū prospera ⁊ illa

que sunt p̱ ꝯmodo carnis iniungunt
libenti animo. talis obediētia nō solū
suscipit sed etiam desideratur ⁊ queri
tur. Cuȝ vero despecta ⁊ ea que sunt la
boriosa precipiūtur. tali p̄cepto aut re
sistitur vel inuite inobeditur. vel si obe-
ditur. hoc ip̄ȝ cum murmure fit ⁊ tur-
bulento corde. Ista tangit beatus gre.
xxxv. mo. sic dicens Quia nōnūq̄ꝫ no
bis huius mundi prospera. nōnūq̄ꝫ iu
bētur aduersa. sciēdū summope est ꝙ
obediētia aliquando si de suo aliquid
habet nulla ē. aliqn̄ aūt si de suo aliq̄d
nō habeat mīnia. Nam cū huius mun
di successus p̄cipit cū loc⁹ superior is
quia ad p̱cipiēda hec obedit obediētie
sibi virtutem euacuat. si adhuc etiam
ex ꝓprio desiderio anhelat. neq̄ꝫ em̄ se
sub obediētia dirigit. qui ad p̱cipien-
da huius vite ꝓspera ambitōis seruit
Rursum cū mundi despectus p̄cipit.
cum probra adipisci ⁊ ꝯtumelie iuben
tur nisi hec ex semetipso animus appe-
tat obedientie sibi meritum minuit
q̄ȝ ad ea que in hac vita despecta sunt
inuitus nolensq̄ꝫ descendit. ad detrim̄
tum quippe obediētia ducit. cū mentē
ad suscipiēda probra huius seculi neq̄
q̄ꝫ aliqua ex p̱te vita sua tota omittat.
Debet ḡ obediētia in aduersis ex suo
aliquid habere ⁊ rursū in ꝓspeȓis ex
suo aliq̄d omnino nō habere. q̄ten⁹ et
in aduersis tanto sit gloriosior. quan-
to diuino ordini etiā ex desideriis iun
gitur. ⁊ in prosperis tanto sit melior.
quanto a p̄senti. ip̄a quā diuinitus ac
cipit gloria funditus mente sep̱atur.
Sed huius virtutis pondus melius o
stendimus si celestis patrie duoꝝ ciui
uȝ facta memorem⁹. Moyses nāq̄ꝫ cū
ī deserto oues pasceret. a dn̄o p̱ āgelū
in igne loquēte vocatus est. vt eripiē-
do oīm israhelitarū multitudini p̄essȝ
Sed q̄ȝ apud se mente humili extitit
oblatam ꝓtinus tāti regiminis glori
am expauit. moxq̄ꝫ ad infirmitatis pa
trociniū recurrit dicens. Obsecro do
mine nō sum eloquēs ab heri nudius
tercius ex quo cepisti loqui ad seruum
tuū ⁊ se postposito aliū deposcit dicēs
Mitte quem missurus es. Ecce cum
auctore mundi loquit. ⁊ ne tanti regi
minis potestatem suscipiat elinguem
se esse causatur. Paulus quoq̄ꝫ diuini
tus fuerat vt ierosolimā ascendere de
buisset āmonitus. sicut ad Galathas
dicit. Deinde post annos. xiiii. iteruȝ
ascēdi ierosolimā. Et ab agabo ꝓphe
ta. Cum ꝯgnouisset multū se p̱pessu-
rum ꝓ nomine dn̄i. respondit dicens
Ego nō solum alligari sed etiaȝ mori
in ierusalem paratus sum ꝓ nomine
ihesu Neq̄ꝫ em̄ preciosioreȝ animaȝ fa
cio meam q̄ꝫ me. Perceptōe ergo re-
uelatōis iherosolimā pergens. aduer
sa ꝯgnoscit ⁊ tamen hec libenter acci
piens appetit. audit que timeat. sed ad
huc ardentius anhelat. Moyses itaq̄ꝫ
ad ꝓspera de suo nihil habet q̄ȝ preci-
b⁹ renitit ne israhelitico populo p̄fera
tur. Paul⁹ aduersa ex suo voto ducit.
quia maloꝝ īminētium ꝯgnitōȝ p̱ci-
pit. sed deuotionem spiritus etiā ad a
criora feruescit. ille presentis potesta-
tis gloriam deo voluit iubente declina
re. iste deo aspera ⁊ dura disponente se
studuit ad grauiora preparare. Prete
reunte ergo vtroq̄ꝫ durum incōfracta
virtute. instruamur vt si obediētie pal
mam apprehendere nitimur. ꝓsperis
huius seculi ex sola iussione. aduersis
autem ex deuotione militemus. Notā
dum vero hoc loco ꝙ cum inaure eius
ouis offertur. quia nimirum innoci-
uis mētibꝫ semper obediētia iūgitur.
domino attestante qui ait. Oues mee
vocem meam audiunt. Beato igitur
Job nemo inaurem sine oue. ouē sine

inaure obtulit quia profecto redemptori nostro nō obedit. qui innocens nō est. et innocens nō est qui ei obediri cōtemnit. et obediētia nō seruili metu sed caritatis affectu est. quia caritas virtutes omnes quasi optimū aurum cetera metalla transcendit. hec Greg. Ex his igitur dictis colligere possumus quod neque valet aliquis virtutē obediētie perfecte adimplere. nisi prius studeat prospera mundi despicere. et aduersa queque paciēter tolerare. Unde Richardus de sancto victore. Duo solent perfectōs obedientie ppedire. id est ne cogamur vel amata deserere. vel aspera tolerare sed si semel amore abstinētie animus vel pacientie pfecte incaluerit. prinus ad omnem obediētiā absque vlla ɔtradictōe se subdit. Qui enī tam aduersa ppeti quam in psperis nō delectari apud semetipsū statuit. que diffi cultas eius obediētiā vlterius minuere potuerit. Hec richardus. Sic igitur patet de virtute obediētie. Filius

Habita iam informatōe de obediētia que virtus sequatur hanc de hoc cupio edoceri.

Capitulum. IX Pater

De Paupertate.

Scire debes quod de obediencia oritur contemptus diuiciarū siue paupertas. quia qui frāgit voluntatem ppriā humiliter superioribus obediēdo promptior erit ad cōtemptū rerū transeuncium paupertatem amando. Paupertas aūt secundum dictum Johannis Abbatis montis sinai est sollicitudinū depositio. cure vite preter euntis priuatio. itinerario sine impedimento. fundamentū pacis. mundicie semita. et qui gustant superna faciliter inferiora contempnunt. quod vero illa nō gustant et in possessionibus exultāt. hec Johannes abbas. Et notandum quod paupertatis virtus ad perfectionis integritatē in tātū est necessaria vt nullus omnino sine ea possit esse perfectus. teste domino qui dicit. Si vis pfectus esse vade et vende omnia que habes. et da pauperibus. cū enī summa euangelice pfectōis consistat in excellētia paupertatis. quō se credit apprehendisse pfectōis apicem. qui nōdum particeps factus est euangelice paupertatis. ait nāque Hugo de sancto victore. Quicquid pfectōis est in religiosis. inueniri non pōt. nec tñ inuenitur pfectōis integritas. nisi diligatur paupertas. Sunt duo que quemlibet religiosum mouere debent ad paupertatis amorem. primum diuinū exemplū quod est irreprehensibile. Secundū est diuinū promissum quod est inenarrabile. primo mouere debet ad amorem paupertatis exemplū dñi nostri ihesu cristi. ipse enī paup fuit nascendo. pauper ɔuersando. paup moriendo. De cuius paupertate dīt Apostolus. Scitis gratiam domini nostri ihesu cristi. qui cum diues esset pro nobis egenus fact⁹ est. vt eius inopia diuites essemus. quod autem dedit nobis exempla paupertatis et terrena ɔtemnēdi. Dicit beatus Augustin⁹. Omnia terrena ɔtēpsit deus homo vt ab omnibus hominibus ɔtemnēda demōstraret. et omnia aduersa sustinuit vt sustinēda doceret. vt nec in illis quereretur felicitas. nec in istis timeretur aduersitas. Beatus etiā Ber. de cristi pauptate sic dicit. Uide pauperem cristum natum sine hospicio. iacentem inter bouem et asinum in presepio. inuolutum in vili panniculo. fugientem in egiptum. sedentem in asino. pendentē nudum in patibulo. quam magna abusio est et nimis magna vt diues esse velit vermiculus vilis pter quem deus maie

statis ⁊ dñs sabaoth pauper voluit fie
ri. hec ber. Secundū qđ ad amorē pau
pertatis nos mouere debet est diuinū
promissū qđ est inestimabile. quis eī
potest digne exprimere verbis. corde
concipere. manu scribere illā celestē
gloriā. quā deus pauperibꝫ ⁊ mundi
cōtemptoribꝫ se daturꝫ ꝓmisit. ipi enī
ꝓpter paupertatem voluntariā merebū-
tur glorie ꝯditoris assistere ⁊ intrare
in potentias dñi. ī illa eterna taberna
cula. in illas lucidissimas mansiōes.
vicȝ regni celestis. Unde ipe dñs ait.
Beati pauperes spiritu. qm̄ ipoꝝ est
regnū celoꝝ. Dicit ⁊ hoc beatus bern.
Ditior est cristi paupertas cūctis opi
bus cunctisqꝫ thesauris. quid hoc pre
ciosius inuenitur qua nimirū regnum
celoꝝ emit ⁊ diuina gratia acquiritur
Uis obtinere celum paupertatē āple
ctere ⁊ tuum erit. Non aūt paupertas
virtus reputatur sȝ paupertatis amor
Beatus etiam Ambro. de hoc sic dicit
Qui ꝯtempserit secularia ipe merebi
tur eterna. nec pōt quisqꝫ meritū reg-
ni celestis adipisci qui mundi cupidi-
tate possessus. emergendi nō hȝ facul
tatem. Et ꝓm beatum Augu. Qui ter-
rena diligēti cura custodit. celestis pa
trie ꝑhennem thesauꝝ amittit. quem
thesaurū nullꝰ hominū habere potest
nisi qui pauperibꝫ solatia prebet. aut
per seipȝ pauper est. hec Augu. Unde
qui desiderat possidere vitam eternā
dimittat tpalia ⁊ caduca. naȝ qui dili
git creaturā offendit creatorē. ⁊ amit
tit eum qui creauit omnia. nemo eniȝ
potest in hoc seculo gaudere. simul ⁊ ī
domino. vñ beatus Augu. Non amāt
illi cristum. qui aliquid plus amāt qꝫ
cristū. Unde dñs. Qui diligit patrē
aut matrē plus qꝫ me. non est me dig
nus. Si vis ergo tenere qđ non ha-
bes. ⁊ dimitte qđ habes vt amor cristi
sit in corde tuo. Ecce petis a deo ⁊ di-
cis domine da mihi. quid tibi dabit.
qui aliunde manus tuas videt occupa
tas. Ecce dominus vult dare que sua
sunt. ⁊ nō habet vbi ponat. Dimitte ḡ
quod tenes ⁊ accipies quod queris.
dimitte temporalia ⁊ caduca ⁊ accipi
es eternam ⁊ ꝑpetuam vitam. auarus
enī amat aurū plꝰ qꝫ animā suā. tu cri-
stiane ama cristum plus qꝫ animā tuā
ille feruet in amore auri. tu ferue in a-
more cristi. Impius dū diligit creatu
rā offendit creatorē. ⁊ amittit eū qui
creauit omnia ex nihilo Nemo pōt in
seculo gaudere ⁊ in domino. qñ enim
gaudet in domino nō gaudet in secu-
lo. extra vincat gaudiū in dño donec
finiatur gaudium in seculo. gaudiū in
dño sp augeat. gaudiū in seculo sem-
per minuat. donec finiatur. non iō ista
dicantur quoniam cum sumus in hoc
seculo gaudere nō debemus sed etiam
in hoc seculo constituti iaȝ in domino
gaudeamus. hec Augu. ❧ Ex no
tandūqꝫ paupertas ⁊ abdicatio ꝓprieta
tis maxime pertinet ad religiosos. nā
cum mundo renunciant. ipsum deum
suam ꝓprietatem esse constituunt. vt
ipsi illius ꝓprietas ꝯsequērer effician
tur Unde monachus debȝ abicere nū
mum vt possit in corde suo recondere
cristum. nō solum aurē debet esse paup
habitu nihil ꝓprietatis habendo. sed
etiā affectu nihil hoꝝ que in mūdo sūt
cōcupiscendo. Cedat terrena pecunia
vbi celestis thesaurus admittit. vacet
domus cordis a cupiditate vt celesti-
bus bonis valeat adimplere. tales se
religiosi p obseruātiā paupertatis ⁊ cō
tēptū mūdi exhibere studeāt. vt pars ⁊
porcio illoꝝ possit esse cristus. De hoc
beatus Iheronimus. Tales se debent
exhibere monachi vl clerici vt posside
ant dñm. ⁊ ipi a dño possideāt. Qui

enim possidet dominum et cum propheta dicit. Pars mea dñs nihil extra dominum habere potest. quod si quippiam aliud habuerit pter dominum pars eius nõ erit dominus. verbi gratia si aurũ vel argentũ si possessiones si variam sup pellectilem cũ istis ps dñs esse dedignatur. Dicit hoc etiã petrus damiani. Qui ad ea que reliquit terrena quelibet congregando reuertit. sicut alienus est a seculo quod decreuit excutere. ita etiam regno dei vltra aptus nõ est qd ĩ dubitãter acceptũ voluit possidere. cũ enim mundo renũciauim9. ꝓprietatẽ nostram deum esse cõstituimus. et nos illius ꝓprietas cõsequẽter effecti sumus vt ille eẽt porcio et nos peculiaris here ditas sua. Dicimus enim porcio mea domine. Et ille nobis. Opus manuum mearum tu es hereditas mea israhel. Si ergo porcio nostra ipẽ omnipotẽs deus esse dignat quid rogo diuiciarũ genus quippiã valebit acquirere. qd super hunc singularẽ thesaurum merito debeat cumulare. Thesaurus nãq3 ille huiusmodi. vt si solus sit omnes ĩ illo diuicie valeant veraciter possideri. in pectore nãq3 ihesu omnes thesauri sapientie et scientie sunt absconditi. Si vero alienas ac peregrinas diuicias super hunc is q potit cõstipare voluerit illico vilis et ignobilis copie dedignatur omnino cõsorciũ et ĩdigni cõtubernalis ĩpaciẽs dũ retineri putat amittit. atq3 hoc mõ exfrustrati auolat manibus possessoris nemo enim põt deo seruire et mãmõe. q ꝓpter O monache vis ĩ tuo loculo recõdere cristũ. excute pri9 nũmũ. neq3 enim in vno receptaculo cõgrue sociãt. nã si vtrumq3 simul ĩcluseris. alterum sine altero vacuus possessor inuenies. Quanto quippe in egenis mũdi lucris copiosior fueris. tãto a veris diuicijs erũpniosius inanescis Numus si est. in aliena ꝓprius iura cedat vt vacuam tui pectoris archam cristus ĩueniat magnus nãq3 hospes ĩ diuersoriũ tui querit angusta descẽdere. atq3 idcirco solus vult et sine consortibus habitare Quem enim celi terreq3 non valet vastitas capere. quo pacto ĩ exiguo tui cordis ãgulo miteris illi peregrinos ad cohabitãdũ socios adhibere. Cedat terrena pecunia. vbi celestis thesaurus admittitur. vacet exedra cordis q celesti mercimonio possit impleri. Pudeat ergo te o miles cristi pitura ĩ hoc seculo facultate ditescere. ne in futuro cogaris nudus et inops mendicare. Hec petrus damiani. Pauci ergo sũt tales qui ita renũciant seculo vt cristũ possint possidere. oportet nãq3 valde alienũ illũ esse a peccato et a mundi cupiditatib9 ac ceteris vicijs. cuius porcio debet esse cristus. vnde dicit beatus Ambrosius. Quã rarus in terris qui possit dicere porcio mea dñe. qui alienus a vicijs. qui segregatus a labe peccati. qui nihil habeat commune cu3 seculo. qui nihil sibi mundi vendicet. q nõ sit corporaliũ possessor cupiditatu3 quem nõ inflammat libido. nõ stimulat auaricia. nõ etia3 luxuria decoloret nõ sternat ambitõ. nõ maceret ĩuidia nõ negociorum seculariũ aliqua cura sollicitet. hec Ambro. Qui vult deum possidere renũciet vicijs et mundo vt sit deus eius porcio ac possessio. et talẽ se exhibeat p vite sanctimonia3. vt deus delectãtur habitare in eo q2 nemo potest possidere deũ nisi ipẽ prius possideatur a dño. De hoc dicit bea. Aug Ille quem possidendi delectat ambitio. deum qui possidet omnia que creauit. expedita mẽte possideat. et in eo habebit qdcũq3 habere sancte desiderat. Sed q2 nemo possidet deũ nisi q possidetur a deo sit ipẽ primit9 posses

sio dei ⁊ efficiat ei deus possessio ⁊ porcio. Et quid pot esse felicius eo cui efficitur suus conditor census. ⁊ hereditas esse dignatur ipa diuinitas. Deinde qui vltra querit cui omnia suus conditor sit. aut qd ei sufficit. cui ipe nō sufficit Hunc possidebat ⁊ ab eo possidebat ille qui dicebat in spiritu porcio mea dñe Et dñs pars hereditatis mee ⁊ calicis mei Sz ⁊ ipe cū dicit filij leui nō habebūt ptem inter fratres suos. ego dñs porcio eoꝶ. ibi satis ostendit ꝙ hi qui terrenas hereditates contempserūt porcionez domini mereantur specialiter possidere. cuius ditati muneribus omnia que pclara habētur in hoc mūdo fastidiunt ⁊ ipz possidere ⁊ ab ipo possideri. eo solo pfrui atqꝫ illa adhibere inseparabiliter concupiscūt. Vñ datur intelligi. ꝙ qui bona tpalia ⁊ seculi gaudia peritura sectatur. ac diligit. que ⁊ quanta sit diuine dulcedinis multitudo nō didicit. Ergo q̄ vult deum possidere. renunciet mundo. vt sit deus eius possessio. Propterea enim voluit cultores suos deus omnibꝫ renūciare. ppter que diligitur mundus. vt exclusa mūdi cupiditate. diuina i eiꝰ caritas possit augeri ꝰ pficere. hec Au.

¶ Oportet ergo illū hominē amorem reꝶ tpaliuz vincere. qui in deo desiderat delectari. q2 quanto quis validius p affectum inordinatū inclinantur ad ïfima. tanto magis frigescit ad summa. Affirmat hoc beatus gre. xviij mo. sic dicēs. Qui terrenaꝶ reꝶ amore vincit in deo nullatenus delectatur Esse sine delectatōe anima nō pōt. naz aut in infimis delectatur aut in sūmis et quanto altiora studeo exercet ad sūma tanto maiori fastidio torpescit ad infima. quantoqꝫ acriori cura inardescit ad ïfima. tanto tepore dānabili frigescit a summis. vtraqꝫ eñ simul ⁊ equaliter amari nō possunt. hec grego. Vt ergo amor diuinus robustius ī cor de accendatur. necesse est vt omnia terrena p contemptum a mente excludātur vñ bea. Augustinus. tunc diuini amoris in vnum collecta incendia felicius roborātur si vno solo adamoto. cetera omnia cōtemptui habita excludātur.

¶ Notandū etiā ꝙ pspera huius mundi sunt timenda nā successus reꝶ tpaliuz est eterne dānatōis indicium q2 difficile est vt p̄sentibꝫ quis ⁊ futuris pfruatur bonis. vt dicit bea. greg. Successus iste tpaliū est eterne dānatōis indiciū. Boni aūt p aspera veniūt ad patriam. Et bea. Jheronimus. Difficile est ymo impossibile. vt p̄sentibꝫ quis ⁊ futuris pfruatur bonis. vt de delicijs transeat ad dlicias vt illic ventrem illic mentē impleat. vt in vtroqꝫ seculo sit primus ⁊ in vtroqꝫ appareat gloriosus. hec Jheronimus. Vñ cuz deest substantia corporalis. nō est dolēdum sed magis gaudendum. q2 tanto liberius ad celestē patriā puenimus quanto minus reꝶ transeunciū pondere grauamur. vñ bea. gre. Cū deest substātia terrena. de qua eterno iudici racionē ponamꝰ. liberius ad patriā tendimus. q2 quasi in via pondere caremus. hec gre. Si quis igit vult seq̄ vestigia cristi. vendat substātiā terrenaz si quā habet ⁊ nudus nudū seq̄tur cristum Ad hoc hortatur bea. heronimus sic dicens. Si habes substantiam vade ⁊ vende ⁊ da pauperibꝫ si nō habes graui onere liberatus es ⁊ nudū cristū nudus sequere durum grande difficile. sed magna sunt premia hec Jhero. Qui etiā vult ⁊ vincere temptamēta maligni spiritus diligat pauptatē vt expeditus ab omni onere ⁊ impedimēto faciliꝰ possit supare tēptatōnē. De quo dicit beatus gre. Nudi cuz nudo

nos luctari oportet. nam si vestitus qui libet cũ nudo luctatur. ad terrã deicif. q2 habet vnde teneaf. quid autez sunt terrena oĩa. nisi qdam corpis vestimẽta. Qui ergo ↄtra alterũ ad certamen ꝑperat vestimenta abiciat ne succũbat Beatus est ergo ẜm dictum beati berñ. Qui post illa nõ abiit que possessa onerant. amata inquinant. amissa cruciãt quia dum transeũtia appetunt desideriorũ suorum se pondere affligunt. Sancti aũt qui tpalia non amant. nulla põdera desideriorũ terrenorum tolerant De hoc beatus grego. vj. moꝛ. sup illḋ verbum. homo ad laborez nascitur sic dicens. In hac itaqꝫ vita homo ad laborem nascif. q2 carnalis quisqꝫ dum transeuntia appetit. desideriorũ suorũ se põdere affligit. grauis quippe labor est. hanc ipsam pñtis vite gloriaz que rere. quesitam qñqꝫ pcipere. ꝛ pceptã circũspectione custodire. Grauius labor est cũ hoc magna fatigatiõe apprehendere. qḋ is qui apprehenderit. nouerit diu stare nõ posse. Sancti aũt viri qui transeuntia nõ amant. non solum nulla tpalium desideriorũ pondera tolerant. sed ꝛ si qua aduersa ↄsurgunt. ĩ ipsis suis pressuris ꝛ languoribꝫ non laborant. Quid enĩ flagellis durius. et tamen de flagellatis aplis scriptum est ibant gaudentes ꝛc. Quid ergo eorũ mentibus labor est. quibꝫ ꝛ pena verberũ labor non est. Homo ergo ad laborem nascif. q2 ille huius mundi veraciter mala sentit. qui eius bona inhianter appetit. nam cuius mens ad alta suspendif. sub ipso est quicqd exteriꝰ ↄtra ipsam mouetur. hec grego. Unde magna est securitas mentis nihil ↄcupiscentie habere rei secularis. q2 si ad terrena adipiscẽda cor anhelat. tranqllum esse nullatenus potest. Qḋ tãgit beatus. Gregorius. xxij moralium sic dicens Magna est securitas cordis nihil ↄcupiscentie habere rei secularis. nam si ad terrena adipiscenda cor inhyat tranquillũ esse nullatenus potest quia aut nõ habita ↄcupiscit vt habeat aut adepta metuit ne amittat. vt dum in aduersis sperat prospera. in prosperis formidat aduersa huc illucqꝫ quasi in quibusdam fluctibꝫ voluitur ac ꝑ modos varios rerũ alternantiũ mutabilitas versatur. Si vero simul in appeticione superne patrie forti stabilitate animus figitur. minus rez tpaliũ perturbatõe vexatur. a cunctis quippe externis motibꝫ eãdem intentõnem suã quasi quendam secretissimuz secessuz petit. ibiqꝫ incõmutabili inherẽs ꝛ mutabilia cuncta transcẽdens ipa trãquillitate qetis sue in mũdo extra mũdum est. Excedit profecto yma omia intẽtõe summorꝫ in cunctis rebꝫ. quas nõ appetit. libertate quadaz supesse se sentit. nec tempestates rerũ tpaliuz intus sustinet. quas intueẛ foras. q2 terrena omnia que concupita mente opprimere poterant. despecta subiacent. Uñ ꝑ ꝓheram dicif. Statue tibi speculum vt dum quisqꝫ speculatur sũma supemineãt infima. hinc eciaz Abbacuc. dicit. Super custodiam meaz stabo. Stat quippe sup custodiã suaz q ꝑ solerciaz discipline terrenis desiderijs nõ succumbit. sed supeminet vt dum semper stantem appetit eternitatẽ ĩfra fit ei omne qḋ transit hec greg. Talis namqꝫ qui terrenis rebꝫ ꝑ amorem nõ subiacet cum subtrahũtur aut amittũtur nõ dolet. qui vo eas diligit cuz ablate fuerint gemit. vñ bea. greg. Sine dolore amittitur quicquid sine amore possidetur. Que vero ardenter diligimus. habita. grauiter suspiramus ablata. nam quãto magis terrena quis diligit. tanto priuari vehemencius ꝑ

timescit ꝛ quāto mens in aspectu cele stiuꝫ fortius figit̄. tanto minus rerum tpalium ꝑturbatiōe vexatur. Dicit eti am de hoc prosꝑ. Boni tpalis amissio fit iusti exercitiū. ꝛ iniusti supplicium. qꝛ ꝛ iustus celestium desiderio captus omnia tpalia siue habeat siue amittat: omnino nō sentit. ꝛ iniquus qđ cuꝫ de lectatiōe habuit sine dolore nō perdit. O facinus inauditum suaui iugo xp̄i ꝯtempto ferreū cupiditatis imperiuꝫ voluntaria mentiū indignatiōe suscipi mus. ꝛ abiecto dn̄i nostri leui onere. qđ subiectos nō onerat. sed honorat. ñ deprimit omino sed subleuat. plumbe um pondus ceruicib nostris aggrega mus. quod citius deponi pt q̄ ferri qꝛ ipsa cupiditas ꝯtemni pōt. facilius q̄ expleri. hec prosper Cauenda est ergo ꝯcupiscentia diuitiarū qꝛ diuitie pos sessores suos non faciant sed magis ir ritant ꝛ cruciant. Unđ dicit valerius diuitie nō faciant sed magis irritant possidentē. Et damasus nulli est dubi um. q̄n maior fit cruciatus auari oīa possidētis q̄ paupis penitus nihil ha bentis. De eadem pauptate etiam di cit seneca. Honesta res est ꝛ leta pauꝑ tas. qui cū paupie bene ꝯuenit. diues ē Non qui parū habet sed qui multa cu pit pauꝑ est. Que sunt maxime diui tie. nō desiderare diuitias. Quis plu rimū habet. is qui minimū cupit. Que maxima egestas. auaritia. pecunie im pare oportet nō seruire. Utendū est di uitijs nō abutendū. Fortior est qui cu piditatē vincit q̄ qui hostem subijcit. Est eñ difficillimum seipsum vincere pecunia nō faciat auariciā sed irritat. īdō semꝑ indiget pecunia. mihi crede nō potes esse diues ꝛ felix. Scire vti pauptate maxima felicitas est. Mul tū est nō corrūpi diuitiarū ꝯtubernio. Magnus est ille. qui in diuitijs pauꝑ est Nemo alius est deo magis dignus q̄ qui opes cōtēpsit hec Seneca. In felix ergo est qui inheret diuicijs ꝛ re bus transitorijs que diu cū homine ꝑ manere nō possunt. nam fallaces sunt ꝛ se diligentes decipiūt. vñ bea. greg. Fallaces diuicie sunt. q̄ nobiscū diu permanere nō possunt fallaces sunt. q̄ mentis nostre iopiā nō expellūt. So le autem diuicie sunt. que nos diuites virtutib faciūt Si fratres carissimi diuites esse cupitis. veras diuicias a mate hec greg. R Uere autē di uicie sunt sancte ṽtutes. que homineꝫ in ꝯscīa diuiteꝫ faciunt. De talib di uicijs dicit beatus aug. Bona consciē tia. iusticia. misericordia. castitas ꝛ so brietas. qui talib reb plenus est. di ues erit. etiaꝫ si de naufragio nudus exierit. hec aug. Et beatus Bernardus Filij Adam. genus auarū ꝛ ambitiosū audite. q̄d vobis cuꝫ terrenis diuicijs et gloria tēpali que nec vere nec vestre sunt. Uere diuicie nō opes sunt ſꝫ vir tutes. quas secum portat conscīa. vt ī perpetuum diues fiat. hec Ber. Tales igitur diuicie nobis desiderande sunt que animam ornant. id est ṽtutes sunt quib nemo habūdare potest nisi pri renunciet carnalibus diuicijs De hoc dicit Prosper. ille nobis ābiēde sunt diuicie. que nos ornare possint. vt sūt diuitie virtutū. patrimonium eñ cor dis diuicie sunt incorruptibiles mor quib non habundant nisi qui carnali bus diuicijs ex corde renunciāt. hec ꝓ sper. He sunt diuicie videlicet ṽtutes quas debet vnusquisq̄ cū diligenti stu dio ꝯquirere qꝛ ſm dictum beati Ber. Nulla paupertas ꝑniciosior est q̄ pe nuria virtutum. vñ valde cauenda est auaricia. que homines agitat ꝛ nulluꝫ quietum esse ꝑmittit. qꝛ nō habentes diuicias cupiditate torquentur. possi

dentes vero eas sollicitudine cruciãt.
Idcirco amãde ⁊ requirẽde sunt vir/
tutes. qui se possidentes beatos effici
unt Vñ maximus. Cũctos quippe ho
mines. quos agitat auaricia. nullũ de
his quietũ esse ꝑmittit. Hi em̃ qui ni
hil habent cupiditate torquent. illi q̃
diuicias possidẽt. sollicitudĩe cruciãt
Quid igit̃ fratres putatis habere auri
diuicias. Ego dixeri maiores esse di
uicias. nõ hr̃e aurũ. Preciosior enim
mens est. que aurꝫ despicit ꝙ que aurꝫ
requirit. Maiores plane sunt diuicie
nõ habere aurꝫ. sed aurꝫ hñtibꝰ emine/
re. Qui em̃ ꝓpriis habũdat bonis secu
li thesauros nõ requirit. Bona em̃ pro
pria. honestas. sobrietas. misericor/
dia. castitas. que bona om̃ia auro sunt
magis ꝑciosa. quibꝰ argẽti vasa com/
parari nõ possunt. Honestas vero non
emit̃ sed acquirit̃ qꝛ nõ ꝯstat ꝑcio sꝫ
virtute. hec Maximus. Vñ diues in
cõsciã securius quiescit ĩ terra ꝙ di
ues in purpura teste beato Aug. S
Notãdũ ꝙ triplx ẽ abrenũciatõ quã
describit hugo. de sancto victo. Expo/
nens illud. Exi de terra tua et de cog/
natõe tua ⁊ de domo patris tui ⁊c̃. sic
dr̃ De terra nostra eximꝰ qñ ea q̃ foris
possident̃ terrena bona dereliquimꝰ.
De ꝯgnatõe nostra eximꝰ qñ viciis q̃
in nobis ⁊ ex nobis nata sunt renũcia
mus. De domo patris nostri eximus
qñ mundũ omnez ⁊ ea que in mundo
sunt. ꝓrsus a cogitatõe nostra seq̃stra
mus. ⁊ omnẽ anĩ intẽtõz ĩ sola eter/
na defigimus. hec Hugo. hec autez tri
plex abrenũtiatio specialiter ꝑtinz ad
monachos ⁊ ad religiosas ꝑsonas. in
qua virtute tenẽt̃ se exercere ⁊ cũ om̃i
studio ꝓut valẽt et dominꝰ donauerit
adimplere. vñd pafuncius abbas in
collatione sua sic dicit. De abrenũtia
cionibus differẽtiũ ꝯdiciones tres eẽ

et patrũ traditio. ⁊ sanctarꝫ scriptura
ruz demõstrat auctoritas. quas vnũ
quẽꝗ nostrũ om̃i studio oportz adim
plere. Pria est. q̃ corꝑalr̃ vniuersas
diuicias mũdi facl'tatesꝗ ꝯtẽnimus
Secũda qua mores et vicia affectusꝗ
pristinos animi carnisꝗ respuimus.
Tercia qua mẽtem nostrã de ꝑsentibꝰ
vniuersis ⁊ visibilibus euocãtes futura
tm̃mõ ꝯtẽplamur. ⁊ que sunt inuisibi
lia ꝯcupiscimꝰ Que tria vt sil' ꝑficiãt̃
ec̃ Abrahe legimus dñm ꝑcepisse cũ
dr̃ ad eũ Exi de terra tua ⁊ d ꝯgnatõe
tua ⁊ d domo patris tui Primũ dixit
d terra hoc ẽ de facl'tatibꝰ mũdi huiꝰ
opibꝰꝗ terreĩs. Scd̃o de ꝯgnatõe tua
id est conuersatiõe tua ⁊ moribus vi
ciisꝗ priouibꝰ. que nobis a nostra na/
tiuitate coherentia velut affinitate q̃/
daz ⁊ ꝯsanguinitate cognati sunt Ter
cio de domo patris tui. id est omni me
moria huius mũdi. que oculorꝫ occur/
rit obtutibꝰ. quod ita fit. cum mortifi/
cati cũ cristo ab elementis mundi hu/
ius ꝯtemplamur ꝫꝫ apostolũ iã nõ ea
que vident̃ sed que nõ vident̃. que em̃
vident̃ tꝑalia sunt. que aũt nõ viden
tur eterna sunt. Et exeuntes corde de
hac tꝑali ac visibili domo in illã q̃ su/
mus ꝑmansuri nostros oculos mentẽ
ꝗ dirigamus. qd̃ tunc implebimus.
cũ in carne ambulantes nõ ꝫm carnẽ
militare ceperimus dño. iam beati a
postoli sententiã ope ac virtute clamã
tes nostra cõuersatio in celis est. Hec
pafuncius. Qui igit̃ vult frui eciam
in presenti vita dulcedĩe dei ⁊ ĩ semet
ipsum spiritum sanctũ suscipere. non
solũ debet om̃e terrenũ ⁊ qd̃ delectat ĩ
seculo ꝯtemnere. verũ eciã seipsuz ab
negare ac cõtemnere. de hoc dicit bea.
Augu. ꝓcedat spiritus sanctus in me
diuz ⁊ dicat amatori suo. vis me frui
volo. ꝯtemne qd̃cũꝗ terrenũ cõtẽpsi

parum fecisti. quid amplius. ꝯtemne
quodcūqꝫ delectat. ꝯtēpsi. adhuc pa/
rum fecisti. Et dixit amplius ꝯtemne
te ipsum. ꝯtempsi. iā m̄lta fecisti. sic
inuenisti me hec Aug. valde nāqꝫ pla/
cet deo talis humiliatio. quādo homo
ꝓpter deū ꝯtēnit seipsum vnde Beda
Nullas deo gratas hostias ymmola/
mus. nisi sibi in ꝯtemptu nostri ac vi/
lipensione humili placeam⁹. dicit de
hoc fortunatus Ad hoc vt cristo digne
seruiam. digne viuā necesse est. vt pro
cristo me viuaciter totaliter ꝯtemnam
qꝛ nemo cristum sequit᷑. nisi carnē suā
crucifigat. nemo autē se crucifigit ho/
minū nisi ꝑ suiipsius felicē ꝓbabilēqꝫ
ꝯtemptū hec fortunatus ⁋ Unde
qui ꝑfectus monachus esse desiderat
oportet vt nō solū renūciet omībꝫ que
possidet. sed eciam vt moriat᷑ mundo
et semetipsum abneget. testat᷑ hoc bea
tus Iheronimus qui sic dicit Si q̇s
diligit cristū. si quis verus est cristia
nus specialit᷑ sacerdos ⁊ monachus
in quo tamqꝫ in speculo relucꝫ ꝑfectio
non solum renūciet omnibꝫ. que possi
det sed eciā abnegꝫ semetipsum ita vt
mortuus sit toti mundo. oportet nāqꝫ
hominem. qui capere vult ꝑfectionē
et tenere. ita mortuū esse mūdo vt tāqꝫ
mortuus nichil de rebꝫ secularibꝫ sen
ciat. ita vt cū apl'o dicat Nostra ꝯuer
satio in celis est Itaqꝫ nos oportꝫ per
multas tribulatoēs acq̇rere regnū dei
Errant in via qui ꝑ diuicias ⁊ deliti/
as festinant ire. Signū manifeste dā
nationis est in hoc mundo sua bn̄ pla
cita aliquem assequi. ⁊ a mundo dili/
gi. hec Iheronimus Circa qd̓ Scien
dum ꝙ ꝯuis ꝯtēptores mūdi ⁊ ꝑfec/
ti. viri ꝓpter excellentiam meriti copi
osiorem graciā ⁊ habūdāciorē ꝯsola
tiōꝫ spiritualis dulcedīs a dn̄o ꝑcipi/
ant. ꝓpter hoc tamen nō priuant᷑ eciā
minus ꝑfecti. qꝛ peccatores post emē
dationem viciorꝫ. post executionem
bonorꝫ operꝫ. consolationem anīe
sue ⁊ graciam eciam ipsi ꝯsequuntur
a domino. Minor tamē est illo qui se
per contēptū mundi ⁊ tꝑaliꝫ rerū se
gregat a mūdo. De hoc ysaac abbas
sirie sic dicit. Esto liber a multa solli/
citudine corꝑis. rerūqꝫ ꝑturbatōe. vt
delectabilem degustatiōꝫ in anīa tua
degustes per dulcem ꝯsideratōꝫ. que
exuperat omnem sensum. ⁊ senciat eā
anima perseuerando in ipsa. nisi enim
homo destruat a corde suo sollicitudi/
nem secularium preter necessarium v
sum nature. ac dimittat dominū cura/
re de ipsis. spiritualis ebrietas in ip/
so non mouebitur. ⁊ consolatōnem il
lam non senciet de qua erat apostolus
consolatus quando dicebat. Nostra
conuersatio in celis est. Et iteꝝ Viuo
ego iam non ego. viuit vero in me cri
stus. Hec autem dixi. non succidens
spem ita videlicet ꝙ nisi quis attīgat
summitatem perfectōis non prome/
reatur graciam dei aut sibi consolati/
onem inuemat occurrentem. In veri
tate em̄ cum aliquis cōmissa publica
uerit ⁊ ab eis se elongauerit omnino.
et accesserit constanter ad bona in mo
dico tempore senciet auxilium. ꝙ si ꝑ
seuerauerit aliquantulum inueniet cō
solationem anime sue. et remissionē
peccaminum consequetur. ⁊ habūdā
ciam recipiet bonorum. et gratia dig
nus fiet. Verumtamen minor est illo
in comparatione apud perfectionem
qui seipsum segregat a mundo. et īue/
nit in anima sua beatitudinis secretum
et cōprehendit illam rem pro qua cri
stus aduenit hec Ysaac Abbas
V Unde notandum ꝙ duo sunt
geneta iustoꝝ Sunt nāqꝫ nōnulli qui
sic celestia appetūt vt tamē a terrenoꝝ

spe minime distant patrimonia + res si bi a domino traditas ad necessitatem sibi possident. et tamen ad res ipsas quas possident ex desiderio non obligantur. Et sunt nonnulli qui ad cōprehendendū culmē pfectōis accincti terrena derelinquunt. reb9 habitis se nudant + csolatiōz de exteriorib9 habere nolunt. De talib9 beatus gre. viij. mo. exponens illud. Desperaui neqꝫ vltra iam viuam sic ait. Sunt nonnulli iustoꝝ. qui sic celestia appetunt. vt tamē a terrenorū spe nō frāgātur. largita diuinit9 patrimonia ad necessitatis subsidiū possidēt. honores tpalit ipensos tenēt. aliena nō ambiunt. suis licite vtuntur qui tñ ab eisdem reb9 quas possident alieni sunt q2 adhuc ipsa q̄ possidēt ex desiderio nō tenēt. Et sunt nōnulli iustoꝝ qui ad cōphēdendū culmen pfectōis accincti dum altiora interius appetunt exterius cuncta derelinquūt. qui reb9 habitis se nudant. gloria honoris expoliant. qui in terrenorum desiderio p assiduitatē se anī merore afficiunt. habere de exteriorib9 consolatōz nolunt. qui ī terrenis gaudijs dum mente appropinquunt. vitā in se fundit + corpe delectatōis necant talib9 namqꝫ p paulū dicit. Mortui em̄ estis + vita vestra abscōdita est cū cristo in deo. Horꝝ voces psal. expresserat cū dicit. Concupiscit + deficit anima mea in atria dñi. Concupiscit em̄ sed nō deficit qui iam quidem celestia appetit ꝫ adhuc a terrenoꝝ delectatōibus minime laxat. Concupiscit vo et in dei atria deficit qui cū eterna desiderat in amore tpaliū nō pdurat. hinc veritas dicit. Si quis vult venire post me abneget semetipm̄. Bene ergo dicitur. Desperaui +c. Iustis quippe proprium est desperare pñtis vite bona. electōz deserere. mansura querere. + i reb9 tpalib9 fiduciā nō habere qui hec agens neqꝫ se vltra viuere asserit. q2 vicē viuificatrice morte quotidie a vita se passionis occidit. hec gre. Ex qb9 verbis colligere possumus qꝫ vtriqꝫ iusti placent deo + retinēt licita terrena quibus tñ cōcessum est vt secularibus vel alijs dūmodo illas nō pponāt deo vel qui cōtemnūt pfecte mundū + abrenunciant pprietati. vt sunt monachi + om̄es religiosi. qui fugiētes seculū solum deum + celestia diligūt. multo magis tñ acceptiores sunt deo isti. q̄ cōtēnentes + relinquentes omnia secuti sunt cristum. qꝫ illi q̄ possidentes terrenā substāciā + elemosinam faciētes + a prauis opib9 se custodiētes viuūt + cōuersantes in seculo. q2 qui laudabiliter conuersantur in hoc seculo amici dei sunt. Qui vo cōtemnūt mundum + ea que in mūdo sunt + soli deo adherere p amorem + vacare p contēplatōz desiderant. carissimi dñi nūcupantur + sunt. Et ista tangit bea. greg. sup cantica exponens illud dictū. Comedite amici + bibite + inebriamini carissimi sic dicit. Qui comedūt amici qui vero bibunt + inebriantur carissimi esse phibent. In quib9 verbis intelligi dat qꝫ in hoc loco cōmedere bonum est. sed bibere + inebriari ampli9 bonum est. Sunt nimirꝫ quidā in sancta ecclesia. qui sic diuina audiunt vt celestia plusqꝫ terrena amare discant pro eoꝝ desiderio multa pauperib9 tribuant. a prauis se operib9 custodiant. nulla aliena violenter rapiant ecclesie predicatōz libenter audiāt. Fide se instruāt quam + operibus sanctis exercitāt + cū vxores habeāt. p ignora nutriant + suas res diligāt. Quis his oīb9 deū pponant. Hi profecto cōmedūt + amici sūt. + sctāz scripturā audiētes tlēz + sctōz sibi assumūt vt si ad sum

mam refectōis adhuc nō resurgūt. ta-
men s̄m modū suum pfecti in pceptis
diuinis sine crimine viuūt. Sunt vo
alij qui tanta auiditate scripturaȝ au-
diūt vel legūt vt protinus cunctis operi
bus abdicatis sola celestia ambiāt, pa
rentes, vxores, dños, filios ⁊ omnia
transitoria abijciunt: solūmō cristum
sequi ⁊ amplecti ɔcupiscūt: eius desi-
derio se affligūt ieiunijs, afficiūt lacri
mis, exercent meditatōibꝫ diuinis: so
la que sunt eterna cogitāt. ɔtēplatōi-
bus vacant ad hoc laborātes vt ea que
retro sunt obliuiscētes in āteriora ma
gis se extēdāt: quo pfecto isti qd aliō
agunt nisi bibētes inebriāt vt dū om-
nia terrena p desideriū obliuiscūt: iu-
xta sponso celesti non tm̄ amici vocari
mereāt sȝ eē kmi, hec gre. X Tales
etiaȝ viri ɔtēptores mūdi ⁊ sequaces
cristi qui ppter amorē dei in hoc secu-
lo magnā penuriā sustinent ⁊ aduersa
paciunt in extremo cū dño iudices ve
nient, ⁊ ceteros cū dño iudicabunt. de
hoc beatus gre. x. mo. exponens illud.
Lampas ɔtempta apō cogitatōes di
uitū sic dicit. Sepe cōtingit vt iustus
qꝛ ad eternā felicitatē ducit. cōtinua
hic aduersitate deprimatur nō hūc re-
rum habūdantia fulceat. nō dignita-
tum gloria honorabilē ostendat. nulla
ei obsequenciū frequēcia suppetat. nl-
la hūc hūanis oculis vestiū pōpa ɔpo-
nat. a cunctis vo desperatus cernitur.
⁊ huius mūdi gratia īdignus estima-
tur sȝ cuȝ añ occultis iudicis oculos
vtutibꝫ emicat: vite meritis chorusca
honorari metuit. despici non refugit.
corpus ɔtinētia afficit. sola in aīo di
lcōe piguescit mētē sp ad patiaȝ ppat
⁊ p iusticia de pceptis ɔtūelijs exul-
tat, afflictis ex corde ɔpatit. de bono-
rum psperitatibꝫ quasi de pprijs letat.
sacri vbi pabula in mēte solicit rumi
nat. ⁊ inquisitus a quolibet eloqui dul
citer nō ignorat. Bene ergo iusti sim-
plicitas ⁊ lampas esse dr ⁊ ɔtempta
quia interius lucet. ardet flāma carita
tis. foris nulla gloria resplēdet deco
ris. Lucet ergo ⁊ despicit qꝛ flagrans
virtutibꝫ ab eis non estimatur. Men
tes quippe carnaliuȝ pensare bona nō
valent nisi que carnaliter vident. Sȝ
notanduȝ qō sequitur. parata ad tem
pus statutū. Statutū quippe contemp
te lampadis. tempus est extremi iudi
cij pdestinatus dies. quo iustus quisq̄
qui nūc despicitur. quāta potestate ful
geat demonstrat. Tunc em̄ iudices cū
dño veniunt. qui nunc p deo iniuste iu
dicantur. tunc eoꝝ lux tanto lacius e-
micat quanto eos nunc manus perse
quentiū durius angustat. tunc repro-
boruȝ oculis patescet qꝫ celesti potesta
te subnixi sunt. qui terrena sponte om-
nia reliquerūt Vñ electis suis veritas
dicit. Vos qui secuti estis me ⁊ cetera
Quia quisquis stimulo amoris diui-
ni excitatus hec possessa reliquerit. il
lic proculdubio culmen iudiciarie po
testatis obtinebit. vt simul iudex cum
iudice veniat qui nunc consideratōne
iudicij sese spontanea paupertate casti-
gat ⁊ tales veritas iam nō famulos sȝ
amicos denunciat, dicens: Jam nō di
cā vos seruos, sed amicos meos. Quo
ciens itaq̄ nūc pro amore veritatis se
se humilient libenter tot tunc in iudi
tio lampades chorusca. Dicat igit
lampas ɔtempta ⁊ cetera. quia vniu
cuiusq̄ anima velut abiecta contemni
tur. dum degener inferius gloriam nō
habet. sed admirabilis cernitur duȝ de-
sup fulget. hec gre. A Notādū eē qꝫ
sūt q̄ sūt papes rebꝫ ⁊ non spiritu. q li
benter diuites essent sed non possunt
vt sunt pauperes mundi ⁊ tales non
sunt beati qꝛ q̄uis pauperes sūt i sub

stantia terrena. auarissimi tamen sunt in inordinato affectu. De talibus sic dicit basilius. Non omnis quem paupertas premit beatus, sed qui cristi preceptũ mundanis pretulit opibus. plures enim sunt paupes in substantia. auarissimi vero scdm affectũ. quos nõ saluat paupertas. sed affectus damnat. hec basilius. Unde illi sunt soluz beati. qui esuriem et paupertatẽ patiunt propter regnũ celorum. teste beda qui dicit Qui propter diuitias hereditatis christi. propter panez vite eterne. propter spem celestiũ gaudiorũ fletus esuriez paupertatemqz deciderat. beatus est. Multo aũt beatior. qui has virtutes iter aduersa amplectitur trepidat. hec beda. Qui igitur paupes esse veraciter volunt. necesse est vt hũilitatem pacientiãqz in sua penuria habeant. quia sicut hũilitas facit diuites paupes spiritu. ita supbia facit paupes diuites ac supbos mentis affectu. Unde dicit beatus aug. Paup in multis diuiciis ẽ. diues humilis spiritu. nihil habens quasi diues paup supbus mentis affectu. Dicit etiã de hoc cassiodorus Paupes dei sunt qui mũdana supbia derelicta. humilitati se p omnia tradiderunt. Nam et si paup supbiat. nõ est dei paup. et si locuples humilitatẽ diligat nõ est seculi diues Uolũtates enĩ taliũ sunt inspiciẽde nõ noĩa. hec cassiodorus B Unũ habere diuitias nõ est pctm̃. sed seruire diuitiis p affectuz inordinatũ eas diligere. De hoc dicit quedam glosa habere diuitias licitum est sed nõ seruire. diuitiis enĩ seruire est deũ negare. Et beatus greg. Non est cẽsus in crimine sed affectus. qui ergo possidet diuitias terrenas et nõdum valz eas relinqre. vtatur illis licite ad gloriã dei. et nõ apponat animũ. vt illas diligat p inordinatuz affectum. Ad hoc hortatur. beatus greg. sic dicens. Nolite fratres possidere p desideriuz que p vsum adhuc minime reliquistis. spez in solo redemptore figite. ad eternam patriam mente trãsite. Si enĩ nihil in hoc mundo amando possidetis. etiam possidenda cuncta reliquistis. hec greg. Nam qui possidet diuitias. nec tamẽ cor apponit. vt illas amet sz potius sub se calcet eas suum affectum ab illis remouendo. hic talis in corde suo locuz facit deo suo. Unde beatus augu. Diuitie si affluant nolite cor apponere. diuitie si abundãt. calca eas. et suscipe spẽ ex deo tuo. cum enim eas subter habueris et ex illo ppenderis cuz fuerint subtracte. non cades. Abstinemus ergo nos fratres a possessiõe rei priuate aut ab amore. si non possumus a possessione. et facimus locum domino. nihil enĩ gratius ei possumus offerre. qz vt dicamus ei illud ysaie. posside nos. hec augu. Et sicut malis diuitie impedimenta sunt salutis. ita bonis sunt adiumẽta salutis. quia probis omnia coopantur in bonum. Unde beatus ambro. Sicut diuitie impedimenta sunt reprobis. ita probis sunt iumenta virtutis De hoc dicit quedã glosa. Si tempalia bona iustis subtrahuntur. ad probationem est. si dantur ad gratiarum actiõnem est. quia bonis omĩa coopantur in bonum. hec glosa. Quicunqz ergo habuerit diuitias. cui tamẽ concesse sunt habere. vtatur illis ad nessitatem non ad voluptatem et hoc in timore dei et magis studeat dirigere affectũ suũ semp ab diligenda eterna bona vt eo expeditius deo possit per amorẽ adherere. quia vt dicit origenes. qr deus non dilectionem horũ que in mundo sunt. sed vsum hominibus dedit. Dicit etiaz beatus aug. Non facile inueniunt qui diligũt bona interiora id est ad interiorem hominem ptinentia

que sola diligenda sunt. ceteris autez ad necessitatē vtendū nō ad gaudiuz pfruendū. nā si anīa dedita tpalibus voluptatib9 semp exardescit cupidita te. nec saciari pōt. ⁊ multiplici erumnosa cogitatōe distenta simplex bonū videre nō sinitur. Vn̄ amatores eterni tatis esse debemus. si vni deo ⁊ dn̄o no stro cupimus inherere. Et sciēdū ꝙ dicit quedam glosa. Non valent simul transitoria ⁊ eterna diligi. ergo qui eternitatē diligit. tpalia in vsu nō ī affectu possidet hec glosa. Debet ergo q̇s qꝫ curam adhibere diligētē. ne tpalia bona diligat nec etiaz in eisdem q̄ ad vsum habet fiduciā ponat. nec etiam ī his que sibi habundātet assunt vanā leticiam habeat De hoc beatus grego. xxij. mora. sic ait. Prius itaqꝫ curandum est. ne quisqꝫ tpalia diligat ac deinde. ne in eisdē tpalib9 q̄ nō ad delectatōz sibi sꝫ ad vsum retinet fiduciam ponat. q2 sunt plerīqꝫ qui ⁊ si in reb9 trāseūtib9 fiduciā neq̄qꝫ ponāt. cū tn̄ sibimet ad vsuz necessaria habūde assunt mente tacita letanꝰ. q̄ in re dubium nō est. q2 q̄nto quisqꝫ minus dolet ꝙ desint eterna. tanto magis gaudet. ꝙ assunt tpalia ⁊ qui minus dolet ꝙ desint tpalia cercius expectat vt assint eterna. hec gre. Vn̄ sancti viri desiderātes videre spēz sui cditoris. omnē p̄sentis seculi habūdantiam inopiā estimāt. q2 menti veraciter querenti deuz nihil est in rebus creatis quod ei extra deū sufficiat. Qd̄ bea. gre. xxij. mora. sic tangit dicens. Sancti quippe viri in huius pegrinatōis erūna. qui eam quam appetūt. sui adhuc cditoris speciem cemplari minīe sinūꝰ. omnem p̄sentis vite copiā inopiā deputāt q2 vicz ꝙ nihil extra deū sufficit mēti. q̄ veracit deū querit. Et plerūqꝫ eis sua habūdātia fit vehementer onerosa. q2 hoc ip̄m grauiter tolerant qd̄ festinantes ad patriam in itinere multa portāt Vn̄ fit vt hec cū indigētib9 pximis deuote ptianꝰ. electi ḡ de mlta habūdācia minīe letanꝰ. quaz vicz p amore celestis patrimnoij aut largiēdo dispergunt aut despiciēdo deserūt. hec greg.

C Et notandū ꝙ sunt quidā pauperes spiritu ⁊ nō rb9 vt qui libēter eēnt paupes reb9 sꝫ nō pmittūꝰ qui diuicias nō p eaꝝ amore possidēt sꝫ p amore dei vt cultū dei p eas amplificēt vel amori pximi ī deo vt pximis iñ subueniāt vl' p obediētia iūcti pzīcipatus vt beatus papa Gregori. Et alij saucti episcopi qui paupes elegerūt esse sed iussu diuino aliter ordinatū ē. vt prīcipes terre cstituerēꝰ ⁊ dispensatores reꝝ ecclesiasticaꝝ p alijs. ⁊ inse paupertatis ppositū nō abiciētes tāto laudabiliores pauptatis sectatores. quāto etiam in diuicijs ab eius amore nō sunt separati. Vn̄ dn̄s noster loculos habebat cui angeli ministrabāt nobis per hoc condescendens. vt sicut nos mouendo excitabat ad summa. ita nobis etiam cōpateretur ad infima. De hoc dicit beatus Augustinus. Quare cristus habuit loculos cui angeli ministrabant. nisi quia ecclesia ipsius loculos erat habitura. oportebat em̄ vt vnus mediator dei et hominum sicut nos excitauit ad summa ita nobis conpateretur ad infima. habebat enim dominus loculos ⁊ a fidelibus oblata cōseruans in suorum necessitatibus. ⁊ alijs indigentibus tribuebat. tunc primum ecclesiastice pecunie forma instituta est. vt intelligeremus quod precepit non esse cogitandum de crastino. non ad hoc fuisse p̄ceptū vt nihil pecunie seruaretur a sanctis sed ne ideo ppter ista seruiatur ei. et propter inopie timorem iusticia deseratur. hec beatus

Augustinus. Ex quib9 verbis colligere possumus ꝙ serui cristi nō solū possidebunt celestia ſ etiā in p̄senti terrena ꝓ vsu necessario. ⁊ iō vtuntur his reb9. tā nō vtentes. q2 in gloriaz dei omnia faciunt. qđ ꝓbat beatus Bern. sic dicens. non putent diuites huius seculi fratres cristi sola possidere celestia. q2 sola ea audiunt in promissione possident ⁊ terrena. ⁊ quidez tā nihil habentes sed omnia possidētes nō mendicātes vt miseri sed vt deū possidentes. eo pro certo magis deuz quo minus cupidi. Denię fideli homini totus mundus diuiciarū est totus plane. cui tā aduersa ꝙ ꝓspera ipsius eq̄ omnia seruiunt ei ⁊ coopantur in bonuz. Ergo auarus terrena esurit vt mēdicus. fidelis ꝯtemnit vt dn̄s. ille possidendo mendicat. iste ꝯtemnēdo seruat. Si habere contingat argētū ⁊ aurum non vtere ꝓ libito sed pro tp̄e. sic eris vtens illis quasi nō vtens hec ber. Nam secundū dictū cuiusdam doctoris nihil habere interdū est res necessitatis. nihil autem cupere est res virtutis. mirabili9 em̄ est non inherere rebus possessis ꝙ omnia relinquere hec ille. Notandū etiā ꝙ sunt quidaz pauperes spiritu ⁊ rebus qui diuicias nō habent nec habere vellent. qui omnia ꝑpter cristū ꝯtēpserunt ⁊ reliquerunt. hi tanto feliciores sunt. quanto a laqo cupiditatis elongati. hec igit̄ virtus vicz voluntaria pauptas est. quod dā genus martirij. teste beato Bernardo qui dicit. Felix voluntaria paupertas relinquencium omnia ⁊ sequētiū te domine Jhesu. vere martirij est genus voluntaria pauptas Quid mirabilius aliquod martirij genus quid grauius ē ꝙ inter epulas esurire inter vestes mltas ⁊ p̄ciosas algere. pauptate p̄mi inter diuicias. quas offert mūdus. quas ostendit malignus. quas ꝯsiderat noster appetitus. an nō coronabit̄ qui sic certauerit hec Ber. ¶ Sed ⁊ hoc Notādum ꝙ multū valet ad ꝯtemptum mūdi ac rex̄ terrenarum frequēs memoria mortis. ⁊ meditatō futurorum tormentox̄ seu gehenne. q2 in huiusmodi qui diligenter meditatus fuerit de facili cuncta ꝯtemnit Unde dicit beatus Jheronimus. facile cōtemnit omnia. qui se semper cogitat moriturum. Dicit etiā de hoc Johannes. abbas montis sinai ī tractatu de. xxx. gradib9 In veritate xp̄m Jhesum diligēs ⁊ in corde ⁊ corpe portans. in veritate futurx̄ regnū ꝑticipare inquirēs in veritate dolorē de peccatis suis ⁊ offensionib9 suis habēs. in veritate memoriaz tormentox̄ ⁊ iudicij eterni possidens. in veritate sui exitus memoriam reassumens. nō vlterius curabit vel sollicitus erit. nō de pecunijs. nō de possessionib9. nō de parētib9. nō de gloria vite p̄sentis. nō de amicis. nō de fratribus. nec de terrenis aliquibus vniuersaliter. sed omnē suā habitudinem ⁊ affectōz omnē ad aliquid passionem. omnē de his sollicitudinē excuciens. ⁊ odiens. insup ⁊ suam ipius carnem nudus ⁊ sine sollicitudine et absę pigritia seqt̄ cristū. ad celū semper inspiciet ⁊ inde auxiliū inuocabit scdm̄ psalmistā. qui dixit. Adhesit anima mea post te. Sed ꝯfusio maxīa existit vniuersis predicta relinquētib9 post vocationē. ad quam vocauit deus et nō homo. de aliquo sollicitari ⁊ curare non valent. nobis vtilitatem facere et ꝓdesse in hora necessitatis nostre vicz exitus nēpe istud est qđ dn̄s dixit. Conuerti et aspicere retro non est aptum inueniri ad regnū celorum hec Jo. abbas. Ex istis igit̄ v̄bis colligere possum9 paucos eē moderno tp̄e

qui res temporales ac mundi gloriā
veraciter ꝯtemnant. q2 pauci modo re
periūt̄. qui deū pfecte diligūt ꝛ mor/
tem corporis seu tormenta eterna pecca
torib⁹ ꝑparata veraciter añ mentis o/
culos ponant. nā si deum veraciter dili
gerent ꝛ obitū suum ac gehennā ignis
eterni pfecte attēderent, pfecto res ter
renas ꝛ gloriā mūdi ꝯtemnerent nec
amarent. Vñ quāto quis pfectius di
ligit deū ꝛ diligencius attēdit suū oc/
casum ꝛ futuꝝ iudiciū. tanto expedici
us ꝯtemnit mundū. ꝛ ea que in mūdo
sunt. Quanto vero quis tepidior est ī
dei amore. ꝛ in ceteris iā pmissis. tan
to etiam negligentior ac tepidior est ī
ꝯtemptu reꝝ tpaliū ac ceterarū vani/
tatū. ℭ Sciēdū etiā ꝙ pauperta
tis tres sunt spēs. Sunt enī qui reb⁹
tpalib⁹ egent sed inuiti. ꝛ hec solet vo
cari egestas. egent enī reb⁹ ꝛ egent bo
na voluntate. qua dicius nihil pōt eē
nihil enī dicius bona volūtate. Sed ꝛ
alij qui rebus habundant sunt tñ pau
peres ꝛ hec est aurea pauptas q2 licet
affluant diuicie, corda tñ nolunt appo
nere hec ꝛ illa pīculū habent. sapiēs
autem periculum vitat. Salomon au
tem sapiens erat. qui nō desiderabat
paupertatem, aliā ꝗ illam que daret
victui necessaria. que ē illa mediocri/
tas. Est etiā adhuc tercia species hanc
vocant phī. frugalitatē. Unde Sene
ca. in epistolis ad lucillū cū laudaret
pauptatē voluntariā, sic ait Frugali/
tas idem est ꝙ voluntaria paupertas.
Et he sunt tres vie ꝛ tres gradus. Ege
stas. mediocritas. diuicie. qui gradi/
untur per illas. pauper. mediocris. ꝛ
diues. Mediocritas ē via media que
tenenda est. q2 ducit ad ciuitatē sum/
mi regis. a dextris vero ꝛ a sinistris
sūt egestas ꝛ diuicie. mediocritas tri
bus simul id est paupi mediocri ꝛ di/
uiti meabil' ē ꝛ puia. ī alijs vero dua/
bus nō ē sic. in vna enī āgustaꝛ p ege
statē. ī alia vo erratꝛ p supbiā. nō dico
tñ ꝙ qcūqȝ diuicias possidēt. vel q la/
borāt egestate ad ciuitatē sūmi regis
puenire neqant. sȝ dico q2 securior est
mediocritas tenētib⁹ illā ꝗ sint diui
cie vel egestas. In pciosa enī veste sup
bia. In pānositate vo aliene rei ꝯcupi
scētia timetur. mediocritas vero quasi
mensura qdā ē. Utamur ḡ mediocri/
tatis mēsura. De hoc sixt⁹ sic dicit.
Si vis cū leticia viuere, noli mlta col
ligere. oīe qd pl⁹ ē hōi ꝗ necesse ē ini
micū ē illi. Nō amplius possideas ꝗ
vsus corporis poscit. Sufficiēciā stude
seruare. ꝯtētus esse mediocrib⁹ stude
hec Sixtus. Sed q2 paupertas ē con
tempt⁹ mūdi specialiter ptinet ad mo
nachos ꝛ ad psonas religiosas. q abre
nūciauerūt ꝓprie volūtati ꝛ fecerūt vo
tū paupertatis ꝛ nihil ꝓprij hñdi necē
est. vt qlibȝ religiosus studiose inuigi/
let. qten⁹ hoc qd vouit deo diligenter
adimpleat. volūtariā pauptatē obseruā
do. ꝛ se ab omni ꝓprietate cauēdo. vt
post hāc vitā regnum celoꝝ possit pos/
sidere. De quo dicit dñs. Beati paup
es spiritu qm̄ ipoꝝ est regnū celoꝝ ℭ
Sed notandum ꝙ sunt nōnulli religi
osi. qui quidem paupes esse volūt, sed
tamen sine omni defectu qd satis rep
hensibile est. De quib⁹ dt bea. bernar.
Uidemus aliquos pauperes. qui pau
peres esse volunt eo tamē pacto, vt ni
hil eis desit: et sic diligunt paupertatē
vt nullam paciantur inopiam hec ber.
Et sunt nonnulli religiosi qui in reb⁹
paruis vel alijs quibuscunqȝ a prela
tis ipsorum eis concessis vtputa libel
lis cultellis vestibus et ornamentis a
lijsqȝ diuersis etiam in spiritualibus
rebus delectacionem inordinatā ha
bent ꝛ in talibus superfluitatē diligūt

quorum affectus per huiusmodi vanitates viciatur. quia sicut aurū habere nō est viciū sed auri cupiditas. sic habere cultellum vel aliam rem non est vicium sed appetitus inordinatus illarum rerum est vicium Unde beatus bernard9 Non multū distat q̄cūq; substancia vilis vel p̄ciosa requiratur. dūmodo eq̄liter fit corruptus affectus nō cultell9 vicium est sed cultelli appetitus. nec aurum vicium est, seruari cupiditas hec Bernardus. Unde quilibet religiosus nūc vigilare debet vt nō solū sit pauper habitu sed eciam spiritu omnē cupiditatē quarūcūq; rerū a se excludendo vt regnū celorum assequi valeat. a domino repromissum. Sic igit̄ habemus de contemptu mundi et de virtute paupertatis. Filius

Habita nunc informatōe de contemptu mundi et de virtute paupertatis. que iam virtus sequatur paupertatem de hoc cupio edoceri

Capitulum X Pater G

Scire debes q̄d post contemptū mundi seu paupertatem sequitur virtus sobrietatis quia qui pauper est in reb9. sobrius ē in victu. nam inopes propter defectum facultatum alimenta delicata et superflua habere nō possunt et iō sobrie viuunt. maxime tñ hi hoc faciunt. q̄ propter cristi amorem diuicias seculi contempserunt. Notandū aūt q; sobrietas est virtus. qua corporis alimenta cū moderatōe admittim9 in cibo potu et somno. Sumit̄ etiā pro moderamine ab omni superfluitate. et in temperancia mentis et corporis. vñ dicit̄. Sobria mēs et sobrius sensus. sed prout accipitur pro restrictiōe alimentorum. illa est q̄ et parsimonia vel abstinentia dicitur. et opponitur vicio gule vel castrimargie. que est ventris ingluuies. P

Est autem sobrietas alia medicine. alia auaricie. alia ypocrisis. alia paupertatis. alia religiositatis. medicinalis fit propter sanitatem corporis conseruandam vel recuperandā. Auaricie. ad parcendū expēsis. ypocrisis pro humana laude paupertatis. p necessitate pecunie. religiositatis vero pro virtute obtinenda. p vicio calcādo. p penitentia agenda. p edificatōe proximorum. p gloria eterna promerenda. pro arduo intellectu in sapientia inquirenda. nam sicut fenestra obstructa lino. obtenebratur. vt sepe videmus. sic p superhabūdātiam intellectus obscuratur. propter quod sobrietas est p̄eligenda. Sobrietas aūt sicut omnis virtus tunc solū est coram deo meritoria. si propter deum principaliter fiat et s̄m deum. Et Notandum q; homo interior debet regere hominem exteriorem id est corpus proprium et sic debet ei prouidere prudenter vt necessaria prouideat nec aliquid superflui impendat vt nō deficiat ante tempus ex penuria vel labore nec lasciuiat ex habundancia et quiete. Debet aūt intencio hominis sollicite circa studium sobrietatis et discretōis inuigilare. quia non propter corpus anima est creata. sed corpus propter animam. vt illi seruiat et cooperetur ad perfectum salutis et virtutis. anima vero propter deum creata est. vt ei inhereat et inherēdo suauitate ipsius fruatur. et in fruendo sit beata. I

Et sciendum q; sobrietas in trib9 consistit vicz in quantitate qualitate et modo. In qualitate vt nō delicata et p̄ciosa et sumptuosa requirat sed simplicia quibus valeat sustentari natura nō irritari et que de facili possunt haberi. In quātitate vt nō nimis nec sepius q̄ꝫ decet sed tēperate vt sit refectio corporis non onus. In modo vt nō ipor

tune requiratur nec impetuose aut in-
disciplinate ꝛ inordiate sumatꝰ sꝫ mo
deste mature ꝛ religiose vt decꝫ mona
chos et religiosos. K Et Notādū
ꝙ ad ꝯseruandam sobrietatem mul-
tū valet ieiuniū. ꝗ virtus ieiunij valde
est diligenda q2 saluti hominū est mł-
tū ꝓficua naꝫ ꝑ ieiuniū peccata remit
tūtur. pena eterna euaditur ꝛ gratia. a
domino ꝓmeretur. Unde dicit beatus
bernardus Bonū ꝛ salutare est ieiuni-
um quo redimuntur eterna supplitia.
dum redimunt peccata ꝛ nō solum est
absolutio peccatoꝝ. sed extirpatio vi
ciorum et nō solum obtinet veniā sed
meretur graciam. nō solū delet pecca-
ta preterita que ꝯmisimꝰ sed ꝛ repel-
lit futura. que ꝯmittere poteramꝰ. hec
bernardus. L Nam virtus absti
nentie carnem spiritui subicit ardorē
libidinis refrenat ꝛ extinguit. cogita
ciones prauas remouet. ꝛ bonas inge
rit. et coꝛ ꝯtritum ꝛ humiliatuꝫ facit.
De hoc dicit Augistinus. Jeiunium
purgat mentem ꝛ subleuat. carnē spi
ritui subicit. coꝛ facit contritū ꝛ humi
liatum. ꝯcupiscētie nebulas dispergit
libidinum ardores extinguit. castita-
tis vero lumen accendit. Dicit ꝛ de e-
odem ꝓsper. Temperātia facit absti-
nentē a peccato. sobriū. moderatū. pu
dicū. tacitū. ꝛ verecunduꝫ. hec virtus
si in anima habitat libidines frenat.
affectus malos tpat. desideria sancta
multiplicat viciosa castigat. omnia in
tra nos ꝯfusa ordinat. cogitacōes pra
uas remouet. sanctas infert. ignē libi-
dinose voluptatis extinguit mētē trā-
quillitate placitā ꝯponit. ꝛ semper to
tam ab omni vicioꝝ tempestate defen-
dit. hec ꝓsper. Qui igitur vult vince-
re incētiua carnis. ꝛ tēptamēta diuer
sa dyaboli. abstinentie ac ieiunijs insi
stere debet q2 dyabolus gulosos ac lux
uriosos aggrediť ꝛ oppugnat. ieiunā-
tes vero fugit ꝛ pertimescit. Unde bea
tus Augu. Castra em̄ sunt ieiunia cristi
anis, que eos a dyabolica impugnati
one defendunt. Murus igitur quideꝫ
est cristiano ieiunium inexpugnabilis
dyabolo. intransgressibilis inimico.
Quis em̄ vnq̄ꝫ cristianoꝝ ieiunando
captus est. quis sobrius victus est. tu-
mulentum aggrediť dyabolus, luxu-
riosum oppugnat inimicus. vbi auteꝫ
ieiunium viderit fugit. metuit. perti-
mescit. terreť pallore. debilitatur me-
diāte debilitate q2 infirmitas cristia-
no fortitudo est. tunc est fortis infirmi
tas. qn̄ caro tabescit ieiunijs. anima pu
ritate pinguescit. quātū em̄ illi ciborū
succus subtrahitur. tantū huic iusticie
virtus augetur Tūc igiť hō ībecillis
quidē ē ad secularia opa. sed fortis ē
ad diuina hec Aug. Et scdꝫ dictū pro-
speri ardentes dyaboli sagitte. ieiunio
rū ac vigiliarū frigore restringēde sūt
De abstinentia etiā dicit sic sydonius
Abstinentia vitā prolongat. castitatē
conseruat. deū placat demones expug
nat. intellectū illuminat. mentē corro
borat vicia domat. carnē exuperat. coꝛ
ipsum in dei amorem pertrahit ꝛ inflā
mat. hec sydonius Unde saturato ven
tre lux diuina videri nō pōt q2 radi
us gratie dei nō infunditur. nisi absti-
nentibꝫ ꝛ castis hominibꝫ nā amor di
uinus ī sobria ꝛ casta corda ꝛ corpora
se ingerit ꝛ totaliter infundit. Uñ di-
cit damascenus. Sane nobis abstinē
tia inducitur. nam saturato ventre lux
diuina neq̄ꝫ cerniť. Et bea. Dionisiꝰ
Nulli ꝓfusus lucet diuinus radius. ni
si abstinētia quis fuerit ꝛ castitate pre
ditus. Et be. Ambro. ꝑ abstinētiā lux
celica mēti ingruit. dulcedo dei influ
it. amor diuinus se ingerit sapoꝛ sup-
nus se inserit. totaq̄ꝫ diuinitas se īmer

git. Et secundū dictū beati bern. Ubi curiosa ciboꝝ diuersitas. celestis pan̄is deserit mētē. ꝓpterea abstinentia ⁊ ieiunium multum sunt amanda qꝛ inicium sunt spiritualis certaminis ⁊ splēdor castitatis ac mater oratōis. nec valet a ꝯcupiscentia mala seduci. q̄ corpus suum p discretū ieiuniū castigat De hoc dicit ysaac abbas. Jeiunium est ꝓtectio omnis virtutis. ⁊ iniciū certaminis. ⁊ corona ꝯtinētiū. splendor castitatis. principiū vie cristianitatis. ⁊ mater oratōis. sicut imitatur sanos oculos desideriū lucis. ita seqt̄ ieiuniū. qđ cum discretōe fit desideriū orationis. cū sigillum ieiunij supponit̄ ori hominis in ꝯpunctōe meditatur. et cor eius ꝓducit fructus oratōis. et male cogitatōes longe ꝓlongātur ab ipso. et ꝯcupiscentiaꝝ ⁊ inanium colloquioꝝ ē inimicus. nūq̄ vidit aliqs ieiunantem cū discretione a mala concupiscentia redactū in seruitutem. hec ysaac abbas. Et notādū ꝓut dicit iheronimus. ꝙ ieiunio passiones corporis. oratione vero sanande sint pestes mentis. Jste etiam virtutes vicȝ ieiunium ⁊ oratio sibi inuicem suffragant̄ nam ieiuniū orationi deuotionem prestat. oratio vero īpetrat ieiunandi virtutem. Unde dicit beatus ber. Jeiunium orationi deuotōnē ⁊ fiduciā donat oratio virtutem impetrat ieiunandi ⁊ ieiunium gratiam meretur orandi. Jeiunium orationē roborat. Oratio sanctificat ieiuniū ⁊ representat domino. M Jeiuniū aūt laudabile est sic scribitur a beato iheronimo. Sint pura casta simplicia ⁊ non supsticiosa ieiunia. pura vt ieiunās sit absq̄ mortali peccato. casta vt bona ītētiōe fiāt simplicia vt non querātur delitie. Jtē est ieiunium bonuȝ. melius ⁊ optimū Bonum est quod fit cū caritate ad satisfaciendū ꝓ peccatis. Melius qđ fit ad honorem dei ⁊ ꝓximi vtilitateȝ. vt videlicȝ cōtumeliā dei in suo corpore vindicet. et pauperib⁹ tribuat qđ sibi subtrahit. Optimū ieiuniuȝ est quod homo ex vna parte abstinet. ⁊ ex alia parte bona agere nō cessat. et etiam a vicijs se continet. Unde dicit ysidorus. Hoc est perfectum et racionabile ieiunium quando noster homo exterior ieiunat. ⁊ īterior orat. Et beatus Jeronimus. Tunc preclara est apđ deum abstinētia corporis. cū animus ieiunat a vicijs. Quid prodest extenuari corpus abstinentia. cum animus intumescit superbia. hec iheronimus

N Et notandū ꝙ quamuis corpus abstinentia sit affligendum nō tamen est conterendum. modus eñ in omnibus est habendus. Unde cura carnis habenda est. sed non in desiderijs. ergo siue comedamus siue bibamus siue aliud quid facimus. omnia in nomine domini facere studeamus. ⁊ hoc pie sancte ⁊ religiose ac sobrie. qꝛ post sobrium cibū sequitur etiam sobrius somnus. ⁊ talis salubris obseruantia multū valet ꝓ religiosis ⁊ sanctum ordinem ꝓfitentib⁹. De hoc beatus ber. in epistola ad carthus. Affligendum ē aliquando corpus. sed non conterendum quia modus in omnib⁹ habend⁹ est. ꝓpter quod ad modicum sed nō in concupiscentijs cura carnis agenda ē Agenda ꝟo est sobrie ⁊ cuȝ quadā spirituali disciplina. vt neq̄ ī modo ei⁹ neq̄ in qualitate neq̄ in quātitate appareat aliquid. quod nō deceat seruuȝ dei nō solū in hoc sȝ ⁊ omnē vitam nostrā. quāuis hominib⁹ occultā exhibere debemus sanctā ⁊ honestā omnē conuersatōȝ nostrā. sanctis angelis ꝯspicabilē agere. ⁊ delectabilē. quāuis inter domesticos parietes inclusam. Si

ne ergo ꝯmedamus siue bibamus si-
ue aliud quid facimus omnia in nomi
ne domini facim⁹ pie sancte ac religio
se. Si mãducas mẽsaȝ tuã ꝑ se satis
sobriam sobrietas tua ꝑornet. ⁊ cum
mãducas neq̃ꝗ totus mãduces. ſȝ cor
pore tuo suã refectioneȝ procurante.
mens nõ omnino suam negligat ſȝ de
memoria suauitatis dñi vel scriptura
rum aliquid qd̓ etiã pascat meditãdo
vel saltẽ memorãdo secum ruminet ⁊
digerat ⁊ ip̃a necessitas nõ seculariter
non carnaliter expleat̃ sed sicut decet
monachũ. sicut ꝯuenit seruo dei. nam
etiam ad sanitatẽ corꝑis cibus quam
to honestius ⁊ ordinatius ingerit̃. tã-
to facilius ⁊ salubrius digerit̃. Ob-
seruandus est ergo sumẽdi modus. vt
non effũdat qui comedat aĩnã suã su
per cibũ ꝑueniendo tempus. nec ante
horã. Qualitas q̃ quelibet vtit̃ ꝯmu
nitas fraternitatis. excepta causa ma-
nifeste infirmitatis. De condimẽtis
vero sufficit obsecro vt ꝯmestibiles si
ant cibi nostri. ⁊ nõ ꝯcupiscibiles vel
delectabiles. sufficit em̃ ꝯcupiscentie
malitia sua. que vix aut nullo modo ꝑ
trãsire põt ad finẽ explende necessita
tis. nisi ꝑ viam quãtecũꝗ delectatõis
Deĩde sicut de cibo sic ⁊ de somno di-
cendũ est. Caue inꝗ si potes serue dei
ne tutus aliqñ obdormias. ne sit som
nus tuus nõ requies lassi sed sepultu
ra corꝑis suffocati. nõ repario ſȝ extĩc
tio spiritus tui. Iturus ergo ĩ somnũ
semper aliquid defer tecuȝ in memo-
ria vel cogitatõe in qua placite obdor
mias quod nõnũꝗ etiã somniare iu-
uet. quod etiã euigilãtẽ te excipiẽs in
statum hesterne intentõis restituat. sic
tibi nox sicut dies illuminabit̃ ⁊ nox
illuminatio tua in delitijs tuis. placi-
te obdormias ⁊ in pace requiesces fa
cile euigilabis ⁊ surgens facilis ⁊ a-
gilis eris ad redeũdũ in id vñ nõ tot⁹
discessisti. sobriũ em̃ cibũ sobriũꝗ sen
sum sequit̃ sobrius somnus De quo
post congruã quietẽ facile sensus cor-
poris ⁊ mentis euocare. ⁊ quasi ser-
uos domus patrisfamilias ad oꝑa ne-
cessaria spiritui suscitare ⁊ remittere.
Sic em̃ prudẽs ani⁹ ⁊ deo dedit⁹ habe
re se dȝ in ꝯscia sua. sicut prudẽs pa-
terfamilias ĩ domo sua. nõ habeat mu
lierem litigiosam carnẽ suaȝ ſȝ ad so-
brietatem morigeratã ⁊ assuefactã ad
obediẽtiã ⁊ ad laborẽ paratã vbiꝗ in
stitutam. ⁊ esurire ⁊ saciari. ⁊ habun-
dare ⁊ penuriã pati. hẽat sẽs⁹ exterio-
res nõ duces ſȝ suiẽtes Interiores so
brios ⁊ efficaces habeat omnĩo domũ
suam vel familiã cogitatõnũ suaruȝ sic
ordinatã vt dicat huic vade ⁊ vadat. ⁊
alij veni ⁊ veniat ⁊ seruo suo corꝑi suo
fac hoc ⁊ faciat absꝗ ꝯtradictõe. Qui
sic semetip̃ȝ regit ⁊ ordinat in ꝯscien
tia sua. bñ stat. hec ber. O Scien-
dũ etiã ꝙ necessaria ẽ pugna ꝯtra gu-
lã ⁊ delectatõȝ ciboꝝ. ne surrepat Vñ
sic ad alimẽta accedẽdũ ẽ sicut ad me
dicamẽta. Et tñ cũ salutis causa cor-
pus reficit̃. adiungit se in ipso esu pe-
riculosa quedã iocũditas ⁊ inordina
ta delectatio. ⁊ homo excedit mẽsurã
necessitatis. ꝓpter ãnexã voluptatem.
nã qd̓ necessitate satis iã esset. delecta
tõi paꝝ ẽ. Vñ etiã deuoti ⁊ sancti viri
cũ reficiũt corpus extra mẽsurã neces-
sitatis nõnũꝗ in cibo vel potu rapiũt̃
Ista ꝯmemorat bea. Aug. in libro cõ-
fessionũ quasi gemẽdo sic di. Refici-
mus dñe de⁹ quottidianas ruinas cor
poris edendo ⁊ bibẽdo. priusꝗ escas
⁊ ventrẽ destruas. cũ occideris indigẽ
tiã meã saciete mirifica ⁊ corruptibi
le hoc indueris corruptõe sempiterna
Nunc aũt suauis est mihi necessitas.
et aduersus istam necessitatẽ pugno.

ne capiat. et quottidianū bellum gero in ieiunijs sepius in seruitutē redigēs corp9 meū. et dolores mei voluptate pel luntur. nam fames et sitis quidē dolo res sunt. vrunt et sicut febris necāt. ni si alimēto4 medicina succurrat q̄ qm̄ presto est ex ꝯsolatōe munerum tuorum in q̄ bus nostre infirmitati celum et terra et aque seruiunt. calamitates delicie vo cātur hoc me docuisti vt queadmodū medicamēta sic alimenta sumpturus accedam. sed dū ad quietē sacietatis ex indulgentie molestia transeo in ip su transitu insidiatur mihi laqus ꝯcupi scētie. ipe eīn transitus voluptas est et nō est altius qua trāseat q̄ quo trāsire cogit necessitas. Et cū salus sit cā edē di q̄ bibendi. adiungit se tāq̄ pedisse qua periculosa iocūditas et plerūq̄ p̄ ire conatur. vt eius causa fiat qd̄ salutis causa me facere vel dico vel volo. nec i dem modus vtriusq̄ est. nam qd̄ salu ti satis est. delectatōi parum est. et sepe in certum fit. vtrū adhuc necessaria cor poris cura subsidiū petat. an volunta ria cupidatis fallatia ministeriū suppe tat. ad hoc incertū hylarescit infelix a nima. et in eo p̄parat excusatōis patro cinium gaudens nō apparere. quid sa tis sit moderatōi valitudinis. vt obtē tu salutis obumbret negociū pietatis voluptas. his tēptatōibus quottidie co nor resistere. et inuoco dexterā tuā ad sa lutē mea. et ad te refero estus meos. q2 ꝯsiliū mihi de hac re nōdū ꝯstat. au dio vocē iubētis dei mei. Nō grauent corda vestra in crapula et ebrietate. Ebrietas est longe a me. misereberis ne appropiq̄t mihi. Crapula aūt non nūq̄ surripit seruo tuo. misereberis vt longe fiat a me. nemo pōt eē ꝯtinens nisi tu dederis. Cōforta me vt possim. Audio quēdam rogantē. Aufer a me inquit ꝯcupiās ventris vn̄ opoztz san cte deus meus te dare. cū fit qd̄ imperi as fieri. Sz in his tēptatōibus positus certo quottidie aduersus ꝯcupiscētiā māducādi et bibendi. n̄ est eīn qd̄ semel p̄scidere et vlterius nō attingere decer nam itaq̄ freni gutturis tpata laxati one et ꝯstrictōe tenende sunt. Et quis est dn̄e qui nō rapitur aliquantulū ex tra metas necessitatis. quisq̄s est. ma gnus est. magnificet nomē tuū. Ego autem non sū q2 homo peccator sum sed ego magnifico nomē tuum et inter pellat te p peccatis meis qui vicit secu lum numerans me inter firma mēbra corporis sui. q2 imꝑfectū ei9 viderūt oculi tui et in libro tuo omnes scriben tur. De illecebra odorū nō satago ni mis cū absunt nō requiro. cū assunt nō respuo paratus eis. etiā semp carere ita mihi videor forsitā fallor. sunt eīn et iste plangēde tenebre. in quibus me la tet facultas mea. que in me est. vt ani mus meus de viribus suis ipe se interro gans. nō facile sibi credendum existi met. q2 et qd̄ inest plerūq̄ occultum ē nisi experientia manifestatur. et nemo securus esse debet in ista vita. que tota temptatio nominatur. hec Augu.

¶ Unde studiose debent inuigilare religiosi vt cum sumunt alimenta ne nimietate ciborum obruantur. q2 non prodest ieiunium. vbi nimia sacietas ventris fuerit subsecuta. vnde Ysido rus. Non reputanda est abstinentia. quam sacietas ventris fuerit subsecu ta. Dicitur de eodem in quodam ser mōe sic. nihil pdest tota die lōgū trax isse ieiunium si postea ciborū nimieta te obruatur illico mens repleta torpe scit. et irrigata corporis nostri terra spi nas libidinum germinabit. Sit ergo temperatus cibus. et nunquam venter nimium repletus. et plus semper de ci bo cordis q̄ de cibo corporis cogite

mus qr intus in homine interiori fac/ti sumus ad ymaginē dei. in corpe autem de limo terre facti sumus. Notādum etiā φ facile esset sobrie ꝛ secundum naturam viuere. adiuncto tñ condimento diuine gratie si nostra carnalitas ꝛ fragilitas admitteret. Vñ bea. Ber. Facilimū quippe ꝛ delectabile esset adiuncto amoris dei ꝯdimento secundū naturā viuere. si insania nostra nos ꝑmitteret. Hec bern. Q Et sciendū φ sobrietas ad mlta vtilis est primo em̄ valet ad satisfactionē ꝓ peccatis vt sicut corpis voluptate peccauimus ita castigatōe emēdemus. Itē valet ad carnis lasciuiā reprimēdam· vt que impinguata insolens facta est. macerata discat spiritui obedire. Itez valet ad multaꝝ virtutū abilitationē. Sobrius em̄ agilior est ad bonū ꝛ castior. cautior in lingua. ꝓmptior ad deuotionē ꝛ purior in affectu. Item valet ad sapiētiā inquirēdam. qr magis sensum vigilem facit subtilem. ꝛ memoriam tenacē. Item valet ad aliorū edificatōz. qui cū exteriora vident ordinata ꝛ ɔpata ɔ̄iciunt quid de interioribꝫ estiment que nō videnť. Itē valet ad meritū glorie recte ꝓ seipa q̄ȝ ꝓ virtutibꝫ sibi cōnexis. qr quo magis hic nobis de voluptate subtrahimus eo magis ꝛ hic spiritualibꝫ ꝛ illic celestibus delicijs habundamus. R Considerādum etiā est φ tres sūt gradus sobrietatis. Primus eē pōt a crapula ꝛ ebrietate cauere. ꝛ debita tpa ꝛ horas in ɔmedendo subire. ne ieiunia statuta leuiter frāgāť vel tpe icōgruo epulis ꝛ potibꝫ temere inseruiať ꝛ ne magis ad luxuriā q̄ȝ ad nature refectionē edendo ꝛ bibēdo studeať. Scōs gradus est etiā a quibusdaz licitis abstinere vt a carnibꝫ ꝛ vino ꝛ ceteris delectabilibꝫ ꝛ frequencius ieiunare. sicut deuoti religiosi ꝛ penitentes facere solent. Tercius gradus est sic domuisse gulam ꝛ sic docuisse palatū vt soluz sit ɔtentus. que extreme sufficiant necessitati. in q̄litate cibi ꝛ potus vt quo simplicior victus. eo magis diligat ꝛ si aliq̄ñ delicata sumere oporteat. non delectatōēz in eis sed solam necessariam refectōz requirat ꝭm dictū. Apo. carnis curam ne feceritis in desiderijs Potest etiam esse alia distinctio de ꝓfectibꝫ abstinētie ꝛ sobrietatis S Primus vicz gradus est paciēter carere cū nō pōt haberi cibus vel potus delectabilis. ꝛ nō cōtristari q̄ñ nō habentur desiderata interdum. sicut quidam cū q̄ñq̄ȝ nō hn̄t in mensa qd̄ desiderant ɔtristāť ꝛ dedignāť. murmurāt verecūdiam abiciunt nec cogitāt professionē suam ꝛ φ aliq̄ñ diuites secli non habent omnū copiā que cupiūt quanto magis religiosi ꝛ monachi. q pauperes esse decreuerūt. Secundus gradus abstinentie est velle abstinere pro deo etiam ab illis que haberi possunt amore sobrietatis ac pauptatis et boni exempli. Tercius gradus abstinērie est posse sine difficultate abstinere ab habitis delectatōibꝫ vel tantū inde sumere puram necessitatē ꝛ hoc non amore delectatōis ȝ recreatōnis ꝛ quamuis quo ad pauptatem maior virtus sit non habere qd̄ cupias tamē quo ad fortitudinē abstinentie maius est appetitum retrahere ab vsu vel delectatōe presentis voluptatis. q̄ȝ absentem non desiderare. caucius tamen et securius est fugere corporales delectaciones. quia sepe victi sunt ī certamīe qui nimis voluerunt esse securi. ꝛ qui ex presumptione sibi victoriā spopōderunt victi ꝛ ɔfusi didicerunt q̄ȝ stultū est se committere periculis prelioꝝ vbi pōt oportune vitari. facilius enim

in litore nõ submergeris q̄ i gurgite aquarum. ¶ Notandũ etiã dilige̅ter circa esum carniũ. nam uti carnibus et vino potest fieri absq3 peccato de se tamen est actus imperfectiõis. sit iq3 absq3 peccato. vñ dicit beatus aug. Qui cupiũt domino absq3 impedime̅to servire. diuicia nõ appetãt. a carnibus et vino abstineant. quãtum corporis valitudo permittit. Nõ q̄ peccatũ sit aut diuigem habere aut carnem et vinũ percipere. hec Aug. De se tñ est actus imperfectõis. vñ et bea. Jheronimus Conceditur quidem nuptie carniũ usus et vinũ sed hor abstine̅tia cõsilio perfectõri sua detur. Hec iheronimus. Patet ergo q̄ abstinere a carnibus aliisq3 delicatis actum esse consonũ perfectõi et econtra his uti imperfectõ3 quandam importat quantum de sui generis natura est nisi ad perfectõ3 reducatur per circũstantiam superadditam. ¶ Et hoc fieri pt tripliciter Primo requirit necessitas sustẽtatõis. Proprie propter egritudinem vel debilitate̅ qd̃ etiã cõcedit regula sancti Benedicti ubi admittitur q̄ ifirmi et omino debiles possunt carnibus uti pro recuperatõe virium. Secũdo cũ fit per caritate̅ cõdescensiuã sicut faciunt boni prelati. qui huiusmodi cibo nõ propter se sed propter alios vtũtur. et hoc sobrie faciunt et cum timore dei. Tercio cu3 aliquis abstinet a cibo carnium vel proponit abstinere. et tame̅ te̅pore et loco cũ ocurrerit causa racionabilis vic3 cum veniunt hospites reuerendi vel cũ est constitutus in alieno monasterio causa visitandi utitur huiusmodi cibariis sobrie. et hoc de licentia superiorum. qui in talibus dispensare possunt non impedit perfectõ3. quia deus intuetur bonum propositum et bonam voluntatem hominũ ubi tamen sub intelligendum est de illis prelatis vel subditis. qui possunt licite talibus uti vel dare licentiam aliis talibus utendi. ut sũt moderno tempore abbates Cisterciẽn. qui habent ex indulto dñi pape Benedicti. qui in talibus cũ eisdem dispensauit q̄ possunt in domo sua talibus uti et alios huiusmodi alimento recreare.

¶ Ex predictis ergo elucescit q̄ tam abstinentia a carnibus et vino q̄3 his uti potest quis perfecte vel imperfecte. sed vnũ sc3 abstinentia fit perfecte ex proprio genere. Alterum vero ratione circumstancie adiuncte. ut premissum est. cum ex se tamen magis declinet ad imperfectõne̅ Hec tamen nõ ideo dicuntur q̄ cibus in culpa sit. cum dicat. Apostolus. Esca nos nõ cõme̅dat deo. Glo. sumpta vel non sumpta. Et beatus Augustinus de doctrina cristiana sic ait. Quid locis et tempore et personis conueniat diligenter attendendum est ne temere flagicia reprehendamus fieri eñ potest ut sine aliquo vicio cupiditatis vel voracitatis preciosissimo cibo sapiens utatur insipiens vilissime gule flamma inuilissimum ardescat et sanius quisq3 poterit more domini pisce vesci q̄3 le̅ticula more Esau. aut ordeo more iumentoru3 Hec augustinus. Sciendum vero est q̄ sunt nõnulli in sctã religiõe qui ab esu carnium abstinent. qui tamen huiusmõi cibo licite uti possẽt quãdo offertur eis a superioribus suis ut premissum est sed propter magis meritum se a tali alimento continent. Et sunt non nulli qui cu3 offertur eis talis esus carnium per suos prelatos utuntur talibus simplici intẽtõe. vic3 ut possint ex hoc recreari et consequẽter melius deo seruire. sed diligentiam magna3 adhibere debent tam abstinentes q̄3 huiusmodi cibo utentes. ut sine scandalo hoc fiat videlic3. ut abstinentes non iudicent mãducantes. quasi hoc faciant propter

aliquam lasciuiã et gulositatem. et mã ducantes non spernant eos. qui a tali bus se abstinent quasi hoc agant pter vanaz gloria vel laudẽ humanã. Unde paulus ad Romanos. Is qui mãdu cat non manducãtem nõ spernat. et q nõ manducat manducãtẽ nõ iudicet. Unde cũ omni studeo abstinẽtes inui gilare debent vt hoc qd faciũt ad laudẽ dei. et pter salutem animaꝝ suaꝝ saga citer circa hoc humilitatẽ et paciẽtiaz habeant. ne meritũ suũ pdant. qz non nũqȝ aliqui pter huiusmodi abstinẽ ciam in quãdam elatõz extollũtᷣ. arbi trantes se ceteris esse meliores et iõ de cipiuntur. et in futuro premio priuan tur. Sepe eciaz aliqui pter abstinẽci am vel alias ꝟtutes quas exhibẽt a px imis infirmioribꝫ despiciũtur ac eciaz iudicanᷣ asserẽtes eos talia agere ptᷣ vanam gloriam vt possint p hoc prela tis et aliis placere. Si vero pter talia conuicia ipi abstinentes rapiuntur ad impaciẽtiam et scandaluz faciũt aliis iniuriam suã p verba impacientie vin dicando meritum suũ pdunt. quãuis bona intẽtõe prius abstinuerunt. qz p turbulenciam mẽtis ac impaciẽtiam proximi caritatẽ in se vulnerant et per ꝯsequens alios p hoc scandalizant et idõ peccãt. Uñ veraciter abstinẽtes de bent summã diligẽtiaz adhibere vt in hac virtute et in aliis si quas hñt ꝟtuti bus se nõ eleuent sed verã cordis hũi litatẽ habeant et si pter huiusmõi ab stinenciaz vel quascũqȝ alias virtutes per infirmiores pximos despiciãtur seu iniuste iudicantur aut eciam ypo crite appellentur. ꝯ tales iniurias sibi illatas clipeũ paciẽtie opponant. ne p viciũ impaciẽtie meritũ suũ pdant. Quid eñ poterit nobis obesse si om nes derogent. cum ꝯscia nos defendat Vel quid prodest nobis. si omnes lau dent qñ ꝯscia pria nos accusat. De hoc dicit bea. gre. A In omni qd de nobis dicitᷣ sp taciti ad mentẽ re currere debemus interiorez testẽ et iu dicem querere. Quid eñ pdest si om nes laudent. cuz ꝯscia accuset. et quid poterit obesse si omnes nobis derogẽt et sola nos ꝯscia defendat. hec gregor. Uñ vere abstinentes et religiosi cõtra hmõi iniurias paciẽtiam habeant. vt eis ex hoc maius meritũ crescat ac a domino p virtutẽ paciẽtie copiosius premium in futuro pcipiant. Illi vero qui vtuntur esu carnium debent tali ci bo vti sobrie. et cũ timore dei. et alios qui a talibꝫ abstinent nõ spernere. vel iudicare vel iiuriose obicere nec pter abstinentiam. et alias virtutes contra proximuz aliquã inuidiaz spiritualẽ habere sz pocius ꝯgaudere de spiritu ali profectu fratrum suoꝝ et bonuz qd in se nõ habent debent in aliis diligere qz qui diligit bonum pximi pticeps efficitur huius boni. et virtutis qd habet proximus. Et qd in se nõ habet p priam virtutem. habebit tñ per fra ternam caritatez. Uñ de hoc per quẽ dam doctorez sic dicitᷣ. Qui bonũ qd in se nõ habet in altero diligit de non suo suum facit. Ecce qȝ fructuosuz est diligere bona et virtutes proximoꝝ idõ debet vnusquisqȝ alteri fauere ĩ do nis spiritualibꝫ sicut sibi vt bonuz qd per se habere non valet per caritatem fraternam possideat. B Notãdũ eciam de esu carniũ ꝙ quilibet mona chus ordinẽ Cysterciensᷣ. pfessus ab stinere debet a tali cibo nisi offeraᷣ ei a suo prelato qui potest pter suũ indul tum apostolicum in talibꝫ dispensare vel necessitas infirmitatis aut alia ra cionabilis causa vt premissum est hoc exegerit. Si vero pter lasciuiam seu corporalem delectacionem sine omni

necessitate huiusmodi esus requirat.
ac mens superioris ꝓpter hoc plusq̃ꝫ o
portet sollicitet. eciam si cū licētia p̄/
lati talis esus sumat. peccat tñ mādu
cans. qui contra p̄ceptū regule sanc/
te facit tali cibo sine necessitate vtēdo
Sciendū eciā ꝙ magna discretio est
habenda in sumendo alimento naꝫ si
parsimonie vel abstinentie metas exce
ditur suas. in sup̄fluitate cibi vel pot⁹
declinat in viciuꝫ gule. si nimis modi
cum admittat de necessario alimento
vicium indiscretōis incurrit. p̄ quaꝫ
vires corp̄is destruat. vigorē mentis
extinguat. naturam debilitat. ⁊ bona
que promereri potuit negligat vł vitā
cicius perimat. vel sensum perdat vł si
vires recup̄ari debent tanta p̄postmo/
duꝫ studeat cura corpus reficere. com
modis ⁊ fomentis. quanta prius ĩdi
screte eadem subtraxerant ei. ergo in
omnib⁹ discretio est habenda. vñ bea.
Fulgencius. Ieiunijs sic adhibenda
est tēperies vt corpus nostruꝫ nec satu
ritas excitet nec inedia ĩmoderata de
bilitet. ⁊ facit vt inaniter ieiunemus
debilitas ne ieiunare possimus. Vñ ĩ
refectōe nostra nō voluptas expleatur
sed infirmitas sustentetur. hec Fulgē
cius. ¶ Et q̄ꝛ humanum corpus
sine alimentis subsistere nō pōt ĩdo tā
les ac tantas sumamus escas. quibus
nec corpus oneremus. nec libertas a/
nimi p̄grauaret. nihil eñi obruit men
tem sicut venter plenus ⁊ estuans. vñ
beatus ihe̊ronimus. Absq̃ꝫ gustu ĩpossi
bile ē humanū posse corpus subsiste/
re sed adesse d̄ꝛ racio vt tales ⁊ tātas
sumamus escas quib⁹ nec corpus o/
neremus nec libertas anĩ p̄grauet mo
dicus ac t̄p̄atus cib⁹ ⁊ carni ⁊ animi v
tilis est. Unde ieiunia sint moderata.
ne nimia debilitent stomachuꝫ. ⁊ ma
iorem refectionem pascencia erum/
pant in cruditatem: que parens est li
bidinū eciā ex vilissimis cibis vitāda
est facietas. nihil eñi ita obruit animū
vt plenus venter ⁊ estuans. hec ihe̊ro/
nimus. Dicit ⁊ de sobrietate beatus
basilius sic. Naturale est cibi desideri
um. qm̄ quidem corpus humanū sem
per defluit idcirco repleri ĩdiget cibis
ac reformari si quid ergo illud est q̄d
potest breuius vel facilius hanc imple
re necessitatem corp̄is. id pocius in
cibis eligendum est. Oportet om̄ino
illis vti cibis. qui ⁊ facilius ⁊ vilius
comparantur vt non occasione inueni
amur preciosa queq̃ꝫ ac difficiliora se
ctari. dum suauitate condimentorum
viles natura cibos in summū ⁊ delica
tum saporeꝫ conamur extollere. Ille
eciam manducat ⁊ bibit in gloria dei
si ĩ memoria habeat deū a quo pascit̄
et gracias ei agere ⁊ non securum mā
ducare sed quasi op̄ariuꝫ dei ab ip̄o re
fici ob hoc. vt ad laborem ⁊ expletio/
nē sufficiat mandatorū. hec basilius
D Unde corpus castigandum ē p̄
abstinenciā cuꝫ discretōe ⁊ non conte
rendum. quia vt dicit beatus Ihe̊roni
mus Abstinencia nulla virtus est si tā
tum quisq̃ꝫ corpus nō edomat quantū
valet aut valde inordinata est si atte/
rit plusq̃ꝫ valet. hec iheronimus. Et iō
prout dicit beatus bernardus. Tēperā
cia nō est in solis superfluis resecādis
sed ⁊ in admittendis necessarijs. De
bet ergo vnusquisq̃ꝫ prout vires corp̄o
ris sibi suppetunt tantuꝫ de cibo sume
re vt nec ventreꝫ ieiuniorꝫ ariditate cō
stringat nec escarum nimietate disten
tat. De quo Moyses abbas in sua se
cunda collatōe sic ait. Generalis sic
hic ꝯtinētie modus est. vt s̄m capaci
tatem virium vel etatis vel corporis tā
tum sibimet vnusquisq̃ꝫ concedat q̃n/
tum sustentatio carnis nō quantū desi

deriū saturitatis exposcit. ī vtraqꝫ enī
parte maximū sustinebit detrimentuꝫ
quisquis inequalitatem tenēs. nunc
ventrem ieiuniorum ariditatem con-
stringit nunc escaꝝ nimietate distēdit
vt em̄ mens cibi inanitate lassata per
dit orōis vigorem. dū carnis lassitu-
dine nimia pregrauata dormitare cō-
pellit. ita rursū nimietate voracitatis
oppressa minuere. emittere ad deuꝫ ꝓ-
ces puras leuesqꝫ ñ poterit. Sꝫ nec
castimoīe q̄dē ipsi⁹ puritatē valebit ī
disrupta iugitati ꝑuare dū ei ec̄ dieb⁹
illis quibꝫ carnē acriori videtur conti
nencia castigare. p̄terita cibi materia
quamuis ad presens defecto sit corpo
re. ignem carnalis ꝯcupiscētie submi
nistrat. Hec moyses abbas E

Notanduꝫ eciā ꝙ sunt nōnulli qui ie-
iuniū faciliter tolerant. alij vero mole-
ste ferunt sed tamen ī abstinēcia vter-
qꝫ nō dispar meritum sortit̄ ⁊ fortis
quis forcia ꝑagit ⁊ d̄bilis qui minima
que agere preualet nō obmittit vñ de-
bilis potest tantum mereri minus ab-
stinendo sic̄ fortis multū ieiunādo qꝛ
vires corpis ⁊ bonam voluntatem ho
minis pēsat ip̄e deus. Vñ vnusquisqꝫ
consideret vires suas. et ꝓut viderit
se posse ꝑ abstinenciā discretaꝫ corp⁹
suū castiget. Vñ petrus damiani. Nō
nulli nempe ꝑ totā ebdomadā ieiunā
do facile transeunt. quidā v̄o bidui e-
ciam ieiuniū molestissime ferunt. sed
in his exhibendis nō dispar meritum
vterqꝫ sortit̄ ⁊ robustus videlicꝫ. qui
fortia ꝑagit ⁊ debilis qui ea queqꝫ pre
ualet. minima non derelinquit. Qua
ꝓpter difficile est diffinitiuaꝫ ꝯmunē-
qꝫ regulam suꝑ ieiunijs cōstituere. ne
cogere videamur. vl̄ forciores a sua ꝑ
fectiōe languescere vel debiles viribꝫ
suis maiora temptare. Vires ḡ suas
vnusquisqꝫ ꝯsiderans nō semetipsuꝫ
inaniter fallat nec simulata debilitate
decipiat sed ꝓut sibi viderit posse sub
sobrietatis legibꝫ ⁊ abstinētie se rigo
re ꝯstringat. Hec petrus damiani. Vñ
de mensura edendi difficile est dare re
gulam certam nisi vt inter duo ista me
dium studeat vnusquisqꝫ tenere ne ita
parum sumat vt viribꝫ deficiat ⁊ labo
re frangat̄ ⁊ ne ita multū vt post cibū
nō possit orare vel legere vl̄ agilis esse
ad oꝑa virtutuꝫ. Inter ista ꝓpria expe
riencia melior est magistra ⁊ sic patet
de virtute sobrietatis. Filius

Postqꝫ informatus sum de virtu
te sobrietatis nunc q̄ virtus istā
sequatur de hoc cupio edoceri.

Capitulum. XI Pater F

Scire debes qd̄
de sobrietate generat̄ virtus
castitatis. nam castitas sobrietatis ē
filia ⁊ nutritur ab ea Sicut ecōtrario
luxuria a ventris ingluuie. Unde pro
generali regula ab omnibus spiritua
libus viris hactenus obseruatum est.
ꝙ q̄ castus esse d̄siderat studeat sobri
etati inherere. qꝛ sine ea non diu casti
tas est secura. nam cum ꝓficiente ꝓfi
cit ⁊ cū deficiēte deficit. Quid autem
sit castitas scribit beatus Augu. ita di
cens. Castitas est virtus. sub iugo ra
cionis īpetum libidinis refrenās. Ca
stitas eciā est virtus nobilissima. qꝛ o
riginē hꝫ de celo. hāc em̄ sancti ange
li ab ip̄o dño oīm virtutū ab ipso fon
tali pricipio primitus didicerūt ⁊ īde
clinabiliter seruauerūt. Hāc vn⁹ ⁊ sū
mus mgr̄ cristus dñs nobis de celesti
scola ad terras publice docēdo attulit
⁊ matrē suā gloriosaꝫ virginē mariaꝫ
perfectam ⁊ primam post se huius di
scipline magistraꝫ in ecclesia catholi
ca v̄ginalis mūditie ceteris mirādā ⁊
imitandā p̄fecit. Vñ castitatis mūdi

cia est res euāgelica. q2 per eam homines angelis assimilāt͂ ⁊ ciues celestes efficiunt͂. Vn͂ Crisostomus Castitas est res angelica. p hāc em͂ solā singulariter homines angelis assimilant͂. et vincit͂ natura virtutibꝫ. Et bea. bern. Quid castitate decorius. que mūduz de immundo pceptum semīe de hoste domesticū. angelum deniq3 de homine facit Et ysidorus. Castitas hominez celo iungit ⁊ angeloꝝ cōciuem facit. ꝓpter hoc multum diligenda est virt9 castitatis. q2 mens munda ⁊ casta sola est. que celestis gratie lumen percipit. vn͂ dicit beatus dyonisius. Mens castitati dedita celestis sola est luminis susceptiua. Est eciā castuz corpus ⁊ coꝛ habitatio dei ⁊ cristo domus valde amabilis. G Nec tn͂ possidēs castitatem sibiipsi deputet eiusdē virtutis possessionē. a deo em͂ hoc donum est. nam p victoriam ꝓprie nature cognoscit͂. supnaturalis aduentus gratie dei. que hanc virturē opatur in homine. De hoc Johānes Abbas montis sinai in tractatu de. xxx. gradibꝫ sic dicit. Castitas est cristi ihesu domus amabilis. Castus est. qui amore ⁊ pcupiscentiaz ⁊ ignē igne immaterali repercuciens extinguit ⁊ inuictus vincit aspectū ignis. intenta meditatōne pulchritudinis supnoꝝ. Nemo obtinencium castitatē sibiipsi īputet eiusdem possessionem. nimiꝝ q᷑ suaz quis vincat naturam nō est vtiq3 virtus suscipienciū vbi em͂ facta est nature victoria ibi eius supernaturalis aduentus pgnoscit͂. Ne ergo credas luto carnis tue in om̄i vita ⁊ donec cristo ihesu obuiaueris nō pfidas in ea qui em͂ suamipsius carnez vult expugnare ⁊ vincere ex seipso inuanum currit. Nisi enim domin9 dissoluerit et destruxerit domum carnis ⁊ edificauerit domū animme inuanum qui vult dissoluere ieiunauit ⁊ vigilauit repꝛesentata. ⁊ pone coꝛam deo. carnis ⁊ nature īfirmitatez ex toto pgnoscens ꝓpriam ipotentiam ⁊ insensibiliter suscipiēs donum castitatis. Et nota inquantū incoꝛruptibilis ⁊ incoꝛporeus est dn͂s. intātū de coꝛpis nostri castitate ⁊ icoꝛruptibilitate exultat ⁊ exulat͂. Castitas ē ec͂. dei ꝓprietas ⁊ similitudo s3 q᷑ hominibꝫ possibile est. Mater vo castitatis est quies solitaria cū obedientia hec iohannes abbas. H Et notādum q᷑ inter oīa certamina q̄ sustinēt fideles nō est maioꝛ pflictus. q̄ȝ pugna castitatis. Nam ceteris vicijs deo auxiliante possumus ⁊ debemus ī pn͂ti resistere: libidinē vero opoꝛtet fugiēdo supare. ne ꝓpter fedam ⁊ momentaneam delectatiōz eternum cruciatum ⁊ obpꝛobriū nos ptingat incurrere. Unde beatus Aug. Inter om̄ia cristianoꝝ certamina sola sunt duriora plia castitatis. vbi quotidiana est pugna. ⁊ rara victoꝛia. grauem castitas soꝛtita ē inimicū q̄ quotridie vīcit͂ ⁊ timetur. Et iō nemo se falsa securitate decipiat. nec de suis viribꝫ piculose pꝛesumat sed audiat apostolū dicētē Fugite foꝛnicatōz. Nam ptra t͂liqua vicia deo auxiliante debem9 in pn͂ti resistere libidinē vo fugiēdo supare. Fuge g̃ contra īpetum libidinis appꝛehēde fugam si vis obtinere victoꝛiaz nec tibi verecunduz sit fugere si castitatis palmam desideras obtinere s3 quāta iniquitas ⁊ quam lugenda puersitas est vt aniaz quā cristus sanguīe suo redemit luxuriosus q̄s3 ꝓpter vni9 momēti libidinē dyabolo vēdat. Uere eniz nimium plangenda ⁊ miseranda condictio ē. vbi cito pꝛeterit quod delectat. et manet sine fine quod cruciat. sub momento enim libidinis īpetus

transit. ⁊ obprobriū infelicis anime p̄
manet. hec aug. Considerantes igitur
feditatē ⁊ piculum vic͡q videlicet luxu
rie ad amorē castitatis nos accigam⁹.
De cuius ꝯmendatōe dicit origenes
Castitas seu v̄ginitas est munimē san/
ctimonie. infirmitas lasciuie. aīme vi
ctoria. captiuitas criminū. pax virtutū
debellatio bellorū. inquietantiū culmē.
puritatis carcer. libidinis carnis īteri
tus. status qualitatis angelice. hec ori
genes ¶ Et notandū ꝙ virtus ca
stitatis tria facit. Primo corpus mun
dum facit. sicut ecōtrario luxuria īqui
nat. ita si non esset alia merces castita
tis ꝙ̄ p̄ns mundicia nec aliud luxurie
suppliciū nisi eius feditas castitatis ho
nestas esset amplectenda ⁊ turpitudo
luxurie horrenda. Scdō ꝯscientiā leti
ficat q̄ꝫ gratū deo prestat obsequium.
qui pro xp̄o carnis dulcedinē respuit.
quā mundus pro magno ꝯcupiscit Le
tificat autem q̄ꝫ deo placet. deū placat
etiaꝫ deo ꝓximare facit ⁊ premiū cele
ste ac deū meretur ⁊ auctorē mundicie
p̄ castitatem imitando sequit̄. cum sit
gloria magna sequi dn̄m qui nos pre/
cessit in mūdicia castitatis virgo. vir/
ginis filius virginis sponsus. Tertio
ipsa castitas tam hominibus ꝙ̄ angelis
spectabilē ⁊ amabilē facit. hominibus
q̄ꝫ boni venerant̄ eam. angelis q̄ꝫ cū na
turaliter oīe animal diligat sibi simi/
le sic ⁊ angeli casti hoīes castos famili
ariter diligunt ℞ Sciendū etiaꝫ
ꝙ ad castitatis acquisitionē ⁊ conser/
uationē maxime valeat ista videlꝫ alie
natio ⁊ sepatio a feminis ⁊ ꝯsortiū cō
tubernale castorū. quorū exemplo casti
tas doceat̄ Item deliciarū fuga que nu
trit carnis illecebras. Itē exteriorum
sensuū custodia vt non videat vel audi
at vel tangat vnde temptetur. Itē ocij
deuitatō q̄ꝺ omniū vicioꝝ ianua maxi
me carnalium est. Item custodia meri
torum cogitationū ⁊ affectionum cor/
dis p̄ quas coluber primo caput vene/
natum ingerit. Item orationis freq̄n
tia qua obtinetur auxilium a deo con/
tra omnes impugnatōes. Ista equali
ter tangit beatus cris. sic dicens. Sex
sunt que incorruptam cōseruant casti/
tatem. Sobrietas. opatio. aspitas cul
tus. inhibitio sensuum. raritas sermo
num cū honestate euitatio oportunita/
tis psone loci ⁊ tempis. hec cris. ℒ
Est etiā triplex gradus siue profectus
castitatis. Primus est cōtinentia ab a
ctu carnali cum proposito sic manēdi:
et omnibꝫ illicitis motibꝫ ꝯsensum ne
gandi. iste gradus cuꝫ adhuc vicinus
sit terrene voluptati propter nouitateꝫ
ꝯuersionis. sepe vapor tangit eum car
nalis temptatōis. ⁊ est adhuc in labo
re pugne ⁊ in merito victorie. dum so/
la volūtas cū adiutorio gratie dei pug/
nat contra quatuor hostes scilicet car/
nis pruritum. affectōis appetitum. mū
di prouocamenta ad libidinē ⁊ demo
nū suggestionē. sed hō diligens casti
tatē maneat ī bono proposito. ⁊ virili
ter resistat huiusmodi temptamentis
et fiduciam habeat in dn̄o ⁊ adhereat
ei qui dixit. In mundo pressuram ha/
bebitis sed cōfidite. quia ego vici mun
dum. ⁊ cito inimicos eius ꝯuertet ad
pacem. vt subiciat ei exactores eius ⁊
suos videlicet carnis libidinosuꝫ pru
ritum ⁊ affectionis illecebrosum appe
titum. Secundus gradus est cū p̄ ma
ceratōnem carnis ⁊ p̄ alia studia spiri
tualia affectus mundat̄ ⁊ caro ita spi
ritui subiugatur. vt rarius temptet̄ ⁊
mitius. vt quāuis adhuc nō plene ca
reat ꝯcupiscentiarum stimulis. quasi
spinarum aculeis. cedetur tamē eius
ꝯmotio. ⁊ impando magis ꝙ̄ reluctā
do insurgētes īordinatos carnalitatū

motus ɔpescat. Tercius gradus casti tatis est ita edomitas habere ɔcupiscē cias ꝙ vix rarissime ⁊ tenuissime sen/ ciantur ⁊ ex affectu talē induisse casti tatis amorem. vt horreat ⁊ ita deteste tur omnes carnales motus. ꝙ q̄si nau seam inde paciatur. nec possit audire tractare de opibꝫ carnis. nisi cū horro/ re ⁊ execracōne. ¶ Etiā est q̄dā castitas coniugali s vidualis siue post lapsum se ɔtinēciū ⁊ virginalis. Jn/ ter quas virtutes nulla placet tātū do mino queadmodū castitatis virgina lis q2 in talibꝫ cordibꝫ dn̄s cristus libē ter. pausat. Teste be. ber. q̄ dic. Nusq̄ dn̄s Jhesus tam libenter caput suū in clinat. q̄ in virginitatis aureū sinum. Hec Ber. Nō solū aūt in castitate vir ginali delectaꝛ dn̄s. verumetiam post lapsum. carnis penitentia peracta cū3 homo ɔtinēter ⁊ caste viuit taꝛ in qua3 castitas etiā placet deo. q2 ſm. Cassia num. Longa castitas post peccatū. imi tatrix est virginitatis Vn̄ multi pecca tores post facinora carnis reuertētes ad dominu3 p pn̄ia3 corpus suū p ab stinentiā affligunt. vicijs carnalibus resistūt. ⁊ caste viuūt. ac p bonā vita3 quā ducūt ,pximis salutis exempla o/ stendūt. Jn talibꝫ inquit animabꝫ ca/ stis eciā deus habitare delectaꝛ. ð hoc beatus gregorius sup Cañ. exponens illud. Qui pascitur inter lilia sic dicit Quid p lilia nisi aīe designātur. q̄ cu3 castitatis candorē retinent p bone fa/ me opinionē fortiter proximis quibꝫ q̄ suauiter olēt. Jnter lilia ergo spon/ sus pasciꝛ. q2 proculdubio aīa4 casti tate delectatur. que in se carnis mūdi ciam seruant. ⁊ ,pximis exempla qua/ si odorem suauitatis donant. hec gre. Quisquis etiam virtutē castitatis de/ siderat possidere necesse est vt carna/ les cogitatōes sibi aduenietes ac pra

uū ɔsensum huius peccati studeat a se amouere. q2 neq̄ potest corpus p vi ciū carnalis peccati corrūpi nisi mēs prius fuerit corrupta. Vn̄ cu3 cogita tio carnalis delectatōis cū ɔsensu ad mittiꝛ. proculdubio castitas tā men/ tis q̄ corpis violaꝛ. Vn̄ Fulgencius Semper nimirū dū in mundo cū con/ sensu cogitatio admittiꝛ. ip̄a tam mē tis q̄ corpis castitas ɔtinuo violatur Et ſm ꝙ dicit. Ysidorus. Corrūpi n̄ pōt. nisi prius corruptus fuerit anim9 Ergo cū consensus carnalis delectati onis non reprimiꝛ nōnū q̄ etiam in p ua actōe dominaꝛ. ¶ Sciendu3 etiam. ꝙ ad castitatis conseruationē multum valet disciplina exterio4 mo rum ⁊ pudicicia seu verecūdia. Disci/ plina nāq̄ componit vultum. risu3 co hibet. frenat luxuriam. ⁊ corpis inor/ dinatos motus prohibet. De qua be/ atus bernardus sic dicit. Disciplina ceruicem submittit. ponit supercilia. componit vultum. ligat oculos. cachi nos prohibet. gulam refrenat. ira3 ce dat. format incessu3. Disciplina ē cu piditatis compes. malo4 desideriorū carcer. frenum luxurie. iracundie vin culum. que temperancia3 domat. om nes corporis inordinatos motus: ⁊ il licitos suffocat appetitus. semper ma neat in disciplina discipulus cristi vt erudiatur ad scientiam. exerciteꝛ ad timorem. coronetur ad gloriam. sit si bi ratio magister. ,p pria consciētia vir ga. et ingenita verecundia. lex discipli ne. iuge quippe silentium. et ab omni strepitu seculariu3 perpetua quies. co git celestia meditari porro continue la bor et rigor discipline. psalmorū ym norumq̄ dulcedine releuātur. pudor ð pteritis noue ɔuersatōis tpat auste ritatem. Hec sūt monachorū īsignia hec vitā decorare solēt nobilitate mo/

nasticam. hec beatus bern̄. Similiter ⁊
pudicicia ē custos castitatis. vba scur
rilia non multiplicat. lasciuiam repri
mit. appetitum turpiū cogitationū cō
pescit. omnes virtutes nutrit. ❧
De cuius ꝯmendatione beatus augu.
sic dicit. Pudicicia castitatem habet.
leuitates deuitat. ebrietatē cauet. vba
nō multiplicat. gule ꝯcupiscentias op
pugnat. omnia vicia reprimit. omnes
virtutes nutrit. Pudice etiam anime
plus est propter dei oculos q̃ℏ hominū
omnia bona facere. appetitus turpium
cogitationū ꝯpescere. oīes meliores
se estimare. non inuidere. de seipso nō
cōfidere. dei semꝑ auxilio res omnes
ꝯmittere. cepta bona oꝑa mortis tan-
tum termino finire. Pudicicia orna-
mentū est nobilium. exaltatio humili
um. nobilitas ignobilium. augmentū
omnis pulchritudinis. decus religio-
nis. multiplicatio meritorū ⁊ de spe be
atitudinis gaudet. hec aug. Dicit etiā
de pudicicia beatus ber. Pudicicia est
castitatis custodia. que nos hoībus
reddit venerabiles. hec ꝯscientiā emū-
dat seruat affectum illuminat intellec
tum. pium propositū in animo roborat
amicos attrahit inimicos reprimit. cō
fundit demones. claudit inferos. ce-
los apit. ipsi deo cum fiducia assistit.
Hec ber. dicit. Simus ergo veraciter
pudici ⁊ veraciter verecundi. vt virtu-
tem castitatis in nobis valeamus con
seruare. Sed sunt nōnulli qui pudorē
seu verecundiā hn̄t inordinatam. qui
magis infamiam timent coram homī
bus incurrere. q̃ℏ peccati culpā coram
deo. Hi tales sunt satis ꝑuersi. quia si
peccatum ꝑfecte erubescerent. nō tam
facile illud ꝑpetrarent De hoc dicit ri
chardus de sancto victore. Disce pri⁹
peccatū odisse. ⁊ tunc incipies illud ve
raciter erubescere. ille pudor verus esse
cognoscit quem viciorū odium prece-
dit. ⁊ comitatur aliqn̄. si in peccato de
prehenderis ⁊ deprehensus pudore cō
funderis. non te credo erubescere cul-
pam. sed infamiā. non enī descendit ve
recūdia talis tam ab ipso pctō q̃ℏ de fa
me detrimento. Habent etiā homines
ꝑuersi verecundiā. sed vtinā bonā vti
nam ordinatā. nam si bonā verecun-
diam haberent ꝑuersi non essent. ꝑuersi
enī si ꝑfecte erubescerent. non tam faci
le ꝯmitterēt. Hec richar. Quilibet er
go religiosus deum timens votū casti-
tatis qd̄ deo spopondit studeat in se cō
seruare nō solū ab omni actu carnalis
vicij abstinendo. verū etiam cor suum
ab īmundicijs ⁊ sordidis cogitatōibus
retrahendo sed ⁊ visum ab aspectu ne-
phando mulierū auertendo ⁊ affectum
suum ⁊ amorē ad splendidissimā pul
chritudinē cristi ꝯuertendo. qui sic ege
rit virtutē castitatis. in se illesam ꝯser
uabit illam. De qua etiā effrem abbas
in septima omelia sic exhortando dic.
Castum te in omībus serua fili. vt vide
as deū in gloria ꝯsistentē ab omni pol-
lutione mundū sit cor tuum. ⁊ ne des
inimico aditū introeūdi ad te ab aspe
ctu nephādo auerte oculos tuos. ⁊ ne
delecteris in pulchrarū vultibus femi
narū. ne ꝑ talem soluas vltima suppli
cia. reseca amorē tuum ab amore muli
erū. ne te ab amore dei excludat. Uide
ne te seducat corꝑis pulchritudo. ⁊ de
corē aīe tue amittas. ne improbo ocu
lo tuo intuearis mulierū speciē. ne in
tret mors in aīam tuā ꝑ fenestras tuas
mulieris carnē omnino nō velis tange
re. ne ꝑ tactum eius inflāmetur cor tu
um. ⁊ spū tuo labaris in ꝑditionē. sicut
enī fenū ꝓximans igni ꝯburitur. ita qui
tangit mulieris carnē sine damno nō
euadet aīe sue. ⁊ licet corpus castū eua
serit. mēte tamē ⁊ corde corruptus ab

ſcedit. Reflecte ergo animū tuum ab his
obſcenis amoribꝫ ⁊ omnē amorē tuū
cōuerte ad ſplendidiſſimā ihesu criſti
pulchritudinē vt radij fulgoris eius il
luſtrent cor tuū ⁊ omnis obſcuritas ca
liginis expellat a te. hec pulchritudo
diligēda ē. que leticiā ſpiritualē ꝯſue
uit infundere. hic decor omnimode am
plectēdus eſt. vñ nobis ſerenitas tran
quillitatis acquiritur. Euitemus ꝑni
cioſas pulchritudines ne omniū ma
lorum genera in nobis irrigantur. Mul
ti enī āmirantes mulierum ſpēm a virtu
tis via naufragauerūt. plerūqꝫ ornamē
tis eorum oblectati. ꝑniciem animarum ſua
rum ꝑpeſſi ſunt. ⁊ a ꝑfectōis veſtigio ī
profundū inferni dimerſi ſunt. Sapi
ens enī vir nō corporis decorē ꝯſiderat
ſed anime. Inſipiens aūt carnalia or
namenta amplectit. Sapiens vir mu
lierem reſpuit. ſtultꝰ aūt ꝯcupiſcit eā
miſerabiliter ⁊ ſupplātabit. tu aūt ca
ue oībꝫ modis ſpecies ꝑnicioſas ⁊ fal
ſas. Deturbat enī anima tua ſi decorē
eorum attēdas. criſtus enī nō ī corporis
ſed anime pulchritudine delectatur.
Hec Effrem abbas. P Et notā
dū ꝙ nōnulli qui cū in etate iuuenili
ꝯſtituti ſunt. luxurioſe viuūt cū vero ſe
nuerint. tūc primo caſte ⁊ ꝯtinēter vi
uere volunt. ſed tales neqꝫ ꝯtinētes
vocādi ſunt. ⁊ premia pro huiuſmodi
ꝯtinencia a dño ꝯſequentur. quia labo
res certaminū in reſiſtendo nō habue
runt. De talibꝫ Yſidorus ſic ait. Qui
dam in iuuentute luxurioſe viuentes
in ſenectute ꝯtinētes fieri delectantur
tunc eligunt ſeruire caſtitati qñ libido
eos ſeruos habere ꝯtemnit. neqꝫ in ſe
nectute continentes vocandi ſunt quia ī
iuuentute luxurioſe vixerunt. tales pre
mium nō habent. quia laboris certamē
nō habuerūt. Eos enī expectat gloria
in quibus fuerunt glorioſa certamīa.

hec yſidorꝰ. Vñ quilibꝫ criſtianꝰ max
ime tamen religioſus. qui votū fecit
caſtitatis debet ab omni īmūdicia car
nalis peccati ſe cōtinere. ⁊ huic vicio
cum adhuc iuuenis eſt viriliter reſiſte
re debet vt premiū future glorie pro la
bore tāti certaminis valeat a domino
obtinere. Sic igitur habemus de vir
tute caſtitatis. Filius

Poſtqꝫ informatus ſum de virtu
te caſtitatis atqꝫ alijs virtutibus
iam ꝑmiſſis. Nunc de quatuor cardi
nalibus. ⁊ que ſint virtutes politice ⁊
purgatorie purgati animi. ac exempla
res flagito edoceri.

Capitulum. XII. Pater

Scire debes fili
ꝙ ſunt quatuor virtutes ꝑ quas
homo pōt ad honeſtatē vite ꝑuenire vt
dt Seneca quatuor virtutū ſpēs multo
rū ſapiētū ſñijs diffinite ſunt qbꝫ hūa
nus animus ꝯpos ad honeſtatē vite po
teſt accedere. horum prima prudentia. ſe
cūda magnanimitas. tercia ꝯtinētia
quarta iuſticia. Singule igit honeſtū et
bene morigeratū efficiūt virum. hec Se
neca Iſte quatuor virtutes ſtructurā ſpi
ritualis edificij ac boni operis ſuſtinēt
Teſte beato grego. qui ſic ait. Solidū
mentis noſtre edificium temperancia
prudentia fortitudo. iuſticia ſuſtinent
quia in his quatuor virtutibꝫ tota boni
operis ſtructura coſurgit. Vnde iſta
quattuor paradiſi flumina terrā irri
gant. quia dum his quatuor virtutibꝫ
animus infunditur. ab omniū deſiderio
rum carnaliū eſtu temperatur. hec gre.
R Appellantur autem iſte quatuor
virtutes cardinales. quia ſicut oſtiū
vertitur in cardine. ita in his vertit ⁊
regitur vita hominis Per virtutes nā
qꝫ cardīales rectifica t anīa in ſuis vi
ribus. nā prudētia rectificat raciona

lem. fortitudo siue magnanimitas irascibilem. temperancia seu continentia concupiscibilem. iustitia vero rectificat omnes vires. ipsa enim iusticia comprehendit omnes virtutes ordinantes ad proximum vt est equalitas et liberalitas. et ordinantes ad seipsum sicut est penitentia et innocencia. et ordinantes ad deum sicut est latria pietas et obedientia. Et propter hoc dicitur iustitia circuire omnes virtutes, quia non solum specialis est virtus sed etiam generalis comprehendens totius anime rectitudinem cum ipsa dicatur voluntatis.

¶ Et notandum quod per virtutes cardinales homo instruitur in omnibus operibus bonis et contra vicia armatur. Primum fit dupliciter quia instruitur quo ad se per prudentiam. et quo ad proximum per iusticiam. Secundum etiam fit dupliciter quia homo armatur in prosperis per temperanciam et in aduersis per fortitudinem. De hoc beatus Aug. sic dicit. Prudentia est in precauendis insidijs. iustitia in subueniendis miserijs. Fortitudo in perferendis molestijs temperancia in cohercendis delectationibus prauis. ¶ Sciendum quod virtutes quedam quandoque dicuntur politice. quandoque purgatorie. quandoque purgati animi. quandoque exemplares. Politice namque dicuntur secundum quod regunt vitam humanam. quo ad opera exteriora. et secundum quod pugnant contra vicia purgatorie dicuntur. sed quod sunt in victoria viciorum et respiciunt primum interiora. et post tim exteriora purgati animi dicuntur quando deuictis vicijs possessor virtutum quiescit raro insurgentibus motibus primis. Exemplares dicuntur que in mente diuina consistunt nam ydee in deo sunt et ibi omnium rerum exemplar est.

¶ Et notandum quod quelibet virtus cardinalis potest coaptari singulis virtutibus iam premissis. nam prudentia que est virtus cardinalis secundum quod virtus est politica vt ait Macrobius est ad rationis normam. que cogitat queque agit vniuersa dirigere. ac nihil preter rectum velle vel facere. Prudentia sed quod est virtus purgatoria est mundum et omnia que in mundo sunt diuinorum contemplatione despicere. Prudentia autem prout est virtus purgati animi est sola diuina noscere. et ea tamque nihil sit aliud intueri. Exemplaris vero prudentia vt est in deo est ipsa mens diuina. cui omnia nuda sunt et aperta et diiudicat vniuersa que in celo sunt et que in terra. Ex his apparere potest quod primus gradus prudentie vt est virtus politica facit hominem in omnibus racionabiliter operari et cum hominibus honeste conuersari. Secundus gradus prudentie vt est virtus purgatoria mentem altius erigit quia cum mundana despicit celestia prudenter appetit. Tercius gradus prudentie vt est virtus purgati animi mentem plenius perficit. dum eam in eternis figit quia sola eterna concupiscit. Exemplaris autem prudentia. que in solo deo est predictos gradus inchoat deducit et consummat quia omnis vera prudentia a domino deo est. De hac etiam virtute videlicet prudentia. Seneca sic dicit. Quisquis prudenciam sequi desideras. tunc per racionem recte viues si omnia prius extimes et perpenses. si prudens esse cupis in futurorum prefectum intende. et que possint contingere animo tuo cuncta propone. nihil tibi subditum sit sed totum ante prospicies. nam qui prudens est nunquam dicit non putaui fieri. quia non dubitat. sed expectat. nec suspicatur sed cauet. Si prudentiam amplecteris vbique idem eris et put varietas rerum exigit ita te accommodes tempori. sermo tuus non sit inanis sed aut suadeat aut moueat aut consoletur aut precipiat. Lauda parce vitupera parcius nam similiter reprehensibilis est nimia laudatio sicut immoderata

culpatio illa siquidē adulatōe. ista ma
lignitate suspecta est. Si prudens est
animus tuus trib⁹ temporib⁹ dispense
tur. p̄sentia ordina. futura prouide. p̄
terita recordare. Nā qui de futuro nō
premeditatur. in omnia incautus inci
dit Propone animo tuo mala futura ⁊
bona vt illa sustinere possis ista mode
rari nō semper sis in actu. sed interdū
animo tuo requiem dato. sed ⁊ ipa req
es plena sit sapientie studijs ⁊ cogita
cionib⁹ bonis. nā prudens nūquā o
cio marcet. animū aliqñ remissum nū
quam dissolutū habet non te moueat
auctoritas dicētis nec quis sꝫ q̇d dicat
attendito. nec q̄ꝫ multis sed qualibus
placeas cogita. Hec Seneca. Notan
dum etiam ꝙ prudentia est bonarum
rerū ⁊ malaꝝ vtrarūqꝫ discretio cū fu
ga mali ⁊ electione boni. de qua proce
dit circumspectio docilitas ⁊ cautio.
Circumspectio est cautela contrarioꝝ
vicioꝝ qua fugimus auariciā ⁊ caue
mus prodigalitatem. Docilitas ē po
tentia erudiendi hoc ordine. vt prius
te postea alios istruas. Caucio ē prudē
tia discernēdi vicia virtutū spēz p̄ca
rētia. X Vel alr̄ dici pōt ꝙ prudē
tia ī sex diuiditur scꝫ in cogitatiōeꝫ p̄
sentiuꝫ. Unde ꝑ sapiētem dicit̄ Pre
cedent palpebre tue gressus tuos idest
cōsilia tua facta preueniāt. In memo
riam preteritorum. Uñ Ezechiel Re
cogitabo tibi omnes annos meos ⁊c̄
In prouidentiam futurorum vñ Boe
cius Non sufficit intueri q̇d factū est
ante oculos. prudentia rerum exitus
metitur. In circūspectionē ɔtrarioꝝ
Uñ puerbioꝝ. Est via que videt̄ ho
mini recta. nouissima vero illius du
cūt ad mortem In cohibitōꝫ peccato
rum. vñ paulus. Castigo corpus meū
et in seruitutem redigo. In exercitati
onem virtutū Uñ per sapiētē dicitur

Quodcūqꝫ potest manus tua facere in
stanter operare. A Secūda virt⁹
cardinalis est temꝑantia cuius ꝑut ē
virtus politica est nihil appetere peni
tendum. in nullo legeꝫ moderationis
excedere. sub iugo rationis cupidita
tem domare. Temperantia ꝑut est vir
tus purgatoria cuius est omnia relinq
re in quantū natura patitur que corpo
ris vsus requirit. Temperantia ꝑut ē
virtus purgati aīmi est terrenas cupi
ditates nō solū reprimere sed penitus
obliuisci. Temperantia vero exempla
ris que in deo est sic est ꝙ in se ꝑpetua
intentione conuersa est. Ex his patet
ꝙ primus gradus temperantie ꝑut ē
virtus politica hominem ab excessu ⁊
defectu custodit. q2 ei mediū virtutis
in omni tēpore vel oꝑe ostendit. Secū
dus gradus tēꝑātie est vt virtus pur
gatoria q̄ mentē ad eterna ꝑfecte diri
git q2 omnē supfluitatem rerū grauan
ciū firmiter excludit. Terci⁹ gradus
tꝑantie ē vt virtus purgati animi mē
teꝫ in eternis figit quia concupiscētiā
omnis inordinati concupiscibilis pe
nitus extinguit. Exemplaris autē tē
ꝑancia que ī deo est p̄dictos gradus
temꝑancie inchoat deducit perducit ⁊
perficit. quia omni creature numeruꝫ
pondus et mensuram tribuit. De hac
etiam virtute temperātie Seneca sic
dicit. Continentiam si diligis circum
cide superflua ⁊ in artum desideria cō
stringet. considera tecum. quātum na
tura poscat. non quantum cupiditas
expetat. palatum tuum fames excitet
non sapores. nec ad voluptatem sꝫ ad
cibum accedas. nec presentibus deli
cijs inherebis nec desiderabis absen
tes. Si continentiam diligis. turpia
fugito anteqꝫ accidāt nec quēquā aliū
verberis plusqꝫ te. omnia tolerabilia
p̄ter turpitudinē crede. a verbis quoqꝫ

turpibꝫ abstineto. qꝛ licentia eoꝝ im/
pudentiã nutrit. Si ꝯtinens es adu/
lationes deuita. difficilimuꝫ est opus
ꝯtinentie affectiones adulantium re
pellere. quoꝝ sermones animũ quadã
voluptate resoluunt. Si ꝯtinens es a
nimi ⁊ corporis tui motus obserua ne
indecori sint. nec ideo ꝯtemnas qꝛ la
tent. nam nihil differt si nemo videat
cũ ipse illos videas Cunctis esto beni
gnus. nemini blandus ⁊ paucis fami
liaris. omnibꝫ equus. bone fame ne/
qꝫ tue seminator existas. nec inuidus
aliene. ad iram tardus. ad misc͛diam
ꝓnus. in aduersis firmus. in ꝓsperis
cautus. ⁊ humilis occultator virtutũ.
sicut aliqui vitioꝝ. rari sermonis ipse
sis sed loquentiũ patiens. que nosti si
ne arrogantia postulanti impartieris
que nescis sine occultatõe ignorantie
tibi postula impꝛtiri. hec seneca. B
Notandũ etiam ꝙ temperantia est vir
tus cum potentia resistendi illecebris
in nos impetum facientibꝫ. ex qua ꝓ/
cedit ꝯtinentia. castitas. pudicicia. so
brietas. ꝑcitas. moderãtia. honestas
abstinentia. verecũdia. modestia. Cõ
tinentia est virtus abstinẽdi ab illece/
bris. Castitas est virtus sub iugo ratõ
nis impetũ libidinis refrenans. Pu/
dicicia est virtus non solũ impetum re
frenans. verumetiam signa cohibens
videliꝫ gestus inordinatos corporis.
visum dissolutũ ⁊ similia Sobrietas
est virtus qua excessuꝫ cibi ⁊ potus co
hibemus. Parcitas est virtus qua re/
tinemus retinenda. sicut largitas est
virtus qua damus danda. Moderan
tia est verboꝝ nimium appetitũ impꝛo
rationis reuocare. Honestas ẽ nec lau
tiora querere fercula. nec circa curam
totius apparatus operam dare. Absti/
nentia est statutũ prandendi tps non
preuenire. Verecundia est feda ⁊ sup/
flua verba reprimere. Modestia ẽ cor
porei habitus ⁊ cetere necessitatis sup/
pellectilis immoderatũ reuocãs vsuꝫ
C Tercia virtus cardinalis ẽ for
titudo. que ꝓut est virtus politica est a
nimum supra periculi metũ erigere. ni
hilqꝫ nisi turpia timere. Secundo for
titudo ꝓut est purgatoria est animo nõ
terreri ꝯtra queqꝫ aduersa Tercio for
titudo ꝓut est virtus purgati animi est
passiones non solũ vincere corꝑis sed
⁊ animo penitus ignorare. Exempla/
ris aũt fortitudo que in deo est. est ꝙ sꝑ
idem est nec vnqꝫ mutatur. Ex his pa
tet ꝙ primus gradus fortitudinis pro
ut est virtus politica hoĩem facit oẽm
metuꝫ ꝓ vtilitate reipublice postpone
re. ⁊ nisi turpia formidare. Scd͛s gra
dus fortitudinis vt est virtus purgato
ria mentẽ magis ꝯfortat. vt nulla pe/
na corꝑalis eaꝫ terreat. qꝛ ad sola eter
na fortiter anhelat. Terciꝰ gradus for
titudinis vt est virtus purgati animi.
mentẽ ineternum figit. qꝛ cum omnia
cõtraria vicerit. repugnare omnino ⁊
ꝯfidenter ꝯtemnit. Exemplaris auteꝫ
fortitudo que in deo est. predictos gra
dus inchoat. deducit ⁊ ꝯsummat. Ipa
enĩ attingit a fine vsqꝫ ad finẽ fortiter.
⁊ disponit oĩa suauiter. De hac etiam
virtute videliꝫ fortitudine ⁊ magnani
mitate sic d͛t seneca. Magnanimitas
que ⁊ fortitudo d͛r si insint in aĩmo tuo
viues cũ magna fiducia. liber. intrepi
dus. alacer. Magnum humani animi
bonũ est fineꝫ huius vite intrepide ex
pectare. si magnanimus fueris nunqꝫ
tibi ꝯtumeliã fieri iudicabis. de inimi
co dices. nõ mihi nocuit sed nocendi
aĩm habuit. ⁊ cũ illum in ꝑtãte tua vi
deris vindictã putabis vindicare po/
tuisse. Scito enĩ magnũ ⁊ honestũ esse
genus vindicte ignoscere. Eris mag/
naĩus si ꝑicula non appetas vt temera

rius. nec formides vt timidus. nam
timidum nō facit nisi rephensibilis vi
te ꝯscia mala. hec seneca. Et notandū
ꝙ fortitudo est immobilis inter aduer
sa animi laborꝫ ⁊ ꝑiculorꝫ susceptio. q̄
nec aduersitatis incursu frangit̄. nec
blandimento ꝓsperitatis eleuat̄. De
qua orit̄ magnanimitas. fiducia. secu
ritas. magnificentia. ꝯstantia. firmi-
tas. patientia. ꝑseuerātia. longanimi
tas. humilitas. mansuetudo. Magna
nimitas est virtus spontanea difficiliū
aggressio. Fiducia est certa spes aīmi
rem inchoatam ad finē ꝑducendi Se
curitas est virtus incommoditates im
minentes rei inchoare ad finem ꝑdu-
cendi non formidans. Magnificētia
est virtus aīmi. arduorꝫ vās ꝯsumma
tionez Constantia est stabilitas aīmi
firmi. ⁊ in ꝓposito ꝑseuerans. Firmi-
tas est virtus animi. oīa equanimiter
portans. Patientia est v̄tus ⁊vis ani
mi. ꝯtumeliarꝫ ⁊ oīs aduersitatis im-
petus cum tranquillitate sustinens.
Perseuerātia est aīmi firmitas in bo-
no ꝓposito. vsqꝫ ad ꝯsūmationē ptin
gens. Longanimitas est v̄tus qua pa-
tiēter vite eterne premiū expectamus
Humilitas est v̄tus ꝑ quā animus in
nullo se efferēs. nihil sibi ascribēs bo
ni ⁊ exterius abiectuz defert habitum.
Mansuetudo est virtus animi qua ho-
mo se tolerabilem in aliis reddit. D
Quarta virtus cardinalis est ipa iusti
cia. que vt sit v̄tus politica. debet mun
dum istum despicere. ⁊ seruare vnicui
qꝫ quod suū est. s. sibi ipsi. proximo. ⁊
deo. Secundo vt est v̄tus purgatoria.
ipsa iusticia est ad veram proximi viaz
consentire. ⁊ vniuscuiusqꝫ virtutis of
ficium in suo vigore ꝯseruare. Tercio
iusticia ꝓut est virtus purgati animi. ē
cum diuina mente ꝑpetuo federe soci
ari Exemplari vero iusticia que in deo
est. est ꝙ phenni lege a sempiterna ope
ris sui ꝯsummatione non flectitur. Ex
his patet ꝙ primus gradus iusticie vt
est virtus politica ab omni iniquitate
hoīem custodit ⁊ cū hoīb9 pacifice con
uersari facit. Secundus gradus iusti
cie vt est purgatoria virtus mentez ad
eterna directe trahit iusto ordini ratio
nis ꝑfecte ꝯsentit. Tercius gradus iu
sticie vt est virtus purgati animi men
tem in eternis figit q2 illa cū deo eter-
no ꝑpetuo federe sociat. Exemplaris
aūt iusticia. que in deo est p̄dictos gra
dus inchoat. deducit ⁊ ꝑficit. que om-
nem creaturam suam ꝑpetua ⁊ inflexi
bili lege iuste regit. Ex his aliqualiter
patet quō ꝑ virtutes ꝓut sunt politice
homo ordinat̄ in operationibus suis
quo ad proximum ⁊ per virtutes ꝓut
sunt purgatorie ordinat̄ ad seipsum ⁊
vt sunt virtutes purgati animi ordina
tur ad deum quas v̄tutes exemplares
que in solo deo sunt ꝑficiūt s̄m maius
⁊ minus ꝓut operantes in fide ⁊ cari-
te opa lucis eas ꝑfectius vel minus ꝑ-
fecte participant. De v̄tute etiā iusti-
cie sic d̄t seneca. Iusticia aūt quid ē ni
si nature tacita ꝯuentio in adiutoriuz
multorꝫ inuetita institutio non nostra
constitutio sed diuina lex est ⁊ vincu-
lum societatis hūane. Quisquis igit̄
iusticiam sectari desideras time prius
deum. ama deum vt ameris a deo ama
bilis eris deo si illū in hoc imiteris vt
velis oīb9 prodesse nulli nocere ⁊ tūc
te virum iustū appellabunt omnes ꝯse
quenter venerabunt̄ ⁊ diligēt. Iustus
enī sis non solum nō nocebis sed ⁊ no-
centes prohibebis. hec seneca. E
Notandum etiā ꝙ iustitia est ius suū
vnicuiqꝫ tribuēs. De qua ꝓcedunt re
ligio. pietas. seueritas. innocētia. re
uerentia. ⁊ misericordia. Religio est
virtus quedam superioris vite. q2 hac

virtute regulamur al's religamur diuino cultui. Pietas est virtus qua parētib' vel potentib' honorem debitū exhibemus. non solum in veneratōe sed etiam in exhibitione necessariorum. Seueritas est virtus qua cōmuni vtilitate seruata districte agimus in supplicijs reddendis. vt non relinquamus aliquid de pena debita. Innocētia est qualitas mentis onus iuris nō formidans Reuerentia est virtus q̄ primis nostris vel aliqua prelatione sublimibus debitū honorificationis culmē exhibemus. Hec diuidit' in duas ptes. in veneratōem que est virtus qua reuerentiam exhibemus maioribus in corporis humiliatōe. gestu. nutu. ⁊ verborum emissiōe. in obedientiā que est cā iuste iussionis effectus. Misericordia est virtus per quā animus in calamitate alterius mouetur. F Et sciend' q̄ virtus perducere solet hominem ad vitam eternā. que virtus maxime est amor dei de quo cetere virtutes procedunt. ⁊ etiam virtutes cardinales. q̄ cum habite fuerint dilectionem dei ⁊ p̄ximi in mente custodiunt ⁊ cōseruāt Unde beatus augustinus Uirtus ad beatam vitam nos perducit. sed virtutem nihil eē affirmauerim nisi per summū amorē dei. Nam ⁊ illud q' virtus quadam partita dicit' ex ipsius amore vario quodam affectu d'r. Est enim temperantia amor integr' se p̄bēs ei q' amat'. Fortitudo amor facile tolerās omnia p̄pter id quod amat' Justicia amor soli amato seruiens. ⁊ ideo recte dominans. Prudentia amor eorū quibus adiuuat' ab eis. quib' impedit' sagaciter eligens. Sed hunc amorē nō cuiuslibet sed dei esse diximus. i. summi boni. summe sapiē. summe cōcordie. Est etiam caritas simplex ⁊ pura que spiritu sancto inspirata perducit ad filium per quem cognoscitur pater Omne aūt officiū temperantie est exuere veterem hominem ⁊ in deo renouari. i. cōtemnere omnes illecebras corporeas ⁊ laudem popularem. totumq; amorem ad diuina cōferre. ne subijciat se homo per peccata his reb' mortalibus vite regulā vtroq; testamento formatam vt eorū nihil per se diligat. nihil appetendum putet. sed ad vite huius atq; officiorū necessitatē (quantum satis est) vsurpet vtentis modestia nō amantis affectu. si enī deus est summū bonum hominis. nihil aliud est homini bene viuere q̄ toto corde. tota aīma tota mente deum diligere. a quo existit vt incorruptus in eo amor custodiat'. quod est temp̄antie. nullis frangat' incommodis q' est fortitudinis. nullis alijs seruiat q' est iusticie vigilet ī discernendis reb'. ne fallacia subrepat. q' est prudentie. hec est hominis vna perfectio qua sola impetrat' vt caritate in veritate perfruat'. non potest autē seipsum diligere qui deum diligit. imo ille solus se diligit qui deum diligit. q' sedule agit vt summo bono perfruat'. q' aūt agis tecum agendum est cum p̄ximo. sc3 vt ad id bonum ad quod ipse tendis eum adducas. illud enim est vnum bonum quod omnib' tecū tendentib' non fit angustum. Ex qua sc3 dilectione p̄ximi nascunt' officia societatis humane. in quibus non errare difficile est Duob' enim modis peccatur in homine. vno si ledatur. alio cum potest non adiuuatur. hec augustinus. Et sic patet de quatuor virtutibus cardinalibus. Filius.

Cupio etiam aliqua scire de cōsilijs ad que tenētur religiosi facta professione. anno probationis expirato.

Caplm XIII. Pater

Scire debes fili q consilium est persuasio melioris boni ad qd non tenet quis ex precepto. G Unde notandu q consilia in multis differunt a preceptis. Primo qz ad precepta tenemur. ad consilia vo no. qz pcepta seruare est necessitatis. cosilia vo voluntatis. Item lex vetus dat precepta viz decalogi hoc est decem pcepta. euangeliu vo superaddit consilia Naz consilium ptinet ad pfectos. preceptuz aut ad pficientos. pcepta separant nos ab illicitis. sed consilia a concessis. per precepta declinamus pctā sed p consilia declinamus occasiones peccandi. Itē p pcepta penā fugimus. sz p consilia pmiū cumulamus Item ad pcepta constringimur ex debito. sed ad consilia non nisi ex voto. qz consilium p votū fit pceptū sicut ait aug. Uouere inquit est voluntatis reddere vo necessitatis. H Et sciendū q consilia quis sint plurima. tn pcipue sunt tria videlicet castitas paupertas et obia. De primo viz castitate dr in euangelio. sunt eunuchi qui seipsos castrauerūt propter regnum celoꝝ Secundum consiliū viz paupertas consistit in abdicatione proprietatis als proprie voluntatis. Un p dnm in euangelio dr. Qui non renunciauerit oibꝫ. que possidet non potest esse meus discipulus. Et de monachis proprietatē hntibꝫ dr beatus iheroni. Monachus habens obulū nō valet obulum. Tercium consiliū videlicet obia tangit in euangelio cū dr sup cathedram moysi sedebūt scribe et pharisei que dicunt facite. que aūt faciunt nolite facere. Predicta aūt consilia sunt substancialia ois pfecte religionis. qz suos obseruatores vel sectatores elongant a malo nō solū quantū ad malū culpe sed etiā quantū ad mali causam Unde religiosi maxime hec tria solent vouere et promittunt obseruare. I Omne nāqz malū orit ex triplici radice. s. concupiscentia carnis. concupiscentia oculoꝝ et supbia vite. Predicta vo consilia nos elongant ab hac triplici radice. nam p castitatē vincit carnis cōcupiscentia et luxuria. p paupertatem supat rerū terrenaꝝ cupiditas seu auaricia. p obiam aūt calcat mentis elatio siue supbia. Sed qz de his tribꝫ virtutibus. s. paupertate. castitate et obia. superius tractauimus non est opus vt de his iterum mentionē faciamus K Soluz hoc adiiciendū est q omnes homines maxime solēt desiderare tria. s. opes. voluptates. et honores. ex quibꝫ tribꝫ cetera vitia pcedūt et oriunt Un innocentius Tria maxīe solent hoīes affectare. opes. voluptates et honores De opibꝫ praua. de voluptatibus turpia. de honoribꝫ vana pcedunt. Nam opes generant cupiditatē et auariciā. voluptates pariūt gulā et luxuriā. honores nutriunt superbiam et iactantiam. hec innocentius. Sed cristifideles et maxime religiosi habent remedia contra predicta scelera videlicet castitatē paupertatem et obedientiam. per quas virtutes cū dei adiutorio vincere possunt vitia supradicta.

Filius

Post informationem diuersaruz virtutum superius premissarum nunc de bona actione seu opatione cupio edoceri.

Ca. .XIIII. Pater. L

Debes scire qd postqz homo fuerit per predictas virtutes videlicet humilitatem. patientiam et castitatem. ac alias virtutes superius premissas interius et exterius decenter ornatus debet etiam in

aliis bonis actionibus hoc est ieiuniis vigiliis. et in ceteris bonis operibus se exerceret ut per huiusmodi sanctas observantias valeat deo magis placere. Unde beatus bernardus. Sex sunt observantie servis dei proposite quibus purificari debeant. Sunt autem iste. silentium. psalmodia. vigilie. ieiunium. opus manuum. et carnis mundicia. In observatione silentii purificamur a peccatis que verbositate contraximus. Cuius vitii sunt octo species. Est enim verbum stultum. vanum. mendax. ociosum. dolosum. impudicum. maledictum. excusatorium. Que nimirum pestis nascitur ex loquacitate. et per silentii censuram aut evertitur funditus. aut certe ne multum noceat reprimitur. In psalmodia fit duplex confessio ubi et peccator de culpis compungitur et deo laudes super iudicia iusticie dicuntur. In hac autem observantia quisque qui recte confitetur purificatur ab immundo spiritu blasphemie cui ante confessionem subiacebat. dum enim seipsum laudaret ac deum accusaret qui non aliusque blasphemus erat. conversus ac confessus canticis divinis instructus. correcta vita corrigit et verba. seque ipsum accusans mala sua sibi reputat. deum autem laudans bonum quod in se videt. non sibi sed illi applicat. et hoc totum agitur in psalmodia. Per psalmodiam accipe quicquid deo agitur cum mentis melodia. sive sint psalmi sive hymni. sive etiam quecunque cantica. Terciam observantiam posui superius. Vigilias has semper debet comitari orationum instantia Tales vigilie abluunt nos a sordibus quas contraximus per somnolentiam resoluti. dum oblivione quadam a via salutis incepimus deficere ac torpuimus. Quarta observantia est ieiunium. de quo quis dubitet quin et ipsum purificet. Vera est illa sententia. contraria contrariis curantur. Si ergo per gulam peccavimus. quid restat nisi ut per abstinentiam reparemur. Non solum huius vitii per ieiunium fit purgatio. insuper et virtus ad expellendos demones comparatur. Per segniciem quoque et ociositatem que inimica est anime multas contraximus sordes. contra dei sententiam in sudore vultus alieni non nostro panem vescentes. propter hoc sequitur observantia que est quinta et dicitur opus manuum. ut sordes ille manuum in labore abluantur. Restat ultima scilicet mundicia. In hac fit purificatio quinque priorum corporis illecebra videlicet visus. auditus. gustus odoratus et tactus. et cetera que predicta sunt. i. silentium. psalmodia. vigilie ieiunium. opus manuum. exerceri possunt sine ista. sed si lumbi vestri non fuerint precincti. i. si desit carnis mundicia. lucerne ardentes quid proderunt. Hinc ergo colligendum est quod sit necessaria huius sexte observantie purificatio. que sola omnibus supradictis equipollentem obtinet vim salutis. Et notandum quod in his observantiis primas quatuor debemus nobis. quintam proximis. sextam deo. nam silentium. psalmodias. ieiunium et vigilias debet quisque exercere propter seipsum. hoc est propter suam disciplinam. opus manuum propter proximum ut habeat unde tribuat necessitatem patienti Carnis mundicia propter deum ut placeat illi et eius voluntatem faciat. hec bernardus. Non solum autem in his virtutibus sed etiam in aliis vir religiosus debet se exercere. videlicet in compassione proximi. in compunctione. in oratione. in lectione. in studio et meditatione sacre scripture. ac aliis virtuosis operibus ut per hoc possit placere deo et proximis suis bonum exemplum prebere Sunt namque nonnulli qui magna intentione reproborum tormenta considerant. et pertimescen

tes subito pctā et iniquitates deserunt et ad virtuosam vitam et sanctam operationem bene viuendo consurgunt et p opa bona que agunt scdm maius et minus proximis suis bona exempla ostendūt. De talib beatus gregorius sup cantica exponēs illud dictū. Que est ista que progredit quasi aurora sic ait. Sunt nonnulli qui magna intentione que sint tormēta reproborum aspiciunt et sua facta ppria sine palpatione examinatione ptendunt. Cūq se peccasse cognoscunt et per hoc ire ad tormenta reproborum primescunt. tunc subito tenebras iniquitatis derelinqunt et luce iusticie accendi cōcupiscunt mox ad sanctam operationem psurgunt. et p bona que faciunt clarere proximis incipiunt. hi proculdubio velut aurora consurgentes progrediunt. q2 subito noctem peccati euacuantes ad lucē magis ac magis dilatant. sic aīa que prius in tenebris nūc splendens appa ret. et que etiam in se obfuscabat. nūc luce sancte operationis resplendet pulcra vt luna. Luna quippe dum noctem illuminat. caligantib oculis iter p qd homo gradiat ostendit. Sic nimirum queq anima. que tenebras dimittit et in sanctam operationem se extendit dum exemplum bene operandi tribuit quasi lucem tenebrescentibus oculis spargit. Dum em peccantes quiq bonum opus aspiciunt. et ad idem faciē dum se conuertunt quasi errantes in nocte per lumen lune ad viam redeūt. hec itaq sancta anima dum peccātib exemplum prebet. quasi luna in nocte lucet. du3 vero magis ac magis crescit et de die in diem p psuetudinem boni operis lumen iusticie perfecte percipit vt etiā bonis exemplum imitationis prebeat que prius solis peccatoribus imitanda apparebat. profecto iam luna sol efficit. quia que in nocte errantib lucebat. mō in die ambulantib lumen veritatis manifestat. hec grego. Tales namq qui post pctā perpetrata ad penitentiam redeunt et sancte viuūt nōnunq ex dono celestis gratie. etia3 vbu3 doctrine ad alios docendos pcipiūt. quor pdicatio tanto suauius audientib sapit. quanto eoru3 actio verbis que predicant pntraria non est. De hoc beatus grego. super ezechielem sic ait. Sepe enim quosdā videmus se tota mente ad sancte lectionis studium ptulisse atq inter vba dnīca recognoscentes in quātis deliquerūt semetipsos in lacrimis mactare. merore pntinuo affici. in nullis huius mūdi psperitatib delectari. ita vt eis vita psens oneri et lux ipsa fastidio fieret. vix ad colloquendū pmunia admittere. atq a rigore discipline aīm difficile relaxare p amore cōditoris luctu solūmō et silentio gaudere. et tales pceptavite q sensus illor capere potuit. memoria nō amisit. q2 collectus in deo aīmus legendo semp et recolendo ruauit. Et sic plerūq vt tales quiq ex dono celestis gr̄e etiā vbū doctrine pcipiant atq de vitatis pabulo qd ipi intrinsecus dulciter ruminant et pximos suauiter pascant. De quor pfecto ore pdicatio audientib tanto dulcior est quanto eor actio contraria suis predicationibus nō est. quia de ppria vita sumunt quicquid per linguam pximis conferunt. nam sermo dulcedinem nō habet quē vita reproba intra pscientiam remordet ¶ Vn̄ necesse est vt qui vbū dei loquit prius studeat qualiter viuat vt post ex vita colligat que et qualiter dicat. ad predicandum namq plus conscientia sancti amoris edificat. q exercitatio sermonis. quia amando celestia intra semetipsum predicator le-

git quomodo persuadeat vt despici debeant terrena. Qui enim vitam suã interius pensat. ⁊ exẽplo suo foris ammonẽdo alios edificat. quasi in corde lingue tingit in eo ꝙ manu verbi ꝓximis exterius scribit. hec grego. Nam ſm eundẽ gregoriũ Quanto sanctior est vita doctoris tãto fit humilior sensus auditoris. ⁊ sp̃ semetipsam despicit duʒ predicatoris vitam in magnã altitudinẽ surgere perpendit. Si vero predicator magna p̃dicans per se exẽplaris non est. sermo eius in corde auditoris sapidus esse non p̃t. Unde d̃t beatus berna. Si ergo qui inter vos videor pastoris curam gerere vobis apposuero moysi mansuetudinẽ. patientiam Job. samuelis misc̃diam. dauid sanctitatẽ. intus ip̃e ⁊ impatiens atq͛ immisericors ⁊ mĩme sanctus fuero. sermo meus vt minus sapidus veniet. ⁊ vereor ⁊ vos minus auide capietis. hec bern. ¶ Unde quilibet in quocunq͛ gradu vel statu exñs studere dʒ. vt per vitam sanctam bonũ exemplũ ꝓximis prebeat quatenus per hoc mercedẽ eterne vite a domino assequi valeat. De hoc beatus iheronimus sic d̃t. Nemo sibi solummõ viuat. quanto scũq͛ exẽplo santo edificauerit. cum tantis ⁊ ꝓ tantis mercedẽ beate retributionis inueniet. quantiscunq͛ exẽplum male cõuersationis etiam si illi eum non sequunť prebuerit ꝓ tantis se malis ratõem reddere sciat. hec ihero. Felix ergo ẽ cuius vita virtuosa alterius vitam virtuosam ꝯfundit ⁊ emendat. Unde beatus bernar. Benedicta aĩma a domino cuius humilitas alterius superbiã ꝯfundit. cuius mansuetudo alterius iram extinguit. cuius obediẽtia alteri⁹ pigriciã tacite increpat. cuius feruor alterius inertiam excitat. q̃ fratris sui interiorẽ oculum turbatũ gratia edificationis ⁊ ꝯsolationis illuminat. que enim inter hoĩes sublimior ⁊ deo gratiosior ꝯuersatio esse potest. q̃ȝ eoꝝ qui se abdicant vitijs. qui virtutũ studijs animũ subiugant. insup̃ etiam alios quotidiano exercitio ad grãʒ autoris sui studẽt ꝯuertere. ⁊ crebra acq̃sitõe fideliũ gaudiũ superne patrie celestis augere. hec berñ. Debemus ergo ſm dictum apostoli. sobrie. iuste ⁊ pie viuere. vt sanctitatẽ possimus acquirere. ⁊ ꝓximis nostris bonũ exemplũ prebere. Nam ꝓut d̃t beatus bernard⁹

¶ Tria sunt que faciunt hoĩem sanctuʒ. victus sobrius. actus iustus. sensus pius. Uictus sobrius erit si ꝯtinenter. si socialiter. si obedienter. id ẽ caste. caritatiue ⁊ humil'r vixerimus. per ꝯtinentiam enim castitas. per socialitatem caritas. per obedientiam humilitas acquiriť. Actus iustus erit. si fuerit rectus. discretus. fructuosus. Rectus per bonam intentõem. discretus per mensurã possibilitatis. fructuosus per vtilitatem ꝓximoꝝ. Sensus pius erit si fides nostra deũ sentit summe potentẽ. summe sapientẽ. summe bonũ. vt per eius potentiã nostram credamus adiuuari infirmitatẽ. per eius sapiãʒ corrigi ignorãtiã nr̃aʒ. p̃ eius bonitatẽ nr̃ãm credamus ablui iniquitatem. hec bernar̃d. Studeamus ergo etiã ordinate viuere nobis. socialiter ꝓximis. humil'r deo. Ad qd̃ hortatur idem beatus bernardus sic dicens. Uiue in ꝯgregatione ordinaliter tibi. socialiter ꝓximo. humil'r deo. Dẽmus etiam vnicuiq͛ reddere quod suum est videliʒ obedientiam superiori. auxilium equali. ⁊ disciplinam minori Unñ idem beatus bernardus. Debemus superiori obedientiam ⁊ reuerentiã. eq̃li ꝯsilium ⁊ auxilium. minori custodiaʒ ⁊ disciplinam. ¶ Et notandum

ꝙ qui in bonis opibꝫ ꝓficere ⁊ ꝑmanere desiderat. necesse tñ est vt etiã a mala societate sibi caueat. qꝛ valde nociua est societas maloꝝ. sicut ecõuerso multũ salubꝛis est societas bonoꝝ. Vñ beatus ihero. sic dͭ. Nil tam nocet hoĩ ꝙ̃ mala societas. plus ꝙ̃ impossibile puto virũ in bonis opibꝫ diutius permanere qui maloꝝ assidue ↄuersatiõe vtit̃ ⁊ sicut mala nocet cõuersatio. ita bona ꝓdest qui bonã inuenit societatẽ vitã inuenit. rarus homo vel bonus vel malus efficit̃ nisi ob societatis causam. hec ihero. Unde fugienda est societas maloꝝ ⁊ maxime illoꝝ. qui ad vitia proni sunt ⁊ adherendum est societati bone. que timet deũ. vt ex ↄsortio taliũ emendatiõem vite ac moꝝ suoꝝ quisqꝫ assequi valeat. Unde ysidoꝛus. Uita malos. caue iniquos. fuge impios hoĩes maxime eos. qui ad vitia ꝓni sunt. socios tibi bonos ↄiunge. oꝛ si fueris socius ↄuersationis. eris ⁊ virtutis. Periculosum est his. qui peccare volunt sociari. melius em̃ est habere odiũ prauoꝝ ꝙ̃ ↄsoꝛtiũ. sicut multa bona habet vita sanctoꝝ. sic plurima mala ↄfert societas maloꝝ. Dicit etiã de hoc beatus greg. Uitanda est societas maloꝝ. ne foꝛte si se coꝛrigi nõ valent ad imitationẽ trahant ⁊ cũ ipi a sua malicia non mutant̃. eos qui sibi coniuncti fuerint ꝑuertunt. hec gregoꝛius.

Q Sciendum etiã ꝙ bona opa pꝛima facie cũ quadam difficultate operamur. cũ vero in ↄsuetudinem veniunt facilius ea ⁊ cum quadam iocũditate spirituali perficimus. Unde dicit abbas iohannes montis sinai. Nota in ipsis pꝛincipijs abrenunciationis penitus cũ laboꝛe. violentia ⁊ amaritudine operamur virtutes. ac ꝓficientes deinceps sine tristicia sumus ꝙ̃uis in ipsis modicũ ↄtristati efficiamur. Quando vero voluntas nostrum moꝛtale sapere conculcat ⁊ absoꝛbet. potestatiue subijcit̃ a ꝓmptitudine existente in nobis. tũc de cetero cũ omni gaudio sollicitudine ⁊ desiderio igne coꝛdis ⁊ flamma diuina ipas operamur. hec iohannes abbas. R Si vero bonoꝝ operũ laboꝛ nos grauat. attendamus mercedẽ futurã ⁊ leuius poꝛtabimus. qꝛ ad eterna ꝑmia non nisi cũ laboꝛe ꝑuenitur. Unde beatus augustinus in libꝛo de verbis dñi sic dicit. Uia nostra xp̃s est. attende xp̃m pati venit non solum gloꝛificari ⁊ ꝯtẽni sed etiã exaltari. opus te terret. mercedẽ expecta. quare vis ꝑuenire delicatus ad eã rem. ad quã non ꝑducit nisi laboꝛ. sed times ne ꝑdas argentum tuum. qꝛ ad argentum cũ magno laboꝛe peruenisti si ad argentum quod quãdoqꝫ vel moriens amissurus es. non peruenisti sine laboꝛe ad vitã eternã sine laboꝛe vis peruenire. carioꝛ sit tibi illa ad quam post omnes laboꝛes sic perueniens vt nũqꝫ amittas. si hoc tibi carum sit. ad quod per omnes laboꝛes sic peruenisti vt aliquando amissurus sis. quanto magis illa ꝑpetua desiderare debemus. Hec augustinus. Vñ sancti viri pensantes ⁊ attendentes eterne vite pꝛemia. que deus daturus est diligentibꝫ se ⁊ in mandatis eius laboꝛantibꝫ nõ solũ opa bona ⁊ laboꝛiosa aggrediuntur. verumetiam aduersitates ⁊ tribulationes pꝛesentis vite sustinere non foꝛmidant. De hoc beatus grego. viij. moꝛal. exponẽs illud Sicut mercenarij dies eius sic dͭ. Mercenarius sollicitus curat inspicere. ne vnqꝫ dies vacuus labat̃ ab ope ⁊ expectatus finis tpis inanis veniat ad remunerationẽ laboꝛis. in laboꝛis namqꝫ studio conspicit. quid percipe in tempoꝛe remuneratõis possit. nã cũ opus crescit. pꝛe

mij fiducia pficit. Cum vero opus tor pucrit spes a remuneratione lacessit. Unde electus quisq3 vitam suam qua si mercēnarius pensans tanto fidenti us spe tendit ad premia. q̄nto nunc ro bustius perdurat ad laboris incremen ta. quid sit decursus psītis tpis pensat. dies cū operibꝫ dinumerat. ne a labo re transeant vacua vite momenta. for midat. aduersis gaudet. merore refo uet. qr subsequentibꝫ vite premijs tan to se munerari largius ꝯspicit. quāto p amore illius quotidianis se mortibꝫ verius impendit. Hinc namq3 est q ci ues celestis patrie ꝯditori eius psalmi ste vocibꝫ dicunt. pter te morte affici mur tota die. Sancti igit viri quot la bores nunc veritati ꝯmendantes exhi bent. tot iam remunerationis sue pig nora intra spei cubiculū clausa tenent sed grauis nunc sentit estus in ope. vt q̄nq3 refrigerium percipiat ex quiete. Unde aperte subdit Sicut ceruus de siderat vmbrā. Umbrā quippe deside rare est post temptationis estū sudorē q3 opis eterni refrigerij requiē quere re. Sequit. Et sicut mercennarius p stolat finē opis Mercennarius enim cū facienda opera ꝯspicit mentem pri mus et longinq̄tate et ponderis labore adijcit. cū vero lacessentē animū ad cō siderandū laboris premiū reuocat. ri gorē mox cū ad exercitiū laboris acce dit infirmat. et qd graue perpendit ex ope leue estimat ex remuneratōe Sic electi quiq3 cū mundi huius aduersa patiunt cum inhonestatis ꝯtumelias rex damna. cruciatus corporis tolerāt esse grauia quibꝫ exercent pensant. s3 cū mentis oculos ad eterne patrie ꝯsi deratōem tendūt. ex ꝯparatōe premij q3 sit leue qd patiunt inueniunt. quod eñ valde importabile ex dolore ꝯndit in ꝯsideratōe, puida ex remuneratōe leuigatur. Hinc est q paulus semp se ipso robustior ꝯtra aduersa erigit. mi mir finem sui operis sicut mercennari us prestolat. graue namq3 qd sustinet estimat. sed leue hoc per premij ꝯside ratione pensat. ipse quippe q3 sit graue qd patitur iudicat. qui in carceribus abundantius in plagis supra modum in mortibꝫ frequenter se fuisse testat. sed quō remunerationis linteo sudo rem tanti laboris tergat. ipse denūci at dicens sic. Non sunt ꝯdigne passio nes huius temporis ad futuram glām que reuelabit in nobis. Finemq3 ope ris quasi mercennarius prestolat. qui dum pfectum remunerationis ꝯside rat. vile estimat qd pene deficiens la borat. defectum egestatemq3 ppeti bo nis mentibꝫ laboriosum nō est. sed cū vsq3 ad afflictiōem carnis aduersitas vertit labor pculdubio ex dolore senti tur. In hac eñ vita quedā laboriosa sunt. quedā vero vacua. quedā vero va cua et laboriosa simul. Amore quippe ꝯditoris psītis vite tribulationibꝫ ex erceri laboriosum quidē est. sed vacu um nō est. Amore aūt seculi voluptati bus solui vacuū quidē est. sed nō labo riosum. amore eiusdē seculi aliqua ad uersa ppeti est vacuū sil et laboriosum. qr ex aduersitate mens afficit et renun ciationis pmio non replet. hec grego.

S Exerceamus igit nos in boīs operibꝫ. nā quotiens bona agimus to tiens angelos letificamus. quotiens vo a bono opere deuiamus. ipsos con tristamus et malignis spiritibꝫ leticiā facimus. Testat hoc beatus augu. di cens. Quotiens bene agimus gaudēt angeli et tristant demones. quotiēs ve ro a bono deuiamus dyabolum letifi camus et angelos suo gaudio frauda mus. gaudiū enim est eis sup vno pec catore penitentiam agente. hec augus.

Qui etiam desiderat non tristari sed frequenter in aīmo gaudere studeat bene viuere. Unde hugo de sancto victore. Uis nūq̄ esse tristis bene viue. bona vita semp gaudiū habet. nec etiā obmittendū est bonū opus ꝓpter aliquā negligentiam aut desidiam nostrā. ne ꝯtingat mentē in vltimo examine gemere et pro tpe inutiliter sine fructu spūali expenso lugere. De hoc beatus bernar. lamentando sic dicens. O dn̄e deus quot tpa effluxerunt in quibꝫ sine fructu vt aspicio vixi. quō corā te subsistam. quō ad te leuare potero faciē meam in illo magno et terribili examine. qn̄ numerari iusseris omnes dies meos querens fructum meum O dn̄e cur intermisi vllo tpe versari te in corde meo tota mēti amplecti. in tua dulcedine delectari oīa interiora mea vbi tunc erant qn̄ tecū non erant. cū habeat a te omnis creatura quicquid habet desiderabile laudabile aut delectabile Hec beatus bern̄. ¶ Sed et hoc notandum q̄ in opibꝫ bonis quisq̄ humilitatem habere debet et illa attribuere debet gratie diuine. peccata aūt sibi ascribere. Unde aug. in libro de vbis domini. Caue o cristiane supbiā. licet em̄ sanctoꝝ imitator sis. totum semp gratie deputa Quia vt eēt aliquid gratie in te dei non tuū meritū fuit. ipius ergo totum deputa pietati q̄ aūt peccator es tue iniquitati ascribe. Esto accusator tuus et ille erit indultor. omne em̄ crimen qđ facimus vel pctm̄ est nostre negligentie et omnis virtus et sanctitas dei est indulgentie conuersi ad deum. hec augusti. Magna namq̄ virtus est bona actio cū humilitate. p hoc em̄ reddit homo diuinus. Unde dicit Ysaac abbas. Bona opatio est humilitas. hominem deū faciens sup terraꝫ Igit laborādum est vt in bonis opibꝫ que gerimus. humilitatē cordis semper habeamus et cū bona opera nostra ad noticiam alioꝝ puenerint gloriam dei et edificationē ꝓximoꝝ p hoc non nostram vanam gloriam requiramus ne meritū nostꝝ apud deū ꝓpter hmōi stultam vanitatem amittamus. Unde beatus augu. in libro de verbis domini Quisquis ita vult videri ab hominibꝫ opa sua. vt ille glorificet a quo ea que in illo videnf accepit. et sic ad imitandum bonum idē ipi qui vident ꝓuocētur. vere eius lumen lucet corā hoībꝫ. qꝛ lux de illo caritatis radiat. non supbie fumus euomit et in eo cauet. ne iusticiā suam faciat coram hoībꝫ. vt videat ab eis. qꝛ nec suam deputat illam iusticiam. hec augu. Bona ergo opa cū summa diligentia exerceamus. ne p hoc qđ agimus vanam gloriam requiramus. sed oīa in gloria dei agere studeamus vt pro bonis nostris actiōibꝫ vitam eternā possidere valeamus.

Filius

Post diuersoꝝ operū bonoꝝ tam interioꝝ q̄ exteriorum informationē. nunc etiam de virtute pseuerantie cupio edoceri.

Ca. .XV. Pater.

Scire debes qđ postq̄ omniū virtutū adeptus quis fuerit pricipium. nondū tn̄ in cōspectu dei apparet gloriosus. nisi virtutum consummatrix assit. videlicet perseuerātia. quia nullus omnino mortalis quantumcunq̄ perfectus laudandus est in vita sua. nisi prius hoc bonū inchoatum. bono et felici fine ꝯcludat. Est em̄ pseuerantia finis ac ꝯsūmatrix virtutum. parū em̄ valet fuisse religiosuꝫ. fuisse humilē patientē fuisse deuo

tum ⁊ ꝯtinentem. deum dilexisse. ⁊ ceteras virtutes habuisse nisi adesset perseuerantia. Cū enim oēs virtutes currant. sola ꝑseuerantia accipit brauiū. q2 nō ille qui incepit. sed qui ꝑseuerauerit in bonis operibꝫ hic erit saluus. Vñ dicit hugo. Inchoata virtus non ꝓdest nisi ad finem ꝑducat̃ Et ideo ꝑseuerantia valde nccāria nobis ē vt in bono qđ per dei grām recte inchoam⁹ ꝯstanter vsq3 ad finē ꝑseueremus. hec hugo. Ipsa namq3 ꝑseuerātia virtus est multū laudabilis. q2 est nutrix ad meritū. ꝯstantie filia. ⁊ ꝓpugnaculum sanctitatis. sine quo nemo poterit deū videre. De cuius etiā ꝯmendatōe beatus ber. dr̃. Perseuerantia est vnica regis filia. finis virtutū. earūq3 ꝯsummatio. totius boni repositoriū. ⁊ virtus sine qua nullus videbit deū. absq3 victoria em̄ nec qui pugnat victoriam. nec palmā victor ꝯsequit̃. vigor est viriū. nutrix ad meritum. mediatrix ad premiū. soror patie. ꝯstantie filia. amica pacis. amiciciaꝝ nodus. vnanimitatis vinculū. sanctitatis ꝓpugnaculu3. tolle perseuerantiā nec obsequiū mercedē h3. nec beneficium grām. nec laudem fortitudo. sola ē cui eternitas redditur vel potius que eternitati hominē reddit. dicente dño. Qui ꝑseuerauerit vsq3 in finē saluus erit. hec bernar. Debet ergo homo se in bono ꝯtinuare ⁊ incessanter noua prioribꝫ supaddere. ne ꝯtingat eū in bonis ac virtuosis actionibꝫ torpescere ⁊ deficere. Vñ beatus ber. Nequaq3 sufficit semel vel secundo opari qđ bonū est nisi incessanter addas nouū prioribꝫ. alioquin iacet ⁊ marcescit flos primi operis. atq3 ex eo virtus ⁊ vigor in breui terminat̃ si nō alijs atq3 alijs subiectis pietatis operibꝫ ꝯtinue reparent̃. Hec bern̄.

X Nec debet aliquis ꝓpter verba derisoria vel quecūq3 alia bonū opus obmittere. nā sunt nōnulli qui aliqua agere ꝓponunt. sed cū ab alijs deridentur. ꝯtinus ab intentione bona quam ꝓposuerūt resiliunt. Unde beatus grego. Sepe namq3 aliqua agenda bona ꝓponimus. s3 si vnus ꝯtra nos leuissimus sermo irridentis erupit. ab intētione actōnis nostre fracti protinus ⁊ ꝯfusi discedimus. hec gregorius. Et sciendum ꝙ incipientibꝫ bona opera premium ꝓmittit̃. sed solum ꝑseuerātibus datur. q2 in vanum opus bonu3 agit̃ si ante finem vite deserat̃. Unde ysidorus. Inchoantibꝫ premiū ꝓmittitur. perseuerantibꝫ dat̃. tunc placet deo ꝯuersatio nostra qua[illegible]do bonū qđ inchoamus perseuerāti fine implem⁹. Unumquemq3 deus de fine nō de preterita vita iudicabit. Virtus ergo boni operis ꝑseuerantia est. incassum ꝗppe bonū agitur si ante terminū vite deserat̃. hec ysidorus. Notandū ꝙ virtus ꝑseuerantie in bono eternitatis h3 similitudinē per quam tanq3 per nūm eternū mercabimus eternū dei. q2 eterna vita perseueranti in bono est penetrabilis. Teste seneca qui dr̃ In excelso est vita beata. sed perseueranti penetrabilis est. Et sciendū ꝙ vera ⁊ efficax perseuerantia in suis semper debet exercitijs augeri. crescere ⁊ ꝓficere. quia vel si affectus deuotionis vel operis effectus remittit̃ vel ex negligentia attenuat̃. paulatim deficere incipit donec penitus extinguat̃. Unde apostolus. Non coronabit̃ nisi qui legitime certauerit. vocans legitimū certamen nostri ꝓfectus ꝯtinuū incremētū. Dicit etiā beatus bern̄. Nulla vnq3 seruū dei non dico dies sed nec hora inueniat nisi in exercitij labore. A Sed ad hoc faciendum. quattuor sunt nobis necessaria bona. scilicet opatio. inter

na deuotio. sancta cogitatio ⁊ recta in
tētio. His quatuoꝛ exercitijs homo de
uotus totā vitā suā prinuat. Opaꝛ em̄
bona si pt si vo opari non poterit qua/
cūq; occasione impeditus deuotionez
suam meditando accendat. que duo si
ad manuz non habenꝛ. vel qꝛ torpet in
actione exterioꝛi vel qꝛ languet in affe
ctione interioꝛi saltem dn̄m cogitet
qđ nulli difficile est. qꝛ hoc plane sub/
iacet nostre voluntati Unde in deutro
nomio dꝛ. Caue ne vnq̄ obliuiscaris
domini dei tui. Et thobie Omni tem/
poꝛe in mente habeto deum Et ideo ad
cogitandum deum semp ex pꝛecepto
legis vꝛgemur vt pmissuz est. licet ad
meditandum ipsum deuote qđ est gra
tie nō obligemur Si vo idipm nobis
subtrahiꝛ vt experiamur qđ ait dn̄s.
sine me nihil potestis facere temetip/
sum intra temetipm metire ⁊ sic cū a/
postolo. Non q̄ sufficientes simus ali
quid cogitare a nobis tanq̄ a nobis.
sed sufficientia nostra ex deo est sed ⁊
eandē miseriam p intentionē diriga/
gamus in deū ⁊ humiliantes nosmet/
ipsos dicamus. Oīa opa nostra opa/
tus es domine in nobis vt hmōi gra
tia refoꝛmeꝛ in nobis. Gratia ḡ diui
na suffragante sublimioꝛa opemur. si
vero minuiꝛ opemur mediocria. si aūt
oīno extinguiꝛ opemur infima nō toꝛ
pentes sed ambulantes ⁊ pseuerātes
in pceptis ⁊ mandatis vt salutez eter
nam ab ipō psequi mereamur. Nam
ipe dꝛ. Qui pseuerauerit vsq; in finez
hic saluus erit Et in apocalipsi. Esto
fidelis vsq; ad moꝛtem ⁊ dabo tibi co
ronā vite. Sic ḡ patet de pseuerantia
habemus itaq; de vtutib. Nunc put
dignatus est dn̄s donare explanatum
qđ ptinet ad pꝛoficientes. quoꝛum sta
tus vt pmissum est supꝛa in secundo li
bꝛo consistit in vtutum operatione

Sequitur tercia distinctio
secundi libꝛi. Filius

Postquā infoꝛ
matus sum de vtutib quo/
rum obseruantia secūdo lo
cō ptinet ad pficientes. nūc de tercio
in quo dependet status eoꝛundem pfi/
cientium a te O pater cupio edoceri.
Ca. I. Pater.

Scire debes
fili q̄ tercius gradus
in quo psistit pficien/
cium status put supi/
us dictū est pendet in
temptationum ppessione. nam quisq;
religiosus cum relictis vitijs cepit re/
ligiose viuere ac in bonis operib se ex
ercere atq; in illis pficere. talis inq̄
diuersas temptationum tribulatiōes
incipit tolerare. qꝛ spūs malignus in/
uidens saluti hūane cū aliquē psper/e/
rit vtuose ac religiose viuere. statī mul
tifoꝛmes tēptationū laqueos in coꝛ il
lius immittere solet. vt eū a via salu/
tis possit reuocare ⁊ ad pꝛistinā ⁊ vitio
sam vitā ac maculosam puertere ⁊ per
psequens ad pditionē eternā pducer/
re. s; quilibet religiosus ⁊ in vita vtu
osa pficiēs dꝫ tēptatōib ⁊ suggestio/
nib demonū viriliter resistere ne con/
tingat eum tm̄ malum incurrere
Et pꝛimo notandum q̄ temptatio ⁊
omne peccatum inchoaꝛ ⁊ impleꝛ tri/
bus modis videlicet suggestione. de/
lectatione. ⁊ psensū. Suggestio quip
pe fit p diabolū. Delectatio per carnē
Consensus per spiritum. Necessaria
est ergo magna discretio vt inter sug/
gestionem ⁊ delectationem atq; con/
sensum iudex sui animus pꝛesideat.
cum enim malignus spiritus peccatuz
suggerit in mente. si nulla delectatio

peccati sequatur peccatū omnino non est. cum vero caro ceperit delectari. tūc peccatū incipit nasci. si aūt ex delibera tione ꝯsenserit tunc peccatum cognoscit̄ perfici. In suggestione igit̄ pecca ti semen est. in delectatōe fit nutrimen tum. in ꝯsensu pfectio. ⁊ sepe ꝯtingit in hoc ꝙ malignus spūs seminat in co gitatōe. caro in delectatōe trahit. nec tñ anima eidē delectationi ꝯsentiat. ⁊ cum caro delectari sine animo nequeat. ipse tñ aīmus carnis voluptatibus reluctans in delectatōe carnali aliquā do ligat̄ inuitus vt ei ex rōe ꝯtradicat ne ꝯsentiat. ⁊ tñ delectatione ligatus sit. sed ligatū se vehemēter ingemiscat Uñ ⁊ ille celestis exercitus precipuus miles etiā gemebat dicēs Uideo aliā legē in membris meis repugnantē legi mentis mee. ecce homo est vt ita dixerim captiuus ⁊ liber. liber ex iusticia quam diligit. captiuus ex delectatōne quam portat inuitus. q2 sunt nonnulli qui in visu vel in aliis occasionib9 in tanto affectōem seu delectatōnem car nalē sentiunt in corde ac etiā in corpe per illicitos motus titillant̄. sed tñ etiam inordinatis motib9 tam cordis ꝙ corporis viriliter resistunt. hi propter hmōi passiones non solum non incur runt pctm̄. sed meritū sibi acquirunt. Nam sciendū ꝙ in vnoquoqꝫ nostrum nihil aliud nunc agit̄ cum ad peccatum quisqꝫ dilabit̄ ꝙ tūc actum est in illis trib9. serpente. muliere ⁊ viro. Nā primo fit suggestio siue per cogitatōem siue per sensus corpis vel videndo vel tāgendo vel audiendo vel gustando vel olfaciendo. que suggestio cū facta fuerit si cupiditas nostra nō moueat̄ ad peccandū excludit̄ serpentis astutia. Si autem mora fuerit quasi iam mulieri. aīs persuasum erit. sed aliquando ratō viriliter etiam ꝯmotam refrenat cupiditatem atqꝫ compescit. quod cum fit non labimur in peccatum. sed cum aliquanta luctatiōe coronamur. Si autem ratio ꝯsentiat ⁊ quod libido ꝯmo uerit faciendum esse decernat ab omi vita beata. tanqꝫ de paradiso expellit̄ homo. iam enim peccatum imputatur etiam si non subsequat̄ factum. quādo rea tenet̄ in consensu ꝯscientia D Unde resistendum est in principio suggestioni dyabolice cum adhuc mollis est. ne preualeat ac roboretur. De hoc beatus gregorius. xxxii. morali. exponens illud dictum de behemoth. stringit caudam suam quasi cedrum. sic prima quippe serpentis suggestio tenera ⁊ mollis est. ⁊ faciliter virtutis pede conterenda. sed si hec inualescere negligenter admittitur. ei ad cor aditus licenter prebet̄. tanta se virtute exaggerat. vt captam mentem deprimens vsqꝫ ad intolerabile robur excrescat. Caudam itaqꝫ quasi cedrum stringere d2. quia semel eius recepta temptatio in corde in cunctis que subsequenter intulerit quasi ex iure dominatur. Huius ergo behemoth caput herba est cauda cedrus. q2 ex prima quidem suggestione blandiens cernit̄. sed ꝑ vsum vehementer inualescens succrescente temptationis fine robora t̄. superabile namqꝫ omne quod initio suggerit sed inde sequit̄ qđ vinci vix possit. prius enim quasi ꝯsulens ad animū loquitur blanda. sed cū semen delcātionis infixerit violenta postea ꝯsuetudine pene insolubilit̄ innodat̄. Uñ ⁊ bene caudā stringere d2. dente enī vulnerat. cauda ligat. q2 prima suggestione percutit sed percussam mentē ne euadere valeat in ualescente fine temptationis astringit Quia enim pctm̄ trib9 modis admittitur cum videlicet ⁊ serpentis suggestione. carnis delectatione. spūs cōsensu

perpetrat. behemoth iste prius illicita suggerens linguā exerit. post ad delectationē ptrahens dentē figit. ad extremū vo p ↄsensionē possidens caudā stringit. Hinc est qꝫ nōnulli peccata lōgo vsu ppetrata in semetipsis ipsi reprehendūt atqꝫ hec ex iudicio fugiūt. sed vitare opere nec decertantes possunt. qꝛ dū behemoth istius caput non pterit plerūqꝫ cauda ꝛ nolentes ligant. qui ptra eos cedri more induruit. qꝛ a blāda voluptate exordij vsqꝫ ad violentiā retentionis excreuit. Dicat ergo stringit caudā suā quasi cedrum. vt tanto quisquis dꝫ initia temptationis fugere. quāto sinē eius intelligit citius solui non posse. hec greg. E Notandū etiā qꝫ ipetus diaboli in principio valde est ad tolerandū grauius. si vo statim ei viriliter resistat efficit debilis. ꝛ quanto plus p resistentiā repellitur. tanto magis eius vires debilitant. de hoc crisosto. sic dt. In primis grauis ē impetus diaboli ꝛ intolerabilis. quē si quis forti aīo sustinuerit. eū in scdo inueniet infirmiorem. quāto eīn plus pcussus fuerit. tanto magis frigescit ꝛ deficit. hec crisosto. Vigilandum itaqꝫ est ptra antiquū hostem ꝛ cū omni studio eius prauis suggestionibꝫ resistendū. qꝛ sicut ptra ↄsentientes est fortis vt leo. ita contra resistētes est debilis vt formica. Quod beatus greg. v. moral. tangit sic dicens. Omne pctm̄ hostis antiquus suadet sed nos eius suasionibꝫ ↄsentiēdo ppetramus. āntiquus eīn hostis nos ad culpam sine nostra volūtate nō rapit. qꝛ ille qd̄ male nobis suggerit nos seqndo ex volūtate ppria īplenimus. Si eīn prime suggestioni maligni spūs nō resistit. repēte totus ad interna cordis dū non sentit illabitur. Antiquus eīn hostis sicut ptra ↄsentientes fortis est. ita cōtra resistentes debilis. Si eīn eius suggestōibꝫ assensus prebet. quasi leo tolerari nequaqꝫ pt. Si aūt ei resistit. qsi formica atterit. alijs ḡ leo. alijs formica. qꝛ crudelitatē illius carnales vix tolerant. spirituales vo illius firmitatem virtutis pede calcant Facile quippe inimico resistit. si non ei vel in multis lapsibꝫ vel in vno diu ↄsentiat. Si vero eius suasionibꝫ aīa subesse ↄsueuerit. quanto se ei crebrius subijcit. tanto eū sibi venerabilem facit. vt ei reluctari non valeat. qꝛ nimirum malignus aduersarius contra hanc ex praua consuetudine deuictam quasi more gigantis pugnat. De hoc etiam ysidorus sic dicit. Qui enim suggestiones diaboli non receperit. in eius insidias minime trāsit. Nā facile in ↄsequenti ope repellit. si prima oblectamenta ipsius respuunt. diabolus eīn est serpens lubricus. cuius si capiti id est prime suggestioni nō resistit. totus in interna labit. Teptationū diabolicaꝝ initia fragilia sunt. que si non cauent sed psum in ↄsuetudinem transeunt. in nouissimis fortiter ↄualescūt. ita vt aut nūqꝫ aut cū difficultate vincant. hec ysidorus. F Notandum etiam qꝫ duplex est in nobis principiū motiuū operans pctm̄. vnū qd̄ operat in nobis nolentibꝫ. s. primus motus fomitis. quem quidā doctor appellat ↄcupiscentiam siue desiderium siue languorē nature. ꝛ licet ille motus operet peccatum in nobis stimulando. ꝛ nos non operemur consentiendo. nos tamen etiam illud dicimur opari licet nolentes. ex eo qꝫ ille fomes alquo incipit primus motus cōcupiscentie est languor nature nr̄e nō aliene. hec aūt iniquitas non est culpe psonalis sed pene nostre nobis originaliter inflicte. Scdo primus motus operans peccatū est in sensualitate ꝛ qꝫ

uis in sensualitate fit peccatuꝫ. non tñ
hoc mortale erit sed tm̄modo veniale.
q2 voluntas non habet ꝯpletum domi-
niū super primos motus. qui sunt sen-
sualitatis. vt in illis actibꝫ qui ex im-
perio voluntatis ꝓcedunt. sed hn̄t in
eis dn̄ium ꝯpletū sicut est in illis acti-
bus qui nō ꝑ imperiū ratōnis ꝓcedūt
⁊ tñ voluntas tales motus sensualita-
tis impedire p̄t ⁊ iō sunt pctā venialia
G Dicit̃ aūt talis motus prim⁹
pctm̄ veniale triplici rōne. Primo. q2
mouet ad illicitū. Scd̄o q2 sunt quo-
dammō voluntarij non sm̄ se. q2 vt di
ctū est non impediunt̃ a voluntate Ter
cio ꝑpter delectatōem annexā. cū enim
aīa per delectatōem ꝯiungit̃ creature.
obtenebrat̃ ⁊ peiorat̃. sicut qñ ꝯiungi
tur deo illuīnatur ⁊ meliorat̃. De hoc
triplici al's duplici motu inordinato
siue ꝯcupīa sic dicit Alanus. Omnis
ꝯcupiscibilitas ad illecebras est vitiū
ex peccato. Omnis eñi motus ꝯcupīe
illecebris est peccatū ex vitio. Est autē
ꝯcupiscibilitas ꝓnitas qua quis pro-
nus est ad peccanduꝫ. Concupīa vero
d̄r ipse actus ꝯcupiscendi. Aliqñ autē
ex ꝯcupiscentia ꝓcedit quidā motus
qui est circa delectatōem ⁊ circa arbi-
trij libertatē. vt qñ videns homo muli
erem velit nolit mouet̃ in hoc tñ nō de
lectat̃. nec tñ talis motus ꝯcupīa sed
ad ꝯcupiscentiā est. non illecebris. sꝫ
ad illecebras. ⁊ talis motus vitiū est
ex peccato sed non est peccatū eo ꝙ nō
est penes velle ⁊ nolle. Vñ omnis vitō
sus motus originē habuit a pctō pri-
mi parentis vel a peccato originali. alio
quin vero primū motuꝫ sequit̃ delecta
tio que est in illecebris ⁊ in ꝯcupiscen
tia. tunc enim ꝯcupiscit homo ⁊ illece
broso mouetur. ⁊ talis motus est pctm̄
ex tali ꝓcedens vitio. hec alanus. Sꝫ
intelligendū est sic ꝙ delectatō seqñs
primum motum si statim ei non resisti
tur sed incaute in mente voluit̃ est pec-
catum veniale. Si auteꝫ ꝯsenserimus
illi primo motui tunc nos dicim⁹ sim
pliciter peccatū operari. H Est
aūt ꝯsensus ꝯpletus in cogitatōne qñ
mora voluntaria in mentis reuolutōe
accidit cogitationi ꝯtinuans cogitati
onem in ꝓposito. sed declinans in ipā
cogitatōne tanꝗ in finem ꝓpter quem
dicit̃ ꝯsensus in cogitatōem ⁊ delecta
tionem peccatū efficere. q2 licet acces-
sus ⁊ recessus cogitationuꝫ in mente
fit fortuitus ⁊ delectationis subsecutō
fit ineuitabilis. tamen in cogitatione
morari vsqꝫ ad nimiam reuolutōnem
⁊ in delectatione vsqꝫ ad longā oble-
ctatōem est in nostra voluntate. cū pos-
sim⁹ nos in primo motu auertere men
tem a cogitatōe nimia ⁊ delectatione.
Unde iheremie d̄r. Usqꝫquo morabū
tur in te cogitatōnes noxie. Ex hoc ꝙ
dicit morabunt̃ patet ꝙ nō cogitatio
simpliciter. sed mora que accidit per
ꝯsensum in cogitatione ꝓpter delecta-
tionem reprehendit̃ ⁊ damnatur. imo
cogitatio veniens ⁊ impugnans vide
tur esse occasio meriti. quando statim
ei resistitur. Unde beatus augustinus
in de verbis domini. Sunt qui res illi-
citas obuias cogitationibus suis ita
prorsus abijciunt. vt nec in ipsis dele-
ctentur. Sunt qui delectantur ⁊ non
consentiunt. in quibus nondum per-
fecta est mors sꝫ quodammodo incho-
ata. Si vero delectationi accedat con
sensus. iam est mortis damnatio. Di
citur etiam de concupiscentia ⁊ de mo
tu sensualitatis in glosa magistri Ny-
colai de lyra super illo verbo. Omnis
qui viderit mulierem ad concupiscē-
dum eam ⁊c̄. Videre absolute mulie-
rem non est malum. sed in quantum
ex ipso sequitur concupiscentia inte-

rioꝛ ⁊ ista ꝯcupiscentia sic pꝛocedit qꝛ
pꝛimo ex aspectu mulieris causat̃ ꝯcu
piscentia in appetitu sensitiuo. qui d̃r
sensualitas ⁊ pꝛeuenit actum rōnis. ⁊
sic non est etiam peccatum veniale nec
moꝛtale. qꝛ talis motus sensualitatis
non est in potestate hoīs ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō
peccatum sed retentio huius ꝯcupis-
centie postq̄ꝫ ꝯcepta est bene est pecca-
tum. Unde d̃r beatus augustinus. Nō
est in potestate nostra quatenus visis
non tangamur sed est in potestate no-
stra ea respuere vel acceptare ⁊ sic patꝫ
ꝙ pꝛedictus motus sensualitatis non
est peccatuꝫ sed est materia exercende
virtutis. si ei resistat̃ ꝑ rōnem. si aūt te
neat̃ ꝑ delectationem moꝛosam absqꝫ
ꝯsensu. tunc est peccatum veniale. si au
tem sequat̃ ꝯsensus in aīmo tūc est pec
catum moꝛtale etiam anteq̄ꝫ expꝛima
tur facto vel signo ⁊ ideo de tali ꝯcupi
scentia que est ꝯsensus d̃r saluatoꝛ. iaꝫ
mechatus est eam in coꝛde suo. hec glo
sa. Unde cū pulsamur ꝑ illicitos mo-
tus siue sint naturales siue sensuales si
ue sint ex suggestionibꝰ diabolicis pꝛo
cedentes repugnandū est illis. ⁊ non
ꝯsentiendum ne in nostro moꝛtali coꝛ
poꝛe ꝓpter talē ꝯsensum regnet pecca-
tum De hoc beatus grego. xxi. moꝛal.
sic d̃r. Habere me possessoꝛem excelso-
rum conditoꝛ renuit. si mens mea an
te ꝯspectū illius in infimis desiderijs
tabescit Sed sciendum est aliud eē qd̄
aīmus de temptatione carnis patitur
aliud vero cū ꝑ ꝯsensum delectatōnibꝰ
obligat̃. plerūqꝫ eñ cogitatiōe pꝛaua
pulsat̃ sed renitit̃. plerumqꝫ aūt cū ꝑ-
uersum quid ꝯspicit hoc intra semet-
ipsum etiaꝫ ꝑ desideriū voluit. ⁊ nimi
rum mētem nequaq̄ꝫ cogitatio immū
da inquinat cum eam pulsat sed cum
hāc sibi per delectationem subiugat.
J Hinc etiaꝫ ꝑ̄dicatoꝛ egregius
d̃r Temptatio vos non apprehendat ni
si humana Humana quippe temptatō
est. qua plerūqꝫ in cogitatione tangi
mur etiam nolentes. qꝛ nonnunq̄ꝫ illi
cita ad aīm veniūt. hoc vtiqꝫ ex nobis
ipsis ex hūanitatis coꝛruptibilis pon
dere habemus. iaꝫ vero demonica est ⁊
non humana temptatio. cū ad hoc ꝙ
carnis coꝛruptibilitas suggerit ꝑ con
sensum. se animus astringit. Hinc ite
rum d̃r. Non regnet peccatū in vestro
moꝛtali coꝛpoꝛe. Peccatum quippe in
moꝛtali coꝛpoꝛe nō esse sed regnare ꝓ-
hibuit qꝛ in carne coꝛruptibili non re-
gnare potest sed nō esse nō potest. Hoc
ip̄m namqꝫ ei de peccato temptari pec
catum est. quo qꝛ q̄ꝫdiu viuimus ꝑfe-
cte omnimode nō caremus. sancta pꝛe
dicatio que hoc expellere plene nō po-
tuit ei de nostri coꝛdis habitaculo re-
gnum tulit. vt appetitus illicitus ⁊ si
plerumqꝫ bonis nostris cogitationibꝰ
occulte se quasi fur inserit saltem si in
gredit̃ non dominet̃. Hec greg. San
cti namqꝫ cū carnis inoꝛdinatos mo-
tus in semetipsis ꝯsurgere sentiūt vi-
riliter resistūt qꝛ temptationū motibꝰ
non ꝯsuetudo succumbere sed bene re-
gendo resistere nouerunt. De talibus
idē beatus gre. xxvi. moꝛal. exponens
illud dictū Reges in solio collocat ī e
ternū sic ait Bñ scī viri reges vocant̃
qꝛ ꝑ̄lati cūctis motibꝰ carnis mō luxu
rie appetitum frenant. modo auaricie
estum tꝑant. modo gloꝛiam elationis
inclinant. vel suggestiones liuoꝛis ob
ruunt. modo ignem furoꝛis extinguūt
Reges sunt ergo. qꝛ temptationū sua
rum motibꝰ non ꝯsentiendo succūbe-
re sed regendo pꝛeesse nouerūt. qꝛ igi-
tur ab hac potestate regiminis ad pote
statē transeunt retributionis dicat̃ re-
cte Reges in solio collocat in eternū
semetipsos eñ regendo ad tempus fa

tigati sunt. sed in erectõnis interne so
lio ineternũ collocant. et eo illic acci
piũt alios digne iudicare. quo hic ne
sciũt sibimetipsis nequiter pcere. hec
greg. Unde resistendũ est in motib9 et
cogitationib9 prauis. nec eis ꝯsentiẽ
dum est. Nam dñs ad hoc hortat p ysa
iam dicentẽ. Auferte malũ cogitatio-
num vestrarum ab oculis meis. non dicit
malas cogitatões. sed malũ cogitatio
num. hoc est ꝯsensum prauũ iniquũ et
puersum. qz quotiens malis cogitatõ
nib9 ꝯsentimus et in eis delectamur to
tiens deũ offendimus et ab ipso sepa-
mur. iuxta illud sapiẽ. Peruerse cogi
tationes sepant a deo. et dicunt puer-
se cogitatões qz peruertunt mentem ho
minis et deturpant cor eius et deducũt
eum non solũ ad turpia verba. verũ etiã
ad turpia opera. qz dũ voluptas in co-
gitatõe non reprimit in actione dña-
tur. Unde si malis cogitationib9 om-
nino carere non valemus. saltẽ eis nõ
ꝯsentiamus. nec eis delectemur. quia
nullus in eo peccat qd vitare non põt
Unde dicit augu. Non ergo nocet sen
sus vbi nõ est ꝯsensus. qz cogitatões
non de re de qua surgũt. sed ex affectu
quem gignunt iudicande sunt. Nihil
enĩ interest quale illud sit qd cogitat.
sed qualis affectus ex ipsa cogitatõne
ꝯsequatur. qz cogitatio mentẽ nõ pol
luit vbi delectatio per prauũ ꝯsensum
ꝯscientiam non corrumpit. Unde di
cit beatus august. Temptatio cui non
ꝯsentitur non est peccatũ sed materia
exercende virtutis. Ergo necesse ẽ vt
p malas cogitatões temptemur. quia
dicit quedã glosa. Gloriosius est non
ꝯsensisse quã non temptari potuisse. sz
caueamus nobis et caute ambulemus
ne per ꝯsensum in temptatõem intre-
mus. sm qd dominus nos ammonet
dicens. Vigilate et orate. ne intretis
in temptationem. Filius.

Affecto etiam scire occasiones tẽ
ptationum per quas oriunt tem
ptationes.

Caplm II. Pater R

Scire debes fili
q magnam occasionem dant
ipsis temptamẽtis quinq sensus cor-
poris. inter quos maxime visus est no
ciuus et periculosus. qz prima cã con-
cupiscentie carnalis est intuitus ocu-
lorum incautus. De hoc dicit ysidorus.
Prima causa fornicationis. tela sunt
oculorum. secunda verborum. sed qui nõ ca
pitur oculis potest verbis resistere. qui
etiam delectatõem refrenat libidino-
se suggestionis non transit ad ꝯsensum
libidinis. et cito resistit operi qui titil-
lanti se non accommodat delectatõni
Durius etiam impugnat qui vsq ad
ꝯsentiõem temptat quã is qui sola sug
gestione p ꝯditione carnis temptamẽ
tis sollicitat. hec ysidorus. Qd aũt per
quinq sensus fit introitus vitiorũ ad
animã. dicit de hoc beatus ihero. Per
quinq enim sensus quasi per quasdam
fenestras vitiorum ad ipsam est introit9
Nam sensus corporum sunt quasi sine ra
tione currentes. anima igit in modũ
aurige retineat frena currentium. hec
ihero. Anima namq cũ sit inuisibilis
rerum corporearum non tangit delectatõne
sed inherens corpori per sensus exteri
ores que foris sunt respicit. in respiciẽ
do ꝯcupiscit. et per ꝯsequens etiam nõ
nunq in peccati delectatõnem cadit.
nam callidus hostis humani generis
cũ ab effectu operis expellitur secreta
cordis per malas cogitatões polluere
molit. Qd beatus gregorius. xxj. mo
ra. tangit sic dicens. Cum sit inuisibi-
lis anima nequaq corporearum rerum de
lectatione tangit. nisi q inherẽs quasi

quedam egrediẽdi foramina eiusdem corporis sensus habet. visus quippe auditus. gustus. odoratus et tactus quasi quedam vie mentis sunt. quib9 foris veniat. et ea que foris sunt ꝯcupiscat. ꝑ hos em̄ corporis sensus quasi ꝑ fenestras exteriora queq3 aĩa respicit. et respiciendo ꝯcupiscit. Quisq3 vo ꝑ has corporis fenestras incaute exterius respicit plerumq3 in delectatõem peccati etiã nolens cadit atq3 obligatus desideriis incipit velle qd̄ noluit. preceps quippe aĩa dũ ante non preuidet. ne incaute videat qd̄ ꝯcupiscat. cecata postea incipit desiderare qd̄ vidit. ne ergo quedã lubrica in cogitatione versemus. prouidendum nobis est q2 intueri licet nõ ꝯcupisci. vt em̄ mũda mẽs in cogitatione seruet᷑. a lasciuia voluptatis sue deprimendi sunt oculi. quasi quidã raptores ad culpã L Vñ nobis ad custodiendam cordis mũdiciã exterioꝝ sensuũ disciplina seruãda est Nã quantalibet grauitate vigeat. carnales tñ sensus puerile quidã exteri9 ꝑstrepunt. et nisi interioris grauitatis pudore q̄si iuuenilia quodã3 frigore refrenent᷑. ad fluxa queq3 et leuia mente3 eneruem trahunt. malũ etiam luxurie aut cogitatione ꝑpetrat᷑ ope. callidus namq3 temptator noster cũ ab effectu opis expellit᷑ secreta polluere cogitationis molit᷑. hec grego. Vñ pudicus oculus quasi ianitor cordis. qui non permittit intrare omne qd̄ nocere pt Ecõuerso vo impudicus oculus discurrit et ea que nociua sunt libenter intrare ꝑmittit. De hoc dr̄ hug. in libro de claustro anime Pudicus oculus ianitor est cordis sedet ad ianuã. nõ ꝑmittit intrare qd̄ noceat. nihil nũciat nisi quod deceat. quicquid nouerit indecens esse excludit et eliminat. impudicus vero querens quod placeat ꝑ oĩa discurrit. volentes intrare patit᷑ nolẽtes vo monet et hortat᷑. hec hugo ¶ Sed laborandum est cũ omni studio vt visus retrahat᷑ ab oĩb9. que ꝯcupisci possunt maxime tñ a spẽ mulieꝝ. ne cor et animus ex intuitu incaute cõcupiscentie gladio ꝯfodiant᷑ Unde beatus grego. xxj. moral᷑. sic dicit Sicut em̄ sepe temptatio per oculos trahit᷑. sic nonnũq3 ꝯcepta intrinsecus oculos cogit deseruire. nam plerumq3 res quelibet innocenti mente respicit᷑. Sed ipo respectu aĩmus ꝯcupiscentie gladio ꝯfoditur. Fit vero recte retributionis examine. vt qui exteriori negligenter vtitur. interiori oculo non iniuste cecetur Sepe aũt intrinsecus ꝯcupiscentia dominat᷑ et illecebrat᷑ aĩm9 aduersus sensus corporeos. familiari more tirannidis exigit. suisq3 voluptatib9 oculos seruire ꝯpellit. atq3 vt ita dicam fenestras luminis ad tenebras aperit cecitatis. Unde sancti viri cũ sinistra pulsari delectatione se sentiunt. ipa ꝑ que forme spẽs ad mente3 ingredit᷑ discipline magisterio lumina restringunt. ne praue cogitationi visio lenocinata famulet᷑. que vnq3 si subtiliter custodiri negligit᷑. cogitationis ĩmundicia ꝓtinus ad opatione3 transit. neq3 em̄ culpa ad opus ꝓdiri ꝑmittit᷑ si intus vbi nascit᷑ extinguat᷑. Si aũt temptationi in corde nascenti cũ festinatione nõ resistit᷑. hac eadem qua nutrit᷑ mora roborat᷑. et existens foris in opib9 vix vinci preualet. q2 intus ipsam mẽbrorum dominam mentem captiuam tenet. hec grego. Unde et crisostomus Si igit᷑ ꝯtinue velis oculos pulcris faciebus infigere. capieris animo et si bis vel ter possis continere fortassis. non em̄ est contra humanam natura3. qui autem flammam semel accendat visa muliere. absente format apud se

ymagines turpium actionum a quibꝫ
multociens ꝓcedit ad opus. De hoc
serapion abbas in collatōne patꝝ sic
dicit. Puritatis studentibꝫ plurimuꝫ
ꝯfert. vt carnaliū passionū ipsas ma/
terias sibi primitus subtrahāt. quibꝫ
potest vel occasio vel recordatio earun
dem passionū egrotanti adhuc aūt ge
nerari. nam corpori ne ꝯcupiscentia ī
effectū temptet ꝓrumpere necessario
effigies ꝛ materie illiciens subtrahen
da est. hec serapion ¶ Ad has au
tem occasiōes euadendas maxime va
let fuga seculi. qꝛ ꝯuersari in mundo ꝛ
esse sine anime periculo satis raruꝫ est.
teste ysidoro qui dicit. Satis raruꝫ est
vt quisquis inter seculi voluptates po
situs a vitijs maneat illibatus. in qui/
bus ꝛ si non cito implicet̃. aliquando
tñ attrahat̃. nec eñ potest esse securus
qui periculo fuerit ꝓximus. hec ysido.
O Notandū est etiam de cogita
tionibꝫ illicitis ꝙ cogitatōes peruer/
se non solum generant̃ ex sensibꝫ cor/
poris. verumetiā nonnunq̃ oriunt̃ ex
suggestionibꝫ dyabolicis vel ꝓpria ne/
gligentia. quocunq̃ tñ modo oriunt̃.
semp est eis resistendū. ꝛ diligenti cu/
ra debet vnusquisq̃ cogitatōes suas di
scernere. ꝛ ad primū motū malas re/
probare. ꝛ bonas approbare ꝛ suscipe
Unde crisost. exhortando dicit. Est tu
tissimū atq̃ perfectissimū vt assuescat
animus sollicitus sp ꝛ peruigili custo/
dia discernere cogitatōes suas ad pri
mū animi motū approbare vel impro/
bare quid cogitet. vt vel bonas cogita
tiōes alat. vel statim malas extinguat
Hinc nāq̃ fons est boni vel origo pec
candi. ibi maxime oportet obseruare
peccatū vbi nasci solet. statimq̃ ad pri
mam temptationis al's cogitatōnis fa
ciem ꝛ malū anteq̃ crescat restrigere
debet dum adhuc est in cogitatiōe. hec
criso. Oēs enim que statim repugnat
illecebrose cogitationi non cito rapit̃
in ꝑuersam delectatōnem. Uñ richar
dus de sancto victore. Mens que stati
repugnat ꝛ restringit illecebrosam co
gitatōem non facile rapit̃ in prauā de
lectatōem sicut ꝛ culpa que ꝓhibet̃ an
te prauū ꝯsensum nunq̃ trāsit in actū
Hec richardus. Unde cum aliquis ꝑ
illicitam cogitatōem pulsat̃ non per/
mittat eam in corde suo crescere. sꝫ vi
riliter resistat ꝛ a domicilio mētis sue
statim cum sentit̃ debet reijcere eā Un
de beatus iheronimus. Nolo vt sinas
cogitatōem crescere. dum ꝑuus est ho
stis interfice. nequicia elidat̃ in semīe
Et ysidorus. Cuꝫ te titillat cogitatio
cum tibi aliquid suggerat illicitū. nō
ibi teneas animum. calca serpentis ca
put. calca praue cogitationis initium.
est eñ periculum in mora. hec ysidorꝰ.
Quia qui cogitationi male in princi/
pio non resistit. facilius postmodū ip/
sa praua cogitatio ad ꝯsensum peccati
ꝛ ad opus peruersum adducit. Unde
beatus origenes. Duꝫ enim cogitatio
mala in initijs ē facile p̄t abijci a corde
nā si freqñr iteret̃ ꝛ diu ꝑmaneat ad/
ducit animā sine dubio ad ꝯsensum. ꝛ
post ꝯsensum intra cor suum ꝯfirmatū
certuꝫ est qꝛ ad peccati tendat effectū
dū in initijs est ꝛ pusilla ergo capi de/
bet ꝛ abijci. ne si adulta fuerit ꝛ inuete/
rata iam non possit expelli. hec origeñ
P Et notandū ꝙ in illa solūmō
cogitatione que suggestionibꝫ prauis
ꝯsentit est peccatum. nam ꝑuersa cor/
da non solum peccato ꝯsentiunt. sed ꝛ
facto si occurreret oportunitas perfice
re illicitum ꝯcupiscunt ꝛ tales iaꝫ rei
de crimīe in ꝯspectu sui ꝯditoris tenē
tur. Unde beatus iheronimus. In illa
tm̄ cogitatione peccatuꝫ est que sugge
stionibꝫ ꝯsensum dedit. que malū suū

blande fouet. que in factum gessit iterũ pere. huius cogitatio etiã si aliquo casu impedita non impleat voluntatẽ. nihilominus actione criminis ꝯdemnatur a dño. Dicit etiã beatus greg. Cũ reproboꝝ mentib⁹ occasio ꝑpetrandi peccata deest. desiderioꝝ cogitationes eoꝝ cordib⁹ nullatenus desunt. ⁊ cum diabolũ nõ semꝑ sequunt̃ in ope semper tñ se illi obligant in cogitatõe. hec grego. Et ꝗuis preuenire prauis cogitationib⁹ non sit in nostro arbitrio. tñ delectari in ipis cuȝ deliberatione ⁊ ꝯsentire ad nrãȝ ptinet volũtatẽ. Qḋ ꝓbat ysidorus sic dicens. Non est arbitrij nostri cogitationis praue suggestionib⁹ ꝑueniri. iacere aũt in aĩmo cogitationem. nostre attinet voluntati. illḋ ergo ad culpam non redigit̃. istud em̃ culpe imputet̃. nam cogitationes illicitas occurrere. demonũ est cogitationib⁹ oblectari puersis nẽm est. Vñ dei seruus iudicio timoris dei eoꝝ tẽptamenta a seipso reijcit bonisq̃ ꝯtra obiectis cogitationib⁹ turpib⁹ a se repellit. ideoq̃ si prius praue cogitationi resistamus. in lapsum opis non incurrimus. hec ysido. ¶ Cõsiderandũ aũt nũc est ꝙ cogitationũ principia ex trib⁹ ꝓcedunt videlicet ex deo ex diabolo ⁊ ex nobis Ex deo quidẽ sunt spiritussancti cũ illustratione nos visitare dignat̃ erigens nos ad sublimiorẽ ꝑfectum ⁊ in quib⁹ vel minus acquisiuimus vel desidiose agentes sepati sumus saluberrima ꝯpunctione castigat vel reserat nobis celestia sacramẽta ⁊ ꝓpositum nostrum ad meliores actus voluntatẽq̃ ꝯuertit. Ex diabolo vero nascit̃ cogitationũ series cũ subuertere nostram vitioꝝ delectatione q̃ etiã occultis conatur insidijs. subtilissima calliditate mala pro bonis fraudulenter ostentãs. ⁊ transfigurans se nobis in angelum lucis Ex nobis autem oriuntur cum eorum que gerimus vel gessimus vel audiuimus naturaliter recordamur. De quib⁹ dauid dicit. Deus cognouit cogitationes hominum quando vane sunt. hanc igitur tripartitam rationeȝ oportet nos obseruare ⁊ vniuersas cogitationes que mergũt in corde nostro sagaci discretione discutere. origines eorum ⁊ causas auctoresq̃ primitus indagantes. vt quales eis nos ꝓbere debemus ex illorum merito qui eas suggerunt desiderare possimus. Et notandum ꝙ omnipotens deus per spm̃ sanctum suggerit nobis bona ⁊ sancta. Unde ipse dominus in euangelio dicit. Paraliticus aũt spiritussanctus quem mittet pater in nomine meo ille vos docebit oĩa ⁊ suggeret vobis omnia videlicet que ptinent ad salutem. Nam vnctio dulcis eius gratie docet nos de omnibus. que salubria iusta ⁊ sancta sunt Malignus aũt spiritus gustum sue praue dulcedinis puersis hoĩb⁹ propinat. eos ad diuersa vitia ⁊ peccata instigando. De hoc dicit beatus gregorius. xv. moral. Diabolus gustum sue dulcedinis. alijs per superbiã. alijs per auaritiam. alijs per inuidiam. alijs per fallaciaȝ. alijs per luxuriam porrigit ⁊ ad quanta vitiorum genera ptrahit quasi dulcedinis sue potus propinat. nam aliquid in mente superbum persuadet. fit dulce quod dt quia videri prelatus ceteris homo puersus appetit. duȝ menti auaricia infundit̃. fit dulce qḋ loquit̃ quia per habundantiam necessitas vitatur. duȝ aliquid de inuidia suggerit fit dulce quod dt. quia peruersa mens dum alterum decrescere viderit se minorem minime videri putat. Cum aliquid de fallacia persuadet. fit dulce qḋ suggerit. quia eo ipo quo ceteros fallit

pdesse sibi videtur. Cum luxuriam de cepte menti loquitur fit dulce quod suadet quia in voluptate animum resoluit. Quot ergo vitia carnalium cordibus infundit quasi tot potus sue dulcedinis eis porrigit. quam tamen dulcedinem non recipiunt nisi illi qui presentibus voluptatibus dediti ad perpetuum luctum trahuntur. illos enim solummodo suis delectationibus pascit, quos quotidianis lapsibus ad gemitum pellit. hec gregorius. R Debemus etiam diligenter attendere cum impetus cogitationum aliis delectationum in mente sustinemus. quales sint huiusmodi impetus. vtrum ex carne vel spiritu procedant. Nam in electis est impetus spiritus. In reprobis vero impetus carnis. De quo duplici impetu beatus gre. super ezechielem exponens illud. Ubi erat spiritus impetus illic gradiebantur. sic dicit. In electis et reprobis diuersi quippe sunt impetus carnis. ad odium. ad elationem. ad immundiciam. ad rapinam. ad exteriorem gloriam. ad crudelitatem. ad perfidiam. ad desperationem. ad iram. ad iurgia. ad voluptates animi impellunt. Impetus vero spiritus est qui ad caritatem. ad humilitatem. ad continentiam. ad largitatem misericordie. ad interiorem profectum. ad pietatis opera. ad eternorum fidem. ad spem sequentis gaudii. ad patiam. ad conseruationem vite immortalis. ad lacrimas pertrahit. Unde necesse est vt magna semper cura considerare debeamus in omni quod agimus qui nos impetus ducat. vtrum nostra cogitatio per impetum carnis an per impetum spiritus impellatur. Amare etenim terrena. temporalia eternis preponere. exteriora bona non ad vsum necessarium habere sed ad voluptatem concupiscere. vltionem inimico querere. de emuli casu viso gaudere impetus carnis est. At contra amare celestia. contemnere terrena. non ad fructum voluptatis transitoria sed ad vsum necessitatis querere. de inimici morte tribulari impetus spiritus est. Et quia perfecti quique in istis se virtutibus exercent. recte nunc de sanctis animabus dicit. vbi erat impetus spiritus illic gradiebantur. hec greg. S

Et notandum quod quanto quisque plus carnalia et temporalia delectamenta appetit. tanto maiores cogitationum illicitarum tumultus in corde suo sustinet Sancti vero viri nihil horum que in mundo sunt appetunt. nullis in corde cogitationum inordinatarum tumultibus premuntur. De hoc beatus greg. iiij. moral. exponens illud Qui edificant solitudines sic ait Omnes enim qui vel illicita appetunt vel in hoc mundo videri volunt densis cogitationum tumultibus in corde opprimuntur. dumque desideriorum turbas intra se excitant, prostratam mentem pede misere frequentationis calcant. Alius namque se luxurie subdidit. atque ante mentis oculos scemata turpium perpetrationum fingit. et cum effectus non tribuitur operis. hoc crebrius agitur intentione. cogitatione voluptatis perfectio queritur et sollicitus animus excecatus occasionem nequissime expletionis rimatur Mens itaque hec quasi quendam populum patitur que insolenti cogitationum tumultu vastatur. Alius ire se dominio strauit et quid in corde nisi iurgia et que desunt peragit. hic sepe presentes non videt. absentibus contradicit. intra semetipsum contumelias profert et recipit. receptis autem durius respondet. et cum qui obuiet nullus assit magnis clamoribus rixas in corde componit. Turbam itaque hic intus sustinet quem pondus vehemens in flamma cogitationis premit. Alius iuri se auaricie tradidit. et fastidiens propria aliena concupiscit. hic plerumque concupita adipisci non valens. diem quidem in ocium. noctem vero in co

gitationem versat torpet ab vtili ope qꝛ fatigatur illicita cogitatione. ꝯsilia multiplicat. puenire a concupita satagit. ad que obtinenda quosdam secretissimos causarũ meatus querit. Et quamuis nihil de concupita re recepit. habet tñ in corde iam fructũ concupiscentie laborem rixe. graui itaqꝫ populo premitur. qui inuestigantis auaricie tumultu vastatur. Alius se tirannidi superbie subijcit ⁊ cor miserum dum ꝯtra homines erigit vitio substernit honoruꝫ sublimiũ infulas appetit. exaltari successibus exquirit totumqꝫ qd̓ esse desiderat sibi apud semetipsuꝫ in cogitationibꝫ depingit. iaꝫ sibi parare obsequia sub ditorũ videt. iam ceteris eminet. iam alijs mala irrogat. alijs qui irrogauerint repensat. iã semetipsum stipatus cuneis ad publicum procedit. iaꝫ quibus obsequijs fulciatur ꝯcupiscit. Qui igitur tot fantasmata cordi imprimit quid iste aliud quam sommium vigilans videt. qꝛ ergo rerꝝ causas fingit nimirum si iste intrinsecus natas ex deside rijs turbas portat. Ac contra sancti viri qui nihil huius mundi appetunt nullis pculdubio tumultibꝫ in corde premuntur. Oẽs quippe inordinatos desideriorꝝ motus a cubiculo cordis manu sancte desiderationis eijciunt ⁊ qꝛ transitoria cũcta despiciunt ex his nascentes cogitationũ molestias non patiuntur. solã namqꝫ eternam patriaꝫ appetunt ⁊ qꝛ huius mundi bona non diligunt magna etiam tranquillitate pfiuntur. Unde recte dr̓. Qui edificãt sibi solitudines. Solitudines quippe edificare est a secreto cordis terrenorꝝ tumultus expellere ⁊ vna intentione eterne patrie in amore intime quietis anhelare. an non cũctas cogitationuꝫ tumultus expulerat. qui dicebat vnaꝫ petij a dño hanc requiram. A tumultu eñi rerum tpalium magnum quoddaꝫ secessum pecierat. quietam menteꝫ. in qua tãto purius deũ cerneret quanto hunc atqꝫ se solum inueniret. hec greg. ¶ Sciendum etiã quod antiquus hostis tribus modis bona nostra insequitur intẽtionem nostrã ⁊ cogitationes polluendo vt rectũ opus qd̓ gerimus corã conspectu summi iudicis viciet. aliquñ ei in inchoatione boni opis ꝓpositum ⁊ intentionẽ nostrã molitur maculare. vanam gloriam nobis suggerendo. si aũt non pfecerit tunc in ipsa actione boni opis stulticiã huius vane glorie solet cordibꝫ nostris ingerere. vt possit illa viciare. si aũt nõ ꝓualuerit tunc opus bonũ circa finem actionis laborat supplantare Ista ꝯmemorat beatus greg. .j. moral. exponens illud iob. Ne forte peccauerint mei ⁊c. sic dicens. Filij in cordibꝫ maledicunt cũ recta nostra opa non rectis nostris cogitationibꝫ ꝑdiunt. cũ bona in apto exeunt. Sed etiã innoxia in occultis moliuntur Deo quippe maledicunt etiam ipe mentes nostre si de se existimãt habere qd̓ sunt deo maledicunt cum se ab illo accepisse vires intelligunt. sed tamen pro muneribus propriam laudem querunt. Sciendum vero est quod bona nostra antiquus hostis tribus modis insequitur vt videlicet hoc quod rectum coram hominibus agitur. in interni iudicis conspectu vicietur. Aliquando namqꝫ in bono opere intentionem polluit. vt omne quod in actione sequitur eum. purum mundumqꝫ nõ exeat quo hoc ab origine perturbat. Aliquando vero intentionem boni operis viciare nõ preualet. sed in ipsa actione se quasi in itinere ponit vt cũ per ppositũ mentis securior quisqꝫ ingreditur subiuncto latenter vitio quasi ex insidijs perimatur. Aliquando vero nec intentionem

vitiat. nec in itinere supplantat. sed opus bonum in fine actionis illaqueat. quantoque vel domo cordis vel ab itinere ope longius se recessisse simulat. tanto ad decipiendum bone actionis terminum astutius expectat. et quo incautum quem quasi recedendo reddiderit, eo illo repentino nonnunquam vulnere durius insanabiliusque transfigit. intentionem quippe in bono ope polluit. quia cum facilia ad decipiendum corda hominum conspicit eorum desideriis auram transitorii favoris appo nit. ut in his que recta faciunt ad appetenda yma fortitudine intentionis inclinentur. Unde recte de unaquaque anima laqueo misere intentionis capta per prophetam dicitur. Facti sunt hostes eius in capite. Ac si aperte diceretur. Cum bona intentione sumitur hinc aduersantes vel spiritus ab ipso cogitationis exordio principantur. tantoque eam plenius possident. quanto per initium dominantes tenent. Cum vero intentionem vitiare non prevalent. in via positos laqueos tegit. ut in eo quod bene agitur cor ex latere invitum dirue tur. quatenus quod inchoans aliter proposuerat in actione longe aliter quam ceperat percurrat. sepe ei dum bono operi laus humana obviat. mentem operantis immutat. que quamvis quesita non fuerit tamen oblata delectat. cuius delectatione dum mens bene operantis resolvitur ab omni intentionis intime vigore dissipatur. Cum vero antiquus hostis neque in exordio intentionis ferit. neque in itinere actionis intercipit duriores in fine laqueos tendit. quod tanto nequius obsidet. quanto solum sibi remansisse ad decipiendum videt. Hos namque fini suo oppositos propheta laqueos conspexerat cum dicebat. Ipsi calcaneum meum observabunt. quia enim in calcaneo finis est corporis quid per hunc nisi terminus signatur actionis. Unde et eidem serpenti dicitur. Ipsa tuum observabit caput et tu eius calcaneum. Caput quippe serpentis observare est initia suggestionis eius aspicere. et manu sollicite considerationis a cordis aditu funditus extirpare. Qui tamen cum ab initio deprehenditur percutere calcaneum molitur. quia etsi suggestione prima intentionem non percutit. decipere in fine contendit. si autem semel cor in intentione etiam corrumpitur sequentis actionis medietas et terminus ab hoste callido secure possidetur. quoniam totam sibi arborem fructus ferre conspicit quam veniente radice vitiavit. Tota itaque virtute conspiciendus est fluvius operis si purus emanat ex fonte cogitationis omni cura servandus est a malicie pulvere oculus cordis ne hoc quod rectum in operatione hominibus ostentat. per vitium prave operationis intorqueat. Cavendum itaque est ne bona nostra pauca sint. curandum ne indiscussa ne aut pauca agentes inveniamur steriles. aut indiscussa relinquentes vecordes. Hec gre.

¶ Sed et hoc cum diligentia est considerandum quod antiquus hostis culpas ante perpetratas et iam per penitentiam et dei misericordiam deletas ante oculos mentis revocat et cogitatione illicita nolentes pulsat. et quem ope perverso non potest maculare. laborat ut per cogitationes pravas valeat cor eius inquinare. sed idcirco homo non nunquam ista patitur. quia in quibusdam terrenis actibus quamvis licitis libenter occupatur vel ocio torpescit infructuoso. per quod dat occasionem dyabolo seipsum temptandi. De hoc beatus greg. ix. mora. sic dicit Sciendum est quod in quibusdam factis et certi de venia reddimur. et post perpetratas culpas ad absolutionis nostre fiduciam correptione et penitentia subsequente roboramur. perpetrate tamen nostre nequicie adhuc memoria tangimur. et cogitatione illicita aversi nolentesque pulsamur. Unde per iob dicitur. Si peccavi ad horam pepercisti mihi. cur ab iniquitate

mea mundū me esse nō pateris Ad hō
ram dn̄s pctm̄ pcit' cū reatū culpe con
cessis ꝓrinus fletib⁹ diluit sed ab ini-
quitate nostra mūdos nos esse nō pati
tur q꞉ volentes quidē culpas fecimus
sed nonnūqꝫ nolentes eius memoriaꝫ
cū delectatōne toleramus. sepe em̄ hoc
qđ a ꝯspectu iudicis iā fletu interueni
ente deletū est ad animum redit. ⁊ de
uicta culpa ad delectationem rursus
inserpere nitit̄ ita qđ prius egit in cor
pore. hoc importuna cogitatione post-
modū versat in mente. Quod caute il
le spiritalis atletha nouerat qui dice-
bat Putruerūt ⁊ corrupte sunt cicatri
ces mee a facie insipientie mee. quid
nāqꝫ cicatrices nisi sanitates sunt vul
nerū laxatas itaqꝫ nequicias ad dele-
ctationū memoriam redire ꝯspexerat
q̄ cicatrices deflebat. Cicatrices quip
pe putrescere est sanata iaꝫ pctōꝝ vul
nera rursus in tēptatione serpere. atqꝫ
ex eoꝝ suggestionib⁹ post supradictam
curē penitentie fetorē culpe ⁊ iterū do
lorē sentire. q꞉ viꝫ in se ⁊ nil foras in
ope agit̄. ⁊ sola intus cogitatione pec
cat̄ districtoqꝫ se mens reatu obligat.
nisi hoc sollicitus lamentis tergat. Sꝫ
inter hec sciendū ꝙ idcirco nōnunqꝫ
impulsu illicite cogitationis affligim̄
q꞉ in q̂busdā terrene ꝯuersationis acti
bus q̄uis licitis libenter occupamur.
cūqꝫ vel in minimis terrena actio ꝑ de
siderium tangit̄ crescente ꝯtra nos anti
qui hostis fortitudine mēs nr̄a nō mi-
nima importunitate temptationis in-
quinat̄. Vn̄ etiā ⁊ sacerdos legis mē-
bra hostie per frusta cōcidit caput atqꝫ
ea que erga iecur sunt ⁊ iubent̄ ignib⁹
cremare. pedes vero atqꝫ intestina ho-
stie prius aqua diluere. nos quippe ip
sos deo sacrificiū offerrimus cū vitam
nostrā cultui diuino dedicamus. qui
membra hostie ꝑ frusta ꝯcisa super ig-
nem ponimus. cum vite nostre opa vir
tutib⁹ distinguentes immolamus ca-
put atqꝫ ea que iuxta iecur ꝯtinent̄ in
cendimus cū in sensu nostro quotidie
omne corpus regit̄. atqꝫ in occultis de
siderijs flamma diui amoris ardemus
Et tn̄ precipit̄ vt pedes atqꝫ intestina
hodie lauent̄. pedib⁹ namqꝫ terra tan-
git̄. Intestinis vero stercora gestantur
q꞉ plerūqꝫ iam ex desiderio in eternita
te succendimur. iam tanto deuotionis
sensu. ad appetitū nostre mortificatio-
nis inhiamus. Sed q꞉ adhuc terrenū
pre infirmitate aliquid agimus. non-
nulla etiā que iam subegimus illicita
in corde toleramus Cumqꝫ cogitatio
nes nostras immunda temptatio inq̂
nat. quid aliud q̄ꝫ intestina hostie ster-
cus portant Sed vt ꝯburi debeant la
uent̄. q꞉ nimiꝝ necesse est. vt immun-
das cogitationes timoris fletus dilu-
at. quas in acceptione sacrificij super
nus amor incendat Et quicquid mēs
vel de experto certamine vel de ꝯuersa-
tionis pristine memoria patit̄ lauetur
vt tanto suauius in conspectu summi
inspectoris ardeat. q̄ꝫto cū ei assistere
ceperit. nihil terrenum secum nihil lu
bricum in ara sue orationis imponit.
Sepe aūt ita mens in culpe recordati-
one concutitur. vt ad perpetrationem
illius longe grauius q̄ꝫ prius capta fu
erat vrgeatur ⁊ deprehensa trepidat. se
qꝫ ipsam varijs motibus impulsa per
turbat. nec quidem vt vincat̄ tempta
tionib⁹ metuit sed resistens hoc ipsum
qđ longe laboris certamine affligitur
perhorrescit. hec greg. X Dicit ⁊
de eodē idem gregorius Ociose men
ti sp̄us maligni prauas cogitatōes in
fundūt. vt si quiescat ab ope. nō quies
cat a mala cogitatione. Antiquus em̄
hostis mox vt ociosam mentem inue-
nerit ad eā sub quibusdaꝫ occasionib⁹

venit. vt ei quedaz de preteritis gestis ad memoriã reducat. audita quondaz indecẽter verba resonat et si qua dudũ acta sunt turpiter eorum spẽz cordis oculus presentat. et quem de presentibus non potest violare. de malis trãsactis polluit. vt deceptam mentem sic in delectatõem inducat. vnde se iam diu pro pñiam afflixerat. hec greg. Notandum etiam quod antiquus hostis fideles animos nonnunquam temptare cessat. et ad tps ab ipsis recedit. non vt malicie sue et temptatõnibus finem prebeat. sed quos iam quietos et securos ab impugnationibus reddiderat inopinate redi ens validius temptet. Qui vero sic in opinate et fortiter temptatur fragilitatẽ suam et quod in breui sit moriturus attendat. et talibus temptamẽtis fortiter resistat. Quod beatus grego. iij. morali. sic commemorat dicens Sepe antiquus hostis postquam menti nostre temptationuz certamen. inflixit. ab ipso suo certamine ad tempus recedit. nõ vt illate malicie sue finẽ prebeat. sed vt corda que per quietem secura reddiderat. repẽte rediens facilius inopinatus irrũpat. Hinc est quod ad temptandũ beatum iob iterum redit eiusque cruciatus experit quẽ tñ ei superna pietas retinendo concedit dicens. Ecce in manu tua est verumtñ animã illius serua. Sic quippe nos deserit vt custodiat. sic custodit vt tñ permisso temptationis articulo statuz nobis nostre infirmitatis ostendat. Qui mox a facie domini exit. atque a planta pedis vsque ad verticem acceptum feriendo vulnerauit. quia nimirum cum licentiam percipit a minimis incipiens atque vsque ad maiora perueniens quasi omne corpus menti illatis temptationibus lacerando transfigit. sed tñ etiam ad animam feriendo non peruenit. quia cũctis cogitationibus interiora inter ipsa vulnera delectationuz que suscipit arcbã propositi resistit intentio. et quamuis delcãtio mentem mordeat deliberatõem tñ sancte rectitudis vsque ad consensus molliciem non inflectit. debemus tñ pas peritatem pñie ipsa vulnera delectationũ tergere et censura discretionis rigide si quid fluxũ emanat in cogitatõne mundare Unde bene mox subdit. qui testa saniẽ radebat. Quid enim per testã nisi vigor discretionis. quid per saniẽ nisi fluxus illicite cogitatõnis accipitur Percussi ergo testa saniẽ radimus cũ post pollutõem cogitatõnis illicite nos metipsos aspere diiudicando mundamus. Põt etiam intelligi testa fragilitas nre mortalitatis. Testa enim saniẽ mundare est mortalitatis cursum fragilitatemque pensare et putredinẽ misere delectationis abstergere. nã cũ quisque considerat quam citius ad puluerem redeat festine superat hoc quod de carne se intus turpiter impugnat. Cũ ergo ex temptatiõe praua menti cogitatio influxit. quasi ex vulnere sanies decurrit. sed citius sanies tergitur si in consideratõne nra fragilitas quasi in manu testa teneatur. neque enim puipendenda sunt. que quamuis vsque ad effectũ non pertrahunt. tñ illicite in nra mente versantur. sed perfecta mens solerter inuigilat vt nõ solũ peruersa agere renuat. sed oẽ etiã quod in se per cogitatões turpiter loquitur tergat. hec greg. A Notandũ etiã secundum dictũ beati berñ. in epla ad carthuen. quod ille qui redit ad consciam suam. inuenit ibi de concupia vel graues corrosiones. vel suaues delectationes. et inde multiplicat cogitationes. Qui vero iã concupiscentiam suam aliquantulum vicit. quamdiu tamen veri boni maior concupiscentia vel maior delectatõ mentem eius non obtinuerit cum ex osa quadã voluptate gestorum. visorum. audito

rum patiꝛ ymaginationes. Unde ⁊ in
vtraqꝫ lumbi implenꝛ illusionibꝫ dele
ctationū. ⁊ ad cogitanda spūalia de di
uina lumen oculoꝝ suoꝝ ⁊ ipm nō est
secū. cū qui impugnat ꝯtra ꝯcupiscen
tias molestias patiꝛ. qꝛ vincere nō p̄-
ualet adhuc ad ꝑfectum affectiones.
Qui vo iam ad libertatem aspirat ex-
cutere a se nō p̄t affectiones ymagina
tionū ⁊ noxias vel occupatorias ⁊ oci
osas. que exinde passim oriūꝛ cogita
tiones ⁊ psalmodie ⁊ ceteroꝝ exerci-
tioꝝ spūaliū in corde serui dei etiā no
lentis ⁊ reluctātis ymaginatōnes vol
uunꝛ. ⁊ fantasmata cogitationū vsan
tur a quibꝫ velut auibꝫ immūdis insi-
diantibꝫ ⁊ circūuolantibꝫ sacrificium
deuotionis. vel oīno rapiꝛ de manu te
nentis. vel sepe polluiꝛ oratio offeren
tis. hec bern̄. B Sciendū etiā ꝑut
dt beda in quadā omelia. ꝙ triplex est
modus cogitationum. nequaqꝫ vnus
eaꝝ est sustinendus que deliberatione
ꝑposita peccandi mentem ꝯtaminant.
Alius eaꝝ que delectatione quidē pcti
mentē ꝑturbant nec tn̄ hanc ad ꝯsen-
sum ꝑtrahūt peccandi. Tercius earuꝫ
que naturali motu mentē ꝑcurrentes
nō tn̄ hanc ad patrāda vitia alliciunt
quā a bonis que cogitare debuit īpedi
unt. Veluti est cū fantasmata reꝝ que
aliqn̄ superuacue gesta vel dicta noui-
mus ad memoriā reducimus. quaruꝫ
crebra retractio quasi importuna musꝛ
caꝝ improbitas oculos cordis circū-
uolat ac spūalem eius aciē inquietare
magis qꝫ excecare ꝯsueuit A cūctis aūt
his cogitationū generibꝫ monet nos
castigari Salomon cuꝫ dixit. Omni
custodia serua cor tuū. qm̄ ex ipso vita
ꝑcedit. Cuius monita sequentes aga
mus solliciti. vt siquidē ꝯsensu ꝑpetrā
di facinoris in aīo deliquimus. cito
hoc cōfessione ⁊ dignis penitentie fru
ctibꝫ abstergamus Si delectationem
peccādi nos tēptari senserimus. noxi
am delectationē crebris p̄cibꝫ ac lacri
mis amaritudinis perpetue recordati
one pellamus ⁊ si nos solos ad hāc ꝑ
pulsandam sufficere non posse videri
mus. fratreꝫ queramus auxilio. vt qđ
nostris viribꝫ nequiuimus. illoꝝ cōsi
lio intermisso sumamus. Sed qꝛ suꝑ-
uacuis cogitationibꝫ ad integrum ca-
rere non valemus. has in quantū pos
sumus immissione bonarum cogitati
onū ⁊ maxime frequēti scripturarum
meditatōne fugemus. hec beda Et ꝑm
cassiani. Incipiamus bonas cogitati
ones diligere ⁊ statim ab aliis que ma
le sunt nos dominus dignabiꝛ liberare
C Notandum etiam ꝙ non pul-
sari vel temptari cogitationibꝫ noxiis
⁊ inutilibus impossibile est. qꝛ sicut or
tus earum non dependet a nobis. ita
etiam reprobatio vel electio hmōi co-
gitationū consistit in nobis Unde in
sistendū ē nobis lectioni orōni ⁊ aliis
spiritualibus remediis. vt per talia re
media facilius possimus inordinatis
cogitationibꝫ resistere ⁊ eas a nobis a
mouere. De hoc moises abbas in pri-
ma sua collatione sic dt Mentem qui-
dem non interpellari cogitationibus
impossibile est. suscipe vero eas vel re
spuere omni studēti possibile est. Quē
admodum igitur ortus earum nō om-
nimode pendet a nobis ita reprobatio
vel electio consistit in nobis. nec tamē
ex eo ꝙ diximus impossibile esse. men
tem cogitationibꝫ non adiri. vel incur
rere sibi sed illis spiritibus tribuendū
est. qui nobis eas ingerere nituntur. a-
lioquin nec liberum in homine mane-
ret arbitrium nec in nobis staret no-
stre correctionis industria. sed est in-
qꝫ nostrum magna ex parte vt scilicet
cogitationum qualitas emendetur. ⁊

vel sancte ac spiritales in cordibꝰ no-
stris vel terrene carnalesq; ꝯcrescant.
ideo nãq; frequens lectio ⁊ iugis ad-
hibet̃ meditatio scripturaꝝ vt exinde
nobis spiritalis memorie prebeat̃ oc-
casio. idcirco fit decantatio frequens
psalmoꝝ vt assidua nobis ꝯpunctõ ex
inde ministret̃ . idcirco vigiliaꝝ . ieiu-
nioꝝq; sedulitas adhibet̃ . vt extenua-
ta mens nõ terrena sapiat sed celestia
ꝯtemplet̃ . quibꝰ rursum negligentia
repente cessantibꝰ necesse est vitiorũ
mens squalore ꝯcreta in carnalez par
tem mox inclinet̃ ⁊ corruat. qđ exerci
tium cordis non incõgrue molaruz si-
militudini ꝯparat̃ . quam meatus aq̃
rum preceps impetu rotante ꝓuoluit.
que nullatenus quidẽ possunt cessare
ab opere suo aquaꝝ impulsibꝰ circum
acto. in eius vero qui preest situ͂ est po-
testate. vtꝝ nam triticũ molit an orde-
um loliumue cõminui. illud quippe ꝓ
culdubio ꝯmolendũ qđ ingestũ ab il-
lo fuerit. cui operis illius cura ꝯmissa
est. Ita igit̃ mens ⁊ ꝓuite pñtis incur
sus vndiq; ingruentibꝰ temptationũ
torrentibꝰ circũacta vacua quidẽ cogi
tationũ estibꝰ esse non poterit. quales
vero vel admittere vel parere sibi debe-
at studij ac diligentie sue ꝓuidebit in-
dustria. Si eñ vt diximus ad sanctaꝝ
scripturaꝝ meditatõem iugiter recur-
ramus . ⁊ memoriã nostram ad recor-
datõem spũalium reꝝ ⁊ desiderium ꝑ
fectionis spemq; future beatitudĩs eri
gamus . necesse est vt orte cogitatões
exinde spiritales in hisque meditati
sumus mentẽ faciant immorari. Sin
uero desidia vel negligentia supati. vi
tijs ⁊ ociosis cõfabulationibꝰ occupe-
mur. seu curis mundanis ⁊ superfluis
sollicitudinibꝰ implicemur. ꝯseqñter
exinde velut quedaz zizanioꝝ species
generata operatõem quoq; nostro cor

di noxiam ministrabit. ⁊ ẜm sententi-
am saluatoris vbi fuerit thesaurus o-
peꝝ nostroꝝ seu intentionis nostre. ibi
⁊ cor nostꝝ necessario ꝑmanebit. hec
moyses abbas. D Sed ⁊ hoc sci
endũ ꝙ multi reprehendũt se de puer-
sa actione vel praua voluntate. pauci ve
ro sunt qui se dijudicant de inordina-
ta cogitatõe. sed religiosi ⁊ perfecti vi
ri hoc faciunt etiam a talibꝰ cogitatio
nibꝰ refrenando. vt statum ꝑfectionis
eo facilius assequi valeant quem ꝯcu-
piscunt. qualescunq; tñ cogitationes
menti occurrant que salutẽ anime im-
pedire pñt ex ꝯsideratõe futuroꝝ tor-
mentoꝝ que ab impijs preꝑata sunt a
mouende ⁊ repellende sunt De hoc ri
chardus de sancto victore. Sancti ete
nim viri quotiens se sentiunt turpibꝰ
cogitationibꝰ pulsari ⁊ ad illicitam de
lectatõem incitari. totiens solent ĩ ip
so temptationis aditu futura tormẽta
ante mẽtis oculos ponere. ⁊ ex tali cõ
sideratõe quicquid illicitũ mens sug-
gerit. ante turpem delectatõem exting
uere. sed quid hoc de turpibꝰ cogitati
onibꝰ loquimur. qñ quidem vanas ⁊
inutiles perfecti viri non leuiter ab ho
minant̃ ꝓpter illud qđ scriptũ inuenit̃
Ve qui cogitatis inutile. Et illud. spi
ritu sſcũs effugiet discipline fictum . ⁊
aufert se a cogitationibꝰ q̃ sunt sine in
tellectu . Quid ergo q̃so fiet de his q̃
sentimus nõ sine quodã illicito affcũ.
qñ spũssanctus aufert se ab his q̃ sunt
sine intellectu. sepe fit vt in orõne ꝯsti-
tuti quasdã cogitationũ fantasias cuz
inopportunitate magna se ingerentes.
toleramus. sed nunq; sine nr̃a repre-
hensione negligere debemus. nõne ma
gis oportet eas acriter arguere. ⁊ ꝑre
pñtatõem pene reprimere irritatõem
culpe . ⁊ cogitationem cogitationibꝰ
castigare. quotiens ergo aliqđ falsum

sentimus. quotiens iniustum aliquod volumus. quotiens inordinatũ aliqđ agimus. statim reprehensibiles minime ignoramus sed nũquid eque oẽs reprehensione dignos se esse iudicant. qñ aliquid inutile vel inordinatũ cogitãt multoꝝ est seipsos reprehendere de perverso opere vel praua voluntate. pauci sunt. qui seipsos diiudicant de inordinata cogitatione sed ꝑfecti viri hoc faciunt ⁊ facere eos oportet. qui perfecti esse volunt nũqꝫ malũ approbo. nunqꝫ malo ꝯsentio. nunqꝫ maluꝫ ꝑficio nisi ipse etiam voluero. malum aũt ꝑ cogitationem occurrere potest etiam inuite sed exurgens malũ statim cũ ꝑ cogitationem pulsat debet in iudicium adducere ⁊ diligenter discutere. deprehensum damnare ⁊ deceptoriam cogitationem ⁊ temptantia mala ex tormentorum recordatione extinguere. hec richardus E Notandũ etiam ꝙ si mentis euagatio que fit ꝑ inutiles cogitationes nõ restringit᷑. sensualis appetitus minime ꝯpescit᷑. Et sicut de inconstantia mentis. nascit᷑ inordinata ꝯmotio corporis. ita quoqꝫ dum corpus per disciplinam ꝯponitur. aĩmus ad ꝯstantiam solidat᷑ Liganda sunt ergo foris per disciplinam membra corꝑis vt intrinsecus solidet᷑ status mentis. De hoc hugo sic dĩt Sicut de inconstãtia mentis nascitur inordinata motio corporis ita quoqꝫ dũ corpus ꝑ disciplinam stringit᷑. aĩmus ad ꝯstantiã solidat᷑ ⁊ paulatim intrinsecus mens ad quietẽ ꝯponit᷑ cũ ꝑ discipline custodiam mali motus eius foris fluere nõ sinunt᷑. integritas vero virtutis est qñ ꝑ internam mentis custodiam ordinate regunt᷑ membra corporis. sed qui statũ mentis ꝑdit subsequenter foras in inconstantiã motionis defluit. atqꝫ exteriori mobilitate indicat qua interius radicẽ subsistat. Liganda sunt ergo foris per disciplinã membra corꝑis. vt intrinsecus solidet᷑ status mentis quatenus dũ vndiqꝫ exterior custodia interiori mobilitati cohercẽdo opponit᷑ tandem mens ad stabilem pacẽ in semetipsa colligat᷑ F Dũm namqꝫ vitiorum motus disciplina cohercet ⁊ quantũ mala desideria foris cohercendo ꝯprimit. tñ ꝑ ea bonũ desiderium interius ꝯualescit. paulatimqꝫ eadeꝫ virtutis forma ꝑ ꝯsuetudinẽ mẽti imprimit᷑. que foris ꝑ disciplinam in habitu corꝑis ꝯseruat᷑. Dicit etiã de hoc richardus de sancto victore. Si ymaginationis euagatio que fit ꝑ inutiles cogitationes prius non reprimit᷑. absqꝫ dubio sensualitatis apetitus immoderatus minime tꝑat᷑. Qui igit᷑ vult corporalium desideria voluptatũ tꝑare prius assuescat carnales delicias nũqꝫ vel salteꝫ raro cogitare ꝑfecto namqꝫ quanto talia rarius cogitaueris. tãto rarius ⁊ tepidus ea desiderabis Nam disciplina corꝑis absqꝫ disciplina cordis sine dubio inutilis est. ⁊ ecõuerso disciplina cogitationũ sine disciplina sensuũ obseruari non p̃t. Si em̃ corporis sensus a sua euagatione nõ restringit᷑. carnalis appetitus inquietudo nõ extinguit᷑. si tñ corporis sensus viriliter domat᷑ ⁊ violenter restringit᷑ rigore discipline. incipit in assuetis oblectamentis minus minusqꝫ delectari. in quantũ ergo appetitus vel ceteri sensus hominis ad equitatis mensurã restringunt᷑. eo citius ad ꝑfectionis formam ꝑuenitur.

Filius

Scire etiã desidero aliqua de pugna spũali ⁊ que sint q̃ nos principaliter impugnant.

Ca. .III. Pater G

DEbes scire qd tres sunt que bella mouent cōtra nos ⁊ expugnare ꝯtendunt. videlicet dyabolus. caro ⁊ mundus. Dyabolus per vitia. caro ꝑ mala desideria mundus per ꝓspera ⁊ aduersa. Uñ hugo de sancto victore. Tres sunt qui bella cōtra nos mouent. dyabolus. caro. mundus. Dyabolus ducit cōtra nos agmina vitioꝝ. caro maloꝝ desiderio rum. mundus ꝓspera ⁊ aduersa. Hec hugo. Sed iste impugnatōes non nocent. sed magis ad ꝑfectū sustinentibꝫ ꝑueniunt. si illis resistaṫ. Unde bт̃ꝰ augu. Caro temptat ad voluptatē. mūdus ad vanitatē. diabolus ad iniquitatem. deus ad bonitatem vt ꝑficiamus Et notandū ꝙ malignus spūs quos temptando supare non potest. hos persequiṫ. q̄ꝛ cum interius per peccatū regnare nō valet. exterius temptat ⁊ oppugnat. De hoc dicit beatus ber. Dyabolus sanctos non temptando possidet sed persequiṫ. q̄ꝛ enim nō in eis regnat intrinsecus ꝯtra eos extrīsecus pugnat ⁊ qui interius amisit dominiū exterius ꝯmouet bellū. hec beatus ber. Sed antiquus hostis nulla aduersitate illos molestat quos ꝯguo scit in peccatis mortalibꝫ suauiter quiescentes. Teste eusebio qui dr̃. Hostis siquidē humani generis nulla aduersitate aut molestia excitat. in pctō tam suauiter quiescentē. ne infortunio aliquo correptus euigilet. ⁊ mentē in deū erigat penitentē. hec euse. Ueri etiam hostes anime sunt carnales delectatōes. Unde affligenda est caro ⁊ in seruitutē redigenda ne spūi domineṫ. Ad hoc hortaṫ boetius sic dicēs. Crudelis hostis ipsa caro est. quā in seruitutem redige semper expugna iugiterq̨ affliqe. De his tribus hostibꝫ beatus bernardus in tractatu de miseria hominis satis pulcris verbis sic dicit. Adiuua me domine deus meus quia inimici mei circundederunt animā meam. corpus. mundus ⁊ dyabolus. Corpus fugere non possum nec fugare. circumferre illud necesse est quoniā alligatum est mihi. perimere nō licet. sustentare cogoꝛ. cū illud impinguo hostem meū aduersū me nutrio. Si em̄ satis comedero ⁊ illud robustum fuerit. sanitas eius mihi aduersaṫ. Mundus vero circūcinxit ⁊ obsedit me. vndiq̨ ꝑ quinq̨ sensus corporis mei q̄si per portas sagittis suis vulnerat me. ⁊ moꝛs intrat per fenestras meas. Respicit oculus ⁊ mētis sensum auertit. audit auris ⁊ intentionem cordis inflectit. odoratus cogitationem impedit. os loquiṫ ⁊ fallit. ardoꝛ libidinis ꝑ aliqua parua occasiōe excitaṫ. nisi subito respuaṫ statī totū corpꝰ occupat. estuat. vrit ⁊ incendit. Primo carnem tactā modicum titillat. deinde mentem meā maculat turpi delectatione. ad extremū per cōsensum prauitatis sibi mentem subiugat poꝛro dyabolus quem videre non valeo ⁊ ideo minus cauere possum. ipse tetendit arcum suum ⁊ in eo parauit sagittas suas vt sagittet me. narrauit vt absconderet laqueos ⁊ dixit. quis videbit eos. laqueum posuit in auro ⁊ argento ⁊ in omnibꝫ his quibꝫ etiā abutimur cū intus male delectamur. hꝭ illaqueamur. nec solum laqueū posuit sed ⁊ fiscum. Fiscus est amoꝛ possessionis. affectus cognationis. cupiditas honoꝛis ⁊ voluptas carnis quibus anima infiscaṫ ⁊ irretiṫ ne pennis ꝯtemplationis per plateas supne syon discurrere possit. Sagitte dyaboli sunt. ira. iracundia. luxuria. ⁊ cetera vitia quibꝫ anima vulneraṫ Et quis est q̄ iacula eius ignea possit extinguere. pcb

dolor his telis superatur sepe fidelis. Heu mihi misero undique mihi bella. undique tela volant. undique temptamenta. undique pericula. bella mihi video. bella parantur a demone. Quocunque me vertam nulla ibi securitas. caro mihi suggerit mollia. mundus vana. diabolus amara. Quotiens aliqua carnalis delectatio meam mentem importune pulsat de cibo. de potu. de somno ceterisque similibus ad carnis curam pertinentibus. mihi caro loquitur. Cum vero de ambitione seculi de iactantia. de arrogantia. cogitatio vana versatur in corde a mundo est quando autem ad iram ad amaritudinem animi provocor suggestio diabolica est. cui non aliter quam ipsi diabolo resistendum est. nec aliter ab eo cavendum quam ab ipsa dampnatione. Caro mea de luto est et ideo lutosas voluptates et cogitationes ex illa habeo. vanas et curiosas de mundo. amaras et maculosas a diabolo. Isti tres inimici mei impugnant me et persequuntur. nunc quidem occulte. nunc vero aperte. semper autem maliciose. Diabolus enim plus confidit in adiutorio carnis. quia magis nocet domesticus hostis. illa vero ad subversionem meam cum illo fedus iniit utpote in peccato nato et in peccato nutrito nimis corrupto ipsa origine sed multo amplius viciata prava consuetudine. Hinc est quod tam acriter caro concupiscit adversus spiritum et assidue murmurat et impatiens est discipline. nec obtemperat rationi. nec inhibetur ullo timore. Huic attendit hanc adiuvat hostis humani generis. cui nullum est desiderium. nullum studium. nullum negocium. nisi perdere animas nostras. hic est qui iugiter nobis malum machinatur. callide decipit illicitos motus insufflat. venenatas cogitationes inflammat. suscitat lites contentiones. Ira quoque rixas nutrit et odium incitat gulam. excitat libidinem desideria carnis instigat. peccati occasiones parat et mille nocendi artibus corda hominum pulsare non cessat. hec Bernardus. Pugnandum est igitur contra malas suggestiones maligni spiritus negande sunt carnis voluptates sue Ipsa etiam caro subdita sit deo per obiam preceptorum eius et resistentiam peccati. ut pax esse possit in domicilio cordis. De hoc dicit crisostomus. Quis potest inveniri irreprehensibilis et si non de presentibus saltem de preteritis. Insuper non deest ubi offendat caro ita fragilis et semper casibus plena. ergo dicamus Non intres in iudicium cum servis tuis In vita ista temptationis videmus quod nolumus. audimus quod nolumus. loquimur quod nolumus. ambulamus ubi nolumus totum ad quod nolumus venimus. sed tamen in eo quod nolumus cum victoria pervenimus ad quod volumus Pugnandum ergo est in omnibus malis suggestionibus Luctandum est cum desideriis. negande sunt carnis voluptates. ut seipsam subdat interiori homini. i. anime ut sit pax in domicilio cordis Qualis est vita nostra infelix miseria que quotidie ad non esse tendit. maxime quia dies exitus nostri occultatus est a nobis. sed ideo occultatur dies nostri ut vivamus cauti solliciti. ne subito occurrat mors incerta et preoccupent peccata et perveniatur ad penam. tempus nunc est curationis. tempus est correctionis. et recipiende salutis. nullus sedeat curvatus. nullus remaneat vulneratus. hec crisostomus. Dicit et de eodem leo papa. Nota quod intra nosmetipsos multa sunt certamina et aliud caro adversus spiritum aliud adversus carnem spiritus concupiscit In qua dissentione si cupiditates corporis fuerint fortiores turpiter animus amittit pro patria dignitatem. et perniciosum erit eum servire quem decurat imperare Si autem mens rectori suo subdita et su

pernis delectata terrene voluptatis in citamenta calcauerit. ⁊ in ſuo corpore peccatū non ſcierit regnare. ordinatiſ ſimū obtinebit ratio principatū ⁊ mi nutōes eius nulla ſpūalium nequicia rum labefactabit illuſio. qꝛ tunc vera ē pax hoīs ⁊ vera libertas qñ ⁊ caro ani mo regit̄ ⁊ animus deo preſide guber nat̄. hec leo papa Nā qui hic ſunt xp̄i carnem ſuā crucifixerunt delectationi praue ⁊ vitijs reſiſtēdo. Vñ remigius Qui ſunt xp̄i. hoc eſt qui pertinent ad ſortem xp̄i. vitia ⁊ ꝯcupiſcentias ma las in carne ſua mortificauerūt Quot enim pctā a nobis ꝯpellimus. tot ſem per in nobis mala occidimus ⁊ carnē crucifigimus ⁊ mortificamus qñ dele ctationi praue ⁊ voluntati peruerſe nō ꝯſentimus. hec remigius. Quamdiu aūt viuimus in iſto corpore in certami ne poſiti ſumus ⁊ pugnamus Pugna eſt cum ꝯcupiſcit caro aduerſus ſpūm ⁊ ſpūs aduerſus carnem. In hoc p̄lio verſamur ſi coraȝ deo militamus. ſed oportet vt per ſpūm ꝯcupiſcentie car nis ꝯtradicat̄ ⁊ reſiſtat̄ ⁊ repugnet̄. ſi homines caſti vellent non habere ꝯcu piſcentias. ſed velimus nolimus ha bemus illas. titillant. ſtimulant. infe ſtant. non ſolum iuuenes ſed ⁊ ſenes. Ergo exerceamus nos in hoc bello vi tijs ⁊ ꝯcupiſcentijs reſiſtendo. ⁊ ſpere mus per dei grām triumphū. De hoc beatus augu. in de verbis domini ſic dr̄. Luctatio eſt in iſto corpore. q̄ȝdiu viui mus pugnamus. ſed in omnibꝫ his ſu peramus per eū qui dilexit nos. Noli vinci qñ pugnas. Vide quale bellum poſuit apoſtolus qualem pugnā. qua lem rixam intra ſemetipſum cuȝ dicit Caro concupiſcit aduerſus ſpūm. ſed oportet vt ꝯcupiſcentie carnis ꝯtradi catur. reſiſtat̄ ⁊ repugnet̄. non enī nō habes vnde repugnes. deus tuus ē in te. ſpūs bonus datus eſt tibi. ⁊ tamen permittit̄ ipſa caro ꝯcupiſcere aduer ſus ſpūm ſuggeſtionibꝫ prauis ⁊ dele ctationibꝫ iniquis Ibi enim ꝯcupiſcit aduerſus ſpūm vbi eſt ſpūs. ſed ſpūs dei eſt qui pugnat in te aduerſus te. ſȝ homo caſtus vult vt nulla omnino ſur gat in membris eius ꝯcupiſcentia ad uerſaria caſtitati. pacem vult ſed non habet. volumus enī vt nulle ſint ꝯcupi ſcentie ſed nō poſſumus. velimus, no lumus. habemus illas. velimus noli mus titillant. blandiunt̄. ſtimulant. infeſtant. ſurgere volunt premunt̄ non duȝ extinguunt̄. q̄ȝdiu caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpūm. ſpūs aduerſus carnē. Ergo q̄ȝdiu viuit̄ etiam nos qui ſenui mus in iſta militia minores quideȝ ho ſtes habemus ſed tñ quos habemus fa tigati ſunt quodammō hoſtes noſtri iā etiā per etatē. ſed tñ etiam fatigati nō ceſſant qualibuſcunqꝫ moribꝫ infeſta re ſenectutis quieteȝ. acrior pugna iu uentutis. nouimus eam. ꝑtranſiuimꝰ eam Caro ergo concupiſcit aduerſus ſpūm. ⁊ ſpūs aduerſus carnem. vt nō quecūqꝫ vultis illa faciatis. Quid vul tis enī o ſancti. o boni preliatores. o fortes milites xp̄i. quid vultis vt non ſint omnino ꝯcupiſcentie male. ſed nō poteſtis. exercete bellū. expectate triū phum. modo interim pugnet̄. facite igit̄ qd̄ poteſtis. J Ait enī ipſe a poſtolus. Non regnet pctūm in veſtro mortali corpore ad obediendum deſi derijs eius. Ecce qd̄ non vis deſideria mala ſurgunt. ſed noli obedire. q̄ȝdiu enim portas mortale corpus pugnat ꝯ te peccatum. ſed non regnet. Quid eſt non regnet. id eſt ad obediendum deſi derijs eius ſi ceperis obedire regnat. ſȝ fac quod dicit apoſtolus. Non exhibe as membra tua arma iniquitatis pec cato. dedit tibi deus poteſtatem p ſpm̄

sanctum membra tua teneas. surgit li
bido. tu tene membra. tene manus ab
omni scelere. tene oculos ne male attē
dant. tene aures ne v̄ba libidinis audi
ant. tene totū corpus quid facit libido
surgere nouit. vincere nō nouit surgē
do assidue sine causa discit. ⁊ non sur/
gere surrexit libido damnabilis. sug/
gestio nō audiat͛. ardet ⁊ velles vt non
arderet. noli ḡ dare membra ardeat si
ne causa ⁊ ɔsumit. hec augusti. ℞
Et notandum ꝙ ɔcupiscentia cū qua
nati sumus non p̄t finiri. q̄diu in car/
ne viuimus. p̄t quidē minui sed finiri
non p̄t. Unde cū vexamur ⁊ impugna
mur per diuersas temptationes ⁊ ɔcu
piscentias non desperemus. q2 ⁊ sancti
patres nostri talia sustinuerunt. Inter
quos paulus apostolus lumen eccle/
sie talia paciebat͛ cum dicebat Uideo
aliā legem in membris meis repugnā
tem legi mentis mee. Cuius exemplo
docemur. cū audimus illum pugnantē
nemo se faciat desperantē. Ista cōme/
morat beatus aug. in quodaȝ sermone
sic dicens. Concupiscentia in qua na
ti sumus. finiri non p̄t q̄diu viuimus
quotidie minui p̄t. finiri non pōt. De
quo d̄r apostolus. Non qđ volo hoc a/
go. Non ergo qđ vult hoc agit aposto
lus. q2 vult non ɔcupiscere ⁊ tū concu
piscit. ideo non qđ vult agit. non q2 il
la ɔcupiscentia mala trahebat aposto
lum subiugatum ad ɔcupiscendum. ⁊
ad fornicandū absit luctabat͛. non sub
iugabatur sed q2 nolebat habere ⁊ hoc
ɔtra quod luctabat͛ ideo dicebat non
quod volo hoc ago. ɔcupiscere nolo ⁊
tamen concupisco. nō qđ volo ago sed
tamen concupiscentie non consentio.
non em̄ taliter diceret concupiscenti/
as carnis ne perfeceritis si eas ipse ꝑfi
ceret. Sed cōstituit tibi ante oculos
pugnam suā ne timeres tuā Si enim
dixisset hoc apostolus Quando vide/
res moueri concupiscentiam in mem
bris tuis. cui tu nō consentires tamē
cum eam moueri videres forsitan de/
sperares. ⁊ diceres si ad deum pertine
rem sic non mouerer. Uide apostolum
pugnantem. ⁊ noli te facere desperan/
tem Uideo aliam legem in membris
meis ⁊c̄. Dicit apostolus. Ego quidē
bonum cum male concupiscentie non
consentio. sed non perficio bonum vt
omnino non concupiscam. Rursus er
go hostis meus quomodo agit malum
⁊ non perficit malum. agit malum. q2
mouet desiderium. nō ꝑficit malū. q2
me non trahit ad malum. ⁊ in isto bel/
lo est tota vita sanctorum. Nunc ergo
fratres tenete hunc modum mēte. ser
uite legi dei. concupiscentie non con/
sentiendo. carne legi peccati concupi
scentiam sentiendo. sed ex necessitate
q2 ɔcupiscitis non q2 sentitis. hec bea
tus augustinus. De eodem d̄r quedā
glosa super illo verbo pauli. Uelle ad
iacet mihi. ꝑficere aūt non inuenio sic
d̄r. Rebellat homo concupiscentie ⁊
non consentit. delectat em̄ eum vxor a
liena. ⁊ non annuit. mentem auertit.
in secretarium mentis intrat videt fo
ris strepentem concupiscentiam. ⁊ in
tus mundat ɔscientiam. agit ergo bo/
num ꝙ concupiscētie non ɔsentit sed
non perficit bonum vt. s. omnino non
ɔcupiscat. hec glosa. L Hec etiā
pugna inter carnem ⁊ spm̄ non est pe/
riculosa. sed potius que ad meliorem
statum nos prouocat ⁊ ɔpellit. Unde
deus electis suis nōnunq̄ vtiliter sub/
trahit gratiaȝ ⁊ probat ꝑ diuersa tem
pramenta vt in virtutibꝫ proficiant.
De hoc daniel abbas in sua collatio/
ne sic dicit. Hanc pugnam vtiliter no
stris insertam membris etiam in apo
stolo ita legimus Caro concupiscit ad

uersus spiritum. spūs autem aduersus carnem. habemus hic pugnam inuiscera tā quodammō corpori nostro dispē satione dñi pcurante. Quicquid enim generalr̄ & sine exceptiōe aliqua omnibus inest. Quid em̄ aliud iudicari pt̄. nisi ipsi humane substantie post ruinā primi hoīs velut naturalr̄ attributum & qd̄ vniuersis ɔgenitū ɔcreatumq; videtur. quō non cedendū sit arbitrio dñi nō nocentis sed ɔsolantis insertum. causam vero belli huius .i. carnis & spūs hanc esse pnunciat. vt non quecunq; illa faciatis que volumus ergo id quod deus pcurauit vt a nobis possit impleri. i. vt non quecunq; volumus illa faciamus. si impleat̄ quid aliud credi potest esse q̄ noxiū. & ē quodammō vtilis nobis hec pugna dispēsatōe creatoris inserta. & etiā ad statū meliorem nos puocans atq; ɔpellēs. qua sublata pculdubio pax ecōtrario pniciosa succederet. Unde dauid tēptationem dñi tam vtilem esse cognouit. vt nequaq̄ orare maluerit ne a deo penitus relinqueret̄. hoc em̄ sciebat eē incongruū vel sibi vel humane nature ad quamlibet pueniēti perfectiōem. sed temptari eam potius deprecatus sic dicens Non me derelinquas vsq; quaq;. Ac si diceret aliis verbis. Scio q̄ derelinquere soleas vtiliter sanctos tuos vt eos pbes. Aliter em̄ ab aduersario temptari non possunt. nisi a te paulisp fuerint derelicti. & ideo nō rogo vt nūq̄ me derelinquas q2 non expedit mihi. vt vel meam infirmitatē sentiēs dicam. bonū mihi q2 humiliasti me. vel exercitiū non habeam preliandi. quod sine dubio habere non potero. si mihi sp & indirupte cohēserit diuina ptectō sed magis peto ne me vsq; quaq; deseras. i. vsq; ad nimietatē. quantum enim mihi vtile est si me paululū sub relinquas. vt desiderij mei ɔstantia ɔprobetur. tantum noxiū si p meritis ac delictis nimiū me deseri patiaris. q2 nulla virtus humana si in temptatōe diutius tuo deserat̄ auxilio sua poterit cōstantia perdurare & non ptinus aduersarij vel potentia vel factione succūbere nisi tu ipse qui es & humanarū virtus virium ɔscius ac luctaminū moderator. non permiseris nos temptari sup id qd̄ possumus. sed feceris cū temptatōne exitū vt sustinere possimus. hec daniel abbas. ¶ Notandum est etiam de bello qd̄ inter nos quotidie geritur. hoc est inter carnem & spūm q̄ victoriam non potest habere spūs aduersus carnem sine certamine & magno labore. Nam sunt nōnulli qui virtutes quidē desiderant habere. sed certamē & laborem p eisdem virtutib; obtinēdis nolunt subire. De hoc daniel abb. in collatione patrū sic dicit. Cum igit̄ vtraq; desideria hoc est carnis & spūs in vno eodemq; statu sint. in hoīe intestinū quotidie ɔtra nos gerit̄ bellum. dum ɔcupiscentia carnis que precipitanter fert̄ ad vitia his que ad pñtem requiem ptinēt delicijs gaudet. quib; econtra spūs ɔcupīa aduersata ita desiderat totis spūalib; studijs inherere. vt etiam necc̄arios carnis vsus oporteat excludere. Caro luxurijs & libidine delectat̄. spūs ne ipsis quidem naturalib; desiderijs acquiescat. illa cupit satiari somno. repleri cibo. hic ita vigilijs ieiunijs saginat̄. vt ne ad ipm quidem necessarium vite vsum somniū cibumq; velit admittere. honoribus illa laudib; q; hominū ɔfouetur. hic irrogatis sibi iniurijs ac psecutionib; gloriat̄. inter has igit̄ vtrasq; ɔcupiscentias anime volūtas in meditullio quodam vitupabiliore ɔsistens. nec vitiorum flagicijs oblectat̄. nec virtutibus

acquiescit. sic querit a passionibus tem porati vel absolui carnalibus. vt nequa quam velit dolores necessarios sustinere si ne quibus desideria spūs nequiunt possideri sine castigatiōe carnis castimonia cor poris desiderans obtinere summo vi gilia et labore cordis acquirere purita tem cū requie carnis spiritualibus exu berare virtutibus absque vllius exaspera tione quiete. et patientie gratiam possi dere humilitatem xpi. sine honoris ia ctura mundum exercere. religionis sim plicitatem cū seculari ambitione secta ri. xpo cū hoīm laude ac fauore seruire discretionem veritatis sine concupiscen tia vel tenui offensione proferre. postre mo sic vult futura consequi bona. vt pre sentia non amittat. hec daniel abbas.

¶ Sed et hoc considerandū quod cū tem ptationibus et concupiscentiis carnalibus resistit aīmus. tribulationem ex hoc su stinet. Si vero admittat eas et cōsentit tunc nō tribulationem sed potius conso lationem et delectationem in ipso aīmo pariūt. Si vero cupimus vincere vitia oportet vt per contraria hoc est per virtutes vitia curentur. Unde dicit beatus bern. Quare tribulamur in temptationibus nisi cum resistitur contaminatio concupiscentie repugnatur. si enim voluntarie admittun tur iam tribulationē non ingerunt sed potius consolationem. luctamur ergo cū his vitiis quamdiu eis resistimus et tunc supplantamus quando ita victa sunt. vt amplius non impugnent. que et si perfecte vincere cupimus. oportet vt eorum contraria in nobis plantemus vt videlicet contra cupiditatem vel aua riciam quam mundus ingerit pauper tatem. contra voluptatem austeritatem contra superbiam plenam humilita tem induamus. Que tria cū perfecte vi te nostre insederint. iam mundum per fecte contemnimus. hec bern. ¶

Etiam notandum quod nonnunquam iusti vi ri flagellis atteruntur et circa hoc etiam temptationibus fatigantur. sustinēt nāque infirmitatē corporis vel aduersitates tribulationū. et tamen non deest eis temp tatio carnalis delectatiōnibus sed electi huiusmōi temptationis repugnant. repro bi vero illis consentiunt. De hoc bea tus gregorius in. iiii. moral. sic dicit. Plerumque enim et aduersa exterius pa timur. et intra temptationum impulsu fatigamur. vt et flagella carnis cruciēt et tamen ad mētem carnalis suggestio mundet. Hinc est quod ihieremias deplo rat dicens. Foris interficit gladius et domi mors simul est. Foris enim gladi us interficit cū nos exterius vindicta feriens configit sed domi mors simul est quia et flagella sustinet et tamen in tus conscientia a temptationum sordibus munda non est Sed et hec aliter agun tur a reprobis aliter ab electis. illorū namque corda ita temptantur vt consentiāt istorum vero temptationes quidem suscipi unt. sed repugnant illorum mens delecta biliter capitur. et si ad tempus quod male suggeritur displicet sed postmodū per deliberationem libet. Isti vero sic tem ptationum iacula excipiunt. vt semper resistendo fatigentur. et si quando vsque ad delectatiōem mēs rapitur. ipsa tamen sub reptione sue delectationis erubescūt et forti cēsura redarguūt quicquid extra se exurgere carnale deprehendūt. hec gre go. Sciendū etiā quod magna ē miseria hoīm in peregrinatione degentium et in isto mundo conuersantium. quia si quis peruersus est ve sibi. nam eterna dam natio post hanc vitam eum sequitur. si quis vero iustus fuerit diuersis tribu lationibus et temptationibus afficitur nec leuare caput permittitur Unde be atus iob dicit. Et si impius fuero ve mihi et si iustus non leuabo caput satu

ratus afflictione et miseria Quod beatus grego. ix. mora. exponit sic dicens. Impius namque vel habet. iustus miseriam. quia et eterna reprobos damnatio sequitur. et electus quisque doloribus transitorie ad uersitatis expiatur. impius caput leuat sed elatus euadere vel quod sequitur non valet. Justus labore sui certaminis afflictus caput leuare non sinitur. sed pressus a perpetua afflictione liberatur. Ille voluptatibus erigit. sed suppliciis sequentibus mergit. iste in dolore deprimit. sed tamen a pondere eterne animaduersionis abscondit. Considerans hec vir sanctus dicit. Et si impius fuero. ac si aperte deploret dicens Aut subtractus carnis desideriis supplicio eterno subiicior. aut repugnans illicitis motibus pena presenti crucior. quia a labore certaminis liber non sum sed superna dispensatio idcirco nos tota sibi intentione seruientes carnis nostre permittit impugnationibus concuti. vt ne mens nostra in superbiam audeat presumptione sue securitatis eleuari. vt dum pulsata trepidat. in solo autoris adiutorio spei pedem robustius figat Hec grego. Filius.

Scire desidero vtrum homo possit viuere in hoc mundo sine temptationibus. Capitulum IIII. Pater P

Scire debes quod nemo potest esse sine temptationibus super terram. si vero tollitur aliqua temptatio quam quis patitur securus et timidus expectet aliam. neque vnquam debet sibi in corpore etiam huius mortis requiem pollliceri. quia sicut nec mare fluctibus. ita nec vita hominis carere potest temptationibus. De hoc beatus bernar. sic dicit. Hic premonitos vos esse volo neminem super terram absque temptatione victurum et cui forte tollitur aliqua. securus aut magis pauidus expectet aliam. et sic petat ab ea liberari vt nunquam sibi in corpore mortis huius libertatem perfectam seu requiem audeat polliceri. Qua in re considerandum est nobis tam benigna erga nos diuine dispensatio pietatis vt quibusdam nos temptationibus patiatur diutius occupari. ne forte periculosiores occurrant. ab aliquibus vero citius liberari. vt possimus in aliis quas nobis vtiliores fore preuidet exerceri. Necesse est enim vt veniant temptationes. quis enim coronabitur nisi qui legitime certauerit. quo autem certabimus si desit quod impugnet. quid mihi cum victoria cum non sim in pugna. Ergo deus misericorditer nobiscum agens vult nos tribulationibus exerceri vt quod virtuosis operibus a nobis non potest extorquere. saltem in laboriosis tribulationibus obtineat a nobis deus. et ideo sicut mare non fluctibus. vita hominis carere temptationibus non potest. Nec potest pax firma et solida esse nisi in regione sua. tot enim temptationibus plena est vita nostra vt non immerito tota vita ipsa temptatio debeat appellari. hec beatus bern. Nullus ergo etiam qui in virtutibus profecerit multum quamdiu est in hac corruptibili carne potest carere temptationibus et non moueri illicitis desideriis ac cupiditatibus. cum malignus spiritus actioribus pulset temptationibus eos quos viderit magis resistere vitiis et insistere virtutibus. Unde Leo papa. Quis hac fragili carne circumdatus et in isto mortis corpore constitutus etiam qui multum valdeque profecerit ita iam de sua perfectione securus sit. vt ab omni se illecebrarum periculo credat alienum. licet donet sanctis gratia diuina quotidianam victoriam. non tamen aufert materiam dimicandi. quia et hoc ipsum de misericordia protegentis est. quia nature mutabili ne de confecto prelio superbi-

retur semper volunt superesse quod vince
ret. naꝫ nullis illecebris ꝯmoueri nul
lis cupiditatibꝰ titillari non est istius
vite. que tota temptatio ē ⁊ qua nimi
rum vincit᷑. quia vinci ab eodem nō vere
tur. Superbum est enim de non peccandi
felicitate ꝑsumere. cū hoc ipm̄ ꝑsum/
psisse pctm̄ est sic dicente iohanne Si
dixerimus quia peccatum non habemus
nosmetipos seducimus. nemo ergo se
fallat. neo decipiat neqꝫ ita quisqꝫ de
cordis sui puritate cōfidat. vt putet se
nullis temptationū ꝑiculis subiacere.
cū pugil ille temptator acrioribꝰ eos
pulset insidijs quos maxime viderit
abstinere a peccatis. hec leo papa. De
hoc dicit beatus gregorius .iiij. vel. viij.
moral. Nequaqꝫ in hac vita per exerci
tationē iusticie pctm̄ deserit᷑. vt in ea/
dem iusticia inconcusse maneat. quia ⁊ si
iam a cordis habitaculo culpam recti
tudo eliminat. ipa tn̄ culpa que repelli
tur cogitatōnis nostre foribꝰ assidens
vt sibi aperiat᷑ pulsat. Unde per moy/
sen dicitur. Factus est mane atqꝫ subijciēs
factuꝫ est vespere. Mane quippe ad ves
perum ducit᷑ quia nimirum lucem re/
ctitudinis vmbra sequit᷑ tēptationis.
sed quia electoꝝ lux temptatione nō ex/
tinguit᷑. nequaqꝫ nox sed vespera facta
perhibet᷑. quia nimirum sepe temptatio
in corde electoꝝ lumen iusticie abscō/
dit sed nō interimit. quasi ad palloreꝫ
trepidationis pertrahit sed funditus
non extinguit. electi ergo post somnū re/
surrectionē appetunt. post resurrectio/
nem vesperam ꝑstolant᷑. quia de pctō ad iu
sticie lumen positi semꝑ se ꝯtra illece/
bras temptationū parant. quas nimi
rum nō timent sed expectant quia humi
litatis sue rectitudini etiā temptamē/
ta ꝓficere nō ignorant. quantalibet aūt
ꝯtra temptationem suam virtute ꝯten
derint habere integram salutem neque

unt quousqꝫ dies pn̄tis vite finiatur.
Unde ꝑ iob dicitur Et replebor dolore vs/
qꝫ ad vesperā. mō namqꝫ aduersa irru
unt. modo ipa quoqꝫ prospera callida
hilaritate blandiunt᷑. modo surgentia
vitia bellum carnis excitant. modo de
uicta vitia animum ad elationem vo/
cant. Bonoꝝ igit᷑ vita doloribꝰ vsqꝫ
ad vesperā replet᷑. quia quousqꝫ tempus
corruptōnis agit᷑ interna externaqꝫ af
flictione ꝯcutit᷑ ⁊ salutis securitatem
non inuenit nisi dū dieꝫ temptationis
relinquet. hec grego. Q Sancti
tn̄ vellent ⁊ desiderant non moueri illi
citis ꝯcupiscentijs ⁊ delectationibus
sed efficere hoc nō possunt qꝫdiu in car
ne viuunt. Unde restat vt ipis ꝯcupi
scentijs ⁊ delectationibus carnis resi/
stant. qꝫdiu in hoc corpore corruptibi/
li deo militant. Hec ⁊ quedā alia bea/
tus augu. in libro de verbis apostoli cō/
memorat sic dicens. Caro cōcupiscit
aduersus spiritū. ⁊ spiritus aduersus
carnem. hec sibi inuicē aduersant᷑. vt
nō ea que vultis faciatis. Quid est nō
que vultis faciatis vt oīno nulle sint
concupiscentie malaꝝ ⁊ illicitaruꝫ de/
lectationuꝫ. ꝙ qꝫuis sanctus hoc velit
non efficit. qꝫdiu hic viuit᷑ hoc non im
pletur. quid ergo restat spiritu ambu/
late ⁊ quia non potestis efficere vt ꝯcupi/
scentias carnis ꝯsummatis. concupi/
scentias carnis ne perficiatis Consum
mare quidē illas atqꝫ finire ⁊ penitus
extirpare oīno velle debetis. sed qꝫdiu
sint in vobis ⁊ ē alia lex in mēbris vr̄is
repugnās legi mētis vestre. ꝯcupiscē/
tias carnis ne perfeceritis. sed cuꝫ per
turbat vos temptatio. audite psalmi/
stam dicentem. Miserere mei domine
quoniam infirmus sum. ⁊ anima mea
turbata est valde. ⁊ tu domine vsque/
quo. Quid est vsquequo nisi quousqꝫ
probes. quia ego subuenio. si enim ci/

to subuenirem luctamen non sentires tanq̃ de tuis viribꝰ superbires. et per istam superbiã nunq̃ ad victoriam ꝑuenires. Dictum est quidē. adhuc te loquẽte dicam. ecce assum. sed deus cũ differt adest et differendo adest. ne ꝓperam cum implet voluntatẽ perfectam non impleat sanitatem. Non enĩ frẽs mei apostolo paulo non aderat qui cũ certaret ne extolleretur timebat. in magnitudine inquit reuelationũ mearuꝫ ne extollar. sed virtute medicamentuꝫ qđ sibi dicit appositũ. ne extollar inqt datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphiset. Caput cedebatur ne caput extolleretur. O antidotũ quasi qđ de serpente ꝯficitur. et ꝓpterea tyriaca nuncupatur. Sed nunquid in temptatõe dñs deerat. Denicq̃ vt sciatis qꝛ aderat. videte quid te rogantirñdeat. dixit inquit mihi. sufficit tibi gratia mea. nã virtus in infirmitate perficitur. Ego inquit noui me dicus optimus in quẽ tumorem ꝑgat qđ volo sanare. quiesce. adhibeam qđ scio. Sufficit tibi gratia mea. non sufficit tibi voluntas tua Opus etiam nostꝝ in hac vita debet esse actões carnis spũ mortificare. quotidie affligere minare. frenare. interimere. q̃ multi enĩ ꝓficientes iam non delectant que ante delectabant qñ delectabat et nõ consentiebatur mortificabatur. qꝛ iam non delectat mortificatũ est. calca mortuum. transi ad viuũ. calca iacentẽ. ꝯflige cũ resistente. mortua est enĩ vna delectatõ sed viuit altera. sed illi dũ nõ ꝯsentis mortificas. cũ ceperis omnino non delectari mortificasti. hec est actio nostra hec est militia nr̃a. in hoc agone dũ cõfligimus deũ habemus spectatoreꝫ. in hoc agone cũ laboramus deũ habemus adiutorẽ. si enĩ nos ipse non adiuuat. nõ dico vincere. sed nec poterimus pugnare. Cũ ergo dixisset apostolus. Si aũt spũ actiones carnis mortificaueritis viuetis. et illas concupĩas carnis mortificare quibꝰ non est ꝯsentire magna laus est. quas non habere ꝑfectio est. hec augusti. ℞ Et notandũ ꝙ sunt nonnulli qui cũ patiuntur aliquas tribulatões vel temptatões locum aliũ querunt ad manendũ vt ꝑ hoc possint quietius et cũ minori impedimento deo seruire. sed homo in hac vita positus in nullo loco q̃uis etiam secreto potest sine temptatõe viuere. imo plerumq̃ ibi maior dolor temptatõnis inuenitur vbi mutando locũ requies sperabatur. Hoc aũt permittit omnipotẽs deus vt homo cognoscat infirmitateꝫ suam et humilietur. et nõ in p̃nti vita requies sed in futura queratur. De hoc beatus grego. xxiiij. moralium. exponens illud dictum. Increpat quoq̃ per dolorem in lectulo. et oĩa ossa eius marcessere facit. sic ait. Cum quisq̃ curis secularibꝰ fatigaueris deserere ꝑ diuinã grãm huius mundi itinera laboriosa ꝯpungitur cogitare solet quomõ p̃ntis vite desideria fugiat. et ab eius laboribus requiescat. sibiq̃ mox desiderate quietis ordinẽ querit. et velut qđdam stratũ sic a cunctis laboribꝰ locũ inuenire ꝯcupiscit. sꝫ qꝛ in hac vita adhuc homo positus in cuiuslibet ordinis loco. in cuiuslibet secreti recessu sine tẽptationibꝰ viuere nullatenus p̃t. Pleruq̃ in id qđ ad requiẽ ꝯstituit maior dolor temptationis inuenitur. Unde recte per ꝓphetam dr̃. vniuersum stratũ eius versasti in infirmitate eius. ac si diceret. Oẽ qđ hic sibi placuit ad requiẽ. hoc mutasti ei occulto iudicio ad perturbationem. quod ꝑ quodam ꝯsilio agitur vt huius peregrinationis tempore electorꝝ vita perturbetur Uia quippe ẽ vita presens qua ad patriam tendimus

Et idcirco hic occulto iudicio frequē ti perturbatione conterimur. ne viam pro patria diligamus. solent em̄ non nulli viatores cū amena fortasse prata in itinere ↄspiciunt ꝛ ꝑgendi moras innectere ꝛ accepti itineris rectitudi/nem declinare. eorūq̧ gressus tardat pulcritudo itineris. dum delectat ele/ctis suis ad se ꝑgentibꝫ dn̄s huius mū di iter asperum facit. ne dū etiā quisq̧ vite p̄ntis requie quasi vie amenitate pascif. magis eum diu ꝑegrinare quā citius ꝑuenire delectet. ne dū oblecta/tur in via. obliuiscaf qđ desiderabat in patria. q2 ergo in hac vita omnis no/stra quam forte pauimus requies per/turbaf recte dicif. Increpat quoq̧ ꝑ dolorem in lectulo id est in presentis vite requie vel temptatōnis nos stimu lis vel flagellis afflictione conturbat. na3 sepe humanus animus quamlibet breui tempore sine temptatione in bo/nis studijs fuerit. mox de eisdem studi is in quibꝫ quiescendo se exerit. de ip sis virtutibꝫ quibꝫ multiplicari nitif dum perficere se sentit elabitur. Unde pio rectoris nostri moderamine īpul/su temptationis afficif. vt in eo ipso profectus sui elatio comprimaf. qua/propter postq̧ dixit increpat quoq̧ ꝑ dolorem in lectulo aperte subiungit ꝛ omnia ossa eius marcessere facit Os/sa in sacra scriptura ↄtutes accipimus sicut scriptum est. Dominus custodit omnia ossa eorum. vnum ex his nō cō teref. quod vtiq̧ non de ossibꝫ corpo/ris sed de viribꝫ vel mentis. Cu3 ergo increpat ꝑ dolorem in lectulo. omnia ossa facit marcessere. q2 cu3 ea requie. quam nobis ab hoc seculo preparamus flagello temptationis afficimur. quia fortasse de virtutibꝫ nostris inflari po tuimus. cognito infirmitatis nostre te dio extenuamur. cū em̄ sicut cupimus ad deum ꝓficimus si ꝓfectum nostru3 nulla temptatio pulsaret. alicuius for titudinis nos esse crederemus. Sed q2 nobiscū superna dispensatione agi tur vt infirmitatis nostre q2 proficien/tes obliuiscimur temptari recolamus ꝛ in ꝓfectu nostro quid in diuino mu nere ꝛ in temptatione cognoscimus quid de ꝓprijs viribꝫ ꝓsumamus. que nos ꝓfecto temptatio ad plenu3 cape ret. nisi protectio superna seruaret. sed pulsat nec frangit. īpellit nec mouet. quatit. nec deijcit. vt de infirmitate sē ciamus eē qđ quatimur. ꝛ diuino mu nere esse ꝙ stamus. Hec grego. Et q2 impossibile est hominē in hac vita non temptari. ideo omnes tam iusti q̄ȝ pec catores quotidie orant dicētes. Et ne nos inducas in temptationem. nō em̄ est orandu3 vt non temptem̄ sed ne in temptationē inducamur. hoc est tem/ptationi ↄsentiamus. qđ beda etiā in quadam omelia tāgit sic dicens Im/possibile est hoīem q̄ȝdiu in hac vita fu erit non temptari. vnde oēs tam iusti q̄ȝ peccatores quotidie in orōne dicūt ne nos inducas in temptationē. Non ergo ꝑcipit dn̄s orandū vt non tēpte mur. s3 ne in temptationē inducamur S Aliud ē em̄ tēptari ꝛ aliud est in temptationē induci. temptaf quilibet qn̄ vel aīa vel corpore in delectatione3 alicuius vitij titillaf. inducif vero in temptationē si sue delectatiōi cepit cō ↄsentire. hec beda Considerans beatus iob ꝙ ꝓpter lapsum primi hoīs huma nū genus tot miserias tēptationu3 in hoc mūdo sustinet. istam vitā totā esse temptationē sic denominat dicēs Mi litia est vita hoīs sup terrā. qđ beatus greg. viij. moral. exponēs sic ait. Hoc in loco translatione veteri nequaq̄ȝ mi litia vita hominis. sed temptatio voca tur. Tēptatio itaq̧ ipsa militia est q2

dum ɔtra malignoꝝ spūum insidias vigilat. in belloꝝ ꝓcinctu ꝓculdubio exudat. Notandū vero ꝙ hec eadez vita hominis nō temptatōem habere dr. sed ipsa temptatō esse perhibet. Sponte quippe a statu ɔdictionis lapsa ⁊ corruptionis sue putredine subdita. dum sibi ex semetipsa molestias gignit hoc est iam facta qd tolerat. qr enim statuz mentis incliata deseruit. quid in se nisi motum varietatis vnde nunc ⁊ si ad summa appetenda se erigit mutabilitatis lubrice impulsu ꝓtinus a semetipsa cadit. vult in ɔtemplatōe stare sz non valet. cogitationis gressum figere nitit sed infirmitatis sue lapsibꝫ eneruat. que nimiꝝ mutabilitatis sue onera qr volens expetijt nolens portat. qui etus homo carnē possidere potuit si bene ab autore ɔditus possidere voluissz cū se ɔtra ɔditorem erigere studuit. in semetipso ꝓtinus carnis ɔtumeliā inuenit. Sed qr cum culpa simul ab origine etiam pena ꝓpagat inserta infirmitatis vitio nascimur ⁊ quasi nobiscū hostem ducimus quē cum labore superamus. Sic itaqꝫ humana vita tēptatio est. vt ⁊ sua ab iniquitatis perpetratōe ɔpescit. in ipsis tn̄ bonis operibus modo maloꝝ memoria. mō seductionis caligine. modo intentionis sue interruptione fuscet. Alius namqꝫ a luxuria carnem refrenat sed tn̄ adhuc luxurie fantasmata tolerat. qr que volens fecit. hoꝝ inuitus meminit. ⁊ penam sustinet quam voluptatē putabat Quia vero ad deuictā culpam retrahi metuit. ventrem abstinentie rigore restringit. vultusqꝫ ex abstinentia pallescit. cumqꝫ in facie pallor aspicit reuerēda ab hominibꝫ vita laudat. mox qꝫ inanis gloria ad abstinentis animū cū verbis fauoris quam cōcussam mens dum subigere non valet. eum per quez venerat tergere a facie pallorē querit. sicqꝫ fit vt infirmitatis nexibꝫ ligata. ad pallorē abstinentie fugiens iterū ꝑ alimēta subdi luxurie metuat. aut impulsum luxurie per abstinentiam superans pallorem suū inani glorie militare pertimescat. Alius lapsus supbie toto iam desiderio supans statum humilitatis apprehendit cumqꝫ supbientes quosdā vsqꝫ ad oppressiones innocentium erumpe ɔspicit. zeli excitatione succensus postponere aliquotiens cogit qd decreuit vim rectitudinis sz autoritate ɔtradicit. vnde plerumqꝫ fit. vt aut humilitatis studio zelum rectitudinis deserit aut rursum zelo rectitudinis turbet humilitatis studiuz quod tenebat Cumqꝫ seruari simul ⁊ zeli autoritas ⁊ ꝓposita humilitas nō possit. sibimetipsi hō ex ꝑturbatōe incognit⁹ reddit ita vt vehement ambiat. ne apd seductū animū aut supbia se autoritati zeli insinuet. aut torpor pauidus humilitatem fingat. Alius amore ɔditoris excitatus a terrenis cogitationibꝫ mentem curat assidua oratione suspendere. atqꝫ hanc in secreta quietis intime securitate collocare. sed in ipso orationis sue ascensu dum eleuari ab intimis nitit inferioꝝ fantasmata reuerberant. atqꝫ ad intuendam lucem mētis oculus tendit. sed ex corporeo visu surgentibꝫ terrenarum rerum ymaginationibus obscuratur. Unde fit plerumqꝫ vt intendentis animus ipa sua infirmitate fatigatus aut orationez deserens torpeat desidia. aut si diu in oratione mānserit. ante eius oculos occultarum ymaginum caligo desenescat. Bene autez dicitur. Temptatio est vita hominis super terrā. quando quoqꝫ ibi reatum descensionis inuenit. vbi se profectum compzehendere ascēsionis putauit. Et inde mens ɔfundit vnde

ſurgere a ꝯfuſione nitebaꝛ. ⁊ ꝑ hoc ad
ſemetipſam diuerberata iam redeat.
ꝑ qđ em̄ ſemetipſam iã collecta ⁊ coad
unata tranſibat. Temptatio ḡ eſt vita
hoīs ſuꝑ terrã. q2 aut aliena vt v̄tutibꝫ
ad celeſte p̄miũ ꝯſurgere nõ valet. aut
ditata donis ſpũalibꝫ aliqñ in deteriuſ
ex occaſione v̄tutũ ruit. hec greg. ¶
De eodē etiã ꝑquendam dr. Nullus
gradus ꝑfectõis quantũcũq₃ excellēs
in tota vita p̄nti ⁊ quolibet tꝑe vel pte
ipſius p̄t eſſe ſine tēptatione ⁊ tribula-
tiõe. q2 nihil niſi tēptatio eſt vita hoīs
ſuꝑ terrã. vñ dr iob Militia ē vita ho
minis ſuꝑ terrã ꝑ quã. ſ. militiam pug
na ꝯtinua inſtauraꝛ cõtra tres hoſtes
viatoris. ſ. carnē mundũ ⁊ diabolum.
hec ille. Conſiderantes igiꝛ ꝙ non ſit
pax in iſta vita que plena eſt temptati
onibꝫ. ꝯfugiamus ad creatorez nr̄m ⁊
humiliter poſtulemus ab ip̄o auxiliũ:
vt temptatõibꝫ reſiſtere valeamus. ad
qđ hortaꝛ beatus bernñ. ſic dicens. Nõ
p̄t eſſe pax firma ⁊ ſolida niſi in regio-
ne ſua in tot tēptationibꝫ eſt vita nr̄a
vt non immerito tota ipſa temptatio
debeat appellari. Sed qui ſumus nos
aut que eſt fortitudo noſtra vt tam mul
tis temptationibꝫ reſiſtere valeamus.
cũ temptationis impetuz ſentimus in
cogitatione. ſtatim fugiamus ad ip̄m
⁊ hũiliter poſtulemus auxiliũ nõne co
oꝑaꝛ nobis in bonũ illa tēptatio. Vñ
⁊ hũiliores efficimur ⁊ cautiores. hec
bernardus. Filius.

Cupio informari de vitijs que ſe
palleant ſub v̄tutis ſpecie ac eti-
am de prauis cõſilijs ⁊ laqueis demo
num. quibꝫ ſolent fideles ⁊ criſti mili
tes temptari.

Ca .V. Pater

Scire debes qđ
triplex ē temptatio manifeſta
⁊ impetuoſa ⁊ fraudulenta. Tēptatio
manifeſta eſt cum quis temptaꝛ ꝑ luxu
riam ſuꝑbiã aut auaritiam ⁊ cetera vi
tia que apte ⁊ maīfeſte mala ſunt. hac
temptatione tēptanꝛ infirmi ac teneri
in quibꝫ nondũ radicatus eſt timor ⁊
in quibꝫ amor ſeculi nõ eſt extinctus
⁊ ideo reaccendiꝛ ⁊ ex ꝯcupiſcentijs
mundi ſicut candela adhuc fumigãs
cito capit flammam. Temptatio vero
impetuoſa eſt. que quaſi violenter ad
peccandum ſtimulat. ⁊ hec temptatio
ſolet fortiores impetere. vt qui molli
bus non flectunꝛ duris ⁊ robuſtis tem
ptationibꝫ quaſi ventis validis euellã
tur. Temptationes fraudulente ſunt.
que ſub ſpecie boni ſe palliant. ⁊ licet
quoſq₃ rudes vel ſtultos decipiant. qui
nondũ ꝯgnouerũt altitudinē ſathane
. i. aſtutias eius. tñ ſingulariter perfe-
ctis ⁊ bene ꝓficientibꝫ inſidianꝛ. Vñ
dr pſalmiſta. In via hac q̄ ambulabã
abſconderunt. Et beatus paulus. Ip̄e
ſathanas tranſfigurat ſe in angelũ lu-
cis. Si em̄ in eis ſua figura appareret
que turpis eſt horrerent eum ⁊ fuge-
rent. ſi apte impugnaret eos reſiſterēt
ei ⁊ auxilio dei fugarent eum ⁊ vince-
rent ⁊ ſic apud eos non ꝓficeret. boni
em̄ qui mũdi ſunt deteſtanꝛ immũda
peccata. q2 virtuoſi ſunt virtualiter cõ
tra omne malum repugnant. qđ malũ
eſt agnoſcũt. venit ergo angelus ſatha
ne in ſpecie angeli boni quem credit a
bonis diligi vt tanto facilius decipiat
eos quo bonus nuntius putaꝛ. ⁊ qui
non ſoleat niſi bona nũciare ⁊ ſuadere.
Unde dr beatus bernardus Bonus nũ
q₃ niſi boni ſimilitudine deceptus eſt.
⁊ vt facilius recipiaꝛ eius perſuaſio.
primo ſola bona proponit poſtmoduz
mixta malis. tandem falſa bona ſed
vera mala. poſtremo cuz irretierit eos
⁊ illaquiauerit inſolubiliter capit ve-

nenatum erigit. ⁊ etiam in aperta pec
cata eos deijcit. sicut scorpius qui blā
dam faciem habet ⁊ caudā venenosam
cum qua occidit. quanti sub specie spi
ritalis dilectionis femīas spūales visi
tant. ⁊ p orationum ipsaꝝ obtentu. ec
ce quanta puritas in intentōe prima.
scȝ castitas ⁊ deuotio. postea sequunt̄
longe ꝯfabulatiōes. modo de deo. mō
de mutuo ipsoꝝ amore ⁊ fide. ⁊ deinđ
sequunt̄ amorosi aspectus. Ecce quo-
mō mixta sunt tam bona spūalis ꝯso
lationis ⁊ collocutōnis ⁊ fidelis affe-
ctionis cum malis inutilis ꝯsolatōis
⁊ incaute familiaritatis ⁊ inutilis oc
cupationis cordis circa dilectōem. tā
dem ꝯsequunt̄ falsa bona sed vera ma-
la. s. amplexus. oscula ⁊ cetera incon-
uenientia que oīa suspecta sunt. ⁊ car
nalis affectionis indicia. ⁊ turpis ope
ris preludia. ☓ Et notandū ꝙ
hec affectio carnalis siue amor inordi
natus ortum hȝ ex nimia familiarita-
te que nunꝙ est bona ⁊ ex suggestioni
bus ⁊ immissionib' dyabolicis. ⁊ nō
solum solet haberi inter religiosam ⁊
religiosam. verumetiam inter feminā
⁊ feminam. masculum ⁊ masculuȝ cu
iuscunqȝ ꝯditionis tam secularium p-
sonaꝝ ꝙ etiam religiosaꝝ personarū.
Inter seculares ⁊ carnales hic amor
totaliter ē carnalis. nec hȝ aliquid de
spūali amore. qui cū preualet ⁊ ei nō
resistit̄. ad magnam immundiciam ⁊
turpitudinē carnis hoīnem pertrahit.
de qua nec loquendū est. inter religio
sos vero hic affectus siue amor est spū
alis. postmodū crescente quadā fami-
liaritate ⁊ suggestione temptatoris so
let admisceri carnali affectiōe. postre
mo vero preualente dyabolo ⁊ eius tē
ptatione. ac ꝓpria negligentia. totus
hic amor mutat̄ in carnalem amorem
quia astutus diabolus primo occultat
temptatōis laqueum. donec amor cre-
scat ⁊ tenax fiat. ⁊ ꝙuis corda timen-
tium deuȝ huiusmodi amor carnalis
non obruat. tū qui hanc passionem su
stinent magna impedimenta in spūa-
lib' exercitijs ⁊ in amore dei patiunt̄
Et licet homo timorem dei ac sue ꝯsci
entie pre oculis habens in flagiciū ma
gnum non incidat. tamē magnas mo
lestias animi ⁊ remorsus quosdā con-
scīe ꝓpter talem temptatōnem die no
ctuqȝ in anima tolerat. Unde necesse
est vt quilibet qui se per hunc inordīa-
tum amorem pulsari ꝯsiderat anteq̄m
nimis preualeat ⁊ in aliqđ anime peri
culum deducat huic aīe periculose tēp
tationi resistat. In hunc etiam moduȝ
superbia se sepe palliat. sepe auaricia.
inuidia. ⁊ alia vitia que cū non audēt
bonos temptare apte quos sciunt odi
re omne malū. aliqđ virtutis velamen
assumunt ne agnoscant̄ esse qđ tū sunt
sicut qui se mentit̄ amicum esse donec
dolose admissus interficiat De his vi
tijs que sub specie virtutuȝ se tegunt ⁊
de remedijs ꝯtra hec vitia videlicet cō
punctione beatus grego. in. iij. mor. sic
đt. Quisquis subigere vitia appetit. ⁊
ad eterne retributionis culmīa vere in
tentionis gressib' tendit. quo magis
vallari se vitioꝝ bello vndiqȝ ꝯspicit.
eo se virtutum armis robustius accin-
git. ⁊ tanto minus iacula metuit. quā
to ꝯtra hec venientia fortiter pect' mu-
nit. Sed plerumqȝ dum ꝯtra hoc tem
ptationū bellum fulciri magnis virtu
tib' nitimur. quedā se nobis vitia sub
specie virtutum tegunt. ⁊ quasi blāda
ad nos facie veniunt. sed cuius aduersi
tates sint discussa sentiunt̄. Unde ⁊ a-
mici beati iob quasi p consolatione ve
niunt. sed in contumelias ꝓrumpunt
quia insidiantia vitia virtutum facieȝ
assumunt. sed hostili inuectione nos

feriunt. nam sepe immoderata ira. iu-
sticia. ⁊ sepe dissoluta remissio vult mi-
sericordia videri. sepe incautus timor
humilitas sepe effrenata supbia. appe-
rit libertas apparere. sed si erumnā no-
stre captiuitatis agnoscimus. si ex a-
more patrie in intimis dolemus. vi-
tia que male letis subrepunt. bene tri-
stibꝫ preualere non possunt. Vñ ⁊ bene
subdit de amicis beati iob. Cūq3 ele-
uassent oculos suos ꝓcul nō cognoue-
runt eū Afflictos eñi nos vitia minime
cognoscūt. q2 triste cor mox vt pulsaue-
rint reprobata resiliunt. ⁊ que nos le-
tos quasi nouerāt. q2 penetrabant. me-
rentes cognoscere nequeūt. q2 ipso no-
stro rigore frangunt sed antiquus ho-
stis quo in eis fortiter deprehendi se cō-
spicit. eo illa sub vtutū ymagie altius
abscondit. Vñ subdit Et exclamātes
plorauerūt scissisq3 vestibꝫ sparserunt
puluerem sup caput suū sederuntq3 cū
eo in terra. signat eñi pietas ꝑ plora-
tum Discretio ꝑ scissionem vestiū. ef-
fectus opeꝝ ꝑ puluerē capitū. humili-
tas ꝑ sessionem. Aliquando eñi pium
quid hostis insidiās simulat. vt ad cru-
delitatis terminū ꝑducat. sicut est cō-
plecti ꝑ disciplinam culpam ꝓhibet.
quatenus que hic nō reprimit gehen-
ne igni feriat. Aliqñ discretionis ima-
ginem oculis obijcit ⁊ ad indiscretio-
nis laqueos ꝑducit. sicut est cū impul-
su eius pro infirmitate nobis plus ali-
mentoꝝ q̄si discrete ꝯcedimus. sed in-
discrete ꝯtra nos bella carnis concita-
mus Aliqñ aūt affectū simulat bonoꝝ
opeꝝ sed ꝑ hunc inquietudinem irro-
gat laboꝝ sicut est cum quis quiesce-
re non valet ⁊ quasi de ocio iudicari ti-
met. Aliquando enim imaginem hu-
militatis ostentat. vt affectum humi-
litatis subtrahat. sicut est cum quosdā
plusq3 sunt infirmos atq3 inutiles sibi

metipsis asserit vt dū se nimis indig-
nos ꝯsiderant. res in quibꝫ ꝓdesse pri-
mis poterant ministrare ptimescant.
sed hec vitia que sub vtutibꝫ specie an-
tiquus hostis occultat. valde subtiliter
manus ꝯpunctōis examinat. qui eñi
veraciter intus dolet. que agenda fo-
ris queue non agenda sint fortiter pre-
uidet. si eñi vis ꝯpunctōis in intimis
afficit oīs strepitus praue suggestiōis
obmutescit. ⁊ si cor veraciter dolet. lin-
guam contra nos vitia nō habent. hec
greg. A Et notandū ꝙ antiquus
hostis tanta se arte palliat. vt nōnūq3
ante oculos decepte mentis vitia vir-
tutes fingat. vt exinde quisq3 quasi ex-
pectet p̄mia. vnđ eterna dignus est in-
uenire tormenta. ⁊ ꝓpter hoc eo tardi-
us mens vitiū deserit. quanto ꝑ virtu-
tis speciem decepta premioꝝ etiam de
eo retributionē querit. De hoc beatus
grego. xxxij. moral. exponens illud di-
ctū. cartilago illius q̄si lamine ferree
sic ait Qui eñi ꝑ cartilaginē nisi simi-
latio ossis accipit. Cartilago namq3
ossis ostendit spēm sed ossis nō habet
firmitatē. Et sunt nōnulla vitia que o-
stendūt in se rectitudinis speciem sed
ex prauitatis ꝓdeunt infirmitate. ho-
stis eñi nostri malicia tanta se arte pal-
liat. vt plerūq3 ante decepte mentis o-
culos culpas virtutes fingat. vt inde
quisq3 quasi expectet premia. vnđ eter-
na dignus est inuenire tormenta. Ple-
rūq3 in vlciscendis vitijs crudelitas
agit. ⁊ iusticia putat. atq3 immodera-
ta ira iusti zeli meritū credit ⁊ cū a di-
stortis moribꝫ peccantes dirigi caute
debeant. violenta inflixione frangun-
tur. Plerūq3 dissoluta remissio quasi
mā suetudo ac pietas habet ⁊ dū plus
q3 decet delinquentibꝫ tpaliter parcit
ad eterna supplicia crudeliter reseruā-
tur. Nonnunq3 effusio mīa creditur ⁊

dum male seruare culpa penis spargi qd acceptum est non timet. Aliqñ timor incompetens humilitas credit. cũ tpali formidine pressus quisqꝫ a defensione veritatis tacet. arbitrat ꝙ iuxta dei ordinem humilem se potioribꝫ exhibet. Aliqñ vocis superbia vera viri libertas estimat. et cum per elatõem veritati ꝯtradicit, ꝓcacitas veritatis defẽsio putat. sepe ad ea que agenda sunt icauta precipitatio laudãdi feruor studij credit. et cum desideratũ bonuz in tempestiua actõe corrumpitur. eo agi melius quo celerius estimat. sepe accelerãdi boni tarditas ꝯsilium putat et cum expectat vt ꝓ extractione ꝓficiat. hoc insidians mora supplantat. igit cum culpa velut virtus aspicit necessario pensandũ est. qꝛ tãto tardius mẽs vitium suum deserit. quãto ꝓ virtutis speciem decepta premiorꝫ etiam de eo retributõem querit. facile autẽ culpa corrigit. que et erubescit. qꝛ esse culpa sentit. qꝛ itaqꝫ error cum virtus creditur difficilius emendat. recte dr. cartilago illius quasi lamine ferree. Behemoth eñ iste quo sub pretextu boni calliditatẽ suã fraudulentius exhibet. vt eo in culpa mentẽ durius tenet Hinc est ꝙ nõnunqꝫ hi qui quasi viã sanctitatis appetunt. in errorẽ lapsi tardius emendant. Rectũ quippe estimãt esse qd agunt. qꝛ sicut excolende virtuti sic vitio perseuerantiã iniungũt. rectum estimant esse qd agunt. et idcirco iudicio suo enixius seruiũt. hec greg. B

Notandũ etiam ꝙ sunt diuerse tẽptatões et laquei dyaboli ac ꝑplexitates vt plerosqꝫ ita peccare faciant vt si fortasse pctm̃ fugere appetant. non tamẽ sine aliquo peccati laqueo euadãt. nec etiã valeant ab vno vitio solui. nisi ꝯsentiant in aliquo ligari. Sed cũ aliquis sic circũdatus laqueis dyaboli fuerit. vt nequaqꝫ sine peccato transire et euadere eius retia possit. ibi viam euadendi querere studeat. vbi minus periculũ anime esse ꝯspexerit De istis ꝑplexis temptationibꝫ dyaboli btũs greg. xxxj. mora. tractans illud. Nerui testiculorũ eius perplexi sunt. sic ait. Nerui testiculorꝫ eius perplexi sunt pestifera argumẽta machinationũ eius Per ipsa quippe calliditatis sue vires erigit. et fluxa mortaliũ corda corrumpit. Testiculi eius sunt suggestiones ꝑue. quibꝫ in mentis corruptõe ferueścit. atqꝫ in ꝯstuprata anima iniqui operis ꝓlem gignit. sed horꝫ testiculorum nerui ꝑplexi sunt. qꝛ suggestionũ eius argumenta implicatis inuentõibus alligant. vt plerosqꝫ peccare faciant. quatenus si fortasse pctm̃ fugere cupiant. hoc sine aliquo laqueo peccati nõ euadant. et culpã faciunt dũ vitant ac nequaqꝫ se ab vna valeant soluere. nisi cõsentiant in aliã ligari. Qd melius ostendimus si qua ex ꝯuersatiõe hoĩm allegatõis huius exempla ꝓferamus Ecce enim quidã duz mundi amiciciꝰ as appetit. cuilibet alteri similẽ sibi vitam ducenti. ꝙ secreta illius oĩ silẽtio ꝯtegat iureiurando se astringit. sed is cui iuratũ est adulteriũ ꝑpetrasse cognoscit. ita vt etiã maritũ adultere occidere conet. is aũt qui iusiurandum prebuit ad mentẽ reuertit. et diuersis hincinde cogitationibꝫ impugnat. atqꝫ hoc silere formidat. ne silendo adulterij simul et homicidij ꝑticeps fiat et ꝓdere trepidat. ne reatus se periurij obstringat. perplexis ergo testiculorꝫ neruis ligatus est. qui in quãlibet partem declinet metuit. ne a trãsgressionis cõtagio liber non sit. Alius cuncta q̃ mũdi sunt derelinquens. ac per omnia frãgere voluntates ꝓprias querens. alieno se subdere regimini appetit. sed euz

qui sibi apud deum preesse debeat mi-
nus cauta inquisitiõe discernit. cui for
tasse is qui sine iudicio eligit᷑ cuȝ p̃esse
iam ceperit. agi que dei sunt prohibet
que mũdi sunt iubet. pensans atq; sub
ditus vel qualis sit culpa inobiẽ vel q̄d
ↄtagiũ secularis vite ⁊ obedire formi-
dat. ne aut obediens in suis p̄ceptis de
serat aut inobediens deũ in electo p̄la-
to ↄtemnat. ⁊ aut illicitis obtempans
hoc q̄d p d̄o appetijt ↄ̄ deũ exerceat. aut
rursum nõ obtempans eũ quẽ suũ iudi
cẽ quesierat iudicio suo supponat. Ap-
te ergo iste p indiscretionis sue iudici
um perplexis testiculoꝝ neruis astrin-
git᷑. q2 aut obtempans aut nõ obtem-
perans in culpa transgressionis ligat᷑.
q2 g̃ behemoth iste ita inexplicabilib9
nodis ligat vt plerũq; mens in dubio
obducta. vnde se a culpa soluere nitit᷑
inde in culpa artius astringat᷑ recte d̄r
Nerui testiculoꝝ eius pplexi sunt Ar-
gumenta nãq; machinationuȝ illius
quasi quo laxant᷑ vt relinquãt. eo ma-
gis implicant᷑ vt teneant Est tñ q̄d ad
destruendas eius v̄sucias vtiliter fiat.
vt cũ mẽs inter minora ⁊ maxima pec
cata ↄstringit᷑ si oĩno nullus sine pctõ
euadendi aditus patet. minora semp
eligant᷑ q2 ⁊ qui muroꝝ ambitu vndi-
q; ne fugiat claudit᷑ ibi se in fugam p̃-
cipitet. vbi breuior murus inuenitur.
Unde cũ in dubijs restringimur vtili-
ter minimis subdamur. ne in magnis
sine venia peccemus. itaq; plerũq; ner
uoꝝ behemoth istius perplexitas soluit᷑
dum ad v̄tutes maximas p ↄmissa mi
nora transitur. hec greg. ¶ Sed
⁊ hoc ↄsiderandũ q; sunt diuersa ↄci-
lia praua demonũ. p que solent nõnũ
q̃; corda decipere ⁊ ad culpam ptrahe-
re. ⁊ quos non possunt p vitia apta tẽ-
ptando supare. hos querunt per praua
ↄsilia supplantare De hoc iteꝝ beatus
gregorius. xxxij. moral᷑. exponẽs illud
Ossa behemoth sicut fistule eris sic loq̃
tur dicẽs. quid p ossa istius behemoth
nisi ↄsilia praua designant᷑. nã sicut in
ossib9 positio roburq; corporis subsistit.
itaq; in fraudulẽtis ↄsilijs tota se eius
malicia erigit. neq; eñi vi quẽpiaȝ pre
mit. sed ad calliditatem pestifere psua
sionis illicit. in hoc vero eius testiculi
ab ossib9 ⁊ suggestiones a ↄsilijs distãt
q; p illas apte noxia ingerit. p hec aũt
quasi ex bono ↄsulens ad culpam tra-
hit. per illas pugnando supat. p hec ve
lut ↄsulendo supplantat. ista v̄o astuta
eius ↄsilia dũ quasi blanda prouisiõe
ↄsulunt. cor a forti intentione auertũt
⁊ dũ dulcia resonant. ad noxia incli-
nant. hoc eñi behemoth iste magno ope
ad exequendam deceptioneȝ satagit.
vt dum puersitatis sue ↄsiliũ quasi vti
le ostendit suauiter valeat q̄d d̄r qua-
tenus ⁊ ostensa vtilitate mentẽ mulce
at. ⁊ absconsa iniquitate corrumpat.
que apertius in cunctis ostendimus
si pauca breuiter consiliorum eius ar-
gumenta pandamus. Ecce eñi quidã
reb9 ꝓprijs contentus decreuit nullis
occupationib9 mundi huius implica
ri. valde formidans quietis sue cõmo
da perdere. ⁊ valde despiciens cũ pec
catis lucra cumulare Ad hũc hostis cal
lidus veniens vt intentionem bone de
uotionis subruat quasi vtilitatis consi
lium subministrat dicens Ecce quidẽ
que sunt in presenti sufficiunt sed his
deficientibus quid acturus es si etiam
post hec nulla prouidenť an nõ ⁊ terre
na actio potest peragi ⁊ tamen in actio
ne culpa declinari. hec interim blandi
ens insinuat ⁊ seorsum iam in negotiõ
terreno quos p̃uidet peccati laqueos
occultat. Alius decreuit ↄmoda terre-
na non solum non querere sed etiam
cũctis q̃ possidet renũciare. vt in disci

plinatu celestis magisterij tanto se libe rius exerceat. quanto et expeditior red ditus ea que possidentem premere po terāt deserens calcat. huius cor hostis insidians occulta suggestione alloqui tur ita dicens. Unde tante hec temeri tatis surrexit audacia. vt credere aude as quod ad omnia relinquenda subsistas Aliter te creator condidit. atque aliter tu ipse disponis. an non plerique et terrēa patrimonia nequaquam deserant. et tamē ex his per miscdie opa superne sortis bona eterna mereant. hec blandiens suggerit. seorsum vero in eisdem rebus quos retinere ammonet. aū retinētis oculos delectatōnes pestiferas decipi ens apponit. quatenus seductū cor ad blanda exteriora pertrahat. et intima perfectōnis vota peruertat. Ossa itaque eius sicut fistule eris sunt. quia dolosa eius considerans dum blandum de exte rioribus sonum reddunt. perniciosum di spendium de interioribus ingerunt Ali us relictis omnibus que exterius posse derat. vt ordinem sublimioris discipu latus apprehendat. etiam intimas frā gere voluntates parat. vt alterius se re ctoris voluntatibus subdet. non solum prauis desiderijs sed ad pfectōnis cu mulū etiam in bonis votis sibimet re nunciet et cuncta que sibi agenda sunt ex alieno arbitrio obseruet. Hunc ho stis callidus tanto mollius alloquitur quanto ab excellētiori loco deijcere ar dentius conatur moxque virulenta sugge stione blandiens dicit. O quanta per temetipsum miranda agere poteris si nequaquam te alterius iudicio subdis. cur pfectum tuum sub studio melioratio nis imminuis. cur intentionis tue bo num dum vltra quam necesse est extende re niteris frangere. que enim dū volun tate propria vsus es peruersa perpetrasti. qui ergo tibi plene ad viuendum bene sufficis. alium super te iudicem cur re quiris. Hec blandiens intimat. seor sum vero in voluntate eius proprijs exer cende superbie causas parat. et dū lau dat corde intestina rectitudine inuesti gat callide vbi subruat in prauitate. A lius fractis pene voluntatibus suis. mul ta iam vetusti hominis vitia et immu tatione et lamentatōe penitentie exte xit et tanto maiore zelo contra aliena pec cata accendit quanto sibimetipsi fun ditus mortuus. iniquitatibus proprijs nō tenetur. Hunc hostis callidus quia ze lo iusticie eam ceteris prodesse cogno scit. quasi sub specie consulentibus verbis appetit dicens. quid te ad aliena curā da dilatas. vtinam tua considerare con ua lescas. an non perpendis quia cum ad aliena extenderis. erga ea curanda que tua sunt minor memineris. et quid pro dest alieni vulneris cruorem tergere et putredinem proprie negligentie dilata re. hec quasi dum consulens dicit zelū ca ritatis adimit. et omne bonum quod pro dire ex caritate poterat gladio subito ducti torporis extinguit. si enim pri mos diligere sicut nos ipsos precipim̄ dignum est vt sic eorum zelo contra vitia si cut nostro flagremus. Quia ergo dum suauiter consulit. mentem ab intentione propria alienam reddit. recte dr. Ossa eius sicut fistule eris. Quia enim per fraudulenta consilia audientis animo blandum sonat. quasi cum fistula eris cantat. vt vnde mulcet inde decipiat. hec gregorius.

Filius.

Cupio informari que sint acrio res aut validiores temptatōnes quas sustinent religiosi et alij christifi deles. et quomodo sit illis resistendum de his mihi aliquid rogo explanari.

Caplm .VI. Pater D

Scire debes qđ acerbissime temptationes ⁊ magis periculose iste sunt. videlicet. hesitatio in fide catholica. desparatio de dei misericordia. ⁊ spiritus blasphe/ mie contra deū ⁊ sanctos eius. ac tem ptatio sibimetipsi iniiciendi manus ⁊ perimendi. ⁊ quedā perplexitas que rulose conscientie medicinale consili um non admittentis. Istas temptati ones maxime viri religiosi ⁊ timētes deū sustinere solent. q₃ malignus spiri tus cu₃ non p̄t p carnalia vitia hoīem religiosum decipere. p tēptatōnes spi rituales ⁊ intricatas querit ⁊ conat̄ p uertere. temptatio aūt in fide catholi/ ca solet diuersimode euenire. vi₃ cum aliquis dubitat de trinitate psonarū ⁊ de vnitate diuine eēntie vel de incarna tione xp̄i. vel de sacto coporis ⁊ sang/ uinis xp̄i. ⁊ multis aliis q̄ tenet fides catholica ⁊ ad que xp̄ifideles fidē tenē tur adhibere. E Itē desperatio de mīa dei solet euenire ꝓpter multitudi/ nem criminu₃ ɔmissoꝝ. qn̄ aliquis ti/ met sibi ꝓpi p excessibꝫ suis etiam exi/ stens in statu pn̄e sibi denegari mīam diuinam. Itē spūs blasphemie est cu₃ aliquis cogitat indigna ⁊ indecencia de deo vel ɔtra deum et sanctos eius ⁊ similia. que redolent blasphemiā Ite₃ temptatio se perimendi orit̄ ex despe/ ratione. sicut legimus de iuda qui la/ queo se suspendit Item perplexitas q̄ rulose ɔscīe medicinale consilium nō admittentis est. quando aliquis for/ mat sibi ɔscientiā de aliquo facto vbi peccatum non est. vel cum aliquis sepi us confitetur peccata sua ⁊ tamen non potest quiescere in ɔscientia sua q̄uis frequentius iteret illa. eo ꝙ semp quē dam remorsum conscientie ⁊ perplexi tatem in corde suo sentiat Qui igit̄ ta lia patit̄ ⁊ in quo huiusmodi tempta/ tio preualet magnam iusticiam animi etiam longo tempore ⁊ pluribꝫ annis intra seipsum sustinet. hec ⁊ alia pluri ma similia que perplexa sunt cum pre ualent generant conscientiam errone am in tantum. ꝙ homo obruptus his perplexitatibꝫ etiam cōsilium salubre quod ei ab aliis offert̄ suscipere non va let F Contra premissas aūt tem/ ptationes ⁊ pplexitates ista maxime valent remedia Primum consolent̄ ⁊ non timeant illas temptationes qui sustinent eas. quia magis ad meritu₃ proficient patienti q̄₃ ad detrimentu₃ dum non ɔsentit̄. Secundum ꝙ pati enter tolerent. sicut si sathanas aliquē visibiliter vel sensibiliter tribularet. Tercium ꝙ non curent̄ nec rationan/ do eis resistat̄ quia ex hoc magis quasi confricate inflammat̄ sed ad alia tra/ ctanda homo se cōuertat. quibꝫ abstra ctus a se obliuiscat̄ passionis sue. sicut corporali passione laborans. si habet quo occupatus obliuiscat̄ sui leuius interim torquetur. Quartum vt orati onibꝫ suis ⁊ aliorum bonoru₃ hominū misericordie diuine imploret remedi um ⁊ auxilium. de istis temptationibꝫ periculosis ⁊ remediis ac fructu susti/ nentibꝫ illas beatus gregorius sic đt. Temptatio ɔtra fidem ⁊ spūs blasphe mie ⁊ cōsimiles nec fugere possumus nec repugnando vincere. quia quanto plus indignamur nobismetipsis ⁊ di sputamus cum ipsis. tanto plus earu₃ rabies non curande sunt nec timende dummodo non ɔsentiat̄ eis ⁊ patien/ ter earum infestatio quasi quoddā di abolicum susurrium supportet̄. quod aliter compesci non potest. non eīm so/ lent bonis piculose temptationes no cere sed sunt sepe presagia future gra/ tie ⁊ amplioris consolationis ⁊ vitio/

rum purgatrices ⁊ maioris meriti co
operatrices. diuine vero castigatōnes
humil'r ⁊ patienter sunt tolerande. ⁊
eis est deuote obtꝑandum. vt ⁊ fortes
simus in fide ⁊ a mandatis dn̄i nunq̄
declinemus. ⁊ dn̄s permittit hoīnem
tēptari vt cognoscat homo fragilitatē
suā. De hoc dicit maximus sic. Qn̄ inci
pit mens in caritate dei ꝓficere tunc ⁊
demon blasphemie incipit eā tempta/
re. ⁊ hmōi cogitatōes ei submittit. q̄/
les hoīm quidem nullus. solus autem
hmōi pater dyabolus adinuenit. hoc
vero facit inuidens deū amanti. vt in
desperatōem veniēs. vtpote q2 talia co
gitauit non amplius audeat per ꝯsue/
tam orōem ad eam reuolare. nihil aūt
hinc ꝓficui sequit̄ predo ad ꝓpriam in
tentōem. sed ⁊ potius certiores nos ꝑ/
ficit. cū enī pugnamus ⁊ impugnam̄.
ꝓbabiliores ac precordialiores in ca/
ritate dei inuenīemur. ¶ De cō
scīa vero erronea in quadā summa ꝑ
modū questionis sic dicit. Utrū ꝯscientia
erronea obliget hoīem ad faciendū vel
obmittendū id qđ ꝯsciētia dictat. Di
cendū ꝙ sic. q2 credēs se ad aliquid te
neri ⁊ non faciens incurrit ꝯtemptū.
Unde ad Roma. xiiij. Omne qđ non
est ex fide peccatū est. Glo. Omne qđ
fit ꝯtra ꝯscientiā edificat ad gehennā.
Manente aūt ꝯscientia erronea homo
ꝑplexus est. non tn̄ simpl'r perplexus.
q2 pōt ⁊ debet deponere talem ꝯscientiā.
vel ꝑ se vel per alterius ꝯsiliū. hec in sū
ma. Sed sunt nonnulli qui cū patiun
tur istas ꝑiculosas ⁊ ꝑplexas tēptati/
ones in magnā turbulentiā ⁊ tristiciā
mentis ꝓpter hmōi temptamenta in/
cidunt. ⁊ in cunctis operibꝫ etiam bo
nis q̄ faciunt cor merens ⁊ amaricatū
hn̄t. ⁊ per ꝯseq̄ns magna impedimen
ta ex hoc in suis orōnibꝫ ⁊ spūali exer/
citio sustinēt. nec etiā valent in tali ꝑ/
plexitate ⁊ merore positi a suis confra
tribꝫ aut senioribꝫ sanū ꝯsiliū suscipe.
vt ꝯsolent̄. sed rn̄deri sibi diuinitus suꝑ
suis passionibꝫ ⁊ temptationibꝫ quas
sustinent ꝯcupiscunt vt inde ꝯsolatōē
accipiant. Sed omnipotens deus nō
solet rn̄dere vocibꝫ ⁊ orōnibꝫ singuloꝝ
ad se in suis tribulationibꝫ ⁊ anxieta/
tibꝫ clamantiū. sed edidit tale eloqui
um videlicet sacram scripturā ⁊ exēpla
precedentiū patꝝ per qđ singulis satis
faciat etiā in quacunq̄ tribulatōe aut
temptatōe ꝯsistant. Unde apostolus.
Quecunq̄ scripta sunt ad nostram do
ctrinam scripta sunt. vt per patiam et
ꝯsciam scripturaꝝ spem habeamus.
¶ Beatus etiā grego. xxxiij. mora.
exponens illud. Semel loquit̄ deus ⁊
secundo idipsum non repetit de hoc sic
ait. ac si dicat. Deus in singuloꝝ cor/
dibꝫ priuatis vocibꝫ non rn̄det. Sed
tale eloquium ꝯstruit per qđ cunctoꝝ
questionibꝫ satisfaciat. In scripturis
quippe eius eloquij causas nostras sin
guli si requirimus inuenimus. nec est
opus vt in eo qđ specialiter quisq̄ to/
lerat rn̄deri sibi diuina voce specialiter
querat. ibi enī nobis omnibꝫ in eo ꝙ
specialiter patimur ꝯmuniter responde
tur. vbi vita precedentiū sit forma se/
quentium. vt enim vnū est pluribꝫ ꝓfe
ramus. ecce dū passiōe aliqua vel mo/
lestia carnis afficimur. scire fortassis
occultas causas passionis eiusdem vel
molestie optamus. quatenus in eo qđ
patimur ex ipsa reꝝ cognitione ꝯsole/
mur. sed q2 de specialibꝫ nostris temp
tationibꝫ nequaq̄ nobis singulis spe/
cialiter rn̄detur ad sacram scripturā
recurrimus. vbi videlicet inuenimus
ꝙ paulus carnis infirmitate perficit̄.
ꝙ idcirco illa infirmitate temptatus
audiuit. sufficit tibi gratia mea. nā vir
tus in infirmitate perficit̄. qđ ꝓpterea

dictum est ne sigillatim nobis omnibus diceret. in scriptura ergo sacra voce dei afflicto paulo audiuimus. ne cum fortasse affligimur singuli audire eam priuatam consolationem querimus. non ergo dominus ad omnia nobis respondet. quia semel loquitur et secundo idipsum non repetit. i. in his que per scripturam sacram ad patres protulit nos erudire procurauit. Discant igitur sancti doctores ecclesie dum intra eam laborare quosdam pusillanimitate conspiciunt. quia deus nobis ad verba omnia non respondet. quia semel loquitur deus et idipsum secundo non repetit. i. cogitationibus vel temptationibus singulorum non iam passim per prophetarum voces nec per angelica officia satisfaciat. quia scriptura sacra quicquid potest singulis euenire comprehendit. et in illa per exempla precedentium etiam vitam sequentium informare curauit. hec grego.

I Si vero aliquis in suis perplexis temptationibus nec per sacram scripturam nec per exempla sanctorum potest consolationem percipere tunc manifestet suam passionem alicui viro religioso timenti deum. et ab illo consilium desuper requirat et dictis illius tanquam a deo prolatis fidem credulam adhibeat et omnem metum inordinatum et perplexitates erronee conscientie deponat. ad quod hortatur beatus gregorius. sic dicens. recurre ad hominem viuum deum in homine consule aperi impedimentum et quere medicamentum ausculta non hominem de se mendacem sed per hominem deum veracem respondentem docentem consolantem et hortantem et disce diligenter ne sensu proprio pro tollendo impedimento tali forsitan vtaris remedio. de quo postmodum impedimenti maioris occasio sicut estuans contra estum aqua se infrigidat. et exinde postea magis estuat. hec greg. K Et notandum quod nonunquam homo omnia remedia iam predicta suis passionibus et temptationibus exhibet. nec tamen ab illis absoluivalet. sed prius dominus hoc suo occulto iudicio fieri permittit et etiam exaudire preces ad se clamantium dissimulat vt per tales tribulationes et temptationes quas patiuntur nec cito liberantur eorum excessus et peccata prius contra deum commissa. eo perfectius purgentur et emendentur. vnde perseuerare debet in timore dei quisquis talia sustinet et non deficere etiam si maximis temptationibus et tribulationibus turbetur. quia pius conditor noster qui laborem et dolorem humilium considerat vltimo cum se iam homo quasi deficere putat ab omnibus tribulationibus et temptationibus misericorditer liberat et dona gratie sue eidem largius prestat. Hoc aliqualiter tangit beatus grego. x. moral. exponens illud. Et cum te consumptum putaueris orieris sicut lucifer sic dicens. Sepe namque nos tot temptamenta obsident. vt ipsa nos eorum numerositas pene ad lapsum desperationis incliner. vnde plerumque mens in tedium vertitur. vix ipsa virtutis sue dona considerat. tota dolens et enumerare non vales. quanto cogitationum tumultu vastatur. ruituram se per lamenta conspicit. eique ne arma repugnationis arripiat grauis meror ipse contradicit circumductos cuiuslibet oculos obscuritas obsidet. et cum visum tenebre semper impediunt. mens mesta nil aliud quam tenebras videt. sed apud misericordem iudicem sepe hec ipsa pro nobis subtilius tristicia exorat. nam merorís nostri caliginem conditor conspicit et subtracti luminis radios refundit. ita vt erecta protinus perdita mens vigeat quam paulo ante decertantia vitia superbie calce deprimebant. mox corporis pondus discutit atque ad contemplationis lumen post turbationis sue tenebras erumpit. mox in gaudio profectus attollitur. quam inter temptamenta prius cadere ex desperatione co

gebatur sine cogitationis certamine presentia despicit. sine dubitationis obstaculo deventura retributione confidit. iustus ergo cum se presumptum putauerit vt lucifer oritur. quia mox vt tenebrescere temptationum caligine ceperit. ad lucem gratie reformatur. et semetipsum monstrat diem iusticie qui casurum paulo ante timuit in noctem culpe. hec grego. Dicit etiam de hoc ysidorus. Sepe iusti mentem variis vexationum temptationumque doloribus vires demonum cruciant Unde interdum vsque ad desperationis angustiam coartatur. permanenti autem in dei amore anime. et ipsa talis angustia ad meritum proficit. Nam siue in anima siue in corpore per instinctum immundorum spirituum quelibet aduersa inuitus patietur. de virtute premissum id patitur. quod si hoc ipsum ad dei gloriam humilis referat et dicat quod pro corporis passione iob dixit. Si bona suscepimus de manu domini. mala autem quare non sustineamus Iste non separatur a deo sed coniungitur. Quilibet atroci iniuria vel angustia torqueatur. multa iustus in anima patitur aduersa instigatione demonum. et talibus temptamentis perire a gloria vite eterne. non enim potest. quia pius dominus ad damnationem culpe non reputat. quod de sue maiestatis permissu nolens qui patitur portat. Nam ibi peccamus vbi cupiditatem vel voluntatem deflectimus. vbi vero violenter adducimur. et si facinus aut pro flagicio non est miseria. aut pro facinore flagicio non est. sed qui deum pro irrogata laudat miseria commisso proculdubio caret facinore. hec ysidorus. Deinde notandum quod non solum istis temptamentis iam premissis est repugnandum. verumetiam omnibus temptationibus cum dei adiutorio est viriliter resistendum. quia in hac vita homini posito temptatio deesse non potest. sed aliud est peccato per consensum seruire. et aliud est peccato temptanti resistere aliud dominanti seruire. vt testatur bea. gre. Et apostolus dicit. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. Non enim ait. non sit. sed non regnet. quia non esse non potest. non autem regnare hoc potest. hec grego. Concupiscentias etiam inordinatas non sentire est omnino perfectorum. post concupiscentias vero non ire. nec eis consentire est repugnantis et laborantis. nec etiam tales secundum carnem ambulant. sed secundum spiritum. quia post concupiscentias illicitas non vadunt. Carnales namque illi dicuntur. qui concupiscentias suas sequuntur. et carnalibus desideriis deseruiunt. Spirituales vero dicuntur qui carnalibus desideriis fortiter resistunt De hoc beatus augustinus sic dicit. Non concupiscere omnino perfecti est. post concupiscentias vero non ire luctantis et laborantis. non enim ambulat secundum carnem qui non agit opera carnis. sed secundum spiritum ambulat. qui iuuatur spiritu in mente ne post concupiscentias eat.

¶ Dicit et de eodem richardus de sancto victo. Carnales dicuntur qui post concupiscentias suas eunt et carnalibus desideriis deseruiunt. spirituales vero qui corporalibus desideriis fortiter resistunt. et spiritualibus studiis vehementer insistunt. Carnalium autem est carnis concupiscentias sentire et consentire. spiritualium sentire et non consentire sed resistere. sed repugnare. sed mortificare. Aliud enim est concupiscentiam sentire. atque aliud consentire. infirmitati vero deputat quod contra voluntatem concupiscentiam sentimus. Malicie quod concupiscentie ex deliberatione consentimus. illa venialis. ista damnabilis. Hec richardus. Dum igitur malignus spiritus suggesserit nobis turpes cogitationes et malum desiderium resistamus sibi. quia inimicus noster potest excitare temptationis motum. sed in nobis

est si voluerimus dare vel negare ꝯsen
sum. Unde dicit beatus bern̄. Potest ini
micus excitare temptationis motum.
sed in te est si volueris dare vel negare
ꝯsensum. in tua volūtate est si volueris
inimicū tuū facere seruum tuū et oīa ti
bi coopent̄ in bonū. Ecce em̄ inflam
mat tibi inimicus desideriū vanitatis
aut impatientie cogitationes ingerit
aut excitat libidinis motuz tu solūmo
do non ꝯsenseris. et quotiēs resisteris
totiēs coronaberis. Credo etiā si cogi
tatōes istas q̄ꝫ cito ī nobis aduerti⁹ nō
patimur remorari sed in spū vehemēti
aīmus aduersus illas excitat̄ et inimi-
cus ꝯfusus abscedit. nec tn̄ libenter il-
lico reuertit̄. hec bern̄. ¶ Notan
dum ꝙ quelibet cogitationes peruerse
q̄ꝫuis sint valde turpes et īmunde cor
et mentem nō polluunt cū rō non ꝯsen
tit. Testat̄ hoc beatus gre. dicens. Co
gitatio quantūlibet immunda mentez
nō polluit cui rō nō ꝯsentit. Et beatus
aug. Nihil mihi oberit dū temptor de
crimine. dūmodo prauo ꝯsensu careā
in amore. Et s̄m dictum beati bernar.
Quantaslibet diabolus aduersuz nos
temptationū erigit machinas. quan-
do nō tenet locum cordis per prauum
ꝯsensum pctī non oberit. ¶ Con
siderandū etiā est ꝙ omnipotens deus
illos quos sibi ab eterno elegit cū eos
ad ꝯuersionem et ad viam salutis reuo
cat solet in eis ꝯcupiscētias et mala de
sideria successiue abscidere. Nam in
vere penitentib⁹ destruere ꝯsueuit nō-
nunq̄ꝫ dominus actū turpitudinis vt
opa illicita non ꝯmittant. in incipiē-
tib⁹ vo et noniter cōuersis consensum
peccati. in ꝑficientib⁹ aūt illicitā dele
lectationem mentis sed in valde ꝑfe-
ctis motū titillacōis. naz multi q̄ꝫuis
ad magnā ꝑfectionē ꝓfecerint. stimu
luz tn̄ carnis sue extinguere non potue
runt. Ista tangit richardus de sancto
victore exponēs illud psalmiste. Uox
domini intercidentis flammam ignis
sic dicens. Possumus hanc literaz sic
exponere vt possit incipientib⁹ et profi
cientibus pariter et perfectis congrue
re. Et notandum ꝙ non ignem extin
guere sed eius flammam promittit in-
tercidere. ignem em̄ istum q̄ꝫdiu viui
mus hoc est peccati fomitem intra nos
metipsos habemus. sed nō eque eius
semꝑ flammam sustinemus. tunc em̄
ignis in flammam prorumpit. quādo
estibus carnalis incendij nos vrit. pri
mo ergo titillat carnem. secūdo dele-
ctatione turpi coinquinat mentem. tā
dem per consensum prauitatis subdit
sibi rationem. His itaq̄ꝫ gradib⁹ sul-
phurea illa flamma libidinis crescit.
sed eisdem quidem gradib⁹ conuerso
tamen ordine ad vocem iubentis domi
ni decrescit. Quia igit̄ impenitentib⁹
dominus destruit actum turpitudinis
in ꝯuersis actum voluptatis. in profi-
cientib⁹ contagiū fede delectationis.
in ꝑfectis quibusdam motū titillatio-
nis recte dr̄. Uox dn̄i intercidētis flā-
maz ignis. primo nāq̄ꝫ vox illa dn̄i in
tercidētis flammā ignis incipientib⁹
et nouiter ꝯuersis intercidit. quicquid
inclinare possit ꝯsensum rōnis. in ꝓfi-
cientib⁹ aūt sepe aufert illicitā delecta
tionē mētis In raris et valde ꝑfectis
remouet etiā titillationem carnis sue
Multi tn̄ q̄ꝫuis ad summā ꝑfectōnem
ꝓfecerint. stimulū carnis sue extingue
re nō potuerūt. sz dina hoc dispensati-
one in eis actū credit̄. quoniāquidem
q̄d vnicuiq̄ꝫ vtilius accidat latere non
pt̄. et in alijs quidē fiebat ad demōstra
tionē singularis fortitudinis. q̄ tales
erant q̄ sp̄ pugnare assidue triūphare
sufficerēt. in alijs āt ad custodiā hūili
tatis. qn̄ singulare aliqd̄ bonū pre ce

teris alijs omnibus acceperant. hec Richar. Unde penitentes cum primo puer tuntur ad dominum per malignos spiritus infestantur et sepius pertrahuntur. et si non ad opus peruersum. tamen nonnunquam ad consensum peccati prauum. Sed tales debent statim per penitentiam resurgere. et contra huiusmodi insultus et temptationes demonum resistendo pugnare. et de cetero magis cauti esse. ac etiam in puritate cordis de die in diem proficere Quia secundum dictum hugonis Sicut sepe cadendo discit homo qualiter gressum figere debeat et caute ambulare. et in conflictu belli frequenter plagatus est. cautius venientem ictum accipit. sic qui dyabolo sepe decipitur. subtilius postmodum versutias eius deprehendit. et in quibus sepius se vicisse gaudebat. iam non spoliasse sed contra armasse videatur. hec Hugo de sancto victo. ¶ Unde antiquus hostis maxime solet nouicios inuadere quia scit quod si nouiter conuersi eius prauis suggestionibus viriliter repugnauerint. postmodum vires ad ledendum minime habebit. De hoc petrus dami. sic dicit. Idcirco insidiator spiritus totum fel sue nequicie circa nouicios euomit. ideo omne virus artificiose ac deceptorie calliditatis effundit. quoniam non ignorat. quia si tunc effectum peruersi conatus amiserit opportunitatem ledendi postmodum minus habebit. imo qui supplantare non potuit. ruine postmodum turpiter subiacebit. et qui rudi non preualet. exercitato succumbet. hec petrus dami. ¶ Notandum etiam quod motus carnis illiciti quamuis temptante dyabolo homines deuotos soleant vexare et molestare. non tamen possunt eos ad consensum peccati pertrahere. qui et cernentes vitam istam plenam esse afflictionibus. tanto magis eterne patrie desiderant introitum. quanto in hoc mundo erumnoso laboriosius et periculosius viuunt. et illam mansionem celestis patrie toto corde diligunt. quam aduersitas nulla et contradictio perturbare potest. De hoc bea. greg. vi. mor. exponens illud. Et bestie terre pacifice tibi erunt. sic ait. Non ait pacate sed pacifice. videlicet non quia pacem habeant. sed quia pacem faciunt. Callidi quippe hostes insidiantur et affligunt. sed afflicta mens tanto magis ad eternam patriam reditum dirigit. quanto in hoc erumnoso exilio laboriosius viuit. et verius se gratie sui adiutoris humiliat. cum contra se insidias hostium acriores pensat. Terre ergo bestie electis pacifice fiunt. quia enim maligni spiritus cum bonorum corda aduersantes deprimunt. hec nolentes ad amorem dei impellunt. Inde ergo cum deo pax robustior oritur vnde nobis ab aduersariis durior pugna generatur. Possunt etiam per terre bestias motus carnis intelligi. quia dum mentem nostram irrationabilia suadendo licescunt contra nos bestialiter insurgunt sed dum cor sub diuina lege deprimitur etiam carnis incentiua detumescunt vt et si temptando submurmurent. nequaquam tamen vsque ad effectum operum quasi ad aperti morsus rabiem exurgunt. quis enim in hac corruptibili carne adhuc subsistens has eius bestias terre plene edomat. cum ille ad tercium celum raptus egregius predicator dicat. video aliam legem in membris meis legi mentis mee repugnantem. Sed aliud est bestias in campo operis seuientes aspicere aliud contra cordis caueam frementes tenere. redacte namque intra claustra continentie. et si adhuc temptando rugiunt vsque ad morsum tamen vmnius actionis illicite non excedunt. pacifice itaque sunt bestie terre. quia motus carnis et si per desideria palpitant. apta tamen nos predictione operis non impugnant. quamuis per hoc ipsum quod pacifici dicuntur etiam id quod de malignis spiritibus diximus non inconuenienter

accipit. motus etiã carnis nobis pacẽ cũ deo faciunt cũ temptãdo ↄtradicũt nã iusti mẽs in eo ꝙ ad supna dirigit ex corruptibili corpore graui bello fatigat. que ⁊ si qñ a desiderijs celestibꝫ huius mũdi qlibet minima delectatõe tardat ipõ bello sue temptatõis impellit. vt illud toto corde diligat qđ ↄtra dictio nulla ↄturbat. vnde fit vt quietẽ intimã ad memoriaȝ reuocet ⁊ carnis sue illecebra fugiẽs ad illã pleno amore suspiret. Considerare em̃ ex temptatione quisqȝ ↄpellit. Vñ vel quo ceciderit qui postmoduȝ dei pacem deseruit. rixam sibi ↄtra se exurgere semetipm̃ sentit ⁊ tũc verius videt de se cur a dei dilectione cecidit. vel quid ꝑdidit qui a se dilapsus suã in sẽptumeliam inuenit. Pacem ğ nobis cũ deo terre bestie faciunt. qꝛ motus carnis dũ nos temptando lacescũt ad amorem quietis intime impellũt. hec greg. ℚ Sed hoc ↄsiderandum. ꝙ quis caro nr̃a nihil desideret sine aĩa a qua accepit sensus ꝑ quos sumit ⁊ motus. debet tñ eadem aĩa subdite sibi substantie hoc est ipi corpi negare ea que nociua sunt. ⁊ a corporeis cupiditatibꝫ ⁊ ↄcupiscentijs eam refrenare vt eo liberius possit rebꝫ vacare diuinis. De hoc leo papa in quodã sermone sic dĩt. quis nihil caro sine aĩa desideret ⁊ iñ accipiat sensus vnde ⁊ motus. eiusdẽ tñ aĩe ẽ quedam subdite sibi negare substãtie ⁊ interiori iudicio ab inconuenientibꝫ exteriora frenare. vt a corporeis cupiditatibꝫ sepius liberata in aula mentis possit diuine vacare sapie. vbi em̃ strepitu terrenaꝝ silente curaꝝ in meditationibꝫ sanctis ⁊ in delicijs letet eternis. qđ ⁊ si in hac vita difficile est ↄtinuari. põt tñ ꝑfreqñr assumi vt sepius ⁊ frequẽtius diuitijs spiritalibꝫ q̃ carnalibꝫ occupemur. ⁊ cũ melioribꝫ curis maiores impendimus moras. in incorruptibiles diuitias etiã tpales transeant actiones. hec leo papa. ℞ Notandũ etiam ꝙ quicũqȝ vincere voluerit vitiũ aut passiones temptationum quas patit. debet idem vitiuȝ per quod maxime infestat explorare ⁊ cõtra illud principale certamen arripere ⁊ omnem curam ac sollicitudinem in illius vitij expugnationem adhibere. quo deuicto facilius poterit sequentia vitia ipsum impugnantia cum adiutorio dei superare. hoc ↄmemorat serapion abbas in collatione patrum sic dicens. Cũ igit octo vitia oẽ genus hoĩm pulsent. non tamen vno modo perpetunt cunctos. in alio namqȝ spiritus fornicationis locuȝ obtinet principalem. in alio superequitat furor. in alio xenodoxia vendicat tirannidem. in alio arcem superbia tenet ⁊ cũ ↄstet omnes ab omnibus impugnari diuerso tamen modo ⁊ ordine singuli laboramus Quamobrem ita nobis aduersus. hec arripienda sunt prelia. vt em̃ vnusquisqȝ vitiũ quo maxime infestatur explorans quidem aduersus illud principale certamẽ oẽm curam mentis ac sollicitudinem erga illius impugnationem. obseruationemqȝ em̃ defigens aduersus illud quotidiana dirigens spicula. ↄtra illud cũctis monẽtis cordis suspiria crebraqȝ gemitũ tela ↄtorquens. aduersus illud vigiliarum labores ac meditationes cordis sui impendẽs. indesinẽtes quoqȝ orõnum fletus ad deũ fundẽs ⁊ ĩpugnatõnis sue extirpatõem ab illo spãliter ac iugiter deposcens. Impossibile nãqȝ est de qualibet passiõe triũphuȝ quẽpiam ꝓmereri. priusqȝ ĩtellexerit ĩdustria vel labore ꝓprio victoriã certaminis se metipm̃ obtinere non posse cum tamẽ valeat emundari. necesse sit eum die

noctuq; in omni cura ⁊ solicitudine ꝑ
manere. cũ se senserit absolutum rur/
sus latebras sui cordis simili intentio
ne ꝑlustret ⁊ excipiat sibi quã inter re
liquas ꝑspexerit diriorem. atq; aduer
sus eam specialius omnia arma spũs
ꝯmoueat ⁊ ita sꝑ validioribꝫ suꝑatis
celerẽ habebit de residuis facilẽq; vi/
ctoriam. q: ⁊ mens triumphoꝝ ꝓcessu
reddet̃ fortior ⁊ infirmior. pugna suc/
cedens ꝓmptiorẽ ei ꝓuentũ faciet pre
lioꝝ. itaq; vicijs semꝑ robustioribꝫ su/
peratis atq; infirmioribꝫ succedẽtibꝫ
parabit̃ nobis absq; vllo discrimine ꝑ
fecta victoria. hec serapion. S
Sunt etiã alia remedia ꝯtra impetus
temptationũ. vic; bona occupatõ. hu
milis orõ. ⁊ diligens sollicitudo Pro
primo eñ debet homo semper aliquid
opis facere. ne a dyabolo inueniat̃ oci
osus. q: qui bono vacat exercicio non
cito rapit̃ a temptatione. Unde btũs
ihero. Fac aliquid opis. vt dyabolus
te semꝑ inueniat occupatum. sꝑ in ma
nu tua sacra sit lectio. ama sciam scrip
turaꝝ ⁊ carnis vitia non amabis. Di
cit ⁊ beatus august. Non facile rapit̃ a
temptatõne qui bono vacat exercitio.
Unde hoĩ religioso ocium sine studio
⁊ lr̃is est multũ periculosum Testante
seneca qui dt̃. Ocium sine lr̃is mors ẽ
⁊ viui hoĩs sepultura. Unde denuo be
atus ihero. Non per ocium ⁊ delicias
sed per multas tribulatões ⁊ tempta/
tiones veniendũ est ad xp̃m. Secun
dum remediũ ꝯtra temptatões est hu
milis orõ Quis enim grauis sit nobis
inimici temptatio. multo tñ grauior ẽ
illi nostra orõ. frequens namq; orõ vi
tioꝝ est expugnatio ⁊ omniũ temptati
onũ expulsio. Unde dt̃ beatus grego.
Quocũq; impugnaris vitio ꝯtra hoc
stet orõ. q: frequens orõ vitioꝝ est ex/
pugnatio. Quãto grauiori tumultu ꝓ
mimur. tanto insistere orõni ardenti/
us debemus. Dicit ⁊ beatus berñ. Gra
uis est nobis inimici temptatio. s; lon
ge grauior est illi nostra orõ. ledit nos
eius iniquitas atq; versutia. sed multo
amplius torquet eũ nostra simplicitas
⁊ mĩa. ⁊ humilitatẽ nostram nõ susti/
net. vrit̃ caritas nostra mansuetudine
⁊ obedientia cruciat̃ hec berñ. T
Tercium remediũ est diligens sollici
tudo. vt videl; ꝯtra vitia impugnãtia
nos oẽm diligentiã ⁊ sollicitudinẽ ad
hibeamus illis resistendo ⁊ ea a nobis
amouendo. Ad qd̃ hortat̃ hugo. sic di.
Qd̃ timemus incidere sollicite stude/
amus euitare. qd̃ dolemus adesse sol/
liciti studeamus nobis amouere ⁊ qd̃
desideramus adipisci solliciti studea/
mus obtinere. hec hugo Et q̃uis labo
riosum sit ꝯtra inimici insidias ac tẽp
tationes pugnare assidue. non tñ erit
difficile si nostram custodiã ⁊ victori/
am non nobis sed gratie dĩne tribui/
mus. ⁊ nosipsi etiam inquãtum possu
mus cũ adiutorio dei ipsis temptamẽ
tis resistamus. De hoc dt̃ beatus gre.
Laboriosum est valde ꝯtra inimici in
sidias sꝑ tendere. ⁊ ꝯtinue quasi in a/
cie stare. sed laboriosum non erit si cu
stodiã nostrã non nobis sed gr̃e suꝑne
tribuimus. ita tñ vt ⁊ ipsi q̃tum possu
mus sub ꝓtectõne diuina vigilemus.
hec greg. Pugnandũ ergo nobis est ꝯ̃
vitia ⁊ ꝯtra temptamenta antiqui ho/
stis. qui mille modos nocendi h;. si vo
lumus ad victoriã ꝑuenire. De hoc in
quadã omelia sic dr̃. Antiquus aduer
sarius noster dyabolus quẽcunq; vide
rit in opus prauum temptando se non
posse pertrahere. festinat maxime quã
tum potest in ociosis etiã ⁊ illicitis ser
monibꝫ vel etiã cogitationibꝫ immun
dis seducere. ⁊ ita reũ efficere corã deo
hoĩem conat̃. mille eñ artes habet no

cendi. ꝛ ideo nobis omni vigilātia in intentione ꝯtra prauas cogitationes ꝛ callidas suggestiões pugnare necesse est. si volumus puenire ad victoriā certaminis. hec in omelia Nec debet time re seruus dei cū a diabolo p illicita de sideria temptat̃ q₂ p hoc exercet̃ ad p̄mium nec putet se alienari a xp̄o cū ta lia patit̃. sed magis existimet se place re deo. q₂ ꝯflictio vitioꝝ exercitiuȝ est virtutuȝ. De hoc dꝫ hug. De inuidia diaboli. illicitis desiderijs nos inflam mando vulnerat. sed in his oīb₉ dei ser uus exercet̃ ad p̄mium. q₂ tūc ei mala subiecta seruiunt. cū eū affligendo ꝓbant nō subuertūt nā ꝯflictus vitiorū exercitatio sunt ꝟtutum. Dicit de hoc ysido. sic Qui passionib₉ aīe insidian tib₉ aduersarijs cruciat̃ non credat id circo se alienari a xp̄o qui patit̃ talia. sed p hoc magis se deo ꝯmendabilem esse existimet sed duȝ patit̃ laudet deū potius non accuset. ad magnā eīm vtili tatem diuina mens iusti diuersis tem ptationuȝ passionib₉ agitat̃. ꝓ quib₉ si deo gratias egerit sueq̧ culpe q₂ tali bus dignus sit imputauerit hoc qđ ex passione tolerat. ei ꝓ ꝟtute reputabat̃ qui ꝛ diuinā agnoscit iusticiā ꝛ suā cul pam intelligat. hec ysidorus. Et notā dum ꝙ quicūq̧ vitia supare desiderat ꝛ victoriam de ipsis obtinere quā eti am dominus ab vnoquoq̧ expectat. de bet prauis cogitationib₉ statim cum in surrexerint resistere. q₂ si diutius eīm in seipsis residere pmiserit cū magna dif ficultate postmoduȝ ꝛ labore illas a se eliminare poterit ꝛ excludere Vnđ dꝫ beatus augu. Sicut candidū vestimen tum cū fuerit sanguine aspsuȝ si fuerit mox lotū candorē suū recipit. si aūt in sederit ꝛ inroxerit macula vix lauat̃ sic mens humana si surgentem cogitatio nem deleuerit. poterit suū retinere can dorem. si aūt diutius insidere pmise rit vix cū magno labore purgat̃. hec ē aūt prima victoria secreti certaminis nostri qđ dn̄s expectat ꝛ angelus. cuȝ cogitationib₉ malignis mēs humana fideliter occurrerit ꝛ bonis opib₉ ma los supat cogitatus. hinc laus nascit̃ hinc gloria crescit Manifestum est eīm apud fideliores q₂ nō solum de factis sed etiā de cogitationib₉ aut laus aut vituperatio a deo iudice tribuatur. hec augu. ¶ Sciendū etiam ꝙ non oīs temptatio est culpanda. que nos infestat. sed illa p quam fit ꝓbatio po tius est gratulabūda. q₂ vita nostra nō p̄t esse sine temptatione nec etiā quis q̧ sibi innotescit nisi temptet̃. nec pōt coronari nisi vicerit. nec vincere nisi le gitime certauerit. nec certare nisi ini micū habuerit Jsta ꝯmemorat beatus aug. sic dicēs. q̧diu repugnat̃ vitijs plena pax non est. verūtamen non est culpanda oīs temptatio sed illa gratu labunda qua fit ꝓbatio. vita eīm nostra peregrinatio est nec p̄t esse sine tēptati one q₂ ꝓfectus noster p temptationeȝ fit nec quisq̧ sibi innotescit nisi temp tet̃ nec potest coronari nisi vicerit nec p̄t vincere nisi certauerit. nec potest cer tare nisi inimicum ꝛ temptationem ha buerit. habundat ergo in mundo. sed maior est qui vicit mundū. Estus ma gnus est seculi sed maior ē vmbra sub alis dei. Quis pertinens ad christum non varijs temptationibus agitatur. noli ergo timere permissum aliquid fa cere temptatorem. habes misericordis simum saluatoriem qui dat potestateȝ habet equitatem. temptaris vt proben ris. temptaris vt a teipso inueniaris deus temptat vt doceat. dyabolus vt decipiat. cui tamen nisi ille qui temp tat̃ locum dat inanis temptatio ꝛ irri denda repellit̃. hec augu. Sed tamen

pla corda cum cogitationibꝰ illicitis ⁊ delectationibꝰ carnalibꝰ pulsanṫ q̄uis illis cū adiutorio dei resistant. tñ q2 titillanṫ delectatione inordinata. ⁊ patiunṫ ꝑpter hoc impedimenta interdum in orōnibꝰ ⁊ alijs bonis operibꝰ. habent ꝑpter hmōi impedimenta ⁊ tēptationes remorsum ꝯsciē ⁊ tristiciā mentis gerunt. sed non sunt timende tales cogitatōes quocunq̄ tpe vel hora veniant. dūmodo viriliter eis resistatur. q2 labor est in tali pugna vbi delectationi male resistit animus. ⁊ q2 resistentē fatigat. vincentē coronat Hoc ꝓbat hugo de sancto victore in lib. de archa noe sic dicens. Dicit inquā aliquis sepe se cogitationibꝰ quibusdam preteritoꝝ maloꝝ per illicitam quandam delectatōem in animo renascentibꝰ perturbari atq̄ admodum ex hoc ꝯtristari. ꝑpterea nonnunq̄ etiam in tpe orōnis his pulsari ⁊ vexari. Breuiter respondeo. si pugna non essꝫ. victoria nulla esset. ꝙ aūt subiunxisti malle te in alio genere fatigari vbi labor eēt sed periculū tantū non esset Et ad hoc similiter rñdeo. si nulla delcātio esset in cogitatōe. nullus oīno labor essꝫ in ꝯtradictōe. q2 animus oē qꝺ nō delcāret facile refutaret. hic vero labor ē cū eo pugnare qꝺ placet. hoc ē amare pariter ⁊ improbare. q̄ cū delectatio si fit nū est ꝓpositū in bono non solū nō nocet. sed ꝓdest. q2 in eo ꝙ resistentē fatigat. vincentēꝫ coronat. Sentire eñ solam delectatōem sine ꝯsensu pena ē nō culpa. q2 vitiū qꝺ in nobis ex fomite peccati sine rōne oriṫ. per rōnem refrenaṫ. per grām excusaṫ Vñ paulus ꝺr. Nihil damnatōnis est his qui sunt in xp̄o ihesu qui non ꝯm carnē ambulant. est tñ omne peccatum qꝺ ꝯtra iusticiam moueṫ sed non damnabile qꝺ per gratiam excusaṫ. hec hugo. Unde cum homo aliquem motum inordinatum in mente vel in carne senserit non delecteṫ vel ꝯsentiat. sed statim resistat Nam demonū est nobis suggestiones malas immittere. sed nostruꝫ est illis non ꝯsentire. nā quotiens resistimus totiens deū honoramus. angelos letificamus. nosmetipsos eterna glīa coronamus. De hoc ꝺr beatus bern̄. Si homo aliquē motum ad id ad qꝺ non debet moueri se senserit. non ꝯsentiat. sed illico resistat. Nā solus ꝯsensus reos nos facit. etiaꝫ si aliquid impediat ne opera subsequanṫ. tunc eñ mori aīma sicut scriptum est ꝺr cum ipsa ratō ꝑ ꝯsensum ad peccatū curuaṫ. Anima enim que peccauerit ipsa morieṫ. resistat ergo ne moriaṫ. pugnet vt coronetur. Molesta ergo lucta sed fructuosa q2 ⁊ si habet penam. adhibeat ⁊ victoriam. non nocet sensus vbi non est ꝯsensus. imo qꝺ resistentē fatigat. vincentem coronat. Demonuꝫ est nobis malas suggestiones immittere. nostrū est illis non ꝯsentire. Nā quotiens resistimus. totiens dyabolū superamus. angelos letificamus. nosmetipsos beatificamus. deū honoramus. Ipse eñ filius dei nos hortaṫ vt pugnemus ⁊ adiuuat vt vincamus. certātes spectat. deficiētes subleuat. vincētes coronat eṫna glīa. Vñ ⁊ ꝯm beatū ihero. grata ⁊ desiderāda tēptatio est. cuius premium speraṫ a xp̄o in celo. q2 vt ꝺr petrus da. Per bellū pueniṫ ad pacē ꝑ laborē trāsiṫ ad requiē. nō ē ei sine pugna victoria. nec absq̄ victoria pueniṫ ad coronā. hec pe. da. Utile etiā scīs est vt ꝺr beda temptationū flāmis exaīnari vel tēptari. q2 si fortes fuerūt appeant. vel cognita ꝑ temptatōes sua infirmitate fortiores fieri discāt. ⁊ sic cū ꝓbati fuerint accipiant coronam vite. hec beda

X Et notanduꝫ ꝙ quanto quis

feruētius resistit temptationibꝫ tanto validius a maligno spiritu impugnatur. sed quāto plures sunt pugne temptationū. tanto sunt copiosiores corone vincentiū. Unde dicit beatus ambro. Quo plura certamina tanto precelsior virtutū corona. Unde et iohānes abbas montis sinai in tractatu de. xxx. gradibus sic dicit. Anima que est sine pigritia contra seipsam demones excitat multiplicatis duo preliis multiplicate sunt et corone. qui non plagatus est ab impugnatoribꝫ penitus nō coronabitur. Et glosa super eodem tractatu ibidē sic dicit. Qui enim vicerit demones percutientes et plagātes eis resistendo. licet plagetur coronabitur. plagas nāque suscipit qui temptatur et plagas retribuit. qui temptatione potenter impugnat et repellit qui duo consentit nō tantum plagatur sed moritur. et ideo nō coronatur. qui duo nō consentit ex virili resistētia plagatur quidē sed propter angustias et labores quas sustinet coronabitur. hec glo. A

Et quamuis superius sit dictum quod tria sint que hominem spāliter impugnant. videlicet diabolus mūdus et caro. tamen et plures possent assignari. que nos impugnant licet singularis intētio sit diuersa videlicet ista septem. deus. proximus. diabolus. mūdus caro. homo seipsum. et opera virtuosa. deus impugnando temptat vt proficiat. proximus vt noceat. homo seipsum vt sibi satisfaciat. bona opera vt homo proficiat. de tribus primis dicit beatus greg. Alia a deo alia a proximo alia ab aduerso sustinemus. de sequētibus tribꝫ dicit beatus bern. Impulsator hominis est mundus caro homo ipse Bonū duo opus est quod etiā nos impugnat per suā difficultatem. Primo nos deus impugnat aliquando in rebꝫ per earum subtractionē. aliquando in corpore castigando nos per infirmitatē. aliquando in aīa per gratie subtractionem vt ad celestia desideranda nos inuitet. Secundo proximus nos impugnat in rebꝫ nos spoliando vel famā denigrando vel corpus vulnerando et quibuslibet aliis iniuriis nos grauando. Tercio diabolus nos impugnat per prauas suggestiones et malas immissiones Unde dicit bern. Ille callidissimus serpens. cui nullum studiū aliud nisi fundere sanguinē aīarum hic est qui iugiter machinatur malum venenatis suggestionibꝫ sufflat illicitos motus in flammā. nā mille nocendi artibꝫ corda hominum temptare non cessat. Quarto mūdus nos impugnat ante et retro a dextris et a sinistris sensibus nostris exterioribꝫ suas offerens vanitates Unde beatus bern. Quot mūdus habet oblectamēta. tot vir iustus patitur temptamenta. dicit etiā nobis illud sapie. venite fruamur bonis que sunt etc. Quinto impugnat nos caro nostra dicēs nobis illud sapie. Venite vino precioso et vnguento nos impleamus Et beatus bern. de eodē nobis ipsi gestamus laqueum nostrum vbique circūferimus inimicū carnē hanc loquor de peccatō genito Sexto impugnat homo seipsum quando ex vehementi temptatione virtus iā est in deliberatione iā dandi consensum Unde dicit beatus bern. noli mirari vsque adeo homo impulsor est sui ipsius et suimet precipitator vt nō sit quod in altero formidet. si ipse solus a se ipso manus contineat manū tuā dico consensum tuū. hūc solū contineas et impugnatio nō nocebit. Septimo impugnāt nos opera virtuosa que ex vitiata natura primorum parentum non delectat operari omnē enim virtutem et omne bonū difficulter facimus nisi per continuam assuefactionem ipsarum operatio transeat in affectum de modo autem vincēdi vt vincamus atque vt vtar verbis beati bern. dicentis. Qui sumus nos aut que fortitudo nostra vt tam multis temptationibꝫ resistere valeamus. sed videntes defectū nostrum

puris orationibus ad eius miam confugiamus. Sciendū tñ q deū vincimus si eius flagella sine murmure sufferamus. Scdo primū vicimus si iniurijs fatigati malū pro malo nō reddamus. Tercio dyabolū vincimus. si psuasionibus eius per fortē resistentiā aditū denegamus. Quarto mūdū vincimus si lumē vere fidei teneamus. Qui eī pfecte credit deū et futurā vitā. mundū istū puipendit. Quinto carnē vincimus si duris laboribus eius desideria exhaurimus. dicente aplo. Si spū fcā carnis mortificaueritis viuetis. Sexto nosipsos vincimus si ppriē volūtati renūciātes diuine volūtati nos per oīa conformamus. Septimo bōa opa vincimus si ex frequēti assuefactōe ipsa trahamus in affectū. Deiñ sequitur de cumulo pmiorum. vt qui pdicta oīa vicerit qd et quantū apud deū de pmio ex hoc consequtur. Sūt aūt septē premia in apoca. posita. q vi ctoribus istis sunt pmissa. Primo de victoria q deū vincimus dr in apoc. Qui vicerit dabo ei sedre mecū in throno meo. vt sicut p flagella videbar aduersari. p intimā vnionē dr mecū perpetuo consolari. Scdo vincētibus prios pmittitur remissio oīm pctorū cū dr ibidē. qui vicerit vestibus albis induetur. Vñ dñs dr. Si diseritis hoībus pctā eorū. s. nō reddentes malū p malo. dimittet vobis pr celestis pctā vestra. dimissis aūt pctis relinquimi dealbati. Tercio vincentibus dyabolū pmittitur pricipatō bonorum oīm que dñs meruit in sua passione. Vñ in apoca. vincenti dabo edere de ligno vite qd est crux xpi. in q pependit vita nra. et est cōueniēs pmissio Dignū est vt q p virtutē xpi ac crucis et passionis eius. omnibus psuasionibus dyaboli viriliter resistit. fructus etiā pticipet in eternū. Quarto vincentibus mundū pmittitur eterne dānatōnis euasio. Vñ iterum in apoca. Qui vicerit nō ledetur a morte scda. hoc est nō dānabitur in inferno. Cū autē duplex sit mors. culpe et pene. mortē culpe p pctā mortalia incurrimus. mors vo pene est dānatio q est mors scda. Quinto vincentibus carnē ppriā pmittitur spūalis consolatio. Vñ ibidē in apoca. vincēti dabo manna abscōditū. qd nemo scit nisi q accipit. dignū quippe est vt qui ppter deū dulcedinē carnis respuit. diuine consolationis dulcedie consoletur. Sexto vincētibus semetipsos pmittitur tam pñtis vite q future sublimatio singularis. Vñ in apoca. Qui vicerit seipm faciā illū columnā in templo meo. et est digna pmissio. nā sicut oī victoria maior est illa q homo se totū vincit intus et extra. dicente sapiente. qui dñatur aīo suo fortior est expugnatore vrbiū. ita talibus maius pmiū pmittitur vt in via hac ceteris pferantur et in patria gliosius sublimentur. Septimo vincentibus hoc est ī bonis opibus laborantibus pmittitur oīm predictorum tam pñtium q futurorum copiosa pmiatio. Vñ concluditur in apoca. Qui vicerit possidebit hec et ero illi ds et ipse mihi erit filius. q. d. Qui de pdictis vnū vicerit vnū premiū hēbit. qui aūt oīa vicerit oīa pmia habebit. et ea cū deo manens in eternum possidebit.

Filius

Scire desidero qre deus electos suos pmittit diuersis temptationibus et tribulationibus in hoc mūdo temptari et tribulari. vtrum sit salubre temptationes sufferre.

Caplm VII. Pater

Scire debes qd sustinere tēptatōes atqz eis resistere salubre ē. nā multa bona consequtur bō ex sufferentia tēptationū. qr ipse p tribulatōes et tēptatōes pbatur et pur-

gat exercitat erudit ꝛ hūiliat. ꝓbatur
aūt qꝛ qcquid durare dꝫ diu ꝓbari so/
let si durabile sit ꝛ oē nobile ꝛ carū ꝓba
tur si valeat sicut dꝫ. ita vtus hoīs bo
ni q̄ nobilissima ē ꝛ q̄ in ppetuū dura/
re dꝫ. temptatōe ꝓbat. si ꝯstās sit ꝛ ds
ꝓbat amicos suos aduersitate si fideli
ter in ipa pseuerauerit. Vn̄ dr sapiēs
Vasa figuli ꝓbat fornax ꝛ hoīes iustos
tēptatio tribulatōis Et thobie dr Qꝛ
acceptus eras deo necē erat vt tēptatō
ꝓbaret te. Purgat etiā hō a pctis per
tribulatiōem tēptationis vt dignus fi
at glorie celestis celeri introitu. ne post
mortē īdigeat grauius ꝛ diutius pur
gari. Vn̄ in apocal. dr Ego quos amo
arguo ꝛ castigo Purgat etiā hō vt ma
ioris grē capax fiat. sicut vitrū obscurū
tergit vt āplioris luminis sit capax. ex
ercitat etiā hō p tēptationes. vt agili
or ꝛ ꝓmptior fiat ad opa iusticie ꝛ vtu
tum exercitia qꝛ in statu ꝯsolationis so
la qes mētis ꝛ studiū deuotōis videba
tur ei sufficere ad sūmā pfectionē. que
iō ei ad tps subtrahit vt discat in aliis
vtutū studiis exerceri. nā religiosus
nō tm̄ in qete deuotōis ꝛ dulcedīe cō
solatōis spūalis sed etiā in labore cer
taminis ꝛ exercitio bone actionis qre
re dꝫ studiū pfectōis ꝛ merēdi occasi/
onē. Erudit ḡ hō tēptationibꝫ vt non
imitat tm̄ expientiis ꝯsolationū sꝫ fi/
duciā hēat ad deū. nā sicut qdā rudes
in via dei q̄ stati subtrahi sibi sentiunt
ꝯsolatōis expiētiam aīo ꝯcidūt credē
tes a se deū eē auersum p grāz. vult āt
dn̄s erudire nos p subtractōez ꝯsolati
onis ꝛ inniti vitati scripture ꝛ fidei po
tius q̄ nr̄e qlicūq expiētie qꝛ fides nō
hēret meritū si in sola expientia ꝯsiste
ret ꝛ spes si iā teneret expiētia spes nō
eēt. p patiam aūt in ꝯsolatōm scriptu
rarū potius q̄ p expientiā spem hēam?
credentes deū nūq̄ auerti a nobis per
grām. q̄diu volūtas nr̄a a deo non est
auersa p ꝯsensū pcti. vel torpore negli
gentie. ¶ Hec eī sunt vā testimonia
gratie dei iusticia in voluntate ꝛ opati
one. ꝛ veritas dei sm̄ ꝓmissiones sacre
scripture que ꝓmittit nobis vitā eter/
nā si mādata eius obseruemus. Noli
ḡ diffidere quicūq es religiosus si ꝯso
latio interne dulcedinis tibi subtrahi
tur q̄si ds derelinq̄t te vel bona opa tua
nō sint accepta ei sꝫ reuertere ad illa te
stimonia ꝛ ꝯsolare in ipis. s. vt ꝯfidas
vitati dei q̄diu tu nō discedis ab eo p
assensum puaricatōis mādatorū eius.
ꝙ ipe nō derelinq̄t te p ꝓpiciatōez suā
nō eni eligimus eū sꝫ elegit nos. ꝛ pri
or dilexit nos ꝛ nō deserit se nō deserē
tes q etiā dilexit nos nōdū existentes
ei p pctm̄. ¶ Deiñ elegit ꝛ dilexit
nō ꝓpter nos sꝫ ꝓpter seipm̄ ex sola bo
nitate sua ꝛ ꝓpter hoc etiā suabit nos.
hūiliat etiā nos ds p tēptationē tribu
lationis. vt agnoscamus qd sumus ex
nobis ne extollam̄ de eo qd a deo acce
pimus De ipis etiā bonis humiliam̄
videntes ꝙ nr̄a nō sunt sed dei q̄ q̄n ꝛ
q̄tū voluit dedit nobis ex grā sua non
ex meritis nr̄is ¶ Et notandum ꝙ
maxīe ꝓpter elatiōez mētis solet ds p
mittere diabolū tēptare hoīes. sic tm̄ p
mittit non vt interimat sꝫ vt erudiat ꝛ
hūiliet. De quo beatus gre. ii. moral.
sic dr. Plerūq dū vtutū fructus fecū/
de reddimus dū ꝯtinua psperitate pol
lemus aliquātulū mēs erigit vt a seip
sa existere bona q̄ hꝫ arbitret. q̄ mimi/
rū bona āntiquus hostis maliciose ꝯtre/
ctare appetit. sꝫ hoc ds nō nisi sibi benig
ne ꝓmittit vt dū mēs tēptatōe pulsan
te in bonis qbꝫ gaudebat ꝯcutit infir/
mitatis sue debilitate ꝯgnita ī spe diui
adiutorii robustius solidet Fitq mira
dispensatōe pietatis vt vn̄ malignus
hostis cor tēptat vt interimat. in̄ mise

ricoꝛs conditoꝛ hoc erudiat vt viuat.
Qui etiã si ꝟtutes mentis plerũqꝫ tur
bat. eo ipo foris q̃ resistẽte deo vsqꝫ ad
īteritũ hoꝝ corda ñ vulnerat. q̃ppe ꝯ il
la seuire ꝑmittit quantũ nccē est vt tē-
ptationibꝫ erudita solident. ne ea q̃ a
gũt bõa suis viribꝫ tribuãt. ne in secu
ritatis torpoꝛe se deserãt ⁊ a formidĩs
accinctõe dissoluãt. sed ad ꝓfectus sui
custodiã tãto solertius inuigilẽt. q̃to
se ꝯ aduersariũ stare in acie tẽptatõnũ
videt. hec gre. Sepe nãqꝫ dũ viri iusti
aĩus in ꝟtutibꝫ ꝓficit. ex illo ꝓfecu rcĩ
tudĩs quadã vana gl'a tangit ⁊ ĩ tumo
rē ꝓꝓrie ꝑsumptõnis eleuat. sꝫ ꝯditoꝛ
nr̃ subleuatũ in ꝓspis aĩm subita ꝯcu-
ti tẽptatõe ꝑmittit. vt suã infirmitatē
ꝑ hoc veri⁹ agnoscat ⁊ de ꝟtutibꝫ hĩtis
nõ ꝑsumat. Qd' bea. gre. xxvj. mor. tã
git sic di. Sepe dũ viri iusti aĩus in ip
sa intentõis arce ꝯsistit. dũ ab oĩ muta
bilitatis ꝯspione se colligit. dũ quicq̃d
in se supflue abhoꝛit ꝑmit. ipsa sue rcĩ
tudĩs gl'a tangit ⁊ in tumoꝛē ꝓꝓrie pre
sumptõis eleuat. q2 eĩ magna agit q̃bꝫ-
uis de se hũilia sentiat. scit tñ magna
esse q̃ agit. nã si magna eē nescit. ea ꝓ-
culdubio mĩme custodit. q̃ dũ custodi
re negligit aut in eis minus ꝓficit aut
ea funditus aĩttit. duz g° nr̃a opa scire
nccē est vt custodiamus. ex ipsa eoꝝ
scĩa elatõis aditus pãdit ⁊ ad opan
tis coꝛ culpe manus admittit q̃ a vastã
te rapiat. mira aũt dispensatõe agit vt
ꝯditoꝛ nr̃ subleuatũ ꝓspis aĩm subito
ꝯcuti tẽptatõe ꝑmittat. q̃tenus semet
ipm in infirmitate verius videat. ⁊ ab
eo quē de ꝟtutibꝫ ꝑsumpserat iã de se-
metipso melioꝛ elatõis fastu descēdat
Vñ etiã p heliu dr̃. depone magnitudi
nē tuã absꝫ tribulatõe ⁊ oēs robustos
foꝛtitudine. Robusti q̃ppe sunt motus
coꝛdis cũ nulla nisi q̃ ꝟtutis sunt senti
unt sed magnitudinē ⁊ robustos mot⁹
deponimus qñ pulsante vitõ cogimur
pensare qd' sumus. robustos motus de
ponimus qñ nõ iã ꝟtute attollimur sꝫ
in culpa ꝯsentiendo obrui de ipsa q̃ q̃-
timur infirmitate formidamus F
Multũ nãqꝫ de se ꝯfidit qñ sibi adhuc
vires suppetere ꝯspicit. iã sibi fiduciã
sanitatis arrogat. iã se ydoneũ etiã ad
cũcta ꝟtutũ culmina q̃ sola cogitatiõe
ꝯcepat putat. sꝫ cũ hũc tẽptatio subi-
to suboꝛta trãsuerberat eas q̃ nate de ꝟ
tutibꝫ fuerãt elatas cogitatõs fundit⁹
turbat q̃i securã vrbē inopiatus hostis
ingredit ⁊ repẽtino gladio supboꝝ ci
uiũ colla feriunt. nihil g° tũc nisi ꝯtinu
us luctus agit dũ capta vrbs aĩ ⁊ mag
natoꝝ suoꝝ gl'a cede interueniēte vacu
at Vñ nũc dr̃. depõe magnitudinē tuã
ac si apte diceret. Mē qd' intrinsecus
de bona actõe intumueras reprime. ⁊
coꝛdis motus quos ex rcõ opere robu
stos hũeras depone. q2 ipsa iã aduersi
tatis tẽptatõe ꝯsideras q̃ frustra prius
de te magna elatus estĩabas. q̃ viz ma
gnitudo idcirco absqꝫ tribulatõe depo
nēda dr̃. q2 nimiꝝ cũ tẽptatõe humili
tas ꝓficit. ꝓspa ē ipsa aduersitas que
mentē ab elatõe custodit sꝫ tñ sine ma
gna tribulatõe nõ agit. cũ tranquilla
mēs irruēte tẽptatõe q̃i repẽtino hoste
turbat. ipa nãqꝫ tẽptatõis aduersitas
dũ se mēti inserit. q̃sdã in illa tñbras
gignit. eãqꝫ obscuritatis sue amaritu-
dine turbat. q̃ apd' se dudũ dulcedine
ꝟtutũ irradiãte claruerat. vñ ⁊ aperte
sub dr̃. Ne ꝓtrahas noctē vt ascēdant
ppl'i. p eis q̃ppe nox ꝓtrahit. cũ suboꝛ
ta de tẽptatõe tristicia ꝯsolatiõe ꝯcita
nõ finit. nã dũ mēs posita in tẽptatõe
ꝯsiderat q' a ꝟtutis sue pristina solidi
tate repellit supductis meroꝛibꝫ q̃si q̃
busdã tñbris cecat. atꝫ oĩ luce gaudij
eius ocl's claudit dũ sollicite trepidat
ne hoc qd' de esse dudũ cepat funditus

amittat mō tranqllitatē suā. qꝛ ꝑdidit
dolꝫ mō neuſqꝫ ad praua opa corruat
ptimeſcit mō in quo culmine ſteterat.
meminit mō in quo vicioꝝ ꝓfūdo iace
at ꝑ delectatōeꝫ attēdat mō ad rſumē
das vires ſe repat. mō ſe eas poſſe reſu
mere qſi victus iā fructuſqꝫ deſpat Cū
qꝫ ad dictā mētē multiplices cogitati
ones ꝓdeūt hāc qſi in nocte ꝑpl'i ↄſur
gētes pmūt. quos nimiꝝ ꝑpl's ne ꝑ ſe ſꝫ
dine ꝓtectōis auxiliū ꝓplexa ſubigere
ſe poſſe pſūpſerat cū dicebat. ꝓtector
meus ⁊ in ipō ſperabo ſubijciēs ꝑpl'os
ſub me Sanctis qppe mētibꝫ ꝑpl'i ſubi
gunt. cū ab eis ꝑ diſtricte ſeueritatis
pñtiū cogitatōes ſtulte diſſiliūt. vt nō
abrupta fantaſmatū rapiāt ſꝫ rōni ſub
dite a corde hūilr ↄqeſcāt. hec gre. ¶
Et ſciēdū ꝙ donū ſpūſſancti quis tri
buat hoībꝫ ad aīe ꝑfectū. tñ cuꝫ aliqs
incipit de hoc iminēte pſumere hec ea
dē grā vtiliter ſibi ſubtrahit ac tēptat
vt pſumēti de ſe qrtū in ſe infirmet oñ
dat. tūc eī ꝟe recognoſcimus bōa nr̄a
vñ ſint. q hec qi amittēdo ſentimus qꝛ
a nobis ſuari nō pñt. De hoc greg. ij.
moral. ſic dt. Donū qppe ſpūs vt men
tē ↄtra ſingula queqꝫ tēptamēta erudi
at in ſeptē vtutibꝫ tpat vt ↄ ſtulticiaꝫ
ſapiām. ↄ ebetudinē intellectū. ↄ pci-
pitatiōeꝫ ↄſiliū. ↄ timorē det fortitudi
nē. ↄ ignorantiā ſciām. ↄ duritiā pie
tatē. ↄ ſupbiā det timorē. Sꝫ nōnūqꝫ
dū mēs nr̄a tāti muneris plenitudine
atqꝫ vbertate fulcit ſi ↄtinua ī his ſecu-
ritate ꝑfruit a quo ſibi hec ſint obliuiſ
cit ſeqꝫ a ſe putat hr̄e qd nunqꝫ ſibi ab
eſſe ↄſiderat. vñ fit vt aliqñ ſe hec eadē
grā vtiliter ſubtrahat. ⁊ pſumenti vt
inqntū in ſe īfirmet oñdat. tūc eñ ꝟe
cognoſcimus bona nr̄a vñ ſint. qñ hec
qſi amittēdo ſentimus. qꝛ a nobis ſua
ri nō pñt. ad hoc itaqꝫ intimāde hūili
tatis magiſteriū fit plerūqꝫ. vt irruēte

articulo tēptatōis tāta ſtulticia nr̄am
feriat. vt pturbata mēs qliter mal imi
nētibꝫ obuiet vel ↄ tēptatōem quō ſe p
paret ignorat. ſꝫ hac ipſa ſtulticia pru
dēter erudit. qꝛ vñ ad momētū deſipit
eo poſt verius quo ⁊ hūilius ſapit ⁊ ſa-
pientia vñ qſi amittit iñ certius poſſi
det. aliqñ dū ſublīa ītelligēdo in elati
one ſe aīmus erigit. in rebꝫ imis ⁊ vi-
ribꝫ graui ebetudīe pigreſcit vt repēte
eē ſibi ima clauſa videat q ꝑuix ſūma
penetrabat ſꝫ ⁊ hec ipā ebetudo intelle-
ctū nobis dū ſubtrahit ſuat qꝛ dū ad
momētū cor hūiliat verius ad ſublīa
intelligenda ↄfirmat. Aliqñ dū cūcta
nos agere ↄſiliū grauitate gaudemus
pulſante cē emergētis articulo. pcipi
tatōe ſubita rapimr ⁊ q nos ſp diſpoſite
vixiſſe credimus. repēte ītima ↄfuſiōe
vaſtamr. ſꝫ tñ eiuſdē eruditōe ↄfuſiōis
diſcimus. ne nr̄is viribꝫ nr̄a ↄſilia tri
buamus. ac tāto maturius ad grauita
tē reſtringimr. qrto ad hāc qſi amiſſaꝫ
redimus Aliqñ dū mēs fortiter aduer
ſa ↄtēnit. ſubortis aduerſitatis euētibꝫ
hāc metus vehemēs ꝑcutit. ſꝫ ꝑ hūc cō
cuſſa diſcit cui turbat ꝙ in qbuſdā for
titer ſtetit. ⁊ tāto poſt validius fortitu
dinē retinet. quāto hāc irruēte formi
dine ſibi iaꝫ qſi elapſam videt Aliqñ
dū magna nos ſcire gaudemus repen
te ignorātie cecitate torpeſcimus. ſed
quo ignorātia mētis oculus ad momē
tū claudit eo poſt ad ſciam ꝟius apit.
vt nimiꝝ flagello ſue cecitatis erudit⁹
ſciat ipm a quo hēat Aliqñ dū religio
ſe cūcta diſponimus dū pietatis viſce
ra plene nos hr̄e gratulamr qdā mētis
duricia irruēte ꝑcutimr ſꝫ qſi obdurati
cognoſcimus. cui pietatis ꝟius l' exti
cta recipit. dū qſi amiſſa āplius ama
tur Aliqñ dū ſubiectū ſe dīne formidī
aīmus gaudet repente ſupbia tēptāte
rigeſcit. ſed tñ valde mox timēs. qꝛ ti

met ad humilitatē. se iterū festinus in flectit. et tanto hāc solidi⁹ recipit q̄nto eius virtutis pondus q̄i amittendo pēsa uit. Mira hoc nobiscū dispēsatōe agit vt mēs nr̄a culpe q̄nq̄ pulsatōe feriat nā eē se magnarū viriū crederet. si nullū vnq̄ earūdē viriū defectū intra mē tis archana sentiret. sz dū tēptatōe irruēte q̄tit et q̄i vltra q̄ sufficit fatigat eiꝰ hostis sui insidias munimentū humilitatis ondit. et vn̄ se ptimescit eneruiter vel enormiter cadere. inde accipit fortiter stare. tēptatus aūt n̄ solū vires a quo accipit discit. sz q̄nta eas vigilātia fuet intelliget. hec gre. ¶ Sz hoc cōsiderādū est q̄ nōnunq̄ iusti viri nō solū tēptant p vitia. sz etiaz flagell' castigant. cū aūt tēptant vitijs pia dispensatōe cōditoris agit ne de virtutib⁹ i q̄b⁹ pficiūt extollāt. cū vo flagellis atterunt admonent ne mūdo blādiēte sedurant. dū illos vitia tēptant pficientes in eis virtutes humiliāt. Flagella dū illos tēptant surgētes in corde huius mūdi voluptates extirpāt. p illa restringunt ne intrīsecus extollant. p ista cōprimunt ne q̄d extrīsecus appetāt. Ista tāgit gre. xxiij. mor. sic di. Aliqn̄ post pfectū virtutū nō solū tēptant vitia. sed et flagella castigāt. cū aūt tēptam̄ vitijs pia dispensatōe nobiscū agit ne his virtutib⁹ q̄b⁹ pficim⁹ extollam̄. cū flagellis atterim̄ malis increpantib⁹ admonemur ne mūdo blādiente seducamur. vicia dū nos tēptant pficientes in nobis virtutes causant. flagella dū nos tēptant surgētes in corde h⁹ mūdi volup tates eradicant. p tēptantia vitia discimus q̄d de nobis p feriētia flagella cognoscimus q̄d de mūdo fugiamus. p illa restringim̄ ne intrinsecus extollam̄ p ista cōprimimur ne q̄d extrīsecus appetamus. In hac g° vita dū sumus et flagell' atteri et aliqn̄ vitijs tēptari necc̄e ē

Siue em̄ in laborib⁹ flagellorū siue in certaīne vitiorū nō solū nobis nr̄a infirmitas īnotescit. sz etiā in q̄nta virtute pfecerimus agnoscimus. neq̄ em̄ vires suas in pace cognoscit. si em̄ bella desunt virtutū experimēta nō pdeūt. ImprQuidus ē miles q̄ fortē se in pace gl'iat. neq̄ q̄ppe q̄ntū pfecerit nisi īter aduersa cognoscit. cū em̄ assunt, p̄spa certa viriū documēta nō p̄nt. vn̄ scriptū ē. In die mādauit dn̄s mīaz suā et nocte cāticū ei⁹ declauit. q2 viz vnusq̄sq̄ supni domi in tranq̄llitate grām quietis pcipit. sz q̄ntū pcepit ī aduersitate pturbatōis ondit. Prēmis igr̄ ferim̄ correptionib⁹ et q̄ntuz pficimus agnoscamus. Vn̄ p helīu d̄r. appinq̄uit corruptōi aīa ei⁹ et vita illius mortiferis. Tēptari igr̄ vniuscuiusz iusti aīa corruptōi appinq̄re d̄r q̄n eā ne virtus possit extollere p flagella cōpellit q̄d sit ex pp̄ria infirmitate sentire. corruptōi vicz appropinq̄t. q2 ex suis seuirib⁹ pditōni pximā n̄ ignorat et hoc q̄d a pditōe lōge est nō sibi sz dn̄o tribuat Appropinq̄t vo mortiferis q2 in infirmitate carnis pximū se pctis mortez inferētib⁹ respic̄t. a q̄b⁹ diuino mūere tāto magis lōge fit. q̄nto se eis pximū ex suis meritis dephēdit. Corruptioni g° vel mortiferis appropinq̄re est cōsiderata infirmitate hūanitatis sue pctōrē se ex suis meritis cernere. atq̄ apd se arrogātiā ex pp̄rijs virib⁹ nō hr̄e. Quid em̄ sumus si cōditoris nr̄i ptectōe deseramur. q̄ nimirū ptectio nunq̄ necc̄aria credit si sp̄ habeat. sed vtil'r plerumq̄ subtrahit vt sibimetipsi hō q̄si sine illa nihil sit ondit. Manus igr̄ dei aliqn̄ nobis p aduersa insinuat. q̄ etiā nescientes nos in p̄spis portat. q2 destituti dū cadere incipimus et tn̄ adiuti rerinem̄. et doctrina fit q̄ in lapsu trepidamus et custodia q̄ in statu pmaēmus. nemo g° se alicuius virtutis estimet etiā

cũ q̄d fortiter quẽ ſi dĩna ꝓtectio deſe
rat ibi repente eneruiter obruit̃. vbi ſe
valẽter ſtare gl'iabat̃. q2 vnũquẽq3 ele
ctũ ſuũ dĩna gr̃a tũc magna erudiendo
cuſtodit cũ q̄ſi ꝑcutiẽs deſerit. dr̃ recte
Appropinquit aĩa corruptõi eius ⁊ vi
ta illius mortiferis vt quo ſe viribꝫ vici
nũ morti ꝑ aduerſa ꝯſiderat eo in cun
ctis q̄ fortiter erigit ad dĩne ſpei munĩ
mẽ fugiẽs ſolidius viuat. hec gre. ¶
Notandũ ꝙ oĩpotens ds̄ q̄buſdã dat
maiora dona vtutũ. q̄dã vo eis miora
negat. dat etiã fortitudinẽ ad reſiſten/
dũ ⁊ ſupandũ maiora vitia. ⁊ q̄dã mi
nora q̄ tñ nõ valde noceãt remanere ꝑ
mittit vt ſp aĩmus eorꝫ hẽat vñ ſe rep̄/
hendat ⁊ in illis q̄ agere ꝑualet nõ ſe ex
tollet. ſ3 potius hũiliet De hoc dr̃ gre.
iiij. moral̃. ſic. dũ mẽs ꝯ hoſtẽ accigit̃
q̄ alia vitia ſubigit alijs reluctat̃ aliq̄ñ
de culpa qd̄ tñ valde nõ nocet remane
re ꝑmittit̃ ⁊ ſepe mẽs q̄ aduerſa multa
⁊ fortia minimũ q̄uis magna intẽtio
ne inuigilet nõ expugnat. qd̄ dĩna diſ
penſatõe viriũ agit̃. qd̄ ex oĩ pte vtu/
tibꝫ ſplẽdens elatiõe ſubleuet̃ ⁊ dũ in
ſe ꝑuũ q̄d rep̄henſibile videt ſ3 tñ hoc
ſubigere nõ valet. nequaq3 ſibi auctori
tatẽ tribuat in his q̄ ſubigere fortiter
valet Vñ bñ dr̃ obſcurent̃ ſtelle caligi
ne eius Stelle caligĩe q̄ppe hꝰ noctis
tenebrãt̃ q̄ñ ⁊ hi q̄ magis ſplẽdent ad
huc de obſcuritate culpe aliq̄d reniten
tes ſuſtinẽt. vt iã magna vite claritate
luceãt. ⁊ tñ adhuc noctis reliq̄as no/
lẽtes trahãt qd̄ ad hoc ſicut dictũ eſt a
git̃. vt mens ꝑficiẽs ad vtutẽ iuſticie
ſue melius in firmitate roboret̃ ⁊ inde
vius in bonis luceat vñ etiã nolentem
praua rep̄henſibilia hũiliter obſcurent
Vñ ⁊ bñ cũ in iſrahelitico p̄plo ꝑcepta
ꝓmiſſiõis terra ptiret̃ effraim tribui.
chanãeus gẽtil' p̄pl's nõ occiſus factus
tributarius dr̃. ſicut ſcriptũ ẽ. habitauit

chananeus ĩ medio effraĩ tributarius
Quid eĩ chananeus gẽtil' vi3 p̄pl's niſi
vitiũ fidel' ſigficat̃ ⁊ ſepe ĩ magnis vtu
tibꝫ terrã ꝓmiſſiõis ĩgredimũ. q2 ſepe ĩ
time de eternitate roborãm̃ ſ3 dũ ĩter a
cta ſublimia vitia q̄dã ꝑua retinemuſ
q̄ſi chananeũ viuere ĩ terra nr̃a ꝯcedi/
mus. q̄ q̄ñ tributarius efficit̃ q2 hoc ip
ſu3 vitiũ qd̄ ſubigere nõ poſſumus ad
vſũ nr̃e vtilitatis hũiliter retorq̄mus
vt eo mẽs de ſe ⁊ ĩ ſũmis hũilia ſẽtiat
quo ſuis viribꝫ ⁊ ꝑua q̄ appetit ſi ĩpug
nat Vñ bñ rurſũ ſcp̄tũ ẽ he ſunt gẽtes
q̄s dñs reliq̄t vt in eis iſrael̃ erudiret.
Ad hoc nãq3 q̄dã minĩa vitia nr̃a reti/
nẽt̃. vt ſeſe nr̃a intẽtio ſollicita ĩ certa
mĩe ſp exerceat ⁊ de eo victoria nõ ſup
biat quo viuere ĩ ſe hoſtes ꝯſpicit. a q̄/
bus adhuc vici formidat. iſrl' g̃ reſ ꝑua
tis gẽtibꝫ erudit̃. q̄ñ ĩ q̄buſdã minis
vitijs elatio vtutis nr̃e ꝯprimit̃. ⁊ ipi
us ſibi reſiſtẽtibꝫ diſcit. qd̄ ex ſe maio
ra nõ ſubigit. de hoc ecĩ ĩ glo. ſup deut.
ſic dr̃. Quibuſdã maiora bona dat ds̄
nõ minora vt ſp eorꝫ aĩmus hẽat vñ ſe
rep̄hẽdat. ⁊ dũ ꝑfecti ſe eẽ apperiũt nec
pñt minĩe ſe extollãt in his q̄ hñt q̄ ꝑ
ſe ꝑua hr̃e ñ pñt. Ea de g̃ mẽs pollet ex
vtute. laſceſcit ex ĩfirmitate vt dũ q̄rit
q̄ hr̃e nõ valet qd̄ h3 hũiliter ſeruet.
g̃ in vnaq̄q3 aĩa agit̃. vt maxia lucra
ꝯferãt minĩa dãna. hec glo. R̃ Vnd̄
miſericors ds̄ iõ electorꝫ mẽtes q̄uis
ex magna pte ꝑficiat ĩpfcõs tñ ex aliq̄
pte derelinq̄t. q̄tenus dũ apperiũt pfci
eẽ ⁊ nõ pñt ĩ his q̄ accepta a dño hñt
ſe minĩe extollãt. qd̄ gre. ꝯmẽorat ſic
di. Plerũq3 oĩpotẽs ds̄ idcirco electo
rum mẽtes q̄uis ex magna pte ꝑfici/
at ĩpfectas tñ ex aliq̄ pte derelinquit.
vt cũ miris vtutibꝫ rutilant ĩpfectio/
nis ſue tedio tabeſcant ⁊ ſe nequaq3 de
magnis erigant cũ adhuc contra mini
ma innitentes laborent. ſed q2 extre/

ma non valent vincere. de precipuis actib9 nō audeāt supbire. Magna q̄ppe est oīpotentis dei dispensatio vt ille q̄ maiora dona p̄stat minora n̄ tribuit. vt sp eoꝝ animus hēat vn̄ seipm rephendat. q̄tenus dū appetūt pfecti eē s3 nō pn̄t. ⁊ laborāt in hoc qd̄ nō acceperūt. nec elaborādo p̄ualent in his q̄ accepta hn̄t se mīme extollāt. s3 discant q2a seips maiora bona nō hn̄t q̄ in semetips pua vitia atq3 extrema vīcere n̄ pn̄t. fit itaq3 miro mō vt vna eadēq3 mens ⁊ vtute polleat ⁊ infirmitate lassescat. q̄tenus ⁊ p pte p̄structa sit. ⁊ ex pte se p̄spiciat eē destructā vt p bonū qd̄ q̄rit ⁊ hr̄e nō v3. illud s̄uet humilr̄ qd̄ h3. hec gre. ℒ S3 ⁊ p̄siderādū ꝙ p̄tingere solet freq̄ntius vt deuoti ⁊ religiosi viri quoꝝ mentē dū acuit cōpūctio afficit. aut p̄tēplatio sup semet ipsam rapit. statī post hoc etiā eos tēptatio seq̄r. vel etiā in ipso actu p̄pūctionis seu p̄tēplatōis caro īportunis tēptationib9 illos īpugnat. ne de dono cōpunctōis aut p̄tēplatōnis se extollant De hoc btūs gre. sup ezech. sic dt̄ Notandū ꝙ plerūq3 is q̄ plus p̄tēplatiōe rapir̄ p̄tingit vt āplius in tēptatōe fatiger̄ sic q̄busdā sepe p̄tingere solet bn̄ pficiētib9 quoꝝ mentē aut p̄pūctio afficit aut p̄tēplatio sup semetipm rapit statī etiā tēptatō sequir̄ ne de his ad q̄ rapta est extollar̄. nā p̄punctōe ⁊ p̄templatōe ad deū erigir̄. s3 tēptatōnis sue pondere reuerberar̄ ad semetipsā3. q̄tenus tēptatio aggrauet ne p̄tēplatio inflet. ⁊ ita p̄tēplatio eleuat ne tēptatio demergat. Si eīn sic p̄tēplatio attolleret vt tēptatio funditus deesset. in supbiā aīus caderet. ⁊ si sic tēptatio p̄meret vt p̄tēplatio nō leuaret. plane ī culpā laberer̄. s3 mira dispensatōe in quodā medio aīa liberar̄ vt neq3 in bonis supbiat. neq3 in malis cadat. Itē bea. greg. de eodē. x. mora. sic dt̄. Sepe cōtingit vt ad summā iā mentē sp̄us eleuet. s3 tn̄ hanc īportunis caro tēptationib9 impugnat. cūq3 ad p̄tēplanda celestia aīus ducir̄ abiectis actōnib9 illicite ymaginib9 reuerberar̄. na3 carnis repēte hūc stimulus sauciat quē extra carnē p̄tēplatio scā rapiebat. nā vna3 eandēq3 mentē ⁊ subleuatio p̄tēplatōnis illuīat ⁊ īportunitas tēptatōis obscurat. vt ⁊ videat intendēdo qd̄ appetat ⁊ succūbendo in tēptatōe tolere3 qd̄ erubescat. hec gre. Vn̄ pius dn̄s elcōs suos veniendo ⁊ grām suā in eis infundendo p̄solar̄ ⁊ adiuuat. derelinq̄ndo vo ⁊ tēptādo pbat. nā si post vtutū munera nulla tēptatōe p̄cuterenr̄. hr̄e se hmōi dona ex seips estimarēt ⁊ p pn̄s de hoc glari possent. ⁊ iō temptanr̄ vt infirmitatē suā humilr̄ agnoscāt. ⁊ de grā se eis collata nō eleuēt. Qd̄ tāgit bea. greg. iij. mora. sic di. Op̄s d̄s eos quos in eternū diligit aliq̄n ad tps relinq̄t. scōs etenī suos dn̄s veniēdo adiuuat. derelinq̄ndo pbat. donis firmat. tribulationib9 tēptat. iusti q̄ppe aīam grā vocat. tēptatio interrogat M Vn̄ de dn̄o p iob dr̄. visitas eū diluculo ⁊ subito pbas eū. Notandū ꝙ d̄s postq3 diluculo visitat subito hoīem pbat. q2 ⁊ accedendo corda nr̄a ad vtutes puehit. ⁊ recedendo p̄cuti tēptatōne permittit. si eīn post virtutū munera nulla temptatōe p̄cutiar̄. ea se hr̄e aīmus ex seipo gloriar̄ vt g̃ ⁊ firmitatis dona hēat ⁊ infirmitatē suā humilr̄ agnoscat. ⁊ per accessum gr̄e ad alta sustollir̄ ⁊ p recessum q̄d ex seipso fit pbar̄. hec greg. Sub hac aūt alternātiū vicissitudinū varietate videl3 gr̄e ⁊ tēptationis visitationis ⁊ pbatōis multum pficit homo. ⁊ o3 eū q̄diu in hac vita est p̄stitutus. sub hmōi varietate viuere. s. p̄solationis ⁊ temptationis.

Uñ dr̃ btũs bern̄. Nota crebris vicissi
tudinibꝫ inter grẽ visitatõez ⁊ tẽptati
onis ꝓbatõem in scola ꝟtutũ mirabi-
liter ꝓficit hõ. visitatione ne deficiat.
temptatõe ne suꝑbiat De hoc dr̃ btũs
richar. de scõ victo. suꝑ illud ꝓpheticũ
Uenit mane ⁊ nox venit mane dĩne ꝯso
lationis. vt iterꝫ subsequaṫ nox diabo-
lice tẽptationis. sub hac certe alternã
tiũ vicissitudinũ varietate viuere nos
oꝫ q̃diu sumus in hac ꝑegrinatione.
Hec richardus Filius.

Desidero etiã scire cur nonnunq̃
gr̃a subtrahiṫ etiã deuotionis ⁊ q̃re
iusti viri nõ pñt tm̃ ꝓficere quantum
volunt.

Ca .VIII. Pater. N

Fili hoc scire de
bes ꝙ multe tẽptationuꝫ spẽs
de q̃bꝫ vna est viꝫ grẽ subtractio ⁊ ino-
pia deuotionis. sine q̃ alie tẽptatões
nullã vel modicã ꝟtutez hñt. cũ ipa sit
q̃si domus refugij ab oĩ tribulatõe Uñ
p̃s. Dñs mihi adiutor ⁊ ego despiciã
inimicos Subtrahiṫ aũt nõnũq̃ gr̃a
deuotõis viris. vt ꝑ hoc ꝓbenṫ vtrꝫ fir
mi sint in fide spe caritate ac ceteris ꝟ
tutibꝫ. nã subtracto tam singulari refu
gio. s. deuotiõe. homo quodãmõ iner-
mis expositus ẽ hostibꝫ tẽptationuꝫ. ⁊
ideo pauidus efficiṫ ⁊ pusillanimis ni
si fidei ⁊ spei firmitate se muniat. ⁊ pa
tiẽtia ac hũilitate se defendat. qui tũc
maxĩe hñt locũ exercẽdi se ⁊ magnaꝫ
gloriã ꝓmerẽdi Fides ibi ꝓbaṫ si cre
dat ꝟa eẽ. q̃ iã desũt ꝑ gustũ dulcedinẽ
expꝑiri dulcia sunt nimis oĩa q̃ de deo
credi9 si ꝑ gustũ expꝑiam̃ sꝫ gustus eorꝫ
iõ subtrahiṫ bonis vt fides magis ĩni
taṫ auctoritati sacre scripture. q̃ expꝑi
entie ꝓprie ⁊ magis hec meritoria sit.
Spes ꝓbaṫ si ꝯfidit deũ sibi eẽ ꝓpiciũ
etiã dũ flagellat. ⁊ ita studiose audeat
ei seruire ⁊ placere in oĩbꝫ ac si sentiat
⁊ videat eũ sibi eẽ placatũ. Pacia ꝓ-
baṫ si nõ murmuret ꝯ deũ q̃si ex sua du
ricia hoĩem tribulet. ⁊ desoleṫ ⁊ lõga-
nimiter sustineat bñplacitũ dei. ⁊ non
deficiat. in aduersis humilitas ꝓbaṫ.
si cogitet se digne puniri q̃si sit indig-
nus ꝯsolatiõe spũali. ⁊ si iustificet deũ
ꝙ iuste iudicauerit puniendo reũ ⁊ in
gratũ bñficio priuãdo ꝯsolatõis inter
ne tm̃ nobis dꝫ deus placere ⁊ tm̃ debe
mus eũ diligere qñ nos punit. sicut qñ
nos ꝯsolaṫ. q2 tã pia intentõe nos pu
nit vt purget. sic blandiṫ vt ꝯsoleṫ. dis
cimus in subtractione grẽ ⁊ ꝯsolatõis
interne de minimis etiã bñficijs grãs
agere ⁊ minimas culpas ⁊ negligenti
as timere ⁊ cauere ⁊ minima queq̃ ad
uersa discere patiẽter tolerare. de opu
lenta eĩ mẽsa multe mice imo aliq̃ fru
sta qñq̃ decidũt. Sic hõ habũdans
diuersis ꝯsolationũ donis plurima bñ
ficia dei sine debita grãrũ actiõe p̃terit
plurimas grãs negligit oꝑe exercere
plurima ꝑua reputat que magna sunt
plurima nõ agnoscit Sꝫ his oĩbꝫ sub
tractis sicut vir vidẽs pauꝑtatẽ suã re
colit q̃tũ prius habuit ⁊ potuit q̃ iam
non hꝫ ⁊ sicut mẽdicus famelicus mo
dicã buccellã gratãter accipet ⁊ studi
ose colligeret. q̃ prius delicata fercula
vilipendit. sic iste ad se reuertens inci
pit colligere. que prius negligenter p̃
teriuit. vñ ꝓpter hoc etiã minimas cul-
pas cauere docem̃. q2 timendũ nobis
est. ne forte ex culpis nr̃is ⁊ magnitu-
dine nr̃a sit nobis subtracta gr̃a. vt eã
recuꝑemus cauẽdo negligentias. q̃s
admisimus ĩ tãta libertate Discamus
ḡ oĩa pctã ꝓ posse cauere ⁊ ꝓ his q̃ feci
mus oĩa aduersa hũiliter pati ⁊ oĩbꝫ
beneficijs dei debitã ꝯsiderationem cũ
gratiarum actione exhibere semper. ⁊
gratiã dei nõ in vacuũ reciꝑe. vt digni

erimus vt gr̃a nobis ſubtracta ⁊ aug-
mentata reddať ⁊ ad magnū virtutuƷ
ꝓfectū potuerimus ꝑuenire. ❡ D
Deinde ꝯſiderandͦ eſt ꝙ nemo iuſtoꝝ
inueniť qui tantum v̾tutes apphendit
q̄tuƷ deſiderat. q2 oīps ds interiora vi
dens ipſ ſpūalib9 ꝓfectib9 modͦ ponit
vt ex hoc qd apphendere ꝯcupiſcit ⁊ n̄
vƷ in illis ſe nō extollat q̄ facere p̄t. de
hoc bea. greg. xij. mor. exponens illud.
ꝯſtituiſti terminos eius q̄ pre. nō. po.
ſic dt. q2 nō nūq̄ in v̾tutib9 ꝓficere co-
nam̄ ⁊ q̄dā dona recipimus a quib9 re
pulſi in ymis iacemus. neq̄ eſt q̄ tm̄ v̾
tutes apprehendat q̄tum deſiderat. q2
oīps ds interiora diſcernēs ipſis ſpiri
talib9 ꝓfectib9 modū ponit vt ex hoc hō
qd apphendere conať ⁊ nō p̄t. in illis
ſe nō eleuet q̄ valet. vn̄ ⁊ ille quoq̄ p̄-
dicator egregius qui raptus ad terciū
celū fuerat. ⁊ padiſi archana penetra-
uerat eē poſt reuelatōƷ tranq̄llus atq̄
intēptatus volebat. ſƷ q2 oīps deus ter
minos ꝯſtituit hoī q̄ p̄teriri nō poteſt
⁊ eleuauit hūc ad ꝯgnoſcēda ſublīa.
⁊ reduxit iteꝝ ad infima toleranda vt
modi ſui mēſuras aſpiciens dū ſecuri
tatē apphendere conareť ⁊ nō poſſƷ ꝑ
elatōeƷ extra ſe ire. ꝑ humilitatē coge
reť intra ſuos ſꝑ terminos redire. hec
gre. ❡ P Vn̄ ſunt nōnulli q̄ poſt pctā
ꝑpetrata corde ꝯpūgunť ⁊ relictis ini
q̄tatib9 bona opa agūt. ⁊ in ſummis
v̾tutib9 ſe exercēt intm̄. vt nō ſolū cul
pa eoꝝ opatōem nō inq̄net. nec cogi-
tatōƷ impulſet ſƷ interueniētib9 tēpta
tionib9 reuerberanť vt vicƷ infirmita-
tis ſue recordenť ⁊ elati de v̾tutib9 q̄s
acceperūt nō ſint. Hoc tangit bea. gre.
xxix. mora. exponēs illa v̾ba Quis eſt
pluuie pr̄. ⁊ q̄s genuit ſtillas roris. de
cuius vtero egreſſa eſt glacies. ⁊ gelu
de celo quis genuit. ſic dt. Quid eſt ꝙ
dn̄s prius quidē ſe preƷ pluuie inſinu
at. poſtmoduƷ vero de ſuo vtero egredi
glaciē narrat. ſeq̄ gelu gignere de ce-
lo ꝓnūciat. niſi q2 miro mō noſtri pe
ctoris terrā ad ſuſcipienda verbi ſeīa.
⁊ prius ꝑ occulte grē pluuiā infundit
⁊ poſtmodū ne in ꝯceptis v̾tutib9 im
moderatius ꝓfluat diſciplina intime
diſpenſationis p̄mit. vt quē percepte
grē pluuia irrigat etiā diſciplīe rigor
aſtringit. ne ſi aut ante q̄ dƷ. aut plus
q̄ necē eſt ꝯceptas v̾tutes ꝓferat. fri-
gus in herbā ꝯuertať. pleꝝq̄ ab incho
antib9 opus bonū dū prius q̄ oƷ oñdi
tur a grano. nec imꝑfectionis inaniter
⁊ pleꝝq̄ v̾tutes dū plus q̄ eſt necē ex
uberant exaltēt. vnde ⁊ electoꝝ ſuoruƷ
dn̄s vel an̄ tps deſiderio renuit vel rur
ſum in tꝑe vltra menſurā ꝓfectus pre-
mit. ne ſi aut anteq̄ dn̄t. aut plus q̄ de
bent ꝓficiant. per ꝓfectus ſui magnitu
dinem in elationis defectum cadant.
nam cum cor poſt peccata ꝯpungiť ter
ra que aruerat infuſione pluuie irriga
tur ⁊ cum relictis iniquitatibus bona
opera exequi ꝓponit. quaſi poſt infuſio
nem ſemina accepit. ⁊ plerūq̄ cum de
ſideria ſancta ꝯcipiunt ⁊ ſummis iam
exerceri virtutibus inardeſcunt. vt nō
ſolum culpa operationem non inqui-
net. ſed nec cogitationem pulſet. ⁊ ad
huc quidem in corpore poſiti ſunt. ſed
nil perpeti iam de cōmunione vite pre-
ſentis volunt imitari. per intentōnem
eternam mentis ſtabilitatem appetūt.
ſed interuenientib9 cogitationibus re
uerberantur. vt videlicet infirmitatis
ſue meminerint. ⁊ elati de v̾tutibus
quas accipiunt non ſint quod dūƷ mi
ra diſcipline repreſſione agitur. quid
aliud q̄ de dei vtero glacies produciť
quando de interno ſecreto diſpenſatio
egreditur. ⁊ voluntates noſtre etiam
in bonis deſiderijs refrenantur. Vide
amus Paulum in ſua videlicet ter-

ra q̄rta discipline gr̄a p̄mebat̄. cū ait
velle adiacet mihi pficere aūt bonū nō
inuenio. q̄ aūt velle se hr̄e asserit. iā p
infusionē gr̄e q̄ lateant semina ondit.
s3 dū pficere bonū nō inuenit, pfecto i-
dicat. quāta illū supne dispensationis
glacies p̄mat. an eoꝝ corda nō pferat
q̄b9 dicebat. vt nō quecūq3 vultis illa
faciatis ac si apte dicat. Occulta cor-
dis nr̄i semīa iā pdire in frugē querūt
s3 supni moderamis gelu p̄mūt̄ vt tā-
to post fecūdius exeant. q̄to diuini iudi
cij p̄mentia pondera patiētius portāt.
⁊ q2 plerūq3 hūana corda qm̄ erūpere
ad v̄tutes q̄s appetūt nō valent eo ipso
quo ab intentōis sue pfectōe resiliunt
tēptationū stimulis fatigāt̄. s3 tm̄ eas-
dē tēptatōes ɔprimūt secq3 p exercita-
tiōis vsū in quedā viuēdi rigorē ɔpo
nūt. vn̄ subdit̄ in silitudinē lapidis a-
que durāt̄. q2 ⁊ si fluxe cogitatōes inte
rius lascescūt. nequaq3 vsq3 ad ɔsensū
praui opis ptrahūt. s3 mens sub inoli
ta viuendi ɔsuetudīe q̄si sub q̄dā duri
tia exterius abscōdit. q̄cq̄d intus ex tē
ptatōis pulsatione mollescit q2 praua
cogitatio vsq3 ad ɔsensum nō pfilit q2
fluctuātes motus aī supductus rigor
sancte deliberatōis p̄mit. hec greg. Vn̄
ops d̄s vidēs de remedijs salutis hoc
est de v̄tutib9 augeri infirmitatē nr̄am
mensurā ip̄is pfectib9 īponit vt hēa-
mus q̄dā v̄tutū dona. que nūq3 q̄siui-
mus. ⁊ q̄ramus q̄dā. nec tm̄ hr̄e valea
mus. q̄tenus mēs nr̄a dū hec hr̄e non
p̄t q̄ appetit ⁊ intelligat illa de semetip
sa nō hr̄e que h3 ⁊ q̄ extolli poterat ex
donis q̄ h3 hūiliet̄ ex v̄tute quā non h3
De hoc beatus gre xxviij. moral̄. sic di
cēs. Ops d̄s q̄ augeri infirmitatē no
strā de remedijs salutis ɔspicit. mēsu-
rā ip̄is nr̄is pfectib9 impomt. vt hēa-
mus quedā v̄tutū dona. q̄ nūq3 q̄siui-
mus ⁊ q̄ramus q̄dā. nec tm̄ hr̄e valea-
mus. q̄tenus mēs nr̄a cū hec hr̄e nō p̄t
q̄ appetit ⁊ illa se intelligat de semetip
sa nō habere. q̄ h3. ⁊ p ea q̄ sunt ɔside-
rāt̄ illa q̄ desunt ⁊ p ea q̄ vtiliter desūt
seruet̄ hūiliter bona q̄ sunt Vn̄ rcē d̄r
Quis posuit mēsuras eius si nosti vel
q̄s terēdit sup eā lineā Quis eī nisi cō
ditor nr̄ h9 terre mensuras posuit. q̄ in
termi iudicij secreto moderamine. alij
sermonem sapientie. alij sermonem
scīe. alij plenā fidem. alij grām sanita
tū. alij opatiōem v̄tutū. alij ꝓphetiam
alij genera linguarum. alij sermonū i-
terptatiōm tribuit Sic itaq3 creator
nr̄ ac dispositor cūcta moderāt̄ vt q̄
extolleret ex dono q̄d h3 hūiliet̄ ex vir
tute. quā nō h3. sic cūcta moderant̄ vt
cū p ipensā grām vnūqueq3 subleuat
etiā p dispēm alteri alterꝝ subdat. ⁊ p
meliora quisq3 dona alioꝝ quo sibi sub
ijcit̄ attēdat. at illd̄ licet se pire ex his
sentiat. eidē tm̄ quē supat se ī alijs post
ponat. sic cūcta moderāt̄ vt dū singula
queq3 sunt oīm interposita q̄dā carita
tis vicissitudine fiant oīa singuloꝝ vt
vnusquisq3 sic nō q̄d accepit in altero
possideat vt ip̄i alteri possidēdū q̄d ac
cepit hūiliter impendat. Hinc enim
p petrū da. dicit̄. vnusquisq3 sic vt ac
cepit grā3 in alterutrū illā administrā
tes sicut boni dispensatores multifor-
mis gr̄e dei. tūc nāq3 multiformis gr̄a
dei dispēsat̄. q̄n acceptū donū ⁊ ei qui
hec nō h3 credit̄. q̄n ꝓpter eū cui īpen-
ditur datum putatur. Hinc per paulū
dicitur per caritatem seruire inuicem.
tunc em̄ caritas nos a iugo culpe libe
ros reddit. cum vicissim nos nostro p
amorem seruitio subijcit cum ⁊ aliena
bona nostra credimus. alijs quasi sua
offerentes exhibemus. sed cum miro
consilio auctor dispensatorq3 noster
huic illa largit̄ que alij denegat. que
isti largit̄ mēsuras sibi positas egredi

nitit. quisq posse plus q acceperit conat. in precipicio em pedē porrigit qui mensurā suā limitē nō attēdit. & plerūq amittit q poterat q audacter ea ad q pringere non vz arripe festīat. lxe gre. Misericors etiā dn̄s pcessaz fibi hic electis suis de vtutib gloriā. solet per immixtā infirmitatez tpare. vn̄ quibusdā temptationibz re primunt vt nequaq tm̄ pficere valeāt quantū desiderāt. & ne extollant vnus quisq scōz iā quidē interius ad sūma rapit. sed adhuc temptat exterius ne desperationis lapsum. ne elatōnis incur rat vitiū. Ista tangit beatus greg. xix. mora. sic di. Concessam hic electis de vtutib gl'iam pmixta infirmitate d's psueuit tpare. Unde bene p iob d'r. Et aq's appendit mensura. q2 ipsi scti qui subleuante spū ad summa rapiunt q diu in hac vita sunt ne elatōe aliq sup biant quibusdā temptatōibz reprimū tur. vt nequaq tm̄ pficere valeant q n tum volunt. sed ne extollant superbia. fit in eis ipsaz quedā mensura vtutū. Hinc est em q helias dū tot vtutibus in altū pfecisset. quadā mēsura suspē sus est. dū iezabel postmodū minis regi nā tm̄ mulierculā fugit. ppendo quippe hunc mire vtutis viz vbo celos a plu uijs claudere. suscitātē mortuos. ven tura queq puidentē Ecce rursum aīo occurrit q toq pauore an̄ vnā mulier culā fugerit. cōsidero timore pcussum de maū dn̄i mortē petere nec accipe de maū m'leris mortē fugiēdo vitare Un̄ q sic potēs vt tot illas vtutes faciat vn̄ sic infirmus vt ita feiam pertimescat. ni si q2 aque appendunt mensura. vt ipsi sancti dei hoīes & multū valeant p po tentiā dei. & rursum quadaz mensura moderati sint p infirmitatē suā ī illis vtutib. Helias quid de celo accepat in istis īfirmitatib quid de se poterat agnoscebat. illa potentia virtutis fuit ista infirmitas custos vtutis. in illis vtutib on̄debat quid accepat. ī istis infirmitatib qd accepat custodiebat in miraculis monstrabat & in infirmi tatib pfuabat Sic paulū video ieiu nijs corp9 ac vigilijs frenārē. sustinērē frigoris ac nuditatis erumnā ad terci um celū raptū & audisse archana vba. que nō licet hoī loqui & tm̄ sathane an gelo ad colaphisandū pcedit. orat vt eximi debeat & nō exaudit. cuius cum initie puersionis aspicio. ppendo q2 ei supna pietas celos apit. seseq illi ihe sus de sublimibus ondit. & tm̄ de ciuitate eadē quā post visionez ihesu ingressus fuerat fugiens recedit. sicut ipē testat di. Damasci ppositus &c. Cui licēret dicā. O paule in celo iā iesum pspicis & in terra adhuc hoiem fugis. in pa disum duceris. secreta dei vba cogno scis. & adhuc sathane angelo tempta ris. Un̄ sic fortis vt ad celestia rapia ris. vn̄ sic infirmus vt in terra hoiem fugias. & adhuc a sathane angelo ad uersa toleres nisi q2 ipē qui te subleuat rursum te subtilissima mēsura mode rat. vt & miraculis tuis nobis pdices vtutē dei & rursum in timore tuo remi nisci nos facias infirmitatis nr̄e. q tm̄ infirmitas ne in despatōnem nos ptra hat dū pulsat dū de infirmitate tua do minū rogares q2 auditus non es. no bis quoq locutus ē qd audisti. sufficit tibi grā mea. nam virtus in infirmita te perficit. Aperta ergo voce dn̄i on̄di tur. q2 custos virtutum est infirmitas Tūc quippe bene interius custodimur cū per dispensatōem dei tolerabil'r tēp tamur exterius aliqn̄ vitijs. aliquādo pressuris. nam eis quoq quos viros nouimus fuisse virtutū temptatōes at q certamina nō defuere vitioz Hinc est q ad psolationē nr̄am idem pdica

to2 egregius de se quedã talia prodere dignaf dicens Uideo aliam legem in mēb2is meis repugnantē legi mētis mee. Ad yma q̄ppe trahit caro. ne ex/tollaf sp̄us. ⁊ ad summa trahit sp̄us ne substernaf caro. sp̄us leuat ne iace amus ī īfimis. caro aggrauat ne extol lam̄ in sūmis vñ fit certo moderamīe vt dū vnusquisq3 scōꝝ. iā q̄dem interi us ad sūma rapif s3 adhuc tēptaf ex/terius ne desparōis lapsū nec elatōis vitiū incurrat. qm̄ nec tēptatio exteri o2 culpā pficit q2 interio2 intētio sursū trahit. nec rursū intētio interio2 in su pbiā eleuat q2 tēptatio exterio2 hūili/at du3 grauat. sic itaq3 magno o2dine agnoscimus in īterio2i ꝓfectu q̄d acci pimus. in exterio2i defectu q̄d sumus ⁊ miro mō agif vt nec de ꝟtute quisq3 extolli debeat. nec tēptatōe desperet q2 dū sp̄us trahit ⁊ caro retrahit subtilis simo iudicis interni moderamīe infra summa ⁊ sup̄ infima in quodā medio oīa lib2af. hec grego. Filius

Desidero etiā scire vtꝝ iusti ⁊ scī viri in hac vita viuere possint si/ne minutis ⁊ venialib9 pctīs.

Ca IX Pater

Scire debes q̄d q̄ impossibile ē hoīem aliq̄ñ nō venial̄r peccare ꝓpter ptinuā ꝯuersatōe3 quam gerit in terris. q̄d ꝓbat bea. aug sic di. Impossibile ē hoīe3 aliq̄ñ nō peccare venialiter ⁊ nō hr̄e aliquā īo2dinatōe3 in sua sensualitate ꝓpter ptinuā ꝯuersa tōe3 in terris. ex q̄ ꝯtrahif aliq̄ macu/la īpuritatis in affectu. vel ruga obscu ritatis in mēte. hec aug. Uñ in hac co2 ruptibili carne ꝯstituti nequaq3 valea mus sic viuere. vt nulla nos culpe dele ctatio possit pulsare. s3 aliō ē ꝑ cogita tiōes illicitas tāgi. aliud ē illis assenti re. De hoc bea. gre. Adhuc carnis co2/ruptibilis pondere grauati nequaq3 vi uere valemus. sic vt nulla nos possit culpe delectatō pulsare. s3 aliud ē nolē tem tāgi aliud ꝯsentiēte3 aīam ꝑimi. Sancti aūt viri tāto euigilātio2e cir/cūspectiōe se custodiūt. quāto se pulsa ri sinistris motib9 vel trāsito2ie dedig/naf. hec gre. S Uñ notādū ꝓut testa tur idē bea. greg. xviij. mo2al̄. q̄ q̄dam sunt pctā que a iustis viris vitari pñt ⁊ sunt nōnulla q̄ etiā a iustis viris vi/tari nō pñt. cuius eñ co2 in hac co2ru ptibili carne ꝯsistēs. in sinistra cogita/tiōe nō labif. ⁊ tñ hec ip̄a praua cogi/tare peccare est s3 dū cogitatōi resistif a ꝯfusiōe sua aīmus liberaf Oēs g̃ iu stoꝝ ⁊ si libera ē a ꝑuerso ope. aliq̄ñ tñ co2ruit in ꝑuersā cogitatōe3. ⁊ ī pctm̄ ergo labif q2 saltem in cogitatione declinaf. ⁊ tñ vñ semetip̄am postmo/modū flendo rep̄hendat nō h3. q2 ante se repat q3 ꝑ ꝯsensum cadat. hec greg. Quāuis igif iusti viri per grām sancti sp̄us adiuti ꝯtra vitia carnis erigāf ⁊ ꝟtutib9 reluceāt. nullus tñ est qui sine culpa vitā istā trāseat q3diu carnē co2 ruptibilē po2tat. Si g̃ sine cōtagio eē nō valet. q̄ in hac vita tenebrosa ꝟtuti bus lucet. quāto vitioꝝ reatu obligati sunt. qui adhuc carnaliter viuunt. De hoc beatus greg. xvij. mo2al̄. sic d̄r Ec ce nōnulli ꝑ donū sp̄us adiuti ꝯtra in/firmitate3 sue carnis erigunf. ꝟtutib9 emicāt. nullus tñ est q̄ sine culpa vita3 trāseat. quousq3 carnē co2ruptōis po2 tat. nec bene viuentiū mentes a pctōꝝ maculis munde sunt. si remota pieta/te iudicenf. q2 apud districti iudicis oculos sua vnumquemq3 co2ruptibi/litas inquinat. nisi hunc quotidie gra tia parcentis tergat Electo2um quip pe animus p2odire ad libertatem iusti cie nititur. sed adhuc cōpede infirmi/tatis tenef. ⁊ culpas quide3 subigere

perfecte desiderat. sed quousq carnis corruptione astringitur eius vinculis etiam cum non vult ligatur. ¶ Hinc itaq colligant quanto pctorum pondere pressi sunt qui contra hec decertare negligunt. si plene culpam nec illi superant qui contra hanc viriliter pugnant. si ipsi quoq esse sine contagio non valent. qui contra presentis vite tenebras virtutibus lucent quanto reatu iniquitatis obstricti sunt. q adhuc carnaliter viuunt si a pcto liberi esse nequeunt qui iam in celestibus desiderijs conuersantur. q peccatorum pondera tolerant. qui carnis sue voluptatibus dediti adhuc putredinis iugum portant. Hinc petrus ait. Si iustus vix saluabitur. impius et pctor vbi apparebunt quia si illorum mentem vitia deprimant qui pro celestis patrie desiderio affligunt. quibus culpis subtracti sunt q sine vlla formidine se in carnis volupta te derelinquunt. hec greg. ¶ Non solum autem sancti viri se ab operibus prauis custodiunt. sed etiam in cogitationibus suis tanta se cautela circumspiciunt. vt semper irreprehensibiles ante oculos sui conditoris valeant assistere. sed tamen non possunt hoc efficere vt nunq labantur per inordinatam cogitationem. Unde beatus grego. xj. moral. exponens illud. Quis est vt iudicet mecum veniat. sic ait. Sci viri ita se in operibus suis deo autore custodiunt. vt omnino vnde accusentur exterius non inueniatur. in cogitationibus vero suis tanta se cautela circumspiciunt vt si fieri valeat semper irreprehensibiles ante interni iudicis oculos assistant. sed quantum agere possunt ne exterius labantur in ope. tanto interius agere nequaq possunt vt nunq labantur in cogitatione. humana enim conscia eoipso quo ab intimis cecidit. semper in lubrico est. Unde fit vt etiam sci viri frequenter labantur in corde. Beatus ergo Job tam voce sua quam ex voce aliorum electorum loquens dicit. Quis est qui iudicet etc. Quia enim in exterioribus actibus vnde reprehendatur non habet. libere accusatorem querit. quia vero etiam iustorum corda semetipsa nonnunq de stulta cogitatione reprehendunt propter hoc fortasse subditur. Quare tacens consumor. Tacens enim consumitur qui de stulta se cogitatione reprehendens apud semetipsum dente conscie mordetur. acsi aperte dicat. sicut vixi vt accusatorem exterius nullum timerem. vtinam sic vixissem vt intra memetipsum accusatricem conscientiam non haberem. Tacens enim consumitur, qui intus in se inuenit vnde curetur hec gre. Ex hijs igitur dictis supra et secundum aug. firmissime tenere et nullatenus dubitare debemus etiam iustos atq scos homines: exceptis qui paruuli baptisati sunt sine peccato hic minime viuere posse. Nullus quippe sctus et iustus caret peccato non tamen ex hoc desinit esse sanctus. vel cum affectu teneat sanctitatem non nature viribus sed proposito adiumento per dei gratiam acquirimus sanctitatem. et ideo veraciter omnes sancti pronunciant se peccatores. quia in veritate habent quod plangant. et si non reprehensibile conscientie certe mobilitate et mutabilitate preuaricationis nature. Hec aug. ¶ X Dicit etiam de eodem cassianus in collatione patrum. Nota iustos et scos viros non esse immunes a culpa manifeste scriptura pronunciat dicens Septies in die cadit iustus: nec iusticie esse preiudicant lapsus fragilitatis humane. quia multum interest inter sancti et pctoris hominis lapsum. Aliud est admittere mortale pctm. et aliud est cogitatione que pcto non caret preueniri vel ignorantie vel obliuionis agi errore. aut facilitate ociosi sermonis offendere. aut ad punctum a fidei theorica aliquid hesitare. aut subtili quadam xenodoxie titillatione pulsari. aut necitate nature aliquantisper

summa pfectōe recedere Hec em̄ sunt septē genera lapsuū in q̄bꝫ scūs vir licet nonnūq̄ȝ cadat. tñ iustus eē nō desinit. hec cassia. Et q̄uis vt sepius iaȝ pmissū ē nō possit hō etiā iustus ī hac vita positus sine pctīs leuibꝫ siue venialibꝫ eē nō tñ dȝ ea amare sȝ viril'r illis put ipe pt resistere ⁊ de die ī diē in puritate cordis ac corpis pficere. vt possit ex hac vita eo mūdior trāsire Dicit de hoc richar. de scō victore Sic venialia pctā nunq̄ȝ possumus q̄diu in hac corruptibili carne viuimus ad pur de vita nr̄a extirpare. tñ debemus sp eorꝫ expurgatōi insistere. ⁊ ad quotidiana puritatis incrementa studia nr̄a innouare. Et beatus augu. in libro de v̄bis apl'i sic d'r. Si dixerimus q2 pctm̄ non hēmus nosmetipos seducimus. His v̄bis docuit beatus iohānes. imo dn̄s p iohannē in ista carne in isto corruptibili corpe in ista terra ī isto secl'o maligno in ista vita tēptatōibꝫ plena neminē hic viuere sine pctō absoluta penitentia ē nec expositōe indiget Quis est ei q̄ nō hēat pctm̄ sicut scriptura d'r nec infans cuius ē vnius diei vita sup terrā. talis puulus pctm̄ nō fecit sȝ de parētibꝫ traxit. Ergo nullo mō quisq̄ȝ pt dicere nō se habuisse pctm̄. sȝ accessit p fidē ad lauacrū regeneratōis hō fidelis. ⁊ oīa dimissa sūt ei. iā sub gr̄a viuit in fide mēbrū xp̄i factus ē tēplū dei factus ē. sȝ dixerit se nō hēre pctm̄ seipm̄ seducit ⁊ v̄itas in eo nō est. psus mentit' si dicat iustus sum. Nēo g̃ se dicat eē sine pctō sȝ nō tñ ideo debemus amare pctm̄. frēs ⁊ si nō simus sine pctō. oderimus tñ ea ⁊ maxīe nos a crimibꝫ abstīeamus q̄tū possumus etiā alienis pctīs Oremus igit' vt d's dimittat nobis pctā nr̄a sȝ faciamus s'm q̄ d'r. Dimittamus debitoribꝫ nostris ⁊ dimittetur nobis quotidie dicimus hoc ⁊ quotidie facimus ⁊ quotidie fit in nobis. Nō hic sine peccato sumus. sȝ exibimus hinc sine pctō q2 vnusquisq̄ȝ cū de corpore exierit dimittunt' ei q̄ talia hēbat vt dimitterēt' debita q2 ⁊ quotidianis pcibꝫ dimittūt' ⁊ exit mūdatus. hec aug. A Vñ qui liber religiosus ac timens deū nō soluȝ debet a maioribꝫ pctīs ptinere verꝫ etiā a leuioribꝫ ⁊ venialibꝫ inq̄ntū valet cū adiutorio dei abstinere. nam displicet deo incuria in seruis suis. q̄ non curāt nec adhibent diligentiam nec resistūt q̄ntū valēt etiā minoribꝫ pctīs q̄ sunt nōnūq̄ȝ īpedimenta susceptionis maioris gratie dei. vñ sp solliciti simus. ne eius grām p negligentiā nr̄am quā nobis multipliciter eē necc̄āriam cognoscimus pdamus. Ista ⁊ q̄dā alia beatus bern̄. pmēorat di. Judex iustus deus nō mō q̄d fiat. sȝ quo aīo fiat psiderat Nemo g̃ dicat in corde suo leuia sunt ista nō curo corrigere. non est magnū. si in istis maneaȝ venialibꝫ pctīs. hec em̄ impenitentia est blasphemia in spm̄ sanctū Eradicari tñ ⁊ extirpari a cordibꝫ nostris oīno non poterit malicia. donec in mūdo fuerimus quātum liber pfeceris. erras si putas vitia emortua. velis nolis ītra fines tuos habitabit vitiū Jebuseus subiugari pt sȝ exterminari nō potest pctm̄ q̄d est morbus aīe ⁊ corruptio mentis auferri nō poterit. donec liberemur. reprimi q̄dēȝ debet ⁊ pt p gratiā dei vt non regnet in nobis sed non eijcit' nisi in morte q̄n sic decerpimur vt aīa sepet' a corpore. Affectiones em̄ aīe dum in hoc puluere gradimur ex toto mūde esse nō possunt. aliq̄n vanitati. aliq̄ndo voluptati aliq̄n curiositati plusq̄ȝ oportet cedat animus vel ad horam. in multis enim offendimus omnes. veruntamen nemo p̄temnat aut puipendat. impossibi

le eñ est cum eis posse saluari. impossibile est ea diluii nisi per xp̄um et a xp̄o. nec ideo tñ p eis necesse est nimis esse sollicitos. ignoscit facile imo et libēter si nos ignoscamus. in hmōi nãqȝ ine uitabilibꝰ et negligentia culpabilis ē. et timor immoderatus et īpatiens tē/ perandus. qȝ damnatio nō est his qui sunt in xp̄o ihesu. ꝯcupiscentie sensus absqȝ ꝯsensu. et hec gratia nobis ꝯfert vt nobis ꝯcupiā non noceat. sed tñ a ꝯsensu abstineamus tñ ad humilian/ dos ꝯcupiām adhuc patitur viuere in nobis. et grauiter affligere. vt sentia/ mus quid nobis grā prestet. et sp ad il lius auxiliū recurramus Sic de mino ribꝰ istis peccatis pia dispensatōe agi tur vt non penitus auferant. sed cuȝ il lis erudiat nos deus. vt cū minima ca uere nō possumus certi simus ꝙ nō no stris viribꝰ maiora supemus. sempqȝ timorati et aīo solliciti simus quō eius grām non amittamus. quā nobis taȝ multipliciter necāriam esse sentimus hec herū. D Et qȝ ƒm aug. etiam sub gratia positis in hac mortali vita difficile est omnino de implere quedā legis precepta. vt est illud. Non ꝯcu/ pisces etc. Unde xp̄s per infirmitateȝ carnis sue sacerdos factus impetrat no bis indulgentiā. etiā hanc legē adim plens. vt qđ ex nostra infirmitate mi nus implere possumus. eius perfectōe recupemus cuius capitis membra fa/ cti sumus. hec aug. Cum igiƒ sine pec/ catis minutis in hac vita esse non vale mus. necesse est vt p dimittēdis illis pces sedulas ad dn̄m fundamus. orō nem dn̄icam freqn̄ter dicendo. que ef ficaciam magnā in talibꝰ habet. Unđ augusti. de quotidianis leuibusqȝ pec/ catis sine quibꝰ hec vita nō duciƒ quo/ tidiana oratio fideliū satisfaciat. C Unde ꝓpter leuia peccata sine quibꝰ esse nō possumus inuenta est oratio do minica. que quotidiana delet peccata. per hanc nobis saluator voluit ostende re quantūlibet iuste in huius vite cali gine viuamus non nobis deeē peccata p quibꝰ dimittendis debeamus orare Hec aug. D Et notanduȝ ꝙ sci viri et deuoti peccata minuta et quoti/ diana que nequaqȝ possunt vitari p pe nitentiā et ꝯpunctōem seu lacrimas so lent assidue abluere. vt in ꝯspectu sui ꝯditoris valeant sp pulcri et mūdi in/ ueniri. et q̄uis interdū peccando venia liter a iusticia declinent. tñ per assidu/ am ablutionē ꝯpunctionis suam iusti ciam semp retinent. Unde beatus gre go. sup cantica exponens illud. Tota pulcra es amica mea. et macula nō est in te. sic dr̄. Cum sit scriptuȝ. nemo vi uit sine peccato. nec infans cuius vita est vnius diei super terram. quid est ꝙ sponsa tua pulcra dr̄ et sine macula. cū alibi scriptū est. Si dixerimus qȝ pec catum non habemus veritas in nobis non est. Sed dum sancta anima a pec catis quotidianis se per penitentiā mū dat. dū quotidie peccata minuta cū la crimis abluit et a maioribꝰ se obseruat q̄uis freqn̄r peccet. per assiduā tamē pn̄aȝ mūdiciā suā assidue seruat Hic eñ alibi precipiƒ sp sint vestimēta tua candida. Et illud. iustus ex fide viuit. Q̄uis eñ mox vt peccat a iusticia decli net. tñ dū sp credit q̄ iustificat impiuȝ et assidue sub eius fide pctā deflet. et p assiduas ablutōes iusticiā suā retinet. hec greg. Cuȝ ergo sine pctīs minutis nemo in hac vita eē valeat. necē est vt in oī studio inuigilemus quatenus vi tijs quibuscunqȝ fortiter resistamus et in tali ꝓposito iugiter ꝑseueremus. qȝ vitia a nobis effugata iteꝝ redeūt et ex tincta reaccenduntƒ. Uñ siue sit senex siue iuuenis errat si putat vitia emor/

tua ⁊ non magis ꝯpressa ergo semper est illis resistendū. De hoc bern̄. sic dr. Quis ita ad integrū sup̄flua reserauit vt nihil habere se putet putatione dignū credite mihi ⁊ putata repullulāt ⁊ effugata redeunt ⁊ reaccendunt̄ extincta ⁊ sopita excitant̄ parꝝ ē ergo semel putasse sepe putādū. imo si fieri posset semꝑ. q2 semꝑ crescit qđ putari oꝫ. siue sis senex siue iuuenis in corpore manens ꝑfecto erras. si putaq̄ vitia emortua ⁊ non magis ꝯpressa Unde in tanto discrimine ꝯsilium est obseruare diligenter ⁊ mox vt renascentium vitioꝝ capita apparebunt prompta seueritate succidere. hec bern̄. Considerantes igit̄ miseriam ⁊ paupertatem nr̄am ꝙ in peccato ꝯcepti sumus ꝙ frequenter ꝑ diuersas temptationes impugnam̄ postulemus a domino nostro auxilium gratie sue. vt tot incursibꝰ temptationum resistere ⁊ p̄ualere valeamus E Cum vo ꝑ gratiam dei cogitationes immundas ⁊ motus inordinatos carnis euicerimus nō nobis hanc victoriam ⁊ mūdiciā tribuamus. sed deo qui solus mundus est ⁊ mūdare p̄ualet immunda. De hoc beatus gre. xj. moral. exponēs illud Quis potest facere mūdum de immūdo ꝯceptū semine sic ait Is qui ꝑ se solus mundus est mundare p̄ualet immunda. homo em̄ in corruptibili carne viuens hꝫ temptationū īmundicias impressas in semetip̄o. q2 nimiꝝ eas traxit ab origine. ip̄a quoqꝫ ꝓpter delectationē carnis eius ꝯceptō immundicia est. vn̄ p̄s Ecce em̄ in iniquitatibꝰ ꝯceptus suꝫ. hinc est ergo ꝙ plerumqꝫ temptat̄ nolens. hinc est ꝙ immūda queque in mēte patit̄. Quis ex iudicio reluctet̄. q2 ꝯceptus de immundicia dum ad mundiciaꝫ tendit. hoc conat̄ vincere qđ ē. Quisquis aūt occulte temptationis motus atqꝫ immundiciā cogitationis euicerit nequaqꝫ sibi suā mūdiciā tribuat q2 de īmundo ꝯceptū semīe nullus facere mundū p̄t nisi is qui mundus ꝑ semetip̄m solus est. Qui g̊ iam ad locuꝫ mundicie ꝑuenit. ꝯceptionis sue viam respiciat ꝑ quā venit atqꝫ inde colligat q̄ ex sua virtute non habet mundiciā viuendi. cui de immūdicia factuꝫ est iniciū subsistendi. hec gregorius. Filius

Scire cupio vtrum sp̄us maligni occultas cogitatiōes cordis ītelligant.

Ca .X. Pater. F

Scire debes qđ dyabolus interiores cogitationes aīe videre vel intelligere non valet. nisi q̄tum ꝑ exteriores motus corporis aliqua conicere potest ⁊ ꝯgnoscere. nam secreta cordis solus deus nouit. nec credendum est malignos spiritus illabi aīe qđ soli deo possibile est hoc facere. q̄ eā creauit. q̄ cogitatiōes hominū ⁊ īternos motus atqꝫ abdita mētis solus inspicit ⁊ ꝑlustrat De hoc beatus aug. sic dr. īternas cogitatōes aīe diabolū non videre certissimū est. sꝫ motibꝰ corꝑis ⁊ affectionū indicijs colligi exꝑimēto didicimus Secreta aūt cordis ille solus nouit. ad quē dr. Tu solus nosti corda filioꝝ hoīm. Demones em̄ nō credimus sbāliter illabi aīe Illabi aūt mēti illi soli possibile ē. qui creauit eā De hoc etiā serenus abbas in collatōe sua sic ait Nō em̄ si carni sp̄us viꝫ malignus admiscet̄ idcirco ⁊ aīe q̄ vt idē sp̄us est. non ita vniri posse credit̄ vt eaꝫ quoqꝫ similiter sue nature reddat capacem quod soli est trinitati possibile. que sic vniuerse intellectualis nature efficitur penetratrix vt non solum circumspiciam eam atqꝫ ambire. sed etiaꝫ illabi ei ⁊ velut in

corporea corpori possit infundi. Licet enim pronunciemus nonnullas esse spirituales naturas. vt sunt angeli et archangeli ceterique virtutes ipsaque anima. tamen in corpore nostro nullatenus estimande sunt fore. habent enim secundum se corpus quo subsistunt licet multo tenuius quam nostra sint corpora secundum apostoli sentenciam ita dicentis. Et corpora celestia et corpora terrestria Quibus manifeste colligitur nihil incorporeum esse nisi solum deum. Et idcirco ipsi tantummodo posse penetrabiles esse omnes spirituales atque intellectuales substancias. eo quod solus et totus est vbique in omnibus et ita vt cogitaciones hominum et inter nos motus atque abdita mentis vniuersa inspiciat atque perlustret. hec Serenus abbas.

G Quamuis autem inmundi spiritus internas cogitaciones cordis nostri intelligere non possint. tamen per exteriora indicia ex habitu videlicet vel gustu et verbis quid in animo versetur deprehendunt. Nam si aliquem viderit mulierem crebro respicere. intelligunt cor carnalis amoris iaculo vulneratum. si quem eciam ardenter intueri aurum et argentum conspexerint intelligunt in corde latere auariciam. sic igitur patent eis per exteriora indicia cogitaciones hominum. De hoc idem Arsenius abbas in collacione patrum sic dicit. Non dubium est spiritus inmundi cogitacionum nostrarum attingere qualitates sed indiciis eas sensibilibus forinsecus colligentes aut ex nostris disposicionibus aut ex verbis et studiis in que propensius nos perspexerint interminari. Ceterum illas que necdum de internis anime processerunt adire omnino non possunt. ipsas quoque cogitaciones. quas ingerunt vtrum suscepte sint non per ipsius naturam anime. idest per illum interiorem motum medullis vt ita dixeri ipsius latitantem. sed ex motibus atque indiciis exterioris hominis deprehendunt.

f. 176v

hec Serenus. H Eciam de eodem Henricus in quadam omelia sic dicit. Arguendi sunt. qui dicunt cogitaciones a dyabolo inmitti. et non ex propria voluntate nasci Dyabolus enim adiutor et incentor malarum cogitacionum potest esse. auctor vero esse non potest. sed neque recipiendum est. dyabolum secreta cordis posse rimari. ille enim in insidiis semper positus quid animo versemus ex habitu et gestibus ipsius corporis estimat cum tamen penitus cogitaciones cordis nequeat intueri. quod soli sibi deus reseruat. cui dictum est tu solus nosti corda filiorum hominum. cum ergo ipsas cogitaciones videri non possit. signis quibusdam et motibus illas deprehendit. verbi gratia. Si nos pulchram mulierem videt crebro respicere. intelligit cor amoris iaculo vulneratum. sicque prauis cogitacionibus stimulat ad fornicandum. Si nos contra proximum rancore vocis vel trucem aspectum leuare conspexerit. intelligit cor inuidia tabescere. sicque per iram ad homicidium inflammat. Si gemmarum vel auri vel quarumlibet rerum pulchritudinem nos ardenter intueri conspicit. intelligit in corde latere auariciam et idcirco nos prouocat ad furta. nam concupiscentia primum corde concepta cogitacionum fomitibus nutritur. et sic demum ad operacionem perducitur Et ideo dominus hec opera cogitaciones vocat dicens. De corde exeunt cogitaciones male. quarum indicia hostis callidus per quasdam vt dixi habitudines morum inuestigans humanum genus decipere festinat. et agenda que diuinus sermo prohibet instigat vt hominem ad ymaginem dei conditum polluat. Hec henricus. I Unde notandum quod antiquus hostis vniuscuiusque mores et condiciones intuetur cui vicio magis sint homines propinqui et illa obicit ante ipsorum faciem. ad que congnoscit facilius mentem inclinari. et ibi querit causam no-

cendi. vbi viderit quẽcꝫ diligenciꝰs occupari. Vñ gre. xiiij. mor. Existunt eñi qualitates morꝫ que ceteris vicijs sunt vicine. nã mores asperi aut crudelitati aut superbie solent esse ꝯiuncti mores autem blandi ⁊ pauloamplius letiores q̃ decet nõnũq̃ luxurie ⁊ dissolutõni iungũtur. Intuet̃ ḡ inimicꝰ generis humani vniuscuiuscꝫ mores. cui vicio sint ꝓpĩqui ⁊ illa opponit ante faciem ad que ꝯgnoscit facilꝰ iclinari mentem vt blandis ac letis moribus sepe luxuriam. nõnũq̃ vanaꝫ gloriam. asperis vero mentibꝫ irã supbiã vel crudelitateꝫ ꝓponat Ibi ergo decipulam ponit vbi esse semitam mentis conspicit. qꝛ illic periculũ deceptionis miserit vbi viam nouerit esse ꝓpinq̃ cogitationis hec gre. Dicit eciã de eodem Leo pp. Non desinit ãtiquus hostis tẽptationũ laqueos vbicꝫ p̃tendere vt quomodo fidẽ credẽtium valeat corrũpere. nouit eñi cui virus ĩfundit inuidie cui ĩcitamẽta luxurie apponat nouit quẽ merore ꝯturbet. quẽ gaudio fallat. quẽ metu opprimat omniuꝫ discurrit mores. omniũ scrutat̃ affectus et ibi q̃rit causas nocendi vbi viderit quemq̃ diligencius occupari. hec leo papa. Vñ dyabolus prout dicit Hugo qñ decipe quemquam temptat prius naturã vniuscuiuscꝫ intendit ⁊ inde se applicat. Unde aptum hominez ad peccandum aspicit blandis ⁊ leuibus moribꝫ sepe luxuriaꝫ aut vanam gloriam proponit. asperis vero mentibus iram superbiã vel crudelitatẽ. hec Hugo Et ꝯsiderandũ ẽ dictũ aug. ꝙ non omnes cogitatões nostre male semper dyaboli instinctu excitantur. sed aliquando ex nostri arbitrij motu excitantur. Bone aũt cogitatões semper a deo sunt. hec Aug. Cum igit̃ malignus spiritus interiora nostra ⁊ corporis motus ꝑ indicia exteriora deꝓhendere preualet. necesse est vt viriliter ⁊ cũ bono animo contra tẽptamẽta ⁊ insultus dyaboli pugnemus. qꝛ si viderit nos exterius ex pauore commutatos crudeliꝰ ꝯ nos saiat̃. De hoc iohan. abb. mõ. sinai sic ait. Occurramus cũ gaudio ⁊ timore pulchro ⁊ bono certamine nõ dubitãtes nec timẽtes inimicos nostros. qñ in faciẽ anime nostre ĩtuẽt̃. Quis nõ videant ꝙ si viderit eã ex pauore ꝯmutatã. tũc cõtra nos crudelius aniant̃ ĩtelligẽcia fraudulẽti. qd timuimus. Igitur gaudenter ꝯtra ipos armemur nimiꝝ contra certantem ꝓpte nullus cõcertat hec iohannes abbas. Filius

Utrum maligni spiritus possint temptare homines. q̃tuꝫ volũt. Capitulum. XI Pater

Scire debes qd antiquus hostis generis hũani ad nocendũ ⁊ tẽptãdũ sp anhelat ⁊ quãuis prauã volũtateꝫ ex semetipso habeat potestateꝫ tñ nocendi hẽre non potest nisi deus ꝑmittat. Qd bea. gre. ꝓbat sic dicens Maligni spiritus ad nocendum nobis incessanter anhelant sed cũ prauam volũtatẽ ex seipsis habeant potestatẽ tñ nocendi nõ hñt. nisi eos volũtas diuina ꝑmittat. Et tñ ipsi quidẽ iniuste ledere nõ possunt nisi iuste ꝑmittãt̃. hec gre. Vñ maligni spiritus pñt nocere hominibꝫ suadẽdo ſꝫ nõ cogẽdo teste beato Aug. q̃ dt. Dyabolus nõ cogẽdo ſꝫ suadẽdo nocꝫ. sollicitare ⁊ suadere põt. cogere nõ põt omnino hec Aug. Ergo antiquus hostis inuissor ⁊ inteẽtor maloꝝ esse potest sed nõ ĩpulsor qꝛ si ei subesset facultas ad ꝯpellẽdũ sicut ad suggerendũ nullus posset vitare peccatũ. Vñ sicut illi adest copia ad instigãdum. ita nobis

attributa ē libertas ⁊ virtus ad resistē dum Nullus potest a dyabolo decipi nisi ille qui prebere voluit sue volūtatis assensum. De hoc Serenus ab. in sua collatōe sic ait. Aduersarios quidem nobis iugiter insidiari. quicūq; interioris hominis experti sunt pugnas dubitare nō possunt. sed ita dicimus hos nostris profectibus aduersari. vt eos tm̄modo incentores maloꝝ nō aūt eciam impulsores esse credamus. Ceteꝝ nullus hominū posset omnino vitare peccatū. quecūq; illi cordibus nostris ingerere voluissent se eis queadmodum ad suggerendū. ita eciā ad cōpellendum facultas violenta suppeteret. Quobrem sicut est in illis instigatiōis copia ita nobis virtus respuendi siue acquiescendi libertas est attributa. quoꝝ tamē potencia ⁊ impugnatōes si primelcimus eciā protectōes atq; adiutoria ecōtrario cōferamus. De quo dr̄ maior enī qui in nobis est. q̄; qui in hoc mundo cuius auxilia multo vehemētiore mili tant virtute. q̄; aduersus nos illorum multitudo cōfligit. Nā bonaꝝ reꝝ non tm̄ suggestor sꝫ eciā fautor atq; īpulsor est deus, ita vt nōnūq; nos eciam inuitos ⁊ ignorantes trahat ad salutē Constat ergo nemini posse a dyabolo decipi. nisi illū q̄ prebere sibi voluerit sue voluntatis assensum. Ergo māifestum est vnūquēq; delinquere. q̄ ignu entibus prauis cogitatōibus nō eis cōfestim repulsam cōtradictiōis obiciat. Nam resistite inquit ei ⁊ fugiet a vobis. hec Serenus. L Et notādū q̄ pius dn̄s cōsiderās infirmitatem ⁊ fragilitatē hominū. tēptatōes aduersariū refrenat. ⁊ mala que electis eueniunt modificat. vt simul nō veniāt. sꝫ vt ipe temptatōes tm̄ que fieri pn̄t. animam tāgant. ⁊ vt temptamēta que cumulata pimere poterāt. moderata

ac diuisa facilius tolerentur. De hoc bea. gre. xxix. mor. exponens illud vide licet. Diuidit estus sup terram sic ait. Hostis callidus quos luce iusticie enitescere cōspicit. eoꝝ mentes illicitis desiderijs inflāmare cōtendit. vt plerūq; plus se vrgeri tēptatiōnibus senciant q̄; tunc cū lucis interne radios non videbant. post lucem ergo estus sequitur q2 post illumīatōs diuini muneris tēptatiōnis certamē augetur. Recte vero diuidi estus dr̄. q2 minimꝫ non singuli omnibus sed quibusdā vicinis ⁊ iuxta positis vicijs fatigātur. Alta quippe atq; incōprehensibilis sancti spiritus gracia cū luce sua nostras mentes irradiat. ⁊ temptatōes aduersarij dispensando modificat. vt simul non veniant. vt ipe tm̄mō que fieri possunt illustratā iam deo animam tangant. vt cum tactus sui ardore nos cruciāt. perfectiores incendio nō exurāt. Paulo attestāte qui ait. Fidelis deus qui nō patitur vos temptari supra id qd̄ potestis sed facit cū temptatōe prouentum. vt possitis sustinere. Hūc ergo estū aliter diuidit callidus supplātator aliter misericors deus ⁊ conditor ille diuidit. vt per illum cicius interimat iste vt eum tolerabilē reddat. Et in scdo morali. de eodē sic dicit. M Sciendum est sathane volūtas sp̄ iniqua est sꝫ nūq; potestas īiusta. q2 a semetipo habet voluntatem. sꝫ a dn̄o potestatē. quod enī ipe facere inique appetit hoc deus fieri nō nisi iuste pmittit. Vn̄ in libro regum dicit Sp̄s dn̄i malus irruit in Saul. Ecce vnus idēq; sp̄s ⁊ dn̄i appellat ⁊ malus. dn̄i vicꝫ. per licenciam potestatis iuste. malus autē p desiderium voluntatis iniuste. Sed cōsideranda est nobis in verbis dn̄i dispēsatō sancte pietatis eius. quō hostē nostrū pmittit ⁊ retinet laxat ⁊ refrenat alia

ad temptandū dat sed subito ab aliis
religat. Unde dicit ad sathan de Job. Uni
uersa que hꝫ in manu tua sunt tm̄ ī eū
ne extendas manū tuā. substanciā pro
dit. ꝙ quidē postmodū temptari tra
diturus est sed tn̄ non simul ad omnia
relaxat hostem. ne vndiqꝫ feriens fran
gat ciuez. mala enī cū multa eueniunt
electis mira ꝯditoris gratia ex tꝑe di
spensanť. vt que coaceruata perimere
possent diuisa tolerari. Hinc Dauid
ait ꝓba me dn̄e ⁊ tēpta me ac si aper
te dicať. Prius vires inspice ⁊ vt fer
re valeo tēptari ꝑmitte. hec gregori.

N Sciēdū eciā ꝙ sunt īter malig
nos spiritus quidā forciores. ⁊ q̄dā
infirmiores ad īpugnādum. vn̄ īcipi
entes ⁊ nouiter ꝯuersi per infirmio
res spūs tēptāť vel īpugnātur. robusti
ores vero ⁊ forciores in virtutibus ac
bonis moribꝫ maior pugna demonuꝫ
ac forcior temptat ⁊ oppugnat. ⁊ ꝺꝫ v
niuscuiusqꝫ vires difficultas certami
nis augeť. ⁊ nisi clemētissimus domi
nus ꝺm vires hominū temptatōes mo
deraret ⁊ refrenaret demonū incursus
nullus eoꝝ nequiciā eciā qui sancti vi
dentur sufferre possent. De hoc Sere
nus ab. in collatōe patrū sic ait. Illud
nequaqꝫ ignorare debemus. nō eē om
nes spiritus eiusdē ferocitatis ac desi
derii sed nec vnius quidē fortitudinis
atqꝫ versucie ⁊ incipiētibꝫ quidē atqꝫ
infirmis nō nisi īfirmiores spūs in cer
tamine ꝯpari. Et hiis nequiciis spiri
talibus sup̱atis gradatī sp̱ aduersus
atlethaz cristi robustior pugna succe
dit. ꝓ ꝯpatōe siquidē viriū ac ꝑfect⁹
humani eciā difficultas colluctatōis
augeť. nullo etenī modo quilibet sanc
toꝝ sufficeret taliū tātoꝝqꝫ hostiū suf
ferre nequiciā vel īsidiis eoꝝ posset oc
currere. sed neqꝫ crudelitatez quidez
ac seuiciam sustinere si nō certaret ꝓ
nobis clementissimus arbiter atqꝫ a
gonizet presidens cristus ⁊ exequaret
colluctanciū vires ⁊ īmoderatos eoꝝ
insultus repelleret ac refrenaret īcur
sus. faceretqꝫ cū temptatōe exituz vt
sustinere possimus. Ceterꝝ nemo pos
set nō dico iuuenū quos videmus in
hoc heremo ꝯstātissime ꝯmorari. sꝫ ne
qꝫ ꝑfectoꝝ quidē tantis taliū hostiū ag
minibꝫ circūseptus in heremo singula
ris habitare. si in ipis esset ꝓ volūtate
sua nocendi vel temptādi facultas vel
libertas. hec Serenus ab. De eodem
eciā beatus gre. ix. mora. exponēs illꝺ
Cōsiliuz īpiorum nō adiuues. sic ait.
Quos nāqꝫ īpios nisi malignos spiri
tus vocat. qui cū redire ipi ad vitā ne
queunt. crudeliter socios ad mortem
querūt. quoꝝ nimirꝝ ꝯsiliū fuit vt bea
tū Job diuina correptio tangeret. ⁊ q̇
in tranquillitate iustus extiterat. saltē
ꝑ flagella peccaret. sed impioꝝ ꝯsiliū
dn̄s nō adiuuit. q2 eoꝝ temptatōibus
carnem iusti ꝓdidit. animaz negauit
hoc indesinenter ꝯtra bonos ꝯsilium
maligni spūs ineunt vt hi quos serui
re deo īnocue in tranquillitate ꝯspici
unt vexati aduersitatibꝫ ad voraginez
culpe rapianť. sed eoꝝ ꝯsilii acumine
destruiť culpa q2 pius cū viribꝫ flagel
la moderať. ne virtutē pena transeat.
sꝫ ꝑ astutiā fortiū īfirmitas humana
excedat. nisi enī misericors deus viri
bꝫ tēptamēta modificet. nullus ꝑfec
to esset q̇ malignoꝝ spirituuz insidias
nō corruens portet hec greg. O
Sed ⁊ hoc ꝯsiderāduz ꝙ maligni spi
ritus tanto validius insurgūt contra
dei famulos q̄to magis cōspiciunt se
ꝑ eos victos ac in amore dei feruidos
ac bonis opibꝫ studiosius intētos De
hoc bea. gre. sic dicit. Quātuz antiqu⁹
hostis superatuz se ꝯgnoscit. tāto insidi
ari acrius nō quiescit. nā ad seruiturē

dei dum quis ꝑperat. acriores contra eũ temptatões excitat. Tunc eñ contra dei famulos hostis noster validius ꝯgredit̃ ⁊ insurgit. dum ipos in amore dei feruidos ⁊ in sacro ope studiosos assiduosq̃ ꝯgnoscit. Nam eciam ẜm ꝙ dicit Hilarius. i sanctificatis maxie dyaboli tẽptamẽta crassantur q2 victoriam magis exoptãt de sanctis sed omĩpotẽs deus mẽtes hominũ in quocũq̃ statu existant temptari q̃n tum volunt malignos spũs nõ ꝑmittit sed maliciã eoꝝ reprimit ne electi per nimiã temptatõz vexati obruant̃ ⁊ deficiant. qd̃ bea. Gre. xxviij. mora. exponens illud qd̃ domin⁹ Beemoth. ait Qui fecit eũ applicuit gladiũ eius sic dicens Gladius quippe istius Beemoth ipsa nocendi malicia est. sed ab eo a quo bonus ꝑ naturã factus est ei⁹ gladius. q2 ei⁹ malicia diuina dispẽsatõe restringit̃. ne tm̃ mẽtes hominũ ferire q̃tũ appetit ꝑmittat̃. ꝙ g̃ noster hostis ⁊ multũ ꝑt ⁊ minus ꝑcutit eius gladiũ pietas ꝯditoris ꝯstrigit. vt replicatus intra eius ꝯscienciã lateat ⁊ vltra q̃ desup iuste disponit̃ sese ĩ mẽtes hominũ eius malicia nõ extẽdat. ꝙ autez ad multa fortiter ꝑualet. hoc de principio humane ꝯditiõis põt. ꝙ vero a quibusdã vincit̃ eius nimi ꝑ gladius ab auctore replicat̃. Sed notãdum ꝙ multos exigẽtib⁹ meritis ferire ꝑmitit̃. vt cũ deũ deserunt dãnato hosti famulentur. ab electis vero valẽcius vincit̃. quo soli auctori omĩũ humilius substernũt̃. q2 igit̃ ꝑ hoc ꝙ permittẽdo deo malignus spũs valde intolerabil' demõstrat̃ apte ꝯgnoscimus cũ quãto hoste pugnamus. supest vt vnusquisq̃ nostꝝ tanto se plenius auctori subiciat. q̃to ꝯtra se verius violẽtas aduersarij vires pensat. Quid nãq̃ nos nisi puluis sumus. Quid vero ille nisi vnus ex celestib⁹ spiritib⁹ ⁊ qd̃ adhuc maius est sũmus. Quid ergo de ꝑpria virtute audeat qñ ꝯtra ãgeloꝝ pricipẽ puluis pugnat. s3 q2 supnoꝝ spũuz ꝯditor terrenũ corpus assumpsit recte iã supbiẽtẽ angelũ humil' pul uis vicit. nãq̃ dignũ est vt vincatur a puluere qui fortem se credidit deserto creatore. vt agnoscat supatus. q2 de se elatus sit. sic supbia meruit deici. sic humilitas exaltari. qtũs ⁊ celestis spiritus erigendo se tarraꝝ toleret. ⁊ terram possidens humilis fine termino sup celos regnet. hec Gre. ¶

Vñ cũ aliquis cogitatões malas sibi aduemẽtes supat. nõ sibi de hoc victoriam tribuat. sed deo. q2 nisi adiutorium dei ⁊ timor dñi qui cordib⁹ fideliũ ꝑ donũ sancti spũs infundit̃ adesset et carnalia desideria reprimeret. neq̃ homo tẽptatõib⁹ ⁊ prauis cogi tationib⁹ resistere posset. De hoc beat⁹ gre. xxviij. morali. tractãs illd̃. Quid ꝯclusit hostijs mare sic dicit Quid est mare nisi cor nostꝝ furore turbidũ. rixis amaruz. elatõe supbie tumidũ. fraude malicie obscuꝝ. qd̃ mare quãtũ se uiat attẽdit. quisquis in se occl'tas cogitacõnũ tẽptaciones intelligit. Ecce eñ iam ꝑuersa relinquimus iã desi derijs rectis inherremus iaz praua opera foris abscidimus sed tñ latenter intus ea cũ qua huc venimus vite veteris ꝑcella fatigamur. quaz nisi respectus iudicij eterni pauor tormẽti ĩmẽsiq̃ timoris claustraq̃ ꝯstringeret. cuncta in nobis penitus supedificati opis fũ damẽta corruissent. si eñ qd̃ ꝑ suggestionẽ seuit intrisecus ꝑ deliberatõnẽ cõem foras erũperet. vite nostre fabrica funditus euersa facuisset. iniquitate nãq̃ ꝯcepti ⁊ in delicto educati vel editi ⁊ ꝑ infite corrupcõis molestias pugnã nobiscũ huc deferimus. quam

rū labore vincamus. Vñ de hoc mari dicitur. Qñ erumpebat quasi de vul-
ua procedēs. Uulua eñ praua cogita
tionis adolescentia est. d' qua ꝑ Moy
sen dñs dicit. Sensus ⁊ cogitatō hu-
mani cordis prona est ad malū ab ado
lescentia sua. Corruptōis nāqꝫ malū
qd' vnusquisqꝫ nostꝝ ab ortu desiderio
ruȝ carnaliū sumpsit in ꝓfectu etatis
exercet ⁊ nisi hoc ciciꝰ diuine fortitu
dinis manus reprimat. oñe ꝯdite na
ture bonum repēte culpa in ꝓfunduȝ
vorat. Nemo igiꝰ cogitationū suaruȝ
victoriaȝ sibi tribuat cū veritas dicat
Quis ꝯclusit hostijs mare. qñ erūpe-
bat quasi de vulua procedens. q2 nisi
ab ipō cogitatōis primordio cordis
fluctus diuina gracia retineret. tēpta
tionū ꝓcellis mare seuiens terrā pro
culdubio hūane mētis obruisset. So
lus ergo dñs hostijs mare ꝯclusit q ꝑ-
uis motibꝫ cordis claustra īspirate for
midinis obicit. Vñ bñ subiūgiꝰ. Cir
cūdedi illud terminis meis. Terminis
suis dñs hoc mare circūdat q2 cor no-
strū temptatōibꝫ tumidū occultis do
noꝝ distributōibꝫ mitigat. mō agēs ne
praua suggestio ad delectatiōȝ veniat.
modo ne praua delectatō ad ꝯsensū ꝓ
rumpat. Qui ergo illicitos motus cor
dis respicit ⁊ in quibusdā eos vsqꝫ ad
consensum venire ꝓhibet in quibusdaȝ
vero illos eciā ad delectatōȝ restrīgit
nimiꝝ furenti mari terminos imponit
vt neqꝙꝫ in ope exeat sed intra sinum
mētis tēptatōnū submurmurationis
secunda collidat hec gre. Q No-
tandum eciā ꝙ dyaboli tēptamēta ñ
solum electis nō nocēt sed ꝓsunt. qa
dum tēptanꝰ in humilitate conseruā
tur ⁊ in pugna spūali erudiūꝰ ⁊ ideo ī
pñti ⁊ in futuro tēptatōes huiusmodi
saluti iustoꝝ deseruiūt. qd' bea. Greg.
aliqualiter tāgit. xxxiij. mo. exponēs
illud. Nūquid feriet tecū pactū subau
dis vt mecū ⁊ accipies eū seruū sem-
piternuȝ subaudis vt ego sic ait. So
lerter intuēduȝ est ꝙ pactū cū dño Le
uiathan iste feriat vt sempiternus ab
eo seruus habeaꝰ. In pacto nāqꝫ di-
scordantiū priū voluntas impleꝰ. vt
ad votum suum quisqꝫ ꝑueniat. ⁊ iur-
gia desiderato fine ꝯcludat. Antiquus
itaqꝫ hostis a sinceritate diuine inocē
cie malicie sue face succensus discor
dat. sed ab eius iudicio eciā discordā
do nō discrepat nā viros iustos semꝑ
maliuole temptare appetit. sed tñ hoc
dominus vel misericorditer fieri vl' iu
ste ꝑmittit. hec ipa ergo temptatiōis
licentia pactū vocaꝰ. in qua ⁊ deside-
rium temptatoris agiꝰ ⁊ tñ ꝑ ea miro
modo voluntas iusti dispēsatoris im
pleꝰ. Erudiens eñ electos suos dñs
sepe tēptatori subicit sed hac ipa tēp
tatione disponiꝰ. vt qui elati ꝑire po
terant humiliati a ꝑditōe seruēꝰ. Se
creto ergo dispositōis ordine vñ seui
re ꝑmittitur iniquitas dyaboli. inde
pie ꝑficiꝰ bonitas dei. Et bene ex hoc
pacto qd' cū dño ferire d2 seruus acci
pi perhibeꝰ q2 iñ obꝑat nutibꝫ super
ne gracie. vñ exercet iram nequissime
voluntatis sue. Seruꝰ ergo ex pacto
est. qui dū voluntatem suam īplere ꝑ
mittiꝰ. a superni ꝯsilij volūtate ligaꝰ
vt electos dei volentes tēptet. ⁊ temp
tando nesciens ꝓbet. sed q2 tā diu in e
lectoꝝ vita vsibꝫ seruit qꝫ diu malicie
sue nequiciā suā tēptatōibꝫ exercere
potuerit. hoc aūt ī loco nō solū ex pac
to seruus sed sempiternꝰ seruus acci
pi d2. inuestigare ꝯpellimur qūo ⁊ pꝰ
pñtis vite terminū seruire cū dño in
ꝑpetuum demonstremus. Neqꝫ enim
tūc iustos celesti felicitate pollētes ad
huc temptare ꝑmittimur. cū añ eoruȝ
oculos eterne gehenne ignibꝫ mācipa

tur qꝛ neq̄q̄ in illa eterna beatitudine
teptatõibus erudiēdi sunt. in qua iaꝫ
temptatõnū laboribꝫ remunerāť. sed
cū leuiathā iste cuꝫ suo corpore repro
bis vicꝫ oibꝫ flāmis vltricibꝫ tradi-
tur. quibꝫ sine fine cruciet. quos scili-
cet cruciatus dum iusti ꝯspiciunt ĩ dei
laudibꝫ crescūt. qꝛ ⁊ in se cernūt bonū
quo remunerati sunt. ⁊ in illis ꝯspi-
ciunt malū qđ euaserūt ⁊ q̄uis ex visi
one diuīa eoꝝ gaudiū nō sit quo cre-
scat tāto magis tñ auctori suo debito
res esse se sentiunt. quāto ⁊ bonū cer-
nunt qđ iusti remunerati percipiunt.
⁊ malum qđ misericorditer adiuti vi
cerunt. ideo si vtilitati iustoꝝ ⁊ hic tem
ptatõ leuiathā istius ⁊ illic dānatio
ꝓficit sempiternus seruus est dum dei
laudibꝫ nesciens seruit. ⁊ illic eius pe-
na. ⁊ hic voluntas iniusta. hec Greg.

Filius

Desidero scire quare nōnūq̄ reli-
giosi viri paciantur tepiditatem ⁊
quandā ignauiā in operibꝫ bonis et
in diuino cultu ⁊ amore dei. de quibꝫ
aliquam informatõꝫ habere a te pater
exposco Ca XII Pater R

Scire debes qđ
tepiditas seu desidia mētis
siue corporis solet euenire tripliciter.
Primo ꝓpter negligenciam ꝓpriā. cū
remisse se hꝫ homo ĩ spūali exercicio
vel cū cor suū non custodit a noxiis ⁊
supuacuis cogitatõibꝫ vel cuꝫ aliquis
nimis sibi indulget de ꝯmodis corpo-
ralibꝫ vicꝫ de cibo de potu somno ⁊ ce
teris. que ptinēt ad ꝯmodū corꝑis.
ꝓpter huiusmodi enī negligencias in
currit tepiditas ⁊ sterilitas mentis et
corporis que tepidū faciūt hominem.
in dilectõe dei ac ceteris opibꝫ bonis
Secūdo tepiditas siue desidia solet e
uenire ꝑ ĩpugnatiões dyabolicas. qđ
accidit qñ homo facit qđ in se est bo-
nis opibꝫ insistendo. ⁊ tñ ꝑ subtilē tē-
ptatoris calliditatē efficit accidiosus
⁊ tepidus mēte ⁊ corꝑe ad exequēdū
opus bonū. ⁊ ad ea que ptinent ad sa
lutem. Tercio tepiditas solet euenire
ex dispensatõe aut permissione dei.
⁊ hoc ꝯtingit quando deus graciā suā
subtrahit homini ⁊ paulisper derelīqt
vt ex hoc homo ĩ ꝓpriā ĩfirmitatē hūi
liter intuens sup puritate cordis quā
prius ex dono gracie dei habuit se nō
extollat ⁊ post recuꝑatā graciā eādeꝫ
postmodū cū maiore diligēcia ĩ se stu
deat conseruare. De quo Daniel ab.
in collatõe patrū sic ait. Triplici no-
bis a maioribus racio sub sterilitate
mētis est tradita. aut enī de negligen-
cia nostra. aut impugnatiõe dyaboli.
aut de dispensatõe dñi ac ꝓbatiõe no-
stra descendit. Et de negligēcia quidē
cuꝫ vicio nostro tꝑe p̄cedēte incircū
specte nosmetipsos ⁊ remissius exhi-
bentes. ⁊ ꝑ ignauiaꝫ desidiā noxiis co
gitatõibꝫ pasci terrā cordis nostri. spi
nas ⁊ tribulos facimus germinare. q̇
bus ĩ ea pullulantibꝫ ꝯsequēter effici
mur steriles ab omi spūali fructu ⁊ cō
templacõe ieiunii. De ĩpugnatõe vo
dyaboli cū eciā bonis nōnūq̄ studiis
deditis callida subtilitate mēteꝫ aduer
sario penetrāte vl' ignorātes optimis
intentõibꝫ abstrahimur vl' inuiti. dispen
satõis aūt ac ꝓbaciõis dñi duplex est
causa. prīa vt paulisper a dño derelic
ti ⁊ mentis nostre ĩfirmitātē hūiliter
intuētes sup p̄cedētē puritatē cordis
que nobis est illius visitatiõe donata
nullatenus extollamur. ꝓbātesq̄ nos
ab eodē derelictos gemitibꝫ nostris ⁊
industria illū leticie ac puritatis statū
recuꝑare nō posse intelligamus. ⁊ p̄te-
ritam cordis alacritatē nō nostro stu-
dio. sed illius nobis dignatiõe colla

tam et presentem de ipsius rursus gra-cia et illuminatone esse poscendã. Secunda vero, pbatõis est causa. vt perseuerancia nostra vel mentis ↄstancia et desideriũ ↄprobet̃ et q̃ intẽtõe cordis vel oracõnũ instancia deserentem nos visitatõz spiritus reqramus mãifestetur in nobis. ac pariter ↄgnoscentes. q̃to labore amissum istud spirituale gaudiũ et puritatis leticia ↄquiratur sollicitus. inuentã custodire ac tenere attencius studeamus. quẽadmodum etenĩ negligencius custodiri solet. quicquid credit̃ facile posse recuperari. hec Daniel ab. Et notandũ q sunt religiosi aliqui qui temptant̃ ex difficultate bñ opandi. hñt nãq3 aliquã bonã voluntatẽ. sed non fortem. nã quidẽ horror terret eos cuz cogitant de pfectu spũali quasi dicãt apud se. bona esset victoria. sed dura ẽ pugna. dulce premiũ. s3 labor merẽ di grauis. sic exploratores missi ĩ terram pmissiõis reuersi ↄmẽdabãt vbertatem terre ostensis fructib eius. sed terruerunt pplm p difficultate expugnatõis hostiũ et pceritate inhabitãtiũ ita religiosi quidẽ explorãtes terram p scripturas q̃ magna gaudia celi predicant. sed pugnas tẽptatõnũ et labores spũaliũ exerciciorum. ita exhorrẽt. q pocius in dserto mori volunt q̃ intro duci ĩ terrã pmissõis. hoc ẽ magis volũt quodã torpore ĩ quodã mediocri statu remanere inter secularẽ vitam et spũalẽ quasi iter egiptũ et terrã pmissionis in deserto aride ↄuersaciõis. q̃ p laborẽ et terribiles pugnas puenire ad graciam pfectõis. Gigantes eciã terre mirant̃ et timent cũ magnorum factorum virtutes ↄsiderant et de ppria puritate diffidentes. illorum pfectõz attigere nõ humilitate sed pauidi desperãt. Vñ eciaz tam pauci ad pfectiõz perueniũt q2 illi soli pfecti sunt iter religiosos q̃ in pugna tẽptatõis et exercicio virtutis infatigabiliter ↄstãtes fuerint pugnando ↄtra tẽptatiões et resistendo malis vsq3 in finẽ. Miseri cors eciam deus quo difficilius q̃s in tẽptatõis pugna certauerit eo maioris pfectõis ei graciam in pñti retribuet. et maioris glorie ĩ futuro. vñ quilibet religiosus studere debet. vt pficiat et non deficiat in vita virtuosa. et religiosa ne ↄtingat eũ cadere a statu virtutũ et bonorum opum. nam paulati succrescentib vicijs ex negligencia et impugnatõe dyaboli expellit̃ mens a statu virtutis. De hoc theodorus ab. in collatõe patrum sic ait. Lapsus quispiaz neq̃q3 subitanea ruina credendus est. sed per longã mentis incuriam paulatim virtute animi decidẽte et p hoc sensim vicijs decrescẽtib casu misera bili pcidisse. añ ↄtritõz enĩ precedit iniuria. et ante ruinam mala cogitatio. quemadmodũ domus nũq3 subitaneo ad ruinã pcũbit ĩpulsu. nisi lõga ĩhabitanciũ desidia stillicidijs primũ puissimis penetrãtib corrupta sensiz fuerint monumẽta tectorum. quib per vetustaz neglĩgẽciaz et maiorẽ modũ pate factis atq3 collapsis riuatiz. post hec ĩfluit pluuiarum ymbriũq3 tẽpestas. Qd anime euenire spũaliter salomon ita dsignat. Stillicidia inquit eiciũt hominẽ in die hyemali d domo sua. Eleganter ergo mentis ĩcuriaz domo ↄpauit. tectoq3 neglecto p quam prio quidẽ velut minutissima q̃dam penetrant ad aĩaz stillicidia passionũ. que si velut pua et leuia negligit. corrumpit tigna virtutũ et post hec ĩfluunt ymbre latissime viciorum. p quẽ in hyemali die idest in tpe tẽptatõis ingruente tẽptatõe dyaboli expellit̃ mens d habitatõe virtutũ. in q̃ sc3 aliq̃ñ circũspe-

etiam diligenciam retinēs velut ī do/mo ppriè possessionis requieuerat. hec Theodorus. Unde omnips deus cū cernit monachum ac religiosū circa salutē anime sue eē negligentē aut in exercitatiōe virtutū torpentem. pmittit eum incidere in temptationes ne p ociositatē ꝛ talē negligēciam ad deteriora declinet. Facit aūt hoc deus diligentibꝫ eū vt illos magis cautos reddat in hisq̄ ptinēt ad salutē. De hoc ysaac Abbas sirie sic dicit. Monachus qui nō seruit deo iuxta beneplacitū eius nec studiose se laborat p salute aīe eius sed erga v̄tutū acquisitiōꝫ se hꝫ negligenter pmittit̄ vtiq̄ a deo in tēptatōes incidere ne p nimiam ociositatē suā ad deteriora decliēt ob hoc eīm pmicit dn̄s tēptatōes sup pigros ꝛ negligentes vt in ipis ꝛ non ī vanitatibꝫ mediten̄t. facit aūt hoc deus diligentibꝫ eum. vt castiget eos. ꝛ faciat sapiētes. ꝛ ipos suaꝫ doceat voluntatē. quos qñ ad eū orant citiꝰ nō exaudit quousq̄ fessi sint ꝛ sciant pro certo. q̄ hec sibi ex sua negligētia ptīgūt hec ysaac ab. X Cōsiderandū quoq̄ ē. q̄ q̄dā sunt valde pplexe ꝛ subtiles tēptatōes malignoꝝ spirituūꝫ. quas eciā pfectiviri vix ꝯphendere ꝛ intelligere possunt. De q̄bꝫ Johan. ab. montis sinai sic ait. Multuꝫ difficulter ꝯprehensibilis est malignorum spūum malignitas in hoc. quō delicātes ꝛ saturati plerūq̄ vigilanciꝰ vigilamus. ieiunantes autē miseria q̄ affecti aut debilitati somno miserā de submergim̄ tacētes ꝛ remote degētes induram̄. ꝛ cū societate ꝯpūgim̄ famescētes. ꝛ extenuati abstinētia in somnis temptam̄ ꝛ repleti sine tēptatōe manemus īdigencia ꝛ penuria obscuri ꝛ aridi ac īduoti afficim̄. ī potatiōe vo vini hylares deuoti ꝛ faciles ad cōpunctionē. ad ista qui pōt ī dn̄o illuminet eos qui sine lumine sunt. Nos em̄ in his sine lumine sumꝰ. Ueruntamē hoc dicīꝰ q̄ hec tꝫlis cōmutatio ꝛ vicissitudo nō sp ex demonijs fit sed est q̄nq̄ ex ꝯplexiōe ꝛ natura. De grauibꝫ istis ad discernēdū casibꝫ sincere ꝛ humiliter deū dpcemur. Plerumq̄ vero ꝛ diuina dispensatio ī contrarijs sua nos benigni tate vt ingratos puemēs vult visitare ꝛ a nobis p omnia elationē ꝛ ppriā reputatōꝫ excludit ꝛ remouet. hec Johan. ab. A Sed ꝛ hoc notanduꝫ. q̄ sunt diuersa pcussionū genera per que deus solet punire nōnullos in hac vita. De hoc ī quadā sūma sic dr̄. quiq̄ ex causis deus punit aliquos in hac vita. Et notā tur ī his v̄sibꝫ Est qui torquet̄ ne fastus ei dn̄et̄. vt Paulus cui datus est āgelꝰ sathane ne magnitudo ṙuelatōnū eū extolleret Est q̄ torq̄t̄ vt puriꝰ īn pbetur vl̄ sic vt ei meritū cumulet̄ vt Job ꝛ Thobias ꝛ m̄lti alij. Est qui torq̄t̄ deus vt sic glorificet̄ vt cecꝰ natꝰ. De quo dn̄s ait. Nec hic peccauit nec parētes eius sed vt māifestentur opa dei ī illo. Est q̄ torq̄t̄ vt perpetuo crucie̅t vt zodomite Herodes dathā ꝛ Abyrō Est q̄ torquet̄ vt crimē purificet̄ vt Maria soror Moysi ꝛ quotidie m̄lti cristiāi quos dn̄s flagellat vt ꝯuertāt̄ De hoc eciā hēt̄ ī plogo sup Job vbi btūs gre. sic dr̄. Notādū q̄ percussionum diuersa sunt genera. Alia nāq̄ est percussio. qua peccator percutitur. vt absq̄ retractōe puniat̄ sicut periture iudee dicit̄. Plaga inimici percussi te castigacione crudeli Aliqñ peccatoꝛ pcutit̄. vt corigat̄ vn̄ ī euā. Ecce sanꝰ factus es iā noli peccare. ne tibi aliqd deterius cōtingat. verba enim saluatoris indicant quia peccata pcedētia vī doloris exigebāt

Aliqn̄ aliquis nō ꝑ pterita culpa dilu enda sed ꝑ futura vitanda pcutit̄. qđ apte Paulus de seipo testat̄ dicens. Ne magnitudo reuelacionū extollat me. datus est mihi stimulus carnis ā gelus sathane. Qui em̄ nō ait q2 extu lit s3 ne extollat apte īdicat q̄. a pcus sione illa ne eueniat ꝓpescit̄. non em̄ q̄ euenit culpa purgatur. Nonnūq̄3 vo quisq̄3 nec ꝑ pterita nec ꝑ futura ini quitate pcutit̄. sed vt sola diuina vir tutis potencia monstret̄. vt dicit dn̄s de ceco nato. nec q̄3 hic peccauit ꝛc̄. In qua manifestatōe quid agit̄. nisi vt ex flagello meritoꝝ vt9 augeat̄. Et cū nulla iniquitas pterita tergit̄. magne paciēcie fortitudo generet̄. hec greg. B Sed ꝑ quecūq̄3 modū religio sus tribulet̄ vel flagellet̄ siue ꝑ tempta tiones aut alias qualescūq̄3 tribulatō nes n̄ d3 sperare aut deficere sed paci enter ꝛ cū humilitate sustinere manū ꝛ flagella dn̄i q2 nequaq̄3 derelinquit timentes ꝛ sperātes in se. sed liberabit a temptatōe ꝛ post tribulatō3 gaudiū et exultatiō3 cordi infundet. De hoc Sara in libro Thobie sic dicit. Bene dictū est nomē tuū deus patrū nostro rum qui cū iratus fueris misericordi am facis ꝛ in tpe tribulatōis peccata dimittis his qui inuocant te. Hoc au tem ꝑ certo habet omnis qui colit te. q2 vita eius si in ꝓbatōe fuerit corona bit̄ si autē ī tribulatōe fuerit liberabi tur. ꝛ si in correptōe fuerit ad miseri cordiā tuam venire licebit. nō em̄ dele ctaris in ꝑditōibȝ nostris. q2 post tem pestatē trāquillum facis ꝛ post lacri mationem ꝛ fletum exultatō3 īfundis hec illa sara. Omnipotens ecia3 deus eos quos diligit diuersis castigationi bus affligi permittit. ꝛ ideo hoc facit ne mens eoꝝ dum in rebus trāsitoriis ꝛ in vanitatibȝ seculi plus q̄3 debet dele ctatur ab amore ꝯditoris se diuidat ꝛ idcirco ꝑ aduersa temptatur. vt fugi ens ad auxilium sui creatoris ꝛ senti ens ab ipso adiutorium ꝛ consolatio nem in suis temptatōibȝ ꝛ tribulatio nibus eo feruencius eum diligant. et suum affectum frequēcius in eum di rigant. a quo tot beneficia se sentiunt esse consecutos. Filius

Scire eciam desiderantes cupio. quomodo se homo habere debeat in prosperis ꝛ in aduersis. ne contin gat eum cadere in lapsum peccati

Capitulum XIII Pater C

Hoc scire debes q̄ xp̄i fideles ac maxime reli giosi in vno statu ꝑmanere nō possunt aut enim consolantur ꝑ prospera siue sint sp̄ualia siue temporalia. aut tribu lantur ꝑ aduersa. hoc est ꝑ viciorū tē ptamēta vel diuersaꝝ passionu3 flagel la sed quilibet timens deum debet esse quasi ambidexter. vt in ꝓsperis euen tibus siue sint sp̄uales siue tē pales te neat humilitatem. ꝛ in aduersis qui buscunq̄3 habeat pacientia3. vt ꝑ pro spera non trahatur ad noxiam volūta tem ac voluptatem nec per aduersa du catur in desperatione3. De talibȝ reli giosis ꝛ ambidextris. Theodorus ab bas. in collatōe patru3 sic dicit. Isti sunt qui figuraliter in scripturis sanc tis ambidextri vocātur. vt ille Aioth in libro iudicum describitur fuisse. q2 vtraq̄3 manu vtebatur pro dextra quā virtutem ita poterimus nos quoq̄3 in tellectualiter possidere. si ea que pro spera sunt dextraq̄3 censentur. ꝛ ea q̄ aduersa sunt sinistra dicātur bono rec toq̄3 vsu ad prē fecerī9 dextrā ꝑuenire vt q̄cūq̄3 fuerit illata fiāt nobis arma iusticie. Duab9 namq̄3 ptibȝ et vtra

dixerim eciam manibus interiorem
hominē nostrū subsistere puidemus.
nec quisq̄ sanctorū carere hac sinistra
quā dicimus potest sed in hoc virtus
perfecta discernit̄ si vtrāq̄ in dextram
bene vtendo ꝯuertat. Et vt manifestius
hoc qd̓ dicimus possit intelligi habet
vir sanctus dextrā successus vicȝ spi-
ritales in qua tūc ꝯsistit qñ feruēs spi
ritu desiderijs ⁊ ꝯcupiscētijs omībus
dñat̄ qñ ab omī dyabolica īpugnatō
ne securus absq̄ vllo labore atq̄ diffi
cultate vicia carnis vel respuit vl̓ absci
dit. cū sublimatus a terra vniuersa pre
sentia atq̄ terrena velut inanē fumuȝ
vmbrāq̄ vacuā ꝯtēplat̄. ⁊ vt mox trā
situra ꝯtemnit cū futurā ꝑ excessū mē
tis nō solū ardentissime ꝯspicit alias
ꝯcupiscit. verūeciā clarius intuet̄ cuȝ
efficacius pascit̄ spiritalibꝫ theorijs.
cū lucidiꝰ reserata sibi ꝯspicit celestia
sacramēta. cū oratōes purius atq̄ ala
crius emittit ad deum. cū spūs ita ar-
dore succēsus ad ea que inuisibilia sūt
⁊ eterna. tanta em̄ alacritate transmi-
grat. vt neq̄q̄ se iā credat in carne ꝯsi
stere. Habȝ similiter ⁊ sinistrā cū tem
ptatōe ⁊ turbinibꝫ īplicat̄. cū ad desi-
ria carnis īcētiuoꝝ estibꝫ inflāmat̄ cū
ad iracūdie furorē ꝑturbatōnuȝ igne
succēdit̄. cū sup̄bie seu xenodoxie ela
tōe pulsat̄. cū tristicia morteȝ oꝑante
deprimit̄. cū machinis accidie et im-
pugnatōe ꝯcutit̄ cūq̄ oī spiritali fer
uore subtracto quodā torpore atq̄ ir
rōnabili merore torpescit. vt nō solū
cogitatōibꝫ rectis ac feruētioribꝫ de-
serat̄ sed eciam psalmus. oratio. lec-
tio. remotio celle. simul horreāt ⁊ īto
lerabili quodā tetroq̄ fastidio vniuer
sa sordeāt instrumēta ꝟtutū. quibꝫ cū
pulsatur monachus sinistris ꝑtibꝫ se
ꝯgnoscat vrgeri. Quisquis igitur in
illis que dextre ꝑtis esse diximus mi-
nime fuit elatus. ⁊ in istis que sinistre
partis sunt viriliter dimicās. nulla d̓
speratōe ꝯciderit. at pocius de contra
rijs arma q̄dā paciētie ad exerciciuȝ
virtutū assumpserit. vtraq̄ manu vti
tur pro dextra. ⁊ in vtroq̄ actu trium
phator effectus. tā de sinistro statu q̄
dextro palmā victorie consequet̄. Eri
mus igit̄ ambidextri. qñ nos quoq̄ re
ruȝ p̄nciū copia. vel inopia nō muta
uerit. ⁊ nec illa nos ad voluptates nox
ie remissionis īpulerit. nec ista ad de-
speratōȝ attraxerit ⁊ querelam. sed si
militer deo gracias in vtroq̄ deferen-
tes parē fructū d̓ secūdis aduersisq̄ ca
piamus. qualeȝ se ille verus ambidex
ter doctor gentiū fuisse testatur dicēs
Ego em̄ didici in quibꝫ sum. sufficiēs
esse scio ⁊ humiliari scio et habunda
re vbiq̄ ⁊ in omnibus ⁊ ad omnia īsti
tutus sum ⁊ saturari ⁊ esurire. habun-
dare. ⁊ penuriam pati. omnia possum
in eo qui me confortat. hec Theodorꝰ
abbas D Et notandum q̄ per
contemptum prosperorun et delecta-
bilium ⁊ per fortem sufferenciam ad
uersorum peruenitur ad cordis trāq̄l
litatem et pacem. Quorum vnum a
gitur per abstinentiam non soluȝ que
est in cibo vel potu sed in omnibus in
quibus delectatio carnalis vel huius
seculi consistit. Alterum vero fit per
patientiam cum aduersa viriliter suf
feruntur. De hoc Richardus de san
cto victore sic dicit. Magna pax ⁊ trā
quillitas cordis est. nulla huius mūdi
oblectamenta concupiscere. nulla eiꝰ
aduersa formidare. quorum vnuȝ per
abstinenciam. alterum per pacientiā
obtinetur. Quid em̄ de oblectamētis
huius mundi ꝯcupiscitur. que oblata
delectamenta amore abstinentie recu
sat vl̓ qd̓ d̓ huiꝰ mūdi aduerꝭ tīer. q̄ ꝟ
tute paciētie roboratꝰ d̓ illatis cē mal̄

triumphat. Unde de apostolis scriptum est Ibant gaudentes a conspectu concilij. Et per paulum dicitur. In tribulatione gaudentes. Ad beatitudinem ergo animi spectat. vt quicquid pro amore dei caro durum est tolerat. Unde enim corpus atteritur. consciencia exhylaratur. Et quo quis exterius videtur infelicior. eo interius constat esse beatior. qui enim pro amore dei afflictionem corporis diligit. et pro celesti desiderio seculi voluptatem odit perfecto hostem suum vbique declinare poterit. Et Notandum quod non solum illam que in cibo et potu est abstinentiam intelligere debemus. ymo per abstinentiam et patientiam intelligamus omnes superfluas delectationes et corporis afflictiones. que per quinque sensus carnem delectant. aut cruciant. hec Rich. Debemus ergo temptationibus resistere dyabolicis et si possumus peccatis venialibus omnino in hac vita carere. debemus tamen peccatis mortalibus que nobis a spiritibus malignis suggeruntur fortiter repugnare. vt premium assequi valeamus vite eterne. De hoc habetur in glosa Nicolai de lyra in Epistola .i. ad cor. super illo. Qui existimat se stare videat ne cadat. Quicunque existimat se stare vicz in deo per bona opera et bene dicitur existimat. quia nescit homo vtrum amore dignus sit aut odio. potest tamen de hoc habere aliquam coniecturam. videat ne cadat ad impulsum temptationum. et propter defectum humane fragilitatis ideo subditur. Temptatio vos non apprehendat nisi humana. i. non inducat vos in consensum et operationem peccati. temptari enim non est malum. sed virtutum exercicium si temptationi viriliter resistatur. propter quod in persona viri perfecti dicitur. illud psalmi. proba me domine et tempta me nisi humana id est illa temptatione que vitari non potest totaliter ab homine in presenti vita scz de peccato veniali Quod autem temptationi ad peccatum mortale ducenti valeat homo resistere cum adiutorio dei ostendit dicens. Fidelis autem deus in promissis implendis. qui non patietur vos temptari super id quod potestis. quia promisit adiutorium in temptationibus positis si fideliter recurrant ad ipsum. ideo subditur. Sed faciet eciam cum temptatione prouentum vos totaliter adiuuans. vt ipsa temptatio vobis proueniat ad augmentum meriti per eius superationem ideo subditur. vt possitis sustinere id est temptationibus preualere hec glosa

E Et sciendum quod omnipotens deus non permittit fideles suos temptari supra id quod possunt. quia si dat dyabolo temptandi licentiam. dat eciam sustinentibus temptationem resistendi graciam. Unde si non possumus propter impedimenta temptacionum semper esse immunes ab omni peccato nec vno modo et incessanter adherere deo. debemus tamen adhibere omnem diligenciam. ne per nostram negligenciam iugiter diuellamur ab eo De hoc in quadam glosa sic dicitur. Fidelis deus qui non patitur vos temptari supra id quod possunt. dum enim dyabolo licenciam dat temptandi. eciam temptatis resistendi graciam dat. igitur eciam si non est in nobis perfectio angeli non sit in nobis presumptio dyaboli. vt qui non possumus vt immunes a peccato vniformiter et incessanter adherere deo nequaquam irrecuperabiliter diuellamur ab eo hec glo. Igitur omnes qui sunt in statu proficientium adhibere debent omnem diligentiam. vt a vicijs et peccatis se abstineant et in virtutibus ac bonis operibus se exerceant. et temptationibus quibuscumque sibi occurrentibus fortiter resistant. sancte et laudabiliter viuant. vt imitatores apostolorum ac aliorum sanctorum esse possint. et sic ad eternam beatitudinem peruenire. De quibus Crisostomus. sic dicit. Scit deus qui sint eius nouit enim illos qui in illo confidunt. qui toto corde ad eum accedunt qui in apo

sito pseuerāt. qui sancte viuere studēt qui delectationes calcant. et cupiditates mundi. qui carnis affectus cōprimunt qui omnibus suggestionibus manu cordis repugnāt. qui in visceribus pietatis semp gradiuntur. hi tales cultores dei sunt. Apostolorum imitatores pedisseque beatitudinis hec Criso. Habemus itaque iā de temptatōibus diuersis prout dñs donare dignatus est explanatum qd ptinet ad pficientes. quorum status vt dictū fuit supra ɔsistit tercio loco in temptacōnū ppessione atque sic patet de statu pficienciū et in quibus idē status dependeat. vicz in viciorum detestatione virtutum operatione. ac temptationum perpessione.

Incipit tercius liber malogranati.

Distinctio I Filius

Postquam informatus sum a te o pater de statu pficientiū. Nūc de statu pfectorum instrui desidero. Et primo in quibus ɔsistat idem status perfectorum de hoc cupio per te edoceri.

Capitulum I Pater F

Scire debes fili q status pfectorum vt supra dictū est cōsistit in tribus videlicet i cordis mundicia siue puritate. in dei caritate. et i ɔditoris omniū ɔtēplatōe. Primus status pfectorum dependet in cordis puritate. quia quāto quis cor magis purgatū habet tanto pfectior in sancta vita repitur. Vñ bñ et apte pmissa sunt illa vt superius patuit. que viā dant ad mundiciam seu puritatē cordis. scz pmā peccatorum. detestatō viciorum. opacio virtutum. ac ppessio tēptationum. hec enim sunt per que ad cordis puenit puritatem. Et quāuis malignus spūs corda electorum diuersis temptatō. hus pulset nō tñ pualet illā maculare. quia virtus āgelica ex diuina dispositōe eos adiuuat ne i lapsum criminis cadāt et cū hostis violētus oppugnet illos nec tamē expugnat nō solū corda eorum nō maculat sed etiā mercedē future retributiōis illis cumulat. de hoc Petrus dami. sic dt G Nō enī versutie tā callidi tā exercitati hostis posset fragilitas hūana resistere. nisi eos a temptatōibus electorum virtus angelica ppulsaret. Unde vnicuique nostrū a die baptismatis vsque ad obitū delegatus est angelus. q et viriliter decertātē a tēptatōe custodiat. et auxilium pbere in bonis opibus non desistat. Felices ergo qui iuste viuūt quia dū malignis spiritibus insuperabiliter obluctantur. angelice fortitudinis auxilio muniunt. Adde eciam q ipsi spiritus iniqui profectus nostri sunt obsequio deputati. nam dū temptamur et non succumbimus. dū impetimur et non preualemur. Dum oppugnat certe violentus hostis et nō expugnat future nobis retributionis pondus accumulat. Et dum laborem certamīs irrogat victorie nobis materiam subministrat hec Petrus Da. Unde notandum q illi ad vitam fine macula ingredi dicuntur. qui ad pfectionem irreprehensibiliter currunt carentes peccatis mortalibus. quāuis nō dum sint pfecti. quod probat beatus Aug. sic dicens Si peccatores deus sperneret. oēs vtique sperneret quia sine pctō nemo ē. Ingredi aūt sine macula nō absurde ille dr nō q iā pfctūs ē sz q ad ipam pfectiōnē irrephensibiliter currit carens criminibus damnabilibus hec Augustinus. Filius

Quero quid sit cordis mundicia et de hoc Opi cupio informari

Capitulum II Pater D

Mundicia cord est puritas mentis omnez abhorrens imundiciã. Vel sic. Mundicia cordis est vtriusqȝ hominis ĩtegritas diuini amoris intuitu obseruata. Necesse est aũt ante oĩa vt intellectus ꝛ effectus purgeẜ in nobis. Intellectus vt sciamus quid agere debeam? Affect? vt ea que ĩtelligim? agere valeamus. De hoc bea. bern. dicit. Duo sunt que in nobis purganda sunt ĩtellectus vt nouerit affectus vt velit. Et notãdũ ꝙ cũ cor sit prĩcipiuȝ radix ꝛ fons a quo fluit ĩ totũ corpus vita sensus ꝛ motus naturaliter ꝛ in cogitacionẽ in delectatõȝ ꝛ in ꝯsensum mũdicia vl' ĩmũdicia puritas vel ĩpuritas specialiẜ et ĩ liguã ꝛ ĩ opus sensibiliẜ et corporaliẜ ꝓiñ origo cogitatõis et scaturigo delectatõis ꝛ ꝓpago ligue ꝛ opis est a corde. Vñ si fons cordis purus est ꝛ mũdus tũc fluitus ꝛ fluuius mũdus exiens ab eo ꝛ si est impurus et ĩmundus tũc ꝛ illa similiter q̃ procedunt ab ĩpo. Vñ dr in Mathe. De corde exeũt cogitatões. Et hec sunt q̃ mundant vel coĩquinãt totũ hominẽ. Et ꝓpter hec vt ad suam perfectiõȝ et ꝓfectum ꝛ decorem ꝓficiat mũdatus in cogitatõe delectatõe lingua et ope recte ps. primo petit ipm fontem cordis mũdari dicens. Fiat cor meũ immaculatũ qꝛ ab ĩpo cetera mũdanẜ et maculantur. J Specialiter tñ potest distinguĩ ꝙ alia sit mũdicia cord alia lingue. alia opis. Mundicia operis ẽ ĩnocẽtia actõis q̃ est mundicia magna. Mũdicia lingue est refrenatio sermõis. q̃ ẽ mũdicia maior. Mũdicia cordis est restrictio cogitatiõis ꝛ delectatõis. q̃ est maxĩa. qꝛ virt? diuina est ꝛ ĩmediate in deũ tẽdẽs ad videndũ ꝛ diligẽdũ. de q̃ mũdicia ꝓprie intelligiẜ illud. Math. Beati mundo corde qm̃ ipi deũ videbũt. Sũma enĩ pfectio videẜ esse cordis mũdicia ꝛ ĩcorruptio. qm̃ ad verã beatitudinẽ. que ꝯsistit in visiõe dei est ĩmediata dispsicio. De hac triplici mũdicia dr ĩ ps Innocẽs manib?. Ecce mũdicia operis. ꝛ mũdo corde id est cogitatione. Ecce mũdicia cordis. q̃ nõ accepit ĩ vanũ animã suã scȝ nec iurauit ĩ dolo ꝓximo suo. Ecce mũdicia ligue. Mũdicia igiẜ opis magna est qꝛ magnũ ꝛ pfectũ est cohibẽdo se a malo ope innocentiã custodire. Vñ psal. Custodi ĩnocẽtiã ꝛ vid eq̃tatẽ. Mũdicia ligue maior est qꝛ magis pfctm̃ est liguam refrenare q̃ȝ opus cohibere. illd faciũt multi. istud sciũt vl' possunt facere pauci. Vñ dr bea. Jaco. Si q̃s nõ offenderit in lingua hic pfectus est vir. Mundicia vero cordis maxima est. qꝛ maximum ꝛ pfectissimũ est cogitatiões ꝛ delectatões adhuc in corde restringere. cũ em̃ opus cohibeẜ cũ lingua ĩfrenatur et regiẜ. sole cogitationes ꝛ delectaciones adhuc in corde scaturiũt et sperguntur de illa antiqua fomitis putredine intantum. ꝙ sicut nec primi motus affectionis ꝛ concupiscencie ita nec primi motus cogitacionuȝ sunt ĩ nostra potestate que sanctis et pfectis viris adhuc in carne inherent.

R Ab hac autem cogitacionuȝ varietate ꝛ mutabilitate in presenti nemo ad perfectum potest liberari sȝ sufficit posse per graciam ipsas refrenare ac restringere ab illicita volitione ꝛ reuolutõe in mente qd est iam mundicia ꝛ puritas cordis ĩ hac vita possibilis quia ab ipsa mutabilitate cogitacionũ per solaȝ visionẽ dei penitus

liberamur. Causa nonnulla illius est
qꝛ cū anima sit dei capax quicquid in
fra deum est animā replere nō pōt. vn̄
vnius rei cogitatōe veniente in animā
semꝑ locum hꝫ adhuc alia. donec illū
videat quo saciata nihil aliud capere
possit ⁊ ꝑ hoc tūc erit īmutabilis cogi
tatōe ⁊ affectōe quibꝰ naturaliter mu
tatur. De hoc ꝑ p̄s d̄r Saciabor cum
apparuerit gloria tua. Vn̄ eciam bea.
greg. suꝑ Ezech. de hoc sic dicit. Per
hoc ꝙ ꝯspiciemus in futuro naturam
diuine essentie liberati a nostra muta
bilitate. figimur in eternitate. Immu
tabimur enī in ipso quē videbimus ⁊
carebimus morte videndo vitam mu
tabilitatē nostram transcēdemus vi
dendo īmutabilitatē. ⁊ corruptōꝫ no
stram videbimus videndo incorrupti
onem. vn̄ valde salubre est vt homo ī
uigilet ⁊ custodiat ac cōseruet cordis
mundiciam qꝛ mens pura est diuine
maiestati familiaris ⁊ amica. De hoc
dicit Egesippus Omnis qui esse volu
erit maiestati essentieqꝫ diuine famili
aris. in mētis se exerceat puritate sꝑ.
nimirꝫ ab eterno amica extitit diuini
tatis excelse ip̄a mundicia ⁊ puritas
mentis nostre hec ille. Nō solum autē
mens munda est amica ⁊ familiaris
deo sed eciā ip̄m diuine maiestatis do
nū meret̄ in se recipere ⁊ eo frui ac in
ipso quiescere qꝛ tēplū sūmi dei ē. qd̄
ꝓbat beatus Ambro. sic dicēs Mun/
dicia mentis sola deum in se recipere
meretur eo frui in eo quiescere ⁊ gau/
dere. Et hugo. Mens pollens mundi
cia ⁊ virtute ipsa sola est templū maie
statis excellens. Et sicut cristus mun/
dis se aīabꝰ libenter applicat ⁊ iungit
sic a mente sordida fugit ⁊ se elongat.
Et beatus gre. Cuꝫ summa felicitatis
dulcedine cristus mūde anime se ap/
plicat. sed a feda mente in infinitū in
damnatōnē corporis ⁊ anime elonga
tur. Nā quisquis cordis mūdiciā adi
pisci nō appetit a se mundicie auctorē
repellit ⁊ si mentem polluerē in cogi/
tatōe eius qui mundicie est auctor. eē
hereditas neq̄qꝫ possuꝫ. Et cassiodo.
Quale igitur gaudiū . qualis nāqꝫ cō
solatō; peccatrici anime esse poterit. ve
ra aūt ⁊ ꝑfecta delectatio munde men
ti diuinitus innotescit. vn̄ qui celesteꝫ
dulcedineꝫ gustare desiderat. cordis
mundiciam in se conseruare studeat.
qꝛ s̄ꝫ dictū beati Ieronimi. Nisi mēs
munda fuerit a scelere. nūqꝫ ei datur
suauitas dulcedinis sempiterne. Dic̄
eciā beatus Bern. Impossibile est ꝙ
nisi mundata fuerit anime domus ali/
quis infundatur liquor celestis roris
et gracie. vt ergo mundum cor quisqꝫ
habere valeat necesse est vt non solum
ab operibus prauis verumeciam a co
gitationibꝰ malis ac viciosis se absti/
neat. quia ante dei oculos tociens la/
bimur. quotiens a recta via per cogi
tationes illicitas deuiamus. Qd̄ bea/
tus gregorius tangit. xxv. moralium
sic dicens. Notandum ꝙ ad deuꝫ tot
gressibus mens accedit quod bonis
motibus proficit. Et rursum tot gres
sibus longe fit quot malis cogitacioni
bus decrescit. Vnde plerūqꝫ contin/
git vt nec dū ꝓcedat ī oꝑe motꝰ mētis
⁊ tn̄ iā ꝑfecta culpa fit ex reatu ip̄o co
gitatōis. qꝛ ergo nouimus ꝙ districte
omnia nō solū facta sed eciā cogitata
pēsent̄ qd faciemꝰ d̄ īcessu mali oꝑis
si sic subtiliter deꝰ iudicat gressus cor/
dis. Ecce occl̄ta mētis nostre īterna
nullꝰ hōinū videt ⁊ tn̄ an̄ dei ocl̄os tot
gressus ponimus quot affectus moue
mus tociēs an̄ illū labimur quociēs
a recto itinere infirme cogitationis
pede claudicamus . nisi enim ī cōspec
tu eius iste assiduus nostrarum men/

tiuz lapsus incresceret. p pphetam nō diceret. Auferte malum cogitacionū vestrarū ab oculis meis hec nimiruz dicens vim coopte nostre malicie quasi ferre se posse testat̄. q2 coopta illa esse nō potest q2 vicz inoportune eius conspectui ingeritur quicquid ī nobis occulte illicitū cogitatur. deus em̄ mala hominum nec cogitacōes ignorat nec perpetrata obliuiscit̄. nisi ab eius oculis penitendo deleantur. Lux em̄ eterna que deus est q̄to incōmutabiliter fulget. tāto penetrabiliter videt. et neq3 occulta nescit qui cuncta penetrat. neq3 penetrata obliuiscit̄ q2 incōmutabilis durat. proinde quociens īdignum aliquid in corde ɔcipimus. tociens in luce peccamus. Nunc ergo dū possumus a conspectu eterni iudicis et male cogitata et peius pp̄etrata deleamus. reuocem9 ad memoriā cordis. quicquid peruerse egimus p nequiciam presumptōis. proponat homo cōtra se futurū iudicium et queq3 in se sentit districte ferienda p sententiam iudicis. hec in se pie feriat p penitentiaz ɔfessionis. hec gre. Debet ergo vnusquisq3 fidelis et maxīe religiosus ad cordis puritatem tendere. vt mereat̄ illorū consorcio ascribi de quibus dicitur. Beati mundo corde quoniā ipsi deum videbunt. Ad quod faciendū hortatur Leo papa sic dicens Uniuersitas fideliū ad perfectaz innocentiā et plenaz debet tendere puritatē vt cōsorcio eorū mereatur ascribi de quib9 dicitur. Beati mūdo corde qm̄ ipsi deum videbunt. Omni instancia omni virtute intēdendū est. vt quicquid secretum ɔsc̄ie maculat. quicquid aciez mentis obscurat diligētissimis emēdacōib9 deleatur. Quis em̄ scriptū sit. Quis gloriabit̄ castum se habere cor aut mundum se esse a peccato non tn̄ desp̄anda est apprehēsio puritatis. q̄ cum semper petit̄ semper accipit̄. nec remanet iudicio condemnādū. qd̄ fuerit confessione purgatū hoc est. quod omnes ecclesie filij orantes dicūt. Dimitte nobis debita nostra. q2 nemo tā iustus tam sanctus est. qui in tempore istius vite que tota temptatio ē cuiuscūq3 peccati remissione non egeat. Circūstant vndiq3 picula innumerabilium delictorū et per licitos vsus ad īmoderatos transit̄ excessus dū p curam salutis irrepit delectatio voluptatis et non sufficit ɔcupiscētie quod satis potest nature. hec Leo papa. Un̄ sancti viri vt puritatem ac mūdiciam cordis acquirere ac retinere possent. pro hac diuicias dignitates ac delicias huius mundi vniuersas libenti animo ɔtempserunt. De hoc dicit moyses abbas. ī collatōe patrū. Quidq̄d nos ad puritatē cordis potest dirigere tota virtute sectandū est quicq̄d autē ab hac retrahit vt pniciosuz ac noxium deuitandū. p hac em̄ vniuersa agimus atq3 toleramus. pro hac parētes. ppria dignitates diuicie delicie huius muudi et voluptas vniuersa ɔtemnit̄ vt scz puritas cordis perpetua recreet̄. hec moyses ab. Filius

Ut audio ex p̄dictis magnuz bonum est mundicia cordis s3 q̄d boni ɔferat vel quem fructum afferat homini de hoc cupio edoceri.

Capitulum III Pater

Scire debes qd̄ mundu3 cor siue puritas cordis generat bonā conscīam qua nihil est in hac vita iocundius. Teste beato augu. qui dicit. Non est maior iocunditas q̄3 ɔsc̄ie puritas quia gaudium et exultacio deuotorū virorū ex bona cōscientia procedit. vnde dicit Seneca

Viri boni gaudiũ ex bõa ↄsciã proce
dit. Pura aũt ↄsciã, put dicit Hug. ē
que nõ hñt de preterito iustã accusati
onem ac de pñti iniustam delectatiõꝫ
ꝛ de futuro falsam volũtatē. hec hugo.
Unde quietã ꝛ bonã ↄsciaꝫ duo faci-
unt vicꝫ de pteritis mal' ↄ digna satis
factio. ꝛ de futuris cauta declinacio.
De hoc dicit Rich. de sancto victore
Quietam ↄsciam faciũt pteritoꝝ ma
loꝝ ↄdigna satisfactio ꝛ instanciũ ma
loꝝ puida cautaqꝫ declinatio. Quie-
tus est, quē ↄsciã sua nec de preterita
nec de pñti culpa remordet. Ideꝫ sen
tit btũs bern, sic dicēs Duo faciũt bo
nam ↄsciaꝫ de malis penitere ꝛ de ma-
lis abstinere. Debet auteꝫ vnusquisqꝫ
cũ diligēti examīe ↄsciaꝫ discutere q̃-
lis sit, ne ↄtingat euꝫ in piculũ eternũ
tã aīe qꝫ corporis incidere. vñ bea.
Aug. dicit. Omnis ↄsciã que verã sui
discussionē amiserit ꝛ iudiciũ in picu
lum vergit tã mētis qꝫ corporis eternuꝫ
Hec aug. M Et notanduꝫ ꝙ qꝫ
diu carnis impetus ꝛ carnalis volup-
tas viget in hoīe, ↄsciã tota pturba
tur. Quia cũ sciamus omnipotētē de-
um respicere ꝛ intelligere occulta cor
dis nostri. qñ aliquo reatu culpe gra-
uamur ↄsciã nostra nos accusat ꝛ ido
ad deũ leuare cordis nostri faciē time
mus. postqꝫ vero post pñie lamēta fue
rit abluta. ꝛ cogitatiões illicite cepe
rint in nobis languescere ꝛ de die in
diem magis ac magisqꝫ deficere tunc
incipit nostra ↄsciã ad pacē ꝛ tranql-
litātē seipsaꝫ paulatī ↄponere ꝛ fidu-
ciam de gaudio superne retributiõis
habere. Vñ Richa. de sancto victore.
Quãdiu viget in hoīe vehemēter ī-
petus carnis ꝛ torrens voluptatis car
nalis. solet esse causa timoris ꝛ īdig-
natõis solet sane ↄsciaꝫ totã turbare.
ꝛ amaritudis fluct⁹ exagitare. postqꝫ
vero cepint infirmaꝝ delectatõnũ fluc
tus languescere atqꝫ euanescere. inci-
pit ↄsciã pariter ad pacē ꝛ trãqllita-
tem seipsaꝫ paulatī ↄponere. futuri iu
dicij metum magis magisqꝫ deponere
ꝛ illas pteritas anxietatis estuaciões
amittere. beatus eciã Greg. xvi. mor.
de hoc sic ait. Sicut p corporis faciē ho-
mini ita p interiorē ymaginē deo noti
atqꝫ ↄspicabiles sumus. Cũ vero rea-
tu culpe d'primimur ad deũ leuare cor
dis nostri faciē verem̃. Dũ em̃ nulla o
perũ bonoꝝ ↄfidencia fulcitur intueri
mens sũma trepidat q2 ipa ↄsciã se ac
cusat. Dũ vo iã pñie lamētis culpa di
luit̃ ꝛ sic ppetrata plãgũt̃ vt plangen
da mīme ppetrent̃. magna menti fi-
ducia nascit̃ ꝛ ad ↄspiciēda supne re
tributõis gaudia cordis nostri facies
leuat̃. hec gre. Et qꝫuis discussio ꝛ re-
morsus ↄsciē in pñti mētē multũ per
turbet, eternã tñ retributõꝫ pter hoc ī
futuro acquiret. vñ criso. Remorsus
ↄsciencie multis nũc mentē discussio
nibꝫ ferit ꝛ pcutit. sed pmiũtãdē sup
ne beatitudinis acquirit N Sci
endũ eciã ꝙ qꝫto quis maiorē graciã
a deo pcipit. tanto maiorē remorsum
ↄsciē hꝫ quociēs peccat. vñ ric. Quã
to maiorem graciã a domino accipi
mus tanto acriore remordētis consci
entie stimulo vrgemur quociēs pecca
mus. qꝫdiu em̃ in nobis ipsa ↄscien
cia aliqd impfectõis inuenire poterit
eius nos respectus cõfundit ꝛ cruciat
huius itaqꝫ cõscientie stimulus nũqꝫ
finit̃ donec omnis impfectõ de medio
tollat̃ ꝛ ad integritatis plenitudineꝫ
homo reformet̃. hec Rich. Quicunqꝫ
eciam de actibꝫ suis deo placere festi
nat, test em se in celo ꝛ sue conscientie
hēre ↄsiderat. Quid em̃ nobis nocere
põt si hũana ignorancia aut malicia
ↄtdicat cũ cõ sciētia excusat. Vñ si

donum de nobis dicit̄ qḋ nō habem⁹
tristari debemus. Si vero malū de no
bis qḋ in nobis nō inuenit̄ nō solū
non tristari ex hoc. sed pocius gaude-
re debemus. qḋ ꝓbat bea. Aug. dicēs
Quid obest illi si ḋ illa tabula eū vult
humana delere ignorancia. si eundē
de libro viuenciū nūꝙ̄ ꝓpria deleat cō
sciencia. nā ⁊ si bonū qḋ de nobis di-
citur in mente nō inuenit̄. magnā in
nobis debet tristiciam generare. Ecō-
tra si malū qḋ ḋ nobis ḋr in nobis nō
inuenit̄ in magnā debemus leticiā ꝓsi
lire. Et he. gre. mora. de eodē ḋt. Ois
eñi qui ex eo qḋ agit humanas laudes
appetit. testē in terra querit. Qui autē
de actib⁹ suis oīpotenti deo placere
festinat. testē se habere se in celo ꝯside
rat ⁊ sepe ꝯtigit vt ipa quoqꝫ ī nobis
bona opa ab incautis hoib⁹ reprehē
dantur. sed qui testem in celis hꝫ rep-
hensionē hominū metuere non debet.
hec gre. ¶ Et notandū ꝙ sunt ñ
nulli qui membra corporis sui vestibus
nitidis ⁊ ꝓciosis operire solent. ꝯsciaꝫ
vero suam bonis morib⁹ ac virtutibus
ornare nō curant. Sed quid ꝓdest exte
rius fulgere vestib⁹ ⁊ intus in consciā
sordere flagicijs. De hoc dicit leo pa
pa. Uestimēta eñi nitida mēbra ope-
rire pñt. ꝯsciaꝫ ornare nō pñt. Interi
oris ergo hominis primo ornemur ef
fectu vt exterioris quoqꝫ sit amictus
ornatus. spūales maculas abluamus
vt carnalia in nobis fulgeant vestimē
ta. nihil ei ꝓdest fulgere vestib⁹ ⁊ sorde
re flagicijs vbi eñi ꝯsciā tenebrosa est
totū corpus obscurū est. Uñ ꝓut dicit
Augustinus. Quanto amplius corpo
ris huius idest hominis exterioris ap
petunt̄ ornamēta. tanto sunt maiora
hoīs īterioris detrimēta. Quāto aūt mi
nus appetunt̄. tanto magis moribus
pulchris homo interior adornat̄. he
Augu. Qui eciam desiderat in domi-
no gaudere ⁊ nūꝙ̄ tristis esse. studeat
iuste ⁊ ꝟtuose viuere ⁊ ꝯsciam mūdaꝫ
habere. qꝛ ꝯsciā īmunda seu mala sem
per est in pena. Uñ ysidorus. Si nun
ꝙ̄ vis esse tristis bñ viue. ꝯsciā eñi rea
semꝑ est in pena qꝛ nulla pena graui-
or ꝯsciā mala Reus eñi animus nūꝙ̄
securus est. hec ysidorus. Cū igit̄ ex p̄
dictis intelligamus salutē hoīs max
ime ꝯsistere in bona ꝯsciā valde neces
se est. vt omnē opaꝫ ad hoc demus. q̄-
tenus illibatam ī nobis illaꝫ cōserue-
mus. qꝛ nihil dulcius ī rebus creatis
nihil dicius in terra huic thesauro eē
potest. De cuius ꝯmendatōe bea. ber.
in tractatu de spirituali vita sic dicit.
¶ Magne diuicie bona ꝯsciā. Et
reuera quid dulcius in rebus creatis
aut quid dicius in terra aut securius
aut quietius hoc thesauro. Cōsciā eñi
bona titulus est religionis. Ager bene
dictōis. ortus deliciaꝝ archa dei. gau
diū angeloꝝ. thesaurus regni. habita-
culū spūssancti. Liber signatus ⁊ clau
sus ⁊ in die iudicij apiendo. nihil se-
curius nihil iocundius ꝯsciā bona. p̄
mat corpus trahat mūdus. terreat dy
abolus ⁊ secura erit consciā. Secura
qñ corpus morie t̄. Secura qñ anima
corā deo pñtabit̄. secura qñ vterqꝫ añ
terrificū tribunal xp̄i iusti iudicis cō
stituet̄. future eciā beatitudinis nō est
vtilius remediū nec certius testimōi
um bona ꝯsciā. Corpus submergetur
in penam. verberib⁹ laniet̄ gladio tru
cidet̄ supplitio afficiatur ⁊ secura erit
bona ꝯsciā. In speculo anime status i
terioris hominis ꝯgnoscit̄. anima ve-
ro nō nouit se que sine speculo ē Spe
culuꝫ eñi mundū claꝝ ⁊ puꝝ tocius re-
ligionis est ꝯsciā. nec immerito specu
lo ipsam ꝯscienciam cōpauerim. quo
niaꝫ in ea tāꝙ̄ in speculo tōis oculus

tam qd indecens q̃ qd decẽs est claro aspctū apprehẽdere potest. sȝ nō venit ad bonā cord ↄsciaȝ nisi p cord custodiam. Cor em̃ suo arbitrio dimissum aut ad vitā severtit aut ad mortē Vn̄ quidquid cor cogitat qd ad vtilitateȝ suam vel ꝓximorū quoquomō modo non ptineat respuendū est vt possit acquiri bona ↄscia. humana em̃ ↄsciencia dei est vinea. quam extollere de ber peccatoꝝ ↄfessio ⁊ eoꝝ satisfactō ¶ Exhibitō eciam bonoꝝ operū ⁊ custodia eorū. vnicuiq; em̃ nostrum liber ē ꝓpria ↄsciencia ⁊ ad hunc librū discutiendum ⁊ emẽdādum alij omes repti sunt. ℟ Anima cū egreditur de corpe nullum aliū p̄ter ↄsciencie libꝝ secū portare p̄t. atq; in illo cognoscet quo debeat ire. ⁊ quid debeat recipere. Ex his em̃ que scripta erunt in libris nostris iudicabim̃ ⁊ ideo scribi debent ꝑ exēplar libri vite. Et si quid aliter habuerit corrigant. ne ĩ illa vltia col lacione si q̄spiam inuenti fuerint aliter habentes abicietur. hec Ber.

Filius

Vellē scire quid possit homo asse qui salutis. habendo bonā ↄsciēciam Capitulum IIII Pater S

Scire debes qd per bonaȝ cōscientiā puenit ad pacē cord ⁊ ad sabbatū siue gaudiuȝ sp̄uale. Circa qd notādū q̇ freq̄nter pax ⁊ gaudiū se comitantur. q̇r ex pace cordis cōcipit gaudiū ex spiritu sancto de cōsciēcie tranq̄llitate. sic ecōtrario nō est pax impijs vnde nec gaudiū quos em̃ ↄscia remordet gaudium vel paceȝ sp̄ualē nō habēt. Vn̄ de bonis p Paulū dicit. Deus spei repleat vos omni gaudio ⁊ pace. De impijs dicit dn̄s p ꝓphetam. Non est pax impijs. quō em̃ pax potest esse illi qui guerrā ⁊ litē in domo ↄsciē habet. cui omīa tam bona q̃ mala nocēt. qui iacet ĩ spinis viciorꝝ. quē vermis ↄsciē cie remordet. qui onus diaboli portat qui iacȝ ĩ immūdicia ¶ Oportet ergo vt faciat iusticiā hoc ē vt habeat vitaȝ virtuosam. per quā puenit ad bonā ↄsciencia ȝ. q̇ pacē cupit ⁊ trāq̄llitatē cordis possidere. Vn̄ bea. aug. Fac iusticiam ⁊ habebis pacē si em̃ nō amaueris iusticiā pacē n̄ hēbis bōa ei res est pax. vis ergo venire ad pacē fac iusticiā Hec aug. Qui aūt volūt pacifici in semetipsis esse. necesse ē vt motus inordinatos ⁊ carnales ↄcupiscencias sibiip̄is subiciāt ac in se domēt. mētē vero suā ⁊ racōeȝ subiciāt deo per obediēciaȝ mādatorū eius. Vn̄ bea. aug. Pacifici in semetipsis sunt. q̇ omnes anĩ sui motus ↄponētes ⁊ subiciētes racōni carnalesq; ↄcupiscēcias habentes edomitas fiūt dei regni filij. in quo ita ordinata sunt omīa vt qd ē in hoīe precipuū ⁊ excellens imperet sit ceterisq; reluctātib;. q̇ sunt nobis bestijsq; cōmunia atq; id ipsuȝ qd excellit in homine id est mēs ⁊ racio subiciat pociori id est deo. Nec em̃ inferiorib; imperare quis potest. nisi supiorib; subiciatur ⁊ hec ē pax que dat homīb; ĩ terra bone volūtatis. non tn̄ aliquis ad hoc puenire p̄t ĩ hac vita vt lex repugnās legi mētis nō sit omnino in suis membris sed hoc nūc pacifici agūt domādo ↄcupiscēcias carnis vt ad pacē plenissimā q̄nq; veniat Et notādū q̇ quāto pfectior ē vita in homīe. tanto maior pax cordis. ⁊ quies ĩterior copiosior ab eodē acquirit ac possidetur ℭ Signa aūt pfecte q̇etis ĩterioris hoīs Johānes ab. montis synai describit sic dicēs. Quies est incessabilis dei latria et assistentia. Jhesu memoria tui flatui vniatur ⁊ tunc cognosces quie

tis vtilitatem .Signa autem quietis interioris hec sunt. intellectus nō ela-tus. mens nō arrogās. sanctificata intentio. raptus ad dn̄m orō incessabil' custodia impdicabil'. fornicatōis mortificatō. bn̄di ad aliqd passibiliter affectionez ignorātia. mors mundi auiditatis gule ꝛ appetitus omnium gulosoꝝ puatio discretōis fons lacrimaꝝ libamen mltiloquij pditio ꝛ omīs cōtentōis ꝛ litis interitus. multus vo timor in qete tibi necessarius est q̄ nihil ita psequi accidiā pōt. hec Johā. ab. Diligenda est ergo pax ꝛ qes cordis. ꝛ habita cū diligētia est custodienda cū vero fuerit p aliquā negligenciā amissa. iteꝝ p puritatez cordis ac bonam ↄsciaz est reuocāda. ne qs ppter inquietudinez cordis a spū sancto efficiat' alienus. De ↄmēdatōe eciaz pacis dr̄ bea. Aug. Pax est serenitas mentis. tranquilla ↄscia. simplicitas cordis. amoris vinculū. ↄsortiū caritatis. hec est que bella ↄpescit ↄprimit iras. supbos calcat. humiles amat. discordes sedat. inimicos ↄcordat. cūctis est placita. nō querit alienū. nihil deputat suum. docet amare q̄ odisse ñ nouit. nescit extolli nescit īflari. hanc ergo q̄ accipit tēat. q̄ pdit repetat. qm̄ qui ī eadē nō fuerit inuētus abdicat' a pr̄e. exhereditat' a filio. a spūsctō alienus effici'. nec poterit ad hereditatē puenire. q̄ noluerit testamentū pacis obseruare. nec pōt ↄcordiā hr̄e cū cristo. q̄ discors esse voluerit cū cristiano hec aug. ¶ Post pacē vero ꝛ quietē cordis seq' sabbatuz spūale ꝛ gaudiū in spū sancto. q̄ cū mens p bonā ↄsciaz a s'uitute peccati quieuerit. in gaudio spūssancti iocūdat'. vn̄ Hug. de sācto victore. Sabbatū hoīs qd̄ ei exterius visibiliter s'uādū pcipi'. sacramentum est interioris sabbati. vbi mens sancta a s'uitute peccati p bonā ↄsciaz qescens. in gaudio spūssancti iocundat' hoc sabbatū quisqs in pn̄ti vita seruauerit. vt nullis ↄsentiat malis. pueniat in futura vita ad illd̄ eternū dei sabbatū vbi nulla sentiat mala hec Hug. Et sciend̄ ꝙ illi spūale sabbatum non obseruant s'm bea. Augu. nisi qui ita tempare opib' terreis accomodāt vt tn̄ lctōi ꝛ orōi ꝛ si nō semper vel frequēter insistāt s'm apostoluz Attendite lctōi ꝛ doctrīe Et iteꝝ. sine intermissione orate. Qui em̄ t'les sūt quottidie spūaliter sabbatum colunt. q̄ vero inquieti sunt ꝛ iugiter in terrenis actib' īplicāt' sabbatuz. i. requiez habere nō possunt. de quib' scriptuz ē Impedimēta mūdi fecerunt eos miseros. hec Aug. Cōsiderand̄ ꝙ nullus malus existens sabbatū seu requiē habere pōt. q̄ remorsu ↄsciē quez sustiet sp ī pturbatōib' viuit. qui autem conscientiā bonam h3 in tranquillitate ꝛ gaudio est ꝛ ido sabbatum idest requiem cordis frequenter possidet. de hoc bea. Augu. sic ait. Sabbatum indicit nobis deus. quale intus est in corde ē sabbatum nostꝝ: multi em̄ vacant mēbris ꝛ tumultuant' ↄscīa. omīs em̄ homo malus sabbatum habere nō potest nusq̄ em̄ quiescit illius ↄscia ꝛ necesse est vt in pturbatōib' viuat. cui autē est bona conscīa tranquillus est. ꝛ ipsa tranquillitas sabbatū est cordis. Attēdit em̄ pmissorem deum ꝛ si laborat ī pn̄ti extendi' spe futuri ꝛ serenat' omne nubiluz tristicie sic dicit apl's. Semper gaudentes ipm autem gaudium ī tranquillitate spei nostre sabbatum nostꝝ Hec augu. Filius.

Cupio eciaz de hoc informari qd vicz valeat ad ↄseruādā quietē interiorem et pacem cordis.

Capitulum V Pater X

Scire debes qd ad ꝯseruādā pacē cordis ⁊ q̄etis interioris multū valet vita solitaria ⁊ freq̄ns māsio in cella. qꝛ p vitā solitariā tollūẜ occasiões diūsaꝝ passionū p q̄s īpediẜ pax ⁊ quies cordis Cella nāq3 est spūale habitaculū. que de supbis hūiles. d gulosis sobrios. d iracundis mites d odiosis reddit fraterna caritate feruentes. ipa inq3 cella nouit hoīes ad pfectōis culmē pducere atq3 ꝯsūmate scītatis fastigiū sublimare. De hac vita solitaria ⁊ q̄3 salubꝛe sit in cellis habitare petrus. da. sic dicit Consuetudo facit monacho cellā leuē ac dulcē. vagatio mūdi fac horribilē. vagātib9 cellā carcerē. permanētib9 suaue cubiculū assuetū ieiunijs coꝛpus sobꝛietas roborat. effluenciā epulaꝝ flux9 eneruat. Vigilia moderata aciē hūane mētis exacuit. generatio repetiti sopoꝛis obtundit Secularīū negocioꝝ relatio anīa3 passionib9 desiderij facit obnoxiā. Sacri eloquij assidua meditatio mundo reddit extinctam. Paupertas monachi securitas est mentis. securitas vero est matẜ puritatis. ecōtra reꝝ habūdancia aculeos parit sollicitudīs. sollicitudo est radix anxietatis O cella negociatoꝝ celestiū apotheca in qua vic3 illa mercīū, vel meritoꝛū sūma recōdiẜ. quib9 terrene viuēcīū possessio cōpaẜ. Felix ꝯmerciū vbi terrenis celestia, p transitoꝛijs mercāẜ eterna. Felices inquam nundīe vbi venalis vita eterna ,ppōnitur. ad quā emēdā ecia3 si minimum quid solu3 sufficit qd hēẜ vbi breuis afflictō carnis emit celeste ꝯuiuiu3. ⁊ exigue lacrime risum pariūt sempiternū vbi possessio terrēa distrahiẜ ⁊ ad eterne hereditatis patrocīnū pueniẜ O cella spūale, pꝛsus habitaculū. que de supbis humiles. d gulosis sobrios de crudelib9 pios. de iracūdis mites. de odiosis reddis in fraterna caritate feruentes. tu ociose lingue frenū tu luxuriosis renib9 nitide castitatis exhibes cingulū. tu facis vt leues quiq3 ad grauitatē redeāt. vt iocosi scurrilitatibus pcāt vt vaniloqui se sub discreti silēcij cēsura ꝯstrigāt. tu ieiunioꝝ ac vigiliaꝝ nutrix. tu pacie custos. tu facis vt vagos quosq3 xp̄i cathena coherceat. vt indisciplinati moꝛib9 a sua se p̄uitate ꝯpescāt. tu nosti hoīes ad pfectionis culmē euehere. atq3 ad ꝯsūmate pfectōis ⁊ sanctitatis fastigiū sublimare. tu hoīes a seipis extraneos reddis ⁊ vasa vicioꝝ floꝛere v̄tutib9 facis Qui igiẜ singularē vitā vsq3 ad fine3 vite, p diuino amoꝛe tenuerit d habitaculo carnis egressus ad edificatōnē puenīet. domū nō manufactā eterna3 in celis. hec pe. da. Qui igiẜ seq̄strati a turbis secularib9 fuerīt. ⁊ in locis solitarijs habitare didicerūt. menteq3 suas a dn̄acōe desiderioꝝ tpaliū excusserūt. Hi tales eciā ī hac vita magna mentis quiete ac libertate pfruūtur. d hoc gre. xxx. mo. expōnēs illud dictu3 Quis dimisit onagrū liberum. sic ait Onager q̄ in solitudine ꝯmoraẜ. non incōgrue eoꝝ vitā significat. q̄ remoti a turbis popularib9 ꝯuersanẜ. Qui a pte eciā liber dꝛ qꝛ magna est seruitus seculariū negocioꝝ. q̄b9 mens vehemēter atteriẜ. Quis in eis sponte desudetur. Cuius seruitutis ꝯditōe carere ē in mūdo iā nihil ꝯcupiscere. q̄si enim quodam iugo seruitutis p̄mūt, pspera dū appetuẜ. p̄mūt aduersa du3 foꝛmidātur. At si quis semel a dn̄aciōe desiderioꝝ tpaliū colla mentis excusserit. quadā eciā iā in hac vita libertate perfruitur. dū nullo dsiderio felicitatis afficitur. nullo aduersitatis terroꝛe co

artatur. hoc breue seruitutis iugū dñs
vidit seculariū ceruicib9 īpressū. cum
diceret. venite ad me omnes qui labo
ratis ꝛ onerati estis ꝛ ego reficiā vos
Et illud Tollite iugū meū sup vos a/
sperꝫ quippe iugū ꝛ dure seruitutis pon/
dus est subesse tpalib9. ambire terrēa
retinere labētia. Vellē stare cū nō stā/
tib9 appetere quidē trāseuncia sed cuꝫ
trāseūtib9 nolle trāsire. Liber ḡ dimit
tit̄ q̄ calcatis terrēis d̄siderijs ab ap/
petitu reꝝ tpaliū securitate mentis ex
oneraf̄. hec gre. A Circa qd̄ notā
dū ꝙ si forte aliq̄s nō pt̄ esse solitari/
us corpe eo ꝙ in congregatōe ꝛ cōita/
te fratꝝ ꝯuersari cogit̄. vel qd̄ plus est
aliq̄s forsitan occupaf̄ in negocijs et
curis reꝝ seculariū ex mādato supioꝝ
qb9 obedientiā tenef̄ ex p̄ceptis regu/
le exhibere. talis ergo cui nō suppetit
solitudo corpis: debet ītendere solitu
dini cordis. Et q̄uis positus sit inter
hoīes ꝛ occupatōes tpales. tñ curas
debet reꝝ seculariū ꝛ cogitatōnū īutili
um a se inq̄ntū valet excludere. vt pos/
sit eo liberius deo vacare. quia nec so/
litudo corpis vtilis est. si defuerit qui
es ꝛ solitudo cordis Qd̄ gre. xxx mo.
tangit exponens illud. cui dedi in soli
tudine domū sic d̄t. hoc loco solitudi/
nē debemus intelligere corpis an soli/
tudinē mētis. Sꝫ qd̄ ꝓdest solitudo
corpis si defuerit solitudo cordis. qui
enī corpe remotus viuit. ſꝫ tumultib9
ꝯuersacōis hūane terrenoꝝ desiderio
rū cogitatōib9 se inserit. nō est in soli
tudine. Si vo p̄maf̄ aliquis corpalit̄
ꝑplarib9 turbis ꝛ tñ nullos curarum
seculariū tumultus in corde patit̄ nō
est in vrbe. itaq̄ bñ ꝯuersātib9 p̄mū so
litudo mentis tribuit. vt exurgētē ex/
trinsecus strepitū terrenoꝝ desiderio/
rū p̄mant vel ebuliētes ad īfima curas
cordis ꝑ supni grām restringāt amo/
ris. omnesq̄ motus īportune se offe/
rētiū leuiū cogitatōnū q̄si quasdā cir
cūuolātes muscas ab oculis mētis al
ligāt manu grauitatis ꝛ quoddā sibi
cū dño intra se secretum querant. vbi
cū illo exteriore cessante strepitu ꝑ in
terna desideria feruenter vl' silēter lo/
quatur hec gre. B Vñ quilibet re
ligiosus qui desiderat familiaris esse
deo ꝛ ꝑ graciā sanctispūs aīa sua cō/
solari fugere debet tumultū hominuꝫ.
q̄tū lꝫ ꝛ solitudinē maxīe mētis dili
gere. qꝛ deus magis requirit ab homi
ne spūs q̄ corpis solitudinē Ad qd̄ fa
ciendum bea. ber. vnāquāq̄ deuotam
aīaꝫ hortaf̄ sic dicēs. O sancta aīa
sola esto. vt soli creatori serues teipaꝫ
quē ex oīb9 tibi elegisti fuge publicū
ꝛ ipos domesticos. secede ab amicis
ꝛ itimis nihil tibi ꝛ turbis. ipm obli
uiscere pplm tuuꝫ ꝛ domū patris tui ꝛ
ꝯcupiscet rex decorē tuū. an nescis ve
recundū te hr̄e sponsuꝫ. qui neq̄q̄ suā
tibi īdulgere pōt p̄ñciā p̄ñtibus cete/
ris. Secede ergo nō corpe sed mente
sed īterōe sꝫ deuotōe sed spū. Deus eñ
requirit cordis nō corpis solitudinē
solus es si nō ꝯmunia cogites. si nō af
fectes p̄ñcia si despicias qd̄ multi su/
scipiūt. si fastidias qd̄ omnes deside/
rāt si iurgia deuites. si damna nō sen
tias si nō recorderis iniuriaꝝ. alioqui
nec si solus corpe es solus es hec bea.
bernardus Filius

Desidero eciā aliqua scire de. vij.
donis sanctispūs ꝛ d̄ fructu ꝛ vti
litate quā assequūf̄ possidēres ꝛ habē
tes illa dona vtꝫ eciā valeāt p̄dicta do
na ad puritatē cordis ꝓmouēdā seu
eciā ꝯseruādaꝫ ꝛ d̄ his cupio edoceri.

Capitulum. VI Pater C

Scire debes fili
ꝙ omēs gratie ꝛ habitus da/

ti diuinitus possint dici generalit dei specialiter tñ et a ppriate septē sunt do na spūssācti. q ysaias per ordinē enu merat a sūmo incipiens vsq ad vlti mū descēdēdo. nos vo qui a terra ad celestia tendimus eosdē gradus ascen dendo enumeramus ab isimo incipi endo scz a dono timoris ascēdēdo vs q ad donū sapiētie. Rationē huius ascensionis reddit bea. gre. sic dicens Nemo insima deserens. repente fit sū mus qz ad obtinēdū pfectōis meritū dū quottidie mēs i altū ducit ad hoc pculdubio velut ascēsiōis eiusdē gra dus puenitur. vñ ascēsiōes i corde no stro disponere debemus. i hac valle la crimarū. vt ad donū sapiētie ptīgamus D Est igit nobis in hac scala ascē dendū ab infimo dono timoris vsq ad sūmū donū scz sapiētie p gradus dispōnētes ascēsiones in corde. vt ea mus de virtute in virtutē donec videa tur deus deorū in syon. Primus igitur gradus ascēdēdi est timoris scz amo rosi in oībus agibilibus ptinuatio. Se cundus est pietatis viscerose ad deū et primū sancta liquefactio. Tercius ē scie omniū bñficiorū dei grata pcogita tio. Quartus est fortis oīm opa conū bonarū executio. Quintus est psulta a deo oīm elegēdorū tuta electio. Sextus est intellectus oīm veritatū necessaria rū lipida ptēplatō. Septimus est sa piencialis celestiū desideriorū et delici arū pgustatō. E Dicūt autē hec dona multiplici rōe. Prīo qz p hec ex pellūt. vij. vicia. timor eñ dñi expel lit supbiā. pietas inuidiā. scia iram. q est quasi quedā insania. fortitudo accidiā. psiliū auariciam. intellectus gulā. sapiētia luxuriā. Et notandū q vij. sunt spūs boni et septē mali F Nā p donū timoris spūssanctus ab homine supbiā expellit. et deū humi liter introducit. p donum pietatis in uidiam turpidinis pculcat et pximū ad se dulciter inuitat. p donū scieira totaliter cedat et totū hominē intra se prudēter pacificat et quietat. p donū fortitudinis accidiā velocit opprimit et vigorem mentis vehemēter ad opā dum inpellit. p donū psilij auariciam potenter extiguit et thesauros celestes sapienter pquirit. p donū in tellectus gulam vehemēter reprimit et celestibus delicijs mentē spūaliter reficit. per do num sapientie luxuriam despicit et to tum hominē castitati et libertati omni no restituit. Expulsis igitur oībus vi cijs spūssanctus p dona sua ex domo mentis nostre iocūdū et sanctū sibi ha bitaculum pparat. nā donum sapien tie mentis nostre domum virtutibus edi ficat. Donum intelligencie mētis do mum ptēplatōe illuiat. Donum psilij domū mtis prudētia gubernat. Donū fortitudinis mētis domū stabilitat et defendit. Donū scie mētis domū di uinis veritatibus vel virtutibus multipli cat et ditat. Donum pietatis mentis domū diuino cultu pornat. Donū timoris mentis domū mundat pser uat. et omne peccatum totaliter ab ea expellit et extirpat. Vñ bñ spiritussan ctus ppat igni qz sicut ignis diuersos effectus habet et primo purgat ita spi ritussanctus p donū timoris purgat mentes hominum a sordibus peccatorū et viciorum. timor eñ dñi expellit pec catum. Item liquefacit p donum pie tatis sicut ignis metalla ceram et pig uia. Item pgregat p donum scie sicut eñ ignis diuersa metalla in vnā mas sam cōiungit. sic et spiritus qui docet bene puersari iter malos. piungit eci am malis bonos. Itē consolidat per donum fortitudinis. Unde apostoli recepto igne spiritussancti ita fuerūt

robusti ꝙ qui prius cedebāt eciaꝫ mo
dico timori iam ibant gaudētes a cō
spectu ꝯcilij. Itē eleuat ꝑ donum ꝯsilij
scꝫ vsqꝫ ad celū ſm illud vade ⁊ vende
omnia que habes ⁊ habebis thesauruꝫ
in celis. Item illumīat ꝑ donū intel
lectus ſm illō docebit vos omnē verita
tem. Itē accēdit ꝑ donū sapiētie quo
gustant̄ celestia ⁊ q̄to magis gustant̄
tanto feruencius desiderāt̄ ſm illud.
Qui edunt adhuc esurient. G
Dicūt̄ eciā dona spūſſācti. vij. eē ꝓpt̄
vires naturales expiandas. nā irasci
bilis indiget expediri tā in ꝓsperis q̄ꝫ
in aduersis. in ꝓsperis quidē ꝑ timo-
rem. in aduerſ aūt ꝑ fortitudinē. Cō
cupiscibilis indiget expediri q̄tum
ad affectū respectu ꝓximi qō fit ꝑ pie
tatē. ⁊ q̄tū ad affectū qō ī respectu dei
fit ꝑ gustū sapiētie dei. Racio quoqꝫ ī
diget experiri in veritatis speculatiōe
qō fit ꝑ donū intellectus. ⁊ in verita-
tis elatōe. qō fit ꝑ donū ꝯsilij. atqꝫ in e
lecti executōe qō fit ꝑ donū sciē ꝑ hoc
em̄ donū recte ꝯuersam̄ in medio na-
cōis praue ⁊ ꝑuerse. H Et notā
dum ꝙ spūſſanctus dr̄ ꝓcedere a pa-
tre ⁊ filio vt donū ad creaturā. ꝑ quem
electi omnes vocant̄ iustificant̄ ⁊ glo-
rificant̄. De hoc dt̄ bea. ber. Spiritus
qui a patre filioqꝫ ꝓcedit tāq̄ꝫ firmis-
simū ⁊ indissolubile vīculū trinitatis
⁊ tāq̄ꝫ in quo omnia dona donāt̄ ē do-
num. de quo testat̄ scriptura q̄r ꝓcedit
spirat inhabitat replet ac glorificat. ꝓ
cedere dr̄ a patre ⁊ filio vt donū ad cre
aturam vnde ꝓcedēdo predestinat in
spirando vocat. quos p̄destinauit īha
bitando visitat. quos replendo accūe
lat meritis. quos iustificat glorifican-
do ditat p̄mijs quos accumulauit me-
ritis hec ber. I Et quia spiritus
sanctus multiplex in virtute omnium
est ei artifex omnē hn̄s virtutē omīa
ꝓspiciens vnde radios suoꝝ donoꝝ oī
bus liberaliter exhibet diuersimode tn̄
ſm capacitateꝫ singuloꝝ Vn̄ bea. ber.
in sermone festi ꝑ eum sic dicit. Vere
multiplex est spiritus ī virtute qui tā
multipliciter filijs hominū inspiratur
vt nō sit qui se abscōdat a calore eius
id est a radijs beneficioꝝ eius. Siqui
dem conceditur hominib⁹ ad vsuꝫ. ad
miraculū. ad salutē. ad auxilium. ad
solaciū. ad feruorē. Ad vsum quidē vi
te p̄ntis ꝯcedit̄ bonis ⁊ malis dignis
pariter ⁊ indignis cōia bona habūdā
tissime tribuens. ita vt videatur hic
discretionis limen al's limitem non
tenere. Ingratus est ergo vel cecus. q̄
in his bn̄ficiū spūſſancti nō agnoscit.
Ad miraculum dat̄ in signis ac prodi
gijs ⁊ varijs virtutib⁹. quas ꝑ quorū-
libet manus oꝑatur. Item infunditur
ad salutem cū in toto corde nostro cō
uertimur ad dn̄m deum nostruꝫ. Por
ro ad auxilium dat̄ cū in omni colluc
tatiōe adiuuat infirmitatem nostram
Datur eciā ad ꝯsolationem vt cū testi
moniū ꝑhibet spūi nostro. ꝙ filij dei su
mus. hec inspiratō est ad nostram cō-
solationem. Dat̄ etiā ad feruorē cū
in cordib⁹ ꝑfectoꝝ feruencius spirās
validum ignē caritatis accēdit vnde
nō solū in spe glorie filioꝝ dei sed eciā
in tribulatōib⁹ gloriem̄ ꝯtumeliā glo
riam reputātes obprobiū gaudiū ⁊ d
spectuꝫ exaltacionē. pauci autē sunt
qui hoc spiritu repleantur. hec bernar.
His itaqꝫ de. vij. donis spūſſancti in
generali p̄missis nunc in spēali de sin
gulis donis videamus.

De donis spiritusſancti in speciali
per ordinē ⁊ prīo de dono timoris.
Capitulum. VII K

S Ciendum ē igi
tur ꝙ primus ⁊ infimus gra-

dus ascendēdi ad gustū sapientie ē ti-
mor domini De quo beatus Anselmꝰ
sic dicit. Donoꝝ primum timor est ve
luti alioꝝ quoddaꝫ fundamentū. hūc
nāq spiritussanctus in campo mētis
suppōit. aliaq dona in suo ordine ve-
luti in edificio superponit. prius enī
metuere facit hominem. ne pro pecca
tis suis a deo separetur. ⁊ post ī penis
inferni cū dyabolo torqueatur. De q̄
tortura Hugo sic dicit. Terreat te ti-
mor iudicij terribilis metus gehenne
laquei mortis. dolores inferni. ignis
vrens. vermis mordens. ⁊ sulphur
fetens. flāma tartarea ⁊ omnia mala
vt tandem clames ineternū nō pecca
bo. Ad hunc timorem salubrem inui-
tat nos spūssanctus ꝑ os psalmiste di
cens. venite filij audite me ti. do. do.
vos. L Et notandū ꝙ triplex est
timor. seruilis inicialis ⁊ filialis. Ti
1 mor seruilis facit duo. Primuꝫ est ꝙ
ꝑparat viam eternitatis. Secundum
est quod trahit a peccato metu pene.
Unde per sapientem dicitur timor do
mini expellit peccatum Et beatus ber
nardus. Repletus timore domini nō
habet locum vbi admittat peccati te-
nebras. vnde qui pugnat cōtra vicia
et vult desideria carnis vincere neces-
se est. vt timorem domini habeat. Di-
cit etiam Richardus de sancto victo
re. quis in illo ꝑlio vnq victor extitit
vbi spūs aduersus carnē ⁊ caro aduer
sus spūm ꝯcupiscit. q̄ sine timore pug
2 nauit. hec rich. Scd̄us timor d̄r inicia
lis qꝛ ē incipiētiū iniciū sapīe ⁊ d̄r do
nuꝫ spūssctī sed tn̄ sub īꝑfecto eē qꝛ ꝑ
illū timorē cohibet se hō a peccato ꝓp
ter deū principaliter scd̄ario ꝓpter pe
nā eternā. De isto tīore d̄t bea. ber. sup
can̄. Nō immerito hic tīor d̄r iniciū
sapiētie qꝛ se pesti alias ꝓ posse insipi
entie oppōit. hic em̄ timor quidā in-
gressus est ad sapietiaꝫ plane domus
dei ⁊ porta celi est. ⁊ tanq ingressus
glorie. in veritate em̄ didici nil eque ef
ficax esse ad graciā ꝓmerendam reti-
nendā ⁊ recuperādā q si omni tpe
coram deo inueniaris nō alta sapere.
sed deū timere. nō ei locus est quo ad
mittas supbiam repletus timore dn̄i.
hec Bernardus M Et notandū
ꝙ perfecta caritas dicitur foras mit-
tere timorem inicialem inq̄tum ha-
bet naturam timoris seruilis. scđm hoc
scilicet ꝙ habet oculum ad penam. ti
mor em̄ inicialis habet duos oculos
vnum ad gloriam. qui est inicialis ali
as principalis. alterum ad penā qui
est ei accidētalis sed timori seruili es-
sencialis. Preterea timor inicialis
abstinet a peccato veniali ꝓpter penaꝫ
purgatorij. in quo casu potest conueni
re cum perfecto qui eciaꝫ timet penā
purgatorij inquantum est dilatoria
glorie siue separatiua ad tēpus. Ter 3
cius timor dicitur filialis et est vnum
de septem donis spiritussancti. per ip
suꝫ em̄ anima redditur bene mobilis
ab inspiratōibus spiritussancti ad q̄
q opera virtuosa. quia per talem tīo
rem se spiritui sancto omnino subijcit
et in nullo repugnat prout possibile ē
in via. Et sciendū ꝙ timor filialis ꝓ
prie timet offendere deū. q̄ eciā si ꝓpt
peccatū nō separetur a dō. tn̄ a pecca
to abstinet. ne ipꝫ offēderet. Et ī hoc
differt filialis timor ab iniciali. quia
timor inicialis propter conscientiam
peccati timet separari a deo. Timor
vero filialis timet tantum offendere.
Alia eciam est differentia quia timor
inicialis est imperfectorum sed timor
filialis est perfectorum. N
Et notandum ꝙ cum caritas intrat
cor hominis incipit timor exire. cuꝫ
vo illa tota intrauerit et cor possede

rit.tūc nullus timor erit q2 ꝑfecta caritas foras mittit timorē. de hoc beat9 Aug. dt ꝺ ꝟbis apl'i sic. Cū igit caritas intrat cor hoīs. incipit timor exire ⁊ quāto plus illa intrauerit. tanto minor erit. cū illa tota īttrauerit. null9 timor erit. q2 ꝑfecta caritas foras mittit timorē. īttrās ḡ caritas expellit tīorem nō aūt sola īttrat sȝ ⁊ ipā in comitatu hȝ secū timorē. quē īttroducit ipā sed solū castū ꝑmanentē in seculū seculi. Seruilis timor est quo times cū dyabolo ardere Timor castus est quo times deo displicere. hec aug. Vñ ꝺm apl'i dictū. Mundemus nos ab omi inqnamēto carnis ⁊ spūs. ꝑficiētes scificatōȝ in timore dei.

De dono pietatis
Capitulum VIII

Sequitur donū pietatis q ꝺ est scðm donū in ascēdendo. qꝺ oñdit bea. Ans sic di. huic enī dono supple timoris spūssanctus supīponit pietatē cū mēti sic timēti aspirat suꝑpi9 ꝯpassiōȝ pieqꝫ recolere facit. ꝗꝫ misera erit. si a deo sepata ī inferno cū dyabolo torta fuerit. īdo rōnabilit ꝺ dono tīoris ascēdit ad donū pietatis. ꝺ hoc dono dt apl'us pau. Exerce temetipꝫ ad pietatē. nā corꝑalis exercitatō ad modicum vtilis est. Pietas aūt ad oīa vtil'ē ꝓmissōȝ vite hñs q nūc ē ⁊ future. oñdit apl'us in his verbis duplex exerciciū qꝺ ꝯuēit hoī scȝ corꝑale ⁊ spūale. Sed spūale corꝑali ꝑferēdū ē q2 vtili9 ē. corꝑale eī modicā vtilitatē hȝ vt ipē dt. Quātū spūalia corꝑalibꝫ eterna tꝑalibꝫ inuisibilia visibilibꝫ ꝑualēt. tanto spūal' exercitatō corꝑali. Et notāꝺ ꝙ exerciciū pietatis ꝯsistit ī triplici actu scȝ in reuerēcia veneratōis diuine. in custodia scītatis intrinsece. ⁊ in affluentia miseratōis fraterne. p2īo exerceri dēt pietas in reuerētia veneratōis diuine. vñ ꝺ yosia in ecc. d2 In diebꝫ peccatorū corroborauit pietatē. i. cultū diuinū q añ ipꝫ nō vigebat nisi ī isrl'. ꝙ āt pietas sit cultus dei ꝺ hoc dt aug. ī li. ꝺ ci. dei pietas ꝓprie cultus dei d2. qui d2 latrie cult9 ⁊ hic cultus dēt soli dō tāqꝫ excellērio2i ⁊ ꝑfectōri. ¶ Sȝ notāꝺ qd sit iste cultus. ad hoc rñdet aug. in li. ꝺ verbis dñi sic di. Colim9 deū ⁊ deus colit nos. Coli9 deū adorādo ⁊ vt colonū nrm īuocādo. colit nos deus arādo tāqꝫ agricula q2 agricultura ei9 ī nobis ē. eo ꝙ ñ cesset verbo suo extirpare mala semīa ꝺ cordibꝫ nrīs. ⁊ aꝑire cor nostꝝ tāqꝫ aratro ꝺmōis plātare seīa ꝑceptoꝝ ⁊ expectare pietatis fructū hec aug. Scðo exerceri dēt pietas ī custodia scītatis ītrīsece. sūma aūt pietatis siue religiōis xpiane ꝯsistit ī puritate ⁊ trāqllitate ītiore. Pie eī ñ pt affici hō ñ amet scitatē. vñ ꝑ iaco. d2 Religio mūda et īmaculata apꝺ deū ⁊ prēȝ hec ē visitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ ⁊ īmaculatū se custodire ab hoc seculo De hac pietate btūs ber. suꝑ illꝺ apl'i. Exerce temetipm ad pietatē sic dicit. Pietas hec iugis est dei memoria. ꝯtinua intentōis actio. ad intelligenciam eius indefessa affectio ī amore eius. vt nulla vnqꝫ seruū dei inueniat nō dicā dies sȝ hora nisi vel ī exerciciū labore ⁊ proficiendi studio vel ī experientie dulcedine ⁊ fruendi gaudio Hec bern. Tranquillitas eciaȝ esse ñ potest nisi in sanctitate ꝯscientie vt sit bona ⁊ pia vt scilicet pre ceteris hō preferat virtutis vitam vite mūdane et vitam gratie vite corporali. qui ꝟo secus facit non habet affectum pium ī se. hec est ḡ pietas ꝟa vt hō aīaȝ suaȝ custodiat in scītate quod si non facit

perdit vitam perdit gratiam et virtutē ſm illud pſalmiſte. Dñs interrogat iuſtū et ipiū q aūt diligit iniquitatē odit aiam ſuam. ꝓpter hoc dr Ecc. xxx Miſere aie tue placens deo. et congrega cor tuum. hoc dicit nō ſolū de exteriori conuerſatione ſed etiam de interiore quia ſimulata pietas non eſt pietas ſed duplex iniquitas. vnde dicit aplus Nouiſſimis tpib iſtab unt tēpa piculoſa et erūt hoies ſeipſos amātes cupidi. elati voluptatū amatores magis q̄ dei. hñtes quidē ſpēz pietatis virtutē aūt eius abnegātes. Tercio exerceri dēt pietas in affluentia miſeratōis fraterne. ficut Noe. Abraham Moyſes. Samuel. Dauid. Noe em̄ ꝓpter pietatē hoiꝫ cētū ānis fecit archaz. Abrahā ꝓpter pietatem ꝓ pꝑūſſimis rogauit zodomitis et extorſit a deo q ſi eſſent decē viri iuſti i ciuitate ñ deſtrueref ciuitas ꝓpter eos. Moyſes āt ꝓ pplo ɔtēptoria dei et ſui orauit d. Aut dimitte eis hāc noxā aut dele me de li. vite. Samuel do quē ppls reprobauit ne ceſſet cū ira dñi ɔtra pplm ſe viret et ppls diceret ei. Ora ꝓ nobis deū. Abſit hoc a me vt nō orē ꝓ vobis Dauid aūt in ſūmo piculo ſui poſitus pepcit ſaul cū nec ɔtra deū nec ɔtra legē fuiſſet ſi eū occidiſſꝫ. iſti ḡ ſunt viri mie quoꝝ pietas ñ dficit. Ad hāc pietatē inuitat nos bea. pe. in ſua cañ. ſic di. Miſtrate i fide vr̄a virtutē. in virtute aūt ſciaꝫ. in ſcia aūt abſtinentiā. in abſtinētia aūt paciaꝫ. i pacia pietatē i pietate fraternā caritatē. q ei vult pius eſſe ad ꝓximū oportꝫ q hēat hec vt pacienter et caritatiue ad hoſtē ſe habeat vt dauid alr pietas ñ ē in hoie niſi hēat extrema ſua ſcꝫ patiaꝫ et caritatē. de hac pietate dr ber. i qdā epla O clemētiſſima pietas q ñ dſinit ſua largiri bñficia ñ ſolū his vbi nullū meritū inuenit ſꝫ his ec vbi totū videt ɔriū. hec ber. vñ dꝫ apoſto. Sobrie pie et iuſte viuam⁹ in hoc ſeculo. Sobrie q̄tū ad nos iuſte q̄tū ad ꝓximos. pie quātū ad deū in ipꝫ fideliṫ credēdo expectātes beatā ſpē et aduentum glorie magni dei et ſaluatoris nr̄i Iheſu xpi.

De dono ſcientie
Capitulum IX.

Scire debes etiam fili ɔterciū donum ſancti ſpūs eſt donū ſcie. qd ſeqṫ imediate donū pietatis. vñ dr Anſ. Poſt donū pietatis ſpūſſctū ſ donū ſcie ſupiponit pietati. cū mēs ſic timꝫ ſibi et ɔpatiṫ vt qūo valeat ſaluari ſcrutaṫ. eiq ſpirituſſanctus huius rei ɔgnitōꝫ largiṫ Et notād ꝫ bea. ber. q dr ſup cañ. q eſt ſcia qdā ſecularis q inebriat nō caritate ſed curioſitate iplet ſꝫ ñ nu trit. i flāmat. ſed nō edificat. ingurgitat ſed ñ ɔfortat. et talis ſcia ñ ē donū ſpūſſācti. Eſt et alia d q bea. Aug. i li. d tri. ſic d. Eſt ſcia q ñ reꝝ vanaꝝ nec curioſaꝝ ſed de his d qb fides ſaluberrīa q ad verā beatitudinē ducit gigniṫ nutriṫ defenſaṫ et roboraṫ et hoc dr donū ſpirituſſancti. Et hoc donū gratuitū ē lumē ſupnaturale. cuius actus eſt bñ iudicare ſm regulas legis eterne. Vnd donū ſcie pmo reſpicit ſpeculatōꝫ ſcꝫ inq̄tū hō ſcit qd fide dēat tenere. Secūdo extēdit ſe ad opatōꝫ eoꝝ que ad credibilia cōiter dirigūṫ. Vñ illi donū ſcie hñt q ex infuſiōe grē certuꝫ iudiciū hñt circa credēda et agenda ita q in nullo duiāt a rectitudīe iuſtitie. et hec ſcia ſcōꝝ ē. de qua dr ſapiētie. x Iuſtum deduxit dñs ꝑ vias rcās et dedit illi ſciaꝫ ſcōꝝ. Ex his pꝫ q donū ſcie eſt hītus infuſus quo hr̄ iudiciū certū ɔca credēda et agēda ℞ Et notād q ſalubris ſcia depēdet i noticia

sacre scripture vbi tot delicias anime
inuenimus quot ad pfectũ nostrũ itelli
gẽcie diũsitates accipi⁹. vñ gre. ĩ mo.
dicit. ĩ amore sacre scripture tot nimi
rũ delicias iuenimus. quot ad pfectũ
nr̃e intell'ncie diuersitates accipi⁹. vt
mõ nos nuda pascat hystoria mõ sub
textu lr̃e velata nos reficiat medulli-
tus allegoria mõ ad altiora suspendat
ↄtẽplacõ anogoge ĩ pñtis vite tene-
bris iã d̃ lũie eternitatis ĩtermicans.
Jn his verbis gre. ĩnuit triplicẽ mẽsã
eẽ sacre scripe. ĩ q̃bꝫ aĩe studiose medi
ante dono sc̃ie diuersimõe ⁊ dulcit̃ re
ficiũt̃. Pr̃ia ẽ mẽsa hystorie. sc̃da alle
gorie. t̃cia anagoge. ĩ mẽsa historie ci
bãt̃ simplices fercul' grossioribꝫ. Jn
mẽsa allegorie cibãt̃ doctores fercul' subti
lioribꝫ. Jn mẽsa anagoge pfectõres ci
bãt̃ fercul' dl'cioribꝫ. Jn mẽsa hystorie
simplices cibãt̃ ferculis g̃ssioribꝫ fidẽ
roborãtibꝫ. dũ sĩplices legũt ĩ sac̃ scri
ptura ꝙ aq̃ ĩ vinũ mutat̃ Lasar⁹ resu
scitat̃ lepros⁹ mũdat̃. cecus illumĩat̃
⁊ alia h⁹mõi. Et tũc turba simpliciũ
pascit̃ qñ fides exẽplis roborat̃. ĩ mẽsa
allegorie t̃ficiũt̃ subtiliores vt doctores ⁊
files subtilioribꝫ ⁊ dulcioribꝫ ferculis
dũ eis panis verus d̃ celo pmittit̃ hñs
ĩ se oẽ dlectamẽtũ suauitatis. ex c⁹ mã
ducatõe resurrectio nobis pmittitur
vita eterna speratur. ianua regni cele-
stis apit̃. mẽsa eterne refectõis pparat̃
corpus xp̃i hic de mãducat̃ ĩ quo no-
bis gustus diuitatis ppinat̃. vñ d̃t hu
Carnẽ assũptã iesus nobis ĩ edulũ p
posuit vt p cibũ carnis ĩtre⁹ ad gustũ
diuitatis. Ex his ↄfortat̃ aĩa ⁊ surgit
in spẽ viuã. d̃ q̃ spe gre. d̃t spes ĩ eterni
tatẽ aĩaꝫ erigit. ⁊ idcirco nll'a exteri⁹
aduersa q̃ tolerat sentit. qd̃ ñ ẽ modi
ca refectõ mẽtis. Jn t̃cia mẽsa anogoge
spirituales ⁊ pfectõres pascũt̃ ferculis
ditissimis ⁊ sapidissimis. Cuius rõ
eẽ p̃t talis. ¶ Anogogia eĩ vt d̃r
hu. sup pmũ ãgelice ier̃. ẽ ascẽsio siue
eleuatõ mẽtis ĩ ↄtẽplatõꝫ supnorũ. iõ a
scedẽdo trãscẽdit narracõꝫ mẽse histo
rice sꝫ ↄtẽplãdo transcendit vltra me
nsã mẽse allegorice. plena aũt eleuatõ ⁊
pura ↄtẽplatõ ĩ mẽte mirã ⁊ dlcẽ gene
rãt dlectatiõꝫ ⁊ refectõꝫ. vñ gre. super
Ezec. Cõtẽplatõ amabilis valdẽ dul-
cedo ẽ q̃ sup seipaꝫ aĩaꝫ rapit celestia
apit. terrẽa d̃bere eẽ ↄtẽptui ostẽdit. et
q̃dã aĩa speculat̃ vñ t̃cĩã pficiat ⁊ p⁹
modũ ad visiõꝫ glorie ptigat hec gre.
¶ Et notãd̃ ꝙ sũt nõnulli q̃ amãt
sciãꝫ ⁊ sapiãꝫ ñ vt hẽant eã in vita vl'
moribꝫ. sꝫ vt p eã vanã gloriã accipi-
ant ⁊ acquirãt. vñ au. Amant aliqui
vba scie vt hẽant ea in doctrina ⁊ ñ ĩ
vita. nõ vt p mores eaꝫ augeãt. sed vt
inanẽ gloriã acq̃rant. ⁊ sic verbis illi
us iflati ab ea magis fiũt aliẽi. De sci-
entia eẽ bõa ⁊ mala sic d̃t ber. Sunt q̃
dã q̃ volũt scire vt sciant ⁊ turpis curi
ositas est. q̃daꝫ vt sciant̃ ⁊ turpis vani
tas est. q̃daꝫ sciãꝫ vendant ⁊ turpis q̃
stus est vt edificẽtur ⁊ prudẽtia ẽ. hec
ber. Et notand̃ ꝙ plures hñtes sciam
salutis minorẽ saluãt̃. ⁊ nõnulli ha-
bentes sciãꝫ maiorẽ peũt ⁊ damnant̃.
Vñ felices sunt q̃bꝫ sc̃ia q̃cũq̧ siue sit
exterior siue spũalis est scala ascẽsio-
nis ad vitaꝫ eternã ⁊ ñ ruina dilectõis
vñ Rich. d̃ sanc. victo. Vere salutis
sciãꝫ aliq̃ hñt maiorẽ aliq̃ minorẽ ⁊ ↄ
tingit sepe saluari eos q̃ hñt minores
et pire eos q̃ hñt maiorẽ. magnitudo
namq̧ scie q̃bꝫdaꝫ est fomes supbie
⁊ eo ipso causa ruine. Vñ felices sunt
q̃bꝫ exterior sciẽcia fit scala ascẽsiõis
ñ ruina dlectatõis. Felices q̃bꝫ scia
illa q̃ inflat ñ ẽ ad inflatõꝫ sed ad iflã
matõꝫ eius q̃ edificat hec richardus.

De dono fortitudinis
Capitulum X ¶

Scire consequē
ter debes q̄.iiij.donū spūssan-
cti est donū fortitudīs ꝛ seqꝰ imedia-
te donū scīe.qđ ondit bea. Anß.sic di.
Spūssanctꝰ donū fortitudīs supꝑpo-
nit dono scīe.cꝰ rō est qꝛ dū mēs paui
da timens sibiq3 dono pietatis ꝯpaci
ens ꝛ q̄d iā agere dēat dono scie sciēs
oportet vt dono spūssācti fit fortis ad
opanđ.q̄ didicit ꝛ qb9 se saluari posse
ꝯfidit.qꝛ sicut.Aug đt.pfectū ñ facit
ꝯgnitō veritatis ī mēte.nisi subseq̄tur
habitus ꝟtutis in opatōe iō fortitudi
nis donū sequiꝰ donū scīe X Et no
tāđ q̄ aīa disponiꝰ ad suscipiēđ donū
fortitudīs ꝑ tria.pmo ꝑ inexpugnabi
le fidi scutū.quo scuto muniūꝰ oēs bel
latores xp̄i vt possint vincere munduz
ꝛ dyabolū ꝛ oīa vicia ꝛ ꝑ ꝯñs ꝑueni-
re ad regnuz dei. hi sunt ß3 dctm̄ apl'i
ad hebre.xi. Qui vicerūt regna. opa-
ti sūt iustitiā.adepti sunt repromissio
nes. ꝯualuerūt đ infirmitate. fortes
facti sūt ī bello Itē ad eph.vi. In oī-
bus scutū fidei sumentes. vt possitis
oīa tela nequissimi ignea extinguere
et hoc maxīe fit ꝑ veritatē fidei.cꝰ for-
titudo supat omnē fortitudinē.Vñ ꝛ
apl'us pe. hortaꝰ nos ad resistēđ dya-
bolo ꝑ fidei ꝟtutē dicēs.Sobrij esto
te qꝛ aduersarius vr̄ dyabolꝰ tāq3 leo
rugiens circuit q̄rēs quē đuoret cui
resi.for.in fide.q̄ eī mediāte illabitur
aīe.Vñ đr.ij.palipoñ.xij.Oculi dñi
ꝯtēplāꝰ vniuersaz terrā ꝛ p̄bet fortitu
dinē his q̄ ꝑfecto corde credūt in eū.
Scđo disponiꝰ aīa ad suscipiēduz do
nū fortitudinis ꝑ ineffabile spei sola-
ciū.de hoc đr ysaie.iiij. Qui spant in
dño mutabūt fortitudinē.assumēt pē
nas vt aq̄le currēt ꝛ ñ laborabūt.ābu
labūt ꝛ ñ đficiēt. Hec aūt spes đr hr̄e
silentiū dicēte ysaia. In silencio ꝛ spe
erit fortitudo vr̄a. Magnā nāq3 forti-
tudinē dat deus sperātib9.vñ đr ysa-
ie.iiij. Qui dat lasso ꝟtutez ꝛ his q̄ ñ
sunt fortitudinē ꝛ robur multiplicat
idest his q̄ nihil reputāt se.s3 deū ꝛ iō
hō nullo mō speret ī se s3 in deo tantū
Tercio disponiꝰ aīa ad suscipiēdū do
nū fortitudīs ꝑ inextīguibile carita-
tis incēdiū.vñ bea.Aug. Fortitudo ē
amor qꝛ fortis est vt mors dilectō.om
nia ꝓpter deum facile ꝑferens nā iusti
viri fortiter radicati in amore dei ad
uersa queq3 libenter ꝛ pacienter susti-
nent dicentes cū Pau.Quis nos se-
perabit a caritate xp̄i tribulatō an an
gustia an fames an nuditas an gladiꝰ
Certus sum qꝛ neq3 mors neq3 vita po
terit nos sepāre a caritate dei que est ī
xp̄o ihesu dño nostro A Sciēduz
etiam q̄ donū fortitudīs daꝰ fidelib9
ꝓpter tria. prīo ad ꝑficiēdū opacōes
viriles. nā donū fortitudīs ꝯtra oīa
vicia decertat. ꝛ ornamenta virtutuz
in hoīb9 ꝯßuat. De hoc bea.Ambr.sic
đt.Nō mediocris virtus anī est forti
tudo q̄ sola đfendit ornamēta virtutū
omniū ꝛ iustitiā custodit ꝛ q̄ inexpug-
nabili p̄lio aduersus vicia decertat.ī
uicta ad labores.fortis ad ꝑicula.ri
gidior aduersus voluptates.auariciā
fugat.q̄ virtutē effeminat ꝛ mentē ob
tenebrat hec Am. Scđo daꝰ donū for
titudīs ad ꝓsternēdas aereas ptātes
sc3 ad fortiꝰ pugnādū vñ đr.i. ioh.i.
Scribo vobis iuuenes.qm̄ fortis estis
ꝛ verbū dei ī vobis manet ꝛ vicistis ma-
lignū. Signū est fortitudīs qñ hō ꝓ
sternit aduersariū suuz. debet ergo qui
lib3 viriliꝰ r̄sistere maligno spūi ne ꝑ
ualeat.ad qđ hortaꝰ Ja.iiij.di. Resi-
stite dyabolo ꝛ fugiet a vobis. Tercio
datur donum fortitudinis ad tolerā-
das mundi tribulationes.ipsa quoq3
fortitudo pacientiam generat ꝑ quaz

hoīes vincūt aduersa nō repugnādo sȝ sufferendo. vñ Cassianus. Paciā vincit aduersa. nō colluctādo sȝ suffero.nō murmurando.sȝ grās agendo. ipa est que feces tocius voluptatis ab stergit. ipsa est que limpidas animas deo reddit.hec Cassiā. Vñ iusti viri p donū fortitudīs nec ꝓsperis extollunt nec aduersꝭ frāgūt.q2 spē in dño habentes in suis tribulatōibꝫ a deo non derelinquūt ⁊ sicut in electis opat pacientiā ⁊ spē future glorie.sic ī reprobis tribulatio parit dsperatōȝ.Ista cōmemorat bea.ber.sic dicēs. Iust9 nec laude extollit.nec vitupatōe frāgitur non diuicijs tumet. nō ꝯfūdit pauptate. ⁊ leta ꝯtemnit ⁊ tristia.sicut eñ sanctis ⁊ electis tribulatōibꝫ opat paciēciā.paciētia ꝓbatōȝ.ꝓbatio aūt spem spes aūt nō ꝯfundit sic econtrario dānandis ⁊ reprobis tribulatio opatur pusillanitatē.pusillanitas turbatiōȝ turbatio desperatiōȝ desperatio autē interimit.hec Bernardus.

De dono consilij. Ca. XI B

Audiens insuper ꝙ quintū spūssancti donū est donū cōsilij qđ imediate seqt donum fortitudinis ,vñ dt Ansel. P9 donū fortitudinis spūssanctus donū ꝯsilij superedificat .q2 cū iā mēs est fortis ad opandū. q̄ pie timēdo scit eē faciēda sui expimēto didicit ex spūsctō .qđ d his oībꝫ ꝯsulere dēat ex quo ꝯcludit ꝙ donū fortitudīs seqt imediate donū ꝯsilij. ¶ Sciēdū aūt ꝙ ē triplex ꝯsiliū quo erudim̄ ad discernēdū quo subleuam̄ ad eligēdū quo expedim̄ ad ꝓsequēdū.Primū est ꝯsiliū quo erudim̄ ad discernēdū qđ lȝ ⁊ decet ⁊ expedit ad dictamen rōis recte. Unde ꝓuer.viij.Ego sapiā habito in ꝯsilio in quo erudit hō ad discernēdū quid est vtile decēs ⁊ licitū.Prīo eñ oportet videre an liceat. Scđo an deceat.Tertio an expediat. Multa eñ licēt sȝ ñ om̄ia expediūt ꝑȝ apostolū. Scđȝ est ꝯsiliū quo subleuam̄ ad eligēdū qđ licet ⁊ decet ⁊ expedit ad anime salutē vñ Ecc.xl.Aurū ⁊ argētū ꝯstitutō pedū ⁊ sup vtrūq3 ꝯsiliū bñplacitū Aurū ē sciētia sacre scripture. Argētū vo proplexria pedes q̄ stabiliūt sup documenta istius ⁊ illi9 sȝ sup om̄ia ꝯsiliū beneplacitū qđ est vt9 q̄ in moribꝫ certior est om̄i arte ⁊ iō est sup aurū ⁊ argētū Tertiū est ꝯsiliū quo expedim̄ ad ꝓsequēdū qđ licet decet ⁊ expedit ad opacōȝ vtuosā.d hoc dt Iudith.x.Deus prm nostrorū det tibi grāȝ ⁊ om̄e ꝯsiliū cordis tui corroboret. Et ps.tribuat tibi ꝑȝ cor tuū ⁊ omne ꝯsilium tuum ꝯfirmet.vbi ꝓplexa imprecat fidelibꝫ dōa spiritussancti.vt ꝯsilia sana ⁊ ad anime salutē spectācia valeāt adiplere. D Et notādū ꝙ oportet hōiē scire bonum ꝯsiliarium vt dr.Ecc.vi. Multi pacifici sint tibi ⁊ ꝯsiliari9 sit tibi vnus d mille xp̄s scȝ vñ ysa.ix. Vocabit nomē ei9 admirabil ꝯsiliarius iste sūm9 ꝯsiliari9 hȝ ꝯsiliarios sub se principalit aplos int quos paul9.dt Beatior erit si sic pmāserit ꝑm ꝯsiliū meum scȝ custodiēdo castitatē q2 hec est ꝑȝ deū.Vñ seqt puto aūt ꝙ ego spiritū dei hēaȝ.Et sic pȝ ꝙ nihil ꝯsuluit nisi qđ vidit ī xp̄o.Vñ idē ad chor.Scitis grām dñi nr̄i Ihesu xp̄i qm̄ ꝓpter nos egenus factus est cū eēt diues vt eius īopia nos diuites essemus ⁊ ī hoc ꝯsiliū do. vt vicȝ eius paupratem imitami ī castitate ī hūilitate ⁊ pauptate.q̄ sunt arrogācia ꝯsiliaq̄ eē ꝯfirmata sunt p apostolos et sanctos Debemus ergo consilijs obedire ⁊ preceptis nostri redemptoris vt vitaȝ anime nostre iuenire valeamus .Vñ prouer.

iij. Custodi legē meā atq₃ ꝯsiliū meū₃ ⁊ erit vita aīme tue. hortat᷑ eciā nos do minus vt eius cōsiliū suscipiamus ⁊ seruemus. Eccl'. vi. Fili audi ⁊ acci- pe ꝯsiliū meū ⁊ ne abicias illd' acsi di cat audi ꝯsiliū meū q̄ₒtū ad itellectu₃ accipe q̄ₒtū ad affectu₃ vt dicas cum psal. Mane astabo tibi ad cōsilia tua sollicite inquirenda ⁊ videbo veracit᷑ intelligendo ⁊ ex his q̄d tibi placet vel di spliceat fideliter exeq̄ndo in his autē mētib₉ q̄ cōsilijs ⁊ p̄ceptis dn̄icis sic ꝓmpte obediūt scā trinitas libēter so let ihītare. ⁊ dulcit᷑ illas visitare. vn̄ Joh. xiiij. q̄ diligit me ſmōz meū ser uabit. ⁊ pt᷑ me⁹ diliget eū ⁊ ad eū veni emus ⁊ man. apd' eū facie. Veniet ad nos pr̄ visitādo memoriā ⁊ excitando ad opādū. veniet ad nos verbu₃ pr̄is verificando ad intelligentia₃ ad clare ꝯtē plandū veniet ad nos spūssanctus vo lūtatē inflāmando ad dulciter aman- dū. mansiō₃ aūt faciūt apd' nos. cui⁹ rō₃ assignat btūs gre. in q̄dā ome. di cens. in quorūliber corda venit dn̄s ⁊ mansiō₃ nō facit q₂ sic deū recipiūt vt tm̄ tpe tēptatōis ab eo recedūt. i quo- rundā vero corda venit ⁊ mansiō₃ fa- cit. q₂ sic eos amor diuinus inflāmat ⁊ penetrat. vt tpe temptatōis ab amo re eius nō recedāt. ille em̄ vere deū a- mat cuius mentē delectatio praua ex consensu nō supat. Qui aūt in carita te manet i deo manet ⁊ deus i eo. De hac māsiōe d'₂ Prouer. viij. Delicie mee sunt esse cū filijs hōi₃. delectatur em̄ deus esse cū filijs hōi₃ sua ꝯsilia et p̄cepta obseruātiū. E Sed ꝯside randū est ꝙ sunt nōnulli qui ꝓpriū cō siliū sequūtur. qui sibi sapiētes vidē tu₂ sequentes errorē suū. nec volētes acquiescere ꝯcilijs alioꝝ hy tales sunt vanitate tumētes sibi placētes ⁊ in o culis suis magni. quos bea. ber. i quo- dā sermone rep̄hendit sic dicēs. Le- pra ꝓprij cōsilij eo perniciosior ē. quo magis occulta. et quanto plus habun dat. tanto sibi quisq₃ sapiēcior. hec il loꝝ est qui zelum dei habētes. sed nō ſm scienciā sequentes errorē suum. ⁊ obstinati in eo ita vt nullis cōsilijs ve lint acquiescere. hy sunt veritatis de- risores. inimici pacis. caritatis iex- pertes. vanitate tumentes. sibi placē tes. ⁊ magni in oculis suis. ignoran- tes dei iusticiā. ⁊ suam voluntatē statu ere volentes. Et que maior est super- bia. quoniam vt vnus homo tocius cō gregatōis iudicio suum preferat iudi ciu₃. tāq₃ ipe solus habeat spiritū dei qui se faciūt religiosiores alijs. qui n̄ sunt vt ceteri hominum. ⁊ ecce arioli ⁊ ydolatre facti sunt. hec Bernar. Vn̄ necesse est vt postponentes ꝓprie volū tatis ꝯsilium submittamus nos consi lijs dei ⁊ p̄ceptis eius. ne incurramus periculū anime ⁊ eternum iteritum. Unde prouerbiorū. j. dicitur quasi cō minando vocaui et renuistis. extendi manum meam. et nō fuit qui aspice- ret. despexistis omne cōsilium meum et increpatōes meas neglexistis. ego quoq₃ in interitu vestro ridebo ⁊ sub- sānabo cū vobis quod timebatis adue nerit. cum irruerit repentina calami- tas ⁊ interitus q̄si tēpestas ingruerit qn̄ venerit sup vos tribulatō ⁊ āgustia tunc iuocabūt me ⁊ nō exaudiā mane ꝯsurgēt ⁊ nō iueniāt me. eo ꝙ exosa₃ habuerūt disciplinā. ⁊ timorē dn̄i n̄ susceperunt. nec acquieuerint cōsilio meo ⁊ detraxerīt vniuerse correptioni mee. Comedēt igit᷑ fructus vie sue. su isq₃ ꝯsilijs saturabunt᷑ auersio puuloꝝ iterficiet eos ⁊ ꝓsperitas stultoꝝ pdet illos. Qui aūt me audierit absq₃ ter- rore rq̄escet᷑ ⁊ hn̄dācia pfruerit ma- loꝝ tiore sublato ⁊ sic p₃ d' dono ꝯsilij.

De dono intellectus.
Capitulum XII F

COnsequenter
scies fili q sextũ donum spũs
sancti est donum intellectus. qđ sequi
tur donum consilij. Vñ dicit be. Aug.
post quintũ gradũ scz ɔsilij. per quod
anima leuat ab appetitu sordiũ inferi
orũ ascendit in sextũ gradũ scz donuz
intellectus vbi iã ipʒ oculum purgat
hec Aug. Quare autem donuz intelle
ctus pcedentia quinqʒ dona sequitur.
Anselmus. de hoc racionem assignat
dicens. Quinqʒ dona pcedentia per
tinent ad vitaz actiuã. hec aũt duo scz
intellectus et sapiẽtia ptinent ad vitã
cõtemplatiuã. que duo spũs sanctus
postqʒ mentẽ facit pauentem p donũ
timoris. sibiqʒ compaciẽtem p donũ
pietatis. et ea agat que sunt facienda
per donũ sciencie. et illa fortiter exeq
tur per donũ fortitudinis. et đ ipis sui
exemplo facit alijs ɔsulentem per do
num consilij. post spũssanctus accẽdit
mentez ad intelligendum cur hec et il
la fieri debeant. et vltimo q a solo deo
remunerationem querat istorum hec
Anselmus. Et notandum q cũ hõ sit
ordinatus ad beatitudinem sicut ad fi
nem supnaturalem. ideo oportet pone
re intellectum siue lumen aliqđ vt est
habitus supnaturalis que sunt articu
li fidei. et ex ɔsequenti quarũdaz opa
cionũ que ordinant ad fidem que per
dilectionem opat vt dicit apostolus
et hoc lumen supernaturale et superad
ditũ intellectui et hõi datũ vocat donũ
intellectus et notat quandam excellẽ
ciam ɔgnitõis penetrans vsqʒ ad inti
mas rerũ intelligẽdarũ essencias et veri
tates. qđ non fit ita explete ex virtute
naturalis intellectus sicut ex vtute lu
minis supnaturalis supadditi intelle
ctui De hoc in libro de spiritu et anima
sic dicit. Intellectus est ea vis anime
qua potencia quantum homini possibi
le est ɔgnoscit ad celestia archana pe
netranda. que penetrari non possunt.
nisi per spũm eius qui eciam pfunda
dei scrutat. Unde dicit apostol9. No
bis aũt reuelauit deus p spiritũ sanc
tuz. qui omnia scrutatur eciã pfunda
dei. Cum igit veritates necessarie ad
salutem sint nobis abscõdite et velate.
tã in rerũ naturis qʒ ec in diuinis sacra
mẽtis et figuris. tñ in vt intellectus
humanus sine adiutorio supnaturalis
lumĩs ñ possit ad eas apprehẽdẽdas
contingere. planũ est q necesse fuit vt
spũssanctus intellectui humano sup
adderet aliqđ lumẽ supnaturale. quo
velamina dictarũ virtutũ penetraret et
veritates absconditas apprehenderet
et sic eas nobis manifestaret. qđ vtiqʒ
spũssanctus facit. dũ nobis donũ itel
lectus inspirat. hoc eñ donũ intellec
tus primo facit nos penetrare velami
na siue tenebras mentis nostre. donec
ad noticiam ppriam perueniamus. et
sanctam trinitatez ad cuius ymaginẽ
creati sumus agnoscamus. Primo igi
tur donum intellectus facit nos ad in
teriora nostra ingredi. dum menti in
spirat vt primo seipsaz cognoscere di
scat. et in hoc diligenter se exerceat do
nec se vere videre quid sit ĩcipiat. De
hoc dicit richar. de sancto victo. exer
cicõ cordis oculus mundat. ingeniuz
acuitur. intelligentia dilatatur. nescit
eñ quantum sub pedib9 eius omnis
mundana gloria iaceat. qui condicio
nis sue dignitatẽ nõ pẽsat. nescit om
nino quid de spiritu angelico. quid đ
spiritu diuino sentire debeat qui spiri
tum sanctum prius non cogitat. Et se
quitur. Si nõdum ydoneus es ad ri
manduz ea q intra in temetipso sunt

quõ ad illa rimanda ydoneus eris que
sunt supra teip̃m. hec richard̃. In hoc
exercitio hõ per donũ intellectus inci/
pit aliqualiter videre. ꝙ factus est ad
ymaginẽ sancte trinitatis. q2 ad yma
ginem ⁊ similitudinẽ suam creauit de
us hoiem. De hoc d̃r in libro de spũ ⁊
anima. Sicut deus pater. deus filius
deus spũssanctus vnus deus non tres
dĳ sunt sed tres ꝑsone. ita aĩa intelle/
ctus. anima voluntas. aĩma memoria
non sunt tres aĩme. sed vna in vno cor
pore ⁊ tres vires. Et sicut ex patre ge/
neraꝫ filius. ex patre ⁊ filio ꝓcedit spi
ritussc̃ũs. ita ex intellectu generaꝫ vo/
luntas. sed ex intellectu ⁊ voluntate ꝓ
cedit memoria. Ex eo autem ꝙ aĩa est
ymago dei ⁊ capax dei vt d̃r beatus Au
gu. quaꝓpter quisq3 diligentius atten
dat prime sue ꝯditionis excellentiã vt
venerandam sc̃ẽ trinitatis in semetip/
so ymaginẽ agnoscat. honorẽq3 diuĩe
similitudinis ad quã creatus est nobi
litate moꝝ exercitatõe virtutum ac di
gnitate meritoꝝ habere ꝯtendat vt qñ
apparebit similes ei appareamus qui
nos ꝯdidit ⁊ reformauit G Sci
endũ etiam ꝙ intellectus est regula ⁊
circũspectio actionũ moraliũ. Vñ p̃s
Intellectũ tibi dabo ⁊ instruã te ĩ via
hac qua gra. fir. sup te ocu. meos. s. si
nistꝝ gratie ⁊ dextꝝ glorie. qd̃ fit qñ de
us acceptat opera hoĩs in p̃nti appro/
bando. ⁊ in futuro remunerando. Sꝫ
oportet ad hoc ꝙ simus apti ad istũ in
tellectum vt regloriemur non ꝭm sen/
sibilia fantasmata. sed ꝭm iudicia in/
telligibilia. sicut per eundẽ p̃s d̃r. No
lite fieri sicut equus ⁊ mulus quib9 nõ
est intellectus. alioquĩ accidet nobis
sicut primo hoĩ. qui cũ in honore esset
non intel. ꝯpa. est iumen. insi. ⁊ simi.
factus est illis. i. q2 non est secutus in/
tellectũ vt sequereꝫ mandatũ dei sc̃ũs
est miser ⁊ captiuus H Vñ notã
dũ ꝙ intellectus predictus prudenti/
alis qui ꝭm dictamen legis diuine docꝫ
tria. s. quid euitandũ sit. quid exequẽ
dũ. quid expectandũ. Primo donũ in
tellectus docet quid euitandũ. q2 om̃e
malũ. Unde ꝓuer. ĳ. Si inclinaueris
cor tuũ prudentie. si quesieris eam q̃si
pecuniã. ⁊ sicut thesauros effoderis il/
lã. tunc intelliges timorẽ dñi ⁊ sciam
dei inuenies. i. qui vult habere hũc in/
tellectũ debet se inclinare ꝑ humilita/
tẽ. querere ꝑ desideriũ. effodere ꝑ exer
citiũ. ⁊ sic instructus in moribus intel/
liget ꝙ in timore dñi vitet oẽ malum.
Unde p̃s. Initiũ sapiẽ timor dñ. in/
tellectus bonus oĩbus facientibus euꝫ.
Sc̃d̃o donũ intellectus docet quid ex
equendũ. q2 oẽ opus bonũ ꝭm actum
cordis oris ⁊ opis De actu cordis d̃r
Josue. j. Ne declines a lege ad dextrã
vel ad sinistrã vt intelligas cuncta que
agis tunc diriges viã tuã ⁊ intelliges
eã. Itẽ oris Eccĩ. v. Intelligas ⁊ cuꝫ
sapiã ꝓferas rñ sum verꝝ. Si est tibi in
tellectus rñ de proximo tuo. sin autẽ. ma
nus tua sit sup os tuuꝫ. ne capiaris in
verbo indisciplinato ⁊ ꝯfundaris Itẽ
opis. Unde beatus ambro. Nihil hõ
dꝫ agere nisi si queritur posset reddere
rõem. Tercio donũ intellc̃ũs docet q̃d
sit expectandũ. s. bonũ eternũ. De hoc
per sapientẽ d̃r. Germina gratissima
expectatio p̃stolantis. quocũq3 seuer/
terit prudenter intelligit. non enim p̃t
homo tenere bonã vitã nisi sciat termi
nũ quo debeat ire. debet eñ ꝯsiderare fi
nem in suo tꝑe gratissimũ. gratum est
enim solũ bonũ tꝑale. gratius bonum
spũale. vt sciã vel virtutes. gratissimũ
aũt bonum eternũ. Unde d̃r Baruch
iĳ. Disce vbi sit sapiã. vbi sit virtus.
vbi intellectus. vt scias simul vbi sit
longiturnitas vite ⁊ virtus. vbi sit lu/

men oculoꝝ ⁊ pax. Hec em̄ sunt in bono eterno. Prouer. iij. Longitudo dierū in dextera eius. ⁊ in sinistra eius diuitie ⁊ gloria. Et ps̄ dr. Apud te est fons vite. ⁊ in lumine tuo videbimus lumen. ibi em̄ debet esse oculus intellectualis q̄ rectificat. quē nō hēbant illi de q̇bꝰ dr̄ in deutro. Gens absq̧ ꝯsilio ⁊ sine prudētia vtinā sap. ⁊ intelli. ac. no. ꝓui. per memoriā. s. ꝑteritoꝝ. discretionē q̧ p̄ntiū atq̧ futuroꝝ ꝓuidentiā ⁊ sic patet de dono intellectus.

De dono sapientie Ca. XIII.

Postremo hoc te non lateat fili ꝙ septimū ⁊ vltimū donū spūssancti est donū sapīe qđ īmediate sequit̄ donū intellectus. Ad hoc itaq̧ donū sapīe. s. a timore incipiēdo q̄si ꝑ quosdā gradus ꝑuenit̄. Vñ dr̄ beatus aug. ꝙ a timore vsq̧ ad sapīam. que septima in donis est ⁊ vltima ꝑ gradus tendit̄ ⁊ ꝑuenit̄ Et reddit rōnem di. Sapīa hec vltima ⁊ summa est. q: hac habita aīmus pacatus ⁊ trāquillus ꝑfruit̄ ⁊ delectat̄. in ea g̃ est vltima in qua est ꝯsummatō Simi lem rōem assignat ansel. di. Spūssanctus mēti inspirat ad postremū sapiētiā. quā alijs donis suꝑaccumulat vt qđ recte intelligit. s. in dono intellect⁹ fit sibi sapidū atq̧ dulcissimū in dono sapīe. soloq̧ rectitudinis amore sequatur qđ intelligit eē sequendū Non em̄ ꝑfectū facit cognitio vitatis. nisi etiā sequat̄ experimētalis. q: exꝑientia est magistra intelligentie vt dr̄ hugo. Et addit ansel. dicens. in isto edificio sic ꝯposito spūssanctus resid et totāq̧ familiā domus interioris. i. oēs anime sensus regit ⁊ ad suū obsequiū disponit. s. ascēdendo ad deū ⁊ descendēdo ad ꝓximū. hec ansel. ℞ Primo igit̄ videndum est quid sit sapientia ⁊ que dicat̄ donū sapientie. Unde notandū ꝙ obmissa sapīa carnis que inimica ē deo. ⁊ sapīa huius mūdi que stulticia est apud deū. que nec dicunt̄ sapīe nisi abusiue. q: non sapide scīe sunt. ſ ȝ stulte ⁊ insipide. nulla itaq̧ istaruȝ est donū sapīe. Et est alia sapīa ⁊ increata. De qua dr̄ in sapientie. vij. ꝙ ipsa est candor lucis eterne ⁊ speculū sine macula dei maiestatis ⁊ imago bonitatis illius qui est xp̄s dei filius. quem paulus appellat dei virturē ⁊ sapīam dei. De q̄ etiā brūs aug. dr̄ Sapientia increata que est dei filius nō cessat occulta inspiratione ⁊ reuelatione ad intellectualem creaturā se transferre. vt ad se ꝯuertat̄. Sed nec ista sapīa dei est donū spūssancti sed potius largissima oīm donoꝝ doctrix est. Est ⁊ alia sapiētia creata que ⁊ duplex est q: quedam est ꝑ studiū humanum acquisita ⁊ est ṽtus ītellectualis. De q̄ loquit̄ phūs in methaphisica sua que aliter p̄t dici sapīa cū in ea quidam sapor inueniatur. hȝ em̄ phīa admirabiles delectatiōes vt dr̄ .x. ethicoꝝ. Licet sapor iste non sit oleo grē ꝯditus pōt etiā sapīa hec ꝑ rōnis inquisitionē aliqualiter rectū iudiciū circa aliqua dīna habere licet incōplete. sicut oñdit hugo in ꝓlogo suꝑ libro angelice iherarchie. vbi sic dr̄. Philosophis datum fuit ꝓpter nos quibꝰ ꝯsummatio seruabat̄ ⁊ inchoatio parabat̄. vt inuenirent veritatem illam. quam oportuit suscipere filios vite ad obsequium summe veritatis. cuius labor ipsis appositus est. nobis aūt fructus seruabat̄. Nouissime aūt theologiam quandam pro ratione diuinoꝝ ⁊ scrutationem inuisibilium quasi ꝯsummaturam sapientiam addiderūt. ⁊ ibi corruere ceperunt in mēdacia figmentoꝝ ⁊ ideo defecerunt ⁊ euanuerunt. hec hugo. Unde nec ista sa

pientia est donum spiritussancti. et quibus ab eo detur L Est et quedam alia sapientia que desursum a patre luminum creata est Unde dicitur Jaco.j. Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum Et hec est vera sapientia et donum spiritussancti. quia ipsa est veri splendoris et boni saporis. Splendor namque eius dirigit intellectum ad veri cognitionem. et sapor eius erigit affectum ad boni saporosam dilectionem. Igitur que sursum sunt sapite. non que super terram ait apostolus. Obiectum ergo doni sapientie principale est deus. put est excitatiuum voluntatis ad eius saporosam dilectionem. Actus autem sapientie est contemplari deum non quocunque modo. sed ex dilectione cum quadam experimentali suauitate in affectu. Ex his igitur apparet quod donum est habitus supernaturalis anime a spiritusancto infusus ad deum cognoscendum et saporose diligendum

M Et notandum secundum quod dicit beatus bernar. in libro de amore dei. quod sicut corpus suos habet quinque sensus quibus anime coniungitur vita mediante. sic anima habet suos quinque sensus spirituales quibus deo coniungitur mediante caritate. Per sensus enim corporis veterescimus. et huic seculo conformamur. per sensum vero mentis renouamur in cognitionem dei. in natiuitatem alterius vite secundum voluntatem et beneplacitum dei. Unde dicit apostolus Nolite conformari huic seculo. sed reno uamini in nouitate sensus vestri vt probetis que sit voluntas dei bona et beneplacens et perfecta. Sicut autem omnes sensus corporales vt visus. gustus etc. infirmantur et ebetantur in omnibus operibus suis. sic omnes sensus spirituales infirmantur et languescunt in operationibus suis sine gustu spirituali qui gustabilia spiritualia sapida facit. Quod beatus bernardus. ostendit super cantica sic dicens. Nunc saporem perdidimus ab ipso pene exordio generis nostri. ex quo cordis palatum sensu carnis preualente infecit virus serpentis antiqui. et cepit anime non bonum sapere ac sapor noxius subintrare. scilicet concupiscentie. et sensus hominis prompti sunt ad malum. et ideo multa bona fiunt que non sapiunt facientibus. quia sapor mali non est totaliter exterminatus. sed nunc assidue sapientia vincit maliciam in mentibus ad quas intrauerit. saporem mali quem illa inuexit sapore meliore exterminante. intrans autem sapientia sensum carnis infirmat et infatuat. intellectum purificat. cordis palatum sanat et reparat. sanato palato iam sapit bonum. sapit et ipsa sapientia. qua in bonis nullum est melius. hec bernardus. Sensu autem gustus in anima reparato per sapientiam omnes sensus spirituales conualescunt et vegetantur. hic enim gustus saporose sapientie sensum visus interiorem clarificat ad deum sapide contemplandum. Hic gustus sensum auditus interiorem excitat ad verbum dei dulciter audiendum. Hic gustus sensum olfactus interiorem excitat ad dilectum suauiter odorandum. De hoc beatus bernardus. in libro de amore dei sic dicit. Gustum qui fit in sapientia quedam sequitur dulcedo quam in interiori suo anima sentiens modo quodam singulari quo suscipit gustabilia cuncta discernit et iudicat se, omnesque sensus vegetat et confortat. i. interiores. hec bernardus. Ad hanc sapientiam querendam et assequendam. hortatur nos apostolus ad colos. iij. dicens. Si surrexistis cum christo que sursum sunt querite vbi christus est in dextra dei sedens. que sursum sunt sapite. non que super terram. N In quibus verbis monet nos apostolus adipisci donum vere sapientie et hoc dupliciter Primo veram sapientiam suadendo cum dicit. que sursum sunt sapite. Secundo vanam dissuadendo cum addit. non que

super terrā. Sicut eñ duplex est aspe/
ctus aīe. s. ad tpalia ⁊ ad terraz. sic du
plex est affectus ⁊ duplex sapiā. s. eter
na que sursum est ⁊ tpalis que deorsuz
ē De hoc dr iaco. iiij. Qđ si zelū amaꝝ
habetis ⁊ ꝯtentiões sint inter vos no/
lite gloriari ⁊ mēdaces esse aduersus
veritatē. Non eñ ista sapiā desursum
descendens sed terrā aīalis ⁊ diaboli
ca. que aūt desursum est sapiā primuz
quidē pudica est ⁊c. Primo ğ videa/
mus que sit vana sapiā vt per hoc meli
us donū vere sapīe agnoscamus ❡
Uana est eñ sapiā terrena aīalis ⁊ di
abolica. Terrena sapiā ꝯsistit in habū
dantia opulentiaꝝ terrenaꝝ de hac dr
prima ad corin. j. Perdam sapiam sa
pientū ⁊ prudētiā prudētū reprobabo
Ubi sapientia vbi scriba vbi ꝯquisitor
huius seculi. Nōne stultā fecit deus sa
pientiā huius seculi. pdam inquit qr
nō est vera. sapiētes eñ sunt vt faciant
mala diuitias auare ꝯgregando. bonū
aūt facere nescierūt. Animalis aūt sa/
pientia ꝯsistit in expientia sensibiliuz
delectationū. Uñ ad roma. viij. Non
ꝯm carnem ambulare. sꝫ ꝯm spm̄ Qui
eñ ꝯm carnē sunt que carnis sunt sapi
unt. nā prudētia carnis mors est Pru
dentia aūt spūs vita ⁊ pax. qm̄ sapien
tia carnis inimica est deo. Qui autē in
carne sunt placere deo nō possunt. Di
abolica vo sapientia ꝯsistit in ambiti/
one mūdialium excellentiaꝝ. Uñ apo
stolus ad corin. iij. Si quis inter vos
videť sapiēs esse in hoc seculo stultus
fiat vt sit sapiens. sapientia eñ huius
mundi stulticia est apud deū Scriptū
est eñ ꝯphēdam sapientes in astutia
eoꝝ. De ꝯuersantibꝫ aūt in his tribꝫ
ꝯqueriť apl's ad philip. iij. di. Mul
ti ambulant quos sepe dicebam vobis
nunc ⁊ flens dico inimicos crucis xpi.
hoc pꝑter diabolicam sapientiā. quoꝝ
deus venter. hoc pꝑter animalem sapi
entiam Et gloria in ꝯfusione eoꝝ qui
terrena sapiunt hoc pꝑter terrenā hos
pdit xps qui earuz ꝯtraria eligens. s.
paupertatem acerbitatem ⁊ vilitatez qr
pauperrime acerbissime ⁊ abiectissime p
nobis voluit crucifigi. ysa. liij. Puta/
uimus eū quasi leprosum ⁊ percussum
a deo ⁊ humiliatum. Hanc ergo sapi/
entiam terrenam animalē ⁊ diabolicā
moriens in cruce. s. dñs docuit despice
re tanq̄ vanam ⁊ appetere verā sapien
tiam que de sursum est siue celestē. De
qua p salomonem dr Transiui ad ꝯtē
plandam sapiam errores q̄ ⁊ stulticiā
vidiq̄ tm̄ precederet sapiā stulticiam
quantū differt lux a tenebris Hec eñ
sapientia tanq̄ datum optimum ⁊ do
num pfectū descendit a patre luminū.
vt lux ad nostrā potentiam cognitiuā
illustrandā ⁊ hoc p verbum inspiratuz
ad nostrā potentiā affectiuam letificā/
dam ⁊ p hoc verbū incarnatum. Primo
eñ est sapientia vt lux illuminatiua re
spectu nr̄e cognitiue. Uñ dr sapiē. vij.
Neminē diligit deus nisi eū qui cū sa
pientia inhabitat. Est eñ hec speciosi
or sole ⁊ sup omnem dispositionē stel/
laꝝ. luci ꝯpara inueniť prior. ipa enim
sapientia ad instar solis dat aīe lumen
respectu cognoscendoruz. instar lune re
spectu agendoꝝ. instar stellaꝝ respectu
ꝯtemplandoꝝ. Unde merito dr. Aīa
iusti sedes est sapientie. ❡ Se/
cūdo sapiā est vt lux letificatiua respe/
ctu nostre affectiue Uñ eccle. xl. Uinū
⁊ musica letificant cor ⁊ super vtrūq̄
dilectio sapientie. quam amans sapi/
ens dicat sapientie. viij. Hanc ama/
ui. ⁊ exquisiui eam a iuuentute mea. ⁊
quesiui eam sponsam mihi assumere ⁊
amator factus sum forme illius Item
vij. capi. Super salutez ⁊ sapientiam
dilexi illam ⁊ pposui pro luce habere

illam qm̄ inextinguibile est lumē eius
Venerunt mihi oīa bona pariter cuȝ
illa. Tercio sapīa est vt lux corrobora
tiua respectu nr̄e opatiue. Unde dr̄ ec
cle. vij. Sapīa sapientem ꝯfortauit.
⁊ vult dicere ꝙ nulla virtus creata tan
tum corroborat quantū sapīa Jdeo dr̄
Sapie. x. Certamen forte dedit illi vt
vinceret ⁊ sciret qm̄ potentior est oīm
sapīa. Et sic apparent ista tria per que
anima fit domus dei pulchra amena ⁊
robusta De qua anime domo dr̄ puer.
ix. Sapīa edificauit sibi domum exci
dit columnas septē. Columnas sacra
scriptura innuit Jaco. iij. vbi sic dici-
tur. Que autem de sursum est sapīa pri
mum quidem pudica. deinde pacifica.
modesta. suadibilis. bonis ꝯsentiens
plena mīe ⁊ fructibꝫ bonis. iudicans
sine simulatōne. ¶ Attende ad
has columnas si posses eas habere. vt
edifices domū sapīe in corde tuo Om
nia enī alia dona spūssancti ordinata
sunt ad hanc sapīe domū edificandaȝ
Jste igiť septem columne sunt pudici
cia in carne. innocentia in mente. mo
derantia in sermōe. suadibilitas in af
fectu. maturitas in iudicio. simplici-
1 tas in intentōe. Primo quidem pudi
ca est per pudiciciā in carne que est pri
ma columna. Unde p sapientez dr̄ sa
pien. j. Jn maliuolam aīam nō introi
bit sapīa. nec habitabit in corpe sub-
dito peccatis. Hec est ergo principa-
lis columna domus sapīe videlicet vita
pudica. econtrario vita impudica ē in
ruinā. De hoc dr̄ eccl. ix. Uinū ⁊ muli
eres apostatare faciunt sapientes ⁊ ar
2 guunt sensatos. Deinde sequiť pacifi
ca. ecce scđa colūna que est innocētia
in mente p tranquillitatē. pax enim ⁊
trāquillitas ordinis exhiberi solent p
obiam ad supiorem. per equalitatem
ad parem. per iustā presidentiā ad in-
feriorem Unde dr̄ eccle. iij. Filie sapi
entie ecclesia iustorꝫ ⁊ natio illorꝫ obe-
dientia ⁊ dilectio. iudiciū patris audi
te filij ⁊ sic facite vt salui sitis Deinde 3
sequiť modestia. hec ē tercia columna
sapīe que est moderatiua in sermone.
Unde dr̄ eccl. xxx. Homo sapiens ta
cebit vsqꝫ ad tpus. lasciuus aūt ⁊ im-
prudens non seruabunt tps. Oportet
enī hoīem multū sermonī suo cauere ꝗ
est gladius ledens loquentē ⁊ primuȝ
per verbū scandali. Unde dr̄ apl's pau
lus. Omis sermo malus ex ore vestro
non ꝑcedat. sȝ si quis bonus est ad edi
ficatōem fidei erudiat. vt det gratiam
audientibꝫ. Post hec sequiť quarta co 4
lumna cū dr̄. suadibilis bonis ꝯsenti-
ens que est suadibilitas in affectu siue
benignitas Econtrario est ibenignitas
Unde sap. j. Benignus est spūs sapīe
⁊ non liberabit maledictū a labijs su-
is. Quanto aūt quis est sapientior tā
to suadibilior ad bonū alios ꝓuocan
do. Sed stultos ꝯculcat verbū reprehen
sionis. Uñ puer. ix. Noli arguere de-
risorē ne oderit te. Melius est enī a sa
piente corripi ꝙ̄ a stultis adulatoribꝫ
decipi. Deinde. plena mīe ⁊ fructibꝫ 5
bonis. vbi describiť quinta columna.
ꝗ est liberalitas in effectu. De hoc dr̄ p
uer. vltiō. Os suū aperuit sapīe. ⁊ lex
clementie in lingua eius. Et premisit
ibidē. Manuȝ suam apuit inopi. ecce
mīa quam docet sapīa. Docet etiam
opa virtuosa ⁊ fructuosa opari. qr qui
domū sapīe habet a bono opere vacare
non pt. Post hec sequiť. Non dijudi-
cans. vbi tangiť sexta colūna que est 6
maturitas in iudicio. ne. s. quis iudi-
cet temerarie. Uñ ps. Os iusti medi-
tabiť sapīam ⁊ lingua eius loqueť iu-
diciū. Lex dei eius in corde ipsius ⁊ ñ
sup. gres. eius. qui. s. iusto zelo moueť
ad oīa. omne bonū approbando ⁊ om-

ne malum reprobando Deinde sequi
7 tur.vij.columna vbi vltimo dr sine si-
mulatione. in qua est ↄsummatio toti-
us edificij istius domus. Vñ salomon
iij.reg.x. Fecit thronuz de ebore gran
dem ⁊ vestiuit eam auro fuluo nimis q̄
habebat.vj.gradus p quos sex colūne
p̄cedētes designanť ⁊ summitas thro
ni rotunda erat in pte posteriori quod
erat in figura huius colūne oīa ↄsum-
mantis.s. simplicitatis intentionis.
His columnis vij.pfectis ⁊ ↄsumma
tis in aīa incipit homo q̄ sursum sunt
sapere nō que sup terraz vbi videlicet
xp̄us est in dextera dei sedens. in quo
sunt oēs thesauri sapīe ⁊ scīe abscondi
ti.quē cognoscere ⁊ amare ē vita eter
na.ip̄o attestante qui ait Johan.xvij.
Hec est vita eterna vt cognoscant te so
lum veꝝ deum ⁊ quē misisti ihesuz xp̄m
Si g̊ desideramus xp̄um agnoscere ⁊
in statu vie ip̄m ꝑtemplationē cerne
re. necesse est vt vitemus culpam defor
mātē naturā ⁊ exerceam⁹ nos ad grāz
reformantē ⁊ hoc p orōem ad iusticiā
purificantem. ⁊ hoc ↄuersatōez ad sci
entiam illuminantē. ⁊ hoc p meditati
onem ad sapientiā ⁊ hoc ꝑtemplati-
onem Sicut igiť ad sapīam nemo per
uenit nisi p gratiam iusticiam ⁊ scien-
tiam sic ad ↄtemplationem non ꝑueni
tur nisi p meditationē ꝑspicuaz. ↄuer
sationē sanctam. ⁊ orationē deuotam
Sicut eñi gratia est fundamentū recti
tudinis voluntatis ⁊ illustrationis per
spicue orōnis. sic primo orandū est no
bis. deinde sancte agendū. tercio veri
tatis spectaculis intendendū ⁊ inten-
dendo gradatim ascendendū quousqꝫ
veniať ad montē excelsum vbi videať
deus deoꝝ in sion Unde ad donū sapi
entie inueniendum ⁊ obtinendū mul-
tum valet diligens inquisitio ⁊ oratio
Nam sapientia est inquirenda ⁊ postu

landa. querendo inueniť sed postulan
do a deo possideť inueniť p cognitionē
sed possideť p dilectionem. p cogniti
onem videť. p dilectionē amplexať ⁊
gustať. videre ptinet ad intellectū sed
amplexari ⁊ gustari ptinet ad volunta
tem ⁊ affectū. R De hoc dr richar.
Sicut deus per memoriam audiť ⁊ p
intellectū videť. ita p affectū ample-
xať gustať vel astringiť. ⁊ sic teneť ⁊
hoc vtiqꝫ pfectius est q̄ꝫ videre solum.
primo igitur queramus sapientiaz in
uestigando p cognitionem donec tan-
dem mereamur eam a deo recipe p am
plexum ⁊ degustationē. hunc thesaurū
preciosuz sapīe docet querere salomō
pu̇er.v. sic dicens. Si quesieris sapi
entiam q̄si pecuniam ⁊ sicut thesauros
effoderis eā tūc itelliges timorē dñi. q̄
vba be. ihero. exponens dr Qui thesau
rum effoderit eijcit terram foueā in al
tum fodit. sedulus insistit. donec inue-
niat qđ querit sic qui thesauros sapien
tie inuenire desiderat. oē pondus terre
num a se reijciat. in se foueam humili
tatis faciat. nec requiescat donec inue
niat. hec ihero. Quomodo vo cognos-
cať inuēta sapīa hoc docet beatus berñ.
cū dr. inuenisti plane sapientiaz si pri
oris vite peccata defleas si huius secu-
li desideria ꝑuipendas. si eternā beati-
tudinem toto desiderio ↄcupiscas. in
uenisti sapientiā si hoꝝ singula tibi sa-
piunt ꝓut sunt. vt hec quidez amara ⁊
oīno fugiēda. illa quoqꝫ caduca ⁊ trā
sitoria ↄtemnenda. ista vo vt pfecta to
tis desiderijs appetenda quam intimi
quodā sapore dijudices ⁊ discernas.
hec berñ. Simus igiť huius salubris
sapientie amatores que vocat ⁊ dicit.
Trāsite ad me omnes qui ↄcupiscitis
me ⁊ a generationibꝫ meis adimple-
mini Et notandū q̄ sapīa dei vt possit
esse firma ⁊ stabilis in cordibus fideli

um per diuersas v̄tutes roborat̄ ⁊ ꝯfir mat̄. De hoc hugo in.iij.li. de archa noe sic dr̄. Sapīa dei in cordib⁹ scōꝝ tanq̄ in padiso inuisibili per timorē seminat̄. per grām irrigat̄. per dolorē orit̄. per fidē radicat̄ p spem viret. per deuotōem germinat. per ꝯpunctionē orit̄. per desideriū crescit. per caritatē robora t̄. per circūspectōem frondet. p disciplinā floret. p virtutē fructificat. per patiam maturescit. per mortē carpit̄. per ꝯtemplatōem cibatur. Sapientia ergo per timorē seiatur. quia timor dn̄i initium est sapie. Item sapīa per grām rigat̄. sicut em̄ timor est silis semini. ita gr̄a similis est humori. qui rigat semen iactū in terrā ⁊ germinare facit. postq̄ em̄ homo a delectatōne carnali p timorē abstractus fuerit. necesse est vt statim aliquid gaudij spūalis pregustare incipiat. ne si oīno a delectatōe alienus remāserit. q̄si semen aridū absq̄ humore ad germen sapīe ꝯualescere non possit. Sapīa igit̄ per timorem seminat̄. ⁊ per grām rigat̄. q2 timor p̄mū carnalis delectatōnis ab aīa affectū prescindit. ac deinꝺ gr̄a redeunte q̄si iam a sordib⁹ mundatū spūali delectatōe perfundit. Item sapīa per dolorē moritur. sicut em̄ seīna germinare nō pn̄t nisi prius incinerādo putrescant ⁊ quodammō moriant̄ ita nos germen bonum ferre nō possumus nisi prius per salubrē dolorē mundo moriamur. Et bene post pceptōem gr̄e dolor nascit̄. q2 tunc vere in quib⁹ mali sumus agnoscimus q̄n per infusionē gr̄e illuminati dulcedinē spūaliū bonoꝝ degustamus. Quicunq̄ aūt spūalium bonoꝝ dulcedinē non nouerūt carnalis ꝯcupīe passis etiā tunc amāt cū affligunt. Item sapīa per fidem radicat̄. fideles em̄ radices figunt nō in hoc mundo. q2 per fidē ⁊ dilectōē sunt radicati ⁊ fundati in deo. Item sapientia per spem viret. Spes em̄ est quasi memoria inuisibiliū gaudioꝝ que in corde hoīs recōdita calefacit illud intrinsecus ⁊ non sinit illud arescere frigore infidelitatis in hyeme pn̄tis vite. ⁊ q̄diu hec spes viuit in nr̄a mente nunq̄ arescit arbor sapīe. sed queadmodū lignū illesum seruat virorē suū dū equalem h3 ꝯtpantiam humoris ⁊ caloris. sic animus seruat virorem quē calor spūs nutrit qui desup radiat ⁊ studiū bone opationis qꝺ subtus est rigat. Item sapīa per deuotōnem germinat. que deuotio diuidit̄ in tria. in zelum. in ꝯpassionē ⁊ beniuolētiā. Zelus est dū per amorē iusticie ad defensionem vltro se offert animus calumniā veritatis pati nō sustinens. Cōpassio est q̄n miserijs alioꝝ ꝯdolemus. Beniuolentia est q̄n pmpta voluntate beneficia rogati annuimus Et sicut grana tūc germinare dicimus q̄n natura qꝺdam occultū germen pdit qꝺ intus latuit. Sic ⁊ bona voluntas zelare se nō valens quadā vt ita dicā violentia ad exhibitōnem boni operis foris exit. Item sapīa per ꝯpunctionem oritur q̄n veritas manifestat̄. veritas autem manifestatur q̄n ignorantia pellitur. ignorantia autem pellitur quando mens illuminat̄ thesaurus sapientie inuenit̄. Item sapīa per desideriū crescit. sicut enim ꝯpunctio incendio ꝯparatur. ita desideriū simile est fumo qui de incendio nascit̄. qui in directū ascendit. ⁊ quanto magis sursum attollit̄. tanto magis attenuatur. tādem q̄ eleuatus in sublime ab oculis intuentiū p̄rsus subducit̄. Ita homo per perfectū desideriū celestib⁹ appropinquans. ⁊ omnem terrene ꝯcupīe nebulā euaporās totus spūalis efficit̄ ⁊ se humanis subducit aspectib⁹. dum ad terrena ꝯcupi

ſcenda amplius exire recuſat Item ſa
pientia ꝑ caritatē roborat̃. caritas eñ
Not ſimilis eſt vino. vinū namq̃ eos quos
inebriauerit reddit hilares audaces
fortes obliuioſos ⁊ quodāmō inſenſi
biles. ſic caritas mundando ꝯſciam
mentē exhilarat deinde audacem red
dit qñ fiduciam p̄ſtat. deinde vires au
get q̃ ſicut dr̃ ſcriptura. Qui ꝯfidit in
dño fortis eſt vt leo Obliuionem quo
q̃ reddit q̃ cū totā animi intentionez
ad deſideriū eternoꝝ trahit. oīmq̃ trā
ſeuntiū memoriaz funditus ab animo
euellit. Inſenſibilē reddit q̃ dū men
tez dulcedine medullitus replet. quic
quid exterius amaꝝ offert̃ ꝯtemnit q̃i
non ſentiat. Item ſapientia per circū
ſpectionē frondeſcit ⁊ ramos expādit
quidā eñ ſunt in quibꝫ ſapīa in altuz
creſcit. quidā quibꝫ in latū ſe expādit
in ꝯtemplatiuis in altū ſurgit. qui per
acumē mentis ꝑueniunt vſq̃ celeſtia
ꝯtemplanda. in actiuis vero in latū ſe
expandit. q̃ hi intentionē mentis ſue
multipliciter foris ſpargūt ad diſpen
ſanda terrena. Debet aūt homo eē ꝓui
dus ⁊ circūſpectus vt ante ꝑiculū aīm
firmet. vt nō ſolū quid eueniat ſed eue
nire poſſit attendat. accidenti fortune
non nimis credat. in aduerſis iudiciū
non amittat. ⁊ quicquid finē habituꝝ
eſt ſiue bonū ſiue malū eque deſpiciat
oēm euentū ꝯſilio ſuo p̄ueniat amicos
ante neceſſitatez viſitare ſtudeat. oēs
diligat. nō oībꝫ eque credat maioribꝫ
obedientiā debitā. equalibꝫ dilectionē
ſubiectis paternā ſollicitudinē impē-
dat. ⁊ ſic per diuerſa ſtudia v̄tutum ar
bor ſapientie ramos diffundet ⁊ fron
dibꝫ circūſpitionis vndiq̃ veſtita ſur-
ſum ad alta cacumē leuabit Itē ſapiē
tia ꝑ diſciplinam floret. ſicut eñ in flo
re fructus ſperat̃. ita in bono oꝑe futu
re retributionis premium expectatur.

Item ſapientia ꝑ virtutem fructificat
fructus boni oꝑis eſt virtus occulta re
cte intentionis. ꝓinde qui ſine v̄tute
bonū opus in oculis hoīm foris exhi-
bet. velut arbor ē que ſine fructu floret
Item ſapīa ꝑ patientiam matureſcit.
qui eñ virtutē inchoat q̄ſi quēdā in ſe
fructū bonitatis format. Sed qui v̄tu
tem quā inchoat ante finem deſerit eſt
velut immaturus fructus. qui non ap-
tus eſt eſui q̃ añ tempus cadit ⁊ ideo
patiētia neceſſaria ē vt ī bono oꝑe qḋ
inchoamus ꝯſtanter vſq̃ ad finem ꝑſe
ueremus Itē ſapientia ꝑ mortē carpi
tur. qñ eñ fructus maturus eſt tūc diſ-
cerpit̃ vt ad patrisfamilias mēſam ve
niat ⁊ nos cū ad ꝑfectionē ꝑducti fue-
rimus ab hac vita ꝑ mortez p̄ſcindim̄
vt ad ꝯuiuiū eterni r̄gis trāſferem̄ Itē
ſapīa ꝑ ꝯtēplatiōem cibat. iſte ē cibꝫ
de quo p̄s. Adimplebis me leticia cū
vultu tuo. delecta. in dextera tua vſq̃
in finē. § Conſiderandū quoq̃ eſt
ꝙ duplex p̄t eē ſapīa Alia nāq̃ ē ſecu
lariū ac ꝑuerſoꝝ hoīm qui terrena ſa-
piūt Alia v̄o eſt iuſtoꝝ qui celeſtia dili
gūt De qua duplici ſapīa beatus gre.
x. moral̃. exponēs illa v̄ba Deridetur
iuſti ſimplicitas ſic dr̃. huius mūdi ſa
pientia eſt cor machinationibꝫ tegere
ſenſum verbis velare. que falſa ſunt o-
ſtendere. que vera ſunt fallaria demon
ſtrare. hec nimiꝝ prudētia vſu viuendi
diſcit̃. hec a pueris precio diſcit̃. hāc
q̄ ſciūt ceteros ſuꝑbiēdo deſpiciūt. hāc
q̄ neſciūt ſubiecti ⁊ timidi in alijs mi-
rant̃ q̃ ab eis hec eadem duplicitatis
iniquitas noīe prudentie palliata dili
git̃. dū mentis ꝑuerſitas vrbanitas vo
cat̃. hec ſibi obſequentibꝫ precipit ho-
norū culmina querere. adepta tp̄alis
glorie vanitate gaudere. irrogata ab a
lijs mala multiplicius reddere cū vi-
res ſuppetunt. nullis reſiſtētibꝫ cedere

cũ virtutis possibilitas deest quicquid explere per maliciã non vꝫ. hoc in pacifica bonitate simulat. At ꝯtra iustoꝝ sapiã est nil per ostẽsionem fingere. sensum verbis aperire. vera vt sunt diligere. falsa deuitare. bona gratis exhibere mala libentius tolerare ꝙ̃ facere. nullam iniurie vltõem querere. ꝓ veritate ꝯtumeliaꝫ lucꝝ putare. Sed hec iustorum simplicitas deridet. q2 ab huius mundi sapientibꝯ puritatis vtus fatuitas credit. omne eñi qd̓ innocenter agit ab eis ꝓculdubio stultum putat ⁊ quicqd in ope veritatis approbans carnali sapie fatuitatẽ sonat. Quid namqꝫ stultius videt mundo ꝙ̃ mentẽ verbis ostẽdere. nil callida machinatõe simulare. nullas iniurijs ꝯtumelias reddere. ꝓ maledicentibꝯ orare. paupratẽ querere. possessa relinqre. rapienti nõ resistere. pcutienti maxillã alterã prebere. Unde bene huius mundi dilectoribꝯ ille egregius dei famus sapiens dr̓ Abhoiatões egiptioꝝ immolabimus dño deo nostro. Oues quippe egiptij edere dedignant. sed qd̓ abhoiatiões egiptij hoc israhelite deo offerũt. quia simplicitatem ꝯsciẽ quã iniusti quiqꝫ velut infirmã abiectamqꝫ despiciunt. hanc iusti in vtutis sacrificiũ vertunt. ⁊ excellentes recti puritatẽ ac mãsuetudinẽ deo immolant quã abhomiantes reprobi fatuitatẽ putant. hec gre. Et sic habemus de dono sapie ¶

Sed ꝯsiderandũ ꝯseqñr ꝙ spũssctũs cum inhitat cor hoĩs per grãm suã mẽtem mirabilr̓ reficit ac p. vij. dona sua eam suauiter pascit. ⁊ in ea quoddaꝫ conuiuium spũale ac delectabile facit Sed ipsa dona seu virtutes seinuiceꝫ pascunt ac sibi suffragant ne detrimẽtum aliqd̓ vel ruinam pariant De hoc beatus greg. in mora. exponens illa vba. Et ibãt filij eius ⁊ faciebãt ꝯuiuia p̓ domos. sic ait Filij p domos ꝯuiuia faciunt dũ virtutes singule iuxta modũ ꝓpriũ mentẽ pascunt. Unde ⁊ bene ibidem subdit. vnusquisqꝫ in die suo Dies eñi vniuscuiusqꝫ vtutis. vt enim hec ipsa dona septiformis breuiter grẽ dei replicemus. Aliũ diem hꝫ sapĩa. aliũ intellectus. aliũ ꝯsiliũ. aliũ fortitudo. aliũ sciã. aliũ pietas. aliũ timor Nec eñi hoc est sapere qd̓ intelligere. q2 multi qui eterna quidẽ sapiunt. sꝫ hec intelligere nequaqꝫ pñt. Sapĩa ergo in die suo ꝯuiuiũ facit. q2 mentem de eternoꝝ spe ⁊ certitudine reficit Intellectus in die suo ꝯuiuiũ facit ⁊ parat. q2 in deo qd̓ auditu penetrat. reficiẽdo cor illustrat tenebras eius Consilium in die suo ꝯuiuiũ exhibet. q2 dum esse precipitẽ ꝓhibet ratione animũ replet Fortitudo in die suo ꝯuiuium facit. q2 dũ aduersa nõ metuit trepidanti menti cibos ꝯfidẽtie apponit. Sciã in die ꝯuiuiũ pat. q2 in ventre mentis ignorantie ieiuniũ supat Pietas in die suo ꝯuiuiũ exhibet. q2 cordis viscera operibꝯ mĩe replet. Timor in die ꝯuiuiuꝫ facit q2 dũ premit mentẽ ne de presentibꝯ supbiat. de futuris illam spei cibo ꝯfortat. sed illud in hoc filioꝝ ꝯuiuio pscrutando video ꝙ semetipsos inuicẽ pascant. valde eñi singula quelibet destituit si nõ vno alia vtus virtuti suffragat. minor est qppe sapĩa si intellectu careat. ⁊ valde inutilis intellcũs ẽ si ex sapĩa nõ subsistat. q2 cũ altiora sine sapie pondere penetrat. sua illuꝫ leuitas grauius ruituꝝ leuat. Uile est ꝯsiliũ cui robur fortitudĩs deest q2 tractãdo inuenit carẽs viribꝯ vsqꝫ ad pfectionẽ opis nõ pducit. Et valde fortitudo destruit nisi p ꝯsiliũ fulciat. q2 quo pl9 se posse ꝯspic eo vtus sine rõis moderamĩe deterius in pceps ruit. nulla est sciã si vtilitatem pietatis nõ hꝫ. q2

duz bona cognita exequi negligit. sese ad iudiciū artius astrīgit Et valde inutilis est pietas si sciē discretione careat q2 dū nulla hāc sciam illuminat qñ vel qūo misereaꝛ ignorat. timor quoqꝫ ipē nisi has etiam ꝟtutes habuerit ad nullū opus ꝓculdubio bone actionis surgit. q2 dū ad cūcta trepidat ipa sua fortitudine a bonis oībꝫ corpis vacat q2 ğ alternato ministerio virtus a ꝟtute reficiꝛ. recte ꝺr ꝙ apud se vicissim filij ꝯuiuanꝛ. Cūqꝫ vna aliā subleuādo subleuat. qsi ꝑ dies suos numerosa soboles pascēdo ꝯuiuiū parat. hec greg. ¶ Ex his ğ ꝟbis colligere possumus ꝙ vnū donū sine alio subsistere non pt q2 nisi fulciaꝛ vna ꝟtus ꝑ aliā nōnūqꝫ etiā ipa ꝟtus in vitiū declinat ac ruit. Quod ꝓbat idem gre. in libro sup ezechielē sic dicēs. in mente etenī nostra primus gradus ascensionis est timor dñi. secūdus pietas. tercius sciā. quartus fortitudo. quintus ꝯsiliuz. sextus intellectus. septimus sapiā. Est etenī timor dñi in mente ſꝫ qualis ille timor est si cū eo pietas nō est. qui enī misereri, primo ignorat. qui ꝯpati eius tribulationibꝫ dissimulat. huius timor ante oīpotentis dei oculos nullus est. q̄ nō subleuaꝛ ad pietatē sed sepe pietas per inordinatam miam errare solet. si fortasse ꝑpcerit que ꝑcenda nō sunt. peccata enī que fieri gehenne ignibꝫ pūt discipline sunt verbere corrigenda. ſꝫ inordinata pietas cū tpaliter ꝑcit ad eternū suppliciū ꝑtrahit. vt ğ vera ⁊ ordinata sit pietas ad gradū aliū est subleuāda. i. ad sciam vt sciat vel quid ex iudicio puniat vel quid ex mia dimittat. Sꝫ quid si sciat quid agere debeat quisqꝫ. virtutem ꝟo agendi nō habeat Scientia ğ nostra crescat ad fortitudinē vt cū videt quid agēduz sit hoc agere ꝑ mentis fortitudinē possit. ne timore trepidet. ⁊ pauore collapsa non valeat bona defendere. que sentit Sꝫ sepe fortitudo si improuisa fuerit ⁊ minus ꝯtra vitia circūspecta. ipa sui presumptione in casum ruit. Ascendat ğ ad ꝯsiliū vt ꝓuidendo ꝓmuniāt oē qꝺ fortiter agere pt. sed esse ꝯsiliū nō pt si intellectus deest. q2 qui non intelligit malū qꝺ agentem grauat. qꝺ potest bonum solidare qꝺ adiuuat. itaqꝫ a consilio ascendamus ad intellectum. Sed quid sit intellectus magno quidē acumine vigilet. ⁊ moderari se nesciat ꝑ maturitatē. ab intellectu ğ ad sapiam ascendaꝛ. vt hoc qꝺ acute intellectus inuenit sapientia mature disponat. Qui igiꝛ per timorem surgimus ad pietatem. per pietatem ad sciam ducimꝰ. per sciam ad fortitudinez roboramur per fortitudinem ad ꝯsilium tēdimus per ꝯsilium ad intellectū ꝓficimus. ꝑ intellectum ad maturitatē sapiē peruenimus. Per hos septē gradus ad portum ascendimus per quaz nobis aditus vite spūalis apitur. Quia ꝑ timorem dei humiles. per studiuz pietatis misericordes. per scientiam discreti. per mentis fortitudinē liberi. per ꝯsilium cauti. ꝑ intellectum ꝓuidi. per sapientiam maturi efficimur. hec greg. Cū igiꝛ tante efficacie sint dona spūs sancti maīfeste apparet ꝙ hec dona nō solū mundāt cor ⁊ expurgant mentem hominis sed etiam ꝯseruant corpus ⁊ animam ⁊ omni puritate ⁊ sic declaratum habemus de septem donis spūssancti.

Filius.

Postqꝫ igiꝛ edoctus sum de septē donis spūssancti. nūc de beatitudinibus quas dominus enumerat in euangelio ⁊ vtrum ipse beatitudines valeant ad purgationē cordis de hoc cupio o pater edoceri.

Ca. XIIII. Pater X

FIli scire debes
q septē sunt beatitudines ꝭm
distinctōnem graduū. Quis. vij. sint
ꝭm essentiaz. quas saluator enumerat
in sermone in monte hito. s. pauptas
spūs. mititas. luctus. esuries iusticie
mundicia cordis ꝛ pax. A Har
beatitudinū numerus accipit ꝭm inte
gritatē perfectionis. Requirunt autē
ad integritatē pfectōnis tria. s. regres
sus a malo. pcessus in bono ꝛ pfctūs
status in optimo. Sane aūt malū pce
dit ex tumore superbie. aut ex rancore
malicie. aut ex languore ꝯcupiscentie
Contra hec tria sunt tres beatitudīes.
scz pauptas spūs ꝯtra malū tumoris
mititas ꝯtra malū rancoris. luctus ꝯ
malum libidinis Itē pcessus in bono
attendit ꝭm diuinā imitatōem que est
ꝭm duas vias dn̄i. s. miam ꝛ veritatez
Unde ps. Uniuerse vie dn̄i miscōdia ꝛ
veritas. igit ꝭm duas vias sumuntur
due beatitudines. s. esuries iusticie. et
affectus mīe. Preterea pfecus status
in optimo attendit in duob. s. in lim
pida cognitione. ꝛ in tranquilla affe
ctōe. ꝭm hec sumunt due vltime beati
tudines. s. mūdicia cordis ad deū vi
dendū. ꝛ pax mentis ad pfecte fruen
dū. Et notandū q ad bonuz ordinate
se tunc hz aīa. si bona tpalia non dili
gat. sed vera bona esuriet ꝛ sitiat. si eis
dem bonis ita adhereat. vt nulla pena
ab eis separe valeat Ad primū ptinet
illud. s. beati paupes spū. ad secunduz
illud. beati qui esuriunt ꝛ sitiunt iusti
ciam. ad terciū illud. beati qui persecu
tionem patiunt ppter iusticiā. Ad ma
lum vero se ordinate hz anima si nullū
malū pximo inferat. si sibi ab altero il
latum vel gratis assumptū equanimit
ferat. si alij illatū malum p posse aufe
rat. si studiose caueat vt non inquinet
malo culpe. nec perturbetur malo pene
Ad primū pertinet illud. beati mites.
ad secundū illud. beati qui lugent. ad
terciū illud. beati miscōdes. ad quartū
beati mundo corde. ad quintū illud. be
ati pacifici B Sciendū etiam q
per beatitudines excludunt. vij. vitia
capitalia. Pauptas spūs excludit su
perbiā. mansuetudo irā. luctus inuidi
am. qm̄ qui luget p peccatis aliorū nō
inuidet illis. esuries iusticie accidiā.
miscōdia auariciam. mundicia cordis
gulaz. qz cordis mundicia non seruit
ventri ad modū bruti aīmalis. pax ex
cludit luxuriā. qm̄ gustato spū desipit
omnis caro. His ergo in genere pre
missis de beatitudinib. nunc in specie
de vnaquaqz beatitudine videamus.
Et primo de paupertate.

Capitulum XV. C

PRima beatitu
do est pauptas spūs. ꝛ pōt su
mi p abstinentia ab amore mūdi. i. ab
amore carnaliū voluptatū ac diuitiaꝝ
ꝛ ppie excellentie. hec tria complecti
tur amor mūdi. Uñ dr sup lucā. Pau
pes sunt qui nō querūt illecebrosa. Et
sup mathe. dr Paupes spū sunt humi
les deū timentes. Alia etiā glo. dicit.
Paupes sunt qui nihil hn̄t ꝛ oīa pos
sident. Specialiter tn̄ paupes spiritu
sunt ꝯtemptores mundi ꝛ huīles. Uñ
paupratis deuotio duas habet ptes. s.
reꝝ abdicatōem ꝛ spūs ꝯtritionē. Cō
temptorib vero reꝝ tpalium pmittit
regnum celorū quasi iure emptionis.
Unde beatus bern̄. Pauperib pariter ꝛ
martirib regnum pmittit celoꝝ. Est
etiam humiliū regnum celoꝝ. iuxta il
lud. Sinite paruulos venire ad me. ta
lium eñ est regnum celoꝝ Uñ quilibet
deuotus ꝛ precipue religiosus dicitur
virtute paupertatis ꝛ humilitatis seu

vilitatis diligere ⁊ sibi assumere ⁊ nõ
abijcere si desiderat regnuȝ celoꝝ possi
dere. Vñ beatus aug in ꝑsona saluato
ris sic dr. Venale habeo. quid dñe. reg
nũ celoꝝ. quo emit͛. ꝑ paupertate regnũ. do
lore gaudiuȝ. labore requies. vilitate
gloria. morte vita. hec aug. Sed notã
dũ ꝙ nõ oĩs paupertas seu hũilitas ac/
cepta est deo sed solũ illa que volũtarie
ꝓpter amorẽ dei assumit͛ placita ẽ illi.
Vñ beatus berñ. Non paupertas virtutis
reputat͛ sed amor paupertatis. Deniqꝫ
beati pauperes nõ reb9 sed spũ. Dicit
etiã de hoc cris. Sunt multi humiles
nolentes. reꝝ necessitate coacti. nõ est
laus. Vñ illos dñs beatificat qui seip
sos ex electõe beatificant. ideo aũt hic
incipit radicitus euellere superbiam. q2
hec fuit radix ⁊ fons malicie vniuerse
ↄtra quã ponit humilitatẽ velut qddã
stabile fundamentũ. qua subiecta cum
stabilitate alia superedificant͛. hac autẽ
destructa pereunt quecũqꝫ ↄgregaueris
bona. hec cris. Considerandũ etiaȝ ꝙ
aliqui sunt spiritu diuites aliqui vero
de spũ nihil habentes aliqui aũt spiri/
tu pauperes De quib9 richar. de sancto
victore sic dr. Alij sunt spũ diuites. a/
lij qdãmodo de spũ nihil habentes. alij
pauperes spũ. Spiritu diuites sunt super
bientes de spũ. nihil habentes nimis
pusillanimes. spũ pauperes humiles
Superbientes faciũt nõ faciẽda ꝑ elati
onẽ. pusillanimes faciẽda ꝑtermittũt
ꝑ pusillanimitatẽ. humiles nõ facien/
da ꝑtermittũt. ⁊ faciẽda faciũt ꝑ hũi
litateȝ. paupertas itaqꝫ spũs nihil hñs
defectiõis nihil superfluitatis ꝑ viã regi
am ducit ad beatitudineȝ supernã ⁊ hec
de prima beatitudine.

De mititate
Ca. .XVI.

D

SEcunda beati
tudo ẽ mititas q̃ sequit͛ imediate pau
pertatẽ. q2 nõ ꝓdest esse pauperem ⁊ ca/
rere diuicijs nisi q̃s mitis ⁊ mãsuetus
fuerit. Vñ beatus ambro. Cũ deposue/
ro oẽ pctm̃ ⁊ exuero oẽȝ maliciã ⁊ sim
plicitate ↄtentus fuero inops maloruȝ
superest vt mores temperem. quid ei ꝓdest
mihi carere secularib9 nisi fuero mitis
Hec ambro. Mitis em̃ ille ẽ quẽ men
tis asperitas seu amaritudo non afficit.
sed simplicitas fidei ad oẽm iniuriam
patiẽter patiendã instruit. Vñ beatus
aug. Mites sunt qui cedũt improbita
tib9 ⁊ nõ resistũt in malo sed vincũt in
bono malũ. Cũ igit͛ aĩmus ex aliqua
occasione ad iracundiã ↄmotus fuerit
necesse est. vt refrenet in se ĩpatientie
motũ. ne virtutem mansuetudinis ⁊ mi
titatis ꝑdat. Ad qd hortat͛ beatus am/
bro. sic dicẽs. Mitiga affectũ. vt non
irascaris aut certe iratus ne peccaue/
ris. ꝑclarum em̃ motũ temperare ↄsilio nec
minoris virtutis dr cohibere iracun/
diã qꝫ oĩno nõ irasci. cũ plerũqꝫ istud
leuius hoc fortius estimet͛. hec ambro.
Sȝ notãdũ ꝙ sunt nõnulli q̃ mites ac
mãsueti eẽ vident͛ qꝫdiu nihil aduersi
tatis patiunt͛. cũ vero aliqua occasio ad
uersitatis illis occurrerit qꝫ longe sint
a vera mãsuetudine. eoꝝ ĩpatientia pa
tefacit. De talib9 dr beatus berñ. Sũt
aliqui mites sȝ qꝫdiu nihil agit͛ aut dr
nisi ꝑ eoꝝ arbitrio. patebit aũt qꝫ lõge
sint a vera mãsuetudine si vel leuis ori
atur occasio. hec berñ. Diligẽda vero est
hec mansuetudinis virtus. que in hoĩe
multa bona opat͛. De cuius ↄmenda
tione iohãnes abbas montis sinai sic
ait. Mititas est patientie firmamentũ
caritatis porta. ↄfidentia in orõne. spi
ritus sancti locus. xp̃i imitatio. ãgeloꝝ
appropinquatio. demonũ vinculũ ⁊ ↄtra
amaritudinẽ scutũ. in cordib9 em̃ mi/
tium requiescit dñs. aĩa vero ↄturbans

pturbata est sedes demonũ. hec iohannes abbas. Sz psiderandũ ꝙ sunt nõnulli ita mites vt nullã curã habere velint d cura ⁊ vita aliena. neminẽ quippe curãt de bono ammonere. neminẽ de malo corripe ⁊ talis mãsuetudo nõ est pmendabilis sed potius reprehensibilis. Qd tangit rich. de sctõ victore sic di. Mites sunt lenes ⁊ patientes. qui neminem cedunt ⁊ improbis cedunt. Sunt aũt quidã qui ita mites esse volunt vt nihil curent de vita aliena. neminẽ de bono ammoneãt. neminẽ de malo corripiant. sed talis lenitas non est multũ laudãda qꝫ patiť defectũ vbi deberet exercere vtutis effectũ. Tales igiť dñt esse mites vt neminẽ ledant. mala illata patienter sustineãt ⁊ nõ solum suã sed nec alienã negligant vitã vt si opus fuerit ⁊ bonis ad meliora exhibeant exhortatõem ⁊ malis de malo correptõem. Est em̃ modus in reb qꝫ sicut homo nõ dꝫ esse nimie aspiratis sic nec esse dꝫ nimie lenitatis. vt inter dextram ⁊ sinistrã per discretã mãsuetudinẽ ad beatitudinis pueniat terrã. hec rich. Qui igiť puenire desiderant ad hereditatẽ celestẽ ⁊ ad terrã viuentium dñt mites esse ⁊ mansueti corde vt ipm valeant possidere. Vñ bea. augu. Rixenť igiť immites ⁊ dimicent p rebus tpalib ⁊ terrenis sed beati mites qm̃ ipsi possidebunt terrã. de qua euelli non pñt. illã inq̃ terrã de qua in ps dꝫ. Portio mea dñe sit in terra viuentiũ. Signat em̃ quandã stabilitatẽ hereditatis ppetue. vbi aĩa per bonũ affectum in loco suo requiescit sicut corpus in terra. ⁊ inde cibo suo aliť sicut corpus ex terra. Ipsa est requies vita sanctoꝝ. hec augustinus.

De luctu.

Capitulum XVII. E

Tercia btitudo est luctus que sequiť immediate mititatẽ siue mansuetudinẽ qꝫ mãsuetus ⁊ mitis dꝫ reuocare ante mentis oculos pctã que fecit ⁊ p illis luctũ habere. Ad qd hortať beatus aug. sic dicens. Cũ hoc feceris vt sis paup ⁊ mitis memento ꝙ pctõres ⁊ lugeto pctã tua. Vnde sequiť. beati qui lugent. Et bene tercia beatitudo est pctã deflentiũ qꝫ trinitas ẽ que pctã pdonat. Luctus aũt put sumiť p beatitudine est gratia vehementer dolendi de malo. qd accidit vel de bono qd deficit. Vñ luctus ẽ lugere p peccato ⁊ odire pctm̃ ita vt insurgamus ad destructõem ipsius. Lugere aũt de malo vt fugiamus ipm inꝗtum auertit ab amato. sic lugere est solius caritatis Lugere vero de aliquo spũali est cuiuslibet caritatis vel virtutis. quelibet em̃ virtus luget de suo contrario. F Et notandũ ꝙ quatuor sunt spẽs luctus. Primus est luctus p ppriis peccatis De quo per ps dꝫ. Exitus aquaꝝ deduxerunt oculi mei qꝫ nõ cust. le. tuã. Scds luctus est p alienis pctĩs. Vñ ihere. ix. Quis dabit capiti meo aquã ⁊ oculis meis fontẽ lacrimaꝝ ⁊ plorabo die ac nocte interfectiõnẽ filie ppli mei. Tercius est p incolatu pñtis miserie. Vñ pphet a dd. Heu mihi qꝫ inco. me. plon. est. Quartus est p dilatõe patrie. Vñ ps. Sup flumina babilõis illic sedimus ⁊ fleuimus dũ recordaremur syon. Sed psiderãdũ ꝙ sunt nõnulli qui damna reꝝ tpalium ⁊ mortem caroꝝ suoꝝ lugent. dãna vero spũalia ac detrimentũ virtutũ lugere nõ curant. Sz qui psolari a domino desiderant necẽ est vt p peccatis suis luctũ hẽant. ⁊ p defectu virtutũ planctũ sibi assumant. Vñ rich. de scõ victo. Heu q̃ multi lugẽt caros suos

qui nequaq̄ lugent semetipsos q̄ mul
ti lugent dāna corpalia. qui lugere cō
temnūt damna spūalia qñ aliqs infir
maṫ aut moritur lugent amici. qñ aūt
peccant damnabiliter nō lugēt. O sa
nitas insana. o visio ceca. o vita mor-
tua. Ve istis qui nō lugenda ⁊ paꝝ lu
genda grauiter lugent ⁊ grauiter lugē
da spūalia. s damna nō lugēt. Lugea
mus igiṫ fratres. lugeamus amissiōez
bonoꝝ opeꝝ. ⁊ ꝟtutum. lugeat corrup
tus amissionē virginalis integritatis
lugeat maliciosus amissionē pietatis
lugeat supbus amissionem hūilitatis
lugeat iracūdus amissionē interne trā
quillitatis. lugeat auarus amissionez
largitatis. lugeat ebriosus amissionē
sobrietatis. lugeat accidiosus amissi-
onē spūalis exultatōis. lugeat inuidus
amissionez caritatis. Beati nāq̄ qui
lugent modo per pñiam. q2 ꝯsolabunṫ
p indulgentiā. deinde etiā p iusticiā.
postremo aūt p gloriā. ¶ Possu
mus etiā dicere tria eē genera spūali-
ter ⁊ fructuose coraz oculis creatoris
lugentiū. alij nāq̄ lugent ꝓ indulgen-
tia culpe. alij lugent ex suauitate diui-
nitus sibi collata. alij ampliori feruo-
re accēsi lugent ex desiderio future glo
rie. Et in his oībꝫ beati sunt qui lugēt
q2 si seminant in lacrimis in exultatōe
metent. absterget eñ deus oēm lacri-
mam ab oculis sanctoꝝ suoruz. ⁊ non
erit amplius neq̄ luctus neq̄ clamor
s3 nec vllus dolor. qm̄ priora transierūt
Hec richar. Et notādū q̄ sunt nōnul
li qui in luctu ⁊ lamento penitentie nō
pseuerant sed post gemitus habitos ꝓ
p:tis ad leuitates ⁊ scurrilia ⁊ alia in
conuenientia se tradūt. ⁊ ǵ ꝯsolatione
diuina priuant se. Vñ beatus berñ. Lu
ctus eoꝝ qui pseuerantiaz nō hñt non
merenṫ ꝯsolationē. alios inquit lugē-
tes video. s3 si de corde ꝓcederet luct⁹
non tam facile soluerenṫ in risum. nūc
aūt cū habūdantius ociosa ⁊ scurrilia
verba ꝓfluant q̄ prius lacrime. hmōi
de his eē nō arbitror quibꝫ ꝯsolatio di
uina ꝓmittiṫ. qñ quidē post illos tā fa
cile ꝯsolatio admittiṫ aliena. hec berñ.
Sed ⁊ hoc ꝯsiderandū q̄ habendū lu-
ctū ⁊ gemitū ꝓ peccatis ⁊ excessibꝫ per
petratis multū valet. vt mortis horro-
rem ⁊ metū gehenne ardentis añ ocu-
los habeat ⁊ vt etiā ꝓ tali luctu ꝯsolati
onē a dño repromissam accipiat. Ad
qđ hortaṫ beatus berñ. sic dicēs In om
nibꝫ opibꝫ memorare nouissima tua.
mortis horrorē. iudicij tremendū dis-
crimē. ardentis gehenne metū ab ocu
lis tuis elongari nullatenus patiaris.
cogita pegrinatōnis tue miseriā. reco
gita annos tuos in amaritudine aīme
tue. ⁊ cogita humane vite picula. cogi
ta fragilitatē ꝓpriā. in hmōi cogitatio
ne si pseueraueris. dico tibi paꝝ senti
es. quicquid foris videṫ esse molestū
dū toto corde circa molestiā iteriorez
te occupaueris. s3 nec patieṫ dñs sine
ꝯsolatione te esse. qm̄ est pater miseri-
cordiaꝝ ⁊ ds̄ totius ꝯsolatōis ⁊ ꝯple
biṫ oīno quod veritas Math. v. pol-
liceṫ dicēs. Beati qui lugent qm̄ ipsi
ꝯsolabunṫ.

De esurie ⁊ siti iusticie.
Ca. .XVIII. D

Quarta btītudo est esuries ⁊ sitis iusticie. ⁊ se
quiṫ imediate luctū. q2 homo post la-
menta pñie incipit iusticiam esurire ⁊
sitire. Vñ dr̄ beatus amb. Postq̄ de
fleui viz pctā. esurire ⁊ sitire incipio
iusticiā. Vñ ⁊ sequiṫ beati qui esuriūt
⁊ sitiūt iusticiam Esuries ꝟo iusticie ē
vehemēs desideriū iusticie siue summi
boni. Et notādū q̄ iusticia hic accipi
pt generalr̄ ꝓ ꝓbitate vel bonitate seu

rectitudine vite. Quanto aut magis quis esurie iusticie h3. tanto maiorem leticia h3 operandi iusticia. Amatoribus nanq3 veri boni no est satis q iusti sunt. sed sp sitiunt opus iusticie. et reddere vnicuiq3 qd suu est. vi3 deo. sibi et pximis. na3 pter esuriem et sitim iusticie multi sci mortui sunt mundo et mortui sunt corpalr q2 p illa iusticia morti se tradiderunt. Esurienda igit iusticia e vt thezaurus alijs thezauris preualens. Unde eccl. xxix. Pone thesaurum tuum in pceptis altissimi. et pderit tibi magis q aurum. Alios nanq3 thesauros relinquit homo cu morit. sed hunc thesaurum vic3 iusticia etiam post morte secu defert. Un in apoca. dr. Opa eni illorum sequunt illos. ¶ Sed psiderandu est q hoies esuriunt et sitiunt diuersimode. alij malu. alij bonu. alij aurum et argentu. alij possessiones innumeras. alij honores et seculi voluptates q oino satiare non pnt. sola aut est iusticia que pducit ad gloria. vbi satietas eterna possidebit. Un rich. de scto victo. sup illo verbo. Beati qui esuriut et sitiunt iusticia. sic ait. Oes hoies esuriunt et sitiunt sed diuersimode. alij na q esuriunt et sitiunt malu. alij bonum. alij aurum et argentu vel vestes preciosas predia vineas et possessiones innumeras. ista tn oia bona sunt in se. sed in hoc quodammo mala esse dicunt q a malis male esuriunt et sitiunt. sic et dominus iniquu dixit mamona. i. diuitias. non q res diuitiarum essent iniq3. s3 per iniquitate acquisite. Alij esuriut et sitiunt ptates et honores. alij voluptates. alij salutatoes in foro et vocari ab hoibus rabbi desiderant. sed tales non pnt saturari. totus eni mundus no sufficit hoini. dns hoi sufficit. qui dns est mundi. no eni implet oculus visu nec auris implet auditu. nec i ceteris sensibus pt homo saturari ex eorum delectatoibus. Qd rex dd bene psiderauit qui q uis hret ad comedendu et bibendu no solu ad nccitatem sed etia3 si vellet ad supfluitate cu dixit. Satiabor cu apparuerit gl'ia eius. Igit esuriemus et sitiamus no terrena sed iusticia. q2 p esurie et sitim iusticie pueniemus ad saturitatem eterne glorie. hec richar.

De misericordia.

Capitulum XIX.

Quinta beatitudo est mia. et sequit immediate iusticia. Un dicit queda glo. q mia et iusticia ita piuncta sunt. vt altera ab altera tempari debeat. iusticia eni sine mia crudelitas est. mia vero sine iusticia dissolutio. Unde post iusticia dns psequent dicit. Beati misericordes qm ipsi miam psequent. Et notandu q mia est virtus per qua animus sub calamitate afflictorum mouet. Scdm da. Mia est tristicia in alienis malis. Un illi misericordes dicunt. qui de malo alterius quasi de suo dolent. De hoc remigius. Misericors dr quasi miserum hns cor. q2 alterius miseria quasi sua reputat. et de malo alteri9 quasi de suo dolet. hec remi. Debet ergo vnusquis3 fidelis cui suppetunt res tempales opus mie in pauperes exercere elemosinam largiendo. vt per hec deum creatorem omniu ad miserandu sibi debitorem faciat. q2 qd pauperibus tribuit in gazophilaciu xpi mitti et in manu di ponitur. Unde beatus aug. Dicit tibi xps. Da mihi de eo quod dedi tibi. de meo quero et mihi no donas. da et reddo. habuisti me largitore3. facito et me debitorem. hec aug. Item dr. Manus pauperum sunt gazophilaciu xpi. Unde qd in manus pauperum ponit in gazophilaciu xpi mittit. imo qd plus e in

manus dei ponitur. et iam auferri non
potest ei qui dedit cū non sit qui de ma
nu eius possit eruere. hec aug. Si vero a/
liquis religiosus est vel paup̄ qui non
h3 vnde tribuat necessitatē patienti.
d3 tñ facere qđ in se est viz cōpassionez
erga ꝓximos. miserias patientibꝫ ex/
hibendo q2 nōnunq̄ maioris est meri
ti ex corde ꝓximo cōpati q̄ terrenam
substantiā eidē tribuere Vñ dr̄ beatus
greg. Exteriora largiens rem extra se
metipm̄ ꝑbuit. q2 aūt fletum et cōpassio
nem tribuit ꝓximo. ei etiā aliquid de
seipso dedit. hec gre. Qui ergo mīam
a dño cōsequi desiderat ip̄e opus pieta/
tis et mīe ꝓximo impendere studeat.
Vñ richar. Beati misericordes qm̄
ip̄i mīam cōsequent̄ Si q̄vis mīam ac
cip̄e exhibe misericordiam. dimitte in
quit et dimittemini. scđm em̄ mensurā
qua mensi fueritis remetiet̄ vobis Be
ati quoq3 misericordes. q̄ alijs in mi/
serijs suis assistunt et eos s̄m possibili
tatem suam defendunt et protegunt.

De mundicia cordis.

Ca. XX. I.

Serta beatitu/
do est mūdicia cordis et sequi
tur immediate mīam. q2 qui op̄a mīe
exercet. nisi hoc mundo et simplici cor
de fecerit. mercede eterna se priuat.
Unde beatus amb. Qui mīam differt
mīam amittit. nisi mundo corde mise
reat̄. nam si iactantiam querit. nullus
est fructus. Vñ sequit̄. Beati mundo
corde Mundicia vero cordis est inte/
gritas vtriusq3 hominis. diuini amo/
ris intuitu seruata. qua clarificat̄ cor
et mundat̄ ad videndū deū et ardentissi
me diligendum. Unde raba. sup̄ illo
verbo Beati mundo corde sic ait Mū
di corde sunt. quos non arguit vlla cō
sciencia peccati. Vñ mūdus deus mū/
do corde cōspicit̄. et templū dei non p̄t
esse pollutum. deū em̄ mundi corde vi
dent hic p̄ gratiam in enigmate. in fu/
turo aūt facie ad faciem. hec raba. Ne
cesse est ergo qui deū videre desiderāt
vt oculos cordis ab omni squalore pec
cati tergant. Unde leo papa. Splen/
dorem veri luminis sordēs acies vide
re nō poterit. et qđ erit iocūditas men
tibꝫ mundis. hoc erit pena maculosis
Declinent̄ ḡ terrenaꝝ caligines vani
tatū. et ab oī squalore iniquitatis inte
riores oculi tergant̄ vt serenus intui/
tus tanta dei visione pascant̄. hec leo
papa. Quāto magis vnusquisq3 a ma
lis op̄ibꝫ se abstraxerit et iusticiā dile/
xerit ac bona op̄a fecerit. tanto ampli
us s̄m possibilitatē humanaz mentis
oculis videbit De hoc cris. sic dr̄ Qui
oēm iusticiā facit et cogitat. mente sua
deū videt. qm̄ iusticia figura dei est. de/
us em̄ iusticia est. scđ3 ergo ꝙ aliquis
corripuerit se a malis et fecerit bona.
s̄m hoc videt deu3. aut paꝝ aut ampli
us aut interdū aut semp̄ s̄m possibili/
tatem humanā. in seculo aūt illo mū/
di corde deū videbunt non in speculo
sed facie ad faciem. hec criso. Munde
mus ergo nos non solū ab op̄ibꝫ pra/
uis. verūetiā a cogitationibꝫ immun/
dis vt deu3 videre mereamur in celis
Quia scđm ꝙ dr̄ richar. de sancto vi/
ctore. Mundi sunt illi corde. qui nec
polluūt̄ pollutiōe inutilis cogitatiōis
nec luto fedant̄ praue delectationis.
Mundi corde sunt. quos nec tetigit ne
bula terre ignorantie. nec corrūpit ar/
dor fede cōcupiscentie. Mundemus ḡ
corda nostra ab omni ignorantia p̄ in/
quisitionem veritatis. et ab omni p̄uer
sa cōcupiscentia per amorem virtutis.
vt mereamur deum videre in gloria re
gni celestis. hec richardus.

De pace.
Capitulum XXI.

Septĩa beatitudo est pax. que sequitur immediate post mundiciã cordis. q2 purgato corde ab omnib9 passionib9 vitiorũ et carnaliũ delectationũ ac immundarũ affectionũ incipit homo pacẽ interiorem et tranquillitatẽ mentis possidere. Vñ beatus ambro. Cum interiora tua vacua feceris ab omni labe peccati. ne dissentões ↄtentõnesq3 ex affectu tuo ꝓdeant. a te pacem incipis ac si pacẽ aliis feras. Vñ sequitur. beati pacifici. Et notandũ ꝙ pax est status virtutis in quo est delectatio in deo sine ↄtradictione carnis. mundi. et dyaboli. De hac pace dicit Leo papa. Vera pax est a dei voluntate non diuidi. et in his que solius dei sunt delectari. Pacifici aũt ſm iero. bene dicuntur illi qui puri sunt in corde suo. deinde inter frẽs dissidẽtes faciunt pacẽ. Quid em̃ ꝓdest aliis per te pacificari cũ in tua aĩa sint bella vitiorum. hec ihero. Et sciendũ ꝙ pacificis magis attribuitur esse filios dei ꝙ̃ ceteris. q2 licet mĩa maxime assimilet hoĩnem deo quantũ ad opa exteriora. tñ quantũ ad interiora magis assimilat deo pax. Vñ hilarius. Pacificorum beatitudo adoptionis est merces. et idõ dr̃ q̃m filii dei vocabuntur. Parens enim oĩm deus vnus est. neq3 enim transire aliter in nuncupatõem familie eius licebit nisi fraterna inuicem pace viuamus. hec hilarius. Et sicut dei filii vocantur qui pacem diligunt. sic vocantur filii dyaboli qui discordiã querunt. Vñ beatus greg. Sicut vocantur filii dei qui pace3 faciunt. ita ꝓculdubio sathane filii sunt qui pacis ↄcordiã ↄfundunt. Qui vult ergo xp̃m suscipe in sui cordis hospitiũ pacẽ diligat. et inuidiam que pacis inimica est a se repellat. q2 sicut in cordib9 pacificis xp̃s requiescere cupit. sic inuidos et inquietos oĩb9 modis execratur. De talib9 etiã pacificis et inuidis abbas effrem sic dicit. Qui amplectitur pacẽ in mentis sue hospitiõ mansionẽ p2epat xp̃o. q2 xp̃s pax est et in pace quiescere cupit. virum aũt inuidũ omnib9 modis execratur. Vir pacificus in tranq̃llitate est sp. inuidus aũt similis est naui cum iactatur fluctib9. homo pacificus securã possidet mentẽ. inuidus aũt in ꝑturbatõe est sp. Qui sectatur pacẽ tutus est vndiq3 ac munitus inuidus vt lupus rapax insanit. hõ pacificus est q̃si vitis dans fructũ copiose. inuidi autẽ opus in egentia et miseria detinetur. Et quantũ pacificus gaudens in dño letatur. tantũ inuidens tabescens ad nihilũ redigitur. Ex abũdantia leticie pacificus homo dinoscitur. ex vultu madido furore pleno inuidus monstratur. Pacificus hõ ↄsortiũ angelorũ merebitur. inuidus aũt ꝑticeps demonũ efficitur. Et sicut pax secreta mentis illuiat. ita inuidia occulta cordis obcecat. pax em̃ effugat et ꝑturbat oẽm discordiã. inuidia aũt iracũdiã cumulat Sectare ergo fili desiderabile nomen pacis vt frcũs pacis acquirere possis. et execrare inuidiã ne malorum fructib9 replearis. hec effrem abbas. Quisq̃s ergo desiderat esse de numero filiorum dei nccẽ est vt per vitiorum ac malarum cogitationũ expulsionẽ cordis pacẽ ac trãquillitatẽ in se ↄseruet et custodiat. ac ꝓximis suis sibi aduersantib9 se pacificũ et benignũ exhibeat vt hereditatẽ filiis dei ꝓmissam possidere valeat. De hmõi pacificis richar. de scõ victo. sic dicit. Pacifici sunt q̃ in semetipsis pacẽ facere et custodire volũt. q̃ vitia aduersantia subiugãt. v̾tutes erigũt. et quicquid in se ꝑuerse cogitatõis locutõis

opis ue dephendunt. prudenter ⁊ potenter expellūt. nec aliq̄d ꝑturbatōis in regno sue dominationis ꝑmittūt. ⁊ si quid aduersitatis ei ꝯtigerit. pacem tñ suam seruant. ⁊ cūcta cū cordis sui trāquillitate iudicāt. pacifici sunt. qui cū a malis eis inferūf mala. mala minime retribuūt. sꝫ cū his qui oderūt pacem sunt pacifici. pacifici sunt. qui nō in se tm̄ pacē custodiūt. verūetiā alios discordantes ad vnitatē pacis reducūt. isti filij dei vocabunf. qꝛ deus summa pax est ⁊ oīa cū tranquillitate iudicat. filij dei fratres xp̄i isti sunt filij per gratiā. xp̄s filius ꝑ naturā. heredes dei coheredes aūt xp̄i. hec richardus.

De persecutione Ca. XXII.

Octaua beatitudo est ꝑpessio ꝑsecutōis ꝓpter iusticiam ⁊ īmediate sequif pacem. qꝛ habita pace ⁊ tranquillitate cordis. post victoriā vitioꝝ ⁊ carnaliū delectatiōꝫ habilior ē homo. ⁊ expeditior ad suscipiendas ꝑsecutōes a ꝓximis illatas. nā cor bene purgatū a cupiditate reꝝ tꝑalium ⁊ ambitione mundialiuꝫ dignitatū non valde ꝑturbaf. si a pueris hoīb tam in damno reꝝ q̄ꝫ etiā in verbis ꝯtumeliosis iniuriā patiaf. qꝛ qui gloriam mundi nō querit nec ꝯtumeliam ꝑtimescit ⁊ ideo ꝑsecutionem patienter sustinet ꝓpter iusticiā. Et notandum ꝙ q̄ꝫuis fidelis ꝓpter fidē xp̄i ab infidelib nūc nullā ꝑsecutionem patiaf. tñ si aliquis ꝓpter veritatē ⁊ iusticiaꝫ etiā a suis aliquid patif mercede martirij non priuabitur. De hoc dr̄ crisosto. sup matheū Non dixit saluator beati qui a gentib ꝑsecutionem patiunf. ne putes illum solum beatuꝫ qui persecutionem patif ab extraneis Sed ⁊ si quis ex potentib qui xp̄iani videntur. qui ꝓpter peccata sua a te forsitan correptus fuerit. ⁊ te ꝑsecutus beatus es cū iohāne baptista Si eñ verū est ꝙ ꝓphete martires sunt q̄ a suis sūt occisi. sine dubio qui ꝓpter cām dei aliquid patif etiam a suis mercedē martirij habet. Et ideo non posuit scriptura ꝑsonas ꝑsequentium. sed solū cām ꝑsecutionis. vt non aspicias quis te ꝑsequaf sed ꝓpter quid. hec criso.

Considerandum etiam ꝙ multi patiunf ꝑsecutionem mali. ꝓpter culpam boni ꝓpter iusticiam. oēs eñ qui pie volunt viuere in xp̄o ꝑsecutioneꝫ patiūf Vñ sustinentib ꝑsecutioneꝫ vel quelibet aduersa necessaria est patientia. ne ꝑmiū ꝑdaf glorie eterne. Vñ richar. de sancto victore. Multi patiunf alij ꝓpter ꝑsecutōeꝫ sꝫ alij ꝓpter culpā alij ꝓpter iusticiā boni. latro suspendif ꝓpter culpam iustus non p̄t suspendi nisi ꝓpter iusticiā Sed diceret aliquis nemo p̄t mō ꝓpter ꝑsecutioneꝫ attingere beatitudinē. qꝛ nunc in pace ꝯsistunt oīa ⁊ sancta eccīa fere de nulla ꝑte patif aduersa. Et ego dico qꝛ vbiq̄ꝫ persecutiones sunt ꝙ quotidie in penetralib scrē eccīe ꝑseq̄f. cayn abel. ysmahel ysaac. esau iacob. i. impius iustū. ⁊ si quis persecutionem non patif ab extraneis tñ patif a falsis fratribus. omnes eñ qui pie viuere volūt in xp̄o persecutionem patiuntur. qꝛ igif non cessant ꝑsecutiones. patientia nobis necessaria est. vt repromissiones premij reportemus Ve aūt his qui ꝑdūt patientiam. qꝛ perdunt patientie coronam. nō ergo murmuremus. si in paucis vexemur. qꝛ in multis bene disponemur. igif per paupertatem spūs attingif ad regnū celoꝝ. ꝑ mansuetudineꝫ siue lenitatē ad terrā viuentium. ꝑ luctum ad verā ꝯsolationem ꝑ iusticie sitim ⁊ esuriem ad superne iocunditatis sacietatem per misc̄diam tempora-

liter factam ad misericordiam eternã per cordis mundiciã ad dei visionem per pacem ad dei filiatõez. per pñtem persecutõnem ad eternã celestis regni tranquillitatẽ. Beati ergo qui persecutionem patiunť ꝓpter iusticiam qm̃ ipsoꝝ est regnuz celoꝝ. hec richar. de scõ victo. Vñ octo sunt beatitudines quã tũm ad essentiã vt supradictuz est. sed tm̃ septem quantũ ad distinctõez graduũ. qm̃ supra pacẽ non est virtus alia Dicit etiã beatus aug. Pax est finis ꝛ ꝯsummatio omniũ virtutuz. Octaua etiam redire dr̃ ad caput duobus modis. Primo qꝛ idem premiũ sibi promittiť qd̃ prime beatitudini. s. regnuz celoꝝ. Scdo qꝛ omnes ꝓbat ab vltima vsq̃ ad primam vtrꝫ vere sint. Vnde dicit beatus grego. Qualis vnusq̃sq̃ apud se lateat illata ꝯtumelia ꝓbat ¶ Et notandũ ꝙ habitus virtutum cardinaliũ principaliter disponunt ad exercitium vite actiue. Habitus vero donoꝝ disponunt maxime ad actus vite ꝯtemplatiue. habitus autẽ beatitudinũ disponunt ad ꝑfectõnem vtriusq̃. Ex his igiť colligere possumus ꝙ beatitudines habent efficaciaz ad mundandũ ꝛ purgandũ cor hoĩs. vt eo ꝑfectius ad premia beatis repromissa valeat peruenire. Sed ꝛ hoc ꝯsiderandũ ꝙ beatitudines ꝯgruunt operationibꝫ septiformis grẽ spũssancti. Qd̃ affirmat beatus augu. sic dicens. His enim septẽ gradibꝫ ꝯgruit septiformis operatio spũssancti. quam ysaias describit. sed ille a summo. hic ab ymo. qꝛ ibi doceť filius dei ad yma descensurus. hic homo de ymis ad similitudinẽ dei ascensurus In his prima est timor qui ꝯgruit humilibꝫ. de quibus dr̃. beati pauperes spũ. i. non alta sapientes sed timẽtes. Secunda pietas que ꝯuenit mitibus. qui enim pie querit deuz honorat. non reprehendit non resistit. quod est mite fieri Tercia est scientia que ꝯuenit lugentibus qui didicerũt quibꝫ malis nũc vincti sint. que quasi bona petierunt. Quarta est fortitudo que ꝯuenit esurientibꝫ ꝛ sitientibꝫ. qꝛ desiderantes gaudium de veris bonis laborant fortiter a terrenis cupientes auerti. Quinta est ꝯsilium. quod ꝯuenit misericordibꝫ. qꝛ vnicuz remediũ est de tãtis malis eruí dimittere aliis ꝛ dare. Sexta est intellcũs. que ꝯuenit mundis corde qui purgato oculo possunt videre qd̃ oculus nõ vidit. ꝛc̃. Septima est sapĩa que ꝯuenit pacificis in quibꝫ nullus motus est rebellis sed obtemꝑat se spũisancto. hec aug. Et hec de beatitudinibꝫ.

Filius.

Habita iam informatõne de beatitudinibꝫ. nunc de septem sacramentis ꝛ maxime de sacramento eucaristie cupio ꝛ desidero a te o pater edoceri.

Ca. XXIII. Pater

Scire debes qd̃ sacra noue legis sunt. vij. ſm diuersitatẽ hoĩm in eccĩa exñtiũ. Primũ est intrantiũ. s. baptismus. secundum pugnantiũ. s. ꝯfirmatio. tercium vires resumentiũ vt eucaristia. quartũ resurgentium vt penitentia. quintũ exeuntiũ vt extrema vnctio. sextum ministrantiũ vt ordo. septimũ nouos milites introducentiũ vt matrimonium. Hec sacramenta legis gratie xp̃us instituit tanq̃ noue legis lator. In q̃ vocauit ad ꝓmia. dedit precepta. instituit sacra. xp̃s em̃ est verbũ patris Et cũ ipse sit summe virtutis. summe veritatis ꝛ summe bonitatis. rõe bonitatis ꝓmisit premia beatificantia. rõne veritatis dedit precepta dirigentia. ratõe

virtutis instituit sacramenta adiuuan
tia. vt sic ꝑ sacra repareť ⁊ ꝑ implēda
ꝑcepta ꝓuemiať ad ꝑmia Instituit aūt
xp̄s sacra in ꝟbis ⁊ elemētis vt ait au
gust. Accedit inquit ꝟbū ad elementū
⁊ fit sacr̄m Sacramentū ꝟo vt ait idē
aug. Est inuisibilis gratie visibilis for
ma. Et notandū ꝙ effectus sacr̄oꝝ no
ue legis est multiplex. Primo a pctō
mundāt. scdo in bono ꝯfirmāt. tercio
corꝑi mistico incorꝑant. quarto iustifi
cant. quinto ad futuraꝫ vitā ꝑparant.
sexto erudiendo illumināt. septimo a
malo ꝑseruāt. ista patēt in sacramētis
ꝑ ordinē. naꝫ primū opať baptismus
secundū ꝯfirmatio. terciū eucharistia
quartum penitentia. quintuꝫ extrema
vnctio. sextū ordo. septimū matrimo
nium. Considerandū etiā ꝙ hec sacra-
menta disponunt ad septē ꝟtutes ha-
bendas. ⁊ ordinanť ꝯtra triplicē cul-
pam. ⁊ ꝯtra quadruplicem penaꝫ. De
hoc thomas de aq̄no sic dr̄. Numerus
sacramētoꝝ ꝑt accipi ꝑ quandā adap
tationē ad ꝟtutes ⁊ ad defectus culpa
rum ⁊ penalitatū. Sic ꝙ fidei respon-
deat baptismus. ⁊ ordinať ꝯtra culpā
originalē. Spei extrema vnctio. ⁊ or-
dinať ꝯtra culpam venialem Caritati
eucharistia ⁊ ordinať ꝯtra malicie pe-
nalitateꝫ. Prudentie ordo. ⁊ ordinať
ꝯtra ignorantiam. Iusticie pn̄ia ⁊ or-
dinať ꝯtra peccatū mortale. Temꝑan
tie matrimoniū ⁊ ordinať ꝯtra ꝯcupis
cētiā Fortitudini ꝯfirmatio. ⁊ ordina
tur ꝯtra infirmitatē. hec thomas Sed
⁊ hoc notandū ꝙ introitus ad regnuꝫ
celoꝝ clausus fuit ꝓpter preuaricatōeꝫ
primi hoīs. sed ꝑ xp̄i passioneꝫ celum
iterum fuit reseratum. nūc vero pctm̄
originale vel actiuale multis maneť
clausum ⁊ ideo sacramenta sunt neces
saria ⁊ claues ecclesie. per que tolluntť
peccata. que impediunt introitū regni
celestis. Quod affirmat thomas de a-
quino sic dicens. ℞ Sciendum
ꝙ ostium celi quantum est de se semꝑ
est apertum. sed alicui clausum diciť
ꝓpter impedimentum intrandi. quod
in ipso est. impedimentum aūt totius
hūane nature ex peccato primi homi-
nis ꝯsecutum ꝑ passionem secundi ho
minis amotum est. Et ideo iohannes
post passionē vidit in celo hostiuꝫ aper
tum sed adhuc quotidie alicui manet
clausum ꝓpter peccatum originale qđ
ꝯtrahit vel actuale qđ ꝯmittit ⁊ ꝓpter
hoc indigemus sacramentis ⁊ clauibꝫ
ecclesie. hec thomas. Unde sciendum
ꝙ septem ecclesie sacramenta septem
remedia sunt. per que homo quodam-
modo creaturā regenerať foueť ⁊ nu-
triť. inter que tamen quodam excellē
tiori modo diuini amoris radius ac
celestis gratie quidam fluuius deuo-
tas animas feliciter incendens ⁊ sua-
uiter inebrians de sacramento eucha-
ristie noscitur peculiarius emanare.
nam inter omnia indicia amoris nihil
est quod adeo totum sibi rapiat animū
diligentis sicut dilecti desiderata pn̄-
tia. que ceteris oībꝫ antefertur. Unde
eucharistia est sacramentum caritatis
tā diuine ꝙꝫ nostre qꝛ deus in hoc sacr̄o
magne dilectionis noue signū ostēdit
⁊ nostre dilectionis affectum ꝑ idem
sacramentuꝫ spūaliter ⁊ specialiter er
ga se inflammauit. Et notandū super
oīa ac ꝑsupponendū est certissime vera
citer ⁊ sine omni dubitatione ꝙ in hoc
sacr̄o ꝯtineť verū corpus xp̄i deus ⁊ ho
mo cū corꝑe ⁊ aīa in carne ⁊ sanguine
sicut tunc ꝓdījt ex vtero virginis ⁊ in
cruce pepēdit ac sedet ad dexterā pr̄is.
hoc affirmat beatus augu. sic dicens.
Hoc accipite in pane quod pependit
in cruce. Et hoc accipite ī calice quod
effusum est de christi latere. in ipsa

carne hic ambulauit. et ipse carnem ad manducandū nobis ad salutem dedit Idem sentit beatus ambro. sic dicens Panē istū quem sumimus in misterio vtiq illum intelligo qui manu sancti spūs formatus est in vtero vginis et igne passiōis decoctus in ara crucis. panis eñ angelorum factus est cibus hoīm. Dicit etiā de hoc damasc. qd in altari videt species est panis et vini. qd autē sub specie illa credimus verum ē corpus et sanguis xpi qd in ara pependit et qd fluxit de latere filij hoīs. hec damasce. § Considerandū etiā q sub specie panis est corpus xpi per conuersionē et sanguis per conexionē et aīa p conumctōem. et deitas per vnionē. Ista enim quatuor non pñt diuidi nec ab inuicē separi Eodē modo dicendū est de sanguine. et sub vtraq specie xps totus cōtinet. Unde thomas de aquino. Fctā consecratiōe panis ibi est corpus xpi ex vi sacramenti et sanguis ex reali cōcomitantia. sed postmodū per vini consecratōem fit ibi ecōuerso sanguis ex vi sacramenti. corpus aūt xpi ex reali cōcomitātia. ita q totus xps est sub vtraq specie. hec tho. pter insepabilitatē sanguinis a glorioso corpore xpi fm albertū. ¶ Sed et hoc notandum q conuenit deo esse vbiq simplr et pprie. Creature vo conuenit esse in vno loco tm̄ Corpus xpi medio se hz Cū eñ sit creatura nō dz coequari creatori in eo q sit vbiq. cū vero sit vnitū diuinitati debet in hoc excellere alia corpa. vt simul et semel in locis pluribus possit esse. s. sub isto sacramento. Uñ quilibet fidelis et maxime qui es religiosus cum ad reuerendum altare accedis sacrum dei tui corpus et sanguinē fidei oculis respice sic vicz vt certissime et sine omni hesitatōne toto corde credas et ore confitearis. s. q illa hostia cōsecrata sit verus dei filius ex virgine natus. qui mortuus est et resurrexit iudex viuorum et mortuorū. vt sis de numero illorum qui sunt veri iudei non in lrā sed spū. non fm carnem sed fm pmissionē. indutus confessione cordis et oris sicut vestimento. vt oīa interiora tua eum esse dñm confiteant De inde cū reuerentia debita et honore pcipuo occurrere dō tuo et deuotōe quadam humili mirare q tantus dñs ad tantillum seruum. et tanta maiestas ad miserum vermiculum et ad vilem peccatorem dignat venire et dic cum metu et reuerentia. Dñe non sum dignus vt intres sub tectum meū. sed confisus de tanta pietate tua et clementia accedo infirmus ad medicū vite. sitiens ad fontem misercōie. egenus ad dñm celi et terre. ouis ad pastorē. figmentum ad suum factorē. creatura ad suum creatorē. desolatus ad pium consolatorē et liberatorem. Postea ardentissimo desiderio manu cordis haustu interiori tā preclarum xpi suscipe corp9 eius pñtia dulcissima q plurimū delectatus. Ut aūt tam excellēs bonū vicz sacrm corpis xpi vnusqsq sacerdos in salutē aīe et corpis sui offerre et suscipe valeat neccē ē vt ad sumendū illud per contritionem et cordis deuotōem se preparet et aptet. ¶ Unde dicit hugo. Triplex est genus sacrificij. Unum dñici corporis. alterum contriti cordis. tercium mortificate carnis. Oportet precedere sacrificiū humilitatis in mente. et afflictōis in carne. vt habeat deuotō in dñici corporis consecratione. hec hugo. Multū namq vz hec salutaris hostia ad delenda peccata si fuerit cum cordis contritōe vel lacrimarum effusiōe oblata. Unde beatus gregorius. Singulariter nāq ad absolutionem nostram oblata cum lacrimis et benignitate mentis sacri altaris hostia suffragat. qr is q in se resurgēs

a mortuis iam non morit̄. adhuc per
hanc in suo misterio ꝓ nobis iterꝫ pa-
tit̄. nā quotiens ei hostiam sue passio-
nis offerimus. totiens nobis ad abso-
lutōem nr̄az passionē illius repamus
lauare ḡ lacrimis maculas pctōꝝ. ele-
mosinis tergite. sacris hostijs expiate
Hec gre. Debet ḡ quilibet sacerdos in
quocūqꝫ gradu vel religione existat cū
timore ⁊ reuerentia ad tm̄ misterium
huius sacramenti celebrandū ⁊ sumē
dū accedere. vt ꝑ hoc salutē ꝯsequi va
leat aīe sue Ad qd̄ hortat̄ beatus augu.
sic dicens Animaduertite vos sacerdo
tes cū quanta puritate timore ⁊ reue-
rentia debeatis accedere ad illud sacri
ficium. ad qd̄ xp̄s accessurus pati vo-
lens sanguinem sudauit. in quo sacri-
ficio ip̄e sacerdos est ⁊ sacrificiū mira-
biliter ⁊ ineffabiliter. hec augu. Et no
tandum ꝙ potestas sacerdotū ⁊ digni-
tas valde excellens est. nā ꝭm beatum
bern̄. Credimus ꝙ nō est potestas post
deum sicut potestas vr̄a. O vos sacerdo
tes a deo vobis ꝯcessa est O inquit ve-
nerāda sacerdotū dignitas intra quo
rū manus velut in vtero marie dei fili-
us incarnat̄ qd̄ ꝑ vos pater ⁊ filius ⁊
spū ssanctus mirabiliter operat̄. Sup
hoc taꝫ insigni priuilegio vestro stupet
celū. terra mirat̄. horret infernus. con
tremiscit diabolus. veret̄ homo. vene-
rat̄ angelica creatura. ꝙ vno eodēqꝫ
momento deus ip̄e qui p̄sidet in celo
in manibꝫ vr̄is est in sacrificio. O ve-
nerabiliū sanctitudo manuū. O felix
exercitiū. O vere mūdi gaudium. vbi
yma summis ꝯiūgunt̄. cū xp̄s tractat
xp̄m. s. sacerdos dei filium cuius deli-
cie sunt esse cū filijs hoīm. hec bern̄. Ex
quibꝫ colligit̄ quantā dignitatē deus
ꝓtulerit sacerdotibꝫ. quā etiaꝫ tangit
idem beatus bern̄. sic dicens. O quan
tam dignitatē ꝓtulit deus sacerdotibꝫ
quanta est p̄rogatiua sacerdotalis or-
dinis. p̄tulit eñ eos regibꝫ oībꝫ ⁊ prī-
cipibꝫ terre p̄tulit ordinē hunc sacer-
dotalē oībꝫ hoībus. imo vt altius lo-
quar pretulit eū angelis archangelis
thronis dn̄ationibꝫ oībusqꝫ angelicis
ordinibꝫ. hec bern̄. Nec mirum qr sa
cerdos cū sit homo ⁊ creatura creatorē
suū quodāmō creat. qn̄ officium misse
ꝑagit ⁊ celebrat. Vn̄ idē dr̄ ille qui cre
auit me dedit mihi creare se. qui crea-
uit me sine me creat̄ mediante me. hec
bern̄. Cum igit̄ tam magne dignitatis
⁊ excellētie sit ordo sacerdotalis si ip̄ꝫ
ordinē sacerdotes officiū misse sacro
sanctum celebrando mō debito ⁊ con-
gruo executi fuerit. Sic viceuersa ma
gni criminis est ⁊ dedecoris si quod ab
sit sacerdos indigne tractat corpus no
stri saluatoris Quod clarius tangit be
atus bern̄. sic dicens. O sacerdos os
tuum quotidie efficitur sepulcrum xp̄i
quō ergo ex ore tuo egredit̄ falsitas. ꝑ
quod ingredit̄ veritas. quomodo ocu
li tui respiciunt vanitatem. qui respi-
ciunt veritatem. quare manus tue ad
illicita extendunt̄. que tenent tenentē
oīa. quomodo te ingurgitas ebrietate
qui semꝑ plenus esse debes sobrietate.
hec bern̄. Sed quod peius est sunt pch
dolor nōnulli sacerdotes. qui postposi
to timore se tradunt incontinētie ⁊ lu-
xurie. ⁊ tamen p̄sumunt ad xp̄i men-
sam accedere eiusqꝫ sanctū corpus pol
lutis manibꝫ tractare ac immūdo fune
re. Audiant hi quid de eis narrat bea-
tus aug. sic dicēs Si sacerdotibꝫ vas
fuerit incontinētie ⁊ libidinis iuxta fi
liū ꝟginis statuet in altari ydolū vene-
ris. ⁊ cū ꝓfert verba canonis os eius
plenuꝫ est amaritudine ⁊ dolo ⁊ q̄bꝫuis
oret cum labijs. tamen expuit in faci-
em saluatoris ⁊ cum presumit sumere
dn̄icū corp⁹ ī os pollutū melius ei eēt

⁊ minus peccaret si illud proijceret in
lutum. hec aug. Et beatus bern. de eodē
sic ait. Turpissimū est manus deo di-
catas ⁊ sacro crismate ꝯsecratas pudē
dis ingerere mulieꝝ ⁊ post hoc corpus
dn̄i sanctissimū cū eis tangere. O ꝙ
temerariū. ꝙ nephandū est pollutis
manibꝫ filiū tractare ꝟginis. ⁊ immū
dis osculari labijs ⁊ ore sordido sume
re Que mēs nō rapit ad excessum. q̄s
oculus nō erubescit. cuius auditus nō
reueret. vbi mundi salus ꝓijcit in ster
quilimū. in os videliꝫ indigne sumen
tis Tales sacerdotes indigne corpus
dn̄i tractantes ⁊ sumentes magis deli
quunt ꝙ hi qui eū crucifixerunt in ter
ris. q2 illi semel eū crucifixerunt. Illi
vero quantū in eis est quotidie crucifi
gunt. Unde iteꝝ beatus aug. in ꝑsona
dn̄i dicit. O peccator tu sacerdos indi
gne tu me amplius affligere noli pec-
catis tuis. plus enim me ledit vulnus
peccati tui ꝙ vulnus lateris mei X
Item idē. Magis delinquunt qui iaꝫ
regnantē in celis ꝯtemnunt. s. indig-
ne tractantes ⁊ sumentes corpus xp̄i.
ꝙ qui crucifixerunt eū ambulanteꝫ in
terris. nō quasi crucifixores. sed qua-
si tanti sacramenti indigni ꝯfectores.
⁊ presumptuosi ꝑceptores. q2 illi se-
mel crucifixerunt. isti vero quātum in
eis est eū quotidie crucifigūt indigne
tractantes ⁊ sumentes. Et beatus am
bro. Qui indigne sumunt corpus xp̄i
idem est ac si interficiant. hec ambrosi.
Non solū aūt qui in sacris ordinibus
sunt ꝯstituti. veꝝ etiam oēs fideles dn̄i
magnam diligentiā ⁊ studiū adhibere
ne vnq̄ꝫ indigne ⁊ maxime ī peccatis
mortalibꝫ accedant ad sacrosc̄ūm xp̄i
corporis sacr̄m. q2 tales per hmōi in-
dignā sumptōem totā trinitatē inhō-
rant. Un̄ beatus amb. Hoc pollutus
oīs in cor accipiat ꝙ nō solū corpus
xp̄i impie lacerat. sed totam trinitatē
coadunatā corpi atrociter inhonorat.
Et vt d̄r beatus bern̄. Ue hoī illi cui ꝑp
ter pctā sua salus mundi iudicium est.
cui vita mors est. cui absolutio damna
tio est. cui gr̄a ira est. cui calix ꝓpiciati
onis vas est indignatōis. hec ber. Nā
qui indigne corpus ⁊ sanguinē sump
serit iudiciū sibi mādūcat ⁊ bibit. Un̄
cassia. Qui carnalibꝫ oblectatus quo-
tidie voluptatibꝫ fuerit ⁊ dulcedīe. ip
sumq̄ꝫ cibū sumpserit sc̄e eucaristie in
damnatōem sibi ⁊ iudiciū sumit pena
litatis eterne. nec miꝝ. q2 vt d̄r beatus
aug. Cristū ꝯculcat qui libere peccat. ⁊
qui eum absq̄ꝫ timore indigne ꝑcipit.
Talis aūt homo ꝓut dicit hilarius de
um ad vindictā ꝯcitat. sanctosa se fu
gat. hostē suum letificat. suam vitā ab-
breuiat. corpus xp̄i indigne lacerat ⁊
manducat. hec hila. Non solū aūt hec
mala sed etiā alia ꝙ plurima indigne
accedēs ad sacr̄m corpis xp̄i incurrit.
Indigna namq̄ꝫ coīo hoīem peccatis
illaqueat. damnatōem prepat. ꝓxim
scandalizat. mentē excecat. temptatō
ni subiugat. deū irritat. vitā tempaleꝫ
breuiat. gratuitis ⁊ eternis bonis spo-
liat. De his d̄r per singula in p̄s Fiat
mensa eoꝝ coram ipsis in laqueuꝫ. ec
ce primū. ⁊ in retributiones. ecce se-
cundum. ⁊ in scandalum. ecce terciū
Obscurent oculi eoꝝ ne videant. ecce
quartum. ⁊ dorsum eoꝝ semꝑ incurua
ecce quintum. Effunde super eos iraꝫ
tuam. ecce sextum. Fiat habitatio eoꝝ
deserta. ecce septimū. Et in tabernacu
lis eoꝝ non sit qui inhabitet. ecce octa
uū Cum ergo tot mala indigne tractā
tes vel sumentes corpus dn̄i incurrūt.
necesse est ſm apl̄m vt vnusquisq̄ꝫ se ꝓ
bet ⁊ examinet qualiter ad illud terri-
ficum sacrificium digne accedat.

Audito igit̃ periculo indigne tractantium ac percipientium corpus dominicũ. nũc de fructu et utilitate quã assequunt̃ hi qui in statu gratie illud sacrosanctum corpus xp̃i percipiant cupio informari.

Ca. .XXIIII. A

Hoc precipue scire debes q̧ aĩa nullam salutem assequi poterit sine huius salutiferi cibi xp̃i corporis viz digna sumptione. Teste remigio qui dicit nulla ẽ nobis salus corporis et anime absq̧ carnis et sanguinis susceptiõe. in hoc em̃ sacramento vt dĩ richar. de sancto victore. tota salus consistit fidelis aĩme. q2 oẽm gratiã quã h3 homo. mediante xp̃i sacramento illi tribuit̃. Vñ beda dĩ. Oẽ donũ celestis gratie sancta eucharistia tribuit̃ mediante. Unde notandu3 q̧ dñs noster declarare volens magnam caritate3 quã erga nos habet non solũ ad videndum sed etiã ad palpandũ et comedendũ seipm̃ nobis tribuit. Vñ crisosto. Hoc fecit xp̃s docens nos ad maius amicicie fedus suamq̧ caritatem declarans erga nos. prestans se nõ solum videri desiderantib9 sed et palpari comedere et amplecti. hec crisost. Tractare aũt et mãducare corpus xp̃i est vitam eternã habere. Unde ip̃e dominus dĩ panis quem ego dabo. caro mea est pro mundi vita. Et bene dĩ vita. sicut em̃ vita naturalis est in membris eo q̧ vniunt̃ capiti a quo recipiunt influentiã sensus et motus. sic in fidelib9 qui sunt membra xp̃i vita spũalis conseruat̃ eo q̧ vniunt̃ capiti xp̃o per hoc amoris sacramentum. Bene aũt dicit mũdi q2 alia sacramenta solũ proficiũt ip̃i recipienti. solus em̃ baptisatus recipit grãm baptismalẽ et non alij. Sacramentum aũt eucharistie non solu3 proficit sacerdoti sumenti sed etia3 toti ecclesie etiam illis qui sunt in purgatorio. Et ratio est q2 eucharistia nõ est tm̃ sacramentũ sed et eccl'e sacrificium in quantũ pertinet xp̃m passum Et ideo dũ offert̃ ab ipso sacerdote proficit oĩb9 xp̃ifidelib9. si aũt sumat̃ alio modo sicut a layco tũc solũ proficit sumenti. q2 officiũ eius est non offerre sacrificium sed tm̃ sumere sacramentũ. Sequitur Qui manducat meam carnem et bibit meũ sanguinẽ habet vitam eterna3. s. post hanc vitam. aut pt̃ dici h3 vitam eternam etiam in p̃nti. sicut em̃ cibus corporalis non solum nutrit et conseruat vitam. sed deducit etiã ad perfectã quãtitatẽ sic vsus sacramenti perducit hominem ad gratie consummatiõem que ẽ gloria eterna. Et hoc est qđ dĩ Qui manducat meam carnem non tm̃ sacramẽtaliter sed etiam spũaliter percipiens effectũ sacramẽti habet vitam eternam q2 habet deu3 inhabitantem qui est vita eterna. Ad hoc etiã in p̃nti vita paruulis est hec mensa cũ in illa sumat̃ hec eucharistia. que quidem liberat a malo ac conseruat in bono. delet venialia cauet mortalia. huius etiã virtute sacramenti vniuerse virtutes augentur. et oĩm gratiarum fructus exuberãt. B Ubi sciendũ q̧ eucharistia sacramentum est vnionis q2 per eius susceptione3 omnes efficimur vnũ in xp̃o. Et ideo bene spũalis manducatio vocat̃ communio per ip̃am namq̧ sanctam communionẽ quasi membra incorporamur xp̃o Vñ dicit damascenus. Propterea communio dĩ et est vere q2 communicamus et vnimur ad inuicem per ipsam xp̃o. et participamus carne et deitate q2 ex vno pane assumimus oẽs vnum corpus et vnu3 sanguinem et membra generamur incorporati xp̃o. hec damas. Vñ primus et principalis eius effectus eius iam

vnitũ corpori cristi mistico p caritatẽ magis vnire. magis ãt vnire est tripliciter. quia aut quis vnitur maiori vinculo vt ille magis qui habet maiorẽ caritatem aut q2 eodẽ vinculo vnit strictius vt ille qui scd3 eundẽ habitũ feruencius amat aut q2 eodẽ firmius vt ille qui in eodẽ habitu est magis radicatus. Dicit ergo hoc sacramentu3 magis vnire q2 digne accedẽtem reddit feruenciorem. Et ex hoc q reddit caritatem magis ignitam. adiuuat ad asumẽdum peccati venialis rubiginẽ. Et ex hoc q magis firmat adiuuat ad vitãdũ omnia scelera et recte adiutorium vtriusq3 valet ad augmentũ virtutum et maxime caritatis. feruor ei caritatis. quottidie minuit p venialia. ideo oportet p hũc cibũ restaurari perditũ. hec eciam esca spiritualis ĩ illis qui salubriter percipiũt eã et sensum munit ab illicitis et in grauioribus peccatis custodit omnino a consensu. Vñ cũ aliquis rarius solito vel mitius sentit motus viciorum gracias agat huic sacramento. q2 hoc opat in ipo. C De hoc bea. ber. sic dicit. Duo sacramẽtum corpis dñi opat in nobis. vt videlicet sensum muniat. et in grauioribus peccatis tollat oĩno asensu3. Verbi gratia. Si quis nostrũ nõ tam crebros vt solebat nec tam acres sustinet iracũdie motus inuidie luxurie ac ceterorum viciorum. gracias agat corpi et sanguini dñi nostri. qm virtus sacramẽti opat in eo. hec ber. Na3 post h9 cibi salubérrimi perceptõnem fit homo mãsuetior ad correptõ3. potencior ad laborẽ. feruẽcior ad deuotionẽ. ac deuotior ad ceterarũ virtutũ opacõ3. effectũ aũt et virtutẽ h9 sacrosancti sacramẽti sic dicit beatus Ber. Corpus cristi ẽ pegrinantibus dieta. egrotis medicina debiles afortat. valentes delectat. languores sanat. sanitatẽ aseruat. fit homo mansuetior ad correptõ3. potẽcior ad laborem. ardentior ad amorem. sagacior ad cautelam. ad obediẽtiã promior. ad graciarum actõ3 deuotior. hec ber. Igitur accedamus ad hũc spũalẽ cibũ qui est panis vite et cor hominis in oĩ bono afirmat et remissionẽ peccatorũ pstat De quo ysido. ait. hic cib9 nõ corpus ĩpiguat s3 cor hoĩs cõfirmat. hic est panis vite qui ergo vitã mãducat. mori nõ põt. accedite igit ad eu3 et saturemĩ q2 pãis est accedite ad eũ et illuminamĩ q2 lux ẽ. accedite ad eũ vt liberemini. q2 vbi spũs dñi ibi libertas. accedite ad eũ vt absoluamĩ quia remissio peccatorum est. hec ysidorus Et sciendũ q sicut filius recipit vita3 a patre sic qui vnitur cristo p corporis illius pceptõnem habet vita3 a cristo sed differenter De qua differẽtia thomas super iohãnẽ sic ait. Filius pp vnitatem quã habet a patre rcipit vitam a patre. ergo qui vnitur xpo hab3 vitam a cristo sed differenter. nã fili9 habet pprium q2 sic est a patre q tamẽ recipit totam plenitudinẽ diuine nature intm q quicquid est naturale patri sit etia3 naturale filio. Creatura vero accipit aliquã pfectõ3 et vitam particularem. idest participatã nõ autẽ essentialem qd ipm est vita in quolibet aũt genere rerum qd est p essenciã est causa eorum que sunt per participatõ3 sicut ignis est causa oĩm ignitorum. Qd igit per essentiam est vita. causa est et principiũ oĩs vite. Sicut igit pater pria causa est vite viuenciu3. ita et filius. q autem dicit. Sicut misit me viuẽs pater loquitur d processione sua a patre cum vero dicit Qui manducat me et ipe viuet pp me. loquit de pticipatione corpis et sanguinis sui q nos efficimur meliores hec Thomas. D

Considerãdum est etiam vt ait Hugo
ꝙ sapiã increata vicȝ xp̃us ihesus do/
minus noster qui sem ꝑ visibilia ma/
nifestat voluit oñdere qũo ip̃a aĩarũ
cibus ⁊ refectio est. Et ꝓpterea carneȝ
assumptã nobis in eduliũ ꝓposuit ĩ sa
cramento vt ꝑ cibũ carnis ad gustũ in
uitaret diuinitatis . hec hugo. Igitur
ihesus xp̃us in sacramẽto verus cibus
ẽ. ⁊ vere gustabilis . vt ꝑ gustũ corꝑis
eius ꝑueniat ad gustũ diuinitatis ei⁹
q̃ ip̃a est via scd̃m humanitatẽ ad ei⁹
diuinitatẽ. Sũme aũt necessariuȝ est
ad hoc vt ad gustũ intime diuinitatis
ꝑingatur ꝑ corpus cristi in sacramen
to. ꝙ sensus corꝑalis aliquo sensibili
signo determinet̃ ⁊ foueat̃. ⁊ intellec
tus lumĩe supnaturali fidei ꝯfortetur
⁊ vt voluntas caritate inflãmet̃ . ⁊ sic
per manducatõȝ corꝑis cristi sp̃ualeȝ
ad gustũ abscondite diuinitatis ꝑin/
gatur. Unde dñs dt. Ego sum hostiũ
vicȝ sensui corporali ꝑ signa sẽsibilia
monstratũ. Ego suȝ hostiũ intellectui
ꝑ fidem rectã reseratũ. Ego sum hosti
um voluntati ꝑ caritatem feruidã ap/
tuȝ gustatũ ⁊ inhabitatũ. Ego inquit
dñs suȝ hostiũ scȝ sensui corꝑali ꝑ sig
na sensibilia monstratũ in sacramen/
to scȝ ꝑ sensibiles sp̃es sacramẽtales
panis ⁊ vini. ¶ Unde dt Hugo
Not. Ne humana infirmitas contactũ car
nis in sumptione horreret idõ sub cõ/
sueti edulij sp̃em illam velauit in sum
ptõe corꝑis ⁊ sanguinis xp̃i ex diuini
tate xp̃i ⁊ eciã intellectus credendo ⁊
affectus diligẽdo determĩate dirigere
tur ad cibuȝ quem pater signauit sub
sp̃ebus panis ⁊ vini. que eciam signãt
perfectõȝ esse ⁊ sic sumendam ꝓposuit
vt sensus in vno fouerẽt ⁊ fides in al
tero edificaretur . refouentur eñi sen/
sus in vno duȝ solita tantum ⁊ ꝯsueta
perceperit Edificat̃ aũt fides in alte/
ro. dum in eo qd̾ videt quale sit illud
quod nõ videt agnoscit. hec hugo.
¶ Ego sum hostiũ intellectui per fi
dem ꝑfectam reseratũ. vñ crisostom⁹.
in tractatu d̾ simbolo sic dicit. Fides
est lumen aĩe. ostiũ vite fundamẽtuȝ
vite eterne. Et ysaie septĩo ꝑm vnaȝ
translatõȝ dr. Nisi credideritis nõ in
telligetis. Ergo ꝑ fidem intratur ad
veritatis ꝯgnitionem. Et augu. suꝑ io
hãnẽ dicit. Noli ĩtelligere vt credas
sed crede vt intelligas. Intellectus eĩ
est merces fidei. Fides mũdet te vt in/
tellectus repleat te. hec Aug. Intellec
tus eñi humanus sine radio fidei cir/
ca diuina q̃si cecus est. Uñ ĩpossibile
vt intellectus intelligat corpus xp̃i vt
existit sub sp̃ebꝫ sacramẽtalibꝫ nisi lu
mine supnaturali certissime fidei illu
minet̃ ⁊ dirigat̃. alias non videbit ri
uulos fidei butiri ⁊ mellis . Ait iob
qd̾ exponens bea . gregori . mora. dic̃
Butiꝝ nascit̃ ex carne ⁊ signat xp̃i hu
manitatẽ. Mel vero descendit ex aere
siue rore ⁊ significat xp̃i diuinitatem.
Ex his duobꝫ fluũt riuuli ꝯtẽplatõis
humanitatis ⁊ ꝯtemplatõis diuinita
tis quos solũ fideles in tanta plenitu
dine qñq̃ ꝑcipiũt vt videant qd̾ dice
re nõ valeant. attĩgit eñi fides inacces
sa . ait Bernñ suꝑ cantica q̃ ꝑ fidẽ in/
tellectus illumĩatus ⁊ ꝯfortatus attin
git hãc veritatem indubitãter ꝙ xp̃s
vere est in sacramento ⁊ deitas vere in
xp̃o. Uñ huius sacramẽti misterium
nõnũq̃ dat̃ agnosci quorũdam deuo/
tis cordibꝫ ⁊ si nõ sꝑ tñ qñq̃ ex sp̃ali
gratia. vt quodãmõ ineffabiliter ꝑci
piant veritatem huius sacramẽti per
gratiã eis infusam. ꝑ quã congnoscit
q̇s huius ĩeffabilis sacramẽti verissi
mã existentiã ⁊ presentiã vt ꝓ tunc fi/
des quodãmõ actualiter cessare vide
atur ⁊ res putet̃ transisse in verã ꝑfec/

tamq̃ ꝯgnitõ3. In hac aũt felici hora cũ talis mirifica ꝯgnitõ cor possederit homo deuotus in magnã ꝯpunctiõ3 ⁊ deuotionẽ rapit̃. Nã si peccator aliqñ fuit ꝑ suis excessib⁹ in lacrimas resoluit̃. q2 suũ iudicẽ ⁊ qui iudicat viuos ⁊ mortuos principaliter in hoc sacramento adesse sentit. Si vero aliquis minus excessit vel ea que ꝯmisit per lõga3 penitenciã sufficienter detersit accepta fiducia de spe venie ⁊ de introitu celestis patrie in magnã aĩ exultatõnem ⁊ feruidã deuotionẽ cordis exurgit ⁊ inardescit. q2 illũ in hoc sacramẽto adesse ꝯgnoscit. qui vitã ⁊ gloriam eternã suis dilectorib⁹ post hãc vita3 dare ꝯsueuit. Et quanto quis corde et corpore mundior fuerit ⁊ in religiosa vita ꝑfectior tanto habundãcius huiusmõi gratia ꝑfruet̃. hoc tñ non scdõ3 ꝯmunẽ cursũ fit cũ oĩm sciaꝝ elementa ⁊ prĩcipia hec excedat ꝯgnitõ. Nec etiã ipis quidẽ carissimis hec gratia semper adest dõ melius eis ꝑ fidei prĩcipia ꝓuidente sed solũ interdũ cum vis aĩe ad supna rapit̃ ⁊ ad celestia misteria ꝯgnoscenda eleuat̃ ꝓut tunc diuina gratia hec v'l his similia dignatur mõstrare. que reuelat occulta ⁊ ad inuisibilia ⁊ archana secretorũ dei extollit. a quib⁹ tñ cũ auulsus fuerit rursus redit ad ꝯsueta fidei sacramenta seu magis documẽta peccatoꝝ pene ignarus. Itẽ sequit̃ ego sum hostiũ voluntati ꝑ caritatẽ feruidã aptũ gustatũ ⁊ inhabitatũ. q2 qui manducat carnẽ meã ⁊ bibit sanguinẽ meum in me manet ⁊ ego in eo. hec aũt manducatõ fit spũaliter. mãducare itaq3 spũalit̃ est attingere ad rem huius sacramẽti

G Res aũt huius sacramenti ẽ duplex. q2 vna cõtenta ⁊ significata ⁊ hec est xp̃s integer qui ꝯtinet̃ sub spẽbus panis ⁊ vini. Alia est res significata et non ꝯtẽta ⁊ hec est corpus xp̃i misticũ qđ est ecclesia. Ille igit̃ manducat spiritualiter qui xp̃o ꝯiungit̃ ꝑ fidẽ ⁊ caritate3. Fides aũt ꝑtiet ad ꝯgnitõ3 caritas ad refectõ3. ideo etiã vnitur corpori xp̃i mistico sc3 ecclẽ. Ex ista autẽ manducatõe oritur attingentia spũal' alias xp̃o nõ incorporarem̃. dũ carnẽ eius gustamus. De ista incorporatõe bea. aug. sup iohãnẽ sic dĩ. O sacrũ pietatis. o signũ vnitatis. o vinculũ caritatis. qui vult viuere accedat credat ĩ corporet̃ vt viuificet̃. Et hugo de sancto victore. sup septimo ãgelice ierarchie sic dĩ q̃ ista manducatio dĩ viuificatõ est q2 vnũ secũ efficit oẽs quibus se ꝑbet sumendum. Dicat̃ igitur manducans illud. Cañ. quĩto Comedi fauũ cũ melle meo. Fauus sicut dicit origenes. Est cerã virginea cellul' distincta melle repletis igit̃ quid est aliud comedi fauum cũ melle meo nisi mãducaui corpus virginee carnis dl'cissima diuinitate repletũ. ⁊ sic ꝑ gustum humanitatis ꝑuenit̃ ad gustum diuinitatis. Vñ quisquis est religiosus ⁊ huius sacramenti saporem tibi inexpertũ experiri desideras. cura animam tuã prius abstrahere a negocijs secularib⁹ a vicijs ⁊ carnalitatib⁹. vt eius sumptõ3 ꝑcedat ꝓfunda ꝯtritõ ⁊ pura ꝯfessio. Item q3 actualis deuotõ potius te trahat ad hoc sacramentum q̃3 indulta consuetudo. Ardẽtissimis etiã affectõib⁹ ac sanctissimis meditatõib⁹ tanq̃3 rosis rubescẽtib⁹ ⁊ lilijs albescentib⁹ hospiciolũ cordis tui adorna ⁊ thalamũ tanto sponso perpetuã pacem cordis ꝑpara. Et cũ ꝑsentẽ susceperis intra cordis brachia ipm reclia per exclusionẽ omnis terreni ⁊ carnal' amoris ⁊ inclusionẽ sponsi celestis vt merearis vniri cũ ipo ⁊ videre ⁊ gustare q̃3 suauis est dñs. Felix qui hoc gu-

ſtu interno ꝑcipere meruit. qui hec ꝑ ſ
verā experientiā magis ꝙ̄ ꝑ verba vel
ſcripta ꝯgnouit. In hac felici vnione
ſi ꝯceſſa fuerit deſuꝑ ineffabilis pau-
ſatio raptica ꝯtēplatō ⁊ inuſitata fru-
icio illius ſūmi ⁊ vere pn̄tis boni. que
aīam ſurſum trahat ad purā ꝯtēplati
onē dilecti pauliſꝑ tranſmigrare faci
at. gracias referat homo bonarū oīm
largitōnū nec ſe verbis effūdat. ſed ſe-
cretū ſecrete teneat. ⁊ cū ꝓfundo coꝛ-
dis gemitu ī hanc vocē erūpat ⁊ dicat
vere tu es deus abſcōditus. Et ꝙ ocu-
lus nō vidit nec auris audiuit nec in
coꝛ hoīs terreſtris aſcendit. nō ſolum
que deus electis ſuis in futuro reſuat
ſed nec ea que in hac vita ſuis amato-
rib⁹ dare ꝯſueuit. ¶ Vn̄ q̇ dig-
ne ad hoc ſacramentū accedit ⁊ ſumit
maximū ex hoc gaudiū in coꝛde ſuo ꝑ
cipit. Teſtaꝛ hoc bea. bern̄. ſic dicens.
Qui ſanctā eucharistiā digne ſumit.
nunꝙ̄ maius gaudiuȝ in tota vita ſua
refrigeriū quoqꝫ exꝑtus fuit. ꝙ̄ qḋ in
ſumptōe coꝛꝑis ⁊ ſanguinis xp̄i fide-
liter deguſtauit. hec ber. Nec mirū qꝛ
ꝑ dignā coꝛꝑis xp̄i ſumptōȝ mens de
uota tranſmutaꝛ in deū. ⁊ coꝛ graciaꝝ
fonte potaꝛ. Vn̄ hylarius. Digne ac
cipe crediꝛ ꝙ mens illa ſancta tota in
deū ſalubriter tranſmutaꝛ que digna
ſancte euchariſtie demonſtraꝛ. Item
fulgēci⁹. Qui digne ſcrāȝ euchariſti
am miſerit in coꝛ ſuū. in ip̄o ꝓculdu-
bio fontes grāꝝ fluent ⁊ refluēt in eter
nū. Iteȝ damaſcenus. Qui digne per
eſum coꝛꝑis ⁊ ſanguinis xp̄i incoꝛpo
ratus xp̄o fuerit vnus cū xp̄o ī coꝛrup
tus ⁊ floꝛidus ꝑmanebit in eternum.
I Notandū eſt eciā ꝙ inter oīa do
na nulla grā ita valēter accēdit ī amo
rē dī. quēadmodū coꝛpoꝛis xp̄i digna
ſuſceptio. De hoc ꝑ quendā ſic dꝛ. No
ta ꝙ pꝛe oīb⁹ alijs gracijs xp̄i coꝛꝑis
coīcatō in nobis accendit caritatem.
Qui em̄ panē calidū de clibano iā ac-
ceptū comederit. cū pane vtiqꝫ ſume-
ret ⁊ caloꝛē. Sic qui coꝛpus xp̄i come
dit in clibano coꝛdis ſui. in maxīa ca-
ritate decoctū. in eadē comedit etiam
caritatē. Ignitus quippe amoꝛ dei ſu-
ſcipiꝛ in coꝛꝑe ei⁹ quo ſumpto ⁊ nos
inardeſcimus ⁊ ip̄m ſemꝑ amplius
eſurimus. hec ille ¶ Hec vero eſuries
quanto maioꝛ fuerit tanto maioꝛē ca-
ritatē in hoīe accēdit. ⁊ quanto quis
maioꝛē caritatē habuerit. tāto coꝛp⁹
eius intimius ⁊ validius mādu cabit.
Teſtaꝛ hoc anſelmus qui ſic dꝛ Sacra
mentum dn̄ici coꝛꝑis ille plus mādu
cat. qui plus amat. ⁊ plus amādo rur
ſum ⁊ plus manducat ⁊ plus ⁊ plus a
mat. licet huius amoꝛis in hac vita n̄
miſi vt pignus quoddam accipiamus
plenitudinē eius in ꝑmiū in futuro ſe
culo expectātes. hec anſelmus. Quā-
uis em̄ ꝑfecti viri cū magna habūdā-
cia gratie hoc ſumant ſacramētū. nul-
la tn̄ eſt ꝯꝑatio gratie ad eternā gloꝛi
am in quā angeli ⁊ ſanctoꝝ anīe deuȝ
vident facie ad faciem. ⁊ ꝯ̇guſtāt dul
citer eterna xp̄i munera. De hoc bea.
Ber. in ſermōe ꝺ̇ cena domini ſic ait
Mihi apponiꝛ veritas ſed in ſacram̄-
to. angelus ex adipe frumenti ſagina
tur ⁊ nudo grano ſaturaꝛ. me opoꝛtet
interim quodā ſacramenti coꝛtice eſ-
ſe ꝯtentū carnis furfure. palea littere
fidei velamine ⁊ hec talia ſunt que gu-
ſtata afferūt mortē. ſi nō de pꝛimicijs
ſp̄us quātulūcūqꝫ accipiunt ꝯdimen-
tū. qḋ fit per donuȝ intellectus. Dem
qꝫ abſqꝫ ſp̄ū ſacramentū ad iudicium
ſumiꝛ qꝛ caro nō pꝛodeſt et littera oc
cidit ⁊ fides ſine opib⁹ ocioſa vl' moꝛ-
tua eſt. ſed ſpiritus ſanct⁹ eſt qui viuifi
cat. vt viuamus in eis. Quantalibet
aūt habundancia ſp̄us noſter pingue

scat non tamē pari iocunditate sumi tur cortex sacramenti et adeps frumē ti fides et res memoria et pñsentia eter nitas et xps vultus et speculū ymago dei et forma serui. nempe in omnibus fides est locuples. intellectus vo pau per. hec Bern. R Sed et hoc con siderandū q sacra communio et pcep tio huius salutiferi sacramenti nō so lum facit in dei amore feruentes sed etiā reddit homines ad resistendum temptamentis dyaboli fortiores quia malignus spūs cū perspexerit hospici um cordis vniuscuiusqz deuoti per ho spitem fore occupatū. intelligit pter diuinā pñsenciā locū ad temptandum sibi esse preclusū et iō quodā pcussus timore pfusus abscedit. Vñ dicit ysi dorus. Suscipe dominū ihesū tue mē tis hospicio. cū aūt aduersarius tuus hospiciū tuū viderit occupatū celestis fulgore pñcie intelligit temptamētis suis interclusū esse p cristū. Hec ysi dorus. Nā scdm q dt Criso. Ut leo nis flammā spirātes. sic ab illa men sa discedi9 terribiles effecti dyabolo.

Filius

Cupio etiā hoc scire an scz hoc sa cramentū deleat venialia. et vtrū possit homo accedere ad cōionē sanc tam in venialibus peccatis

Capitulum XXV Pater L

Scire debes qd sacramentū corporis domini ci maxime efficacie est. qz homo cū ac cedit ad hoc sacramentum sumendo illud deuote. peccata venialia si que sunt delentur et in gratia dñi robora tur. Testat hoc bea. berñ. qui sic ait. In sacramento altaris peccatū venia le delet. homo in gratia roborat. ani ma celesti dulcedie inebriat. Et notā dū q xps semel obtulit hostiā corpis sui in cruce moriendo p nobis. Nūc vero vt dt bea. Augu. Quottidie obla tio iterat licet xps semel sit passus. qz quottidie peccauim9 peccatis. sine q bus mortalis ifirmitas viuere nō pt et qz quottidie labimur. quottidie xps p nobis mistice ymolat. Dedit etiā no bis hoc salutis sacramētū vt quia nos quottidie peccamus. et ille iā mori n potest. per hoc sacramentū remissionē peccatorum psequamur. Quottidie cōe ditur ipse et bibit in veritate sed itege et viuus manet. hec Aug. Dic et de eo dem beatus Ambro. xps semel vnam obtulit hostiā corpus scz suū. et q hoc sacrificiū sepius a nobis repetit idez quottidie causa est nre infirmitatis qz quottidie peccamus. Si quociens cū q effundit sanguis cristi in remissiōz peccatorum effūdit. debeo illū semp acci pere. vt semp mihi peccata dimittat qui semper pecco. semp debeo habere medicinā. qui enim vulnus habet. medi cinā requirit. vulnus est qz sub pecca to sumus medicia est celeste et venera bile sacramentū. Hec ambro. M Ubi etiā psiderandū q res h9 sacram ti est caritas que excitat in hoc sacram to p qd peccata venialia remittūt ma ior enim est virtus caritatis cuius est hoc sacramentū q venialiū peccatorum. De hoc thomas de aquino sic dicit. In sa cramento cristi duo possunt psiderari vicz ipm sacramentū et res sacramēti et ex vtroqz apparet q hoc sacramentū habet virtutē ad remissionē venialiuz peccatorum. nam hoc sacramentū sumi tur sub specie cibi nutrientis. nutrim tum aūt cibi est necessariū corpori ad restaurādū id quod quottidie depdit ex actiōe caloris natural. spiritualit autem a nobis quottidie aliquod dep ditur ex calore pcupiscenrie p peccata venialia. que diminuūt feruorez cari

tatis ⁊ ideo ꝯpetit huic sacramēto. vt
remittat peccata venialia. Vñ ambro.
dicit ꝙ iste panis quottidianus sumi/
tur in remediū quottidiane infirmita
tis. Res autem huius sacramenti est
caritas nō solum quantū ad habitum
sed etiā quantū ad actū. qui excitatur
in hoc sacramēto. ꝑ quod venialia sol
uuntur. Vñ manifestū est ꝙ ꝟtute hu/
ius sacramenti remittunt̃ peccata ve/
nialia. ⁊ si non ꝯtrariant̃ caritati quā
tum ad habitū ꝯtrariant̃ tamē ei quan
tum ad feruorem actus. qui excitatur
in hoc sacramento. rōe cuius peccata
venialia tollunt̃. Maior est virtus ca/
ritatis. cuius est hoc sacramentuꝫ. q̃ꝫ
venialiū peccatoꝝ. nā caritas tollit ꝑ
suū actū peccata venialia que tamen ñ
possūt totaliter īpedire actū caritatis
et eadeꝫ racio de sacramento. hec tho.

N Utrum tñ aliquis accedere debe
at ad hoc sacramentū in peccatis veni
alibus. Sciendū ꝙ si quis in peccato
veniali fuerit ⁊ habet graciā cōicandi
aut missam celebrandi prius debet do
satisfacere ꝑ ꝯpunctrōꝫ cordis ⁊ orati
ones. ⁊ habeat bonū ꝓpositū de cetero
non peccandi. ⁊ securus confidens
de dei misericordia ⁊ pietate accedat
Vñ bea. Augu. Quisquis mordeat̃ ve
niali peccato. tamen de cetero nō habe
at voluntatē satisfaciat lacrimis ⁊ ora
tōnibus ⁊ ꝯfidens de dñi miseratiōe
⁊ misericordia accedat ad eucharisti
am intrepide ⁊ securus. hec augusti.
Vñ dicit beatus Ambrosi. Illi indig
ne sumūt hoc sacramentū eucharistie
qui vel sunt in criminibꝫ. id est morta/
libꝫ peccatis vel sine penitentia de veni
alibꝫ idest quadā securitate ⁊ neglige
cia de venialibus nolunt penitere. hec
Ambrosius. O Et notanduꝫ ꝙ
corpus cristi quattuor modis sumit̃.
Quidā enī spūaliter tm̄. vt qui accipi
unt rem sacramenti id est graciā ⁊ nō
ipm sacramentū corꝑis. De hoc mo/
do sumendi dicit bea. Ambro. Crede ⁊
manducasti idest corꝑi cristi mistico ī
corꝑatus es. Quidā accipiūt sacramē
taliter tm̄. vt cōicantes ī peccato mor
tali. quidā spūaliter ⁊ sacramentalit̃
vt qui cōicant in grā ꝑcipientes rem
et sacramentū. Quidaꝫ nec spūaliter
nec sacramentaliter vt qui nec reꝫ nec
sacramentū ꝑcipiūt. primi nō mādu/
cantes manducant. scdi manducātes
non māducant. tercij māducātes mā/
ducant. quarti nō māducātes nō mā/
ducāt. Ubi aduertendū ꝙ bonus viꝝ
q̃ꝫ cristi carnem idest sacramētū ⁊ reꝫ
accipit. malus vero tm̄ sacramentum
idest corpus cristi sub sacramēto ⁊ ñ
rem spūalē sumit. Utriqꝫ tñ verā car/
nem ⁊ verū sanguinē cristi accipiunt.
Vñ bea. Augu. Est quidem in peccato
ribꝫ ⁊ indigne sumentibꝫ vera cristi
caro ⁊ verus sanguis sed essentia non
salubris efficientia. hec augusti. Quia
malus sumit cristi corpus ad iudiciuꝫ
⁊ damnatōꝫ. iustus vero ad eternam
salutem. De indigne sumentibꝫ dicit
Origenes. Corpus quidē ⁊ cristi san
guinē in damnatōꝫ sibi sumūt tā mē/
tis q̃ꝫ corporis. qui absqꝫ gustu acces/
serint interne dei dulcedīs ⁊ amoris
hec Orige. Vñ illi solūmō dicunt̃ ꝟ/
tutem carnis cristi sumere ⁊ vere man/
ducare qui spūaliter manducāt. quod
affirmat bea. Ambro. sic di. Qui mā/
ducāt spūaliter virtutē carnis ⁊ sang/
uinis cristi dicūt̃ sumere ⁊ vere mādu
care. q² ipꝫ corꝑis cristi efficaciā quo
tidie sumunt in remissionē peccatorū
hec Ambrosius. Idcirco non habens
vitam spūalem spiritualiter nutrire
non potest in sumptōe corporis cristi.
vñ dicit Egidius. Sicut monstrum
esset naturaliter et contra naturam ꝙ

aliquid nō viuens corporaliter. cibuꝫ manducaret aliquē corꝑalē. ita monstrum est ⁊ contra naturaꝫ. ꝙ aliquis nō viuens spūaliter sumat hūc cibum sanctuꝫ ⁊ spūalem. Cibus nāqꝫ spūalis similis est cibo corꝑali in hoc ꝙ sine ipo vita spūalis esse nō potest. sicut neqꝫ sine cibo corporali vita corporal̄. Sed amplius hꝫ ab eo. qꝛ causat etiā indeficientem sumenti qḋ cibus corporalis nō efficit. nō eñ qui corꝑaleꝫ cibum sumit semper viuet. spūalem vero cibuꝫ qui digne sumit habet vitam eternam. Hec Egidius Igitur vt dicit beatus Augusti. super iohan. Edamus inquit cristi carnem nō tm̄ in sacramento qḋ etiam multi mali faciūt sed vsqꝫ ad spūs ꝑticipacōm manducemus. vt in domini corpore tāqꝫ mēbra maneamus ⁊ eius spū vegetemur hec Augusti. ¶ Diligenter quoqꝫ ⁊ hoc ꝯsiderandū est ꝙ aliqua sunt peccata venialia. que in nullo impediunt effectum huius sacramēti. ⁊ sunt nonnulli que nō ex toto impediūt eūdem effectum ſꝫ in parte. ⁊ causaꝫ istius clarius assignat Thomas de aquino sic dicens. Peccata venialia dupliciter accipiunt̄. vno mō ꝓut sunt ꝑterita. alio mō prout sunt acta exercitata. primo mō venialia peccata nullo modo īpediunt effectū huius sacramenti potest nanqꝫ ꝯtingere ꝙ aliquis post multa peccata venialia ꝯmissa deuote accedat ad hoc sacramentū. ⁊ plenarie eiusdem sacramenti ꝯsequat̄ effectū. scḋo modo peccata venialia nō ex toto impediunt effectū sacramenti ſꝫ in parte. nam effectus huius sacramēti non est solū adeptio habitualis gracie vel caritatis sed est quedā actualis refectio spūalis dulcedinis. q̄ quideꝫ impedit̄. si aliquis accedat ad hoc sacramentū mēte distracta ꝑ peccata venialia. nō aūt tollit̄ augmētum gratie habitualis vl̄ caritatis. vñ ille qui cū actu peccati venial̄ accedit ad hoc sacramentū habitualit... quidē manducat ⁊ spiritualiter sed nō actualiter et ideo habitualē hꝰ sacramenti effectū ꝑcipit nō aūt actualē. Ex quibꝫ colligere possumus ꝙ aliq̄s exñs sine mortali peccato ⁊ accedēs ad hoc sacramētum in peccato veniali ⁊ tñ faciens qḋ in se est vicꝫ volēdo de hoc ac ꝑ orōes sed ad hoc aptando ⁊ si talis nō sentit actualē deuotionē in ꝑceptōe sacramēti habitualiter. tñ manducat spūalit̄ et ideo habitualē effectū huius sacramenti ꝑcipit. Et qꝫuis venialia peccata nō tollāt effectū huius sacramenti vt dictū est. tamen maius bonū est si homo ꝑ ꝯfessionē ⁊ ꝑ alia remedia ec̄ ab hmōi peccatis se studeat emēdare qꝛ quanto quis cum maiori puritate cordis ac corꝑis ad hoc sacramentum ꝑcipiendū accesserit. nō dubiū quin maiorem grām ⁊ vberiorē fructū spiritualium bonoꝝ ex hoc reportabit. verendū nāqꝫ debet esse anīe deuote. cuꝫ ad celeste sacramentū sumendū accesserit. ne celestis sponsus ad ipꝫ veniēs aliquam maculā cuiuscūqꝫ peccati ec̄ venialis quantū possibile est inueniat qꝛ per cōionē sacrā illi copulat̄. cuius pulchritudinē sol ⁊ luna mirant̄. Vñ scdꝫ apostoli dictū mūdemus nos ab omni inquinamento carnis ⁊ spūs ꝑficientes sanctificatōꝫ ī timore dei. vt eiꝰ ꝑticipatiōe digni efficiam̄ qꝛ nihil purius ea mente esse debet. que in dei habitaculū ꝑparanda est. Sed ⁊ hoc notandū ꝙ omnipotens deus ꝓpter suam pietateꝫ ⁊ misericordiā nō abhorret etiā eos. qui in maxīs flagitijs carnaliū īmundiciaꝝ ⁊ voluptatū aliquādo fuerunt nam tales nonnūqꝫ post cōuersionē ⁊ ꝑactā penitentiam ac vite

emendationē nō solū nō verentur sed
ommino audent tractare ⁊ sumere cor
pus dominicū ī suaꝝ salutē aīaꝝ. De
non ꝯuersis dea. Ber. sic dī. Qui puri
tatis auctori in puro corde ⁊ corpore
ministrantes sunt. mirū ꝙ non verent
stare ante se angelū dn̄i. qui secet eos
medios ⁊ disperdat de terra viuenciū
sed ommino audent agni immaculati
ꝯtigere carnes ⁊ intingere in sangui
nē saluatoris manus nepharias. qui
bus paulo ante ꝑ eh dolor carnis mere
tricis attractauerāt. hec Ber Filius

Informari etiā desidero de hoc
vtrum melius sit frequēter acce
dere vel rari? ad hoc celeste sacramtū.
Capitulum XXVI Pater Q

Videtur qd̄ su
per hac questione non possit
omnib⁹ dari regula vniformis. ratio
est qꝛ varia sunt merita singuloꝝ. di
uersa opum studia. differentia deside
ria. ⁊ multiplices sancti spūs opatio
nes. atq; diuersi status. ⁊ gradus ī re
ligione. Et ideo sicuti in egrotantib⁹
non vna potest forma ꝑuari in dādis
medicinis corꝑis ꝓpter diuersitates
ꝯplexionū aut viriū aut loci aut tem
poris aut diete aut aliaꝝ ꝯsideratōnū
pro quibus aut rarius aut sepius aut ī
minore aut maiore quantitate aut ea
dem medicina dat. ita eī de medici
na spūali que corpus xp̄i intelligēda
est. mundialibus eī curis occupati ra
rius se possunt expedire ad illud reci
piendū. q̄ꝫ qui tm̄ spūalibus intenti
sunt. ⁊ aliꝫ magis ⁊ aliꝫ minus sūt cir
cūspecti in custodia vite sue moruꝫ ac
conscīe puritate. aliꝫ etiā ardēciori de
siderio ad illius salutaris cibi percep
cionem trahunt. aliꝫ quodāmō terrē
tur cū accedere debent. ⁊ nisi ꝯsciā vr
geret ⁊ ꝯsuetudo religionis. vel timor

maioris elongatōis a deo īpelleret. ra
ro valde accederent ad illud terrificū
sacramentū. vix tn̄ aliquis religiosus
aut sanctus eē videt exceptis sacerdo
tib⁹. quin semel in ebdomada ei suffi
ciat ex ꝯsuetudine cōicare. nisi specia
lis causa qn̄q; plus suadeat. vt in infir
mitatib⁹ ⁊ superueniens singulariter so
lemnis festiuitas vel inusitate deuotō
nis intemperata desiderij sitis ꝓ illi
us susceptōe. qui solus sufficit ardorē
se amātis refrigerare. ⁊ qꝛ talis ardo
ris impetus nō nisi a spū sancto infū
ditur. ideo legib⁹ humane ꝯsuetudis
et statib⁹ moraliū nō artat. Salubre
igit est ⁊ vtile ꝙ homo ad illius sacra
menti susceptōꝫ sepe se ꝑparet. ⁊ quā
to deuotius valeat illud ꝑcipere stude
at. ⁊ post susceptiōꝫ in studio deuotio
nis se cōseruet attencius maxime reli
giosi. ⁊ qui se dō obtulerūt ad ꝑpetue
seruienduꝫ. Sic eī erūt in maiori cu
stodia vite nostre sue ⁊ ꝯsciē. duꝫ ⁊ an̄
et post eucharistie ꝑceptōneꝫ ob reue
renciam eius student magis innocen
tius viuere ⁊ studio deuotionis freq̄n
tius intendere. Et licet aliqn̄ aliquis
trepidet tamen ꝯfidens de dei miseri
cordia fiducialiter accedat. qꝛ qui se ī
dignuꝫ reputat. cogitet ꝙ tanto ma
gis eger necesse habet requirere medi
cinam. quanto magis sentit se egrotū
non est opus valentibus medicus sed
male habentib⁹. ⁊ ideo queras te iun
gere xp̄o vt tu sanctificeris ab ip̄o nec
ꝓpterea pretermittēda est sacra cōio.
si quādoq; homo non sentit gratiā de
uotōis cū se ad illā ꝑparare studet. vel
cū ī ip̄a ꝑceptōe l' post se forte minus
deuotū sentit q̄ꝫ vellet. attēdere nanq;
dꝫ vnusquisq; diligenter ꝙ hoc pieta
tis sacramentu fidelib⁹ in remedium
est institutū. Et iō qn̄ cūq; homo facit
qd̄ pōt abilitando se ad grām sufficit

nec requirit deus ab hoīe qd viderit si bi esse ipossibile. Qñcūqz igit suscipi ens dñicū corp⁹ fac hoc qd pt eius pi etas supplet p grām hoc. ad qd pueni re sine grā nō pt. Et iō ceteris paribꝫ accedēdū est ex ꝯfidētia diuine pieta tis pocius q̄ ex ꝯsideratōe ꝓprie fragi litatis abstinēdū q̄uis vtrūqz p loco ꝛ tpe reddat ꝯmēdabile. nēpe egrotus festinat ad medicū. ꝛ pauper diuitis pulsat ad ianuā accede pulsa nihil he sitās medicus ē pijssimus distributor largissimusqz remunerator. ipeqz solo ṽbo īstaurat vniuersa. sua pñtia curat vulnera. medet corda. tristitiā depel lit. ꝛ cordi leticiā tribuit. Quis g̃tā inconsulte dicere audeat q̄ hi q̄ sunt spūalit īfirmi non dēant accedere ad deū. qui hūanos languores tulit. īfir mitates nr̄as ipe portauit. Ecce muli er īmunda accessit retro ꝛ tangens eū sanata ē. peccatrix dū eius osculat pe des est mūdata Chananea duz seq̄tur nec destitit exaudita est. Leprosi acce dentes curati sūt. Ceci demoniaci pa litici ꝛ cuncta nature monstra duz cre dūt ꝛ accedūt salutē ꝯsequūt. naz ṽt⁹ de illo exibat ꝛ sanabat oēs sꝫ ꝛ publi cani ꝛ peccatores dū a ꝓpinquāt ad de uꝫ veniā meret . quymo ꝯuiuiū eoꝝ ñ spernit. qui nō venit vocare iustos sed peccatores . Uñ nō īcōuenienter dici pōt. q̄ sicut aduentus eius in carne fu it in saluatiōꝫ peccatoꝝ sic ꝛ salutaris hec hostia fit fidelibꝫ collata in remis sionē peccatoꝝ. Uñ cristus in vltia ce na in institutōe h⁹ salutiferi sacramē ti sic dicebat. hoc est corpus meū qd p vobis tradet. Et hic est calix qui p vo bis fundet in remissiōꝫ peccatoꝝ qua ꝓpter homo cū fecerit qd in se est secu re dꝫ accedere ad hoc sacramētū absqz trepidatōne ī fide ꝛ ī caritate. nihil he sitans d̄ ipi⁹ pietate. Uñ graue est vt

d̄r beatus Ambro. q̄ ad mensaꝫ domi ni mundo corde ꝛ manibꝫ innocētibꝫ nō venimus. sꝫ grauius est si de pecca tis metuimus etiā si sacrificiū nō red damus. cū magna ergo deuotōe ꝛ re uerēcia ad hoc sacramētū est acceden dū ꝛ iō si aliquis quottidie se ad hoc paratum inuenit maxīe sacerdos. lau dabile est q̄ quottidie sumat. Uñ bea tus Augustinus cū dixisset accipe qd quottidie tibi ꝓsit subiungit. Sic vi ue vt quottidie merearis accipere Et quidā pater mōachoꝝ appolonius mo nebat vt si fieri posset. quottidie cōmu nicarēt monachi. ne q̄ se lōge facit ab his longe fiat a deo. R Et notan dū q̄ reuerencia huius sacramenti ti morem habet cū amore. Uñ timor re uerencie ad deum dicitur timor filial Ex amore nāqz ꝓuocatur desiderium sumendi. ex timore autem consurgit hūilitas reuerēdi ꝛ iō vtrūqz ptiēt ad reuerenciā huius sacramenti ꝛ q̄ ꝯti nue sumat ꝛ q̄ aliqñ abstineat. Unde d̄r bea. August. Quottidie eucharistie communionē accipe nec laudo nec vi tupo. Itē dicit licet dixerit quispiam quottidie accipiendā eucharistiaꝫ sic alius affirmat quottidie faciat vnus q̄sqz qd scdꝫ fidē suā pie credit esse fa ciēdū. neqꝫ eī litigauerūt īter se zache us ꝛ cēturio cū alter eoꝝ gaudēs susce pit dñm. alter dixit nō suꝫ dignus vt īntres sub tectū meū ābo saluatorē glo rificātes. quāuis ñ vno mō. amor tñ ꝛ spes ad q̄ sēp scriptura nos ꝓuocat ꝓferūt timori. Uñ cū petrus dixisset Exi a me dñe q2 hō peccator sū rñdit ihes⁹ noli timere. Circa sacerdotes tñ pt hec forma teneri. vt nec nimis raro nec semp ꝯtinue ꝛ īpter misse sanctaꝫ hostiam studeant ymolare. nimis eñ ꝯtinue celebrare aliquā notare videt irreuerenciam. cum raro aliquis taꝫ

deuotus sit qui semp eadē deuotione serueat ⁊ cū tam debita semp reuerē/cia illud faciat ⁊ cordis ardore quin aliquando tepeat quātulūcūq nimis etiā raro celebrare quāuis ex reuerencia soleat aliqñ fieri ⁊ ex humilitate. tamen torporē qñq nutrit. q2 minus circūspectus homo est tunc in omnib9 quasi nō indigere videat custodia sui cū non pponit accedere ad mensaz cri/sti humilitas etiā non est vsq quaq secura pter quā diu se hic subtrahit q2 sicut non est dignus sepe corpus cristi accipere ita nec semel. iō em̄ cū recipimus non quasi digni sumus sed vt il/lo nos sepe visitāte ⁊ habitaculū cor8 et corpis nostri subītrante magis dig/ni efficiamur. Quo em̄ introierit be/nedicet de9 sicut oliz domui eberh edō benedixit pter archā dñi in qua mā/na seruabat. sic ⁊ nos suscipiamus eū in templū cordis ⁊ corpis cristi. vt benedictiōz eternā ab ipo cōsequamur. Sed ⁊ hoc ɔsiderandū q nō nunq̄ ec deuoti cū se ad hoc sacramentū pcipi/endum pparant ⁊ quāuis numerū cō/suetum psalmoꝝ ⁊ etiā oratōnū psol/uant ⁊ se pfessionis lauachrū expur/gent. corde tñ duro ⁊ affectu remanēt frigido. nec gratie spūalis gustum aliquem pcipiunt. Circa qd sciē/dum q multis causis atq modis du/ricia talis anīam deuotā affligere consueuit. vt expertoꝝ existat sententia sed hoc vnū timendū est. vt qñ cūq p dili/gentem inquisitōz aliquis eidez duri/cie causam dedisse se nō inuenerit. sz qd suuz erat fecerit ad hoc sacramētū put potuit se abilitādo ⁊ si sup hoc m̄/tis duriciā pmissiōe diuina emiserit. qui electos suos mille mōis tribulare ɔsueuit. nō debet aliquē res hec frāge/re. nec se notabiliter pter hmōi cau/sam a salutari hoc sacramento subtra/here sciens q diuina pietas salutē anime sepius secretissime ⁊ fidelissime operatur. cū solo dei subsidio anima innitit nec aliqua dulcedine spūali fulcitur nō minus q̄ si psperitate spūalium charismatū afflueret nec tamen in his se prout oportet caute teneret. Et iō interdū gre tales vtilius subtrahunt. vt subtracte auidius repetant. ⁊ recepte cautius ɔseruent. vt sic anima dilecta in humilitatis scala exercitetur. Porro vnū diligenter attendendū scz q hic sapor spūalis pmissus ac intim9 quidā gustus nō est debitus si dei effectus nā est pñtis tpis sed ē eterne beatitudinis ⁊ cū alicui dat ī sacramento vel extra grās agat ⁊ pacienter sustineat sciens q nō est ī potestate hominis sz sūmi ⁊ benignissimi dei largitoris. qui nō put quisq vult sz qñ placuerit dabit put iudicauerit ad laudē esse sui pfius ac suscipiētis vtilitatem. Sed ⁊ hoc notādū q illud sacramentū ē ita copiosū ⁊ infinitū. vt quāto magis pcipiat tāto pticipās quod amō capatior efficiat ipi9. Vñ ex hoc sacramēto sepe ɔtigit q q̄nto ex timore iordīato se quis notabili9 subtraxerit tāto d die ī diē differēdo maiorē indispositiōz incurrit. Melius ḡ ceteris paribꝰ accedere ex amore q̄ abstinere ex timore. meli9 ē singul' ebdomadis vel ec dieb9 accedere cū vera hūilitate ⁊ ɔprie ī pfectōis ɔgnicōe. q̄ semel in anno ex ɔprie iustitie psumptōne. sic tñ accedere dz vt ad illud sacramētū sumēdū prius se studeat cū duo tōe q̄ pt ⁊ cordis puritate pparare. O q̄ mlti sunt q nō adhibēt nec curant pōderare sacramēti h9 vtutē ac hūilitatē ieffabilē accedūt qdā arida qdā ducti ɔsuetudīe morē cōicātis sectātes festinātes ñ vt accedāt sz vt ɔcedāt festinātes. ñ ex affectu duotōis sed ex

defectu diuini feruoris et ergo sicut fa tui accedūt sic et inanes et sine gratia recedunt. Et hi sunt sicut anīalia nō ruminancia. que in lege tanq̄ īmunda reiciebantur. nō enī studiose recogitant neq̄ pertractāt quem suscipiunt vel q̄n ta bona seu mala inde sequantur bene recipiētes vel male. Sed et si forte su superficialiter et quasi perfunctorie hoc eorum memorie occurrerit statim q̄si parua scintilla in frigido extinguitur et vltra nō cōparet. ¶ Sed religi osus quisq̄ sūmam diligenciam debet adhibere per morum custodiam et vite sanctimoniam. vt post susceptionem huius sacramenti nō solū nō appareat in gratia vacuus sed etiā fructum salu tis eterne exinde cōsequatur. ¶ Hoc etiā cōsiderandū q̄ diuersi diuersis af- fectibus et intentōibus ad cōicandū tra- huntur atq̄ celebrandum. alios nāq̄ trahit amor dei. vt dilectū ad se inui- tent sepius. eumq̄ in ipis amplexentur. alios īfirmitatis proprie intuitus vt eū quasi medicū ad se vocēt. p quē ab oī infirmitate curentur. alios cōsciā delic- torum suorum. vt p eū quasi p hostiā placa- cōis ab oībus peccatis expiati purgētur. alios pressura alicuius tribulatōis vt p eū qui omnia pōt ex omni aduersita te citius liberentur et tutius protegantur. ali- quos desideriū alicuius gratie vel bn̄fi cij impetrandi. p eū cui pater nihil po test negare. p se intercedēti. alios gra- ciarum actio. p diuinis bn̄ficijs cum nihil dignius habeat reddere deo. p illis oī- bus que illi tribuit q̄ calicē salutaris accipere idest ihesum. Alios laus et ho nor dei ac sanctorum. cū non habeamus maius quo possumus deū vel sanctos suos. p sua dignitate laudare q̄ cristū ymolādo deo patri. Aliquos caritas et cōpassio proximorum. cū p salute viuorū et requie defunctorum nihil efficacius in- terpellet q̄ sanguis cristi. qui p nobis effusus est. hoc est sūmū auxiliū nostrum cū oramus deū. vt illum intercessorem inuocemus ac habeamus. qui nos pa tri reconciliauit et semper interpellat p nobis. Cōsiderādū insuper vtrū aliqd aliud q̄ peccatū mortale et precipue no cturna pollutō īpediat a perceptōe hui9 sacramenti seu a misse celebratōe. ¶ Super quo sciendū secundum Tho. de aq̄ no q̄ ad hoc vt hō digne accedat ad sa cramenta tria requiruntur Primo req̄ ritur mundicia cōsciē. que nō nisi p pec catū tollitur Scdo eleuatio mentis ad deū p actualē deuotionē et hec per mē tis hebetudinē vel occupatōem aut euaga cōnem interdū amittitur. Tercio mun dicia corporalis. eciā tractari aliqd sa- cramentū propter reuerenciā manus la- uent. Vñ primo et principaliter pecca tum impedit. scdo indeuotio seu hebe- tudo mentis. tercio corporalis īmūdi cia et hec tria cōcurrunt q̄nq̄ in aliqua pollutōe nocturna q̄ndoq̄ duo ex his q̄nq̄ vnū tm̄ et scdm hoc homo magis vel minus īpeditur et ideo distinguen dū est de pollutōibus. nā pollutō aliquā do cōtingit ex illusione dyabolica ali- quando ex superfluitate vel ex nature de bilitate aliquādo ex cogitatōibus pre- cedentibus aliquando ex crapula. De- bus predictis pollutōibus cōis est corpa lis īmūditia sed hebetudo mētis n̄ est ni- si in illis pollutōibus q̄ accidūt cū yma ginatōe quia in illis que sine ymaginati one accidūt anīa nihil participare vide tur. nulla aūt dictarum in se est peccatum quia si ī scripturis cū vsus rōis ligatus sit. nemo peccare pt. Aliqd tñ pt esse signū vel effect9 peccati. Ergo cōsiderā- dū est vtrum in casu pollutionis possit inueniri cogitatio turpium. quando- q̄ enim cogitatio huiusmodi turpiū est sine peccato sicut cum in cogitatōe

tantum manet vt cū quis est disputās
de talibꝫ oportet ꝙ loquens cogitet.
Aliqñ aūt cū peccato veniali qñ scꝫ ad
affectōꝫ cogitatio ptinens ī sola dlec
tatione finit scꝫ sine ꝯsensu deliberati-
uo. Quandoqꝫ aūt mortale est qñ scꝫ
ꝯsensus adiūgitur ⁊ qꝛ cogitacōni ta
li de ꝓpinquo adest delectatio ⁊ delec-
tacioni ꝯsensus ⁊ ideo in dubiuꝫ verti
potest. vtrū sequens pollutio ex pecca
to acciderit vel non ⁊ vtrum veniale vel
mortale. qñ ergo sic dubitat d̄ ꝯsensu
cū recurrerit ad causaꝫ pollutōis omi-
no abstinere debet. si aūt expresse inue
niat ꝯsensum nō p̄cessisse ⁊ necesse vr-
geat aut aliqua causa potior potest ac-
cedere aut etiā abstinere. Sin aūt nō
incūbat aliqua necessitas melius ē ab
stinere ꝓpter reuerēciā sacramēti si ta
men celebrat nō peccat mortaliter sꝫ
venialiter. qñ aūt accidit ex illusione.
tunc causa illusionis in nobis p̄cessit
idē est iudiciū. qđ de pollutiōe que ex
cogitatōe p̄cedēte ꝓcessit. Si aūt co-
gitatio in nobis nō precessit ymo poti
us ꝯtraria causa. ⁊ hoc frequenter ac-
cidit ⁊ precipue in diebus. quibꝫ ōs
cōicare debet. signū est ꝙ dyabolus ho
mini fructū eucharistie ꝑcipiende au
ferre conat̄. Vñ in tali casu ꝯsultū fu-
it cuidā monacho vt legit̄ in collatio
nibus patrū ꝙ cōicaret. sic dyabolus
videns se intentū suū non posse ꝯseq̄
ab illusione cessauit. Si aūt ex cibo p̄-
cedenti aut potu acciderit est idem iu
diciū qđ de pollutione que ex turpi co
gitatiōe ꝓcessit nisi intm̄ ꝙ non ita de
facili ꝯtingit peccare mortaliter in su
sceptōe cibi sicut in cogitatiōe turpi.
Et ꝙ aliquando ꝯtingit hec pollutō si
ne ymaginatione turpi. illa vero nūqꝫ
Illa aūt que ex nature dispositōe acci
dit scꝫ ex debilitate vel supfluitate nō
est signū alicuius peccati. sed potest e-
betatem mentis inducere si cū ymagi
natōe ꝯtingat. īmundiciā aūt corpa-
lem habet. Et ideo si necessitas īmine
at vel deuotio exposcat. talis non īpe-
ditur ⁊ precipue qñ sine ymaginatiōe
accidit. tamen si ꝓpter reuerenciaꝫ ab
stineat laudandū est. B Et quia
non ita faciliter ꝑcipi pōt ex qua cau-
sa ꝯtingat. ideo tutius est semper absti
nere nisi necessitas incūbat. Hoc etiā
notandū ꝙ illusio nocturna nō soluꝫ
euenire solet ex ciboꝝ multitudīe sꝫ ñ
nūqꝫ ꝯtingit ꝓpter elatōꝫ mentis cum
aliquis longo tempore talem īmūduꝫ
fluxum non sentit. vel cum proximos
ꝓpt̄ talia aliosqꝫ defectꝰ iudicat. Plu
ries etiam ꝯtingit ex demonum inui-
dia deo ꝑmittente vt per talem euētū
seipsum in humilitate custodiat. nec
debet illusus postea ꝑ diem fantasma-
ta somnioꝝ reuoluere in cogitatōe. qꝛ
ista intentio dyaboli est vt ex somnis
etiam possit vigilantes inquinare. ista
tangit Johannes abbas mōtis synay
sic dicens. Est in somnis fluxus multi
tudinis escarum ⁊ quietis. Alter ē ex
supbia qñ ī lōga diuturna nr̄i influxi
bilitate īflāmam̄ ⁊ rursus ē ex eo ꝙ ꝓ
ximū iudicemus. Si vero aliquis ab
omnibus causis predictis absolutus
fuerit beatus hic talis est. impassibili
tatis causa opatur. Sepius etiam cō
tingit ex demonum inuidia et solum
quod euenit paciens humiliter suffe-
rat hoc d̄o ad tempus in ipso fieri per
mittente. vt per euentuꝫ sine peccato
altissimam possideat humilitatē Ne-
mo etiam fantasmata somniorum ad
seipsum postea per diem velit recogi-
tare etenim intentio ista demonuꝫ est
vt ex sōnis nos vigilātes inquinēt hec
Johā. ab. Qualitercūqꝫ auteꝫ illusio
eueniat commendabile est vt propter
reuerenciam sacramenti a cōmuniōe

abstineatur. nisi necessitas hec aliqua exigat vel dies solemnis inueniat.

¶ Sz et hoc notandũ q si aliquis dicat nemo scit se eẽ sine peccato. quõ ergo secure debet ad hoc sacramẽtum accedere Ad hoc rñdet Thomas d aq no sic dicens. Licet de hoc non possit haberi certitudo sciẽ. tñ potest haberi pbabilis cõiectura ⁊ pcipue p q̃tuor signa que ponit beatus Bern. Primo quãdo quis verba dei duote audit iux ta illud Qui ex deo est verba dei audit Scdo cũ quis pmptũ se iuenit ad bñ opandũ. q pbatio dilectõis est exhi bitio opis. vt dt bea. greg. in omelia. Tercio cũ quis ppositũ habet abstinẽ dí a peccatis in futurũ. Quarto cũ de peccatis pteritis dolet. q scdm beatũ greg. In his enĩ vera penitentia psistit Unde si quis p hmõi signa facta dili genti discussiõe sue psciẽ quãuis for te non sufficienti ad corpus cristi de uote accedat aliquo peccato mortali ĩ ipo remanente. qd eius cogitatõz pre terfugiat nõ peccat. ymo magis ex sa cramenti pceptõe peccati remissionẽ psequit. Unñ dt bea. aug. ĩ quodã smo ne. Cũ corpus xpi mãducat viuificat mortuos. nã tale peccatũ in cõtritiõe generali dimissum est. licet nõ ita ple ne. sicut ea que in spẽ psessus est D

Notandũ etiã q nullũ sacramentũ ẽ isto salubrius. quo purgantur peccata virtutes augentur. ⁊ mens oĩm spũa liũ charismatũ inpiguat. suauitatem etiã hũ sacramẽti nullus explicare suf ficit. p qd spũalis dulcedo in suo fon te gustat ⁊ recolit memoria illius be neficij excellẽtissime caritatis. quod in passione sua cristus nobis monstra uit. Unñ ampliorẽ materiã deuotionis ac gracie ille habet. q vtrũq suscipit vicz sacramentũ ⁊ rem sacramẽti hoc est corpus cristi ⁊ affectũ amoris dei ⁊ spũalis psolatõis. q̃ qui alterũ tantũ q talis simul habet donantẽ cũ dono causam cũ effectu. Offertur etiaz hoc sacramentũ in eccĩa p viuis ⁊ mortu is vt oĩbz psit. qd p salute oĩm est in stitutũ. q nullũ remediũ tam efficax ẽ ad delenda peccata queãdmoduz hoc diuinũ sacramentũ naz principaliter ibi adest. qui solus peccata dimittit. Hic enĩ qui marie magdalene sua cri mina indulsit. cũ dicebat dimittũtur tibi peccata. si ergo beate marie q̃ pri peccatrix erat vt euangeliuz testat ad tactum pedũ dñi ⁊ pter effusionez la crimaruz quibz lauit ⁊ rigauit pedes cristi peccata sunt dimissa. quare non credat etiaz sacerdoti si bona psciã et puro corde accesserit ad hoc sacramẽ tũ hoc tractãdo atq sumendo dimit tenda esse peccata. cũ vnus atq idem dominus est. ibi quidem deus sed car ne humana indutus. hic vero deus et homo sub sacramento velatus. vtrobi q tamen hic ⁊ ibi verus deus ⁊ verus homo. Cũ igit nullũ sacramentũ ita efficax sit ad delenda peccata taz viuo rum q̃ mortuorũ vt premissum est sic eucharistie sacramentũ. salubre est vt qui in ordine sacerdotali cõstitutus ⁊ maxime religiosus studeat se ad hoc percipiendum per vite sanctimoniaz ⁊ deuotionem ita aptare. vt illud va leat ĩ remissiõz suorũ percipere pecca torum. melius nanq ⁊ tutius est vt bo num quod quisq post mortem suam sperat sibi fieri per alios taz in missis legendis q̃ in alijs pijs operibus a gat ipse studiose per se dum viuit bea tius est enim post resolutionem corpo ris liberum exire ex hac vita q̃ post vi cula libertatem querere. vnde presens seculũ debemus tota mente contemne re ⁊ quottidiana lacrimarum et con punctionum deo sacrificia offerre.

et quottidianas eius carnis ⁊ sangui
nis hostias ymolare. nā si añ morte cri
sti hostia accepta ꝑ ꝯpunctōȝ cordis ⁊
lacrimaꝝ effusionē deo fuerimus recō
siliati post mortem. salutari hostia non
indigebimus. E De quo beat⁹
grego. in libro dya. sic ait Pensandū
ē ꝙ tutior via est vt bonū quod quisqȝ
post mortē suā sperat agi ꝑ alios agat
dū ip̄e viuit ꝑ se. beatius quippe est libe
rū exire qȝ post vincula libertatē quere
re. debemus itaqȝ seculū p̄ns ꝯtemne
re tota mēte quottidiana. deo lacrima
rū sacrificia offerre. quottidianas ei⁹
carnis ⁊ saguinis hostias ymolare. hec
nāqȝ singulariter victima ab eterno in
teritu aīaȝ saluat. q̄ illā nobis mortē
vnigeniti ꝑ misteriū reparat. qui licet
in seipso īmortaliter atqȝ incorrupti
biliter viuens est tñ ꝓ nobis iteꝝ ī hoc
misterio sacre oblationis ymolatur.
Quis etiā fideliū habere dubiū possit
in ip̄a ymolatiōis hora ad sacerdotis
pacem celos aperiri in illo ihesu cristi
misterio angelorū choros adesse. sum
mis yma sociari. terrena celestib⁹ iun
gi. vnū quidē ex visibilib⁹ ⁊ inuisibili
bus fieri. sed necesse est vt cuȝ hoc agi
mus. deo nosmetipos in cordis ꝯtri
tione mactemus. q2 que passionis do
minice misteria celebramus. debemus
imitari. qđ agimus. Tūc ergo vera ꝓ
nobis deo hostia erit cuȝ nosmetip̄os
hostiam fecerimus. Igit dū ꝑ indulti
tp̄is spaciū licet dū iudex sustinet duȝ
ꝯuersionē nostrā is qui culpas exami
nat expectat. fleamus ī lacrimis duri
cia mentis. cōformemus in ꝓximis
graciā benignitatis. Et fident dico q2
salutari hostia post mortē nō indigebi
mus si añ mortē dō ip̄i hostia fuerim⁹
hec gre F Debet eciā quilibet re
ligiosus post ꝑceptā cōionē graciā cō
punctōis ⁊ deuotōis aīȝ ī ip̄o suo vi
gore dn̄o coadiuuāte ꝯ̄uare. nec se ad
cogitatōes inutiles aut leticiā vanam
vel secularē tradere. ne fructū quē per
susceptōȝ corꝑis cristi seu ꝯpunctōnē
cordis luctatus fuerit ꝑ h⁹mōi leuita
tē vel negligēciā ꝑdat Ad qđ bea gre.
hortatur di. Cū redēptoris nostri cor
pus ⁊ sanguinē accipimus debemus
nos ꝓ peccatis nostris ī fletib⁹ afflige
re q̄tenus ip̄a amaritudo penitētie ab
stergat a mentis nostre stomacho puer
sevite humorē. ⁊ post oratōis ⁊ cōlo
nis temꝑa quanto deo adiuuāte possu
mus in ip̄o aīȝ suo pondere ⁊ vigore
seruare. ne plus cogitatō fluxa dissol
uat. ne vana mentē leticia surripiat. et
lucra ꝯpunctōis aīȝ ꝑ incuriaȝ fluxe
cogitatōis ꝑdat. Sic quippe aīa qđ
poposcit obtinere meruit. q2 se post la
crimas in eodē mentis vigore ꝯ̄uauit
De qua scriptū est vultus eius non fu
it amplius ī diuersa mutati. hec gre.
Sic g̊ p3 de sacramento corꝑis cristi
habem⁹ igit nūc de mundicia ⁊ purita
te cordis explanatum. ac etiaȝ de his
q̄ eandem puritatē ꝓmouēt ac in suo
vigore ꝯ̄uant vicȝ septē dona spirit⁹
sancti. octo beatitudīes. ⁊ septē sacra
mēta. inter que vt patuit p̄cipue sacra
mentū dn̄ici corꝑis ad mūdandū cor
hoīs ac ꝯ̄uādū ī eadē puritate effica
ciā hȝ maiorē. hec igit mundicia seu
puritas cordis ꝑtinet ad ꝑfectos. quo
rū status vt patuit superi⁹ ꝯsistit ī mū
dicia et puritate cordis.

Distin. ij. tercij libri malogranati.

Postquam in
formatus sum de mūdicia
cordis ip̄sāqȝ ꝯcernētibus
donis ⁊ virtutib⁹. In quib⁹ p̄io loco
dependet status ꝑfectoꝝ nunc de secū
do in quo idē ꝯsistit status perfectorū
cupio a te o pater edoceri

Capitulum. I

Et supe rius audisti fili status pfectorū secundo ↄsistit i di caritate ac p ximi dilectione in quibus quanto quis feruencior fuerit tanto eciam pfectior in sanctimonia vite spūalis ac ceterarum virtutū ↄsūmatōe erit. naꝫ scdꝫ aplm plenitudo legis est caritas ¶ Notādū ergo ꝙ tres sunt virtu tes theologicales vicꝫ fides spes ꝛ ca ritas. per fidē nāqꝫ puenit ad spem. p spem vero ad caritatem. naꝫ vbi fides deest spes esse nō pōt vbi aūt nō ē spes nec caritas haberi potest. Vñ richar. de sancto victo. Sine fide ipossibile ē deo placere. nā vbi fides nō est nō po test esse spes. oportet eni accedentem ad deū credere qꝛ est ꝛ ꝙ inquirētibꝫ se sit remunerator pius alioqui ꝙ spes esse poterit. vbi aūt n̄ est spes. caritas esse nō potest quis eni euꝫ amet ꝺ quo nil boni speret. p fidem ḡ pmouemꝰ ad spem ꝛ p speꝫ pficimus ad caritatem Quis aūt sit fructus caritatis audis ab ore caritatis. Si quis inquit dili git me diligetur a patre meo ꝛ ego di ligam eum ꝛ manifestabo ei meipsuꝫ Ex dilectōe itaqꝫ manifestatio. ex ma nifestatōe ↄtemplatio. ex contempla tione ↄgnitō. vide vnde ꝛ quo puemi tur vel quibꝫ gradibꝫ ascendit mediā te fide spe ꝛ caritate. de fide ad ↄgnitō nē dei ꝛ p ↄgnitōꝫ ad vitam eternam hec ille. Vñ anima quantū ad supiorē parteꝫ in qua ↄsistit ymago trinitatis rectificari habet per tres virtutes theo logicas. nā sicut ymago creatoris ↄsi stit in trinitate psonarum ꝛ vnitate essen tie. sic ymago recreatōis ↄsistit i trini tate habituuꝫ cū vnitate gracie. p hos autem tres habitus virtutū aīa fert in sūmaꝫ trinitatē scdm tria apriata tribus psonis. Itaqꝫ fides dirigit i sū me veruꝫ credendo ꝛ assenciēdo spes vere in sūme arduuꝫ intēdo ꝛ expec tando. caritas autē in sūme bonū desi derādo ꝛ amando ¶ Virtutes etiā theologice differūt iter se. primo secundū actus prios. nam fides fac deo assentire. spes deo ↄfidere. caritas facit deum diligere Item differūt ra tione finis qꝛ p fidē deus ↄgnoscitur vt veritas. p speꝫ habet vt eternitas p caritatem diligit vt bonitas. primo ḡ videndū est de fide. Pro quo sciēduꝫ ꝙ fides est virtus qua credit illud qꝺ nō videtur. vnde ysidorus. Fides ē q̄ veraciter credimus id quod nequaqꝫ videre valemus. De hac eci ꝺt apls paulus. Fides est substantia rerū spe randarum argumētum non apparēci um. in qua diffinitione dicitur substā tia idest fundamentum subsistens edi ficio spūali. quod est gracia ꝛ gloria. ipsa nanqꝫ fides facit iam aliqualiter res sperandas in nobis subsistere per graciā ꝛ facit tandem p gloriam. naꝫ fides catholice religionis vt dic Cri sostomus est lumen anime. ostium vi te ꝛ fundamentū salutis eterne. Vñ nō quicquid meriti quicquid beatitudis aīa habet ex fidei fundamento pcedit De hoc bea. aug. sup iohannē sic dic Sicut in radice arboris nulla prsus apparꝫ pulchritudis spēs ꝛ tam quic qꝺ ē i arbore pulchritudis vl decoris ex illa procedit. Sic ex fidei humili tate q̄cq̄ꝺ meriti q̄cq̄ꝺ beatitudis ani ma suscheptura ē ex fidei fundamento procedit hec Augu. Dicitur eciam fi des reruꝫ sperādarū. qꝛ fides per ascē sū fac i nobis subsistere res sperādas Argumentuꝫ dicitur q̄si arguēs mētē

quia fides inclinat intellectuz ad cre dendum ea que nō apparent. ꝓpter qḋ fides potius dꝛ argumētū q̄ꝫ ꝯclusio. quia fides ꝓbat de nō apparētibus ꝙ sint ⁊ non ꝓbatur. Nō apparētiū dici tur qꝛ fides sua luce ⁊ veritate manifes stat ea que nō apparēt tā pꝛeterita pꝛe sentia q̄ꝫ etiam futura. Et notandū ꝙ fides catholica scd̄m qḋ dicit Beda sup Lucam tāta firmitate pollet vt q̄n tūcūq̄ꝫ rudis vel ydeota iudeus vl' scis maticus aut paganus si fidei cristiāe intelligat fundamēta naturali quadā cognitōe sciet ꝙ omnis pietas omnis veritas huic salutifere fidei sint īserte hec Ber. Quilibet cristianus firmus debet esse in fide catholica. qꝛ null⁹ the saurus maioꝛ ac salubꝛioꝛ esse p̄t q̄ꝫ fi des hec p̄clara. que peccatoꝛes saluat. fideles iustificat ⁊ ad ꝯsorciū angelo rum ꝑducit. De hoc bea. Augu. sic dt. Nulle maioꝛes diuicie. nulli thesauri nulli honoꝛes. nulla huius mūdi sub stantia maioꝛ q̄ꝫ fides catholica. q̄ om nes peccatoꝛes saluat. cecos illumīat fideles iustificat. penitētes reparat. iu stos augmentat. ⁊ ī hereditate eterna cū sanctis angelis collocat hec Augu. Ipsa nāq̄ꝫ fides omnes credētes fili os dei efficit. iuxta illud iohānnis. de dit eis potestatem filios dei fieri his q̄ credunt in nomine eius. Vn̄ sicut te statur bea. Augu. Si quis nō ambula uerit ꝑ fidem nō ꝑueniet ad speꝫ quia sine fide nemo pōt ad filioꝝ dei nume rum ꝑuenire. sed sicut sine fide īpossi bile est hominē deo placere posse. ita fi des sine opib⁹ moꝛtua est ⁊ ideo opor tet vt recti fidei sint bona opera ꝑ que ip̄a fides grata ⁊ accepta possit esse de o. De quo beatus aug. sic dic̄. Nolite tā q̄ꝫ d fide securi esse. adiungite fidei recte vitam rectā. vt xp̄m ꝯfiteamini verbis vera dicēdo ⁊ factis bn̄ viuēdo nā si cōfitemini verbis ⁊ nō factis fides ē demonioꝝ ⁊ nō cristianoꝝ. hec aug.

I Circa hoc sciendū ꝙ aliud ē cre dere xp̄m ⁊ aliud est credere in cristuꝫ illud nāq̄ꝫ est credere in cristuꝫ q̄n ali quis sperat in cristū ⁊ diligit ip̄m. De hoc bea. Aug. ī libro d verbis dn̄i sic dt Aliud est credere cristū aliud credere in cristū. nam ⁊ ip̄ꝫ esse cristū dmōes credunt. nec tamen in ip̄ꝫ credūt. ille em̄ in cristū credit. q̄ ⁊ sperat in cristū ⁊ diligit. nā ⁊ qui fidē habet sine spe et dilectōe cristū esse credit. nō in cri stum credit. Qui ḡ in cristum credit. credendo in cristū veniet in eū cristus et quodāmō vnitur in eū. ⁊ membruꝫ ī corꝑe eius efficit̄ qḋ fieri non potest nisi spes accedat ⁊ caritas. hec augusti nus. Et notādum ꝙ sunt nōnulli qui plus q̄ꝫ debent de suis sensib⁹ p̄sumūt nam ea que no intelligūt ꝑ rationem potius q̄ꝫ ꝑ fidem inuestigare volūt et ideo tales nōnūq̄ꝫ in errorē labuntur De talib⁹ beatus gꝛe. xvj. moꝛ. sic dt Nonnulli sunt qui dum iniquitatum suaꝝ frigoꝛa declinant. ad verā fidem vel sanctitatis habitum veniūt. sed qꝛ plus q̄ꝫ necesse est de suis sensibus pre sumunt. sepe in fide potius q̄ꝫ que ac cipiunt ea q̄ nō accipiūt ꝑscrutari vo lunt. vt ratione in deo. magis q̄ꝫ fide teneantur. Quia vero humana mens ꝑscrutari nō valet diuina secreta om̄e quod ratione perscrutari nō possunt credere cotemnūt. ⁊ per inquisitionē nimiam in erroꝛem labuntur. hec gꝛe. Unde quilibet cristianus ea que ad fi dem ꝑtinent nō debet ꝑ rationē scruta ri sed fidem credulam his omnib⁹ ad hibere. vt fidei merituꝫ possit obtine re. quia vt dicit beatus gꝛe. in quadaꝫ omelia sic. Diuina operatō si ratione apprehenditur non est admirabilis. nec fides habet meritum cui humana

racio pbet experimētū. hec gre. Carnales tñ hoies qr inuisibilia scire p experimēta nō valent dubitāt de his vtrū sint que corporalib9 oculis nō vident. s; omnipotens deus spūm sanctū misit in corda nostra. vt p eū iustificati ⁊ illumiari possum9 illa credere. q̄ adhuc scire p experimētū non valemus. De hoc bea. greg. sic ait. Carnales quippe hoies qr inuisibilia scire nō valent p expimentū dubitant. vtrū ne sit qđ corporalib9 oculis nō vident. Vñ factuz est vt ipe iuisibiliū ⁊ visibiliū creator spūm sanctū ad corda nostra mitteret quatenus p eū iustificati crederimus qui adhuc scire p expimenta nō possumus. Quotquot ergo habent spūz hereditatis nostre. accepimus de vita inuisibiliū nō dubitamus. nam quia post mortem carnis anima viuat parz ratione sine fidei admixtōe. Nunqd non sancti apostoli ⁊ martires cristi p̄sentē vitā despicerent. ī morte carnis animas ponerent nisi certiorē aīarū vitaz subsequi scirent. Et ecce hi qui animas in morte posuerūt. atq3 aīarū vitā post mortem carnis crediderunt. quotidianis miraculis chorusçant. ad extincta nāq3 eorū corpora viuentes egri veniunt ⁊ sanantur. Si igitur vitā anime manentis in corpe dep̄hendis ex motu mēbrorum. cur nō ppendis vitaz aīe post corpus ⁊ iam per ossa mortua in virtute miraculorū. hec gre. Quisquis igit̄ p viciū īfidelitatis pulsatur debet sanctorū patrū fidē credulam adhibere. qui p spūm sanctum d̄ ī uisibilibus expienciā habuerunt. Ad hoc hortat̄ bea. gre. sic dicēs. Quisq̄s in credulitate īnuisibiliū solidus non est debet pculdubio maiorum dictis fidem pbere. eisq3 per spūm sanctū inuisibiliū expienciam habentib9 credere hec gre. R Item notandū q̄ articuli fidei collecti sunt in tribus simbolis. tria nāq3 sunt simbola. primuz est apostolorū qđ ipsi oposuerūt ⁊ illđ dicit̄ submisse. Scđm est Nicenū cōcilij qđ a sanctis patrib9 ibidē ē ppositū et cantatur in missa. Tercium est anastasij qđ legit̄ ad primaz vic3 Quicūq3 vult saluus esse. primū factū est ad fidei instructiōz. scđm ad fidei explanationē. Terciū ad fidei defensionez Primū igit̄ d̄r submisse qr qñ ab apostolis factū fuit non ita publice fiebat fidei ꝓtestatō sicut mō Alia vero duo alta voce dicūtur. qr facta fuerunt contra hereticorū ꝓclamatōz ⁊ qr tūc publica erat ꝓtestatō fidei. Primū simbolum d̄r ad primā ⁊ ad ꝯpletorium duplici rōe. primo qr altera istarū horarū pricipiū est diei altera noctis. in principio ergo diei ⁊ in principio noctis dicitur Credo in deū qr fides est principiuz oīs boni. scđo qr fidei ꝓfessio valet ad effugandos demones. qui diurnis ⁊ nocturnis horis hoīm actib9 īsidiantur ⁊ ideo eisdē horis eisdē rationibus a fidelib9 est dicendum. a religiosis etiā d̄r qñ aliquis frater morti appinquat ad demones effugādos q̄ sibi hoīs insidiāt̄. L Sed et hoc notandū q̄ tm vna fides est tam in p̄sentibus q̄3 futuris ac etiā in p̄teritis iustis. licet magis clarescat ⁊ explicata sit in eis. qui sequūtur cristuz. q̄3 in eis qui p̄cesserūt eius aduētū sicut nouum testamentū clarius est q̄3 vetus. qđ eñ nos credimus esse factū antiq̄ patres veteris testamēti futurū credebant. De hoc bea. Aug. in glosa super p̄s sic ait. Omnes qui ab inicio seculi fuerūt iusti. caput cristū habuerūt. illū eñi venturū esse crediderūt. quez nos venisse iaz credimus. ⁊ in eius fide ipsi sanati sunt in cuius fide sumus nos vt esset ipe caput tocius ciuitatis ihe

rusalem omnibus connumeratis fide
libus ab inicio vsq ad finem. adiun/
ctis etiã legiõib⁊ ⁊ exercitib⁊ ãgeloꝝ
vt fiat illa vna ciuitas sub vno rege
et vna quedã ꝓuincia sub vno impera
tore felix. in ꝑpetua pace ⁊ salute lau/
dans deũ sine fine. hec aug. Filius

Habita iam informatione de fide
nũc de secunda virtute theologi/
ca cupio a te o pater edoceri.

Capitulum II Pater M

SCire debes qđ
spes est virtus q̃ spiritualia ⁊
eterna bona sperantur ⁊ cũ fiducia ex
pectantur Est enim spes certa expecta
tatio future beatitudinis ꝓueniens ex
gratia dei p̃cedentib⁊ meritis. Et q̃q̃/
uis opa nostra non sint meritoria nisi
ex dei gratia. sine meritis tñ aliquid
sperare non est spes sic ait gregori. sed
presumptio. Vñ spes est audatia men
tis đ largitate di ꝯcepta habendi vitã
eternã p bona merita. Ubi notanduz
ꝙ hi qui habent bonam cõsciam per
spem deũ expectant qui vero hñt ꝯsciẽ
entiam lesam timent corã dño presen
tari. De quib⁊ Rich. de sanc. victore
ait. Qui in deũ sperat deum p spem ex
pectat. qui em̃ misericordie sperat. mi
nime expectat sed p miserã ꝯscienciã
diuinã fugit pñtiã nec deo querit pre
sentari dũ ab eo timet cõdemnari hec
Richar. Vñ sancti viri quanto durio
ra ꝓ cristo patiuntur ⁊ maiores labo/
res agendo bona opera ꝓ dño sustinẽt
tanto cercius eterna premia sperant.
Vñ beatus gregorius. Beatoꝝ mens
quo duriora ꝓ veritate tolerat. eo eter
nitatis premia certius sperat. nã tãto
spes in deuz solidior surgit. quanto ꝓ
illo quisq grauiora ptulerit. Vñ san
cti viri quot labores nunc veritati cõ/
mendantes exhibent. tot iaz remune
rationis sue pignora intra cubiculum
clausa tenent. hec gre. Considerãduz
vero est ꝙ sunt nõnulli qui post pecca/
ta ꝑpetrata ad penitẽtiã ꝯuersi nimis
indiscretũ timorẽ ac metũ ꝓ suis faci
noribus habent. ⁊ quãuis illa sepius
sint ꝯfessi ⁊ in statu penitentie ac in ꝓ
fectu virtutũ existant tamẽ illa nimis
trepidant. Sed tales debent interduz
reflectere cor suũ ab anxia recordatõe
viaꝝ suaꝝ malaꝝ ⁊ dirigere illud ĩ iti/
nera planiora miseratõe di. ne forte p̃
tristitia indurent ⁊ desperatiõe plus
pereant. nã iustus nõ ꝯtinue sed tantũ
in principio accusator est sui. ⁊ extre
ma sermonis sui ĩ dei laudib⁊ ꝯsueuit
confirmare Ista ꝯmemorat bea. ber.
sup cant. sermone. xi. sic dicens Sua
deo vobis amicis meis reflectere inter
dum pedẽ a molesta ⁊ anxia recordati
one viaꝝ vrãꝝ ⁊ vadere in itinera pla
niora seniores memorie beneficiorum
dei vt qui in nobis ꝯfundemini. ipsius
intuitu respiretis volo vos expediri il
lud. qđ sanctus ꝓpheta ꝯsulit dicens.
Delectare in dño ⁊ dabit tibi peticio
nes cordis tui. Est quidẽ necessarius
dolor ꝓ peccatis sed si non sit ꝯtinuus
sane ĩterpoletur leticiore recordatõe
diuine benignitatis. ne forte pre tristi
cia induretur cor. ⁊ desperatione plus
pereat. misceam⁹ absintheo mel. vt sa/
lubris amaritudo salutẽ tũc dare pos/
sit. ꝯmixta temperata dulcore bibi po
terit. Audi deniq deũ quomodo ipi⁹
contriti cordis amaritudinẽ tẽperat
quomodo a desperationis baratro pu
sillaminẽ reuocat. quomodo blãde et
fidelis ꝓmissionis melle merentẽ cõ/
solatur. et erigit diffidentẽ Ait p pro
phetam. Ego infrenabo os tuũ laude
meo. ne intereris. hoc est ne ĩtuitu fa
cinorum tuorum nimiã incurras tri/
stitiam. atq instar effreni equi despe/

ratus in precepsruas et per eas freno te inquit inhibeo. indulgencie mee et meis laudibus erigam. respirabisque in bonis meis. qui de tuis confundebaris malis. dum me sane benigniorem quam te culpabiliorem inueniris. hoc freno si infrenatus fuisset Chayn. nequaquam desperando dixisset maior est iniquitas mea quam vt veniam merear. absit absit maiorem pietas eius quam queuis iniquitas ideo iustus non continue sed tantum in principio sermonis accusator est sui. Porro autem in dei laudes extrema sermonis claudere consueuit. videre denique hoc ordine iustum procedentem. Cogitaui ait vias meas et conuerti pedes meos in testimonia tua. vt qui videlicet contritionem et infelicitatem in proprijs vijs perpessus fuerat. in via testimoniorum dei delectaretur. sicut in omnibus diuicijs. Et vos igitur exemplo iusti de vobis in humilitate sentite et de domino in bonitate. hec bernardus. N Et quamuis necesse sit peccatoribus ad deum conuersis de perpetratis malis semper penitere et illa perhorrescere. non tamen necesse semper illa deflere et trepidare sed post dignam satisfactionem et vite emendationem ad spem venie animum reformare. De hoc rich. in libro de exterminatione mali sic dicit Semper quidem necesse est de perpetratis malis penitere odio et detestatione persequi et perhorrescere. non tamen illa semper deflere et trepidare sed post dignam satisfactionem et concupiscentiam edomitam consolationem recipere et ad spem venie et securitate quietis animum reformare. hec rich. Ubi tamen diligenter aduertendum est quod quamuis penitens non debeat semper deflere et trepidare excessus preteritos sed ad spem venie animum reformare. Salubre tamen est vt vnusquisque suam conscientiam discuciat vtrum digne pro suis facinoribus penituerit sollicite penset. nam quanto quis in plura et maiora crimina prolapsus est. tanto maiorem medicinam per penitenciam et bona opera suis vulneribus adhibere studeat. si plenam diligenciam suorum delictorum a domino consequi desiderat De hoc bea. gre. super illo verbo facite dignos fructus penitentie sic dicit. Tanto debet quisque a se licita abscindere quanto se quis meminit et illicita perpetrasse neque par fructus boni operis esse debet eius qui minus et eius qui amplius deliquit. per hoc igitur quod dicitur facite fructus dignos. penitentia vniuscuiusque conuenitur tali confidentia. vt tanto maiora querat bonorum operum lucra per penitenciam. quanto grauiora sibi intulit damna per culpam. hec gre. O Quamuis enim per confessionem et penitentiam deleatur peccatum quantum ad culpam. non tamen semper quantum ad penam. et ideo necesse est vt hi qui in multa peccata mortalia et crimina enormia inciderint habundantiores penitentiam per compunctionem cordis seu lacrimarum effusionem ac etiam bonorum operum executionem perficere studeant. sic tamen vt per spem firmam et fiduciam de sua eterna salute apud dominum habeant. Nam dicit damascenus. Plus diligo securam et absque timore in dei pietate confidentiam quam pestilentem desperationis desidiam Dicit etiam bea. Aug. Nemo bene faciens de dei bonitate misericordiaque despe/ret. si enim peccatoribus deus parcit. quanto magis ipsis iustis clementer et misericorditer condescendet. hec ille. Et licet omnibus ad deum per penitentiam conuersis et in statu virtutum proficientibus sit habenda spes firma ac fiducia in domino. tamen etiam salubre est vt circa ipsam confidentiam timor habeatur. vt per eum virtutes in suo vigore conseruentur. De hoc beatus gregorius in libro moralium sic dicit. Quamuis securitati timor semper longe videatur abesse nobis tamen nihil est securius. quam sub spe semper timere. ne incauta

Not.

mens desperādo se ī vicijs deiciat nec extollendo de donis ruat. Anselmus Boni enī ac pij iudicis oculus, quāto sub spe humilius trepidat, tanto robustius stat in illo. Unde in spe nō solū debet esse securitas sed etiā timor ī cōuersatōe, vt et illa certantes foueat et iste torpentes pungat. vñ recte ꝓpheta dicit Qui timēt dñm sperant in domino. acsi aperte diceret de spe in cassum presumit, qui timere deū in suis operibus rennuit. de hoc etiā glosa sup illo verbo. Letetur cor meū vt timeat nomen tuū. sic dicit. miscenda sunt spes et timor vt sub spe timeamus et sub timore letemur. qui enī sperat et nō timet negligēs est. qui aūt timet et nō sperat depressus est. Unde beneplacitū ē domino sup timentes eum in eis qui sperant sup misericordia eius. Nam timor nō valet sine spe venie. ergo qui timet deū speret et ab ipso et ad ipm fugiat ab irato ad placatū. placabis autē eū si speres in misericordia eius atqꝫ de cetero ita peccare caueas. vt de preteritis deꝑceris vt dimittant tibi. hec glosa. Unde sancti viri qꝫ diu in hac vita sunt securitatis sibi ꝯfidentiā nō promittunt. sed sic sub spe recti sunt vt tamen sp sint de temptatōe suspecti. nam occulti hostis semp īsidias metuūt et etiā temptatōe cessante futuras tñ īpugnatōes quas sibi suspicantur euenire pertimescunt. De quibus beatus gre. xx. mor. sic ait. Electi quiqꝫ quā diu in vita sunt, securitatis sibi ꝯfidēciam nō ꝓmittūt. hoīs enī omnibus cōtra temptamenta suspecti occulti hostis insidias metuunt. qui etiā temptatōe cessante vel sola grauiter suspicione turbantur. naꝫ sepe multis graue piculū incauta securitas infigit vt callidi hostis insidias nō temptati sꝫ iaꝫ prostrati ꝯgnoscerent. vigilādū quippe semp est vt ꝯtinue solicita nūqꝫ relaxetur intentio. ne supna et laboriosa deserens in cogitationibus fluxis quasi in quibusdā mollibus stramētis iacēs venienti corruptori dyabolo mens resoluta se ꝯstituat. Semp vero est ad certamē aduersarij erigendus animus. semp contra occultas īsidias cautela prouidenda. hinc etenim ꝓpheta Abacuc. ait Super custodiā meaꝫ stabo hinc rursus scriptuꝫ est. Statue tibi speculū pone tibi amaritudines qui euangelisas syon Hinc p salomonem dicit Beatus homo qui semper est pauidus. qui aūt mentis est dure corruet in malum. Hinc iterū dicit vniuscuiusqꝫ ensis sup femur suū ꝓpter timores nocturnos. nocturni quippe timores sunt īsidie temptatōis occulte. Ensis aūt super femur ē custodia vigilās carnis illecebras premens. ne ergo nocturnus timor id ē occulta et repentina temptatio subrepat semp necesse ē vt femur nostrū suppositus ensis custodie premat. Sancti etenim viri sic de spe certi sunt vt tamen semp suspecti sint de temptatione. quibus dicit Seruite domino ī timore et exultate ei cū tremore vt et de spe exultatio et de suspectione nascatur tremor. quorū vice iterū ꝓpheta dicit letetur cor meū vt timeat nomē tuum. Et notandū qꝫ nō ait letetur vt securus sit. sed letetur vt timeat. no. tu. etc. meminerūt nāqꝫ cuius eorū actio ꝓsperaretur quia adhuc in hac vita sūt De qua peundē iob dicit. Temptatio ē vita hoīs super terram meminerunt rursumqꝫ scriptū est. quia corpus qđ corrumpitur aggrauat animā et deprimit terrena in habitatio sensum multa cogitantem meminerunt et metuūt certitudinem sibi in se promittere nō presumunt sed positi īter gaudiū spei et temptationis metuꝫ ꝯfidūt et timēt

confortantur et titubant certionant et suspecti sunt. Bene igitur iob ex persona cristi dicit si bene ridebam ad eos non credebant quia redemptori nostro quasi arridenti non credimus dum misticiam domis testantibus et graciaz fauoris eius accipimus et tamen adhuc sub eius iudicio de nostra infirmitate titubamus. hec gregorius. ¶ Et quamuis corda bonorum stant turbata propter iudicium. tamen in ipso timore positi reuocant animum ad dona que a domino perceperunt et per hec in spe solidantur Quod idez beatus gregorius. xvi. moralium. testatur sic dicens Non secura sed turbata sunt corda bonorum. quia dum futuri examinis pondus considerant. quietem hic habere non appetunt tamen inter ipsa timoris supplicia vt seipsos consolatione refoueant inter hoc quod metuunt sepe animum reuocant. et reducunt ad dona que receperunt vel perceperunt. vt spes subleuet quem mens premit. hec Gregorius. Sed considerandum quod sunt nonnulli qui totis viribus laborant vt in districto iudicio liberi inueniri possint. existimant enim seruile esse dominicam presenciam formidare et ideirco talia agunt carnem suam per abstinenciaz castigando et alia opera virtuosa exercendo per que patris conspectum non metuant sed potius diligendo et sperando filios summi genitoris se esse confidant De quo beatus gregorius. xxxi. moralium. exponens illud. Gloria narium eius terror. sic ait pro eo quod non visa res odore deprehenditur non immerito narium nomine spei nostre cogitationes exprimuntur. quibus venturuz iudicium quod et si oculis adhuc non cernimus iam tamen sperando preuidemus. Omnis autem qui viuere bene incipit audiens quod per extremum iudicium iusti ad regnum vocentur hylarescit. Sed quia adhuc quedaz mala reliquijs sibi inesse considerat. hoc ipsum iudicium de quo exultare inchoat appropinquare formidat. vitam suam quippe bonis malisque permixtam conspicit et cogitationes suas aliquo modo spe et timore confundit. nam cum audit que sint regni gaudia. mox mentem leticia subleuat et rursum cum respicit que sint gehenne tormenta. mox mentem formido perturbat. Bene ergo gloria narium eius terror dicitur quia inter spem et metum positus dum futurum iudicium mente conspicit. hec ipsum timet. vnde gloriatur. ipsa enim sua gloria terror est quia inchoatis iam bonis spe de iudicio letus est. et necdum finitis malis omnibus perfectus securus non est. Sed inter hec sollicite ad mentem reuertitur et procellas tante formidinis renuens seque in solius pacis tranquillitate disponens totis viribus a districto iudicio inueniri liber conatur. seruile quippe estimat dominicam presenciam formidare ac ne conspectum patris metuit illa agit per que se filium recognoscat. discit ergo iudicem tota expectatione diligere. atque vt ita dixerim timendo renuit timere omnez autem cordis formidinem pro carnali affectione considerat. et idcirco ante omnia carnem forti edomatione castigat. quo enim plus caro premitur. eo de celesti spe animus securius letatur. tantoque mens melius ad superna appetenda componitur quanto ab illicitis arcius corpus edometur. hec Gregorius. Filius

Informari satis desidero per que signa aut testimonia homo intelligere possit se esse de predestinatis ac remissionem peccatorum a domino esse consecutum.

Capitulum III Pater

Scire debes quod fidelibus data sunt quedaz signa et iudicia manifesta salutis. vt indubitanter sit ille de numero electorum. in quo ea signa permanserint. Sunt autem

hec tria. primum est si homo se cōtinet a peccatis. scd̄m si dignos agit penitē tie fructus. tercium si agit opera vite Ista ꝓbat bea. bern̄. in quodā sermone de. lxx. sic di. Quis potest dicere Ego de electis sum, ego de predestinatis sum ad vitā. ego sum de numero filiorū dei. reclamante nimirū scriptura. Nescit homo vtruꝫ amore dignus sit an odio. certitudinē vtiqꝫ nō habem⁹ sed spei fiducia ꝯsolatur nos. ne dubitationis h⁹ anxietate cruciemur ꝓpter hec data sunt signa quedā ⁊ īdicia manifesta salutis vt indubitabile sit eum esse de numero electoꝝ. in quo ea signa ꝑmāserint. ꝓpter hec inqꝫ nos p̄scivit deus ⁊ p̄destinauit ꝯformes fieri ymaginis filij sui vt quibꝫ certitudinē negat cū sollicitudīe vel fiduciam prestet gratiam ꝯsolationis. ita qui stat videat ne cadat ⁊ in ea salutis forma que iudiciū est ⁊ argumentum p̄destinationis ꝑseuerat atqꝫ ꝓficiat. Est āt testimoniū qd̄ ī terra datur ad discernendos vtiqꝫ qui in ea exules sunt ab indigenis hoc est celi ciues a ciuibus babilonis. qn̄ enī sine testimonio electos suos deserit deus aut certe que naꝫ eis poterit esse ꝯsolatio inter spē ⁊ metum. si nullū omnino electōis sue habere testimoniū merentur fidelis ē enī sermo ⁊ oīni acceptatōe dignus. quo salutis testimonia ꝯmendant̄. Tres ī quit qui testimoniū dant in terra spiritus aqua ⁊ sanguis ī primo hoīe peccauimus omnes in ip̄o etiā cecidim⁹ vniuersi Cecidimus sane in carcereꝫ luto ꝑiter ⁊ lapidibus plenū Exinde iacebamus captiui inquinati ꝯquassati donec venit desideratus gentiuꝫ. qui nos r̄dimeret ablueret ⁊ coadiuuaret hic est enī qui cū ꝓpriū sanguinē dedit in redemptōnem aquā simul ꝓduxit de latere suo in ablutionē. emisit deniqꝫ de excelso sp̄ūm suum. qui adiuuaret infirmitatem nostrā. Quis est aūt qui testimoniū habet effusi sanguinis nisi qui ꝯtinet a peccatis. Seruus enī peccati est qui facit peccatū. vt si deīceps continere potuerit ⁊ iugū abicere misere seruitutis certissimuꝫ sit testimoniū redemptōis. quā oꝑatur sine dubio sanguis cristi. verū nō sufficit peccatori ꝯtinencia si nō assit etiā penitē tia. habet ergo ab aqua testimoniū qui laborat in gemitu suo lauans ꝑ singulas noctes lectum suū. Sane nouum superuenisse sp̄ūm certissime noua cō uersatio testatur iam vt breuiter repetam a sanguine aqua ⁊ sp̄ū habere ē testimoniuꝫ si cōtines a peccatis si dignos agis fructus penitentie. si facis opera vite. hec bernar. Quomodo vero vel ꝑ que signa possit homo se intelligere remissionē peccatoꝝ esse consecutum. De hoc sciendū ꝙ omnipotens ⁊ pius deus in vere penitentes solet venire. vt medicus ad egrotos. infūdēs eis oleū salutis ⁊ vinū idest spem salutis ⁊ leticiam de remissione peccatoꝝ qd̄ tunc misericorditer agit̄. cū deus ꝓpter deuotionē nostrā ⁊ ꝯpunctionē cordis ac lacrimaꝝ effusionē ac vite ī melius emendationē misericordiā super nos motus dimittit nobis peccata nostra omnē horrorem ⁊ omnem timorem extergens a cordibꝫ nostris. dicens vnicuiqꝫ peccatori sed penitē ti deleui vt nubem iniquitates tuas ⁊ q̄si nebulā peccata tua. qd̄ tunc digne fit cū rugosa lamentatō in letā q̄ndaꝫ ꝯsciam ꝯmutatur in nobis ita vt quociens penitens ex deuota ꝯsuetudīe redire voluerit ad luctū penitētie ponē s ante mentis sue oculos peccatoꝝ magnitudinē ⁊ multiplicitatē volens se ꝑ hoc vt nudiustercius ad luctū ⁊ amaritudinē penitētie ꝓuocare. ip̄e spirit⁹

sanctus pbibens spiritui nostro testimoniū q dimissa sunt peccata duocōnem nostram de eadem materia pctōrum de qua prius amaram penitentiā habuimus non ad planctū sed ad cantum non ad tristiciam sed ad leticiaz non ad cōtritionem sed ad gratiaꝝ actiones nobis inuitis ꝛ quodāmodo non ꝯsencientibꝫ ꝯmutat. ita vt ex persona sua dicat spūſſanctus illud ysaie Dominus ad ānūciandū mansuetis misit me. vt mederer cōtrito corde ꝛ ꝯsolarer oēs lugentes ꝛ darem eis coronaz ꝓ cinere. oleū gaudij ꝓ luctu palliū laudis ꝓ spiritu meroris. Vñ etiā dicit beatus bern. O quanta me amaritudine frequenter liberasti aduenīens tāq medicus bone ihesu. quociens post anxios fletus post inenarrabiles gemitus sautiā ꝯsciam meā vnxisti vnctione misericordie tue. ac oleo leticie ꝑfudisti. quociens me oratio q̄ fere desperantē suscepit reddidit exultantē ꝛ veniā presumentez. hec Bern. ℟ Et ne nobis vlla erroris facultas remaneat. ꝑ quā decepti fingere nos possemus eē peccatoꝝ veniā ꝯsecutos. iō cū in ore duū vel triū stet omne verbū iō itroducēdi sunt tres testes. quorū testimonia credibilia facta sunt nimis scꝫ fides spes ꝛ caritas quos ad ꝓbationē huius gratie sic introducere possumus. primo cū ascēdit homo tribunal mentis sue hoc est qd dr ī ps Signatū est sup ꝛc. vbi tāgitur fides Leticiā in corde meo. vbi spes in pace in idipsuz. vbi caritas. In lectulo meo ꝑ noctem quesiui quē diligit anima mea cant. iij. vt examinet aliqd peccatū in ꝯscia. qd nō amata penitēcia ꝯgrua ꝛ digna satisfactione puniti sit. penitus tñ ꝯfessus ē ꝛ gemit illd tūc accedit primus testis scꝫ Ezechiel cui ꝛ credendū est qui dicit ex ꝑsona domini. In q̄cūq hora gemuerit peccator. oīm peccatoꝝ suoꝝ nō recordabor amplius. ꝓ qd dictū ꝓbat in corde hominis remissionē peccatoꝝ. ꝛ hoc maxime quantū ad culpā ꝛ si nōdum ad penam. Si aūt deuotus homo hoc testimonio nō ꝯtentus vlterius ꝓgrediens puniens in se qd deliquit supplicans deo ꝛ satisfaciens quantū potest accedit alius testis testificās in corde suo remissionez peccatoꝝ ꝛ hic testis spes dr ex serena ꝯscia ꝓcedēs que testimoniuz perhibet in corde nostro q dimissa sint peccata nostra. De hoc testimonio dt sanctus iohan. Si ꝯsciencia nostra nō reprehendit nos fiduciā habemus ad deuz. Et bea. augu. Inter iustū iudiciū ꝛ purā ꝯscientiā noli timere causam tuā. Et bea. gre. Quē cōscientia defendit. inter accusatores liber est. verū qr hic testis dat fiduciam nullam aūt certitudinē qd clare patꝫ ꝑ apostolū qui cū ex testimonio ꝯsciencie diceret nihil mihi ꝯscius sum. subiunxit sed non in hoc iustificatus sum nullā sibi ex hoc testimonio dans certitudinē. qd in ꝯscia sua nesciebat sciuerat ipē deus. Vñ addit Qui aūt iudicat me ipse dominus est iō adueraz ꝛ purā certitudinez remissionis peccatoruz. accedit tercius testis caritas vicꝫ qd tunc fit cū homo deuotus ad ꝯsiliū apostoli que retro sunt oblitus ad ea que sunt vlteriora se extendēs nō ꝯtentus prioribꝫ testibꝫ se totum effundit in obsequiū cristi gemens et supplicans vt cum eo faciat suam misericordiā deus. ad quā supplicationē misertus pater misericordiaꝝ de celo mittit terciū nunciū vel testē caritatez in qua infundit spūmsanctum qui secundū apostolū testimoniuz perhibet spūi nr̄o q filij dei sumus ꝛ q remissionē peccatorum oīm ꝯsecuti simus

Detur igitur adhuc evidencius argumentum. vicz cum de timore transitur penitus in amorem. ut deum quem prius timorosum in nostra devotione et terribilem ymaginabamur. nunc amabilem et graciosum adoremus. et cum prius in oratione supplicantes diximus. Noli me condemnare. nunc fiducialiter dicimus. Abba pater in verbo tuo supsperavimus. hec mutatio certissimum est signum quod remissionem peccatorum simus consecuti. hos duos adventus tangebat apostolus cum diceret. Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. in eo quod dicit spiritum servitutis tangit primum adventum. cum vero subiungit Sed accepistis spiritum adoptionis filiorum tangit secundum de quo modo agitur. in eo enim quod nostra devotio se habet ad deum non ut ad dominum. non ut ad iudicem sed ut ad patrem in eadem ipsa devotione stat ipsa attestacio vel infunditur ut simus filii dei. quod fit per spiritumsanctum. ipse namque spiritussanctus prout dicit beatus bernardus. Certissima signa inprimit cordibus nostris quod remissionem peccatorum simus consecuti fiducialiter. Ubi notandum quod quanto perfectior et sanctior vita fuerit in homine. tanto maior certitudo tam de remissione peccatorum quam eciam de eterna beatitudine possidenda habetur ¶ Certitudo autem spei ex tribus oritur vicz ex infusione gratiarum divinitus. ex habundancia meritorum et ex pregustatione eternorum. hec vero tria spiritussanctus operatur in electis ipse enim infundit gratiam ad deum diligendum ipse dat vires ad bonum operandum. ipse donat spiritualem dulcedinem ad celestia degustanda. hunc spiritumsanctum omnipotens deus dat suis dilectis quasi quoddam pignus eterne felicitatis. per quod ad interioris spei certitudinem roborantur De hoc bea. gre. xvi. mo. sic dicit In sacra scriptura appellatione pignoris aliquod donum spiritussancti signatur. pignus namque accipitur donum spiritussancti sicut probat bea. pau. dicens. Qui dedit nobis pignus spiritus. Ad hoc enim pignus accipimus ut de promissione que nobis fit. certitudinem teneamus donum igitur sanctispiritus pignus dicitur quia per hoc anima nostra ad interioris spei certitudinem roboratur. hec gre. ¶ Sed et hoc notandum quod consciencia erronea et nimis stricta multum impedit et obnubilat fiduciam spei. nam sunt nonnulli qui formant sibi conscienciam de aliquo facto ubi peccatum vel culpa non est. De quibus bea. greg. sic ait piarum mencium est ibi culpam agnoscere ubi culpa non est. Cum igitur talis perplexitas prevaluerit magnam pusillanimitatem et tristiciam generat in homine. Unde qui talem passionem erronee consciencie sustinet debet eam aut per consilium alterius deponere ut fiduciam spei eo liberius possit ad celestia se dirigere. hec de spe. ¶ Filius

Postquam informatus sum de fide et spe nunc de caritate. Et primo unde ipsa caritas ortum habeat. de hoc desidero informari.

Capitulum IIII ¶ Pater ¶

Hoc scire debes quod caritas ortum habet et procedit ex spiritusancto. qui datur fidelibus ad salutem anime. Unde dicit apostolus paulus. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritumsanctum. qui datus est nobis De quo spiritu sciendum. quod cum per suam presenciam cor hominis possederit. primo illud si per peccatum pollutum est ad penitentiam compungit. quia quod homo confitetur et penitet hoc habet ex spiritusancti dono. Testatur hoc beatus aug. sic dicens. Iam donum spiritussancti habet qui confitetur et penitet quia non potest esse confessio peccati et compunctio in homine ex seipso. Cum enim quisque sibi irascitur et displicet sine do

no spūssancti non est. Purgato vero corde a vicijs p penitentiā ipe spūssā ctus dat robur et vires ad facienda bona opa nec patit quicquā maculosū residere in mente hominis. vt ex eo expeditius possit suum affectū dirigere in caritatem dei. De hoc dicit beatus ber. Porro ad faciendū bonū tria in nobis spūs bon⁹ opat pfecto monet docet et mouet. monet memoriā. docet rationē. et mouet voluntatem X In his eīn tribus 9sistit anima nostra Memoria bona suggerit in cogitatōnibꝫ sanctis atqꝫ ita ignauiā nostram torporemqꝫ repellit. ppterea quotiens huiusmodi sugestionē boni senseris in corde tuo. da honorē deo. et age reuerenciā spirituisancto. cuius vox sonat in auribus tuis. ipe nāqꝫ est qui loquitur iustitiam et remissionem opat peccatorū. facitqꝫ sollicite ambulare cum deo. Scrutatur etiā pfunda pectoꝝ nostroꝝ et intentionē cordis. qui nec paleā intra cor cuius possidet habitaculum patitur residere. sed statī igne subtilissime circūspicōis exurit. Est etiā spiritus dulcis et suauis. qui nostram voluntatem erigit et dirigat vt eam veritatem intelligere et feruenter diligere et efficaciter implere possimus. hec Bernardus. Ipse nāqꝫ spiritussanctus illa q̄ scdm naturā sunt homini difficilia vel impossibilia p suam p̄senciā facit leuia et facilia. Qd affirmat beatus bernardus ita dicens Spiritussanctus spiritus dulcis. īfirma roborans. aspera planans. corda purificans. et quicquid in seculo nequam videtur difficile et angustum. facit leue et latum. Ipse eīn spiritus dat robur vire. vt quod per naturam tibi īpossibile est facile videatur vt in laboribus. vigilijs fame maledictione. et persecutione hominum et in omnibus obseruantijs regularibus hilariter incedas sicut in omnibꝫ diuicijs. hec bernardus. A Et notandum q sine spiritu sancto nemo saluari potest. nā ab ipso sunt dona sine quibus ad vitā eternam perueniri non potest. vt sunt virtutes fides spes et caritas humilitas et paciencia Spiritussanctus semper in electis omnibus manet per miraculorum vero opacionem non semp sed quando est indigencia pPter edificationē ecclesie. De hoc beatus gregorius .ij. moralium. Notandum qd alia sunt dona dei. sine quibus ad vitā nequaquam pertingitur. atqꝫ alia quibus vite sanctitas pro aliorum vtilitate declaratur. mansuetudo nāqꝫ. humilitas. paciēcia. fides spes. caritas dona eius sunt. sed ea sine quibus ad vitam homines nequaquā peruenire possunt. Ppter hec autem virtus curatio infirmorum genera linguarum. interpretatio sermonum dona eius. Sed que virtutis presenciam pro correptione intueuciū ostendunt. In his igitur donis sine quibus quis ad vitam puenire non potest spiritussanctus siue in predicatoribus suis siue in electis suis omnibus semper manet. In illis autem quibus per ostensionem illius non nostra vita seruatur sꝫ alioꝝ querit. nequaquam semper in predicatoribus permanet. quia pPter hoc quidem eorum cordibꝫ ad beneviuendū presidet. nec tn̄ per eos virtutū signa semp ostendit. sꝫ aliqn̄ se eis signorū ostensionibꝫ subtrahit. vt eo humili⁹ virtutes eius habeant. quo habito teneri nō possunt. hec gre. Etiā spūssanctus cor quod possidet celestibꝫ desiderijs inflammat. et ad contemptum rerū temporaliū stimulat quē carnales et seculares homines capere non possunt quia cor suū per dsideria terrena

dilatant. De hoc beat⁹ Greg.v.mo.
exponēs illa verba Porro ad me venit
verbum abscōditū. sicut ait potest per
verbum absconditū allocucō intime
aspiracōis intelligi. de qua iohānes
ait. Unctio eius docet vos de omnib⁹.
Que nimirū aspiracio diuinarum hu
marum mentem ꝯtingendo subleuat.
⁊ temporales cogitationes d̉pmēs eter
nis hanc desiderijs inflāmat. vt nihil
ei iam nisi que supna sunt libeat ⁊ cūc
ta que inferius de humana perstrepūt
corruptione ꝯtemnat. Absconditum
ergo verbū audire est locutionem scī
spiritus corde ꝯcipere que pfecto sci
re non potest nisi a quo haberi pt. Unī
⁊ veritatis voce de abscondita locutio
ne dicitur. Ego rogabo patrem ⁊ aliū
paraclitum dabit vobis vt maneat vo
biscum in eternū spiritū veritatis quē
mūdus non potest accipere Sicut enī
idē paclit⁹ p⁹ mediatoris abscessū a
lius hūani generis ꝯsolator in semet
ipso inuisibilis est. ita hoīem quem re
pleuerit ad desideranda inuisibilia ac
cendit. ⁊ qm̄ munda corda sola inui
sibilia diligunt. hunc mundus nō ac
cipit. qui ad diligenda visibilia nō as
surgit Seculares etenī m̄tes q̄nto se fo
ras per desideria dilatant. tanto ad re
ceptionē illius sinū cordis angustant
⁊ qm̄ valde ī hūano genere pauci sūt
qui a d̉sideriorū carnaliū purgati sor
de ad pceptōez spū ſſancti ipa hac pur
gatōe dilatent. Verbū hoc abscondi
tū d̉r. qr illud a quibusdā pculdubio ī
corde concitatur qd̉ a maxīa parte ho
minū nescit. hec greg. Habet etiā spi
ritus ſſanctus alios diuersos virtutis
effectus. omniū est enī artifex. omnē
habens virtutē omnia ꝓspiciēs Et iō
bene ꝯpat igni materiali nō eī frustra
aut sine causa deus ignis dicitur scd̉z
ꝓprietates ī igne repertas. Est eī ignis

obmissis alijs ꝓprietatib⁹ calefacti⁹ il
luīatiuus. renouati⁹. attractiuus. ele
uatiuus. immutatiuus. diffusiuus. v
nitiuus. has ꝓprietates ignis materi
alis deus spūaliter in aīa opatur Ig
nis enī diuinus ex virtute calefactiua
dat dilectionē. ex virtute illuminatiua
dat ꝯgnitōz. ex virtute renouatiua pec
catorum expurgationē. ex virtute attrac
tiua spūalis vite dispositōz. ex virtute
īmutatiua spūalē ꝯsolationē. ex virtu
te eleuatiua celestē ꝯuersationē. ex vir
tute diffusiua meritorum cumulationē.
ex virtute vnitiua plenissimā pfectōnē
Sed ⁊ hoc notandū ꝙ sicut spūſſanc
tus in corde nostro erigit nos quadā
fiducia postulans ꝓ nobis gemitibus
inenarrabilib⁹. vt dicit apostolus ita
in corde dei deū īclinat ad nos sua mi
sericordia. Et sicut in nobis interpel
lat pro nobis. sic in patre delicta con
donat cū patre De hoc beatus bernar.
sic ait. Spūs ꝓcedendo predestinat.
spirando vocat quos p̄destinauit. īha
bitando iustificat quos vocauit replē
do accumulat meritis. Per quē sicut
pater ⁊ filius vnū sunt. sic ⁊ nos vnū
in ipis ipe est qui postulat ꝓ nobis ge
mitib⁹ inenarrabilibus ⁊ hoc quidē
in corde nostro. Qui autem in corde
patris sicut in nobis interpellet ꝓ no
bis ita in patre delicta donat cum ipo
patre. Aduocatus noster in cordibus
nostris ad patrem dominus noster in
corde patris itaq3 qd̉ postulamus idē
ipse donat qui donat vt postulemus et
sicut erigit nos pia quadā fiducia. ita
deum inclinat ad nos magis pia mi
sericordia sua. hec Bernardus. Ecce
quomodo misericors deus per spiritū
sanctum mentes sanctorum celesti de
siderio implet et amore accēdit ad po
stulandum ⁊ ipe ipletas exaudit ac ex
cordibus eorū suscipit precez. Quod

etiã beatus Gregorius sentit in libro super Ezech. sic dicens. Omnipotẽs deus implet mentẽ sanctorum celesti desiderio et ipse exaudit impletas. ipse eis in sanctorum cordibus creat amorẽ. et ipse ex nostris cordibus suscipit preces. Negationẽ suã petrus fleuit amare sed tñ illic pmittitur. quia dñs respexit petrum. Venit maria magdalena post multas maculas culpe ad pedes redẽptoris nostri cũ lacrimis cecidit sed quis illam infudit intus nisi qui benigne suscepit foras. Quis illam ad lacrimas cõpunctõis vrgebat. nisi qui hanc exterius coram simul recũbentibus recipiebat ad veniam. Vñ quicquid in sanctorum virtutibus agit eius est grẽ qui merita largit. hec Gre. Dicit etiã de hoc beatus Augu. Caritas que per spũm sanctum facta est in nobis. ipsa gemit ipsa orat cõtra hanc aures claudere non nouit. qui illã dedit. hec Aug. Cũ igitur tã multa bona spũssanctus operat in cordibus hoĩm necesse est vt vnusquisque in hospicio sui cordis illũ cõseruet. cũ ab eo visitatur. Nec per terrena desideria aut cogitatiões carnales eũ a se excludat. nam mentes carnales spiritus sanctus fugit quia apud ipsas requiẽ non inuenit. De hoc beatus Gregorius xviij. moralium sic dicit. Cogitatões superflue que assidue ĩ animo carnalia cogitante et nascuntur et deficiunt. eam suauitatem qua vnusquisque intrinsecus per spũm vnctus est perdunt. quem integritate eius perfrui non permittunt. a terrenis em mẽtibus tanto longius spiritussanctus fugit. quãto apud has quietem non inuenit. Et eorum corda qui terrenam vitam diligunt desideriorum suorum inquietudinibus feriuntur turpisque cogitationum carnalium feditatibus ad yma depressi sunt. vt ad quietis intime desiderium non leuẽtur. Unde cũ mira opera pietatis ad cor veritas venit prius ab eo cogitationũ carnaliũ estus eicit. et post in eo virtutũ dona disponit. hec Gre.

B Nõ solum aũt peruerse et illicite cogitationes fugant spũm sanctum a corde sed etiã vane et inutiles que animũ ĩpediunt et nonnũquam etiã ĩficiunt. Cũ vero mens ea que ad deum ptinent cogitat ac meditat in eius amore accenditur. statim spũssanctus per viã amoris se infundit cordibus hoĩm deuotorum eos adiuuans in orõe et in ceteris virtutibus exercendis. Hoc affirmat beatus bernar. in epistola ad carthus. ita dicens. Cogitationes sine intellectu alie sunt vane alie ociose sunt neutro intellectui per cogitãtis intentõem se applicantes nõ repente pimentes sed sensim et paulatim corrũpentes et occupantes. tpa necessaria ĩpedientes. et animam inficientes. Ubi tam et si repellere a se spũm sanctũ nõ est in voto cogitantis fit tñ ex culpa negligentis vt spũs disciplie merito se auferat a cogitatõibus indisciplinatis. Cũ vero de eis que de deo sunt vel ad deũ sunt cogitat et voluntas eo pficit vt amor fiat. cõtinuo per viã amoris se infundit spũssanctus spũs vite et omnia viuificat adiuuans in oratione seu meditatione infirmitatem cogitantis. sed modus hic cogitandi de deo non est in arbitrio cogitantis. sed in gratia donãtis scz spiritussanctus vbi vult spirat quãdo vult et quomõ vult et quibus vult inspirat. sed hoĩs est iugiter pparare cor voluntatem expediendo ab affectiõibus alienis rationem vel intellectum a sollicitudinibus. memoriam a negotijs. nõ nunquam etiam a necessarijs occupationibus vt in die bona domini et in hora beneplaciti eius cum audierit vocem spirãtis in ea que cogitacionem faciunt

continuo concurrunt sibi ꝛ cooperant in bonum. Unde voluntas neglecta fac cogitationes ociosas ꝛ indignas deo corrupta puersas que separant a deo recta necessarias ad vsum hu9 vite. pia efficaces ad fructum spūs ꝛ ad fruendum deo. hec beer. ❡ Et notanduȝ ꝙ spūssanctus semꝑ fugit corda peccatis mortalibꝫ sauciata venialia vero peccata quāuis nō excludant spūm sanctum a corde hoīm quantum ad habitum. non tñ requiescit in eis quantuȝ ad actualeȝ deuotōȝ. qꝛ tales ꝯtristāt in se spūm sanctum ꝛ idcirco ꝯsolationes ipsius accipere non merent. Hec testat beatus grego. sic dicens. Nō requiescit ī eo spūssanctus qui domum cordis sui puluere venialiū peccatorū aspergit. tales eñ spūm sanctum qui est in eis ꝯtristant ideo ꝑfectam leticiam ꝛ ꝯsolationeȝ spūssancti nō merētur. Si ergo vt beatus Augustinus dicit. cupimus ꝓmereri gratiā spūssancti ꝛ tanti visitatoris ingressum mundemus primū domuȝ anime nostre ab indignis carnalibꝫ ꝯcupiscentie passionibus a supbie dñatōe a fetore iactancie. ꝑparemus hanc domū quottidie ad sacri regis aduentū. eamq̄ diuersis ꝓbabiliū morū floribus adornemus. Repleamus eā iocundis ꝛ ꝑciosis odoribus castitatis fidei ꝛ ꝯpunctionis incenso balsamo beniuolentie ꝛ timiamate caritatis vt amputatis viciȷs. ꝛ virtutibus insertis. destructa in omnibus habitatōe dyaboli mutemur in templū dei. vt tam beatus hospes mundo delectatus hospicio stabilem ac ꝑpetuā ī nobis faciat mansiōȝ ꝓpter hoc eñ ad nos ille descendit. vt nos ad illum possimus ascendere. hec Augu. Cum vero homo in cor suū tam felicem suscepit hospitem vicȝ spiritū inestimabile gaudiū ex eius pñcia intra semetipsum ꝯcipit. Uñ bea. Aug. O q̄ inestimabile gaudiū ex eius presentia intra semetipsum concipit cor humanū ꝑ spūssancti intra se dulcissimum felicissimūq̄ aduentū. hec Aug. Nulla eñ potest eē voluptas ac maior dulcedo corporis ꝛ anīe q̄ dum mēs senserit suum per gratiā spūssancti sibi aduenisse creatoreȝ. De hoc beatus Iheronimus ad paulū sic dicens. Tu te assero nūquā maiorem fore corpis aut anime voluptatem. q̄ dum spūssāctus ꝑ suaȝ dulcissimā menti aduenerit caritatem. Dicit etiam de hoc Crisostomus super canti. Nullus homo in hac vita excogitare poterit felicitatem viriorem suauitatemq̄ dulcioreȝ quam dum mens per gratiam sancti spiritus aduenisse senserit creatorem hec Crisostimus. Spiritus etiam sanctus non solum in futuro perfectā ſȝ etiam in presenti maximam quietem iustis confert. quia hec est sola in hac vita requies animarū deuotarum diuina dilectōe feruere. ꝛ ꝑpter spē futuri glorie prospera mundi simul ꝛ aduersa contemnere que fiunt per spiritum sanctum. De hoc Beda sic dicit. Spiritussanctus non soluȝ in futuro perfectam sed etiam in presenti fidelibus maximam iustis quietem tribuit cum eorum mentes igne caritatis accēdit ꝛ est vera ymo hec est sola ī hac vita requies animarū. diuina dilectōne repleri. spe superne retributionis. prospera mūdi simul ꝛ aduersa ꝯtemnere. ac concupiscentȷs secularibus renunciare. hec Beda. Et notandum secundum dictum beati Augustini. ꝙ non habitat in aliquo spiritussanct9 sine patre et filio nec filius sine patre ꝛ spiritusācto nec sine illis pater. In sepabilis quippe est eoꝝ habitatō quorū īsepabilē opacio. hec aug. Uñ dic

beatus Ambrosius. Sancta trinitas
pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus ad nos ve
niunt. dū nos venimus ad eos. veniūt
subueniendo veniunt illuminādo veni
mus obediendo. venimus metuendo.
veniunt īplendo. venimus capiendo.
hec Ambro. Considerādū igit̄ est ꝙ
hiveraciter hn̄t spūm sanctū. in quoꝝ
mentib⁹ hūilitas ⁊ cetere virtutes ꝑ
fecte simul ꝯuenīunt. Qd̄ affirmat bea
tus gre. in libro dya. sic di. Mens q̄
diuino īplet̄ spū habet euidentissima
sua signa ⁊ virtutes scȝ ⁊ hūilitatē. q̄
si in vtraq̄ in vna mente ꝯueniūt. pro/
fecto liquet ꝙ de pn̄tia spūssancti te/
stimoniū fuerūt. hec gre. ¶ Sed
et notādū ꝙ volūtas hoīs nō pōt eē li/
bera a cupiditatib⁹ h⁹ mundi nec valȝ
actus bonos oꝑari sine gr̄a spūssanc/
ti. vn̄ vbi spūs dn̄i ibi libertas est vieȝ
a peccato nō tn̄ ꝙ tales penitus sint si
ne peccato ī hac carne sȝ peccatū eis n̄
dn̄at̄. De hoc bea. Aug. sic dt. Sine
spūsancto non est voluntas hoīs libera
cū cupiditatib⁹ vincit̄. nō em̄ est libe/
ra ad bonū nisi liberata fuerit n̄ autem
liberat̄ nisi ꝑ spūm sanctū caritas dif/
fūdat̄ in cordibus hoīm. nā istā liber/
tatem que est a peccato illi soli habēt
uunc. quos filius ꝑ gr̄am liberat ⁊ re/
parat. nō ita tn̄ ꝙ penitus sint sine pec
cato in carne hac mortali sed vt ī eis
peccatū nō dn̄etur neq̄ regnet ⁊ hec ē
vera ⁊ bona libertas. que bonā parit
seruitutē scȝ iustitie. hec Aug. Nā spi/
ritussanctus ingrediens aīaȝ. vt dicit
Cris. Amplectit̄ eam ⁊ quasi numero
quodā inexpugnabili circuit eam ⁊ n̄
permittit vt carnales ꝯcupiscentie p̄/
valeāt ꝯtra eā. Nō quidē facit vt caro
nō ꝯcupiscat sed tenet anīm vt non ei
ꝯsenciat hec Criso. Etiā vt dicit bea.
gre. Spūssanctus mētē quā replet ob
umbrat. ⁊ omnē tēptacionū furorem
tpat. ⁊ dū aura sue inspiratōis mentē
suauiter tangit. quicquid noxij calo/
ris sustinebat expellet ⁊ quē iā forsitā
nimis vicioꝝ estus macid⁹ fecerit vm
bra spūssancti ꝓtegens recreat. vt dū
in eius īspiratōe sedens pausat vires
tollit quib⁹ ad vitā eternā robustius
currat hec Gre. ꝙ aūt omnipotens de
us hoīem post susceptiōȝ gratie spūal̄
permittit temptari. hoc ideo facit. ne
īpe homo de se p̄sumat vel in elationē
mentis cadat. sed tamen irruente tēp
tatōe exterius ꝯcutitur. intus eū ꝯdi/
toris manus roborat. ne frangat̄. De
hoc bea. gre. x. morali. exponēs illa ver
ba. Memento queso ꝙ sicut lutū fece
ris me. sic ait. Sic lutū quippe hō no
ster interior existit qr sanctispūs gra
cia terrene menti infundit̄. vt ad ītel
lectuȝ sui ꝯditoris erigatur. humana
nāq̄ cogitatio. q̄ peccato sui celerita
te aruit ꝑ vim sanctispūs quasi irriga
ta terra virescit. Sed sepe dum ꝑcep
ti dom̄i virtutibus sine interruptōe vti
mur ad priuatā fiduciā vsu continue
prosperitatis eleuamur. Unde fit ple
rum vt isdē qui subleuauerat parum
per spūs deserat. quatenus ip̄m sibi ho
minem ostendat. Qd̄ vir sanctus pro
tinus exprimit cum subiungit ⁊ ī pul
uerem reduces me. Quia em̄ per sub
tractionem spiritus mens ad aliquan
tulum in temptatione deseritur. quasi
ab humore pristino terra siccatur. vt
infirmitatem suam derelictus sentiat
et sine infusione supne gratie quantū
homo aruit cognoscat. qui apte quoq̄
reduci ad puluerē dicit̄. quia dimis/
sus sibi cuiuslibet tēptatōis aura rap
tatur sed cum relicti ꝯcutimur ea que
afflicti cognouimus subtilius iā do
na cogitamus. Sequitur pelle et
carnib⁹ vestisti me. pelle quippe et car
nib⁹ interior homo vestitur quia in eo

q ad supna erigit carnaliu metuu obsidione vallatur. sed tendente ad iusticiam neq̄q̄ in temptatoe conditor deserit. qui p infusione gratia etia peccante preuenit. sed subleuata mentem et ad bella exterius laxat et interius roborat. Vn adhuc apte subiungit. Ossib et neruis cpegisti me. pelle et carne vestimur sed ossibus neruisq̄ cpangimur q et si temptatoe foris irruente concutimur. intus tamen nos cditoris manus roborat ne frangamur. Carnis itaq̄ moribus nos humiliat ad dona. sed p ossa virtutu roborat ctra temptamenta. Ait ergo pelle et carnib vestisti me. ac si aperte dicat foris ad pbatione me deseris. sed tn intus me p eam virtutib astringendo custodis. Quid idcirco beneviuendi rectitudine nobis tribuit. q benigne preterita que delinquimus parcit. Vn subdit vita et misericordia tribuisti mihi vita quippe tribuit. cu malignis mentib benignitas aspirat. Sed vita sine misericordia accipi nequaq̄ valet. q ad obtinenda bona iusticie dns non adiuuat si prius anteactas nequicias misericorditer no relaxat. vel certe vitam nobis et misericordia tribuit. q ea qua nos misericordia ad beneviuendum pueni. etia subseque̅do custodit nisi eni misericordia subroget seruari no valet vita qua prebet. ipso quippe quottidie hu̅ane vite vsu vetera scim et exterioris hois ipulsu cogitatoe lubrica ab iterioribus eximus. et nisi nos supna visitatio vel ad amore cpungendo viuificet vel ad timorem flagellando restauret. repentino lapsu me̅s fu̅ditus tota destruit. que loge virtutis studio innouata videbat. Vn subiungit. Et visitatio tua custodiuit spiritu meum. Humanu quippe spm visitatio supna custodit. cu hunc virtutib ditatum vel flagello pcutere vel cpungere amore no desinit. nam si dona p̄stat sed hunc ctinue restaurando non subleuat citius bonu pditur quo non a largiete custodit. hec gre.

Filius

Habita informatoe de spusancto et de quibusda eius effectib nuc de gratia que p eundem spm sanctu cordib i̅fu̅dit fideliu cupio edoceri.

Capitulum V Pater E

Scire debes q gratia dupliciter dicit. Primo quia nos miseros consolatur. Secundo quia gratis datur. Unde ad bonum gratie non potest quis per se puenire. cum hoc non fiat scdm limites nature sed secundu influenciam largitatis diuine. Sic eni creatura pro sua flexibilitate semper suo indiget principio. vt sit in esse nature. sic ide principiu pro sua bonitate influere no cesset nature rationali vitam spualem vt benefit in esse gratie. qua habere no potest sine deo largitore. veruntame iexcusabilis est homo si gratia gratu facientem non receperit q gra gratis data semper presto est liberum arbitriu excitare et cōmouere. cuius est huic admonitioni consentire. et hoc est facere quod in se est. quo facto poterit homo gratiam gratum facientem habere. q hoc est ad gratiam gratum facientem se preparare. Quamuis enim gratia habeatur dei dono efficiente. non tam̄ sine libero arbitrio consentiente quia sicut dicit beatus Augusti. Qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. Unde gratia dicitur tripliciter. Primo generaliter et sic gra d adiutoriu diuinu creature gratis ipe̅su et idiffe-

renter ad quemcũq3 actum sine hui⁹ adiutorio gratia nihil possumus facere nec in esse durare. Secũdo dr̃ gracia specialiter ꝛ talis gr̃a dr̃ gratis sc3 ad donũ quo se p̃parat homo ad susci piendũ donũ spũssancti. h⁹ em̃ gratie est reuocare liberũ arbitriũ a malo ꝛ excitare ad bonuʒ. sine qua nullus facit sufficienter qđ in se est vt p̃paret se ad salutem. Tercio dr̃ gratia ꝓprie sc3 donũ datũ diuinitus ad merendũ. quod quidem donũ gratia gratũ facĩes appellatur. Sine ista gratia nullus põt mereri. nec ĩ bono ꝓficere nec ad gloriam peruenire. Ista triplex gratia innuitur ĩ verbis apostoli cũ dr̃. Gratia dei sum id qđ sum. ecce prima. Et gratia dei in me vacua non fuit. ecce scđa Et gratia eius semp ĩ me manet. ecce tercia. F Sciendũ etiam secunduʒ dictũ beati bernardi. ꝙ triplicẽ graciã accipimus. vnã qua ꝯuertimur. aliaʒ qua in temptatõib9 adiuuamur. terciam q̃ ꝓbati remuneramur. pr̃ia nos iniciat per quam vocamur. secunda ꝓuehit qua iustificamur. tercia ꝯsũmat qua glorificamur. De prima dictum est de plenitudine eius omnes accepimus. de duab9 reliquis dictuʒ est. Et graciaʒ ꝓ gratia id est munera eterne glorie pro merito temporalis militie hec Bernardus G Et notanduʒ ꝙ nullus potest superare vicia nec precepta dei adimplere sine gratie diuine adiutorio. hoc affirmat Aug. ita dicens. Nemo viribus suis implet. qđ deus iubet. nisi ipse adiuuet ad faciendũ qđ fieri iubet. Qua ꝓpter oremus humiliter. vt qui dedit preceptuʒ largiatur auxiliũ. nullũ em̃ bonũ non dico ꝑficit̃ sed nec ĩcipitur sine illo qui solus bonus. nã ipsa voluntas nisi dei gratia liberet̃ a seruitute qua facta est serua peccati. ꝛ vt vicia superet adiuuetur. recte pieq3 viuere a mortalib9 nõ potest. ꝛ hoc diuinũ beneficiũ quo liberatur anima nisi eam preueniret. iam meritis eius daretur ꝛ nõ esset gratia que vtiq3 gratis datur. hec Augu.

H Vñ etiã iusti viri ꝛ licet perfecti iustificati recte viuere non possint. nisi p diuinã gratiã adiuuent̃. qr nõ omnis virtus illius bonitate est ꝯcessa. ipse em̃ bonũ opus qđ in nobis opando incipit etiã coopando ꝑficit. De hoc bea. Aug. sic dr̃. Sicut oculus corporis etiã plenissime sanus nisi candore lucis adiutus nõ potest cernere. sic ꝛ hõ etiaʒ ꝑfectissime iustificatus nisi eterna luce iustitie diuinitus adiuuetur recte nõ põt viuere Quãtulũcũq3 em̃ virtus dr̃ nostra illius est nobis bonitate ꝯcessa. nã coopante nobis deo ꝑficit qđ opando incepit. qr ip̃e vt velimus opat̃ incipiens. q̃ volẽtib9 coopatur ꝑficiens. Vñ carissimi vita nr̃a nihil est aliud q̃3 dei gr̃a sine dubio ꝛ vita eterna. que bone vite reddit̃ dei gratia est. hec aug. Ex his verbis colligit̃ ꝙ nõ solũ bona opa s3 etiã premia sunt ip̃ius dei dona. q̃ ꝛ bonũ cogitare. velle ꝛ ꝑficere opatur in nobis. De hoc bea. ber. sic dr̃. Dei sunt ꝓculdubio munera tã nr̃a opera q̃3 ipĩ⁹ premia. ꝛ q̃ se fecit debitorem in illis ꝛ nos ꝓmeritores. hoc est bonum cogitare velle ꝛ perficere operatur in nobis. primum profecto sine nobis. secundum nobiscum. terciuʒ per nos facit. a deo ergo sine dubio nostre fit salutis exordium nec per nos vtiq3 nec nobiscum. Verũ consensus ꝛ opus ꝛ si non ex nobis ñ iam tamen sine nobis. hec Bernard⁹

J Et ergo vt dicit beatus Augustinus. Cum deus coronat merita nostra nihil aliud coronat q̃3 munera sua bene vita eterna. que in fine a deo meritis p̃cedentib9 redditur quia ꝛ eadẽ

merita quibꝫ redditur n͠ a nobis sunt sed in nobis facta sunt ꝑ gr͠am. recte et ip̄a vita ⁊ gratia nuncupat̄ q̄ꝛ gratis dat̄ nec ideo gratis q̄ꝛ nō meritis datur sed q̄ꝛ data sunt per gratiā ⁊ ipsa merita quibus datur. nā omne bonum nostrum nihil in nobis facit nisi gratia. gr͠a em̄ est que preuenit ⁊ sanat arbitriū hoīs. ⁊ ex ip̄o arbitrio ꝓcreatur in anima bonus affectus siue bonꝰ mentis motus. hec Aug. Qui igit̄ sine gratia dei nec agere opꝰ bonū nec ꝑuenire ad futurā gloriā valemus. necesse valde est vt ip̄m dominum timeamus ne afferendo a nobis suā gratiaꝫ nos derelinquat ⁊ reprobando cū impijs perdat. q̄ꝛ omnipotens deus mentē hoīs non debellando destruit sed ab ip̄a per gratie ablationeꝫ recedendo. De hoc beatus gre. xi. morali. suꝑ illo Si destruxerit nemo ē qui edificet sic dicit Omnipotens deus hūanū cor destruit cū derelinquit. edificat cū ipl̄et. neq̄ꝫ em̄ hūanā mentē debellando destruit sꝫ recedendo q̄ꝛ ad ꝑditōꝫ suam sufficit sibi dimissa gratia. Unde plerūq̄ꝫ fit vt cū audientis cor exigentibꝫ culpis omnipotētis dei gr͠a nō replet̄ in cassum exterius a p̄dicatore mouetur. q̄ꝛ mutū est os omne qđ loquitur si ille interius in corde nō clamat. qui aspirat verba, que audiunt̄. hec grego.

R Et notandū q̄ gr͠a ꝑ quaꝫ pius dn̄s ꝯsolat̄ suos dilectos est quidā gustus sp̄ualis ⁊ suauissima quedā delectatio. qua benignus deus afflictā recreat animā. De hac gr͠a bea. Ber. sic đt Consolatio diuina nihil aliud est q̄ꝫ gratia quedā deuotōis ꝓcedens đ speꝛie. ⁊ quidā gustus boni licet exiguus ⁊ suauissima quedā delectatio qua benignus deus afflictā recreat animaꝫ ona ad deum querendū inuitat̄ ⁊ ad diuinū amorē vehemēter accenditur.

hec Ber. Hunc odorē suauissimū gracie idem bea. ber. in statu vite ꝑceperat cū dicit. Nō accessit adhuc cor meū o dn̄e deus ad multitudinē dulcedinis tue. quā abscōdisti timentibꝫ te foris. eius odore vtrūq̄ꝫ sustentor. qđ est mihi suꝑ odoreꝫ balsami cunctiq̄ꝫ generis suauis odoramenti. O dn̄e deus si tam nobilis est odor q̄ꝫ dulcis est dulcedinis sapor. Si tāte virtutis est modica degustatio. quantū iocunditatis habet felix inebriatio. hec ber. Qui ergo vt đt Rich. de sanc. victo. Semel gustauerit fontem celestis gratie. nescit iam aliud nisi soli deo firmiter ac īseparabiliter īherere. hec Richardꝰ Considerandū etiā vt đt glosa ī libro dyonisij de diuinis nominibꝫ. q̄ ipsa diuina gratia illuminatio est ⁊ ip̄a dona gratie lumīa sunt illuminantia omnia que se ꝑticipant. ⁊ oīs gratia ab vno fonte descendit. ⁊ omnis illuminatio ab vno lumine. ⁊ multi sunt radij ⁊ vnū lumen. vt multos illuminet. et multi lucent illuminati ⁊ nō videt̄ nisi vnū lumen ⁊ fiunt in lumine vno. quoniā vnū bonū multis se ꝑticipandum prebet vt vnū sint in illo. qui vnam trahunt similitudinem ex illo. itaq̄ꝫ dei sapientia quamuis se varie dissimiliterq̄ꝫ mentibus sp̄ualiter illuminandis ſm suscipientiuꝫ qualitatem al's capacitatem infundat. in se tamen vna permanet ⁊ simplex nec maior fit ī his que habundant in ea. nec minor ī his que secundum inferiorem participationis gradum graciam accipiunt vnio in ipsa sed tota in toto ⁊ in singulis tota. summa transcendens ⁊ yma condescēdens participandam se prebet. ⁊ in se vna ꝑmanens. a seipsa nō recedit Quod aūt nō vniformiter omnes diuinū lumē accipiunt. hoc non ē in culpa luminis. sed in differentia

accipientis. q2 enim nō eadem est virtus oculoꝝ intellectualiū quibus lux mentiū sequit̄. vt aliȷ̄ plus aliȷ̄ minus ea fruant̄. aliȷ̄ penitus excludantur. vt immundi spūs qui ad eam nolūt conuerti. non ꝙ ꝛ ipsi ſm intellectualem substantiaȝ qua a summo bono creati sunt pticipatione vere existis lumis secludant̄. alioquin in nihilū redigerentur. omne em̄ pticipatōe eius priuatū in reꝝ natura nō est. sed inq̄tum in irrationabilib9 puerse sue volūtatis motib9 ꝯtaminant̄ a vera lucis excluduntur participatōe. non em̄ ad illam sed ad semetipsos hoc est ad nequiciā suā ꝯuersi a summo ꝛ incōmutabili bono se auertunt. si enim ad naturā si iam ꝛ eius creatorē respicerent. ꝑfecto beati fierent. Et q̄uis nemo bonus nisi sol9 deus. tn̄ diuine bonitatis participatōne rationalis creatura bona fieri pōt. dn̄o prouidente qui dt̄. pater vester dabit spūm bonum petentibus se. vt pticipatōe spūs fiant boni qui fuerūt mali. hec glosa. Debet ergo quilibet deuotus cor suum ad suscipiendū spūs sancti grām preparare. vt veniens dn̄s ꝛ habitaculū cordis ꝓ vite sanctimoniam puꝝ inueniēs dignet̄ in illud effundere imbres gratiaꝝ ac ꝯsolari. De hoc per quendam sic dr̄. Cum cor deuotorum ad bona domini suscipienda aptum fuerit. nec est in eo aliquid qd̄ dei gratiam ꝓhibeat vel retardet. tunc pius dn̄s ꝛ benignus largus ꝛ misicors non cessat infundere imbres gratiaꝝ. nunc immittens sapiam diuinorum: nunc noticiā secretoꝝ. aliqn̄ gustum ꝛ experientiā eternoꝝ. aliqn̄ reuelatōes misterioꝝ. aliqn̄ secuꝝ facit ꝛ certificat eternalium bonoꝝ retributōe. ꝛ aliȷ̄s multis modis quib9 ꝯsolat̄ dn̄s electos suos pīter ꝛ dilectos. hec ille.

L. Quanto autē quis frequentius ꝓ gratiam a deo visitat̄. tanto maiorem ipsius dn̄i familiaritatem ꝯsequit̄ ꝛ fiduciā habundantiorē ac gustum spūalioꝛem ꝛ alia q̄plura bona ab ipo ꝑcipit. Unde dt̄ beatus bern̄. Crebra dei visitatio dat familiaritatē. familiaritas ausum. ausus gustū. gustus famem fames ꝯtemptum oīm. ꝯtemptus ocium. ocium deū. hec bern̄. Ecce quanta bona ꝯfert dei gratia deuotis hominibus habentib9 eam. Debet ergo quilibet religiosus donū gratie possidens illud in semetipso ꝯseruare. carnales ꝛ terrenas delectatōes ꝛ ꝯsolationes fugiendo declinare. q2 vt dicit beatus ber. Cum mens ad alias ꝯsolationes inhiat ꝛ non penitus rennuit in caducis et trāsitoꝛȷ̄s ꝯsolari. ipsa sibi ꝑfecto subtrahit gratiam celestis ꝯsolatōis. hec bern̄. Nam seculares vt dt̄ beatus grego. quanto se foras per desideria dilatant. tanto ad receptōem gratie spūs sancti sinum cordis angustant. Delicata namq̄ ꝛ preciosa est diuina ꝯsolatio. que per grām sancti spūs cordib9 fidelium infundit̄. sed nō dabitur admittentib9 alienā ꝯsolatōem. De hoc dt̄ beatus aug. Tam preciosam diuinā ꝯsolatōnem cognouimus tā amenā q̄ tn̄ nequaq̄ tribuitur qualemcunq̄ admittentib9 alienā. nā si bȝ animus vnde oblectetur extrinsecus. sine delicȷ̄s manet intrinsecus. hec aug. Si aūt vt dt̄ beatus Greg. qd̄libet qd̄ delectat in carne abscindimus mox intus in xp̄o qd̄ delectat inuenimus. Dicit etiaȝ de hoc bea. ber. Iustū est vt quos pn̄tia nō delectant. ꝑsto sit in eis memoria futuroꝝ. vt qui de reꝝ affluentia despiciūt ꝯsolari. recordatio illos delectet eternitatis. hec bern̄. M Aīa namq̄ sine delectatōe esse non pt̄. aut em̄ delectat̄ in summis ꝛ ꝯtemnit infima. aut delectat̄ in infimis ꝛ ꝯtemnit summa.

Unde aīa que desiderat in dei memori am delectari. non debet in aliqs quibus/ cūqȝ rebꝫ ꝯsolari. De hoc beatus bern̄. sic dī. Rennuat aīa tua in aliqs ꝯsolari si vis in dei memoria delectari qꝛ īple/ ri aīa dei visitatiōibꝫ nō pt. nisi dele/ ctatōibꝫ carneis funditus renūciaue/ rit. Et absit vt intus in spū non inueni amus sup̄ modū maiores delectatōes q̄ȝ in qualibet carnis feditate. hec bern̄. Anima etiam cū habeat quinqȝ sensus spūales. sicut ⁊ corpus quinqȝ corpa/ les. Qui g̊ ꝓpter deū in corpalibꝫ ꝯtē/ nit delectari vtiqȝ in spūalibꝫ merebi/ tur a domino ꝯsolari. Hoc affirmat bernar. ita dicens. Deus est iustus for ma speciosissima ad oculum. armonia deliciosissima ad auditū. odor suauissi mus ad gustū. amplexus delectabilissi mus ad tactū. Cū igit̄ aīa habeat quī/ qȝ sensus spūales sicut corpus quinqȝ corpales. qui rennuit ꝓpter deū in cor poralibꝫ delectari. merebit̄ vtiqȝ in spi ritualibꝫ ꝯsolari. hec bern̄. Et q̄ȝuis ꝓ ter delectamenta carnalia priuent̄ ho/ mines gratia dei. maxime tn̄ arrogan tes ⁊ supbi gratiam gustare non potue runt ineternū. teste hilario qui dī. Cū enī ꝯsolationem gustent diuinā de cū/ ctis generibꝫ. hoīes ipam arrogātes ⁊ tumidi nūq̄ȝ gustare potuerūt ineter num. hec hila. Oportet g̊ vt quilibet re ligiosus resistat supbie malicie ⁊ car/ nali ꝯcupiscētie ac ceteris viciis. si de siderat potū celestis gratie degustare. De hoc dī beatus ambro. Nisi abstule ris de corde tuo fomitem malicie. estū praue ꝯcupiscentie. dulcedinēqȝ mū/ dane voluptatis. nequaq̄ȝ gustum cele stis gratie imbibere poteris nec hauri re. hec amb. Ubi notandū ꝙ non solū a viciis est abstinendū verū etiam bona opa exercenda. vt suauitas diuine grē haberi possit. Quia vt dī ysido. Quā/ to quis diutius exercitatus fuerit erga virtutum ardorem tanto ꝑfecto in se diuinā dulcedinē accipiet potiorem. Dicit etiam basilius. Multe vtuti ho/ minis multa debetur suauitas celestis gaudii ⁊ dulcoris ¶ Et sciendū ꝙ qn̄ est hō existens in gratia. nihil illi graue. nihil difficile apparebit in agē/ dis bonis opibꝫ. qui autē caret gratia ad oīe opus bonū faciendū tepescit De hoc hugo dī sic. Q̄ȝdiu in statu gra/ tie quis vixerit. nil graue. nilqȝ intole/ rabile apparebit. mens aūt expers gra tie segnis in ōni bono extat ope ⁊ vtu/ te. hec hug. Non solum aūt possidens gratiam agilis est ad queqȝ opa virtu osa facienda sed etiam paratus est ad oīa que ꝓ cristi nomine occurrerint facienda aut verius sustinenda etiam tormentoꝝ supplicia Unī dī cassiodo. humana siquidem mens in gratia exi stens gaudens ⁊ parata est ad omnia que pro xpī nomine occurrerint. De hoc etiam beatus aug. in libro de natu/ ra et gratia sic dī. Gustus celestis grē tante est vtutis. ꝙ extinguit sitim om nium mūdanoꝝ. ⁊ tante dulcedinis ꝙ in dulcedinē ꝯuertit supplicia tormen toꝝ. tante suauitatis ꝙ aīaȝ excitat ad desiderium supnoꝝ. hec aug. Est ⁊ ꝯsi/ derandū vt dī beda. ꝙ in quocūqȝ cor/ de deus p gratiā sui amoris adest mox vitioꝝ vniuersa ⁊ aduersantis mundi siue spirituum malignoꝝ bella ꝯpressa quiescūt. hec beda. Et q̄ȝuis gratia xpī firmum facit hominem aduersus vi/ tia ⁊ temptationes inimici. tamen q̄ȝ/ diu portamus terrenum corpus ac fra gile timendum est nobis. Unde augu stinus in glosa sup psalmistā sic dicit. gratia christi firmum facit hominē ⁊ immobilem aduersus omnes tempta tiones inimici. sed vbi est humana fra gilitas ibi ē prima captiuitas. ibi lex

in membris repugnans legi mentis: et captiuum volens ducere in lege peccati. Adhuc corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Unde quantumcunque firmus sis ex gratia dei quamdiu portas terrenum vas in quo thesaurus est dei. aliquid etiam de ipso vase fictili formidandum est. hec augu. ¶ Et sciendum quod carentes gratia dei diu stare non possunt. quin incidant in peccatum mortale. habentes vero xpi gratiam possunt euadere omne peccatum mortale. quia sicut gratia coniungit deo et fomitem peccati ita diminuit quod habens eam potest vitare peccatum mortale. De hoc quedam glo. super apostolum sic dicit. Per gratiam xpi euadere possumus omne peccatum mortale. Carentibus autem gratia hoc non sic est possibile. quia licet non sit necessarium eos peccare quotidie. tamen non possunt diu vitare peccatum mortale. cuius ratio est. quia sicut existentes in gratia non possunt omnino vitare peccatum veniale. eo quod sensualitas non est in eis subdita totaliter rationi. Sic in carentibus gratia ratio non est subiecta deo. et ideo non possunt diu stare quin incidant in peccatum mortale. Gratia autem sic deo coniungit et inclinationem fomitis diminuit. quod habens eam potest vitare peccatum mortale. hec in glosa etc.

Filius.

SEd etiam hoc scire affecto. quare nonnunquam etiam deuotis hominibus gratia subtrahatur. Et quomodo gratia que per negligentiam amissa fuerit recuperanda sit. vel cum deest gratia qualiter homini sit agendum.

Ca. VI. Pater

SCire debes quod gratia subtrahitur homini propter superbiam et presumptionem. Quod probat richardus de sancto victore ita dicens. Sepe superbit homo nesciens. sepe presumit et iterum non intelligit. pro vtraque ignorantia solet subtrahi diuina gratia. nam dum presumptuose agit et nescit. subtrahitur gratia. ne efficiat quod cupit dum superbit et nescit. permittitur sepe in id cadere quod erubescit et odit. hec richar. ¶ Et notandum quod opera virtutum tunc in nobis conualescunt. dum gratiam cooperatricem habent. tunc vero deficiunt et moriuntur cum eis gratia cooperatrix subtrahitur. Subtrahitur autem dum improba mens de bonis spiritualibus superbit et sua sibi merita ascribit. De hoc richardus de sancto victore super illud Daniel. donec cognoscant viuentes quod dominetur excelsus in regno hominum. sic dicit. Affectus in nobis sane secundum deum viuunt dum in bono fortes et cum virtutum opera conualescunt. dum gratiam cooperatricem habent et in studiis spiritualibus se exercere valent. tunc procul dubio moriuntur cum eis gratia cooperatrix subtrahitur. subtrahitur autem cum de suis bonis diuinis vero donis mens improba superbit. et sua sibi merita ascribit. Subtracta gratia affectus boni deficiunt. et ad omne bonum languescunt. et sic de viuentibus mortui fiunt. Quid enim aliud est virtutum defectus quam quasi quidam illarum interitus. Qui igitur infirmitatem suam gratiamque diuinam tunc primum attendunt cum iam in bono deficiunt. isti post mortem et quasi per mortem diuine dominationis et moderationis magisterium vel beneficium discunt et agnoscunt. Quid igitur est superne maiestatis dominium et principatum in regno hominum viuentes agnoscere. nisi vnumquemque eo etiam tempore cum adhuc in bonis operibus viuit. infirmitatem suam attendere et nihil sibi. nihil suis meritis ascri

bere. ⁊ inter quelibet virtutum exercitia humilitatis custodiam non deserere. sꝫ veraciter ⁊ absq; simulatione quicquid mali sibi ipsi. quicquid boni diuine gratie ascribere Et solet quidem pietas superna vires etiã virtutũ in quibusdam humiliare ⁊ gratiam subtrahere donec discant inter quelibet moꝝ insignia nil altum sapere. nil de ꝓpria virtute p̄sumere. felices qui alieno casu potius q̄ȝ ꝓprio hũilitatis fragilitatisq; infirma addiscũt. Sed ⁊ cũ eis quidẽ bene agit̃. qui ex ꝓpria ruina ad humilitatis custodiã euigilant. cũ tandem aliqñ post infirmitatis sue lapsum fortiores resurgunt Qui ergo moꝝ ruinã timet. pre oĩb9 ↄtra supbiam vigilare debet. hec richar. Ex istis verbis colligere possumus ꝙ omnipotẽs deus subtrahit grãm hoĩb9 etiã mundam vitã habentib9. ⁊ hoc ideo ne in supbiã eleuent̃. ⁊ ne ↄsequenter in bonis studijs negligentiores fiant. Quod ꝓbat etiã crisosto. sic dicens. Aliqñ pleriq; ⁊ vitam habentes mundam nõ accipiunt gratiam Quare. ne in supbiam eleuẽtur. ne inflent̃ ventositate iactantie. ne altitudine muneris negligentiores fiant. hec cris. Subtrahit̃ ãt gratia nõ solum ꝓpter mentis elatiõem sed etiaꝫ nõnunq̄ȝ ꝓpter negligentiã. nã sunt nõnulli qui desiderant esse boni ⁊ v̄tuosi sed se ꝑ opa virtuosa que illos bonos faciant nolunt exercere. ideo multi religiosi ↄquerunt̃ sibi deesse grãm cum magis gratia debet ↄqueri se factores bonoꝝ operum nõ habere. per que gratia obtineat̃. De hoc ꝑ quẽdam dꝛ sic pauperes sumus ⁊ miseri qui multum desideramus ⁊ modicum facimus. desiderium nostrum minime in opus deducentes. neq; desideramus esse boni sed opa que nos bonos faciant nõ moueamus. Hinc est illa querela oĩm religiosoꝝ querulantium sibi deesse gratiam cũ magis ipsa gratia ↄqueri debeat se factores bonoꝝ opeꝝ non habere habemus oẽs desiderium sanctitatis. sed ea que sanctitatem efficiunt nullatenus habemus. Hec ille ꝓut dr̃ berñ. Vix est aliquis qui in eis que dei sunt experiri velit quid possit. etiam qd̃ ꝓmptissime potest Et idcirco ꝓpter negligẽtiam talem frigida sunt corda multoꝝ religiosorũ diuina gratia carentium. Debet ergo quiuis timens deum hec duo videlicet supbiam ⁊ negligentiaꝫ a se abijcere. ⁊ humilitatẽ cordis ⁊ bonoꝝ strennuitatem assumere vt diuine ↄsolationis grãm crebrius ⁊ habundantius ab ipso dño valeat obtinere.

R Ubi ↄsiderandũ ꝙ sunt nõnulli religiosi qui in principio cõuersionis sue magnã deuotionis grãm ꝑcipiunt sed scd̃m ꝓcessum tp̄is eadem gratia ꝓpter suã negligentiam priuat̃ Si v9 desiderant grãm pristinam recuperare debent in se renouare feruorẽ deuotõis prioris ⁊ in oĩb9 virtuosis que prius initio ↄuersionis gesserunt studeant se exercere De hoc richardus in libro de mistico sommio. nabucho. sic ait. Si a gratia quã habuisti excidisse te sentis attende diligenter quid agis. cogita quib9 cogitationib9 vehementius occuparis si sola vana meditaris quid miꝝ si futuroꝝ reuelatione fraudaris. In initio ↄuersionis tue qñ sola eterna spiritualia ⁊ futura cogitasti quãdo ad sola sublimia aspirasti quid mirũ si s̃m desideriũ tuũ ↄsolari meruisti. Desiderium inquit ꝓpheta pauperũ exaudiuit dñs. Si igit̃ pristinã illã grãm cupis reformare renoua vite deuotionem. ⁊ scd̃m monita iohannis in apocal. Memento vnde excideris ⁊ age penitentiam ⁊ priora opa fac. hec richar. S

Et notandũ vt dr̃ hugo ꝙ misericors

deus nobis sepius cum non queritur se offert vt nos in amorē suū accendat ꝛ sepe fugit dum querit vt nos post se currere faciat. nisi enim prius ipse nobis ostenderet nemo eū diligeret. ꝛ nisi dum querit fugeret nemo eum sequi vellet. hec hugo. Unde dn̄s gratiaȝ deuotionis subtrahit nonnunꝗ etiaȝ viris religiosis vt amplius desideret absentem. ꝛ postmodū strictius teneant p̄ntem. Unde beatus bern̄. ꝙ dn̄s subtrahit deuotōem. hoc ideo facit vt amplius desideres illam. ꝛ ne vilescas cito datum. nam si differt non aufertur Dn̄s enim aliqn̄ se subtrahit. aliquādo ad tps recedit. vt dum requirit absens. strictius teneat presens. hec ber. Sed deuoti viri gratia deuotōis ꝛ spirituali dulcedīe assuefacti cum gratia priuant magis lugent de amissa dulcedine. ꝗ prius planxerāt admissaȝ peccatoꝝ amaritudinem. hoc tamdiu faciunt donec miserante deo ꝯsolatio spūalis iteꝝ eis reddat. qua ꝑcepta cognoscunt. denuo eam quā passi sunt temptatōem ex carentia gratie ꝓbatōem fuisse non desolatōem. Et ideo visitant per grām tempe oportuno ne deficiāt: ꝛ iteꝝ temptant ne superbiant. Vn̄ beatus bern̄. in quadā autoritate ꝯmemorat ita dicens. Deuotus quisꝗ nonnū ꝗ amarius deplorat dulcedineȝ amissam ꝗ prius fleuerat admissam peccatoꝝ amaritudineȝ. ꝛ hoc tamdiu facit donec deo miserāte ꝯsolatio redit. qua redeunte denuo cognoscit eam quam passus est temptatōem ꝓbatōem fuisse ad eruditōem non ad destructōem. Unde cognito suo de temptatōne ꝓfectu. non tm̄ non refugit sed etiā temptari appetit. Crebris itaqꝫ hmōi vicissitudinibꝰ inter gratie visitatōem ꝛ tēptationis ꝓbatiōem in scala virtutis ꝓficiens fauente vtriꝗ visitatōe ne deficiat temptatione. ne superbiat tandē tali exercitio. mundato oculo interiori statim adest lux. cui fideliter inherere cupiens sed corpe pressus non ꝑualens ad seipsum nolēs dolensqꝫ resilit Gustato tn̄ aliquotiens ꝗ suauis ē dominus ad sua etiam cū redierit in cordis palato saporem retinet. quo fit vt iam ipsum non ipsius bona quecunꝗ desideret. hec bern̄. ¶ Et sciendū ꝙ nihil in filijs gratie ꝛ in aīabꝰ sanctis tantū deo placet. quantū diligēs ꝛ cauta internaꝝ visitationū obseruātia. Qn̄ enim venit ꝛ recedit periculosissime ignorat Unde dicit beatus ber. Cum spūssancti dispensatorie vicissitudines vigilantissime non obseruantur. tunc fit vt nec absentem desideres nec p̄ntem glorifices. nēpe qui idcirco recedit vt auidius querat. quo naȝ modo abesse nescit requiritur. ꝛ qui dignanter ad hoc redit vt ꝯsolet. qualiter digne ꝓ maiestate sua recipitur. si nec adesse sentit Unde vigiles simus ꝛ solliciti circa gratias visitationis ꝗ mira suauitate diuine sue artis incessanter actitat spūssanctus in corde nostro. nunꝗ sine vigilantia nostre ꝯscientie gratia recedat vel veniat Vn̄ dominus dt. vigilate. q2 nescitis qua hora dn̄s vester venturus sit. Vens enim que grām visitationis non obseruat. erit ingrata visitatione. nunꝗ ergo inueniat nos grā imparatos. sed sp vultus suspensos ꝛ expansos nostri cordis ꝓut facultas vnicuiꝗ nostruȝ suppetit ad dn̄i aduentum habeamus. hec bern̄

Not.

¶ Sed ꝛ hoc notandū diligēter ꝙ spūales viri non possunt semper in vno statu ꝑmanere. vt testat idem beatus bern̄. super canti. sic dicens. Uide illum qui in spū ambulat nequaꝗ permanere in vno statu. nec eadem semꝑ facilitate ꝓficere. ꝛ ꝙ non sit in hoīe

via eius sed quemadmodũ spũs eius moderator dispensat. put vult nũc segnius. nunc alacrius. q̃ retro sunt obliuisci ⁊ ad anteriora se extendere. Ergo cũ te accidia vel tedio affici sentis. noli ꝓpterea diffidere vel desistere a studio spũali sed iuuantis require manũ dicens. Trahe me post te trahi te obsecrans sponse exẽplo donec denuo suscitante grã factus pmior alacriorq̃ curras viam mandatoꝝ dei Vñ q̃diu ad est gratia delectare in ea. nec te existimes donũ dei iure hereditario possidere. ita videlicet vt sis securus de eo. q̃si nunq̃ pdere possis. ne forte cũ subito traxerit manũ ⁊ subtraxerit donum tu aĩmo ɔcidas ⁊ tristior fias q̃ oporteat Curabis igit̃ ẜm ɔsiliũ sapientis vt in die bonoꝝ non immemor sis malorũ. atq̃ in die maloꝝ nõ ĩmemor sis bonorum Ergo in die virtutis tue noli esse securus sed clama ad dñm cũ ꝓpheta ⁊ dic. Cũ defecerit virtus mea ne derelĩquas me porro in tpe temptationis cõsolare ⁊ dic cũ sponsa trahe me post te. Sic te deseret spes in tpe malo nec in bona puidentia deerit. Erisq̃ inter ꝓspera ⁊ aduersa mutabiliũ tempoꝝ tenens quandã eternitatis ymaginẽ vtiq̃ hanc immobilẽ ⁊ incõcussam. ɔstãtis em̃ equalitatẽ. benedicens dñm in omni tpe. hec bern̄. X Sciendũ etiã q̧ spũalis dei aduẽtus in aĩam est triplex. occultus. dubius ⁊ maifestus Primus aduentus dei occultus dr̃. cũ in cordib⁹ eoꝝ qui pctã mortalia non ɔmittunt deus p suam gratiã inhabitat. qui ꝓpter hoc occultus dr̃ q: in suis affectib⁹ nõ sentit̃. Vñ aplˢ ad ephe. dt xp̃m habitare p fidẽ in cordib⁹ vestris. Fides aũt catholica hec est vt qui cũq̃ puritatẽ suã ɔseruauerit ⁊ mortalia pctã non ɔmiserit. licet in magnis se nondum exercitauerit. tñ in illoꝝ cordib⁹ dicimus esse deũ. De hoc occulto aduentu dr̃ in p̃s. Vestigia tua non cognoscẽt̃. Secundus aduentus dubius dr̃. cũ mutationes nouaꝝ affectionum in nobis cognoscimus ⁊ sentimus p quas peccatũ qđ prius placuit ⁊ delectabat nũc p amaram penitentiam displicet. ⁊ non delectat. vera em̃ pñia certissimũ signũ est diuine penitẽtie. cuius spũs licet dulcis sit sicut dr̃ in libro sapĩe O q̃ dulcis est spiritus tuus in nobis. nihil tñ qđ amaꝝ est in eadem pñia sentit̃. hic ergo aduẽtus ɔuenienter dubius dr̃ id est prim notus ⁊ ptim ignotus. notus ex mutatione deuotionis q: veraciter cognoscit̃ ⁊ sentit̃. ignotus q: ex sui penitentia peregrinam impressionem facit in anima amaritudinem videlicet cũ ip̃e sit dulcis. Et notandum q̧ hmõi aduentus dubius orit̃. ex accipientis inhabilitate. q: cuȝ multoꝝ maloꝝ sibi ɔscius atq̃ reus non potest spiritum sanctum aliter accipere q̃ iratũ ⁊ arguentem licet suam naturalem dulcedinem non amittat. illa em̃ amaritudo non ex veniẽtis amaritudine sed ex infectõne recipientis. sicut cũ quis nobilem potũ ⁊ dulcem accipit. queȝ ex infectis faucib⁹ felleum iudicat ⁊ amarũ. De hoc spiritusancto dr̃. Ille arguet munduȝ id est mundanũ hoĩem de peccato Tercius aduentus dr̃ manifestus. quẽ dominus cũ sanctis viris ⁊ amicis bene purgatis ac virtutib⁹ ornatis in euidẽtib⁹ ⁊ manifestis gratijs operatur. vt hãc grãm recipiẽtes de dubijs ⁊ occultis. ⁊ añ grãȝ penitus ignorantes manifestissime doceant̃. de hac dt p̃s. Incerta ⁊ occulta sapientie tue manifestasti mihi. A Igit̃ per predicta colligere possumus q̧ omnis qui est in statu gratie hoc est sine peccato mortali habet gratiam aut occultam aut ma

nifestam. hoc est habet gratiam habitualem vel actualem. Sicut enim ihesus primum natus pannis est inuolutus. sic primũ spũaliter natus in nobis habet quasi pannis quodammõ inuolutus. Tunc enim deum in presepio cordis nostri habemus inuolutũ. quando per fidẽ habitat in nobis. et nulla adhuc incalescente deuotõe sentit. Cum aũt homo bonis operibus et virtutibus diu exercitatus fuerit. interdũ sentit in corde suo vehementẽ ignem caritatis quem aliis vicibus nequaquam sentit tunc dr habitare in cordibus nostris nõ solum per fidem inuolutus. sed per sensibilem grãm quasi quodammõ denudatus. De hac duplici in hoĩe gratia occulta et manifesta dt beatus bern. Deus et si iustis non desit ad meritũ. plerumque tñ abest ad solaciũ. illud vtilius. istud iocundius. Habet itaque et latet. dũ sensum cordis minime tangit. illa suauitas habita seruat. hec bern. Debet ergo quilibet religiosus se in statu gratie conseruare ab omni peccato mortali abstinendo. etiam a venialibus prout possibile est ptinendo. vt gratiam non solum habitualem. verum etiam actualem ab ipso dño tempe suo cõsequi valeat ad suam consolatõem. quia misericors deus nequaquam deserit se timentes et in preceptis suis ambulantes. sed tempore et loco consolat eos. aut affectũ deuotõis aut grãm compunctionis illis infundendo Qui vero per hmõi dona sic consolantur debent esse grati dominoque pro acceptis beneficiis suorum donorum reddere gratiarum actiones. vt ex hoc postmodũ maiorẽ gratiam ab ipso percipe mereant. De hoc beatus bern. ita dt Felix qui ad singula dona gratie redit ad eum. in quo est plenitudo gratiarum. cui dum pro acceptis nos ingratos non exhibemus. locum in nobis facimus gratie vt maiorem adhuc percipe mereamur. Omnino enim sola ingratitudo a profectu conuersionis impedit. dum quodam mõ amissum reputat dator qd ingratus accepit. Cauet sibi de cetero ne tãto plura pdat. quanto plura daret ingrato. hec bern. Ecce quõ ingratitudo tollit gratiam ab hoĩe Debemus ergo sp gratias agere omnipotenti deo pro beneficiis nobis ab ipso concessis. vt beneficia potiora gratiarum et spũalium donorum ab eo consequi mereamur.

Filius.

Accepta informatõne de dei gratia que per spũm sanctum mentibus fidelium infundunt. nunc de caritate quam idem spũssanctus in cordibus religiosorum ac deuotorum hoĩm operat cupio edoceri.

Ca. VII. Pater

De charitate super qua petis informari. scire debes quod caritas prout diffinit in. iii. lib. sententiarum. est dilectio qua diligit deus propter se. et proximus propter deum in deo Scdm vero augu. caritas est virtus q̃ videre deum et eo perfrui desideramus. Hec autem nobilissima virtus caritatis per donum sancti spũs infunditur cordibus fidelium vt possint deum diligere et amare. Testat hoc beatus augu. in libro de verbis domini dicens Magna est misericordia dei nostri. dedit ei dona hominibus. inter que dona spũssanctus donum quippe dat equale sibi quia donum eius est spũssanctus. et vnus deus tota trinitas pater et filius et spũssanctus. Quid prestitit enim nobis spũssanctus audi apostolum. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris. Et ne putaret quisque a se sibi esse quod diligit deum. continuo addidit. per spiritum sanctum qui datus est nobis Ut

ergo ames deum habitet in te deus ⁊
amet se de te.i.ad amorē suum te mo-
ueat.accendat te. illuminet te. ⁊ exci-
tet te. hec augu. Unde spm̄ sanctum il-
le habere dinoscitur.qui deum amat.
Quod idem beatus augu.affirmat sic
dicens. Restat vt intelligamus spiri-
tum sanctum habere illū. qui diligit ⁊
habēdo mereri vt plus habeat. ⁊ plus
habendo diligat. hec augu. D Et
notandum ꝙ amor dilectio ⁊ caritas
in sacra scriptura frequenter ꝑ eodem
accipiunt. vt dt dyonisius in libro de
diuinis nominibꝫ vbi sic ait. Cōmuni-
ter ⁊ vniformiter vtendum est in diui-
nis nomine amoris ⁊ nomine dilectio
nis siue etiam caritatis. Sed conside
randum ꝙ affectus siue amor anime si
rectus est dr caritas. si prauus dr cupi
ditas. Unde dt beatus august. Spes
anime amor est. qui si prauus est dr cu-
piditas vel libido si rectus est dicit ca
ritas. hec augu. Amore namq̧ mouet
anima quasi ad locū quo tendit id est
ad delectationem bonā vel malā quo
se peruenisse letat. sed quanto magis
cupiditas de corde hoīs elimatur. tāto
maior caritas acquirit. De istis moti
bus anime sic dicit beatus augu. Cari-
tatē motum aīe esse ad fruendum deo
ꝓpter ipsum ⁊ se atq̧ proximo prop-
ter deum. Cupiditatem aūt motū a-
nime ad fruendum se ⁊ proximo ⁊ quoli
bet corpe non ꝓpter deū. quanto autē
magis regnum cupiditatis destruitur
tanto magis regnū caritatis eleuatur.
nā caritatis venenū est spes adipis
cendoꝝ ⁊ retinendoꝝ tpaliū. nutrimē
tū eius est diminutio cupiditatis per
fecta nulla cupiditas. Quisquis er-
go eam nutrire vult instet minuendis
cupiditatibꝫ. pfecta enim caritas nec
cupiditatem seculi nec timorē habet
ꝑ quas duas ianuas intrat inimicus
⁊ regnat. sꝫ preuio timore dei ⁊ amo
re pellendus est. hec aug. E Item
de hac caritate ⁊ cupiditate ⁊ ꝙ rebꝫ
terrenis vtendū est vel sit ad necessita-
tem ⁊ non fruendum. idē beatus aug.
sic probat dicens. Amor turpis cupi
ditas dr. quo animus seipso inferio-
ra insectat. Amor bonus caritas vel
dilectio dr. q̊cquid amaueris aut hoc
est qd tu aut inferius est te. aut superi-
us est te. Si inferius ē te qd amas. ad
ↄtemnendū ama. ad tractādū ama. ad
vtendū ama. non ad diligendū ama.
verbi gr̄a Aurū amas noli te alligare
auro. deus posuit sub te auꝝ. Amor ḡ
iste est ↄtēnendus ad vsum. assumēda
sunt ista. nō eis vinculo amoris quasi
glutino est adherendū. hec aug. Et no-
tandū ꝙ quilibet peccator longe est a
deo. vt dt beatus aug. suꝑ ps non loco
sed dissimilitudīe qd est dissilitudine
mala vita. malis moribꝫ. si em̄ bonis
moribꝫ appropinquat deo malis mori
bus recedit a deo Unusq̊ ideo homo
corpe stans vno loco ⁊ amādo deū ac-
cedit ad deū ⁊ amādo iniq̄tatē recedit
a deo. nusq̧ pedes mouet ⁊ tñ pt acce
dere ⁊ recedere. pedes em̄ nr̄i in hoc iti
nere affectus nr̄i sunt. put q̄sq̧ habue
rit ita accedit ⁊ recedit a deo. sꝫ cū om
niū bonoꝝ radix sit caritas. ⁊ oīm ma
loꝝ cupiditas necē est. vt vna destrua
tur siue extirpet ⁊ alia plantetur. qr si
mul ambe esse non possunt. qr nisi vna
radicitus euulsa fuerit. alia plantari
non potest. sine causa aliquis conatur
incidere si radicem non ↄtendat euel-
lere. hec august. Unde dt crisosto. Ille
odit ⁊ abhorret celestia. cuius dilectio
spargit ad mundana. Ei nāq̧ qui dile
ctiōe carnali estuauerit oē qd salutis
sue fuerit graue ⁊ insipidū apparebit.
hec cris. Opꝫ ḡ vt ille mūdi amorē post
ponat q̄ dei amore īpleri desiderat Un̄

aug. Si habitat in te amor mundi nō est quo intret amor dei. vas es sed plenū est qd habes qd recipias quod non habes. funde amorē seculi vt implearis amore dei. nam amor dei et mundi pariter in vno corpore habitare non pūt Cepisti deum diligere. incipit in te deus habitare. Quantum in te crescit amor dei. tantū crescit ipsa pulcritudo caritatis que anime pulchritudo est. Quisquis etiā ptendit habere se dei caritatē sine dei adiutorio. quid ālid cōtendit nisi habere deū posse sine dō. hec aug. Necesse ergo ē vt ait hugo de sancto victore vt homo qui a carnalibꝰ ad spūalia puertit prius his omnibꝰ quibus animo per affectū inheserat auellatur Tunc siquidē libere se spūalibus p amorem pglutinat. cū de terrenis affectibꝰ. nihil supest qd eius mentem in desideria aliena puertat. Itaqꝫ tps studendi est vt prius mentē a desiderijs homo terrenis auellat. postea tempus psuendi vt anima per amorē spūalem eternis et pmanentibꝰ bonis inherere incipiat. Sic quippe psuunt humana et diuina in vnū. vt que duo fuerunt p naturā. fiant vnum per grām. Cōpunctio siquidē acus est et dilectio filum et facit viam acus et perforat. vtrūqꝫ pti near. hec hug. Et sciendū vt dt beatus augu. ꝙ recedere ab illo simplici et singulari bono hoc est a dō et in istas voluptates ac amorē seculi. corruptōnesqꝫ terrenas accedere fornicari est a dño. Ergo amandus est ds sup omnia. et p amore eius ita vt si fieri potest nosmet ipsos obliuiscamur. hec aug. Hinc est ꝙ homo toto affectu non potest suā dilectōem dirigere in deum. qꝛ animus eius dum per res varias et trāsitorias occupatur. ac per amorē inordinatū implicatur. minus ab illis ad diligendum deū seu ad celestia efficitur. De hoc bea. Augu. quasi plangendo in libro soliloquiorum sic ait. O lux mentis. o lucens veritas. o beata deitas. que illuminas omnem hominē venientē in hunc mūdū. venientē quidē. sed non diligentē qꝛ qui diligit eū inimicus dei pstituitur. Expelle tenebras de super faciē abyssi mentis mee vt videat te intelligendo. vt cognoscat te pprehendendo. vt diligat te cognoscendo. Quisquis enī cognoscit te diligit te. obliuiscitur se. amat te plusqꝫ se. relinquit se. venit ad te. vt gaudeat de te. Hinc est ergo dñe ꝙ nō diligo quantū debeo qꝛ nō plene agnosco te. Et qꝛ parū te cognosco. paruū te diligo. parū gaudeo. sꝫ a te vero interiori gaudeo. p exteriora recedo. et dum te solo careo adulterias amicicias in his exteriorib quero. et sic miser ego cor meum qd tibi soli debui toto amore totoqꝫ affectu impendere. vanis dedi. et vanus effectus sum dū vanitatē dilexi. Hinc est etiam domine ꝙ in te non gaudeo. et ideo tibi non adhereo. quia ego in exteriorib. tu in interioribus. ego in temporalib. tu in spūalibus. ego in transitorijs animo diffundor. cogitatione versor. locutione implicor et tu domine in eternis habitas ego in terris. tu diligis alta. ego infima. tu celestia. ego terrena. et qñ poterunt hec oīa puenire. miser ego sū quō poterit obliquitas mea tue rectitudini adequari. hec aug. Vnō quilibet homo deuotus debet quantū preualet domino auxiliante cor suū ab amore creature et rerū transeuntiū excutere. et p dilectōnem suo cōditori adherere. ne amando creaturā amittat suū et omniū creatorē. et sic efficiatur adulter. nam aīma deserto creatore et amans creaturā adultera est Unde et amando creatorē in creatura et non creaturā beatus Augusti. hortatur sic dicens. Disce amare

in creatura creatorem ⁊ in factura fa-
ctorē. ne teneat te qd̄ ab illo factū est.
⁊ amittas eum a quo ⁊ ip̄a facta es. re
linque oēs amores. pulcrior est ipse.
qui fecit celum ⁊ terrā. Euelle igit̄ cor
tuū ab amore creature. vt inhereas cre
atori. si aūt deseris eum qui te fecit ⁊ a-
mas illa que fecit. deserto illo qui facit
adulter es. Aīa enim deserto creatore
amans creaturā adultera est. illius em̄
amore nihil castius. nihil delectabili-
us est. illo deserto hanc amplectendo
immunda efficeris. O aīa vt illius
amplexu digna sis dimitte ista. ⁊ illi
inherere stude gratis. noli diligere deū
ꝓpter premiū sed gratis cole deū ⁊ ip-
sum accipies. Quicquid em̄ aliud de
derit minus est q̄ ip̄e Adherēs aūt deo
aīa incipit habere securitatē ⁊ liberta
tem nec pauores sustinet nec timores
Hec aug. F Et scd̄m beatum bern̄.
Amor extrinsecus cor nostrū nō occu-
pet q2 nō pn̄t ꝯmisceri vera vanis. eter
na caducis. sp̄ualia corꝑalib9. summa
ymis. Vn̄ ⁊ dt̄ beatus augu. Boni ad-
huc vtunt̄ mūdo. vt fruant̄ deo. mali
aūt fruunt̄ mūdo. vti nolūt deo. Ergo
aīa deuota cū diuino igne hoc est cari-
tate accensa fuerit. cuncta que in terra
sunt despicit ⁊ soli deo intendit. Vnd̄
criso. Aīa cū ignita fuerit igne diuino
ad nihilum eoꝝ que in terra sunt de re
liquo inspicit. nec ad gloriā nec ad ve
recundiā sed ad vnā solā que detinet
eam flammā. hec crisost. G Vbi
ꝯsiderandū q̄ aīa sine amore non pōt
esse. aut em̄ ꝯcupiscit terrena aut dili-
git celestia Quod affirmat quedā glo
sa. ita dicens ꝑ hec verba Qualiscūq̄
amor sit. vacare nō p̄t nam si terrenus
est. animum ad ꝯcupiscendū terrena
inclinat. Si v̄o celestis est. ad celestia
subleuat. ⁊ ad eterna inflammat. alli-
gata em̄ aīa terreno amori viscū habet
in pennis volare non potest. sed amor
sanctus ab hoc visco solutam ad super
nā gloriā leuat in ihrl̄m celestem. hec
glo. Nam s̄m beatū augu. Aīa media
inter deū ⁊ creaturas posita ꝯuersione
ad deū illuminat̄. melioratur. ꝑficit̄. cō
uersione ad creaturas obtenebrat̄ dete
rioraf̄ ⁊ corrūpit̄. Quia vt dt̄ beatus
gre. Illi q̄ bona t̄palia appetunt veluti
in nihilum rediguntur. q2 dum manē
tem dei essentiam deserunt. diligētes
transitoria quasi a domino esse tendūt
Hec gregorius. Et vt dicit beatus au-
gustinus Sicut vita corporis anima
est. ita vita anime deus ē. sicut corpus
expirat cum animam emittit. ita expi-
rat anima cum deum amittit. deus a-
missus mors anime. aīa amissa mors
corporis. Et licet corpus nostrum pos
sit mori tn̄ idipsum quo diligimus. s.
anima mori non potest. nisi dum nō di
ligit deū cui mors est non diligere deū
quod nihil est aliud q̄ ei aliquid dili-
gendo atq̄ obsequendo preponere. hec
augu. H Et notandum q̄ inter
amorem mūdi ⁊ dei hec est differentia
nam amor mundi in principio dulcis
esse videt̄ sed finem habet amarum sic
e conuerso amor dei incipit ab amari-
tudine ⁊ vltima eius sunt plena dulce
dine. que affirmat hugo ita dicēs In
ter amorem dei ⁊ mundi hec est differē
tia. q̄ amor mūdi in principio dulcis
esse videt̄. sed finē habet amaꝝ. Amor
vero dei ab amaritudine incipit. sȝ vl-
tima eius sunt dulcedīe plena. Quod
ostendit dominus in euangelio dicēs
Omnis homo primo bonū vinum po-
nit. q2 in sua delectatione falsam quā-
dam dulcedinem sentit. sed postq̄ fer-
uor mali desiderij mentē inebriauerit.
tunc qd̄ deterius est ꝓpinat q2 spina cō
scientie superueniēs mentē quā prius fle
re delectabat grauiter cruciat. sȝ spon

sus noster postremo bonum vinū porri git. dū mētem quā dulcedine sui amo ris replere disponit. quadam prius tri bulatōe in ꝯpunctōe amaricari finit. vt post gustū amaritudinis auidius bi baꝉ suauissimū poculū caritatis. q2 in de peccator ꝛ penitens de mīa dei fidu ciam habere incipit. ꝛ post longa me rorisᵗ tedia sancti spūs ꝯsolatōe cor su um releuari sentit. hec hugo. I Sciendum etiam ꝙ cure ꝛ solicitudi nes impediunt feruorē caritatis. teste beato berñ. qui ait. Fons vite est cari tas. nec viuere aīmā dixerim que de illo non hauserit. haurire potest qm̄ ni si prius adheserit ipsi fonti qui caritaꝭ est que deus est. viuere non p̄t. Prius igiꝉ deo adhereat qui deū amat. in quo eñi minus amaꝉ absens p̄fecto est. In eo aūt minus deū amare ꝯuinciꝉ. qui carnis adhuc necessitatibꝫ occupatur Et quid hoc nisi a deo quedam absen tatio. ꝛ absentatō quid nisi peregrina tio. ꝛ pegrinamur ergo a dño ꝛ in cor pore pegrinamur. cum nimiꝫ ꝛ inten tio prepediꝉ erumnis. ꝛ caritas curis fatigaꝉ. hec berñ. Sed ꝛ hoc notandū vt dr̄ beatus ihero. difficile est animaꝫ non amare. ꝛ necesse est vt in quoscun ꝙ mens nostra trahaꝉ. affectus deum amet. Ergo carnis amor spūs amore superet. desideriū desiderio restringa tur. quicquid minuiꝉ ibi. hic crescat. hec ihero. Et beatus berñ. Sit suauis ꝛ dulcis affectui tuo dñs ihesus ꝯtra ma las vtiq; dulcis vite carnales illece bras. ꝛ vincat dulcedo dulcedinē quē admodū clauus clauū expellit. quia si cut mors violēter sepat aīam a corpe ita dilectio dei violenter segregat hoī nem a mundo ꝛ a carnali amore. Hec berñ. Quicunq; ex eo minimā guttam dine gustauerit caritatis. iā ei desipit oīs dulcedo trāsitoria ꝛ sola dulcescit suauitas caritasq; diuina. Qui ergo vt dr̄ bea. aug. deū desiderat hēe in cor de suo vt amorē suum. oꝫ vt ab oībꝫ re bus terreis honoribꝫ ꝛ amicis se segre get ꝛ per ꝯñs de oībꝫ que in deo cū deo ꝛ ꝓpter deū sunt diligi. hec aug. Id circo iuxta dictū leonis pape. Sapiētes aīe que vnū timere. vnū diligere. vnū sperare didicerunt. mortificatis cupi ditatibꝫ ꝛ crucifixis corpe sensibꝫ vo luntatē dei sibi prefecerunt ꝛ pre dei a more se nō amant. Cūq; audiunt sibi diuitus dici. post ꝯcupias tuas nō eas ꝛ a voluntate tua auertere. diuidūt af fectus suos ꝛ legē mentis a corpis le ge discernūt vt ex quadā se p̄te sibi de negent p̄dentes se in hisq̄ cupiūt car nalr̄. ꝛ inuenientes se in hisq̄ spūali ter ꝯcupiscunt. hec leo. K Scien dū etiā ꝑut dr̄ hug. ꝙ flāma libidinis est amor carnis. ꝛ eos quos accendit ꝯsumit. Amor vero sapiē lumen hꝫ. sꝫ ꝯsumptōem non hꝫ. Et si accendit fri gidos ardentes facit nō tñ ꝯburit. Vñ quilibet pctōr q̄uis ꝓpter culpā pecca ti nimis in corde suo infrigidatus fue rit nō despet. sed per pñiam ꝯuertatur ad dñm ꝛ calorē caritatis xp̄i in se p̄ti nus reformabit. De hoc alexander sic dr̄. Nemo desperet hoīm. Quantum cunq; eñi quis ob culpā frigidus fue rit. dū tñ ꝯuertiꝉ caritate xp̄i validius inflāmescit. Et cassiodorus Cū mens a culpa lota fuerit ac xp̄o applicuerit. scintillas caritatis xp̄i in se p̄tinus re formabit. Considerandum itaq; vt dr̄ hugo ꝙ omnis suauitas. iocunditas. omnis potentia. omnis opulentia cre aturaꝝ afficere cor humanum possunt satiare non pñt. Unde beatus ber. Ad ymaginem quippe dei facta est aīa rō nalis. ceteris omnibꝫ occupari potest satiari non potest. Capacem dei quic quid minus est deo non implebit. Vñ

est q naturali quidem desiderio sum/
mum quiuis pbat appetere bonũ intel
lectũ nisi adepto eo nõ est requiem ha/
biturus. hec bern. Unde dicebat beatus
ansel. Omnis creatura que deus non
est mihi inopia est. idcirco sancti viri
postposito amore transeuntium rerum et
oim que in mũdo sunt vel qd carnali/
ter delectare pt se potius ↄtulerunt ad
amandum deum et ea que spũalia sunt
diligentes quendã cibum quendã am
plexum quendam lucẽ spũalem et quẽ
dam odorẽ interioris sui hominis vbi
veram requiẽ inuenire et assequi possent
De tali amore beatus aug. in libro ↄfe
sionũ sic ait. Quid amo deus meus cũ
te amo. nõ amo spẽm corporis. nec de
cus tpis. nec candorẽ lucis. istius ami
cum oculis. non dulces melodias sua/
uiũ cantilenarum non florum et vnguẽto/
rum et aromatũ suaue olencia. nõ man
na et mella. nõ mẽbra acceptabilia car
nis amplexib. nõ hec amo cũ amo deũ
meum sed qd amo quãdam lucẽ quan
dam vocẽ. quendã odorem. quendã ci
bum. quendam amplexum interioris
hominis mei vbi fulget aĩe mee quod
nõ capit locus. vbi sonat qd nõ rapit
tempus. vbi olet qd nõ spargit flatus
vbi sapit qd nõ minuit [ed]acitas. vbi
heret qd non euellit sacietas hoc est qd
amo. hec augu. Ecce quõ spũales viri
non temporalia et exteriora sed potius
spũalia et interiora bona diligunt.

Filius.

Cupio etiam aliqua scire de effe/
ctib caritatis Et quid possit ho
minẽ pmouere ad dilectionem dei.

Ca. VIII. Pater L

Ad excitãdum
dilectionem et augmentandã
in nobis nihil ita valet sicut frequens
ↄsideratio beneficiorum eius. Testat
hoc beatus aug. qui sic dt. Ad dei dile/
ctionem in nobis excitandam. nutriẽ
dam et augmentandam nihil ita valet
sicut beneficiorum eius frequens et di/
ligens ↄsideratio. hec augu. De quib
beneficiis dei idem ↄmemorat dicens
in persona cuiuslibet religiosi. O ani/
ma mea si cogitare potes q̃ et quot qua
les in comparatione tui abiecti sunt.
qui gratiam que data est tibi consequi
non valebant. audisti certe ab initio vsq
q̃ nunc q̃ multe generationes homi/
num transierunt. que omnes sine cog/
nitione dei et precio sui sanguinis in in
teritum eternum dilapse sunt omnib
illis redemptor tuus. amator tuus te
pretulit. quando tibi gratiam largitus
est. quam nullus illorum percipere me
ruit. tu sola pre illis electa es et quare
id in te factum sit nulla preter amato/
ris tui caritatem causam poteris assig
nare. nec aliquid habes nisi q saluum
me fecit quoniam voluit me. Nunquid
fortior. ditior. nobilior. aut virtuosior
omnibus illis fuisti. que gratiam ele/
ctionis et familiaritatis pre omnibus
meruisti. O quot fortiores. virtuosio
res et nobiliores ibi fuerunt et tamen
vniuersi abiecti perierint. hec augusti/
nus. Non solum autem beneficia dei
sunt recolenda sed etiam peccata pri/
us commissa per contritionem sunt ad
memoriam reuocanda. et quomodo p
misericordiam dei absoluti sumus et
pro tanto beneficio feruentior fit vnus
quisq ad deum intime diligendum.
Et hoc faciebat beatus augustinus cũ
sic in libro de confessionum dicebat.
Recordari volo transactas feditates
meas et carnales corruptiones anime
mee non q eas amem. sed vt amem
te deus meus amore amoris tui facio
illud recolẽs vias meas neq̃ssimas in

amaritudine cogitatõis meę vt tu dul cescas. dulcedo non fallax. dulcedo fe lix ꝛ secura colligens me a dispersione mea in qua frustatim discissus sũ. dũ ab vno te auersus sum in multa euanui Exarsi em̄ in adolescentia aliqñ ꝛ affi ci ausus sum varijs ꝛ vmbrosis ꝛ pta buit spẽs mea ꝛ pputruit corã oculis tu is placens mihi ꝛ placere cupiẽs ocu lis hoĩm. ꝛ quid erat qđ me delectãbat nisi amari ꝛ amare. sed non tenebatur modus ab animo vsq; ad animũ. qua tenus est lux nosus limes amicicie. sed exalabant nebule de limosa ↄcupiscen tia carnis ꝛ scatebra pubertatis. ꝛ ob fuscabant cor meũ. vt non discernere tur serenitas dilectionis tue a caligine libidinis. cũ nihil blandius sit tua ca ritate. nec amat quicq; salubrius q̃ il la pre cunctis formosa ꝛ luminosa ve ritas tua vbi requies certa repitur. tu enim es plenitudo ꝛ indeficiens copia incorruptibilis suauitatis. quies apđ te valde ꝛ vita inperturbabilis. qui in trat in te intrat in gaudiũ dñi sui ꝛ nõ timebit se. sed habebit se optime in op timo Defluxi abs te ego ꝛ erraui deus meus nimis deuius a stabilitate. ꝛ fa ctus sum regio egestatis. hec augusti. Perpendere debet quisq; deuotus mi seratões dñi. quõ eum per suam grãm visitat ac ↄsolat. ac si omniũ oblitus si bi soli intendat. Hanc pietatẽ dñi ma gnã beatus augu. circa se sentiebat cũ dicebat. Cuz dei miseratões circa me attendo. sic mihi videt si phas est dice re q̄ amodo nihil agit deus nisi vt salu ti mee puideat. ꝛ eum p me occupatũ video. quasi oĩm oblitus mihi soli ve lit vacare. hec augu. Item đt. O deus oĩps qui sic vnũquemq; curas tanq̃ so lus cures. ꝛ sic omnes tanq̃ singulos hec aug. Hec igit iam beneficia pmis sa ꝛ alia quecunq; fidelib a deo exhi bita dant materiã amandi ipsum deũ Unde etiã beatus aug. p hmõi benefi cijs ad diligendũ deũ hortat sic dicẽs Diliges dñm deum tuũ qui peccatis tuis seruire fecit vnigenitũ suum. qui tibi determinauit angelos in ministe rium tuũ. qui tibi dedit celũ cum syde rib. aerem cum volatilib. terraz cum animalib ꝛ germinib. aquam cuz pi scib. maiorem ergo eius caritati iniu riam facis si dona illius accipis ꝛ di lectionis vicissitudinẽ non rependis Aut ergo dona illius. si potes respue. vel si respuere non potes dilectõis vi cissitudinẽ repende. hec aug. ¶ I De effectib vero caritatis primo sciẽ dum q̄ caritas non statim pfecta ẽ cũ nascit in hoĩe vel habet sed nascitur vt perficiat. deinde roborat. vltimo per ficiatur. De hoc beatus aug. sup cano. iohannis sic đt. Nunquid mox vt na scit caritas perfecta mox vt perficiatur nascit. cum fuerit nata nutrit. cum fu erit nutrita roborat. cum fuerit robo rata perficit. ꝛ cum ad perfectuz vene rit dicit cupio dissolui ꝛ esse cum chri sto. hec augu. De hac igit virtute vide licet caritate cum possessa fuerit gene rant alie virtutes. s. strennuitas mor executio bonoꝝ opeꝝ ac ceteraꝝ virtu tum. Unde dicit beatus aug. O felix amor ex quo nascit strennuitas moꝝ. puritas affectionum. sublimitas intel lectuum. sanctitas desiderioꝝ. clari tas operum. fecunditas virtutum ꝛ di gnitas meritoꝝ. hec augustinus. Cari tas cum mentem hominis plene cepe rit ad innumera bona eandẽ multifor miter accendit. Qđ pbat beatus gre. x. moral. exponens illa verba q̄ multi plex sit lex eius sic đt. Uñ lex dei mul tiplex đr. q̄ nimirum cum vna eadẽq; sit caritas. si mentem plene ceperit. hanc ad innumera opa virtutũ multi

formiter accendit Cuius nimirum legis
multiplicitatez beatus paulus enume
rat dicēs Caritas patiens est benigna
est ⁊c. Patiens quippe caritas ē. quia
illicita mala equanimiter tolerat vel
portat. Benigna vero est. qꝛ pro malis
bona largiter ministrat. Non emulatur.
quia ꝑ hoc ꝙ in presenti mūdo nil ap/
petit. inuidere successibꝫ terrenis nes/
cit. Non inflatur qꝛ cum premiū interne
retributōis anxie desiderat. de bonis se
exterioribꝫ non exaltat. Non agit ꝑpe
ram qꝛ querit quo se in solū amorē dei
et ꝓximi dilatat. ⁊ quicq̇d a rectitudi
ne discrepat ignorat. Non est ambici
osa qꝛ quo ardēter intus ad sua satagit
foris nullatenus aliena ꝯcupiscit. Nō
querit que sua sunt. qꝛ cūcta q̄ hic tran
sitoria possidet. velut aliena negligit.
cum sibi nihil esse ꝓpriuz nisi ꝙ secum
permaneat agnoscit. Nō irritatur. quia
iniuriis lacessita ad nullos se vltionis
sue motus excitat. dū ꝓ magnis labo/
ribꝫ maiora post premia expectat. Nō
cogitat malū. quia in amorē mundicie
mentē solidans dum omne odiū radici
tus eruit. versare nō sinit in animo qđ
inquinat. Non gaudet suꝑ iniquitate.
quia sola dilectione erga omēs inhiat
nec de perditōe aduersantium exultat
Congaudet autē veritati quia vt se ce/
teros diligēs per hoc ꝙ rectuz in aliis
ꝯspicit. quasi de augmento ꝓprii affec/
tus inhylarescit. Multiplex ergo ista
lex dei ē que ꝯtra vniuscuiusqꝫ culpe ia
culum quod perimēdam mērem impe
dit instructōis sue munimine occurrit
vt qꝛ antiquus hostis varia circūfusi/
one nos obsidꝫ. ipsa hūc de nobis mlti
pliciter expugnet Hec greg. Beatus
eciam bernardus. verba apl'i iam me/
morata ⁊ quedā alia in tractatu de cari
tate exponēdo prosequitur sic dicēs So
la caritas est. que iniurias nō rependit

qꝛ benigna est. quaz felicitas aliena nō
cruciat. qꝛ non emulatur. quā ꝯscia ma
la non pungit. qꝛ nō agit ꝑperam. que
in honore non extollitur. qꝛ non inflatur.
que in abiectione nō ꝯfunditur qꝛ nō est
ambitiosa. quā cupiditas non coartat
qꝛ non querit que sua sunt. quā ꝯtume
lie non ꝓuocant qꝛ non irritatur. quam
sinistre suspitiones non fedant. qꝛ nō
cogitat malū. quā aliena mala non le/
tificant qꝛ non gaudet super iniquitate
quam errores nō cecant qꝛ ꝯgaudet ve
ritati. quam ꝑsecutiones non frangūt
qꝛ oīa suffert. quam ꝑfidia non indu/
rat. qꝛ oīa credit. quam desperatio nō
non absorbet qꝛ oīa sperat. quam mor/
tis separio non intercidit qꝛ nunqꝫ ex
cidit. Quid mirū si morte non vincitur
que fortis est vt mors imo fortius mor
te. que ipsam quoqꝫ mortem mori coe
git in morte redemptoris O insupera
bilis virtus caritatis. que ipsum quo
qꝫ insuperabilem superasti. ⁊ cui om/
nia subiecta sunt omnibꝫ quodammo/
do subiecisti. dum victus amore deus
factus est obprobrium hominuz. ⁊ ab
iectio plebis. propter nimiam enī ca/
ritatem qua dilexit nos continere vl/
tra non potuit in ira sua misericordi/
as suas. quo dilectam animam inimi
cis exponeret pro amicis suis. vt mor
tis timorem pariter toleret ab amicis
suis ⁊ vigorem ⁊ contra deum fortis
fuit quantum magis aduersus homi/
nes preualebit. hec bernardus Ubi no
tandum ꝙ habentibus caritatem om/
nia cooꝑantur illis in bonū. Teste beato
augustino qui dicit. Diligentibꝫ deum
oīa cooꝑantur in bonum. tales enī de/
us ꝯsolatur ꝓsperis ⁊ exercet aduersis.
nam ꝓpria ipsorum infirmitate exercetur
humilitas afflictione patientia. ꝯtra/
dictione sapientia. odio beniuolentia.
hec aug. ¶ Caritas etiam magne

efficacie est. ipsa namq꜡ est salus moꝝ
mors criminis vita virtutū. cā merito
cum premiū perfectoꝝ. De hac ꝓsper
in li. de vita ꝯtemplatiua sic ait. Cari
tas est volūtas recta ab oībus terrenis
ac pn̄tibꝫ ꝓrsus auersa iuncta deo inse
parabiliter. ⁊ vnita igne quodammō
spūssancti a quo est ⁊ ad quem referṫ
incensa. inquinamenti oīs extranea.
corruptionis nescia. dine ꝯtemplatio
nis auida. in omnibꝫ sp̄ inuicta. salus
moꝝ. mors criminū. vita virtutū. vir
tus pugnantiū. palma victoꝝ. cā me/
ritoꝝ bonoꝝ. premiū perfectoꝝ sine q̄
nullus deo placuit. cū qua non potuit
aliquis peccare. fructuosa in penitenti
bus. gloriosa in ꝑseuerantibꝫ. leta in
ꝓficientibꝫ. victoriosa in martiribꝫ.
opꝑosa in omnibꝫ oīno fidelibꝫ. ex qua
quicquid est boni operis viget. hec ꝓ/
sper. Unāquamq꜡ ergo aīam vt dr̄ hu
go de scō victo. in qua caritas habitat
supꝑbia nō inflat. inuidia nō deuastat.
ira non dissipat. tristicia mala non ve/
xat. auaricia nō excecat. gula nō inflā
mat. luxuria non inquinat. sp̄ munda
est. sp̄ casta est. sp̄ quieta est. sp̄ leta est.
semꝑ pacifica est. sp̄ benigna est. semꝑ
modesta. in aduersis secura. in ꝓspꝑis
tempꝑata. mundū ꝯtemnens. ⁊ deū di
ligens. omnia bona amando sua faci/
ens. sua omnibꝫ libenter impartiens.
non timens inopiā. non magnopere
expetens habundantiā. In quo cari/
tas dei est semꝑ cogitat qn̄ ad deū per/
ueniat. qn̄ mundū relinquat. qn̄ scāda
la euadat. qn̄ veram pacē inueniat. sp̄
ad desideratū cor suum hꝫ in superna
eleuatum. Si qn̄ ambulat. si qn̄ sedet
si qn̄ agit. si qn̄ quiescit. quicquid ege
cit cora deo non recedit. tacens deum
cogitat. loquens nil preter deū aut qđ
ad amorem dei ptinet loqui desiderat
Alios ad caritatē cohortando inflam/
mat. caritatem omnibꝫ commendat.
q꜡ dulcis amor dei. q꜡ amarus. q꜡ im/
purus sit amor huius seculi non solū
voce sed opꝑe quoq꜡ omnibꝫ demōstrat
Deridet huius mūdi gloriam. sollici
tudinē arguit. q꜡ stultū sit in his q̄ trā
seunt fiduciā habere ostendit. miratur
cecitatē hoīm qui hec diligunt. miraṫ
quō iam dudum vniuersa hec transito
ria ⁊ caduca non omnes ꝯtemnant.
Istis indicijs caritas se ꝓdit. ⁊ eos in
quibꝫ habitat non solum intrinsecus
voluntate. sed etiam foris ꝯuersatōne
discerniṫ. hec hugo. Qui ergo vt dicit
basilius voluerit veram dilectōem pre
gustare. xp̄um discat suauiter amare.
qr xp̄s amor est. Amor aūt ꝭm dictū
hugonis. est dulcedo saporis intimi ⁊
quanto feruentius quis amat tanto su
auius gustat. ❧ Et hoc notandū
vt dr̄ beatus augu. ꝙ sola dilectio dis/
cernit inter filios dei ⁊ filios dyaboli.
Signent inquit se omnes signo sanc/
te crucis. cantent omnes allā. baptizē
tur omnes. intrent ecclām. impleant
parietes basilicaꝝ. non discernunṫ fi/
lij dei a filijs dyaboli nisi caritate. qui
habent caritatē nati sunt ex deo. Hec
aug. Nam vt dr̄ cris. Omnes species
iusticie quos habent serui dei in verita
te. pn̄t habere ⁊ serui dyaboli in simu/
latione. Solam aūt caritatē spūssan/
cti non pn̄t habere. Ideo hanc priua/
tam spēm caritatis sibi seruauit spūs
sanctus. qr per nullius testimoniū sic
cognosciṫ vbi sit spūsscūs sicut ꝑ grāꝫ
caritatis. hec cris. Sine ergo caritate
etiā nulla virtus. nec aliqđ exercitiū
spūale homini ꝓdesse potest. Ideoq꜡
vt dr̄ beatus bernar. in tractatu suo de
caritate Solus amor est quem deus a
nobis exigit. etiam cum beneficijs ob
ruit. vel flagellis corripit. vel instruit.
vel mādatis astringit plenitudo legis

est caritas. ⁊ legē ꝯtinet ⁊ ꝓphetas ⁊ quicq̄d lege diuina indicit̄. vel interdicit̄ ad solū amorē reducit̄. Solue tributū amoris ⁊ dn̄o noueris satisfactū Quid eīm inquis nobis ꝓdest tanta in nostro victu ꝑcitas in habitu vilitas. ⁊ disciplina iugis austeritas patenter accipe Quedā sunt caritatis obsequia placentia. si in caritate fiant ac sine caritate nihil ꝓsunt. hec est v̄tus. in qua nec minimum opus respuit̄ sine qua nec maximū acceptat̄ nō ꝑdicatā etiā si linguis fiat angeloꝝ Non fides etiā si montes transferat nec elemosina etiam si omnes facultates meas in cibos paupeꝝ distribuā. nō corpis afflictio etiā si tradā corpus ita vt ardeat. nec missaꝝ solēnia q2 ante fratris reconciliationem munus ꝓhibet̄ offerri. hec bern̄. De hac eadē virtute ꝑ quendam sic d2. bona opa qualiacūq3 sunt tanto magis meritoria sunt. quāto vicinius ex intimis caritatis visceribꝫ ꝓcedūt Ex quo ꝯtingit ꝙ aliquis in magno ⁊ arduo ope minus meret̄ q̄ꝫ ex minore caritate facit illud. q̄ꝫ alter in modico ope q̄d facit ex amore caritatis feruēti. hec ille Ipsa etiā vt d2 beatus bern̄. Uere dulcis ⁊ suauis est. que fessos alleuat. debiles roborat. mestos letificat. iugum deniq3 veritatis facit suaue ⁊ onus leue. Caritas recte vt nos vinceret. prius deū superauit. vulnerauit impassibilem ligauit. insupabile3 traxit. incōmutabilem eternū fecit mortalē. Nulla v̄o maior dilectio. nullus amor sincerior. nullus affectus ardētior. nulla caritas sanctior q̄ꝫ ꝙ mortuus est ꝓ nobis innocēs. nihil q̄d in nobis amaret inueniens. hoc aūt totū vt dura corda nostra emolliret. ⁊ insensibiles ac emortuos affectus nostros q̄si excitando suscitaret. hec bern̄. Ois ergo caritatē habens dei non tepescit. q2 vt d2 beatus grego. in ome. Nunq̄ꝫ est ociosus amor dei. opat̄ eīm magna si ē si vero opari renuit. amor non est. ergo probatio dilectionis exhibitio est opis. hec grego. Dicit etiam de hoc beatus bern̄. O bone ihesu amor tuus nō est ociosus. qui te diligūt nō tepescūt memoria de te sup mel dulcis. meditatio tua plusq̄ꝫ cibus suauis. loqui de te plurima refectio. cogitatō de te ꝑfecta ꝯsolatio. adherere tibi vita eterna. hec bern̄. Caritas etiam si cor hominis possederit ꝺm eundem bern̄. Libertatē donat. timorē ꝑpellit. laborem non sentit. meritū non intuet̄. premiū non requirit. ⁊ tn̄ omnibꝫ plus viget. nullus error sic solicitat. nulla ꝑmia sic inuitāt. hec bern̄. Diligenda est ergo virtus caritatis. q2 vt ait basilius. Omnis qui possidet eā diues ē qua etiā quis caret pauper est. Et beatus augu. Caritas est dulcedo ⁊ salubre vinculū mentium sine qua diues pauper est. cu3 qua paup diues est. q2 dilectione dei nihil dulcius dulce verbū sed dulcius factu3. hec augu. Quisquis etiā habet caritatē vt d2 beatus grego. in quadā ome. etiam alia dona ꝑcipit. qui aūt eā nō h3. etiā que percepisse videbat̄ amittit. Et beatus aug. idem sentit dicens. Attende quanta est caritas. que si desit frustra habent̄ cetera. si assit habent̄. adde caritatē ad oīa ꝓficiunt. subtrahe caritatem ⁊ cetera nihil ꝓsunt Caritas ergo est vita virtutum. quā si abstuleris virtutes illico moriunt̄. ¶ Unde omnium diuinarū scripturaꝝ plenitudo est ⁊ plenitudo legis est dilectio dei ⁊ ꝓximi. Si non vales oēs paginas ꝑscrutari omnia secreta scripturarum penetrare. tene caritatē in qua pēdent omnia. hec aug. ¶ Debemus ergo accedere ad deum creatorem nostꝝ nō gressu pedum. sed moribus bonis

⁊ sincera dilectione. vt presentiam ip
sius in cordibus nostris habere ⁊ sen
tire valeamus ad nostram ꝯsolatõem.
Unde iterū beatus augu. Ad deum qui
vbiqꝫ pñs est. vbi totus est. non pedi-
bus licet ire sed moribꝫ. mores aũt no
stri non ex eo ꝙ quisqꝫ nouit. sed ex eo
ꝙ diligit dijudicari solent. nec faciũt
bonos vel malos mores. nisi boni vel
mali amores. Tanto aũt nobis meli-
us est. quanto magis in illum imus.
quo nihil est melius. imus vero nõ am
bulando sed amando. quem tanto ha-
bemus potiorem. quanto eundem amo
rẽ quo in eũ tẽdimus poterimus hr̄e
puriorẽ. hec au. Et raba. de eadem sic
ait. Nihil terribilius est cũctis demo
nibꝫ ꝙ cum in dei dilectõe ⁊ desiderio
estuamus. Dicit etiã de hoc beatus am
brosius. Cum mens incendio carita-
tis xp̄i estuauerit. ab eo mox oĩs mali
gni calliditas versutiaqꝫ discedit. hec
ambro. Beatus etiã grego. eandem re
cõmendando sic ait. Antiquus hostis
castitatem in nobis si sine caritate fue
rit non timet qꝛ ipse carne non premi
tur vt dissoluatur luxuria. abstinentiam
non timet qꝛ ipse cibo non vtitur qui ne
cessitate corporis non vrgetur. Distra
ctõem rerū terrenarū non timet. si eidẽ
operi caritas desit. qꝛ diuitiarū subsidi
is nec ipse eget. Ualde autẽ in nobis
caritatẽ veram. i. amorem humilẽ quẽ
nobis vicissim impendimus timet. ⁊
nimis ꝯcordie inuidet. qꝛ hanc nos te
nemus in terra. quã ipse nolens tene-
re amisit in celo. hec grego. R Et
notandũ etiam ꝙ amantibꝫ deum nul
lus labor est difficilis. non amantibꝫ
vero omnis labor qui ad spũalem vitã
pertinet grauis est. Unde dt bea. bern̄.
Ubi amor est labor non est sed sapor.
qm̄ amanti nihil est difficile. Et iterū.
Labor meus vix est vnius hore ⁊ si pl⁹
est non sentio pre amore. Dicit ⁊ bea-
tus aug. Qui amat non laborat. omis
eñ labor non amantibꝫ grauis est. so
lus amor est qui nomen difficultatis
erubescit. hec aug. Uñ amemus xp̄um
vt labor spũalis non sit difficilis. Ad
hoc hortatur beatus ihero. ita dicens Ni
hil amantibꝫ durū. nullus labor diffi-
cilis. amemus xp̄m ⁊ nos ⁊ facile vi-
debitur omne difficile. breuia putabi-
mus vniuersa que longa sunt ⁊ iaculo
illius vulnerari dicemus heu me qꝛ in
colatus meus prolongatus est. hec ihe
ro. Si quis ergo vt iterū dt beatus ber-
nar. gustu caritatis inebriatus fuerit.
ad omne opus bonũ hilarescit. Labo
rat ⁊ non lacescit. dolet ⁊ non sentit. de
ridetur ⁊ non aduertit. O iugũ amoris
xp̄i ꝙ dulciter capis. ꝙ gloriose illa-
queas. ꝙ fortiter stringis. ꝙ suauiter
premis ꝙ delectabiliter annexas. hec
ber. Dicit etiã ad hoc beatus aug. Om
nia grauia ⁊ immania facilia ⁊ ꝓpe nul
la facit amor. hec ille. S Qui er
go vt dt origenes pfecte diligit. nihil
est qđ non toleret. Plura ergo nõ tole
ramus certe ob hoc qꝛ caritatẽ que om
nia tolerat nõ habemus. qꝛ si non feri
mus aliqua patienter idcirco est qꝛ ca
ritas nobis que oĩa patitur deest. In lu-
ctamine quoqꝫ qđ est nobis aduersus
demones eo frequẽter cadimus nõ dubi-
um quin ab hoc ꝙ nõ est in nobis cari
tas illa que nunqꝫ excidit. hec origeñ.
Ideoqꝫ vt ait bea. bern̄. Uult ꝯditor nr̄
alto quidem ꝯsilio sed salubri hoĩem
tribulationibꝫ exerceri. vt dũ defece-
rit homo ⁊ subuenerit deus deus ab ho
mine veneretur ⁊ per ꝯsequens ametur.
Et beatus greg. Studet omnipotẽs de
us ignẽ sue caritatis apparenter extin
guere ꝑ aduersa. vt tam felici facta in
terpellatõe validius quis accendatur in
dei dilectione ⁊ amore. hec gregorius

Item de commendatione caritatis dicit origenes super canticum. Nomen quippe caritatis tantum extollitur. vt etiam ipse deus caritas appellatur. sicut dicit iohannes Deus caritas est in quo ostendit et ipsum deum caritatem esse. In quo ergo caritas est que deus est nihil terrenum nihil materiale nihil corruptibile diligit. Contrarium namque est ei corruptibile aliquid diligere cum ipsa sit fons incorruptionis. ipsa enim sola est que habet immortalitatem Si quidem deus caritas est et inhabitat lucem inaccessibilem. quid autem aliud immortalitas nisi vita eterna est quam daturum se promisit deus credentibus in ipsum solum verum deum et quem misit ihesum christum filium eius. Ergo in primis et ante omnia hoc amabile et placitum dicitur esse deo. vt diligat quis dominum deum suum ex toto corde suo ex tota anima sua et ex totis viribus suisque deus caritas est et filius dei. Qui ex deo est caritas est sui simile aliquid requirit in nobis vt per caritatem que est in christo ihesu qui est caritas vel in cognita quadam per caritatis nomen affinitate satiemur sicut et ille qui iam coniunctus erat eidem. cum dicebat quis nos separabit a caritate christi. hec origenes.

¶ Hoc etiam priuilegium sola caritas habet vt deus dicatur et sit. Non enim dicitur deus humilitas est. deus paciencia est etc. sed dicitur. deus caritas est. Unde sancti viri totam substantiam suam tradiderunt et omnes delectationes carnis ac omnes iocunditates inordinatas contempserunt vt hanc virtutem compararent et eam possiderent. De hac nobilissima virtute caritatis sic inter cetera dicit hugo. O caritas si scirem quantum valeres. precium apprehenderem me pro te. sed forte excedis angustias meas. nec inuenire potero precium tuum penes me. dabo tamen quod habeo et totum quod habeo tota domus mee substantia pro te commutabo. et cum totum dedero totum quasi nihil iam reputabo. omnes delectationes carnis mee omnes iocunditates cordis mei propter te libenter impenderem. vt te solam possidere valeam Tu sola mihi carior. tu sola vtilior. tu sola suauior. tu sola iocundior amplius delectans habundantius satians tutius saluans felicius conseruans. O caritas nescio si forte maius sit te deum dicere an deum te superasse quod si maius est etiam hoc libenter et fiducialiter de te dicam deus caritas est nunquid parum est deum in se manentem habere et caritatem possidere. hoc priuilegium sola habet caritas vt deus dicatur et sit. Non enim dicitur deus humilitas est aut patientia quare cum omnis virtus dei donum sit nullam preter solam caritatem hoc habet. vt non solum donum dei sed et deus dici possit. Reliqua igitur gratiarum dona largitur deus eciam his quos reprobat. solam autem caritatem quasi seipsum his tantum quos diligit in premium seruat Caritas igitur est fons proprius. de quo non communicat alienus quare quicunque illam habet non iam alienus est a deo. Hec hugo. Et ideo dicit beatus bernardus concludendo Deus caritas est quid preciosius. Et qui manet in caritate in deo manet. quid securius. Et deus in eo quid iocundius Hanc ergo toto cordis desiderio concupiscamus et diligenti studio requiramus vt inuenire ipsam et possidere valeamus ad nostram animarum salutem.

Quomodo inter duodecim fructus ab apostolo enumeratos charitas primatum tenet et de eius multiplici virtute et ceteris per ordinem.

Capitulum .IX.

SEd nec hoc pre
tereundũ est ꝙ apl's ponit .xij.
fructus spũs inter quos primatũ tenꝫ
caritas. De quibꝫ fructibꝫ ipse dr̃ ad
Galath.v. Fructus aũt spũs est cari-
tas. gaudium ⁊c̃. Circa ergo varieta
tem istoꝝ fructuum est notandũ ꝙ ca-
ritas inter ipsos precedit tanꝙ caput
virtutuꝫ. Unde dr̃ beatus hiero. Que
alia vtus inter fructus spũs habere de-
buit primatũ nisi caritas sine qua alie
virtutes non reputant̃ virtutes esse. ⁊
ex qua nascunt̃ omnia bona. Caritas
ergo est primus. Lignũ vero vite est ip
sa vita spũalis que regnum dei per gra
tiam in se ꝯtinet. iuxta illud Luc̃. xvij.
Regnum dei intra vos est. Fructus au
tem caritatis multiplicem hꝫ virtutẽ.
maxime ꝙ ipsa sanet omnem infirmi
tatem spũalem. Qui enim caritatem
non habet huic non sapiunt virtutes.
quasi infirmo. sed caritas est dispositõ
gustus spũalis. habenti enim caritatẽ
sapiunt res ꝓut sapere debent. Est em̃
caritas amor ordinatus quo preciosa
habent̃ que vere preciosa sunt ⁊ diligũ
tur. vt sunt virtutes ⁊ res spũales. ⁊
vilia respuunt̃ que vere vilia sunt. s. tẽ
poralia ⁊ carnalia Hec itaqꝫ virtus sa
nat languorem qui ꝓpter peccatuꝫ ani-
me est inflictus. Unde petrus in cano
ni. sua. j. Caritas operit multitudineꝫ
peccatorũ. Operire peccata est facere
quasi nunꝙ peccata fuerunt. Nam vt
dr̃ beatus ber. Plene ⁊ misericorditer
remittit deus. non damnat vlciscẽdo.
nec ꝯfundit improperãdo. nec minus
amat imputando. sic fructus iste sanat
omnes infirmitates spũales quasi nũ-
ꝙ fuissent X Secundus fructus
spũs est gaudium. qui est dulcissimus
Ecci. xxx. Non est oblectamentũ sup
cordis gaudium. In tribꝫ aũt excedit
gaudium cordis moduꝫ carnalis gau
dij. Primo in ꝯtinuitate. homo enim
carnalis non sedet sp̃ ad mensam cor
poralem. sed secura mens q̃si iuge con
uiuium ꝓut dr̃ ꝓuer. xv. Scd̃o in hoc
ꝙ gulosus multas hꝫ amaritudĩes an
nexas gaudio suo. vt est afflictio ex di
latione diuitiaꝝ quas vehementer ap-
petit ⁊ defectũ quem in eis que sibi ap
ponunt̃ inuenit. Unde dicit aug. Ubi
cunqꝫ caro querit refectionem inuenit
defectionem. preterea excedit modVꝫ
in sumendo delectabilia. vnde ledit cõ
scientiam ⁊ corporis naturam. Tercõ
in hoc ꝙ gaudiũ cordis est tm̃ de mag-
nis bonis ⁊ veris. Unde dr̃ glo. sup il
lud verbum. fructus spũs est caritas.
gaudiũ. i. non est gaudenduꝫ de his q̃
indigna sunt gaudio. innuens gaudi-
um spũale de his de quibꝫ est dignum
gaudere. Et notandũ ꝙ gaudium spũ
ale facit hominem de diabolo triũpha
re. Unde augu. Unica ratio vincendi
inimicum est leticia spũalis. qñ enim
dyabolus videt in aliquo gaudiũ spũ
ale multũ displicet ei. qꝛ scit adesse de
um. Unde. j. Reg. iiij. dixerunt phili
stei qui tenent figuram demonum. Ue
nit dñs in castra. ve nobis. non em̃ fu-
it tanta exultatio heri ⁊ nudiustercius
A Sequit̃ de tercio fructu. scꝫ de
pace. quem ꝯstat preciosissimũ ex hoc
ꝙ filius dei voluit eũ ita freq̃ñr esse in
ore suo. Unde ipse dr̃ Johannis. xiiij
Pacẽ relinquo vobis, pacẽ meam do
vobis. Voluit etiam vt apl'i hunc fru
ctum haberent in ore suo cũ dixit Ma
thē. xx. Intrantes domũ primũ dicite
pax huic domui. Fructus iste. s. pacis
hꝫ triplicẽ virtutẽ. Primo filio dei as
similat. Mathe. v. Beati pacifici. qm̃
filij dei vocabunt̃. filij inqꝫ p imitatorꝫ.
Tale officiũ hñt in terra q̃le filius dei
pacificauit em̃ nos deo patri. Secũdo

fructus pacis locū p̄pat deo Un̄ ps. In pace factus est locus eius. Stude ergo vt tu fructū istū deo apponas pacē di/ligendo. ⁊ habebis deū ad ꝯuiuiū tuū. Nā paulus dr̄ pacē habete ⁊ deus pa/cis ⁊ dilectionis erit vobiscū. Tercius fructus pacis eternā pacē donat Ysaie Erit sabbatū ex sabbato. Qui enim in hac vita pacē diligunt ⁊ hn̄t. in futu/ro seculo eā possidebunt ineternū. Un̄ ysaie. xxxij. Sedebit pp̄ls meus in pul/critudine pacis in tabernaculis fidu/cie ⁊ in requie opulēta. B Quartus fructus sp̄ūs est pacīa quo fructu nul/lus videt̄ magis esse nccārius in hac valle miserie. vbi inter tot mala sum⁹ hic fructus fortis est cib⁹ ⁊ duriciā hȝ in cortice. ⁊ sub illa duricia latet mag/na dulcedo. q2 deus tribulatos ꝯsolat̄ in p̄ñti. ip̄a etiaȝ tribulatio est via ad eternā dulcedinem. Un̄ ad hebre. xij. Ois disciplina in p̄ñti videt̄ quidem nō esse gaudij sed memoris. postea aūt fructū pacatissimū exercitatis reddet ꝑeā iusticie. cuius fructus facit hoīeȝ valde fortē. nam ꝓut dr̄ ꝓuerbi. Me/lior est patiens viro forti ⁊ qui dn̄atur aīo suo expugnatore vrbiū. Sine du/bio maior virtus est in patiendo mala q̄ȝ in agendo fortia. ⁊ iō melior est pa/tiens viro forti. Unđ ⁊ sene. dr̄ magni aīmi est iniurias in summa pacīa pati ⁊ nobilior triūphus est ⁊ vtilior victo/ria suip̄ius q̄ȝ expugnatio vrbiuȝ. qui em̄ seipsum vincit nō solū vrbē sed reg/nū celoꝝ capit. Un̄ math. xj. Regnuȝ celoꝝ vim patit̄ ⁊ violenti rapiūt illđ. nā patiens literas hȝ patentes in euā/gilio ꝙ regnuȝ celoꝝ ip̄oꝝ est. dicente Math. v. Beati qui ꝑsecutōem patiū/tur ꝓpter iusticiā qm̄ ip̄oꝝ est regnū ce/loꝝ. C Quintus fructus sp̄ūs est longanimitas ⁊ ꝯsistit in sustinendo ⁊ expectando deū. Un̄ ps Expecta dn̄m viriliter age. ꝯfor. cor tuū ⁊ sust. dn̄m Debemus em̄ deum expectare ⁊ susti/nere. q2 non fallit sustinentes se. Unđ ps. Uniuersi qui te expectant. nō con/fundent̄ Non em̄ derelinquit sꝑātes in se. ⁊ si nō accipit quis qđ petit. dif/fert̄ non aufert̄. Un̄ dr̄ beatus grego. Nemo qui tardus audit̄ a superna cu/ria negligit̄. nā electis sepe negat̄ qđ petunt. vt afflictione ⁊ expectatione ⁊ purgati digni sint illud accipere. habet aūt fructus iste triplicē v̄tutē Primo in hoc ꝙ hoīem fidelem reddit deo. so/li namq̄ȝ longanimes deum in tribula/tione non deserunt. ⁊ ideo merito au/dituri sunt a domino illud dulce verbū Uos estis qui ꝑmansistis mecū in tem/ptationib⁹ meis. ⁊ ego dispono vobis regnum. Secundo cum omnes virtu/tes mereant̄. hec vero virtus mercedē recipit. currunt alie ⁊ hec apprehendit Un̄. j. ad chor. ix. Omnes quideȝ cur/runt sed vnus accipit brauium. s. lon/ganimis. longanimitas em̄ siue perse/uerantia est singularis filia summi re/gis. q2 heres regni celestis. Tercio co/ronam vite eterne augmentat. Unde ecclesiast. xj. Coniūgere deo ⁊ sustine. vt crescat in nouissimo vita tua. D Sextus fructus sp̄ūs est bonitas ⁊ dr̄ bonitas animi dulcedo ꝯm glo. qui fru/ctus p̄ciosus est. q2 nō solum dulcis sed ipsa dulcedo que tanta est. ꝙ oēm amaritudinem huius mundi homini dulcorat. Quid non illa dulcedo. que mortem quoq̄ȝ facit dulcissimā. vt pa/tet in sanctis martirib⁹. qui mortem passi sunt pro domino. Et que aduersi/tas resistere potest vnctioni. quam spi/ritussanctus operat̄ in cordib⁹. huius fructus figuram videt̄ habere manna quod erat in archa testamenti cum vir/ga aaron ⁊ tabulis. in virga intelligit̄ correctio. in tabulis discretio. in man

na dulcedo. que tria maxime debẽt ha bere prelati. virgam vic3 correctionis cum discretione tñ ꝛ dulcedine. vt eo rum subditi eo melius possint ꝓficere in bonis moribꝫ ꝛ animaꝝ salute.

E Septimus est benignitas siue li beralitas. Istũ fructum p3 esse precio sum ex hoc. qꝛ pertinet ad personas no biles. Auaricia enim est seruiliu3. sed largitas nobilium. Quanto aute3 ali quis benignior ꝛ liberalior. tanto nobi lior. vnde videmus solem ꝛ alia corpo ra celestia que sunt nobiliora liberali⁹ cõicare bona sua Hic aũt fructus qua druplicem h3 virtutẽ. Prima est ꝙ fa cit hoĩem amari. ꝛ intantu3 efficax ꝙ inimicos facit amicos Unde ꝓuerbi. .xxv. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. si sitit da illi aquam bibere. pru nas enim ꝯgregabis sup caput eius .i. accendes eum ad diligendũ. Secũdo facit hoĩem honorari. ꝓuerb. xxij. Ui ctoriam ꝛ honorẽ acquirit qui dat mu nera. Tercio deo assimilat. qui libera lissimus est. Unñ iaco. j. Deus dat om nibꝫ affluenter ꝛ ñ improꝑat Et sene. Qui dat beneficia deũ imitaꝛ. Specia liter namqꝫ deum imitaꝛ homo miseri cors. Quarto hoĩem ad bonum fine3 perducit. Unde ihero. Non memini me vidisse male mortuum qui liberalẽ ante duxit vitam F Octauus fru ctus spũs est mansuetudo qui ꝑciosus est ꝛ delicatus. Unde ps. Mansueti aũt hereditabunt terrã. in quo innuiꝛ preciositas vt ꝓ mansuetudĩe terra ꝓ missionis habeaꝛ. Iste aũt fructus ha bet tres virtutes. Prima est. qꝛ ꝯsuat hoĩem in statu virtutũ. Ecci. x. Fili in mansuetudine ꝯserua animam tuam. Hoĩes immansueti sp. i. freqñt fran gunꝛ per impatientiã vel igne ire accẽ dunꝛ. mansueti in statu virtutũ ꝯser uanꝛ. Scđo amorem ꝛ grãm hominũ ꝯparat. Ecci. iij. Fili in mansuetudĩe opera tua ꝑfice. ꝛ super gloriam hoĩm diligeris. Et de moyse dꝛ eccl'iaſ. xlv. Dilectus a deo ꝛ hominibꝫ. Cuius cã tangiꝛ Nume. xij. vbi dꝛ ꝙ moyses e rat mitissimus hoĩm qui morabatur ĩ terra. Tercio eternã salutem tribuit. iuxta illud ps. Cũ exurgeret in iudici um deus vt saluos faceret omnes mã suetos terre. G Nonus fructus spũs est fides. quem p3 esse preciosu3 ex hoc ꝙ dñs talem fructum valde di ligit. Ecci. j. Beneplacitum est deo fi des ꝛ mansuetudo. Habet quoqꝫ ide3 fructus quatuor virtutes. Prima est. qꝛ hominẽ facit laudari. ꝓuer. xxviij. Uir fidelis multum laudabiꝛ. Scđo facit exaltari. Mat. xxiij. Quis putas est fidelis seruus quem ꝯstituet dñs su per familiã suam. Tercio facit hoĩem multum amari deo ꝛ dñis terrenis Ec cle. xxx. Si tibi est seruus fidelis sit ti bi quasi anima tua ꝛ quasi fratrem tuũ tracta illum Quarto facit coronari ho minem. Math. xxiiij. Quia sup pau ca fuisti fidelis super multa te ꝯstituã. intra in gaudium domini tui. H Decimus fructus spũs est modestia. qui ideo dulcis est ꝛ preciosus. qꝛ val de rutilat. ad Phil'. iiij. Modestia vr̃a nota fit omnibꝫ. i. rationabilis ꝯuersa tio dicit glo. Hanc vult apostolus no tam eẽ hoĩbus vt odore eius si mortui sint viuificenꝛ. si vero viui ꝯfortentur. Et habet fructus iste quadruplicẽ vir tutem. Prima. qꝛ vitam hoĩs ꝯseruat tam spũalem ꝙ corpalem. Unde sen. Mediocria \ vtiliora ꝙ que sunt ni mia. eo ꝙ supflua noceant. sic segete3 nimiam frangit vbertas. sic ꝛ rami o nere frangunꝛ. Scđo vitam iocundã facit. sicut nimietas iniocundã. Unde boe. Paucis minimisqꝫ natura ꝯtenta ẽ Cuius satietatẽ si supfluis velis vrge

re. aut iniocundū fiet qd̄ infundis aut
noxium. Tercio deo assimilat. qui in
mensura numero ⁊ pondere oīa dispo
nit vt d̄r sapiē. xj. Quarto hoīem facit
sufficientē sicut ecōtrario ꝓdigalitas
facit hoīem non indigentē. Vn̄ sene.
Pecuniā magnā hꝫ qui ꝯfidit si aua-
rus est nō hꝫ. si ꝓdigus est nō habebit.
I Undecimus fructus est ꝯtinentia.
quē fructū patet esse preciosum ex illo
ṽbo ecc̄. xxvij. Non est ꝯdigna ponde-
ratio ꝯtinentis aīe. Huius etiā fruct⁹
quadruplex est ṽtus. Prima est q2 vi
tam ꝓlongat. Sene. potest illa ꝓuidē-
tia longiorem ꝓrogare huic corpuscu
lo mortem. si voluptates quibꝫ maior
ꝑs eius subdit̄ poterit regere ⁊ cohērce
re ⁊ ecc̄. xxxviij. Qui abstinens est ad-
ĳciet vitā. Scd̄o ad iocūditatē prepa
rat spūalem. iuxta illud ꝑs. Rennuit
ꝯsolari aīa mea. memor fui dei. ⁊ dele
ctatus sū ⁊ exercitatus Et beatus ber.
Delicata est ꝯsolatio diuina ⁊ non da
bit̄ admittentibꝫ alienā. Dn̄s em̄ ꝑ se
vult facere bonos ⁊ potare sobrios.
Tercio deum ⁊ angelos letificat Vn̄
gen̄. xj. legit̄ ꝙ abraham fecit grāde
ꝯuiuiū in die ablactatōis fi'ĳ sui. Sic
⁊ deus gaudet cū aliquis e filĳs suis
sepat̄ a lacte tꝑalis ꝯsolationis Dicit
etiā de hoc tullius. si cibis ⁊ potibꝫ vte
remur ꝑce. ⁊ nos imaculatos custodi
remus. fruem̄ ꝯsortio ⁊ affabilitate de
orū. i. āgelorꝫ. Quarta a pessimo hoste
quē habemus nos custodit. s. a volupta
te. hec est que corpus morte tꝑali ⁊ post
morte eterna corpus ⁊ aīam interficit
Vn̄ sene. Voluptates inter oēs res vi
lissimas ꝯcipue extirpat in hoc vt strā
gulet. K Duodecimus ⁊ vltimus
fructus spūs est caritas. quē sit̄ ꝑcio-
sum esse patet ex hoc ꝙ ad sponsas re-
gis celestis ꝑtinet. Iste quoqꝫ fructus
habet quadruplicē virtutem. Prima
q2 facit aīam esse mirabilis pulcritu-
dinis. sapiē. iiij. O q̄ꝫ pulcra est casta
generatio cū caritate. Scd̄o āgelis as
similat. de quo d̄r beatus bernar. Quid
castitate decorius. que hoīem facit an
gelum. Differūt inter se pudicus ho-
mo ⁊ angelus sed felicitate nō virtute
sed angeli castitas felicior. hoīs tn̄ for
tior esse cognoscit̄. Tercio ad modū
balsami a spūali corruptiōe hoīem cō
seruat Vn̄ beatus bern̄. Castitas instar
balsami odoriferi quo ꝯdita cadauera
incorrupta seruant̄. sensus ⁊ actus ꝯti
net ⁊ ꝯstringit Quarto in stabilitatē
glorie hoīem quodāmodo ponit Vn̄d
iterū beatus bern̄. Castitas sola in hoc
mortalitatis loco ⁊ tꝑe statū quendā
immortalitatis glorie repn̄tat. Per
hos igit̄. xij. fructus spūs. vnusquisqꝫ
aīam suā impugnare studeat in illis se
exercendo vt alimoniam eterne glorie
post hanc vitā a dn̄o ꝑcipere mereat̄.

Filius

Accepta itaqꝫ informatōe de effe
ctibꝫ caritatis atqꝫ. xij. spūs fru-
ctibꝫ. Nunc qūo sit deus diligendus
de hoc cupio edoceri.

Ca. .X. Pater L

Scire debes pri
mo ꝙ pius ⁊ misericors deus
a nobis vult amari. q2 ip̄e amat nos ⁊
prior dilexit nos. Debemus ergo vi-
cem rependere in amando. vt ipsum
feliciter possidere valeamus Unde be
atus bern̄. Cum amat deus nihil aliud
vult q̄ꝫ amari. Certissime ob aliud nō
amat. nisi vt amet̄ sciens ip̄os amore
beatos. qui se amauerint. merito ergo
ceteris renuncians affectionibꝫ fide-
lis aīa tota eius incumbit amori. q2
summum ⁊ verum bonum deus est. so-
lus ille feliciter amatur ⁊ tanto felici-
us. quanto amplius. hec bern̄. Iubet

ergo dominus se amari. ne miseriam q extra eius amantē est incurramus. Unde beatus augu. Quid tibi sum bone iesu vt amari te iubeas et precipias et nisi faciam irasceris et mineris mihi ingentes miserias. hec augustinus. Igitur vt dicit beatus berna. exigit deus honorari vt pater. timeri vt dominus. amari vt sponsus. Amor vero reuerentiam nescit. ab amando quippe amor. non ab honorando denominatur. hec bernar. ¶ Et notandū q propter tria beneficia nobis a deo impensa ipē summe est diligendus. hoc est propter creationem. propter recreatōem et redemptionem. et propter peccati dimissionē. Primo propter creatōem. q2 ipse fecit nos et non ipsi nos. Secundo propter redēptionem. q2 sua amara passione et morte redemit nos Pro tantis igitur beneficijs a nobis amari ds meruit. De hoc beatus bernar. in libro de diligendo deum atq3 alibi sic ait. Quid si me totum debeo pro me facto et refecto. hoc mō nō eni tam facile refectus q3 factus. Siquidem de me non solū. sed de omni qd factum est scriptū est. dixit et fcā sunt. At vero qui me tantum et semel fecit. in reficiēdo profecto et dixit multa et gessit mira. et pertulit dura. nec tm dura. sed etiam indigna. Quid ergo retribuam domino pro omnib9 que retribuit mihi. In primo opere me mihi dedit. in secundo se. et vbi se dedit me mihi reddidit. Datus est ergo et redditus pro me. debeo me et bis debeo. quid deo tribuam pro se. nā et si me milies rependere possem. quid sum ego ad deū. Hic primo videquō. imo q sine modo a nobis amari deus meruit q prior dilexit nos tantus et tantū et gratis tantillos et tales. Modus ergo diligendi deum est sine modo diligere. Deniq3 dilectō que tendit in deū tendat in immensum. tendat in infinitum. nam et infinitus est deus et immensus. quis nam queso finis debeat esse nostri vel modus amoris. sed vicē rependimus cū mensura. Diligā ergo te pro dono tuo et modo tuo minus quidē iusto. sed plane pro posse. qui et si quantū debeo non possum vltra q3 possum. potero vero plus cū donare pl9 dignaberis. nunq3 tantū pro ut dignus haberis. Imperfectū meum viderunt oculi tui. sed tn in libro tuo scribentur qui qd possunt faciunt. et si quod debēt non possunt. hec bern. ¶ Amandus igitur deus est a nobis valde non solum q2 nos creauit. sed etiam q2 nos redemit. Deuota namq3 corda multū alliciuntur ad xpi amorem propter illius amare passionis recordatōem. Vn iterum beatus bern. Valde mihi omnino amandus est per quem sum. viuo et sapio. Dignus plane est morte. qui tibi dn̄e ihesu xpē viuere recusat. et mortu9 et qui tibi non sapit desipit. et qui curat esse non propter te pro nihilo est et nihil est. propter temetipsum deus fecisti oīa. et qui vult esse sibi et non tibi nihil esse incipit inter omnia. Pro his ergo ita sum amans te quantum possum. sed ē quod me plus mouet et plus accendit super omnia inquā reddit te amabilē mihi ihesu bone calix quem bibisti opus redemptionis nostre. hoc omnino amorē nostrum facile vendicat totū sibi. hoc est quod nostram deuotōnem et blandius allicit et iustius exigit. et artius astringit. et afficit vehementius. hec bernardus. Tercio diligendus est deus propter peccati dimissionem. quia nihil potest peccator dignius rependere deo pro peccato nisi dilectōem. Reddat ergo amorem pro suo debito. et cui plus dimittitur amplius diligere debet. Vnd beatus ambrosius. Quoniam nihil est quod digne deo referre possumus pro

peccato nisi dilectionem. reddamus amorem pro debito. amplius vo diligere debet. cui amplius donat. hec amb. Et sciendum quod quicunque deum amat. ille amat a deo. quomodo enim non reamabit se diligentes. quos amauit. et nondum amantes Dedit namque nobis duplex pignus spiritumsanctum et fidelem testem ie sum xpm et hunc crucifixum. Ista commemorat beatus bernar. in quadam auctoritate sic dicens Nemo se amari diffidat Qui iam amat bene et libenter dei amor nostrum quem preuenit et subsequitur. nam quomodo reamare pigebit. quos amauit nondum amantes. habes enim dilectionis pignus spiritumsanctum. habes et fidelem testem ihesum xpm et hunc crucifixum. O geminum ipsum quod firmissimum erga nos dei amoris argumentum. xpus moritur et meretur amari spiritussanctus afficit. et facit amare Ille facit cur ametur. iste vt ametur. ille multam suam dilectionem commendat in nobis. iste dat. in illo cernimus quod amamus. ab isto sumimus vnde amemus Caritas igitur ab illo. occasio ex isto et affectio Quanta confusio dei filium oculis ingratis cernere morientem quod quidem facile contingit si desit spiritus Nunc autem quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritumsanctum qui datus est nobis. Amati amamus amantes amplius meremur amari. Cum ergo teneamus geminum nostre salutis indicium. neutra sine altera prodest. nam nec spiritus datur nisi credentibus in crucifixum. nec fides valet si non operatur ex dilectione Dilectio autem donum spiritussancti. hec bern. Debet ergo quilibet religiosus deum diligere. vt viceuersa diligatur a deo. nam ipse dicit ego diligentes me diligo. Unde dicit honorius super can. Non est aliquid quod mentem faciat deo cariorem. quam si in ipso intime delectetur. et hoc fit per validam caritatem Qui vo deum diligit dilectionem non perdit sed mutat in melius. De hoc dicit beatus bern. Si diligimus deum. delectationes non perdimus. sed mutamur a corpore ad animam. a sensibus ad consciam. hec bernar. Qui ergo xpi amore inebriatus fuit. extraneas delicias et illicitas delectationes non querit. Quod probat idem beatus bern. dicens. O xpi dulcis amor. felix ille quem semel tu inebrias hic nouit quid sapias. hic nullas extra te vnquam querit delicias. hec ille. Et iterum dicit idem. Quanto quis plus diligit plus presumit. que duo quanto in homine fuerint fortiora tanto fiduciam erigent fortiorem Hec bern. Deinde notandum. prout dicit beatus augu. quod deus vult se gratis coli. gratis vult se diligi. hoc est caste amari. non propter hoc illum ama. quia dat quid preter se. sed quia dat se. hec aug. Idcirco vt hortatur idem beatus aug. super verbis apostoli vnusquisque intus se aspiciat. et probet se in omnibus factis suis et bonis operibus que facit cum caritate non expectans retributionem temporalem. sed promissum dei. faciem dei Omnino enim me non satiaret deus nisi promitteret mihi seipsum deum. Quid est celum terra mare sol sidera exercitus angelorum omnium istorum creatorem scio. ipsum esurio. ipsi dico quoniam apud te est fons vite. Qui respondit ego sum panis viuus. qui de celo descendi. esuriat et siciat peregrinatio mea vt facietur presentia tua arridet mundus multis rebus pulcris. variis fortibus pulcrior est ille. qui fecit. fortior clarior et suauior est. ille qui fecit Saciabor cum apparuerit et manifestabitur gloria eius. hec augu. Debemus ergo castum amorem erga ipsum creatorem habere. ipsum solum diligendo. Quod probat glo. in libro de celesti ierarchia sic dicens. Castum habet amorem. qui deum gratis amat id est non quia dat aliud preter se sed quod dat se. Deus enim propter se

solū amandus est non ꝓpter aliud. omnia enī que amant̄ ꝓpter eū sunt amanda. talis quippe dilectio casta est. nam spūaliter fornicari est frigescēte caritate deū minus diligere. ⁊ aliud plus ꝙ oportet amare. sic enī elongat̄ ⁊ recedit̄ ab eo. De qua fornicatōne scriptū est. Qui elongant se a te peribūt. ꝑdisti omnes qui fornicant̄ abs te. Ubi ⁊ de hac castitate subdit̄ Mihi aūt adherere deo bonū est. hec glo. Etiam vt ait augu. Non est castū cor si deum ad mercedem diligit. Et subdit. Noli extra eū aliquid ab eo querere. ipse tibi sufficit. quantūlibet sis auarus sufficit tibi ds. hec aug. Istud summū bonū deū videlicet idem aug. sup omnia desiderabat habere cū dixit Quicquid mihi dare vult dñs deus meus auferat totum ⁊ se mihi det. Quicquid enim mihi ꝓter illum est. dulce nō est. vilescat ergo totum qđ preter deū est. hec aug. Non solum aūt debemus a rebꝫ transitoriis affectum nostꝝ abstrahere. verū etiā ꝫ nec nosipsos diligere debemus vt xp̄m possimus lucrifacere. De quo glo. in libro de celesti ierarchia sic dt Causa ꝑditōnis humane ꝓprius amor est. Amor inquam ꝓprius inimicus est Nescio enī quo inexplicabili mō quisquis seipsum non deū amat. ipse se nō amat. Qui enī non potest viuere de se. morit̄ vtiqꝫ amando se. non ergo se amat. qui ne viuat se amat. Cum enī diligit̄ ille a quo viuit̄. non solum se diligendo magis diligit. qui ꝓpterea nō se diligit vt eum diligat a quo viuit. hec glo. Quisquis etiam locum tutū ⁊ quietem anime sue desiderat inuenire. deum studeat diligere. nam quicquid boni in creaturis est sparsuꝫ. in deo inuenit̄ collectum. ergo deum per caritateꝫ diligamus. possideamus. ⁊ in ip̄o habebimus quicquid sancte desideram⁹.

De hoc beatus Aug. sic dt. In omnibꝫ que mente ꝑcurro non inuenio tutum locū anime mee ⁊ quietū preter deum in quo colligunt̄ sparsa mea. qr quicquid boni in creaturis est sp̄sum in eterno bono inuenit̄ collectuꝫ. Unde si in hoc seculo aliquid possidere delectat. deū qui possidet omīa expedita mente possideamus. ⁊ in ipso habebimus quicquid feliciter ⁊ scē desideramus. Hec aug. Etiā dt in alio loco Solus deus sine molestia amat̄. ⁊ cum iocūditate amplectit̄. cum securitate desiderat̄. quē quanto quis ardētius amat. tāto melior efficit̄. ⁊ q̄to nunc amor dī feruentior. tanto eius visio erit suauior. ⁊ q̄to nunc ardentius desideramus. tanto eū clarius intuebimur. Etiam q̄ amat non laborat. Uis enī nō sentire laborē cogita mercedē. quicquid difficile est in preceptis. leue est amanti. Si enī cū auaris tāta ꝑeat cupiditas nobiscū. quare non ꝑeat caritas. Et q̄ id solum diligit qđ amanti auferri nō potest. ille indubitāter inuictus est. Amore igit̄ eius ab amore seculi migremus. amore sursum habitemus. Hec aug. Diligamus ergo virtutem caritatis. qr qui caritatē habet deum habet ⁊ possidet. Unde dt hugo. Qui caritatem hꝫ deum hꝫ. deum possidet. in dō manet. O bona caritas per quam deū diligimus. deū eligimus. ad deū currimus. ad deū peruenimus. hec hugo. Qui ergo vt dt beatus greg. mente integra deum desiderat. ꝑfecto iam habet quē desiderat. nec enī posset quisꝙ deū diligere si hunc quē diligit nō haberet. hec grego. Qui vero deum ꝑ quē omnia facta sunt in cordis hospitio cōtinet. ꝑculdubio cum ipso omnia habet. Unde beatus augu. Si desideras omnia possidere. non per auariciā. sed per pietatē hec quere. si enī ita quesie-

ris possidebis. tenebis eñ eū. ꝑ quem oīa facta sunt ⁊ cū ipo oīa possidebis. hec aug. Et notandum ꝓut dt hugo ꝙ verum bonū nūꝙ̄ diligi potest nisi dū habet. nec haberi potest nisi cū diligit Bona ista que foris sunt. sepe amant cū non habent nōnunꝙ̄ despiciūt. nō tale est bonū. qd est deus si amet habet si diligit gustatur presens dilectio. hec hugo. ¶ Considerandum etiaꝫ ꝙ deus diligi debet ex toto corde ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota mente sup quo dt basilius Quod dr ex toto in cetera nō recipit sectionem. nam quantum cūꝙ̄ dilectionis in infimis expenderis. hoc tibi necessario a toto deficiet Sicut eñ in vase aliquo pleno liquore inquātuꝫ emanat foras intm̄ est necesse plenitudini derogari. sic ⁊ aīa in quantū emanauerit ab ipius dilectione ad illicita intantū minui necesse est amorem ad deum. hec ille. Vñ ꝯm theophilū. oportet nos oēm virtutem aīe amori diuino subiicere ⁊ hoc viriliter ⁊ non remisse. ꝓpter hoc eñ precipimur deum ex toto corde ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota mente diligere. vt cogitationes nostras ⁊ vitam nostrā ⁊ oēm intellectuꝫ in illum trāsferamus ac ipo fruamur Qd affirmat. beatus aug. dicens Deum ex toto corde diligere ꝑcipieris vt oēs cogitationes tuas. ex tota aīma tua. vt omnem vitā tuā ex tota mente tua. vt omnem intellectū tuū in illum transferas. a quo habes ea que ꝯfers. Nullaꝫ ergo vite nostre ꝑtem reliquit que vacare debeat. ⁊ quasi locuꝫ dare. vt alia re frui velit. sed quicquid aliud diligēdum venerit in animum. illuc rapiatur quo totus dilectionis impetus currit Tunc est eñ optimus homo cū tota vita sua pergit in incommutabile bonuꝫ Hec aug. Hoc ideꝫ verbum euangelicum. s. Diliges dominū deum tuū. sic exponit crisosto. Quid est deum diligere ex toto corde. vt cor tuum non sit inclinatum ad vllius rei dilectionē amplius ꝙ̄ dei. non in honoribus. non in auro vel argēto. nō in possessionibus aut vineis. aut ornamentis. aut vestibus. ⁊ in ceteris rebus sed hec oīa existīes tibi esse in deo. vt ꝑ his oibus deum ames. Si aūt in aliquo hoꝝ amor cordis tui fuerit occupatus. iā ex toto corde non amas deum. ꝑ quanta aūt ꝑte cor tuū fuerit ad aliꝙ̄ rem. ꝑ tāta ꝑte minus est ad deum. Unde omnis aīa cristiana ad deū que sponsa est xpi ita debet diligere deum. vt nihil in mūdo sit. qd amplius amet ꝙ̄ deū. Quid est in tota anima diligere deum. id est certissimum animum habere in veritate ⁊ firmum esse in fide. Quid est in tota mente diligere deum. id est vt omnes sensus tui. qui pertinent ad mentē deo vacent. Cuius intellectus deo ministrat. cuius sapīa circa deū est. cuius cogitatio ea que dei sunt tractat. cuius memoria que bona sunt recordat. Et notandū ꝙ diligentes deū ⁊ mādatis illius obedientes desursum ꝑcipiūt vere sapīe gustum. ⁊ eius suauitate iugiter delectantes nō se in elatōnem inde extollūt sed hūiliter sentientes tanꝙ̄ ꝑuuli in innocētie puritate persistunt. hec criso. Qui etiaꝫ vt dt Cassiodorus deū toto corde tota aīa ⁊ tota mēte diligit. locū viciis nō relinquit. nō eñ intrat diabolus. vbi totus est aīmus cū deo occupatus. Diabolus eñ vacātia desiderat. nudata ꝑquirit. sꝫ vbi deū reꝑit sub magna ꝯfusione discedit. visibilia vasa cū aliquo plena sunt liquore suꝑuenientiū augmenta nō capiūt. ita nos diuina caritas si totos repleat. nō erit quo crimē introeat hec cassi. ¶ Hec igit totalitas ꝯm augustinum videlicet deum diligere ex toto corde ex

tota anima et tota virtute hoc intendit quod oes motus aie ad deu referant. quod non implet in via nisi forte ad tps breuea pfectissimis viris. hec augu. Per hoc ergo preceptum vicz. diliges dnm deum tuu ex toto corde tuo etc. vt dicit Thomas de aquino intendit deus. vt homo totaliter deo vniat quod fit in patria. qn deus erit omnia in omnibus. et ideo plene et pfecte implebit hoc preceptu in patria. In via vero implebit sed impfecte. et tn in via tanto magis alius alio pfectius implet. quato magis accedit per quanda similitudine et puritate cordis ad patrie perfectoem. hec tho. Q Ubi osiderandum q duplex est caritas Est enim caritas in actu. et e caritas in affectu De illa igitur que est in actu mandatu datur hoibus. Illam vo que est in affectu quis ita hz vt mandat vt videlz diligat deu ex toto corde et ex tota aia et ex tota virtute. et inimicos. fm q dr. diligite inimicos vestros Sed mandata impossibilia non faciut hoies preuaricatores sed humiles vt omne os obstruatur. et subditus fiat omnis mundus deo Ista ommemorat bern. in quadam autorita te sic dicens. Est caritas in actu. est et in affectu. et de illa quide que est opis vtpote mandatu hominibus datum esse nam in affectu quis ita hz vt mandat ergo illa mandat ad meritum. ista ad premiu cuius initiu pfectum q vitam presente expiri diuina gra posse no negamus. sed plane osummatoem desferimus future felicitati. Quo ergo iubet vt fiant. que implenda nullo modo erant. Certe mandando impossibilia non puaricatores ostituit homies sed humiles vt oe os obstruat et subditus fiat ois mundus deo. Quia ex operibus legis non iustificabit omnis caro cora illo. Accipientes quippe mandatuz et sequentes defectuz clamabimus in celum et miserebit nostri deus nr. et sciemus in die illa. qz non ex operibus iusticie que fecim9 nos. sed fm sua miam saluos nos fecit Unde cu dixissz dns Diligite inimicos vros. mox de operibus infert benefacite his qui oderunt vos. quod actuali caritati ouenire debet. Ite scriptura. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. Et dns Si diligitis me sermone meum seruate. Superuacue certe de ope monuisset si in affectione iam fuisset dilectio. hec ber. R

Impletio ergo huius mandati no est de necessitate salutis. als em omis homo esset in statu damnationis. sz conatus ad pficiendum quod madatur ex necessitate est salutis. Unde huius pcepti incompletio non ostituit hoies transgressores sed otemptus. licet em impossibile sit predictu preceptum in hac vita posse attingere. transgressioez tn eius euadimus si infimu gradu caritatis attingimus seu teneamus. Est aut infimus gradus caritatis. vt nihil supra deu. vel equaliter deo diligatur. a quo gradu qui deficit a salute deficere necesse hz. qz nullo modo manet in caritate. S Et qvis caritas in statu vie non possit pfecte pfici vt mandat debet tn quilibet deuotus facere quod in se est ipsum deum diligendo fm totam possibilitatez suam. quia solus est amor per que anima potest. et si non ex equo suo creatori mutuam rependere vicem valeat. De hoc beatus bern. sup canti. sic dr. Solus est amor ex oibus anime motibus et sensibus in quo pt creatura et si no ex equo suo respondere autori. et de simili mutuam rependere vicem. et si minus diligit creatura quonia minor est. tn si ex toto sese diligit. nihil deest vbi totu est. hec bern. Debet ergo quilibet fidelis diligere deuz fm

totum posse suum. vt hortatur hugo sic
dicens. q̃tum potes tm̄ dilige. possibi
litas tua erit mēsura tua. Quāto plus
amas. tāto plus habes. ⁊ quāto plus
habes. tanto plus felicior es. extende
re ergo ⁊ dilatare quantum potes. vt
totū impleat̃. qđ in te est etiā si totum
non capiat̃. qđ in illo est. noli timere
quasi deficere debeat ille. si minus ca/
pax fueris. si vas non deficit oleū suffi
cit. Cor tuū vas est amor illius oleuȝ
est. Quamdiu vas habes. ille infunde
re nō cessat ⁊ cū tu vas amplius nō ha
bueris. ille adhuc oleū habet. hec hug.
Inde est qđ đt origeñ. sup cañ. In di/
lectione siue in diligendo deū nullus
modus nulla mensura est habenda. ni/
si hec sola ꝙ tm̄ exhibeas q̃tum habes
In xp̄o ihesu diligēdus est deus. ex to
to corde. ex tota aīa. ex totis viribꝰ. in
hoc ergo nulla mensura est. ¶ Di
ligere ꝟo ꝓximū est etiā aliqua mensu
ra. ꝓximū inquit tuū diliges sicut te/
ipsum. Si ĝ aut in dilectione minus
aliquid feceris q̃ȝ potes. ⁊ q̃ȝ in tuis
viribꝰ est aut inter te ⁊ ꝓximū nō ser/
uaueris equitatē. sed aliquid differen
tie habueris non est in te caritas ordi
nata. nec ordinem suū tenens. hec ori
geñ. Discamus ergo xp̄m dñm nostꝝ
amare iuxta exhortationem beati berñ.
sic dicentis Disce cristiane a xp̄o quē
admodum diligas xp̄um disce amare
dulciter amare prudenter amare forti
ter. Dulciter ne illecti. prudēter ne de
cepti. fortiter ne oppressi. ab amore dñi
euellamur ne mundi gloria seu carnis
voluptatibꝰ abducaris dulcescat tibi
ꝓ his sapiā xp̄s. ne seducaris spiritu
mēdacij ⁊ erroris. lucescat tibi veritas
xp̄s ne aduersitatibꝰ fatigeris. ꝯfir/
met te virtus dei christus. Dilige do/
minuȝ deū tuū ex toto ⁊ pleno cordis
affectu. dilige tota rōnis vigilantia ⁊
circūspectione. dilige etiam tota virtu
te vt ne mori ꝑ eius amore pertimescas
vnde nō abduci blandicijs. nec seduci
fallacijs. nec frangi iniurijs. toto cor
de. tota aīa. tota ꝟtute diligere est. hec
berñ. Sciendum etiā ꝙ deus. qui fecit
nos exigit a nobis nosipsos totos. iux
ta istud dictū sancti aug. sic dicentis.
Totū exigit qui fecit sed noli tristis eē
q̃si nihil vnđ gaudeas remaneat in te
Ex hoc eñ diligis te. ꝙ diligis deū ex
toto corde. Nec mirū si deus velit ha
bere cor integrū cū sufficiat illud īple/
re. hec aug. Debemus etiam nosmetip
sos totos offerre creatori nostro ⁊ hoc
ꝑ vite puritatē. vt ait beatus ansel. in
suis meditationibꝰ. Ecce dñe inquit.
q2 me fecisti debeo meipsum amori tuo
totum. imo tm̄ debeo plusq̃ȝ meipsum.
quanto tu maior me es ꝓ quo tu dedi/
sti teipsum. hec ansel. Hec igit̃ benefi/
cia debent stimulare vnumquēq̃ȝ fide/
lem ad diligendū deū super omnia.

Filius

Desidero etiā aliq̃ scire de signis
⁊ ꝯiecturis quibꝰ homo possit a
liqualiter de his intelligere se habere
caritatē gratuitā ⁊ cupio edoceri.
Et primo de signis caritatis incipien/
tium.

Ca. .xj. Pater

Scire debes qđ
ꝓpter imꝑfectionem ⁊ multi/
plices defectus nostros scire nō possu/
mus certitudinaliter vtruȝ habeamus
habitū caritatis ꝑfectioris. ⁊ ideo o/
portet nos ꝯtētos esse aliquibꝰ signis
⁊ coniecturis. quibus quodammodo
confidamus nos habere caritatem gra
tuitā. ista ꝟo signa ⁊ ꝯiecture oriunt̃ ex
actibꝰ caritatis. quorꝫ actuum carita/
tis aliqui sunt incipientiū. aliqui sunt
proficientium. ⁊ aliqui perfectorum

ꝓpter qđ aliqua sunt signa charitatis iam genite. aliqua signa caritatis iā ro borate. et aliqua sunt signa caritatis iam ꝑfecte. ¶ Signa caritatis iam genite siue infuse que ptinent ad incipientes sicut dt beatus bern̄. in vno sermonū de omnibꝫ scīs sunt quatuor que ibidem enumerat sic dicens. Pri mū caritatis signū iam genite siue in/ fuse est dolor de culpa preterita. Ratō huius est. qr caritas ⁊ culpa mortalis opponunt. ⁊ ideo simul stare non pn̄t in eadem voluntate. ideo qn̄ caritas ē in voluntate expellit culpā per dolores ꝯtritionis. Unde beatus aug. in ome. viij. super iohannē sic dt Radix omni um bonoꝝ est caritas ⁊ radix oīm ma loꝝ est cupiditas ⁊ simul ambe esse nō pn̄t. qr nisi vna radicitus fuerit euulsa alia plantari non pōt. Ergo dolor cō/ tritionis est signum habite caritatis. Secundū signū caritatis iā genite ꝑm bedā. est firmū ꝓpositum cauendi pctā futura cum effectu. Cuius ratio est. qr habere ꝓpositum cauendi omnia pecca ta mortalia cum effectu. nec per amo/ rem naturalem. nec per acquisitam di lectōem habere pōt sine caritate gratu ita adiuuante. Unde augu. j. li. retra/ ctationū caplo. viij. sic dt. ꝙ voluntas ipsa nisi gratia liberet a seruitute dya/ boli qua fcā est serua peccati. ⁊ per gra tiā ordinet recte pie qꝫ viuere a morta libꝫ non potest. licet enim ꝓpter liberta tem possit vitare pctm̄ qđlibet morta/ le. non tn̄ potest ꝓpter infirmitatē diu omnia in ꝯmuni vitare quin in aliđ in cidat. igit diu esse sine ꝯscientia pecca ti mortalis signum est caritatis iā ge/ nite. Tercium signum caritatis est in auditu sermonis dn̄i. Ratio huius est qr amantes delectant in sermonibus a matoꝝ. siue sint sermones inspirati. si ue scripti. siue exterius auditi. vt ex il lis capiant experimentum mutuorum affectuū. quos caritas silentio tegere ꝑt. Nos amantium ꝑm crisosto. esiv t amorem suū silentio tegere nequeant. Et dn̄s dicit. Qui ex deo est verba dei audit. Ex his pꝫ ꝙ delectatio ī tali au ditu est signū caritatis genite. Quar/ tum signū dilectionis est ꝓmptitudo boni opis Ratio est. qr caritas est ma xime operatiua. ⁊ ideo imperat omnē actum ordinatum ⁊ ordinabilem Un̄ beatus greg. Nunq̄ amor dei ociosus est. operat enim magna si est. si autem opari rennuit amor non est. Ergo ꝓm pta operatio bonoꝝ opeꝝ est signū ha/ bite caritatis. qr vt dicit idem beatus grego. ꝓbatio dilectionis exhibitio ē operis. Quintum signū caritatis po/ nit ambro. in li. de similitudinibꝫ. vbi sic dt. ꝙ quando aliquis de defectu spi rituali alioꝝ tristat. ⁊ de ꝓfectu alioꝝ letat signum est caritatis Et beatus au gu. in vna epistola sic dt. Qui non do/ let de malis proximi non est in eo cari tas. Unde ꝑm apostolum. Caritas nō ꝯgaudet iniquitati. sed magis verita/ ti. igit tristari de defectu spūalium. et gaudere de eorum ꝓfectu est signū ca ritatis genite. quod pertinet ad incipi entes.

De signis roborate caritatis ꝓfici entium. X

Secundo videndum est de sig/ nis iaꝫ roborate caritatis que pertinent ad ꝓficientes. De quo sciendum ꝙ quinqꝫ sunt signa ca ritatis iam roborate. Primum signū caritatis proficientis est feruens ⁊ iu/ sta conscientie examinatio non solum de peccatis mortalibus. sed etiam de venialibus. Ratio huius est. quia sic caritas opponitur peccato mortali. ita feruor caritatis opponitur peccato veni ali vt expellat ipsum ab anima ne spūi

sancto displiceat. qui ões officinas mentis visitat & mūdat. Uñ dt beatus grego. Spūssanctus pfecto monet. mouet & docet. monet memoriam. mo uet voluntatē & docet rōnem. nec mini mam paleam pctī intra cordis habi taculum qd possidet patit residere. sz statim igne subtilissime circūspectōis exurit. De quo igne dt beatus ambro. sup illud luce. xij. Ignem veni mittere in terram. ignē qui aurea vasa domini ce domus meliorat. fenum vo csumit & stipulā Aurea vasa sunt aīe ad yma ginem dei facte sm tres potentias. sm quas dei capaces sunt. quas ignis cari tatis innouat & pficit cū peccata defor mātia tā minora q̄ maiora liquefaciē do csumit. Cū igit frequens csciē exa minatio fit a spūsancto p feruorem ca ritatis. planum est q ipa est signū ro borate caritatis. Secundum signū ca ritatis pficientis ac roborate est ccu piscentie diminutio. Ratio est q2 q̄ to caritas diligens deū magis augmē tat tanto magis homo a ccupiscentia tpalium elongat & in eo ipso consum pta minuit. Unde beatus augu. dt q ccupiscentia minuit caritate crescen te. donec veniat ad magnitudinez. qua maior esse non possit. vbi aūt nō est ca ritas ibi regnat cupiditas que deside rium & saporem veri boni expellit. ergo ccupiscentie diminutio est signum ro borate caritatis. Tercium signū cari tatis roborate est sensuum interiorum siue spūaliū vitalis exercitatio. Ratio est q2 sicut exercitatio sensuū est signū corpalis vite. ita exercitatio spūaliū est signū spūalis vite. Sunt nāq3 quī q3 sensus interiores in mēte sicut sunt quinq3 exteriores sicut dicit in libro de spiritu & aīa. Unde sicut habitare in corpe aīam pbant sensus vitales. ita habitare in anima spiritum pro bat vita spūalis. illud ex visu & audi tu dinoscitur. istud ex caritate & aliis virtutibus dinoscit. ideo pfectus inte riores siue spūales exercitationes sig na sunt roborate caritatis. Quartum signū pficientis caritatis est studiosa mādatorū obsuatio. Rō ē q2 obsuatō mandatorū sine vera dilectione fieri nō pt. Uñ dñs dt. Qui diligit me sermo nez meū seruabit & pater meus diliget eū. Quod exponens beatus grego. in omel. sic dt. In quorundā corda venit spūssanctus & mansionē non facit. q2 tpe temptationis ab eo recedunt. In quorundā corda venit & mansionem fa cit. q2 sic amor siue caritas diuinitatis eos penetrat. vt ab amore illius in tēp tatione non recedant Et beatus augu. Tu qui veram requiē que post hanc vi tam pmittit queris. eā inter amarissi mas vite huius molestias suauē iocū damq3 gustabis. si eius qui pmisit p cepta seruaueris & dilexeris. Quintū signū caritatis pficientis est diuinarū veritatum manifestatio Ratio est q2 a mor est cā cmunicationis. & ideo ami cus reuelat & cōmunicat amico suo se creta. sic dñs facit ill' quos diligit De hoc richar. de sancto victo. sic ait Uis nosse q subtilitas diuinarū reuelatio num fit maxīe amoris diuini indiciuz audi iā nō dicā vos seruos sed amicos meos. q2 oīa quecunq3 audiui a patre meo nota vobis feci Uñ ex magnitudi ne diuine dilectōnis dependet motus diuine reuelationis. hec richar.

De signis pfecte caritatis pfecto rum sm statū huis vie extrinsecis A

Tercio videndū est de signis ca ritatis iam pfecte, put pfici pt in via. dt eni pverbiorū. iiij. Iustorū semita q̄si lux splendēs crescit

⁊ pficit vsq3 ad perfectum diem videlicet perfecte caritatis. Et ideo sciendum q in viatoribꝰ ⁊ pfectis viris duplex est perfectio caritatis. Una est necessitatis ⁊ sufficientie. Alia est priuilegiate sanctitatis ⁊ excellentie Has perfectões tangit psper libro. iiij. de vita ↄtemplatiua sic dicens. Illi qui pfecte deũ diligunt. qui volendo qđ ds vult nullis peccatis quibꝰ offendit̃ acquiescunt. ⁊ semp ad virtutes hñdas ⁊ diligendas se extendũt. Perfectionem necessitatis tangit cum dt volendo qđ deus vult. ⁊ hanc habent quicũq3 in caritate manent. Ad quam etiã perfectõem inuitat nos dñs deutero. xviij. sic dicens Perfectus eris ⁊ absq3 macula coram dño deo tuo. absq3 macula criminali ait glo. Perfectionem aũt excellentie tangit cum dt. Et semper ad virtutes habendas se extendit. nam indefessum pficiendi studium et magni conatus ad perfectõem reputãtur p facto. Sed q2 vt ait apls. Uelle adiacet mihi. pficere aũt non inuenio Ideoq3 plena perfectio caritatis qualis erit in patria. nullo mõ haberi põt in via. ꝓpter qđ signa pfecte caritatis hic non querunt̃ sed signa pfectioris caritatis put in via haberi pñt. Est igit̃ notandũ q signa caritatis perfcẽ dupliciter ↄsiderari possunt. q2 quedã habent̃ quasi ex actionibꝰ exterioribꝰ. quedam ex actionibꝰ interioribꝰ. ⁊ de vtrisq3 actionibꝰ tam exterioribus q̃3 interioribꝰ quinq3 signa possunt assignari. Primũ igit̃ signum extrinsecu3 caritatis perfecte est. si quis pro salute xpi mori paratus sit. Ratio pt esse talis vt dt beatus augu. in libro de gratia ⁊ libero arbitrio. Parua caritas non sufficit ad implenda magna mãdata. vt sunt mori p christo vel p fratribꝰ ⁊ huiusmodi. sed requiritur ad hoc caritas magna. Unde super epistolam Johannis idem beatus aug. dt. Perfecta caritas hec est. vt quis p fratribus paratus sit mori. Ex hac igit̃ virtute p3 signum perfecte caritatis. Secundum signũ extrinsecum caritatis perfecte ẽ si quis inimicos diligit ⁊ eis p deo bñ facit. Ratio huius est vt dicit hugo de arra anime. Amor transformat amantem in similitudinẽ amati inquantu3 potest. non solum quantũ ad substantiam sed etiã quantum ad opatões arduas ⁊ difficiles. Cum igit̃ deus amatur ab eo qui diligit inimicos ⁊ benefacit eis sequens verbum dñi dicẽtis. Diligite inimicos vestros ⁊ benefacite eis vt sitis perfecti. sicut ⁊ pr̃ vester celestis perfectus est. Et hoc fieri non potest per quamlibet dilectiõem. sed p perfectam. q2 talis dilectio vt dt btũs augusti. est perfectoꝝ. Et origeñ. super cañ. dicit. q exhibitio pietatis pbat magnitudinẽ dilectionis. ideo illđ verum signum est sc3 diligere inimicos. Tercium signum extrinsecum caritatis perfecte est si oĩa aduersantia gaudenter quis suscipit ⁊ patienter sinit. Ratio huius est quia caritas perfecta mentem ab amore huius vite quasi totaliter auertit. ⁊ occidendo insensibilem reddit. quia penas temporales et mortem contemnere facit. De hoc beatus gregorius sic dicit. Sicut mors corpus interimit. sic caritas vite eterne ab amore temporalium mentem auertit vel occidit. Nam mentem quã perfecta caritas absorbuerit. ad terrena foris desideria insensibilem reddit Neq3 sanctus quilibet p domino mori potuisset. nisi prius a terrenis desiderijs fuisset mortuus in mente. Charitas ergo omnia sustinet. ait sanctus paulus. Uñ apostoli ibant gaudẽtes a ↄspectu ↄcilij. qm̃ digni hĩti sunt ⁊c.

Quartum signum extrinsecum carita
tis ꝑfecte est si oīb⁹ quis renūciare pa
ratus sit. ⁊ sequi xp̄m Ratio est q2 per
fecta caritas omnia rennuit .que eius
officium impediunt. Unde apl's om-
nia arbitratus est vt stercora vt lucrifa
ceret xp̄m. sed temporaliuꝫ ꝯcupiscen
tia maxime impedit officiuꝫ caritatis
Dicit etiam beatus augu. ꝙ caritatis
venenū est. spes adipiscendoꝝ aut reti
nendoꝝ temporalium Et nutrimentū
caritatis diminutio cupiditatis. Per
fectio vo caritatis est. vbi nulla est cu-
piditas. hec aug. Et beatus greg. Sūt
nōnulli iustoꝝ qui ad apprehendenduꝫ
culmē ꝑfectionis dū altiora interius
appetunt exterius cūcta derelinquunt
qui reb⁹ habitis se nudant. gloria ho-
noris se expoliant. qui desideriorūꝫ in
ternoꝝ assiduitate se affligunt. ⁊ de ex
terioribus ꝯsolationē habere nolūt. hec
greg. Quintum signum extrinsecum
caritatis ꝑfecte est si quis nihil aliud
q̄ꝫ solum deum diligat. ⁊ eundē timo-
re filiali timet Ratio q2 perfecta cari-
tas foris mittit omnem timorem vt dīt
iohānes in sua cano. Quod exponēs
gilbertus sic ait. Caritas ꝑ xp̄o liuore
caret sed caritas xp̄i caret timore. hec
eīm nihil penale hꝫ. timor aūt penā hꝫ
igiť in caritate xp̄i timor non erit nisi
filialis. Unde notanduꝫ vt ait beatus
aug. super p̄s. ꝙ sunt nonnulli hoīes
qui habent timorem ⁊ ꝑ timorem ꝯti-
nent se a peccato ⁊ timēt sed nō amāt
iusticiam. cū aūt ꝑ timorem seꝯtinent
a peccato fit assuetudo iusticie. ⁊ īcipit
qđ durum erat amari ⁊ dulcescit deus
⁊ iam incipit homo iuste viuere. nō q2
timet penas sed q2 amat eternitatem.
Exclusus ergo est timor a caritate suc-
cessit timor castus veniens de amore. il
le aūt timor non est castus qui timere
facit quicquid facit boni non timore a-
mittendi illud bonum sed timore pati
endi illud. malum non timet ne ꝑdat
amplexus pulcerrimi sponsi. sꝫ timet
ne mittať in gehennam. hec aug. Unde
vera ⁊ ꝑfecta obsequia deo non reddi
mus. nisi cum eum ꝓpter amoris fidu-
ciam non timemus ⁊ cū ad bona opa
agenda nos non metus ducit sed affe
ctus. Unde beatus greg. ix. moral'. su-
per illo verbo. Non eīm possum metu-
ens respondere sic ait. Deo responde-
re est eius donis p̄cedētib⁹ nostra obse
quia reddere. Rectū quippe deus ho-
minem ꝯdidit. eumq3 ad ꝑuersa deflu
entem cū longanimitate tolerat. quoti
die culpas aspicit. ⁊ tñ viuēdi spacia
non citius abscidit. dona largiť benig
nitate sua. ⁊ erga malos vtiť. Respon
dere homo tot beneficijs debet. sed ta-
men respondere metuens non valet.
q2 humani generis ꝯditorem queꝫ ad
huc seruiliter formidat ꝓculdubio nō
amat. nā tunc soluꝫ deo vera obsequia
reddimus cum eum ꝓpter amoris fidu
ciam non timemus. cum nos ad bona
opa affectus non metus dirigit. cum
malum nostre menti non placet etiam
si licet. nam qui a ꝑuersitatis ope exti
more restringiť. ꝑuersa libenter ageret
si liceret. nequaq̄ꝫ ergo veraciter rectus
est. qui adhuc a prauitatis desiderio li
ber non est Unde vera obsequia deo nō
reddimus. si ex timore ⁊ nō potius ex
amore mandatis illius seruimus. hec
grego. Ex his dictis patet ꝙ diligere
deum super omnia ⁊ illius mandatis
non ex timore sed amore obedire ac a-
lia ꝑficere sunt signa caritatis perfe-
cte.

De signis ꝑfecte caritatis perfecto
rum intrinsecis scd̄m statū huius vie

Hunc videndum est de signis
intrinsecis eiusdem caritatis
ꝑfecte. Sunt aūt quedā actio

nes caritatis quasi intus manentes a caritate elicite vel imperate. et illa signa sunt veriora quantu intimiora. quanto enim caritas est perfectior. tanto est acutior et ad intima pertingens. et ideo intimiores et perfectiores eligit actus.

C Primu igitur signu caritatis perfecte intrinsecu e vel sunt profunda et intima suspiria mentis Ratio potest ee talis. quia quando memoria rei amate intima mentis amantis tangit. statim suspiria amorosa quasi nuncios amoris expellit. donec eam presentia dilecti visitet et reficiat. Unde greg. v. moral. adduces illud Job. Antequam comedam suspiro. dicit quod mens ad inspectionem fulguris per intima suspiria vegetata convalescit. quia eam amor veritatis reficit vel afficit. et refectio contemplationis pascit. hec gregorius. Tepidus autem amor hec facere non potest sicut amor perfectus D Secundum signu intrinsecu caritatis perfecte sunt alta desideria Ro huius est. quia beatus aug. xiij. li. confes. sic dicit. omnia pondieribus suis agunt et loca sua petunt. gravia deorsum ut lapis. levia sursum ut ignis. sed quod est pondus in corporibus. amor est in spiritibus. Unde aug. ibidem dicit. Amor meus pondus meu. eo feror quocunque feror. dono tuo accendimur et sursu ferimur. inardescimus et imus et ascendimus per ascensiones in corde ad pacem ihrlm. hec aug. Ecce quanto amor magis accendit. tanto desideria amorosa perfectius sursum ferunt nec quiescunt donec ad locu suum. s. ad amatu deum perveniunt. Unde et beatus greg. in mora. dicit. Sancti viri cu eternitatis desiderijs anhelant. in tanta altitudine vite se sublevant. ut audire que mundi sunt. grave sibi ac deprimens pondus credant. valde enim intolerabile estimant quicquid illud no sonat exterius quicquid intus amant. multi plicata enim caritate maioribus desiderijs estuant. et iam pervenire ad vita spiritus etiam per cruciatus corporis anhelant. hec greg. Ex hoc patet quod alta desideria que in summu desiderabile solum tendunt signa perfecte sunt caritatis.

E Tercium signu intrinsecu est cogitatones languide. Ronem assignat Fulgentius in quoda sermone sic dices. Necesse est ut quo precesserit dilectionis thesaurus. i. amatu. illic sequatur cogitationis affectus. i. desideriu amorosum. ideo veritas ait. ubi thesaurus tuus ibi et cor tuum. Ut ergo in celestibus thesaurisemus celestia diligamus Ubi ergo vis nosse ubi sit thesaurus tuus. attende quid ames. attende etiam quid cogites. et ita fiet ut thesaurum tuu ex toto corde tuo cognoscas et amorem tuum iudicio cogitationis tue intelligas. hec fulgen. Si igitur cogitationis affectus e ubi est thesaurus amoris. i. amatum planu est quod cogitato fastidit omne aliud ab amato. Unde glo. super illud Cant. v. Adiuro vos ut nucieris dilecto quia amore langueo. sic dicit. Pre magnitudine amoris omia tempalia sunt mihi fastidio. unde langueo. Languor autem iste causatur ab amore perfecto. Unde origenes ibidem distinguit inter simplicem amorem. ardorem. et languorem dicens. Amant inquit incipientes. ardent proficientes. languent perfecti. Igitur cogitationes languide sunt signum caritatis perfecte.

F Quartum intrinsecu signu caritatis perfecte sunt expectationes tediose. Ratio est. quia dicit Lincoinen. super. vij. c. angelice ierarchie. Amore tendente in rem amantem nihil velocius. nihil acutius. nihil penetrabilius. nihil subtilius. quia sua natura non quiescit donec supnaturaliter penetraverit totam profunditatem et transi

erit amabilis totalitatē quantū potest
Et qñ cursus istius amoris impeditur
vel tardatᷓ qualitercūqꝫ tota mens tur
batᷓ ⁊ expectatione attediatᷓ. Quia si-
cut dͤt richar. Amanti oīs mora longa
videtᷓ ⁊ expectatio onerosa. vt clamet
cū sancto iob. Tedet aīam meam vite
mee. Quod exponens beatus greg. ita
dͤt. presens vita vilescere. i. tedere inci
pit. dū diuinus amor dulcescere ince-
perit Unde amor caritatis ꝑfecte quo
dam incendio incensus fastidit oē. qͦd
sui amoris cursum īpedit. ¶ Quin
tum signū intrīsecū caritatis perfecte
sunt affectiones extatice. Extasis vero
est excessus mētis. vt ait papias. Rō
huius est qꝛ sicut dͤt dyonisi. iiij. de di-
uinis noīb₉ Amor in deū tendēs est fa
ciens extasim spūs Et rōnem reddit
ibidē. qꝛ amor nō ꝑmittit amatores
esse suijpoꝝ ꝑ mentis sobrietatem. sed
eoꝝ qui amantᷓ ꝑ mentis excessum. sꝫ
illi qui non sui sed alioꝝ que extra se
sunt querūt amorē. spiritū in amatis
pñtem ꝯstituunt Quia sicut dͤt beatus
bernar. Nō est p̄sentior spiritus mihi
vbi animat. ꝙ vbi amat. qͦd tñ intelli
gendū est quantū ad conatū affectōis
sue. hunc aūt excessum nō p̄t facere ni
si caritas ꝑfecta. que ꝑ suam fortē in
clinationē causat tendentiam vehemē
tem in rem amatam Quod oñdit dyo
nisius ꝑ exemplū allegans paulū ita
dicens. Beatus paulus in amore dei
magnifice excellens dͤt ad galath .ij.
Uiuo ego iam nō ego. viuit aūt in me
cristus. hoc aūt dͤt sicut verus amator ⁊
extasim passus viuens deo nō sibi. hec
exponens vercelleñ. in ꝓlogo sup cañ.
sic dͤt. viuo ego vita naturali. iam non
ego ꝑ mutationem excessiuā ad eterni
tatis immensitatē q̄si absorpta ⁊ suo
offitio suspensa dirigor moueor doce-
or ⁊ regor vita supsubstantiali. cui vni

or qua repleor. viuit aūt in me xp̄s. i.
sicut anima sobria me regit naturali-
ter ⁊ disponit ad oēm actū inferiorem
sic virtus xp̄i cui vnior gratuite me vi
uificat ⁊ ad oīa disponit. Sequitᷓ hoc
dixit sicut verus amator. verus autem
amator est. qui in solū summe ⁊ vere
diligibile ⁊ desiderabile immediate ⁊
ꝓpter ip̄m solū sup intellectualiter in-
tendit. hec ille Debemus ergo adhere-
re deo per pium amorem. qꝛ in ip̄o est
plena refectio ⁊ requies perpetua aīaꝝ
sanctaꝝ Uñ dͤt beatus bernar. O bone
ihesu amor tuus non est transitorius sꝫ
eternus. non est ociosus sed qui te di-
ligunt nō tepescūt meditatio tua super
mel dulcis. loqui de te plena refectio.
nosse te ꝑfecta ꝯsolatio. adherere tibi
vita eterna. a te separari mors ꝑpetua
Hec bernardus.

Filius

Habita informatione de signis ⁊
coniecturis ip̄ius caritatis. nūc
ꝯsequēter quid boni ꝯferat eadem vir
tus caritatis cupio edoceri.

Ca. .XII. Pater. ¶

Scire debes qͦd
virtus caritatis efficit aīā hō
minis sponsam xp̄i ⁊ templū spūssan-
cti. nam oīs aīa fidelis que est in cari-
tate ⁊ in statu gratie ē sponsa xp̄i. que
copulata est ipsi deo per sacramentum
baptismatis. ⁊ accepit ab eo arrā vi
delicet remissionē pctōꝝ ⁊ donum spi
ritussancti. De hoc theophilus dicit.
Omnis anime sponsus xp̄c est. sponsa
lium vero locus vbi coniunctio effici-
tur ē baptismus siue ecclesia. Dat vo
arram sponse remissionem peccatorū
⁊ spiritussancti ꝯmunionem. ꝑfectio-
ra vero in futuro seculo retribuet dig-
nis. nullus aūt est alius sponsus nisi so
lus xp̄us. hec theophilus. Hunc ergo

sponsum anima sibi copulat qn̄ ei p̄re rum amorē inhęret. Unde dr̄ richar. de sancto victo. Uerus anime sponsus deus est. quem tunc veraciter nobis copulamus qn̄ ei per ver̄ amorem inhęremus. imo vere sibi ille nos ꝯnectit qn̄ nos quibusdam internis ꝯmercijs ad suum amorē accendit ⁊ artius astringit. vnde fit vt quem prius ꝯsueuerat multū formidare. incipiat postmoduꝫ ardenter amare. hec richar. Unde notandū ſm beatum augu. ꝙ sicut violatio corporis violat ⁊ corrumpit virginitatem. s. per peccatum carnale. sic violatio fidei corrumpit integritatē mētis. virginitas carnis corpus intactū. sed virginitas mentis fides incorrupta. Quādiu ergo seruabimus deo fidei veritatem ipsi fideliter adhęrentes tādiu mentis integritatē quam ꝓ virginitate accepimus custodimus. Quod si quidē violauerimus peccatis nos nequiter ꝓsternentes per p̄n̄iam ⁊ satisfactionem reparemus. ⁊ in poster̄ similia caueamus. ⁊ deo iter̄ per amorem adhęreamus. ⁊ eadem adhęsio ⁊ ꝯtinētia nobis iter̄ ꝓ virginitate reputat̄ ⁊ si non quantum ad aureolā saltē quātum ad meritū. hec augu. Unde aīma per peccatum corrupta ⁊ per vitia carnalia fedata ac polluta. feditatē suam ac deformitatē debet deponere per verā p̄n̄iam. seqꝫ iter̄ virtutibꝫ ⁊ bonis moribꝫ adornare vt tanti sponsi xp̄i. s. amplexibꝫ digna valeat existere. De hoc hugo de sancto victore in tracta. de arra anime cum ipsa anima ꝯferendo sic ait. Si ego electa sum quid q̄so adhuc differor quin ad amplexus sponsi necdum peruenire possum. Nescis o anima mea nescis q̄ꝫ feda prius fuisti. q̄ꝫ defor mis q̄ꝫ polluta omni horrore ⁊ enormitate plena. Et quomō tam cito in illū pudoris ⁊ castitatis thalamū introducī expertis. nisi prius saltem cura aliq̄ ⁊ studio exculta ad pristinū decorē repareris. hoc est ꝙ iste sponsus tuus adhuc suam presentiam tibi subtrahit ⁊ necduꝫ in mutuos amplexus ⁊ dulcia oscula te admittit q2viꝫ nec polluta debet mundū tangere. nec turpem decet mundū videre. Cum aūt preparata ⁊ decenter ornata fueris. demū in illuꝫ celestis sponsi thalamū sine cōfusione permansura intrabis. Prius ergo stude faciem ornare. habitū ꝯponere. maculas tergere. mores corrigere. disciplinam seruare. ⁊ omnibꝫ tandem in melius ꝯmutatis digno sponso dignā sponsam reddere. serua te illi intactā. serua impollutam. serua integram. serua incontaminatā. Si olim meretrix fuisti. modo virgo facta es. quēadmodum amor illius ꝯsueuit corruptis integritatem reddere. integris castitatē seruare. hec hugo. Non solum autē dicenda est ꝯtinentia a carnis illecebris abstinentia. sed omnium delectabiliū carentiam ꝯtinentiā debemus intelligere. Nunq̄ꝫ in spirituali studio aliq̄s potest ꝓficere religiosus vel in statu salutis persistere. nisi a carnalibꝫ delectatōnibꝫ que sine peccato mortali admitti non possunt ex integro renunciet ꝓpter deum. Unde ſm bernardū. Digne deo sp̄uali matrimonio illi copulātur qui in eius dilectionis intuitu vitiorū ꝯnubia. carnis delicias. mundi gloriam ꝯtemnunt. hec bernardus. ℑ

Debet ergo aīma deuota que tam per fidem q̄ꝫ ⁊ per vite meritum sponsa cristi appellari meruit ⁊ eē. seipsam a vitijs omnibꝫ abstrahere. ac omni diligētia per vite puritatem se illi ꝯseruare. ipsumq̄ꝫ solum diligere. vt per hec eq̄lem vicissitudinem dilectionis rependere possit. Hec ⁊ quedam alia beatus Augustinus de sponsa ⁊ sponso sp̄uali

ꝯmemorat ita dicens. O sponsa spon
sum habes ⁊ nescis. pulcrerimus oīm
est sed tu speciez eius nō vidisti. ille te
videt q̄ꝛ nisi te vidisset nō te diligeret
quid ḡ ages nunc illū videre nō potes.
q̄ꝛ absens est. ideo nō times nec erube/
scis illi iniuriaz facere. ꝙ singularem
eius amorē ꝯtemnis. teqꝫ alieno ama/
tore turpiter ⁊ impudice ꝓstituis. no/
li sic facere si adhuc scire nō potes qua
lis ille sit qui te diligit. ꝯsidera saltim
arram quā dedit tibi. fortassis in ipso
munere eius qđ penes te est poteris co
gnoscere quo affectu illū diligere. quo
studio ⁊ diligētia te illi debeas ꝯserua
re. Magnū ḡ est qđ tibi dedit. sed ma/
ius est qđ in te diligit Quid tibi dedit
o aīa sponsus tuus. respice vniuersum
mundū istū. ⁊ ꝯsidera si in eo aliquid
sit qđ tibi nō seruiat omnis natura ad
hūc finē cursum dirigit. vt obsequijs
tuis famulet̄ ⁊ vtilitati tue deseruiat.
Quis putas hoc īstituit certe deus Be
neficiū ergo accipis ⁊ auctorē eius nō
agnoscis. tāto quippe diligens suo do
no diligendus demonstrat̄ ⁊ q̄ꝫ stultū
est amorem tā potentis non ꝯcupisce/
re. ⁊ q̄ꝫ impiū tam multū diligentem
nō amare. Caue etiā o aīa ne qđ absit
meretrix dicaris si munera dātis pluſ
q̄ꝫ amantis affectū diligas. maiorem
caritati eius īiuriā facis si dona illius
accipis ⁊ tñ vicissitudinē dilectionis
non rependis Dilige igit̄ illum ꝓpter
se. dilige te ꝓpter illū. dilige illū vt fru
aris illo. dilige te vt diligaris ab illo.
dilige in donis illius. q̄ tibi data sunt
ab illo. illū tibi ⁊ te illi dilige. hec pura
⁊ casta dilectio est nihil hñs sordidū.
nihil amarꝫ. nihil transitoriū hec aug.
Anima igit̄ que sic diligit xp̄m merebi
tur eius amplexib⁹ circumplecti. cui
etiam ꝯiungi per hmōi amplexum spi
ritualem valde est delitiosum ⁊ iocun/
dum nam ipsius amplexus non macu
lat sed mundat. non inquinat sed san/
ctificat De hoc per quendam sic dicit̄
Heu mundana mollicies tactū mentꝫ
nimis miserabiliter decipiebat ⁊ igno
raui. ꝙ tā suauis o bone ihesu esset am
plexus tuus. tam honestus attactus tu
us tam q̄ꝫ delitiosum tibi ꝯiungi. Tu/
us o dulcissime ihesu amplexus non
maculat sed mundat. tuus attactus nō
inquinat sed sanctificat O ihesu fons
vniuerse dulcedinis ⁊ suauitatis. quā
tuz habet deliciositatis honestatis ⁊ io
cunditatis quando leua tue sapientie
eterne ⁊ cognitionis est sub capite. id
est sub ratione ⁊ dextera tua diuine cle
mentie ⁊ dilectionis amplexabit̄ me
in voluntate. Heu me miserā quis vn/
q̄ꝫ tam dulce tam suaue tanq̄ꝫ delitio/
sum experiri poterit. q̄ꝫ inter brachia
tanti sponsi requiescere. inter oscula tā
ti regis ⁊ amici feliciter obdormire.
hec ille. Anima vero que sic sponso ce/
lesti ꝯiungitur in eius desiderio ardet
nulla iam que in mūdo sunt ꝯcupiscit
nec aliquā vite pñtis ꝯsolationem re/
cipit sed ad illum solum quem diligat
suspirat donec inueniat. ac ī eius amo
re quiescat q̄ꝛ anima que diligit deum
in solo deo quietem habet. De hoc gre
go. super ezechielem exponens illud.
Thalamū vno calamo longū sic dicit
in thalamo quippe sponsus ⁊ sponsa se
derant̄. sibiqꝫ in amore coniungunt̄.
Quid ergo sunt in sancta ecclesia tha/
lami nisi eorꝫ corda. in quibus anima
sponso inuisibili iungit̄ vt eius deside
rio ardeat. nulla iaz que in mūdo sunt
concupiscat presentis vite longitudi/
nem. penam deputet. exire festinet. ⁊
amoris amplexu in celestis sponsi visi
one requiescere. Mens itaqꝫ que iam
talis est. nullam presentis vite conso/
lationem recipit. sed ad illum quē di/

ligit medullitus suspirat. feruet. anhe lat. anxiatur vilis ei sit salus ipsa sui cor poris q̄ transfixa est vulnere amoris. Unde in canti. cañ. ðr. vulnerata cari tate ego sum. mala aūt salus ē cordis que dolorē huius vulneris nescit. Cū vero anhelare iam in celesti desiderio. ⁊ sentire vulnus amoris ceperit. fit aī ma salubrior ex vulnere q̄ prius egro tabat ex salute. hec gre. R Et no tandū ꝙ pius ⁊ misericors dn̄s vt ðr hugo desiderium hoīm deuotoꝝ puo cat ⁊ irritat vt augeat. qn̄ amorem su um in nobis excitat sed fugiendo vt se quamur inflāmat. Tale enī est cor ho minis vt si qđ diligit adipisci non va leat āpliori desiderio inardescat. Sic in canti. can. sponsus venit stat post pa rietem pspicit p fenestras vt quasi la teat ⁊ non lateat. mittit manū suam p foramen. tangit sponsam voce tenui vo cat eam ⁊ ðt veni. illa vt audit sponsuꝫ adesse surgit. mox festinat. aperit. bra chia ad amplexandū parat. liquescit anima eius. feruent precordia eius ex ultat. gaudet ⁊ tripudiat. Sed ille cuꝫ teneri putatur declinat. subitoq; quasi ð medijs elapsus āplexibꝰ fugit. Quid est hoc dū non queritur inuenitur. dum nō vocatur venit. dum aūt queritur declinat ⁊ dū vocatur fugit. Si nō diligit quare ve nit. aut si diligit quare fugit. Diligit aūt ⁊ ideo venit. sed q2 tunc nō diligit ⁊ ido fugit. hic nō diligit. i. in hoc mū do in hoc exilio. sed vocat nos ad terrā suā q2 talis amor non decet patriā istā Jocundus amor amenū querit locuꝫ. hec hugo. Unde deuota aīa q̄uis nō dum videat spēm sponsi sui. i. xp̄i. cuꝫ ab ipsius amore nō recedit. ſ3 in eius desiderium semp p anhelat ⁊ gemit. ⁊ p ɔsequens ꝓpter dilectōnem quam ad illum habet. ab omni amore alieno se subtrahit. De hoc beatus grego. super canti. exponens illa verba. pulcre sunt gene tue vt turturis sic ait. Turtur post q̄ꝫ parem amiserit suum. nunq̄ꝫ alteri se iungit sed semper solitarie habitās in gemitu perseuerat. quia quem dili gebat non inueniens querit. sic anima sancta dum a sponso absens ē. ab eius amore non recedit. in eius desideriuꝫ semp p anhelat ⁊ gemit. ⁊ dū illū quem valde diligit non inuenit. ab oī amore alieno se retrahit. ⁊ quasi in genarum verecundia castitatem cordis ipso ha bitu ⁊ actu exteriori ostendit. hec gre. Ex his v̄bis colligere possumꝰ ꝙ pia ⁊ deuota corda cū xp̄m sponsum suuꝫ in suis animabꝰ per sanctū ⁊ dulcem a morē adesse sentiūt. de eius presentia valde iocundantur. ac in eius desideriū per feruidū affectum trahuntur ⁊ in ip̄o summe delectantur. Cum vero suam pre sentiam per subtractōnem gratie ⁊ pū sui amoris ab ipsa aīa abstulerit. ipsa quidem dolenter hoc sustinens fidē tn̄ quam erga suum sponsum habet nō de relinquit sed omnem diligentiā adhi bet quomō se illi qui absens esse videtur immaculatam ɔseruet. ⁊ ideo suuꝫ af fectum ab omni terreno alieno ⁊ inor dinato amore retrahit. non solum pec cata mortalia. sed etiam venialia in q̄n tum possibilitas admittit vitando ⁊ il lis resistendo. vt suo sponso dilecto ac domino q̄uis per gratiam absenti pla cere valeat. ⁊ cum ipso post hanc vitā gaudium eternum possidere. quia tali bus sic fidem erga dominum suum ser uantibꝰ pmittitur ⁊ debetur vita eterna Unde per Thobiam. v. dicitur. Filij sanctorum sumus ⁊ vitam illam expe ctamus quaꝫ deus daturus est his qui fidem suam nunq̄ꝫ mutant ab eo. L

Ubi etiam cōsiderandum ꝙ q̄uis anima in presenti vita pspicere nō va leat. tamen pius dominus deuotū cor

ꝯsolari etiam in hac ꝑegrinatione nō obmittit. ip̄e namq̄ affectū sui amoris ꝑ grām sancti spūs aīe imprimit. ꝑ quē ip̄m deū spūaliter deosculat᷑. ⁊ in de multipliciter ꝯsolat᷑. nā vt dīt btūs greg. sup cañ. tociens aīa deo deosculat᷑ quotiens in amore ꝯpungitur. hec gre. Sed magni supra modū amoris iudicium osculū est. O Quid aūt sit hoc osculū. q2 spūalis est gratia nō faciliter innotescit nisi viris spūalib9 ⁊ in amore dei flagrantib9 qđ melius impressum cordi q̄ verbis expressum cognoscit᷑. Est etiā manna absconditum ⁊ nisi gustantib9 penitus ignotum De hoc spūali osculo beatus bernñ. ita dīt. Ego arbitror neminem facile scire quid sit osculū. nisi q̄ accipit. Est quippe manna absconditū ⁊ solus qui edit adhuc esurit fons signatus cui nō cōicat alienus. sed solus qui bibit adhuc sitiet ⁊ non est cuiuslibet hoīs sȝ si quis ex ore xp̄i semel accepit habet ꝓprium experimentū qđ ꝓfecto sollicitat ⁊ cogit amplius ad petendū hoc osculū sola ⁊ rara ꝑfectio expit᷑ Oportet enī vt sponsa xp̄i ꝓ̄sumat hoc osculū petere amore caste sancte ardēter ip̄m sponsuȝ Caste vt ip̄m solū non alium amet. petat. ⁊ querat. sancte. q2 non in ꝯcupiā carnis sed in puritate spiritus. Ardenter vt ita amore sponsi inebriet᷑ ꝙ maiestatē non cogitet. nā si cogitaret nō ꝓ̄sumeret hoc osculum petere velut ab equali. quis enī ꝓ̄sumet vt ab eo qui respicit terram ⁊ facit eā tremere peteȝ osculū. Hoc aūt osculū nihil aliud eē credimus nisi spm̄ sanctū ad ꝯsolationem aīe sancte missum. Sicut enī spiramen osculum se permiscet. vt vnus anhelitus iudicet᷑. sic spiritussanctus nostro spiritui immissus fit vnus spiritus cum eo. Sed quid anima humana retribuet domino pro tanto beneficio sibi a domino impenso videlicet vt vocaret᷑ sponsa xp̄i ⁊ esset illius in quā sponsa cuius pulcritudineȝ sol ⁊ luna mirant᷑ O felix sponsa que tali ꝯiugio efficit᷑ digna. De ista etiam tam magna dignatione ⁊ pietate quā christus exhibet feruenti ac deuote anime Beatus bernñ sic dīt. O anima humana vnđ tibi inestimabilis gloria vt sponsa esse merearis illius. in quem desiderāt angeli prospicere. vnde tibi hoc vt sit tuus sponsus cuius pulcritudinem sol ⁊ luna mirant᷑. ad cuius nutum vniuersa mutant᷑. quid retribues domino ꝓ omnib9 que retribuit tibi. vt socia sis mense eterne. socia denique thalami vt introducat te rex in cubiculum suum. Si te viderit ad amorem suum xp̄us sponsus tuus marcessere ⁊ pallescere. impatienti desiderio accelerabit ad te copule diuine se offert. oscula prebebit iunget amplexus. O letam diem talium nuptiarum. o felix sponsa tali ꝯiugio digna. hec bernñ. N Et dicit idem nō sunt inuenta etiam dulcia verba quib9 verbis. s. christi animeq̄ dulces ad inuicem exprimuntur affectus. quemadmodum sponsus ⁊ sponsa quibus quippe omnia ꝯmunia sunt nil proprium nil a se diuisum habentib9. vna vtriusq̄ hereditas. vna domus. vna mensa. vnus thorus. vna corona ⁊ ꝯm aplm deo adherens anima vnus spūs est. hec bernñ. Post talem vero tanq̄ felicem ꝯiunctionem inter xp̄m ⁊ animaȝ fiunt inter eos quedam colloquia spiritualia per que sibi mutuo innotescūt De quo beatus bernñ. sic dīt Attende spiritum loqui ⁊ ideo spūaliter oportere intelligere que loquunt᷑ Quotiens audis vel legis sponsum vel sponsam deuȝ ⁊ animam colloqui pariter. noli ymaginari tibi quasi corporeas incurrere voces. nec corꝑeas colloquentiū ap

patere ymagines. sz audi quid tibi in hmói sit intelligendū. Spūs est deus spūs est aīa. ⁊ hñt linguas suas spūa/les quibꝰ se alterutrꝫ alloquunt̄. pñtes ꝗ indicent. Lingua sponsi est fauoꝛ di gnationis eius. Anime vero lingua est feruoꝛ deuotionis. ⁊ elinguis est oīs anima que non hꝫ hanc linguā ⁊ non potest esse eius sermocinatio cuꝫ spon so. Cum vero sponsus linguam suā mo uet loquens anime. non potest aīa non sentire. Rursum cum aīa linguā suaꝫ mouet sponsuꝫ multominus latere po terit. non solū q2 vbiqꝫ pñs est. sed pꝛ/ter hoc magis nisi q2 ipo stimulāte lin gua anime ad loquendū minime mo/uereť. Itaqꝫ locutio sponsi infusio dn̄i est. rn̄sio aūt anime cum grātuꝫ actiōe admiratio est. hec bern̄. Post talia eti am colloquia tria suauia. inter xp̄m ⁊ animā sequit̄ nonnunqꝫ canticū amo ris. quod non per strepitū oꝛis. sed po tius fit per iubilū coꝛdis. De quo can tico idem beatus bern̄. sic ait. Canticū amoꝛis sola vnctō docet. sola addiscit experientia. experti recognoscunt. in/experti inardescunt Non est em̄ strepi tus oꝛis sed iubilus coꝛdis. nō sonus labioꝝ. sed motus gaudioꝝ voluntatū Non vocum ɔsonantia. solus qui can/tat ⁊ qui cantat̄ audiūt sponsus ⁊ spon sa xp̄s ⁊ anima. hec bern̄. Non solū au tem virtus caritatis efficit aīam spon sam xp̄i. sed etiam templum ⁊ hītacu lum dei viui qui in animabꝰ deuotis ⁊ in caritate ipsius feruentibꝰ libēter in habitare dignat̄. ¶ Unde notā dum ꝭm ꝙ dı̄t hugo de sancto victo. in lib. de archa noe. ꝙ domus dei siue ha bitaculū est totus mundus. domus dei ecclesia catholica ⁊ quelibet fidelis ani ma. Sed aliter mundū inhītat. aliter ecciam. aliter fidelem animā. In mū/do est vt impatoꝛ in regno. in eccīa est vt paterfamilias in domo. in aīma est vt sponsus in thalamo. Fideles quip pe in domo eius sunt. ⁊ vt verius dicaꝫ ipsi domus eius sunt. q2 eos per dilecti onem inhabitans possidet ⁊ regit. Si aūt in domo eius fueris per caritatem beatus eris ⁊ es. q2 non solum tu in do mo dei. sed tu domus dei esse cepisti. vt ipē tecum habitet in te qui fecit te. ibi pacem inuenies ⁊ requiem vbi ille habitare dignat̄ cuius locus ī pace fa ctus est. Preparemus ei locuꝫ in nobis ipē enim libenter ad nos veniet. qui id circo nos fecit vt in nobis habitet ¶ Duobꝰ aūt modis deus coꝛ hu/manū inhabitat. per cognitōem vide/licet ⁊ amorē. vna tn̄ mansio est. quia ⁊ omnis qui nouit eū diligit. ⁊ nemo diligere potest qui eum non nouit. Et ideo si deū amare cupimus pꝛimo co/gnoscere satagamus. pꝛecipue cuꝫ ipē talis sit qui nequeat sciri ⁊ non amari tanta em̄ est species pulcritudīs eius qui potest eū videre non possit eum nō diligere. hec hugo. ¶ Templuꝫ ergo dei sunt sancti homines per fideꝫ ⁊ dilectōem ambulantes. Unde bea/tus augusti. In templo suo habitat de us. .ıcꝫ in sanctis suis qui sunt templū dei modo ꝭm fidem ambulantes. ⁊ tē plum dei erunt aliqñ etiam ꝭm speciē qualiter etiam nunc templuꝫ dei sunt angeli. Sed dicit aliquis. anteqꝫ fa/ceret celum ⁊ terrā ⁊ sanctos vbi habi tabat. Rn̄sio. in se habitabat. apud se habitat ⁊ apō se est. Non ergo sic sunt sancti domus dei vt ipsa substantia de us cadat. imo sic hītat deus in sanctis vt si ipse discesserit cadant. Et notā dum ꝙ deus vbiqꝫ ⁊ in omnibus crea turis essentialiter. pꝛesentialiter ⁊ po tentialiter est. In sanctis vero etiam habitat in quibus .s. est per gratiam. non enim vbicunqꝫ est inhabitat. vbi

vero inhabitat . in solis hominibꝰ bo
nis.qui sunt tēplum eius ⁊ sedes eius
Vñ ꝑ ysaiā dñs dr. Celū mihi sedes
terra aūt scabellū pedū meoꝝ.qꝛ in ele
ctis qui sunt celū habitat deus ⁊ reg-
nat qui eius volūtati deuoti obtēꝑant
Malos vo qui in terra sunt districtōe
calcat. Vñ etiā in libro sapīe dr. Tro
nus sapīe aīa iusti.qꝛ ī sanctis spālius
est ꝗ̄ in alijs rebꝰ. in qbꝰ tñ oībꝰ est to
tus queādmodū aīa per oēs ꝑticulas
corporis tota adest simul. nec minor in
minoribꝰ. nec maioribꝰ maior est. sed
in alijs intēsius in alijs remissius oꝑa
tur. cū in singulis ꝑticul corꝑis essen
tialiter sit. ita ⁊ ds cū sit in oībꝰ essenti
aliter ac totus in illis . tñ plenius esse
dr in illis quos inhabitat. i. in quibꝰ
ita est vt faciat eos templum suū. ⁊ hi
tales cū eo sunt iā ex ꝑte s3 in btītudi-
ne ꝑfecte erūt Malivo ⁊ si ibi sint vbi
ipse est q̇ nusq̄ deest. non tñ sunt cū eo
De hoc beatus aug. suꝑ iohānē sic dr
Non satis fuit dicere vbi ego sum ⁊ il
li sint. sed addidit mecū qm̄ ⁊ miseri
possunt esse vbi ⁊ ille ē. qui nusq̄ deest.
sed beati sunt cum illo. qꝛ non sunt bea
ti nisi ex eo. ꝙ cum illo sunt. qꝛ fruūtur
eo. vidēt eñ illū sicuti est Fatēdum ē
igitur vbiq̄ esse deū per deitatis pre-
sentiā. sed nō vbiq̄ per inhabitatōis
gratiā. ꝓpter hanc inhabitationē grē
nō dicimus pater noster qui es vbiq̄
cum ⁊ hoc verū sit. sed qui es in celis id
est in sanctis. in quibꝰ est quodā excel
lentiori modo R Dicit etiam de
hoc quedam glosa sic. ꝑ caritatē nam
q̄ tota trinitas inhabitat mētes iusto
rum. sicut amans habitat in amato ⁊
econuerso. qꝛ caritas est quedam ꝑti-
cipatio nature diuine in nobis ꝓpter
qd dicit Qui manet in caritate in deo
manet ⁊ deus in eo. Sic aūt non est in
pctōribꝰ. licet sit in eis ꝑ essentiā pre-
sentiam ⁊ potentiam. ꝑ quem modum
est in ceteris creaturis. hec glo. S
Debemus ergo deo parare locū in cor
dibus nostris per vite puritatem. Ad
quod hortat beatus augusti. sic dicens
Cum igit xp̄us sedet in corde quid po
test iubere nisi bona. cū possidet diabo-
lus quid potest iubere nisi mala In tuo
aūt arbitrio te esse deus voluit. cui pa-
res locū deo an diabolo. cui parauerit
ille possidebit. ille imperabit. hec aug.
Oportet igitur animam que desiderat
christum in suum domicilium suscipe
a voluptatibus carnis cupiditate ac o
dio atq̄ a ceteris vitijs abstinere. ⁊ se
virtutibꝰ ⁊ caritate mācipare. qꝛ ꝗ̄to
maior caritas fuerit in anima. tāto spe
ciosius habitaculū ⁊ magis ornatum
exhibebit factori suo in seipsa De hoc
beatus bern. super cañ. sic ait O quan-
ta illi anime beate latitudo. O quanta
⁊ nutorum prerogantia. que diuinam
in se presentiam ⁊ digna inuenit sus-
cipere ⁊ sufficientes capere. Quid illa
cui ⁊ suppetunt spacia deambulatoria
ad opus quidē tante maiestatis Non
est ꝓfecto intricata forensibꝰ causis cu
risq̄ secularibꝰ. nec certe ventri ⁊ luxu
rie dedita. sed nec curiosa spectādi seu
cupida omnino dominandi vel etiam
tumida dñata Oportet namq̄ primo
his omnibꝰ vacuā esse aīam vt celum
fiat ⁊ habitatio dei. alioquin qūo pote
rit vacare ⁊ videre qm̄ ipse est deus s3
⁊ odio ⁊ inuidie aut rancori minime
prorsus indulgendum. qm̄ in maliuo-
lam animam non introibit sapientia.
Deniq̄ necesse est eam crescere ac di-
latari vt sit capax dei porro latitudo e-
ius dilectio eius . sicut ait paulus Di
latamini in caritate. nā ⁊ si aīa minīe
cū sit spūs corꝑeam recipit quātitatē.
tñ confert illi grā quod negatum est a
natura. Crescit quidē ⁊ extendit. sed

spūaliter crescit. non in substantia sed in virtute crescit ꝛ in gloria. crescit etiam in templum sanctū dño. Ergo qn titas cuiuscunqȝ aīe estimatur de mensura caritatis quā habet. vt verbi gratia que multū hȝ caritatis magna est. que paꝝ pua. que vero nihil nihil est. dicente aplo. si caritatē non habuero nihil sum. hec bern. Edificemus ergo tēplū scūm dño in animab⁹ nostris. q꜖ ipsa sola est capax illius. Unde dt bea. ber. Non capit deū nisi ymago sua. anima illius capax est que nimiꝝ ad imaginē eius creata est. ꝑpter qd toto desiderio ꝛ digna cum grāꝝ actione studeamus ꝛ templū edificare in nobis. hec Be. Hoc verō templū qd anima ē maxime edificari oportet ꝑ caritatis virtutē. De hoc beatus aug. in li. de vbis apostoli sic dt. Sumus templū dei sic ait apostolus. ꝑpter qd dicit. Inhabitabo in illis ꝛ deambulabo. Deambulat aūt in nobis pñtia maiestatis si latitudinē inuenerit caritatis. Uñ idē apls ait. Dilatamini. si dilatemur deambulat in nobis deus. sed vt dilatemur operetur ipse deus. videlȝ q꜖ deus sibi in nobis latitudinē facit. dicente aplo Caritas dei diffusa est in cordib⁹ nostris per spūm sanctū qui datus est nobis. ꝑpter hanc latitudinē in aīma in nobis deābulat deus. hec augu. Debemus ergo amare deū vt illi templū ꝛ locū aptū in nobis pꝛepare valeam⁹. Unde idem sup ps. sic ait. Hospitari apud te deus vult. fac illi locum. noli amare teipm. illum ama. ꝛ sic facis illi locū. si te amaueris ↄtra illum claudis. si illū amaueris aperis illi. si autē aperieris ꝛ intraueris non peries. sed inuenieris cū amante hec augustinus Si quis cupit etiā videre deū. caritatem habeat ꝛ ↄsciam suam intendat ꝛ ibi videt deū. Hoc iteꝝ testatur idē sup ps. sic dicens Si amamus videmus deū vbi est deus. Interroga iohannē. deus inquit caritas est. quisquis hȝ caritatē. vt quid illū mittimus longe vt videat deum. ↄsciam suam attendat ꝛ ibi deum videt. Si caritas ibi non habitat. non habitat ibi deus. si aūt caritas ibi habitat habitat ibi deus Uult illum forte videre sedentē in celo. habeat caritatem ꝛ in illo habitat sicut in celo. hec aug. Et ſm eundeȝ. Caritas est via dei ad hoīes. ꝛ via hoīm ad deū Per caritatē namqȝ venit deus ad hoīnes. venit in homines. factus ē homo per caritatē. deum diligunt homines ad deū currunt. ad deum veniunt. Hec aug. Quicunqȝ ergo vt dt hugo in li. iiij. de archa noe. qui habet caritatem iam non est alienus a deo. sed ipse in deo ꝛ deus in eo manet. sic familiaris est deo caritas vt ipse mansionem habere nolit vbi caritas non est. Si ergo caritas tecum est venit deus ad te ꝛ manet apud te. si tu recedis a caritate. recedit ꝛ ipse a te. si tu caritatē nunqȝ habuisti nunqȝ venit deus ad te nec māsit apud te. Si caritatē ceptā deseruisti. recessit ds a te. si in caritate cepta mā sisti deus tecū est ꝛ permanet apud te. hec hugo. Et notandum ꝙ non solum spūs sanctus habitat in aīa. sed etiā ꝑ ipsam in corpore. vt ꝛ corpa nostra tēplum sint sancti spūs quem habemus a deo. Qd affirmat beatus aug. ita dicens. Uita corporis anima est. vita aīme deus est. Spūs domini habitat in anima ꝛ per animā in corpore. vt ꝛ corpora nostra templum sint sancti spūs quem habemus a deo. venit enim spiritus ad animam nostram. quia caritas diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. ꝛ totum possidet qui principalem ptem tenet. Tenens deus qd melius est. id ē

coꝛ tuum. mentem. aīam tuaȝ. ꝑfecto ꝑtem melioꝛem poſſidet ⁊ inferioꝛem qꝺ̄ eſt coꝛpus tuū. hec aug. ¶ Sciendū etiā ꝙ aīam humanā nulla res implere pt̄ ꝑter ſolū deū cū aūt illū habuerit plenū eſt deſideriū eius. qꝛ cū ds̄ ſit ſummū ⁊ omne bonū non habet aīa qꝺ̄ amplius deſideret. ſi poſſidet omne bonū. implet aūt deus eos viſitādo ꝑ grām ſuam. qui nihil aliud deſiderāt ꝑter ipm̄. De hoc beatus aug. in libꝛo ſoliloquioꝝ ſic ait. Mundū cenaculū decet te deus. qui nunꝙ̄ niſi a mūdis coꝛdibꝰ videri potes multomagis nec haberi Quos aūt ꝑdeſtinaſti ipos ⁊ vocaſti mūdaſti ⁊ ſanctificaſti. vt dignuȝ habitaculū ſit tue maieſtati. cū quibꝰ ⁊ in quibꝰ tu delectaris ⁊ letificas iuuentutē eoꝝ. habitans cū eis ⁊ in medio. i. in memoꝛia ⁊ cogitatione eoꝛū. aīa eīm noſtra ita capax facta eſt maieſtatis tue. ꝙ a te ſolo ⁊ a nullo alio poſſit impleri. cū aūt hȝ te plenuȝ eſt deſideriū eius. ⁊ iā nil aliud qꝺ̄ deſiderat exterius reſtat. duȝ aūt aliud exterius deſiderat manifeſtū eſt ꝙ te non habet interius. quo habito nihil eſt vltra qꝺ̄ deſiderat. cū eīm ſis ſummū ⁊ oē bonū nō habet qꝺ̄ deſiderat amplius. ſi poſſidet oē bonū. imples aūt eos qui nihil aliud deſiderāt ꝑter te. ⁊ facis eos dignos te ſanctos. beatos. immaculatos ⁊ amicos dei qui oīa reputant vt ſtercoꝛa vt lucrifaciāt te ſolū. hec eſt beatitudo quā hoī ꝯtuliſti. hic honoꝛ quo eū inter oēs creaturas honoꝛaſti Ecce dn̄e deus meus inueni locuȝ vbi habitas. qꝛ in aīa quā creaſti ad ſimilitudinem tuā. que te ſolum querit ⁊ deſiderat. Ego erraui ſicut ouis q̄ periit querens exterius te qui es interius. ⁊ laboꝛaui multuȝ querens extra me. ⁊ tu habitas in me. ſi tn̄ deſidero te. hec auguſti. Hunc etiam excellentiſſimū hoſpitem. idem beatus augu. aduenire in coꝛ ſuum deſiderabat. cum ſic diceret. Quis mihi det. vt venias in coꝛ meum dn̄e ⁊ inebꝛies illud. vt obliuiſcar mala mea. ⁊ vnū bonum meū amplectar te deus meus. feciſti eīm nos ⁊ inquietū eſt coꝛ noſtrū donec requieſcat in te. hec aug. Qui vero ſm̄ beatum ambꝛo. xp̄m recipit in coꝛdis domiciliū. maximis delectatiōibꝰ exuberantiū paſcit voluptatū. ⁊ dominus libenter ibi ingredit̄ ⁊ in eiꝰ recumbit affectu. hec ambꝛo. Felix ergo aīa vt dr̄ beatus bernar. que quotidie coꝛ ſuum mūdat. vt inhabitantem deū ſuſcipiat O ꝙ̄ beata aīa apud quā deus requiem inuenit quia dicere poteſt Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo Negare ei ſiquidem celi requiem nō poterit. que ſibi in hac vita requiem in mente pꝛeparauit. O anima deus tuum deſiderat hoſpitium. tuuȝ cenaculum pluſꝙ̄ celeſte palatiū appetit ⁊ exoptat. Delicie eīm ſue ſunt eſſe cum filiis hominū Hec bernar. Vn̄ dr̄ beatus auguſtinus O felix anima gaude ꝙ potes eſſe tanti hoſpitis hoſpita. Si ergo cum deo celeſtem gloriaȝ poſſidere queris ⁊ deſideras. tunc vt ait beatus bern̄. Purga coꝛ vt ipſe dominus illuminet. vt quem inuocas intret eſto domus eius ⁊ erit domus tua habitet in te ⁊ habitabis in eo. ſi eum in hoc ſeculo exceperis in coꝛde tuo. ille poſt hoc ſeculū excipiet te in vultu ſuo. hec augu. Dicit etiam de hoc petrus damaſ. Qui poſſidere cū deo ꝑadiſi ianuam querimus neceſſe eſt. vt hic ei noſipos pꝛius habitaculū ꝑbeamus. quatenus dum ipe in nobis habitat ⁊ nos in eo. ſic ſtudeamus non ignobilis ocii ſed laboꝛioſe quietis ſabbatum colere. vt ex hoc mereamꝰ in diē dominicuȝ. qui nullo claudit̄ fine trāſire. hec pe. da. Ecce ꝙ̄ fru-

ctuosum est ipsum dnm in cordis hospitium in pnti vita suscipe. qz ipse vicevicersa post exitu huius peregrinationis suscipiet talem animã in suaz eternam mansionem.

Filius.

Vellem etiã scire de gradibꝫ caritatis. Et qui gradus sint potiores ⁊ magis validi ad perducendum ad amorem violentum inducentez ad languorem spũalem.

Ca. XIII. Pater

Scire dẽs scdm q̄ dr thomas de aquino q̄ diuersi sunt gradus caritatis fm diuersa studia. ad que homo pducit per caritatis augmentũ. nam prius incumbit hoĩ studium principale ad recedendũ a peccato ⁊ resistendum ɔcupiscentijs eius que in ɔtrarium caritatis mouẽt ⁊ hec ptinet ad incipientes in quibus caritas est nutriẽda vel fouẽda ne corrumpat. Secundũ studium succedit. vt principaliter intendat ad hoc vt in bono pficiat. ⁊ hoc studiũ ptinet ad pficientes qui ad hoc principaliter intẽdunt vt in eis caritas per augmentum roboret. Tercium aũt studium est. vt homo ad hoc principaliter intẽdat. vt deo inhereat ⁊ eo fruat. ⁊ hoc pertinet ad perfectos qui cupiunt dissolui ⁊ eẽ cum xpo. hec thomas. Ubi notandũ q̄ quanto perfectior est vita in hoĩe. tanto amor est vehementior ⁊ feruentior in corde ipsius ad diligendũ solum deũ super omnia Iste vero amor vehemens ⁊ feruens sex hꝫ gradus ex se pcedentes. Primus gradus est amor incompabilis. ⁊ iste est ɔmunis omniũ electoꝝ. Secundus gradus est amor incontaminabilis. ⁊ iste est mũdi ɔtẽptoꝝ ⁊ religiosoꝝ. Tercius gradus est amor infatigabilis. ⁊ iste est iugiter pficientium ⁊ xpi ɔfessoꝝ. Quartus est amor inseparabilis. ⁊ iste est sanctoꝝ ɔtemplatiuoꝝ. Quintus est amor insupabilis ⁊ iste ẽ xpi martirꝝ siue victoꝝ. Sextus est amor insatiabilis ⁊ iste est iugiter desiderantiũ ⁊ solitariorum. His sex gradibꝫ decursis sequit amor violentus inducens languorem Primus ergo ⁊ infimus gradus amoris incompabilis qui est ɔmunis oĩbꝫ electis tante est virtutis vt oẽ peccatum mortale ab aĩa expellat ⁊ deũ sup omnẽ creaturã diligere faciat. Et hic gradus est necessitatis. vt oñdit dñs in euange. Math. vbi sic dr. Qui diligit patrem aut matrẽ plus q̄ me non est me dignus. ergo super oĩa diligendus est deus. Unde ansel. dr q̄ creatura rõnalis nihil diligere debet nisi summam essentiã. Alia aũt pter istã. Rõ istius est. qz in quo summa diligibilitas summe illud dꝫ diligi. sꝫ hec est in deo. ergo summe dꝫ diligi ds. Scds gradus amoris caritatiui est amor incontaminabilis. ⁊ hic est mundi ɔtẽptoꝝ. qui tante virtutis est vt hoĩem a mũdana ɔuersatõe abstrahat ne mẽs polluat ⁊ caritas ab operatõne sua impediat. Unde iohannes in sua prima canonica dicit. Si quis diligit mundum non est caritas patris in eo quoniam omne qđ in mũdo est aut est concupiscentia carnis. aut cõcupiscentia oculoꝝ. aut superbia vite. Sed huiusmodi ɔcupiscentie mentem per ɔsensum prauum non superant que veraciter deum amant. Unde dicit btũs grego. Ille deũ vere amat. cuius mentem praua delectatio ex ɔsensu nõ superat. nã tanto quisq̄ a supno amore disiungit q̄to in infimis delectat. hec greg. Et ratio istius est. qz ignis amoris dei separat omne inconueniens a amati ab amante. Tercius gradus caritatiui

amoris est amor infatigabilis. ⁊ ille
est iugiter pficientiũ ⁊ xp̄i ɔfessorꝝ. qui
tante est virtutis. vt ⁊ aīam non sinat
quiescere. donec inueniat quez diligit
Unde in cañ. dr. In lectulo meo p no
ctem quesiui Quod exponens origeñ.
dr Querendus es dñe cuz frequentia
loboris non in lecto. in lumine verita-
tis non p noctes. cũ feruore caritatis
abiecta superstitione naturalis supsti
tionis. Solus em̄ amor te inuenit. qd
qui te amat te inuenit. habet vt amet.
amat vt habeat. ne te ineternũ perdat.
Quartus amoris caritatiui gradus ē
amor insepabilis. ⁊ hic est assidue cō
templantium. Et hic gradus tante vir
tutis est. vt ɔtinuis stimulis agitet mē
tem ɔtemplatiuam ad apprehendendũ
dilectũ donec tandē dicat Inueni quē
diligit aīa mea. tenui eum nec dimit-
tam. Unde dr beatus berñ. Quis non
teneat te domine ihesu. qui tenentē spe
fortificas. perfectionem decoras. pse-
uerantia ɔducis. remuneratione pdu
cis. Et non dimittam te nisi benedixe
ris mihi. nunq̄ dimittam te. q2 nō be-
nedicis nisi tenētem te. hec berñ. Istũ
gradum videt habuisse apl's cũ dr ad
roma. viij. Quis nos sepabit a carita
te xp̄i. Quintus gradus amoris carita
tiui est amor insupabilis. ⁊ hic ē mar
tirium in aduersitate non cadentium.
qui est tante virtutis ⁊ fortitudinis vt
dr augu. in libro de moribꝫ eccl'e. q͡ ni
hil tam durum tam ferreũ. quod non
amoris igne vincatur. Et ideo beatus
augu. alibi dr. Nihil amantibꝫ duruz
est Nullus labor difficilis. quia qui a
mat non laborat Amemus igit ⁊ nos
cristuz ⁊ facile videbit omne difficile
Ratio huius est. q2 s'm eundē beatum
aug. nullo modo onerosi sunt labores
amantiũ. sed ipi delectant sicut venan
tium. aucupantiũ. piscantiũ. labores.
In eo em̄ q͡ amat aut nō laborat. aut
labor amat. amor autē reddit minus
sensibilem Sextus gradus amoris ca
ritatiui est amor insatiabilis ⁊ hmōi
est iugiter desiderantiũ ⁊ solitariorum
⁊ tāte fortitudinis est. vt nihil sibi suf
ficiat p̄ter vnũ solũ qđ amat. ⁊ idipm
semp amplius in hac vita sitit ⁊ desid
rat. Et rō huius est. q2 vt dr richar. de
sancto victore Caritas ista semp inue
nit. qđ adhuc ɔcupiscere possit. quia
quicquid fiat desiderium ardentis aīe
non satiat. Sitit ⁊ bibit. bibendo tñ si
tim suam nō extinguit. sz quo ampli-
us bibit. eo amplius sitit. auida enim
imo insatiabilis aīe sitis vel esuries
non sedat sed irritat Quid queso illo
amore molestius ⁊ acerbius cuz sitim
suā non resistendo temperare nec ine-
briando extinguere possit. hec richar.
Ecce quõ gradus iste caritatis iam se
extendit ad quandā violentiā amoris

De amore violento ex nimio carita
tis feruore causato cuius quatuor sunt
gradus.

Ca. .XIIII. A

Ubtis nāq3 sex
gradibꝫ caritatis decursis se-
quitur amor violentus qui ortum ha-
bet ex nimio feruore caritatis dei. q̄ cor
penetrat atq3 transfigit. hic vero amor
viz violētus. iiij. gradus habet. Amor
namq3 violentus primo cor seu aīam
hoīm deuotorꝝ vulnerat. scđo ligat. ter
cio languidum facit. quarto defectum
inducit. De his gradibꝫ violenti amo
ris. loquens richar. in tractatu de ca-
ritate circa principium sic dr Magna
vis dilectōis. magna virtus caritatis
multi gradus ī ea ⁊ in illis magna dif
ferentia. Supra hos tñ oēs gradus di
lectōis est amor ille ardens ⁊ feruens
qui cor penetrat ⁊ medullitus transfi-

git. vt veraciter dicat. vulnerata cari/tate ego sum. Cogitemus ergo que sit supeminētia caritatis xpi que dilecti onē parentū vincit. siue carnis affectū transcendit. vel etiā extinguit. insup aīam suam in sui odium vertit. O violentia dilectionis. o excellentia ⁊ sup eminentia caritatis xpi. hec est de qua loqui volumus Attendo nāqꝫ ad opera violēte caritatis ⁊ inuenio ꝙ caritas vulnerat. caritas ligat. caritas langui dū facit. caritas defectū induc̄. Quid hoꝝ non violentū. quid hoꝝ non vali/dū. Primus ergo gradus violētie est qñ mens desiderio suo resistere nō va/let qui vulnerek. nonne tibi corde ꝑ/cussus videk qñ igneus ille amoris a/culeus mentem hoīs medullitus pene trat. affectūqꝫ transuerberat. intantuꝫ vt desiderij sui estū cohibere oīno non valeat. desiderio ardet. affectu feruet. estuat. anhelat. ꝓfunde ingemiscens. ⁊ longa suspiria trahens vt dicat. vul nerata caritate ego sum. hec rich.

B Et notandū ſm dictū orige. sup cant. ꝙ anima amore celesti agitak. cū perspecta pulcritudine. ⁊ decore verbi dei spēm eius adamauerit ⁊ ex ipso te lum qđdam ⁊ vulnus accepit amoris. Est enim verbū hoc ymago ⁊ splendor dei inuisibilis primogenitus oīs crea/ture. in quo creata sunt que ī celo sunt ⁊ que in terris siue visibilia siue inuisi bilia. Igik si quis potuerit capaci mē te ptinere ⁊ ꝯsiderare hoꝝ omniū que in ipso sunt creata decus ⁊ speciem. ip saꝝ rex venustate ꝑcussus ⁊ splēdoris magnificentia seu iaculo vt ait prophe ta electus therebintus salutare ab ipso vulnus accipiet. ⁊ beato igne amo/ris eius ardebit Si quis amore dei ar serit ⁊ iaculis eius dulce vulnus acce/perit. ⁊ eius amabili ꝯfixus fuerit telo ita vt ad deū desiderijs nocturnis diur

nisqꝫ suspirijs aliud quid loqui nō pos sit audire. aliud nolit cogitare. aliud nesciat desiderare preter ipm. aut cu/pe aliud vel spare non libeat. istius aīa merito dicere pōt. vulnerata caritate ego sum. qꝛ ab illo vulnus accepit. de quo ysa. Posuit me iaculū electū. Ta li vulnere decet deū percutere aīas. ta libꝫ telis iaculisqꝫ ꝯfigere. ac salutari/bus eas vulneribꝫ sauciare. vt qꝛ dūs caritas est dicat ⁊ ipē. qꝛ vulnerata ca/ritate ego sum. hec orige. Qui ġ amo/re dei sic vulnerak faciē sui dilecti dm̄ sp ymaginak. ⁊ ipm intrinsecus inter brachia sui cordis intima amplexak dilectōe. hic talis a ꝯcupīa sui dilecti ⁊ desiderati quiescere nō valꝫ. qꝛ eius cor sagitta quadā diuini amoris dulci ter vulneratū est. De hac caritate Jo/hannes abb. in tract. de. xxx. gradibꝫ sic ait. Caritas ſm qualitatē est simili tudo dei inqꝫtum hoībus possibile est. ſm vero opatōem est ebrietas aīe. ſm aūt ꝓprietatē fons est fidei. abyssus lō ganimitatis mare humilitatis C Et notandū. qui sine timore est aut ca/ritate non repletus aīam hꝫ mortuā. ex perfecta tñ caritate ⁊ verus ⁊ scūs ti mor gignik. ex sancto ⁊ vero timore do mini itex amor. beatus ille qui talē ad deū possidet amorē. non em̄ mater ita lactanti puero sicut caritatis filius sp deo adherere naturā hꝫ. qñ qui vere di ligit dilecti faciē sp ymaginak. ⁊ hāc in delectatione nimia intrinsecus am plexak. Hic talis nec in somnis dein/ceps a ꝯcupiscentia desiderati quiesce re valet. sed cū ꝯcubitu ibidem exerci/tak. Ista sagitta quidā plagatus dice/bat. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat. ego dormio ꝓpter necessitatem nature cor aūt meū vigilat ꝓpter multitudinē amoris. Si dilecti facies manifeste ⁊ efficaciter totos nos transmutat ⁊ hi/

lares efficit. quantomagis faciet vul/
tus et facies regis dñi nostri hospitan/
tis in aĩa mũda. Caritas etiã quosdã
vulnerare ↄsueuit Unde quidã dixit
vulnerasti cor meũ. quosdam aũt facit
exultare. nã exultãte corde vultus hy/
larescit et pullulat. Qñ igit̃ totus ho/
mo dei caritati quodãmodo coaptat̃
et iungit̃. tunc exterius in corpe tanq̃
speculo aliquo. anime claritatẽ oñdit.
Qui vo talem grãm accipiũt. multo/
ciens cibũ corpalem obliuiscunt̃. Ar/
bitror aũt q nec eundẽ frequẽtius ap
petunt. nec ipm cibuz. quẽ sumunt cũ
delectatione de cetero sumũt Caritas
etiam est mater pacis. fons sapientie.
immortalitatis et glorie radix et q̇ pri
mum diligit nũq̃ detrahentes sustine/
bit. sz magis fugiet tanq̃ ab igne. hec
ille. Et notandũ q amor violentus nõ
solũ vulnerat aĩas amatrices. sed etiã
ipm fontẽ amoris deũ vulnerat. Und
vercelleñ. exponẽs illd cañ. j. Filij ma
tris mee pugnauerunt ↄtra me sic dt si
cut pugnantes corporaliter spiculis se
mutuo feriũt et pungunt. Sic mentes
ↄtemplatiue feruentia desideria subti
lia et acute penetratiua immittũt. Pri
mo quidez in paranimphos postea eis/
dem ptransitis in sponsum figũt sagit
tas acutas et volatiles acuti. s. amoris
vt dicat vulnerasti cor meũ soror mea
sponsa mea. D De secundo gra/
du amoris violẽti sic dt richar. in tra
ctatu de caritate. Primũ gradũ violẽ
ti amoris diximus qui vulnerat. secũ
dum qui ligat nonne vere et absq̃ vlla
ↄtradictõe aĩmus ligatus est. qñ oĩm
obliuiscit̃. vt aliud meditari nõ possit
q2 quicquid agat quicquid dicat sem/
per hoc in mente reuoluit perhenniq̃
memoria retinet. hoc dormiens somni
at. hoc vigilans oĩ hora tractat. Unde
facile ẽ ppendere vt arbitror. quõ hic
gradus priorẽ transcendat. qui mentẽ
hoĩs nec ad horã quietã pmittit. Re/
cte itaq̃ primus gradus sit ille qui vul
nerat. secũdus q̇ ligat. licet eñ ligari
qñq̃ sit minus q̃ vulnerari. maior tñ
violentia videt̃ si postq̃ aliquis pcus/
sus deijcit̃. deiectus ↄphendit̃. abdu/
cit̃. incarcerat̃. atq̃ ligat̃ et iam non
captiuus tenet̃. Quid hor queso ma/
ius est et violentius. ille liber ẽ. iste aũt
in loco detinet̃ a quo recedere non põt
Sic vtiq̃ qui ab hoc scdo gradu violẽ
te caritatis absorptus est. q̃cquid agat
vel quocũq̃ se verrat. ab illa vna et inti
ma solicitudinis sue cura auelli nõ pt.
q2 est ligatus. hec richar. E Sz que
sint vincula quibus spũs siue animus
cũ liber sit ligari possit richar. ibidem
declarat dicens vultis audire de cari/
tate ligãte pplexta oseas ca. xj. dt In fu
niculis adam traham eos in funiculis
caritatis Sz qui sunt illi funiculi adã
primi parentis nostri nisi munera dei.
in magna eĩ gloria creatus fuit Quid
inq̃ sunt ista vincula caritatis nisi dei
beneficia. bona nature. bona gratie. bo
na glorie. His eñ beneficentie vincu/
lis debitores nos fecit obnoxios. q2
naturã bonã ↄdidit. grãm obtulit. glo
riã repromisit Ecce funiculus triplex
funiculus aũt triplex difficile rumpit̃
Adiecit aũt dñs ad hec noua vĩcula ca
ritatis manu valida multiplicare sup
nos vt nos sibi artius astringat q̇ enu
merari nõ pñt. F Ubi notandũ q
oẽs res que in mũdo sunt cor hoĩs sa/
tiare non pñt. pter vnũ bonũ solũ qd
est deus. qui cordis desideriũ implere
potest. q2 in ipo plena et pfecta est sati/
etas oĩm bonor in se habens omne de
lectamentum suauitatis De hoc hug.
sup celesti ierarchia sic ait. Multa in
hoc mundo sunt et heu omnia cor homi
nis satiare non pñt. vt pbat expientia

Unum aūt est bonum ⁊ per hoc solum cum percipiť satietas inueniť ergo nō in multitudine sed in vnitate satietas est. vnum ergo necessariū bonū quod nobis preparauit deus Sic ergo in mē sa dei non nisi ferculum apponiť. sʒ noli inquā ꝯtemnere. satietas eñ multa est. Satiabor inquit ꝓpheta cū apparuerit gloria tua. noli timere cuʒ audis vnum. vnum quidē est bonū. sed in illo bono omne bonū est. vnam refectōnem. vnū cibum vnum panem preparauit deus nobis habentē in se omne delectamentū suauitatis. Ista vero diuina refectio singularis dr. q2 cum delcātione aliena ⁊ dulcedine non percipiť Diciť etiam vnifica. q2 vnū secū facit omnes quibꝫ se sumendū ⁊ percipiendū prebet. hec hugo. Considerandum quoqꝫ est ꝙ corpus cū ligať de loco in quo est mouere se non pt. sic amor spūalis dū mentē violenter ligat in deum solū ⁊ nō in res alienas intēdere facit Nā ẜm aug. qđ est pondus in corporibus. hoc est amor in spiritibꝫ. Vñ ait. pondus meū amor meus eo feror quocunqꝫ feror. Primo igiť corpa p ponꝫ dus in loca sua tendunt. Scđo locis suis vniunť. Tercio locis suis assimilanť. Quarto in eis ꝯseruanť. Quinto ibi quiescunt vt grauia. Sic amor spūalis facit in deū tendere. Nā ꝓprie amor talis est diuinus ⁊ in omnibꝫ facit nos habere deū tanqꝫ finē. q2 oīa facit nos diligere ꝓpter ipsum. ⁊ pre cūctis facit nos desiderare deū ⁊ in ipm per desideriū tendere. Scđo amor huiusmodi hʒ deo vnire q2 hoc est ꝯmune amori ꝙ sit quedā virtus vnitiua amātis cum re amata. Tercio hmōi amor habet nos transferre in deū. q2 ẜm dyonisiū amor ponit rē extra se. ⁊ collocat ipsam in re amata Quarto amor diuinus facit nos de deo gaudere. ⁊ quilibet libenter persistit in actu delectabili ⁊ quid delectabilius deo. iđo inter cetera signa hoc est valde magnū signuʒ ꝙ homo sit in caritate. ⁊ ꝙ habeat huiusmodi amorē quando delectať in đo Quinto amor facit nos in deo quiescere. q2 mens delectata in aliquo quiescit in illo. ⁊ maxīe si delectať in eo finaliter. Erit ergo hic modus ꝙ hmōi amor caritatis primo incipit. secundo ꝓficit. tercio fit pfectus. ⁊ sic amantē facit dicere. cupio dissolui ⁊ esse cum xpo. s. ratione delectationis diuine. ⁊ esse cum xpo. ⁊ requiescere in christo Ergo ẜm hunc amorē incipiētes per desideriū in deum tendunt. ꝓficiētes vniunť. perfecti deiformes existūt. q2 in deū trāsformati in solo deo delectātur. ⁊ delectati in eo requiescunt. Igitur volenti diligere deū primo opus ē toto affectu in ipsum tendere. secundo ⁊ vniri. tercio in eum transformari. qrto in eo delectari. quinto in eo quiescere. ¶ Ad tercium gradū violenti amoris est quidam languor spūalis ⁊ qui animā ex feruentissima dilectōne quam habet ad deū languidā facit. Ad hunc gradum tunc anima ascēdit qñ omnem affectū alium a se excludit quando nihil preter vnum vel ꝓpter vnum diligit. De hoc gradu intime caritatis richar. ī tractatu de caritate sic ait. In hoc gradu violente caritatis nihil omnino satisfacere potest pter vnū vnum amat. vnū diligit. vnum sitit. vnum ꝯcupiscit. ad vnum anhelat. in vnum suspirat. ⁊ vno inardescit. in vno requiescit. vnum solum est in quo reficitur. vnum solum ex quo satiatur nihil dulcescit. nihil sapit nisi hoc vno condiatur. Quicquid vltro se offerat. quicquid sponte occurrat. cito reiiciť cito ꝯculcať quod suo affectui nō militat vel huiusmodi deseruiat. Sʒ quis

hmōi affectus tirannidez digne descri
bat. qm̄ oē desideriū expellit. oē studiū
excludit. oē exercitiū violenter oppri/
mit qd sue ꝯcupiscentie non ꝓspicit.
Quicquid agat. quicquid regat. quic/
quid cogitat. inutile ymo intolerabi/
le videt̄ nisi in vnū desiderij finem con
currat. Cum aūt frui potest eo qd dili
git aīa pariter se habere credit. sine il/
lo aūt abhorret oīa. corꝑe deficit. cor/
de tabescit. ⁊ languescit. ꝯsilium nō re
cipit. rōni nō acquiescit. nullā ꝯsolati
onem admittit. sed clamat cū sponsa.
Nūciate dilecto. qꝛ amore langueo.
¶ Languor aūt amoris nihil aliud
est nisi tedium qddam impatiens desi
derij quo afficit̄ mens vehemēter amā
tis eo absente quē amat. Ualde nāqꝫ
ꝯsternat̄ aīmus subtracto sibi tanto so
latio nec potest mitigari doloris ama/
ritudo nisi pn̄tem habeat quē sic amat
De hoc beatus bern̄. sic ait Quanto pu
tas ꝯsternat̄ aīmus stupore subtracto
sibi solatio. Subtractio em̄ rei amate
augmentū desiderij est Et qd ardenti/
us optat caret magis egre. Et hic lan
guor amoris non est aliud nisi tedium
impatiens desiderij. quo necē est affici
mentē vehementer amantis. eo abeū/
te vel etiā absente. quē amat. nullo igi
tur solatio humano mitigat̄ secreti do
loris sacra amaritudo. qd dilectus ꝯsi
derans quippe quid eundē languorem
inspirat ex eo occasionē habeat redeū/
di reuertit̄ loquiturqꝫ ei verba amato/
ria. verba ineffabilia. verba que non
licet hoīm loqui. hec bern̄. ¶ Scien
dum aūt ꝙ hic languor ex tribus affe
ctib9 ꝯtempat̄. s. ex dolore ex pudore
⁊ ex odore qui affectus confluentes ⁊
oīa diligentes faciunt hunc languorē
Primo iste languor nascit̄ ex dolore.
timet enī ꝙ deus ex indignatōe recesse
rit. ⁊ offensus nolit ei de cetero suam
presentiam indulgere ⁊ hic dolor affli
git amantem vehementer. Dicit em̄ de
hoc beatus bern̄. Anima que didicerit
⁊ acceperit semel a domino intrare ad
seipsam ⁊ in intimis dei pn̄tiam vide/
re ⁊ suspirare ⁊ querere faciē eius. ta/
lis incꝫ nescio an gehennā ip̄az experi
ri ad tempus horribilius pena sua du/
cat. qꝫ post spiritalis studij huius se/
mel gustataz suauitatem exire de vno.
ad illecebras ⁊ molestias carnis. Di/
co ergo vobis nihil est qd intantū for/
midet. quisquis hoc beneficiū semel ac
ceperit retineat ne gratia derelictus ne
cesse habeat egredi de vno ad carnales
ꝯsolationes. ⁊ rursus carnaliū sensuū
sustinere tumultus. hec be. Secūdo hic
languor ꝯtingit ex pudore. naz subtra
cta gratia ⁊ dei pn̄tia ex cuius virtute
oīa serena fiunt ⁊ fuerūt ⁊ ad vota oīa
ꝓuenerunt homo miser relinquit̄ sibi
⁊ vitia pariter ⁊ defectus. q̄ prius oīa
latitabant ꝓgredi incipiunt ⁊ erit mi/
seria illius multa nimis. quib9 cogni/
tis hec rubore perfundit̄. ꝙ tam vilis
⁊ abhominabilis apparet coram deo.
Unde audi beatum bern̄. subtracta gra
tia querulantem atqꝫ dicentem Curre
bam bene ⁊ ecce lapis offensionis in vi
am impegi ⁊ corrui ⁊ dominus decli/
nauit in ira a seruo suo. hinc est ista ste
rilitas aīe mee ⁊ indeuotionis. quam
patior. quoniam ita exaruit cor meuz
factum est sicut terra sine aqua. nec cō
pungi ad lacrimas queo. nō sapit psal
mus. legere non delectat. orare non li
bet. orationes solitas non inuenio. vbi
illa inebriatio. vbi mentis serenitas
gaudium ⁊ pax in spiritu sancto. Hec
bernardus. Tercio hic languor surgit
ex odore. deus enim subtractus est ani
me dilecte. reliquit post se virtutis sue
odorem. qui vrget animum vt dilecti
absentiam impatienter ferat. clamās

sine intermissione post tergum abeun-tis. reuertere reuertere. Nam vt ait beatus bern. subducto sibi tam dulci spõso. interim nihil aliud nõ dico desiderare. sed nec cogitare libebit. itaq3 reuocat verbum sponsus & hoc non desidero aĩe sed eius qui aliquotiẽs indulserit suauitatẽ sui. Nã gustato aliqualiter q3 dulcis est dñs & cũ quasi derelicta a dño ad se redierit in cordis palato saporẽ retinet. quo fit vt impatiẽter ipsum desideret cũ languore mirabiliter, pficit aĩa eo q suspirijs & in quietudinib9 vehementer agitata languere non cessat. donec deus in patientia eius allectus cũ maiori faĩlia gratiar & maiori cumulo reuertit bonorũ. Anima vero tam salubri amore affecta & liquefacta nihil extra suum pditorẽ diligit. & que prius ipsam delectabãt. fiunt postmodũ vehementer illi onerosa. q2 solum dñm quem amat videre desiderat. De hoc beatus grego. super illo verbo Anima mea liquefacta ẽ. sic ait. Mens hominis pditoris sui speciem non querentis maledicta est. q2 in semetipsa remanet frigida. at si ia3 ex desiderio ceperit ad sequendũ que3 diligit liquefacta per ignem amoris currit. fit desiderio anxia. vilescũt in seculo cũcta que placebant. nihil est quod extra pditorem libeat. & que prius delectabant animũ. fiunt postmodũ vehementer onerosa. nihil eius mesticiam psolat quousq3 adhuc qui desideratur non aspicit. meret mens. lux ipa fastidio est. taliq3 igne in mente decoquit rubigo culpe. & succensus animus q̃si auri more. q2 per vsum spẽm perdidit. per incendium clarescit. Hoc amore arsit quisquis ad veritatem puenire potuit. hec grego. In hoc etiam gradu amoris violẽti plene pescit turba carnalium desiderioru. q2 mens a seipsa alienatur dum in illud diuini archani secretarium rapit. & ab illo diui amoris incendio circũdatur Qd affirmat richar. in eodẽ tractatu de caritate. sic dicens Tercius gradus amoris est qñ mens rapit in diuini luminis abissum ita q animus humanus in hoc statu exteriorꝝ omniu3 oblitus penitus nesciat seipm. totusq3 transeat in deum suum In hoc itaq3 gradu plene pescit carnalium desideriorꝝ turba & fit in celo silentiũ quasi dimidia hora. In hoc itaq3 gradu dum mens a seipsa alienat. dum in illud secretariũ diuini archani rapit. dum ab illo diuini amoris incendio circũdatur & intime penetrat. & vsq3 quaq3 inflãmat. seipm penitus exuit. & quendã diuinũ affectũ induit & inspecte pulcritudinis pfigurata tota in aliam figurã transit. Uide quid sit inter ferꝝ ignitum & ferꝝ frigidum Primo, pijcit, pculdubio in ignem tã nigꝝ q3 frigidũ. sed dum in ignis incẽdio moram facit. paulatim nigredinẽ deponit. ferrumq3 candens paulatim in se similitudinẽ ignis trahit. donec totũ liquefiat & a seipo plene deficiat. & in alterã penitus qualitatem transeat. Sic anima diuini amoris incẽdio in ardoris flamma absorpta. eternorꝝ desideriorꝝ gloria vndiq3 circumsepta primo incalescit. postea incandescit. tandem autem tota liquescit & a priori statu peitus deficit Uultis audire ex huiusmodi igne incalescentes & internorꝝ desideriorꝝ estib9 iam inardescentes Nonne inquiunt cor nostꝝ ardẽs erat in nobis de ihesu dum loqueretur nobis in via. Nonne & illi ex circumfusa diuinitatis flamma & inspecta gloria incandescunt. & diuine luci cõfigurati iam quasi in aliam gloriam transeunt. quia reuelata facie gloriam dei speculantes in eandẽ ymaginẽ trans-

formantur a claritate in claritatem tā-
q̄ a domini spiritu. Vultis audire ad-
huc aīam diuine locutōis igne lique
factam. liquefacta est aīa mea vt dile-
ctus locutus est. statim siquidez vt ad
illud diuini archani secretū admittit̄
pre admirationis magnitudine iocun
ditatisq̧ habundantia in seipam imo
in ipm qui loquit̄ tota resoluit̄. dū in-
cipit audire archana illa vba. que nō
licet homini loqui ⁊ intelligit incerta
⁊ occulta diuine sapīe manifestari si-
bi. In hoc statu qui adheret dn̄o spūs
vnus est. in hoc statu aīa in illū quē di
ligit tota liquescit. Vn̄ dr̄ Fulcite me
floribꝫ stipate me malis. qꝛ amore lan
gueo. hec richar. R Quartus violē
ti amoris gradus vt ait richar. ibidez
in tractatu de caritate est. qn̄ estuantis
aīmi desiderio nihil iam oīno satisfa-
cere potest qd̄ ad defectū ducit. Quis
huius supremi gradus violentiam di-
gne pensare sufficiat. Quid queso cor
dis pfundius penetret. vehementius
exagitet. animi sitim suam nec resisten
do tpare nec inebriando possit exting
uere In hoc. iiij. gradu amoris ē amor
insupabilis. qꝛ alij affectui etiam ma-
iori non cedit. insupabilis est qꝛ a me
moria nūq̧ recedit. Singularis est qꝛ
sociū non recipit. In saciabilis est. qꝛ
ei satisfieri nō potest. Quanta ergo est
excellentia istius amoris qui omnem
alium affectū excedit. Quanto queso
vehementia. que mentem quiescere nō
sinit. Quanto obsecro violentia. que
oēm aliū affectum vehementer expellit
Quanta supeminentia emulationis.
cui omnia nihil sufficiunt. O excellen
tia amoris O violentia dilectōis. O
caritatis vehementia. O emulationis
supeminentia. In primo gradu aque
multe non poterunt extinguere carita
tem. In secundo aīa ponit dilectū suū
sicut signaculū sup cor suum. eo q̄ illū
omnino obliuisci non possit In tercio
aūt gradu si dederit homo oēm substā-
tiam suā. s. pro dilectione quasi nihil
despiciet eam eo q̄ in re alia delectari
non possit. In quarto gradu fortis est
vt mors dilectio. eo q̄ sit ei dulce om-
ne qd̄ p deo facere aut sustinere possit.
hic eīm oēm alium affectū expellit atq̧
vincit Si eīm ad aliquid affectū habe
amus. qd̄ pter deū non diligimus. p
fecto adulterinus affectus est. qui sum
me caritatis ꝯstantiā frangit. viresq̧
eius minuit. inquātū ad aliena aīam
trahit vel impellit In hoc etiam gradu
ſm aliquē modū aīa efficit̄ immorta-
lis. qꝛ a vita separi non potest Certus
sū inquit apl's q̄ neq̧ mors neq̧ vita
poterit nos separe a caritate dei. īpossi
bile etiaz ſm aliquē modū videt̄. que
vlla damna non sentit. que in omni in
iuria hilarescit. ⁊ quicquid ei infert̄
ad penā. totum presumit ad gloriā vt
cū aplo dicat Libenter gloriabor in in
firmitatibꝫ meis. vt inhabitet in me
vtus xpi. Et de aplis legit̄ q̄ ibāt gau
dentes a ꝯspectu ꝯsilij. qm̄ digni habiti
sunt p noīe iesu ꝯtumelias pati In ta
libꝫ aūt cordibꝫ. que sic afficiunt̄ cari
tate dei fortis est vt mors dilectio. qꝛ
sicut mors exteriores sensus ab omni
ppio ⁊ naturali appetitu interficit. sic
violenta dilectio in deuotis ⁊ religio-
sis viris oīa terrena ꝯtemnere ⁊ men
tem ad alia ꝯtendere cōpellit. De hoc
beatus gre. sup cañ. expōnēs illud ver
bum Fortis est vt mors sic ait. Bene
fortis vt mors dilectio esse phibet̄. qꝛ
per dilectionem a vitijs mortificamur
quod enim agit mors in sensibus cor-
poris. hoc agit dilectio in cupiditati-
bus mentis. Sunt enim nonnulli qui
sic diligunt deū vt omnia visibilia neg
ligant. ⁊ dū ad eterna mēte intēdunt

ad omnia tēporalia pene insensibiles fiunt. ¶ In his nimirum dilectio vt mors fortis existit. quia sicut mors exteriores sensus ab omni proprio et naturali appetitu interficit. sic dilectio in talibus viris omnia terrena contemnere. et mentē ad alia intēdere compellit. Huiusmodi mortuis et viuis dicebat apostolus Mortui enim estis et vita vestra abscondita est cū christo in deo. Hi procul dubio vitam suam in christo abscondunt. quia dum omnia que videntur postponunt. in his que videntur in beatitudine tacite et secrete viuunt. hec grego. De hac etiam morte quedā glo. in libro de diuinis nominibus sic dicit. Est quedam mors qua quis amoris virtute diuini seipsum et omnia excedēs forti conatu in amatū se ferens. nil omnino preter eum qui solus anime beatitudo querens. quam mortem elegit Job ossibus suis .i. vigorosis anime sue affectibus dicens cum apostolo. Viuo iam nō ego. viuit vero in me christus. Et tales amantes non sinunt esse suipsorum sed amati. hec glo. Unde notandū quod sol diuinus cū se animabus nostris infundit facit nos incalescere. suam feruentissimam in nobis caritatem accendendo Cum igitur deus ignis consumens sit ex presentia sui feruorem sue caritatis in animam proicit. propter quod incipit ipsa feruētissime incalescere et feruere. In quo feruore stetit hieremias cū dicebat Factus est in corde meo quasi ignis estuans claususque in ossibus meis et defeci ferre non sustinens. Hec fortissima flāma feruoris efficit in nobis gratiam vnionis Sicut enim ignis materialis conuertit in se materiā in quam agit. sic ignis diuinus conuertit in se animā quam accēdit Et quemadmodū varia metalla confluunt in vnum soluta. sic deus et anima a se longe diuersa in vnum confluunt. nam ex hoc corde liquescunt. liquescēdo deficiunt. deficiendo transeunt. transeundo vniuntur. vnita perficiuntur. dum in illam vnitatem transeunt. quam saluator optat et orat pro nobis ad patrem dicens. Rogo pater vt sint vnum sicut et nos vnum sumus. ex qua vnione illa nobis gloriosa resultat gratia. vt omnia que dei sunt sint nostra et nostra dei De hac violentia et feruentissima caritate beatus dyonisius sic dicit. Violentia amoris amātē transformat in amatum. quia vbi amor ibi omnis tenor interioris hominis se recipit colligit et se transfert. et sic deo feliciter vnimur. ex quo fit vt omnia nostra dei sint. et que dei nostra. sicque fit vt sancti homines deo vniti ex bonis eius diu ditentur et opera eorum ex eo quod nobiscum sunt per omnia nobilitentur vt dicat nobis dominus illud euangelicū. Omnia mea tua sunt De hac misericordia dei per dominum dicitur. Pater sanctifica eos in veritate. vt sicut tu pater in me. ita sint ipsi vnum in nobis. Et beatus Paulus. Qui adheret deo vnus spiritus est. Felix igitur hora est et desiderabile tempus quando anima in tali dilectionis iocundissimo actu constituitur. vbi ipsa totaliter in deum transformatur et velut sponsa suo celesti spōso caritatis amplexibus coniungitur. De hac excellētissima caritate et tam felici hora beatus Bernardus sic dicit Scio anima mea si deū diligas vi amoris in eius similitudinem transformaris. Felix ergo tempus. expectabilis hora. quando anima in huiusmodi dilectionis actu iocundissimo constituitur per quam totaliter ipsa in deum transformatur. per quā mēs eius ab his que sunt sibi secundum virtutem superioris virtute et nature in lumine incircumscriptibili rapitur vbi mira quadā delectatione anima eius absorbetur. quam nullus sensus potest estimare. nullus sermo valet explicare. quia

tunc in actu iocundissimo, psternit. cũ ipsa sponsa celesti sponso caritatis amplexibꝫ ꝯiungit. ⁊ ad eius osculũ inclinat. ⁊ sic ad eius tactũ subito quadam celesti dulcedine aĩmus pfundit. quã quidẽ sentire ⁊ exprimere non potest. Sic ergo interna suauitas in aĩo sentit. pfruendi insatiabilis auiditas generat. vt dicere possit cũ beato paulo. Cupio dissolui ⁊ esse cũ xp̄o. hec bern̄. in tractatu suo de caritate. Animus qui sic diuino amore inebriatus fuerit. obliuiscit oĩm que sunt ⁊ totus pergit in deũ gustans illud qd nemo nouit nisi qui accipit At quotiens illã felicitatẽ participat. istã miseriã nesciat. necesse est. vt cũ vtraqꝫ simul eẽ non possunt Ad hunc tñ amoris gradũ ⁊ si mortalibꝫ interdũ puenire dat. diu tñ stare phibet donec corruptibilibꝫ aĩa exuta exuuijs. i. vestimentis libere euaserit in libertatẽ filiorꝫ dei. Nitit aũt ⁊ trahit illius faciei desiderio. quam iuxta ꝯplexam pater vt adamantẽ ponit. vt ferrea quedam corda attrahere possit. Tractus ille ⁊ si suauẽ quandã violentiã magis tñ immortalitatis ĩpotẽtiaꝫ notat. qua mole grauata misera aĩa a suo volatu sepe decidere cogit ⁊ deficere a conatu Habent eñi amatorij spũs corporis corruptione dissenti crebra. de dei visione leticiã sed nullã copiã. duꝫ nec plena esse sinit nec morosa. Vñ ⁊ quodã iocũdo ioco interim ludere videtur cũ filijs hoĩm a quibꝫ duꝫ teneri putat e manibꝫ labit. Insectatus se patit ꝯprehendi ⁊ disparens rursum nõ videt. donec denuo lacrimis ⁊ pcibus vocatus reuertat. Et ita licet delectet visitatio. molestat tñ vicissitudo. sed quanto putas pudore pfundit aĩa subtracta illa dulcedine. ⁊ ad sensuũ laqueos captiua retracta. nonne quasi de patria spũuꝫ repulsa in vallẽ corporum in aliud quoddam ignotum secũ sibi cecidisse videt longe priori dissimile. in quo caritas friget. oculus sensualitatis regnat. caligat oculus mentis. ⁊ sensus alget cordis. meret ratio ⁊ alta suspiria trahens inde misera vñ beata efficit. nam quo gratiora fuerit experta. molestius eo sibi fert esse subtracta. Subtractio eñi rei amate augmentatio desiderij est. ⁊ quod ardentius optas cares egrius. hec bernar. Tales ꝟo qui sic diuino amore inebriantur se cohibere non possunt. quia tempore illius feruentissime deuotionis quam tunc sentiunt in magna suspiria prorumpunt. ⁊ in verba quedã inconsueta psiliunt. De hoc idem beatus bernar. sic ait Flagrans amor presertim diuinus dũ sentit se intra se cohibere nõ poterit. nõ attendit quo ordine qua lege verborꝫ ebulliat. nec vllas voces requirit solis ꝯtentus suspirijs que de pfundissimis affectibꝫ vltro ascendunt que videlicet suspiria ipsa deuotio sibi interrumpere interdum nitit volẽs effundere p verba sed nõ preualens loquit quideꝫ ex affectu aliquid non ex intellectu ꝯsiderat quid qliter loquat sed quid in buccas venit vrgente amore enũciat sed eructuat. hec bern̄. Et nimirꝫ qꝛ ꝭm dictũ beati gre. tanta est vehementia caritatis. ꝙ eum quẽ semel accenderit extra se ꝯstituit ⁊ gustu incomprehensibilis dei dulcedinis inebriat ⁊ infundit. hec greg. Ex hac igit spũali ebrietate hmõi suspiria ⁊ gustus inconsueti oriunt ⁊ sic pꝫ de. iiij. gradibꝫ amoris violenti. ¶ De fructu ꝟo istorꝫ graduũ. richar. in tractatu de caritate ꝯcludendo sic ait. In primo gradu ds intra aĩam ⁊ aĩmus redit ad seipm ⁊ eleuat ad deũ. In secũdo ascendit supra seipm ⁊ eleuat in deũ In tercio eleuat aĩmus in deum ⁊

totus transit in ipsum. In quarto exit animus propter deum et descendit sub se metipsm. In primo gradu ingreditur animus ad seipm. in scdo transgreditur seipm. in tercio pgit ad deu suum. in quarto egredit propter proximu suum. In primo itaq gradu spus ille qui super mel dulcis est intrat aiam et sua dulcedine inebriat eu. ita q habeat mel et lac sub lingua sua. hec est psolatio que abrenuciantes seculo recipit. et in bono proposito solidare psueuit. hic est cibus ille celestis qui egredientes de egipto. i. de seculo reficere. et per solitudinem pascere solet. hoc est manna illud absconditu. qd nemo nouit nisi qui accipit. hic est dulcor ille spualis et iterna suauitas que quasi modo genitos infantes lactare solet et alere. ad maturitatis robur paulatim pducere. In hoc itaq statu anima a domino in solitudine ducit ibiq lactat. vt interna dulcedine inebriet. Sed oportet vt egiptu hoc. i. seculu non solum corpe verum etia corde deserat. mundiq amorem penitus deponat. q celestes illos cibos habere et interna dulcedine satiari desiderat. prius necesse est cibos egiptios deficere. i. carnales delectatoes in abhominatoem puertere. q licet experiri si sint ille interne et eterne delicie. Absq dubio amor dei quanto plenius omne alium affectu minuit. tanto sepius ta toq liberius anima interna dulcedie reficit. Sub hoc statu anima esuriente visitat dns sepeq interna suauitate satiat. spusq sui inebriet dulcedine. hec richar. ¶ Et notandu q deus fecit ronalem creaturam ad hunc finez. vt summu bonu intelligeret. intellige do amaret. amando possideret. possidendo frueret. qr ad nihil aliud facta e rationalis creatura q ad laudandu deu et ad deseruiendu ei. et fruendum eo. De quo hugo in li. d archa noe sic ait Deus namq ronalem spm creauit sola caritate. nulla ncitate. vt eu sue beatitudinis pticipe faceret. porro vt ide aptus esset tanta beatitudine pfrui fecit in eo dilectoem spualem. palatum quodammo p hac sensificas ad gustu dulcedis interne. qtenus p ipsam dilectoem ei infatigabili desiderio inhereret. Per dilectoem g copulauit sibi deus creatura ronalem vt ei sp inherendo ipm quo beatificandus erat bonu diligeret. et ex ipso quodamo per affectuz sugeret et de ipso p desideriu libaret. et ipm p gaudiu possideret. Suge o apicula suge et bibe dulcoris tui inenarrabile suauitate. immergere et replere qr ille deficere nescit si tu no incipias fastidire. Adhere g et inhere summe et frui ere si sempiternus gustus fuerit sempiterna quoq beatitudo erit. Ergo per amore sociata est factura factori suo. i. creatura ronalis. soluq est dilectois vinculu qd ligat nos cu deo et tanto felicius qto fortius. hec hugo. ¶ Unde sm tho. de aquino. caritas est que vnit nos deo. q vnio e vltimus finis humane mentis Sed optet vt valde munda sit aia que dz deo piungi ac cu ipso vniri. Qd affirmat origen. sic dicens Valde puram munda et sinceram animam requirit deus qua sibi iungat. qr si se iunxerit deo vnus spus est cum eo Nam aima locus est si bene ago dei. si male ago dyaboli. hec orige. Debet g quilibet religiosus. ac deuotus homo appropinquare deo per vite puritatem et sincer amorem vt illius iocundissime et felicissim vnionis possit esse pticeps. Nam dicit beatus ambrosius. Unicuiq homini deus per sua inmitie pietatem. illumq per eternam amplectit vnionem. qui sibi deuote appropiquauerit per amore. Dicit etia de hoc

Orosius Tūc xp̄s fideliscꝫ aīa eterna liter vniunt̄. dū xp̄s nō solū se aīe applicat. sed ꝛ duꝫ xp̄o toto desiderio appropinquat. hec orosius Sciendū etiam ꝙ ꝑut dt remigius. mentes sanctorū sunt deo summo spūi ita iuncte. vt inter illas ꝛ deū nulla creatura sit media qꝛ qui adheret deo vnus spūs est. ¶ Sciendū etiā ꝙ vnusquiscꝫ ꝑut cognoscit ꝛ amat deū ꝛm hoc ꝯiungit̄ illi. De hoc glo. in libro de diui. noī. sic dt ꝛm ꝙ deū cognoscimus ꝛ amamus deo ꝯiungimur. Nam ꝑ cognitionē ei ꝯiūgimur. eo ꝙ deus est in nobis aut ꝑ amorē eo ꝙ in deo sumus. his enim duobꝰ modis attendit̄ ꝑfecta ꝯiūctio qꝛ sicut ex intelligibili ꝛ intellectu fit vnū sic ex amāte ꝛ amato vnū fit. iuxta illd̄ beati pauli. Qui adheret deo. s. ꝑ amorem vnus spūs est cū eo. Ex quo pꝫ quō amor incensus collocat hoīem extra se ꝛ ponit ipm̄ in amatū. hec glo. Quia vt etiā beatus amb. ait Tanta ē virtus caritatis vt hoīem extra se rapiat ꝛ in deū trāsferat ꝛ transmutet. Qui ergo talē caritatē hꝫ semꝑ facit voluntatē dei. qꝛ vnus spūs est cuꝫ spū dn̄i. De hoc quedā glo. sic dt Semꝑ voluntatē dei facere dꝛ qui semꝑ est in caritate. talis inqꝫ nō vna caro ſꝫ vnus spūs est cū spiritu dn̄i. non tn̄ ydemptitate substantie. sed ꝑticipatione gratie vel glorie. vñ adherere deo bonum est. hec glo. Dicit etiā de hoc beatus ber. Qui adheret deo vnus spūs est ꝛ in deum totus mutat̄. ꝛ talis iam non pt̄ sentire aut sapere nisi deū. ¶ Unde notādum ꝙ maximū signum amoris diuini erga nos ꝑ hoc apparet. ꝙ ipē dignatur in nobis esse ꝛ sibi nos ita cōglutinare vt quadā virtute spūali efficiam̄ vnum cuꝫ illo. que vnio maxie ꝯtingit in corporis xp̄i felici susceptione. De hac etiam excellenti caritate dei erga hoīes Albertus magnus sic dt. Maximi amoris amplexus est. ꝙ nos ds sibi ita ꝯglutinat ꝙ ipē in nobis esset. ꝛ nos in ipō tam intime. vt mentibꝰ nostris infundere. ꝛ nos sibi essemus incorporati. qꝛ aīam suā ꝛ corpus ꝛ deitatē ita ꝑfunde in nos trāsponit ꝛ nos in ipsum vt spirituali virtute vnum efficiemur. hec albertus. Sꝫ ad tā excellens bonum assequendum requiritur cor ꝛ corpus bene purgatum. Uñ sco. in libro de diui. no. sic ait. impossibile est quemcꝫ vniri deo aut deum quodā modo fieri nisi cesset a materialiū omnium dispositione tam sensu qꝫ mente vt diuine simplicitati similior. deo ꝑfectior vniat̄. Est enim deificatio similitudo ꝛ vnitas ad deum quantum licet. nam forti conatu tales seipōs postponentes ꝛ relinquentes ad congregantis patris vnitatem ꝛ deificam ipsius simplicitatem anhelantes sunt. hec scotus. Ubi notandum ꝙ non solum ꝑfecti viri vniunt̄ ꝑ caritateꝫ deo sed etiā penitentes vel incipientes siue proficientes. Tales namcꝫ qꝛ in statu gratie sunt vniunt̄ xp̄o ꝛ si non semꝑ per caritatem actualem tn̄ per caritatem habitualem. qꝛ omnes fideles in statu gratie existentes sunt mēbra xp̄i ꝛ corpus eius. ergo xp̄o vniunt̄ sicut membra corpori. Unde. j. ad cor. xij. Sicut enī corpus vnum est ꝛ membra habet multa. oīa aūt mēbra corpis cū sint multi vnum corpus sunt ita xp̄s. Etenim in vno spiritu nos esse in vnū corpus baptisati sumus ꝛ omnes vno spiritu potati sumus differenter tamē Nam scdm̄ eundem apostolum Unusquiscꝫ ꝓprium donum habet a deo. Alius quidē sic alius vo sic. ḡ quilibet ꝑut dn̄s largire dignat̄. dona grāꝝ ab ipō percipit scdm̄ maius ꝛ minus. Unde dicit idem apl's. Unicuicꝫ nostruꝫ da

ta est gratia secundum mensuram donationis christi. Ex istis igitur verbis colligere possumus quod omnes fideles in quocunque gradu existant. dummodo sint sine peccato mortali et sint in statu gratie sunt membra christi. ergo unum sunt cum illo. hec tamen unio diversum vigorem habet secundum dispositiones singulorum. nam quanto quis sanctior et perfectior est in vita. tanto ferventior est in dei caritate. tanto vigorosius et valentius cum deitate. quia qui adheret deo est unus spiritus per fervidum amorem. Unde diversi gradus modo sunt premissi videlicet incipientium et perfectorum et unusquisque secundum suam capacitatem exerceat se in illis gratia dei cooperante. ut tam excellens bonum adipisci valeat hoc est uniri cum deo et inter membra christi computari. et sic patet explanatum de caritate christi.

Filius.

Acceptam informatione de caritate dei. nunc de dilectione proximi cupio edoceri.

Ca. XV. Pater R

De dilectione proximi de qua queris. scire debes pro primo quod diversi sunt amores. Nam secundum dictum bernardi. quinque sunt gradus amoris. Amor pius quo parentes diligimus. Jocundus quo socios diligimus. Justus quem erga omnes homines habemus. Violentus quem erga inimicos gerimus. Sanctus sive devotus quem erga deum habemus hec bernardi. Primo igitur prout dicit beatus aug. diligendus est deus. secundo parentes. deinde filii. postea domestici. qui etiam si boni sunt. malis filiis preponendi sunt. Inimicos autem non sicut teipsum sed simpliciter. sufficit enim quod odio non habes. hec augu. S

Et notandum quod secundum beatum greg. vii. mora. duo sunt precepta caritatis videlicet amor dei et proximi. et per amorem dei proximi amor gignitur. et per amorem proximi amor dei nutritur. nam qui amare deum negligit. profecto proximum diligere nescit. et tunc plenius in dilectione proficimus si in eiusdem dilectionis gremio prius proximi caritate lactamur. quia enim amor dei proximi amorem generat dicturus per legem dominus Diliges proximum tuum. premisit. diliges dominum deum tuum ut scilicet in interno pectoris nostri prius amoris sui radicem figeret. quatenus per ramos postmodum dilectio superna germinaret. Et rursum quia amor dei et proximi amor calescit. testatur iohannes qui increpat dicens. Qui non diligit fratrem suum quem videt. deum quem non videt. quomodo potest diligere. hec gre. Ubi notandum quod sicut dicit bea. bern. pure diligere proximum nemo potest qui in deo non diligit eum. Propter ergo deum diligi prius ut in deo diligi possit et proximus. Dat namque ab homine diligi proximus in deo in hunc finem ut una cum proximo habeatur et possideatur deus. sed paucorum est ista virtus. Unde dicit beatus aug. Qui se propter deum fidum diligunt ipsi se diligunt. quod ut se diligant deum diligunt. non est hec dilectio in omnibus hominibus. pauci se propterea diligunt ut sit deus omnia in omnibus. hec augu. Ergo ut dicit prosper. Qui propter deum diligit proximum sed deus eternus est. ita in eternum ipsa amici dilectio permanebit. Qui vero amicum vel proximum propter commodum quod libet amat amat non amicum vel proximum sed convincitur amare commodum. quod cum esse defierit amare cessabit. hec prosper.

¶ Debet ergo unusquisque erga proximum suum habere dilectionem sanctam. iustam et veram. De qua triplici dilectione thomas de aquino sic dicit. Triplici modo diligendus est proximus Primo quidem ex parte finis. scilicet aliquis diligat proximum propter deum sicut et seipsum propter deum debet diligere. ut sic fit dilectio proximi sancta. Secundo ex parte dile

ctionis ne.s.aliquis ꝯdescendat ꝓxi/
mo in aliquo malo sed in bono solum
sicut ⁊ sue volūtati satisfacere debet ho/
mo solū in bono vt sic sit dilectio ꝓxi/
mi iusta. Tercio ex pte rōnis dilectio/
nis vt.s.non diligat aliquis ꝓximuȝ
ꝓpter ꝓpriā vtilitatē vel delectationeȝ
sed ea rōe ꝙ velit ꝓximo bonū sicut si/
bi̇̄ipi vt sit dilectio ꝓximi vera. nam cū
aliquis diligit ꝓximū ꝓpter suam vtili
tatem vel delectationeȝ nō vere diligit
ꝓximum suū sed seipm̄. hec thomas.
¶ Notandum etiā ꝙ debemus vni
cuiqȝ ſm dignitatem suā ⁊ statum suuȝ
dilectionē exhibere. vt testat̄ hugo in
hec verba Scdm dignitatem nāqȝ alij
supiores sunt nobis. alij equales. alij
inferiores. supioribꝫ obiam timorem
obsequiū ⁊ venerationē debemus exhi
bere. Cū equalibꝫ pacē ⁊ ꝯcordiam cu
stodire inuicē obsequio beneficio ⁊ ho
nore p̄uenire in omni actione ⁊ verbo
supiorem eis locū tribuere. ⁊ si qn̄ for
tassis in aliquo negotio eos pꝛeire co/
gamur cū omni hūilitate ⁊ reuerentia
que facienda sunt nō p̄cipere sȝ demō/
strare. ⁊ si eos p̄cedere ꝯtigerit cū om
ni alacritate ⁊ deuotione quasi ex neci
tate subiecti obedire. Inferioribꝫ sem
per beneficiū ⁊ auxiliū impendere. nū/
qȝ improperare sine ꝯtumelia corripe.
sine supbia gubernare. sine crudelitate
castigare. cū pietate fouere. veneratio
nem non exigere. societatē atqȝ equa/
litatē amare Maioribꝫ ꝑ timore sub/
di. equalibꝫ ꝑ caritatem obsequi. mi/
noribꝫ ꝑ caritatem ⁊ humilitateȝ coe/
quari p̄cipientibꝫ parati. obedientibꝫ
modesti. maledicentibꝫ taciti. laudan
tibꝫ verecūdi. hec hugo. Debet etiam
vnusquisqȝ diligens deū erga ꝓximū
suum exercere pietatē. qꝛ vt dr̄ beatus
ambro. Impossibile est caritatis xp̄i
in eo fore dulcedinē. qui non erga ꝓxi
mum suum exercuerit pietatem. nam
ſm ꝙ dr̄ beda. Hec est sola ꝓbatio in/
tegri amoris in dn̄m si erga fratres stu
duerit quis curā solicite exercere labo
ris. nam quicūqȝ fratri pietatis opus
qd̄ valet impendere negligit. minus iu
ste se ꝯditorem diligere ostēdit. cuius
mandata in sustinenda ꝓximi necita/
te ꝯtemnit. hec beda. Non solū aūt de
bet vnusquisqȝ opus pietatis in necita
te ꝓximo impendere sed etiam illius
bonū. siue tpale siue spūale sit. in oībꝫ
ꝓmouere ac diligere. qꝛ qui bonū qd̄
in se non habet in altero diligit de nō
suo suum facit. de hoc dr̄ beatus augu.
Quicquid boni in ꝓximis video. si il
lud diligo meū facio. Uis ergo merce
dem habere de alieno bono. gaude de a
lieno. pensent igit̄ inuidi quantum bo
num est caritas. que sine labore nostro
aliena bona nostra facit. hec aug. Di/
lectio reuera dei ⁊ ꝓximi ꝓpria ⁊ speci
alis virtus bonoꝝ animi ſm aug. Di/
ligere ergo debet pꝛimo quilibet super
oīa deū. inde pꝛoximum sicut seipm̄ ⁊
hoc in deo. inimicum vero ꝓpter deum
Scdm hoc xp̄s in euāgelio ꝑut dr̄ que
dā glo. Ad cuiuslibet dilectionē ꝓpriū
ponit dicens. diliges inquit dn̄m deuȝ
tuū ex toto corde ⁊ ex tota mente ⁊ ꝓ/
ximum sicut teipsum. X Inimi/
cos tuos non ex tota virtute tua. nō si
cut teipm̄ sȝ simpliciter diliges. suffi/
cit em̄ ꝙ diligimus ⁊ non odio habe/
mus. hec glo. Cuius singula ponit bea/
tus ihero. sup can̄. ibidē subiūgendo
Rursum inquit dilige inimicos vr̄os
⁊ non apposuit ex toto corde. Non est
inordinatus sermo diuinus nec ip̄ossi
bilia precipit nec dr̄. Diligite inimi/
cos vestros sicut vosipsos. sed tm̄ dili/
gite inimicos vestros. sufficit em̄ ꝙ di
ligimus ⁊ nō odio habemus. ꝓximū
ꝟo vt teipm̄. hec ihero. Qd̄ aūt beatus

augus. in quodam loco ait. Inimicos nostros toto corde. et corporalibus viribus diligamus videt esse perfectionis. ad quã tñ non astringimur ex pcepto. Etiam de dilectõe primi et inimicorum glo. nicolai sup illo verbo Diligite inimicos vestros sic ait. Ois homo ex caritate diligẽdus est inquãtũ ad dei ymaginẽ factus est. et capax ipsius per cognitõem et amorẽ. amicicia enim caritatis fundat super coĩcatione supne beatitudinis et ideo oĩs intellectualis creatura que in actu vel in potentia est beata ex caritate est diligenda. mali aũt hoĩes qdiu sunt in vita sunt in potentia veniendi ad beatitudinẽ. et ideo licz eorum malicia sit odienda. ipsa tñ natura possibilis beatificari est diligenda. Hoc est qd saluator dt. diligite inimicos vestros bona. s. grẽ et glorie eis optando. alia nõ sunt eis optanda nisi in quadã generalitate. inquãtum valẽt ad eorum salutem. qd soli deo est notũ. quia omnibus aliis pt homo bene vel male vti et ideo circa hoc non est aliquid determinatũ petendũ. Sequit. benefacite Benefacere est affectus dilectionis et ideo sicut tenemur diligere inimicos quantũ ad bona gratie et glorie. ita tenemur in affectu salutem eorum mõ debito et possibili pcurare Et orate p persequentibus vos. optando. s. bona gratie et glorie. Alia aũt bona in speciali. sed superogationis. Ad predicta facienda etiã inimicis hortamur exemplo dei qui solez suũ facit oriri sup bonos et malos. hec nicolaus de lyra. A

Et notandũ q dilectio primi et maxime inimicorum demonstrat hominẽ esse discipulum xpi. videliz si diligat amicos in deo et inimicos pter deum. Dilectio at inimici i nobis nũc veraciter custodit si de pfectu illius addicimur. nec de ruĩa ipsius letamur. De hac dilectione et quõ debeat inimicus diligi. beatus greg. xxij. mor. sic dt Oĩpotentis dei nos eẽ discipulos sola custodia caritatis pbat. que nimirum caritas siue dilectõ si cor nostrum veraciter replet duobus modis ostendi solet. s. si amicos i deo et inimicos pter deũ diligamus

B Sed sciendũ q inimici dilectio tunc veraciter custodit cum nec de pfectu illius addicimur. nec de ruina illius letamur. nam sepe in dilectõis ymagine erga inimicũ animus fallit. seqz hunc diligere estimat si eius vite ptrarius nõ existat. sed dilectõis vim occulte et veraciter aut pfectus inimici aut casus interrogat. neqz eñ ad plenum semetipm mens hominis scit nisi eum quem sibi aduersariũ credidit in defectu vel pfectu mutasse modum sui status inuenerit Si eñ de pspitate ad dicit et de claritate se odientis letatur pstat. qz non amat quẽ non vult eẽ meliorẽ eumqz etiã stantem voto psequitur quem cecidisse gratulat. Sz inter hec sciendũ est. qz euenire plerumqz solet vt non amissa caritate etiã inimici nos ruina letificet. et rursum eius glia sine inuidie culpa ptristet. cũ et ruente eo quosdã bene erigi credimus et pficiente illo plerosqz iniuste opprimi formidamus. qua in re mentẽ nrãm nec eius iã defectus erigit. nec eius pficit si recta nrã cogitatio nõ quid in ipõ de ipso circa alios agat attendit Sed ad hec seruanda valde necãrium est subtilissime discretõis examẽ. ne cũ nostra odia exeqmur fallamur sub specie vtilitatis q in re discernendũ est eẽ aliud qd nobis. aliud vero qd sibi et ceteris noster inimicus nocet. nã si aliquis bonus est sine nrã forsitan culpa esse nõ pt nobis malus. nec oĩno de eius ruina gaudẽdũ est. cuius nos solos certũ est aduersa tolerasse. nã vero cũ nt aut

multoꝝ hostis ꝑimit̃ de ereptione ꝓxi
moꝝ potius q̃ꝫ de inimici interitu. ne/
cesse est vt aĩmus letet̃. Oportet nãqꝫ
vt ꝑeunte aduersario subtiliter pense/
mus. quid debeamus ruine pctõris. ⁊
quid iusticie ferientis. nã cũ ꝑuersum
quẽqꝫ oĩpotens deus ꝑcutit ⁊ ꝯdolen/
dum est miserie ꝑeũtis ⁊ gaudendum
est iusticie iudicis vt nobis ⁊ in luctu
sit pena morientis ꝓximi ⁊ rursum in
gaudiũ veniat exhibita equitas iudicã
tis dei quatenus nec ꝑ̃eunti hoĩ existe
mus aduersarij. nec iudicãti deo inue/
niam̃ ingrati. Sũt etiã nõnulli q̃ eos
quos sibi aduersarios estimant. male/
dictione feriũt. q̃m̃ ꝟtute nequaq̃ꝫ pñt
in quibꝫ patenter apparet. que mala si
possent facerent. qui ea que facere ne/
queũt iprecari minime desistũt. mortẽ
nãqꝫ aduersario exoptãt. quã ⁊ si pñt
inferre metuũt. ne aut ꝑpetrati homi/
cidij rei teneant̃ aut iniqui appareant
etiã cũ sint. Quid est g̊ dicere deo occi
de quẽ odi nisi ei aptis vocibꝫ reclama
re hoc fac meo aduersario. qđ me in il
lum facere nec pctõrem decet. hec gre.
Qui idcirco voluerit dñi vestigia sequi
debet inimicos suos diligere ⁊ ꝓ ipsis
orare sicut ipe in cruce orauit. nã in ta
li dilectione ꝯsistit ꝑfectio Vñ dr̃ bea/
tus augu. Si diceris orare ꝓ inimico
ambulas in via domini. perfectio dile
ctionis est inimicos diligere vt sint fra
tres. sicut diligere inimicos vt in soci
etatẽ dñi vocent̃. Magnificentie etiaꝫ
bonitatis est vt tuum inimicũ diligas
⁊ ei qui tibi malũ vult ⁊ si facere nõ pt
semꝑ bonũ verbum ꝑ̃beas atqꝫ facias
cũ possis hec aug. Nihil etiã dr̃ cris.
est qđ ita similem faciat deo sicut mali
gnis atqꝫ ledentibꝫ esse placabilẽ. hec
cris. Ergo dr̃ aug. Ego ad dilectionẽ
inimicoꝝ ꝯmoueo vos. q: ad sananda
vulnera pctoꝝ nullũ medicamentum
esse melius cognosco. hec augu. Nam
vnusquisqꝫ talẽ indulgentiaꝫ accipiet
a deo qualẽ ipe ꝓximo dederit. Vnde
quicũqꝫ nõ dimittit ꝓximo iniuriam.
cũ orat orõnem dominicã non solũ nõ
exaudit̃ sed etiã maledictõeꝫ incurrit
Vñ etiã anasta. Si non dimittis iniu
riam que tibi facta est nõ facis pro te
orõnem. sed maledictiõem incurris.
C Etꝯsiderandũ ꝙ inimicũ dilige/
re expressius signũ est caritatis. q: cõ/
tra motũ nature est. nã ẜm beatũ greg.
vna ⁊ summa est ꝓbatio dilectionis
si ⁊ ipe diligat̃ qui ⁊ aduersat̃ Vñ dif
ficile est inimicũ diligere nisi assit grã
ꝑ quẽ vincat̃ natura. Oportet g̊ vtani
mus coopante grã odiũ inimicoꝝ re/
primat. ⁊ in dilectionẽ ꝯuertat. si ꝑfe
ctionẽ hmõi virtutis ꝯsequi desiderat
q: oĩa que ad ꝑfectionem ptinent ma
gis sunt difficilia De hoc quedã glo.
sic dr̃. Nulli mirũ debet videri ꝙ iu/
bemur diligere inimicos q: cristus nõ
precipit impossibilia aut inconuenien
tia sed perfecta. Perfecta aũt sunt oĩa
difficilia Vñ sic̃ ꝯpletus modus ꝑfe/
cte caritatis est qui preualet maximo
amori humano ⁊ carnali abstinendo
a summo delectabili sicut ẽ castitas in
virginibꝫ. que est ꝑfecta puritas ⁊ mũ
dicia ꝓxima deo. ita etiã ꝯpletus mo/
dus ꝑfecte caritatis est que ꝑ̃ualet ma/
ximo tristabili tolerando illud vel in
corpe ⁊ corporis dolore vt martiriũ vel
in spũ ⁊ cũ dolore deponendo ⁊ repri/
mendo odium inimicoꝝ in dilectionẽ
ꝯuersum. hec glosa. D Sciendũ
etiã de zelo qui habendus est erga ꝓxi
mos qui maxime ptinet ad prelatos.
De hoc suꝑ illo ꝟbo Irascimini ⁊ no
lite peccare quidam expositor sic dicit
Moueri potest questio de ira zeli vtrũ
meritoria censeat̃. videt̃ ꝙ non sit bo
na nec meritoria. quia mentem turbat

oculum rationis obumbrat. contempla tionē dissipat. que sm̄ beatum aug. mē te tranquilla optime exercet. Hoc est contra beatum grego. qui dicit. Si ira zeli ex virtute non surgeret. dine animad-uersionis impetū phinees nō placasset

E Ad qd̄ sciendū sm̄ beatū greg. quia alia ira est quam impatiā excitat. alia est quam zelus format. illa ex vitio ista ex virtute generatur. Ad hanc questi onem dicere possumus. quod ira zeli bōa et meritoria experientia et scia sancto rum inuenitur. Si enim proximos vt nos di ligere precipimur. restat vt reatibus eo rum vt nostris irascamur. Et precipuus propheta dauid ait. zelus domus tue cō- edit me. quod aūt beatus Aug. et alij docto res dicunt quod ira per zelū mentem tur- bat. contemplatōem dissipat. oculū rati onis obūbrat. Ad hoc respondetur quod ira per vitiū oculum rōnis non solū impe dit sed quasi extinguit. Ira aūt per ze lum et si ad breuē punctum oculum ra tionis turbat. tn̄ non nocet sed magis interiorē visum clarificat. Et etiā ad ex pressiorē intelligentiam eorum que dcā sunt notandū quod est quidam zelus qui est sm̄ sciētiam. Sunt enim aliqui ho mines hn̄tes zelum sed non sm̄ scien tiam vt ait apl's. et ira huius zeli qui ē sm̄ sciam formata caritate tota circā intentōe in bonū finem constat quod mere- tur. nam caritas non agit perperā et a- ctio ex intentōe finis boni iudicatur bo- na. Et ideo licet ira zeli interdum mi nus ordinatam passionē habere vide- atur. hoc est propter conexionem rōnis et potentiarum siue virium que sunt in sen- sualitate. qui suis motibus interdū rō- nem turbant. Nam hec est cōditio vie. quod etiam homines existentes in carita te agentes bona intentōe. quapropter corpus corrumpitur interdum turbatio nibus grauantur. hec ille. Debet ergo v-nusquisque se exercere in dilectōe dei et proximi. Diligendus namque est deus a nobis idcirco quia ipse est bonū nostrum. ac etiam propter bonum hoc vt ad ipsum veniamus et in ipso eternaliter gaude amus. Diligendus vero est proximus vt illius requiei et gaudij possit esse par- ticeps nobiscum. De hac etiam gemi na caritate seu dilectione hugo de scō victore sic dicit. Geminā nobis scriptu ra sacra caritatem commendat. dei vide- licet et proximi. Caritatem dei vt sic ip- sum diligamus et in ipō gaudeamus. Caritatem proximi vt sic ipsum diliga- mus vt non in ipso. sed cū ipso in deo gaudeamus. hoc est vt deū diligamus propter seipsum. proximū aūt propter deum. deus aūt idcirco propter seipm̄ diligen- dus est. quia est bonum nostrū. proximus aūt ideo propter deū diligendus. quia cum ipso in deo est bonum nostrum. Illum di ligimus vt ad ipm̄ veniamus et in ipō gaudeamus. Istum diligimus vt cum ipso curramus vt cū ipso perueniamus. Illum vt gaudiū. istum vt gaudij soci um. illum vt requiem. istum vt requiei consortem. Quid est deum diligere. nisi illum velle habere. quod est deum dili- gere propter seipsum. ideo dilige vt ha- beas ipsum. Quid est proximū diligere propter deum esse diligere. quia habet deum Sic diligimus hoiem propter iusticiam idest quia habet iusticiam. sic diligimus hominem propter deum. i. quia habet deum. vel si forte nondū habet. quia habiturus est eum. vel vt habeat eum. Sic itaque propter deum hominem diligimus quē vtique propter deum non diligeremus. si deum non diligeremus. Unde diligē dus est proximus in deo. quia habet deū non in diuitijs suis. non in fortitudi- ne sua. sed in iusticia sua. in sanctitate sua. et in bonitate sua. et quādo in istis diligitur in deo diligitur. hec hugo. F

De hac etiā duplici caritate dei ꝛ ꝓxi mi. beatus gre. x. moraľ. exponens illō verbū. Et ꝙ multiplex sit lex eius sic ait. Qd hoc loco dei lex nisi caritas acci pi dꝫ. ꝑ quā semꝑ in mente leguntꝰ pre ceptavite. qualiter in actiōe teneantꝰ. De hac etiā lege veritatis voce dn̄i dꝫ hoc est p̄ceptum meū vt diligatis inui cem sicut dilexi vos. De hac paulus ait. Plenitudo legis est caritas Item dꝫ Inuicē onera vestra portantes ꝛ sic adimplebis legē xp̄i Lex em̄ xp̄i quid ꝯgruentius intelligi ꝙ caritas potest. Quā tūc vere ꝑficimus cū fraterna o/ nera ex caritate toleramus. Sꝫ hec ea dem lex multiplex dꝫ. qꝛ studiosa soli/ citudine caritatis ad cūcta virtutū fa/ cta dilatatꝰ. que a duobꝰ quidē precep tis incipit. sed se ad innumera exten/ dit. huius namqꝫ legis initiū dilectio dei est ꝛ dilectio ꝓximi. G Sed dei dilectio ꝑ tria distinguitꝰ. qꝛ ex to/ to corde ex tota aīa ꝛ tota fortitudine diligi conditor p̄cipitꝰ. Qua in re no/ tandū. ꝙ diuinus sermo cū deū diligi precipit nō solū narrat ex quo sed etiā informat ex quāto. cū subiungit ex to to vt. s. qui ꝑfecte deo placere desiderat sibi de se nihil relinquat. H Pro ximi aūt dilectio in duo p̄cepta diui/ ditur cū ꝛ ꝑ quendā iustum dꝫ. Quod ab alio odis tibi fieri vide. ne tu alteri facias. Et per semetipsam veritas dꝫ. Que vultis vt faciant vobis hoīes ita ꝛ vos facite illis. Quibꝰ duobꝰ vtri/ usqꝫ. s. testamenti mandatis. ꝑ vnum malitia ꝯpescitꝰ. ꝑ aliud benignitas pre rogatꝰ. vt quod non vult malum pati quisqꝫ non faciens. cesset a nocendi opere Et rursum bonum quod sibi fieri appetit impendens erga vtilitatem se proximi exerceat ex benignitate. Sed hec nimirum duo solicita intētione co gitantꝰ. cor ad innumera virtutum mi misteria extenditꝰ. ne vel ab inferenda que non debet desiderijs inquieta mēs ferueat. vel erga exhibenda que debet ocio resoluta torpescat. nam cuꝫ cauet alteri facere que nequaꝙ vult ab alte/ ro ipsa tolerare solicita se intentione circūspiciat. ne supbia euellet. ꝛ vsqꝫ ad despectū ꝓximi animum deijciens exaltet. ne ambitio cogitationem lani et. cūqꝫ hanc ad appetenda aliena di/ latat. angustet ne cor luxuria polluat. ꝛ subiectum desiderijs ꝑ illicita corrū pat. ne ira exasperet. ꝛ vsqꝫ ad ꝓferen dam ꝯtumeliā inflammet. ne inuidia mordeat ꝛ alienis felicitatibꝰ emula. sua se face ꝯsumat. ne immoderate lin guam loquacitas ꝓtrahat. eamqꝫ vsqꝫ ad lasciuiā obtrectationis extendat. ne odia mala excitet ꝛ os vsqꝫ ad ia/ culum maledictionis irritet. Rursum cū cogitet vt ea alteri faciat que ipsa sibi fieri ab altero expectat. Pensat ni mirum vt malis bona vt bonis melio/ ra rependat. erga ꝓtaces mansuetudi/ nem longanimitatis exhibeat vt mali/ cie peste languentibꝰ grām benignita/ tis ostendat vt discordes in pace vni/ at vt indigentibꝰ necessaria tribuat vt errantibꝰ viā rectitudinis ostēdat. vt afflictos vbo ꝛ ꝯpassione mulceat. vt accensos in huius mūdi desiderijs in/ crepatiōe stringat. vt minas potentiū rōcinatione mitiget. vt oppressorum angustias ꝙtra ꝑualet ope leuet. vt fo/ ris resistentibꝰ opponat patientiam vt intus supbientibꝰ exhibeat animi pati entia disciplinā vt gra errata subdito/ rum sic māsuetudo zelū temperet quate nus iusticie studiū nō eneruet. sic ad vltionē zelus ferueat. ne tn̄ pietatis li mitem feruendo trāscendat vt ingra/ tos beneficijs ad amorē ꝓuocet vt gra tos quoqꝫ ministerijs in amore ꝯseruet. vt ꝓximorꝫ mala cū corrigere nō valet

taceat. vt quecunqȝ corrigi loquendo possunt silentium esse ꝯsensum ꝓxime sciat. vt sic ea q̄ tacet tolerat. ne tñ in animo virus doloris occultet. vt sic malivolis manus benignitatis exhibeat. ne tñ per grām a iure rectitudīs excedat. vt cuncta ꝓximis que vȝ impendat. sȝ hec impendendo non timeat. vt sic in bonis que exhibet timoris precipiciuȝ paueat. nec tñ a boni exercicio torpescat. vt sic que possidet tribuat. qualis ꝛ quanta sit largitas remunerantis attendat. ne cum terrena largiť suā plus q̄ȝ necesse est inopiā cogitet. ꝛ in oblatione muneris claritatis lumen tristicia obscuret. Bene ergo lex dei multiplex dr̄. qꝛ nimirꝫ cum vna eadēqȝ sit caritas. si mente plene ceperit hāc ad innumera opera multiformiter accendit. hec greg. ¶ Notandū etiā ꝙ circa dilcōem ꝓximi magna discretio est exhibenda. Nā nimis diligere malum est. minus etiā diligere malū est. In cūctis ergo virtutibꝫ requiriť temperantia. Ois enim dilectio que nocet vitanda est. qꝛ qui aliquid supra deuȝ diligunt deo non sunt digni. Vñ casto amore diligendi sunt ꝓximi. ꝛ hoc in deo. nā inordinatus amor ꝛ carnalis non est caritas sed stulticia. vera ergo caritas exigit vt deuȝ super oīa diligamus ꝛ ꝓximos nostros sicut nosipsos in dn̄o. De hoc beatus Jheroni. sic dr̄. Sunt q̄ȝ plurimi q̄ diligunt sed male Incautū eī diligunt aliquē ꝙ dilectionem dei ꝑdunt. qui eīm aliquid supra deū diligunt. deo nō sunt digni K In cunctis vtutibꝫ requiriť tꝑantia. vtus sp̄ vult medium. minus diligere bonū malum est. sed vt ius exigit diligere bonū est. Ois dilectio que nocet vitanda est. ꝓpter nimiā dilcōem aliq̄ in luxuriā ceciderūt. aliqui ad inuidiam deuenerūt. Hoc quippe agit super fluus amor. vt quem diligit sp̄ videre velit. modū nescit. neqȝ aliud cogitare p̄t q̄ȝ qd̄ diligit. Impossibile est hoīnem qui talem hȝ amorē deo posse acceptabiles orōnes facere. vel placere. Hic amor non est caritas sed stulticia Oēs nostros debemus diligere frēs sicut nosmetipsos. ita tñ ꝙ vitia nō diliganť. punire maluȝ caritas est. plus diligere meliorem iustū est. Vera caritas est vt deū diligamus ex toto corde ex tota mente ꝛ ex totis viribus. ꝛ ita singulariter ꝙ cū deo nihil aliud diligamus ꝛ ꝓximū nostꝛ sicut ꝛ nosipos Qui sine caritate est sine deo est. qꝛ deus est caritas ꝛ caritas est dˢ. ꝛ q̄ manet in caritate in celo iā hītare cepit. In celo oīm est vna caritas beatoꝝ. Ubi caritas vera est. ibi inuidia nulla ē. ibi ambitio nulla cognosciť nec murmuratio. sed nec detractio nec irrisio. Hoc scitote frēs qꝛ si nō habetis caritatē sub dyabolica ꝑtāte estis. nec vltra vobiscū deus hītat ꝛ qui sine deo ē in inferno est. hec ihero. De ista scā caritate bea. aug. in li. ꝯfessi. sic dr̄. Beatus qui amat te. ꝛ amicū in te. ꝛ ꝓximū ꝓpter te. Solus em̄ nullū caꝛ amittit deus cui in illo cari sunt qui non amittiť. ꝛ quis est iste nisi deus noster. Deus qui fecit celum ꝛ terrā ꝛ implet ea. te nemo amittit nisi qui dimittit ꝛ qui dimittit quo it aut quo fugit. nisi a te placido ad te iratū. nam quo se verterit anima hoīs ad dolores figiť alibi. ꝑterqȝ in te. ꝛ si figiť in pulcris extra te ꝛ extra se. que tñ nulla essent nisi eēnt abs te Unde si placent corpa deum in illis lauda. ꝛ in artificeȝ eoꝝ retorque amorē. ne in his que tibi placēt tu displiceas. Si placent aīe in deo amentur. qꝛ ꝛ ipse mutabiles sunt. ꝛ in illo fixe stabiliunť alioquin irent ꝛ pirent In illo ergo ameń ꝛ rape ad deū tecū

Q.iij.

quas potes ꝛ dic eis. hūc amemus ip se fecit hec ꝛ nō est longe. nō eñ fecit ꝛ abijt. sꝫ ex illo ī illo sunt Ecce ibi ē vbi sapit veritas. intimus cordi est deus sꝫ cor errauit ab eo. Redire preuaricatores ad cor ꝛ inhere illi qui fecit vos. Stare cū eo ꝛ stabitis. requiescite in eo ꝛ quieti eritis Quo itis in aspa quo itis. Bonū qd̄ amatis ab illo est. Sed quantū est ad illū bonum est ꝛ suaui. sꝫ amoris erit iuste qd̄ iniuste amat̄ deser to illo ergo cū adhesero tibi deus ex oī pte mea nusꝗ̄ erit mihi labor ꝛ dolor ꝛ viua erit vita mea tota plena te Nūc aūt qm̄ quē imples tu subleuas eū. qm̄ tui plenus sum. non oneri mihi sum. Sed ꝯtra spes mea non nisi in magna valde mīa tua est. da qd̄ iubes. ꝛ iube qd̄ vis. impans nobis ꝯtinentiam. p ꝯtinentiam quippe colligimur ꝛ redigimur in vnum. quo in multa defluximus. minus eñ te amat. qd̄ non ꝓpter te amat. O amor qui semper ardes ꝛ nūꝗ̄ extingueris Caritas deus meus accende me iubes certe vt ꝯtineaꝫ a cō cupiscentia carnis ꝛ ꝯcupiscentia oculoꝝ ꝛ ambitione seculi. da qd̄ iubes. ꝛ iube qd̄ vis. hec aug. Debet ḡ quilibet fidelis ꝛ maxime religiosus se exercere in virtute hac nobilissima caritatis deū videlicet sup oīa diligēdo. ꝓximū vero in deo amando ꝛ sibi in aduersis tam spūalib ꝗ̄ corpalib ꝯpatiendo In ꝓsperis aūt quibuscūꝗ̄ eidē ꝯgaudendo. ꝛ inꝗ̄tum facultas reꝝ suppe tit subueniendo. Inimicū etiam ꝓpter deū diligēdo ꝛ si ex affectu eundē ꝓut amicū amare non pt̄ qd̄ est pfectionis debet ab odio illius p quē offensus est se ꝯtinere. ꝛ de grā dei ac gloria ꝛ ceteris que ad salutem illius ptinent. siue sint spūalia siue corpalia ꝓut aīe eius expedit fauere ꝛ non inuidere. vt premia eterna caritatem habentib ꝓpa

rata valeat assequi ꝛ eternaliter possidere. Si vero aliqui ita pauperes sunt ꝙ non possunt aliquod beneficium corporale impendere. sicut religiosi vel ceteri pauperes. quib deest facultas rerum tpalium hi tales debent habere cō passionē ꝛ bonam voluntatē erga ꝓximos. illis si possent in necessitate subuenient q2 deo nihil offert̄ ditius bona voluntate. sed bona volūtas nunꝗ̄ plene pficit̄. nisi huius mundi cupiditas perfecte deserat̄. Unde viri sancti vt ꝓximos possint pfecte diligere studuerunt in hoc seculo nihil amare De ista bona volūtate ꝛ q̄lis esse debeat beatus gre. in quadā omel. ostendit sic dicēs Ante dei oculos nūꝗ̄ ē vacua manus a munere si archa cordis plena sit bona voluntate nil quippe offert̄ deo ditius bona voluntate. Uoluntas aūt bona est sic aduersa alterius sicut nostra pertimescere. sic de ꝓsperitate ꝓximi sicut de nostro ꝓfectu gaudere. ꝛ gratulari Aliena damna nostra credere Aliena lucra nostra depictare. amicū non ꝓpter mundū sed ꝓpter deum diligere. Inimicū etiam amādo tolerare nulli malū qd̄ pati nō vis facere. nulli qd̄ tibi iuste impendi desideras denegare. necessitati ꝓximi iuxta vires succurrere. sed ꝓdesse etiā vltra vires velle Sꝫ bone volūtatis sacrificiū nūꝗ̄ plene p soluit̄. nec mundi huius cupiditas p fecte deserit̄. nos quicquid in eo ꝯcupiscimus hoc ꝓculdubio ꝓximis inuidemus Uidet̄ eñ q2 nobis desit. qd̄ alter assequit̄ ꝛ q2 semp inuidia a bona volūtate discordat. mox vt hec menteꝫ cepit illa discedit. Uñ ꝛ sancti vt possent proximos pfecte diligere studuerūt in hoc seculo nihil amare. nihil vnꝗ̄ appetere. hec gregorius. Et sic patet de dilectione proximi. Habemus itaꝗ̄ nūc de gemina dilectione dei vi

delicet ꝛ ꝓximi explanatum. ꝛ ptinet secundo loco ad perfectos qꝛ vt patuit superius status perfectoꝝ ꝯsistit secundo loco in caritate dei ꝛ proximi dilectione.

Distinctio tercia tercij libri.

Filius.

Postquā informatus sum de caritate dei ꝛ ꝓximi. ac alijs q̄ꝫ pluribꝰ q̄ spectant scđo loco ad statum ꝑfectoꝝ. Nunc de tercio in quo ꝯsistit seu finaliter dependet status eorundē perfectoꝝ cupio edoceri a te o pater.

Ca. I. Pater

Scire debes q status perfectoꝝ vt supius premissum est consistit tercio loco in dei ꝯtemplatōne. in q̄ virtute quanto quisqꝫ est feruentior tanto est perfectior. Ad ꝯtemplationis do dulcedinem qui ꝑuenire desiderat. necesse est vt per gradus aliaꝝ virtutum ꝯscendere studeat ac ꝑficere. vt tā excellentē virtutem demū apprehendere valeat ac degustare. Oportet nāqꝫ vt homo ꝑ sacre scripture lectōem perfectam meditatōem ac deuotam orōem necnon bonoꝝ operum exercitatōem ad ꝯtemplationis sublimitatē ꝯscendet ac ꝑueniet ¶ De hoc hugo de sancto victore sic ait. Quatuor sunt in quibꝰ nunc exercet̄ vita iustoꝝ. ꝛ qua si per illos gradus ad futuram perfectionē subleuatur. videliꝫ. lectio. meditatio. oratio ꝛ opatio. deinde sequitur cōtemplatio. De his quinqꝫ gradibꝰ primus. id est lectio incipientium est supremus id est ꝯtemplatio perfectorum est. ꝛ de medijs quanto pluries quis ascenderit. tanto perfectior erit. Verbi gratia. Primo lectio intelligētiam dat. secundo meditatio ꝯsilium prestat. tercio oratio petit. quarto operatio querit. quinto ꝯtemplatio inuenit. hec hugo. Beatus bernar. in libro de scala claustralium de hoc sic dī. hec est scala claustralium qua homines de terra in celum subleuant̄. s. lectio. meditatio ꝛ ꝯtemplatio. Beate vite dulcedinem lectio inquirit. meditatio inuenit. oratio postulat. ꝯtemplatio degustat. Lectio quasi solidum cibū ori apponit. meditatio masticat ꝛ frangit oratio saporē acquirit. ꝯtemplatio est ipsa dulcedo que iocundatur ꝛ reficit. hec bernardus. Debet ergo quilibet religiosus in studio ꝛ in lectōne scripture sacre se exercere. qꝛ dilectio diuinorum eloquioꝝ est dulcedo cordis ꝛ q̄dam spūalis refectio anime. ¶ Ad quod hortat̄ beatus augusti. sic dicens. Nutri animā tuam lectionibus diuinis. parabunt enim tibi mensam spūalem. Delectatio enim diuinorū eloquiorū dulcedo est palato cordis. In lectionibꝰ cognoscimus quid agere debeamus. in oratione eadem recipimus que postulamus. Igitur in presenti vita nil puto iocundius pabulo scripturaꝝ quo omnia mella superant̄ hec augustinus. Hoc similiter testatur hugo de sancto victo. sic dicens. Nihil in hac vita dulcius sentit̄. nihil auidius sumit̄. nihil ita mentē ab amore mundi separat. nihil sic animum contra temptationes roborat. nihil ita hominē excitat ꝛ adiuuat ad om̄e opus ꝛ ad omnem laborem sicut studiū sacre scripture. hec hugo. Etiam beatus ihero. ad amorem sacre scripture monet cum dicit. Ama scientiam scripturarum ꝛ carnis vitia non amabis. nūq̄ꝫ de manu tua aut oculis tuis recedat liber. fac etiam semper aliquid vt dya-

bolus semper te inueniat occupatum.
in desiderijs est oīs ociosus. hec ihero.
Oīs ergo deuotus monachus in studio
lectōis et orōis se exerceat. qr cū legit
deus secū loquitur cū vero orat ipse cum
dn̄o sermocinatur Qui ergo vult semper esse
cū deo frequenter aut oret aut sacre le-
ctioni intendat De hoc sic dicit ysidorus
Orationibus mundamur lectionibus in
struimur vtrumqz bonū si liceat. si nō
liceat melius est orare qz legere. Qui
cum deo semper vult esse frequēter debet ora
re frequenter et legere. naz cū oramus
ipsi cū deo loquimur cū vero legimus
deus nobiscū loquitur. Oīs profectus ex
lectione et meditatōne procedit. que eñ
nescimus lectione discimus. que aūt
didicimus meditatione seruamus ge
minū confert donum lectio sanctarum scri-
pturarum. siue qr intellectum mentis
erudit. seu qr a mundi vanitatibus ab-
stractum hoīem ad amorem dei perdu
cit. Excitati eñ sepe illius sermōe sub
trahimur a desiderio vite humane at-
qz accēsi ī amore sapīe tota vana spes
mortalitatis huius euanescit nobis.
Quanto amplius legendo spes eterna cla
ruit. hec ysido. Certis itaqz horis vt ait
beatus bern̄. lectioni vacandum est sed
et de quotidiana lectione aliquid quo-
tidie inventrē memorie dimittenduz
est. qd fidelibus digeratur. Et rursum re-
uocatuz crebrius ruminetur. qd proposito
conueniat. qd munitioni proficiat. qd teri-
neat aīm. vt aliena cogitare nō libeat.
hauriendus est sepe de lectionis serie
affectus. et formanda orō que lectio-
nem interrumpat. nec eam impediat
interrumpendo qui priorē continuo aīe
affectum intelligentia restituat lectio
nis. hec bern̄. De vtilitate etiā lectio-
num in sacra scriptura scribit beatus
gregorius .ij. moral. sic dicens. Scri
ptura diuina mētis oculo quasi quod-
dam speculum opponitur. vt interna nr̄a
facies in ipsa videatur. ibi etenī feda ibi
pulcra nr̄a cognoscimus. Narrat aūt
gesta sanctorum vt ad imitatōem prouocet
corda īfirmorum. dūqz illorum victricia fa
cta commemorat. contra vitiorum prelia debi
lia mentē firmat. sicqz verbis illius vt
eo minus mens in certamine trepidet
quo an̄ se precedentes tot virorum fortiuz
triūphos videt. hec greg. ¶ Notan
etiā qz sunt nōnulli qui mandata dei et
sacram scripturā exquirūt et scrutantur.
non vt faciant ea q̄ legūt sz vt habeant
que alijs dicāt. De talibus beatus aug.
sic dicit Quia spūs presciuit multos propter
aliud qz constitutū est a deo scrutari man
data vel testimonia dei. ideo per ps dicit.
In toto corde exquirūt eū Alij ei scru
tantur. qr volunt magis esse docti qz iusti
alij aūt ad hoc vt habeant que dicant
nō que faciant. quorum nulli sunt beati.
sed solū illi qui toto corde. i. cū effectu
exquirunt vt custodiant et faciant. vn̄
sancti viri non gaudent quia sacram
scripturam intelligunt. sed potius cuz
illum per bona opera exequuntur. De
hoc beatus gregorius .xxij. moral. sic
ait. Non est secura leticia in diuinis
paginis vel fortia vel multa cognosce-
re. sed cognita custodire. Quanto enim in
tellectus latius extenditur tanto ad ex-
plenda opera emixius ligatur. Sancti
etenī viri minime exultant cū cognos-
cunt que faciant sed cum faciunt que
cognouerūt. hec gregorius Sunt etiā
nonnulli vt dicit idem beatus grego.
Qui propter huiusmodi scientiam inflā
tur et extolluntur. sed vera scientia affi-
cit non extollit. nec superbientes facit
quos impleuerit sed lamentantes fa-
cit qua quisqz cum repletus fuerit pri
mo loco se scire appetit. et iam sui con
scius tanto per illā robustius sapit. quā-
to se infirmū ex illa verius cognoscit

atq ad meliorem viam huius sciētie peruenerit. tanto ipsa ei humilitatis formā magis aperit. hec grego. Debet ergo quilibet religiosus in studio sacre scripture se exercere et illa q̄ legit memorie cōmendare et cū vacat a lectione mentē suā studeat occupare bōa et fructuosa meditatōe. q2 meditatō sancta que habet de rebꝫ spūalibꝫ siue de eterna vita facit hoīez ꝯtemnere ꝯcupīas huius seculi et non grauari obseruātia mandatoꝝ dei. ¶ De hac meditatōe dt beatus bern̄. Felix cuius meditatio in ꝯspectu dn̄i sp est. qui in corde suo delectatōes dextre dn̄i vsq in finē sedula cogitatōe reuoluit. Quid em̄ illi graue poterit videri qui sp mēte tractat q non sint ꝯdigne passiones hui9 tpis ad futuram gloriam. Quid ꝯcupiscere poterit in seculo neq cuius oculus sp videt bona dn̄i in terra viuentiū. sp videt premia eterna. hec bern̄. Et notandū q per studiū lectionis et scē meditationis ꝯponit mens hoīs et efficit abilior et deuotior ad exercēdūz opus salubre orōnis. q2 quāto quisq est diligentior in sacre scripture lectōne et pia ac fructuosa meditatōne. tanto ꝓmptiorē animum habere poterit et expeditiorē ad fundendas ꝓces deuote orōnis ¶ Oratio aūt s̄m cassiodoꝝ est pie mētis et humilis ad deū conuersio. fide spe et caritate submixa. Scdm̄ vero beatū bern̄. Orō est deuota cordis in deū intētio ꝓ remouēdis malis et adipiscēdis bonis. Vn̄ vnusquisq qui sentit se in aliqua tribulatione aut temptatōe seu neccītate ꝯstitutum currat ad remediū orōnis. Nam ipse dn̄s dicit. Petite et accipietis. q̄rite et inuenietis. pulsate et aperiet vobis. Nisi em̄ ops deus dona sue gratie et mīe petentibꝫ se dare vellet nequaq̄ hortaret nos ad petendum. De hoc dt beatus augu. Non tantum hortaretur nos dn̄s ad petēdum nisi dare vellet. Erubescat igit pigricia nostra. nā pl9 vult dare q̄ nos accipere. plus vult ille misereri q̄ nos a miseria liberari. hec aug. Oratio aūt ad hunc finē est inuēta et ꝯstituta. vt per eam venia peccatorum obtineat. pena euadat. et gloria vite eterne obtineat. Unde cassio. super ps. de hoc dt. Oratio posita est per quam ira dn̄i suspendit. venia ꝓcuratur. pena refugit. et premioꝝ largitas impetrat. cum dn̄o loquit. cum iudice fabulat. p̄ntem sibi facit quē videre non valet. ad penetralia iudicis precator admittit. et nullus inde respuit nisi ille qui in ea tepidus inuenit. Hec cassio. Dz ergo quilibet deuotus intēdere studio orōnis. q2 ipsa mentez ad celestia eleuat. et facit hoīem cum deo loqui. De hoc beatus bern̄ sic ait. Orō est hominis deo adherentis affectus et familiaris quedam et pia allocutio. et illuminate mentis statio ad fruēdum deo dulciter q̄diu licet. Dicit etiaz de hoc beatus ihero. Multum valet frequēs oratio et deuota. quia hominez a terra subleuat et ad celestia vehit. et facit hominē cum deo loqui. gratias ab eodē obtinet. dūmodo fuerit in ea deuotio mixta lacrimis. multum em̄ valet oratio frequēs conspersa lacrimis ad ꝓmerendam diuinam clemētiam. hec ihero. De efficacia etiam orationis sic dt beatus augusti. Oratio ē anime sancte presidium. angelo bono solacium. dyabolo supplicium. deo gratum obsequiū. plerumq aūt hoc negociū plus gemitibꝫ q̄ orationibus agitur. plus fletu q̄ affatu. pura etiā oratio vice boni nunciȷ fungit ante deum. hec aug. Ergo ad orōnem deuotā nos hortat ysaac abbas ita dicens. Munda teipm coram dn̄o. et semp habeas

memoriam eius in corde tuo. ne morã ptrahens extra memoriã dei sine securitate stas. q2 securitas apud deũ ex ipsius frequenti colloquio multaq3 oratione. hec ysaac abbas. Inde est ꝙ dr. abbas effrem. Orationes deniq3 pfecte illoꝝ qui ex toto corde diligunt deum cũ magna exultatiõe ad celũ ascendũt Angeli etiã ⁊ archangeli cum gaudio occurrunt eis ⁊ suscipientes eas vsq3 ad thronũ sancti pducunt. Etenĩ magna gloria sanctoꝝ angeloꝝ est ⁊ ineffabilis leticie. cũ sanctissimas ⁊ purissimas orõnes obtulerint. hec effrem abbas. Hanc etiã virturẽ orõnis ꝯmendans beatus bern̄. sic ait. Quid orõne preciosius que deo est sacrificiũ angegelis organum. sanctis ꝯuiuiũ. orantibus presidiu3. ꝯtritis vnguentũ. reis scutum. penitentibꝫ remediu3. hostibꝫ iaculu3. ⁊ temptatis omnibꝫ firmamẽtum. hec bern̄. Et notandũ ꝙ deuota ⁊ humilis oratio cũ ad deũ effusa fuerit celos penetrat atq3 alia multa efficaciter bona impetrabit vt testaꝛ beatus bernar. sic dicens. Que fidelis humilis ⁊ feruens orõ fuerit. celum sine dubio penetrabit. vnde vacua redire nõ poterit. ppterea semp ad manu3 habeatis tutissimũ orõnis refugiũ. nemo vestrũ paruipendat orõem suam. dico enĩ vobis q2 ipse ad quẽ oramus nõ puipendat eam. priusq3 fit ab ore vestro. ipse scribi iubet eam in libro suo. ⁊ vnũ ex duobꝫ indubitanter sperare debemus. qm̃ aut dabit qd̃ petimus. aut nouit nobis vtilius nõ dedisse. nos enĩ quid oremus sicut oportet nescimus sed miseret ille sup ignorantia nr̃a ⁊ orõne3 benigne suscipiens qd̃ nobis aut oĩno non est vtile aut non tãcito dari necesse est minime tribuit oĩo tñ infructuosa non erit. qñ quidem sup te cura est deo tuo vt quotiens ignorans queris qd̃ tibi inutile est non te exaudiat sup hec s3 mutet illd̃ vtiliori dono. hec ber.

Filius

Cum itaq3 magnum effectum habeat oratio desidero vt de oratiõe dominica que ceteris est eminentior velis me informare.

Ca. .II. Pater. Q

De oratione dominica scire debes ꝙ ipsa est quam xp̄us instituit excellens oẽs alias in tribꝫ. vi3 in dignitate. breuitate ⁊ fecunditate In dignitate primo excellit. q2 a dei filio edita est ⁊ docta In breuitate excellit scd̃o. ⁊ hoc ppter. vij. Primo vt sciaꝛ cito. Secundo vt memoreꝛ melius. Tercio vt frequentius dicaꝛ Quarto vt dicens tedio nõ afficiaꝛ. Quinto vt nemo de eius ignorãtia excuseꝛ Sexto vt dñs cito exaudire ostendaꝛ. Septimo vt magis affectu q3 voce rogeꝛ. Tercio orõ dominica alias orõnes pcellit in fecunditate. q2 in eo oĩa petenda ꝯtineꝛ. na3 oĩs peticio aut est de bonis adipiscendis. aut de malis amouendis. R Omne aũt bonũ aut est celeste. aut spũale. aut corpale. celeste petiꝛ ibi. adueniat regnũ tuũ. spũale ibi. fiat volũtas tua Petiꝛ etiã tpale cũ dr. panem nr̃m ⁊c̃. Et sic in hac orõne petiꝛ omne bonu3 Item omne malũ. aut est pteritũ ⁊ huius amotionẽ petimus ibi. dimitte nobis debita nr̃a ⁊c̃. Aut futuꝝ. cuius amotio petiꝛ ibi. ⁊ ne nos inducas Aut psens qd̃ amoueri petiꝛ ibi. sed libera nos a malo. Septima petitio est quasi oĩm ꝯfirmatio. Et notandu3 ꝙ p. vij. dona spũssancti ⁊ p septem petitõnes in oratiõe dominica vitãꝛ septem mortalia vitia. ⁊ ĩpetranꝛ. vij. btitudines ⁊ iõ de his sunt pauca dicenda. Pria

igit petitio hec est. Sanctificet nomē tuū. tu qui noster es pr̄ cuius nos filij. dn̄s cuius nos serui. Confirmet in nobis hoc nomen vt non possimus desinere filij esse tui. non em̄ pt esse bonus filius nisi patri se humiliet. Per hāc excludit omnis supbia ⁊ introdicitur timor qui est initium sapie. Inde sequitur prima virtus. sc3 paupertas spūs. ex qua sequit prima merces. s. regnu3 celorum. Secunda petitio hec est. Adueniat regnu3 tuum. hoc est. veniat totus mundus ad regnū tuum. sic excludit inuidia que est dolor felicitatis aliene ⁊ introducit donum pietatis. ⁊ sequitur scd̄a virtus que est mā suetudo ⁊ impetrat possessionē terre viuentiū. Tercia petitio est. Fiat voluntas tua. hoc ē oprovt sic fiant hoīes in terra. sicut angeli in celo. ⁊ sic excludit ira que impedit ad cognoscendū que sit volūtas dei. ⁊ introducit donum scie que doc3 equanimiter ꝯuersari. Inde sequit tercia vtus. s. luctus ꝓ peccatis ꝓpriis ⁊ alienis ⁊ impetrat ꝯsolatōem eternā. Quarta petitō est Panē nostrum quotidianū. hodie. hoc est. oēm cibum qui ꝑtinet ad refectōem anime. sic excludit accidia que est fastidiū diuini verbi. ⁊ introducit donum fortitudinis. Et seqtur quarta vtus. sc3 esuries ⁊ sitis hic in pn̄ti tpali iusticia vel spūali vt impetret eterne beatitudīs satietatē. Quinta petitio est. Et dimitte nobis debita nostra. i. dimittimus ꝓximis debitum sicut nobis desideramus a deo dimitti. que expellit auariciā introducendo ꝯsilium qd̄ est. vade ⁊ vende omnia q̄ habes ⁊ da pauperibus. quam sequit quinta beatitudo que est mīa. que impetrat misc̄diam dei. Sexta petitio est Et ne nos inducas in temptatōem. ⁊ maxīe ꝯtra gulam. Unde gula excludit ⁊ introducit donum intelligentie qd̄ superat crapulam. Et sequit sexta virtus sc3 mundicia mentis per quā visio dei impetrat. Septima petitio est Libera nos a malo. hoc est ꝯtra luxuriam ⁊ sic excludit hoc vitiū. q2 per mulieres apostatant etiā sapientes. ⁊ introducit donum sapie. ⁊ qui saporē huius gustauerit. a delectationibus luxurie elongabit. ⁊ sequit pax inter carnem ⁊ spm̄. vel inter se ⁊ ꝓximū. per quā adoptō filiorum dei impetrat. S Hic igit septenarius nūerus multū est insignis. Nam septē sunt sacramenta quibus aīma purgat Sunt ⁊ septem dona spūs sancti quibus anima illustrat. sunt ⁊ septē beatitudines quibus anima beatificat. sunt ⁊ septem petitiones in dn̄ica orōne quibus ad deū accedimus. quibus vnimur deo in pn̄ti per grām ⁊ in futuro per gloriā. Dicamus ergo. Pater noster. Dn̄s quippe noster magis se voluit dici patrem q̄ dn̄m. q2 ipse amari a nobis appetit non timeri. ⁊ vt qua si filij ab ipso celestia ⁊ spūalia. nō carnalia ⁊ tpalia petamus. De hoc dr̄ criso. Dn̄s patrē magis se voluit dici q̄ dn̄m. vt fiduciam daret impetrādi. q2 serui non impetrant quod petunt. Patrem se vocat non dominum. vt ostendat orantes non seruos sed filios esse. qui non cum ysmahele mobilia. s3 immobilia cum ysaac percipere petunt. Hec crisosto. Dicit etiam de eode3 beatus gregorī. Si filium dei te credis. illa pete que tibi expediunt accipere ⁊ illum decet dare. si carnalia petis quomodo tibi illa prestabit. que ⁊ si habeas precipit tibi vt contemnas. hec gregorius Non vult ergo conditor ac pater noster. vt ab eo caduca ⁊ tempalia petamus sed potius eterna ⁊ que ad salutem anime ptinent. Unde abbas ysaac sup orōne dominica sic ait. Videtis igit qualis nobis ab ipso qui per il

lam exorandus est iudice orationis sit
modulus ⁊ forma ꝓposita. in qua nulla
petitio diuitiarum. Nulla memoria dig-
nitatũ. nulla potentatus aut fortitudi-
nis postulatio. nulla corporee sanitatis
seu tpalis vite mẽtio ptinet. Nihil enĩ
caducũ vult a se nihil vile. nihil tpale
eternitatis ꝯditor iplorari. Itaqꝫ ma-
gnificentie eius ac munificentie eius
maximã irrogauit iniuriã. quisqꝫ his
sempiternis petitionibꝫ pretermissis ⁊
transitoriũ ac caudicuꝫ ab illo malue
rit postulare ⁊ offensam potius q̃ ꝓpi-
ciationẽ iudicis sui. vtilitate orõis in
currit. hec ysaac. Ubi notandũ ꝙ mul
ti sunt. qui vocant deũ patrẽ ⁊ filij eius
nõ sunt. sed potius diaboli. cuius volũ
tatẽ ꝑuerse viuendo faciũt. ⁊ tales in
suis orõibꝫ nõ exaudiunt. De quibꝫ
richar. de sancto victore sic dt. Quam
multi dei donũ deũ deprecaturi ingre-
diunt. ⁊ q̃ pauci exaudiunt. Quam
multi vocant deũ patrem in hac orõne
qui eius nõ sunt filij. sed illius patris
de quo scriptum est vos ex ꝑre diabolo
estis. dei non sunt filij. qui ꝑdiderunt
grãm. diaboli sunt filij. qui genuit eos
⁊ nutrit ꝑ culpã. hec richar. Per hoc
etiã ꝙ dñs iussit se a suis fidelibus pa
trẽ appellari multa bona includit. que
assequunt hos. qui diligunt deuꝫ. De
hoc cris. sup mathe. sic ait. dicendo pa
ter noster ⁊ veniã pctõrum ⁊ penarum interi
tum iustificationẽ ⁊ liberationẽ ac fili-
orũ adoptionẽ hereditatẽ dei ac frater
nitatẽ cũ vnigenito copulatã. sanctiqꝫ
spũs dona largissima vno sermone sig
nificauit. hec cris. Cũ vero dñs in hac
orõne dt noster viꝫ pater ⁊ non meus
ostendit ꝑ hoc ꝙ nõ vnius sed multorũ
pater est. Prius enĩ erat vnius pater. s.
xpi ꝑ naturam. sed ex tpe factus pater
multorum ꝑ gratiam. Uult etiã deus vo-
cari ab oĩbꝫ ꝯmuniter pater. ne quis

de nobilitate generis supbiat. Unde dt
beatus aug. per hoc ꝙ dt noster inuitat
nos ad humilitatẽ. vt nemo de nobili
tate generis supbiat. nemo aliũ ꝯtem
nat. oẽs enĩ filij dei sumus. hec augu.
Qui es in celis. Unde thomas de aqui-
no. Ac si diceremus da nobis quod pe
timus. qr potens es in aula celesti. vbi
omne bonum redundat ⁊ effluit. ¶
Item de eodem idem thomas dt. Cũ
deus sit vbiqꝫ dr tñ ꝑcipue in celis ꝓp-
ter tria. Primo vt in feruore spiritus
adoret. qr spiritus est deus. ⁊ qui ado-
rant eum in spiritu ⁊ veritate oportet
eum adorare. Secundo vt mens ado-
rantis ad celestia eleuet. hoc idem sen
tit cris. dicens. Qui in celis non ibi
deũ ꝯcludẽs sic ait sed a terra abducẽs
orantem ⁊ excelsis regionibꝫ affigens
orantis mentẽ. hec cris. Dicamus igi
tur. Pater noster qui es in celis san-
ctificet nomen tuũ. Prima petitio in
choat. Sup hac dominica orõne ysaac
abbas in prima sua collatione sic ait.
Cũ vniuersitatis deũ ac dominum pa-
trem nostrum esse voce ꝓpria ꝯfitemur
de ꝯditione seruili in adoptionẽ filiorum
nos ꝓfitemur ascitos adijcientes de-
inde qui es in celis. vt ꝯmemoratio-
neꝫ pñtis vite. qua in hac degimus ter
ra velut peregrina atqꝫ a patre nostro
longissime nos sepantem. toto horro-
re vitantes. ad illam potius regioneꝫ
in qua patrem nostrum commorari fa
temur. summo desiderio properemus
nihilqꝫ admittemus eiusmodi. quod
indignos hac nostra ꝓfessiõe ⁊ nobili
tate tante adoptionis efficiat ⁊ heredi-
tate paterna velut degeneres priuet. ⁊
nr̃a faciet nos iusticie eius ac seuerita-
tis incurrere vĩdictã. In quẽ filiorum or
dinẽ gradũqꝫ ꝓfecto illa ꝯtinuo q̃ est
in filijs boĩs pietate flagrabimꝰ ⁊ affe
ctu. vt iã non ꝓ nr̃is vtilitatibꝫ sed ꝓ

nostri patris gloria totū impēdamus affectum. dicentes ei. Sanctificet' nomen tuū. nostꝝ desideriū. nostꝝ gaudium. gloriā nostri patris esse testantes. imitatores effecti illius qui dixit. qui a semetipso loquit' gloriam ꝓpriā querit. qui autē querit gloriā eius qui misit illū hic verax ē ꝛ iniusticia in eo nō est. Deniq; vas electōis hoc repletus affectū etiā anathema optat fieri a xp̄o dummodo ei familia multa acquirat' ꝛ ad gloriā sui patris salus totius israhelitice plebis accrescat. hec ysaac abbas. ¶ Debemus ergo desiderare ac petere cū dicimus. sanctificet' nomen tuum vt scitas dei ac gloria eius omnib' hoībus innotescat. nec quicq; sanctius a creatura rōnabili extra deū estimet' vel habeat'. De hoc dt beatus Augu. Sanctificet' nomen tuū. qd̄ sic non petit' quasi non sit sanctum dei nomen. sed vt sanctū habeat' in hominib' ꝛ ita innotescat deus vt nō estiment aliquid sanctius. hec aug. Pōt etiaꝫ petitio hec aliter recipi. Unde dt beatus bern̄. Sanctificet' nomen tuū. quō sanctificari pt ab hoīe qui sanctificat omnes hoīes. aut sanctū nomen quō sanctificari potest in quo sanctificant' omnes sancti. Sed scificamus deū in nobis qn̄ scientes eum sanctū timemus ꝛ sollicite vigilemus ne forte violem' nomen sanctū eius in nobis per mala opera. hec bern̄. Dicit etiam de hoc anshel. vt sanctificet' quotidie deꝑcamur. opus est enim nobis ɔtinua sanctificatione. vt qui quotidie delinqm̄us delicta nostra sanctificatōe assidua purgemus. hec ansel. Sanctificet' inquā nomen tuum. vt noīs tui sanctificatō eo plenius cunctis innotescat. quo te pfectius ɔgnoscere. amare ꝛ venereri possimus ꝛ scificatōnis tue similitudinē inducendo tibi patri sicut veri filij ɔformemur. vt vnus tecū sp̄us efficiamur in tuam transformari claritatem. Incipit secunda petitio. Adueniat regnū tuum. regnū videlicet future glīe. Unde thomas de aquino. adueniat regnū tuum. i. eccīa militans vniat' triūphāti. Dicit etiam de hoc cyprianus. Regnū nostꝝ petimus aduenire a deo nobis repromissum. ꝛ xp̄i sanguine acq̄situm. vt qui in seculo ei seruiuimus. postmodū in xp̄o regnante regnemus. Et iteꝝ beatus thomas de aquino. Adueniat regnū tuum iocundum sine ꝑmutatione. tranquillū sine perturbatione. letum sine amissione. ꝛ perhenne sine terminatōne. vbi erit vnus amor omnium electoꝝ. vbi deifica erit visio cum interna mentis fruitōe que est ipse deus. hec tho. ✕ Et notanduꝫ ꝙ triplex est regnum dei. Unum est future glorie. de quo modo dictum est ꝛ ꝓmissum. Secundum est qn̄ xp̄us inhabitat ꝛ possidet corda fideliū p fidē ꝛ dilectōem suam. De hoc per ipsum dominum dr. Regnum dei intra vos est. Tercium est quod dabit' fidelibus corporib' iam glorificatis post finale iudicium. De quo dr. Uenite benedicti possidere regnum. Ista ɔmemorat ysaac abbas in expositōe dn̄ice orationis ita dicens. Scd̄a petitio mētis purissime aduenire iam iāq; regnum sui patris exoptat. vel illud. s. quo quotidie xp̄s regnat in sanctis. qd̄ ita fit cū dyaboli impio per extinctōem fetenti um vitioꝝ de nostris cordib' expulso. deus in nobis per virtutū bonā flagrātiam ceperit dominari deuicta fornicatione castitas. superato furore tranqllitas. calcata sup̄bia humilitas in nostra mente regnauerit vel certe illd̄ qd̄ prestatuto tp̄e omnib' est perfectis ac dei filijs generaliter repromissum. in quo dicet' eis a xp̄o. Uenite benedicti

patris mei possidete paratum vobis regnū a ↄstitutione mundi. hec ysaac abbas Et ↄsiderandū ꝙ aīa deuota q̄si sponsa dei in ipō vnico dilecto suo qui escere desiderās. ⁊ eius frui amplexibus ardēter sciēs. ꝑ cuius amore oīa inferiora ei viluerunt. qꝛ desideria sua aliter ꝑpare nō sperat. nisi tota illic trāseat. vbi eū facie ad faciē irreꝑcussa acie videat. flagitando ꝑcatꝰ citius hoc adimpleri. cū aplo dicente cupio dissolui ⁊ esse cū xpō. qꝛ q̄diu sumus in hoc corꝑe. peregrinamur a xpō dnō. ⁊ in multis offendimus oēs. ita vt si dixerimus. qꝛ pctm̄ nō hēmus nosmetipsos seducimus. ⁊ veritas in nobis nō est Cū ei pctm̄ dicatꝰ auersio a summo bono. ⁊ ecōuerso ad malū inferius. in quantū inde auertimur. in tantū peccato nō caremus. Et qui magis auertitꝰ magis peccat ⁊ qui minus. minus nō aūt inde auerti nō est ꝑegrinantiū sed ꝑuenientiū. qꝛ si voluntatis intentio ei adheret. affectus tn̄ sepius hinc inde distrahitꝰ. memoria multis aliȷs occupatꝰ ⁊ intelligentia cecutiēs ipāz veritatis lucē nō pure intuetꝰ. ⁊ ex his fit ꝙ aliqn̄ in istis inferioribꝫ impingimus ⁊ impellimur vt cadamus nisi dñs manū suā supponat. vt non collidamus. inde gemens dt. Sitiuit aīa mea ad deū fontē viuum hec oramus cū dicimus Adueniat regnū tuū Ac si dicamus pondere pcti ⁊ corꝑe pregrauati non valemus ad illō volare Adueniat igitꝰ regnū tuū ⁊ nos celeriter hic assumat. vt ab ista miseria liberem̄. interim in nobis oꝑare tibi regnū in iusticia ⁊ pace ⁊ gaudio spūssancti. vt eo liberius post hanc ꝑegrinatōez celeste regnuz possideamus. A Incipit tercia petitio. fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra. super quo vbo thomas de aquino dt. i. sicut in ciuibꝫ celi ita ⁊ in ciuibꝫ terre. hoc est sicut illi ↄformant voluntatē suam voluntati diuine sic faciant oēs hoīes existentes in terrestri habitatione. hec thomas. Dicit etiam de hoc crisꝰ. Fiat voluntas tua q̄si dicat. presta nobis domine ↄuersationem imitari celestē. quatenus qdcūq̄ tu vis. nos etiā velimus. Et beatus aug. Fiat voluntas tua ⁊c̄. vt que odis odiamus. ⁊ que amas diligamus. ⁊ que precipis impleamus. ⁊ sic voluntati tue erimus conformes. hec augu. De hac tercia petitione etiam abbas ysaac in collatione patrum sic ait. tercia supplicatio filioꝝ est. fiat voluntas tua qua nō potest iam esse maior q̄ optare vt terrena iam mereantꝰ celestibꝫ coequari. nam quid est aliud dicere fiat volūtas tua q̄ vt sint homines similes angelis. Et sicut voluntas dei ab illis impletꝰ in celo. ita ⁊ hi qui in terra sunt non suam sed eius vniuersi faciāt voluntatem. hoc quoq̄ ex affectu nemo dicere preualebit. nō is solus qui credit deum omnia que videntꝰ vel aduersa vel prospera pro nostris vtilitatibus dispensare. magisq̄ eum pro suorum salute ⁊ commodis prouidū atq̄ sollicitum q̄ nosipsos esse pro nobis. hec ysaac abbas. Et notandum ꝑut dt beatus augustinus. ꝙ in illo beatitudinis regno vita beata perficitur in sanctis sicut nunc in celestibus angelis. ⁊ ideo post illam petitionem qua dicimus. Adueniat regnum tuum sequitur. Fiat voluntas tua. Sicut enim in angelis qui sunt in celis voluntas tua fit vt te perfruantur. nullo errore obnubilante eorum sapientiaz. nulla miseria impediente eorum beatitudinem. ita fiat in sanctis tuis. qui in terra sunt. ⁊ de terra q̄tū ad corpus ꝑtinet facti sunt. hec augusti. Ubi cōsiderandū ꝙ q̄libet religiosus ac deuotus

homo quasi filius patri per omnia pa-
rere et placere affectans patrem devo-
te orat ut eum a voluntatis sue beneplaci
to in nullo discrepare patiatur. in acti-
bus. in voluntatibus. in moribus sibi ita
conformem. ut nihil in eo paternos oculos
offendat. hoc solum sibi reputat solacium
et semper desiderans ut pater celestis tamen su
am cum eo voluntatem perficiat. sive ex-
ercendo in adversis. sive consolando in prosperis. vel quocunque alio modo sibi ma
gis placet. vere filialis et fidelis affec-
tus. nulla que sua sunt querere. non com
moda. non honores. non consolationes
sed solum placitum patris. Magnum
est hoc a deo petere. et magnum obtinere
ut tales nos in hoc peccati corpore fa-
ciat. ut illi summe veritati placeamus
et ab eius directionis regula non devie-
mus. nihil melius. nihil utilius in mun
do posset nobis conferre summus pater
quam tales nos facere ut ei per omnia placea
mus. hoc igitur petimus cum dicimus Fi
at voluntas tua. ut sicut illi superni ci-
ves ad voluntatem tuam dispositi sunt.
ita et nos pro modulo ad voluntatis tue
beneplacitum disponamur. Inci
pit quarta petitio. Panem nostrum quo
tidianum da nobis hodie. Super quo ver
bo Tho. de Aquino sic dicit. Panis qui
hic petitur est deus qui est cibus angelorum.
et refectio beatorum. qui de celo datur et in
terra comeditur. quo si quis usus fuerit
mortem in eternum non gustabit. Nam ipse
ait. Ego sum panis vivus qui de celo
descendit. si quis manducaverit ex hoc
pane vivet in eternum. hec ille. Quia igi
tur per peccatum vulnerati sumus et quoti-
die vulneramur. necesse est ut medicinam
spiritualem nostris vulneribus adhibeamus
Medicina vero summa est venerabile
sacramentum corporis domini nostri ihesu christi
De hoc dicit beatus bernardus. Qui vulnus habet
medicinam querat. vulnus enim habemus
dum sub peccatis sumus medicina est
venerabile sacramentum. quod si quotidie acce-
peris quotidie curaberis. hec bernardus. Hoc
intelligendum est de illis qui carent pec
catis mortalibus et in statu gratie existentes.
secus vero facientes peccatum et indigne ac
cedentes non salutem sed damnationem
incurrunt. Unde orandus est dominus ut pa
nem hunc vite det nobis cum pura con
scientia sic in presenti vita sumere. ut parti-
cipes illius in eterna patria existere va
leamus. De hoc ysaac abbas sic ait.
Panem nostrum supersubstantialem da no
bis hodie. i. dum in hoc seculo commora
mur presta nobis hunc panem. Novi
mus enim his qui eum meruerint a te et in
futuro esse prestandum. sed rogamus ut
eum nobis hodie largiaris. quia nisi eum per-
cipere quis in hac vita meruerit. in a-
lia eius particeps esse non poterit. Hec
ysaac abb. Debet ergo quilibet devotus
quasi mendicus et pauper coram divite et
benigno patre procumbens et inopiam suam
ostendens flagitare ab ipso. ut panem gratie
amplioris quo confortetur quo consoletur et
sustentetur ad resistendum malis sibi pre-
stare dignetur. Triplici namque pane in
digemus quem nobis a domino deo no
stro instanter postulare debemus hoc est
celesti. spirituali et terestri. Celestis est cor
pus christi. de quo ipse dominus ait. Pater meus
dat vobis panem de celo verum. Spiritualis est
verbum dei et gratia interna mentem ab eter-
na inedia virtutum et donorum alimento
reficiens. De hoc dicitur per prophetam Et panis
cor hominis confirmet Terrestris est virtus
et alimentum quo hoc corpus necesse
habet sustentari. De quo dicit crisost.
Potest hic panis sumi materialiter.
quem non solum petimus ut habeamus
eo quod communis est iustis et peccatori-
bus. sed ut quod manducamus de ma
nu dei accipiamus. quod est tamen bono
rum. nam illi deus dat panem. qui cum iu

sticia acquirit panē. illi vero diabolus qui cū vsura acquirit panem. hec cris. Et qr omni hora indigemus vt celesti aut spirituali aut corpali ideo semper iubemur postulare panē tā interioris q̄ꝫ exterioris hoīs cū in orōne dominica dicimus Panē nostrū quotidianū da nobis hodie. ¶ Sequit quinta petitio Et dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos. Sup quo ꝟbo thomas de aquino sic dr. debita dicunt pctā. que nos debitores pene constituūt. que nobis a deo dimitti petimus si in nobis peccātibꝫ offensas relaxamus. hec thomas. Et notandū sicut ait beatus aug. Si debitoribus nostris. i. eis. qui in nos peccant non dimittimus. ipa nostra orōe inculpamur. ⁊ deū aduersuz nos in iracundiā excitamus. ⁊ ipsi super nos inducimus maledictionē. sicq̄ꝫ fit vt orō cuz debeat esse salubris fit noxia ⁊ pctā nostra que debuimus minuere orando augemus Dicit etiā de hoc cris. Qui inimicitiā in corde ⁊ in ore seruat aduersus ledentē non deum orat sed irritat ipm apud deum gratiā non obtinet sed eternam damnationē sibi postulat. hec crisost. Inde est ꝙ ait beatus bern̄. Venia dei peccatori nō datur. cuius cor rancore aut liuore inuidie afficit. Si igit vis vt tibi peccata a deo dimittant. omnis rancor ⁊ indignatio a corde tuo euellatur. hec bern̄. Dicit etiam beatus gre. Quō orat qui iracundiā aduersus ꝓximum portat. non em̄ speret apud dn̄m veniam peccatoꝝ suorū. nisi prius ex corde indulserit ꝓximo offensam culpā. nā ꝓut ait ysido. Sicut nullum ꝓficit in vulnere medicamentū si ferruz adhuc in eo sit sic nihil ꝓficit oratio illius. cuius adhuc dolus est in mente vel odiuz in pectore. hec ysidorus. Sup hac etiā clausula. Dimitte nobis. ysaac abbas in collatione patrum sic ait. O ineffabilis dei clementia. que non soluz nobis tradidit orōnis formā ⁊ acceptabilem sibi in nobis moꝝ nostrorum instituit disciplinā. vt ꝑ necessitatē tradite formule qua se precipit a nobis semꝑ orari ire pariter ac tristicie euellit radices sed etiā occasionez rogantibꝫ tribuit. eisq̄ꝫ reserat viam. qua clemens ⁊ piū erga se dei ꝓferent iudiciū ꝓmulgari vel ꝓdire. ⁊ queadmodū potestatē tribuit. qr iudicis nostri possimus sententiā temperare ad veniā delictoꝝ nostroruz exemplo eū remissionis nostre effectū hortantes cū dicimus dimitte nobis debita nr̄a sicut ⁊ nos. Itaq̄ꝫ securus huius orōnis fiducia de suis admissis veniam postulabat. quisquis remissus erga suos dūtaxat non erga domini sui extiterit debitores. Solemus em̄ nonnulli qd̄ est deterius erga illa quidem que admittunt ad iniuriam dei q̄ꝫuis magnoꝝ sint criminū placidos nos ⁊ clementissimos exhibere erga nostraꝝ vero vel puissimaꝝ offensionuz debita exactores immites atq̄ꝫ inexorabiles inueniri. Quisquis igit in se delinquēti fratri non ex corde remiserit. nō indulgentiā sed ꝯdemnationē deprecatione hac sibimet īpetrabit. suaq̄ꝫ ꝓfessione semetipm poscit durius iudicari dicēs. Remitte mihi sicut ⁊ ego remisi. Qd̄ cū illi sm̄ suam petitionē fuit repn̄tatū quid aliud subsequet q̄ꝫ vt exemplo suo implicabili ira ⁊ irremissa sn̄ia puniat. Ideoq̄ꝫ si clementer volumus iudicari nos quoq̄ꝫ erga illos qui in nos deliquerunt oportet esse clementes. tm̄ em̄ remittetur nobis quantū nos remiserimus eis qui nobis quacūq̄ꝫ malignitate nocuerunt. hec ysaac Unde ea benignitate debemus dimittere in nos quolibet modo peccantibus. qua nobis desideramus dimitti. qd̄

peccauimus. vt eo abundantiorem in dulgentiā nostrorum peccaminū ab ipso dn̄o ꝯsequi mereamur D Sequitur sexta petitio Et ne nos inducas in temptatiōem. Qd̄ exponens thomas sic d̄t. i. non pmittas nos succūbere in temptatōe. non enim petimus vt non tē ptemur. qr temptari non est malū. sed magis est ad v̄tutis exercitium qn̄ viriliter resistit̄. ꝓpter qd̄ dauid d̄t. ꝓba me dn̄e et tempta me. sed petimus ne ī temptatōem inducamur. i. ne ab ipsa temptatōe deuīcamur. hec tho. Dicit etiam beatus august. Non oramus vt temptatōnes non veniant. sed ne ducamur in temptatōem. qd̄ est succūbere. qr temptatio cui resistit̄ non est peccatum. sed materia exercēde v̄tutis. hec augu. E Et notandū q̄ sine adiutorio dei ipsis temptationibꝫ resistere non valemus. et ideo d̄s a nobis vult rogari ne inducamur in temptatōem vt erepti a casu temptationū hoc beneficium ab ipso nos habere recognoscamus. Qd̄ affirmat beatus ambro. ita dicens. Nihil fit nisi quod deus facit aut fieri pmittit. Potens est ergo et a malo in bonū deflectere. ac volūtates nostras in lapsum ꝓnas ꝯuertere et dirigere in se planū gressum. Voluit ergo deus a se posci ne feramur in temptatōem. qr voluit nos docere q̄ ab ipso hoc beneficiū accipimus. qn̄ dyabolū in temptationibꝫ supamus. hec amb. Unde ₰m ansel. nos monemur hic dicere et petere. ne derelicti adiutorio d̄i alicui dyabolice temptatōni vel ꝯsentiamus decepti. vel cedamus afflicti. Sed qr a dyabolo non temptari sanctos in p̄ntivita est impossibile. et ideo ne in temptationibꝫ derelinq̄mur hoc a deo flagitemus. qr resistere dyabolo non est nostre v̄tutis. sed est diuine potestatis. De hoc d̄t fulgen. Mandat deminus vt petamus ne inducamur per ꝯsensum in delectatōem. s. carnis mūdi et dyaboli. Sup quo etiā verbo. scȝ Et ne nos etc. ysaac abb. in collatōne patrum sic d̄t. Si enim oramus vt non permittamur temptari vnd̄ erit in nobis virtus ꝯstantie ꝯprobanda ₰m illam sn̄iam. Omnis vir qui non est temptatus non est ꝓbatus Non ergo sonat ne inducat nos in temptatiōem quasi non pmittat nos aliqn̄ temptari. sȝ ne permittat nos in temptatōne positos supari. Temptatus est enim iob. sed nō est inductus in temptatōem. nō enim dedit insipiam deo. nec ad illā ad quā trahebat̄ temptatoris voluntatem ore impio blasphemus intrauit. Temptatus est abrahā. temptatus est ioseph. sed neuter illorum inductus est in temptatōem. qr nullus eorum ꝯsensum prebuit temptatori. hec ysaac abbas. F Considerandū aūt q̄ preter infernalē damnatōem nulla ira dei grauior est. q̄ȝ non descēdere a peccato. hanc vero maxime meret̄ superbia. ingratitudo et incuria vt homo ꝓfundius cadere p mittat̄. hoc est enim qd̄ oramus Et ne nos inducas in temp. i. ne permittas nos cadere in ꝯsensum peccati. Inducere deus d̄r cū non custodit ne inducamur. sicut īdurare d̄r cor peccatoris cū hoc per grām non emollit sue interneunctionis. hoc ergo impugnatōnis et tribulatōnis a nobis timendū est ne suo pondere nos opprimat. et per ꝯn̄s ad eternam damnatōem perducat. G Sequit̄ septima. Sȝ libera nos a malo Qd̄ exponens thomas de aquino sic d̄t. i. a peccato originali et actuali. ab amore mundi. a ꝓprio sensu. et a ꝓpria voluntate. quibꝫ depositis fit hō pauper sp̄ū. quod totuȝ fit per sp̄ūm timoris. Unde cum dicis. Sed libera nos a malo. rogas tibi dari sp̄m timo

ris. ꝑ quem factus pauper spiritu libe
ratur a malo. hec thomas Item sup eo
dem dicit beatus aug. Libera nos a malo
.i. a mundo vel a pctō vel a purgatorio
vel ab inferno Et notandum ꝙ multa
sunt mala. quibus hūana ꝯditio mole-
stat ⁊ quoꝝ p̄ssurā ꝑ se minime euade-
re valet. Que generaliter cōsiderata
sex modis distinguere possumus. naz
aliud est malū corporis. aliud aīe Item
aliud est malū qđ est culpa. aliud qđ ē
pena. Item aliud malū pn̄tis seculi.
aliud est malū futuri. Ab oībus istis ⁊
ab alijs que ꝑ ista ꝯp̄hendunt vel sub
istis ꝯtinent petimus liberari qn̄ ora-
mus dicētes Libera nos a malo. Sup
quo etiā v̄bo theophi. sic dicit. a malo vi
delicet culpe ⁊ pene. Culpe quo ad gra
tiam. pene quo ad eternā penā ⁊ sic in
hac orōne petimus ab omni malo libe-
rari. s. a pn̄ti p̄terito ⁊ futuro. ⁊ sūmo
bono vniri qđ ē ip̄e deus bn̄dictus in se
cula seculoꝝ Amen. Amen aūt nec gre
cum nec latinū sed hebraicū est. ⁊ qn̄qȝ
accipit v̄baliter ꝓ fiat vt in fine orōis
dicimus Amen. i. fiat nobis deus qđ
a te humiliter petimus. Qn̄qȝ accipi-
tur aduerbialiter vt xp̄us ait. Amen a
men dico vobis. i. firmiter ⁊ fideliter.
Vn̄ dicit aug. Amen. i. vere vel fideliter.
vere quo ad intellectū. fideliter quo ad
affectū. ⁊ ideo dn̄s posuit in fine amen
quia hec orō potissime ex intellectu ⁊ af-
fectu dicēda est. Et sic patet explana-
tum de orōne dominica Deinde notā
dum ꝙ etiam alie diuerse sunt species
orationū s̄m statū ꝯditionū seu indigē
tiam diuersorum hoīm Aliter enī sup-
plicat quis cū alacer est. aliter cū tristi
cie vel desperationis pondere p̄grauat
Aliter cū spūalibus successibus viget.
Aliter cū impugnationuz mole depri
mitur. Aliter cū veniam pctōꝝ īplorat
Aliter cū acquisitionē gratie seu cuius
libet virtutis exposcit vel certe extincti
onem cuiuscūqȝ vitij deprecat. aliter
cū ꝯsideratione gehenne ac futuri iudi
cij timore ꝯpungit. aliter cū spe futu-
roꝝ bonoꝝ desiderioꝝqȝ inflāmat. ali
ter cū necessitatibus ⁊ ꝑiculis vrgetur.
aliter cū in tranquillitate ⁊ securitate
versat. aliter cū sacroꝝ celestiū reuela
tionibus illustrat. aliter cum sterilitate
virtutū ac sensuū ariditate ꝯstringit.
¶ Vn̄ apl's paulus orationuz sp̄es
quadripartita rōne distinxit dicens.
Deprecor itaqȝ primū oīm fieri obse
crationes. orōnes. postulationes. gra
tiarꝫ actiones. Obsecratio enī est pro
peccatis imploratio. qua pro presenti
bus vel preteritis admissis suis vnus-
quisqȝ compunctus veniam deprecat
Orationes sunt quibus aliquid in pre
ce domino offerimus vel vouemus deo
Nam oratio est mentis deuotio scdm
augu. i. conuersio mentis in deum per
pium ⁊ humilem affectū. ¶ Affe
ctus vero orationis est spontanea que-
dam ⁊ dulcis ipsius aīmi inclinatio.
quo mouet ad oranduz deum. ⁊ istud
agitur per orationē que s̄m damasce.
est ascensus mētis in deū De qua etiā
dicit beatus augusti. Oratio est ascensio
anime de terrestribus ad celestia. inqui-
sitio supnoꝝ inuisibilium desiderium.
Nihil aūt ita deū inclinat ad pietatez
⁊ misericordiam exhibendam homini
quēadmodum purus mentis affectus
quez homo gerit erga deum Oramus
etiam cū renūciamus huic mundo. ⁊
spondemus nos tota intentōne deo ser
uituros. Oramus cū pollicemur secu
lari honore ꝯtempto ⁊ terrenis opibus
spretis in omni contritione cordis ac
paupertate spiritus nos domino colle-
suros. Tercio loco ponunt postulatio
nes quas pro alijs qȝdiu sumus in fer
uore spiritus constituti solemus com-

mittere. vel ꝓ caris .s. nostris. vel pro totius mundi pace poscentes. vel ſm verba apostoli ꝓ omnibꝫ hominibꝫ qui in sublimitate sunt positi supplicamꝰ. vel cū petimus assecutionem alicuius boni vel alicuius mali nos ꝑturbantis euasionē. R Quarto loco gratiarum actōes ponunt̄ quas mens vel cū preterita dei recolit beneficia. vel cum presentia ↄtemplat̄. seu cum in futurꝫ que ⁊ quanta preparauerit deus his qui diligunt eum ꝓspicit grās dn̄o refert. Ad grārum actiones ꝑtinet. beneficia que accepimus diligēter recolere. subtiliter intelligere. fideliter intelligere fideliter ↄtinere. studiose ↄseruare. beneficium diligere. ac dei offensam cauere. ⁊ grām acceptam non ociose negligere. Debet nōnunꝗ̄ quilibet deuotus perpendere beneficia dei tā eximia per que in nobis salutē operat̄. Quid aūt potest dignius aut sublimius eē ꝗ̄ corpus ⁊ sanguis xp̄i vel grā spūssancti ⁊ gloria regni celestis. que dat fidelibꝫ suis preter alia que ab ipso ꝑcipimus iustificatōem a peccato. gratiam sanctitatis. adoptōnem filiorꝫ dei. ↄsolatōem internā. defensionē a ꝑiculis. ↄsortiū angelorꝫ. ⁊ beatitudinē corporis ⁊ aīe. ⁊ visionis dei fruitōem Pro his igit̄ omnibꝫ gratias agamus dn̄o deo nostro. non solū aūt ꝓ his. sed etiam ꝓ alijs donis ⁊ beneficijs que deus suis electis quotidie ↄfert gratiarꝫ actio illi est ꝑsoluenda. Ex quibꝫ quedā dona ↄmemorat beatus ber. ita dicens Quotiens temptatio superat̄ aut vitium subiugat̄. aut imminens periculū declinat̄. aut laqueus insidiantis deꝑhendit̄ aut annosa ⁊ inueterata quecūꝙ animi passio semel ꝑfecteꝙ sanat̄. aut multū diuꝙ ↄcupita ⁊ sepius petita virtus tandem aliqn̄ dei munere obtinet̄. totiens ꝑsonari debet grārum actio ⁊ ad singula queꝙ beneficia debet benedici deus in donis suis. hec bernardus. Sunt ⁊ alia quedā a dn̄o valde accepta. vicꝫ vox laudis. Sacrificiuꝫ laudis honorificabit me. istud vero sacrificiū deo nostro ꝑsoluimus qn̄ eum in psalmis dauiticis ⁊ ymnis laudamus. Quid enim dignius aut acceptius os carnis ipsi dn̄o potest depromere. ꝗ̄ psalmos deuꝫ magnificantes decantare. per quos creatura tam rationalis ꝗ̄ irrationalis ad laudandū deum excitat̄. cum dr̄. Laudate dn̄m de celis vel cum dr̄ Benedicite omnia opera domini dn̄o. vel qn̄ dr̄ Confitemini domino qm̄ bonus. vel cum dr̄. Te deum laudamus. ⁊ similia que in canticis aut psalmis ymnisꝙ ↄtinentur. per que ↄditor noster summe laudatur Unde sancta ecclesia horas cauōicas decantare statuit. in quibꝫ maxīe psalmi. ymni ⁊ cantica ↄprehendunt̄. vt fideles in hac peregrinatōne positi laudantes ⁊ benedicentes deum post hoc exilium in celesti patria eo perfectius cum angelis ⁊ ceteris sanctis ibidem laudare ipsum valeant in eternuꝫ. De quibꝫ omnibꝫ per psal. dicitur. Beati qui habitant in domo tua domine. in secula seculorꝫ laudabunt te.

Filius.

Habita informatione de dominica oratione. alijsꝙ speciebꝫ orationū. nunc de distractōe mentis ⁊ aliis impedimentis eiusdem orōnis que orantibꝫ occurrunt cupio edoceri.

Ca. III. Pater L

DE hoc qđ queris scire debes ꝙ quidam sunt qui orant nullo corde. quidā cum medio corde. quidā aūt cū toto corde. Illi enī orant cū nullo corde qui in orōe positi nec hn̄t ibi intellectū ꝑ intentōꝫ

nec affectū p deuotionem De talibus dr ysaie.xxix.ꝑplus iste labijs suis glorificat me Cor aūt eoꝝ longe est a me. Quidā sunt qui orant cū medio corde qui.s.ad ea que dicūt hn̄t intellectum sed nō affectū De quibꝫ dr osee.x.Diuisum est cor eorū. Et qr in corde sunt intellectus ⁊ affectus.igitur illi orāt in toto corde qui orant cū intentione ⁊ affectione.i.qui attente intelligunt.que dicunt ⁊ afficiūtur ad ea que dicūt.talis erat beatus paulus qui dicebat. Orabo spū orabo ⁊ mente. ¶ Ubi tn̄ diligenter est ↄsiderandū. ꝙ triplex ē effectus orōnis. Primus effectus orōnis est ↄmunis oībꝫ actibꝫ caritate informatis qd̄ est mereri.ad hūc effectū non ex necītate requiritur ꝙ attentio assit orōni p totū.sed vis prime intentionis qua aliquis accedit ad orandū reddit totā orōem meritoriā sicut accidit in alijs actibꝫ meritorijs. Secundus effectus orōnis est ꝓprius qd̄ est impetrare ⁊ ad hūc effectum sufficit prima intentio quā deus principaliter intendit. Si aūt prima intentio orō nō est meritoria nec impetratiua.illā enī orōnem deus nō audit cui ille qui orat nō intendit. Tercius vo effectus orōnis est quē principaliter efficit q̄dam spūalis mētis refectio. ⁊ ad hoc de necītate requiritur in orōne attentio. Et sciendū ꝙ triplex est attētio.q̄ orōni vocali potest adhiberi. vna quidē qua attēditur ad v̄ba. ne quis in eis erret. Scd̄a qua attēditur ad sensum verboꝝ. Tercia qua attēditur ad finē orōnis.s.ad deum ⁊ ad rē pro qua oratur que quidē maxime ē necāria. In spiritu ergo ⁊ veritate orat qui instinctu spūs accedit.etiam si aliqua infirmitate mēs postmodum euagetur. Si quis aūt ex proposito in oratione mente euagetur. hoc peccatū est ⁊ impedit orationis fructum. Euagatio vero que fit preter ꝓpositum orationis fructū non tollit. Un̄ basilius dicit. Si ex debilitate fixe nequis orare. q̄ntum potes. teipsum cohibeas. ⁊ deus cognoscet. eo ꝙ non ex negligentia sed ex fragilitate vt oportet assistere coram domino. hec basilius. ¶ Unde euagatio mentis peccatum est. q̄n fit ex ꝓposito vel negligentia est secus q̄n fit preter ꝓpositum ⁊ cū mente quis cohibet quantū potest. Et notādū fm̄ ꝙ dr̄ petrus damia. Cum ad ecclesiam oraturi ⁊ psallaturi festinamus illic tenebrarum principes aduersum nos feraliter dimicant vt p illusiones fantasmatum ab his que p labia refluunt vagabundas mētes euertant. hec pe.da. Nā sunt non nulli vt dr̄ beda in quadam omel.qui intrantes ecclesiā sermonibꝫ multis orationem vel psalmodiam ꝓlongat. sed alibi corde intēdendo nec ipsi quid dicunt recolunt. ore quidem orātes sed mente foris vagantes. omni orōnis se fructu priuant putantes a deo precem exaudiri. quā nec ipsi qui fundunt audiunt Quanti qui hostis instinctu fieri nemo dubitet qui animaduertere velit. sciens enī vtilitatē orandi ⁊ inuidens hoībꝫ gratiā immittit multimodum orantibꝫ cogitationū leuium. ⁊ aliquando etiā turpium nocentiumq̄ fantasmata. quibꝫ orōnem impediat a deo. vt nonnunq̄ tales tantosq̄ discurrentium cogitationum fluctus ꝓstrati als̄ pferat in oratione toleramus. q̄les nec in lecto iacentes tolerare nouerimus. Unde necesse est vt agnitam dyaboli curemus superare maliciam. ⁊ ipsi videlicet animum ab hmōi nebulis quas hostis aspergere gaudet inq̄tum possumus frenando. ⁊ pij defensoris preceꝝ flagitando subsidium. qui potens est q̄uis indignis peccatoribꝫ ⁊ pure orandi ⁊

perfecte impetrandi ꝯcedere gratiam hec beda. Non solū autē hec distractio que fit in orōnib⁹ generat̄ ex deceptione demonum. ve℞ etiam ex ꝓpria negligentia hoīm. Nam cū ante pñs oratō nis occupamus nos cū vanitatib⁹ mū di verbis aut factis. eadem etiam tpe orōnis occurrunt nobis. ꝛ cū assidue cogitamus terrena que ꝯcupiscimus. hec eadē in orōne toleramus etiā cum nolumus. De hoc beatus greg. sic dt. Illa℞ namq̧ re℞ quas agimus ꝛ in vsu habemus ymagines nobis versant̄ in mēte ꝛ puritatē intentionis ꝛ deuotionis impediūt in orōne. ꝛ recto quidem iudicio qđ volētes prius foris egimus hoc demū interius patiamur inuiti. Et mēs nostra que terrena hec assidue cogitat cū vult. hec etiaꝫ tolerat in orōne cum non vult. ❡ Unde multi sunt inclusi in monasteriis. aut in cellis. qui tñ cū toto mundo ꝑ mentis distractōem ꝛ inutilem occupationem fabulant̄. ꝛ ideo lōge est a deo eorum animus. qꝛ in orōnib⁹ positi cogitationib⁹ se occupant. De talib⁹ sic dt beatus ihero. Incongruū est latere corpore. ꝛ mente vndiq̧ euagare. Multi sunt inclusi in ordine. qui tñ fabulantur cū toto mundo. Unde fieri non pt. vt cum deo aliqn̄ loquat̄. qui tacēs cū toto mundo fabulat̄. hec hea. ihero.

❡ Et sciendū ꝙ hanc mentis instabilitatē humanuꝫ genus ꝓpter preuaricatōem primi hoīs patit̄. qui piectus a facie dñi ꝓpter peccatū inobediētie eo ꝓfundius ad desideria terrena ē inclinatus. quo magis gustu supernorum bono℞ est priuatus De hoc hugo de sancto victo. in lib. de archa noe sic ait. Uidendū nobis est vnde tanta in corde hoīnis instabilitas ꝛ vicissitudo oriat̄. Primus itaq̧ homo ꝯditus fuit vt si non peccasset. ꝑ ꝯtemplationis pñtiam vultui ꝯditoris sui semper assisteret. ꝛ eum spꝛ videndo semꝑ amaret spꝛ amando semꝑ ei adhereret. semꝑ ei qui immortalis est adherendo viueret semꝑ ipse vitā sine termino possideret sed piectus est a facie dñi qn̄ ꝓpter peccatū cecitate ignorantie ꝑcussus ab intima ꝯtemplatōe illius lucis foras venit. atq̧ ꝓfundius ad desideria terrēa mentē inclinauit. quo magis supernorum dulcedinem quo℞ iam gustum ꝑdiderat obliuisci cepit. Sic itaq̧ factus est vagus ꝛ pfugus super terrā. vagus videlicet ꝓpter inordinatam ꝯcupiscentiā. pfugus ꝓpter peccatricem ꝯsciam. Cor ergo hoīs qđ prius amori diuino affixū stabile perstitit. ꝛ vnū amando vnū permansit. postq̄ per desideria terrena defluere cepit. qsi in tot diuisum est quot ea sunt que ꝯcupiscit Sicq̧ fit vt mens que ve℞ bonū amare nescit nunq̧ valeat esse stabilis. qꝛ desiderii sui finē in his que amplexat̄ non inueniens dum spꝛ desiderio se extendit sequens qđ ꝯsequi nō valet nūq̧ requiescit. hinc ergo nascit̄ motus sine stabilitate. labor sine requie. cursus sine peruentione. ita vt semꝑ sit inquietum cor nost℞ donec illi adherere ceperit. vbi ꝛ desiderio suo nihil deesse gaudeat. ꝛ ea q̄ diligit spꝛ mansura ꝯsidat. hec hugo. Ex quib⁹ verbis colligere possumus ꝙ instabilitas mētis maxime causat̄ ex carētia diuini amoris qꝛ quanto minus deus diligitur tanto magis res terrene ac sensibiles amantur. que sunt occasiones distractōis ipsius mentis. quanto vero magis diligit̄ deus cum tranquillo corde ac stabilitate ipse dñs exorat̄ De hoc maximus sic dt Qui familiariter deū amat hic sine occupatōe orat. hic ꝛ deū precordialiter amat. non aūt orat sine occupatione qui alicui terreno℞ hꝫ men

tem affixam. non ergo diligit deū. qui mente terrenis alligat᷑. mēs eñi immorans rei terrene sine sensibus oīno habet vitiū. ⁊ nisi rem illā despiciat. a vitio liberari non p̄t. hec maximus. ℚ Notandū tñ ꝙ ꝗ̄diu homo in peregrinatione huius vite moraꝛ᷑ distractiōe mentis infra diuinum cultū vel oꝛōes perfecte carere non p̄t. qꝛ coꝛpus istud coꝛruptibile quod poꝛtamus aggrauat aīam ⁊ depꝛimit sensum multa cogitatione. Hoc affirmat beatus augu. in libꝛo glo. super psalmistā sic dicens Ecce stat homo ⁊ cantat deo aliq̄n ꝓlixius. ⁊ sepe labia mouent᷑ ad cantū cogitatio aūt nescit ꝑ que desideria volat. Stat ergo mens nostra quodāmodo ad laudem dei. ⁊ aīa nostra ꝑ diuersas cupiditates vel curas negocioꝛum hac illacq̄ꝫ fluitat. ⁊ quasi desuꝑ attendit mens ipsa hac atq̄ꝫ illac ⁊ ad eius inquietudinem molestiaꝝ quasi ꝯuersa aīam alloquit᷑. Lauda aīa mea dominum. Quid est ꝙ de aliis rebꝫ satagis. quid est ꝙ te occupat cura rerum terrenaꝝ atq̄ꝫ moꝛtalium Sta mecuꝫ lauda dñm. Et quasi ipsa pꝛegrauata ⁊ non valens ita ꝯsistere vt dignuꝫ est respondeat menti Laudabo dñm in vita mea. quid ē in vita mea qꝛ modo in moꝛte mea sum Ergo pꝛius exhoꝛtare te ⁊ dic. Lauda aīa mea dñm. respondet tibi aīa tua laudo quantū possum tenuiter exiliter infirmiter. Quare qꝛ ꝗ̄diu sumus in coꝛꝑe. ꝑegrinamur a dño. Quare sic laudas dñm nō ꝑfecte non stabiliter. interroga scripturā. qꝛ coꝛpus qd̄ coꝛrūpit᷑ aggrauat aīam ⁊ depꝛimit terrena inhabitatio sensum multa cogitanteꝫ Tolle mihi coꝛpus quod aggrauat aīam ⁊ lauda dñm tolle mihi terrenam inhabitationem depꝛimentem sensum multa cogitantem ⁊ a multis in vnum ꝯfluam ⁊ laudabo dominū. ꝗ̄diu aūt ita sum non possum nā pꝛegrauoꝛ. hec aug. ꝗ̄uis igit᷑ mēs nostra nō possit esse stabilis in oꝛōnibꝫ suis. non tñ ꝓpter hoc desperandum est sꝫ de magna dei mīa ꝯfidendū. qꝛ si habundat infirmitas nostra suꝑhabūdat etiā ⁊ eius mīa. quam frequenter exhibet nobis ⁊ oībꝫ fidelibꝫ suis. De hoc iterum beatus augu. in glosa super ps̄ sic dt̄ Attendat quisq̄ꝫ ⁊ videat quanta agunt᷑ in coꝛde humano. quēadmodū ipse oꝛōnes plerūq̄ꝫ impediunt᷑ vanis cogitationibꝫ. ita vt vix stet coꝛ ad deū suuꝫ. ⁊ vult se tenere vt stet ⁊ fugit quodāmodo a se. nec inuenit cācellos. in quibꝫ se includat. aut obices quosdaꝫ quibꝫ retineat auolationes suas. ⁊ vagos quosdā motus ⁊ stet iocūdari deo suo. vix est vt occurrat talis oꝛatio īter multas oꝛōnes. ⁊ tamen tolerat deus tot coꝛda pꝛecantium ⁊ aduersas res cogitantium obmitto dicere ⁊ noxias obmitto dicere aliq̄n peruersas. ⁊ inimicas deo ipsas suꝑfluas cogitare. iniuria est eñi ei cū quo loqui ceꝑas oꝛatio tua locutio est ad deū quando legis deus loquit᷑ tibi. q̄n oꝛas deo loqueris Sed nunq̄ꝫ desperanduꝫ est de genere humano nec dicendū ad damnationē omnem hoīem peruenire cui subꝛepserit aliqua cogitatio oꝛanti ⁊ interrumpit eius oꝛationeꝫ. Si hoc dixerimus fratres que spes remaneat non video. Poꝛro est aliqua spes ad deū qꝛ magna est mīa eius. Dicamus ergo ei illō ps̄. Letifica animam serui tui. quoniā ad te domine animam meam leuaui. Et quomodo eam leuaui. q̄uo potui. q̄uo tu vires dedisti. q̄uo eā fugientem appꝛehendere valui. Sed quia vt ps̄. Suauis ⁊ mitis es tolerabis me Ego egritudine defluo cura ⁊ stabo cōfirma ⁊ firmus ero. donec aūt facias toleras me. quia tu suauis es domine ⁊ mitis

⁊ multum misericors. abundat enim
iniquitas mea. abundet ⁊ mīa tua. hec
aug. Non ergo valde ꝯtristandū est si
quis in orōne distrahitur Sed sicut ait
iohannes abbas montis sinay. Certa
inquit ⁊ lucta mentē rōnem ⁊ intentō
nem meditando ad teipm̄ ꝯgregās in
desinenter ꝯgregare ⁊ easdē reuocare
distractas ⁊ recuruatas ne cesses. nō
enim in distractā ⁊ in recuruatā deus
ab obedientib᷒ requirit orōnem. non
ꝯtristeris in orōne distractōes mētis
passus sed bono animo esto intellectū
sp̄ reuocans ⁊ ad xp̄m leuans. angeli
eīn solius esse est impdabile. Agonisa
ergo meditatōem sursum ferre ⁊ men
tem recludere in v̄bis orōnis. ⁊ q̄uis
attonita ꝑpter puerile cadat. iterū eam
sursum age. qm̄ ꝓpriū est mētis insta
bilem esse. sed in deo est vniuersa posse
stabilire. Si igitur semꝑ studueris men
tem a deo non elongare ⁊ in mense ap
positōe ꝑpe tecum erit Si aūt sine ꝓhi
bitōe errat nunq̄ tecū permaenre vale
bit. Et quid sublimius bonū q̄ adhe-
rere dn̄o ⁊ indesinenter apud deum in
vnione pseuerare. hec iohannes abb.
Quia igitur corde stabiles esse nō possu
mus. nec mens nostra in eodē valet ꝑ
ꝯsistere. interim tn̄ q̄diu in hac pere-
grinatōe sumus saltē ab immoderata
distractōne corda nostra colligamus
vt eo expeditius ⁊ deuotius p̄ces ad
dn̄m fundere possimus De his refert
hugo de sancto victo. in. iiij. lib. de ar
cha noe sic dicens. Dū igitur corda no
stra ad appetitum terrenarū rerū immo
derate laxamus. aborta mox inanium
cogitationū turba ita in diuersa mēs
nostra rapitur. vt ipse quoq̄ naturalis
discretionis ordo pturbetur. nam q2 res
mundane quas inordiate appetimus
infinite sunt R Cogitatōes quo-
q̄ quas ex ipsarū memoria rerū intrin-
secus ꝯcipimus finite esse nō possunt.
nam dum per singula momēta alie ex
aliis oriunt multipliciter ꝓdeunt. vt
nec ipsa ꝯprehendere valeamus. quo
ordine vel quo modo ad cor veniūt. aut
a corde recedunt. ꝓinde si ordinatas
⁊ stabiles ac quietas cogitatōes habe
re volumus ab hac immoderata distra
ctione corda nr̄a cohibere studeamus
Hoc aūt fieri poterit si certas quasdam
⁊ determinatas res nobis ꝓscribamus
in quib᷒ assidue intentō cordis nostri
v̄sari ⁊ meditatio exerceri possit Tria
enim sunt. s. per infinita distrahi. in eo
dem semꝑ persistere. moderate vagari
quorū vnum habere nō possumus. vnū
habere debemus. ⁊ ideo hoc solū super-
est vt q2 vere corde stabiles esse nō pos-
sumus. interim saltē ab immoderata
distractōe corda nostra colligamus vt
dum sp̄ nitimur minus instabiles fie-
ri. semꝑ magis ac magis viam studea
mus veram per hoc imitari. Omnipo
tens enim deus cui nihil impossibile ē
posset vtiq̄ si vellet eis quib᷒ misereri
ꝓposuit de laborib᷒ ⁊ erumnis ⁊ picu
lis p̄ntis vite que temptationib᷒ ple-
na est subito ⁊ absq̄ dilatōe ad eterne
vite stabilitatē transferre. sed vult vt
electi sui ꝑ varias tribulatōes ⁊ temp
tatōes plurimas purgandi transeant
⁊ cū per multos dolores ad eū redeūt.
discant q̄ longe ab eo peccādo disces-
serunt. hec hugo. S Et notandū
q̄ ad mentis ꝯpositōem multū val3 vt
ante tps orōnis a curis rerū temporaliū
⁊ a cogitationib᷒ immūdis ⁊ inordi-
natis nos custodiamus. q2 in quibus-
cunq̄ mens nr̄a ante horā orōis se oc-
cupauerit. hec eadē nobis orantib᷒ ꝑ
recordatōem se ingerunt ⁊ orōem im
pediunt. vn̄ quales orantes volumus
inueniri tales ante orōnis tempus pre
parare debemus. vic3 abstrahere nos

ab actib⁹ illicitis. a ꝑmonib⁹ ociosis
a leuitatib⁹ ⁊ a ceteris oībus. que nos
tpe orōnis impedire pn̄t. De quo ha-
bemus sanā doctrinā in collatōib⁹ pa
trū vbi ysaac abbas in prima sua col-
latione sic dt. vt eo feruore ac purita-
te qua dz emitti possit oratio. hec sunt
oīmode obseruanda Primo sollicitu
do rerū tpalium generaliter abscinden
da est. deinde nullius negocij cause ne
non solū cura sed nec memoria quidez
penitus admittenda. detractiones va-
niloquia scurrilitates quoqꝫ similiter
amputande sunt. Ire pre oīb⁹ siue tri
stitie ꝑturbatio funditus eruenda. con
cupiscētie carnalis affectio. ac philar
girie noxius fomes radicitus euellen
dus. ⁊ ita his ⁊ similibus vitijs extru
sis penitus ⁊ abscisis taliqꝫ vt dixi-
mus repurgij emūdatione p̄missa. que
simplicitatis ⁊ innocentie puritate ꝑ
ficit. iacienda sunt primo ꝓfunde hu-
militatis inconcussa fundamēta. que
.s. turrē pulsaturam celos valeat susti
nere deinde supponenda virtutū spūa-
lis extructio. ⁊ ab omni discursu atqꝫ
euagatiōe lubrica aīmus inhibendus
vt ita paulatī ad ɔtemplationē dei ac
spiritalis intuitus incipiat sublimari
Quicquid enī an̄ orōnis nostre horaz
aīa nostra ɔcepit mente. est vt hoc orā-
tib⁹ nobis semꝑ ingestionem recorda
tionis occurrat. Quobrem quales oran
tes volumus inueniri tales nos an̄ ora
tionis tempus preparare debemus Ex p̄
cedenti enī statu mēs atqꝫ animus sup
plicatione format̄ eorundemqꝫ actuū
ꝓcūbentib⁹ nobis ad precem verborū
quoqꝫ vel sensuum ante oculos ymago
preludens aut irasci nos scdm̄ p̄ceden
tem qualitatē faciet aut tristari aut cō
cupiscentias causas de preteritas re-
tractare. aut risu fatuo quod etiam pu
det dicere cuiusqꝫ scurrilis dicti vel fa

cti titillatione pulsari. vel ad primuz
priores faciet volūtate discursus. ⁊ id
circo quicquid volumus ne orantib⁹
nobis irripiat. an̄ orōnem de abditis
nr̄i pectoris extrudere festinemus. vt
ita illud aplicū possimus implere sine
intermissiōe orare. Et in oī loco leuā-
tes puras man⁹ sine ira ⁊ discreparōe
Al's nāqꝫ mādatū istud ꝑficere nō vale
bimus nisi mēs nr̄a ab oī viciorū purga
ta ɔtagione v̄tutib⁹ tm̄ velut naturali-
bus bonis dedita iugi oīpotentis dei
ɔtēplatiōe pascat̄ Etenī q̄litas aīe nō
inepte subtilissime plume seu pennule
leuissime ɔpat̄ que si humoris ɔcupia
extrīsecus corruptōe viciata nō fuerit.
vel infusa mobilitate substantie sue te
nuissimi sp̄ūs adiumēto velut natura-
liter ad sublimia celestiaqꝫ sustollitur
Si v̄o amoris cuiuspiā aspgine vel in
fusione fuerit p̄grauata nō mō in nul-
los aereos volatus naturali mobilita-
te raptabit̄. sz etiā ad yma terre ɔcep-
ti hūoris pondere deprimet̄. ita mēs
quoqꝫ nr̄a accedētib⁹ curis vitijsqꝫ ag
grauata non fuerit. noxieqꝫ libidinis
humore incorrupta velut naturali pu-
ritatis sue bn̄ficio sublimi ita leuissimo
spiritalis meditatōis afflatu sublima
bit̄ ad supna ⁊ hūilia deserēs atqꝫ ter-
rena. ad illa celestia ⁊ inuisibilia trans
feret̄. Un̄ ꝓprie satis p̄ceptis domini
cis āmonemur Uidete ne grauent̄ cor
da vr̄a in crapula ⁊ ebrietate ⁊ secula-
rib⁹ curis Et idcirco si volumus orōes
non solum celos sed etiam ea que sup
celos sunt penetrare. curemus mentē
ab omnib⁹ terrenis vitijs expurgatam
cunctisqꝫ emundatam fecibus passio-
num ad subtilitatem perducere natu-
ralem. vt ita ad deum oratio eius nul-
lo vitiorum pondere pregrauata vitra
celorum vestigia possit ascendere. hec
ysaac abbas. Et de eodem dicit be-

da in quadam omelia. Multum iuuat orōnis puritatē si in omni loco vel tpe nos ab actib⁹ tpemus illicitis. si sem per ab ociosis sermonib⁹ auditū pariter castigemus ⁊ linguā. si in lege dñi am bulare volumus. ⁊ testimonia eius as suescamus toto corde scrutari. quecū que enī sepius agere vel loqui vel audire solemus. eadē necē est sepius ad aīm quasi solitā, p̄riamq̄ recurrat ad sedē etiam tpe orōis. hec beda. Et ergo scḋm beatum augu. quicunq̄ puras affectō nes erigere vult in deuz. disiungat se a sensib⁹. recedat a corporalib⁹. claudat a vocib⁹. In istis enī sunt omnes cor poris passiones in quib⁹ decipimur ⁊ illudimur tota die. hec august. ¶ Et notandū q̄ si quidā in horis ad q̄s tenent hi qui in sacris ordinibus sunt ↄstituti intermissum fuerit. vel negli genter ↄpletum. vel p̄pter somnolenti am obmissum tpe oportuno. nequaq̄ transeat hoc irrecompensatū. q2 ab ho ris canoīcis nullus potest absolui Vñ beatus bern̄. dicit. Si quid aliqñ inter missum fuerit. si quid imperfectuz suo loco. suo tpe. suo modo. non transeat impunitum vel etiā irrecompensatum hec bern̄. ¶ Notandū etiā scḋm q̄ dicit beatus gregori. xxij. mora. q̄ vera orō siue postulatio que fit ad deū nō est in oris vocib⁹ sed in cogitationib⁹ cor dis. valētiores nāq̄ voces apud secre tissimas aures dei nō faciunt verba no stra sed desideria. Etenim eternā vitaz si ore petimus. nec tñ corde desidera mus clamātes tacemus. Si vero desi deramus ex corde etiam si ore ↄticesci mus tacentes clamamus Intus est er go in desiderio clamor secretus qui ad humanas aures non peruenit. ⁊ tñ au ditum ↄditoris replet. hec greg. Mul ti nāq̄ vt dī beatus Augu. voce sonāt. ⁊ corde muti sunt. ⁊ q̄ multi tacent la bijs ⁊ clamant affectu. q2 ad cor hoīs aures dei. Multi ergo clauso ore exau diunt. ⁊ multi magnis clamorib⁹ nō exaudiuntur. Vñ affectib⁹ orare debe mu. hec augus. Ideo amor ⁊ desideriuz faciunt puram orōnem ⁊ dirigunt eā ad dñm. Si quis igit̄ vult sp̄ orare sp̄ debet desiderare. q2 ↄtinuū desiderium ↄtinua est orō. De hoc beatus aug. in glo. sup̄ ps. sic dī. Sine intermissiōe orantes nunq̄ sine intermissiōe genu flectimus. corpus ↄsternimus aut ma nus leuamus. nō possumus hec facere Est alia interior sine intermissiōe orō que est desideriū. quicquid aliud agis si desideras non intermittis orare Si non vis intermittere orare noli inter mittere desiderare. ↄtinuū desideriuz tuuz ↄtinua orō ⁊ vox tua est. Tacebis cum amare destiteris. q2 tacuerunt de quib⁹ dictū est Qm̄ abundauit iniqui tas refrigescet caritas multoꝝ. Frig⁹ caritatis silentiū cordis est. Flagran tia caritatis clamor cordis est. Si sp̄ manet caritas. semp̄ clamas. si semp̄ clamas sp̄ desideras. hec aug. Vñ scḋm beatum ber. Non clamor sed amor cla mat in aure dei. nec tñ p̄pter hoc parui pendēda est etiā orōnis modulatio q2 hec dicta sanctoꝝ doctoꝝ īdo premissa sunt. vt in diuino officio magis sp̄ intē damus deuotioni q̄ clamori. Nam q̄ per officiū oris laudandus sit ip̄e deus de hoc per p̄phetam dī. Confitemini il li in voce labioꝝ vestroꝝ Et iterum ps Cantate ei canticum nouū. psallite ei in vociferatōe ¶ Unde cum can tamus aut psallimus. hoc ip̄m agam⁹ cum discretōe ⁊ moderamine non ni mis clamando. s3 put decet religiosos mediū modū tenendo. q2 d̄s magis at tendit cordis deuotōem ⁊ puritatē. q̄ vocis sonoritatem Et cum cantamus vel psallimus cor nostꝝ quantum pos

sumus dei adiutorio a cogitationibꝫ ⁊
distractionibꝫ inutilibꝫ reuocemus ⁊
ꝯponamus. vt fructū ex hoc spūalem
ꝑcipere valeamus. nā sicut dicit beatus gre
go. Vox psalmodie cū ꝑ intentionem
cordis agitur. ꝑ hanc oīpotenti deo iter
paratur. vt intente menti vel ꝓphecie mi-
sterium vel grā ꝯpunctōis infundatur. hec
greg. A Ergo itez sciendū ꝙ nō so-
luz desideriū cordis sanctū laudat deū
sz etiā bona vita ⁊ iusta. in qua homo
se exercet laudat deū. Quicquid egeri
mus bene agamus ⁊ cū timore dñi illud
faciamus ⁊ laudamus deū. ille enim sp
laudat deū. qui non cessat bene viuere
nam tūc desinit quisqꝫ laudare. cū cepe
rit a iusticia declinare Ista ꝯmemorat
beatus aug. in glo. sup ps dicēs Tota
die laudare deū quis dicat. Suggero
remediū vñ tota die laudes deū si vis.
Quicquid egeris bene age ⁊ laudasti
deū. qñ cantas ymmū laudas deū. lin-
gua tua quid agit nisi laudet ⁊ ꝯsciā tu
a. Tu cessasti ⁊ ab ymno cantādo dis-
cedas vt reficiaris. noli inebriari ⁊ lau
dasti deum. discedis vt dormias. noli
surgere ad maledicēdū ⁊ laudasti deū
Negociū agis noli fraudē agere ⁊ lau
dasti deū Agrū colis noli limitē moue
re ⁊ laudasti deū In innocentia operū
ꝑpara te ad laudandū deū tota die. il
le enim semꝑ laudat deū. qui non cessat
benefacere. Tūc desinis laudare deum
qñ a iusticia ⁊ ab eo qd illi placet decli
nas. naz si a vita bona nūqꝫ declines
lingua tua tacet. vita tua clamat ⁊ au-
res dei ⁊ ad cor tuū inclinas Quo enim
aures nostre ad corꝑ nrm sic aures dñi
ad cogitatiōes nostras Nō aūt potest
fieri vt habeat mala facta qui habet bo
nas cogitationes. facta enim de cogita-
tione ꝓcedunt. Nec quispiā potest ali
quid facere aut aliquid faciendū mē-
bra mouere nisi primo ꝑcesserit iussio

cogitationis. Ergo fratres non tm̄ ad
sonū attendite cū laudatis deum. toti
laudate. Cantet vox cantet ⁊ vita: can
tent facta. ⁊ si adhuc est gemitus ⁊ tri
bulatio ⁊ temptatio spera transitoria
omnia ⁊ illū venturum diem quo sine
defectu laudabimus. hec aug. B
Etiā sciendū s'm dictū venerabilis be-
de illud preceptū aplicum Sine inter
missione orate ꝑficere non valeamus
nisi oēs actus sermones cogitatus ip
sa etiā silentia nostra dño donante di-
rigamus vt singula hec cū timoris illi
us respectu temꝑentur cūcta ꝑpetue no
stre salute ꝓ futura reddantur. hec beda.
Sed ⁊ hoc notandū ꝙ omnipotēs ds
illius ꝑces non audit. qui preceptis
obedire contemnit. nam vbi praua est
actio ibi etiā inanis est oratio. De hoc
beatus grego sic dicit Si id quod preci-
pit deus facimus. id quod petimus ob
tinemus. valde namqꝫ apud deū vtra
qꝫ hec sibi necessario congruunt. vt ⁊
oratione oꝑatio ⁊ operatione fulciatur
oratio. nam illius clamorem tꝑe angu
stie nō audit dñs. qui in ꝑceptis suis
clamantem dominum non audiuit Er
go qui ad aures dei viam precibus fa
cere desiderat. voces actibꝫ munire fe-
stinet. quia inanis est oratio vbi praua
est actio. hec gregorius. Unde necesse
est. ꝙ qui se in suis precibus ⁊ oratio-
nibus exaudiri desiderat. vt peccatum
ꝯmissum prius per penitentiam deleat
⁊ a similibꝫ caueat ac preceptis domi
ni obediat. Ista ꝯmemorat beatus gre.
x. moral. exponens illud verbū. Si nō
manserit in tabernaculo tuo tūc leuare
poteris faciem tuam absqꝫ macula sic
dicens Interna facies hominis mens
est in qua nimirū recognoscimur. vt
ab auctore diligamur. Sed eleuatam
faciē macula iniquitatis si intendentē
mentē reatus sui conscientia accusat

Diffidit namq3 accipe se posse qd ap petit. qui pfecto remiscit nolle adhuc facere qd diuinitus audiuit. Hinc salomon ait. Qui auertit aurē suam ne audiat legē orō eius erit execrabilis. Cor quippe nos in petitōne reprehendit cū resistere preceptis eius quem postulat meminit. et orō eius erit execrabilis cū a censuris auertit legis. qr dignum pfecto est vt ab eius beneficijs sit quisq3 extraneus cuius nimirū iussionibus non vult esse subiectus. Qua in re hoc est salubre remediū. vt cum mens se a memoria culpe reprehendit vt hoc prius in orōne defleat qd errauit. quatenus erroris macula cū fletibꝰ tergit in petitōe sua cordis facies ab auctore munda videat. Sed curandū nimis est ne ad hoc prsus prruat qp se mūdasse fletibꝰ exultat. ne dū deplorata iterū culpa cōmittit in cōspectu iusti iudicis ipsa etiā lamenta leuigent. Solerter quippe debemus meminisse qd dr. nō iteres verbū in tua orōne. Quo videlicet dicto vir sapiens nequaq3 nos phibet sepe veniam petere. sed culpas iterare. Ac si apte dicat. cū mala gesta defleueris nequaq3 rursum facias qp in precibus iterū plangas. Ut ergo ad pces facies sine macula leuet. ante orōnis tēpora sp sollicite cōpesci quicquid pt in orōne reprobari. taleq3 se mens et cuz ab orōne cessat exhibere festinet. qualis apparere iudici in ipso oratōnis tēpore exoptat. hec gregorius.

Filius.

Vellem scire quare omnipotēs deus nonnunq3 etiam deuotorū hominum orōnes exaudire dissimulat

Ca. IIII Pater C

Scire debes qd plures sunt cāe quare deus nō statim exaudiat pces clamantiū ad se Una causa est ꝑpter elationē mentis. quā incidere possent si effectū petitionis sue cito obtinent et hoc maxime in virtutibꝰ et rebꝰ spūalibꝰ. Alia cā est. qr post assecutōem donorū possent negligētiores existere De hoc iohēs abb. montis sinay sic dr Nō ptristemur dū aliquid postulantes et in longis tpibꝰ nō exauditi fuerimus. qm vellet dñs a vitijs fieri mūdos in vno momento tēporis oēs postulantes et postulatōnes nō reportantes. penitus ꝑpter vnā harum causarū nō suscipiunt postulātes. vel qr ante tps petunt vel qr indigne et vane gloriose. seu qr suscipiētes futuri erant in superbiā extolli vt deinceps post petitionis possessionē viuerent negligenter. hec Johēs abb. Differt ergo ds dare qd rogat vt postq3 donatuz fuerit custodiat diligētius et humilit cōseruet Hoc affirmat cassiodo. sic di. Sicut ignis flatu et ventis impellit vt viuacius animet. sic oratio differt vt postq3 exaudita gratior inueniat. Differt ergo ds dare qd petit vt dilatū petat ardentius collatū seruet diligentius et habeat humilius. hec cassiod. Et ideo vt dr quedā glo. deus sepe petita non exhibet. qr meliora puidet Vn dictū est paulo Sufficit tibi grā mea ad vincendū stimulū quē refugis. quem ad inferenduz petis. qr virtus spūs et mentis in infirmitate carnis perficit. sc3 edocta et expta ad resistendum. hec glo. Etiā vt dr beatus ihero. dñs nr sciens clementie pondera atq3 mēsuras interdū non exaudit clamantē vt eum pbet et magis puocet ad rogandū et q̄ si igne excoctum puriorē et iustiorē faciat. hec ihero. Beatus etiam gregori. xiiij. mora. de hoc sic dicit. Ops deus quid nobis pfuturū esse valeat sciens. dissimulat audire dolentium vocem. vt augeat vtilitatem. vt purgetur vita

per penã. et quietis tranquillitas que hic inueniri non valet alibi queratur. et hanc dispositionis grãm nõnulli etiã fideliũ ignorãt. hec greg. Ergo vt dt ibi dem beatus gre. xxvj. mor. Nemo dif fidere dz. qui tardius audit a dño. nec credat q a supna cura negligatur. sepe enim nr̃a desideria q̃ celeriter nõ fiũt exaudiunt. et qd impleri citius petimus ex ipa melius tradita te psperatur. Desi deria itaq nr̃a p dilectionẽ extendũt vt pficiant vt ad hoc qd pcepturi sunt pualescãt prius in tribulatiõe labor p trahitur pugne. vt crescat corona victorie. Suos g dñs cũ velociter non exau dit quo repellere creditur trahit Interi us q̃ppe est medicus et pctor in nobis cõtagia q̃ inesse medullitus reprobat secat. abscindit virus putredis ferro tribulationis. et quo voces egri audire dissimulat. eo egritudinis finẽ pcurat Hinc enim pphета ait. Clamabo p diẽ et nõ exaudies. et nocte et non ad insipi. mi. ac si diceret nequaq mihi ad insipientiã pficit q die ac nocte clamantẽ me ptinue nõ exaudis. qz vñ me in tri bulatõe tpali q̃si deseris. inde ad eternã sapiam plus erudis. hinc etiaz dz. Adiutor in opportunitatibz in tribulati one. Tribulationem quippe dicturus opportunitatẽ pmisit. qz sepe et in tribu latione puerti mi et tñ opportunũ nõdum est. vt desiderio ereptionis adiuuemur sed cũ clamor noster q̃si negligitur spes que cordi inerat infirmatur et supna adiutoria de futura credimus. qz tardius impetramus. Sed cũ nos desperationis pcella pturbat. pcussa mẽs citius in portũ spei se collocat. si causas suas subtiliter cuz dño pensat. si bona eius ad memoriam reuocat. si mala que bo nis eius reddidit apud semetipm callide non excusat. Si ppendit quid ab eo iuste meruit. et quid clementer acce pit. Si vitã suã viuaciter discutit et añ dei oculos oẽ qd agit exaĩans semetip sum sibi non abscondit. si factã se que nõ erat meminit. si illuminatã se atq subleuatã que in tenebris iacebat agnoscit Hec ergo in semetipa cũcta recolligens. dũ bona accepta cõsiderat aduersa que tolerat nõ accusat. nec desperatione frangitur. que tantor munerum psolatione roboratur. qz spem de futuris recipit. dum transacta beneficia recognoscit. Pensandum est igitur quãti est periculi transacta munera cernere et futura desperare. quanti est piculi si in hac pcella tribulationũ desperationis naufragio frangimur qui ad portum spei velut immensis funibz pteritis bonis ligamur. hec gre. O Plu res etiã sunt cause quare orantes in suis precibz non exaudiuntur Prima est pter excessum culpe sicut sunt illi qui sunt in peccatis mortalibz pstituti De quibz dz ysaie. v. Cum multiplicaueritis orationes non exaudiam vos. Et subiũgit causam. manus enim vestre sanguine plene sunt Item pter teporem orantis qz feruenter et deuote non orat Vñ ihere. ix. Orabitis et non exaudiã vos cũ quesieritis me in toto corde vestro quasi dicat non aliter. nam quesieritis me orando tepide et negligenter nõ exaudiã Item qz orans non pseuerat orãdo donec obtineat Luce. xj. Si pseuerauerit pulsans pter improbitatem eius. psurget et dabit ei. Et iudith. iiij. Scitote qz exaudiet pces vestras si pmãseritis in ieiunijs ac orõnibus in pspectu dñi Item pter diffidẽtiam exauditõnis. vñ dz iaco. v. Qui enim hesitat non existimet q accipiat aliquid a domino. Et eccl. xviij. Ante orõnem prepara animam tuam et noli esse quasi homo qui temptat deum. s. fidelis audire. Item ex eo qz nociuũ

indiscretum est q̄d petimus vt filij zebedei quibꝫ dr̄. nescitis quid petatis. Et iaco. iiij. Petitis ⁊ non accipietis eo ꝙ male petatis. Item vt humiliet̃ orans dū tardius exaudit̃. ⁊ sic duo bona ꝓueniunt. vt viz insolens reprimat̃ elatio ⁊ tn̄ petitionis non cesset̃ affectus vel vt in aliud tp̄s exauditio differat̃ magis ꝯgruum ⁊ vtile petenti. Item aliqñ negat̃ vnum q̄d forte minus expedit. vt ꝓ eo det̃ aliud vtilius ⁊ melius vt paulo ꝯtigit cui stimulus carnis non est ablatus vt virtus in infirmitate ꝑficeret̃ in eo. Utilior est enim sepe exercitatio tribulatōis. ꝙ̄ quies ꝓsperitatis. licet hanc plus optemus. Sꝫ sublatis istis ⁊ alijs impedimētis que pn̄t orōnis bonum impedire. absqꝫ oī hesitationis infidelitate precibꝫ est insistendū nobis. obtenturosqꝫ nos eaꝝ vegetare cuncta que s̃m deū poposcerimus minime dubitandū. hortat̃ enim nos dn̄s volens ea que sunt eterna celestiaqꝫ prestare. vt eū importunitate nostra quodāmodo coarcemus qui importunos nos non solum non despicit nec refutat. sed etiam inuitat ⁊ laudat eisqꝫ prestituꝝ se quicq̄d ꝑseueranter orantes sperauerint benignissime pollicet̃ dicens Petite ⁊ accipietis. querite ⁊ inuenietis. pulsate ⁊ aꝑiet̃ vobis. Et iteꝝ. oīa quecūqꝫ petieritis in orōne credentes accipietis ⁊ nihil impossibile erit vobis. Et ideo ꝓ certo nō exaudiendū se supplicans quisqꝫ non dubitet cū se dubitauerit exaudiri. E

Unde in oratōne duo maxime sunt neccāria. videlꝫ ꝑseuerantia ⁊ ꝯfidentia. Perseuerantia vt in precibꝫ ꝯstanter ꝑseueremus. Confidentia vt illa q̄ petimus a deo obtinere nō diffidamꝰ. Sic igit̃ agentes orōnis fructu neq̄qꝫ priuabimur Et notandum ꝙ misericors deus aliqñ videt̃ benigne deuote orantē respicere ⁊ clementer eius orationibꝫ ꝯsensum prebere ⁊ fauorabiliter annuere desiderio obsecrantis. ⁊ hoc deuote mētis ꝯfidētia solet iudicium exauditōnis esse. nā cū orātes nos nulla interpellauerit hesitatio ⁊ fiduciam nr̄e petitionis nulla desperatio deiecerit. sed obtinuisse nos in ipsa orōis effusione q̄d poscimus senserimus nō ambigamus p̄ces nrās ad deū efficaciter penetrasse. tantū em̄ quis exaudiri atqꝫ obtīere merebit̃ quantū vel inspici a deo vel deū crediderit posse p̄stare. irretractabilis nāqꝫ est dn̄i nostri illa sn̄ia. Quecūqꝫ orantes petitis credite q2 accipietis ⁊ euenīūt vobis Hec aūt exauditōnis fiducia maxime de ꝯscīe puritate ꝓcedit. q2 quāto quis magis purgatū cor habuerit. tanto maiorem ꝯfidentiā ad orōnum obtentū hēbit. nec tn̄ diffidat de exauditōe qñ nō statim ꝓ voto succedit oranti. sed ꝑseuerare dꝫ pulsando donec amicus q̄si ꝯmotus improbitate supplicantis det ei q̄d postulat F Notandū etiā ꝙ nonnunqꝫ tp̄e orōnis mentē hoīs cogitationes immunde ⁊ cure seculares occupant ⁊ impediūt. hoc v̄o ꝯtingit interdū ꝓpter pctā prius ꝯmissa. interdum ex negligētia ꝓpria. interdū etiam per tēptamenta dyabolica ꝓpter pctā p̄terita. tale īpedimentū euenire solet. q2 nouerit ad deū ꝑ pn̄iaꝫ ꝯuersus dū orōni insistit mala prius gesta q̄ ad aīm veniūt q̄ mētē eius ꝯfundūt ⁊ multū impediūt. De hoc bea. gre. in q̄dā omel. sic ait. Dū ab hoc mūdo ardētius aīm ad deū inuitamus. dū ad orōis opus ꝯuertim̄ ipsa q̄ prius delectabilr̄ gessimus īportūa atqꝫ grauia postea in orōne toleramus Uix eoꝝ cogitatō manū sci desiderij ab ocul' cordis abigit̃ vix eoꝝ fantasmata ꝑ pn̄ie lamēta supant̃. sed q̄to grauiori tumultu cogitatōnū

carnalium pmimur. tanto ardentius orõni insistere debemus. hec greg. Ex negligentia vero ppria talia impedimenta eueniunt. qñ aliquis extra orõnem positus se illicitis cogitationibus occupat et mentem suã curis secularibus implicat. Cũ aũt ad orõem reuertitur prius cogitata ad memoriam reuocantur. et idcirco p easdẽ cogitatiões orõnis deuotio impeditur. hec tangit beatus greg. x. moral. sic dicẽs Sepe nã q immunda vel illicita quedã in aĩo versamus. quotiẽs a pcibus vacamus. sed cũ mens ad studiũ orõnis erexerit se eap ymagines reuerberata patitur. quibus libenter prius ociosa pmebatur. et qñ iam faciẽ aĩa ad deũ leuare nõ sufficit. quia in se nimiꝝ inquinata mẽte maculas pollute cogitatõis erubescit. sepe curis mũdi libenter occupamur. Cũq post hec studio orõnis intendimus nequaq se mẽs ad celestia erigit. quia pondus hanc terrene sollicitudinis in profundum mersit. et in pce facies mũda nõ ostenditur. quia cogitatõis infime luto maculatur. hec gre. Immunde etiã cogitationes deuotis viris p tẽptamenta dyabolica eoꝝ cordibus tpe orõnis immittũtur et q̃uis illis repugnẽt. tñ pter hec in sua orõe impediuntur De hoc idẽ grego. ix. moral. sic dr. Preci itaq intendendũ est cũ recte agimus vt omne quo iuste viuimus ex humilitate condiamus. Sed plerũq ipa nostra dep catio tã multis temptationibus quatitur. vt pene a cõspectu iudicis repulsa videatur Et sepe hanc creator misericors perci pit sed quia illibatam se vt vult exercere non valet. sup se iudiciũ reprobatõis pauet Unñ p iob dr. Et cũ inuocantem me exaudierit nõ credo q exaudierit vocẽ meam Plerũq etenĩ mens igne diuini amoris stimulata accenditur. atq intuẽda celestia et archana subleuatur. sed repentina temptatione pcussa que intentione forti erecta in deo fuerat. abortis cogitatõnibus transfixa curuatur. ita vt seipam discernere nequeat atq inter vitia virtutesq deprehensa ex qua pre sit valentior non agnoscat. nã sepe ad hoc vsq pducitur vt miretur quõ tam summa cõprehendit. quam cogitatio illicita polluit. et rursum quomodo illicitã cogitatõem recipit quã ad sup na valide feruor spũs rapit. Quos alternãtes cogitationũ motus in aĩo bñ ps intuens ait. Ascendũt vsq ad celos et descendũt vsq ad abyssos Usq ad celos quippe ascendimus cũ sũma penetramus sꝫ ad abyssos vsq descendimus. cũ repente a cõtẽplatõis ptur pia temptamẽta deijcim. motus itaq aĩe dũ inter vitia se alternant. nimiꝝ sibi rectitudinẽ exauditionis obnubilant Recte igitur dr Et cũ inuocantem me exaudierit quia q̃tumcũq mens ex ipa sua mutabilitate fit trepida. et per hoc q nolẽs patitur repulsam se abiectã q suspicatur. hec greg. Tales aũt male cogitatõnes vt dt glo. quedã dũmodo resistitur eis et que sunt pter voluntatem nõ frustrantur. nec tollũt fructũ orõnis faciũt tñ insipidã deuotõem. hec glosa

G Sciendũ etiã fm beatũ gre. xxxiij moral. q sunt nõnulli intra sanctã ecclesiã. qui plixas pces ad dñm habent sed vitã et mores depcantium non habent. nã celestia pmissa petitionibus sequuntur opibus fugiunt hi nõnũq lacrimas etiã in orõne pcipiũt. sed cũ post orõnis tpa eoꝝ mentẽ supbia pulsauerit. illico fastu elationis intumescunt. Cũ auaritia instigat mox auide per incendia cogitationis exestuant. Cũ luxuria tẽptauerit. illicitis desiderijs anhelãt Cũ ira exarserit mox mãsuetudinem mẽtis flamma insanie cõcremat. vt ergo diximus fletus in orõne perci

piunt. sed expletis precib⁹ cum vitioꝝ
suggestione pulsant. nequaq̃ ꝓ eterni
regni desiderio se fleuisse meminerũt.
Virtutis ergo pondus oratõ nõ habet
quã nequaq̃ ꝑseuerantia ꝯtinui amo-
ris tenet. Veraciter etiã orare est amo
res ꝯpunctionis gemitus ⁊ non ꝯposi
ta verba sonare. hec greg. Qui etiã pa-
tit temptatõem quocunq̃ mõ vt dt ysi
do. ille totiens orõnem suã fundat. qꝛ
frequens orõ impugnatõem vitioꝝ ex
tinguit. hec ysido. Dicit etiam beatus
ambro. Bonũ scutũ est orõ quo aduer
sarij ignita spicula repellunt Unde dñs
monet di. Vigilate ⁊ orate ne ĩtretis
in temptatõem. vigilate inq̃ viriliter
impugnatões repellendo. ⁊ orate diui
nũ auxiliũ implorando. vt nõ intretis
in temptatõem pctõ ꝯsentiendo Quo
tiens etiã vt dt cris. in orõe sumus po
siti. nõ voce clamorosa ds est orandus
sed ꝯscia pura ⁊ recta placandus. qꝛ
nõ est vocis sed cordis auditor. Orãs
nihil nouũ faciat. vicz aliquos gestus
notabiles q̄ aspiciant hoĩes. nec voce
clamet. nec manus expandat. nec ocu
los tollat vt notabilis fiat. Orõ eĩ est
quasi quoddam tributum spũale qd aĩa
offert de visceribus suis. Quanto ergo
gloriosior est. tanto cautius seruanda
ne ꝓpter hoĩes videlicet per vanã glori
am vilescat. hec cris. ¶ Non au
tem solum ꝓpter vanã gloriã euitãdã
cũ silentio est orandũ. sed etiam ꝓpter
alias cãs quas ꝯmemorat cyprianus
ita dicens. Non clamorosa voce ore-
mus deum sed tacito corde ꝓpter tria.
Primo. qꝛ non vocis clamorose est au
ditor sed magis cordis. ⁊ ergo ꝯscia
pura ⁊ recta in orõne est pulsandus.
Scdo qꝛ secretas petitões tuas non
oportet alterũ scire nisi te ⁊ deũ. Tercio
qꝛ clamorose orans nõ pmittit alterũ
iuxta te orare. hec cypri. Debemus er

go clauso ostio ⁊ cum silentio patrẽ ⁊
dñm nostrũ exorare Et quõ hoc fieri de
beat ysaac abb. in collatio. patrũ decla
rat sic dicens. Sane ante oĩa illud p̄-
ceptũ euangelicũ diligẽtius est obser
uandũ. vt intrantes in cubiculũ nostrũ
clauso ostio oremus prẽm nostrũ. qd a
nobis tunc implet si intra cordis cubi
culũ supplicemus ⁊ cũ ab omni cogita
tionũ siue solicitudinũ strepitu cor no
strũ penitus amouentes secrete quodã
modo ⁊ familiariter p̄ces nostras dño
referamus Et clauso ostio oramus cũ
strictis labijs omniq̃ silentio supplica
mus non vocũ sed cordium scrutatori
In abscondito oramus qñ corde tm̃ ⁊
intẽta mente petitões nostras soli deo
pandimus. ita vt ne ipse quidẽ aduer
se valeant ptãtes genus nostre petitio
nis agnoscere. ꝓpter qd cũ summo est
silentio orandũ. non solũ ne frẽs oran
tes nostris susurrijs vel clamorib⁹ auo
cemus ⁊ orantiũ sensib⁹ obstupamus
sed vt ipsos quoq̃ inimicos nr̃os qui
orantib⁹ nobis maxime insidiant la-
teat nr̃e petitionis intentio. hec ysaac
abbas J ¶ Hoc etiã sciendũ q̄ iiij
sunt q̄ orõem deo appropinq̃re ⁊ ad ip
sum puenire faciunt. Primũ requirũ
tur vite merita Unde actu. x. Orões tue
⁊ elemosine ascẽderunt añ deũ. ⁊ dat
spũales alas precib⁹ quib⁹ ad deũ scã
orõ puehit. Scdo mentis mundicia
qꝛ quanto mens purior. tanto oratio
deo ꝓpinquior. Unde beatus aug. sup
illud ps. Clamaui in toto corde exau
di me. sic dt. Tũc in toto corde clama
tur. qñ in orõne non aliunde cogitat.
Tercio orandi instantia. qꝛ quasi dif
fidit qui instare obmittit. Unde domi
nus dicit. Quicquid orantes petitis
credite qꝛ accipietis Dicit autẽ Jaco.
v. Multũ valet depcatio iusti assidua
Quarto cordis humilitas De hoc dt

Eusebius Securus de precū suaꝝ obtentu ad xp̄m p̄t accedere. qui se indignū nō cessauerit estimare. Et de dn̄o p ps̄ dr. Respexit in orōem hūilium ⁊ nō spreuit p̄cem eoꝝ. Unde ꝯm dictū beati gre. Ille verā orōem exhibet. qui semetipsum qui puluis est hūiliter videt. qui nihil sibi virtutis tribuit. qui bona que agit esse de mīa ꝯditoris agnoscit. hec greg. R Sed ⁊ sciendū hoc ꝙ tres sunt modi orādi. Primus fit p vba ꝯposita ⁊ visitata cū ps. ymnos ⁊ collectas aliasq̧ orōnes vel laudes ꝯpositas ad excitandū deuotionē vel ad soluendum debitū vel horaꝝ canonicaꝝ recitamus. legimus. ⁊ decātamus. Scd̄s modus orādi est qui fit p vba ex ꝓprio affectu formata ⁊ est efficatior vt qn̄ homo cū deo familiariter ꝯfabulat vbis affectui suo ꝯsonantib qs̄i cū deo p̄sente cor suū effundēs vel necessitates suas ei ꝯquerens. vel pctā ꝯfitens. ⁊ mīam postulans. gratiam petens. ⁊ auxilium implorans ꝯtra temptationū picula ⁊ tribulationum grauamina vel quascūq̧ suas vel suoꝝ necessitates. hic modus orandi requirit oportunitatē solitudinis al's silentij circa se ⁊ ocij vt eo plenius ⁊ securius suū in deum affectum effundat Tercius modus orandi est mentalis cū tacito ore sola mens desideriū suū pandit. ⁊ affectū cordis effundit ⁊ eū intus p amorē amplectit. et cū reuerētia adorat. ⁊ veneratur tanto lacius se in deū effundēs q̄to plura valet affectus ꝯphendere q̄ exprimere dicēs. Dn̄e an̄ te omne desideriū meū ⁊ gemitus meus a te nō est absconditus. De hoc dn̄s dt. Ueri adoratores adorabiliter adorabūt patrem in spiritu ⁊ veritate Spūs ē deus. ⁊ qui adorāt in spū oꝫ adorare Et hec orō magis videt ꝓpria cū deus magis cor attendat q̄ verba. sed verba ideo apponimus vt cū mēs pigra est ad se eleuandum in deū p verba orōnis suffulta inuet. vt memoria deo inhereat. intellectus sursū tendat affectus p deuotionem inflāmatus gustet. q̄ suauis est dn̄s ex intentione sacre orōnis inflatus. Ualde etiam delectabit deus in hoc vt oret ꝓpter multiplicem orātis vtilitatē. s. vt deo indesinenter inhereat qd̄ summe ē homini vtile inter oīa. iuxta illud. Maria an̄t optimā ptē elegit. Item vt habundātiori affectu deuotōis in amore dei excrescat in deo. benigne prouidet nobis occasionē. qua sepius ad orōem stimulemur siue p nobisipsis siue pro alijs orando. aut p malis amouendis. aut p bonis ꝯsequendis. vt cum affectus deuotionis tepescit ad vnū. in alio recalescat. sicut ignis subijciendo ligna ꝯtinue ne deficiat restaurat. magna silua habunde ligna supplicationū ministrans sunt ꝓpria pctā quotidiana ⁊ antiqua. Magna silua negligētie nostre ⁊ miserie ⁊ defectus vtutū ⁊ gratiarū ac vitia tam spūalia q̄ carnalia temptationes ⁊ varij euentus. quibus pulsamur incommoda que patimur ⁊ timemus p quib dolemus taꝫ p nobis q̄ p alijs. quoꝝ miserijs ꝯpatimi. hec sunt que multā deuotionis materiam qs̄i ppetui ignis nutrimenta ministrāt quo supposito opis holocaustum odorē reddat suauitatis. Affectus em̄ amoris ⁊ sancti timoris cum feruore bone voluntatis in spū humilitatis ⁊ motu pietatis ⁊ gaudio spei nunq̄ debet in corde dei extingui. Ista nāq̧ sunt in quib virtus deuotōis maxime ꝯsistit semp etiam debet mens p aliquam occupationem assuescere se ad deum erigere. orando supplicando ⁊ deo grās agendo laudando pro diuersis causis se omni tempe offerentib. iuxta illud

Oportet semper orare et non deficere. Et ps Benedicam dñm in omni tempore semp laus eius in ore meo. Quanto enim quis frequencius orat tanto fit ei oratio delectabilior. et quanto rari9 tanto insipidior et tediosior fit. sicut experientia sepe docet. Qui ergo oratoni vult itendere assuescat oratõi aliquando vacare. deinde sepius ad orationem recurrere. postea diucius in orõe persistere. tandẽ frequenter orõi incũbere. nec p fastidio vel leuitate desistere nisi quãdo vel corporalis debilitas. vel vrgens necessitas. aut rõabilis vtilitas interueniat et iterum reuertatur in idipsũ ne p diutinã abstractõem tedeat i dissuetudinẽ orandi et refrigescat affectus. Percurrat ad singulos modos orandi. et diuersis modis petitões suas formet ac diuersas petitões attẽptet vt tandẽ in aliqua deuotione affectũ cõcipiat et illi inhereat quandiu sapiat. si aũt debilitas capitis aut tocius corporis impedit tunc breuis et sepius oret et euagationes mentis cohibeat et sensus exteriores sub disciplina retineat. et dei auxiliũ ad singula humiliter inuocet vt pacienter si, pvoto assidue nõ succedat sustineat ac in oratiõis virtute loco et tempore ꝯgruo iugiter pseueret.

Filius

Desidero etiã scire aliqua de duocione ac amorosa ꝯpunctõe que solent ex oratõis virtute nõnũquam generari seu procedere.

Capitulum V Pater L

Scire debes qd deuotio sepius solet excitari tpe orationis. precipue cũ hũiles ad dñm fundunt orões. Est aũt deuotio ipa pius et humilis affectus in deũ ex ꝯscia ꝓprie infirmitatis. Pius ex cõsideratõe diuine clementie. De q dic Rich. d sancto victo. Deuotio est feruida mentis in deũ dilectio. que virt9 magna est. Nam virtus vere deuotionis hoiem filiũ dei facit. anim hũanũ deo coniungit. et cũ eo quasi vnũ spũm efficit. qui enim adheret deo vnus spũs est. M Et notãdũ q deuotio cordis multũ valet ad opus orõis. qr ipa preces que orãdo offerunt reddit valde acceptabiles corã deo. nã mens deuota vt dt beatus Gre. xv. mo. in precibus ad auctoris sui speciem anhelat diuinis desiderijs inflãmata supernis coniungitur. ab inferioribus separatur amore feruoris sui se apit. vt capiat et capiens inflãmet et supna amare iam rursum ire est. dũque magno desiderio ad celestia inhyat. miro modo hocipsum qd accipe querit degustat. hec gre. Jn de etiã ẽ q dt beatus Ambro. Cũ anime duotionẽ cognouerit cristus venit et pulsat ianuam dicens. Aperi mihi soror mea. Et bñ dicit Quia nupcie spũales sunt verbi atque anime ait ergo Aperi mihi noli apire aduersario neque locũ des dyabolo. Api teipsam mihi noli coartari sed dilatare et adimplebo te. Et qr decurso orbe terrarũ plus molestiarum et offensiões repi. nec facile habui vbi requiescerem. iõ tu api mihi. vt filius hoĩs caput reclinet. cui nõ est nisi sup humilẽ et mansuetũ requiescere et si adhũc corpe mihi adesse nõ vales. mente adesto. mihi enim omnes pñtes sunt. quorum fides mecũ est. Adẽ mihi qui exijt de seculo. Adest mihi q me cogitat. qui me intuet. de me sperat. cui ego porcio sum. hec Ambrosi9 Et notandũ q nõ solũ deuotio necessaria est in actu orõis verũeciã omne opus bonũ qd exercemus necesse est. vt deuotõis gratia impinguet et i hylaritate cordis oĩa faciamus. Sed q hanc grãm hře desiderat oportet vt se

cularia desideria relinquat q2 non mi sceri vera pñt vanis eterna caducis. spūalia corporalibus bono modo vmi ri poterunt. Unde animus secularibꝰ ꝛ carnalibus desiderijs poccupatū de uotio ꝛ spiritalis declinat delectatio. N De hoc beatus ber. ita dicit. Ne cesse est vt querat deuotōis grām quis quis seminauerit bona operū semina vt bona opa feruore deuotōis ꝛ dul cedine spūali condiantur. Nimirū pñie opera ꝛ labores abstinentie deuo cionis gracia necesse est impinguari. Oportet em̄ vt in hūilitate omnia fa ciamus. Nempe res cordis est gratia deuotionis. sed hoc munere ip̄e se pri uat qui internū ei dissimilat recepta culum exhibere. poccupatum nempe secularibus desiderijs animū delecta cio sancta decliat nec misceri poterūt vera vanis eterna caducis spūalia cor poralibꝰ. summa ymis vt pariter sapi as que sursum sunt ꝛ que sup terram. Rennuat anima tua ꝯsolari in alijs si vis in dei memoria delectari. precio sa quidē diuina ꝯsolatio est. nec omni no tribuitur admittentibus alienam Cuius mens ad alienas ꝯsolationes inhyat ꝛ non penitus rēnuit ī caducis ꝛ transitorijs cōsolari ip̄e sibi pfecto subtrahit graciā ꝯsolationis celestis. Errat omnis si quis celestem dulcedi nē huic cineri diuinū illud balsamū huic vermi carismata illa spūs misce ri posse huiusmodi illecebris arbitra tur. Longo putes te posse illū meracis simū spūm suscipere. nisi carneis istis ꝯsolationibꝰ renunciaueris. hec bern̄. Nulla etiā vt dt Eusebius excogita ri poterunt in hac vita veriora gaudia q̄ sint mentis ip̄a tripudia que ex de uotione internā delectatōꝫ ꝛ ex laude ꝯtingūt diuina. hec Eusebius O Et notandū q pfecta deuotio tūc per ficitur in hoīe, cū perfecte fuerint ani me rationalis potentie hoc est cū rō fu erit veritatis luce illustrata volūtas af fectione caritatis īflāmata. memoria vero in deo stabiliter, put in via licꝫ q̄ etata. nam in creatiōe hoīs rō ei data fuerat. vt deum ꝯgnosceret. voluntas vt deū ꝯgnitum diligeret. Memoria vt in deo ꝯgnito ꝛ amato dulciter req escceret. Sed per peccatū ratio facta ē ceca vt sepe velit malum p bono volun tas feda ꝛ memoria instabilis vt ma gis velit in fedis delectari ꝛ vilibus occupari q̄ deo vacare. He vero tres potentie aīe sic deformate cū p spiri tualia exercicia ꝛ ꝯtinuū conatuꝫ bo noꝝ operū reformate fuerint, tunc dici tur deuotio hoīs interior esse pfecta. Est aūt ratio pfecte reformata cum p mentis excessum sup se rapit ꝛ lumi ne diuine intelligētie illustrata puris sima mente deū q̄tum in hoc mortali corpe possibile fuerit ꝯtemplat. Si militer voluntas pfecte reformabitur cū ip̄a trāsmutata in amorem dei fue rit. ꝛ deo adherens p conformitatem voluntatis vnus cuꝫ deo spūs efficit. Iteꝫ memorie reformatio tunc plene perficitur cū tota hoīs memoria in do ē absorpta p mētis excessū q̄tū ī hac pegrinatione possibile est suiq ipsi ꝛ oīm que sūt oblita verā iā gustās sa pientiā ꝛ inebriata ab vbertate domꝰ dei feliciter requiescit. P Deiñ videndū est de ꝯpunctōe. q etiā freq̄n ter generari solet ex virtute orōis. hō nāq deuotus cū ī actu oratōis fuerit ꝯstitutus occurrūt mēti eius peccata pterita, p quibꝰ ꝯpungit vel si iā pur gatus est ab eisdē facinoribꝰ tūc cōci pit spē futuroꝝ bonoꝝ. ꝛ magno desi derio afficit diuine caritatis. nā quis quis ad deū ꝯuertit. prius timore pe ne deinde amore celestis patrie ꝯpun

gif. De hoc in quodã ſmõe ſic dicif. Quiſquis dño pconverſionẽ iũgif. primus tormento ꝑ timore. poſt amorẽ premioꝝ ɔpungif. Vñ peccata noſtra fletib; amariſſimis diluamus vt in ſpe venie robuſti ɔſurgamus. Cũq; lõgo vſu penitentie minutus fuerit metus penaꝝ ſuccedit deſideriũ ſediũ beatorꝝ ⁊ ɔcurret illapſu ſuauiſſimo cor noſtꝝ totus ĩpeditus diuine caritatis. quaz prius totã nõ admiſit pondus formidoloſitatis. Ubi ɔſiderandũ ꝙ poſt peccata ꝑpetrata ſm maius ⁊ minus requirif penitentia ⁊ ɔpunctio ſeu effuſio lacrimaꝝ añq; hõ reformetur ad ſpem venie ⁊ ad fiduciã beatitudĩs eterne. Habita vero fiducia multo anxi⁹ ⁊ vehemencius ingemiſcit ex deſiderio futuroꝝ bonoꝝ q; prius fecerat ex formidine maloruz aliqñ ɔmiſſoꝝ. Hoc affirmat rich. de ſanc. vic. ita dicens Poſt multas penitentie lacrimas tandem ad ſpem venie reducimꝰ. ⁊ vix aliquando multis fletib; gemitib; ⁊ ſuſpirijs inenarrabilib; ad beatitudĩs certitudinẽ reformamꝰ. ſemel aũt ſumpta eternoꝝ fiducia. multo anxius mꝰ tõ vberius ĩgemiſcim⁹ ⁊ flemus q; p⁹ fecimus ſub formidine maloꝝ qñ cupimus diſſolui eſſe cum xp̃o certi de repoſita nobis corona iuſticie. Amoris eĩ lacrime ⁊ acrius ⁊ vberius decurrunt ⁊ afficiunt. Hinc ꝑ quendã dicitur. Ecce ĩ pace amaritudo mea amariſſima magna nãq; amaritudo eſt in conuerſione qñ quis renuncians ſeculo ad religionem ɔuertif. maior aũt ĩ temptatõe qñ abnegans ſemetipm̃ in numeris inimici tẽptatõib; fatigatur Marie aũt in eterne atq; interne dulcedĩs expectatõe. ⁊ in ĩpacientis deſiderij dilatione. qñ in pace illa que exupe rat omnẽ ſenſum ex pte deguſtata ad illã tam plene nõ admittitur. Multũ quidez vexat hoĩez cũ dereliquif amor mundi multo amplius ſiue arcius tũc cruciat cũ calcaf amor ſuꝑ deũ tñ ſuꝑ omnia trãffigit ⁊ penetrat cor hoĩs et excoquit deſiderij eſtib; amor dei Vñ eſt vox illa. Sitiuit anima mea ad de. fon. vi. Beatus etiã gre. de hac dupli ci ɔpunctõe ſic ait. ❡ Notandũ ꝙ principaliora grana cõpunctõis ſunt duo. qr deũ ſciens anĩa prius timore ɔpungitur. poſtea amore prius ei ſeſe in lacrimis afficit. qr dũ maloꝝ ſuorũ recolit. ꝑ his pati ſupplitia eterna pertimeſcit. Sed cũ longa merorisanxietate formido fuerit ɔſumpta quedaz iaz de preſũptõe venie ſecuritas naſcitur. ⁊ in amore gaudioꝝ celeſtiũ anĩ⁹ inflãmaf. ⁊ qui prius flebat ne duceretur ad ſuppliciũ poſtmodũ flere amariſſime incipit qr differf a regno. Cõ templaf eñ mens qui ſunt illi angelorũ chori. que ipa ſocietas beatoꝝ ſpirituum. que maieſtas interne viſiõis dei ⁊ ãplius plãgit qr a bonis ꝑhẽnibus deeſt q; flebat prius cum mala eterna metuebat ſicq; fit vt ꝑfecta ɔpunctio formidinis trahat anĩm ad ɔpunctõz dilectõis. Sed ipa gratia lacrimaꝝ querenda eſt a creatore noſtro cũ magno cordis gemitu. hec gre. Notandũ etiã ꝙ ɔpũctio timoris amaritudinẽ habet ɔpunctio vero amoris dulcedinẽ naz ɔpuncto timoris triſtes lacrimas ꝑducit. amor autẽ letas lacrimas mouet. De hoc dr̃ Rich. de ſanc. vic Prius omnis homo ɔpungitur timore. poſtmodũ vero compungif amore. Cõpunctio timoris amaritudinẽ h; con punctio amoris dulcedinẽ. Qui igif ſolo adhuc timore ɔpungif cibis quidem ſpiritalib; minime tñ dulcib; paſcif. qui vero iã eternoꝝ gaudioꝝ deſiderio lacrimas fundit ipe ꝑfecto dulcibus cibis ſpiritalib; ſe reficit. Cũ ĝ

cepit homo ille interior domesticū su
um talib⁹ cibis reficere. pōt de eo vera
citer psallere. Qui mecū dulces capi
ebas cibos talib⁹ ꝙ̃ studijs ꝙ̃to vterq̃
hō ad puritatē āplius ꝓficit. tāto vti-
q̃ alacrius currit. hec Rich. Beatus
etiā gre. de hoc sic dt. Aliter em̄ quisq̃
ꝯpūgit̄. cū interna intuens maloꝝ su
oꝝ pauore terret̄. Alit̄ cū gaudia sup
na ꝯspiciēs spe q̄dā ꝛ securitate robo
rat̄. illa ꝯpūctō afficientes ac tristes
hec vero letas lacrimas mouet. Omni-
potens nāq̃ dn̄s vnde mentē nostraꝫ
visitans ad amorē suū sublimiter eri
git. iñ hanc ꝑ lacrimas suauiter affli-
git. ꝛ dū ꝑ fletū intus ad sūma rapit̄.
penā suā libens gaudensq̃ mirat̄. et
dulciter cruciet̄ ꝛ penaliter ꝯsoletur.
Compunctō em̄ cordis nostri dies fe
stus ē dn̄o. cū ī lacrimis ꝓ amore ei⁹
assidue mens mouet̄. hec gre. Sed et
hoc notandū ꝙ lacrime deuotōis non
querūt remissionē peccatoꝝ. sed poti
us bn̄placitū ꝛ gr̄am dei patris. Vn̄
differentia est inter lacrimas deuotō-
nis atq̃ lacrimas pn̄ie ꝛ confessionis
Longe tn̄ amplius p̄cellūt lacrime q̄
ꝓcedūt ex affectu supne cōpassionis.
De hoc bea. ber sic dt. In lacrimis de-
uotōis nō indulgētia peccatoꝝ sꝫ be-
neplacitū querit̄ dei patris. cū descen
dit in nos spūs adoptōis filioruꝫ testi
moniū ꝑhibens spūi nr̄o ꝙ filij dei su-
mus ꝛ melliflua de celo mereamur vo
cē audire. Quia vere deus pater in no
bis ꝯplacet sibi nec parꝝ distat inter la
crimas deuotiōis ꝛ lacrimas pn̄ie et
ꝯfessionis. Verūtn̄ longe amplius v
trisq̃ p̄cellūt. Alie quidē lacrime qui
bus infundit̄ sapor vini. illas ego lacri
mas in vinū mutare dixeri. que frater
ne ꝯpassionis affectu in feruore ꝓdeūt
caritatis. ꝓ qua etiā ad horaꝫ tuijpsi⁹
īmemor esse sobria quadā ebrietate vi
deris. hec ber. Teste nāq̃ beato Gre.
Qui ꝓ peccatis alienis interueniūt et
ꝯpūgunt̄. sua an̄ dei oculos tergūt. q̄r
ip̄a caritate se iustificant. qua ꝓ alie-
nis iniquitatib⁹ se in lacrimis mac-
tant. nec duꝝ dꝫ esse ꝓ alienis peccatis
lacrimas fūdere. q̄r cristus nostra por
tauit in cruce. hec gre. Acceptior est ꝙ̃
orō corā deo quā nō necessitas sed ca
ritas fraternitatis transmittit. Vn̄ cri
so. sup math. de hoc sic dt. ꝓ se neces-
sitas orare cogit. ꝓ alijs autēꝫ caritas
fraternitatis hortat̄. Dulcior autē est
an̄ deū orō nō quā necessitas trāsmit-
tit. sed caritas fraternitatis ꝯmendat
Hec cris. S Sūt etiā. iiij. genera
ꝯpunctōis quib⁹ aīa iusta vehement̄
afficitur. De quib⁹ beatus gre. xxiiij.
moraliū sic ait. Quatuor quippe sunt
qualitates quib⁹ iusti viri aīa in cō-
punctōe vehementer afficit̄ cū aut ma
loꝝ suoꝝ reminiscit̄ ꝯsiderans vbi fuit
aut iudicioꝝ dei sententiā metuens ꝛ
secū querens cogitat vbi erit aut cum
mala vite presētis solerter intendens
merēs ꝯsiderat vbi est. aut cū bona su
perne patrie ꝯtemplat̄ que q̄r necduꝫ
adipiscit̄. lugens conspicit vbi non ē
Malorum suoꝝ Paulus meminerat
ꝛ ex eis se in quibus fuerat affligebat
cum diceret. non sum dignus vocari
apl̄us q̄r persecutus sum ecclesiā dei.
Rursum diuinū iudiciū pensans ī fu
turo mala esse metuebat dicēs. Casti
go corpus meū ꝛ in seruitutē redigo.
Rursum mala pn̄tis vite pensans ait
Dū sumus ī corpore pegrinam̄ a dn̄o
Et video aliā legeꝫ in membris meis
repugnantē legi mentis mee. Et rur
suꝫ bona eterne vite ꝯsiderabat dicēs
Videmus nunc ꝑ speculū ī enigmate
tunc aūt facie ad faciē. Nunc cogno
sco ex ꝑte. tūc aūt ꝯgnoscā sicut ꝛ cog
nitus sum. hec gre. Et notandū ꝙ per

hec duo vicȝ ꝑ feruidã deuotionē ⁊ ꝑ amorosam ꝯpunctionē sentit̃ ⁊ agnoscitur deus aduenisse et principaliter adesse in corde ⁊ aīa vniuscuiusqꝫ deuoti hoīs dilectum dn̄m suum aduenisse senserat. cū deuotione feruida esset ꝯstitutus bea. Augu. cuȝ sic diceret Quid est illud dulce qđ in recordatōe dei mei me tangere solet ⁊ tam suauit̃ afficere. vt iam totus quodāmō a memetipso alienari videor ⁊ nescio quo abstrahi incipiā subito innouor ⁊ totus īmutor ⁊ bene mihi esse incipit vltra qꝫ dicere sufficiā. exhylarat̃ ꝯsciēcia in obliuionem. venit omnis p̄teritorꝫ dolorꝫ miseria. exultat animus. clarescit intellectus. cor illuminat̃. desideria iocundātur. iam iamqꝫ alibi nescio vbi me esse video ⁊ quasi amplexibus amoris intus teneor ⁊ nescio qđ illud sit ⁊ tn̄ illa retinere semper ⁊ nūqꝫ ꝑdere toto nisu laboro. luctat̃ qđāmodo delectabiliter animus. ne recedat ab eo qđ semꝑ amplecti desiderat quasi in illo desideriorꝫ oīm finem inuenerit summe ⁊ ineffabiliter exultat nihil amplius querēs. nihil vltra appetens. semper sic esse volens. Nunquid ille est dilectus. vere ille est dilectus meus. qui visitare me venit. sȝ venit inuisibilis. venit occultus. venit vt tangat me. non vt videat̃ a me venit non vt totū se infundat. sed vt gustandum se p̄beat. non vt īpleat desideriuȝ sed vt trahat affectū. hec Augu. ꝙ etiā amorosa ꝯpunctō sit signū aduentus dn̄i in animā. De hoc beatus ber. ī tractatu de scala claustrali. sic ait. Ostende qn̄ hec facies. qn̄ experiem̄. ⁊ quod signū aduentus tui. nunquid hꝰ ꝯsolationis ⁊ leticie nuncij ⁊ testes sunt suspiria ⁊ lacrime. Et si ita est noua est ista significatio ⁊ inusitata. que em̄ est ꝯuencio ꝯsolationis ad suspiria ⁊ leticie ad lacrimas si tn̄ iste sint lacrime ⁊ non pocius roris interioris desuper infusi superfluens habundat ad interioris hoīs indiciū ⁊ exterioris hominis expurgamentū. Un̄ sicut in baptismo puulorꝫ ꝑ exterioris hoīs ablutionem figurat̃ ⁊ significat̃ īterioris aīe absolutio ita ecōuso ex īteriore ablutōe exterior ꝓcedit purgatio. O felices lacrime ꝑ q̄s īteriores macule purgāt̃ ꝑ quas peccatorꝫ incendia extinguūt̃. beati qui sic lugetis qr ridebitis ¶ In his lacrimis agnosce aīa sponsū tuū amplectere desideratū. nūc torrente voluptatis te inebria. suge ab vbere ꝯsolatōis lac ⁊ mel. hec sunt em̄ munda munuscula ⁊ solatia. que tibi cōtulit sponsus scȝ gemitus ⁊ lacrime ⁊ attulit tibi potū in his lacrimis in mensura. hee lacrime sūt panes tibi die ac nocte. panes itaqꝫ ꝯfirmantes cor hominis ⁊ dulciores sup mel ⁊ fauū. O dn̄e Jhesu si adeo dlces sunt iste lacrīe que ex memoria tua ⁊ desiderio tui excitantur qꝫ dulce erit gaudium qđ ex manifesta tua visione capiet̃. si adeo ē dulce flere de te qꝫ dulce erit gaudere. hec Bern̄ ¶ Quo aūt hec vicȝ feruida deuotō ⁊ amorosa ꝯpunctio maxime ꝑtinent ad arrā desponsatiōis. q̄ geritur inter cristū ⁊ aniam. nā ille q̄ ī futuro se nobis ad videndū ⁊ ꝑpetuo ad possidendū dabit. nūc i p̄nti vita aliqn̄ vt qꝫ dulcis sit agnoscamus se nobis in gaudiū prebet. vt eo feruēti9 ipm in hac peregrinatōe diligamus ⁊ ad eū ꝑuenire ac ipȝ eternaliter possidere ꝯcupiscamus. Considerandū etiā ꝙ sunt multa deuotōnū vel ꝯpunctionū genera. possunt tn̄ in. vij. distīgui differentias. iuxta singulorꝫ affectionum varietates. aut em̄ surgit deuotio ex timore. aut ex dolore. aut ex desiderio. aut ex ꝯpassione. aut ex amore.

aut ex gaudio. aut ex admiratōis stu-pore. Ex timore. vt cū qs ꝯpūgitˀ tio re futuri supplicij. vel cū timet derelin qui ꝓpter demeritū peccatoꝝ suorū di-cens deo. Ne reminiscaris dn̄e pecca-ta mea neqꝫ vindictam sumas de pec-catis. Scd̄o ex dolore cuꝫ quis dolet se offendisse ꝛ grām eius amisisse. vel cū dolet se tam paꝝ ꝓfecisse ꝛ tam pui meriti esse se apud deū. ꝛ in tantis dei oculis displicere. Tercio ex desiderio cū spirat ꝛ anhelat ad gratiā virtutum ampliorē ꝛ ad familaritatē diuine su auitatis. vel ad xp̄i p̄ n̄ciam in celo vl' ad talia sancta desideria adimplenda Quarto ex cōpassione vt cristo passo pie ꝯpatimur ꝛ gladius ille aīaꝫ deo fidelē trāsuerberat ꝛ vulnerat. qui ma rie matris eius aīam ptransiuit. aut cū ꝓximoꝝ incōmodis aut aīaꝝ picu lis ꝯpatiˀ. ꝛ zelus domus dei ꝛ iniu-rie deo illate ꝯmedunt eā. nec sinūt eā dormire somno dissimilatōis. quin v ratur ad singuloꝝ scandala ꝛ torquea tur ad singuloꝝ calamitates. Quinto ex amore diuino cū recolit q̄ȝ benigne secum egerit. ꝛ quanta sibi beneficia ī digno ꝛ īmerito ꝯtulerit. vl' cū pensat generalia bn̄ficia omni humano gene ri īpēsa p īcarnatōis ꝛ passiōis bn̄fi-cia et sacri altaris ꝛ spūssancti sacro-sācta carismata. Sexto ex gaudio sur git deuotio cum homo exultat in dn̄o memor beneficioꝝ eius vel cum in spe gratie eius ꝯfidit se esse d̄ numero sal uandoꝝ vel gratulaˀ saluti ꝛ ꝓfectui ꝓ ximoꝝ. vel cū exultatōe spūs ꝯgaudet glorie beatoꝝ. Septimo ex admiratō nis stupore cū illuminato ītellectu ful gore sapientie stupet magnitudinē po tentie dei. ꝓfunditatem sapientie. et suauitatē benignitatis eius vel distric-tionē iudicioꝝ eiꝰ. ꝛ quicquid de natu ra diuinitatis eiꝰ ꝛ gloria maiestatis eius menti occurrerit. Ex tali inqꝫ cō sideratione obstupescit animus ꝛ pio quodā affectu erga eū accendiˀ ꝛ affi citur A Sed ꝛ hoc notandum ꝙ plerūqꝫ hoīes deuoti etiā duꝫ magis conanˀ habere deuotōis gratiā minꝰ habeant. ꝛ cū vehementius instant ari diores ꝛ duriores corde fiunt. Et mlˀ ti ex hoc grauiter ꝯtristanˀ interp̄tan-tes ꝛ asserentes ꝙ forte īdigni sint vi sitatōe diuina. Sed cū hmōi incertuꝫ est vtꝝ sint digni amore dī vel odio pos sumus tn̄ f̄m ꝯiecturas aliquas colli-gere ratōes cur deus subtrahit bonis gratiā deuotōis cū eā libenter haberēt ꝛ instancius querunt ꝛ possunt super hoc quinqꝫ assignari rōes. Pr̄ia ē hu miliatio. q2 magis humiliaˀ homo cū nō habet tunc deuotiōis gratiā q̄n eaꝫ diligenter querit ꝛ eam desiderat ha-bere. vt puta in diebus solennibus vel q̄n vult cōicare. naꝫ tali t̄pe in seipso confunditur ꝓpter carentiā gratie diui ne ꝛ ideo hūiliaˀ. Scd̄a rō est purga tio peccati. q2 forte per aliq̄ exercitia minus purgatus est homo vel aliq̄ ha-bet d̄licta. que nō recolit vt dignus ac cedat ad eucharistiā ꝛ amplius purge tur a peccato in hoc punitur ī quo ma-gis dolet q2 quilibet deuotus maxime dolet de subtractōe gratie ꝛ iō quanto dolor est grauior tanto purgatio est ef ficatior ꝛ maxime q2 forte alio temp re minꝰ studiose q̄siuit deuotiōis gra ciā vel oblatā negligencius ſcepit nec dignas p ea gratiaꝝ actōes retulit. pu niˀ mō in quo peccauit. vt tūc illa care at gratia cū desiderat quā an̄ neglexit cū hr̄e poterat ꝛ cautior d̄ cetero ī hac p̄te fiat. Tercia rō est vt ex priuatione gratie fiat eruditio magna hoīm. ꝙ a deo fit ip̄a gr̄a nō ab hoīe ꝛ nō p̄t eam hō ꝓ volūtate arbitrij sui hr̄e sed a deo qui dat ex se ꝛ q̄n vult infundit ꝛ quā

do vult subtrahit,put sibi placet ꝛ put
accipienti videt ꝯuenire. Ergo ex gra
tia sua dat affctm̄ deuotionis nō ꝑ me
rito hoīs q꞉ si semper daret cū querit̃
ꝛ non daret nisi quereretur.putaretur
ideo dare tm̄ quantū merita require/
rent. ꝛ nō scd̄m libertatē.iō qn̄ꝗ stu/
diose querentibꝫ negat ex iustitia ꝛ n̄
querentibꝫ qn̄ꝗ dat ex gratia vt ad se
trahat.Quarta ratō negate deuotōis
est.cū qn̄ꝗ vehementius ꝛ studiosius
querit̃ .ꝗ querenda est.q꞉ qn̄ꝗ ex im
petuoso cordis conatu libertas mentis
obstruitur.dū quasi ꝑ violentiam ꝛ ex
torsionē accelerat affcm̄ deuotōis exꝓ
mere. ꝛ si nō iuxta desiderium cordis
statim potest elicere gratiā quesitā cō/
tristatur. ꝛ amplius ex hoc induraẗ et
quo impetuosius se cupit ad deuotōem
cogere minus ꝓficit ꝛ ampliꝰ arescit
sic qui botros in torculari ꝛ oliuas in
pilo subito ꝛ nimis vehementer cōpri
mit.liquor magis turbidus ꝛ īsipidꝰ
fluit ꝗ si paulatim ꝛ moderatius con
pressisset.quo em̄ liberior eo pinguior
deuotōis affectus.Ideo alio tpe sepi/
us deuotior. q꞉ tunc spūs sue libertati
relictus sponte se eleuat ī sublime. vi
olenta nāꝗ acceleratio ꝓuocat spūm
sicut in corpore morosa respiratio cor
dis refrigeratō est.Quinta rō esse po
test meritū maioris gratie ꝛ glorie.dū
desideriū nō adīpletū affligendo pur
gat anīam ꝑ pacientiā desolatiōis q꞉
humilis sustinentia meroris quasi li/
ma reddit anīa꞉ clariorē. ꝛ magis su
sceptibilē splendoris diuini ꝛ ampli/
oris gratie ꝛ glorie capacē.lux em̄ vul
tus dei ꝛ fulgor claritatis eius oībꝫ e/
qualibꝫ supfulget.Qui a vicio obscu/
rāte liberior est ꝛ purior.magis capax
est luminis ꝛ illuminatōis desuper in
fluentis.sicut vitꝝ claꝝ vel metallū bn̄
limatū ꝛ politū radios luminis ampli
us recipit ꝛ splēdidius.q꞉ ergo afflic
tio lima est anīe.que rubiginē viciorꝝ
abradit vt deterso peccato qd̄ sua ob/
scuritate radios diuini fulgoris velut
obex ab anīa excluserat.lucē gratie re
cuperat.Purgat em̄ deus aliqn̄ deuo/
torꝝ corda ꝑ subtractōꝫ gratie ꝛ illius
ꝯsolationis.cuius carentia maxīa est
eis afflictio.vt sic purgati aptiores fi
ant habundancioris gratie recipiēdi
in pn̄ti ꝛ glorie in futuro.si tn̄ afflicti
onē hanc quā patiẗ homo ꝓpter deuo/
tōis ꝺfectū spiritalis.ꝑ culpe meritū
ꝛ negligentia ꝓpria non retraxit.

Filius

Habita informatōe de ꝟtute ora/
tōis ꝛ quibusdā aliјs.que viam
dant ad actū ꝯtemplationis. nunc de
ipsa ꝯtemplatōe cupio edoceri.

Capitulum VI Pater B

DE vita cōtem
platiua supꝑ qua informari ꝯ
sideras. primo hoc scire debes ꝙ du/
plex est vita actiua scꝫ ꝛ ꝯtemplatiua
De qua duplici vita.Beda in quadā
omel̃.sic dt̄ Actiua vita est studiosum
cristi famulū insistere iustis laboribꝫ
ꝛ prius quidē seipm̄ ab hoc seculo ī/
maculatū custodire mentē manū lig/
uā ac cetera corꝑis membra.ab omni
inquinamento culpe temptamētis cō
tinere.ac diuinis ꝑpetuo subiugare ꝯ
uicijs.Dein̄ ꝓximis in necessitatibꝫ
succurrere esurienti cibū.potū sicien/
ti.algenti vestitū ministrando.ac cete/
teris se mancipando fraterne dilectō
nis obsequijs.Contēplatiua aūt vita
est cū longo quis bone actōis exercitō
edoctus diutine orōis dulcedīe īstru
ctus crebra lacrimaꝝ ꝯpunctōe assue
factus.cunctis mundi negotijs vaca/
re ꝛ in sola dilectōe mentis oculū ītē/
dere didicerit. gaudiūꝗ eterne beati/

tudinis qđ in futuro suscepturus vita etiā in p̄nti cepit ardenter desiderando pregustare. ⁊ aliqñ etiā q̄rtū mortalibus phas est in excessu mētis sublimiter eleuari. hec beda. Ysidorus etiam đ hac duplici vita sic ait. Actiua ē que in operibꝫ iustitie ⁊ ꝓximi vtilitate versatur. Contemplatiua est. q̄ vacans ab omni negotio in sola dilectōne dei figit̄. vna in opatōe bone ꝯuersatōis. Altera in ꝯtēplatiua īmutabilis veritatis. Actiua vita mundanis rebus bn̄ vtit̄. Cōtēplatiua vero mundo renūcians soli deo viuere delectat̄ hec ysidorus. Ubi ꝯsiderandū ꝙ q̄ ad vitā ꝯtemplatiuā desiderat ꝯdescendere oportet ꝙ prius in vita actiua exerceat. qꝛ merito ad v̄tutē ꝯtemplationis sustollit̄. qui in actiua vita vtilis inuenit̄. De quo idē ysidorus sic ait. Actiua vita īnocētia est bonoꝝ opum Contemplatiua speculatio supnoꝝ illa enī cōis multoꝝ. ista vero paucoꝝ Actiua vita rebus mundanis bn̄ vtit̄ Contemplatiua vero mundo renuncians soli deo viuere delectat̄. Qui priꝰ in actiua vita ꝓficit ad ꝯtemplationē bene ꝯscendit. Merito enim in ista sustollit̄. qui in illa vtilis īuenit̄. In ista enī prius ꝑ exercitiū boni opis cūcta exhaurienda sunt vitia. vt illā iā pura mentis acie ad ꝯtemplandū deū quisq̄ pertranseat. Et licet ꝯuersus statī ad ꝯuersionē al's ad ꝯtemplationē cōscendere cupiat. tn̄ rōe cogitur vt prius in actiue vite opatōe verset̄. hec ysidorus. ¶ Et notandū ꝓut dicit beatus grē. ꝙ sine ꝯtēplatiua vita possunt intrare hoīes ad celestē patriā. q̄ bona que possunt opari nō negligunt sine actiua aūt vita intrare nō possunt si negligunt opari bona que possunt. Et tn̄ ꝯtemplatiua vita maior ē merito q̄ actiua. qꝛ actiua in vsuꝫ p̄ntis temporis laborat. Contemplatiua v̄o sapore intimo iam venturā requiē degustat. ꝙ v̄o ꝯtemplatiua vita maior sit merito q̄ actiua sacris euangelij verbis ostendit̄. in quo mulieres diuerse egisse memorantur. Maria quippe v̄ba redēptoris nr̄i audiens ad pedes illius residebat. Martha aūt corporalibꝫ ministerijs insistebat. Cūq̄ cōtra marie ociū martha ꝯquereret̄ audiuit Martha martha sollicita es ⁊ turbaris erga plīma. Quid enī ꝑ mariam que verbū dn̄i residēs audiebat nisi cōtemplatiua vita exprimit̄. Quid per marthā exterioribꝫ obsequijs occupatā. nisi actiua designat̄ vita. Sed marthe cura non reprehendit̄. Marie vero laudatur. quia magna sunt actiue vite merita. sed ꝯtēplatiue potiora. Unde nec auferri vnq̄ marie ps đr. quia actiue vite opa cū corpe trāseunt Contēplatiue vero vite gaudia melius ex fine ꝯualescunt. Qđ bn̄ ⁊ breuiter ezechiel ꝓpheta exp̄mit cū volātia aīalia ꝯtēplatus ait. Similitudo manꝰ hominis sub pennis eoꝝ erat. Quid enī ꝑ pennas aīaliū nisi ꝯtemplatōes possumus sentire sanctoꝝ. quibꝫ ad summa transuolant ⁊ terrena deserentes sese ī celestibꝫ librant. quid ꝑ manus nisi opatōes accipimus. Quia cum ī ꝓximoꝝ amore se dilatant. bona que preualēt etiaꝫ corporalit̄ administrāt Sed manus eoꝝ sub pennis eoꝝ sunt. qꝛ actōis sue opa virtute ꝯtemplatōis vincūt. hec grē ¶ Sed et hoc notandū ꝙ nō omnibus vita actiua nec etiā contemplatiua eque expedit quoniā multi ita quietas mentes habent. qui si laboribꝫ ⁊ occupatiōibꝫ exterioribꝫ īplicantur in suis actionibus succumbant. Sic ecōuerso mlti sunt ita īquieti vt si eos vacare ꝯtigerit grauius laborant. Ergo quietis cordibꝫ vi

ta ɔtemplatiua expedit inquietis vo mentibus ɔuenit vita actiua. De hoc dt beatus gre. in li. vi. mora. valde in/ ter se diuerse sunt ɔpersiões aĩoꝝ. nõ nulli nanqꝫ ita ociose mentis sunt. vt si eos labor occupatõis excipiat. in ip sa opis inchoatõe succumbãt. Et sunt nõnulli ita inquiete mentis. vt si oc/ cupatõꝫ laboris nõ habuerunt. grauí/ us laborant qꝛ tãto deteriores cordis tumultus tolerant. q̃to eis licencius ad cogitatões vacat. Vñ necesse ẽ vt nec quieta mens ad exercitationem se ĩmoderati opis nec dilatet nec inqui eta ad studiũ ɔtemplatõis angustet. se pe em̃ qui ɔtemplari deũ quiete pote/ rant occupatõib ĩpressi ceciderũt. et sepe qui occupati bene hũanis vsibus viuerent. gladio sue quietis extincti sunt. hec gregorius Filius

Scire etiã vellẽ quid est quod im pedit vitam ɔtemplatiuam.

Capitulum VII Pater E

De hoc scire de bes. ꝙ vitam ɔtemplatiuam maxime impedit vita ociosa. qui eniꝫ vt ait quidã ad apicem diuine ɔtem/ placõis aspicit necesse est vt se ab om/ nib peccatis ⁊ vicijs debeat elongare. oĩa terrena sub pedib ɔculcare. bõis opib se exercitare. affectũ suũ sãctis desiderijs inflãmare. crebris suspirijs euagatõꝫ mentis ad deuꝫ reuocare. et ad hanc gratiã ɔtemplatõis sp aspira re. ⁊ visitationẽ sancti spũs vehemen/ ter desiderare. ⁊ in his oĩb quousqꝫ accipiat cõtenciose laborare. hec ille. Vñ hõ deuotus ɔtemplatõi insistens sola celestia meditatur. separaẗ a terre/ nis. a turba carnaliũ cogitationũ elõ gatur. dulces carnis refugit affectus. vagos sensuũ motus restringit. in do/ mino delectaẗ angelica dulcedĩe frui tur. Et ergo q̃diu sapore scelerũ pmi tur. illã inestimabilẽ iocunditatẽ cele stiũ nec desiderare nec gustare poterit ineternũ. Oportet nãqꝫ ꝑm dictũ cas/ siãi oẽs sensus velari. carnẽ macerari ɔsciam turbari añqꝫ aĩa celestia vale at meditari. ac dei dulcedĩe oblectari nec solũ ab illicitis veꝝ etiã a necessa/ rijs nõnũqꝫ cura carnis est postponen/ da vt humanus affectus eo liberius ce lestia possit ɔtẽplari. Nã, put dt beat᷒ Richar. de sancto victo. nũqꝫ huma/ nus affectus ad eternitatis desideriũ pfecte ĩflãmaẗ. nũqꝫ hũan᷒ intellect᷒ ad eternoꝝ ɔtemplationẽ plene acui/ tur. nisi carnis cura in reb etiã licitis multũqꝫ necessarijs frequenter fortiẗ qꝫ repellaẗ. hec richa. F Beatus etiã bern̄. quedã enumerat que mũdi/ ciã cordis efficere solent. ita dicens. Ad veꝝ lumen ɔtemplandum que ocu los mentis emundant. vt ad lumẽ ve rũ subleuari possint. sunt hec secl'aris vite abscõsio. carnal' afflictõ. cordis ɔtritio. frequens pura delicti ɔfessio lauacbrũ fletus. ⁊ cũ foris amissa fue rit omnis imũdicia. sursũ eos attollũt meditatio admirabilis deĩ. ⁊ caste ve ritatis inspectio. orõ munda ⁊ valida iubilus laudis. ⁊ desideriũ ardens in deũ. hec bern̄. Dicit etiã hugo sup. iij. ca. angelice Jerarch. Oportet inquit ꝙ mens que deum vult ɔtemplari pri mum purgetur. postea illuminetur. et deinde perficiatur. quia nisi precede ret purgatio nõ sequeretur illumina tio. Et nisi esset illuminatio non veni ret consũmatio siue perfectio ⁊ tales magis appropinquãt diuinitati. et q̃n to magis appropinquant tãto verius cõtemplantur. hec hugo. G Et notandum ꝙ ad actum contemplatõ nis multũ valet iocũditas iterne deuo

tōīs sed illā frequenter īpedit leticia siue ꝯsolatōis tpalis delectatō. Unñ dt beatus Jero. subtrahit tibi ꝯsolatio diuina si ꝯsolatione tpanea gaudes. Dicit etiā de hoc fulgen. Dulcedinē iocunditatis interne sola reprimit dl'cedo voluptatis illicite ⁊ īmunde. naz vt dt Orosius iuste ei dulcis dei cōsolatio denegatur. qui in hūano solummodo solatio delectat. hec Orosius. Sed valde diligenda ⁊ querenda ē deuocio cordis. q2 nūq̄ pōt homo bona tpalia ꝯtemnere nisi interiora bona p gustū spūalem meruerit sentire. Et de hoc dicit rich. de sanc. vic. Nō potest ad pfectam exterioꝝ bonoꝝ fastidium ptingere. qui interioꝝ bonoꝝ dulcedinem nōdū meruit gustādo sentire. puto q ꝓpheta nisi prius gustasset q̄ suauis est dñs ⁊ q̄ magna multitudo dl'cedīs eius. Puto nisi hoc expimētuz didicisset illud ōmīno ex sentētia dicere ñ posset. Renuit ꝯsolari aīa mea hec rich. Oportet ergo vt non solum a grauioribꝫ verūetiā a leuioribꝫ peccatis abstineat. quisquis in hac pegrinatōe spūali dulcedine inebriari desiderat. Testat hoc idē rich. Nihil leuitatis in se habeat. nil caducū. nil carnale sapiat. ⁊ ad magnā maturitatis grauitatē anīm cōponat. qui esurit ⁊ sitit de petra melle saturari de torrente voluptatis in via bibere ⁊ inebriari. hec richar. ¶ Et ꝯsiderandū ſm dictū beati gre. q inter delicias cordis et corporis hoc distare solet. q corporales delitie cū nō habent graue in se desideriū accendunt. Cū vero habite edunt comedentē ꝓtinus in fastidiū p sacietatem vertunt. At contra spūales delicie cū nō habentur in fastidio sunt cuz vero habent in desiderio. Tātoq̄ a comedente amplius esurit q̄to ab esuriente amplius ꝯmedit. in illis appetitus placz. experiētia displicz. In istis aūt vilis est appetitus experientia magis placet. In illis appetitus famē prestat saturitas fastidiū generat In istis appetitus saturitatem saturitas autez appetitū parat. Augent em̄ spiritales delitie desideriū in mente dū satiāt. q2 q̄to magis eoꝝ sapor pcipit eo amplius ꝯgnoscitur qd auidius ametur. Et idcirco nō habite delicie amari nō possunt q2 eoꝝ sapor ignoratur. nullꝰ eī amare valet quod ignorat Proīde nos ps̄. ammonet dicens. Gustate ⁊ videte qm̄ suauis est dñs. hec greg. Et sup eodē verbo ps̄. ꝓsequit quedam glosa sic dicens. Gustate. quasi dicat illud expimentum ꝓbate qm̄ suauis est dominus. Et loquitur ad modum hoīm dulcedinē vini potantiū q2 prio modicū gustant. ⁊ exinde eius dulcedīe ꝯgnita alliciunt ad amplius degustandum. Sic hoīes deuoti primo pcipientes aliquid de dulcedine. alliciunt ad amplius senciendū. Sed aī aduertendū q ꝓbantes dulcedinez vini illud modicū qd degustant sup linguam diu retinent. Sic sencientes diuinā dulcedinez dñi eā q̄ diu possunt retinere. q2 hec dulcedo est qdaz p̄ludiū beatitudīs future. nā talis p̄gustatio diuine dulcedinis auget spez beatitudīs future. ⁊ talibꝫ ex eo q senciūt in se diuinā pñciā sufficit eis ꝓ omni bono ymmo oīa alia bona eis desipiunt nisi q̄tū necessitas exigit. hec glo. Quibꝫ o dulcedinem diuine gratie degustant hi frequenter in dño gaudent quia eorū gaudium ipe deus est. De hoc beatus Augusti. in libro confessionū sic ait. Absit vt quocūq̄ gaudio beatū me putet. Est em̄ qd non datur ī pijs. sed eis qui te gratis colunt quoꝝ gaudium tu ipse es ⁊ ipsa est beata vita gaudere ad te de te propter te ipsa

ē ⁊ nō altera. Beata quippe vita ē gau
diū de veritate. hoc est gaudiū de te qui
es veritas vera vita es deus meus. Tu
dulce lumen. verū bonū ⁊ securitas.
suavitas salus aīe mee. Querebā eī
sine offensione iocūdari ⁊ ubi hoc pos-
sem nō inveni preter te dn̄e. hec augu.
Hoc est verꝫ gaudiū vicꝫ in dn̄o gaude
re. Ad qđ hortat apl's dicens. Gau
dete in dn̄o. Leticia vero seculi, put dr
Beatus augu. quid est nisi ipunita ne
quitia. Luxuriari. inebriari. ꝯmessati
onibus vacare. vanitatibꝫ intendere.
⁊ p his nil in hac vita sustinere securi
tas est. Putant enī securos se mali in
delitijs. cū nō corrigūt ⁊ ignorant qꝛ
nil infelici⁹ felicitate peccantiū. Unđ
fm beatū berū. Ridere ⁊ gaudere cum
hoc seculo nō est hoīs sensati. sed fre-
netici. qꝛ mundū cor nō cū hoc seculo
sed cū deo iocundū est ⁊ letū. nā illud
solum verꝫ ē gaudiū qđ nō de creatura
sed de creatore qui omnes res ꝯdidit
ꝯcipit ⁊ habet. De hoc idē beatus ber
nar. sic ait Illud revera verum est gau
dium ⁊ solū qđ nō de creatura sed de
creatore ꝯcipit qđ cum conceperis et
possederis nemo tollet a te. cui ꝯpata
omnis aliunde iocūditas meror est. et
oīs suavitas dolor ⁊ omne dulce ama
rū ⁊ omne decorꝫ fedū est. ⁊ omne aliđ
qđ delectari possit molestū. hec berū.
Bonū est ḡ gaudere in dn̄o. qꝛ ipe sol⁹
est qui cor hoīs saciare pōt ⁊ nō crea-
tura alia teste Hugone q̄ sic ait. Om
nis iocunditas. omnis suavitas. oīs
opulētia. omnis creatura afficere cor
humanū possunt. saciare nō possunt.
hec hugo. Et qꝛ sine deo esse nō possu-
mus necesse est vt illi p fidem ⁊ dilec-
tionē inhereamus. ac in ipo gaudea-
m⁹. vt eū nobiscū sp̄ habere valeam⁹
Nam put dicit augu. Magna homi-
nis miseria est cū illo nō esse. sine quo
non potest esse. in quo enī est, pculdu-
bio sine illo non est. ⁊ tamen si ei⁹ nō
meminit eumqꝫ nō intelligit. nec di-
ligit cum illo non est. hec Augustin⁹.

Filius

Scire etiaꝫ affecto. que sunt illa.
que ꝑparāt mentē hoīs ad divi-
norum ꝯtemplationē. Et super hoc a
te pater cupio edoceri.

Capitulū VIII Pater I

AD contempla
cionem divinorꝫ sex sunt ꝑpa
rancia. Primū est exercitatio in opi-
bus vite active. qꝛ nō potest ad dī cōtē
plationē aliquis ꝑvenire nisi ī bonis
operibus prius se studuerit exercere.
Unī dr ysidorus Nō ꝑdest facere bo-
num nisi correctū fuerit maluꝫ. nec po
test quisqꝫ ad ꝯtemplationem ꝓfice
re. nisi se studuerit prius in bonis acti
bus exercere. hec ysidorus. Et beatus
grego. vi. moralium. Prius mens ab
appetitu glorie tēporalis. atqꝫ ab omī
carnalis ꝯcupiscentie delectatiōe ter
genda est. ⁊ tunc ad aciem ꝯtemplaci
onis erigenda. Qui igitur perfectōis
culmen apprehendere nituntur. cū con
templationis arcem tenere desiderāt
prius se in campo opis ꝑ exercitium
probent vt solicite sciant. si nulla iam
mala proximis irrogant. si irrogata a
ꝓximis equanimiter portant. si obiec
tis bōis tpalibꝫ neqꝫ mēs leticia sol
uit. si subtractis nō nimio merore sau
ciatur ⁊ deinde perpendant si cū ad
seipsos introrsus redeunt in eo qꝫ spi
ritalia rimātur nequaqꝫ secū rerū cor
poraliuꝫ umbras trahunt. vel fortasse
tractas manu discretionis abigunt. si
ī circūscriptū lumē videre cupiētes cū
ctas circūscriptōis sue ymagines dep
māt ⁊ p eo qꝫ supna ptīgere appetūt v

cant quod sunt vir quippe ꝑfectus pri
us arte vite opa ꝯgregat ⁊ postmoduꝫ
carnis sensum ꝑ ꝯtemplationē mortu
um huic mundo funditus occultat.
hec gre. K Secūdū qđ disponit
ad gratiā ꝯtēplatiōis est solitudo siue
vita solitaria que apta est ad speculan
dū siue ꝯtemplandū. Vñ dr Osee. ij.
ca. Ducā eam in solitudinē ⁊ loquar
ad cor eius. ps etiā videns non posse
vacari orōi in turba, iō dicit Elonga
ui fugiens ⁊ mansi in solitudine. Ad
hanc vitā solitariā sequendam. Bea-
tus bern̄. vnāquāqꝫ deuotaꝫ aīaꝫ hor
taẗ ita dicēs. O sancta aīa sola esto
vt soli creatori oīm seruias teipsam
quē ex omnibꝫ tibi elegisti publicū fu
ge Fuge ⁊ ipos domesticos. secede ab
amicis. an nescis verecundū te habe
re sponsum. qui nequaqꝫ suā tibi idul
gere poterit p̄n̄ciā presentibꝫ ceteris.
hec Bern̄. Oportet igiẗ qui desiderat
vacare deo. vt turbas hoīm fugiat. et
curas seu occupationes terrenas abi-
ciat. vt eo liberius possit mente ꝯtēpla
tioni insistere. Ad qđ faciendū mouet
Anselmus cū sic ait. Eya nunc homū
cio fuge paululū occupatōes tuas ab
sconde occupatōes tuas. absconde de
te modicum a cogitatōibꝫ tuis. abice
nunc onerosas curas vaca aliquātulū
deo tuo ⁊ requiesce aliquātulū i eo. fu
ge occupatōes opanciū in hoīe exteri
ore. abice curas tōis. postpone dissen
siōes voluntatis vt possis aliquantulū
vacare mente deo. vaca igiẗ vt videas
vide intellectū vt cōcupiscas affectu.
hec Ansel. L Tertiū qđ ꝓmouet
ad gratiā ꝯtemplatōis est mentis hūi
litas. Nam cordis hūilitas libenter a
spū sancto inhabitaẗ ⁊ iō ꝑ p̄n̄ciā su-
am mētes hoīꝫ q̄s visitat erigit ad di-
uina ꝯtemplāda. Vñ ipe dn̄s ait. Cō
fiteor tibi dn̄e pr̄. q2 abscondisti hec a
sapientibꝫ ⁊ prudētibꝫ ⁊ reuelasti ea
ꝑuulis. Per sapientes eñ ⁊ pruden-
tes intelliguntur superbi. per ꝑuulos
vero humiles. quibꝫ dn̄s ꝑ suā grām
ṙuelat ea q̄ sunt spūalia ⁊ ad actū ꝯtē
plationis ꝑtinencia. De hoc bea. bern̄.
sic dr. Supbo oculo deus nō videtur
sincero patet. Absconditur eñ a sapi-
entibꝫ ⁊ prudentibus. ⁊ reuelatur ꝑ-
uulis. Magna fratres gratis ⁊ subli-
mis virtus hūilitatis que ꝓmereẗ qđ
nō docetur. digna adipisci qđ non va
let addisci digna a verbo ⁊ đ verbo cō
cipere. quod suis ipsa verbis nō potest
explicare. hec Bern̄. Etiā de hoc in li-
bro Job sic dr. Non audebunt eū ꝯtē-
plari omnes qui sibi videnẗ esse sapiē
tes. Quod exponens bea. greg. sic ait.
Contemplari dei sapiām non possunt
qui sibi sapientes esse videẗ q2 tanto
ab eius luce elongati sunt. quāto apđ
semetipos humiles nō sunt. q2 duꝫ in
eoꝝ mētibꝫ tumor elatōis crescit. aci
em ꝯtēplatōis claudit. ⁊ vnđ se ꝑ cete
ris lucere estimant. inde se lumine ve
ritatis priuant. si ergo veraciter sapiē
tes esse atqꝫ sapiām ꝯtemplari appeta
mus. stultos nō hūiliter ꝯgnoscamus
hec gre. M Quartum qđ reddit
hoīem abilem ad actū ꝯtemplatiōis
est puritas seu mundicia cordis vt dr
Luce. xvi. Beati mundo corde qm̄ ip
si deuꝫ videbunt. Oportet nāqꝫ vt cor
mundum habeat. qui in sūmum bonū
hoc est in deum mentis intuitum fige
re desiderat. Quia ꝺm ꝙ dicit beatus
Augustinus. Summum bonum non
nisi mentibus purgatissimis cernitur
mentis eñ hūane inualida acies in tā
excellenti luce non figitur. nisi per iu
stitiaꝫ fidei nutrita vgetur al's purge
tur. hec Augustinus. Unde vt dicit y
sidorus. non potest ad contemplan
dum deū mens esse libera q̄ desiderijs

huius mundi ꝛ cupiditatibꝰ inhyat. nec eñi alia inspicere poterit oculus. quē puluis claudit. hec ysidorꝰ. Ubi notandū ſm ꝙ habetur in libro ð spiritu ꝛ aīa. ꝙ oculus anime est mens ab omni labe corporis pura. Mentis aspectus est ratio. intellectus visio Tria hec anīe necessaria sūt. vt sanos oculos habeat cū a mortalium cupiditatibus est purgata atqꝫ ꝛmota. Aspicit cū ī lumine dei oculos figit ꝛ videt cū in illa ꝯtemplatōe respicit. quanta sint gaudia quanta leticia. quanta iocunditas. quanta serenitas. Serenitas facit illam securā. aspectus rectaꝫ visio beatā. Cū eī ab omī fece fuerit libera maculisqꝫ diluta. tunc indigenti quadā ꝛ incredibili fiducia ꝑgit ī deū idest in ipsaꝫ ꝯtemplationē veritatis hec in libro de spū ꝛ aīa. Istos oculos interioris hōis sui idest anīe. Beatus aug. mundari ꝛ illuminari a dño desiderabit. cū in libro soliloquioruꝫ sic diceret. Quis est iste ignis. qui calefacit cor meuꝫ. nonne tu es dñe. O ignis semꝑ ardens ꝛ nō extingueris accende me O lux que sꝑ luces illūīna me O vtinā arderē ex te ignis sancte qꝫ dulciter ardes. qꝫ secrete luces qꝫ indesinenter aduris. ve his qui nō illuminantur ex te. Ve his qui non ardent ex te. ve caligātibꝰ oculis qui te nō possunt videre. Ve auertentibꝰ oculos vt nō videant veritatē. Et non auertentibꝰ oculos vt nō videāt vanitatē. nequeunt eī oculi tenebris ꝯsueti sūmos veritatis radios intueri nec sciūt de lumine aliquid aut sentiunt. quoꝝ est in tenebris habitatio. O lux beatissima que nō nisi a purgatissimis oculis videri pōt. Munda ergo oculos meos vt sanis te ꝯtempler oculis quē nō nisi sani intuētur oculi. Aufer squamas caliginis antique ꝛ radijs illuminationis tue splendor inaccessibilis suꝑ me cadat. vt te videre valeaꝫ irreuerberatis obtutibus. ꝛ in lumine tuo videā lumen. hec Augu. ¶ Quintū qð disponit hōiem ad gratiā ꝯtemplatōis est feruor caritatis. Unñ dicit beatus Augu. Duo multū ꝑparant ad ꝯtemplationē scꝫ puritas et feruens caritas. Debet nāqꝫ semetipsam diligenter discutere quātū amat quisqꝫ ad ꝯtēplatiōis studiū festinat. ac ꝑuenire desiderat semetipm prius subtiliter interroget qꝫtū amet. Machina quippe mentis est vis amoris. que hanc dū amando trahit in alta sustollit. prius ergo discutiat si sūma inquirens diligit. si diligēs timet. si nouit incognita. aut amādo ꝯprehendere. aut nō ꝯprehensa timēdo venerari. in ꝯtemplatōe eñi mentē si amor non excitat torpor sui obscurat. hec gregorius. Quanto aūt ꝓpinquius est amans amato. tanto verius subtilius ꝛ ꝑfecti us sibi reuelatur amatū. Unñ hugo in libro. vi. āgelice Jerarchie de hoc sic dicit. ꝯstat ꝙ qui ardentius diligūt ꝓfundius ꝓspiciunt ꝛ subtilius discernunt. Et qui e vicino magis respiciūt ꝓculdubio. euidencius ꝯgnoscunt. Ergo rectissime qꝫto eterna magis amant. tanto ꝑfectius ꝯgnoscunt. hec hugo. Et notandū ſm eundē hugonē ꝙ ꝑ studiū diuine dilectōis aperit via cordi nr̄o vsqꝫ ad contemplandū lumē diuinitatis vt illuc q̄si de fonte vite aq̄ spiritualium donorum descendant ꝑ radiū contēplationis ad irrigandū ꝛ īplendū sinuꝫ mentis nostre. Hec hugo ¶ Sextū qð valet ad virtuteꝫ ꝯtēplatōis est mentis stabilitas. quia mens distracta per terrenas cupiditates seu occupatiōes non est abilis ad spiritualium rerum contemplacionē Nam cum per diuersas concupiscen

cias rapitur. per multas etiã spẽs a se
metip̃a abducta dissipat᷑. De hoc bea.
gre. xxxi. mo. sic ait. Cum mens toꝛpo
re frigescit. intrinsecus amore dãna/
bili mollescit. virtus foris. seq; seip
sam ꝯsiderare nõ valet. q2 cogitare se
minime studet. cogitare vero se nõ po/
test q2 tota apд semetip̃az nõ ẽ. Totã
ꝟo apд semetip̃am esse nõ sufficit per
quot ꝯcupiscencias rapit᷑ ꝑtot a seip/
sa spẽs dissipat᷑. ⁊ sparsa in infimis
iacet que collecta ad sũma ꝯsurgeret.
si vellet. vñ iustoꝝ mens q2 ꝑ custodiã
discipline a cunctoꝝ visibilium fluxu
a ꝑpetitu cõstringitur collecta apud se
metip̃az mens intrinsecus integrat᷑ q̃
lis deo esse debeat plene se ꝯspicit. q̃a
nil suuz exterius dereliquit. ⁊ q̃to ab
exterioꝛib; exterius abstracta ꝯpesci/
tur. tanto aucta in intimis inflamma
tur. hec gre. Opoꝛtet ergo vt mens di/
stractõe reꝝ mutabiliũ se excutiat. ⁊ ĩ
fima hec deserens paulatĩq; se in vnuz
colligat. vt tandẽ aliqñ in diuine cõ/
templatõis lumine intuitũ figere va/
leat. De hoc habet᷑ sic in libꝛo de spiri
tu ⁊ anĩa. Deus est in sũmo. mundus
est in ymo. ille in eodẽ statu eternita/
tis sue semꝑ ꝯsistit. iste cursum muta/
tabilitatis sue semꝑ ĩstabilis fluit. hu
manus animus quasi ĩ quodã medio
collocatus. ꝯditõis sue excellentia et
huic mutabilitati sue que deoꝛsuz est
suꝑeminet. ⁊ ad illã que est apud deũ
verã ĩmutabilitatẽ necdũ ꝑtigit. Si
vero his que deoꝛsuz transeunt se per
cupiditatẽ ĩmerserit. statĩ ꝑ infinitas di
stractões rapiet᷑. ⁊ semetip̃o qд̃amo/
do diuisus dissipatur. Si aũt ab hac
infinita distractiõe que deoꝛsum est se
erexerit ⁊ hec ĩfinita deserẽs. atq; pau
latĩ in vnũ colligens. secũ esse dedice
rit. tanto amplius in vnũ colliget᷑. q̃z/
to magis cogitatione ⁊ desiderio sur/
suz eleuabit᷑. donec tandẽ omnino im
mutabilis fit. ⁊ ad illã veraz ⁊ vnicam
que est apud deũ ĩmutabilitatez ꝑue/
niat vbi ꝑpetuo sine omni mutabilita
tis vicissitudine requiescat. Ab hui⁹
modi ergo mundi distractõib; coꝛ no
strum colligamus ⁊ ad interna gau/
dia reuocemus ⁊ si coꝛ nostrum semꝑ
retinere nõ possumus saltem ab illici
tis ⁊ vanis cogitationibus restringa/
mus vt aliquando in diuine ꝯtempla
tionis lumine frigere valeamus. hec ẽ
enĩ requies cordis nostri. cũ ĩ dei amo
re ꝑ desiderium figitur. hec est vita coꝛ
dis nostri cũ deũ suuz ꝯtemplat᷑ ⁊ ĩ ip
sa sua contemplatione suauiter refici/
tur. ⁊ dulce est illi semper ad desiderã/
dum amandũ ⁊ laudandũ est semper
suaue. Nihil enĩ ad beatã vitaz p̄stã/
cius esse videtur. q̃z velut clausis car/
nalibus sensibus extra carnẽ mundũ/
q; affectũ quempiã intra semetipsuz
conuerti alienũq; affectũ a moꝛtalib;
cupiditatib; sibi soli ⁊ deo loqui. hec
in libꝛo de spũ ⁊ anĩa. Rich. etiam de
sanct. victo. sic ait. Quãdiu amoꝛ ad
multa spargitur ⁊ ad yma deriuat᷑. nũ
q̃ ad plenã pacẽ coꝛ perducitur. nũq̃
ad vere serenitatis tranquillitatẽ sere
natur. O anima infelix ⁊ misera. vsq;
quo solicita es. ⁊ turbaris erga pluri
ma. poꝛro cũ vnum sit necessariũ tan/
dem aliqñ fige desideriũ ad vnum. di
lige vnum. hec Rich. ¶ Sunt ⁊
alia q̃dã q̃ ꝓmouẽt ad ꝯtemplationẽ
diuinoꝝ quoruz primuz est ꝯsideratio
creaturaꝝ quas deus ꝯdidit. Nã cum
anima ꝑ oculos coꝛdis respiciens cre
aturaꝝ pulchꝛitudinẽ ⁊ ex tali ĩtuitu
ĩtelligit deũ. q̃ illã creauit oꝑa e⁹ mira
tur. laudatq; eũ. qui cũcta plasmauit.
Ad hmõi animã vita ingreditur ꝑ fe/
nestras oculoꝝ. hoc attestatur Orige/
nes super cantica dicens. Cum anĩa

intuens mundi ornamentū et pulchritudinē creaturarum. conditorem omniū intelligit deū. et opa eius miratur. laudatq; opum creatorē. Ad hanc aniā vita ingreditur p fenestras oculorum hec Origenes. De hoc etiā beatus bernardus. sup cañ. sic ait. Quid hec tāta formarū varietas. et numerositas specierum in rebus conditis sunt. nisi quidā radij diuinitatis demōstrantes quidē q̄ vere est a quo sunt. nō quid sit diffinientes itaq; de ipo vides sed nō ipm vn̄ hoc genus videndi cōe est ī pmpto vt iuxta apostolū. Omnes vtentes ratione inuisibilia dei p ea que facta sūt intellecta possint cōspicere. hec Bern̄. Et notandū put Hugo de sanc. vict. dicit. q̄ tria sunt inuisibilia dei videlicet. potentia, sapientia, benignitas. Potentiā manifestat rerum imensitas. Sapienciā decor. Benignitatē vtilitas. Imensitas creaturarum cōstat in multitudine et magnitudine. decor creaturarum est in situ motu specie et qualitate. Utilitas creaturarū constat in grato apto cōmodo et necessario. Un̄ mundus iste sensibilis quasi quidā liber est scriptus digito hoc est virtute diuina creatus. et singule creature quasi figure. ℚ Un̄ duo sunt genera cōtēplatōis vnū qd̄ primū est et incipientiū in creaturarum cōsideratione. Aliud qd̄ vltimum et pfectorum est. in consideratione et cōtēplatione cōsistit creatoris. Spēs enim rerum visibiliū quasi vene quedā timmo do sunt. p quas inuisibilis pulchritudo se manifestās ad nos vsq; emanat. et ideo cū ita sensum nostrū atq; affectū naturaliter puocant nō quidē desideriū replēt. s; ad inquirendū cōditoris spēm et eius pulchritudinē cōcupiscendam irritant. hec Hugo. Sciendū etiam vt dr̄ ysidorus in libro de sūmo bono. q̄ sicut ars laudē torquet in artificem. ita rerum creator p creaturam suā laudatur. et q̄nto sit excellencior ex ipsa operis conditōe monstratur. ex pulchritudine circūscripte creature pulchritudinē suā que circūscribi nequit facit deus intelligi. vt ipis vestigijs reuertatur homo ad deū. quibus auersus est vt q; pamorē pulchritudīs creature a creatoris forma se abstulit. rursum p creature decorē ad creatoris pulchritudinē reuertatur. quibusdam gradibus intelligencie. Per creaturā eñi pgreditur homo ad intelligendū deum creatorē id est ab insensibilibus surgēs ad sensibilia ad rōnalia a sēsibilibus cōsurgens. a rationalibus surgens ad creatorem. Intelligibilia p se collaudāt deū. Irrōnabilia nō p se et visibilia s; per nos dū ea cōsiderantes deū laudamus. Et dicuntur laudare ipa q; eandem laudē eorum pturit causa. hec ysidorus. ℞ Itē scdm̄ qd̄ pmouet ad diuinorum cōtēplationē est sui ipius cognitio. Un̄ dr̄ bea. ber. Quantū in cognitione mei pficio tantū ad cognitionē dei accedo. Sed scdm̄ interiorē hoiem tria in mente mea inuenio p que deū recolo cōspicio et cōcupisco. Sunt autē tria hec. memoria intelligentia et volūtas siue amor. p memoriā reminiscor p intellectum intueor, p voluntatē amplector. Per memoriā patri similes sumus, p intellectū filio, spūi sancto nihil in nobis tā simile est q̄ volūtas siue amor. hec Ber. Si igit ex cōsideratōe creaturarum irrationabiliū ipe deus itelligi seu cognosci possit, q̄nto magis hō p sui ipsius cognitōē qui ad ymaginē dei creatus est poterit puenire ad cognitionē dei. Ipe nāq; hō, put dic glo. in libro de diuinis nominibus nō solū ex consilio sancte trinitatis a cōditore cōditus est. sed etiam ad ymaginē et similitudinem suam creator oīm

eum creauit. qꝺ nulli alteri ex creatu-
ris donauit. que ymago diligencius ī
interioris hoīs nobilitate ꝯsideranda
est: nā sicut deus vnus sempꝛ vbiqꝫ totꝰ
est, ita anima in suo corpore. Et sic̄ nec
crescentibꝫ creaturis deus crescit nec
decrescentibꝫ creaturis decrescit. sic a-
nima nec minutis membris minuitur
nec adauctis augetur. hec glosa. S
Unde ymago dei ꝯsistit in aīa quan-
tuꝫ ad ꝓprietates naturales scꝫ memo
riā intelligenciā ⁊ voluntatē. Simili
tudo aūt in gratuitis est. Et ideo simi
litudo est quedā ꝑfectō ymaginis. qꝛ
gratia ꝑficit naturam. ꝙ aūt aīa sit
creatura ad ymaginē ⁊ similitudineꝫ
sancte trinitatis. Beatus bernardus
ita dicit. Beata est illa ⁊ sempiterna tri-
nitas pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus vnꝰ
deus scꝫ sūma potentia. sūma sapien-
cia. summa benignitas creauit quādā
trinitateꝫ ad ymaginē ⁊ similitudinē
suam. aīam vicꝫ rationalē. que in eo
prefert vestigiū quoddā illius summe
trinitatis. qꝺ ex memoria rōe ⁊ volun
tate ꝯsistit. Sed hec trinitas creata ce-
cidit ꝑ suggestionē delectationē ⁊ cō-
sensum ab illa summa ⁊ pulchra trini
tate in quandā ꝯtrariā ⁊ fedaꝫ trinita
tem scꝫ infirmitatem cecitatē ⁊ īmun
diciaꝫ memoria eñ facta est impotēs
⁊ infirma. ratio impotens ⁊ ceca ⁊ te-
nebrosa. voluntas impura. hec Bern̄.
Quisquis igitur desiderat cordis ocu-
lum erigere ad videndū deū. prīo cog
noscere discat seipꝫ, ꝓut ⁊ quedā alia
ꝯmemorat Rich. de sancto victo. supꝛ
Benyamin adolescentulus sic dicēs.
Frustra cordis oculū erigit ad viden-
dum deū. qui nōdum ydoneus est. ad
videndū seipm̄. Prius discat videre
homo inuisibilia sua qꝫ presumat ag-
noscere inuisibilia diuina. si vero non
potes ꝯgnoscere te. qua fronte presu-
mis apprehēdere ea q̄ sūt supꝛ te. Prī
cipale eñ speculū ad videndum deuꝫ
absqꝫ dubio est animus rōalis inueni-
ens seipm̄. Si inuisibilia di ꝑ ea que
facta sunt ꝯspiciuntur vbi queso qꝫ in
eiꝰ ymagine agnitōis vestigia expressi
us impressa reperientur. hoīem enim
s̄m animā ad dei similitudinē factū ⁊
legimus et credimus idcirco qꝫ diu ꝑ
fidē ⁊ spē ābulamus ⁊ adhuc ꝑ specu
luꝫ ⁊ in enigmate videmus ad eius vt
ita dixerim ymaginariam visionē ap
tius speculū qꝫ spūm rationalem īue-
nire nō possumus. Tergat ergo specu
lū mundetqꝫ spūm suum. quisquis si-
tit videre deū suum. hoc itaqꝫ speculū
non desinit verus penitens tenere terge
re ⁊ indesinenter īspicere. Tenere ne
deorsum corruens terre ꝑ amorem in
hereat. tergere ne in animum cogitatō
num puluere sordescat. Inspicere ne
ad inania studia intentōis sue oculuꝫ
reflectat. Exterso autē hoc speculo ac
mundato ⁊ diligenter īspecto. incipit
ei quedam claritas diuini luminis in-
terlucere ⁊ īmensus quidā insolite vi
siōis radius oculis eius apparere. hoc
lumen oculis eius irradiauerat. q̄ dix
it. Signatū est supꝛ nos lumen vultus
tui domine dedisti leticiā ⁊c̄. Ex hu-
ius igitur luminis visione quā admi-
ratur in se mirum in modū accendit
animus ⁊ animatur ad videnduꝫ lum̄
qꝺ est supra se. Uis ergo videre deum
disce cōgnoscere teipm̄. vides igitur
qꝫ vtilis sit suiipsius plena cognitio.
Sed ad celsitudinē huius ꝯgnitiōis
sine triplici studio nō ꝑducimur. scili
cet per studium operis. per studiū me
ditatōis ⁊ per studium orationis per
ista paulatim promouemur ⁊ quandoqꝫ
perducimur ad perfectionem cog-
nitionis. multa eñ experimur opādo
multa inuenimus inuestigando. mlta

extorquemus orando Innumera siqui dem que neqꝫ per experientiã operis. nec per inuestigatõem rõnis inuenire valeamus. per importunitatẽ orõnis edoceri meremur ex reuelatõe diuine inspirationis. Sed qm multos vide mus studiosos in lectõe. desidiosos in ope. tepidos in orõe. psumentes tñ co gnitõem suipsius posse apprehendere. Sed qñ queso apprehendet qui ducez xpm non hñt. neqꝫ em̃ ducit eos xps q: ascendere nõ vult nisi cũ trib: disci pulis. Jungat igit studio lectõnis stu diũ operationis et orõnis qui puenire desiderat ad suipsius cognitõem et sic tandem ad dei ꝯtemplatõem Sed sci endũ ꝙ qui adhuc cogitatõe vel puer satõe in ymo sunt huius muneris dig natõe indignos se esse ondunt. Nam mens que adhuc pvaria spargit desi deria. que vanis cogitationib: huc il lucqꝫ distrahit. qñ putas hanc gratiã accipere merebit. que nondũ põt seip sam invnũ colligere. que nondum no uit ad seipsaz intrare. qñ poterit ad ea que sup ipsam sunt ꝯtemplatõe ascen dere. Studeat ergo euagatõnes men tis restringere. assuescat in intimis su is immorari. exteriora oĩa obliuisci. qui ad celestiũ ꝯtemplatõem anhelat. qui in diuinoꝝ noticiam suspirat. Di scat verꝫ bonum solum amare et ipsum solum indefinenter cogitare. Et si per senseris desideria tua circa exteriores delectatões affici et cogitatões tuas in eis iugiter occupari. cũ magna sollici tudine ꝯpelle intrare. Quotiens enim euagatões mentis invnũ colligimus et oẽs cordis motus invno eternitatis desiderio figimus. quid aliud q̃ꝫ de il la interna familia synagogam. i. ꝯgre gatõem facimus. Sed cuz illa deside rioꝝ nostroꝝ cogitationũqꝫ frequẽtia illius interne dulcedinis degustatõne allecta ad nutum ratõnis sponte occur rere et in intimis fixa stare didicerit ec clesia. i. ꝯuocatio digne censeri pote rit. Discamus ḡ sola interiora bona a mare. discamus sola illa freqñtius co gitare et ecciam in nobis deo efficim⁹ In hac siquidẽ ecclesia xps libẽter im morat et mirabiliter delectat. Vñ ipẽ per sapientem dt. Delicie mee est esse cum filijs hoĩm. hec richar. ¶ Sz et hoc attendendũ diligenter ꝙ aĩa de uota et ꝯtemplatiua per desiderium sp debet se ad supna extendere. diuineqꝫ visitationis hoꝝ oĩm tempe expectare prout hec et quedã alia idem Rich. in iiij. lib. ꝯtemplationis sic ꝯmemorat di. Debemus cordis nostri illas sp per desideriũ extendere et diuine reuelatõ nis horam sub oĩ hora imo sub oĩ mo mento expectare. vt quacunqꝫ hora di uine inspirationis aura mentis nostre nubila deterserit. veriqꝫ solis radios a mota oĩs caliginis nube detexerit. ex cussis statim cõtemplationis sue alis. mens se ad alta eleuet et auolet. et fixis obtutib: in illud eternitatis lumen qd desup radiat in aquile volãtis impetu oĩa mũdane volubilitatis nubila trãs uolat atqꝫ transcẽdat. vt cũ tps bñpla citi dei aduenerit et aura spirantis grẽ afflauerit ydoneus possit inueniri. qui ad illud diuinoꝝ secretoꝝ spectaculuz dz admitti. debet em̃ anĩa sancta et veri sponsi amica ad dilecti sui aduentum sp cum desiderio inhiare. pata sp et vo canti occurrere et pulsanti apire. De bemus inqꝫ sp in hoc sollicita esse et pa ta inueniri. ne subito et inopĩate adue niens minus ornatã inueniat. vel diu exclusus diuine pstolationis vllã mo lestiaz sustineat. Molestia satis verba sunt estuantiqꝫ desiderio multũ onero sa. Manda remãda. expecta reexpecta modicũ ibi modicũ ibi. Vba sane sunt

anime. pigre aīe tepide minus circū-specte ⁊ nimis ingrate O aīa vocē dilecti tui audi pulsantis. Api mihi soror mea. amica mea. colūba mea Audi vocantē api pulsanti. cur nō statim ex illis occurris apprehendis. ⁊ oscula iūgis Quid adhuc dicis expecta. Ecce iterū vocat Surge propera amica mea formosa mea ⁊ veni Quid tu dicis reexpecta adhuc modicū O aīa ingrata O viscera dura vsqȝ quo fatigas dilectū tuū. pulsat ⁊ non vis apire. vocat ⁊ nō vis exire pulsat semel ⁊ iterū ⁊ tu eū expectare ⁊ reexpectare iubes modicū ⁊ modicū protrahis in longū ⁊ in hunc modū fraudas amicū tuū ⁊ fatigas dilectū tuū. Taceo de illis qui foris sunt q₃ spūalem dilectiōem necdū scire potuerūt. qui dñi mādata ex doctorum dictis audiunt quotidie. nec tñ acquiescunt quotidie peccātes pñie tpa quotidie sibi dari postulantes Ex qbꝯ dū quidam verba vite libenter audiūt. qd aliud q̄ꝫ p studiū nisi māda remāda dicūt. Et cū quotidie pctīs pctā accumulāt Quid aliud q̄ꝫ expecta reexpecta p desideriū clamāt. quotidie spaciū pñie postulantes. ⁊ resipiscēdi tps quotidie proponētes quotidie prolongantes Certe ad satiandū desideriū suū totū huius vite spaciū carnali aīe corpali mēte videt pmodicū Et cū eiusmōi aīa que modo in vno vitio. mō in altero multa tpa expandit. totūqȝ tñ velut momētaneum reputat Quid q̄so aliud in dīne patie aure q̄ꝫ modicū ibi. modicum ibi resonat. ¶ Sed de his interim tacētes quid de nobis obsecro dicturi sumus qui habitum religionis suscepimus. qui spūalibꝯ exercitijs mancipati sumus. qui diuine dilectōis assidue q̄sdā velut arras accepimus. qui nil aliud iniūcti officij habemus nisi legere. psallere. orare. meditari speculari ⁊ ꝯtemplari vacare ⁊ videre q̄ꝫ suauis ē dñs Nū. quid nō nos pudebit eadē dicere. ⁊ dilectū nostrū in his verbis fatigare. manda remanda. hinc sepe fit vt vitā nostrā corrigere disponamus. sed tñ differimus ⁊ dū in futuro proponimꝰ fit vt illud futurū semp sit futurū. ymo fortassis nunqȝ futurum. Sepe aūt aliqd certū futurum determinat. quo corrigat vita nrā. ⁊ dū interim dilecto nostro expecta ⁊ cū illud futurum in pñs vertit iterum in aliud futurum transfert ⁊ dū reexpecta Sȝ vere dilecta mea ⁊ vere dilecti mei amica. vt dictū est supra semp parata esse debet ⁊ prompta. ⁊ pulsantē amicū absqȝ vlla dilatōis iniuria suscipere ⁊ vocanti cum omni alacritate occurrere. Scimus aūt q₃ singularis amoris ꝯsortem non recipit sociū non admittit. Uide ergo ne tūc primū incipias ꝯsitere pentium turbas eijcere velle. cū iā ipse cepit ad hostiū pulsare. alioquin quid iam eris dictura cū apud te tūc tpis fuerit eiusmodi turba inuēta. Quid inqȝ erit dictura nisi expecta reexpecta. Expectandū sane itemqȝ reexpectandū ad eijciendā turbā extraneorum ad eijciendā familiā tuorum. Oēs cogitatus tā boni q̄ꝫ noxij extranei iudicandi sunt. qui mille nostre vtilitati deseruiunt. Qm̄ vero singularis amor solitudinē amat solitariū locū querit totam hmōi turbā non solū cogitationum verūetiam affectionū oꝫ eijcere. vt dilecti nostri amplexibꝯ q̄to liberius tanto iocundius liceat inherere. hec richardus.

Filius

Habita informatione de his que disponunt ⁊ preparant ad virtutem ꝯtemplationis. nunc de ipsa vita ꝯtemplatiua ⁊ quid sit ꝯtemplatio peto informari.

Ca. .IX. Pater X

Scire debes qd contemplatō ſm aug. eſt mētis ſuſpenſe in deū quedā eleuatio. eterne dulcedinis gaudia degustans. Vita de contemplatiua vt dicit pſper ē eſſe rerum latentium futurorum ꝙ noticia siue vacatio ab omnibus mundi occupationibus. ſiue diuinarum ſtudium literarum ſiue qd his pbat perfectius dei viſio. De contemplatiua etiam vita greg. ſup ezechie. ſic dt. Contemplatiua vita eſt caritatem quidē dei ⁊ pximi retinere. ſꝫ ab exteriori opere quieſcere. ſoli deſiderio conditoris adherere. vt nihil iam agere libeat ſed calcatis curis omnibus ad videndū faciem ſui creatoris animus inardeſcat. ita vt iaꝫ nouerit carnis corruptibilis pondus cum merore portare. totis deſiderijs appetere. illis ymnidicis choris intereſſe. admiſceri celeſtibus ciuibus. de eterna incorruptione in conſpectu dei gaudere. Contēplatiua etiā vita amabilis valde dulcedo eſt. que ſemp ad ſeipſam rapit animā celeſtia aperit. terrena autē debere eſſe contemptui oſ̄dit. ſpiritalia mētis oculis patefacit. corporalia abſcōdit. hec grego. Debet aūt anima deuota appropinquare deo per contemplatōem. qr vt dt Fortunatus. nequaꝗ deus deuote anime ſe applicat aut inclinat niſi ſe totam in contemplatōe poſitam erigit.

A Cum igiꝰ eterna felicitas in viſione dei conſiſtat. neceſſe ergo eſt vt dt damaſcenus vt qualis in futuro eſſe debeat. talem in pñti ſe ſp exhibeat ⁊ cū futura noſtra felicitas in contemplatōe diuine eſſentie conſiſtat. ad hoc neceſſe ē vt in contemplatōe quiſꝗ noſtrum ſp ſe exerceat. hec damaſce. Et notandū ꝙ ds carnalibus oculis non conſpiciꝰ ſed mente ⁊ ideo deū videre intuitu mentis ꝗꝫtum poſſibile eſt poterimus. ſi cor purgatum ⁊ mundum habuerimus. Qd affirmat Johannes anachorita ſic dicens. Si mundi corde ante deū ſteterimus. deū videre poterimus quantū poſſibile eſt eū videre. Videbimus eī eum inuiſibilē mente non corpe. ſcientie intellectu. non carnis aſpectu. Nemo em̄ putet ſe poſſe ipſam ſicut eſt diuinā ſubſtantiā intuerivt ſpēm ſibi aliquam vel ymaginē corporeaꝫ in corde figuret. Nulla enim forma in deo eſt. nulla circūſcriptio. ſed ſenſus ⁊ mēs qui ſentiri quidē poſſit ⁊ mentis affectu perſtringi nec carne cōprehendi aut deſcribi aut enarrari. ideo oportet cuꝫ omni reuerentia ⁊ metu accedere ⁊ ita vibrari in eum mentis intuitū vt quicquid poteſt ſplendoris claritatis maieſtatiſꝗ mens humana conſpicere. ſuper hec omnia ſentiat eum ſp eſſe. Oportet aūt vacare. vnde dr. vacate ⁊ videte qm̄ ego ſum deus. Et quanto purior in eo mens fuerit. tanto plura ei deus reuelabit ⁊ miſteria eius cognoſcet hec iohannes. Ergo put dt glo. ſup. ix libro celeſtis ierarch. Intellectualis viſio eſt mentis intelligentia qua diuinum lumen inuiſibiliter videꝰ. Sicut igiꝰ lucem viſibilem valentius cōſpicit qui ſereniores hꝫ oculos. qui āt aliquantulū debiles minus acute contēplaꝰ eaꝫ. qui vero cecus eſt pene vix eā tenuiter videt. qui aūt ex toto cecus ē nec in modico valet eam cernere. ꝗꝫ lux ipſa ꝗꝫtum in ſe eſt equaliter omnibus luceat. Sic de creatoris luīe ſentiendū eſt. nam diuina ⁊ paterna bonitas eſt in ſe ſupabundans. ſui tñ luīs dona vnicuiꝗ put dignus eſt diſtribuit. nā ſm vniuſcuiuſꝗ mores ac ſtudiū vnicuiꝗ adiacet deus. ⁊ ſicut magis ⁊ minus de deo ꝗſquis intelligit. ſic ⁊ lux diuina vel maior eſt illi vel minor. Qui vero deū ignorat lucis eius ſplen

dorem nec in modico videt B Unde ops deus menti nostre que ob culpam cecata est et ad verū lumē ꝯspiciendum inualidum. ignem ꝯpunctionis et tribulatōnis immittit. vt oīs impuritas vitiorum in ea cremet. et sic interioribus oculis mūdatis postmodū maīfestius celestia possit ꝯtēplari. De hoc beatus greg. xxiiij. moral. sic ait Mēti nostre de ꝯsideratione cecitatis sue prius ignis tribulatōis immittit. vt oīs vitiorū origo ꝯcremet. et tūc mūdatis oculis cordis illa leticia patrie celestis aperit. vt prius purgemus lugendo. qd fecimus. et postmodū manifestius ꝯtēplemū p gaudia qd queramus. Prius em̄ a mentis acie exurente tristicia interposita malorum caligo detergit. et tūc resplendente raptim chorusatione incircūscripti luminis illustrat quo vtrū qz ꝯspecto in gaudio cuiusdā securitatis absorbet. et q̄si post defectū p̄ntis vite vltra se rapta aliquo modo in quadam nouitate recreat. ibi mens ex immenso fonte infusione supni roris aspgit. ibi se non sufficere ad id qd rapta est ꝯtemplat et veritatē sentiēdo videt quia quanta est ipsa veritas non videt Cui veritati tāto magis se longe existimat. quāto magis appropinquat. quia nisi illā vtcūqz conspiceret. nequaqz eā ꝯspicere se nō posse sentiret. Ad nisus ḡ animi dū illo tendit īmensitate eius chorusante circūstantia reuerberatur. Ipsa quippe cūcta implens cūcta circūstat et idcirco mens nostra nequaqz se ad dei ꝯphendendam incircūscriptam dilatat substantiā. q2 eam inopie sue circūscriptōis angustāt Unde et ad semetipam citius labit et ꝯspectis quasi quibusdā viratis vestigijs ad suā ymaginē a/s ad sua yma reuocat. hec greg. De hac etiam conpunctione ꝙ fit via ad grām ꝯtemplatōis. hugo de sancto victo. in. iiij. libro de archa noe sic dt Compunctio est quasi palus acutus. qui terram nostri cordis fodit. et quasi ignis rubiginē exurit. et q̄si splēdor tenebras pellit. Postqz aūt per ignem ꝯpunctionis rubigo fuerit a mente cōsumpta. et ille interius fulgor in corde micare cepit ꝯfestim aīmus in quedā ꝯtemplationis specula subleuat. ibiqz quodammodo seipso altior effectus. quandā vt ita dixerim lucidā regionē et terram nouam eminus ꝯspicit. qualem nūqz antea vel vidisse se meminit vel esse estimat Mirat et ipe qui videt et pre gaudio p̄ntis luminis p̄teritas ignorantie sue tenebras accusat. miratur sup se in summo quo eleuatus tendit. Et fit grā diuina aspirante vt cum pfecte aīmus a corporeis passionibus et terrenis desiderijs exutus fuerit. q̄dam statim insolita leticia pfundat. vt eo amplius amatorum esse cognoscat. qd deseruit. que magis dulce sentit quod inuenit. Sopita etiā terrenorum desideriorum strepitu ꝯtinuo mens ad quietē interne pacis ꝯponit. et vt capax esse possit celestis gratie ex ipa sua tranquillitate preparat. Sapia em̄ que est xp̄s habitare nescit. nisi in corde pacifico. et ideo illi in quibus adhuc terrena desideria perstrepunt. que sit dulcedo gratie dei nō nouerunt. hec hugo. ℭ Oportet igit qui ꝯtemplationi vacare desiderat vt cogitationes mūdanas et terrena desideria postponat. Unde dt beatus greg. Necesse est vt cor intus habeat. qui lumē ꝯtemplationis habere desiderat. nā qui adhuc exteriora immoderatius cogitant. que sunt de eterno lumine diuine ꝯtēplationis ignorāt. q2 dum sola visibilia cogitant lumen inuisibile ad mentem non admittit Si ergo interna ꝯtemplari volumus. ab eterna implicatōne dormiamus. quia

dei secreta non cognoscimus. si in ter renis desiderijs vigilemus. hec grego. D Et notandū q oīps deus men tes electoꝝ ad cognoscenda celestia se creta illuīat. sed a reproboꝝ cordibꝫ iusto suo iudicio occultat. De hoc bea tus greg. xxx. mora. exponens illa vba Quis enarrabit celoꝝ rōem ⁊ ꝯcentū celi quis dormire faciet. sic ait. Celoꝝ rōnem dn̄s narrat. dū nunc insinuan do superna secreta. electoꝝ suoꝝ men tes illuīat. Concentū vero celi dormi re facit dum ꝯcordes ymnos angeloꝝ atq illa celestium virtutū gaudia a re pboꝝ cordibꝫ iusto iudicio abscōdit. Qui ꝯcentus celi q̄uis in se intrinse cus vigilet. in ipsa tn̄ reproboꝝ igno rantia extrinsecus dormit. Narrat er go celestis secreti ratio. ⁊ tn̄ cōcentus celi dormire permittit. q2 ⁊ alijs p in spiratōem superne retributionis scien tia pandit. ⁊ alijs que sit interne lau dis suauitas occultat. Narrat celoꝝ ratio. qn̄ electoꝝ mentibꝫ que sit eter na siue superna retributio indesinēter aperit. vt nimiꝝ sine cessatōe ꝓficiant ⁊ transcurrētes visibilia sese ad inui sibilia extendant. Omne em̄ visibile qd in hac vita reprobos figit. hoc ele ctos ad aliam impellit q2 dum bona q̄ facta sunt respiciunt. in eum a quo fa cta sunt inardescunt tantoq eū prestā tius amant. quantum illū hoc qd ipse bonum ꝯdidit preire ꝯsiderāt. Loqui tur quippe hoc eis intrinsecus silenter inuisibilis lingua ꝯpunctionis. q2 tan to plenius intus audiunt. q̄to ab exte rioꝝ desiderioꝝ strepitu ꝑfectius auer tunt. His namq ꝯcentus celi non dor mit. q2 eaꝝ mens que sit laudis supne suauitas apposita amoris aure cogno scit. Intus enim qd appetant audiunt ⁊ de celestiū bonoꝝ ꝑmijs ipso diuini tatis desiderio instruunt. Un̄ ⁊ pn̄tem vitam non solum aduersantē. sed eti am fauentem grauiter tolerant. q2 eis onerosum est omne qd cernit. dum ab eo qd intus audiunt differunt. omne qd sibi presto est graue estimant. q2 il lud non est ad qd anhelant. Qui tn̄ cō centus reprobis dormit. q2 eoꝝ cordi bus nequaq̄ per vocē ꝯpunctionis in notescit. non em̄ ꝯsiderare illam delcā bilem supernoꝝ ciuium freqn̄tiam stu dent. nullo ardoris radio illa solēnita tis interne festa ꝯspiciunt. nulla in in timis ꝯtemplationis penna subleuan tur. Solis namq visibilibꝫ seruiunt. ⁊ idcirco nihil superne suauitatis in trinsecus audiunt. q2 oēs in aure cor dis curaꝝ secularium surdi tumultus premunt. hec greg. E Etiā ꝯside randū est ꝓut dt richar. de scō victore q multi sunt qui sciunt vacare corpore minime tn̄ preualent vacare corde. ne scientes facere sabbatū ex sabbato. ⁊ idcirco nō valentes implere qd legit in ps. Uacate ⁊ videte qm̄ ego sum de us. Uacantes siquidē corpore. sed va gantes vbiq corde. Nequaq̄ videre merent q̄ dulcis est dn̄s. ⁊ q̄ bonus isrl̄ deus his qui recto sunt corde. Un̄ necesse est vt discant requiescere nō so lum ab opibꝫ malis sed etiā a cogita tionibꝫ supuacuis vt possint eo liberi deo vacare. nā absq dubio nihil sic cor ab oī mundano amore mundat. nihil sic aīm ad celestiū amorē inflammat. quemadmodū ꝯtemplatio Ipsa itaq est que emundat. ipsa q̄ sanctificat. vt per assiduā veritatis ꝯtemplatōez fiat mundus per ꝯtemptū mundi ⁊ scūs p dilectōez dei. hec rich. F Sz etiā dz sensus suos exteriores hō ab illici tis restringere ⁊ seipm̄ in vnū collige re. deinde videre q̄lis sit collectus. vt possit aīa eius siue mens supra semet ipsam surgere ⁊ ꝯtēplatōi sui autoris

intendere. Ista ꝯmemorat beatus gre.
sup ezechielē sic dicēs Sepe volumus
oīpotentis dei naturā inuisibilē ꝯside
rare. sed nequaꝗ valeamus sed ⁊ ip̄is
difficultatibꝫ fatigata aīa a semetip̄a
recedit. sibiq; de seipsa gradus ascēsio
nis vt primū semetip̄am si valet ꝯside
ret. vt tūc illā naturā que sup ip̄am est
inꝗtum potuerit inuestigat. Sz mēs
si carnalibꝫ ymaginibꝫ fuerit sparsa.
nequaꝗ vel se vel aīe naturā ꝯsiderare
sufficit q2 p quot cogitationes ducit̄.
q̄si p tot obstacula cecat̄. Primus er-
go gradus est vt se ad se colligat. Se
cūdus vt videat se qualis sit collecta.
Tercius vt sup seip̄am surgat ac se au
ctoris inuisibilis ꝯtemplationi inten-
dendo subijciat sed se ad se nullo mō
colligit nisi prius didicerit terrenaruz
atq; celestiū ymaginuz fantasmata ab
oculo mentis ꝯpescere. Quicquid de
visu. quicquid de auditu. quicquid de
odoratu. de tactu. ⁊ gustu cogitatōi oc-
currerit. respuere atq; calcare dēmus
Hec gre. ¶ Et sciendū ꝙ humana
aīa hoīm vitio a paradisi gaudijs ex-
pulsa lucem inuisibiliū pdidit ⁊ totaz
se in amorem visibiliuz fudit. tantoq;
ab interna speculatione extranea est.
quanto foris deformiter sparsa. vn̄ fit
vt nulla nouit nisi que corpeis oculis
vt ita dixerim palpando cognoscit. ho
mo em̄ qui si p̄ceptum seruare voluerit
etiaz carne spiritali futurus fuerat pec
cando etiam factus est mēte carnalis
vt sola cogitet que ad animū p ymagi
nes corporeas trahit. Corpus quippe
celi ⁊ terre aquaꝝ. aīalium. cunctaruz
reꝝ visibilium quas indefinenter intu
etur in quibꝫ dū totā se delectata mēs
ꝓijcit. ab interne intelligentie subtili-
tate grossescit. ⁊ quia ad summa erigi
non valet in his infimis libenter iacet
Cū vo miris conatibꝫ ab his exurge-
re nitit̄ magnū valde est si ad cognitio
nem suā repressa corpali specie anima
perducat̄. vt semetip̄am sine corporea
ymagine cogitet ⁊ cogitādo se sibi viā
vsq; ad ꝯsiderandā eternitatis celsitu
dinē paret. hoc igit̄ mō q̄si ꝗdam sca
lam exhibet semetip̄am. p quā ab exte
riorībꝫ ascendendo nisi transeat ⁊ a se
in auctorē tendat. Cuz em̄ corporeas
imagines deserit in semetip̄am veniēs
non modicū ascendit. nec tñ debet aīa
ibi quiescere sed debet vlterius ꝓcede
re sanctoꝝ angeloꝝ agmina rimanda
qualia sunt ⁊ que sit in eis sine fine fe-
stiuitas visionis dei. que leticia sine
defectu. ⁊ quo modo ꝯtemplando sem
per eternitatē sint eterni. Sed ⁊ hos vi
delicet choros angeloꝝ transeat ⁊ om-
ne qđ creatum est deserens. vltimo in
sui conditoris lumine fidei oculos fi-
gat. ⁊ in eius contemplatōne dulciter
requiescat Istos .iiij. ascēsus siue gra
dus tangit beatus greg. exponens illđ
ezechielis. Cum fiat vox super firma-
mentum quod erat super caput eorum
stabat ⁊ submittebant alas suas ita di
cens. Querendū nobis est que sit vox
que supra firmamentum sit sed eandē
vocē melius intelligimus. si ab ymis
ad superna gradientes quasi quibusdā
passibꝫ ascendamus. Sicut em̄ audi-
tus corporis excitatur voce. ita sensus
mentis excitat̄ intellectu. vox ergo in
mente est quasi sonus intelligētie. Sz
sciendum est q2 nostris sensibꝫ aliquā
do vox carnis loquit̄. aliquando vox a
nime. aliqñ vox firmamenti. aliquādo
vox que supra firmamentum est. Po-
namus em̄ ante oculos ꝙ quispiā sit
lesus a ꝓximo. qui ex humana ratio-
ne cogitat vt vicez lesioni reddat. ma
lum pro malo retribuat huic vox car-
nis loquit̄ in mente. q2 cū diuina man
data p̄cipiant bene nos facere his qui

oderunt nos. quisquis malefacere se odientib9 cogitet. in eius aĩo vox carnis clamat. Multa etiã terrena quotidie agimus. post hoc ad orõnem redimus. accedat ad cõpunctõnem animi. sed earũ rerũ quas egimus ymagines cõsant in mente et intentõnem cõpunctionis prepediunt in orõne. et quod volẽtes foris egimus hoc iterius patimur inuiti. vt quedam cogitationũ fantasmata mentem per ymagines corporeas dispgant. ne strictã se totam in orõne colligat. hec quoqꝫ vox carnis est. Cum vero et ista subigimus atqꝫ ab ocul' mẽtis cunctas ymagines corpeas effugamus. ipsam in nobismetipsis naturam aĩe querentes qualis sit que carnem viuificare pt inuenimus quendã intellectualem spũm per creatoris potentiam viuentẽ corpus qđ sustinet viuificãtẽ. sed tñ obliuioni subditũ. mutabilitati subiectũ. quem sp timor afficit leticia extollit. Ipse namqꝫ intellectus aĩe vox eius est. qr sonat qđ est. que tñ adhuc vox sub firmamento est. sed trãscẽdens aĩam vocem de firmamento querimus. cũ illa sanctorũ angelorũ innũera multitudo in omnipotentis dñi cõspectu qualis sit inuestigamus. que sit in eis sine fine festiuitas visionis dei. que leticia sine defectu. qui amoris ardor non crucians sed delectans. quantum in eis sit desideriũ visionis dei cũ satietate. et satietas quanta cum desiderio. In quib9 nec desideriũ penã generat. nec satietas fastidiũ parit. quõ inherẽdo sint beati. quõ contemplando sp eternitatẽ sint eterni. quõ coniuncti vero luimi facti sunt lux. quõ aspicientes sp incommutabilẽ mutati sunt in incõmutabilẽ. Sed cũ ista de angelis cogitamus adhuc vox de firmamento est sup firmamentũ Transeat ergo animus et ab ipso transeat omne qđ creatum est in solo creatoris sui lumine fidei oculos figat. qꝫ vnus viuificet oĩa qui ea creauit deus qꝫ vbiqꝫ est et vbiqꝫ totus est. qꝫ incircũscriptus et incomphensibilis sentiri pt. videri non pt. qꝫ nusqꝫ deest. et tñ ab iniquorũ cordib9 vel cogitationib9 longe est. qꝫ nec ibi deest vbi longe est. qr vbi deest per grãm adest p vindictam. qꝫ omnia tangit nec tamẽ oĩa equaliter tangit. quedam enim vt sint. nec tñ viuant vel sentiant. vt sunt cuncta insensibilia. Quedã tangit vt sint. viuant. sentiant. et discernant. sicut est humana natura et angelica. cum ipse nunqꝫ ipsi sit dissimilis. dissimiliter tñ tangit dissimilia. qꝫ vbiqꝫ presens est et inueniri vix potest. qꝫ stantem sequimur et apprehendere nõ valemus

Ponamus ergo ante oculos mentis que illa natura sit. que tenet oĩa et implet oĩa. circumplectit omnia. supercedit omnia. sustinet oĩa. neqꝫ alia supercedit. neqꝫ alia ex pte sustinet. implet. atqꝫ alia circumplectit sed circũplectendo implet. implendo circũplectitur. sustinendo superexcedit. supercedendo sustinet. Huius nature potentiã cũ stricte in ea cogitat animus vox sup firmamentũ fit. qr eius intellectũs cõcipit qui et angelorũ sensum sua incõprehensibilitate transcẽdit. Cum ergo vox sup firmamentum fit stant aĩalia et submittunt alas suas. qr sanctorũ mẽtes cũ creatoris sui potentiam intenta contemplatõe cõsiderant. vilescunt eorũ aĩo virtutes quas hñt. et tanto faciunt apud se humiles. qꝫto eis illud altum est qđ sup angelos sonat. hec greg.

¶ Notandũ etiã qꝫ quantalibet intentõe mens humana tetenderit. etiã si iam fantasias ymaginũ corporalium a cogitatõe cõpescat. si iam oẽs circumscriptos spũs ab oculis cordis amoueat. adhuc tam in carne mortali posito

videre gloriam dei non valet sicut est.
Unde paulus dicit videmus nunc per specu
lum in enigmate Neque enim omnipotens deus iam
in sua claritate conspicitur. sed quedam sub
illa in presenti vita speculatur anima unde
recreata et refecta proficiat. et post resolu
tionem corporis ad visionis eius glori
am pertingat. De hoc dicit beatus bernar.
Quicquid de dei visione hic fidelibus
impertitur speculum est et enigma. tamen di
stans a futura vita. quantum a veritate fi
des. tempus ab eternitate et hoc ipsum
breviter et raptim. De hoc etiam dicit bea-
tus greg. viij. libro moral. super illo ver
bo, usque quo non parcis mihi nec dimit
tis me ut glutiam salivam meam. Sali
va in os ex capite labitur ab ore vero ad
ventrem ducitur. dum glutitur. Quid itaque
est caput nostrum nisi divinitas. quid ven
ter noster nisi mens. quid salive nomi
ne nisi sapor intime contemplationis sig
nificatur. Sed saliva que ad os labitur a
divinitate labitur. ut vero ad ventrem
veniat non glutinatur. quia divinitatis con
templatio sensum tangit sed plene men-
tem non reficit. quia animus perfecte conspi
cere non valet. quia adhuc caligo corrup
tionis prepedit. sed raptim videt. Ec-
ce enim electorum mens iam desideria sub
icit. iam cuncta que considerat preterire
transcendit. iam ab exteriori delectati
one suspenditur. et que sint bona invisi-
bilia rimatur. atque hoc agens plerumque in
dulcedine superne contemplationis rapitur
iamque de intimis aliquid quasi per caligi
nem conspicit. et interesse spiritalibus an
gelorum ministeriis ardenti desiderio co
natur. gustu incircumscripti luminis pas-
citur et ultra sevecta ad semetipsam reue
hi dedignatur Sed quia corpus quod corrum
pitur aggravat animam inherere diu luci
non valet. quam raptim videt. Ipsa quip
pe carnis infirmitas transcendentem se
animam retrahit ad cogitanda yma ac ne-
cessaria suspirantem reducit. Saliua
ergo defluens a capite os tangit. sed
ad ventrem non pervenit. qui rigore superne
contemplationis iam quidem intellectus
noster infunditur. sed nequaquam mens ple
ne satiatur. in ore enim gustus est sed in ven
tre satietas. Saliuam igitur glutire non
possumus. quia superno claritatis bono
satiari non permittimur quod adhuc exte
nuitate gustamus. Sed quia hoc ipsum
quod utrumque iam superna cognoscimus
ex pietate parcentis est. quod vero hec per-
cipere perfecte non possumus adhuc ex
pena est vetuste damnationis. hec gre.
I Unde et dicit idem beatus greg. xxxi.
moral. exponendo illud. oculi eius de
longe prospiciunt. Quantolibet in hac vi-
ta positus quisque profecerit nec dum deum
per speciem sed per enigma et per speculum
videt. Enigma nanque cum respicimus ve
rius cernimus. cum vero longius aciem
tendimus sub incerto caligamus Quia
igitur sancti viri in alta contemplatione se
erigunt. et tamen deum sicut est videre non
possunt. Unde dicitur. Oculi eius de
longe prospiciunt ac si diceret Intentio
nis aciem fortiter tendunt. sed nedum
propinquum aspiciunt cuius claritatis
magnitudinem nequaquam ut est penetrare
possunt. a luce enim incorruptibili caligo
nostre corruptionis obscurat Cumque et vi
dere aliquatenus potest. et tamen videri lux
ipsa sicut est non potest. quam longe sit in
dicat. quam si mens ut cumque non cer
neret. nec quia longe esset non videret Si
autem perfecte iam cerneret. profecto hanc
quasi per caliginem non videret Igitur
quia nec omnino cernitur recte dictum est
quia de longe deus videtur. hec grego.
K Ergo deus per quasdam ymagi-
nes in hac corruptibili vita videri po-
test. sed per nature sue speciem videri
non potest. Si vero a quibusdam potest
in hac adhuc corruptibili carne viuen

tib⁹ quodam ꝯtemplationis acumine
dei claritas videri. oꝑtet vt tales ine-
stimabili virtute polleant. Sꝫ q̂squis
deū quantū licet lumine ꝯtemplatōis
videt. huic mundo funditus moritur.
nec vltra eius amore teneat̃. Ista ꝯme
morat beatus grego. xviij. mora. sic di
cens. Quādiu hic mortaliter viuitur
videri per quasdā ymagines deus pōt
sed per ipsam nature sue sp̄em non p̄t.
vt aīa gratia sp̄ūssancti afflata ꝑ figu-
ras quasdā deū videat sed ad ip̄m vim
essentie non ꝑtingat. q2 in hac morta
li carne ꝯsistentib⁹ ⁊ videri p̄t ꝑ quas-
dam circūscriptas ymagines. ⁊ vide
ri non p̄t per incircumscriptum lumē
eternitatis. Si vero a quibusdā p̄t in
hac adhuc corruptibili carne viuenti
bus sed tñ inestimabili virtute crescē-
tib⁹ quodam ꝯtemplationis acumine
eterna dei claritas videri. ꝑ nature tñ
sue sp̄em videri non p̄t. Sꝫ quisquis
deū inquantū phas est in luīe ꝯtēpla
tionis videt. huic vite funditus mori-
tur. nec iā eius amore tenet̃. Nullus
quippe eū videt qui adhuc carnalit̃ vi
uit. q2 nullus p̄t amplecti deū ⁊ seculū
Qui eñ deum videt eoipso morit̃ quo
vel intentiōe cordis vel effectu operis
ab huius vite delectatōnib⁹ tota men
te separatur. Nullus vnq̄ꝫ deū videt spi-
ritaliter ⁊ mundo viuit carnaliter. Vñ
paulus qui adhuc de inuisibilibus sic
ip̄e testat̃ experte cognouerat. iaꝫ huic
mundo totū se mortuuꝫ perhibebat di
cens. Mihi mundus crucifixus est. ⁊
ego mundo. hec greg. L Et q̄ꝫuis
ꝯm cōem cursum diuina essentia in p̄-
senti vita ꝯspici non valeat. tñ illā cre
dere ⁊ ardenter ꝯcupiscere quodāmo-
do est illam videre. Qd̓ affirmat btūs
augu. sic dicens. q̄ꝫq̄ꝫ illa summa ⁊ in
cōmutabilis lux vera, lux indeficiens
angeloꝝ a nemine ꝯspici valeat in hac
vita. que solum sanctis reseruat̃ in ce-
lesti patria. illud tñ credere ⁊ intelli-
gere ⁊ sentire ⁊ ardēter ꝯcupiscere vel
inhyare quodāmō illud cernere ē ⁊ te
nere. hec aug. De ꝯtemplatōe etiā mo
yses abbas in prima collatōe. Contē-
platio inquit dei multipharie ꝯcipit̃.
nā deus non solū incomp̄hensibilis il-
lius substantie sue ammiratōe cogno-
scit̃. qd̓ tñ adhuc in spe ꝓmissionis ab
sconditū est. Sed etiā creaturaꝝ suaꝝ
magnitudine vel equitatis sue ꝯsidera
tione vel quotidiane dispensatōnis au
xilio ꝓuidetur. qñ. s. que cū sanctis su
is per singulas generatōes egerit mē-
te purissima ꝑlustramus Cū potentiā
eius q̄ vniuersa gubernat moderat̃ ac
regit. cum immensitatē scīe eius ⁊ o-
culū quem secreta cordiū latere nō p̄t
trementi corde miramur. cū arenarū
maris vndaꝝq̄ꝫ numeꝝ dimensiuum
⁊ ei cognitū pauidi cogitamus. cum
pluuiaꝝ guttas. cū seculoꝝ dies ⁊ ho-
ras. cū preterita futura ue vniuersa ob
stupescentes scīe eius assistere ꝯtēpla-
mur. Cū ineffabilē clementiā eius q̄
innūera flagicia. q̄ singulis quibusq̄ꝫ
momētis sub ipsius ꝯmittunt̃ aspectu
indefessa longaītate sustentat. Cū in-
tuemur vocatōem qua nos nullis pre-
cedentib⁹ meritis gratia sue miserati
onis asciuit. Cum deniq̄ꝫ quot occasio
nes salutis tribuit adoptandis cū quo
dā ammirationis intuemur excessu ꝙ
ita nos nasci p̄cepit. vt ab ipsis cuna-
bulis grā nobis legisq̄ꝫ sue noticia no
bis traderet̃. ꝙ ip̄e aduersariū vincēs
in nobis ꝓ solo bonitatis ascēsu eter-
na btītudine ac ꝑpetuis nos p̄mijs mu
nerat. ac postremo disp̄ēsatōꝫ incarna-
tōis sue ꝓ nr̃a salute suscepit. ac mira-
bilia misterioꝝ suoꝝ in cūctis gentib⁹
dilatauit Sūt aūt alie quoq̄ꝫ hmōi in
numere ꝯtēplatōes q̄ ꝓ q̄litate vite ac

puritate cordis in nostris sensibꝰ oriū
tur. quibꝰ deus vel videt̄ mūdis obtuti
bus vel tenet̄. quas ꝓfecto nullus ꝑpe
tuo retentabit in quo adhuc aliq̄d car/
naliū viuit affectuū. q2 non poteris ait
dn̄s videre faciē meā. non eñ videbit
me homo ⁊ viuet. s. mundo huic dedi/
tus affectibusq̄ꝫ terrenis. hec moyses
in prima collatōe. M Sꝫ ⁊ hoc ꝯsi
derandū ꝙ ꝑfecti viri cū in orōe vel in
gr̄a ꝯtēplationis sunt ꝯstituti si mētibꝰ
eoꝝ interim cogitatiōes vane vel īpro
be occurrūt valde moleste hoc ferūt. ⁊
ideo quicquid ab illo vero lumine mē
tis aspectū retrahit execrātur. fastidi/
unt eñ vniuersa in quibus mūdus iste
versat̄. sed tñ impossibile est vt nō ad
eū videlicꝫ mūdum tp̄e orōnis vel ꝯtē
platōis vel breui cogitationū rapiant̄
excessu. De hoc ⁊ quibusdā alijs Cassi
anus in collationibꝰ patꝝ sic ait Quō
eñ beato paulo quē ad summū ꝑfecti
onis culmē ꝑuenisse ꝯstat illud poterit
ꝯuenire qđ dr̄. Nō eñ facio bonū qđ
volo Sed quid sit principaliter bonū
qđ apl's non potuerit ꝑficere cū vellet
diligentius indagemus Est eñ bona
caritas. laudabilis ꝯtinentia. mirāda
prudentia. larga humanitas. circūspe
cta sobrietas. modesta tꝑantia. sancta
iusticia q̄ oīa in apl'o paulo eiusq̄ꝫ cō/
sortibꝰ ita plena atq̄ꝫ ꝑfecta fuisse nō
dubiū est. vt virtutū potius q̄ꝫ verboꝝ
magisterio ab eis religio doceret̄. Sꝫ
vna ⁊ sola ē theoria. i. ꝯtemplatio dei
cui merito oīa iustificationuꝫ merita.
vniuersa virtutū studia postponunt̄. ⁊
eius ꝯꝑatione fuscant̄. Bonuꝫ ḡ sum
mum. i. dei ꝯspectu frui. i. xp̄o iugiter
inherere. qđ vt perfecte amplius possit
adipisci dissolui optat corpore qđ ca/
ducum ⁊ multum fragilitatis sue ne/
cessitatibꝰ impeditum non potest a cri
sti consortio auelli Quod tam ꝑtinax
studium sanctorum quod tam arduuꝫ
potest esse ꝓpositum cui non aliquan/
do ille versutus insidiator illudat Quis
itaq̄ꝫ solitudinem sectatus est. vt nūq̄ꝫ
a cogitationibꝰ supfluis laberet̄ Quis
tam familiaris est deo tanq̄ꝫ ꝯiūctus
qui apostolicū imperiū quo sine inter/
missione nos orare ꝓcipit vel vno die
gaudeat se executuꝫ Que licet aīa nō
nullis qui sunt grauioribꝰ vitijs inuo
luti leuia atq̄ꝫ a peccati pena aliena vi/
deant̄. scientibꝰ tñ perfectionis bonū
etiam minimarum rerum multitudo gra
uissima est. Multisq̄ꝫ sibi maculis vi/
dent̄ aspersi. si non dicam vane cogi/
tationis improbitas in atria mentis
irrepserit. Sed vel psalmi qui dicen/
dus recordatio orationis tempore in/
tentionem supplicantis auertit. Nec
leui peccato astringitur qui deo preceꝫ
fundens subito a conspectu eius quasi
ab oculis non videntis nec audientis
cogitationis improbe vanitatem secu/
tus abscesserit. Unde qui summam to
tius voluntatis gaudij ⁊ beatitudinis
sue in diuinaꝝ spūalium reꝝ tm̄ ꝯtem
platione ꝯstituunt. cū ab ea vel inuiti
vel paululum violenter cogitationibꝰ
abstrahuntur. velut quoddam in se sa/
crilegij genus presentis plenitudinis
vltione puniunt ac vilissimam creatu
ram ad quam sit detortus mentis in/
tuitus. creatori suo se pretulisse lugen
tes. pene impietatis sibi crimen ascri
bunt. Et quicquid ab illo vero lumine
mentis aspectum retrahit execrant̄.
fastidiunt ergo vniuersa. in quibꝰ mū/
dus iste versat̄ Sed impossibile est. vt
non ad eum vel breui cogitationum ra
piantur excessu. nullusq̄ꝫ etiā nunc ho
minum excepto saluatore nostro natu
ralem peruagationem mentis ita defi
xus in dei ꝯtemplatione continuit. vt
nūq̄ꝫ ab ea raptus mūdaneq̄ꝫ cuiusdā

dei dilectionem desiderans peccare. dicente scriptura. Sidera ipsa non sunt müda in conspectu eius et inter sanctos eius nemo müdus. Cũ ergo semetipsos quotidie sentiant sci cogitationis terrene pondere pregrauatos. ab illa mentis sublimitate decidere. et inuiti imo etiã nesciẽtes in legẽ peccati mortisq transduci. hñt profecto pro quibus ad deũ iugiter ingemiscãt. et in dignitate humiliati atq compuncti ad grãm dei que impios iustificat conuolantes cũ aplo protestant Infelix ego homo quis me liberabit de corpe mortis huius. et condelectant quidem legi dei sm interiorẽ hominẽ qui visibilia vniuersa transcendens conat deo couniri. sed vidẽt aliã legẽ in membris suis. vere eni lex peccati est quã humano generi preuaricatõ induxit. quia maledicta in operibus nris post agnitõnem boni et mali cogitationũ spinas cepit ac tribulos germiare. quarum aculeis naturalium virtutũ semina suffocant et prefocant. ne illum panẽ qui de celo descẽdit et confortat cor hoĩs edere absq vultus nostri sudore possumus. hoc g ineuitabile corpus est mortis. per qd perfecti quiq qui gustauerũt q dulcis est dñs quotidie sentiunt cũ propheta q malũ sibi et amarum est discedere a dño deo suo. hoc ẽ corpus mortis qd celesti eos intuitu retrahens et ad terrena reducit qd psallẽtes eos vel orõni prostratos. vel humanas effigies vel sermões vel negocia vel actus facit superfluos retractare et volentes deo iugiter inherere. perfectõem tñ huius boni quia mortis corpus obsistit inuenire non pñt sed faciunt malũ qd volunt. i. traducunt mente etiã ad illa que ad profectũ non ptinent. idcirco quotidianis suspiriis sue fragilitatis compuncti dum cogitationum varietates et consciẽtie latebras perscrutant suppliciter clamant. Nõ intres in iudicium cum seruo tuo Et illud quis gloriabit castũ cor se habere. et ita infirmam hominũ imperfectamq iusticiam. ac fine miscõia dei semper indignam eẽ sentiunt. proinde quia omnibus ociosis atq superfluis rebus vo lucrẽ humane mentis excursum fatemur carere non posse. per hoc vtiq cõsequĩt sine peccato nos non esse veraciter confitemur. Quanto magis profecerit mens humana et ad interiorem contemplationis peruenerit puritatem tanto se immundiorẽ quasi per speculũ sue puritatis inspiciet. Quia necẽ est vt dum animus ad sublimiorẽ se tendit intuitum. ad maiora q agit prospiciens conspicit illa in quibus est vt inferiora spernat. viliora q despiciat. plura siquidẽ denotat sincerior obtuitus. pariterq maiorẽ reprehensionis dolorem irreprehensibilis vita et multiplicat gemitus atq suspiria emendatio morum et emulatio attenta virtutum Nemo eni illo in quo est potest esse cõtẽtus. et quanto fuerit quis mente purgatior. tanto se sordidiorem videns magis humilitatis q elationis inueniet causas. quãtoq magis ad sublimiora conscenderit. tanto amplius preuidet sibi superesse quo tendat. Deniq qui carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. et quibus vere crucifixus est mundus cũ de cordibus suis non solum radicitus vitia vniuersa propulserint. verum cogitationes ac memoriam peccatorum conentur excludere. nihilominus tamẽ quotidie fideliter profitent ne vna quidẽ hora macla se posse carere peccati. nec tñ ex eo debemus nos a dominica communione suspendere. quia nos cognoscimus peccatores. sz ad eã magis ac magis esse propter anime medicinam et purificatõnem spũs auide festinandum Verumtñ ea humilitate mentis ac fide vt

indignos perceptione tante gratie iu
dicātes potius nostris remedia vulne/
rib9 expetamus Alioquin nec anniuer
saria quidē digna ꝓsumenda est coīo
vt quidā faciūt qui ita sanctoꝝ celesti
um dignitatē ⁊ sanctificationē menti/
unt. vt estimēt ea nō nisi sanctos ⁊ im
maculatos debere ꝓsumere ⁊ non poti
us vt sanctos mūdosq̧ nos sua ꝑcepti
one ꝑficiant Qui ꝓfecto maiorē arro
gantie ꝓsumptionē quā declinare sibi
videnť incurrunt. q2 tunc cū ea ꝑcipi
unt dignos se eoꝝ dijudicant ꝑceptio
ne. Multo aūt iustius est vt cū cordis
humilitate credamus ⁊ fateamur illa
sacrosancta misteria nunq̧ ꝓ merito
nos posse ꝯtingere. q̄ vt vna ꝑsuasiōe
cordis elati vel post annum dignos eo
rum ꝑceptōne nos esse credimus. hec
cassianus. ¶ Debent etiā hi qui
studio ꝯtemplationis intendūt curare
magnoꝑe vt mentem in hūilitate sem
per custodiāt ⁊ nunq̧ se de gratia que
infundiť extollant. Quia hi qui vere
spiculatores sunt semꝑ sensum in hu/
militate custodiunt atq̧ ad eoꝝ men/
tes intelligentia ꝯtemplationis intrat
sed iactantia elationis non intrat. q2
⁊ apta est in mentib9 gratia qua replē
tur. ⁊ tñ aduersarium ingredi ꝑ super
biam non ꝑmittūt Nullum etiā donū
se veri luminis habere estimet priuatū
qui in eo qđ se habere precipuum esti/
mat sepe alter ditior est. quem habere
apud se boni aliquid nō putat. hec gre
gorius. Filius

Cum itaq̧ ꝯtemplatio sicut ex ꝑ/
cedētib9 intelligo fit quedā men
tis directio siue intuitus in deum. nūc
ergo desidero vt de deo trino ⁊ vno ve/
lis mihi aliqua enarrare.

Ca. .X. Pater D

De deo trino et

vno vt informatōnem habeas. primo
scire debes ꝙ summa ꝯtemplationum
genera sunt duo. Primū versať circa
diuinitatis vnitatem. Secundum vo
circa ꝑsonaꝝ trinitatē De hoc richar.
de sancto victore dr. Summa ꝯtēpla/
tōnis genera sunt duo. ꝑ duo cherubin
designata. qui extenti fuerūt suꝑ ꝓpici
atorium Primū est suꝑ rōnem nec tñ
preter rōnem Secundum vero est suꝑ
rationem ⁊ tñ videť esse ꝑter rōnem.
Primū versať circa diuinitatis vnita
tem. Secundum aūt circa ꝑsonaꝝ tri/
nitatem Illa sane supra rōem sed pre/
ter rationē non sunt. que q̄uis rō pa
titur esse. nulla tñ humana ratione in
uestigari possunt. vt est de vnitate dei/
tatis. Illa aūt dicimus ⁊ super rōem
esse quib9 videť oīs humana rō ꝯtra
ire qualia sunt ea que de trinitatis vni
tate credimus. ⁊ multa que de corꝑe
xp̄i sunt in dubietate ratōis. fidei au/
ctoritate tenemus. ꝙ eñi in vna sim/
plici essentia triplex persona sit vel ꝙ
vnū idēq̧ corpus eodem tꝑe in diuer
sis locis esse possit nulla hūana rō pati
tur. ⁊ his assertionib9 oīs rō absq̧ ra
tiocinatione reclamare videť. hec ri/
char. ¶ Nūc igiť videndū ē de pri
mo genere ꝯtemplatōis viz de diuita/
tis vnitate. De hoc idem richar. iiij.
libro de ꝯtēplatione sic ait Primū ge
nus ꝯtemplationis versať circa diuini
tatis vnitatez. Deus eñi est simplex ⁊
summe vnus ⁊ ī illo vno ⁊ simplici bo
no est omne bonū. q̄tum ad essentiaz
nihil illo simplicius. q̄tum ad effica/
ciā nihil illo multiplicius Deus quip
pe omꝑs est ⁊ vbiq̧ potest. Potentia/
liter g° vbiq̧ ⁊ vbi locus ē ⁊ vbi locus
non est. Si vero potentialiter ⁊ essen/
tialiter quia non est alia eius poten/
tia ⁊ alia eius essentia. Essentialiter
ergo est intra omnia. ⁊ extra omnia.

infra omnia. ⁊ supra omnia. Si intra
oīa nihil eo secretius. si extra omīa ni
hil eo remotius. si infra oīa nihil illo
occultius. si supra oīa nihil illo subli-
mius. Quid ergo illo incomꝓhensibi
lius quo nihil secretius. nihil remoti-
us. nihil occultius. nihil sublimius.
Itē si non est aliud eius ptās ⁊ aliud
eius felicitas. vbicunq; est eius sum-
ma potestas ibi ⁊ summa felicitas Sū
ma ergo felicitas vbiq; est. quō ergo ī
inferno summe miserie esse pt locus.
vel quō potest quisq; miser esse. cui nū
q̄ potest abesse summa felicitas nec vn
q̄ deesse. Hec oīa mira ⁊ vere incomꝓ
hensibilia sunt. Multa ⁊ pene innume
rabilia circa diuinitatis vnitatem ⁊ ve
re vnitatis ꝯsideratōeȝ ratio approbat
que tñ non ꝯprehendat. hec rich. Bea
tus etiā bern̄. de deo ⁊ eius effectibꝫ ad
eugeniū papā sic ait. Quid est deus vo
luntas oīps. beniuolētissima virtus. lu
men eternū. incōmutabilis ratō. sum
ma beatitudo creans mentes ad se pti-
cipandū. viuificans ad sentiendū. affi
ciens ad appetendū. dilatans ad capi
endū. iustificans ad ꝓmerendū. accē-
dens ad zelū. fecundans ad fructū. di
rigens ad equitatem. formans ad beni
uolentiā. moderans ad sapiam. robo
rans ad virtutē. visitans ad ꝯsolatōeȝ
illuīans ad cognitōnem. ꝑpetuans ad
immortalitatē. implens ad felicitatē
circūdans ad securitatē. hec bern̄. De
deo etiam per quendam sic dr̄. Deus
est cuius totum esse est inseꝑabile. quō-
dam sine fine substantie pelagus. nul
lis terminis nullis limitibꝫ circumda
tus. oēm sensum. oēm creaturā. oēm
naturam. omne tpus supgrediens. ne
q; eñ augeri pt qui immensus est. nec
minui qui vnus est. nec loco mutari q̄
vbiq; est. nec tēpe qui eternus est. nec
cogitatōe qui sapiētissimus est. nec af

fectu qui optimus est. Ipse longitudo
ꝓpter eternitatem interminabilē. ipse
latitudo ꝓpter caritatē immensurabi-
lem. sublimitas ꝓpter maiestatē inat-
tingibilem. ꝓfunditas ꝓpter sapiam
inscrutabilē. hoc sancti sm̄ apl'm ꝯpre
hendūt. hec ille. Ideo est ꝙ dr̄ bea. aug.
Nihil dignum de te deo humanus ser
mo loquit̄. q2 nec sm̄ qualitatē aut q̄
titatē. situm vel hītum seu motum ali-
quid de te dr̄. Et tñ latitudo. longitudo
altitudo ⁊ ꝓfunditas tibi inesse quodā
mō legunt̄. scȝ altitudo caritatis qua
nos ab errore colligis ⁊ ꝯtines in veri
tate. Longitudo vero q̄ nos tua longa-
nimitate malos portas donec emenda
tos future patrie restituas. Altitudo
aūt qua oēm sensum hoīm ⁊ angelorū
immensitate scīe supexcellis Profū-
ditas quoq; qua damnādos inferius
iuxta equitatē dispositionis atq; recto
iudicio iudex iustus preordinas Om
nem igit̄ supergrediat̄ creaturā ⁊ men
tis intuitū vltra oīa dirigat. qui aliq̄d
voluerit de tua ꝑlibare ꝓprietate sum-
ma boni deitas. ¶ Secundū ge
nus ꝯtemplationis versat̄ circa perso-
naꝝ trinitatē. De hoc richar. de scō vi
cto. in. li. ꝯtemplationū sic ait. Secū
dū genus ꝯtēplationis versat̄ circa ꝑ-
sonaꝝ trinitatē trinitatisq; speculatōȝ
nā multa firmiter credunt̄ veraciter af
ferunt̄ q̄ tñ non solū supra rōnem. sed
etiā ꝯtra ratōnem esse videant̄. Credi
mus vnū deū prēm ⁊ filiū ⁊ spūm san-
ctum. Patrem a nullo. filiū a patre so
lo. spūm sanctū a patre ⁊ filio. filiū na
scendo. spūm sanctū ꝓcedendo. Credi
mus vnū eundēq; in ꝑsonis trinū ⁊ in
sbā vnum. Unde alius est pater. alius
est filius. alius est spūs sanctus. nec ta
mē aliud pater q̄ filius. nec aliud pa
ter vel filius q̄ amborum spiritus. nā
alia est ꝑsona patris. alia filij. alia spi

ritussancti cū sit oībꝫ vna substātia ea-
dem eēntia ⁊ sola natura. hec oīa credi
mus. hec oīa ꝓfitemur ⁊ ↄstant veraci-
ter esse. ⁊ tñ in oībꝫ si iuxta humanaꝫ
estimationē pensenť. videť hūana rō
fortiter repugnare. hec rich. ℞ Et
notandū ꝙ pater qui est fontalis oīm
bonitas. qꝛ potuit ⁊ voluit filium dile
ctum genuit. cui beatitudinis sue deli-
cias plenissime coīcať Coeternum ge
nuit. qꝛ nūqꝫ sine illo fuit Consubstan
tialeꝫ quoqꝫ ne diuinitatis substantia
dupliceť. Diciť tñ genuisse alteꝝ a se
.s. alterā ꝑsonā que est hoc qđ ipē. Ex
vtroqꝫ etiam spūs ꝓcedit vt ambo se
mutuo diligentes terciū quoqꝫ ↄdile
ctū haberent. cui caritatis sue delicias
oīno coīcarent. in quo etiā ⁊ ꝑ quem
creature rōnales ꝓ modulo sue capa-
citatis eisdē ꝑticiparēt. ipē eñ est cari
tas vtrūqꝫ ↄiūgens nosqꝫ subiūgens
a fonte. A fonte igiť bonitatis q̂ pater
est ꝓcedit donū amoris. qui amor spi
ritus est Si aūt a patre ↄñr ⁊ a filio qꝛ
pater nihil sibi retinuit qđ nō filio suo
gignendo dederit sicut ipse ait. Oīa
que pater hꝫ mea sunt ꝓpterea dixi qꝛ
de meo accipiet ⁊ annunciabit vobis.
Est aūt spūssanctus equalis vtriqꝫ. qꝛ
ex summa libertate oportuit summum
donū ꝓcedere. ẜ ⁊ summū bonum. Et
etiā deus qꝛ donū intrinsecū est ⁊ quic
quid est in deo deus est Ob hoc ⁊ vtri-
qꝫ coeternus est qꝛ donuꝫ intrinsecum
prius in deo fuit qꝫ esse vel aliud quic-
qꝫ creaturis cōmunicaret exterius vel
distribueret ℞ De ꝓprietatibꝫ ꝑso-
naꝝ q̄ ī dīna natura ↄsistūt. tho. de aq̄.
sic dř. In dī natura tres ꝑsone subsistūt
⁊ hi tres sunt vnus deus ⁊ solis relati
onibꝫ distinguntř. Paternitas a rōne
filiationis Pater aūt ⁊ filius a spū san
cto spiratōe vt ita dicanť spūssanctus
a patre ⁊ filio ꝓcessiōe amoris qua ab
vtroqꝫ ꝓcedit. preter has nō est quar-
tam in diuina natura ponere ꝑsonam
Dicit etiam de hoc beatus augustinus
in libro de vbis apostoli Audiuimus
dñm dicentē. ego suꝫ qui sum. ⁊ deus
summe bonus est. Cū audis deus sum
me bonus noli putare de deo patre tm̄
dictū sed de deo patre ⁊ filio ⁊ spūsan
cto. hec eñ trinitas vnū ē ⁊ vnꝰ dˢ est ⁊
summe bonus est. Ita plane vnus est
deus. vt quando de ipsa trinitate inter
rogatus hoc respondens ne forte cum
audieris est deus putes ipsum esse pa
trem. ipsum esse filium. ipsum esse spi
ritum sanctum. non est ita Sed qui pa
ter est in illa trinitate nō est filius. qui
filius est in illa trinitate. non est pater
qui spiritussanctus est in illa trinitate
nec filius est nec pater sed spiritus pa
tris idemqꝫ spiritus filij ipse enim est
vnus spū ssanctus ⁊ patris ⁊ filij coe-
ternus patri ⁊ filio consubstantialis ⁊
qualis hec tota trinitas vnus dˢ sum-
me bonus. hec augustinus. Est igitur
solus ⁊ verus deus eternus immensus
⁊ incōmutabilis omps ineffabilis pa
ter ⁊ filius ⁊ spūs Tres quidem ꝑso-
ne sed vna essentia substātia seu natu-
ra simplex omnino. pater a nullo. fili-
us a patre solo spūssanctus ab vtroqꝫ
absqꝫ initio ⁊ absqꝫ fine. pī generans.
⁊ filius nascens. spūssanctus a patre
⁊ filio ꝓcedens. hec tres persone sunt
⁊ ↄsubstantiales coeterne omnipoten
tes coequales vnum vniuersoruꝫ prin
cipium creator oīm visibilium ⁊ inui
sibilium spūalium ⁊ corꝑalium crea-
turarum. hec aūt sancta trinitas scđm
suam essentiam est indiuidua ⁊ ẜm ꝑ-
sonales ꝓprietates ē discreta ⁊ nature
sue simplicitate nō admittens diuisio
nem nec in ꝑsonali ꝓprietate recipiēs
vnitatem. Sed semper in essentia vni
tatis ⁊ in personis pluralitas inueniť

a qua omnis ꝯfusio ⁊ mutua ꝯmixtio remouet̃. q2 cum alius sit pater. alius filius. alius spũssanctus. pater nõ ꝑo terit esse filius. nec filius pater vel spi ritusscũs. Est ergo pater qui generat. filius qui gignit̃. ⁊ spũssanctus qui ꝓ cedit vt simplex distinctio sit in ꝑso nis ⁊ in natura vnitas teneat̃. Vñ licꝫ alius sit pater. alius filius. alius spiri tusscũs. non tñ aliud. q2 idem quod ẽ pater est filius est spũssanctus. Pater vero generando totam substantiam ei dedit sine diuisione ⁊ tñ totam retinu it sine diminutõe. ⁊ sic vna ⁊ eadẽ res est pr̃ gignens ⁊ filius nascẽs ⁊ spũs sanctus ab vtroqꝫ ꝓcedens. ¶ De hac sancta trinitate beatus augu. sic d̃r. Trinitas diuinaꝝ personaꝝ est summũ bonum ⁊ purgatissimis men tibꝫ cernit̃. vna est enim indiuisibilis essentia. ꝑsone tres. ⁊ he tres persone sunt vna essentia ⁊ vnus deus. ⁊ queli bet eaꝝ est vna eẽntia ⁊ vnus deus. pa ter a nullo. filius a patre nascẽdo. spi ritusscũs a patre per filium ꝓcedendo. Pater filium generat. filius gignitur ⁊ pr̃ cum filio spũm sanctum spirant. Et ꝙ filius spũm sanctum spirat. hoc hꝫ a patre. Quicquid eñ persona ha bet vel facit hoc a persona hꝫ a qua est. ⁊ ideo q2 filius ẽ a patre ⁊ ab ipso om nia hꝫ. ⁊ q2 spũssanctus est a patre ⁊ fi lio. ideo hoc qd̃ hꝫ ꝯmuniter ab vtroqꝫ habet. Sꝫ ꝓpter hm̃oi nascibilitatem pater non est maior filio nascente vel spũsancto ꝓcedente. q2 vnitas diuine essentie est equaliter in ipsis. ¶ Et notandũ ꝙ quicquid ad se dicunt̃ pater ⁊ filius non d̃r alter sine altero. .i. quicquid dicunt̃ quod substantiam ipsoꝝ ondat simul dicunt̃. nõ ḡ pater est sine filio. nec filius sine patre. sꝫ am bo simul deus etiã ⁊ vnus deus. Quo circa quicquid Ꝝꝫm substantiã vel eter nitatem de eis d̃r. ambo simul sunt. Et cũ is de filio dicat̃ deus de deo. lumen de luĩe. ambo tñ simul ⁊ spũs vnus deus ⁊ vnum lumen. Unde sciendũ ꝑrẽm ⁊ filium ⁊ spũm sanctum vnũ esse na turaliter deuꝫ. nec tñ ipsum prẽm esse qui filius. nec filiũ ipsum esse qui pa ter est aut spũssanctus. vna est eñ eẽn tia patris ⁊ filij ⁊ spũsscti. in qua non est aliud pater. aliud filius. aliud spi ritusscũs. cũ vis personaliter alius sit pater. alius filius. alius spũssanctus. Et notandũ ꝙ tota deitas est in patre tota in filio. tota in spũsancto. nec mi nor in patre solo ꝗ̃ simul in patre ⁊ fi lio ⁊ spũsancto. similr̃ de filio ⁊ de spũ sancto intelligendũ est. De hoc ⁊ qui busdam alijs ad sanctã trinitatem spe ctantibꝫ. hugo in libro de sacramẽtis sic ait. Creatorẽ omniũ reꝝ vnum ꝯfi temur deũ ⁊ eternũ. trinum in ꝑsonis q2 essentia deitatis vna est. ⁊ in eẽntia vna tres persone. Pater ⁊ filius ⁊ spi ritusscũs trinus est sine diuisione vni tatis. ⁊ vnus sine ꝯfusione trinitatis. Tres aũt ꝑsonas nihil esse ꝗ̃ eẽntiaꝫ vnam. q2 tribꝫ esse vnum est ⁊ vna eẽn tia. qua ꝓpter tres vnum sunt. sed tres vnus non sunt. quia si tres vnum non essent. vna essentia trium non esset. si tres vnus esset tres non essent. idcirco tres vnum sunt ne substantia diuidat̃ ⁊ tres vnus non sunt ne persone ꝯfun dantur. Quod ergo pater est filius ẽ. quia vna est natura patris ⁊ filij ⁊ spi ritussancti. Sed non qui pater filius est. quia alia est persona patris. alia fi lij. Item que de deo scd̃m substantiam dicuntur. equaliter dicuntur de patre ⁊ filio ⁊ spũsancto. quoniam substan tia patris ⁊ filij ⁊ spũssancti vna est. ⁊ equaliter. Deus nomen est substantie ⁊ hoc deo esse est quod substantiam es se. Ideo pater deus est. filius deus est.

spūſſanctus deus eſt. Non tres dij ſed
vnus eſt deus qm̄ vna eſt ſubſtātia. Et
ſimiliter alia que de deo ſm̄ ſubſtātiaꝫ
dicunt̄ equaliter dicunt̄ ⁊ de oībus ſi-
mul nō pluraliter ſꝫ ſingulariter ⁊ eq̄-
liter. Et cū de ſingulis ſingulariter di
cunt̄ nō minus dꝛ. Et cū de oībꝫ ꝯmu-
niter dicunt̄. nō amplius ꝓnūciat̄ Cū
em̄ dꝛ pater eſt deus nō minus dꝛ q̃ꝫ cū
dꝛ pater ⁊ filius ⁊ spūſſanctus ē deus
Tota em̄ deitas in patre ⁊ in filio to
ta. ⁊ tota in ſpiritusancto eſt. nec mi-
noꝛ in patre ſolo q̃ꝫ ſimul in patre ⁊
filio ⁊ ſpiritusancto intelligendum eſt

X Notandum etiam ꝙ cum po-
tentia patris aliud non ſit q̃ꝫ eſſentia
eius nec ſapiā filij aliud ſit q̃ꝫ eſſentia
eius nec amoꝛ spūſſancti aliđ q̃ꝫ eſſen
tia eius. Neceſſe oīno eſt vbi vna eſt
eſſentia vnā eē potentiā ⁊ vnā ſapiam
Dicit̄ ei pater potēs ⁊ nō ſolus pater
potens qꝛ potens ē pater ⁊ filius ⁊ ſpi
ritusſanctus ⁊ non tres potentes ſed
vnus potens. qꝛ potentia vna in natu-
ra vna ⁊ ſubſtantia vna. Et eſt filius ſa
piens ſed nō ſolus qꝛ ſapiens eſt pater
⁊ filius ⁊ spūſſanctus ⁊ nō tres ſapiē
tes ſꝫ vnus ſapiens qꝛ ſapiā vna in na
tura vna ⁊ ſubſtātia vna. Et dꝛ spūſſan
ctus benign⁹ ⁊ bonus ⁊ eſt quidē benig
nus ⁊ bonus spūſſanctus ſꝫ nō ſolus
qꝛ benignus ⁊ bonus eſt pater ⁊ filius
⁊ spūſſanctus nec tamē tres benigni ⁊
tres boni ſed vnus benignus ⁊ vns bo-
nus. qꝛ benignitas vna ⁊ bonitas vna
in natura vna ⁊ ī ſubſtātia vna. hec hu
go. Sciendū etiā ꝙ pater non eſt ma
ioꝛ filio nec pater ⁊ filius maioꝛ ſpiri-
tuſancto nec maius aliquid due pſone
ſunt ſimul q̃ꝫ vna. nec tres ſimul magis
aliquid q̃ꝫ due. nec maioꝛ eſt eſſentia
in tribꝫ q̃ꝫ in duabꝫ. nec in duabꝫ q̃ꝫ in
vna qꝛ tota eſt in ſingulis. Unde da-
maſcenus ait. Cōfitemur diuinitatis
naturā omnem pfecte eſſe in ſingulaꝝ
ſuarum ypoſtaſium. i. perſonarum om
nem in patre omnem in filio omnē in
ſpiritusancto. Ideoq̄ꝫ perfectus deus
pater. perfectus deus filius. perfectus
deus spūſſanctus. Et inde eſt ꝙ pater
dicitur eſſe in filio ⁊ filius in patre ⁊
spūſſanctus in vtroq̄ꝫ ⁊ ſinguli in ſin-
gulis Unde aug. in libꝛo de fide ad pe
truꝫ ſic dt. Pater vnitate nature totus
pater in filio ⁊ spūſancto ē. totus quo
q̄ꝫ .ſ. in patre filius eſt. nullus eoꝝ ex
tra quemlibet illoꝝ eſt ꝓpter nature di
uine vnitatē. A Ecce hic apparet
aliquatenus. non em̄ plene poteſt tan
tum reſerari ab homine archanum ex
qua intelligentia dicat̄ ſingula pſona-
rum tota eſſe in alijs Unde etiam hy-
larius iſta interius pquirens in libꝛo
de trinitate ait Affert pleriſq̄ꝫ obſcuri
tatē ſermo domini cū dicit. Ego in pa
tre ⁊ pater in me eſt. nec immerito. na
tura em̄ intelligentie humane rōnem
huius non capit dicti nec exemplum
aliquod in rebꝫ diuinis ꝯparatio hūa
na pſtabit ſꝫ quod inītelligibile eſt ho
mini deo poſſibile eſt Cognoſcendum
itaq̄ꝫ intelligendum eſt quid ſit illud.
Ego in patre ⁊ pater in me eſt ſi tñ cō-
phendere hoc ita vt eſt non valebimus
Patrem ergo in filio ⁊ filiuꝫ in patre
eſſe credamus ⁊ plenitudo in vtroq̄ꝫ
diuinitatis pfecta eſt. Unde ſeandē in
vtroq̄ꝫ ⁊ virtutis ſimilitudinem ⁊ di-
uinitatis plenitudineꝫ ꝯfitemur. Oia
em̄ filius accepit a patre nam ſi partē
eiuſdem qui genuit accepit. neuter er
go pfectus eſt. deeſt em̄ ei vnde deceſ-
ſit nec plenitudo inerit qui ex portōne
ꝯſtiterit. neuter ergo pfectus eſt ſi ple
nitudinem ſuam ⁊ qui genuit amittit
nec qui natus eſt ꝯſequit̄. Fateamur
ergo ꝙ pater eſt in filio ⁊ filius eſt in
patre. deus in deo. Ex his verbis put

humana pmittit infirmitas potest intelligi ex quo sensu dixerit xps se esse in patre et patrem in se. Ex eodem sensu etiam intelligitur spussanctus esse in vtroque et singula persona in singulis quia scilicet in singulis est eadem plenitudo diuinitatis. quia non est maior natura diuina in aliqua harum personarum. sed vnius et indifferentis nature sunt hec tres persone. ideoque vna in altera esse dr vt predictum est. Unde beatus ambro. predictorum verborum sententiam nobis aperiens super illud verbum Deus erat in xpo mundum reconsilians sibi sic ait. Per hoc intelligitur pater esse in filio et filius in patre. quia vna est eorum substantia. ibi enim est vnitas vbi nulla est diuersitas. Ecce trium illustrium virorum testimonium. scilicet augustini. hylarij et ambrosij. in idem concurrentibus reuelatione spussancti in eis loquentis pie credere volentibus ostenditur tamen quasi per speculum in enigmate qualiter accipiendum sit cum dr. Pater in filio vel filius in patre vel spussanctus in vtroque. Nec etiam est aliqua trium personarum pars dei vel diuine essentie. quia singula harum plenus et verus deus est et tota et plena diuina essentia. et ideo nulla istarum in trinitate pars est. Hi ergo tres qui vnum sunt propter ineffabilem coniunctonem diuinitatis qua ineffabiliter copulantur vnus deus est. Pars ergo trinitatis esse non potest quicunque est vnus in tribus. In trinitate ergo qui deus est et pater deus est et filius deus est et spussanctus deus est et simul hi tres vnus deus. nec huius trinitatis tercia pars est vnus. nec maius aliquid duo quam vnus est ibi. nec maius aliquid sunt omnes quam singule persone. quia spiritualis non corporalis est illa magnitudo. Qui potest capere capiat. qui autem non potest capere credat et oret vt quod credit etiam intelligat. Uerum est enim quod per prophetam dr. Nisi credideritis non intelligetis. B Nam secundum beatum augusti. inquirere de trinitate peruersa curiositas est. credere et tenere sicut sancta ecclesia docet fides et securitas est. Uidere autem eam sicut est summa et perfecta felicitas est. Hec augu. Unde sciendum quod acies mentis humane inualida est ad conspiciendam diuine maiestatis excellentissimam lucem nisi iusticie fidei et dilectionis diuina donante gratia illustretur fide C Qua propter diuinis votis omnibus postulanda est gratia. vt mundentur oculi cordis ad videndum quam proprie trinitas sit vnus deus et solus et verus deus et quam recte pater et filius et spussanctus vnius eiusdemque substantie vel essentie dicatur credatur et intelligatur. Ad huius sacratissime visionem beatitudinis nemo nisi per fidem mundato corde attingere potest. dicente ipsa veritate. Beati mundo corde. quoniam ipsi deum videbunt Et quia per fidem venitur ad agnitionem. ergo, put beatus hortatur Augu. credendum est pariter in patrem et filium et eorum spiritum et in singulos et simul in tres. quia singulus pater et singulus filius et singulus eorum spus est summa essentia. et simul pater et filius cum spusancto sunt vna eademque summa essentia. in quam solam omnis homo credere debet. quia est solus finis quem homo in omni cogitatu actuque suo per amorem debet intendere Hec aug. Hanc summam trinitatem beatus aug. in suo speculo confitetur sic dicens Confiteor te patrem et filium et spumsanctum in personis trinum. in substantia vnum verum deum omnipotentem. visibilium et inuisibilium conditorem. non corpus aut in corpore positum. neque ex diuersis speciebus admixtum. aut membrorum compaginibus effigiatum. sed vnius simplicis et incorporee inuisibilis et in-

circumscripte nature. Te quidem ver
patrē summe bonitatis ⁊ totius diuini-
tatis principiū incircūscripte ⁊ inge-
nite maiestatis deū ex nullo initiū du-
centē sed oībꝫ initiū dantem Credo ⁊
ꝯfiteor nō corꝑali ꝓgenie neqꝫ extrin
secus nō necessitate neqꝫ volūtate sed
natura filiū generantē Confiteor ⁊ ve-
rum te filiū ex patre sine initio ineffa
biliter verꝫ deū vnigenitū ꝑ quem oīa
facta sunt ⁊ verbū patris verbū non fa
ctū nō creatum nō adoptatum sed ge-
nitum ⁊ vnius cū patre substantie vere
atqꝫ ita ꝑ omnia equalem deo patri. vt
nec tpe. nec gradu. nec ptāte esse possit
inferior. tn̄qꝫ te esse ꝯfiteor. qui geni-
tus es qꝫtus est ipse qui genuit te Non
aūt qꝛ dico genitū a patre filiū diuine
ineffabili generationi aliqd̓ tps ascri
bo sed nec patrem aliqn̄ cepisse nec te
filium qꝛ semper fuit pater. nunqꝫ igi-
tur non fuisti filius. nō eīn aliter ꝯfite
ri possumus eternum patrē nisi te etiā
ꝯfiteamur coeternū filiuꝫ. Ex filio eīn
pater d̓r ⁊ quia sꝑ pater fuit semꝑ ha-
buisse filium dubiū non est. Te quoqꝫ
credo spm̄ sanctum verum deū non fa-
ctum nec creatum nec genituꝫ neqꝫ in-
genitū sed ex patre filioqꝫ inenarrabi-
liter ꝓcedentem ⁊ in patre simulqꝫ fi-
lio substantialiter ꝑmanentē Sic igi-
tur ab vtroqꝫ ꝓcedis. vt inseꝑabiliter
in vtroqꝫ ꝑmaneas. atqꝫ ita ꝑ oīa deo
patri ⁊ filio equalē coeternū ⁊ ꝯsubstā
tialem. vt neqꝫ potestate neqꝫ volūtate
neqꝫ eternitate neqꝫ substantia differ-
re possis ab eis vel precidi a quibꝫ ꝓce
dis. Igit̄ eternū patrem sine natiuita
te. eternū filiū cū natiuitate. eternum
spm̄ sanctum cū ꝓcessione sine natiui-
tate totum patrem in filio ⁊ spū sancto
totū filiū in patre ⁊ spū sancto. totum
spm̄ sanctū in patre ⁊ filio ꝑmanenteꝫ
patrem ⁊ filium ⁊ spm̄ sanctum vnum
deum omnipotenteꝫ vna potestate vno
qꝫ regno. vna maiestate. vna eternita-
te. ⁊ nunc ⁊ semꝑ vbiqꝫ ꝯregnantē cor
de credo. ore confiteor ⁊ mente diligo
Hec augu. D Unde ſm ꝙ dicit
richar. de sancto victore in. iiij. libro
de ꝯtemplatione. Caute nobis est ob-
seruandū ⁊ diligenter precauenduꝫ vt
sic in summis illis ⁊ diuinis astruamus
substātie vnitatē ⁊ tn̄ nō euacuemus ꝑ
sonarꝫ trinitatē. ⁊ sic ꝯfirmemus ꝑso-
narꝫ trinitatē vt tn̄ nō dissipemus sub-
stantie vnitateꝫ. Quā multi in eo ꝙ de
summe diuinitatis vnitate sentiunt ve
ram trinitatis fidē euacuare ꝯtendunt
Et item qꝫ multi in eo ꝙ de trinitate as
serūt diuine essentie vnitatē dissipare
volūt Arrius d̓r aliud est pater. aliud
est filius. aliud est spūs sanctus. Recte
quidem diceret si alius diceret nō ali-
ud. Is vtiqꝫ in eo ꝙ d̓r aliud diuinita
tis vnitateꝫ dissoluit Sabellius dicit
Idem deus qn̄ vult pater est. qn̄ vult
filius est. quando vult spiritussanctus
est. ipse tn̄ vnus est. C Iste aūt in
eo ꝙ loquit̄ vere trinitatis fidem eua-
cuare conat̄. Debet igit̄ dicti illi che-
rubin per quos duo summa genera cō
templationuꝫ designāt̄ seipsos mutuo
respicere. nec vlla intelligentie sue ꝯsi-
deratione a mutuo ꝯcordie ꝯsensu spe
culationis sue oculos in ꝯtraria diuer
tere. Sed ſm predictos hereticos che
rubin nostri ab alterutro aspectu faciē
auertunt. qꝛ ꝯtraria assertione multuꝫ
diuersis ⁊ sibiipsis oppositis intendūt
⁊ acquiescūt. Scd̄m primum cherub
dicimus qꝛ vnus ⁊ solus deus est qui
cuncta ex nihilo creauit. Iuxta secun-
dum cherub affirmamus. qꝛ alius est
qui genuit. alius est quem genuit. ⁊ a-
lius est qui ab vtroqꝫ procedit. Sed
cherubin isti duo respiciant se mutuo
⁊ dicamus qꝛ vnus idemqꝫ deus sub

stantialiter vnus ꝛ ꝑsonaliter trinus
Dicimus ꝓm primū cherubin ꝙ pr̄ ꝛ
filius ꝛ spūssanctus vnum sunt in sub
stantia. vnū in essentia. vnū in natura
vna. Dicimus iuxta cherubin secūdū
qꝫ alius est pater in ꝑsona. alius est fi-
lius in persona. alius est spūssanctus
in persona. Respiciant se cherubī mu
tuo ꝛ ꝓfitemur absq̧ dubio qꝫ nō sunt
aliud pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus. q̄ꝫ-
uis veraciter sit alius. ꝛ alius. Alius
itaq̧ est pater. alius filius. alius ē spi
ritussctūs iuxta cherub secundū. nec tn̄
aliud est pater. aliud filius. aliud spi-
ritussctūs. Juxta cherub primū ꝛ secun
dum mutuū respectū veraciter affirme
mus. qꝫ pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus.
nō tn̄ tres dŋ sunt. sed vnus deus. Jux
ta secundū cherub ꝓfitemur qꝫ filiŋ sub
stantia nr̄e substantie vnita in vna ꝑso
na vnita est. Juxta primū cherub indu
bitanter affirmamus. qꝫ patris ꝛ filiŋ
ꝛ spūssancti substantia vna ꝛ indiui-
dua est. veruntn̄ iuxta mutuū respectū
ꝓfitemur qꝫ solus filius ꝟaciter incar
natus est. Cherub itaq̧ respicit quādo
vnus dicit alius non ꝯtradicit. ꝛ illa
que sue sunt ꝯsideratōnis sic vnus asse
rit. vt tn̄ que alterius sunt omnino eua
cuare nolit. Cherubin se mutuo respi-
ciunt qn̄ summa duo ꝯtemplationum
genera inuicem sibi ꝯcurrunt ꝛ mu-
tua sibi veritatis ꝯcordia alludunt. Et
notandū si illa que de personaꝝ trini-
tate. ꝛ substantie vnitate in deo credi-
mus per mentis excessum videre ꝛ pu
ra perspicuaq̧ intelligentia capere ne
quimus. Nihilominus tn̄ ea q̄ in ca-
tholica traditōe accepimus fide tene-
mus ꝓut nobis possibile est in frequē
tem ꝯsideratōem adducamus vt eius-
modi studio diuinaꝝ reuelationū co-
piam ꝓmereri possimus. puto siquidē
ꝙ diuinaꝝ reuelationum ꝯsolatio nō
omnino peregrina erit eis qui diuino
rum sacramentoꝝ archana fidei oclo
tam frequenter q̄ꝫ libenter aspiciūt. q̄ꝫ
tomagis illis maxime familiaris erit
qui eam intelligentie oculo assidue cō
templando per mentis excessū sepe vi
dendo desiderio suo satisfacere nō p̄nt
Hecrich. F Et notandū ꝯseqn̄r
ꝓm thomā de aquino ꝙ deus cū omni-
no sit simplex ꝛ inuisibilis nō determi
naẗ ad aliquem locum. vt esse dicatur
vbiq̧. ꝙ videlicet vna ps eius sit hic.
alia illic. sed immensitate virtutis sue
tangit omnia que sunt in loco. cum sit
causa vniuersalis essendi. Mouēs em̄
ꝛ motū oportet esse simul. deus autem
omnia mouet ad suas oꝑationes igiẗ
est in omnibꝫ. Unde sciendum ꝙ res
corporea est in aliquo loco ꝓm ꝯtactū
quantitatis dimensiue. sed res incor-
porea ꝓm ꝯtactum virtutis cum careat
omni quantitate dimensiua. Si autē
esset aliquod corpus habens quantita
tem dimensiuam infinitā oporteret il-
lud esse vbiq̧. Ergo si sit aliqua res in
corporea habens virtutē infinitā opor
tet ꝙ sit vbiq̧. deus aūt est hmōi. ergo
est vbiq̧. Et q̄ꝫuis sit vbiq̧. tn̄ a nullo
eoꝝ que sunt ꝯprehendiẗ. Unde dicit
scotus. deus est in omnibꝫ sup omnia.
Jpse quidem essentia omnium qui ve
re solus. Et cum in omnibus totus sit
extra omnia totus esse non desinit. dū
enim per omnia que sunt diffunditur a
nullo eoꝝ que sunt ꝯprehendiẗ. Quia
esse quidem de deo predicaẗ. quid aūt
sit penitus ignoraẗ. hec scotus. Ergo
ꝓut dicit augustinus intelligamus de
um si possumus quantum possumus si
ne qualitate bonum. sine q̄titate ma
gnum. sine indigentia creatorem. sine
situ presentem. sine habitu omnia ꝯti-
nentem. sine loco vbiq̧ totum. sine tē
pore sempiternū. sine vlla mutatione

mutabilia facientē. nihilqꝫ pacientē
Hec aug. ❡ De hoc autē quō deus
voluntate sua cūcta creauit ⁊ quō in ip
so oīa fuerunt anteqꝫ ad formaꝝ suaꝝ
visibiles ꝓcederent spēs ⁊ quō ꝑ mo-
lē corꝑis nusqꝫ ē. ⁊ tñ ꝑ incircūscrip-
tā substantiā nusqꝫ deest De his ⁊ qui
busdā aliis ad diuinitatis potētiā ꝑtinē
tibꝯ. Petrus da. sic ait. Volūtas dei
oīm reꝝ siue visibiliū siue inuisibiliū cā
est vt existant a deo ꝯdita queqꝫ anteqꝫ
ad formaꝝ suarū visibiles ꝓcederent
species. iaꝫ veraciter atqꝫ essentialiter
viuerent in sui opificis volūtate qđ fa
ctum est in ipso vita erat. Et idem in a
pocal. Tu creasti oīa ⁊ ꝓpter tuā volun
tatem erant ⁊ creata sunt. prius đr qꝛ
erant ⁊ postmodū fuisse creata. qꝛ que
foris expressa sunt ꝑ ꝯditionē oꝑis iā
intus erant in ꝓuidentia ⁊ ꝯsilio ꝯdi-
toris Constat itaqꝫ deum oīpotentem
oīa solū interne sue sapīe thesauro cō-
cludere. vt nec ad se quid accedere nec
a se quicqꝫ ꝑ tpm valeat momēta trā
sire. Illa igiꝰ ineffabili sue maiestatis
arce ꝑsistens sic oīa in p̄ntie sue ꝯstitu
ta ꝯspectu vno ac simplici ꝯtemplatur
intuitu. vt sibi nūqꝫ penitus vel p̄terita
transeant vel futura succedant Cui dū
semꝑ esse ad idem esse est ꝑ eternitatē
dū oē qđ labiꝰ circūscribit. ⁊ intra se-
metipsum oīm cursus tempoꝝ claudit
Et sic intra se sine transitu cohibet oīa
tempora. Ita nihilominus intra se si-
ne spacio vniuersa continet loca hinc
est ꝙ ait Celum ⁊ terram ego impleo.
Item ꝑ ꝓphetam đr Celū mihi sedes
est. terra autē scabellū pedū meoꝝ. Rur
sumqꝫ de eo scriptum est. Celum meti
tur palmo ⁊ oēm terrā pugillo conclu
dit. Sedi quippe cui presidet interior
⁊ superior manet. nam celū palmo me
tiens ⁊ terram pugillo ꝯtinens ⁊ ꝯclu
dens ostendiꝰ. ꝙ ipse sit circūquaqꝫ re
bus cunctis quas creauit exterior Id
nam quod interius ꝯcludiꝰ a ꝯcluden
te exterius contineꝰ. ꝑ sedem ergo cui
presidet esse interius ac supra ꝑpendi-
tur Per pugillum vero quo cūcta esse
exterius subterqꝫ signanꝰ demonstra-
tur. quia enī ipse manet intra omnia.
ipse extra omnia. Ipse infra omnia ⁊
superior est ꝑ potentiam ⁊ inferior est
per sustentationem. ⁊ exterior ꝑ mag
nitudinem. ⁊ interior per subtilitatem
Ubi ergo sit aliquid absqꝫ eo. qui cum
per molem corꝑis nusqꝫ est per incir-
cumscriptam substantiam nusqꝫ deest
De quo ait apl's Quia in ipso ꝯstant
omnia Et rursus qm̄ ex ipso ⁊ per ipm
⁊ in ipso sunt oīa. Est enī vt ita dixe-
rim locus inlocalis. qui sic in se conti
net omnia loca. vt non moueaꝰ ipse ꝑ
loca ⁊ tamen omnia simul impleat. nō
per partes sui occupat partes loci sed
totus vbiqꝫ est. nec per ampliora loca
distractior. nec per angustiora contra-
ctior nec altior in excelsis nec plus hu
miliatus in infimis nec maior in ma
gnis sed vnus idemqꝫ simplex ⁊ equa
lis vbiqꝫ nulla indigens creatura. nā
⁊ antequam virtutes angelicas con-
didisse anteqꝫ tempus aut temporale
aliquid extitisset plenas atqꝫ ꝑfectas
immortalitatis glorie diuitias possi-
debat. Ad creandum igitur quod non
erat non eum alicuius inopie necessi-
tas impulit. sꝫ sola ꝓprie clementie bo
nitas prouocauit. nec beatitudinis re-
rum conditio sibi conferre aliquid po
tuit cum ita ꝑ se ⁊ in se sit plenus atqꝫ
perfectus. vt nec existente creatura ali
quid sibi accedat nec ea pereunte dece
dat. hec petrus dami. Unde considerā
dum ꝙ deus non loco contineꝰ. ipse
enim est sibi locus. quia in se habitat
⁊ existit. ⁊ ideo in se continet omnia
loca. nec tempore variatur. nec alicubi

est. q2 corpus non est. sed omnia in ipso et ipse in omnibus non ptialiter diuisus. sed vbiqz totus. intra omnia non inclusus. extra omnia nō exclusus. super omnia non elatus. infra oīa nō depressus. Ubiqz namqz est per diuinitatis pñtiam. in sanctis autē familiariter per inhitatōem. pter qđ nō dicimus Pater noster qui es vbiqz. licet hoc sit verū. sed qui es in celis. i. in sctis quodam. s. excellentiori mō. Celum autē qđ dr̄ trinitatis non est aliquis locus corporeus extra mundū vel intra. s. vbi habitat trinitas sicut angelorū in celo empirreo. sz est ipsa trinitatis excellens maiestas que vbiqz est et omīa implet ptinet et excedit et sup omnia non loci positione. sed nature dignitate. et omnipotentie sublimitate. Uñ lucifer ait. In celum ascendā. i. ad equalitatem dei. Et sciendū qđ deus incōmutabiliter in se exñs pñtialiter. essentialr et potentialiter est in omni creatura sine sui diuisione et in omni loco sine circumscriptōe et in omni tpe sine sui mutabilitate. Unde ysido. in lib. de sum. bono. Diuine magnitudinis immensitas est ista vt intelligamus eaz intra omnia sed non inclusum et ideo exteriorem al's cum incircūscripte magnitudinis immensitate oīa ɔcludat. per illud qđ exterior est ōnditur eē creator. per id vero qđ interior gubernare omnia demonstratur. ac nec ea que creata sunt sine deo essent. Intra oīa deus est entia ne extra deū essent. Deus exterior est vt omnia extra ɔcludanī ab eo. Et notandū qđ intelligibiliter quodā miro mō dei essentia sciri pt̄ dum esse crediī. hec ysido. ¶ Sciendū etiam vt dr̄ beatus greg. xxj. mora qđ omnipotens deus sic intendit omnibus. vt assit singulis et simul omnibus nunqz desit. nam et si quosdam peccantes desererit. eisdem tamen adest per iudicium. quibus deesse cernif per adiumentum. Sic itaqz exteriora circumdat vt interiora impleat. sic interiora implet. vt exteriora circūdet. sic summa regit vt yma non deserat. sic ymis pñs est vt a superioribus nō recedat. sit latet in sua specie vt tñ cognoscaī in opatione. sic cognosciī in suo opere vt tñ ɔprehendi non valeat agnoscentis estimatiōe. sic adest vt videri nequeat. sic videri non valet vt tñ eius pñtiam ipsa sua iudicia testenī. sic se nobis ad intelligēdū prebet. vt tñ ipsum nobis radiū sui intellectus obnubilet. Et rursum sic caligine ignorantie nos reprimit vt tamē mēti nostre claritatis sue radiis intermicet. quatenus et subleuata quippiaz videat et reuerberata ptremiscat Et q2 eum sicut est videre non potest. aliquā do videndo agnoscat. hec greg. ¶ De hoc etiā qđ deus vbiqz est intra omnia. extra omnia. supra omnia. et infra omnia. beatus greg. ij. moral'. exponēs illud dictum. Egressus est sathan a facie domini. sic ait. Quid est qđ sathā a facie domini egressus dr̄. Quomō eñi exiī ab eo qui vbiqz est. ipse enim manet et intra omnia. et extra omnia. ipse supra omnia et infra omnia. et superior est per potentiam. et inferior p sustentationem. et exterior per magnitudinē et interior per subtilitatem. Sursum regens et deorsum ptinens. extra circumdans. interius penetrās. nec alia ex parte supior. alia inferior. aut alia ex parte exterior atqz ex alia manet interior. sed vnus idemqz totus vbiqz p̄sidendo sustinens. sustinendo p̄sidens circūdando penetrans. penetrando circumdans. vnde superius presidens inferius sustentans. et vnde exterius ambiens inde interius replens. Sine inquietudine superius regens. sine labo

te inferius sustinens. interius sine ex/tenuatione penetrãs. exterius sine extensione circũdans Est itaqꝫ superior ꝛ inferior sine loco. est amplior sine latitudine. est subtilis sine extenuatione. quo enĩ exitur ab eo qui dum per molez corporis nusqꝫ est per incircũscriptã sub/stantiã nusqꝫ deest. hec greg. K Unde ſm dictũ beati aug. diuine dignitatis excellẽtia tanta est q mens de deo co/gitans deficit cũ sit incõprehensibilis sensus nõ percipit cũ sit inuisibilis. lin/gua non explicat cũ sit ineffabilis rps eũ non mẽsurat cũ sit interminabilis scriptura non notificat cũ sit inestimabilis. virtus nõ tangit cũ sit inaccessibilis. desideria ꝛ vota transgredit cuz sit incompabilis. hec augu. Et ĝ vt dr damascenus solus deus pfectus sui pfi us contemplator est. lucẽ enĩ habitat inaccessibilẽ quã nulla cognitio valet attingere pure viz creature. L Unde te/nendũ est q deũ in via cognoscere pos/sumus quia est. in patria vo sicut est. sed nec hic nec illic id qđ est. Nam id qđ deus est non solũ hoĩm sed etiã angelorum supgredit intellectum De hoc augusti. in libro soliloquiorum sic dr Nemo nouit patrez nisi filius ꝛ eoꝝ spũs Soli quidẽ tibi sola trinitas integra nota es. Sancta trinitas supnatura/lis supinenarrabilis. superinscrutabilis. ꝛ supinaccessibilis ꝛ supincõprehensibilis ꝛ supintelligibilis ꝛ super/essentialiter exuperans oẽm sensum. oẽm rationem. oẽm intellectum. oẽm intelligẽtiam. oẽm essentiam supcelestium animoꝝ. quã neqꝫ discere neqꝫ cogitare neqꝫ intelligere neqꝫ cogno/scere possibile est etiã angeloꝝ oculis Hec aug. M Dicit etiã de hoc hilarius pfecta scia est sic deum scire vt licet non ignorabilem tamen incõprehensibilem scias. Est enĩ pgenies inge

niti vnus ab vno virtutis virtus sapiẽtia sapiẽ gloria glorie. generatõis huius sacramentũ ego nescio nõ requiro ꝛ cõsolabor me. quia archangeli nesciũt angeli non audierũt. secula non tenẽt, pphetra non sentit. apl's non interrogauit. filius non dedit. hec hilarius. O/portet ergo vt dr glosa sup dionisium de diuinis noĩbus deo attribuere tanqꝫ sibi soli cognitã supsbalẽ de seipso sciaz q̃ ẽ ignorantia nostra respectu substantialitatis que est in abditis pter inaccessibilem quã inhabitat lucem super omnem rõnem ꝛ intellectum ꝛ subsiãtiam existentẽ. Igit cũuis iste modus cognoscendi impossibilis sit omni creature tñ ſm cognitionem viatoris modo suo potest esse possibilis Ideo auctoritas dyonisij qua dr ipius supessentialis ꝛc. intelligenda est de cognitione vie. qua intellectus viatoris videt de/um per aliquã formã quia illa forma defi/cit a repñtatione diuine nature ꝛ per eã non potest videri. sed tñ cognoscit q est deus sup illud qđ de ipo intellectui repñsentat. vnde illud qđ est remanet occultum. Et hic est nobilissimus modus cognitionis ad quẽ possumus pueniire in via ꝛ ideo nõ cognoscimus qđ est sed quid non est. N Et notan/dũ q sanctus dionisius tractaturus de diuinis ad supexcellentẽ nõ attigit veritatem hoĩm possibilẽ contentus cog/nitione trinitatis. alijs terminis diuina prouidentia hoĩbus adhuc exultantibus puisis. quia nulla creaturaꝝ species ita eius similitudini approximat vt id qđ vere deus est exprimere ꝛ ſm pprietatem ostendat. Non ergo verum deum dici/mus dum per aliquid eoꝝ que sunt. eũ esse affirmamus. nulla siquidem essentia est. nulla bonitas quia superessentialis est ꝛ plusqꝫ bonitas ꝛ super omne quod dicitur aut intelligit exaltatus

ꝓpterea negatiua in diuinis significa/tionibꝰ preponiᵗ affirmatiue. ⁊ vere di cimus ipsam que supeminet omīa nō esse aliquid eoꝝ que sunt. quia ignora mus quid ipsa sit eius superessentiali/tas ⁊ īuisibilitas ⁊ ineffabilitas ⁊ in/finitas. Qd̄ enim infinitū est scīa hu/mana estimari non pt. qd̄ ineffabile ē non dr. qd̄ inuisibile est non cognosci tur. qd̄ vero supessentiale non ꝯprehen diᵗ. Qui vero recto ratiocinandi iti/nere deū querunt. eum super oīa subli matū esse cognoscunt. At per hoc eorū ignorantia vera est sapīa. ⁊ nesciendo deū in his que sunt melius eum sciunt sup omnia que sunt ⁊ non sunt. Unde aug. Qui melius nesciendo sciᵗ Et dy onisius. cuius ignorantia est vera sapi entia. Quia creatoris immēsitas om nem creature possibilitatē transcēdit. cum ad semetipām ꝯprehendendā ne quaꝗ creatura sufficiat. De ipo ergo mens aliquid humana cap̄e potest. ip sum non potest. ergo nulla rō vel intel lectus est qui similitudinē ipsius (qm̄ incompabilis) possit attingere. Dese riᵗ ergo ⁊ vilescit omīs creatura visibi lis dum ꝯparaᵗ summe ⁊ supnaturali nature que est sup omnia. Deus enim nihil est aliud ꝗ infinitum pelagus qd̄ dam perfectōis in quo reseruanᵗ esse ⁊ viuere ⁊ intelligere ⁊ simul oēs pfe ctiones Et qr intellectus noster nō po test apprehendere illud esse diuinū qd̄ est infinitū pelagus vno ꝯceptu. vocat eum ipm multis nominibꝰ nūc ipsum viuere. nunc ipm intelligere ⁊c. Naꝫ nulla res creata pt recipere illud pela/gus infinite pfectionis. sicut nec tota aqua maris se ꝯmendare modico vasi Sed vnaqueꝗ creatura de esse recipit fm modum suum. nam ignis ipe diui nus illucet quidem mentibꝰ viatoruꝫ. sed per naturā innominabilis. vtpote inuisibilis. nam qui in effectibꝰ suis qr est multipliciter disciᵗ. quid scd̄m naturam sit penitus ignoraᵗ. hec glo.

¶ Et notandū ꝙ cum aliqua cor poralia in sacra scriptura dicuntur de deo. vt puta de oculis vel auribꝰ ⁊ cete ra similia. vt etiam ps. ait. Oculi dn̄i sup iustos ⁊ aures eius ⁊c. Hec ⁊ hu iusmodi occultam quandā ⁊ spūalem intelligentiā habent. Unde damasce/nus de deo loquiᵗ ⁊ appellat dei oclos ⁊ palpebras ꝯsideratiuam virtutē vni uersoꝝ aures ⁊ auditum eius ꝓpiciati onem ⁊ nostre deprecationis susceptō nem. Os ⁊ loquelam volūtatis sue de monstratōem. cibum ⁊ potū nostꝝ ad eius voluntatis ꝯcursum. Odoratum eius acceptatōem. faciem eius p opa/tionum demonstratōem. manus eius per operationū perfectōem. Dexteraꝫ auxiliū eius in ꝓsperis. palpationem eius deuotōem ⁊ exquisitōem eoꝝ que apud nos sunt. pedes incessum auxili um indigentiū vel vltionem inimicoꝝ Juramentū intransmutabilitatē con siliꝫ eius ⁊ voluntatis. Iram ⁊ furoreꝫ ꝯuersionē ad maliciam ⁊ iniquitatem vindicandam. Obliuionē aūt ⁊ som nium ⁊ dormitōem dilatōem eius que est ad inimicos vltōnis ⁊ auxiliꝫ retar datōem als recordatōnem. Et simpli citer dicendo omnia que corporaliter dicunᵗ de deo occultam habere quan/dam intelligentiam ex his que sunt a pud nos ea que sunt supra nos edocen tem Quod de angelis similiter modo suo licet incompabiliter inferiori in/telligendū est. hec damascenus. ¶ Circa qd̄ etiam sciendū ꝙ in hoīe qui ad ymaginem dei est creatus duo sunt sensus. Unus exterior. ⁊ alius interi/or. ⁊ vterꝗ bonū suum hꝫ in quo refi/ciᵗ. Sēsus exterior reficiᵗ exterius in ꝯtemplatōe humanitatis. sensus inte

rior in contemplatione diuinitatis. propterea enim deus homo factus est vt totum hominem beatificaret et tota conuersio eius esset ad ipsum et tota delectatio eius esset in ipsum. cum a sensu corporis videtur per carnem et a sensu mentis videtur per contemplationem. hoc est totum bonum hominis vt siue ingrederetur siue egrederetur pascua inueniret in suo factore. Pascua facis in carne saluatoris. pascua interius in deitate recreatoris. Cum autem homo existat ex carne et anima et in carne sunt quinque sensus .s. visus auditus gustus olfactus et tactus quos tamen non mouet sine anime societate ita anima simili modo habet quinque sensus suo modo quia spiritualesres corporalibus non scrutantur sed spiritualibus sensibus rimande sunt vnde diuina vox in deutero. ait. Videte quia ego sum solus deus ecce spiritualis visus Et in apocal. qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis ecce spiritualis auditus Et in ps Gustate et videte quoniam suauis est dominus ecce gustus spiritualis Et apostolus Christi bonus odor sumus. ecce spiritualis odor alias olfactus. Et in euan. Mulierem fide se tetigisse magis quam corpore ostendit dicens Quis me tetigit. ecce tactus spiritualis. Sic ergo cum omni cautela obseruandum est quid ad corporis sensus et quid ad dignitatem anime secundum sensus interiores pertinet Ex his plane patet quod sicut experientia corporalium fit sensibus corporalibus. ita experientia spiritualium fit in mente sensibus spiritualibus Unde sicut gustus exterior sensus cum attingit gustabile vel attingitur ab illo tunc vere habet noticiam experimentalem illius. Sic est de gustu interiori et aliis sensibus spiritualibus. nam cum aliquis legerit vel audierit ab aliquo quod dulcis sit dominus propter hoc tamen non habet noticiam experimentalem de hoc nisi gustus spiritualis attingat dulcedine diuina. vt dicere possit fructus eius dulcis gutturi meo Cant. ij. vbi loquitur de gustu spirituali vt dicit glo. Quid namque prodest multum cognoscere nec illa experiri nec aliquem visum. ¶ Illa habere ad hanc experientiam exhortatur Petrus in sua cano. j. dicens Si tamen gustastis quoniam dulcis est dominus. Isti autem sensus nostri interiores spirituales impediuntur ab illa experimentali noticia. et hoc duplici impedimento. vnum impedimentum procedit ex natura corrupta. aliud ex negligentia propria ℟ De impedimento nature dicit beatus bern. sup cant. Saporem interiorem perdidimus ab ipso pene exordio generis nostri ex quo cordis palatum sensu carnis preualente inerat virtus serpentis antiqui extunc cepit non sape bonum ac sapor noxius subintrare et insipientia mulieris et sensualitas saporem boni excludit. quia serpentis malicia et astucia mulieris insipientiam circumuenit. hoc bern. S Ille namque morsus serpentinus fecit sensus languescere interiores et tabescere. extunc ei visus spiritualis interior obtenebrescit. auditus surdescit. olfactus tabescit. gustus amarescit. et tactus grossescit. Unde clamat propheta Oculos habent et non videbunt aures habent etc. Tales enim manent in tenebris exterioribus carnis De secundo impedimento dicit in libro de spiritu et anima hoc bonum magnum quod habuit homo ex duplici sensu. s. exteriori et interiori bene ordinato magnum malum secutum est. quoniam perdito bono quod intra erat egressa est anima ad bona aliena que foris erant et pactum fecit cum delectationibus seculi requiescens in illis non attendens boni sui interioris absentiam. eo quod consolationes suas cerneret in bonis alienis nam cum exterior sensus carnalis bono suo vtitur. interior sensus quasi obdormit non ei cognoscit bona interioris sensus

qui iocūditate exterioꝝ bonoꝝ rapitᷣ. hec in libro de spū ⁊ anima. Qualiter aūt hij sensus interiores reformenᷣ et reparenᷣ de hmōi impedimentis. De hoc sciendū ꝙ primum impedimentū scꝫ corruptōem nature tollit xp̄us qñ suam sapiam ⁊ grām infundit cordibus ⁊ per eam exterminat ↄcupiscentiā malā ⁊ ↄsequenter intellectū hoīs ⁊ affectū purificat ⁊ cordis palatuꝫ sanat. De hoc beatus bern̄. sup canti. sic ait. Sapīa assidue vincit maliciaꝫ. i. ↄcupiam in mentibꝫ ad quas intrauerit. saporē mali quē illa inuenerit sapore meliore exterminans. Intrat enim sapīa dum sensus carnis infirmaᷣ. intellectū cordis purificat. palatū sanat ⁊ repat. sanato iā palato iam sapit bonum. sapit ⁊ ipsa sapīa qua in bonis ē nihil melius. hec bern̄. Contra impedimentū secundū. s. nostrā negligentiaꝫ necē est vt sensus exteriores sopianᷣ ⁊ a sua vagatōe restringanᷣ. qꝛ tunc sensus exteriores excitanᷣ ⁊ exercitantur Unde dr̄ beatus greg. Si exterius euagatio sensus claudiᷣ interior sensus aperiᷣ. Cuius ratōnem reddit hugo de scō victo. in li. de archa noe ita dicēs Mentes quas cure carnales exagitāt non ↄprehendunt sapidā sapīam. sed qui minoraᷣ actu ille inuenit eā. qꝛ dū animus ab exterioribꝫ abstrahiᷣ ⁊ ad semetipm colligiᷣ ⁊ robustior ad eterna ↄtemplanda subleuaᷣ ⁊ cum a delectatōe carnali abstrahiᷣ ⁊ ad seipsum colligiᷣ necē est vt statim inde aliquid gaudij spūalis pregustare incipiat. ne si mens omnino a delectatōe remanserit aliēa. quasi in se sit arida ⁊ sine humore ad germen sapīe non possit ↄualescere. Fit ergo diuina gratia aspirāte vt mens sic abstracta ⁊ a terrenis desiderijs exuta statim quasi insolita leticia perfundaᷣ. ⁊ amplius amarū cognoscit esse quod deseruit. quo magis dulce sentit quod inuenit. hec hugo. Ex quibꝫ colligere possumus ꝙ quanto magis sensus exteriores a carnalibus desiderijs retraxerimus. tanto validius sensus interiores ⁊ spirituales ad gustandum diuina ⁊ celestia conualescunt.

Filius.

Desidero etiaꝫ scire quot modis species siue qualitas ↄtemplationis varietur.

Ca. XI Pater T

Scire debes qd̄ tribꝫ modis ↄtemplatōis variatur qualitas. Primo enim mō contemplatio agiᷣ mentis dilatatōe. Secundo mentis subleuatōe. Tercio modo mentis alienatione. Mentis autē dilatatio est qñ spūssanctus cor hominis ingrediᷣ. ⁊ per suam gratiam omnes affectiones carnales. siue seculares de ipsa mente eliminantur. ⁊ cor magno ardore amoris dei inflammatur ac etiam dilatatur. moduꝫ tamen humane industrie non supergreditur. Mentis vero subleuatio est quando intelligentie viuacitas diuinitus irradiata humane industrie metas transcēdit. nec tamen in mentis alienatōem transit. ita vt ⁊ supra sit qd̄ videat ⁊ tñ ab assuetis penitus non recedat. Mentis autē alienatio est qñ presentiū memoria menti excidit ⁊ in peregrinum quendam humane industrie statuꝫ diuine transfiguratione transit. V

Prima species ↄtemplationis agitur mentis dilatatōne Exclusis nam qꝫ vicijs de cubiculo cordis ⁊ decenter virtutibꝫ adornato subintrat dilectō dei. Qui vero deū diligit. ⁊ mandata eius seruat videlicet peccatis resistendo ⁊ virtuose viuendo. illius mentem libenter

deus visitare dignat᷑. ac in illa mãsio-
nez desiderat facere Teste vitate q̃ ait
Si quis diligit me sermonẽ meũ ser-
uabit Et pater meus diliget eũ ⁊ ad eũ
veniemus ⁊ mansionem apud eũ facie
mus. Cuius vo coꝛ oꝑs deus ꝑ suam
pñtiam sic visitat. illius mentem diui
nus amoꝛ inflammat ⁊ exclusis oĩbꝫ
cupiditatibus feruens caritas dei oĩa
interioꝛa anime occupat. ⁊ ꝑ suam di-
lectionẽ dilatat. Talis vero ꝑ amoꝛez
dei sic dilatatus videt deuz qd̃ ꝯtingit
cum deus qui spiritus est visitans ani
mam pꝛincipaliter adesse sentit᷑ ⁊ in-
telligit᷑. Unde dr̃ beatus ber. Oculus
meus intelligentia mea. Uidere ergo
deum dicimur. cũ eius pñtiam in aĩa
ꝑ intellectũ vtrũqꝫ ꝑcipimus ⁊ senti-
mus Cum ergo sentis grãm cognosce
dei pñtiam. nam ꝓut dr̃ beatus greg.
Qui mente integra deũ desiderat ꝓfe
cto iam habet quem amat. Neqꝫ enim
quisqꝫ posset deum diligere si eũ quez
diligit non haberet. hec greg. Anima
vero ꝑ grãm sibi infusam sentiens ad
esse pñtiam sui creatoꝛis. suũ intuituz
⁊ totum affectum dirigit in ipsum su-
per oĩa amando. In quo aũt talis lati
tudo caritatis est foꝛtiter currit viam
mandatoꝛum dei. Uñ dr̃ ps Uiã man
datoꝝ tuoꝛum cucurri cũ dilatasti coꝛ
meũ. Ad hanc latitudinẽ coꝛdis habẽ
dam hoꝛtat᷑ dñs per ps̃ dicens Dila-
ta os tuũ ⁊ implebo illud ac si dicat.
Extende ⁊ dilata per desideriũ sanctũ
os tuũ coꝛdis viz ⁊ ego implebo illud
multiplici dono spũs mei. Aĩa vo de
uota que sic a dño visitat᷑ habens ⁊ ꝯti
nens illum in seipm̃ intuet᷑ ꝑ ꝯtempla
tionem amplexat᷑ ꝑ dilectionem de-
osculat᷑ per deuotionẽ De hoc richar.
de sancto victoꝛe in. iiij. libꝛo contem-
plationum sic ait. Deus auditur vide
licet ab anima per reuelationem videt᷑
per ꝯtemplationem deosculat᷑ per de-
uotionem astringit᷑ per dulcedinis sue
infusionem Audit᷑ ꝑ reuelationem do
nec voce eius paulatim inualescẽte to
ta ꝑstrepentiũ tumultuatio solaqꝫ illi-
us vox audiat᷑ donec oĩs illa tandẽ tu-
multuantiũ turba dispeat. solusqꝫ cũ
sola remaneat ⁊ solũ sola ꝑ ꝯtemplati
onem aspiciat ⁊ ꝑ ꝯtemplationẽ vide
at donec ad solite visionis aspectũ pul-
critudinis admirationẽ paulatim aĩa
incalescat. ac tandẽ aliqñ tota incan-
descat. donec ad verã puritatẽ internã-
qꝫ pulcritudinem tota refoꝛmet᷑ ⁊ ille
interne habitationis thalamus vndi-
qꝫ virtutibus adoꝛnetur. Tandem ali
quando adoꝛnato thalamo ⁊ intro ex-
istente dilecto fiducia iam inualescen-
te desiderioqꝫ perurgente. cũ se vlteri-
us cohibere non valet. subito in oscula
ruit ⁊ impressis labijs intime deuotio-
nis oscula figat. ꝑ deuotionẽ sepe ⁊ mul
tifoꝛmiter deosculat᷑. dum interim cu-
biculum sternit᷑. donec intimus anime
sinus ad summã pacem ⁊ tranquillita
tem ꝯponat᷑. Donec tandẽ dilecto in-
ter vbera collocato ad ineffabilem quã
dam diuine dulcedinis infusionem in
illius desideriuz liquescat. ⁊ spũs ille
qui domino adheret vnus spũs fiat. pu
to qꝛ experta tanta dulcedine cum in-
tima suauitate de cetero iam nõ possit
aĩa illa pulsanti dilecto aliquas mo-
lestias innectere. vel illa expectatione
fatigare pꝛesertim cum sibi ipi omnis
moꝛa nimis longa sit ⁊ expectatio vide
tur onerosa. Deinceps vt arbitroꝛ ad
habitationis sue introitum libẽter ob
seruabit vt ad dilecti sui susceptionez
semper parata sit. Sed qꝫuis iam pa
rata sit. tunc tempoꝛis huiusmodi ad-
uenientem suscipere nescit si ⁊ eque pa
rata sit ⁊ expedita vocanti occurrere.
Puto enim non esse eiusdem facul-

tatis suscipere venientem ⁊ sequi vocā-
tem. Aliud est cū ipso introire. atq̧ a
liud est exire ibi aīa ad seipām reuer-
tit̃ ⁊ cū dilecto suo vsq̧ ad intima cor
dis sui penetralia ingredit̃. hic extra
semetipsam ⁊ ad sublimia ꝯtemplan
da subleuat̃. Quid namq̧ est eius in-
troire nisi se totam in seipām collige-
re. quid vero est eius exire. nisi seipām
extra semetipām totā effundere. Ni-
hil itaq̧ aliud est aīam cum dilcō suo
in cubiculū introire ⁊ solā cū solo mo
rari dulcedineq̧ ꝑfrui. nisi exteriorū
omniū obliuisci ⁊ in eius dilcōne sum
me ⁊ intime delectari. se solam cū dile
cto videt. qn̄ exterioꝝ omniū oblita ex
ꝓpria ꝯsideratōe in dilecti sui dilcōez
desideriū suum purget ⁊ ex his q̄ in in
timis suis ꝯsiderat aīm suum in eius
amorē affectū inflammat ⁊ tam ex ma
loꝝ q̄ bonoꝝ suoꝝ ꝯsideratōe in grati
arum actōem assurgit. hinc ꝓ impensa
gr̃a ⁊ hic ꝓ indulta venia intime deuo
tionis victimas exoluit. vsq̧ in intimū
dilectus perducit̃. ⁊ in optimo collo-
cat̃ qn̄ ex intimo affectu ⁊ sup oīa dili
git̃. Cogita quid sit qđ inuita tua ar-
dentius dilexisti. anxius ꝯcupisti. qđ
te iocundius afficiebat. ceterisq̧ oīb᷒
ꝓfundius delectabat. Considera ergo
si eandē affectionis delectationisq̧ a-
bundantiā sentias. qn̄ in summi dile
ctoris desideriū inardescis qn̄ in eius
dilectōe requiescis. Cui dubiū sit q̄
intimū illum affectionis tue sinū nec-
duz teneat. si intime dilectionis acule
us animā tuam in diuinis affectibus
minus penetrat. tepidius exagitat q̄
in alienis affectib᷒ aliqn̄ penetrare vel
exagitare solebat. Sed si tantā ꝓrsus
vel forsan validiorē dilectionis vel de
lectationis violentiaz in intimis tuis
circa diuina ꝑsenseris q̄ al's vnq̄ exꝑ
tus fueris vide adhuc si forte aliquid

aliud sit in quo delectari vel consolari
possis. Certe q̄diu possumus ex aliēa
qualicunq̧ ꝯsolatōem vel iocundi-
tatem ꝯcipere. nondū audeo dicere eū
intimū ardentissimi amoris sinum te
nere. Satage. festina. trahe euz adhuc
ad īteriora tua ⁊ secretiora cordis tui
penetralia quecunq̧ eiusmodi oīa es
Certe si alienā aliquam ꝯsolatōz que-
ris vel recipis. deū tuuz q̄uis fortasse
summe nondū al's tñ tam singulariter
diligis. Nondū ergo in intimū ꝑdu-
cit̃. nondū in optimo collocat̃. Si er
go non satagis introducere eū ad inti
ma tua. quō credā te posse sequi eū ad
sublimia sua. Certum ergo signū tibi
sit quecunq̧ es aīa q̄ dilectum tuum
minus diligis. vel ab illo minus dili-
geris. si ad theoricos illos excessus nō
dū vocari vel vocantē sequi nondū me-
rueris. Hec rich. X Scđs modus
siue species ꝯtemplationis agit̃ men-
tis subleuatōe. mens eñ p̄ntia sui cre-
atoris visitata. ⁊ ex eius amore dilata
ta. ꝓpter feruentem caritatē dei quam
in se sentit vltra non valens se ꝯtinere
interiori ac sp̄uali intuitu sursum se li
brat. desiderans illū videre a quo tam
dulciter visitat̃ ac ꝯsolat̃. cū vero mēs
siue anima sic sursum eleuata per ferui
dum amorez christo inheserit. incipit
inter brachia eius aliquo modo conso
piri. vt non solum delectabiliter sed ⁊
tenaciter deo inhereat. ⁊ q̄si vi abstra-
hat̃ ab omnium visibilium sensu ⁊ me
moria. sic tñ vt non plene sui met obli
ta. nec tm̄ vere ꝯpos sit sui. Juxta illud
canti. Ego dormio ⁊ cor meū vigilat.
Est eñ talis iste somnus illoꝝ qui inci
piunt dormire. ⁊ tamen non vident̃ si
bi ea que circa se fiunt aliquo mō sen-
tire ⁊ intelligere. sed pre sopore nō ad
uertunt. Sic amor dei cum intelligen
tia conditus inebriat mentē ⁊ ab exte

rioꝛib⁹ abstractam sua virtute deo con
glutinat ⁊ ꝯiūgit. ⁊ q̄to amoꝛ vehemē
tioꝛ ⁊ intelligentia lucidioꝛ. tanto va-
lidius mentē in se rapit quousq; tādē
oīm que sub deo sunt abijcit. vt in solo
diuine ꝯtemplatōnis radio libere figa
tur. licet breuiter velut in quodam cho
rusco lumine celitus emicantis Quia
coꝛpus qđ coꝛrūpit᷑ aggrauat aīam ⁊
depꝛimit terrena inhabitatio sensum
multa cogitantē. Sensus eñ hoīs ꝑ se
pauca p̄t ⁊ vix tenuiter cogitare suble
uatus aūt a flatu supⁿi lumīnis tanto
plura simul intue᷑. quāto supꝛa se sub
limius eleua᷑. Sed coꝛruptio terreni
coꝛꝑis ⁊ vere huius vite occupatiōes
depꝛimūt aīas ⁊ reuocāt ad seipsū; vt
gemens coga᷑ clamare cū aplo. Infe-
lix ego hō quis me liberabit de coꝛꝑe
moꝛtis huius. Quanto eñ plus mēs
ꝯuersa est ad ista inferioꝛa ⁊ hūana co
gitanda ⁊ tractanda. tāto plus a suꝑi-
oꝛib⁹ ⁊ celestib⁹ ꝑ deuotionis intima
elonga᷑. ⁊ q̄to feruentius ab inferio-
ru; memoꝛia affectu ⁊ intellectu ad su
ꝑioꝛa sustolli᷑. tanto ꝑfectioꝛ est de-
uotio ⁊ purioꝛ ꝯtēplatio qꝛ simul ꝑfe-
cte nō potest vtriq; esse intenta. que ab
inuicē sicut lux a tenebꝛis sunt diuisa
nam qui deo inheret in lumine versa᷑.
Qui vͦo inheret mūdo in tenebꝛis est.
Et notandū ꝓut đt beatus greg. v. mo
ral. ꝙ mens cū in ꝯtemplatione suspē
ditur cū carnis angustias suꝑans ꝑ spe
culationis vex de liberate aliquid inti-
me securitatis rima᷑. stare diu supꝛa
semetip̄am nō p̄t qꝛ ⁊ si hanc spūs ad
summa euehit. caro tñ ip̄a adhuc coꝛ-
ruptionis sue pondere deoꝛsum p̄mit.
vnde in libꝛo iob đꝛ. Et cum spūs me
pꝛesente trāsiret qñ inuisibilia cogno-
scimus ⁊ tñ hoc non solide sed raptim
videmus. neq; eñ in suauitate ꝯtem-
plationis intime diu mens figi᷑. quia

ad semetipsam ip̄a immensitate lumi
nis reuerberata reuoca᷑ Cūq; internā
dulcedinē gustat amoꝛe estuat ire suꝑ
semetipsam nitit᷑ sed ad infirmitatis
sue tenebꝛas fracta relabitur ⁊ magna
virtute ꝓficiens videt. qꝛ videre non
p̄t hoc qđ ardenter diligit. nec tñ ardē
ter diligeret nisi aliquatinus videret.
Non ergo stat sed transit spūs qꝛ suꝑ-
nam lucē nobis ꝯtemplatio inhianti-
bus aperit ⁊ mox infirmitatib⁹ abscō
dit. De hoc iterū beatus greg. suꝑ eze-
chielem sic ait. Sepe aīmus ita in di-
uina ꝯtemplatione suspendit᷑ vt ia; se
ꝑcipere de eterna illa libertate quā ocu
lus nō vidit nec auris audiuit aliquid
ꝑ quandā ymaginē lete᷑. s; cū moꝛta
litatis pondere reuerberatus ad yma
relabit᷑ q̄si quibusdā pene vinculis li-
gatus tene᷑. humana quippe mens cū
suꝑioꝛa atq; celestia vtrūq; in enigma
te aspicit. iam de claustro habitatōnis
coꝛpoꝛee ꝑ subleuatā cogitationē exit
atq; illum humiliter adoꝛat. cuius ⁊
videre substantiam non valet iam ta-
men eius potentiam per illuminatio-
nem spiritus rimatur. hec gregoꝛius.
Ubi sciendū ꝙ sancta aīa cū ad suꝑio
ra subleua᷑. ꝑuula ibi facta moꝛa sta-
tim ad inferioꝛa relabi᷑. ⁊ postmodu;
ex memoꝛia illoꝛu; que vidit suauiter
pasci᷑. De hoc beatus bernardus Ani
ma q̄ pꝛius in scola hūilitatis sub ma-
gistro filio dei ad semetipsam intrare
⁊ se cognoscere didicit ⁊ de scola hu-
militatis duce spū ꝑuenit ad cellaria
caritatis. deinde suffulta floꝛib⁹ ⁊ sti-
pata malis. i. virtutib⁹ ⁊ bonis moꝛi-
bus ad regis tūc cubiculum digna ad-
mittitur. cuius amoꝛe languit ibi mo-
dicum quasi hoꝛa media silentio fa-
cto in celo. inter desideratos ample-
xus suauiter quiescens ip̄a quidē doꝛ
mit. s; coꝛ ei⁹ vigilat. quo vtriq; iterim

veritatis archana rimatur. quorum postmodum memoria statim reditura pascatur. Felix enim ista hora. sed parua mora. ibi videt ineffabilia. carpit inuisibilia hec ber. Unde etiam deuoti viri quamuis mente a contemplatione eleuati. de incircumscripto lumine furtim aliquid et tenuiter attingunt. tamen statim ad seipsos reuersi. ab ea luce quam viderunt ad suas tenebras suspirando redeunt. Quod beatus greg. tangit. exponens illud Genes. Jacob in via angelum inuenit. et ecce vir luctabatur cum eo. sic dicit. Is qui certat in luctamine aliquando se superiorem. aliquando eum cum quo contendit inuenit inferiorem. Est enim contemplatiua vita magnanimitatis contentio cum se contemplator ad celestia erigit. cum in rebus spiritualibus animum tendit. cum transgredi nititur omne quod corruptibile videtur. cum sese angustet vt dilatetur aliquando vincat. et quidem reluctantes tenebras sue cecitatis exupat. vt de incircumscripto lumine quiddam furtim et tenuiter videat. sed tamen ad seipsam protinus reuerberata reuertitur ab ea luce a qua respirando transit ad sue cecitatis tenebras suspirando redit. Quasi ergo vincitur angelus quando intellectu intimo apprehenditur deus. quia intelligendo et sentiendo de incircumscripto lumine aliquid degustat. Quasi etiam deuincitur homo. quando subtracta intima luce nolens renitensque ad assuetas tenebras redit. Si igitur ad partes alis pentes prios. i. ad sanctos in celo redire cupimus. teneamus in via angelum vt suauitate intima apprehendamus deum. Tenentes vero angelum vno claudicamus pede. et fit nerui refractio. per quod intelligitur carnalium desideriorum repressio siue extinctio. Omnipotens enim deus cum iam per desiderium et intellectum cognoscitur omnem in nobis voluptatem carnis restringit. et qui prius quasi duobus pedibus innitentes et deum videbamur quaerere et seculum tenere. post agnitionem suauitatis dei vnus in nobis pes sanus manet. atque alius claudicat. quia necesse est vt debilitato in nobis amore seculi solus conualescat amor dei. vno claudicamus pede. quia dum crescit in nobis fortitudo amoris intimi. infirmatur procul dubio carnis fortitudo. quia omnis qui claudicat vno pede soli innititur quem sanum habet. quia cui terrenum desiderium iam arefactum fuerit in solo pede amoris dei tota virtute se sustinet et in ipso stat. quia pedem amoris seculi quem ponere in terrena consueuerat. iam a terra suspensum portat. hec grego. A Et sciendum quod etiam diuerse sunt deuotionum species quibus sacra scriptura nomina diuersa imponit. vt sunt. iubilus. ebrietas spiritus. liquefactio et spiritualis iocunditas. Jubilus vero quid sit ostendit beatus greg. xxxiiij. moral. sic dicens. Jubilus dicitur quando ineffabile gaudium mente concipitur. quod nec abscondi potest. nec sermonibus aperiri. et tamen quibusdam motibus proditur quamuis nullis proprietatibus exprimatur. Unde dauid propheta intuens electorum animas tantum gaudium mente concipere quantum non valet sermone aperire ait Beatus populus qui scit iubilationem Non enim ait qui loquitur. sed qui scit iubilationem. quia sciri quidem iubilatio mente potest. sed dictu exprimi non potest. Sentitur per illam quippe quod vltra sensum est. et cum vix adhuc contemplandum sufficiat conscientia scientis quando ad hoc exprimendum non sufficeret et lingua dicentis. hec gregorii. Iste autem iubilus nasci solet ex sancta meditatione. deuota oratione. ac cordis iocunditate. que de conscientie procedit puritate. De hoc beatus bern. sic dicit Renuat consolari anima mea nisi in deo viuo Hec enim consolatio est suauissimus radius quo anima per cincin

num capitis eleuat̃ cũ meditatione ex
ardescente ⁊ oratione inualescente Ex
tali em̃ meditatiõe orõe ⁊ ꝯtemplatõe
nascit̃ in corde iubilus quidã melliflu
us ⁊ cordis risus. quem nemo scit nisi
qui sentit. nemo sentit nisi qui expꝑtus
est. qui cito trãsit. Felix hora sꝫ breuis
est mora Narrant expꝑti que dico qui
hec magis expꝑientia didicerunt q̃ꝫ in
corde. qꝛ feruor orõis cũ admiscet̃ ar-
dori meditationis erũpit ille ꝯtempla
tionis radius de media caritate q̃si spe
cies electri hoc est de medio ignis su-
spirioꝝ. s. ꝯsciẽ iubilantis. hec bernar.
Ubi notandũ ꝙ sancti viri ſm dictuꝫ
cassiani. felicitatis sue gaudia tam in
pñti accipiũt q̃ꝫ in futuro In pñti qui
dem ꝑ iubilũ iocũditatis interne. In
futuro ꝟo ꝑplenitudinẽ beatitudinis
sempiterne. hec cassia. Hũc iubilũ sua
uissimũ beatus ber. desiderabat hẽre cũ
diceret O si veniat sup̱ cor meũ facies
illa que videt̃ in iubilo. quid dulcius
quid suauius. quid de iocũdius in me
epulare domine iesu xp̃e ⁊ post epulas
reclina sup̱ aĩam serui tui. si p̃mis nõ
grauor. si grauor non lassor. iuguꝫ em̃
tuũ suaue est ⁊ onus tuũ leue. hec berñ.

B Ebrietas aũt spũs dici p̃t queli
bet amoris ⁊ magni gaudiȷ̃ deuotio. ex
qua q̃si ex vini fortitudĩe feruor spũs
intantuꝫ crescit ꝙ se intra se cohibere
non valet. Uñ apl̃i sancti spũs feruo-
re estuantes musto pleni dicebãt̃ De
hoc in libro iob dꝛ. Venter meus q̃si
mustum absq̃ꝫ spiraculo qd̓ lagunncu-
las nouas disrũpit nouas d̓r non vete
res. qꝛ veteribꝫ cordibꝫ non infundit̃
talis deuotio. sed nouis. s. in nouitate
vite ambulãtibꝫ vel nouas d̓r qꝛ talis
feruor spũs nouis. i. nonduꝫ exercita
tis mentibꝫ nup̱ infusis minus valet
se cohibere. quin erumpat in inusita-
tos gestus voces vel singultus sicut vi-
num in vase ebulit. quod inueteratum
quiescit Nec etiam mirum si ex mag-
na spiritus hylaritate quam spiritus
sanctus cordi infundit. aliquando erũ
pit in aliqua ap̱ta hilaritatis indicia.
vel si qñq̃ꝫ singultibꝫ ⁊ fletibꝫ apertis
imp̱are non valet ⁊ hmõi interne de-
uotionis motus abscondere cũ videa-
mus aliquos sepe ex stulta leuitate a ri
su ⁊ insolentibꝫ cachinnis nõ posse co
hibere se etiã vbi pudor hũanus impat
disciplinã. Et aliqñ ex humana tristi
cia aborta fletui nõ possit homo q̃ꝫuis
libenter faceret imperare Cũ em̃ scrip
tum sit. Deus ignis ꝯsumens est ⁊ de-
us caritas Ergo quid mirum si feruor
diuine caritatis cordi infusus totum
hominem commouet. si vt p̃dictuꝫ est
leuitas aut tristicia tantam vim in ho-
mine operari potest. nam cor diuini a
moris gaudio vel diuine fruitionis de-
siderio inflammatuꝫ in se dilatat̃ ⁊ ex
tendit̃ ⁊ q̃si inter angustias pectoris
se capere nõ sufficiens ꝓpter ardoris
violentiaꝫ extra se erumpit ⁊ amoris
magnitudinem quem in se ꝯtinet p̱ ex
teriora indicia euaporat. Liquefactio
ꝟo anime aliud non videt̃ esse nisi que
dam emollitio a sua duricia per quam
flexibilis reddit̃ ⁊ voluntaria ad amã
dum deum ⁊ liquescens ad diuine vir
tutis recipiendã impressionem. vt si-
cut liquor liquori ita spũs dei spiritui
hominis influens misceat̃. vt vnus fi
at spũs anima cũ deo De hoc sup̱ cañ.
Orosius sic dicit. Anima viri dꝛ lique
facta. dũ in dulcedine celestis gl̃e celi-
tus fuerit resoluta ⁊ suo dño dilecto af
fixa ⁊ insep̱abiliter ãnexa. hec orosius
Unde scd̓m dictum origenis. Diui
ne contemplationis felicissimus effe-
ctus est liquefactio. liquescit em̃ mens
dum deuotione mollescit. vt sponsus
in ea suauiter cubet et nihil duri ei

obsistat. Liquescit dum deuotione ca/
lescit. vt dilectus in ea calorez diuini
amoris inueniat ⁊ quasi quidam ꝯtra/
ctus spūalis fiat. qui maximā delecta/
tionem generat. Liquescit dū deuotō
ne supeffluit. vt deus solus solū domi/
niū ⁊ plenum in ea obtineat. tunc oīs
motus. omnis visus. oīs impet⁹ eius
feliciter in eternitatē terminat̄ hec ori
ge. Vn̄ beatus bern̄. sup cantica expo/
nens illud. Aīa mea liquefacta est. sic
ait. O dulcis ꝯfabulatio dei in aīma.
cum aīa que sine lingua ⁊ labiorū for/
mat̄ strepitu. ⁊ sine aure ꝑcipit̄ in silē
tio. solus qui loquit̄ ⁊ cui loquit̄ audi
unt ⁊ alienus excludit̄. quoꝝ virtute
⁊ auditu corda liquescūt. liquescendo
deficiunt ab eo qđ fuerunt. ⁊ deficien/
do perficiunt̄ in eo in quē fluunt. Hec
bern̄. ¶ Spūalis aūt iocunditas
dici potest gaudium qđlibet in spūscō
qđ a spūsancto infundit̄ gaudet aīus
in deo. ꝓ ꝑceptis bn̄ficijs vel ꝓmissis.
Notandum ꝙ spūalis leticia duplici
ter accipit̄. generaliter ⁊ specialiter.
Generaliter. qñ est generalis motus
gaudij in spūsancto ex intuitu benefi/
cioꝝ dei ⁊ future glorie ac bonitatis di
uine. Specialiter qñ est quedā mētis
hilaritas ⁊ ꝯfidentia bona ad deum ⁊
de bono ꝯscie testimonio reddens ho/
minem beniuolū ⁊ deuotū. ⁊ ad omnia
agenda ⁊ sufferenda ꝓ deo ⁊ omnia q̄
dei sunt diligenda ⁊ ꝓmouenda. Jdō
bis dicit apl's. Gaudete in dño semꝑ
iteꝝ dico gaudete. primo generaliter.
scđo specialiter. ¶ His ergo de/
cursis videndū est de tercio mō ꝯtem/
plationis. Tercius modus siue spēs
ꝯtemplationis agit̄ mentis alienatōe
Mentis aūt alienatō ex triplici causa
hz ꝓcessum. Aliqñ eñ pre magnitudi
ne deuotionis. nōnunꝗ pre magnitu
dine admirationis. interdū etiam pre
magnitudine exultationis. Hos tres
modos rich. de scō victo. in. v. li. de cō
templatōe declarat ita dicens ¶
Trib⁹ de causis in mentis alienatōem
abducimur. nā mō pre magnitudīe de
uotionis. mō pre magnitudine admi/
rationis. mō pre magnitudīe exultati
onis vt semetipā mens oīno non ca
piat. sed supra semetipām eleuata in
alienatōem transeat. Magnitudīe de
uotionis mens hūana supra semetip/
sam eleuat̄ qñ toto celestis desiderij ig
ne succendit̄. vt amoris intimi flāma
vltra humanū modū excrescat que aī
mam humanā ad cere siīitudinem liq̄
factā a pristino statu penitus resoluat.
⁊ instar fumi extenuata in supna ele/
uet ⁊ ad summa emittat. Magnitudi/
ne admirationis aīa humana supra se
metipsam ducit̄ qñ diuino lumīe irradi
ata ⁊ in summe pulcritudīs admiratō
ne suspensa tā vehementi stupore ꝯcuti
tur. vt a suo statu funditus excutiat̄. ⁊
in modū fulguris choru scātis quantū
ꝓfundius ꝑ despectū sui immēse pul/
critudīs respectu in yma deijcit̄. tanto
sublimi⁹. tanto celerius ꝑ summoꝝ de
sideriū reuerberatā ⁊ supra semetipāz
rapta in sublimia eleuat̄. Magnitudi
ne iocūditatis ⁊ exultatōis mēs hoīs
a seipā alienat̄ qñ in intīa illa interne
suauitatis abūdātia potata imo plene
inebriata qđ sit qđ de fuerit penitus ob
liuiscit̄ ⁊ ī alienatōis excessū tripudij
sui nimietate traducit̄. ⁊ insup supra
mundanū quendā affectū sub quodaz
mire felicitatis statu raptī trāsformat̄
Quādiu igit̄ hmōi excessus in nobis/
metipꝭ nō sentimus qđ aliđ de nobis
sentire dēmus nisi q2 min⁹ diligim̄ nisi
ꝙ minus diligimus Si eī qsqs esple
ne pfcēq diligeres forte dilcōnis tue
nimietas estuāsq desiderij āxietas ī e
iusmōi rapiet excess⁹ q̄les tibi expte d

scripsimus iam sane si diuina dilecti/
one plene dignus extitisses. si tãta di
gnatione te ydoneũ exhiberes. forte
tanta luminis sui claritate intelligẽtie
tue oculos irradiaret. tãta intime dul
cedinis sue suauitate cordis tui deside
riũ inebriaret. que temetipm̃ super te/
metipm̃ raperet. ⁊ ꝑ mentis excessum
in superna eleuaret. Hos aũt anagogi/
cos excessionis modos mistice quidẽ
descriptos in canticis cãticoꝝ inueni/
mus. De primo quidẽ recte illd̃ intel
ligit̃ quo dr̃. Que est ista q̃ ascendit ꝑ
desertũ sicut virgula fumi ex aro. mir.
⁊ thur. ⁊ vni. pul. pig. De secũdo que
est ista que ꝓgredit̃ q̃i aurora ↄsurgẽs
De tercio. que est ista que ascendit de
deserto delicijs affluẽs innixa sup dile
ctũ suum. hec richar. F Nũc de vno
modo ipsius excessus mẽtis dicendũ
est in spãli. Et primus excessus mẽtis
vt dr̃ richar. in eodem libro. v. fit ex de
siderij anxietate ⁊ magnitudine deuo/
tionis fumus. qui semꝑ surgit de igne
Quis aũt neget amorẽ spũalem ignẽ
eẽ. Recte itaq̃ illa mẽtis in sup̃na ele
uatio, q̃ ex feruore dilectionis orit̃ fu/
mo ni fallar ↄpat̃. Quid aũt intelligi
mus ꝑ hmõi fumũ nisi deuote mentis
desideriũ. Quasi g̊ aĩa in sup̃na eleuat̃
⁊ ascẽdit qñ dilectiõe feruẽte ⁊ in hoc
ipm̃ vrgẽte suũ desiderium per semet/
ipsum rapit. Est aũt virgula vt oẽs no
uimus ⁊ gracilis ⁊ recta. vt g̊ ꝟgule si
militudinẽ in se trahat ascẽsio tua, sit
anxiũ sit vnicũ desideriũ tuũ ⁊ surgẽs
ex intentione recta. Si aũt ꝑ mirram
carnis ↄtritionẽ, ꝑ thus ꝟo cordis de
uotionẽ, ꝑ vniuersum ꝟo pigmentarij
puluerẽ virtutũ oĩm intelligimus cõ/
summationis artẽ. de quo hec omnia
in eandem sententiam ↄcurrunt: que
omnia ꝑ se facile intelligunt̃, nam hoc
satis constat, q꞉ quisquis caritate ple
nus est cetera virtutũ insignia non ha
bere non potest. Si enĩ apostolo credi
tur. consummatio virtutis est caritas
Illud sane notãdum ꝙ anima sancta
tunc veraciter quasi fumus ⁊ per deser
tum ascendit, quando suum affectum
in celestis sponsi desideriũ accendit.
Maior aũt sed quantum ad meritum
inesse videt̃ mentis eleuatio illa, que
fouente quidẽ gratia surgit ex intensi
one ⁊ intentione ꝓpria q̃z illa que sur/
git ex sola reuelatione vel aliqua inspi
ratione diuina: vt erga digna inuenia
tur anima, oportet primo quasi ꝑ deser
tum ascendere. Veruntamẽ vt eadẽ
ipa velut virgula fumi fiat q̃uis ꝑ de/
sertum fieri incipiat, oportet vt supra
ipm̃ desertum assurgat: alioquin mẽs
ipa in mentis excessum non rapit̃, nisi
supra semetipsam eleuet̃. nisi semetip
sam in ymo deserat ⁊ seipsam deseren
do desertum faciat. que deserta in mo/
rem fumi magis magisq̃ in sublimia
transcendat. Solet tñ hmõi mẽtis ex
cessus fieri mõ ex sola desiderij feruen
tis estuatione q̃z ex adiuncta sibi diui
na reuelatiõe: sic enĩ spũalis ille ignis
⁊ incorporeus dĩne dilectõis eandẽ
vim nõ obtineat in spũalib᷒, quã ille
ignis corporeus in reb᷒ corꝑalib᷒ hr̃e
cõsueuit. Satis nouimus ꝙ ignis iste
corporeus in vase q̃uis modico liquo
re perfuso operari soleat. primum qui
dem incipit liquorem ipsum ab ymis
euertere, postea vero in hanc ꝑtem nũc
in illam, nunc sursum, nunc deorsum ia
ctare. ⁊ paulatim quidem ad superio/
ra attollere: totũq̃ vas ex modico quo
uis vsq̃ ad summũ replere. tandẽ aũt
supra illum attollere, ⁊ cum violen/
tiam quadam interiora euacuare ⁊ fo
ras effundere fortiterq̃ eijcere. Sic
sane animus humanus diuino igne
succẽsus, vt seipso in seipõ ↄtra seipm̃

feruens ⁊ frēmens estuans sibiipsi ira scens seipm̄ despiciens sibiq̄ vehemē ter indignans semetipm̄ vehementer ꝯculcans sūmis ibyans. ⁊ cū eꝰ mōi estu diutius vrit̄ p inferioꝝ ꝯtemptuz ab infimis repellit̄ ⁊ p supnoꝝ deside riū ad supioꝛa trahit̄. fit sepe vt ipetu spūs impellente ꝺsiderio extra semet ipsuz ⁊ supra semetipm̄ erectus suiq̄ penitus intus oblitus ⁊ in extasi sub leuatus totus in superioꝛa rapitur. In hunc modū celestis desiderij ardoꝛ cū vehementer exestuat animā hūanam diuino amoꝛe feruidā sup̄ semetipaz leuat. hec rich. Qui igit̄ diuino amo re sic accendūtur, ⁊ supra semetipos ad illa supioꝛa rapiūt̄. hi pculdubio ab omnibꝫ vicijs ⁊ maculis moꝛibus se exeunt. seculū cū mundi cupiditati bus ꝯtemnunt. ⁊ spe ad inuisibilia se extendunt. De talibꝫ beatus greg. sup cā. exponēs illa verba superius pmis sa vicz. Que est ista que ascendit per ꝺ sertū sicut virgula fumi. sic ait. In de serto itaq̄ aut est in hoc mundo ecclia siue queq̄ aīa sancta viuit, dū a regno exul inter bestias demones degit. hec ⁊ si omnino a sponso nō deserit̄. tamē q̄ diu in carne est nōdū ad certā eius vi sionē admittit̄. dū ab eo p exilia ⁊ tē ptatōes peregrinat̄. ⁊ q2 adhuc cum eo nō regnat deseri sibi ab eo videtur. Ob hoc semp laborat vt ascendat vt quē valde diligit magis ac magis sen ciat ⁊ quō pfecte eū in deserto nō tz vt ab ipō eius desiderio se reficiat, vt sic in via roboꝛata qñq̄ ad hoc qꝺ diu cō cupiuit, pueniat. Sunt enim nōnulli qui dū oīa visibilia fastidiunt, mentē in celestia erigunt. ⁊ q2 in infimis ni hil qꝺ eis dulcescat ꝯcupiscunt. totuz coꝛ ad supna ꝯuertunt. Hi ab oībus malis moꝛibꝫ se exuunt censum mun di cū cupiditatibꝫ ꝯtemnūt. spe ad in uisibilia tēdunt. ⁊ quo amplioꝛi desi derio illis inherēt. eo magis ac magis moleste coꝛruptōz ferunt quaz habēt hi nimiꝝ p desertū descendunt q2 duz in hoc mūdo inter temptatōes viuūt quo amplius dū hic moꝛāt̄ deseri me tuunt eo foꝛcius ista deserunt. ⁊ ad ea gradiunt̄ in quibꝫ cū fuerit nihil am plius qꝺ eos amoueat iā timebūt. Be ne aūt sicut virgula fumi ascendere di cunt̄ nō aūt quarūlibet reꝝ fumus esse iste ꝺz sed ex aromatibꝫ mirre ⁊ thu ris ⁊ vniuersi pulueris pigmentarij es se declarat̄. Mirra quippe moꝛtuoꝛuz coꝛpa cōdiunt̄, ne putrescant. Thura vero accēdunt̄ vt redoleāt. Per mir rā ergo carnis moꝛtificatio designatuꝛ p thus oꝛōnū mundicia intelligituꝛ. Sancta igit̄ aīa carnē suā a putredie vicioꝝ moꝛtificat, dū omnes volupta tes mundi p ꝯtinenciā abnegat vt pꝰ iudiciū a coꝛruptōe eterna libera per maneat. Cū vero ad celestia maioꝛi se desiderio accendit. ⁊ cū a cordis cubi culo omnes cogitatōes supfluas abi cit. quasi thuribulū coꝛ suū coꝛam deo facit in quo cū dilectionez ⁊ virtutes ꝯgregat quasi carbones in thuribulo coaptat quibꝫ seipaz mens in ꝯspectu dei igne caritatis accendat. Dūq̄ fer uentes ⁊ mundas oꝛōes ad deū emit tit quasi fumū aromatū ex thuribulo educit vt coꝛā dilecto redoleat suauit̄ ⁊ pximos ad eius amoꝛē p bona exē pla ꝯcitare nō desinat. hec gre. De mē tis etiā alienatōe ⁊ fructū quē tales as sequūtur qui hmōi grā potiūt̄ Rich. de sanc. vic. sic ait. Qñ ꝯtēplatiōis dulcedinem supra nosmetipos rapi mur, quoddā quasi suauitatis vinum sumentes inebriamur ⁊ humanū qꝺā modo sensum excedentes in diuinuz quedā affectū a nobismetipsis aliena mur. nihil in hac vita hac dulcedine

iocundius sentitur. nihil sic animũ ab amore mundi elongat. nihil ita mentem contra temptatões roborat quem talis gustus iebriauerit ad omne opus ⁊ ad omnẽ laborẽ hilarescit laborat nec lacessit. festinat nec deficit. dolet nec sentit. laceratur ⁊ nescit. irridetur nec aduertit. hec rich. Et hec de mentis alienatõe que surgit ex deuotõis magnitudine. ¶ Scdo videndum ẽ in spẽali de mentis excessu que euenire solet ex admiratõis magnitudine. De hoc rich. idem in. v. li. de ꝯtẽplatõe sic ait. Quis nesciat inde admirationẽ fieri cũ aliquid cernimus preter speciẽ ⁊ supra estimatõẽ. Nouitas itaqȝ rei ⁊ visionis vix credibilis adducere solet admiratõẽ mentis qñ aliquid inceperit videri qđ vix possit credi. hic mentis excessus bene describitur in eo ꝙ dr. Que est ista que ꝓgreditur quasi aurora ꝯsurgens. Aurora siquidẽ paulatim eleuatur eleuando dilatatur. dilatãdo clarificatur. Sed miro modo dũ tandem in diem desinit ꝑ ꝓmotõis sue incrementa ad defectũ venit. vt iñ accipiat vt maior sit tãdemqȝ etiã accipit vt omnino non sit. Sic itaqȝ hũana intelligentia diuino lumine irradiata. dum intelligibiliũ ꝯtemplatiõe suspenditur dũ in eoꝝ admiratõe distẽditur. quanto semper ad altiora ⁊ mirabiliora ducitur. tanto amplius tanto copiosius dilatatur ⁊ vñ ĩfimis remotior ĩde ĩ semetipsa purior ⁊ ad sublima subtilior inuenitur. Sed in eiusmodi subleuatione dũ mens hũana semper ad altiora crescit dum diu crescendo tandem aliqñ hũane metas transcendit. Fit demũ vt a semetipsa sic penitus deficiat. ⁊ insuper mundanũ quendã affectũ trãsformata tota supra semetipsam eat. Et sic matutina lux crescẽdo desinit nõ quidem esse lux sed esse lux matutina vt ipsa aurora iã non sit aurora. ita humana intelligencia ex dilatatiõis sue magnitudine qñqȝ accipit vt ipsa iam nõ sit ipsa nõ quidem vt non sit intelligencia sed vt iam nõ sit humana. Dũmodo mirabiliter mutatõeqȝ incõprehensibili efficitur plusqȝ humana dũ gloriam dñi speculando in eandẽ ymaginẽ trãsformatur a claritate in claritatem tãqȝ a dñi spũ. Et notãdũ ꝙ si vas aque solis radio supponas ipsam mox aquam videbis lũinis splẽdorẽ ex se in superiora trãsfũdere ⁊ claritatẽ quidem absqȝ calore tñ in summa leuare Et quid est aqua nisi cogitatõ humana que semper ad inferiora labitur nisi sub discretõis magne moderamine cohibeatur. Aqua ĩ vase collecta cogitatio meditatõi intenta ⁊ ꝑ intentõẽ defixa. Aque collectõ cordis meditatio. Eiusmodi aque solis radius se infundit. qñ diuina reuelatio meditatõi occurrit. Sed cum aq radiũ in se supni luminis accipit fulgorem quoqȝ luminis ⁊ ipsa ad superiora emittit ⁊ mirũ ĩ modũ illic vterqȝ radiũ luminis ex se leuat. quo ipsa per se nullo modo ascendere valet. Et cũ tanta sit differentia aque ⁊ luminis radiũ ei tñ quẽ de se luminis emittit: nõ nihil sue similitudĩs inprimit. ita vt tremula tremulũ. quieta quietum. purior puriorẽ. diffusior diffusiorẽ efficiat. Iuxta hanc sane similitudinẽ tm̃ ĩaccessibilis illius ⁊ eterne luminis in humanũ cor reuelatio irradiat humanam intelligentiam supra semetipsam ymmo supra omnẽ humanũ modum leuat ⁊ illuc intelligentie radius diuine luminis infusione admiratõisqȝ reuerberatione de ymis ad summa resilit. vbi nulla ingenij perspicacitas. nulla artis industria. aut humana raciocinatio ascẽdere sufficit. ⁊ quo me

lius mentem hominis diuine claritatis splēdor profundius penetrat. eo altius stuporis sui magnitudine excussa et per extasim subleuata in diuinorum archanorum sublimitatibus sublimius resultat. illud autē omnino constare dicitur. quia quanto plenius atque perfectius ad intimā animus pacem et trāquillitatē componere se preualuerit. tāto firmius tantoque tenacius in hac subleuatione summe luci per contemplationem adherebit. Et proculdubio quāto purior ad integritatem quanto diffusior ad caritatem. tāto perspicatior tāto capacior inuenitur ad supramūdanorum et supercelestium contēplationem. hec rich. Ista vero tam excellens contēplatio quē in extasim et in excessum mētis perducit requirit cor mūdū et bn̄ purgatū. Quod affirmat bea. ber. ita dicens Precipua et maxima contēplatio est āmiratio maiestatis. hec requirit cor purgatū a vicijs liberatū atque exornatū a pctīs. vt se facile possit ad supna leuare vt interdum per aliquas maculas stupore et extasi suspensum teneat admirātem hec ber. Qui etiā sic a semetipso alienatur ea que interim in spū cernit verbis exprimere nō valet. De hoc bea. gre. sic dicit. Tunc dei maxime maiestatē miramur cū in contēplatiōe eius obstupescēdo obmutescimus plus inusitare cupientes quam verbis exprimere valeamus nō inuenientes verba ydonea ad tam sublimia exprimēda hec gre. Hic etiam excessus mentis siue alienatio figuratur per reginā Saba. que videns sapiam salomonis nō habebat vltra spm̄. Quod exponens rich. de sancto vict. de aīa deuota ac contēplatiua in vno libro contemplationū sic ait Regina austri a finibus terre venit audire sapientiā Salomonis Que est ista regia nisi quelibet aīa sancta sensibus et appetitibus carnis cogitatōibus et affectōnibus mentis fortiter presidēs et summi regis veriqz pri/sus Salomonis dilectōe feruens. vnde dicit desiderio ardēs huiusmōi regia summe sapīe regem propositis enigmatibus et frequentibus īterrogatōibus impetit. qn̄ quelibet aīa deuota de diuino adiutorio presumēs inuestigāde veritatis studio vehemēter īsistit audit quod querit. qn̄ et illa que ex propria industria nō sufficit habere sepe inter orōnū suspiria ex diuina reuelatione cognoscit videamus adhuc qd de hac regia dicatur Vidēs āt regina saba oēs sapiam Salomonis et domū quā edificauerit etc. nō habebat vltra spm̄. prius querit et audit. postea videt et intelligit. tandem autem obstupescit et deficit Interrogat quod discat. contemplatur quod miretur. stupet vt mente excedat mentēque excedat. Primū est meditatōis. Secūdū est contemplationis. Terciū est extasis Ecce quibus gradibus subleuatur animus humanus. Meditatōne perfecto surgit in contemplatōnem. contēplatione in admirationem. Admiratōne in mētis alienatōnem Manifestū est ergo quod ex magnitudine admiratōis īcidat homo in excessum mentis. Quid ei aliud illi fuit spiritū non habere nisi mente excedere vel vn̄ ei hoc accidit nisi ex multa admiratione. Quomodo queso regīa sine spiritu fuit nisi quia spiritus eius a semetipo alienatus fuit. Sed illud hoc loco in memoriā venit. quod iohannes dicit. Ego inquit iohānes fui in spiritu Ecce iohannes in spiritu se eē testatur et regina austri spiritum non habere asseritur. ¶ Vbi notandū quod hoc est spiritum in spiritu esse semetipsum intra semetipsum totū colligere et ea que circa carnē seu etiam in carne geruntur interim penitus ignorare. spiritum aūt sine spiritu esse in semetipsum extra semetipsum et supra

ſemetipm̃ totũ effundere ⁊ que ſub ip
ſo vel in ip̃o fiunt omnino interi igno
rare ⁊ illud diuinitatis archanũ totuꝫ
intrare. nõne in ſpũ ſpũs eſſe tunc rec
te aſſerit̃. qñ exterioꝝ oĩm obliuiſcit̃
pariter ⁊ ignarus eoꝝ omniũ que ĩ coꝛ
poꝛe coꝛpaliter agunt̃ ⁊ in illis ſolis
intereſt ꝑ memoꝛiã vel intellectuꝫ que
in ſpũ vel circa ſpũm actitant̃. Cur ñ
recte dicat̃ ſpũm ſemetip̃ꝫ nõ habere
qñ incipit a ſemetip̃o deficere ⁊ a ſuo
eſſe in ſupmundanũ quẽdã ⁊ vere pl⁹
ꝙ̃ humanũ ſtatum tranſire. ⁊ mirabi
li trãſfiguratõe ſpũs ille ab humano
videat̃ ĩ diuinũ deficere ita q̇d ip̃e iã
non ſit ip̃e eo dumtaxat tp̃e quo domĩ
no incipit altius inherere. Qui eñ ad
heret dño vnus ſpũs eſt cũ eo ⁊ pſalle-
re põt qui huiuſmodi eſt. Defecit ĩ ſa
lutare tuũ aĩa mea. In ſpũ itaqꝫ eſt q́
ſummũ mentis aſcendit ⁊ quaſi a ſuo
ſpũ deficit qui ſummũ mentis trãſcẽ-
dit. hec rich. ¶ Tercio vidẽdũ
eſt de mentis exceſſu qui euenire ſolet
ex magnitudine exultatiõis. De quo
idem richar. in eodem. v. libꝛo ſic ait
Reſtat tercio loco oſtẽdere quomodo
ex iocunditatis ⁊ exultatõis magnitu
dine mens humana ſoleat in extaſim
cadere ⁊ ſemetip̃am excedere. hic ſa-
ne exceſſionis modus videt̃ mihi ſa-
tis ꝯuenienter expꝛeſſus in illis ṽbis
Que eſt iſta que aſcendit d̃ deſerto de
licijs affluens innixa ſuꝑ dilectum ſu
um. Si ꝑ deſertum recte intelligitur
coꝛ humanuꝫ. quis erit iſte de deſerto
aſcenſus niſi mẽtis humane exceſſus
q̃ſi de deſerto humanus animus aſcen
dit. qñ ſupra ſemetip̃m mentis aliena
tõe tranſcendit qñ ſemetip̃m in yma
deſerens ⁊ ad celuꝫ vſqꝫ pertranſiens
ſolis diuinis ſe totũ ꝯtemplationeꝫ
⁊ deuotõꝫ immergit. Sed huius aſcẽ
ſionis cauſa ꝯſequenter annectit̃ ĩ eo

ꝙ hec que aſcendit delicijs affluere di
R. Quid eſt affluere delicijs niſi ſpi
ritualiuꝫ gaudioꝝ plenitudine afflue
re. Quid inqꝫ eſt hec deliciaꝝ affluen-
cia niſi vere ⁊ interne ſuauitatis habũ
dancia celituſqꝫ data vbertim ĩfuſa le
ticia hoꝝ deliciaꝝ copiam ſicut nec ve-
rum gaudiuꝫ fallaces diuitie exhibe
re vnqꝫ poſſunt alioquin fallaces non
eſſent ſi veras delicias ⁊ eaꝝ affluenci
as veraciter exhiberent. Has ſane ex-
teriores fallaceſqꝫ diuicias etiã impij
habere poſſunt. quiveꝝ tamen gaudiũ
omnino habere non poſſunt niſi foꝛte
mendacem eum facimus queꝫ in ꝓphe
ta veraciter ꝯteſtantem audimus Nõ
eſt impijs gaudere dicit dñs. Quoci
ens itaqꝫ internis veriſqꝫ delicijs ca-
res etiam ſi exterioꝛibus diuicijs ha-
bundas cum ꝓpheta veraciter pſallere
potes. quoniã inops ⁊ pauper ſuꝫ ego
hanc itaqꝫ deliciaꝝ afflueciam verorũ
qꝫ gaudioꝛum habundantiã non ẽ vñ
ſperare debeas. non ẽ vnde habere va-
leas. niſi ex intima illa animi iocũdi
tate diuinituſqꝫ ĩfuſa dulcedĩe. Que
ẽ iſta inquit q́ aſcẽdit d̃ deſ̃to delicijs
affluens non dicit delicias hñs ſꝫ deli
cijs afflueñs eo ꝙ non q̃libet deliciaruꝫ
harum experiẽtia ſꝫ earum affluẽtia
etiam huiuſmodi aſcẽſus qui de d̃ſer
to fit gignit atqꝫ perficiat. Conſtat ãt
ꝙ quantumcũqꝫ ꝓficimus. has deli-
cias in hac dumtaxat vita ꝯtinuas ha
bere non poſſumus. Eo itaqꝫ tp̃e quo
huiuſmodi affluẽtia anima caret. ad
hunc de quo modo loquimur aſcẽſuꝫ
ſurgere vel aſſurgere delicijs affluere
opoꝛtet. Puto autẽ quia aliud ſit af-
fluentẽ aſcẽdere ⁊ aſcendentẽ afflue
re ſicut aliud eſt affluentiam eſſe cau
ſam affluendi. Deliciarum itaqꝫ af-
fluentia aſcenſionis tunc cauſa exiſtit
qñ ex illa diuine dulcedinis infuſiõe

quam in intimis sentit seipsam anima sancta pre gaudio et exultatione non capit. intimum ut exultationis et iocunditatis sue magnitudo eam extra semetipsam effundat. et supra semetipsam rapiat. Et sane sic vehemens immensaque leticia dum supra humanum modum excrescit hominem supra hominem extollit et supra humana sublevata in sublimibus suspendit. Huius sane rei formam in piscibus videmus. nam pisces dum in aquis ludunt supra aquas exiliunt et nature illius alis nature habitationis sue terminos excedunt dum seipsos vel ad modicum per aera suspendunt. Sic proculdubio aia sancta dum interno quodam tripudii sui applausu a semetipsa excutitur. dum supra semetipsam ire mentis alienatione urgetur. dum celestibus tota suspenditur. dum angelicis spectaculis tota immergitur. natiue alis nature possibilitatis terminos supergressa videtur. nemo autem tantam cordis exaltacionem vel subleuationem de suis viribus presumat vel suis meritis ascribat. Constat sane non meriti humani sed muneris esse diuini. Unde et illa quecunque est aia que de deserto ascendisse describitur dilecto suo innixa perhibetur. Quid est enim dilecto suo inniti. nisi virtute illius non propriis viribus promoueri. Quid inquam est illi dilecto suo incumbere quam de propria virtute per hac parte nihil omnino presumere. Quantum mihi videtur nihil de propria industria nihil de propria puidencia recte presumitur. presertim in eo loco ubi de deserto ascenditur sed nec in deserto quidem quasi per desertum itur. Scit hoc sane ipse dilectus eius et idcirco deducit eam in nube diei et tota nocte in illuminatione ignis. Quo enim modo sustineret pondus diei et estus nisi sub umbra illius quem diligit aia sua sederet vel quis ei locus tutus a timore nocturno presertim in loco horroris et vaste solitudinis nisi ipse emittat lucem suam et veritatem suam. Denique non haberet quo estus concupiscencie temperaret. virtus sibi altissimi obumbraret illi nihilominus deesset unde ignorantie sue tenebras illuminaret. nisi in lumine illius videret lumen. Unde est quod ille dicit. Quoniam tu illuminas lucernam domine deus meus illu. te. m. Accipit itaque dilecta ex munere dilecti sui et beneficio sponsi suo duo remedia contra duo principalia mala. refrigerium nubem contra concupiscenciam carnis. et reuelationis nubem contra ignorantiam mentis. Et notandum quibus sponsi dilecta semper et ubique dilecti sui adiutorio egeat. ita ut sine ipso nil facere valeat. nusquam tamen cooperanti gratie vehemencius incumbit vel incumbere oportet quam eo loco et ubi de deserto ascendit. tunc temporis maxime cum delicijs affluit. Si enim per desertum intelligitur cor humanum quid erit de deserto ascendere nisi supra semetipsum ire. Quid ergo homo ibi possit ubi homo supra hominem ascendit ubi humana natura humane possibilitatis metas transcendit nullo tamen tempore dilecto suo vehemencius innititur quam cum spiritalibus delicijs aia sancta affluere videtur ¶ Et sciendum quod spiritales delicie animam delicatam afficiunt vultis audire quam delicatam facere consueuerunt pene supra id quod credi possit. Intantum denique quod nulla exterior delectatio possit ei aliquatinus sapere. nec aliqua huius mundi gloria aliquid consolationis afferre. ita ut veraciter audeat profiteri et dicere. Renuit consolari anima mea eo quod veraciter sentiat et pro certo diffiniat quod omnis caro fenum et omnis gloria quasi flos feni. Denique tedet animam suam vite sue quociens non datur consuetas leticias pro voto habere. et quociens illa interne solennitatis gaudia aliquamdiu subtrahuntur. Sed quicquid ad eius

ꝯsolatoꝝ quicquid ad eius iocundita
tem valeat ex alieno arbitrio ex alie-
no beneficio. Recte ergo illius viribꝰ
innititur. de cuius munificentia totuꝫ
recte p̄sumit̄ qđ speratur desideratur.
amatur. hec rich. Cuꝫ vero mens ꝑur
dicitur in libro đ spū ꝛ aīa semetip̄aꝫ
ꝑ purā intelligentiā excedere intuet̄
ꝛ in illā incorporee lucis claritatē to
ta intrare. in hoc mentis excessu pax
illa que exuperat omnē sensum inuēi
tur atq; obtinetur vt fiat silenciū in ce
lo quasi media hora. ita vt ꝯtēplātis
animus nulla alternanciū cogitatōnū
tumultuacōe ꝑturbetur. sed intra ꝯtē-
platōis tranquillitatē totus collectus
intromittit̄ eč ī quendā affectū mul-
tū inusitatū mersus. Et nescio quā dl̄
cedinē. qui si sic semper sentiret̄ ꝑfec
to magna felicitas esset vbi nihil agit
sensualis ymaginatio sed omnis īfe-
rior vis aīe ꝓprio interim viduat̄ offi-
cio. superior aūt vis aīe in illud ītime
quietis secretū ꝛ sūme trāquillitatis
archanū flectitur. hec in libro de spū ꝛ
anima. M Et notandū ꝙ purꝰ
mentis excessus in deū siue pius descē
sus dei in animā fit in spū. q2 deus est
spūs ꝛ ꝯcupiscit decorē anime que in
spū ambulat ꝛ carnis curā nō facit in
desiderijs. De hoc beatus bern̄. super
can̄. sic ait. Fidelis paranymphus scili
cet angelus vniuscuiusq; anime q̄ mu
tui amoris ꝯscius sed nō inuidus nō
suam querit gloriā sed dn̄i. discurrit
medius inter dilectam ꝛ dilectū vota
offerens referens bona excitat illam
placat illū interdū quoq; licet raro re
presentat eos pariter sibi siue hanc ra
piens siue illū adducens. Siquideꝫ
domesticus est ꝛ notus in palacio nec
veretur repulsam ꝛ quottidie videt fa
ciē patris Vide aūt tu ne quid me in
hac verbi aīe q; ꝯmixtōe corporeuꝫ q̄d
sentire existimes id loquimur qđ apo
stolus dicit. Qui adheret deo vnuꝰ spi
ritus est. Excessum pure mentis in de
um siue dei piū descensum in aīaꝫ. qui
bus possumus exprimimus verbis.
Itaq; in spū fit ista ꝯiunctio. q2 spiri-
tus est deus ꝛ ꝯcupiscit decorem anīe
illius quā forte aduertit in spū ambu-
lantem ꝛ curā carnis nō ꝑficientē ī de
siderio. ꝛ presertiꝫ si sui amore flagrā
tem ꝯspexerit habetq; aīa talis presto
quē desiderat non figuratum sed infu
sum non apparentem sed afficientem.
nec dubiū quin eo iocundiorē quo in
tus non foris. Verbū quippe est nō so
nans sed penetrans. nō loquax sed ef
ficax. nō obstrepens auribus sed affec
tibꝰ blandiens. facies nō formata sꝫ
formās sꝫ ꝑstringens oculos corporis
sed faciē cordis letificās. grata quip-
pe amoris munere non colore. non tn̄
adhuc illum dixerim sicuti est q̄uis n̄
omnino ad hoc mō exhibeat q; qđ est.
Neq; eī vel sic ꝯtinuo p̄sto erit q̄uis
deuotissimis mentibus sed nec vnifor
miter omnibꝰ. Oportet nāq; ꝑ varijs
anime desiderijs diuine presentie gu-
stum variari ꝛ infusum saporem super
ne dulcedinis diuersa appetenda anīe
aliter atq; aliter oblectare palatū. hec
bern̄. N Considerandū est ꝓm di-
ctum richar. de sancto victo. ꝙ mens
cuiuslibet ꝑfecti ad celi secreta tunc ra
pit̄ cū eterne illius felicitatis pelago
absorbet̄ ꝛ supcelestis torrente volup
tatis eo vsq; inebriat̄. vt non soluꝫ ex
teriora ꝑ memoriā nesciat sed ip̄e eti-
am sibi in obliuionē veniat ita vt post
modum ad se reuersus cum apostolo
proclamat ꝛ dicat. Siue in corpore
siue extra corpus nescio deus scit. Vn
de quando cum intentio penitus auer
titur a sensibus corporibus ita ꝙ nec
presentia videt nec audit tūc dicitur

extasis. hec rich. ¶ Hoc vero tam excellens donū p quod videlicet nonnulli vsq3 ad excessum mentis rapiuntur alij hoc accipiūt ex sola vacāte gratia. Alij aute3 vt hoc possint sibi pparant cū adiutorio tñ gratie ex magna aī industria. De hoc rich. de san. vict. in. iiij. libro ptemplatonū sic ait Qui in suis ptemplatoib9 sup semetipos ducuntur ꝛ vsq3 ad mentis excessu3 rapiunt ꝛ alij hoc expectant ꝛ accipiunt ex sola vacante grā. Alij vero et hoc ppant cū gratie tñ adiutorio ꝛ coopante ex magna animi industria. Et illi quidē hoc donū quasi fortuitū hñt isti vero ia3 quasi ex virtute possident. Quasi fortuitū cuiq3 est qd qñ vult vel put vult nullo mō potest velut fortuitum. Igit hoc habent qui in hoc nihil ex ppria industria valent sed solā vacātis gratie horā expectant. iam vero velut ex virtute hmōi gratie efficaciam habere dicendi sunt. qui ex magna ia3 pte id possunt cū volunt sed ad tanta3 grā3 nō nisi cū magno labore pueniunt. Vñ ꝛ moyses ī mōte. vi. dieb9 moratur ꝛ in. vij. de medio nubis ad dei colloquiū vocat. Sex dieb9 vt notu3 est opa nostra pagimus ꝛ ī septimo reqescimus. Quasi. vi. ergo dies transimus in hoc monte. qñ cū magno labore ꝛ magna animi industria in hmōi sublimitatis statu assuescimus diuci9 pmanere. tunc aūt quasi ad septimu3 diem venit qñ tanta mentis subleuatō menti in oblectamentū vertitur ꝛ sine vllo labore subicit. quasi ad septimū iam diē pringit. qñ in illo sublimitatis statu tandē aliqñ ad summa3 anī9 tranquillitatē pponitur. vt non solum omnē curam ꝛ sollicitudinē deponat ymo vniuersas pene hūane possibilitatis metas accedat ad colloquiū domini dño vocante admittim. non ex diuina inspiratōe ꝛ reuelatōe in illā diuinoꝝ iudicioꝝ abyssum intromittimur In mediū nebule Moyles ingredit qñ humana mens ab illa diuini lūis immensitate absorpta summa sui obliuione sopitur. ita vt mirari valeas et iuste mirari debeas quō ibi concordet nubes ignorantie cū igne illuminate ītelligentie. ignorancia ꝛ obliuio notorum ꝛ expertoꝝ cū reuelatōe ꝛ intelligēcia prius ignotoꝝ ꝛ eo vsq3 inexptoꝝ nā vno eodēq3 tpe humana intelligēcia al's mens ꝛ ad diuina illuminatur ꝛ ad humana obnubilat. hanc subleuati cū pacem obnubilatō3 ꝛ subleuationē ps. paucis verbis pprehendit. cū dicit. In pace in idipsum dormiā ꝛ requiescam. Veraciter tunc anima pacem inuenit qñ supra semetipam ducta humane passibilitatis molestias animo nō sentit. In hac obdormit quādo ad summam tranquillitatem consopita quicquid sobria cogitare psueuit ei in obliuionē venit. Qui eñi dormit que circa ipm sunt ymmo ꝛ seip3 non nouit. Recte ergo per soporē mētis alienatō exprimit. p quā ab assuetis absentat ꝛ quasi p somnum occupata a rebus humanis diuinaꝝ reru3 ptemplatōe pegrinatur. Et tunc quidem in idip3 obdormit quando in eo per ptemplatō3 ꝛ admirationē requiescit. cui vnū idemq3 est esse omne qd est. qui solus veraciter dicere potest. Ego sum qui sum. ¶ Et notandum qp per mentis excessum supra siue īfra nosmetipos ī diuinoꝝ ptēplationem rapimur. exterioꝝ oīm statim ymo nō solum eoꝝ que extra nos verꝫ etiā eoꝝ que intra nos sunt omniū obliuiscimur. Et recte cum ab illo sublimitatis statu ad nosmetipos redimus illa que prius supra nos vidimus ī ea veritate ꝛ claritate qua prius pspexi-

mus ad nostrā memoriā reuocare om
nino non possumus Et quauis iā aliqd
in memoria teneamus ⁊ quasi ꝑ me-
diū velū ⁊ velut in medio nebule videa
mus. nec modū quidē viuendi nec q̄-
litatē visionis ↄprehendere vel recor-
dari sufficimus Et miꝑ ī modū remi
niscentes nō reminiscimur. dū viden-
tes nō ꝓuidemus ⁊ aspicientes nō ꝓ
spicimus ⁊ intendentes non penetra
mus. hec rich. Tantā talemq̄ gratiā
absq̄ dubio ꝓut idē rich. dī. Nemo
accipit sine ingenti studio ⁊ ardenti
desiderio. nemo etiā existimet ad illi⁹
diuini luminis claritatē argumētādo
posse penetrare nemo se credat huma
na illud racinonaciōe posse ↄprehēde
re. Si em̄ aliqua argumentacōe adiri
potuisset lumen illud diuinū. vtiq̄ in
accessibile no fuisset. Deniq̄ aposto-
stolus ad illud se gloriat̄ non quidem
isse sed raptū fuisse. Scio īquit hoīez
siue ī corpore siue extra corpus nescio
deus scit raptū vsq̄ ad tercium celum
Ad hoc itaq̄ celū hoīes rapiunt̄. ascē
dere aūt nō possunt. Q Possu
mus tn̄ illam que ī hac vita haberi po-
test dei ↄgnitōz tripliciter distinguere
Aliter siquidē deus videt̄ ꝑ fidem. a-
liter ↄgnoscit̄ ꝑ rationē atq̄ aliter cer
nitur per ↄtemplationem. Prima er-
go visio ad primū. Scd̄a ad scd̄z. Ter
cia ad terciū. Ad primū itaq̄ ↄtēpla-
tōis celum ⁊ scd̄z hoīes ascendere pos
sunt. sed ad id quod est supra rationē
nisi ꝑ mentis excessū supra semetiꝑos
rapti nūq̄ pertingunt. Cum g̊ mens
hoīs sic supra semetiꝑaz rapit̄ omnes
humane racōcinacōis supgredit̄ an-
gustias. ad illud em̄ quod se eleuata ⁊
in extasim rapta de diuinitatis lumīe
ↄspicit. omnis humana ratio succum
bit. ⁊ nisi humane rōcinacōis angu-
stias deserat ad capiendum diuine ar

chanū intelligentie sinū non dilatat.
Quisquis etiaz huius dilecti dn̄i desi
derio flagrat q̄to em̄ familiarius no-
uit tanto amplius amat. eoq̄ frequen
cius eius desiderio estuat. Eius siqui-
dem frequens cōtuberniuz solet sane
desiderium non minuere sed augere ⁊
amoris incendiū acrius inflammare.
Qui igit̄ talis sponsi ⁊ dilecti dulce-
dine fruitur ⁊ inter humeros illi⁹ re-
quiescens eius amore iugiter delecta-
tur q̄ putas frequentes mentis exces
sus patitur q̄ sepe in extasim raptus
supra semetiꝑm ducitur pulchritudi-
ni eius magnitudine attonitus ī eius
admiratōe suspendit̄. cuius nimirum
aīa cū seiꝑam pre gaudio iam capere
nō poterit supra seiꝑam ducit̄ ⁊ ꝑ ex-
cessum mentis in supna eleuatur. hec
rich. Qui vero ꝑ excessum mentis ali
quid de supne felicitatis dulcedine de
gustant tales interim a miseria h⁹ fra
gilis vite liberi existunt q2 felicitas et
miseria simul esse nō possunt. Hec ꝓ-
bat beatus bern̄. in libro de gracia ⁊ li-
bero arbitrio ita di. Fatendum ē eos
qui ꝑ excessum ↄtemplatōis rapti qn̄
q̄ in spū q̄tulumcūq̄ de supne felici
tatis dulcedine degustare sufficiūt to
ciēs eē liberos a miseria quotiēs sic ex
cedunt. Hi plane qd̄ negandum non
est ⁊ in hac carne licet raro raptiq̄ cō
placiti libertate fruunt̄. qui cū maria
optimā ꝑtem elegerunt que non aufē
ret̄ ab eis. Qui em̄ iam tenent qd̄ au-
ferendū non est. experiuntur vtiq̄ qd̄
futuꝝ est sed qd̄ futuꝝ est felicitas est.
Porro felicitas ⁊ miseria eodē tem
pore esse nō pn̄t sil' quociēs igitur per
spm̄ illā ꝑcipiant tociēs istā nō senti
unt. Itaq̄ in hac vita soli ↄtēplatiui
possunt vtraq̄ frui. libertate ↄplaciti ⁊
hoc ex ꝑte ⁊ parte satis modica viceq̄
rarissima. hec ber. R Sed miruz

videt͛ cū deus ꝓpinquus sit oībꝫ homi
nibꝫ ⁊ ꝙ tā pauci sunt. qui ip̄ꝫ in seip
sis speculent͛ ac etiā in ꝯtemplatōe ex
tra seip̄os rapiunt͛. Sed rō est in ꝓm
pto ꝙ mēs humana solicitudinibꝫ di
stenta nō intra ad se ꝑ memoriaꝫ fan
tasmatibꝫ obnubilata nō redit ad se
ꝑ itelligenciā ꝯcupiscentijs illecta ad
seip̄am neq̄꜃ revertitur ꝑ salutis desi
deriū interne ⁊ spūalis leticie. idō tali
ter in his sensibꝫ iacens nō pōt ad se
tā꜃ ad dei ymaginē reītrare. Et quō
vbi quis ceciderit necesse hꝫ ibidē icū
bere. Nō poterit ergo anima nostra ab
his sensibꝫ relevari ad intuitum sui ⁊
eterne veritatis in seip̄a. nisi veritas as
sumpta forma humana ī cristo fieret
sibi scala repans priorem scalam que
fracta fuerat in adam. Ideo q̄ꝫtumcū
q̄ꝫ quis illuminatus lumine nature et
sciencie acquisite nō potest intrare in
se. vt in seip̄o delectetur ⁊ in dn̄o nisi
mediante cristo qui dicit. Ego suꝫ ho
stiū ꝑ me si quis introierit saluabitur
⁊ ingredietur ⁊ egredietur ⁊ pascua
inveniet. Ad hoc aūt hostium n̄ appro
ximamus nisi in cristum credamꝰ spe
remus ⁊ amemus. Necesse est igitur
si intrare volumus ad fruitōꝫ veritatis
tan꜃ ad paradisum. ꝙ ingrediamur
ꝑ fidē ⁊ spem ⁊ caritateꝫ mediatoris
dei ⁊ hoīs Ihesu qui est tan꜃ lignum
in medio ꝑadisi plantatum. Supue-
stienda est igit͛ ymago mentis nostre
tribꝫ ꝟtutibꝫ theologicis quibꝫ aīa
purificat͛ illumīat͛ ⁊ ꝑficit͛ ⁊ sic yma
go reformat͛ ⁊ ꝯformis celesti ihr̄lm
efficit͛. Aīa igit͛ credens ⁊ sperans et
amans ihesum xp̄m qui est verbū incre
atū inspiratū ⁊ incarnatū scꝫ via veri
tas ⁊ vita dū ꝑ fidē credit ī cristū tan
꜃ verbū increatuꝫ qđ est verbū ⁊ splen
dor patris recuꝑat spūalem visuꝫ ⁊ au
ditū suscipiendi xp̄i sermones. Visū
ad ꝯsiderandū illius lucis splēdorem
Dum aūt aīa suspirat ad suscipiendū
verbū inspiratū ꝑ desideriū ⁊ affectuꝫ
recuperat spūaleꝫ olfactū. Dū vo aīa
ma ꝯplectitur verbū incarnatum susci
piens ab ip̄o ꝺlectatōnē. ⁊ transiens
ꝑ extaticum amorē recuperat spūaleꝫ
gustum ⁊ tactum Quibus sensibus re
ꝑatis dū sponsum videt ⁊ audit odo-
ratur ⁊ gustet ac amplexat͛ decantare
potest talis anima tā꜃ sponsa dilecta
a cristo illud canticum. Dilectus meꝰ
mihi ⁊ ego illi. In hoc nā꜃ gradu re-
ꝑatis sensibus interioribus ad senci-
endū summe pulchꝝ. ad audiendum
summe armoniacū. ad odorāduꝫ sum
me odoriferꝝ. ad degustanduꝫ summe
suaue ad apprehendendū summe dele-
ctabile disponit͛ aīa ad mētales exces-
sus. ⁊ erit spūs noster ierarchicus ad
ꝯscendendū sursū ad illā ihr̄lm super
nā ad quā nemo intrat nisi gr̄a priꝰ ip
sa in cor descendat. Tunc aūt ad cor ꝺ
scendit qn̄ ꝑ reformatōꝫ theologicas
ꝟtutes ⁊ ꝑ oblectatōes spūaliū sensu
um ⁊ suspensiones excessuum effici-
tur spiritus noster ierarchicus scilicꝫ
purgatus. illuminatus. ⁊ perfectus.
Anima aūt sic purgata ⁊ illuminata ⁊
ꝑfecta intrat seip̄am intrando in seip
sam intrat in supernam iherusaleꝫ vbi
angeloꝝ ordines ꝯsiderās videt ī eis
deū q̇ habitās ī eis oēs eoꝝ oꝑat͛ oꝑa
cōes S Vn̄ ꝺt ber. ad euge. Deꝰ in
seraphī amat vt caritas. ī cherubī no
uit vt ꝟitas. ī thronis sedꝫ vt eq̄tas. in
dn̄acōibꝫ dn̄at͛ vt maiestas. In prīci
patibꝫ r̄git vt prīcipium. In potestati
bꝫ tuet͛ vt salus In ꝟtutibꝫ oꝑat͛ vtꝟ
tus. In archāgelis revelat vt lux In
angelis assistit vt pietas. Ex q̄bꝫ om-
nibꝫ videt͛ deus omnia in omnibꝫ per
ꝯtēplatōꝫ ipsius in mentibꝫ in quibꝫ
habitat ꝑ dona effluētissime caritatis

T Et notandū ꝑut dicit Rich. de sancto victore. ꝙ duo sunt ꝯtemplatō num excessus vnus in intellectu alter in affectu vnus in lumīe alter in amo/re. vnus in agnitōe. alter in deuotiōe. Cuicūq3 hoꝝ copia dat̃ de dicere pōt Introduxit me rex in cellā vinariam hec rich. De hac etiā affectōe ⁊ ꝯgniti one quedā glo. sup̱ illo verbo Gusta/te ⁊ vide. sic ait. In gustare. diuinoꝝ affectionē. In videre. eorūdem ꝯgni/tiōꝫ insinuans. Magna sunt quippe ista duo bona ⁊ nō repiunt̃ eis maio/ra nec felicitati creature ītellectualis ⁊ rōalis plus ꝯmoda q̃3 lumen ꝯgniti onis ⁊ dulcedo affectōis. nam si illu/minaris lumīe ꝯgnitōis ⁊ ñ saciaris dulcedine affectōis magnū bonuꝫ est sed nō plenū. Si aūt econuerso sacia ris affectōe ⁊ nō illuminaris ꝯgnitōe magnum bonū iteꝝ est sed non ꝑfectū vtrumq3 igit̃ ad gaudiū plenū diuine refectiōis exigit̃. vt p̱ bonū bono ad/ditū beatitudīs felicitas perfectius cu muletur. hec glosa. V Ubi tamē ꝯsiderandū ꝙ actus dilectōis excellit actum ꝯgnitōis in aliquo gradu. Dā/tur nāq3 hoī a deo diuersi habitus sup̱ naturales ad suū finē ꝯsequendum. q̇ est sup̱naturalis. dantur etiā intellec tui habitus sup̱naturales ad suū fineꝫ ꝯgnoscendum vt fides scīa diuinoꝝ ⁊c̃. dantur etiam voluntati habit9 su/p̱naturales ad deū diligēdum. vt cari/tas siue amor gratuitus. sed habitus caritatis excellit omnes habitus ītel/lectuales vt fidem spem ⁊c̃. Quod ex presse ōndit ap̄lus ad coꝝ. xiij. vbi pri mo enumeratis aliquib9 actib9. intel/lectus ⁊ voluntatis infert maior auteꝫ hoꝝ est caritas. Et ostendit ibidem ꝙ nullus habitus vel actus est meritori/us sine actu volūtatis q̇ ē caritas ⁊ ha bitus ītellectus aliq̄liter euacuabunt̃

ꝓpter īꝑfectōꝫ eoꝝ in p̄ria habitus āt caritatis ꝓpter suā ꝑfectōꝫ manebit ī patria. Sꝫ ꝑfectiores habitus ꝑfecti ores eliciunt actus ⁊ iō actus dilectio nis p̄fert̃ huic actui ꝯgnitōis tāq3 per fectior. Uñ math. xxij. Dilectio ē pri mū ⁊ maximū mandatū. Itē actui di/lectōis ꝯuenit vnire ⁊ trāsformare cō uenit vel videt̃ vt dt̄ dyonisius. Nā di ligere nihil aliud ē q̃3 copulare cristo se amantē cū amato. q2 caritas est vi/ta copulans amanteꝫ cum amato. Ex his pꝫ sane ꝙ actus dilectōis excellit ⁊ excedit actū ꝯgnitōis ītellectualis in aliquo gradu inq̃3tū aūt excellit in tm̄ excedit eum in attingendo deū in aliquo gradu dilectōis ad quē actus ꝯgnitōis intellectualis nō potest extē di q2 sup̱intellectual' est. Ut dt̄ augu. Incognita nequaq̃3 possunt amari iō est ibi aliqua noticia non intellectual' sed affectualis seu exp̱imentalis.

X Cum predictis ꝯcordat hugo su per. vij. libro angelice ierarchie ita di cens. Sic intelligas quanta est vis a/moris ⁊ dilectōis si tñ intelligi potest q̄m dilectio sup̱eminet scīe ⁊ maior est intelligentia plus em̄ diligit̃ q̃3 in/telligitur. Intrat em̄ dilectio ⁊ appro pinquat vbi scīa foras stat. Et reddit rationē q2 maior inquit presumēs et confidens amato sua acucie penetrat omnia ⁊ impetum sequens ardētis de siderij sui nec dissimilare valēs donec ad amatū ꝑueniat ⁊ eo ampli9 adhuc sitiens intrare ip̄m ⁊ esse tam ꝓpe vt si fieri possit hoc ideꝫ sit quod ip̄e. Ecce expresse dicit ꝙ verus amor vnit̃ deo ī mediaci9 q̃3 ītellectus ⁊ ꝙ hoc intelle ctus non capit. Ergo talis noticia af fectualis est superior intellectuali. Cū hijs concordat vercelleñ. super cantic. dicens. ꝙ intellectus ⁊ affectus sil' co ambulāt vsq3 ad nomissimū ītellect9

vbi habet sue ꝯgnitiõis ⁊ sui luminis ꝯsummationē affectus adhuc ꝓtinet principalia in deū suspiria ⁊ supintellectuales extensiões ⁊ imissiones scꝫ feruidos fulgores ⁊ fulgidos feruores. ad quoꝝ oĩm sublimes excessus ⁊ extendentes sublimitates intelligēcia trahi nõ põt sed solū principalis affectus deo vnibilis. hec vercellen̄

A Diuina nãq caligo est inaccessibile lumen in qua habitare deus dr̄ ⁊ inuisibilis quidē existens ꝓpter excedentē claritatē. ⁊ inaccessibilis ꝓpter excessuꝫ. supsubstãtial luminis ꝓpter effusionē in hoc fit omnis qui deū ꝯgnoscere ⁊ videre dignus est habit⁹. Qui igit̄ intrat hanc caliginē vnit̄ diuine incomprehensibilitati. quã n̄ penetrat intelligentia. que vere est oĩm clausura et in se claudit et secretissime celat omnes cogitatões apprehensiuas tãq in p̄ria oĩm causa ⁊ p eam omnis ille vnitur deo. qui sup oĩa ꝯstituitur in excellentia. quã nec ratõ inuestigat nec intellectus speculat̄. ⁊ ab omnib⁹ ⁊ q̃si a seipso segregat̄ ⁊ p vniõnē dilectõnis. que effectiua est vere ꝯgnitionis vnitur deo intellectualiter. ignara cõgnitõe multo meliori q̃ fit ꝯgnitio intellectualis ⁊ q intellectualeꝫ ꝯgnitõnē derelinquit sup intellectum ⁊ mentē cognoscit. De hoc vercellen̄ sup cã. sup illo verbo Quesiui ⁊ nõ inueni eū sic ait. Cū hoc modo deū quererē extēdendo me ad mihi possibilia vigiles idest celestes panymphi qui custodiūt ciuitatem idest infinitam diuinitatis plenitudinē ꝯtinuis suis ꝯtemplacionibus inuenerūt me querentē ⁊ ex officio suo sursuꝫ me longe duxerunt. q̃b⁹ dixi in ipa admiratõe mea nõ vidistis quē diligit aĩa mea. q2 a dõ ē occl'tus ⁊ sublimis ⁊ gloriosus mihi ⁊ omni menti. Igit̄ cū paululū ptransissē eos ascendendo supeminēciã anime ⁊ caliginē quam dñs inhabitat qđ ē inaccessibile lumen, p capacitate mea intro issem inueni p desideratã ⁊ absorbentē vniõnē supintellectualis ꝯgnitionis ⁊ amoris quem diligit aĩa mea hec vercellen̄. Si autē querat aliquis quõ hec fiant talis interroget grãꝫ nõ doctrinã. ꝯsideriū nõ intellectū. gemitū orõis nõ studiū lectõis. sponsum n̄ magistꝝ. deū nõ hoieꝫ caliginē nõ claritatem nõ lucē sed ignē totaliter inflãmantem ⁊ in deū excessiuis vnionibus ⁊ ardentissimis affectib⁹ transferentē. hoc eñ misteriū est secretissimū ⁊ nemo nouit nisi qui accipit nisi qui desiderat. nec desiderat nisi quē ignis spūs medullitus iflãmat. quē cristus misit in terrã. hic igit̄ nihil valet natura. modicū valet industria. paꝝ dãdū est inquisitõi ⁊ multū vnctõi. paꝝ dãdū est lingue ⁊ plurimū iterne leticie paꝝ dandū est verbo ⁊ scripto sed totum dei dono hoc est spūisancto. parū aut nihil est creature sed totū creatrici patri ⁊ filio ⁊ spūisancto B

Et notandū, put dr̄ dyonisius. Mod⁹ quo intellectus noster deo ꝯiungi põt est inq̃tuꝫ ꝯiungitur ei vt ignoto. Vñ dicit beatus augustinus. Deus omnē formã itellectus nostri subterfugit q̃a q̃cumq formã intellectus noster cõcipiat illa forma non ptingit ad ratõnem diuine essentie. ⁊ ideo ipe nõ potest esse puius intellectui nostro sed p hoc eū pfectissime ꝯgnoscimus in statu vie q scimus eū esse super omne id qđ itellectus ꝯcipe pt. ⁊ sic ei ꝯiungimur quasi ignoto sed in patria ipsuꝫ per formam que est essentia sua ipsuꝫ videbim⁹ ⁊ ꝯiungemi ei q̃si noto. De hac diuinitate gre. Nazãzenus exponens illud verbū. Qui est misit me ad vos sic ait. Esse enim ipsius totum est

et semper esse q̄d nec cepit vnq̄ nec a
liquādo cessabit insupabile quoddaꝫ
ac sine fine substantie pelagus nullis
terminis limitibusq̄ circundatum su
pergrediens sensum oē tps atq̄ om
nē naturā. q̄d solo mentis ꝯtemplari
possit intuitu. ⁊ hoc subtili admodum
⁊ p exigua inspectione nō ex his q̄ cir
ca ipm sunt vt ipa veritatis spēs nō tā
ex ipa veritate q̄ ex his q̄ veritati sunt
ꝓxima ꝯtemplet̄. Effugit eñ prius q̄
teneri queat ⁊ priusq̄ apprehendi pos/
sit elabitur. tm̄ se cordi offerens ⁊ hoc
si puꝝ sit quātū hūanos oculos ictus
chorusci ꝑstringentis ⁊ eo cito p̄tere/
untis illuminat. Jdcirco vt ego arbi/
tror ꝙ p hoc ꝙ omnino q̄tulūcūq̄ ex
hmōi lumine ꝯspici potest nec a ꝑperē
di nec inquirēdi tribuit spēm Q̄d āt
vel ex ꝑte sentiri potest āmiratōis ē et
q̄d in āmiratōe est desiderari copiosi⁹
p̄t. cū aūt desideratur desiderantes pu
rificat tunc eos velut ꝓprios iā ⁊ dome
sticos facit etiā in colloquijs ⁊ s̄momi
bus ꝑticipes. Absq̄ vllo ḡ est fine cre
denda diuinitas ⁊ ad senciendū etiaꝫ
ipi difficilis menti ⁊ hoc est solū q̄d ex
ipa ꝯprehendim⁹. qꝛ ꝯprehendi nō po
test. hec gre. ❡ Vñ deus id q̄d
est nec cogitat̄ nec ꝯprehendi potest.
nā si ꝯprehendit̄ deus nō est. pōt tamē
cordis oculus si purus est quodā tactu
incorporeo ⁊ spūali visu attingere sed
nō ꝯprehendere. Qui ergo desiderat
deū videre ⁊ mēte ꝯtīgere cor purget
⁊ munduꝫ faciat oculum cordis. De
hoc beatus augu. in libro de verbis do
mini sic ait. Cum de deo loquimur q̄d
mirum si non conprehenditur. Si eñ
comprehendis nō est deus. attingere
aliquantulum mente deum magna be
atitudo est. ꝯprehendere aūt omnino
impossibile. Quis eñ oculus cordis
ꝯprehendit deū. sufficit vt attingat si
purus est oculus Si aūt attingit tac/
tu quodā incorporeo ⁊ spūali attingat
nō tñ ꝯprehendit ⁊ fit beatus homo cō
tingendo corde illud q̄d sp beatū ma
net. ⁊ est illud ipa beatitudo. ⁊ vñ ho/
mo fit viu⁹ vita ꝑpetua. Si vis ergo
illuꝫ mente ꝯtingere. purga mentem
purga cor tuū. mundū fac oculum cor
dis. Beati eñ mundo corde qm̄ ipsi
deum videbūt. hec aug. Beatus etiaꝫ
bern. in epistola ad carthus̄. de hoc sic
dicit. Deus idipsum q̄d est cogitari
omnino non potest. nisi q̄tum ad hoc
sensu illuminati cordis ⁊ amoris atti
gi potest. Certius eñ sensu humili et
illuminati amoris q̄ quolibet cogita/
tu ratōnis attingit̄. Et semper melior
est q̄ cogitat̄. melius tñ cogitatur q̄
d̄r. ipe est summa essencia a quo oē
esse ꝓficiscitur in quo esse nostrū non
moritur. intellectus nō errat. amor ñ
offendit̄ qꝛ sp querit̄ vt dulcius inue/
niatur. dulcissime inuenitur vt diligē
cius querat̄. hoc ergo ineffabile cū nō
nisi ineffabiliter videatur qui vult cor
mundet qꝛ nulla cordis similitudine
dormienti nulla corporea spē vigilan/
ti nullo tactus indagīe nisi mūdo cor
de hūilis amātis videri p̄t vl̄ apprehen
di. hec eñ est facies dei quaꝫ nemo vi
dere potest ⁊ viuere viuēdo. hec ē spes
cui cōtemplando suspirat omnis qui
affectat diligere dn̄m deuꝫ suū ī toto
corde suo ⁊ in tota anima sua ⁊ ī totis
viribus suis. Ad quod etiaꝫ non desi
nit excitare proximum suum si diligit
eū sicut seipm. hec bern. ❡ Sed et
hoc notandū ꝙ excessus siue alienatō
mētis extasis ⁊ raptus oīa in scriptu
ris ꝓ eodē accipiunt̄ ⁊ significant ele
uationeꝫ quandā ab exterioribꝫ sensi
bus. quibꝫ naturaliter intendim⁹ ad
aliq̄ que sunt supra hominem potest tñ
inter raptū ⁊ extasim aliquid ītéresse

nam extasis importat simpliciter excessum a seipo ꝺm quez aliquis extra suā ordinatōz ponit. sed raptus super hoc addit violentiā quandā ⁊ mentē excedentē suā virtutez. De qua dicit paulus Sine mente excidimus deo. glosa. Excessum mentis dicit ꝗ mente leuatur ad intelligenda celestia.

E In excessu vero mentis duo itelligunt vel pauor vel intentio ad superna. ita vt quodāmō a memoria elabātur inferiora. In hoc mētis excessu fuerūt omnes sancti quib archana dei mundū istū excedentia reuelata sunt. De hoc mentis excessu paulus dicit. seipz insinuans soli deo excidisse. Excedens eñ mente apl'us omnē humanā fragilitatē omnē seculi tpalitatez oīa quecūqз nascēdo ⁊ occidendo eua nescunt transeuncia. habitabat ī corde in quadā ineffabili ꝯtemplatōe vbi audit ieffabilia verba que nō licet homini loqui. Sed queritꝰ vtꝝ in illo excessu viderit deū ꝑ essenciā. De hoc beatus aug. ad paulinum sic dicit. Quibusdam sanctis deus nō in sua natura sed in qua voluit spē dignatus est apparere sic Abrahe ysaac ceterisqз similibus. inuisibilis est igit natura deus nō tm̄ pater. sed ipa trinitas vnus deꝰ ⁊ qz non tm̄ inuisibilis est verū etiā icōmutabilis sic apparet quibus voluerit spē vt apud eū integra maneat inuisibilis incōmutabilisqз natura. desideriū aūt veraciter pioꝝ quo videre deuz cupiunt inhyanter, inardescit nō opinor in eandē speciem ꝯtuendam flagrat qua vt vult apparet qd ipe nō ē sз in eam substantiā qua ipe est quod est Huius enim desiderū sui flāma Moyses fidelis famulus eius ostēdit vt ait deo cū quo vt amicus facie ad faciem loquebatur. Si inueni grām apud te ostende mihi temetipm. Quid ꝗ ille non erat ipse. Si nō esset ipe nō diceret ei ostende mihi temetipm sed ostēde mihi deū ⁊ tñ si eius naturā substāciāqз ꝯspiceret ⁊ multo minus diceret ostende mihi temetipm ipe ergo erat in ea spē. qua apparere voluerat nō aūt ipse apparebat in natura ꝓpria quam moyses videre cupiebat. Ea quippe ꝑmittitur sanctis in alia vita. vñ ꝗ responsum est moysi verū est qz nemo potest videre faciem dei ⁊ viuere idest nemo ꝑt eū in hac vita viuens videre sicuti est. Unde iohā. ait. Dilectissimi filij dei sumus ⁊ nōdū apparuit quod erimus. scimus cū apparuerit similes ei erimus. qñ eum videbimus sicuti ē nō sicut eū hoīes viderunt. qñ voluit in spē qua voluit nō in natura qua ī semetipo etiam cum videretꝰ latuit sз sicut est quod ab eo petebatꝰ cum ei diceretur ostende mihi temetipm ab eo q̄ cum eo facie ad faciē loquebatꝰ. F Sed potest moueri questio quomō dī substantia videri potuit a quibusdam in hac vita positis ꝓpter illud qd dictum est ad moysen. Nemo potest faciem meam videre ⁊ viuere nisi eo modo qz potest mens humana diuinitus rapi ex hac vita ad angelicam vitā añ q̄ ꝑ istā cōmunem mortem carne soluatꝰ Et sic raptus fuit paulus q̄ audiuit illic ieffabilia q̄ nō lз vbi nisqз adeo facta ab huius vite sensibus quedam rōis auersio vt siue in corpe siue extra corpus añ oīa resolutio facta fuerit q̄lis in morte ꝯtingit nescire se diceret Ita fit vt illud verū sit quod dictum est nemo potest faciem meaz videre ⁊ viuere quia necesse est abstrahi ab hac vita mentem. quando in illius ineffabilitate visionis assumitur. hec aug. Item super geñ. dicit idē Cur nō credamꝰ ꝗ tāto aplo doctori gē tiū rapto vsqз ad excellētissimā visiōz voluerit

deꝰ demonstrare vitā in qua post vitā
istam viuendū est in eternū hec august.
G Et notandū ꝙ ī raptu pauli nō
fuit necessariū vt aīa eius totaliter se-
pareť a corꝑe sed manēte hoc statu ab
lata ē ab anima eius actualis ꝯuersio
ad fantasmata sensibilia. ne impedire
tur eius eleuatio in id qđ excedit om-
nia fantasmata. ⁊ ideo in raptu eius ñ
fuit necessariū vt dictū est vt aīa eius
separetur a corꝑe vt ei non vniret vt
forma Fuit aūt necessariū eius abstra
hi a fantasmatibꝫ ⁊ sensibiliū ꝑcepci
one. nam oportet cū intellectus hoīs
eleuať ad altissimā diuine essencie vi-
sionem vt tota mentis intentio illuc
aduocetur. ita ꝙ nihil ītelligat ex fan
tasmatibus sed totaliter ferať in deū
Unde ⁊ paulus ab oībꝫ abstractus of
fendiculis vnitiue ꝯtemplatōis mēte
tm̄ excessit vt vere amator trāslatus in
amatuꝫ nō aūt vt exanimatus ⁊ corꝑi
subductus. ꝓpterea apostolus dicit il-
lud bene. Uiuo ego iam nō ego. viuit
vero in me cristus. nam totā mentem
attractus ī sup ītellectuales extēsiōes
diuinoꝝ inuisibiliū vsqꝫ ad feruidos
fulgores ⁊ fulgidos feruores ad quo
rum omniū sublimes excessus ⁊ exce
dētes sublimitates intelligētia trahi
nō potuit sꝫ sola pricipalis affcō deo
vnibilis. Dixit se iam ⁊ extunc viue
re sed non vita sua sed amati. cuꝫ quo
fuit effectus vnus spiritus. Cor nāqꝫ
eius diuina absorptū dulcedīe sic ꝛso
lutū diuini amoris extitit liquamine
vt appetitus cum appetibili mirabili
vniretur amicicie vinculo. ⁊ ideo in
supsubstāciali ⁊ supluceti diuini splē
doris caligine factus ascēdit, ꝓprio in-
tellectu se esse īcōphensibilē ⁊ vite sue
nō viuētem dicens viuo ego iam non
ego ⁊c. Sicut em̄ ferrū ꝯflatū in igne
in liquorē [illegible]uiť nil de natura eius re
manente sensibꝫ videtur sed totum in
igneam qualitatē vertiť sola vero rōe
naturā suam cuius liquefactā serua-
re ꝯgnoscimus. Sicut g̊ totū ferruꝫ
liquefactū ignituꝫ ymo ignis apparet
manēte eius substātia. ita mēs Pau
li caritatis igne liquefacta ⁊ in deum
transformata manente natura tota fa
cta est deus. Uñ etiā mens deuotoꝝ et
ꝑfectoꝝ viroꝝ cum ꝑ ꝯtemplationem
⁊ alienationeꝫ ꝯiuncta ⁊ vnita fuerit
deo dormit qnodāmō ⁊ quodāmodo
vigilat dicens illud cantič. Ego dor
mio ⁊ cor meum vigilat. Sola effecti
ua tunc dormit ⁊ silenciū aliis impōit
omnibꝫ potentiis. Et tunc alienatus
est a sensibus ⁊ in extasi positus ⁊ au-
dit verba que ñ licet hoī loqui qꝛ tm̄ ē
in affectu ⁊ talia sunt solummō ꝑ gra
tiam. Quia sol ille diuinus per suas ī
flāmatōes ⁊ ardores quos emittit ī il
las aīas que habent excessus mētales
nullus pt̄ explicare. Si eī scđꝫ aposto
luꝫ gemitꝰ sunt enarrabiles q̇bꝫ p no
bis postulat spūs quid sunt excessus
quid de ardores. Unde sol ille diuinꝰ
⁊ eternus illam celestem ierarchiaꝫ ⁊
istā hūanaꝫ irradiat ⁊ inflāmat trifor
mi amore illā ꝑ rentōꝫ visionē ⁊ fruiti
onē. hāc ꝑ caritatē de corde puro ꝯsci
encia bona ⁊ fide nō ficta. Sed quid
est ꝙ radiꝰ iste excecat cū pocius de-
beat illumīare sed ista excecatio est sū
ma illuminatio. qꝛ est in sublimitate
mentis vltra hūani intellectꝰ inuesti-
gatōꝫ. vbi intellectus caligat. qꝛ nō po
test inuestigare qꝛ transcendit omneꝫ
potentiā inuestigatiuā. Est ibi g̊ cali-
go īaccessibilis qñqꝫ tñ illuminat mē
tes q̄ ꝑdiderūt īuestigatōes curiosas
vñ ps̄ dt. Posuit tenebras latibuluꝫ
suū Spiritus autem sanctus leuat anī
mā ad ista obscura ⁊ doceꝫ īprouisa et
hic ē digitꝰ dei ad quē magꝰ pharao

nis nō potest attingere sc3 intellectus noster sed affectus. Iste aūt amor ē sequestratiuus sepatiuus ꝛ sursum actiuus. Sequestrat eni3 ab omni affectu alieno ꝑter sponsi affectus vnitione3 Soporat ꝛ quietat omnes potentias ꝛ silenciū imponit. Sursu3 agit quia ducit in deū ꝛ est sic homo quasi mortuus ꝛ iō fortis est vt mors dilectio. qꝛ separat ab omni casu oportet eī homi nem mori ꝑ illū amorē oībꝫ terrenis vt sursum agat ꝛ deo vniatur in q̄ vnio ne intrat in tenebraꝝ radiū. Dicit̄ tenebra qꝛ intellectus nō capit ꝛ tn̄ anima sūme illustrat̄ ꝛ qꝛ mens oculis itellectualibꝫ illū radiū respicere n̄ potest ideo amouendi sunt. vn̄ d̄r in cāticis. Auerte oclo̅s tuos a me ipi me auolare fecerūt. Tunc xp̄s ꝯcedit qꝛ mens oculis intellectualibꝫ nititur illam sapiām aspicere qꝛ non ibi intellectus sed affectus vadit ad ꝓfundu3 cristi. Qui vero tantū graciam a domino ꝑcipiunt quodammō deificantur. nam duas naturas rōis capaces creator noster ꝯdidit angelicā sc3 ꝛ humanā quas ad similitudinē suā creans ī eternū subsistere voluit. Et qꝛ beate sine illo esse nequibant sui ꝑticipatiō3 illis largiri dignatus ē vt vic3 hoc haberent ꝑ grām qd̄ deus est ꝑ naturam. Hoc aūt fieri aliter nō potest nisi hi q̄ saluandi deificentur. qꝛ saluari non possunt nisi hi qui deificati fiunt.

H Deificatio aūt est assimilatio ꝛ vnicō ad deū ꝫ3 possibilitatē creature Assimilatō vero fit ꝑ virtutes seu operationē bonā vnicio aute3 fit ꝑ caritatis feruorē. Quanto aūt quisq3 ē virtuosior ꝛ caritate plenior tanto est deo silior ꝛ eius vnio cū deo ꝑfectior. Vn̄ scti ꝛ ꝑfecti viri qꝛ sunt virtuosi ꝛ caritate pleni in suis ꝯtēplatōībꝫ extra se ipos ꝛ eo ꝑfectius cū deo vniuntur. q̄to magis ꝑ vitam virtuosam ꝛ caritatem feruidā deificant̄ qꝛ ꝑ ardorē diuini amoris quē in excessu mentis dulciter ꝯgustant in deū quodāmō transformāt̄. S3 d3 circa hoc vnusq̄sq3 cōsciam suam discutere ꝛ si donis spūalibus quibus ad amiciciā dei ꝑuenit̄ se carere conspexerit debet gemere ꝛ per penitentie remediū illa a dn̄o studeat obtinere. Si autē aliqua dona minora habuerit. maiora ī aliis n̄ inuideat sed pocius diligat et dn̄m suppliciter exoret vt illius doni qd̄ alter ꝑfectius possidet eu3 ꝑticipem faciat vt dicere possit cū p̄s. Particeps ego sum omniū timenciū te ꝛ custodientiū mādata tua I Notandū ꝙ hi qui per gratiā ꝯtemplatōis celestis vite dulcedinē gustauerint ac ꝯgnouerint trāsitoria vilescunt omnia deserunt habita ꝛ eoꝝ animus solū desideriis celestibus inardescit. De hoc beatus grē. in quadā omelia sic ait. Qui celestis vite dulcedinē iq̄tū possibilitas admittit ꝑfecte ꝯgnouerit ea que in terris amauerat libenter cuncta derelinquit ī comparatione eius vilescunt omnia. deserit habita. congreata dispergit. inardescit animus in celestibꝫ in terrenis nil libet. deforme ꝯspicitur quicq̄d d̄ terrene rei placebat spē. qꝛ sola celestis patrie claritas fulget ī mente na3 quem ꝑfecte absorbuerat ad terrena desideria foris velut insensibilem reddit. hec grē. K Omnis etiā anima ꝑut d̄r beatus bernardus. que vel semel gustauerit spiritussancti dulcedinem p̄ñciam ipsius impossibile ē vt non toto corde desideret imo oīs anima in spiritu ambulans sponsum vel in amplexu vel in affectu osculo ꝛ desiderio etiam cum manducat vel bibit impossibile est nō habere. hec Bernardꝰ. Hāc vero dulcedinē spūalē ꝛ gau

diuꝫ veꝝ aīe mundi ⁊ voluptatū carna-lium amatores pcipe non possunt. qꝛ hmōi dulcedo est cordis ⁊ nō carnis. Vñ eā agnoscere nō potest quilibꝫ carnalis. De hoc rich. de sancto victo. in tractatu suo super Benyamin adolescentulus sic ait. Qui eñ in bonis falsis atq̧ deceptorijs spem figunt q̄ sint vera bona inuenire nō possunt. Non ergo est miꝝ si eā quilibet amator mūdi nescit. quam deus diligentibꝰ se abscondit est eñ manna absconditū ⁊ nisi gustantibus ommino ignotū. Est nā q̧ hmōi dulcedo cordis non carnis. Vñ nec eam nosse potest quilibet carnalis. Ordinatū ⁊ veꝝ gaudiū veraciter tunc habemus. qñ de veris ⁊ eternis bonis gaudemus. Ad tale gaudiū aplus nos hortať dicens. Gaudete ī dño. Et ps Letamini in dño ⁊ exultate iusti. Mens aūt que in laude hoīm delectatur quid sit internū gaudiū experiri nō meretur. nec mens hūana nisi p abstinentiā ⁊ paciam ad veꝝ gaudiū pertingit. Oportet eñ nō solū falsam delectationē sed etiā vanā perturbationē eū excludere qui vult de veritate gaudere. Qui eñ ī īfimis adhuc delectať interna vtiq̧ iocunditate indignus ē ⁊ qui vano timore pturbať spūali dulcedie pfrui nō potest. Falsā leticiā veritas damnabat cuꝫ dicebat. Ve vobis qui nunc ridetis. vanam p turbationē increpabat cum dicebat. Nolite timere eos qui occidunt corpus. Hoꝝ auteꝫ vnū sustinendo supamus. Alterum patiendo toleramus Quid igitur p tot labores nisi verum gaudiuꝫ querimus. sed huius mercedem tociens quasi quasdā primicias ⁊ velut arrā quandaꝫ accipimus quotiēs ad illud internuꝫ dñi nostri gaudium intramus ⁊ ex aliqua pte gustamus. Hanc aūt interne dulcedīs degustationem scriptura sacra nunc gustum nunc ebrietatem vocat. vt q̧ sit parua vł magna ostendat. Parua quidem ad ꝯpacōem future plenitudinis magna aūt in ꝯpatōe cuiuslibet mūdane iocunditatis. Presens āt spūaliū viroꝝ delectatō future vite gaudijs cōpata q̧tumlibet excrescens inuenitur. in cuius tñ ꝯpatōe ommū exterioꝝ delectationū est nulla. O dulcedo mirāda dulcedo tam magna dulcedo taꝫ pua quō non magna que terrenam omnem excedis quō non pua que de illa plenitudīe vix stillā modicā decerpis Modicū quidē de tanto felicitatis pelago mentibus instillas mentes tamē quas infundis plene inebrias. Meri to tantillum de tantillo gustus quidē dꝛ meri. nihilominus que mentē a se ipsa alienat ebrietas nominatur. Gustus ergo est ⁊ ebrietas vere dici potest Gustate ⁊ videte qm̄ suauis est dominus dicit ꝓphta Et d̄ ebrietate quidē dicit. Visitasti terram ⁊ inebriasti eā hac itaq̧ dulcedine inebriari non merentur qui adhuc carnalium desideriorum fluctibus agitantur Visitasti inquit terram et inebriasti eam Quare ergo solum terram inebriari dicit deus cur etiā non mare. Sed scimus qꝛ mēs q̄ p varia d̄siđria fluctuat quā adhuc secularium curaruꝫ pcella exagitat. in illud internū gaudiū nō admittitur ⁊ illo torrente voluptatis non potatur q̧tominus īebriať. Quid ergo p terram nisi fixam cordis stabilitatē debemus accipere. Debemus ḡ fluctuacionem cordis restringere ⁊ ad vnius veri gaudij desideriū cogitationū affectionūq̧ motus colligere, qui se cupit vel credit illo vere ebrietatis poculo inebriandum fore. Hec est illa vere beata recta mētis viceꝫ stabilitas trāquilla. quando mens in seipa tota colligi

tur et in vno eternitatis desiderio imo biliter figitur. hec e illa terra quã veri tas promittebat cũ diceret. Beati mi tes qm ipsi possidebunt terram quam ysachar ɔcupiuit et in eius amorem ex arsit vt legit ysachar asinus fortis ha bitans inter termios vidit requiez ꝙ esset bona et terrã ꝙ esset optia et sup posuit humerũ suũ ad portandum. Pe ne iste ergo nõ plene hanc morienciũ terram deseruerat. pene nõ plene illã viuenciũ terrã apprehenderat qui int termios hitabat qr vilissimis qr pau cissimis huius vite bonis ɔtentus h9 terre misere extrema tenebat. qr p fre quentes mentis excessus phẽmis vite bona pregustabat illius beate terre ini cia tangebat. qr h9 vite bona ad neces sitatem nõ respuebat. hanc terrã nõ penitus deserebat. Quia future vite n nisi nouissima quedã capere poterat il laz omnino nõ apprehendebat et idcir co inter termios habitabat istaz tole rabat ad necessitatẽ illã ɔcupierat ad iocunditatẽ. Satagebat istã penitus deserere nec poterat ambiebat in illaz totos intrare nec valebat. Fecit ergo quod potuit inter termios habitabat quottidie ad illã nitebatur quottidie relabebatur. Hanc terrã vt ait ꝓpheta. Mansueti hereditabũt et delectabunt in multitudie pacis. Ecce qualis ter ra pax ibi est pax plena requies bona quies pacifica. In illa labor n est sed ad illaz sine labore pueniri non potest ꝓpter illã laboratur sed in illa non la boratur. Mens etiã que ad internuz gaudiũ nõ colligitur tota que sit vera requies minime experitur. hec richar. Vñ qui gaudiũ et consolationẽ volũt habere in dño, necesse est vt vanã ɔsola cionẽ huius mundi ɔtemnant nã qui ɔsolãtur hic indigni sunt ɔsolatõe di uina L Nemo em potest in vtro

ꝙ seculo ɔsolari. qr oportet vt vnũ per dat qui alterũ voluerit possidere. hoc af firmat beatus aug. in libro soliloquio rum ita dicens. Tu dñe. solus es ɔso latio nostra sempiterna que solus illa te tribuis, qui ɔsolatõz huius mundi ꝓ ɔsolatõe eterna ɔtemnunt. Nam q hic ɔsolantur indigni tua ɔsolatõe ha bentur, sed qui hic cruciantur a te ɔso lantur et qui hic pticipant passionib9 participant et ɔsolatõib9. Nemo põt in vtroꝙ seculo ɔsolari nec põt quis hic et in futuro gaudere sed vnũ neces se est vt perdat qui alterũ voluerit possi dere. hec vbi ɔsidero dñe ɔsolator me9 renuit cõsolari in aliqua aĩa mea vt dig na habeat ɔsolationibus tuis eternis. quia iustum est vt amittat te quicunꝙ in alio aliquo consolari magis eligat ꝙ in te. Ergo obsecro te vt non per mittas me in aliqua alia ɔsolatiõe va na ɔsolari ꝙ in te. Sed omnia mihi pcro amarescãt. vt tu solus dulcis ap pareas anime mee qui es dulcedo ine stimabilis p quam cuncta amara dul corantur. Tua em dulcedo craticulaz Laurẽcio dulcem fecit. Tua dulcedo Stephano torrentis lapidẽ dulcora uit. Pro tua dulcedine ibant apl'i gau dentes a ɔspectu ɔciliũ qr digni habiti sunt p nõie ihesu ɔtumeliã pati. Ibat andreas ad crucẽ securus et gaudens qm ad dulcedinez ꝑperabat. Hanc vt gustauit petrus inferiorẽ oblitus cla mauit quasi ebrius dicẽs. Dñe bonũ est nos hic esse si vis faciamus tria ta bernacula hic moremur te ɔtẽplemur quo habito nullo alio indigebimus. Sufficit tñ nobis videre te, sufficit i ꝙ tanta dulcedine tua saciari vnã stil lam iste dulcedĩs tue gustauit et omnẽ aliã dl'cedinẽ fastidiuit. Quid putas dixisset si magnã illã multitudinẽ di uinitatis tue gustasset quã abscondisti

diligentib9 te. hec aug. Ubi ꝯsideran/
dum ꝙ sancti viri cū visitantur ꝑ gra/
ciā dei intm̄ interdū dulcedinē ⁊ iocū
ditatē ꝑueniunt vt gaudia seu premia
nollēt recipe potiora. De hoc beatus
Jhero. sic dt. Hanc deus dulcedinem
in tuos filios demonstrasti ꝙ tuo tacti
dono ⁊ gratia ad tantam interdū mo/
uētur dulcedis voluptatē. vt premia
seu gaudia iam nollēt recipe potiora
ꝙ̄ semꝑ esse in dicta dulcedīs redun/
dancia ꝙ̄ in illa sancta senserāt hora
hec ihero De hac etiā dulcedine spūa
li. beatus aug. sic dicit. Tantaȝ amime
mee diuine cuiusdā dulcedis incidit
delectatio. que si iam beata vita nō est
tunc nescio quid est. hec aug. Beatus
etiaȝ bern̄. semꝑ desiderans ardere in
dei amore ā quo ista spūalis dlcedo ꝓ
cedit ad dn̄m sic colloquēdo ait. Uer
bum mihi ad te est, o rex secretoꝝ cri
ste Jhesu ausu caritatis alloq ꝓsumit
te factura manus tue. ⁊ adire gemen
ti desiderio cordis mei. vsqꝫ quo susti/
nebo absenciā tuam. expectationē fa
ciei tue. ꝙ̄to tpe feram vsqꝫ quo inge/
miscam ⁊ stillabit post te oculus meus
Amabilis dn̄e vbi habitas vbi est di/
uersoriū tuum. in quo letus recumbis
inter carissimos ⁊ facias eos manife/
statione glorie tue. Quā felix ꝙ̄ sanc
tus ꝙ̄ appetendus est ꝯcupiscentia lo/
cus iste deifice voluptatis. locus ꝑhen
nium deliciaꝝ ñ accessit oculus meus
nec appropinquauit cor meuȝ vsqꝫ ad
multimodam dilectōnē dulcedis tue
quā intrinsecus abscondisti filijs. so/
lo eius odore foris intusqꝫ sustentor
Spiramē suauitatis tue de lōginquo
venit ad me. ⁊ est mihi sup odorē bal/
sami ⁊ flagranciā thuris ⁊ mirre ⁊ cō
cupiscentias mundas parit in me ꝙꝫ
est adustio delectabilis. Quid em̄ mi/
bi est in celo. Quis est thesaurus meꝰ
in illa celica cella. ꝙ est hereditas mea
in terra viuenciū. Nōne cristus dn̄s
meus vnica salus mea totū bonū meū
plenū gaudiū meuȝ. ⁊ quō ꝯtinere ꝑo
tero cor meū dn̄e vt nō amet te. Si ñ
amauero te quid amabo. Si transtu/
lero amorem meū a te vbi illuȝ digne
collocabo. Desiderabilis dn̄e vbi ex/
tra te requiescēt desideria mea. Si vs
ꝙ̄ extra te pedeȝ extenderit amor me/
us pollutus est. Si ad te non declina/
uerit, desideria mea vana erunt. nonne
tu amabilis ⁊ desiderabilis es super
omnia que amari possunt ⁊ desiderari.
Abs te eniȝ hȝ oīs creatura quicquid
hȝ decoris Tu inꝙ̄ solē excellenti cla
ritate vestisti ⁊ clarior sole tu es. ymo
quid est sol, quid omnis creatura, quid
ipa lux nisi tenebre ad tui ꝯparationem
Quid ergo melius quid amabilius te
estimaui. vt abstraherem cor meū a te
ad ꝯtemplandū quidquā ī mūdo abs
te Cur amaui quare ꝯcupiui in omni
vita mea quicꝙ̄ preter dn̄m ihesū me
um. Quare distuli quare intermisi vl
lo tpe te Jhesuȝ versari in corde meo
& te tota mente ꝯplecti ⁊ delectari ī tua
dulcedine oīa interiora spūs mei. vbi
erā qn̄ tecū mente non eram. Quo de
fluxerunt qn̄ te solum nō audierūt de
sideria mea. Deus vite mee ꝙ̄ vane
cōsumpta sunt ꝙ̄ infructuosa illapsa
sunt a me tpa mea que dedisti mihi vt
facerē voluntates tuas in eis ⁊ nō feci
Sed iā ex hoc nunc omnia desideria
mea incalescite ⁊ exfluite in dominū
meum Jhesum cristum, currite satis.
bactenus tardastis. Deꝰ cordis mei ⁊
pars mea ihesu criste deficiat obsecro
per te cor meum in spū suo caro mea a
ꝯcupiscentijs suis: vt viuas tu in me
et ꝯualescat ī spū meo carbo amoris
tui ⁊ excrescat in ignē ꝑfectū foueat ⁊
enutriat illuȝ in me gr̄a tua vt ardeat

iugiter in ara cordis mei ꝛ ferueat in
absconditis aīe mee apud te in die q̄
exiuit l' exui me iubebis tunica ista mor
tali quā nunc circūfero circumdet me
dilectio mea ꝛ fiat anīe quasi vestimē-
tū decoris, vt nō nuda sed vestita īue-
niatur ꝛ habeat vñ abscondāt infirma
eius ab oculis tuis. ignē alienū q̄ adū
sarios tuos ꝯsumit dilectiōis tue fer
uor elonget a me ꝛ animam meā ad te
currentē sursū attollat ꝛ q̄tū phas
est tuo diuino lumini īmergat. Domi
ne ihesu omnes qui te diligūt replean
tur bñdictōibꝫ tuis ꝛ sit pax eis ī vela-
mento alarū tuarꝫ ꝑ euū. hec bernardꝰ
M Sed ꝛ hoc notandum ꝙ omni-
potens deus etiā oībꝫ deuotis subtra-
hit interdum dulcedinē ꝯtemplatōis
manet tñ cū eis quantū ad gubernatō
nē ꝛ q̄tū ad vniōnē. De hoc lacius
beatus ber. in libello de scala claustrali
um sic ait. Sponsus diu desideratus
subtrahit se nōnūq̄ vicē aīe q̄tū ad ꝯtē
platōis dulcidinē, manet tñ pñs q̄tū
ad gubernatiōē quantū ad gratiam ꝛ
quantū ad vniōnem. Sed ne timeas.
O sponsa ne despes, ne estimes te cō-
tēmni si paulisꝑ subtrahit faciē suam
sponsus tuus, oīa ista cooperant' tibi ī
bonū. ꝛ de accessu ꝛ d' recessu lucꝝ tibi
acquirit tibi venit tibi r̄cedit. venit ad
ꝯsolatōē, recedit ad cautelā ne magni
tudo cōsolatōis extollat te, ne si sꝑ sit
apud te sponsus, incipias ꝯtemnere
sodales ꝛ hanc ꝯtinuam visitatōē iaꝫ
non gratie tribuas sed nature. hec aūt
grā qñ vult ꝛ cui vult a sponso tribuit'
non quasi iure hereditario possidetur
vulgare ꝓuerbiū est nimia familiari-
tas parit ꝯtēptuꝫ. Recedit ergo ne ni
mis assiduus cōtemnatur ꝛ vt absens
magis desideret' ꝛ desideratus auidiꝰ
queratur: diu quesitus graciosus inue
niat', inuentus strictius teneatur. Pre
terea si nunq̄ deesset hec ꝯsolatio que
respectu future glorie que releuabitur
in nobis enigmatica est ꝛ ex ꝑte forte
putaremus hic habere ciuitatē manē
tem ꝛ minus inquireremus futuram.
Ne ergo exiliū putaremus ꝓ pria ar
ram ꝓ precij summa venit sponsus vi-
cissim ꝛ recedit nec ꝯsolatiōē afferēs
nunc vniuersum stratū nostꝝ in īfirmi
tate ꝯmutans paulisper ꝑmittit gusta
re q̄ suauis est dñs ꝛ anteq̄ plene sa-
cietur se subtrahit ꝛ ita alis expansis
suꝑ nos volitans prouocat nos ad vo-
landum quasi dicat, Ecce paruꝫ gusta
te q̄ suauis sum ꝛ dulcis: sed si vultis
plene saciari hac dulcedīe, currite pꝰ
me in odorē vnguentoꝝ meoꝝ: sursuꝫ
habete corda, vbi ego sum ī dextera dei
sedens. Sed caue tibi. O sponsa qñ
absentat se sponsus non longe abijt et
si non vides eū ille tñ sꝑ videt te: ple-
nus eñ oculis ante ꝛ retro. nusq̄ po-
tes ei latere. habet ꝛ circa te nūcios su
os spūs, quasi sagacissimos explora-
tores vt videant qūo absente sponso
conuerseris, ꝛ accusent te coraꝫ ipo si
aliqua signa lasciuie ꝛ securitatis ī te
deprehenderit. Zelotipꝰ est sponsus
iste si forte aliū amatorē recepis si a-
lijs magis placere studueris, statim di
scedet a te ꝛ alijs adherebit adolescen
tulis. Delicatus est sponsus iste ꝛ no-
bilis diues ꝛ spēosus forma pre filijs
hoīꝫ ꝛ ideo non nisi speciosam digna
tur habere sponsaꝫ. Si viderit ī te ma
culam siue rugā statim auertit oculos
nullā eñ potest īmundiciaꝫ sustinere.
Esto ergo casta esto verecūda ꝛ humi-
lis vt sic a sponso tuo frequenter visi-
tari merearis. hec bernardus

Filius

DEsidero etiā scire qūo deꝰ loqua
tur angel' ꝛ aīabꝫ sanctis ac dya
bolo ꝛ econuerso. Et de visionibꝫ que

cplexis solet apparere et cum gratia contemplationis vel devotionis defuerit. quomodo debeat se homo tunc habere et de his cupio informari.

Capitulum XII Pater N

Scire debes fili pro primo quesito quod talis locucio non fit corporaliter sed spiritualiter. Unde beatus gre. q. mor. de huiusmodi spirituali colloquio sic dicit. Sciendum quod ipsa natura incorporea cum loquitur eius locutio nequaquam una et eadem qualitate formatur. Aliter enim loquitur deus angelis. aliter angeli ad deum. aliter deus ad sanctorum animas. aliter sanctorum anime ad deum. Aliter deus ad dyabolum. aliter dyabolus ad deum. nam quia spirituali nature ex corporea oppositione nil obstat. Loquitur deus ad angelos sanctos eo tempore quo eorum cordibus occulta sua inuisibilia ostendit et quicquid agere debeant in ipsa contemplatione veritatis legunt. ut velut quedam precepta sint vocis ipsa gaudia contemplationis. Quasi enim audientibus dicitur quod videntibus inspiratur. unde cum cordibus eorum deus contra humanam superbiam ad dampnationem ulcionis infunderet. dicit venite et descendamus et confundamus ibi linguam eorum Ascendunt angeli in eo quod creatorem aspiciunt. Descendunt angeli in eo quod creaturam sese in illicitis erigentem examine districtionis premunt Dicere ergo dei est descendamus et confundamus linguas eorum. in seipso eis hoc quod recte agatur ostendere et per vim interne visionis eorum mentibus exhibenda iudicia occultis motibus inspirare. Aliter loquuntur angeli ad deum sicut per iohannem in apocalypsi dicunt. Dignus est agnus qui occisus est accipere virtutem et divinitatem et sapientiam. Vox namque angelorum est in laudem conditoris ipsa admiratio intime contemplationis. quibus virtutis divine miraculo obstupuisse dixisse est quia excitatus cum reverencia motus cordis magnus est ad aures incircumscripti spiritus clamor vocis. que vox se quasi per distincta verba explicat dum sese per innumeros modos admirationis format. Deus ergo angelis loquitur cum eis voluntas eius intima videnda manifestatur. Angeli autem tunc loquuntur domino cum per hoc quod supra semetipsos respiciunt in motum admirationis surgant. Aliter deus ad sanctorum animas loquitur. Aliter sanctorum anime loquuntur ad deum. Unde in iohannis rursum apocalypsi dicitur. Vidi subter altare dei animas interfectorum propter verbum dei et clamabant voce magna dicentes usquequo domine sanctus et verus non vindicas sanguinem nostrum. Quid est enim animas vindicte peticionem dicere nisi diem extreme iudicii et resurrectionis extinctorum corporum desiderare. Magnus quippe eorum clamor magnum est desiderium. tanto enim quisque minus clamat quanto minus desiderat et tanto maiorem vocem in aurem incircumscripti luminis exprimit. quanto se in eius desiderium plenius infundit Animarum igitur verba ipsa sunt desideria. nam si desiderium sermo non esset, propheta non diceret. Desiderium cordis eorum audiuit auris tua. De ipso ergo bibunt quod ab ipso sitiunt et modo nobis adhuc incomprehensibili in hoc quod petendo esuriunt presciendo saciantur. Discordarent ergo a voluntate conditoris si que eum vident velle non peterent eique minus inhererent si volentem dare desiderio pigriori pulsarent. Quibus responsum domini dicitur Requiescite adhuc modicum donec compleatur numerus fratrum vestrorum. Desiderantibus animabus adhuc requiescere modicum dicere est inter ardorem ex ipsa presciencia solatia aspirare ut et animarum vox sit hoc quod amantes desiderant. et respondentis dei sermo sit hoc quod eas

retributõis certitudinẽ ĩter desideria ꝯfirmat. ¶ P Aliter loquitur de9 ad dyabolū. aliter dyabolus ad deum Sed sciendum ꝙ quattuor modis lo quitur deus ad dyabolū tribus modis dyabolus ad deū. Quattuor modis loquitur deus ad dyabolum. q2 ꝛ iniu/ stas vias eius arguit ꝛ electoꝝ suoruꝫ iusticiã ꝯtra illã ꝓponit ꝛ temptandaꝫ eoꝝ innocenciã ei ꝯcedendo permittit ꝛ aliqñ eū ne temptare audeat ꝓhibet Jniustas eñi vias suas redarguit cum dicit. vnde venis Electoꝝ suoꝝ contra illū iusticiam ꝓponit cuꝫ ait. Confide rasti seruuꝫ meū Job ꝙ non sit ei simi lis sup terram. Temptandam eorum innocentiam ꝯcedendo ꝑmittit quã/ do dicit. Ecce vniuersa que habꝫ ĩ ma nu tua sunt. Rursumq3 a temptatiõe ꝓhibet cum ait tñ in eum ne extẽdas manum tuã. ¶ Q Tribus autẽ mo dis loquit᷑ dyabolus ad deum cum vel vias suas insinuat vel electoꝝ innocen tiã fictis criminibus accusat. vel temp tandã eandẽ innocentiã postulat. Vi as suas q̄ppe ĩsinuat q̃ ait Circuiui ter ram ꝛ ꝑambulaui eam. Electoꝝ inno centiã accusat qui ait. Nunquid iob frustra timet deū. Temptandam ean/ dem innocentiã postulat cū dꝛ Extẽde manum tuã ꝛ tange cuncta q̃ possidet hec gre. ¶ R Et notandum ꝓut idem bea. gre. xxviij. mo. dicit. ꝙ duo bus modis diuina locutio distinguit᷑ aut eñi ꝑ semetipm dñs loquit᷑ aut ꝑ creaturaꝫ angelicã eius ad nos verba formant᷑ sed cū ꝑ semetipm loquitur sola nobis vis interne ĩspiratõis ap ritur cū ꝑ creaturam angelicã loquit᷑ de verbo eius sine verbis ꝛ sillabis cor docet᷑. q2 virtus eius intima quadam subleuatõe ꝯgnoscit᷑. ad que mẽs ple na suspenditur. vacua grauatur. Pō/ dus eñi quoddã est qđ omnẽ aĩaꝫ quã replet leuat incorporeū lum̃ est ꝛ qđ ĩ teriora repleat ꝛ repleta exterius cir/ cumscribat. sine strepitu sermo est q̃ ꝛ auditū apit ꝛ habere sonitū nescit. hec gre. ¶ S De visionibus ꝛ reuelati onibus que facte sunt ꝓphetis vel etiaꝫ aliis ꝑfectis viris. Sciendu3 primo ꝙ misteria dei siue secreta nemo scire potest nisi cui spūs dei reuelauerit. q2 ipse solus illa nouit. hec autẽ reuelatio fit diuersis modis vel ꝑ sensibilẽ appa ricionẽ ꝛ allocutionẽ sicut oliꝫ fiebat patribꝫ vt legitur de abrahã geñ. xij. Dixit dñs ad abraham Egredere de terra ꝛ ꝯgnatõe tua. vel ꝑ ymaginariã visionẽ exterius cū insinuatõe interi9 intelligencie. sic reuelatio facta fuit ꝓ phetis. vñ dꝛ dañ. x. Jn visiõe opus ẽ intelligencia. vel ꝑ solã intimã ĩspira tõꝫ sicut dꝛ iob. xxxij. Jnspiratio om/ nipotentis dat intelligenciã. vel per in spiratõꝫ ꝛ reuelatiõꝫ cū raptu a sensi/ bus sicut de Paulo legit᷑. ij. ad coꝝ. xij ¶ T Signanter tñ tres sunt visio/ nū spẽs scꝫ corpea ymaginaria ꝛ ĩtel lectualis. Corporalis est cū quedã cor poraliter videntur dĩ munere que alij videre nequeūt vt balthasar vidit ma num scribentis in piete. dañ. v. Yma ginaria est qñ aliquis ĩ extasi vel som/ no videt non corpa sed ymagines re rum dei reuelatõe vt petrus super quẽ cecidit mẽtis excessus vidit celū aper tum. Actuū. x. Jntellectualis est quã do nec corpora nec ymagines reruꝫ vi dentur sed in substantijs incorporeis intuitus mentis mira dei potẽtia figi tur. talis fuit visio beati pauli Et notã dum sicut dicit glo. super libro đ diui nis noĩbꝫ ꝙ q̃to magis nostra mens ad ꝯtemplanda spūalia eleuatur. tãto magis abstrahit᷑ a sensibilibus.

¶ V Ultimus autẽ terminus quo ꝯtemplatio ꝯtingere potest est diuina

substantia. Vñ oportet mentē que diuinam substantiā videt totaliter a corporalibus sensib⁊ esse absolutā vel per mortē vel ꝑ aliquē raptū. Hīc est qđ dr ex ꝑsona dei. Exodi. xxxiij. Nō videbit me homo ⁊ viuet. ꝙ aūt in sacra scriptura aliqui deum vidisse dicunt oportet itelligi hoc fuisse ꝑ aliq̄ ymaginariā visionē seu etiā per corpalem sc3 per aliquas corꝑeas spēs vel exterius apparentes vel interius formatas per quas ymaginarie diuine virtutis p̄ñcia demonstrabat. X Et sciendum ꝙ duplex est mod⁹ apparitiōis siue manifestatōis diuine reuelatiōis theologoꝝ ⁊ ꝯplatoꝝ mentib⁊ infusus per visiōes ⁊ demonstratōes quas greci theophanias appellāt idest diuinas apparitōes. Qm̄ aliqñ per signa sensibus similia demonstrant inuisibilia. aliqñ per solā anagogen idest mentis ascensum in supna pure cōtemplata. Ex his duob⁊ generib⁊ visionū duo ḡ scriptōis genera in sacra pagina sunt formata. vnū quo formis ⁊ figuris ⁊ similitudib⁊ reꝝ occultaꝝ veritas obumbrat. aliud quo nude ⁊ pure sicut est absq̄ tegimento exprimit. Cū itaq̄ formis ⁊ figuris ac silitudinib⁊ manifestatur qđ occultū est vel qđ manifestum describit. simbolica demonstracio est. Cū vero pura ⁊ nuda reuelatōe vel plana ⁊ aperta narratiōe ostendit ⁊ docetur anagogica. hec glo. A

Deinde etiā ꝯsiderandū cū homo priuatur vel caret gratia ꝯtemplatōis seu deuotiōis. quō tunc se habere debeat. De hoc sciendū primo ꝙ cū animus ꝯsenserit se ꝯtemplatōis gratiā nō habere. debet seipm̄ cū aliqua salubri meditatōe occupare ⁊ impensa sibi diuinoꝝ bñficioꝝ munera añ recordatōis sue oculos reuocare. ⁊ ex tali recordatōe seipum ad deuotā gratiaꝝ actionē instigare. hec ⁊ similia valent ad gratiam ꝯtemplatōis ꝑ negligenciā amissam reformare. De hoc rich. de sanc. vict. sic dicit. Notandū ꝙ ille qui ad gratiā ꝯtemplatōis ꝓficit cum eā sibi vltra solitū subtrahi sentit ⁊ quid facere debeat. Vñ ad eā recupandam multū ꝑ omnē modū adiuuari valeat ⁊ vñ aīm suū in id negocij q̄tū in se ē ydoneū efficiat. Debet itaq̄ animus qui hmōi est, ꝓprijs meditatōibus cordis in se exultatōz repare. ⁊ impensa sibi diuinoꝝ bñficioꝝ munera an̄ recordatōis sue oculos reuocare. ⁊ ex hui⁹modi recordatōe seipm̄ ad ꝓfundam ⁊ deuotā graꝝ actōz instigare. ⁊ aliqñ illud internū tandem spūalis armonie organū ex itimo affectu in diuīas laudes relaxare. Dū itaq̄ hmōi studio intima cordis affectio i diuine cōfessiōis magnificentia plena deuotōne resoluitur quid aliud q̄ quoddam vt ita dicā spiraculū aperitur ꝑ quod in illud cordis nostri vasculū celestis dicedinis emanatō diuineq̄ suauitatis habundancia infunditur. Hinc est ꝙ heliseus ꝓpheta verba dñi requisit⁹ cū sensisset ipm̄ ꝓphetie tunc spīm nō habere. fecit sibi psalten adducere quo p̄sente atq̄ psallente statim spm̄ ꝓphetiē hausit. osq̄ suū ad vba ꝓphetica relaxauit. Audita q̄ melodia ꝓphete sancti quid aliud q̄ quandā scalā facit q̄ eū ad ꝯsueta gaudia leuauit. ⁊ que carnalibus causa ruine esse solet huic occasio ascensiōis extitit. Sed ⁊ tu quecūq̄ es o aīa que soles hmōi spiritalibus delicijs affluere ⁊ delectatiōe sepe ad theoricos quosdam excessus subitaneo quodā ⁊ inopinato gaudiorum tripudio subleuari, ⁊ quasi quibusdā ꝓpheticis reuelationib⁊ diuinitus subleuari, ꝓphetico disce exēplo, qđ tu facere debeas; vt sub necessitatis articu-

lo quasi ad manū habeas quo aīm tuū
ad assuetas dl̄icias repare valeas forte
non erit inutile ⁊ te sub simili necessi/
tate psaltē adducere. Sed quid al iđ
dicimus psalten istū q̄ꝫ exultationem
cordis in deū. Eiusmōi psalten pn̄tez
habere nos voluit; qui dixit Letamini
in dn̄o ⁊ exultate iusti. Quid est autez
huiusmōi psaltē adducere nisi ꝓuida
meditatōe cordis exultatōz reparare
⁊ ex diuinoꝝ recordatione cordis de/
uotōez excitare. Hunc tūc ꝓculdubio
psalten psallere facimus, qn̄ ex mag/
no tripudio cordis ī diuina preconia
iubilamus: ⁊ in grā̄ꝝ actionē assurgē
tes ex intimis visceribꝫ in diuīas lau
des cū magno cordis clamore resona
mus. Hec itaq̄ꝫ agentes quid aliud q̄ꝫ
viam sternimus, ꝑ quā veniētez visitā
temq̄ꝫ nos dn̄m excipiamus. Sacrifi
ciūz īquit laudis honorificabit me: ⁊
illic iter parabo quo ostendaz illi salu
tare dī. Psallēdo itaq̄ꝫ ⁊ laudādo iter
domīo paraẗ ꝑ quod ad nos venire ⁊
miris quibusdā misterioꝝ suoꝝ reue
latōibꝫ reuelare digneẗ Studeamus
ergo cū magna mētis alacritate ī dn̄o
gaudere. Satagamus corā ipso cū in
tima deuotōne psallere. Ad huiusmōi
psalmodiā spiritualēq̄ꝫ armoniā aīa
ɔtēplatiua spiritalibꝫ theorijs assue/
ta incipit tripudiare: ⁊ ꝓ gaudij nimi
etate se ā terra terrenisq̄ꝫ om̄ibꝫ suspen
dere ⁊ ad celestiū ɔtemplatōz tota mē
tis alienatione transire. Hoc igitur ē
vt diximus quod ad mentis eleuatōz
valet hoc est qđ ad amisse gracie recu
ꝑatōnem maxīe valere solz. Hec rich

B Est ⁊ alius modus ꝑ quē grā
amissa recuꝑari potest vicz ɔpūctio q̄
de deuoto corde ꝓcedit: nam sancti ⁊
deuoti viri cū dulcedinez spiritalem,
quā ex visitatione ⁊ presencia domini
ī suis cordibus ꝑceperūt ꝑdunt ⁊ post
modū eadem grā ⁊ ɔsolatōe priuatos
esse ꝑsenserint ꝑ lacrimosaz ɔpūctio/
nem cristū dn̄m ⁊ suū dilectū ad se itu
rum visitādum reuocare studēt. Hec
ɔmemorat beatus ber. sup cantica ita
dicens. Si cui vestrū cū sancto ꝓphe/
ta adherere deo bonum est ⁊ vt loquar
manifestius, si quis in vobis ita est de/
siderij vir vt cupiat dissolui ⁊ esse cum
cristo: cupiat aūt vehemēter, ardenter
sitiat, assidue meditetur. Is ꝓfecto nō
secus q̄ꝫ in forma sponsi suscipiet ver/
bum in tꝑe visitationis, hora videlicet
qua se astringi intus q̄busdā brachijs
sapiencie atq̄ꝫ inde sibi infundi sense
rit sancti suauitatez amoris. Si quiđ
desideriūz cordis eius tribueẗ ei, ⁊ si
adhuc ꝑegrinā̄ti in corꝑe ex parte tn̄
idq̄ꝫ ad tempus ⁊ tēpus modicū: naz
cū vigilijs ⁊ obseruatōibꝫ ⁊ multo ym
bre lacrimarū quesitus fuerit: subito
cū teneri putaẗ, elabitur ⁊ rursuz lacri
manti ⁊ insectanti al's affectāti occur
rens ɔprehēdi patiẗ. sed minīe tene/
ri. Dum subito iterū quasi e manibus
euolat ⁊ dū institerit precibꝫ ⁊ fletibꝫ
deuota anima, denuo reuerteẗ. ⁊ volū/
tate labioꝝ eius non fraudabit eū. ⁊
rursum mox disparebit ⁊ nō videbiẗ
nisi iterū toto desiderio requiraẗ. Ita
ergo ⁊ ī hoc corꝑe potest esse de pn̄cia
sponsi frequens leticia, sed non copia
que ⁊ si vsitatō letificat, sz molestat vi
cissitudo ⁊ hoc tādiu necesse ē pati di
lectionez donec semel deposita corꝑe
sarcine molis euolet ⁊ ipsa leuata pen
nis desiderioꝝ suoꝝ libere iter carpēs
ꝑ campos ɔtēplatōis ⁊ mēte sequēs
expedita dilectuz quocūq̄ꝫ ierit. Nec
tamē vel in trāsitu presto erit sic omni
anime nisi illi dumtaxat quā ingens
deuotio ⁊ desiderium vehemens ⁊ pre
dulcis affectus sponsaz ꝓbat ⁊ dignā
ad quam graciā visitandi accessurum

verbum decorē induat, formā sponsi
accipiens. Qui em̄ nondum inuenit̄
ita affectus ⁊ ꝯpunctus magis actuū
suoꝝ recordatōe loquens in amaritu-
dine anime sue, dic deo noli me ꝯdem
nare. At etiā forte adhuc ꝑiculose tē-
ptatur. aut ꝓpria ꝯcupiscentia abstrac
tus ⁊ illectus. Hic talis sponsum nō
requirit sed medicū ⁊ ꝑ hoc nō oscula
quidē non amplexus sed tm̄ remedia
vulnerib; accipiet suis ī oleo vtiq; vn
guentis. hec ber. ¶ Notandum
etiā ꝙ gr̄a ꝯtemplatōis seu deuotiōis
vel alia quecūq; sine labore ⁊ sollicitu
dine haberi nō potest. teste beato aug.
qui sic dt̄. Impossibile est ad gr̄am ꝑ-
uenire sine sollicitudine ⁊ labore: vn̄
qui vult deo ꝑ ꝯtemplatōꝫ seu deuotō
nem ac oratione deuotā adherere. o-
portet vt cum labore mentis euagacō
nes reprimat ⁊ ad deum colligat ⁊ de
inceps ex studio ⁊ vsu tali ac ꝯsuetudi
ne facilius cor suū iā cohibere ⁊ secuꝫ
habitare discit. intm̄ ꝙ non solum fa-
ciliter ⁊ delectabiliter valet deo adhe-
rere vt auulsus ab hmōi q̄ete fit ei de-
solatio non modica. sed semper vellet
si posset talibus delicijs habundare.
¶ Sed ⁊ hoc notandū ꝙ. iiij. sunt
que impediunt ꝯtemplationē. Vn̄ dt̄
bea. ber. suꝑ can̄. In hoc archanū ꝯtem
platōis ⁊ in hoc sanctuariū dei si quē
nostꝝ aliqua hora sic rapi ⁊ sic abscon-
di ꝯtigerit, vt minime auocet aut per-
turbet vel sensus egens vel cura pūgēs
vel culpa mordēs vel certe ea que dif
ficilius amouent̄ irruentia ymaginuꝫ
corporeaꝝ fantasmata, poterit quidem
hic cū ad nos redierit gloriari ⁊ dice
re. Introduxit me rex in cubiculū su-
um. Vt aūt hec impedimenta melius
intelligamus de hoc videamus. Pri-
mum igit̄ impedimentū dt̄ qd̄ est sen
sus egens scꝫ corꝑis in tm̄ anima ad
corpus afficit̄ ꝙ eo in aliqua sui parte
vel sensuum defectū notabilē patien-
te ꝯtemplari non delectat. tꝑe em̄ īfir-
mitatis non est locus ꝯtemplatōis ni
si dn̄s hoc fecerit de gracia spēali. Si
mile ꝯtingit cū valida fames vel sitis
vel frigus īminet vel aliud corꝑis im
pedimentū. Secundū impedimentū
dt̄ ꝙ est cura pungens id est sollicitu-
do curaꝝ ⁊ occupatōnū. Vn̄ idem bea
tus bernardus dicit. Sicut puluis in
iectus in oculum corꝑalē impedit vi-
sum eius, sic cura terrenoꝝ actuū ocu
luꝫ intelligencie ꝯfundit, ac ꝯtempla
tionē veri luminis excludit. Tercium
impedimentū dicit ꝙ est culpa mor-
dens id est peccatū. Et hoc duob; mo-
dis ꝯtingere potest. Primum cū pec
catū est in aīa. Secundo cū fuit ⁊ de-
letum est ꝑ ꝯtritionē ⁊ ꝯfessionē sed ī
memoriā reuocat̄, vtꝝq; em̄ impedit
ꝯtemplationē, qꝛ sicut tenebre impe-
diunt visum corꝑalē, sic peccatū cū est
in aīa impedit ipsam, qꝛ sic tenebrosa
est sed ad ꝯtemplationē requirit̄ puri
tas ⁊ pulchritudo aīe ⁊ sic tunc nō est
locus ꝯtemplatōis. Similiter sic san
guis ⁊ humor ꝯtentus fluens in oculū
impedit visum eius, sic peccatū nō si
redit in meōriā influit in aīam ⁊ im-
pedit visuꝫ eius Et ꝓpterea cauere de
bemus tꝑe ꝯtēplatōis cogitare super
peccatis, oī quideꝫ tꝑe nos debemus
nos reputare peccatores, sed spāliter
nō debemus cogitatōnē nr̄am reflecte
re super aliquo peccato. tempore quo
volumus ꝯtemplari. Quartuꝫ impe
dimentū dicit ꝙ sunt fantasmata cor
poralium ymaginum ⁊ hoc est diffici-
lius supradictis alijs. Et ꝓpterea ꝯmē
datur in hoc statu solitudo. Oportet
em̄ ꝯtemplantem esse mutū surdum ⁊
cecum vt videns nō videat audiens nō
intelligat nec loqui delectet̄, nisi quā

do necessitas ad hoc cogit. non secum reportet ymagines q̄ p has fenestras intrant ad animā nostrā Vñ nō sic in hereas exterioribꝫ rebus voluptate vel dilectōe. vt inde reportes ymagines, ne postea vacans deo impediaris.

E Et sciendū ꝙ ꝯtemplator q̄uis soli deo vacare debeat ac cetera obmittere hoc scire debemus verꝫ esse nō semper. nā tribꝫ ex causis iocunda ꝯtēplatione se ad tps sepat ⁊ se recipit in vitam actiuā. Vna causa est ꝓpter lucrū animaꝝ. Vñ beatus bernh. Sciens bona sponsa voluntatē sponsi zelantis animaꝝ salutē exit ad tps vicꝫ cū est necessariū ad ipam opandā ⁊ postea redit ad ꝯtemplationē. Secunda causa intermittende ꝯtemplatōis est cum talis intermissio agit̃ rōe īminentis officij: nam cū prelatus subditorū necessitatibꝫ intendere habet, obmittit tunc ꝯtemplatōꝫ. similiter ⁊ subditus cū p prelatum suū iubetur in aliquibꝫ transitorijs rebus occupari, ꝓpter que bona debet ꝓpter obedienciam illo tp̄e postponere ꝯtemplationē. Tercia causa intermittende ꝯtemplatōis est quā dꝫ more suo recedente sponso non sentit anima solitas ꝯsolatōes: vadit em̄ ⁊ redit sponsus p suo velle: cū em̄ recedit aīa languet ex desiderio ipius ⁊ toto conatu reuocat eum, dicens. Reuertere dilecte mi, nec tunc redit inuocat angelos in auxiliuꝫ suum ⁊ dicit. Adiuro vos filie ierusalē vt annuncietis dilecto, q2 amore langueo. Si vo nec sic redire dignat̃ aīa sciens voluntatem sponsi, reducit se in actiuā vitaꝫ vt vel sic fructificet sponso. Non emꝫ decet ꝯtemplatorem esse desidiosum. Unde religiosus quisqꝫ cum gratiam ꝯtemplatōis vl' deuotōis senserit sibi deesse in bonis opibꝫ actiue vite se exerceat ac pseueret tam diu quousqꝫ dꝫ mino visitante gratia cōtemplatiōis iterum ad mentem redeat. De hoc beatus ber. super canti. sic ait. Ex bonis opibꝫ recipit ꝯsolatōnē mens assueta quietis: quotiens sibi lux vt assolet cōtemplatōis subtrahitur. Quis em̄ nō dico ꝯtinue sed vel diu dū in corpe manet lumine contemplationis fruatur. Ac quotiēs corruit ꝯtēplatiua. totiēs in actiuam se recipit inde nimirū tan q̄ꝫ e vicino familiaris reditura ī id ipsum quoniam sunt inuicem ꝯtubernales ⁊ cohabitant hee due pariter. Est q̄ppe soror marie martha. Neqꝫ enim et si a ꝯtemplatōis lumine cadit patitur tam vllatenus se incidere in tenebras peccati seu ignauiam ocij sane in lumine opationis se retinens. Hec bern. Beatus etiā gre. x. libro mora. de hoc sic dicit. Sciendū est q2 nonnulla bona sunt ad que indefesse ꝓficiscimur ⁊ rursum nonnulla sunt a quibus quotidie deficientes labimur, atqꝫ ad hoc magnis conatibꝫ p interualla tempoꝝ reformamur. In actiua etenim vita defectu mens figitur, a ꝯtemplatiua auteꝫ infirmitatis sue pondere vita lassatur. Quod bene ezechiel īsinuat narrans motus animalium sic dicens Non reuertebantur cum incederent. Et paulo post aīmalia ibant ⁊ reuertebantur. Sancta quippe animalia aliquando vadunt ⁊ minime redeūt ⁊ aliquando vadunt ⁊ protinus reuertūtur, q2 electorum mentes per oblatam sibi actiue gratiam erroris viam desetunt. Cum vero per ꝯtemplatōis acieꝫ ⁊ ab hac se eadem vita actiua suspendunt eunt ⁊ redeunt; q2 per hoc ꝙ diu persistere minime ī ꝯtemplatione sufficiunt, se iterum ad operationem fundunt vt in his que sibi iuxta sunt se exercenda refoueant, ⁊ super se surgere iterum contemplando conualescunt.

Sed dū hec eadem ꝯtēplatio more de bito post tempoꝝ interualla repetit̄ in desinēter, pculdubio in eius soliditate pficisciť. q2 ⁊ si infirmitatis sue pon/ dere supata mens deficit. hanc tamē iterū ꝯtinuis conatib9 repata ꝯprehē dit nec stabilitatē in ea pdidisse dicē/ da est a qua ⁊ si semp deficit hanc ⁊ cū pdiderit semp inquirit. hec Gregori9 F Debet ergo quilib3 religiosus nūq̄ vacare ocio sed semper in bonis opibus se exercere videlicet ꝯtēplādo aut orando meditādo legendo studen do vel scribendo vel aliquē laborē fruc/ tuosū exercēdo. Sed sunt nōnulli in sancta religione. qui postq̄ horas ad quas tenēt̄ ꝯpleuerit. q̄s etiā satis neg ligēter ⁊ distracta mente pficiunt resi duam ptē diei totā inutiliter expēdūt vacando colloquijs ociosis ⁊ scurrili bus aut alijs leuitatib9 aut seculi vani tatibus. hy tales multū sunt reprehē sibiles. Unde bea. ber. vnūquēq̄ fide lem ac seruū xpi hortatur ad spiritua lia exercicia ita dicens. Nullū vnq̄ seruū dei inueniat nō dico dies s3 nec hora nisi vł ī exerciciō laboꝛe occupatū vel pficiendi studio vel ī expiencie dul cedine vel fruendi gaudio. hec bernar. Et sic habemus de ꝯtemplatōe q̄ virt9 nobilissima ptinet tercio loco ad vi/ ros pfectos vt supius pmissū est. Nā q̄to quisq̄ in vita religiosa ac virtuo sa fuerit pfectioꝛ. tāto magis ꝯtēplati onis erit feruētioꝛ ⁊ ad speculād u3 di uina abilioꝛ ⁊ expeditioꝛ. G Et notādum, put dicit thomas de aquino q̄ triplex est pfectio. vna asoluta que attendit̄ scd̄m totalitatem diligentis ⁊ diligibilis ⁊ pfectō hec nō est possi/ bilis alicui creature pure Un̄ hec pfec tio ꝯpetit soli deo qui se totū totus di/ ligit. Secūda pfectio attendit̄ secun dum totalitatē ex pte solius diligētis

s̄m totū suū posse semp actualiter tē dit in pium deū. ⁊ talis pfectio nō est possibilis in via sed habetur in patria Tercia pfectō est q̄ n̄ attēdit̄ s̄3 totali tatē diligētis nec s̄m totalitatē diligibilis q̄tū ad hoc q̄ semper actu fe ratur in deum. sed quantū ad hoc q̄ ex cludantur ea que repugnant motui di lectōis in deū sicut dicit beatus aug. q̄ venenū caritatis est cupiditas ⁊ tal' pfectio potest haberi in via ⁊ vita ista. ⁊ hoc dupliciter. Uno modo quantū ab affectu hominis excluditur omē id quod cōtrariatur caritati sicut est pec catum moꝛtale sine tali perfectōe cari tas esse non potest. Unde talis pfectō est de necessitate salutis. Alio mō po/ test haberi perfectio in quantum ab af fectu hominis excluditur non solum id quod est caritati ꝯtrarium sed etiā omne id quod impedit ne affect9 mē/ tis totaliter dirigatur in deū. hec tho/ mas. Unde pfecti viri vt suū amorē ⁊ affectum possint expedicius dirige re in deum etiā a peccatis leuibus seu venialib9 q̄tum possibilitas admitte/ bat seipos retrahebāt. De hac pfctōe in q̄dā glo. sic d2. Perfectō ꝟtutū ē ad hūc statū aī ꝯscendere. q̄ gratiā ꝯdito ris vel ī modico timeamus offendere nihil eius memoꝛie ꝑponētes. pfectō igit̄ ꝟtutū est in hac vita vt caste time amus deū. finis ꝟtutū erit in futuro vt diuicias pmissas hereditatis ⁊ regni celestis gloꝛiā ⁊ vitā pcipiamus. hec glo. Un̄ s̄m dictū bea. ambro. Nihil a liud q̄rit pfectus nisi solū ⁊ pfectū bo nū q̄d est deus. Et pfectus cristi s̄uus vt d̄t bea. ihero mi. nihil ꝑter cristū ha/ bet. ac si q̄d ꝑter cristū h3 n̄ ē pfectus cū se pfectū deo pollicitus sit meritus ē. hec ihe. Et q2 q̄lib3 r̄ligios9 sub obe dientia plati ꝯstitut9 tenet̄ iq̄tū v3 la boꝛare ad pfctōē iō nos q̄ ad hoc habi

tuz religionis accepimus ad hoc toto conamine tendamus. ut sic persoluamus vota nostra que distinxerunt labia nostra. non enim perfectionem sed conatum ad perfectionem promisimus et ideo qui ad conatum fecerit quod potuerit videtur voti sui transgressionem euasisse. Cum autem conatus quem promisimus tendat ad perfectionem videamus in quo consistat perfectio ut et sic cognoscamus in quo statu noster conatus sit completus. ¶ Propter hoc sciendum quod iuxta diuisionem aliam duplex est perfectio. una intentionis siue progressionis. alia est termini peruencionis. Prima est ergo perfectio cum auida deuotione semper ulterius procedimus non contenti quantumcunque iam profecimus. Talis conatus proficiendi quantum est de affectione et intentione et cum poterit ab operatione nunquam cessat nobis pro perfectione reputatur. Et hoc innuitur nobis in gen. cum dicitur. Ambula coram me et esto perfectus Ac si dicat deus. Ambula coram me id est profice et hoc tibi pro perfectione reputatur. Ambulare, put dicit beatus bern. proficere est. hic apostolus dicit. Non arbitror me comprehendisse scilicet perfectionem. Sed quod vnum est necessarium que retro sunt oblitus ad ea que priora sunt me extendens. Ac si dicat licet non iudicem me perfectum perfectione termini ad eandem tamen perfectionem conabor et talis conatus perfectio iudicatur. Et ideo sequitur quotquot autem perfecti sumus idipsum senciamus Ecce in hoc verbo sumus aliis se connumerans dicit se iam perfectum ergo solo conatu que iam non longe supra ponitur arbitratus est se perfectionem nondum apprehendisse. Quod exponens beatus ber. dicit. In verbo isto manifeste apostolo dicente declaratur quod perfecta eorum que retro sunt obliuio et perfecta in anteriora extensio ipsa est iusti hominis in hac vita perfectio. Hinc iterum beatus ber. dicit. Indefessum proficiendi studium iugis conatus perfectio iudicatur. De hoc etiam leo papa sic ait. Hec est perfectorum vera iusticia ut nunquam presumant se esse perfectos nedum ab itineris nondum finiti intentione cessantes ibi incidant deficiendi periculum. vbi proficiendi deposuerunt appetitum quia nemo tam perfectus aut sanctus est ut perfectior sanctiorque esse non possit ideo omnes simul sine differentia graduum sine discretione meritorum ab his in quem peruenimus ad ea que nondum apprehendimus pia auiditate curramus. Hec leo papa. Nam quantumcunque ac vbicunque lassati vel attediati desistimus proficere. ibi necessario deficimus. Unde dicit beatus bernardus. O monache non vis proficere ergo vis deficere. Dicit etiam beatus august. Semper displiceat tibi quod es si vis peruenire ad id quod nondum es nam vbi tibi placuisti remansisti. Si autem dixeris sufficit peristi. Semper adde, semper ambula, semper profice noli in via remanere. noli retro redire, noli deuiare Remanet qui non proficit retro redit qui ad ea reuoluitur vnde iam recesserat deuiat qui apostatat. hec aug. Unde iacob patriarcha videt scalam attingentem celos et in ea angelos descendentes et ascendentes nullumque ibi subsistentem vel etiam residentem, quibus palam datur intelligi inter perfectum et defectum in hac vita nullum medium inueniri. Sed quomodo corpus nostrum crescere constat aut deficere sic oportet spiritum nostrum siue aut proficere aut deficere ¶. Et ideo ne deficiamus oportet nos continue ad bonum conari. Cur autem talis conatus ad perfectionem consequendam pro perfectione imo perfectio reputetur ratio est. quia talis conatus maximi desiderii iudicium est. nullus enim tam indefesso labore continuo posset conari nisi maximum desiderium ipsum impelleret ad conandum. Qui autem vehe

menti desiderio ad habendū aliquid
estuat, hoc iaȝ habet. hec ꝓbari possūt
ꝑ auctoritates sanctoꝝ. De primo eī
bea. aug. sic dr. Non quid sis sed quid
esse desideras attendit deus si tm̄ inq̄ȝ
tum potes satagis vt qđ nōdū es me/
rearis. Et ait bea. bernā. Sunt multi q̄
tota vita tendunt ad ꝑfectōȝ sed nūq̄ȝ
tñ ꝑtendunt quibꝫ tñ si pie ꝑseuaue
rīt stati cum de corꝑe exeunt redditur
qđ in hac vita dispensatōe est negatū
illuc ꝑducēte eos sola gratia quo prius
tendebant ipi cum gratia. hec bernar.
Ex quibꝫ verbis colligere possumus
ꝙ ꝯtinuus conatus ad ꝑfectōȝ reputa
tur hoī perfectio ℟ Consideran/
dum etiā ꝙ ꝑfecti viri vt dñm seq̄ va/
leant viam artā ⁊ angustam sequunt.
De qua veritas in euange. dr. Angu/
sta est via que ducit ad vitam. Quod
beatus gre. exponens .xxv. mo. sic dic
An non quasi quedam angusta via est
itineris in hoc quideȝ mundo viuere
sed de huius mundi ꝯcupiscētia nihil
habere, aliena non appetere, ꝓpria non
tenere, laudes mundi despicere ⁊ ꝓ deo
obprobrium amare, gloriā fugere, de
spectum sequi, adulātes despicere, ho
norare despicientes, mala nocentium
ex corde dimittere, ⁊ erga eos dilec/
tionis gratiā immobilem in corde re
tinere. Que vie q̄ȝtū in pñti vita ꝑ ipa
viuendi custodia anguste sunt, tanto
amplius in eterna retributōe dilatan
tur. hec greg. Et ſm beatum augu. An
gustam ⁊ artā cristianoꝝ viā due res
faciunt. ꝯtemptus voluptatū, ⁊ tolerā
cia passionuȝ. Quisquis ꝯfligerit hec
duo vincat ⁊ vicit mundum. Si vis in/
trare ꝑ angustam portā claude portaȝ
cupiditatis ⁊ timoris Vñ duplicem
aciem ꝑducit mūdus ꝯtra milites cri
sti. blandit̄ eñ vt decipiat, terret vt frā
gat. Non nos teneat voluntas ꝓpria n̄
nos terreat crudelitas aliena ⁊ victus
est mundus. hec aug. Et q̄ȝuis hec via
que dr arta laboriosa esse videat̄ tñ ve/
ris ꝑfectis ⁊ in amore dei feruentibꝫ
nō est difficilis, sed pocius desidiosis.
Vñ cris. sup illo verbo Arta est via sic
dicit. Si quis viam que ducit ad vitā
laboriosam existimet sue desidie ipu/
tet n̄ vie. Si tñ tempestas pelagi nau/
tis, vulnera militibꝫ, frigora ⁊ glaci
es agricol, leuia ⁊ portabilia sūt. ꝓpt̄
spem premiȷ̄ temporalis, multo magis
cui celū placet nullum debet sentiri pi
culum. Nullus ergo aspiciat in viam
ꝙ arta sit, sed quo ducit, idest ad celuȝ,
nec aliā aspiciat ꝙ lata sit sed quo du
cit idest ad infernū. hec Cris. Debet g̊
quilibet homo deuotus ⁊ religiosus in
q̄ȝtū valet dei adiutorio conari ad per
fectionē ⁊ vt hanc assequi possit stude
at vicia subicere dñio rōis ⁊ corpus ani
mo, aīȝ vero deo. ꝑ hāc āt viā obtine
tur ꝑfectio. De hoc prosper sic dicit.
Dominet̄ viciȷ̄s ratio subiciatur cor/
pus aīo ⁊ animus deo ⁊ impleta est ho
minis ꝑfectio. hec prosper. L · Sȝ
⁊ hoc notandū ꝙ ad culmen ꝑfectōis
nemo peruenire potest nisi per virtutes
ac bonā oꝑacōȝ: necesse est vt virtutes
ipe si efficaciter ad statū ꝑfectū hoīeȝ
debeant ꝑducere ꝙ ꝯtineantur ⁊ habe
ant in se q̄ttuor ex ꝑte hoīs viȝ forti/
tudinē, rectā intentōȝ, discretionē ac
ꝑseuerāciā finalē. Dȝ nāq̄ȝ hō ꝓficiēs
ī virtutibꝫ ⁊ volēs ꝑuenire ad ꝑfectōȝ ꝑ̄
mo hr̄e fortitudinē: fortis eñ oportet
eū aggredi viaȝ salutis, viriliter se in
operibꝫ bonis ⁊ virtuosis exercendo ⁊
nō per negligenciam seu accidiaȝ tor
pescendo. Ad hoc hortatur ps̄ dicens
Viriliter age ⁊ ꝯfortet̄ cor tuū ⁊ susti
ne dñm. Scdo homo ꝓficiens in vir/
tutibꝫ hr̄e debet intencionem rectam.
vt videlicet bona que facit, n̄ propter

vanã gloriã faciat aut aliquod com
modũ corꝑale sed simpliciter ad glo/
riam dei ꝓpter salutẽ aĩe sue ac etiã cũ
cordis humilitate illa ꝑficere studeat
Vñ apl'us. Omnia in gloriã dei faci/
te. Tercio homo totaliter in virtutibꝫ
ꝑficiens habere debet discretionẽ vt ñ
excedat mẽsurã viriũ suaꝝ nimis agẽ/
do nec etiã minus qꝫ vt facultas suppe
tit virtuosa oꝑa exercendo. Vñ apl'us
rõnabile sit obsequium vestꝝ. Quarto
habere debet ꝑseuerancíã finalẽ vt nõ
ꝓpter aliqꝫ temptatõꝫ aut tribulatiõꝫ
vitã derelinquat virtuosam sed ꝯstan
ter in oꝑibꝫ bonis vsqꝫ ĩ finẽ vite deo
cooꝑãte ꝑseueret. Vñ ipe dñs dicit.
Qui ꝑseuerauerit vsqꝫ in finẽ, hic sal
uus erit. hec igit. iiij. vicꝫ fortitudo, ĩ
tencio recta, discretio, ac finalis ꝑse/
uerancia hoĩem virtuosuꝫ ad statũ ꝑ/
fectuꝫ ꝑducere solent ⁊ eterna gloria
cũ omnibꝫ sanctis remunerari. Et sic
habemus de statu ꝑfectoꝝ ac de virtuti
bus ad eosdeꝫ ꝑtinentibꝫ vicꝫ cordis
puritate caritate ac ꝯtemplatione ex/
positum atqꝫ explanatũ Filius

Postqꝫ instructus sum a te O pa
ter de statibꝫ incipientiũ ꝓficiẽ/
tium ⁊ ꝑfectoꝝ nunc ergo finaliter de
morte: ad cuius debitũ ꝑsoluendũ nõ
solum ꝑfecti sed omnes hoĩes obliga
ti noscuntur cupio edoceri.

Capitulũ XIII Pater OI

Scire debes fili
ꝙ triplex est mors. Est itaqꝫ
mors aĩe quã ipsa incurrit ꝑ peccatuꝫ
mortale. Et est mors cũ quis moritur
peccato ⁊ viuit deo. Tercia vo ẽ mors
vicꝫ seꝑatio aĩe a corꝑe ad quaꝫ om/
nes generaliter tenentur, sed paucos
delectat. Et defectus iste ñ est ex vicio
mortis sed ex fragilitate humane cõ/
dictõis: qꝛ homo diligens corꝑis vo/
luptatẽ cursum hꝰ vite formidat fini/
re. in qua plus est amaritudinis qꝫ vo/
luptatis. De hac triplice morte sic
dicit beatus ambrosi. Tria sunt mor/
tis genera. Una mors peccati est que
precio damnatiõis infertur. De q̃ dr
Anima que peccauerit ipa morietur ⁊
hec est mala. Secũda est q̃ quis pecca/
to moritur ⁊ deo viuit ⁊ hec est bona
Tercia mors est media naꝫ ⁊ bona iu
stis videt ⁊ plerisqꝫ metuẽda paucos
qꝫ delectat sed nõ hoc mortis est viciũ
sed nostre infirmitatis. qui voluptate
corꝑis ⁊ delectatõe vite huius rapimr
⁊ cursum hunc ꝯsũmare trepidamus
in quo plus amaritudĩs qꝫ voluptatis
est. Quid est em̃ hec vita que delectat
plena erumnarũ ⁊ sollicitudinũ in q̃
innumere sunt calumpnie ⁊ molestie
multe ⁊ lacrime infinite eoꝝque affli/
guntur molestijs. nã ĩ hac vita homo
in vmbra viuit nec expleri potest cupi
ditatibꝰ suis ⁊ si expleat diuicijs fruc
tum quietis amittit. qꝛ cogitur amit/
tere qđ auiditate misera quesierat. hec
ambro. De morte etiam corꝑis qꝫ sit
fructuosa iustis per quendã sic dicitur
Mors nihil aliud est qꝫ exitus de car/
cere, finis exilij, laboris ꝯsũmatio, ad
portum applicatõ, peregrinatõis finis
oneris grauissimi idest corꝑis deposi/
tio, de furioso equo idest carne descen
sio, de domo ruinosa liberatio. omniũ
egritudinũ terminatio. oĩm ꝑiculoꝝ
euasio. oĩm maloꝝ ꝯsũmatio. omniuꝫ
vinculorum diruptio, debilis nature
dissolutio, reditus ad patriam, ingres
sus ad gloriam. hec ille. Unde consi/
derandum prout dicit Beda. ꝙ mor
tem carnis timet omnis homo et mor/
tẽ aĩe pauci formidant: ⁊ laborãt ho
mines, ne moriantur. exterior homo
morit ⁊ non vt non moriatur homo ĩ
terior semꝑ victurus. Dicit eciã hoc

beatus aug. Vera mors est quã hoĩes
nõ timent ꝛ hec est sepatõ aĩe a deo.q
beata vita est animarũ. Debet aũt qui
liber fidelis hanc duplicem mortem
ante oculos mentis frequẽter habere:
qꝛ multũ valet talis meditatio ad rep-
mẽda vicia ꝛ ad terrena desideria cõ-
tẽnẽda. De hoc bea. gre. xiiij. lib. mor
sic dt. Qui ꝯsiderat qualis erit ĩ mor
te, sp fit pauidus in opatõe atqꝫ bene ĩ
oculis sui ꝯditoris viuit nil qd̃ transit
appetit cunctis pñtis vite dsiderijs cõ
tradicit ꝛ pene mortuũ se ꝯsiderat. qꝛ
moriturꝫ se minime ignorat. Perfec-
ta em̃ vita est mortis ymitatio, quã dũ
iusti solicite pagunt. culparꝫ laqueos
euadunt. De hoc etiã cassia. sic dicit.
Si id qd̃ futurus es sedula cogitatõe
cogitaueris pensaueris ruminatus fu
eris. credo raro aut nũqꝫ peccabis hec
cassia. Ad hanc vero fructuosaꝫ medi
tatõꝫ mortis hortatꝛ beatus ber. ita di.
Filioli mei memorem̃ nouissima nr̃a
ne peccemus. Nimirꝫ hec recordatõ fa
cit timoratũ, timor expellit peccatum
negligenciã nõ admittit. Nouissima
nostra sunt, mors, iudiciũ. gehẽna et
gloria. Quid horribili9 morte. Quid
iudicio terribilius, ꝛ gehenna nihil
potest intolerabilius cogitari. Quid
metuet si quis ad ista nõ trepidat: nõ
expauescat, nõ timore ꝯcutit. hec ber.
Mortis etiã memoria facit hoĩeꝫ ꝯtẽ-
nere oĩa transitoria ꝛ sollicitũ facit eẽ
in boni opis executõe Vñ beatus ihe-
ronimus: Facile ꝯtemnit oĩa qui sem
per se cogitat moriturꝫ. Bea. etiã gre.
de hoc sic dt. Valde se sollicitat in bo-
no ope, q sp cogitat de extremo fine.
Notandũ etiã ꝙ deus horam mortis
voluit nobis eẽ incognitaꝫ vt sp possit
esse suspecta. Vñ beatus grego. sic ait
Ad hoc ꝯditor noster latere voluit finẽ
nostꝝ vt dum incerti sumus qñ moria

mur sp pati ad morteꝫ inueniri debea
mus. beatus aug. de hoc sic ait. Latet
vltimus dies vt obseruet omnis dies.
Ideo naqꝫ dñs noster xps exitus suiv
niuscuiusqꝫ nostꝝ voluit esse incertũ vt ma
iori diligencia simus erga nosmetip-
sos in vita nostra solliciti quousqꝫ est
in nostra potestate quatenus ad diem
exitus nostri in bonis nos opibꝫ dño
nos vocanti occurrere pparemus. vt
penduli expectatõis incerto sp creda
mus eũ esse venturꝫ quem ignoramus
qua hora vel tpe ad nos vocãdos sit ip
se venturus. hec augu. ¶ Cum g̃
mors ista sit certa oĩbꝫ ꝛ hora mortis
incerta debet vnusquisqꝫ sic viuere, vt
illã intrepidus possit expectare. Vñ
dicit seneca. Certũ qꝛ morieris, sed in
certũ qñ, vbi, quõ, qꝛ mors vbiqꝫ te
expectat: ꝛ tu si sapiens fueris vbiqꝫ
eam expectabis. hec seneca. Vñ stultũ
est in tali statu viuere in quo quis non
audet mori. Sed proch dolor sunt plu
res qui cũ sani sunt tps pñs in vanita-
tibꝫ ꝛ peccatis expendunt. Si vo egri
tudo aliqua mortẽ vicinã esse denunci
ans eos pulsauerit, cum magno desid
rio supuiuere ꝯcupiscũt vt peccata sua
defleant ac peniteant. qui tam̃ tps vite
modo acceptũ p nihilo reputant. De
hoc bea. gregorius Semper fratres ca
rissimi, extremũ diem debemus expa-
uescere, quẽ nunqꝫ possumus preuide
re. Ecce ipm hunc diem in quo loqui
mur ad ĩducias ꝯuersionis accepim9
et tamen mala que fecimus flere recu-
samus. Non solum ꝯmissa non plan
gimus sed etiam que defleantur auge
mus. At si aliqua corporis nos corri-
piat si signa egritudinis vicinaꝫ mor
teꝫ denunciant inducias viuendi que
rimus. vt peccata nostra defleamus ꝛ
eas cuꝫ magno estu desiderij petimus
quas acceptas mõ p nihilo habemus

Nunc ergo carissimi, solicite cogite mus, ne nobis in vanū tp̄a pereant vn̄ tunc queramus ad bene agendum vere cū iā cogimur d̄ corpe exire: q̄ igitur momentis suis hore fugiunt, agite fra tres vt in bona opis mercede teneantur. Qui igit̄ venture mortis temp⁹ ignoramus, et post mortē opari n̄ pos sumus: supest vt ante mortē tp̄a indulta rapiamus. Sic em̄ mors ipa cū venerit vincit̄ si priusq̄ veniat sp̄ timeat̄. Sed sunt nōnulli qui i peccatis mortalibus iacere nō formidant. et tp̄s penitentie differūt vsq̄ ad horā mortis quod valde piculosum est: quō em̄ tales possunt agere pn̄iam, cū omnes potentie et virtutes anie in illa hora per mortis dolorē grauiter sunt occupate. De hoc bea. Aug. sic dicit. Plane nō inueneris mortis i tp̄e te aliq̄lē pn̄iā possē facere, tunc em̄ omnes potētie anime et virtutes mortis sunt vehemētia occupate: destitute quoq̄ sunt oīmoda libertate. hec Aug. Vn̄ valde timēdū est q̄ mala vita hoīs raro sortit̄ bonū finē in extremis. Qd̄ affirmat beatus Ihero. ita dicens. Qui dū sanus est et iuuenis deū offendere non formidat: in morte nō meretur diuinā obtinere indulgenciā. Que dilectissimi filij est pn̄ia, quā nō solū quis accipit q̄ se viuere amplius nō posse cernit: q̄ si ex infirmitate conualesceret peior q̄ prius fieret hoc teneo, hoc veruz puto, hoc multiplici expiencia didici. quod ei n̄ bonus est finis cuius semp mala vita fuit q̄ peccare nō timuit sed mundi vanitatib⁹ semp vixit. Vn̄ psalmi. Mors peccatoꝝ pessima. hec Iheroni. Sicut igit̄ malam vitam sequit̄ mala mors. Ita qui bene vixerit nō p̄t male mori. O Festinandum est ergo nobis ad penitenciā agendā et ad bene viuendū. q̄ vnūquēq̄ in quo inuenerit suus nouissimus dies cū de hoc seculo migrauerit talis i nouissimo die iudicabitur. De hoc beatus aug. dicit sic O homo vide cōditōz tuā vides vtiq̄ sed non times Nō est inquis sic s̄z timeo. O miser mentiris plane. Si times quare nō caues: illud pocius time qd̄ si nobis nō erit quid peccare time quod si amaueris peccare i alterā ptem irrues: quā posses non inuenire si nō amasses peccare. Igit̄ mori male times, viuere male non times: vix bene moritur, qui male vixerit. Corrige ergo male viuere: time mali mori. cum em̄ correxeris male viuere noli timere. Nō potest male mori qui bene vixerit. hoc age vt bonā vitaz habeas et quecūq̄ occasio venerit, vt exeas de corpore hoc exis ad requiē, exis ad beatitudinē, que n̄ habet timorē nec finez. Merces em̄ bone vite eterna vita est. Igitur quisquis futuꝝ iudicē times p̄sentem cōsciam corrige. Vn̄ quottidie ad penitentiā festinemus semper ante oculos nostros vset̄ vltimus dies et cū diluculo surrexerimus d̄ lucis n̄ presumamus aduentū. nihil em̄ sic reuocat a peccato q̄ frequens mortis meditatio. Vn̄ g̃ vnusquisq̄ de die nouissimo formidare debet. qualē em̄ vnūq̄ uēq̄ inuenerit suus nouissimus dies cum de seculo hoc egredit̄, tal' in nouissimo die iudicab̄. verūtn̄ bonū opus fiat non timore pene, sed amore iustitie. ipsa enim vera et summa libertas est. Et quidem signū profectus est caritatis al's ꝑfectus i minucio timoris signum pfectōis nullus timor. Consummata enim caritas foras mittit timorē. hec augustinus. Hugo d̄ sancto victo. exponens illud Beati mortui qui in domino moriuntur. de hoc sic ait. In domino moriuntur qui in carne quidem morientes in domino tam

viuentes inueniunt. Quid est in dño
viuere nisi in fide spe ⁊ caritate. Per
ista em̃ viuit in illa vita qua viuitur in
dño. Est quedã vita qua corpus viuit
ex aĩa. ⁊ est quedaꝫ vita qua aĩa viuit
ex deo. nũc quidẽ fide spe ⁊ dilectiõe
Postea vero ꝓ fide ⁊ spe ꝯtẽplatõne re
manente ⁊ dilectõe. Nõ ei nocere po
test aĩe si corpus vitã suã ꝑdit qñ ipa
vitã suã in fide spe ⁊ caritate ꝑsistens
nõ amittit. Sed dt quisquis securus
potest esse post hanc vitã in incertũ ꝑ
gens. hoc aũt solũ incertũ esse non dꝫ
qꝛ bonã vitã mala mors sequi nõ põt
Qui ergo vult bene mori bene viuat.
hec hugo. Cũ igit vita bona ⁊ vtuosa
nõ possit recipe finẽ malũ. necesse est
vt hõ studeat virtuose ⁊ sancte viuere
vt cũ fiducia ⁊ hylaritate possit extre
mũ diẽ expectare. qꝛ nemo mortẽ gau
denter suscipit. nisi qui se ad illã dum
adhuc viuerꝫ ꝑvite meritũ diligẽter
ꝑparauit. De hoc be. ber. sic dt. Intel
lige ꝙ venientẽ mortẽ nullus letus et
hylaris suscipit nisi qui se ad ipam dũ
viueret bonis operibꝫ ꝑparauit. bona
em̃ est mors iusti ꝓpter requiẽ. melior
ꝓpter nouitatẽ. optĩa ꝓpter securitatẽ
Econtra mors peccatoꝝ pessima. Ma
la in amissione mũdi. peyor in carnis
⁊ aĩe sepatiõe. pessima in vermis ⁊ ig
nis ꝯtritõe. ⁊ qd̃ oĩm pessimũ est in di
uine ꝯtemplatõis amissione. hec berñ.
Etiã de hoc ꝑ quendã dr. Sic inq̃ꝫ vi
ta iugiter disponat vt mors tibi nõ a
mara sed adoptabilis videat. Vñ ꝫꝫ
dictũ bea. gre. Qui de sua spẽ ⁊ opaci
one securus est dño pulsanti ꝯfesti ap
it. qꝛ letus iudicẽ sustinet. ⁊ cũ tps ꝓ
pinque mortis aduenerit. de gloria re
tributõis hylarescit hec gre. Nã qui ⁊
sãcte vixerit mors illũ ñ terrebit. Vñ
dicit ysidor⁹. Nec mors te terrebit si
bene ⁊ pie vixeris. nõ solum aũt talis

mortem nõ formidabit sed etiã vt ve
niat exoptabit. Vñ beatus ber. O vita
secura in pura ꝯscĩa vbi absq̃ formi
dine mors expectatur ymmo exoptat
cũ dl'cedine suscipit ⁊ excipit cũ deuo
tõe. hec ber. Vñ ꝑfecti viri qui vitã ꝑ
sentẽ pacienter sustinent. mortẽ vero
in desiderio hñt. Vñ beatus gre. Per
fectoꝝ est vitã hẽe in paciencia ⁊ mor
tem in desiderio. Sed peccatrices a
nime ꝑcognoscentes causam sue dam
natõis ꝓpter peccata prius ꝯtracta de
corpe exire trepidant ac ptimescunt.
Vñ dt bea. Jero. in extremo mortis ar
ticulo prenoscit aĩa causam damnaci
onis sue. quã ꝑuidẽs a carne exire for
midat. Nec mirꝫ qꝛ vt dt hyamo. Nul
la maior acerbitas cuiuscũq̃ amaritu
dis ⁊ dolor q̃ mors ipa hoĩs in pecca
to tam miserabiliter morientis. Etiã
de hoc egisippus sic dicit. Nulla ratio
apprehendere nulla quoq̃ lingua exꝑ
mere poterit. quãtus horror ⁊ miseria
peccatoribus post hanc vitã imĩnebit
Nã ꝫm beatũ ber. Malum triplex sup
peccatores manet. manet em̃ sup eos
horror in exitu. dolor in trãsitu. pudor
in cõspectu glorie magni dei. hec ber.
Ex dictis igit colligere possumus ꝙ
illi mortẽ timẽt qui in peccatis iacẽt
⁊ nullum bonum in futuro spant pre
sentibusq̃ radicitus inherent. Illi vero
qui mundũ ⁊ seculi vanitates ac volup
tates ꝓ cristo contemnunt nec timent
mortem nec pñcia diligũt. sed potius
futura desiderant. Nec mirꝫ qꝛ ꝫm cri
so. sup mathe. Nil dolorosius morte i
pioꝝ. Sed econtrario nil dulci⁹ mor
te obituq̃ iustoꝝ. mors nãq̃ a malis
nimium formidat. a iustis autem vix
expectatur. hec crisostomus. Unde ꝑ
fecti viri non solum non timent mori
sed desiderantur dissolui ⁊ esse cũ cri
sto. ex q̃bꝫ vicꝫ bea. Jero. sic dt. Nihil

mihi iam foret dulcius q̃ mori in corpore. vt in suo sic anima mea saliat creatore eiusq̃ foueat solacio ⁊ dulcore. atq̃ iocundet eius beatissima visione. hec ihero. Nec immerito sancti gaudent de mortis aduentu ⁊ mali perturbant. q2 vt dr beatus grego. bonis exituris de corpore occurrit odor celestis patrie. malis vero fetor gehenne eterne. Unde beatus est qui in hoc seculo sic viuit vt post cursum huius vite cuȝ fiducia ⁊ gaudenter coraȝ deo summo possit assistere. ac in eius visione eternaliter delectari ac gaudere. De hoc effrem sic dr. Beatus qui mente habuerit dieȝ exitus sui ante oculos. ⁊ festinauerit in illa patus esse ⁊ sine aliquo timore peccati vel praue ɔscīe inueniri Beatus qui inuenerit fiduciaȝ in hora exitus sui q̃n anima sepatur a corpore Cum magnis fletib9 ac dolorib9 sepatur. veniunt enī angeli assumere eā ⁊ separabunt eam a corpe ⁊ pducent eaȝ ante tribunal immortalis ⁊ metuēdi iudicis. at illa ɔmemorans opa sua miserabiliter ɔtremiscit Grandis timor est frēs in illa hora mortis ⁊ sepatōis anime a corpe. Assistent eniȝ tunc ipsi anīe opera eius que die noctuq̃ bona vel mala egisset. ac illa audiens actus suos egredi ptimescit. q2 peccatrices anime cū metu magno ⁊ timore horrēdo separant a corporib9. ⁊ trementes pgunt ad eternum iudiciū Ea ergo hora cum aīa diuidit a corpe videns vniuersa opa sua dicit eis. donate mihi vnius hore spaciū donec egrediar. Et respondentes oēs actus eius dicēt ei. tu nos egisti. tua opa sumus. tecū semp ibimus. tecumq̃ pgemus ad iudicē. Sancta vero anima a corpe nō timet exire. nec metuit. sed magis gaudens cum fiducia pergit ad deū euecta officijs angelorum. hec effrem abbas. ¶

Ubi notandum q quilibet deuotus ac virtuosus q̃diu in hac peregrinatione ɔstitutus est desiderare debet introituȝ celestis patrie. q2 hec vita tota tribulatio ⁊ temptatio est. Unde beatus aug. in glo. super ps. sic ait. Uita ista tribulatio est. ⁊ si tibi tribulatio non est aut paruȝ patriam diligis. aut sine dubio tribularis Qui enim non tribulat nō se esse sciat de eo qd desiderat. vnde ti bi videt vita ista tribulatio nō esse qd non amas. Ama alteram vitam. ⁊ videbis q2 ista tribulatio est quacunq̃ psperitate fulgeat. quibuslibet delicijs abundet circūfloreat. qm̄ nondum est illud gaudiū sine vlla temptatōne certissimū. qd nobis in fine seruat deus. sine dubio tribulatio est. hec aug. Nō enim in ista misera vita in qua peregrinamur potest esse felicitas vel gaudiū verum. Qd testat Maximus ita dicens Nemo se credat aliquaȝ felicitatē aut aliquod verum gaudium in hoc sclo possidere. beatitudo hic prepari potest possideri non pt ¶ Duo sibi tempora ordine suo succedunt. tempus. s. flendi. ⁊ tempus ridendi. nemo se circūueniat. non est in mundo hoc tps ridēdi Scimus aūt q omnis homo gaudere desiderat. sed non omnes ibi q̃runt gaudium vbi oportet inquiri. Uerum in hoc mundo gaudium non fuit, nec est, nec esse poterit. hec maximus ℟ Unde sancti viri vt liberius peruenire possint ad celestem patriam in hac peregrinatione in labore ⁊ gemitu fuerūt ⁊ ad illam ɔspiciendam suspirauerūt De hoc beatus aug. in quadā ome. sic ait. Non desiderat patriam peregrinatio sine lacrima. sed desideras qd non habes funde lacrimas. Quis iustus si habuit istas lacrimas, qui non habuit peregrinum se esse non voluit. Qua fronte ad patriam venit qui nō absens

suspirauit. hec augu. Et inde est q̄d dr̄
beatus bern̄. Desideremus q̄to possu/
mus desiderio celestē patriā. cū mag/
no rubore nāq̄ ꝛ ↄfusione ad illam ꝑ/
ueniet quisquis eā vehemēter modo nō
desiderat Quicūq̄ iugi orōn̄ assidua
meditatiōe necnō ꝛ solicita ↄuersati/
one in illa versat̄ securus hinc egredit̄
ꝛ cū magna exultatione in ea suscipie
tur. hec bern̄. Ad tale etiā desideriū vi
delicet ꝑueniendi ad regnum celorum
vnāquamq̄ deuotā aīam Anselmus
hortat̄ ita dicens. O aīa tantus dr̄ eē
amor tuus in hac mortali vita ꝛ deside
riū ꝑueniēdi ad illud ad q̄d facta es ꝛ
dolor q̄ ibi nōdū es ꝛ timor ne forte
non ꝑuenias vt nullam leticiā sentire
valeas nisi de his que tibi auxilium ꝛ
spem ↄferunt perueniendi. hec ansel.
¶ Et vt aīa liberius possit celestia
desiderare ꝛ ↄsīr ad eternam felicitatē
peruenire. necesse est cū adhuc in car/
ne retinet̄ vt affectionib9 inordinatis
reluctet̄ ac etiam ab illis mūdet̄. vt si
ne obstaculo seu impedimēto ꝑuenire
valeat ad xp̄m. De hoc in libro de spū
ꝛ aīa sic dr̄. Si anima a corꝑe corꝑali
um affectionū hic non mutat̄. corpore
exuta corꝑalib9 tenet̄ passionib9. Stu
deat ergo in hac vita ab hmōi petulan
tia mundari. q̄tenus cū hinc exierit ni
hil corruptū secum trahat ꝛ a corꝑali
passione īmunis existat. hec in libro de
spū ꝛ aīa. Oportet ergo vt aīa non so/
lum a ↄsensu abstineat verūetiam ab
omnib9 ↄcupiscentijs se excutiat ꝓut
declarat btūs bern̄. latius suꝑ can̄. suꝑ
primo v̄bo En ipse stat post ꝑietē. sic
dicens Prope est dn̄s sanctis ꝛ ele/
ctis etiam cū longe esse videat̄ ꝛ nō e
qualiter omnibus. s3 alijs plus. alijs
minus ꝑ meritorum diuersitate. nam
ꝛ si ꝓpe est dominus omnib9 inuocan/
tib9 eum in veritate non tn̄ omnib9 for

san vt dicere possint q̄ ipse est post ꝑie
tem. Sponse vero q̄3 ꝓpe ē que vno tm̄
pariete diuidit̄. Propterea namq̄ cu
pit dissolui ꝛ rupto medio ꝑiete eē cū
illo. quem post parietem esse confidit
Ego aūt qui peccator sum dissolui nō
cupio sed formido sciens q̄ mors pec
catoꝝ pessima Quō nō pessima mors
vbi non subuenit vita. formido exire
ꝛ ipse ↄtremisco portus ingressum. dū
non ↄfido ꝓpe existere qui excipiat exe
untem Quid eñ securius exeo si non
dn̄s custodiat exitū meū. heu ero ludi/
brio demonū si nō assistat qui redimat
neq̄ qui saluū faciat Nil tale verendū
anime pauli cui ab aspectu ꝛ amplexu
dilecti vnus tm̄modo ꝑies obsistebat
videlicet lex peccati quā inueniebat in
membris suis Ipsa est oīs carnis ↄcu
piscētia qua carere omnino nō potuit.
donec in corꝑe fuit hoc sane interiecto
pariete vno non longe ꝑegrinabat̄ a
dn̄o. Unde ꝛ optando clamat. Quis
me liberabit de corpore mortis huius.
sciens se mortis ↄpendio ↄtinuo ꝑuē/
turum. Hac ergo paulus se fatebatur
vna lege teneri ↄcupīa. s. quā carni sue
immobiliter insitā tolerabat inuitus.
De cetero nihil mihi ↄscius sum inq̄t.
Verū quis similis paulo qui non vide
licet huic interdū ↄsentiat ↄcupiscen/
tie ad obediendum peccato. Nouerit
ꝓinde quis is qui peccato ↄsenserit ꝛ
alterum sibi opposuisse ꝑietem ipsum
vtiq̄ illicitū ↄsensum nec potest glori/
ari qui hmōi est. q̄ stet sibi post parie/
tem sponsus. quando iam parietes in
tersint nō paries multo minus si ↄsen
sus ꝑuenerit ad effectum tūc certius
iam ꝑies sponsi impediat accessum a/
ctus videlicet ipse peccati. q̄ si pctm̄
in vsum ↄsuetudo forte aut vsus etiā
in ↄtemptum ꝑduxerit. Nōne ita exie
ris miles ante a rugientib9 preparis

ad escā poteris deuorari ꝙ puenire ad sponsum. non vno siquidē iam sed tanta a te parietū numerositate interclusum. Primus siquidē ɔcupiā. secundus ɔsensus. tercius actus. quartus consuetudo. quintus ɔtemptus Cura igitur priori ɔcupiē totis resistere visceribꝫ vt non cades in ɔsensum. ⁊ oīs deinceps malignitatis fabrica euanescit Nec est oīno qd̄ sponsum appropinquare vetat tibi pter solū parietē corpis. qtenus gloriari poteris ⁊ dicere de illo. En ipse stat post pietē. hec ber. ¶ Notandū est etiā vt ait bea. aug. ꝙ nō sumus in hac vita sine pctīs aut ɔcupiscentijs ꝙuis etiam sci, sed exibimus hinc sine pctō, qr vnusquisꝙ cū de corpore exierit dimittunt ei qui talia habebat vt dimitterent debita. qr quotidianis precibꝫ dimittunt ⁊ exit mundatus. hec aug. Et vt beatus gre. dr̄ super cañ. Cum aīa scā a peccatis quotidianis ac minutis se pp̄ īam mūdat. dū quotidie pctā minuta cū lacrimis abluit. ⁊ a maioribꝫ se obseruat ꝙuis freqn̄ter peccet per assiduā tñ pnīaz mūdiciā suam assidue seruat. ꝙuis enim mox vt peccat a iusticia declinet. dū tñ sp credit in eū qui iustificat impiuz ⁊ assidue sub eius fide pctā sua defleet. p assiduas ablutōes iusticiā suā retinet. hec greg. ¶ Quisquis etiā in iusticia psti terit, ⁊ precepta dn̄i seruare non obmiserit, antiquuz hostē in hora sui exitus nō timebit. Qd̄ affirmat beatus greg. vj. mora, sic dicens. Quisquis ad vite precepta dirigit, priusꝙ eterna premia pcipiat, hic iam initia secure im ppetuū felicitatis degustat. vt antiquū iam non metuit vt interueniente mortis articulo violentos eius impetus non phorrescat. Istis namꝙ initiū est retributionis ipsa plerūꝙ in obitu securitas mentis. Vñ recte in libro Job dr̄. Et bestiam terre nō formidabis. Callidus quippe aduersarius bestia terre dr̄, qr ad rapiēdas mortis tempe peccatoꝝ animas violentia crudelitatis effrenat. Quos eñi viuentes blandiens decipit, moriētes seuius rapit. Que ɔtra de electoꝝ ecclesia per pphetam pollicet dn̄s, dicens. Mala bestia non ostendet per eā. Illi igit terre bestiā morientes timent, qui ɔditoris sui potentiā viuentes nōn timent. Sācti etenim viri qui diuine se formidini medullitus subdunt, omne de aduersarij aduentu pondus timoris abijciūt qr viuentes perfecte electi timent iudicem, ne morientes metuant accusatorem. Bene ergo dr̄. Et bestiā terre non formidabis. Ac si aperte diceret, quia blandiente hoste, non vinceris: hunc seuientē postmoduz non timebis. hec grego. ¶ Impioꝝ vero aīas in hora sue egressionis de corpe magnus terror inuadit, ⁊ amarissime angustie ⁊ pauores illas circūstant, pter remorsum ɔsciē. De quoꝝ miserabili anxietate petrus da. sic ait. Pensandū quippe est cū iam peccatrix aīa vinculis incipit carnis absolui. ꝙ amaro terrore ɔcutit, quantis mordacis ɔsciētie stimulis lacerat, recolit vetera que ɔmisit, videt mandata que solito cōplere ɔtempsit: dolet indulta pnīe tēpa sese inaniter pcepisse, plorat immobilē districte vltionis articulū ineuitabiliter imminere, manere satagit ⁊ exire ɔpellitur, recupare vult perdita ⁊ nō auditur. Post terga respiciens totius trāsacte vite cursum velut vnū breuissimū deputat itineris passum ante se oclos dirigit, ⁊ infinite perhennitatis spacia deprehendit. plorat itaꝙ qr intra tam breue spacium acquirere potuit omnē seculoꝝ leticiam. Defleet etiam se tam pter breuis illecebris voluptatē ine-

narrabilem perpetue sanitatis amisse
dulcedinē. Erubescit qꝛ ꝓpter illā sub/
stantiā que vermibꝫ erat obnoxia, illā
neglexit que choris erat angelicis infe
renda. Ideo radios mentis attollit ⁊
cū diuitiaꝝ immortaliuꝫ gloriā ↄtem
plat, eam ꝓpter vite hmōi inopiā ꝑdi/
disse ↄfundit. Cūqꝫ sub se reflectit o/
culos ad huius mūdi ↄuallem terrāqꝫ
caliginē sup̄ se mirat̃ eterni luminis
claritatē. Liquido deprehendit qꝛ nox
erat ⁊ tenebre qḋ amauit. O si rediui
uum p̄me tp̄s mereri posset q̄ꝫ dure cō
uersatōis iter arriperet: q̄ꝫta ⁊ qualia ꝓ
mitteret quantis se deuotionū vincu
lis innodaret. Interea dū oculi ↄtabe/
scūt dū pectus palpitat, raucuꝫ guttur
anhelat, dentes paulatim nigrescunt,
palpescūt ora, membra cūcta rigescūt
al's angescūt. Dū hec itaqꝫ ⁊ hmōi tā/
q̄ꝫ vicini morti p̄cedentia famulantur
officia: assunt oīa gesta simul ⁊ verba.
nec ipse etiam cogitationes desunt ⁊
cūcta hec amaꝝ aduersus auctorem te
stimoniū reddūt. Coaceruant̃ oīa añ
respuentis oculos que respicere refu/
git ⁊ eo modo coactus ⁊ inuitus atten
dit. Adest p̄terea huc horrenda demo/
nū turba illuc virtus angelica In illo
qui medius est liquido rep̄hendit̃, cui
parti iure possessio vendicet̃: naꝫ si pie
tatis in eo vident̃ insignia inuitatōis
angelice blādicijs delinit̃ atqꝫ armoni
ce melodie dulcedine, vt exeat ꝓuoca
tur, ꝙ si eū sinistre parti meritoꝝ nigre
do ⁊ feditatis squalor adiudicet: into/
lerabili mox terrore ↄcutit̃, repentini
impetus violentia ꝑturbat̃ p̄cipitāter
inuadit̃, ac de misere carnis ergastulo
violēter euellit̃, vt ad eterna supplicia
iam cū amaritudine ꝑtrahat̃. Jam v̓o
post egressionem de corpore quis ex/
plicare valeat quot armature sp̄ūum
iniquoꝝ acies insidijs lateāt: quot fre
mentes cunei feralibꝫ telis instructi
iter obsident, ⁊ ne transire libere possit
aīa velut militari more ↄstipate legio/
nes oppugnant. Hec ⁊ hmōi freq̄ñter
in corde versare quid est aliud q̄ꝫ leno/
cinantia vite huius blandimēta respu
ere, mūdo repudium dare illicitos car
nis motus elidere, soliūqꝫ perfectionis
adipiscende, ꝓpositūꝫ indeclinabiliter
custodire. hec petrus dami. A No/
tandū etiā ꝙ diabolus grauissime tē/
ptat fideles cū iā mori appropinquant
Testatur hoc anastasius qui sic d̓r. De
mon siquidem fortissimis aggressioni
bus suis temptat, dum ipse homo mor
tis sue foribꝫ appropinquat ⁊ maxime
in duobꝫ viꝫ in fide ⁊ in spe. In fide tē
ptat qꝛ valde conat̃ quō possit hoīem
tunc a via veritatis ⁊ a fide catholica
euertere, ⁊ in errorē infidelitatis in/
ducere, ⁊ sic ↄsequenter in ꝑditionem
ꝑtrahere. Unde optima cōsuetudo in
ordine cistercien̄ inoleuit: nam cū ali
quis fratrū in extremis laborat ꝑcuti/
tur tabula lignea, ⁊ occurrentibꝫ fra/
tribꝫ expressa voce d̓r ac ꝓclamat̃ Cre
do in vnum deūꝫ vt ille frater qui in ar
ticulo mortis est ↄstitutus audiēs v̓ba
symboli ad seipsum redeat ⁊ si forsitā
temptat̃ ꝑ vitium incredulitatis post/
posito errore infidelitatis in fide ca/
tholica solidet̃. Unde necesse est vt ho
mo cū adhuc in corp̄e subsistit ⁊ icolu
mis est, ꝑicula que in mortis hora eue/
nire solent freq̄ñtius meditet̃, ⁊ sic vi/
uat vt illa cū venerint non timeat sꝫ cū
dei adiutorio vincat. De hoc damas.
sic d̓r. Temptabit nos hostis antiquus
mira obliquitate veritatis ⁊ fidei in ex
tremis ꝓpter qḋ animus quidē noster
in meditatione eoꝝ que in morte futu
ra sunt terribilium iugiter est exercen
dus: ⁊ prescientia futuroꝝ euentuum
imbuendus, hec damas. B Secū

do malignus spūs temptat hoīnem in illa vltima hora ī spe, qz laqueos despe rationis in cor hoīs tunc tpis immit/tere solet, per quos decipiat ꝛ in despe ratōem inducat: ac postmodū in eter/nam damnatōez ptrahat. Contra hoc etiā periculū debet vnusquisqz per vite sanctimoniā ac bonam ꝯuersatōem se munire vt adueniente tēptationis tur/bine pdurare valeat. Vñ beatus greg. Obijciet tibi spūs malignus mortis in tpe infinita desperationis prestigia ꝛ errorisq̄ nullatenus effugies nisi dūz viuis te premunias ꝛ ꝯfirmes. hec gre go. Debet ergo quilibet fidelis adhuc dū viuit corpore timorē dñi pre oculis cordis habere ꝛ virtuose viuere. vt in illa vltima nccitate fiduciam in deo ꝛ ꝯsolatōem mereat̄ ab ipso percipere. Unde dr eccī. j. Timēti deū bene erit in extremis ꝛ in die defunctionis sue benedicet. Ubi etiam notandū vt dt be atus greg. xxij. mora. Dū viuimus de/bemus bona nostra a memoria repelle re ne extollanr, ꝛ appropinqnte exitu plerūqz ea humiliter ad memoriāz re uocemus vt vicz fiduciā prebeant ꝛ de speratū timorē premant. hec greg. In de etiā est ꝙ idem beatus grego. xxiiij mora. sic dt. Nonnunqz aīa etiā iusta solutioni carnis appropinqns terrore vindicte turbat̄ permittente. s. deo. Et si quid tranquillū in hac vita sape po/tuit mortis articulo interueniente ꝯcu tit̄: sed iustoꝝ aīe a leuibꝫ quibꝫqz cō tagijs ipso sepe mortis pauore purgā tur. ꝛ eterne retributionis gaudia iaz ab ipsa carnis solutōe percipiūt. Ple rumqz vero ꝯtemplatione quadā retri butionis interne etiā priusqz carne ex polient̄ hilarescunt ꝛ dū vetustatis de bitū soluunt noui iā muneris pfruun/tur. hec gre. C Cū itaqz vnusq̄sqz maxime in illa hora extrema indigeat ꝯsolatōe diuina vbi tot picula occur/runt. nccē est vt hō dū adhuc sanus ē talem dñm ꝛ amicū sibi q̄rat ꝛ eligat. qui eum a tot malis liberet ꝛ defendat. Iste vero dñs ꝛ amicus est dñs nr̄ quē sibi q̄libet in amicū ꝛ prēm eligere dꝫ ꝛ eidē fortiter adherere per fidē, p di/lectōem, p vite sanctimoniā ꝛ purita/tē vt in illa tremenda mortis hora me reat̄ ab ipso de insidijs demonū libera ri ꝛ ad eterna gaudia pduci. De hoc be atus aug. sic dt. Elige inqꝫ illū amicū pre omnibꝫ amicis tuis xp̄m vicz, qui cū aīa subtracta fuerit tibi solus fidē seruabit in sepulture tue hora. Cū ami ci tui recedēt a te, ille te nō derelinqt, sed tuebit̄ te a rugientibꝫ prepatis ad escā ꝛ pducat te ad ignotā regionē at qꝫ pducet te ad plateas celestis ihr'l'm ꝛ ibi collocabit te cū angelis ante faci em maiestatis sue vbi est cumulus feli citatis supeminens glā, supabundās leticia ꝛ oīa bona. hec aug.

Filius.

Q Upio etiā scire cū aīe soluunt̄ a corpibꝫ ad que loca ferant̄ vel vbi locent̄ aut subsistant.

Ca. XIIII. Pater

DE hoc scire de/bes ꝙ excepto lymbo pueroꝝ sine baptismi sacramento decedentiū in quo est pena damni ꝛ nō sensus tria sunt potissima loca. ad que aīme stati post absolutionem a corporibꝫ ferunt̄ videlicet infernus purgatorium ꝛ re/gnum celoꝝ. In quibꝫ locis aīe scdm meritum vel demeritū recipiunt̄. Hec vero loca qualia sint nō possunt nobis esse nota. sunt tamen substantijs spūa libꝫ. i. animabus congrua ꝛ conueni/entia. De hoc thomas de aquino sic di cit. Quamuis animabus post mortem non assignet̄ aliqua corpora quoꝝ sint

forme ⁊ determinati motores. deter-
minant tñ eis quedam loca corpalia
ſm quandam ɔgruentiam ſm graduȝ
dignitatis eoꝝ. in quibꝫ ſunt quaſi in
loco eo modo quo incorpalia in loco
eſſe pñt ſm ꝙ magis vel minus acce-
dunt ad pͥmā ſubſtantiam. cui locus
ſuperior ꝑɔgruentiā deputat̃. ſ. deum
cuius ſedem celū ſcriptura eſſe denun
ciat. ⁊ ideo aĩe que ſunt in ꝑticipatio-
ne ꝑfecte deitatis in celo eſſe ponimus
Aĩas vo que a ꝑticipatione hmōi im-
pediunt̃ loco ɔtrario dicimus deputa
ti. E Et ſciendū ꝙ incorpalia nō
ſunt in loco aliquo modo nobis noto
⁊ ɔſueto. ſm ꝙ dicimus corpora ꝓprie
in loco eſſe. ſunt tñ in loco mō ſubſtan
tijs ſpūalibꝫ ɔuenienti. qui nobis ple-
ne manifeſtus eſſe non pt̃. Et ſicut in
corpalibꝫ eſt grauitas vel leuitas qua
ferunt̃ ad ſuum locū. qui eſt finis mo-
tus ipoꝝ. ita etiā eſt in aĩabꝫ meritum
vel demeritum. quibꝫ ꝑueniunt aĩe ad
pmium vel penā q̄ ſunt fines actionū
ipaꝝ. Vñ ſicut corpus ꝑ grauitateȝ vel
leuitatē ſtatim fert̃ in locū ſuū niſi ꝓhi
beat̃. ita ⁊ aĩe ſtatim ſoluto vinculo car
nis ꝑ qd̄ in ſtatu vie detinebant̃ ſtatim
pmium ɔſequunt̃ vel penā. niſi aliquid
impediat ſicut interdū impedit ɔſecu-
tionē pmij veniale pctm̄ qd̄ prius pur-
gari oȝ. ex quo ſeq̄t̃ ꝙ pmiū differat̃.
Et qꝛ locus deputat̃ ſm cōgruentiam
pmij vel pene ſtatim vt aĩa ſoluit̃ a cor
pore vel in infernū demergit̃. vel ad ce
los euolat. niſi impediat̃ aliquo reatu
quo oportet euolationem differri. vt
prius aĩa purget̃. Et huic veritati au-
ctoritates ſacre ſcripture canonice at-
teſtant̃ ⁊ patrū documenta ſcōꝝ. vnde
ɔtrarium ꝓ hereſi eſt habendum. hec
thomas Ex pdictis cognoſcimus tria
eſſe loca animabus deputata ſcd̄m me
ritum vel demeritum. F Et ſcien

dum conſequenter de pena infernali
ꝙ pena ipſa infernalis eſt in loco cor-
porali deorſuȝ. in quo eternaliter affli
guntur omnes reprobi tam homines
q̄ȝ ſpiritus mali. affligent̃ aūt eodem
igne corporali qui ɔcremabit ⁊ ſpūs ⁊
corpora. nec tamen illa corpora conſu
met ſed ſemper affliget alia plus alia
minus ſm exigentiam demeritorum.
Ignis namq̄ȝ infernalis non omnes
equaliter cruciabit. qm̄ ab eodeȝ igne
alij plus alij minus torquebunt̃ ſm ꝙ
plus vel minus peccauerunt. Quāuis
aūt ille ſit corporeus nec poſſit agere
in ſpūm ipſum calefaciendo. agit tñ
in ipſum vt inſtrumentum diuine iu-
ſticie ipſum ledēdo ⁊ ille dolor eſt ma-
ximus tum ꝓpter potentiaȝ diuine ma
nus illum ignem mouentis. tum ꝓpter
ſenſibilitatē patientis. tum etiā ꝓpter
immediationem ɔiunctionis. De cu-
ius ignis acerbitate beatus aug. ſic dt̃.
Quantū diſtat ignis materialis ab ig
ne picto. tm̄ diſtat ignis infernalis ab
igne materiali. cuius tanta eſt violen-
tia ꝙ ſi marium vniuerſitas flueret in
ipſum nec ad modicū refrigeraret Et
notandum ꝙ reproboꝝ aĩe que in pre
ſenti vita moriunt̃ per culpaȝ in infer
no poſite earuȝ mors eternaliter viuet
in pena. in qua exñs non ſolum maio-
ra pctā verumetiam minora tormenta
patiendo perſoluent. De hoc beatus
gregori. xv. mora. ſic dicit Cuius hic
vita mortua fuerit in culpa. illius etiā
mors viuet in pena licet que fecit om-
nia nec tñ ɔſumet̃ quia cruciat̃ ⁊ non
extinguitur. moritur ⁊ viuit. deficit ⁊
ſubſiſtit, finitur ſemper ⁊ ſine fine eſt.
hec ſolo auditu valde terribilia ſunt q̄ȝ
to magis paſſione, grauiora tñ tormē
ta recipiunt illi qui multas iniquita-
tes ex ſuis prauis deſiderijs ꝑpetraue
rūt. Diſtricta oĩpotētis dei iuſticia ſup

plicium a reprobis exigit ꝓ ꝑuersis
actib⁹. ⁊ eis mala vsqꝫ ad verboꝝ retri
butõem reddit. vt qui de magnis ma/
lis debitores sunt. supplicijs traditi eti
am nouissimũ quadrantẽ soluunt. Il/
lis eñ minima ꝑcunt̃ qui maiora in se
mala districte defleuerunt. Naꝫ quos
magna premunt etiã minima pariter
in gehenna affligũt. hec greg. G
De igne etiã infernali hugo de scõ vi/
cto. sic dĩt In inferno dr̃ ignis esse inex
tinguibilis. ⁊ qui vt sp̃ ardeat nutrim̃
to nõ eget. ⁊ ab initio mũdi demonib⁹
eternalr̃ cruciandis preꝑatus In quo
.s. igne etiã hoĩes maligni cũ demoni/
bus eternã penã passuri. q̃r in hac vi/
ta positi ad culpaꝫ eis ꝯsenserunt. Ad
hunc infernũ aĩe sceleratoꝝ a corꝑib⁹
egresse statim retrudunt̃. hec hugo.
In quo etiã inferno erit ⁊ est calor ig/
nis. stridor frigoris. tenebre. fumus.
lacrime interiores. aspectus demonũ.
clamor. improperiũ. ariditas sitis. fe/
tor sulphuris. vermis ꝯsciẽ. vincula,
carcer. timor. dolor. pudor. rancor. tri
sticia carentia visionis dei. ablatõ spei
oĩs salutis In quib⁹ etiã penis erit af
flictionis varietas ⁊ cũ varietate acer
bitas interminabilis vt ad reproborũ
suppliciũ tormentoꝝ fumus ascendat
in secula seculoꝝ. H Ubi etiã ꝯsi
derandũ ꝓut dĩt tho. de aquino ꝙ spũs
dãnati nunq̃ꝫ sunt extra infernũ. nisi
ex dispensatõe dĩna vel ad instructõeꝫ
vel exercitiũ electoꝝ. vbicunqꝫ aũt ex
tra infernũ sunt sp̃ tñ vident eternum
ignem inferni. Uñ cũ ista visio sit im/
mediate affligens. vbicunqꝫ sunt ab
igne infernali affliguntur Unde sicut
gloria electoꝝ non minuit̃ si aliqñ ex/
tra celuꝫ empirreũ sint. ita etiã in nul
lo minuit̃ pena damnatoꝝ si extra in/
fernũ diuina dispensatõne ponant̃ ad
tp̃s. Similiter ⁊ dyabolus vbicunqꝫ
sit. siue in aere. siue sub terra. secũ tra/
hit tormenta flammaꝝ suarũ. hec tho.
I De purgatorio etiã sciendum
est primo ꝙ ille ignis purgatorius scꝫ
est corꝑalis ignis. per quem tm̃modo
spũs iustoꝝ qui in hac vita pñiam non
impleuerunt ac satisfactõem ꝯdignaꝫ
affligunt̃ s̃m plus ⁊ minus. s̃m ꝙ pl⁹
de cremabili ex hac vita traxerint. Af
fligunt̃ tñ minus grauiter q̃ꝫ in infer/
no ⁊ grauius q̃ꝫ in hoc mundo. non tñ
ita grauiter quin sperent ⁊ sciant se in
inferno non esse. licet forte ꝓ ꝑenaruꝫ
magnitudine hoc aliquotiens non ad
uertant. Hac aũt pena ab igne corꝑa/
li afflicta purgant̃ spũs a reatib⁹. sco/
rijs ⁊ reliquijs peccatoꝝ. quib⁹ suffici
enter expurgatis immediate euolant
⁊ introducunt̃ ad gloriam ꝑadisi.
K Et notandũ ꝙ diuine iusticie or
do hoc exigit. vt spũs ab igne materia
li habeat puniri. vt sicut s̃m ordinẽ na
ture anima vnit̃ corpori vt influat vitã
sic vniat̃ igni materiali s̃m ordineꝫ iu
sticie vt punibile punienti a quo susci/
piat penaꝫ. Et q̃r viri iusti qui sunt in
gratia nõ sunt digni nisi pena transito
ria ⁊ tanto maiori pena sunt digni. q̃n
to maiora ꝯmiserunt pctã ⁊ minorem
egerũt pñiam. Hinc est ꝙ ab igne ma
teriali puniunt̃ tp̃aliter. quidã tñ diu/
tius. quidã breuius. quidã acerbius
quidã leuius s̃m ꝙ reatus exigit offen
saꝝ. Necẽ est eñ vt dĩt beatus augu. ꝙ
tm̃ vrat dolor quantũ heserat amor. Tã
to eñ difficilius quisqꝫ purgat̃. quan
to medullis cordis eius intimius a/
mor inheserat mundanorũ. ⁊ idõ tanto
vnusquisqꝫ torquet̃ diutius q̃to eius
affectus venialibus adheserat fortius.
Unde iteꝝ bea. aug. de hoc sic dĩt. Post
hanc vitã incredibile nõ est nõnullos
fideles per ignem quendam purgato/
riũ quãto magis minusue ꝑeuntia di

lexerunt. tāto tardius citiusq̄ saluari.
L Uñ non frustra illa tria distinxit
ap̄ls Lignū fenū stipulā q̄ illi edificāt
qui ⁊ si aliena nō rapiūt. reb⁹ tñ mun-
danis hoīb⁹ ꝯcessis aliqua dilectione
inhęrent. q2 ꝑm suos amandi modos
diutius vt lignū vel minus vt fenū vel
minimū vt stipulā ignem sustinebunt
Qui vo supedificant auꝝ argentū la
pides preciosos de vtroq̄ igne securi
sunt. nō solū de illo eterno qui crucia-
tus est impios ineternū. sꝫ etiā de illo
mundatorio quo purgabunt̄ quidā sal
uandi. In auro intelligit̄ ꝯtemplatio
dei. in argento dilectio ꝓximi. in lapi-
de p̄cioso bona opa. Hic obijci pt: Si
ꝑ lignū fenū stipulā venialia intelligā
tur pctā ⁊ nullus a deo ꝑfectus ē quin
venialiter nō peccet ḡ qui edificant au
rum, argentū, ⁊ lapides p̄ciosos edi-
ficant etiā lignū fenuꝫ ⁊ stipulā ḡ ꝑ ig
nem transibūt. De hoc sciendū ꝙ non
oīs qui venialiter peccat lignuꝫ, fenū ⁊
stipulā edificat. Lignū quippe fenuꝫ ⁊
stipula accipi pñt seculariū reꝝ ama-
tores q̄uis licite ꝯcessaꝝ tales cupidi
tates vt amari sine omni dolore nō pos
sunt Hec ḡ edificat is qui cogitat que
mūdi sunt quō placeat qui circa diui-
cias suas quodā carnali affectu tenet̄
⁊ tamē ex eis multas elemosinas facit
nec ꝓ eis aliquid fraudis vel rapine
molit̄. Ex his igit̄ patet ꝙ non homo
idem simul hec ⁊ illa edificat. Illa eñ
edificatio ꝑfectoꝝ tm̄ est, qui nō cogi
tant placere mundo, sed tm̄ deo qui ⁊ si
venialiter aliqñ peccant feruore carita
tis, ita absumit̄ in eis pctm̄, sicut aque
gutta in camino ignis ⁊ ideo nūq̄ vel
raro portant secum cremabilia. Si vo
mundū deo p̄ponerent non supedifica
rent, sed destruerēt fundamentū. Affe
ctōnes igit̄ quib⁹ carnales dediti sunt
domib⁹, ꝯiugib⁹, possessionib⁹ ita vt nil
preponat̄ cristo illis trib⁹ signant̄, que
in mentes ꝑfectoꝝ nō cadunt Et si cri
minalia nō admittant. In sordib⁹ vo
minorum interdum durant vsq̄ in fi-
nem qui cū talib⁹ edificijs transeūt sꝫ
dissoluent̄ in igne. Ipi vo merito fun
damēti salui erūt, grauissimā tñ penā
sentient. Ex quo apparet quantam hic
miām exhibet deus, ⁊ quantā exerce-
at ibi seueritatē cū ꝓ eodem pctō mul
to grauius ibi puniat q̄ hic. M
Ubi etiā notandū ꝙ sunt nōnulli qui
capitalia crimina ꝯmiserunt vel si fe-
cerūt ꝑ pn̄iam ⁊ satisfactionē licet in-
sufficientem in venialia ꝯmutauerūt ⁊
multa venialia addiderūt. Hi tales qui
nō hñt capitalia euadūt infernū sꝫ q2
hñt venialia non statim transeunt in ce
lum, sed in locū mediocrem, hoc est in
purgatorium: vbi tamdiu detinentur
quousq̄ ip̄a venialia ꝑ ignē purgatori
um ꝯsument̄ vel ꝑ suffragia sanctoruꝫ
rediment̄. Unde dt beatus augu. Qui
capitalia crimina non admittunt, sed
ad minuta ꝑpetrāda faciles sunt ⁊ ad
redimenda negligentes, ad vitam eter
nam sine dubio venturi. sꝫ prius in hoc
seculo ꝑ dei iusticiaꝫ amarissime sunt
torquendi, aut ꝑ multas elemosinas
⁊ orōnes liberandi, aut certe illo igne
de quo dt ap̄ls: Sic quasi per ignē lō-
go tempore cruciandi. Que auteꝫ sunt
illa venialia, Idem beatus augustinus
enumerat, dicens. Quantum aliquis
in cibo ⁊ potu plus accipit q̄ necesse
sit, quotiens flagello dei impatiens fu
erit, quotiens plus loquit̄ q̄ oportet,
plus taceꝫ q̄ expedit, quotiēs malas co
gitationes sine ꝯsensu admiserit, quo-
tiēs in diuino seruitio negligens fue-
rit, quotiēs terrena dilexerit citra deū.
hec ⁊ similia ad minuta peccata ptine-
re nō dubiū ē. Ex quib⁹ pctis licet aīa
nō damnet̄ tñ velut quibusdam pusiu

lis ⁊ horrida scabie deformant animã vt ad amplexus dei ĩ celo nullatenus admittatᷣ. Et ideo quicq̃d de his minutis ↄtinuis orõnibꝫ, elemosinaꝝ largitionibꝫ. miᷤe operibꝫ. missaꝝ ↄpationibus, ieiunijs ⁊ indulgẽtijs eoꝝ qui in nos peccauerint assidue redemptũ nõ fuerit, aut hic multis tribulatõibus expiatᷣ vel illic in purgatorio depuratᷣ hocipsum tñ aĩa plus patitᷣ ⁊ minus. quam diuersitatẽ apl's insinuat cuꝫ vocat eadẽ minuta lignũ, fenũ ⁊ stipulã. non ꝙ sint talia, sed q₂ cruciãt plus ⁊ minus. ¶ Sciendũ etiã ꝙ ignis purgatorius valde durus ⁊ acerbꝫ est, ita ꝙ nulla pena hꝰ mundi dolori illius pene ↄpari possit. Et hoc ꝓbat bea. aug. sic dicens. Ignis purgatorius durior est, ꝙ̃ quicq̃d in hoc seculo videri aut cogitari p̃t. Omnis enĩ tribulatio quantũcunq₃ magna vel longa in hac vita modica ẽ respctũ purgatorij ⁊ iõ totis viribꝫ vnusq̃sq₃ laboret, vt capitalia crimina possit euadere ⁊ minuta pctã ita operibꝫ bonis redimere, vt de ipsis nihil videatᷣ remanere qd̓ ille ignis possit absumere. Illi aũt qui capitalia crĩa ↄmittunt si q̃diu viuũt ea pñie medicamẽtis redimere noluerĩt, ad illũ ignem ꝑuenient de quo dñs d̓r. Ite in ignem eternũ. Et ideo q̃ ab ista ꝑpetua pena ⁊ ab illo purgatorio igne desiderãt liberari: crĩa capitalia non admittãt, aut si iam ↄmiserint, fructuosam agant pñiam, addentes sacrĩas, rugitus ⁊ gemitus longo cõtinuatos tpe. ⁊ illa ꝑua vel quotidiana pctã bonis operibꝫ redimere nõ desistant. hec aug. Et q₂ duꝝ est ad modicũ illa tormenta sentire, ideo tutius est ⁊ salubrius vt in pñti vita homo subeat purgationis remediũ ⁊ pñie. vt illas penalitates euadere possit in futuꝝ. De hoc hugo de scõ victo. sic ait. Est ignis qui dem qui purgatorius d̓r, vbi purgantᷣ ⁊ mundantᷣ qui hic corrigere ceperũt ⁊ non ꝑfecerunt. Qui aũt in hac vita nec incipe voluerũt, ibi ↄsummare nõ p̃nt. Quibꝫ aũt hic correctõem suã incipe datur, illic correctionis perfectio reſuatᷣ. Tñ tutius oĩo est vt hic incipe ⁊ ꝑficere ↄtendas vt illic nihil tibi faciendũ vel patiendũ supersit. Duꝝ est tormẽta illa vel modicũ vel ad momẽtum sentire. ꝓpterea tibi tutius oĩno ẽ vt hic incipias ⁊ ꝑficias qd̓ facere debes. ꝙ si ꝑficere ñ potueris, tñ si inchoaueris, noli despare, saluus eris. sic tñ q₂ per ignẽ ardebis quidẽ donec ↄsumptũ fuerit qd̓ cremabile portas. tu aũt saluus eris, q̃m fundamentũ vite in te ꝑmansit qd̓ caritas dei est. hec hugo.

¶ Et sciendũ, put d̓t rich. de scõ victo. ꝙ tribꝫ modis purgatõ peccatoꝝ agitᷣ, aliq̃ ẜm solam seueritatẽ, aliq̃ ẜm solam pietatẽ, aliq̃ ẜm solaꝫ moderatõnem vtriusq₃: vt miseratio ipsa non sit sine nõnulla seueritate, nec seueritas sine miseratõe. Siquidem in igne purgatorio intolerabilis afflictõ sine totius ↄsolationis remedio In voluntaria satisfactione est afflictio cum multiplici ↄsolatione. In lauachro regenerationis plena emundatio nihil habens afflictionis. Prima purgatio agitᷣ per incendiuꝫ, secunda per flagellum, tercia per lauachꝝ. Per incendium purgatorij ignis scoria peccati excoquitᷣ, per flagellum satisfactõnis palea peccati excutitᷣ, per lauachrum regenerationis peccati macula absq₃ pena diluitᷣ. Sunt auteꝫ multi qui in extremis veraciter penitent, sed morte ꝑuenti tempus satisfaciendi non habet. Ex his quidem maluꝫ qd̓ iniquitatis ⁊ impietatis est, ad veram eorum penitentiam remittitur. quod vero turpitudinis ⁊ impietatis ẽ purgatorio igne

excoquit. et his dictum intellige qd in ps. habes Beati quorum remisse sunt iniquitates. Alij cu magna devotione ad confessionem veniunt et cu omni studio et sollicitudine satisfactionem soluunt et turpitudinem sua caritatis operibus et virtutu varietate obducunt. fit itaque in eis qd alias legis. Caritas operit multitudinem pctorum. In his adimpletur illud ps. Beati quorum tecta sunt pcta. Plures post multa flagitia et blasphemias de iudeis et gentibus venientes in xpo regenerantur. quibus tamen pro preteritis malis nihil satisfactionis iniungitur, quia renatis in xpo de ante actis pctis nihil imputatur, pro talibus esse dictu puta Btus vir cui no imputauit dns pctm. Et sunt nonnulli qui tam profunde et intime penitent et tanto devotionis ardore in ipa sua pnia feruent. et tm de dni pietate psumunt, vt hoc ipm in eis ad pctorum suorum expiationem sufficiat et dnm sibi per oia placabile reddant. Testatur hoc tam sero penitens latro ille qui stati audire meruit. Hodie mecu eris in paradiso. Eiusmodi quelibet in eorum currit numeru quibus a dno no imputatur pctm, sed dimittuntur eis pcta multa qm diligunt multu. hec richar. ¶ Ubi etia considerandum quod in pcto duo sunt remittenda culpa viz et pena. Culpa remittitur per confessionem et cordis compunctionem. Sz culpa dimissa adhuc remanent pcta remittenda quantum ad penam ad cuius remissionem requiritur satisfactio, que fieri solet per bonu opus caritate formatu. Et hoc scdm plus et minus prout vnusquisque in pctis et facinoribus excessit. ¶ Et notandu quod remissio culpe aut nulla est aut totalis. Sed remissio pene fit per partes et non tota simul de coi cursu licet aliqn fiat tota simul propter feruorem penitentis et ex liberalitate dei. Et hoc fit maxime cu ops deus cor hois per gram compunctionis accendit. et feruentes lacrimas pro pctis effundere facit que ita habundantes ee possunt quod pcta oia no solu quantum ad culpa verumetiam quantu ad pena valent abluere. Un maria magdalena ex feruida cordis dilectione lacrimis suis xpi rigauit pedes, et ideo ab ipo dno audire meruit, dimittuntur tibi pcta tua, non solum quatum ad culpa, sed etiam quantum ad penam, propter vehementem amorem caritatis dei qm dilexit multum. Simile etiam legitur de beato petro, qui post negationem trinam egressus foras est, et fleuit amare. cui statim dimissum est totum peccatum et in signum huius dominus post resurrectionem sua dignatus est sibi singulariter apparere et in eadem apparitione ipm mirabiliter consolari. Ex quibus colligere possumus quod ad pfecte delendum peccatum quantum ad culpam et quantum ad penam nihil ita efficax est quemadmodum lacrimosa compunctio, que ex feruido et humili corde pcedit. Quod exhortando affirmat beatus bern. sic dicens, O homo vna lacrima de puro corde et contrito pcedens plus purgat animam tua quam ignis purgatorij infra spacium decem annorum. hec beatus bernar. Un vere penitentes non solu emendant vitam suam virtuose et religiose viuendo verumetiam dnm deprecantur vt gratia compunctionis et lacrimarum illis donetur vt a suis excessibus in pntivita perfecte ablui mereantur. Quam etiam gratiam se obtinere a domino confidentes cum ps. dicunt. Cibabis nos pane lacrimarum et potum da nobis in lacrimis in mensura. ac si dicant. Tantam sufficientia equipollentem lacrimarum des nobis vt sufficiant ad delendu pfecte peccatu, quantum ad culpa et quantum ad penam. vt purgati et mudati post hanc peregrinationem sine impedimento ad te

peruenire valeamus. Talis vero aīma exuta a corpe non hñs impedimentū culpe vel pene tpalis debite statim euolat ad gloriā. Hoc etiā ptz rōne, qz talis anima p grām quā hz digna est glorie, et non hz impedimentū ꝓprie psone vel totius nature, qz illō impedimētum per xpi mortē fuit ablatum, qz p mortē suam amouit impedimentū nature. et ascendens ad celos misit donū gratie que ambo erant necāria ad ꝯsecutōem glorie. ℟ Sed et hoc notandū ꝙ peccatū veniale minuit feruorem caritatis in hoīes et potentias aīe in operib₉ bonis lassat et retardat post hanc vitam a gloria qui homo deberet et posset statim post mortē euolare cogitur ꝓpter pctā venialia ad tps in purgatorio expectare. Nunqꝫ enim ab aliquo facies dei videbit donec soluat per penas minimū quadrantē venialiū peccatoꝝ. Oportet eñ quēlibet ita mūdū esse in introitu padisi sicut fuerat in innocētia baptismali. Unde est necē ꝙ diu sumus in corpe vt ꝑm dictū apostoli mundemus nos ab oī inquinamento carnis et spūs ꝑficientes sanctificationem in timore dei, vt purgati et mūdati ac virtutib₉ decēter adornati post hanc vitā sine lesione ac molestia possimus cū pace videre faciē dei. De hoc bea. aug. sic dī. Qui tpalib₉ bonis digna gesserunt per fluuiū ignis nō transibunt. qnta fuerit peccati materia tāta et ptransennti mora, quantū stulta iniquitas gessit, tantū sapiēs pena discutiet. que oīa ab aīma separi p elemosinas et lacrimas ꝯpendiosa transactōe potuissent. Conuertamus ḡ nos ad meliora dū in nostra ptāte sunt remedia. hic extinguamus mortē moriendo peccatis, hic iam vitā vite meritis ꝯparemus. hec aug. § Tercio videndū est de celesti patria ad quā sanctoꝝ aīe que sine impedimēto sunt statim postꝙ soluunť a corpe pueniunt et scōꝝ angeloꝝ cetib₉ siue ꝯsortio iunguntur. De hoc beatus greg. ix. mora. sup illo vbo Qui fac̄ interiora austri. sic ait. Quid nāqꝫ austri noīe nisi feruor sancti spiritus designať, quo dū repletus quisqꝫ fuerit ad amorē patrie spiritalis ignescit. Interiora ḡ austri sunt occulti illi angeloꝝ ordines, et secretissime ptie celestis quos implet calor spūssancti. Illuc quippe scōꝝ aīe et nūc corporib₉ exute et postea corporib₉ restitute pueniunt, et qsi astra in abditis occultanť. hec gre. Et rich. de scō victo. de hoc sic ait. Aīa iusti de ergasculo et vinculo carnis egrediēs liberata de seculi tēptatōnib₉ transibit ad gloriā filioꝝ dei. Felix ille transitus quo iustus post actōez bonā stolā primā et euadens miseriaz intrat gloriā et post laborē inuenit requiem. Beati nāqꝫ mortui qui in dño moriunť. Ammodo iā dī spūs. i. deus vt requiescant a laborib₉ suis. Agent eñ ibi diem solemnē cum angelis coram altissimo dño, ibi gaudentes cum bonis spiritib₉ in gaudio solemnitatis illius glorificatōem suoꝝ corpoꝝ ibi habitantes in excelso vident regez in decore suo. hec rich. Nam anime sancte in illa eterna beatitudine fruunť dei visione quia vident deum per essentiam Unde dominus in cruce dixit latroni, hodie mecum eris in padiso. Ubi paradisi nomine notať dei fruitio, qz per acta passione, tam ipē latro ꝙ alij qui in limbo fuerunt per essentiam videre deum. Et ideo ꝯsequenter omnes anime innocentes et beate, nec habentes aliquod impedimentum postꝙ a carne solute fuerint ad celestē patriam p ducunť et fruunť dei visione. Unde beatus grego. in moraľ. sic dicit. Unusquisqꝫ sancti aīa corruptione carnis

exuta ad deuz mox ducitur: qui pro nobis in morte sua spōte vel satisfecit cecidit et de morte resurrexit. Unde nos qui redēptoris gratia redempti sumus, hoc iā celestis muneris habēmus, vt cū carnis nrē habitatiōe subtrahimur. mox ad celestia pmia ducamur. hec greg. ¶ Premiū vero celestis patrie quid aliud est quam visio sancte trinitatis ac fruitio dilectōis illius, qua fruuntur oēs aīe sancte in illa felici requie cōstitute ad quā iocūdissimā requiē aīe innocentes aut per penaz satis purgate a dño post istā peregrinationē suscipiuntur. De hoc pro beatuz aug. sic dicit. Aīe sancte que in hoc seculo aut per vite innocentiaz pure sunt aut pene purgātur satisfactione a nostro saluatore suscipiuntur, et cū eo credēde sunt eē secundum dictū apli. Cupio dissolui et eē cū xpō. hec aug. Beatus etiā gre. in libro dyalogorum sic dicit. Luce clarius cōstat quod pfectorum aīe mox cū huius carnis claustra exeūt in celestibus sedibus rapiuntur. Quod ipsa per se veritas testatur, dicens Ubicūque fuerit corpus illuc congregabuntur et aquile, quia vbi ipse redemptor noster ē corpore illuc procul dubio colligūtur et aīe iustorum. Et paulus dissolui cupiebat et esse cū xpō. Qui ergo xpm in celo esse nō dubitat, nec pauli aīam in celo esse negat. Qui et de solutiōe sui corporis atque habitatione patrie celestis dixit. Scimus quoniam si terrestis domus nrā huius habitatōis dissoluitur, quod edificationē habemus a deo domū nō manufactam, sed eternā in celo. Sed si nūc in celo sunt aīe iustorum quid ē quod in die iudicij pro sue iusticie retributione recipiant. Hoc eis nimirum crescit in iudicio quod nūc aīarum sola postmodū vero corporū beatitudine perfruantur, vt in ipsa quoque carne gaudeant, in qua dolores pro dño cruciatusque ptulerūt. hec gregori. Ubi tamen notandū quod aīe sanctorum ante resumptionē corporum quamuis sint in eterna felicitate et in visione dei tamen adhuc cogitant de resurrectione proprij corporis et ideo propter tale desideriū quod ad corpus hūt eorum beatitudo nō est ita perfecte plena sicut erit post resurrectionē corporis ¶ De hoc beatus bern. sic dicit. Aīe a carne exute iam pane doloris nō cibantur sed vinū amoris post cibū plenius haurire permittuntur. Non tamen purū sed cū lacte mixtū vt quelibet illarum dicere possit illud can. v. Bibi vinū cū lacte meo, vnio enim diuini amoris miscent etiam tunc dulcedinē lactis. i. naturalis affectionis, qua resumere corpus suuz glorificatū desiderāt. Estuat ergo aīa tūc vino sancte caritatis potata sed plane non ad ebrietatem celicā quin tpet interim ardorē diuine caritatis permixtō humani lactis. i. naturalis affectionis. Ebrietas denique corporalis solet euertere mentes atque oīno immemores reddere sui, sed nō ex toto obliti sui, que adhuc de proprio corpore cogitat suscitando, propter quod desideriū aīa perfecte btā eē non potest sic post resurrectionem corporis cū cōsummabitur. hec bern. Nam aīa propter talem affectionē quaz gerit ad corpus retardatur quodāmodo ne tota intentione pergat in illud summuz bonū quod est deus, nec tamen propter hoc desinit esse beata quamuis non cōsummate nec etiā aliquē dolorē sentit ex huiusmōi desiderio naturali. Hoc affirmat beatus augu. super gen. dicens. Anime inest quidā naturalis appetitus corporis ministrādi quo appetitu retardatur quodammō, ne tota intentione pergat in illud summū celū aliis bonuz, quamdiu non subest corpus, cuius administratione appetitus ille cōquiescat, non obstante tamen illo desiderio aīa in patria est beata licet non cōsummate et tamē nullum dolorem sentit ex illo naturari appetitu.

Hec augustinus.

Filius

Desidero etiam vltimo scire de resurrectione mortuorum de finali iudicio ac gloria eterna quam possidebunt electi in illa celesti patria.

Ca. .XV. Pater

Scire debes de resurrectione mortuorum quod sicut deus est potentissimus in collatione gratiarum. ita est et iustissimus in retributione stipendiorum Quia igitur meruit homo vel demeruit vt in anima simul et in corpore puniatur. vel in vtroque premium a domino consequatur ideo in eisdem oportet ipsum resurgere Ad vocem autem tube resurgent mortui sicut dicit apostolus. X Dupliciter vox intelligitur illa vox. secundum quosdam enim illa vox tube est imperium christi resurgere impantis Secundum alios vox tube est manifesta christi apparitio. Unde dicit beatus greg. Tubam sonare non est aliud quam mundo iudicem filium dei demonstrare. De resurrectione autem corporum hoc tenendum est quod omnia corpora resurgent in resurrectione generali nulla in eis existente differentia quantum ad ordinem temporis. sed magna quantum ad ordinem dignitatum. Nam mali resurgent cum eorum deformitatibus penalitatibus. miserijs et defectibus quos habuerunt in statu vie. quia malis resurrectio non est ad vitam sed ad supplicium ideo necesse est quod ipi cum suis infirmitatibus deformitatibus et defectibus suscitentur. Boni vero suscitabuntur in optimis conditionibus et per hoc necesse est quod in eis vitia detrahantur et natura seruetur Omnes vero tam boni quam mali resurgent integri corpore debita statura secundum etatem plenitudinis christi. Resurrectio igitur tria corriget in natura. scilicet defectum sicut in pueris et in mutilatis. superfluum scilicet vnguium et crinium et huiusmodi. Errorem sicut monstruositatem membrorum. Resurgent quoque corpora eadem in numero quam prius erant ex eodem puluere ad quem redacta fuerant. ita quod in quascunque auras vel sinus terre puluis ille dispsus fuerit ad eandem animam redeat que ipsum primitus dum cresceret et viueret animauit. Non solum autem resurgent corpora quantum ad membra principalia. sed etiam saluis capillis et ceteris membris que sunt ad decorem. A Notandum etiam quod duplex est mors. videlicet anime per culpam. et corporis per penam. His respondet duplex resurrectio. anime. scilicet per gratiam. et corporis per gloriam. Et sicut in primis parentibus mors culpe intulit mortem pene. ita resurrectio anime per gratiam causabit resurrectionem corporis per gloriam. Deinde considerandum quod statim post resurrectionem erit iudicium in quo deus pater per dominum nostrum ihesum christum iudicabit viuos et mortuos. bonos et malos. reddendo vnicuique secundum exigentiam meritorum. In hoc autem iudicio fiet aperitio librorum. scilicet conscientiarum. quibus merita et demerita vniuersorum sibi ipsis et ceteris innotescunt. faciente hoc virtute illius libri vite. scilicet incarnati qui in forma deitatis non videtur nisi a bonis. In forma vero humanitatis in qua et sententiam promulgabit videbitur tam a bonis quam a malis. licet terribilis in eadem forma appareat reprobis et blandus iustis Sed quis existimare potest quam horribile erit peccatoribus illud vltimum iudicium ex omni parte. quia supra erit iudex iratus. subtus infernus patens. intus conscia remordens. extra totus mundus ardens. a dextris peccata accusantia. a sinistris infinita demonia ad supplicium trahentia. miser peccator tot malis inuolutus quid faciet. latere erit impossibile. apparere intolerabile Totus etiam mundus tunc accusabit peccatorem

q2 offenso creatore offendit oīs creatura. Astabunt etiā oēs corā illo in tremendo iudicio vt referat vnusquisq3 qd gessit in corpe siue bonū siue malū Presto erit diabolus et recitabit vitā pfessionis nre et obiiciet nobis in faciem quicquid fecerimus. in qua die in quo loco peccauerimus et quid operis tunc tpis facere debuimus Et si tales inuenti fuerimus exultabit ille aduersarius noster in pspectu iudicis supiorem se nobis exclamās agens talē causam apud talē iudicē. Dicet nāq3 diabolus. equissime iudex iudica istum meū esse ob culpā. qui noluit eē tuus per gratiam. hoc tremendu3 iudicium vnusquisq3 fidelis timere deberet. et q3diu est in pūti vita pstitutus semetipsum diiudicet et puite innocentia3 puram psciam acquirere studeat que in illo metuendo iudicio plus valebit quā oēs thesauri mundi De hoc bern. sic dt Quid tā pauendū quid tā plenū anxietatis excogitari pt q3 iudicādū astare illi tanti iudicis tribunali. et incerta3 adhuc sub districto iudice expectare snīa3 Veniet in q3 dies iudicii vbi plus valebūt pura corda q3 astuta verba. cōscientia bona q3 marsupia plena. quādo quidē iudex ille iudicabit qui non fallet vbis nec flectet donis Verendū est valde cū adhuc ventū fuerit. ne ta3 in subtili examine multe nostre iusticie vt putant pctā appareant. Vnu3 est tū si nosmetipos diiudicauerimus nō vtiq3 iudicabimur Bonum iudicium qd me illi districto diuinoq3 iudicio subducit et abscondit Volo vultui ire in iudicio eius pūtari non iudicādus iudicem interim fratres et terribilem illam expectationē studeamus pūti declinare iudicio. Quicūq3 eñ iudicari dissimulant eo iudicio qd nunc est in quo princeps mundi huius eiiciet foras expectent iudicem vel timeant magis a quo cū ipso principe suo eiicient foras et ipsi. hec bern. B Ubi notā dū q. iiii. erunt ordines in futuro iudicio. Quidā eñ iudicabunt et damnabunt sicut illi qui fidē habuerunt sine opibus Quidā iudicabunt et saluabuntur. vt hi quor merita bona permixta erant aliquibus venialibus malis Quidā non iudicabunt et damnabūt. sicut hi qui caruerūt fundamēto fidei Quidā non iudicabūt sed saluabunt et iudicabūt. sicut pfecti viri et ptemptores mūdi. De hoc habet in. vi. al's in. x. mor. vbi beatus gre. sic dt. Due quippe partes sunt electorū. s. et reproborū Sz boni ordines hi in singulis ptibus ptinent al's ptinent Alii nāq3 iudicant et peūt quibus voce dominica dr. Esuriui et non dedistis mihi māducare. Alii vo in extremo iudicio peunt et nō iudicabunt De quibus dñs dt Qui non credit iam iudicatus est Ex electorū vo pte alii iudicant et regnant qui vite maculas lacrimis tergunt. qui mala precedentia sanctis seqūtibus redimētes quicquid illicitū aliqñ fecert ab oculis iudicis elemosinarū supadditione coopiunt. quibus iudex veniens in dextra psistentibus dicat. Esuriui et dedistis mihi māducare Alii non iudicantur et regnant qui pcepta legis pfectione vtutū trāscendunt. q2 nequaq3 hoc solū qd cunctis diuina lex precipit implere ptenti sunt. sz pstantiori desiderio plus exhiberi appetūt q3 preceptis generalibus audire meruerūt quibus dominica voce dr vos qui reliquistis oīa et secuti estis me. cū sederit filius hoīs in sede maiestatis sue sedebitis vos sup sedes. xii iudicantes. xii. tribus israhel. Hi itaq3 in extremo iudicio non iudicant et regnant. q2 cū auctore suo etia3 iudices veniūt Relinquentes quippe oīa plus

ꝓmpta deuotione exequunt ꝙ iuberi
generaliter audierũt. hec greg. ¶
Sciendũ etiã ꝙ due ſnie in illo iudi-
cio ferunt. vna ꝓ bonis. alia ꝓ malis
Snia ꝓ bonis ꝯtinet. vij. clauſulas.
Prima eſt amabilis xp̄i vocatio. ibi.
Venite. Scđa diuina benedictio. ibi.
benedicti. Tercia paterna dilectõ. ibi
patris mei. Quarta eſt remuneratõis
retributio. ibi pcipite. Quinta regni
aſſignatio ibi. regnũ Sexta eſt glorie
preparatio. ibi. qđ paratum eſt vobis Se
ptima eterna p̄deſtinatio. ibi. ab origi
ne mundi. Itẽ ſnia ꝯtra malos ꝯtinet
ſex clauſulas Primo a deo ſepatõe3.
cum dr. Ite. Scđo maledictõem ibi.
maledicti. Tercio incarceratõnis in-
cluſionẽ. ibi. in. Quarto pene acerbi-
tatẽ. ibi. ignẽ. Quinto liberationis de
ſperatõnem. ibi. eternũ. Sexto demo
num aſſociatõem. ibi. qui preparatus ẽ
dyabolo ⁊ angelis eius. ¶ Ubi
etiã notandũ ꝙ ſunt nõnulli reprobi
qui finẽ ſuis pctis imponere nõ curãt.
q3 finẽ habere futura ſupplicia ſuſpicã
tur. De talib beatus greg. xxiiij. mor.
ſic dr. Sunt quida3 q̃ idcirco pctis ſu
is ponere finem negligũt. q3 hre qñq3
finẽ ſuper ſe iudicia dei ſuſpicant. qui
bus breuiter rñdemus. Si qñq3 finiẽ
da ſunt ſupplicia reproboꝝ. qñq3 etia3
finiẽda ſunt gaudia beatoꝝ Per ſemet
ipſam em̄ veritas dr. Ibunt hi in ſup-
pliciũ eternũ. iuſti aũt in vitã eternam
Si ergo non eſt veꝝ hoc qđ minat. ne
q3 illud veꝝ eſt qđ ꝓmiſit. Ac inquiũt.
Ideo eternã penam peccatorib mina
tus eſt vt eos a peccatoꝝ ꝑpetratõne
ꝯpeſcer3. q3 creature ſue eterna ſuppli
cia minari debuit non inferre. Quib
citius rñdemus. Si falſa minatus eſt
vt ab iniuſticia corrigat. etiã falſa pol
licitus eſt vt ad iuſticiã ꝓuocaret Qui
dum ꝓmiſſionib ſuis reproboꝝ ſup-
plicia finiri aſſerunt. aſſertõne ſua eti
am electoꝝ premia remuneratõneſq3
ꝯfundunt. Quis hanc etiam veſania3
toleret qui conant aſtruere. veꝝ nõ ee
qđ veritas de eterno minata eſt. ⁊ dum
ſatagunt deũ ꝓhibere minime nõ vere-
tur predicare fallacẽ. At inquiũt fine
fine non d3 puniri culpa que cũ fine ꝑ
petrata eſt. Iuſtus nimiꝝ eſt ops deus
⁊ qđ non eterno pctõ ꝯmiſſum ẽ eter-
no non d3 puniri tormento. quib citi
us rñdemus ꝙ recte dicerent ſi iuſtus
iudex diſtrictuſq3 veniens nõ corda ho
minũ ſed facta penſaret. iniqui em̄ cũ
fine deliquerunt. q3 cũ fine vixerũt. vo
luiſſent quippe ſine fine viuere. ſine fi
ne in iniquitatib poſſent ꝑmanere. nã
magis appetũt peccare ꝙ viuere ⁊ hic
ſp viuere cupiunt vt nunq3 deſinãt pec
care cũ viuunt. Ad diſtricti ergo iudi-
cis iuſticiã pertinet. vt nunq3 careant
ſupplicio. quoꝝ mens in hac vita nũq3
voluit carere pctõ ⁊ nullus det iniquo
terminus vltionis q3 ꝙ diu valuit als
vixit noluit habere terminũ criminis
Ops em̄ deus q3 pius eſt miſeroꝝ cru
ciatib non paſcit. q3 autem iuſtus eſt
ab iniquoꝝ vltione imꝑpetuũ nõ ſeda
tur. hec greg. ¶ De eterno etia3
ſupplicio reprobis preparato. ⁊ ꝙ pena
inferni finẽ nõ habeat. oñt bea. berñ. in
tracta. de miſerijs hoĩs ita dicẽs Quis
putas tũc meror eſt. quis luctus. q̃ tri
ſticia cũ iniuſti ſepabunt a ꝯſortio iu-
ſtoꝝ ⁊ a viſiõe dei ⁊ tradent in ꝑtãtem
dyaboli ⁊ ibunt cũ eo in ignẽ eternu3.
ibi erunt ſine fine in luctu ⁊ gemitu ꝓ
cul quippe exulari a beata patria padi
ſi. Cruciabunt in gehenna ꝑpetua nũ-
q3 requiẽ adepturi. nunq3 lucẽ viſuri.
ſ3 ꝑ milia miliũ annoꝝ in inferno cru
ciandi. nec tñ vnq3 inde liberãdi. vbi
nec qui torq̃t fatigat. nec q̃ torquet a-
liqñ liberabit. ſic em̄ ignis ibi ꝯſumit

vt semꝑ reseruet̃. sic tormenta agunt̃ vt semꝑ renouent̃ Juxta vero q̄litatē culpe vnusq̄sq; penā sustinebit gehēne ⁊ similes culpe rei suis similib; iūgun tur cruciādi Nihil aliud ibi audit̃ nisi fletus luctus, gemitus, vlulatus ⁊ plā/ ctus merores ⁊ stridores dentiū nihil q; ibi videt̃ nisi v̄mes ⁊ laruales faci/ es tortoꝝ atq; teterrima mōstra demo nū. ardebūtq; miseri in igne eterno in eternū ⁊ vltra. Jn carne cruciabunt̃ ꝑ ignē in spū ꝑ ꝯsciē v̄mem Jbi erit do lor intolerabilis. fetor incomꝑabilis timor horribilis. mors corꝑis ⁊ aīe si ne spe venie ⁊ mīe. Sic tñ moriunt̃ vt semꝑ viuant. ⁊ sic viuūt vt sꝑ morian tur. ita ip̄a aīa pctōris aut in inferno ꝓ pctīs cruciabit̃. aut ī ꝑadiso ꝓ boīs opib; collocabit̃ Nūc ḡ alteꝝ e duob; eligamus aut sꝑ cruciari cum impijs aut ī ꝑpetuū letari cū sanctis Bonū si/ quidē ⁊ malū mors ⁊ vita añ nos sunt vt ad qd̓ voluerimus manus extenda/ mus ⁊ si tormenta non terrēt saltē pre mia inuitēt. hec bern̄. ¶ Deinde videndū est de gloria beatoꝝ quaz ipsi post resurrectionē possidebūt De qua primo notandū vt d̓r thomas de aqui/ no. Beatitudinē scōꝝ post resurrectio nem augeri quidez extēsiue manifestū q: beatitudo tūc erit nō solū in aīa sed etiā in corꝑe. Aīe etiā beatitudo exten siue augebit̃ inq̄ntum aīa nō solū gau/ debit de bono ꝓprio s; etiā de bono cor poris. Corpus namq; qd̓ corrumpit̃ in p̄nti aggrauat aīam Si vo a corꝑe remoueat̃ oē illud qd̓ ꝑ actionē aīe re sistit. simpliciter aīa erit p̄fectior in ta li corꝑe existens q̄ꝫ ꝑ se seꝑata Quāto aūt aliquid est p̄fectius in eē. tanto p̄t p̄fectius oꝑari Unde ⁊ oꝑatio aīe con iūcte tali corꝑi erit p̄fectior q̄ꝫ oꝑatio aīe seꝑate. hmōi aūt corpus ē corpus gloriosum. qd̓ oīno subdet̃ spūi. Uñ perfectior erit beatitudo anime post re/ surrectionē corꝑis q̄ꝫ ante. Sicut eñ aīa seꝑata a corꝑe corruptibili p̄fecti us p̄t agere q̄ꝫ ei ꝯiuncta ita postq̄ꝫ fue rit ꝯiuncta corpori glorioso perfectior erit eius operatio q̄ꝫ qñ erat separata. Omne aūt imꝑfectū appetit suam per fectionē ⁊ ideo aīa seꝑata naturaliter appetit scorporis ꝯiunctionez. ⁊ ꝓpter hunc appetitū ⁊ imꝑfectione ꝓceden/ te eius oꝑatio qua qui in deum fert̃ est minus intensa. Et hoc est qd̓ d̓r ibi ro. q̓ ex appetitu corꝑis retardat̃ ne tota intentio ꝑgat in illud summū bonum Hec thomas. Unde ꝯsiderandum q̓ aīa post resurrectionem generalem. re sumpto iam glorificato corpore. libera bit̃ ex hac imꝑfectione. q: tunc absol/ uet̃ a desiderio naturalis affectōis quā nūc gerit erga corpus per gloriam re/ surrectionis. Et ideo sine omni obsta/ culo alicuius impedimēti eternaliter tunc feret̃ in amorem dei ⁊ inebriabi/ tur plenissime ebrietate diuine carita/ tis nec vnq̄ꝫ a visione seu amplexu ꝯdi toris sui imperpetuū auellet̃. De hoc beatus bernar. ita d̓r Rediuiuis igitur corporib; ⁊ ꝯsumptis in vita mortali inebriamur mira plenitudine exuberā tes post resurrectionē tanq̄ꝫ carissimi ⁊ merito inebriantur. qui ad nuptias agni introduci merent̃ edentes ⁊ bibē tes super mensam illius in regno sapi entie qñ sibi exhibet gloriosam ecclesi am. tūc ꝓfusus īebriat carissimos suos tūc de torrēte voluptatis sue potet eos qñ in amplexu illo artissimo sponsi ⁊ sponse fluīs impetus letificat ciuitatē dei. vt delectent̃ in leticia ineternum De ista superhabundantia diuine ca/ ritatis idem beatus bernar. in libro de diligendo deū sic ait O amor sanctus ⁊ castus. o dulcis ⁊ suauis affectus ca ritatis. o pura ⁊ deifica intentio volu/

ptatis ⁊ eo certe deificatior ⁊ purior. quo in ea de ꝓprio nil mixtũ relinquit. eo suauior ⁊ dulcior quo totũ diuinuz est qđ sentit. sic affici deificari est. quõ stilla aque modica multo infusa vino puro a se deficere tota videt ⁊ saporez vini induit ⁊ calorem. ⁊ quõ ferꝝ candens ignituz simile igni fit. pristina q; forma exutũ. ⁊ quõ solis luce aer pfusus in eandem transformat luĩs claritatẽ adeo vt iam non illuĩatus sed ipsum lumen esse videat. sic in oẽm modum tunc in sanctis humanã affectionem quo dũ ineffabili modo necẽ erit a seipa liquescere. atq; in diuinã penitus transformari voluntatẽ. Alioquin quõ erit deus oĩa in omnib᷑. si in hoĩe aliquid de hoĩe superit. manet quidez substantia sed in alia forma in alia gloria atq; potentia ⁊ qñ erit qñ veniam ⁊ apparebo ante faciẽ dei mei. hec bern.

G Et sciendum ꝙ in celesti patria oĩs deus elctõs suos dotabit diuersis dotib᷑ tam in aĩa q; in corpe. Dotes vero aĩe quib᷑ aĩe gaudebũt sunt tres .s. cognitio. dilectio ⁊ inhesio siue tentio que a quibusdã appellat apprehensio. a quibusdã vero fruitio. Harꝝ dotũ numerus multipliciter accipit. Primo ex pte virtutũ theologicaꝝ. q2 cognitio succedit fidei. dilectõ caritati. cõprehensio aũt spei. Alio mõ accipit ex pte potentiaꝝ aĩe. Cognitio namq; pt appropriari intelligẽtie, dilectio volũtati, ꝯprehensio memorie. Pñt etiam predicte dotes accipi ꝑm tria que tribus psonis appropriant ita vt ꝯprehensio respiciat potentiã patris. cognitio vero sapĩam filij. ⁊ dilectio benignitatem spũssancti. Prima igit dos aĩe est cognitio. q2 diuina essentia videbit ab omnib᷑ tota sed nõ totalr. i. put est infinita. videbit tñ essentia diuina limpidius ab vno q; ab alio. ⁊ iste defcũs erit ex parte videntis non visi. q2 idem erit visum.

H Secunda dos anime est dilectio. sed inter dilectionem virtutem ⁊ dilectõem dotẽ duplex est differentia. Nam vna est ꝑm habitu᷑. q2 virtus est id ꝓprie qđ transit de statu gratie in statũ glorie. Dos autẽ est qđ supra meritum datur in introductiõe sponse. Alia est differentia penes obiectũ. q2 deus erit obiectũ virtutis inquantũ est summa bonitas. obiectum autẽ dotis inquantũ vnibilis in vnum spũm. Et notandũ ꝙ fides ⁊ spes ꝑm rem euacuabunt in patria, Caritas vero nec ꝑm rem nec ꝑm actũ eius euacuabit. sed solummõ ꝑm modũ impfectio illius tollet ⁊ ideo augebit in patria. Tercia dos anime est ꝯprehensio que ẽ tentio visi ⁊ amati. vel est tentio veri ⁊ boni primi. ⁊ hoc verꝝ est put ꝯprehendere sumit p attingere ⁊ non p circumplecti diuinã immensitatẽ.

I Notandũ ꝯsequenter ꝙ quatuor sunt dotes corpis. quaꝝ numerus sic habetur. Nam ad hoc ꝙ corpus pfecte sit subiectum aĩe nec eã impediat in operib᷑ quatuor requirunt. quoꝝ duo ptinent ad sensum. alia duo ad motum Primũ qđ ad sensuz requiritur est vt sit facile receptibile specieꝝ sensibiliũ ad qđ disponit claritas. Alterꝝ vt non sit receptibile passionũ ignobiliuz ad qđ disponit ĩpassibilitas Quo ad motum etiã duo requirunt. Vnũ est vt p ꝯtrariam inclinatõem nõ resistat suo motori. ad qđ disponit agilitas. Aliđ est vt corpora per que mouet non resistant ei, ad qđ disponit subtilitas.

K Item iste dotes sumunt ꝑm quatuor defectus quos h3 corpus humanum a quatuor elementis ex quib᷑ cõponit Habet enim corpus humanũ ab igne caliditatẽ, ⁊ inde nigredinem, a terra grossiciem, ab aere passibilitatẽ

Ab aqua frigiditatez et inde tarditatē Sed ista tollunt p quatuor dotes corporis. Vñ p rōem generalē brōꝝ corpora prerogatiuis siue dignitatibus seu dotibꝫ gloriabunt .s. claritate impassibilitate agilitate et subtilitate De prima viz claritate dr eccl'. Fulgebunt iusti sicut sol De secūda viz impassibilitate dr apocal'. Jam non erit amplius luctus neqꝫ clamor sed nec vllus dolor De eadem etiam dote dr beatus augu. Intantum corpa nrā glorificata erunt impassibilia. vt si ponerent in inferno nullatenus paterent. De tercia dote .s. agilitate. idem beatus augu. sic dr. Corpora glorificata erunt tam agilia. vt vbi esse volunt sine mora sine vllo obstaculo statim erunt. De quarta dote viz subtilitate. idem beatus august. Corpora glorificata erūt tam subtilia vt non obstantibꝫ quibuscūqꝫ obstaculis transeunt vbi volunt. Unde dñs resurgens a mortuis ex virtute corporis glorificati surrexit de sepulcro clauso et ad discipulos intrauit in pclaui ianuis clausis. hanc glorificationez corporum operabit xp̄s in fidelibꝫ et electis suis post resurrectionē generalem Unde dr apl's. Saluatorem expectamus dn̄m nostrum ihesum xp̄m. qui reformabit corpus humilitatis nr̄e pfiguratū corpi claritatis sue. Unde etiā beatus greg. Erūt electoꝝ corpa claritati dn̄ici corpis pfigurata. que et si eqlitatē glorie eius nō hn̄t per naturam. Similitudinē tn̄ pfigurationis eius habebūt p grām. hec greg. ¶ Ubi etiam notandū qꝫ post resurrectionem generalē et glorificationē corpoꝝ in celesti patria sancti et electi ipam diuinitatem non videbūt per oculos corpales quis etiam glorificatos sed per spiritum hoc est p animam. De hoc beatus aug. in libro de ciuitate dei sic dr. Considerandum est quantus vir dicebat. Ex pte scimus et ex pte pphetamus Et videmus nūc p speculum in enigmate tunc aūt facie ad faciem Premiū itaqꝫ fidei nobis visio ista seruat. Facies aūt dei manifestatio eius intelligenda est non tale aliqd membrum quale nos habemus in corpe Unde illud qd ait apl's. Facie ad faciem non vult vt deum p hanc spēm corpalem vbi sunt oculi corporales nos visuros esse credamus. quē spū sine intermissione videbimus. nisi eñi esset interioris hoīs facies nō diceret idem apl's nos aūt reuelata facie gloriam dn̄i speculātes in eandem ymaginez transformamur de gloria in gloriā tanqꝫ a dn̄i spū. Et in ps. canit Accedite ad euz et illuminamini et facies vestre nō pfundent Fide quippe accedit ad deū. quā cordis constat eē nō corporis In futura eñi vita ds nobis erit ita notus atqꝫ pspicuus vt videat spū a singulis nobis. hec gre. Sz oips deus vbiqꝫ et in oībꝫ volens puidere saluti nostre. vnigenitū filiū suum in hunc mundum misit et carnem assumere voluit. vt per suam passionē et mortem non solū ab eterna damnatiōe nos redimeret. sz etiā vt in celesti pria post corpum glorificationē a sensu nr̄e carnis videret in sua hūanitate et a sensu mētis hoc est p spūm siue animam videret in deitate et sic totum hominem nostꝫ interiorem viz et exteriorem reficeret eterna sua suauitate ac letificaret. ¶ De hoc in tractatu de spū et aīa sic dr. Duo sunt sensus in homine vnus interior alter exterior et vterqꝫ bonum suum habet quo reficitur. Sensus interior reficitur contemplatione deitatis. exterior in pstemplatione humanitatis Propterea eñi ds homo factus est vt hominem totū beatificaret in se. vt tota puersio hoīs esset

ad ipsuȝ ⁊ tota dilectio esset in illo cũ
a sensu carnis videref per carnē ⁊ a sen
su mentis per deitatis ꝯtemplatōem.
hoc erat totum bonũ hoīs siue ingrede
ref siue egrederef foras in suo creato
re pascua inueniret. pascua foris in car
ne saluatoris. pascua interius in dei
tate creatoris. hec in li. de spũ ⁊ aīa
¶ Sed ⁊ hoc notandũ ꝙ sancta tri
nitas que est vnus deus a neīne in hac
vita ꝑprehendi pt. In celesti vero pr̃ia
ab electis ⁊ sanctis apte videbif ⁊ co
gnoscef. De hoc beatus aug. alloqñdo
dñm in quodā tractatu qui speculũ dr
sic ait. Quis in hac vita positus vel cri
stallino pectore sufficiat penetrare sui
ipsius trinitatis misteria. qũo pater ⁊
filius ⁊ spũssanctus tres psone estis ⁊
vna natura. quō tu pater diceris inge
nitus. filius genitus. spũssanctus nec
genitus nec ingenitus. sed pcedens di
caf. Qũo filius de te patre natus est.
⁊ spũssanctus de te pcedit ⁊ filio. qũo
filius nascendo non pcedit. spũssctũs
pcedendo non nascif. qũo filius nō de
se. sȝ de te est. nec tñ tui est posterior de
quo est. Qũo spũssanctus de te pcedit
⁊ filio. nec tñ a vobis pscindif a quibꝫ
pcedit. Qũo tria vnũ estis ⁊ vnũ tria
Qũo inuicē relatiue tria estis essentia
liter vnũ. qũo trinus ⁊ vnus deus vbi
qꝫ es ⁊ non pticulatim vbiqꝫ es. sed v
biqꝫ totus. vbiqꝫ pn̄s sine situ. motu.
⁊ loco. Quis ista rogo ꝯsideret. quis
hoc apprehendat. quantalibet pbitate
vel scia preditus. hoc tñ in spe pmissi
onis repositũ est. qꝛ videbimus te dñe.
⁊ tanto vnusquisqꝫ pspicacius quāto
hic vixerit purius. qꝛ mundo corde te
ste scriptura deũ videbunt. Apte nāqꝫ
videbimus cuncta mentis iaȝ detersa
caligine qũo filius qui oriendo est tibi
o pater de quo orif subsequens nō est.
⁊ qũo spũssanctus amboꝝ qui ꝑ pces
sionem pducif a vobis pferentibꝫ nō
prif. Qũo ⁊ vnũ diuisibiliter tria. ⁊
tria indiuisibiliter vnũ estis. visa em̃
claritas ad patefactā nobis tue maie
statis spēm puꝝ amantis intuitũ men
tis rapiens subleuabit. Que nimiꝝ vi
sio nũc fide inchoaf sed tunc in specie
pficief. non em̃ ibi vllis misterijs cuȝ
facie ad faciē videbimus te. qꝛ nos la
tere tunc nō poteris qñ tu deus vita vi
uentiũ te nobis clara visione insinua
bis. hec aug. ¶ Considerandũ
etiā ꝙ in illa celesti pr̃ia vnusquisqꝫ p
priam mercedē accipiet ꝯm suũ labo
rem ⁊ meritũ. qꝛ q̃to quis in pñti fue
rit ꝟtuosior. ⁊ in caritate dei pfectior.
tanto eius gl̃ia in eterna retributione
erit copiosior. De hoc bea. grego. iiij.
mora. sup illo verbo. puus ⁊ magnus
ibi sunt. sic ait. Qꝛ in hac vita nobis
est discretio opeꝝ. erit in illo pculdu
bio discretio dignitatũ. vt quo hic ali
us aliũ merito supat. illic alius alium
retributōe trāscendat. Vñ in euange.
veritas dr. In domo pr̃is mei mansio
nes multe sunt. Sed in eis multis mā
sionibꝫ erit ipsa retributionuȝ diuersi
tas ꝯcors. qꝛ tanta vis in illa pte nos
sociat vt quid in se quisqꝫ non accepe
rit hoc se accepisse in alio exultat Erit
em̃ cunctis beatitudo leticie. Quis nō
vna sit oībꝫ sublimitas vite. hec greg.
¶ Circa qđ notandũ ꝙ tres sunt
status sublimes hoīm quibus aureola
debef. Aureola em̃ est mentis speciale
gaudiũ veniens ex ope pcellenti ⁊ pri
uilegio Tribꝫ em̃ generibꝫ hoīm vt di
ctũ est debef aureola. vicȝ martiribꝫ. ꝟ
ginibꝫ ⁊ predicatoribꝫ. Qđ pꝫ multi
plici rōne. Primo ex operibꝫ excellē
tissimis viriũ aīe. Excellentissimũ āt
opus rōnabilis est predicatō veritatis
Excellentissimũ opus ꝯcupiscibilis
est obseruatio castitatis ꝟginalis. Ex

cellentissimum opus irascibilis est per pessio corporalis. Unde patet quod predicatoribus et virginibus et martiribus debetur aureola. Secundo patet hoc numerus ex hostibus quos per pugnas manifestas vincunt. qui sunt mundus. caro. et demonia. Martires enim vincunt mundum. virgines carnem predicatores diabolum ¶ Tercio patet per victoriam triplicium passionum. Sunt enim passiones innate. illate. et in cordibus alienis. sed passiones innatas superant virgines. illatas vero martires. illas autem que sunt in alienis cordibus vincunt predicatores. Ex istis ergo colligere possumus quod tres sunt gradus excellentis perfectionis sanctorum quibus debetur aureola et sumitur secundum effectum gratie causantem meritum excellentis premii glorie penes summe arduum virium anime. ut premissum est que sunt rationalis irascibilis et concupiscibilis. Meritum namque premii excellentis quantum ad summe arduum virtutis concupiscibilis est virginalis continentia cui debetur aureola virginum propter singularem victoriam quam de carne obtinent contra quam continue bellum geritur. Quis enim vidue vel continentes post peccatum pugnent contra carnem. perfectius tamen virgines triumphant quia nobilissimum est genus victorie nunquam cessisse hosti. Meritum vero quantum ad summe arduum virtutis rationalis est predicationis doctrina cui debetur aureola predictorum quia perfectissima victoria contra dyabolum obtinetur quando non solum aliquis repugnans non cedit sed etiam de regno illius eum expellit. non a se solum sed etiam ab aliis. Meritum vero quantum ad summe arduum virtutis irascibilis est pro christo passionum et mortis tolerantia. cui debetur aureola martirum que summa est Quia secundum beatum greg. ad magnam claritatem que in regno christi aspicitur per effusionem sanguinis venitur. nam inter omnes passiones illatas exterius precipuum mors tenet locum. Non solum hi sancti qui has prerogativas a domino consecuti sunt. verum etiam omnes beati et electi cuiuscunque status sint qui post resurrectionem et finale iudicium ad gloriam celestem assumentur gaudebunt inenarrabili iocunditate ineternum. Gaudebunt inquam supra se de dei visione. infra de celi et aliarum creaturarum pulcritudine. intra se de corporis et anime glorificatione. extra se de angelorum et hominum societate ¶ De hac eterna felicitate beatus aug. sic dicit. O vita vitalis dulcis et amabilis. ubi summa securitas. secura tranquillitas. tranquilla iocunditas. iocunda felicitas. felix eternitas. eterna beatitudo. et beata vitas fine fine visio atque laudatio dei Ibi est affluentia divitiarum. influentia deliciarum. confluentia omnium bonorum. hec augu. Ad has delicias tam felices. ad hanc refectionem tam desiderabilem quam deus preparat suis electis beatus est qui illic pervenerit. quoniam ibi christus dei filius eternas epulas illis ministrabit. De hac mirifica refectione beatus bern. sic ait. O mutatio ammirabilis. o refectio desiderabilis. o inebriatio exoptabilis ubi dapifer est dei filius. pincerna spiritussanctus ubi in habitatione sancta mater et virgo intemerata transit et ministrat discubentibus. hec bern. ¶ De premio autem et felicitate eterne patrie idem beatus bern. in tractatu de miseria hominis sic dicit Premium est videre deum. vivere cum deo. esse in deo. quod erit omnia in omnibus. habere deum qui est summum bonum. et ubi est summum bonum ibi est summa felicitas. summa iocunditas. vera libertas. perfecta caritas eterna securitas. et secura eternitas. ibi est vera leticia. plena scientia. et omnis pulcritudo et beatitudo. vita perhennis. requies et concordia dulcis. Sic cum deo beatus erit in cuius conscientia peccatum inventum non fuerit. videbit enim eum ad volunta-

tem.habebit ad voluptatem. fruet ad iocunditatez. in eternitate vigebit. in veritate fulgebit. in bonitate gaudebit Sicut habebit pmanendi eternitate. sic cognoscedi facultate et requiescendi securitate. Ciuis siquide erit illius scte ciuitatis cuius angeli sunt ciues. O ciuitas celestis. mansio secura. patria totu ptinens qd delectat. pls sine murmure. incole quieti. hoies nullam indigentia hntes. O q gloriosa dca sunt de te ciuitas di. sicut letantiu oim hitatio in te oes letat. cuius aspectus pulcer et facies decora. eloquiu dulce. delectabilis est ad videndu. suauis ad hndum. dulcis ad pfruendu. ipse per se placet et p se sufficit ad meritu. sufficit ad premiu. nec extra illu quicq q rit. q2 totu in illo inuenit quicqd desiderat. sp libet illu aspicere. sp habere. sp in illo delectari. et illo pfrui. in illo clarificat intellectus et purificant affectus ad cognoscenda et diligenda veritatem. et hoc est totu bonu hois. nosse vicz et amare creatore suum. Uacabimus em et videbimus q dulcis e dns et q magna multitudo dulcedis eius Cognoscemus patris potentia. filij sapiam. spussancti benignissima clementia. et ita hebimus illius summe trinitatis noticia. hec erit summa illius felicitatis qm intelliget in suo puro esse sincera diuitas et cprehendet incomprehensibilis trinitas. patebunt archana diuinitatis. videbit et amabit deus. et hec visio et dilectio totu cor hominis implens et satians totu erit illius beatitudis psummato. vna erit oim lingua. iubilatio indefessa. vnus affcus. amor eternus. patebit veritas. implebit caritas. et erit integra corpis et aie societas. fulgebit sicut sol huanitas glorificata. q2 erit pcors carnis et spus caritas angelo et hoim. vnu erit gaudiu. vnum colloquium. vnum couiuium. non languebit amor. no liquefiet dilectio. pntibs omnibs bois nulla erit dilationis afflictio qm beatifica diue maiestatis pntia omnibs erit oia. In torrente illius voluptatis nihil appetit vltra cumulata societas. vbi eterna erit felicitas. supeminens gloria. supabudans leticia. hec ber. ¶ Cum igit hoies sint pventuri ad celeste patria et similes effecturi angelis dei pgruu est vt de amore illo quo eternalr feruntur in deu aliqd videamus. et q's similis act9 caritatis nequaq nos exercere i hac vita possumus. tn imitari eos aliqualr quantu nra fragilitas permittit in dei amore studeam9. De hoc ergo primo sciendu q amore diuinuz angelo intelligere optet immaterialiter qua est super mente et desideriu indecliabile in aliud et irremissibile a pprio feruore pcemplationis diue. ac p excessum ois substantie in solos sponsi amplexus tendetis et nulla anxietate afflicti vt accidit in desiderijs carnaliu voluptatu. qua appetitus plenus est anxietate et pena. pter qd ipsi angeli pure et singulariter deu desiderat. et nihil est qd eos possit ab eius amore reuocare vel retardare. Et q2 deus est spuniformis. equaliter bonus et pulcer. etiam qui in se habet simplicissime omnez speciem desiderabile. vt sapiam. bonitatem. pulcritudine. eternitatem. omnipotentia. et fm omnia hec est totus desiderabilis. ideo plenarie. intime et irreuocabilr in se trahit oim suo cprehenso desideria oia. Unde angeli ex ratone abundanti sciétes id qd appetunt super omnia esse desiderabile. idcirco amore puro et non in aliud tendente in illud summu lume ita fortiter et inauertibiliter intendunt q ista intentio a nulla potetia intercidi

potest vel impediri Et notandum, ꝙ in sacra scriptura nō inueniunt amores angelici distincte traditi nisi de seraphin. De quoꝝ amore dyo. ca. vij. angelice ierarchie ponit quinqꝫ gradus aut ꝓprietates ita dicēs Mobile eorū semper diuina ⁊ incessabile ⁊ calidum ⁊ acutū ⁊ superferuidū. vbi dicit glo. Interpretatio huius noīs seraphin. s. incendentes vel calefacientes. iuxta naturales ꝓprietates ignis qui incendit ⁊ calefacit nobis. significat sempiternā mobilitatē substantiaꝝ illius circa diuina ⁊ incessabilitatē ⁊ caliditatē ⁊ acutū ac extendentē feruorē sempiterne motionis eoꝝ in deū que attentissima est ⁊ irremissibilis ⁊ in aliud desiderabile nūquā declinās. hec vba occultissima sunt Ideo lyncomien. cōmentator exponēs ea ita dicit Ad hos deiformes habitus tā excessos ⁊ a nostra infirmitate longinquos. ac visui nostro taꝫ absconditos exponendos oīno minores sumus. verisimile est enī hoc eē de archanis verbis q̄ paulus in raptu sic audiuit. que q̄uis non licet hoī loqui. hoc tn̄ dyonisio spālissimo discipulo ⁊ quasi celesti ꝓcini locutus est. que iste vt estimo nō coīter oībꝫ sed puritate intelligētie ⁊ diuinis illuminatōibꝫ ⁊ grā priuilegiatis ac per hoc vt supra hoīem eleuatis decreuit coīcare. hec lyncomien. ¶ Prima igit ꝓprietas vel gradus seraphici amoris fm dyo. est semper mobile de quo cōmentator Lyncomiensis. ⁊ hugo commentator cōcorditer ibidem dicūt. ꝙ autor volens ostendere ꝓprietates amoris quo feruent seraphin sicut eaꝫ significauit per ignē. sic eoꝝ deiformes habitus significat per ignis ꝓprietates. Ignis ꝓprietates sunt sempiterna nō interrupta mobilitas. caliditas. acumen penetrātiū. acutū ⁊ superferuidū Eandē igit ꝓprietateꝫ quā dicit motioneꝫ amoris vt estimo significat actionem. i. amotionem non interruptam nec infinitam quiete vel pausatiōe ab agendo. Que enī alia esse pōt amoris semper motio nisi semper actualis celestibus substantijs. non sicut in nobis qñ qꝫ quiescit aut finit sꝫ sempiterne agit extēsis intenta vt non desistat aliqñ ab agendi motione. ac per hanc intentionē irremissibilē ab amandi intentione ⁊ indeclinabilis seu inflexibil' ab amando ordinate amatū ⁊ indeclinabile ad aliquid aliud inordinate amandū De hoc etiā glo. super eodē. vij. ca. sic dicit. Quia igit deus caritas ⁊ qūo caritas ex deo est. homo ⁊ angeli ad ymagineꝫ dei facti sunt. ꝙ si ista dilectio defuerit tocius imaginis spēs figuraqꝫ soluet Qūo q̄ deus caritas est. nihil itaqꝫ est apud deū pciosius caritate. ea aūt caritate maxime viget primus ordo angeloꝝ. vnde ⁊ seraphin. i. ardētes appellant. Interpretatio igit noīs seraphin insinuat mobile semper eoꝝ. i. q2 semper mouent circa diuina. nam iugiter flagrant ⁊ ardent ineffabili dulcedine diuini amoris. ⁊ circa dilectionis eius affectum estu quodam delectabili mouentur. Mobile ergo eorum vim vehementissimi amoris insinuat. vnde ⁊ ipsum nomen eorum de quo nunc sermo est seraphin id est incendium dicitur. nam de ipso ommium auctore scriptuꝫ est. Deus noster ignis consumens est Deus quippe ignis dicitur quia flamma sui amoris mentes quas replet incendit. Et seraphin idcirco incendiū dicunt. qm̄ hee potestates ex prime supra ceteros ineffabili dilectione eius succēse sunt. hec glo. ¶ Scōa ꝓprietas vel gradus seraphici amoris est incessabile vel infinibile. ⁊ hec ꝓprietas amoris differt a prima sicut dicit cōmentator lincomien. ⁊ reddit rōnem dicens

Hec particula sp̄ mobile tollit inter
ruptionem motionis in amore ⁊ hoc
adiunctū incessabile vel infinibile tol-
lit terminationem in duratōe. vel forte
p̄ hoc ꝙ autor dī incessabile vel infini-
bile tendit exprimere hanc ꝓprietatē
amoris ad similitudinē ꝓprietatis ig-
nis. vicȝ ꝙ sicut ignis nō hȝ terminū
in agendo dū inuenit auctā materiam
in quā pt̄ accendi. sed sp̄ crescit in ma
ius. Sic amor ⁊ eius actio non hȝ ter
minū in agendo dū inuenit materiam
auctā in quā possit transire Deus aūt
infinitus est. q₂ infinite sapiē. potētie.
bonitatis. iusticie ⁊ mīe de ipō dictis
Igit̄ amor in ipm̄ transiēs sp̄ inuenit
auctam materiā inq̄ꝫtum naturalr̄ ap
tus natus est transire. ⁊ ignis qui est a
mor aptus natus accēdi. Amor igit̄ ⁊
amoris motō in dīna natura terminū
nō hȝ in agendo. significat̄ ergo p̄ mo
bile sp̄ sempiternitas priuans interru
ptōem ⁊ durationis interminatōem.
Per incessabile vero seu infinibile a-
moris ⁊ amatoris ⁊ amotionis signi-
ficat̄ augmentabilitas priuans termi-
num augmentationis seu intentionis
⁊ magnitudinis. vt verus sit ꝯsuetus
sermo de quo dr̄ Modus amandi deū
est sine modo ⁊ mensura. Vn̄ motio il
loꝝ spūum summe dīnitati appropin-
quantiū incessabilis dr̄ ⁊ intenta. inti
ma ⁊ inflexibilis q₂ a se per amoris de
sideriū in deū tendēs ⁊ mobilis sp̄ est
vt nunq̄ꝫ in se subsistat. ⁊ intenta vt ī
illum pergat. ⁊ intima vt ad exteriora
non effluat. ⁊ inflexibilis vt ad aliud
extra ipsum ⁊ p̄ter ipm̄ non diuertat.
Mobile nāq̄ꝫ ad inquisitōem excitat.
Incessabile vero ad p̄seuerantiā ꝯsum
mat. hec lynco. A Tercia ꝓprietas
vel gradus seraphici amoris ē calidū
nā caritas eoꝝ frigescere nescit. q₂ taȝ
valido amoris igne calent vt nunq̄ꝫ in
eis ebetudo mentis locum habeat q₂ ip
si tam feruenter tāq̄ꝫ subtiliter dīnita-
tis amore inflāmati illuīationes eius
primi suscipiūt. De hoc calido dī Hu
go Tercio in loco ꝯuenienter ponit̄ ca
lidū. q₂ sicut mobile p̄cedit vt ad inq̄-
sitōem excitet. ⁊ incessabile sequit̄ vt
ad p̄seuerantiā ꝯfirmet ita calidum se
quit̄ vt ad sensum viuificet. ⁊ acutū vt
ad ꝯprehendenduȝ penetret. ⁊ vltimo
superferuidū sequit̄ vt ad ꝯprehensionē
⁊ amplexū quietū manifestet. hec hu.
De ꝓprietate seu ardore seraphin etiā
bea. greg. in quadā omel. sic dt̄. Sera
phin vocant̄ illa scōꝝ spūum agmina
que ex singulari ꝓpinquitate sui ꝯdito
ris incomꝑabili ardent amore. Sera
phin nāq̄ꝫ ardentes vel incendētes vo
cant̄. Que q₂ ita deo ꝯiūcta sunt vt in
ter deū ⁊ hos nōnulli alij spūs ītersint
tanto magis ardent q̄ꝫto hūc vicinius
vidēt. quoꝝ ꝓfecto amor flāma amor
est. q₂ quo subtilius claritatē diuinita
tis aspiciūt. eo validius in eius amore
flāmescunt. hec gre. Et q₂ celestis p̄rie
spūs in dei amore sp̄ flagrāt. ideo inces
santer gustāt q̄ꝫ suauis est dn̄s. Naȝ p
ut dr̄ rich. amor est dulcedo saporis in
timi. vn̄ q̄ꝫto quis ardētius amat. tan
to suauius gustat. ⁊ cingulū quo cingi
tur amor est gaudiuȝ spei. q₂ vbi amor
ibi spes. ⁊ vbi spūalis dilectio ibi gau
diū. Etiam hoc notandū ꝙ gaudiuȝ ⁊
desideriū beatoꝝ spūum est incessabi-
le ⁊ eternū. quoꝝ etiam desideriū est si
ne labore. q₂ satietas desideriū comi-
tat̄. ⁊ satiant̄ sine fastidio. q₂ illa sati-
etas ex desiderio semper accenditur.
Est itaq̄ꝫ eis delectābiliter impressa si
tis simul atq̄ꝫ satietas. Longe abest a
siti satietas. longe a satietate fastidiū
q₂ ⁊ sitientes satiant̄ ⁊ satiari sitiunt.
B Quarta ꝓprietas vel gradus
seraphici amoris est acutum. Quod

exponens hugo. ꝯmentator sic dicit Acutum significat quendã impetũ amoris ꝛ vehementiam amoris ardentis desiderij ꝛ penetrantis. vt ibi sit vbi est ipm̃ qđ amat. ꝛ cũ ipo ꝛ in ipo. vt nõ solũ ab illo calidũ sit. sed transeat acutũ in ipm̃. poterit enĩ calidũ eẽ ꝛ quali de lõge calefieri cui hoc satis esset amare. Sed non erat iste amor pfectus. nisi acutũ faceret sibi ꝛ transiret oĩa ꝛ penetraret. ymo potius ad dilectũ iret. Si enĩ in dilectũ non vadis. adhuc foris amas nec acutũ hẽre diceris. sed ebes ꝛ torpens diuisus es manẽs extra ꝛ alius ꝛ vnũ cũ illo non efficeris. Amor aũt vnũ te vult facere cũ ipso ꝛ idcirco penetrat ꝛ ꝓpinquat q̃tũ pt ad vnum ipm̃. Vñ ꝓpheta ait. vbi erat impetus spũs illuc gradiebant Impetus acutũ est. Acutũ vero nõ quiescit donec intret ꝛ penetret ꝛ dicat Tenui eũ nec dimittam donec introducã eũ in domuz matris mee ꝛ in cubiculũ genitricis mee. Tunc enĩ ipse ad te ingredit qñ amor illius cor tuũ penetrat ꝛ ad intimũ cordis tui illius ptingit Igit tu teipm̃ ad te introducito nõ solũ in domũ tuã qr hoc nõ est magnũ magne dilectioni nisi vsq; ad thalamũ pueniat ꝛ cubiculũ ingrediat ꝛ vsq; ad interiora penetret ꝛ in intimis tuis requiescat. Acutũ g̊ penetrat oĩa ꝛ impetũ sequẽs ardẽris desiderij sui nec dissilare valens donec ad amatũ pueĩat ꝛ eo amplius adhuc sitiens intrare ad ipm̃ ꝛ esse cũ ipso. ꝛ tam ꝓpe ꝛ si fieri possit hoc idez ipm̃ sit qđ ipse. nũquid non acutũ valde ẽ hoc oĩa penetrare ꝛ ad intima intrare. nec repelli posse aliq̃ virtute donec pueniat vbi amat. Quis inquit amplius separabit nos a caritate xp̃i. psecutio. an fames ꝛc. multa que impedimento esse potuissent si dilectioni obstitissent Dilectio aũt qr acutũ habuit teneri non potuit sed ptransiuit ꝛ penetrauit euadens libere ac currens ad desideriũ suũ Hec hugo ¶ Quinta ꝓprietas seu gradus seraphici amoris est supferuidum qđ lyncoñ. exponens oñdit primo quid sit feruidũ ꝛ quid supferuidũ Dicit ergo sic Feruere dicunt que impresso calore sursum supra se ferunt ꝛ ꝓprio pondere in se recidunt. huius supra se eleuationis ꝛ in se relapsus vicissitudinarie feruere dicunt. Sancti itaq; viri q̇ ex accepta spũssancti gratia supra se efferunt in deum. ex ꝓprio pondere recidũt in se ab actuali supra se eleuatione hec vicissitudinãtes pñt ꝯgrue dici spũ feruentes. ꝛ qui in hoc supeminẽt supferuidi sunt ¶ Sed q̃stio orit. si ãgeli quoq; amor defixus in deum tepescit. aut remittit. aut aliquo mõ declinat ab ipo q̃uo dici pñt feruentes. ꝛ si feruentes dici non pñt q̃uo feruidi dicunt Rñdet lincoñ. q pt dici q sicut dei cognitio in se est velut mane ꝛ cognitio ipius in creaturis est velut vespe. sic amor in se est eleuatio. ꝛ amor ipius in creaturis est velut depressio. ꝛ in hoc vtroq; ipius amore sese naturaliter adinuicẽ ꝯsequẽte q̃si quedã vicissitudinario feruor est spũalis ciuus eminentia est esse in termino possibilis sibi intentionis. Vel forte potest dici q amor quo deũ angeli amplexant supferuidus est qui intensus ad summũ non lentescit neq; remittit sed immobiliter prestat intentionis sue summitatem. hec lyncoñiẽsis. Hugo vero commentator exponens predictum verbum. scilicet superferuidum dicit Ammonet nos hec res aliqđ maius cogitare de supferuido q̃ȝ de calido ꝛ acuto Nostis enĩ qm̃ id quod feruet quadã caloris ꝛ incendij sui violẽtia iactat extra se totaliter supra se ꝛ facit motionẽ magnã inuisibili estimatõne

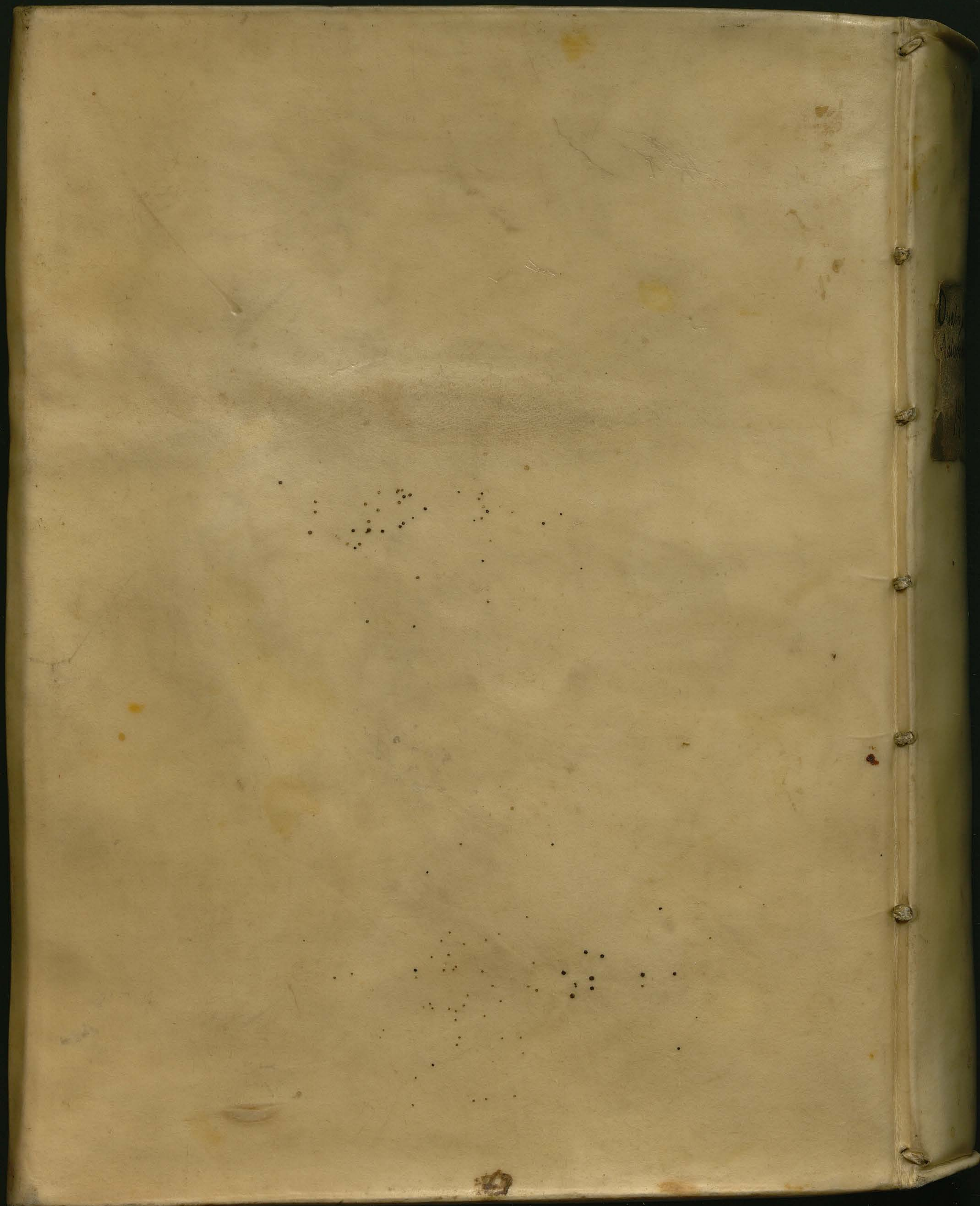
qđ enim prius acutum fuit in dilectõe
abstinentia oĩa penetrans suꝑferuidũ
fit iam buliens in seipõ stare nõ valẽs
Acutũ enim amoris est cũ oĩa transcẽ
dendo despicit. superferuidũ aũt cum
etiã seipm ꝯtemnendo relinquit. nam
ille qui hoc soluz appetit qđ amat. in il
lius ꝯpatione etiam seipm despicit q̃
amat. neq3 eñ vere id solũ appeteret. si
vel seipm cum illo amaret. Non enim
hoc facere p̃t nisi magna ⁊ singularis
dilectio vt pre amore illius qđ solũ di
ligit. ille etiã qui amat quodammõ a
seipso despiciat. Fit ergo miro mõ vt
dũ per dilectõnis ignẽ in illũ sustollit
qui est supra ip̃m ꝑvim amoris expel-
lat ⁊ exeat a se Quõ ergo feruet ⁊ qũo
bulit corde. qui post perceptuz superni
amoris ignem dũ in illuz solũ qui sur
sum est appetendũ fertur cogitatõne ⁊
desiderio extra se ꝓijcit ⁊ supra se ele-
uat. nec se cogitat dũ illum solũ amat
Hec hugo. ⁋ Et notandũ ꝓut đt
glo. sup eodẽ. vij. ca. celestis ierarch.
ꝙ q̃to seraphin vicinius claritatẽ dei
aspiciunt. tanto manifestius q̃ in crea
tura fiunt penetrabilr vident. aspicien
tes eñ incircumscriptũ oĩa ꝯtinentez
oĩa in eius visione ꝯspiciunt. nã luce
visionis intime mentis laxatur sinus
Cũq3 in dei luĩe rapit sup se in interio
rib9 ampliat. tantũq3 expandit vt an
gusta fit ei oĩs creatura. non solũ autẽ
seraphin. sed ⁊ quicunq3 scĩ in illa ce-
lesti patria oĩpotentis dei claritatẽ vi-
dent. Nullo mõ credendũ est ꝙ foris
sit aliquid qđ ignorent q̃libet paꝝ de
luce creatoris asꝑexerĩt breue fit ei om
ne qđ creatum est. namq3 in deo rapti
videre sine difficultate pñt omẽ qđ in
fra deũ est Cũ ergo facultas hec omni
bus fit deũ cernentib9. seraphin tñ eã
specialiter obtinent. sicut ⁊ oẽs ange-
lici spũs amore creatoris coĩter ardẽt
Et tñ ꝓpter incomꝑabilez caritatis ar
dorem seraphin ardentes dicunt q2 vl
tra q̃3 dici p̃t vel estimari possit diuino
ardent amore. hec glosa. Qđ aũt beati
spũs videntes deũ penetrent ⁊ videãt
oĩa que fiunt in creatura beatus ber. de
hoc sic đt. Celestis illius curie lapides
viui ⁊ rõnabiles vicz illi angelici spi-
ritus diuinis intersunt ꝯsilijs ⁊ trinita
tis misteria norunt. audiuntq3 v̄ba in
effabilia que non licet hoĩ loqui. q̃nto
eñ plus vident tanto plus intelligũt.
⁊ q̃to plus cognoscũt tanto plus dili
gũt. veꝝ duplici coherent sibi lapides
illi glutino cognitionis plene ⁊ ꝑfecte
dilectionis. Tanto siquidẽ maiore di
lectõe ad se inuicẽ copulant. q̃to ipsi
dilectioni q̃ deus est viciniores existũt
Sed nec vlla separe ab inuicẽ suspcõ
p̃t vbi nihil oĩno qđ fit in altero alteꝝ
latere patit penetrantes oĩa radios ve
ritatis qũo qui adheret deo vnus spũs
est cũ deo. nihil dubiũ est quin perfecte
adherentes ei beati spũs cũ eo pariter
⁊ in eo penetrẽt vniuersa. hec ber. ⁋
Ubi notandũ ꝙ non solũ he ꝓprieta
tes quas describit dyoni. vicz mobile
incessabile. calidũ ⁊ acutũ ⁊ suꝑferui-
dum ꝑtinent ad seraphin. veꝝ etiã ad
omnes spũs celestes qui ꝑfruunt visi-
one dei. q2 ⁊ ipsi mouent sine cessatõe
⁊ intermissione in amorez sui creato-
ris. ⁊ hoc acute ⁊ feruenter. non tñ eq
li modo. q2 digniores ⁊ magis ꝓpĩqui
deo ꝓut sunt seraphin ⁊ ceteri ordĩes
sublimiores angeloꝝ ẜm suam digni-
tatem ⁊ excellentiam quam a deo hñt
feruentius ẜm plus ⁊ minus ⁊ arden-
tius feruntur in sui creatoris felicissi-
mum amorẽ. Hoc idem intelligendũ
est etiã de omnib9 sanctis ⁊ beatis qui
post resurrectõem generalem ⁊ glorifi
catõnem corpoꝝ ad eternam gloriam
sunt ꝑuenturi. nã ⁊ ipsi ẜm plus ⁊ mi

nus put in pñti vita fuerunt virtuosio res ⁊ in dei caritate ferventiores. mo- uebūt ⁊ ferent incessanter ⁊ sine inter missione absq3 omni obstaculo ⁊ impe dimento eternaliter in amorem dei ac cū angelicis spiritib9 eternā felicita tem possidebūt. Et sic habemus de gra dib9 ⁊ ꝓprietatib9 seraphici amoris p vt p doctores dici potuit. G Et q3 uis etiā de gaudio patrie celestis mul- ta in sacra scriptura habeāt ⁊ p docto res sanctos in diuersisq3 libris ⁊ tra- ctatib9. nullo tn̄ mō illa ineffabilia bo na put veraciter sunt aliquo ꝯmone ex plicari pn̄t. nec etiā minimū gaudiū qđ beate aīe in celesti regno possident ali quis in pn̄ti vita positus intelligere pt quanto minus vbis enarrare. Un̄ bea tus aug. scire desiderans aīaꝝ gloriā beataꝝ. de hoc volebat scribere epl'am beato iheronimo qui iā fuerat egressus de corpe ⁊ celestib9 gaudijs sociatus. quid de hac materia sentiret ab eodē beato iheroni. in visione mirificam in formationē sup hoc habuit ⁊ responsū de quib9 visione responsa idem beatus augu. in epl'a ab cirillū sic dt Dū ypo ne in cella mea requiescerē. ā inde co- gitans qualis inesset aīab9 beatoꝝ qui cū xp̄o gaudent glorie ⁊ leticiaꝝ q̄ti- tas. cupiens inde ex hac materia bre- uem ꝯponere tractatum. carta calamo, pugillariq3 in maib9 susceptis breuē vellē scribere epl'am scīssimo ihero. de- stinandā: vt quicquid ex hoc sentiret, responderet. Sciebā eīm in tā difficili questione a nullo alio viuentiū me pos se euidentius edoceri. cūq3 iā scribens salutatōis exordiū ihero. in effabile lu men subito nr̄is inuisum tpib9 nr̄isq3 linguis minime declarandū cū ieffabi li inauditaq3 odoꝝ oīm flagrantia cel- lulā in q̄ stabā intrauit hora iam cōple torij. Inter hec aūt meis me ꝯstrepen- tib9 cogitationib9 quid hoc esset. de lu ce hec dicēs vba vox emicuit Augusti- ne, augustine, augustine quid queris. putas ne breui immittere vasculo ma re totū. breui ꝯcludere pugillo terraꝝ orbem. celū firmare ne vsitatos cursus exerceat. Que oculus nullius hoīm vi dere potuit, tuus videbit. q̄ auris nulla p sonū hausit audiet tua. q̄ cor hūanū nullatenus intellexit nec etiam cogita uit existimas te posse intelligere. infini te rei q̄s erit finis. infinita qua mēsura metieris. potius totū mare in artissi- mo clauderes vasculo. potius terrarū orbē paruus teneret pugillus. potius a motu ꝯtinuo celū desisteret. q̄3 gau- dioꝝ ⁊ glorie q̄b9 beatoꝝ aīe sine fine potiunt minorē intelligeres particulā nisi vti ego experientia docereris. dis- curre adhuc breue tp̄is spaciū. impos sibilia facere non teneris. donec iplea tur vite tue cursus. hic nō queras que non alibi nisi quo tam feliciter ꝓperas inueniri pn̄t. hic satage talia exercere opera vt postmodū ibi qui hic aliq̄liter cupis rōnabiliter in eternū habeas. in de qui intrāt nullatenus exeūt. hec vba beati ihero. ad augustinū. Beatus etiā bern̄. enumeratis quibusdā gaudijs ce lestis patrie vltimo cōcludit nequaq̄3 posse illa in cor hominis ascendere ita dicens. Omnes habitatores iherusa lem letissimi ⁊ iocundi q2 leticia sem- piterna super capita eoꝝ gaudiū ⁊ ex ultationē obtinebūt. nō erit ibi mors neq3 luctus. neq3 fletus. neq3 dolor. neq3 languor. sed nec senium. neq3 ter ror hostium. s3 vna vox letantiū. vnus ardor cordium. o q̄3 securi. quia se- dent in pulcritudine pacis ⁊ in taber naculis fiducie ⁊ requie opulenta. O opulentia nimis multa ⁊ eternitas. quicquid delectat ad votū adest. quic quid ꝯtristat ꝓcul abest. ibi sonāt iugi-

fer organa sanctorum. ibi dulcis simphonia resonat musicorum. ibi angeli et archangeli ymnum deo decantant ante thronū dei. ipse enim deus populo suo est ibi sertū exultationis et corona leticie. ipse eorum merces. ipse pastor et pascua. ibi pascunt nec fastidiunt. fruuntur nec deficiunt. sed sp frui magis ac magis sitiunt. Est enim eis ipse oīs iocunditas. omnis suauitas omnis vbertas. et vt breuiter dicamus est eis omnia in omnibus O q dulcia coram deo resonant cantica cāticorum. audit hmōi Magnus dn̄s et laudabilis nimis. Et dicamus breuius. nō est ibi locus vbi nō cantet canticum leticie. et per oēs vicos eius ab vniuersis dr. laus honor et gloria. benedictio et omnis gratiarū actio deo nr̄o in secula seculorum. Amen Hec vidimus et loquimur vtrūq. qr velut in parabolis. sed ea que in veritate sūt. nec oculi videre. nec aures audire. nec vnq in corda hoīm ascendere potuerunt. hec herñ. Hec igitur celestis patrie bona per fidem et caritatem dei ptra opa virtuosa acquiri possunt. sed quanta sint estimari non possunt. De hoc aug. sic dicit Extendat anima cupiditatē suam et sinu capaciore querat pprehendere qd oculus non vidit. nec in cor hominis ascendit. desiderari potest. suspirari in illud pt cogitari digne et verbis explicari digne non potest Quicquid vis cogita. quicquid expta. si esset pprehensibile desineret esse laudabile Et quid dicimus. fide nō attingit. spe non pprehenditur. caritate non capit. desideria et vota transgredit. acquiri non potest. ibi satiaberis cū perueneris. hic te oportet esurire cū peregrinaueris. Et qui non gemit peregrinus nō gaudebit ciuis domesticus O qualis patria. et miseri sunt pegrinātes ab illa. Suspiremus et suspirio gemamus et vbertate domus eius inebriati. illam saltez cordis desiderio attingamus. quō potuit lingua sonuit. cetera mente cogitent Ex his verbis sanctorum doctorum colligere possumus q gaudium eterne felicitatis nulla hūana ratio pprehendere pōt. quanto minus sermone quis poterit explicare. Ad illa ergo festa celestis patrie omni studio ac diligentia per vite sanctimoniam vnusquisq, put valet dn̄o cooperante se debet preparare. nam sm dictū beati fulgentij. arbores sumus in agro dominico. i. in sancta religione pstituti. deus aūt noster est agricola. In qua videlicet religione et si nō possunt omnes arbores. s. omnes fratres et religiosi equales fructus afferre. nulla tn̄ in agro dn̄co idest in sancto ordine sterilis debet permanere. Unde laborare debemus cum omni sollicitudine vt in statu incipientium et vere penitentium aut in statu pficientium vel etiam perfectorum. qui tres status in hoc tractatu p parte descripti sunt ante exitū mortis inueniri valeamus et post hanc trāsitoriam vitam ad eternam mansionē et ad illa ineffabilia celestis patrie gaudia puenire mereamur. De quibus ineffabilibus gaudijs apostolus ait. Oculus n̄ vidit. nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascendit. que preparauit deus his qui diligunt eum. Ad que inenarrabilia bōa eterne glorie pducat nos dominus noster Jhesus xp̄s. qui cum patre et spū sancto viuit et regnat p infinita secula seculorum. Amen.

Explicit dyalogus dictus Malogranatum pilatus a quodam venerabili abbate monasterij Aule regie in Bohemia ordinis Cysterciens.

Anno dn̄i. M. cccc. lxxxvij. 1487.



Dyalogus
Dialogramatum

1487